



Ο ΚΟΣΜΟΣ ΕΝΟΠΟΙΕΙΤΑΙ ΚΑΙ ΦΤΩΧΟΠΟΙΕΙΤΑΙ

ΜΕ ΤΗ ΡΑΓΔΑΙΑ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΟΥ ΝΕΟΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΜΕΝΟΥ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΥ

ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΞΕΓΕΡΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΠΟΚΑΤΩ







της Ελένης Πορτάλιου ομ. καθηγήτριας
Αρχιτεκτονικής Σχολής Ε.Μ.Π.

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΕΝΟΠΟΙΕΙΤΑΙ ΚΑΙ ΦΤΩΧΟΠΟΙΕΙΤΑΙ
ΜΕ ΤΗ ΡΑΓΔΑΙΑ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΟΥ ΝΕΟΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΜΕΝΟΥ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΥ
ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΞΕΓΕΡΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΠΟΚΑΤΩ

Α. ***ΠΑΓΚΟΣΜΙΕΣ ΕΞΕΓΕΡΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΣΤΙΣ ΔΕΚΑΕΤΙΕΣ 1960, 1970***

Β. ΠΑΛΙΕΣ ΚΑΙ ΝΕΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΕΠΕΚΤΑΣΗΣ /ΝΕΟΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟΣ

Γ. Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΥ

Δ. ΤΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΝΕΟΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΚΟΣΜΟ: ΤΕΛΗ 20^{ΟΥ} - ΑΡΧΕΣ 21^{ΟΥ} ΑΙΩΝΑ

Δ1. ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΝΕΟΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΤΟΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΝΟΤΟ

Δ1.1 1994: ΤΟ ΣΥΜΒΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ ΕΝΑΡΞΗΣ ΤΟΥ ΑΝΤΙΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ

Δ1.2 ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΩΝ ΖΑΠΑΤΙΣΤΑΣ (ΤΣΙΑΠΑΣ, ΜΕΞΙΚΟ)

Δ1.3 ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΩΝ ΑΚΤΗΜΟΝΩΝ ΑΓΡΟΤΩΝ ΤΗΣ ΒΡΑΖΙΛΙΑΣ / MOVIMENTO DOS TRABALHADORES ROURAIS SEM TERRA (MST)

Δ1.4 ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΩΝ ΓΑΛΛΩΝ ΑΓΡΟΤΩΝ / CONFEDERATION PAYSANNE

Δ1.5 Η ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΛΑΩΝ ΤΗΣ ΝΟΤΙΑΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΣΙΑΤΙΚΟΥ ΝΟΤΟΥ ΣΤΑ ΦΡΑΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΥΔΡΟΗΛΕΚΤΡΙΚΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

Δ1.6 ΙΝΔΙΑ: ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΑΓΡΟΤΩΝ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΚΑΡΝΑΤΑΚΑ (KRRS)

Δ2.ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΣΤΟ ΣΥΓΚΡΟΥΣΙΑΚΟ ΠΕΔΙΟ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΟΠΩΣ ΔΙΑΜΟΡΦΩΝΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΝ 19^{Ο} ΣΤΟΝ 20^{Ο} ΑΙΩΝΑ

Δ2.1 ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ, ΜΕΤΑΜΗΤΡΟΠΟΛΗ: Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΑΠΟ ΤΟΝ 19^{Ο} ΣΤΟΝ 21^{Ο} ΑΙΩΝΑ

Δ2.2 Η ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΑΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΣΕ ΥΠΕΡΜΕΓΕΘΕΙΣ ΚΛΙΜΑΚΕΣ ΣΗΜΕΡΑ

Δ2.3 Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΧΕΣΗ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΙΝΗΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΑΠΟΚΑΤΩ ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΛΗ

Δ2.4 Η ΠΟΛΗ ΩΣ ΜΕΤΑΒΑΛΛΟΜΕΝΟ ΠΕΔΙΟ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΙΝΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΑΠΟΚΑΤΩ. ΑΠΟ ΤΟΝ 19ο ΣΤΟΝ 20ο ΑΙΩΝΑ

Δ2.4.1Η ΠΑΡΙΣΙΝΗ ΚΟΜΜΟΥΝΑ

Δ2.4.2Η ΠΟΛΗ ΤΟ ΜΑΗ

Δ2.5 ΔΙΕΘΝΗ ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΠΟΚΑΤΩ. Η ΑΝΑΚΤΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Δ2.6 ΤΟ ΑΝΤΙ-ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΔΙΕΚΔΙΚΕΙ ΤΗΝ ΠΟΛΗ

Δ2.6.1ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΟΡΥΦΗΣ ΤΩΝ 15 ΗΓΕΤΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ, ΟΛΛΑΝΔΙΑ, 12 - 17 ΙΟΥΝΙΟΥ 1997

Δ2.6.2ΤΟ ΑΝΤΙΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΑΝΤΙΠΑΡΑΤΙΘΕΤΑΙ ΣΤΗ ΣΥΝΟΔΟ ΚΟΡΥΦΗΣ ΤΟΥ ΠΟΕ ΣΙΑΤΛ, 28 - 30 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1999

Δ2.6.3 ΣΥΝΟΔΟΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΠΡΑΓΑ, ΤΣΕΧΙΑ, 26-29 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2000

Δ2.6.4 ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΟΡΥΦΗΣ ΤΩΝ 15 ΗΓΕΤΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΝΙΚΑΙΑ, ΓΑΛΛΙΑ, 5 - 8 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2000

Δ2.6.5 ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΦΟΡΟΥΜ, Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΟΥ ΝΤΑΒΟΣ, 25-31 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2001

Δ2.6.6 ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΟΡΟΥΜ, ΠΟΡΤΟ ΑΛΕΓΚΡΕ, ΒΡΑΖΙΛΙΑ, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2001

Δ2.6.7 ΕΝΑΣ ΠΟΛΥΧΡΩΜΟΣ ΛΑΟΣ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟΥΣ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΥΣ ΤΩΝ 8 ΙΣΧΥΡΩΝ ΚΑΙ ΠΛΟΥΣΙΩΝ ΧΩΡΩΝ, ΓΕΝΟΒΑ, 18-21 ΙΟΥΛΙΟΥ 2001
Δ2.6.8 ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΟΡΥΦΗΣ ΤΩΝ 15 ΗΓΕΤΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ, ΓΚΕΤΕΜΠΟΡΓΚ, ΣΟΥΗΔΙΑ, 14-16 ΙΟΥΝΙΟΥ 2001
Δ2.6.9 ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΩΝ 15 ΗΓΕΤΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ, ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ, 14,15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2001
Δ2.6.10 ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΟΡΟΥΜ, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, 1-2 ΙΟΥΝΙΟΥ 2002
Δ2.6.11 ΣΥΝΟΔΟΣ FAO ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΗΣ ΠΕΙΝΑΣ, ΡΩΜΗ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2002
Δ2.6.12 ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΟΡΥΦΗΣ ΤΩΝ 15 ΗΓΕΤΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΣΕΒΙΛΛΗ, ΙΣΠΑΝΙΑ, 19-22 ΙΟΥΝΙΟΥ 2002
Δ2.6.13 ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΟΡΟΥΜ, ΦΛΩΡΕΝΤΙΑ, 6-11 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2002
Δ2.6.14 ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΟΡΟΥΜ 29 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2002 ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥΜ (να συμπληρωθεί το κείμενο)
Δ2.6.15 ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΩΝ ΥΠΟΥΡΓΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ 15 ΧΩΡΩΝ-ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΈΝΩΣΗΣ. ΝΑΥΠΛΙΟ, 24 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2003
Δ2.6.16 ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΟΡΜΟΥΜ ΙΔΡΥΣΗ 31 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ, 1-2 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2003
Δ2.6.17 ΤΟ ΑΝΤΙΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΕΝΑΝΤΙΩΝΕΤΑΙ ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΤΟΥ ΙΡΑΚ,2003
Δ2.6.18 ΣΥΝΟΔΟΣ ΥΠΟΥΡΓΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ, ΛΑΓΟΝΗΣΙ, 3-4 ΜΑΙΟΥ 2003
Δ2.6.19 ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΟΡΥΦΗΣ ΤΩΝ 15 ΗΓΕΤΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ, ΠΟΡΤΟ ΚΑΡΡΑΣ, ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ, 20 - 21 ΙΟΥΝΙΟΥ 2003
Δ2.6.20 2ο ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΟΡΟΥΜ, ΠΑΡΙΣΙ, ΓΑΛΛΙΑ, 13-16 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2003
Δ2.6.21 3ο ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΟΡΟΥΜ, ΛΟΝΔΙΝΟ, 15–17 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ, 2004
Δ2.6.22 4ο ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΟΡΟΥΜ, ΑΘΗΝΑ, 4 -7 ΜΑΪΟΥ, 2006

Δ3. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ / ΑΥΤΟΣΤΕΓΑΣΗ

Δ3.1. ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΕΙΣ ΣΤΗ ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ, ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΣΤΗ ΒΡΑΖΙΛΙΑ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ, ΦΤΩΧΕΙΑ, ΠΑΡΑΓΚΟΥΠΟΛΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΙΣ
Δ3.2 ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΦΤΩΧΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΕΓΗ ΚΑΙ ΤΙΣ ΣΥΛΛΟΓΙΚΕΣ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗ ΝΟΤΙΑ ΑΦΡΙΚΗ ΚΑΙ ΤΗ ΝΙΓΗΡΙΑ

Δ4. ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΛΑΤΕΙΩΝ

Δ4.1. ΓΕΝΙΚΑ: ΣΥΜΒΑΝΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ
Δ4.2. ΙΣΛΑΝΔΙΑ: Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΚΟΥΖΙΝΙΚΩΝ ΠΡΟΑΓΓΕΛΟΣ ΤΩΝ ΠΛΑΤΕΙΩΝ
Δ4.3. ΑΡΑΒΙΚΗ ΑΝΟΙΞΗ
Δ4.4. ΤΥΝΗΣΙ: Η ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑ
Δ4.5 ΑΙΓΥΠΤΟΣ: Η ΕΜΒΛΗΜΑΤΙΚΗ ΠΛΑΤΕΙΑ ΤΑΧΡΙΡ
Δ4.6. ΥΕΜΕΝΗ: ΣΚΛΗΡΗ ΑΝΑΜΕΤΡΗΣΗ ΜΕ ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΕΚΤΑΚΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ
Δ4.7. ΣΥΡΙΑ: Η ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΧΑΜΑ
Δ4.8. ΟΙ «ΑΓΑΝΑΚΤΙΣΜΕΝΟΙ» ΣΤΗΝ ΙΣΠΑΝΙΑ: ΜΙΑ ΡΙΖΩΜΑΤΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ
Δ4.9. ΟΙ ΕΞΕΓΕΡΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΛΙΤΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΚΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
Δ4.10. ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ: ΤΟ ΦΟΙΤΗΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΜΠΡΟΣΤΑ
Δ4.11. ΧΙΛΗ: ΤΟ ΦΟΙΤΗΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ
Δ4.12. ΙΣΡΑΗΛ: ΟΙ ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΓΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ
Δ4.13. ΕΛΛΑΔΑ: ΠΛΑΤΕΙΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ
Δ4.14. ΤΟΥΡΚΙΑ: Η ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗ ΤΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑΣ ΤΑΞΙΜ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΓΚΕΖΙ
Δ4.16. ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ: ΜΙΑ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΕΞΕΓΕΡΣΗ
Δ4.16. ΡΩΣΙΑ: ΛΑΪΚΕΣ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΕΣ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΗΣ ΝΟΜΕΝΚΛΑΤΟΥΡΑΣ
Δ4.17. Η ΠΡΩΤΗ ΚΑΙ Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΤΩΝ ΠΛΑΤΕΙΩΝ: ΤΙΕΝ ΑΝ ΜΕΝ ΚΑΙ ΠΛΑΤΕΙΑ ΠΟΛΙΤΩΝ

Δ4.17.1Η ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΣΤΗΝ ΠΛΑΤΕΙΑ ΤΙΕΝ ΑΝ ΜΕΝ ΣΤΟ ΠΕΚΙΝΟ
Δ4.17.2ΧΟΝΓΚ ΚΟΝΓΚ: Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΟΜΠΡΕΛΑΣ
Δ.4.18 ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ OCCUPY ΣΤΙΣ ΗΠΑ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΔΙΑΛΟΓΟ ΤΟΥ ΤΣΟΜΣΚΙ ΜΕ ΤΟΥΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΣ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ

Ε. Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΞΕΓΕΡΣΕΙΣ ΤΩΝ ΦΤΩΧΩΝ
Ε1.Η ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΣΤΟ ΛΟΣ ΑΝΤΖΕΛΕΣ, ΤΑΡΑΧΕΣ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ (JUSTICE RIOTS), 1992
Ε2. Η ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟ ΕΓΚΛΕΙΣΜΟΥ ΣΤΗ ΓΟΥΜΕΡΑ ΤΗΣ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ, 2002
Ε3 ΟΙ ΕΞΕΓΕΡΣΕΙΣ ΣΤΑ ΓΑΛΛΙΚΑ ΠΡΟΑΣΤΙΑ, 2005
Ε4. ΕΛΛΑΔΑ: ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΔΕΚΕΜΒΡΗ, 2008

Ζ. ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
1. Η ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΤΗΣ ΚΥΨΕΛΗΣ. ΕΥΑΛΩΤΟΙ ΧΩΡΟΙ ΝΟΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΝ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ
2. ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ 2004 ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΝΕΟΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΙΣ

Η. ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΕ ΑΛΛΑ ΑΣΤΙΚΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ ΤΟΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

Α. ΠΑΓΚΟΣΜΙΕΣ ΕΞΕΓΕΡΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΣΤΙΣ ΔΕΚΑΕΤΙΕΣ 1960, 1970

Η δεκαετία 1960 και η δεκαετία 1970 σχεδόν μέχρι το τέλος της χαρακτηρίστηκαν από μια παγκόσμια άνοδο των εθνικοαπελευθερωτικών, πολιτικών και κοινωνικών κινημάτων που, με εξαιρετικά ριζοσπαστικούς στόχους, έθεσαν συστημικής εμβέλειας διακυβεύματα. Τα κινήματα των μαύρων πληθυσμών στις ΗΠΑ- ήδη από τη δεκαετία του 1950 - το κίνημα κατά του πολέμου στο Βιετνάμ, τα κινήματα δικαιωμάτων, το φοιτητικό κίνημα σε πολλές χώρες, το φεμινιστικό κίνημα, ο ανανεωμένος εργατικός συνδικαλισμός, ο Μάης του ’68, η Άνοιξη της Πράγας, το θερμό φθινόπωρο στην Ιταλία, τα αντιδικτατορικά κινήματα σε Ελλάδα, Ισπανία, Πορτογαλία και τις χώρες της Λατινικής Αμερικής (και με μορφές αντάρτικου πόλεων), τα εθνικοαπελευθερωτικά κινήματα στο Γ΄ Κόσμο, η εξέγερση του Παλαιστινιακού λαού, όλα αυτά δημιούργησαν ένα παγκόσμιο αναβρασμό που έφερε κοντά τις απομακρυσμένες περιοχές του πλανήτη και τα κύρια επίδικα των λαών στη μεταπολεμική εποχή.
Η επανάσταση του 1968, λέει ο Ιμμάνουελ Βάλερσταϊν, «*ήταν παγκόσμια για τον απλούστατο λόγο ότι εκδηλώθηκε στο μεγαλύτερο μέρος του κόσμου, όμως σε τρεις περιοχές η καθεμία από τις οποίες θεωρείτο εκείνη την περίοδο ένας ξεχωριστός “κόσμος”. Και ήταν μια παγκόσμια επανάσταση λόγω της εντυπωσιακής επανάληψης δύο βασικών μοτίβων που εκδηλώθηκαν σχεδόν παντού, εκφρασμένα ασφαλώς σε διαφορετικές τοπικές γλώσσες. Το πρώτο βασικό μοτίβο είχε να κάνει με την απόρριψη της αμερικανικής ηγεμονίας (“ιμπεριαλισμός”) εκ μέρους των εξεγερμένων, με μία ωστόσο σημαντική τροπή. Οι εξεγερμένοι αυτοί καταδίκαζαν εξίσου τη “συμπαιγνία” της Σοβιετικής Ένωσης με τον αμερικανικό ιμπεριαλισμό, έτσι όπως οι ίδιοι μετέφραζαν τις σιωπηρές συμφωνίες της Γιάλτας. Στην πραγματικότητα, απέρριπταν το ιδεολογικό μοτίβο του Ψυχρού Πολέμου και ελαχιστοποιούσαν τις διαφορές μεταξύ των δύο λεγόμενων υπερδυνάμεων.*
Το δεύτερο βασικό μοτίβο ήταν η ανοιχτή καταδίκη της Παλαιάς Αριστεράς (δηλαδή των κομμουνιστικών, των σοσιαλδημοκρατικών κομμάτων και των εθνικοαπελευθερωτικών κινημάτων) με την αιτιολογία ότι αυτά τα κινήματα όχι μόνο δεν ήταν στην πραγματικότητα αντισυστημικά, αλλά, αντίθετα, συμπορεύονταν με το σύστημα.
Ενώ είναι γεγονός ότι οι εξεγερμένοι δεν μπόρεσαν να παραμείνουν επί πολύ πραγματική πολιτική δύναμη και κατεστάλησαν ως κινήματα όπως και τα κινήματα του 1848, οι δράσεις τους είχαν μια απολύτως σοβαρή συνέπεια. Η παγκόσμια επανάσταση του 1968 άλλαξε ριζικά τη γεωκουλτούρα. Η κυριαρχία του κεντρώου φιλελευθερισμού πάνω στις δύο άλλες ιδεολογίες έφτασε στο τέρμα. Ο κεντρώος φιλελευθερισμός δεν εξαφανίστηκε, απλώς περιορίστηκε για να γίνει ξανά μια εκ των τριών ιδεολογιών.

Η ριζοσπαστική αριστερά και η συντηρητική δεξιά επανεμφανίστηκαν ως εντελώς αυτόνομοι φορείς δράσης στην παγκόσμια σκηνή»[1]

Οι ενδοκαπιταλιστικοί ανταγωνισμοί είχαν οδηγήσει στον 20ο αιώνα σε δύο παγκόσμιους πολέμους. Μετά την ήττα του φασισμού και τη δυναμική των λαϊκών τάξεων που πρωτοστάτησαν στους αντιφασιστικούς αγώνες και συνέχιζαν με νέες κινητοποιήσεις και εξεγέρσεις στη μεταπολεμική περίοδο, λόγω επίσης της παρουσίας του αντίπαλου στη Δύση μπλοκ των ανατολικών χωρών, επικράτησε στις δυτικές φιλελεύθερες δημοκρατίες το καπιταλιστικό πρότυπο της μαζικής παραγωγής και κατανάλωσης, το οποίο βασίστηκε σε μια σειρά συμβιβασμών ανάμεσα στο κεφάλαιο και τις λαϊκές τάξεις (δημόσιες επιχειρήσεις, κρατικοί έλεγχοι, παραχωρήσεις στα συνδικάτα, περιορισμοί στο βιομηχανικό και τραπεζικό κεφάλαιο, διασφάλιση σημαντικών κοινωνικών και ατομικών δικαιωμάτων, λειτουργία του κράτους δικαίου). Αυτό το άτυπο συμβόλαιο, απόρροια του ταξικού συσχετισμού δυνάμεων, διαρρηγνύεται στα τέλη της δεκαετίας του 1970.

Β. ΠΑΛΙΕΣ ΚΑΙ ΝΕΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΕΠΕΚΤΑΣΗΣ / ΝΕΟΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟΣ

Ο νεοφιλελεύθερος καπιταλισμός προχώρησε με επιθετικές ανατροπές στον ισχύοντα συσχετισμό δυνάμεων μεταξύ των λαϊκών και των κυρίαρχων τάξεων παγκόσμια: σταδιακή συρρίκνωση εργασιακών δικαιωμάτων και εκμετάλλευση συγκρίσιμη με την εποχή της δουλείας, δραστικές περικοπές του κοινωνικού κράτους, επέκταση και ανέλεγκτη ισχύς των αγορών, επίθεση στους ισχύοντες τρόπους παραγωγής εκατομμυρίων αγροτικών πληθυσμών. Βλαπτικές για τους λαούς συμφωνίες εμπορίου, ραγδαία αστικοποίηση του πλανήτη και τεράστιες οικολογικές καταστροφές, επιδείνωση των κλιματικών συνθηκών, φτωχοποίηση δισεκατομμυρίων ανθρώπων - όλα αυτά εκφράζουν τις επιπτώσεις κυριαρχίας του σύγχρονου παγκοσμιοποιημένου νεοφιλελεύθερου καπιταλισμού στον παγκόσμιο κοινωνικό χάρτη, με διαφοροποιήσεις ανάλογα με τον διεθνή καταμερισμό εργασίας. Από τα τέλη της δεκαετίας 1970/αρχές της δεκαετίας 1980 η ανθρωπότητα βουλιάζει σταδιακά σ' ένα σπιράλ πολέμων, μετανάστευσης, εκτοπισμών, φτώχειας, λιμών και τελικά εξώθησης στο απόλυτο περιθώριο της οικονομίας και της κοινωνίας 2 δισεκατομμυρίων ανθρώπων. Οι λαϊκές τάξεις είναι οι παρίες του νέου θαυμαστού κόσμου.

Τα στοιχεία που παραθέτει ο Αλαίν Μπαντιού είναι συντριπτικά

«***Το 1% του παγκόσμιου πληθυσμού κατέχει το 46% των διαθέσιμων πόρων***

Το 10% του παγκόσμιου πληθυσμού κατέχει το 86% των διαθέσιμων πόρων

Το 50% του παγκόσμιο πληθυσμού δεν κατέχει απολύτως τίποτα

Με άλλα λόγια, με βάση αυτά τα στοιχεία, υπάρχει σε πλανητικό επίπεδο μια ολιγαρχία που αντιπροσωπεύει περίπου το 10% του παγκόσμιου πληθυσμού... Το ποσοστό της, 10%, είναι περίπου αντίστοιχο με το ποσοστό των ευγενών στο Παλαιό Καθεστώς, πριν από τη Γαλλική Επανάσταση. Εν ολίγοις, ο κόσμος στον οποίο ζούμε χαρακτηρίζεται από την κυριαρχία μιας ολιγαρχίας, κυριαρχία αντίστοιχη εκείνης που είχε γνωρίσει και κατά το παρελθόν και στην οποία, με άλλους όρους και με άλλη μορφή, δείχνει να επανέρχεται... Περίπου το 50% του παγκόσμιου πληθυσμού, και κυρίως οι κάτοικοι της Αφρικής και της Ασίας στη συντριπτική τους πλειονότητα, ζει σε συνθήκες σχεδόν απόλυτης στέρησης. Έχουμε έτσι 10% +50% =60%. Μένει ένα 40%, η μεσαία τάξη, η οποία μοιράζεται, έστω και αντιμετωπίζοντας κάθε είδους δυσκολίες, το 14% του παγκόσμιου πλούτου».[2]

Σύμφωνα με τον Λουίτζι Φεραγιόλι «***Η ανισότητα και η φτώχεια έχουν αυξηθεί εκρηκτικά σε σημείο που 8 πλουσιότερα πρόσωπα στον κόσμο έχουν τον ίδιο πλούτο με το φτωχότερο μισό (3,5 δις.) του παγκόσμιου πληθυσμού και εκατομμύρια άνθρωποι πεθαίνουν κάθε χρόνο από έλλειψη πόσιμου νερού, βασικών ειδών διατροφής και φαρμάκων***. *Κι ωστόσο θα αρκούσαν ελάχιστα για να περιοριστεί δραστικά αυτή η τραγωδία. Έχει υπολογιστεί ότι το 1,13% του παγκόσμιου ακαθάριστου προϊόντος - γύρω στα 500 δις δολάρια τον χρόνο, πολύ λιγότερο από τις ετήσιες αμυντικές δαπάνες μόνο των ΗΠΑ - θα μπορούσε να βγάλει από την εξαθλίωση περισσότερα από 3 δις. πρόσωπα».* [3]

Η παγκοσμιοποίηση του καπιταλισμού εμφανίζεται σήμερα από τις κυρίαρχες ολιγαρχικές ομάδες, τους παγκόσμιους οργανισμούς και τα εθνικά κράτη που την προωθούν, ως αναντίρρητη εξέλιξη, νομοτελειακή τάση της εποχής μας, λες και η κίνηση της ιστορίας είναι φυσικό φαινόμενο,

αδιαμεσολάβητη από τον διεθνή καταμερισμό εργασίας, τις ιμπεριαλιστικές και εθνικές πολιτικές, τους ενδοκαπιταλιστικούς ανταγωνισμούς και την ταξική πάλη.

Ο Πέτρος Παπακωνσταντίνου αποκαθιστά την πολιτική λογική, παρουσιάζοντας τις τρεις φάσεις της παγκοσμιοποίησης, η οποία δεν είναι πρωτόγνωρη στη σύγχρονη ιστορία του καπιταλισμού και οπωσδήποτε δεν φτάσαμε σήμερα στο, κατά Φουκουγιάμα, τέλος της ιστορίας. Σύμφωνα με τον συγγραφέα του βιβλίου «*Το εθνικό ζήτημα στην εποχή μας»*, το πρώτο κύμα της παγκοσμιοποίησης, όταν δεν είχε ακόμα εφευρεθεί ο όρος, κινεί η Βρετανική Αυτοκρατορία με την απελευθέρωση του εμπορίου. Αυτό το κύμα διακόπηκε βίαια από τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και τη Μεγάλη Ύφεση του 1929-1933, αλλά ακολουθεί το δεύτερο για να φτάσουμε στο τρίτο που «*έχει καινούργια ποιοτικά χαρακτηριστικά. Μια πρώτη ειδοποιός διαφορά είναι η σχεδόν* καθολική επικράτηση των καπιταλιστικών σχέσεων σε παγκόσμια κλίμακα *... Ένα δεύτερο ποιοτικά καινούργιο στοιχείο είναι η χρηματιστικοποίηση, δηλαδή η αλματώδης άνοδος που κατέχει το χρηματιστικό πιστωτικό κεφάλαιο στο σύνολο της καπιταλιστικής οικονομίας... Μια τρίτη, σημαντική εξέλιξη είναι η ανάδυση της πρώτης πραγματικά* παγκόσμιας παραγωγικής δύναμης *του Ίντερνετ... ένα τέταρτο, ίσως το κυριότερο ποιοτικά καινούργιο στοιχείο, αφορά στην τάση προς μια διεθνοποιημένη αλυσίδα παραγωγής».* [4]

Ο ίδιος συγγραφέας παρουσιάζει το παράδειγμα του iPhone «*της πρωτοποριακής επινόησης της Apple...που συμπυκνώνει καίρια χαρακτηριστικά του νέου καπιταλισμού στους ρευστούς καιρούς της εργασιακής επισφάλειας, των μοναχικών καταναλωτών και της παγκοσμιοποίησης».* Το iPhone «*κατασκευάζεται...στα δεκατέσσερα εργοστάσια του τεράστιου βιομηχανικού συγκροτήματος της εταιρείας Foxconn, στο Σεντζέν της Νότιας Κίνας. Περίπου 1,23εκ. εργάτες, κυρίως εσωτερικοί μετανάστες, εργάζονται σε αυτό το συγκρότημα με εξοντωτικές υπερωρίες, παράγοντας περίπου το 40% των ηλεκτρονικών ειδών μαζικής κατανάλωσης που πωλούνται σε όλο τον κόσμο...Τις απάνθρωπες συνθήκες εργασίας στην Foxconn αποκάλυψαν οι 14 αυτοκτονίες εργατών το 2010... Από πολλές απόψεις το iPhone αποτελεί συμπύκνωση της παγκοσμιοποίησης...η συναρμολόγηση όλων των εξαρτημάτων και η παραγωγή του τελικού προϊόντος γίνεται στο Σεντζέν. Συνολικά στην παραγωγή και εμπορία του iPhone 5 συμμετείχαν 785 εταιρείες από 31 χώρες της Βόρειας και Νότιας Αμερικής, της Ασίας και της Ευρώπης».*[5]

Η διάσπαση σε τμήματα της αλυσίδας παραγωγής, με τη χωροθέτησή τους σε διαφορετικές χώρες ή την ανάθεση παραγωγικών τμημάτων σε διαφορετικές εταιρείες, αποξενώνει με νέες μορφές τους εργαζόμενους τόσο μεταξύ τους όσο και από το προϊόν της εργασίας τους. Σε επιμέρους τομείς και περιοχές του κόσμου, διευκολύνει τις πιο ακραίες μορφές εκμετάλλευσης και την ισχύ των σύγχρονων παγκοσμιοποιημένων εταιρειών γιγάντων έναντι των εθνικών κρατών και της συνδικαλιστικής οργάνωσης, που συνεχώς εξασθενεί. Φυσικά μια αριστοκρατία μη χειρώνακτων εργαζομένων - ο εγκέφαλος της αλυσίδας παραγωγής - δεν εντάσσεται στις πολυπληθείς εργατικές μάζες και καρπώνεται το μεγαλύτερο μέρος των αμοιβών.

Ένα άλλο παράδειγμα γιγάντιας εταιρείας με παγκόσμια διείσδυση είναι η Monsanto, η οποία πρωτοστατεί στην αντικατάσταση των παραδοσιακών καλλιεργειών με τις μεταλλαγμένες, καταστρέφοντας εκατομμύρια αγρότες σε όλο τον κόσμο, που δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν τους παραδοσιακούς σπόρους και τις παραδοσιακές μεθόδους καλλιέργειας, επιβάλλοντας ταυτόχρονα ένα επιβλαβές διατροφικό πρότυπο μέσω των αγροτικών προϊόντων τα οποία κυκλοφορούν μονοπωλιακά σε εκτεταμένες αγορές. Οι σχετικές συγκρούσεις των αγροτών στις χώρες του παγκόσμιου νότου αναδεικνύουν το πρόβλημα της επιβίωσής τους και της διατροφής εκατομμυρίων ανθρώπων, όπως θα δούμε στη συνέχεια.

Γ. Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΥ

Ο νεοφιλελεύθερος καπιταλισμός και ο σύγχρονος ιμπεριαλισμός επιχειρούν να εγκαταστήσουν μια νέα παγκόσμια τάξη για την καπιταλιστική διείσδυση, τον έλεγχο των αγορών και των πρώτων υλών, η οποία όμως αποδεικνύεται συχνά αταξία, τόσο λόγω εσωτερικών αντιφάσεων και ανταγωνιστικών στόχων μεταξύ των μεγάλων δυνάμεων όσο και λόγω της κινητήριας δύναμης επιβίωσης εκατομμυρίων ανθρώπων που διασχίζουν τους φράχτες, μαζικών λαϊκών κινημάτων ή/και πολιτικών αντιδράσεων προοδευτικών κυβερνήσεων στον κόσμο. Η πάλη των τελευταίων είναι όμως πολύ λιγότερο αποτελεσματική από αυτή που γνώρισε ο κόσμος στις δεκαετίες 1960 και 1970 λόγω ακριβώς

των εξαρτήσεων που δημιουργεί η παγκοσμιοποίηση. Με τις αντιστάσεις των κοινωνικών κινημάτων θα ασχοληθούμε στη συνέχεια.

Πάντως «*η διεθνοποίηση της οικονομίας και της ίδιας της παραγωγικής αλυσίδας δεν έχει οδηγήσει σε έναν "επίπεδο" ομογενοποιημένο κόσμο... Αντίθετα προϋποθέτει βαθύτατα ρήγματα. Η παγκοσμιοποίηση σημαίνει το γκρέμισμα όλων των* φραγμών *- κοινωνικών, περιβαλλοντικών, ηθικών - για το κεφάλαιο, όχι όμως και το γκρέμισμα των συνόρων που τού είναι απαραίτητα για την αναπαραγωγή του.»* [6]

Τίθεται συχνά το ερώτημα ποιος είναι ο ρόλος του εθνικού κράτους στην εποχή μας αν και πόσο έχει εξασθενήσει η ισχύς του. Για τον Αλαίν Μπαντιού «*σήμερα τα κράτη δεν είναι παρά οι τοπικοί διαχειριστές αυτής της τεράστιας παγκόσμιας δομής. Ο ρόλος τους είναι αυτός ενός διάμεσου και μάλιστα ασταθούς, μεταξύ της γενικότερης* [καπιταλιστικής] *λογικής και των ιδιαίτερων συνθηκών σε επίπεδο χώρας, συνασπισμού, ομοσπονδίας, κράτους».*[7] Οπωσδήποτε, όμως, οι παλαιές ιμπεριαλιστικές δυνάμεις βασίζονται σε πανίσχυρα κράτη ή ενώσεις κρατών όπως οι ΗΠΑ, η Βρετανία, η Ευρωπαϊκή Ένωση με κυριαρχία της Γερμανίας, το ίδιο και οι ραγδαία παγκοσμιοποιούμενες χώρες, όπως η Κίνα και η Ρωσία. Στην παγκόσμια αναδιάταξη δυνάμεων εξασθενούν τα κράτη εκείνα που διαθέτουν περιορισμένη ισχύ και χάνουν ένα μέρος της κυριαρχίας τους, δηλαδή τη δυνατότητα σχετικά αυτόνομης εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής. Η πραγματικότητα αυτή μάς είναι γνωστή τόσο σε περιπτώσεις χωρών όπως η δική μας, όπου η πίεση επί των κυβερνήσεων οι οποίες έχουν λάβει λαϊκή εντολή ανυπακοής οδηγεί σε αναδίπλωση απέναντι στον αμείλικτο συσχετισμό δυνάμεων, ο οποίος υποχρεώνει σήμερα κάθε πραγματική σύγκρουση ανεξαρτησίας να είναι «επαναστατική».

Από την άλλη και οι αριστερές κυβερνήσεις ανά τον κόσμο δεν είναι εύκολο να εφαρμόσουν ριζοσπαστικά προγράμματα, όχι μόνο από δικές τους αντιφάσεις αλλά και λόγω της ιμπεριαλιστικής περικύκλωσης και της διεθνοποίησης της παραγωγής και των αγορών, που επιτρέπουν οικονομικούς πολέμους ή άλλες επεμβάσεις εις βάρος τους. Σ' αυτό πάντως που πρέπει να επιμείνουμε είναι ότι «*το εθνικό κράτος δεν ατροφεί στις συνθήκες της παγκοσμιοποίησης, ωστόσο αλλάζει από πολλές απόψεις - κατά κανόνα, προς αντιδραστικότερη κατεύθυνση. Ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του 1970, ο Νίκος Πουλαντζάς έκανε λόγο για* υπερ-εθνικοποίηση *του κράτους με το πέρασμα σε μια νέα φάση οικονομικής διεθνοποίησης. Αυτό σημαίνει ότι αναπροσαρμόζεται για να εξασφαλίσει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τη συνοχή του αστικού μπλοκ στις νέες, άκρως ανταγωνιστικές συνθήκες και να προωθεί αποτελεσματικότερα τα συμφέροντα αυτού του μπλοκ στη διεθνή αρένα».* [8]

Αυτή η προσαρμοστικότητα των εθνικών κρατών στις διεθνοποιημένες οικονομικές και πολιτικές σχέσεις καθώς και η "αποπολιτικοποίηση" της οικονομίας εκτρέφουν τον πολιτικό λόγο και τη συγκρότηση του δεξιού εθνικισμού, ο οποίος επιζητεί τον εγκλεισμό στα εθνικά σύνορα χωρίς να θέτει θέματα εκμετάλλευσης αλλά υποδεικνύοντας ως εχθρό τούς παρίες του σημερινού κόσμου - μετανάστες και πρόσφυγες. Δεν είναι μας λένε η ολιγαρχία του πλούτου ο δαίμων των λαών αλλά αυτοί που οι υπερπλούσιοι καταδικάζουν σε θάνατο.

Το παγκόσμιο σύστημα των παλαιών ιμπεριαλιστικών δυνάμεων και νέων αναδυόμενων "αυτοκρατοριών" όπως η Κίνα που επεκτείνεται ραγδαία στην παγκόσμια καπιταλιστική αγορά, η Ρωσία με τους συμμάχους της, οι συνεργασίες εθνικών κρατών και τα επιμέρους εθνικά κράτη συγκροτούν την πολιτική δομή του σύγχρονου νεοφιλελεύθερου καπιταλισμού σε αλληλεξάρτηση με τις παγκόσμιες εταιρείες - κολοσσούς, πολλές των οποίων υπερβαίνουν σε ισχύ μεσαίου μεγέθους κράτη.

Στα χαμηλότερα επίπεδα της εξουσίας τοποθετούνται κατά βαθμό ισχύος οι εθνικές κυβερνήσεις: φιλελεύθερες δημοκρατίες ή μοναρχικά ολιγαρχικά καθεστώτα και δικτατορίες, που εφαρμόζουν στις χώρες τους την κοινωνική αποδιάρθρωση, αποδεχόμενες στη μεγάλη τους πλειοψηφία τις βασικές αρχές του παγκόσμιου νεοφιλελεύθερου καπιταλισμού. Η εφαρμογή στις λεγόμενες φτωχές χώρες των συνταγών των παγκόσμιων οργανισμών όχι μόνο δεν παράγει ευημερία αλλά τις καθιστά φτωχότερες και εξαρτημένες από εξωτερικό δανεισμό, ο οποίος αποτελεί τη βασιλική οδό κατάργησης των εργασιακών δικαιωμάτων και του κοινωνικού κράτους, καθώς και γενικευμένων υφαρπαγών της δημόσιας ή κοινόκτητης περιουσίας και περιβαλλοντικών καταστροφών που πλήττουν τις βάσεις αναπαραγωγής του αγροτικού κόσμου και επιδεινώνουν το κλίμα. *«Μεταξύ 1990 και 1997, οι "αναπτυσσόμενες" χώρες πλήρωσαν πολύ περισσότερα προς εξόφληση του χρέους τους από όσα έλαβαν ως δάνειο. 77 δις δολάρια μεταφέρθηκαν από τις χώρες του νότου σ' εκείνες του βορρά μέσω των μηχανισμών του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και της Παγκόσμιας Τράπεζας».*[9]

Συναντήσεις και υπερεθνικές συμφωνίες μεταξύ των κρατών παγκόσμια

- **Στην κορυφή των διεθνών συναντήσεων είναι η ομάδα αρχικά των G7, μετά G8 και σήμερα G20** - δηλαδή οι πιο πλούσιες και ισχυρές χώρες του κόσμου (Αργεντινή, Αυστραλία, Βραζιλία, Γαλλία, Γερμανία, ΗΠΑ, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιαπωνία, Ιταλία, Ινδία, Ινδονησία, Καναδάς, Κίνα, Μεξικό, Νότια Αφρική, Νότια Κορέα, Ρωσία, Σαουδική Αραβία, Τουρκία, και Ευρωπαϊκή Ένωση), που **συνέρχονται από κοινού και συνομολογούν κοινές πολιτικές κατευθύνσεις.**
- **NAFTA** (North Atlantic Free Trade Agreement/Βορειοατλαντική Συμφωνία Ελεύθερου Εμπορίου), μεταξύ Μεξικού, ΗΠΑ και Καναδά. Η συμφωνία υπογράφτηκε στις 17/12/1992 και άρχισε να λειτουργεί στις 1/1/1994.
- **Συμφωνία για Ζώνη Ελεύθερου Εμπορίου της Αμερικανικής Ηπείρου / FTTA** (Free Trade Area of the Americas). Η συμφωνία αυτή προτάθηκε για να περιορίσει τους εμπορικούς φραγμούς μεταξύ των χωρών της Αμερικής. «*Σκοπός της Συμφωνίας είναι η επιβολή του νεοφιλελεύθερου μοντέλου των νέων εταιρικών επενδύσεων, της προστασίας βάσει πατέντας, της απελευθέρωσης του εμπορίου, της κατάργησης των προστατευτικών νομοθεσιών και των ιδιωτικοποιήσεων σε όλη την έκταση του δυτικού ημισφαιρίου. Η συμφωνία προβλέπει επίσης ένα μυστικό δικαστήριο, βασισμένο στο μοντέλο της αντίστοιχης επιτροπής διαιτησίας του ΠΟΕ, που θα επιτρέπει σε μη εκλεγμένους αξιωματούχους που έχουν στενούς δεσμούς με το εταιρικό λόμπι να χαράσσουν πολιτικές για το εμπόριο».*[10] Στον τελευταίο γύρο διαπραγματεύσεων συναντήθηκαν, τον Νοέμβριο 2003, 34 υπουργοί στο Μαϊάμι της Φλώριδας. Η προταθείσα συμφωνία ήταν επέκταση της NAFTA (North American Free Trade Agreement) ανάμεσα στον Καναδά, το Μεξικό και τις ΗΠΑ. Αντίθετες στη συμφωνία ήταν οι χώρες: Κούβα, Βενεζουέλα, Βολιβία, Εκουαδόρ, Δομινικανή Δημοκρατία και Νικαράγουα.
- **Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου/GATT** (General Agreement on Tariffs and Trade). Αποτελεί έναν παγκόσμιο οργανισμό που μέσα από θεσμοθετημένες συνεδρίες - διαπραγματεύσεις επιβάλλει κανόνες αναγκαστικού χαρακτήρα επί της αρχής της αμοιβαιότητας, επιδιώκοντας την βελτίωση και επέκταση των όρων και δυνατοτήτων του διεθνούς εμπορίου. Βασικότερη σήμερα σε ισχύ συμφωνία είναι αυτή του 1994.
- **Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου/ΠΟΕ**, World Trade Organization / WTO. Ιδρύθηκε το 1995 για να προσφέρει μια σταθερή θεσμική εστία για την GATT. Η ιδρυτική συνθήκη υπογράφτηκε στο Μαρακές του Μαρόκου από αντιπροσώπους 120 χωρών.
- **Διεθνές Νομισματικό Ταμείο/ΔΝΤ,** International Monetary Fund / IMF. Επιβλέπει το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα, παρακολουθώντας τις συναλλαγματικές ισοτιμίες και τα ισοζύγια πληρωμών και προσφέροντας οικονομική και τεχνική βοήθεια όταν του ζητηθεί. Ιδρύθηκε το 1945 από 29 χώρες.
- **Παγκόσμια Τράπεζα/ΠΤ,** World Bank. Είναι διεθνές χρηματοπιστωτικό ίδρυμα το οποίο παρέχει οικονομική και τεχνική βοήθεια σε αναπτυσσόμενες χώρες για αναπτυξιακά έργα.
- **Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ**/World Economic Forum. Συνέρχεται το 2001 στο Νταβός της Ελβετίας.
  Αποτελεί Φόρουμ επαφής του παγκόσμιου επιχειρηματικού τομέα και των κυβερνήσεων. «*Ενσαρκώνει την απόλυτη μορφή της απόμακρης, αποστασιοποιημένης εξουσίας - μια μη αιρετή ελίτ που κυβερνά από απόσταση και δεν είναι υπόλογη παρά μόνο στον εαυτό της... Αντιπροσωπεύει τον δαιμόνιο και ευμετάβλητο καπιταλισμό του offshore τραπεζικού λογαριασμού, των γρήγορων χρηματαγορών, των ευέλικτων συστημάτων παραγωγής και της μοιραία γοητευτικής πολυεθνικής. Είναι ο καπιταλισμός χωρίς κέντρο, μια εξουσία χωρίς παλάτι, μια αυτοκρατορία χωρίς τη Ρώμη της».*[11]
- **Παγκόσμιο Κοινωνικό Φόρουμ**/World Social Forum, συνέρχεται ταυτόχρονα, κατ' αντιπαράθεση με το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ, στο Πόρτο Αλέγκρε της Βραζιλίας και φιλοξενείται από το Κόμμα των Εργατών (PT) και τη Γαλλική εφημερίδα Le Monde Diplomatique. Η κυβερνητική αλλαγή στη Βραζιλία οδήγησε σε διακοπή της λειτουργίας του.

Δ. ΤΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΝΕΟΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΚΟΣΜΟ: ΤΕΛΗ 20ΟΥ - ΑΡΧΕΣ 21ΟΥ ΑΙΩΝΑ

Οι παραπάνω συνθήκες λεηλασίας των ανθρώπων και της φύσης δημιουργούν μαζί με τους πολέμους τεράστια κύματα μεταναστών και προσφύγων και ταυτόχρονα παγκοσμιοποιούν τις αντιστάσεις. Στο αντιπαγκοσμιοποιητικό κίνημα συναντώνται: περιθωριοποιημένες εργατικές/λαϊκές τάξεις του βιομηχανικού βορρά, αγρότες, ψαράδες, ιθαγενείς του παγκόσμιου νότου, που εξαρτώνται από τους φυσικούς πόρους και εκτοπίζονται από τις σύγχρονες περιφράξεις, νέοι με ή χωρίς προσόντα που περιθωριοποιούνται από την αρχή της ζωής τους, γυναίκες, μετανάστες, μειονότητες χωρίς δικαιώματα, μια πανσπερμία ανθρώπινων πληθυσμών, λαών και επιμέρους ομάδων που δοκιμάζονται από τον παγκοσμιοποιημένο νεοφιλελεύθερο καπιταλισμό. Το αντιπαγκοσμιοποιητικό κίνημα, που αποκλήθηκε "το κίνημα των κινημάτων", συντίθεται από ένα πλήθος κινήματα, ισχυρά ή περιορισμένης δύναμης, διεθνή ή εθνικά, ευρέως διαδεδομένα ή απλά τοπικά, τα οποία παρεμβαίνουν σ' ένα πολύ ευρύ φάσμα θεμάτων, που πηγάζουν από τις σύγχρονες οικονομικές, κοινωνικές, φυλετικές, περιβαλλοντικές και πολιτικές αντιθέσεις.

Εργατικά, αστικά, αγροτικά, ιθαγενικά, περιβαλλοντικά, αντιπολεμικά, αντιρατσιστικά, φεμινιστικά, ανθρωπίνων δικαιωμάτων και πολιτιστικά κινήματα και πολλές άλλες, θεματικά ενεργοποιημένες, ομάδες συναντώνται σχηματίζοντας εθνικά και διεθνή δίκτυα, αναλαμβάνοντας κοινές πρωτοβουλίες, οργανώνοντας, συντονίζοντας και παγκοσμιοποιώντας την αντίσταση των αποκάτω στο νεοφιλελεύθερο καπιταλισμό σε όλο τον κόσμο. Εκατομμύρια άνθρωποι, άνδρες και γυναίκες, από διαφορετικές ηπείρους, χώρες, θρησκείες και κουλτούρες, καλύπτοντας ένα ευρύ φάσμα ιδεολογικών και πολιτικών πιστεύω, υφαίνουν την κοινή διεθνή τους δράση ενάντια σε τρεις κύριους εχθρούς: τον νεοφιλελευθερισμό, τον πόλεμο και τον ρατσισμό, μέσω κοινών παρεμβάσεων – συναντήσεων, διαδηλώσεων, εκστρατειών πληροφόρησης, κ.λπ., ενισχύοντας, ταυτόχρονα, τους εθνικούς και τοπικούς αγώνες.

Τα κινήματα κατά της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης αναγνωρίζουν στις διεθνικές συναντήσεις και στους ανέλεγκτους παγκόσμιους οργανισμούς τους βασικούς φορείς πολιτικών αποφάσεων και μέτρων που εφαρμόζονται παγκόσμια μέσω των ιμπεριαλιστικών επεμβάσεων και των εθνικών κρατών, σύμφωνα με τις διαβαθμίσεις ισχύος τους. Αντιδράσεις υπάρχουν όχι μόνο από τα κοινωνικά κινήματα παγκόσμια αλλά και από εθνικά κράτη με προοδευτικές κυβερνήσεις.

Ο Jeffrey M. Ayres αναφέρεται στις απαρχές της διεθνούς δικτύωσης των αντιπαγκοσμιοποιητικών κινημάτων που παρουσιάζονται παρακάτω συνοπτικά.[12]

Οι ακτιβιστές ανέπτυξαν στη δεκαετία του 1990 με επιτυχία ένα συγκρουσιακό, όλο και περισσότερο διεθνικό πλαίσιο συλλογικής δράσης για την αμφισβήτηση της κυρίαρχης ορθοδοξίας, που αποτυπώθηκε σε θεσμούς όπως ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ/WTO), το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ/IMF) και περιφερειακές εμπορικές συμφωνίες, όπως η Βορειοατλαντική Συμφωνία Ελεύθερου Εμπορίου (NAFTA).

Πολλές περιοχές του κόσμου αποτέλεσαν τόπους συγκρουσιακών πολιτικών συζητήσεων και κοινωνικών συγκρούσεων ανάμεσα στους υποστηρικτές και τους αντιτιθέμενους στις πολιτικές της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης. Σ' αυτές τις ανόμοιες περιοχές τα κινήματα συνέδεσαν ποικίλα κοινωνικά, πολιτικά και οικονομικά προβλήματα με ορισμένα κύρια χαρακτηριστικά της παγκόσμιας πολιτικής οικονομίας. Στην Ευρώπη εκφράστηκαν γενικευμένες αντιδράσεις ενάντια στην ευρωπαϊκή Οικονομική Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ), όπως αποτυπώθηκε στη Συνθήκη του Μάαστριχτ. Κράτη, όπως η Δανία και η Γαλλία απέρριψαν τη συνθήκη. Εν τω μεταξύ, το 1994 είχαν ξεσπάσει μια σειρά λαϊκές εκστρατείες ενάντια στις νεοφιλελεύθερες πολιτικές στη Βόρεια Αμερική. Στον Καναδά η ευρεία δημόσια αντιπολίτευση στην προτεινόμενη Συμφωνία Ελεύθερου Εμπορίου Ηνωμένων Πολιτειών - Καναδά ενώθηκε το 1988 σε ένα κίνημα ενάντια στην απελευθέρωση του εμπορίου που διασχίζει τις χώρες. Το κίνημα διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στις εκλογές της Καναδικής Ομοσπονδίας που μετατράπηκαν σε de facto δημοψήφισμα επί της πρότασης.

Παρά την τελική επικύρωση της CUSFTA (Canada–United States Free Trade Agreement), η Καναδική συμμαχία που προώθησε την εκστρατεία σε όλη τη χώρα προσέφερε ένα χρήσιμο μοντέλο για τις ομάδες στις ΗΠΑ και το Μεξικό στην καμπάνια τους ενάντια στη NAFTA. Η αντι-NAFTA

κινητοποίηση πραγματοποιήθηκε τόσο με εκστρατείες σε εθνικό επίπεδο όσο και με δράσεις ανάμεσα στον Καναδά, τις ΗΠΑ και το Μεξικό. Νέες συμμαχίες δημιουργήθηκαν, όπως η Συμμαχία για Υπεύθυνο Εμπόριο (ART), η Καμπάνια Πολιτών για το Εμπόριο (CTC) στις ΗΠΑ και το Δίκτυο Δράσης για το Ελεύθερο Εμπόριο (RMALC) στο Μεξικό.

Η τελική επικύρωση της NAFTA παρά τις επίμονες δημόσιες αμφιβολίες και την οργάνωση της κοινωνίας των πολιτών, δεν σημαίνει το τέλος της λαϊκής δυσαρέσκειας. Καθώς διαμορφώνονταν τα διάφορα πλαίσια διαμαρτυρίας κατά περιοχές πολλά σημαντικά ρεύματα εργάζονταν επίσης για μια πιο εξονυχιστική αμφισβήτηση των νεοφιλελεύθερων πολιτικών, ενώ ταυτόχρονα νομιμοποιούν μια ευρύτερα μεταφερόμενη κριτική του νεοφιλελευθερισμού. Έτσι δημιουργήθηκε περισσότερος χώρος για τη δικτύωση της κοινωνίας, για τη συλλογική διαπραγμάτευση και τα πολιτικά λόμπι σε ορισμένες αναπτυσσόμενες χώρες της Λατινικής Αμερικής και της ΝΑ Ασίας, όπου πολλά κράτη είχαν μεταβεί σε κοινοβουλευτικές δημοκρατίες έναντι των προηγούμενων δεκαετιών. Ταυτόχρονα, οι οργανώσεις στα εθνική κράτη δικτυώθηκαν όλο και περισσότερο διεθνικά μέσα από τις αποκαλούμενες αντισυνόδους καθώς και ευρύτερα μέσω Internet. Ιδιαίτερα, οι «Σύνοδοι Κορυφής των Λαών», που γίνονταν παράλληλα με τις διεθνικές συναντήσεις των πολιτικών εκπροσώπων σε ανώτερο επίπεδο του νεοφιλελευθερισμού, αποτέλεσαν οχήματα για τα κοινωνικά κινήματα για να μοιραστούν εμπειρίες, εργαστήρια κ.λπ. ώστε να διευρύνουν τα εθνικά πλαίσια ενάντια στις ανισότητες των νεοφιλελεύθερων πολιτικών και θέσεων.

Οι παγκόσμιοι οργανισμοί και οι διεθνικές ενώσεις, τα φόρουμ και άλλες συναντήσεις παίζουν καθοριστικό ρόλο στις αποφάσεις που επιβάλλονται από τις καπιταλιστικές δυνάμεις παγκόσμια. Διεθνείς οργανισμοί, οι οποίοι δημιουργούνται πέραν οποιασδήποτε λαϊκής νομιμοποίησης, καθιστώντας τις κοινοβουλευτικές διαδικασίες, όπου υπάρχουν, ανυπόστατες, συνάπτουν σημαντικές παγκόσμιας εμβέλειας συμφωνίες που καθορίζουν τις τύχες δισεκατομμυρίων ανθρώπων. Θα γίνει εκτενής αναφορά σ' αυτές.

Παραπομπές

1. Βαλλερστάιν Ιμμάνουελ , *Αντισυστημικά κινήματα χθες και σήμερα*, ελλην. μτφρ. Παύλου Θάλεια, Βασιλείου Θανάσης, εκδ. Κουκκίδα, 2016, σελ. 22,23
2. Badiou Alain, 2005, *Το κακό έρχεται από πιο μακριά. Σκέψεις με αφορμή τα γεγονότα της 13ης Νοεμβρίου 2015 στο Παρίσι,* ελλην. μτφρ Α.Π. εκδ. Πατάκη, 2015, σελ. 52, 53
3. Φεραγιόλι Λουίτζι, 1985, *Η δύναμη των γιγάντων,* Εφημερίδα Συντακτών, 30/11/2014
4. Παπακωνσταντίνου Πέτρος, *Το εθνικό ζήτημα στην εποχή μας*, εκδ. Τόπος, Αθήνα, σελ. 26,27
5. ο.π., σελ. 28, 29
6. ο.π., σελ. 31
7. Badiou Alain, 2005, *Το κακό έρχεται από πιο μακριά. Σκέψεις με αφορμή τα γεγονότα της 13ης Νοεμβρίου 2015 στο Παρίσι,* ελλην. μτφρ Α.Π. εκδ. Πατάκη, 2015, σελ. 40
8. Παπακωνσταντίνου Πέτρος, *Το εθνικό ζήτημα στην εποχή μας*, εκδ. Τόπος, Αθήνα, σελ 37
9. Notes from nowhere επιμ., *Είμαστε Παντού, Η ακαταμάχητη δύναμη του παγκόσμιου αντικαπιταλισμού*, Verso 2003, ελλην. μτφρ. Μαρία Σκαμαγκά, επιμ. Παύλος Αβούρης, εκδ. Οξύ/Το Ποντίκι, σελ. 29
10. ο.π., σελ. 389
11. ο.π., σελ. 449
12. Ayres M. Jeffrey, *Framing Collective Action Against Neoliberalism: The Case of the "Antiglobalization"* Movement, Journal of World - Systems Research, τόμος x, αριθμός 1, χειμώνας 2004.

Δ1. ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΝΕΟΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΤΟΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΝΟΤΟ

Δ1.1 1994: ΤΟ ΣΥΜΒΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ ΕΝΑΡΞΗΣ ΤΟΥ ΑΝΤΙΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ

Το αντιπαγκοσμιοποιητικό κίνημα ανέδειξε, λοιπόν, ήδη από τη δεκαετία 1990, τις πολλαπλές διαστάσεις εκμετάλλευσης, κυριαρχίας οικονομικής, κοινωνικής και οικολογικής καταστροφής σε όλες

τις περιοχές του πλανήτη. Το 1994 θεωρείται η χρονιά έναρξης του «κινήματος των κινημάτων» που δημιουργείται από τις χιλιάδες παγκόσμιες αντιστάσεις, τα τοπικά, εθνικά και διεθνικά κινήματα ενάντια στον παγκοσμιοποιημένο νεοφιλελεύθερο καπιταλισμό. **Ως εναρκτήρια πράξη του αντιπαγκοσμιοποιητικού κινήματος, στην οποία αναφέρονται όλοι οι διαφορετικοί κόσμοι των κινημάτων, μπορεί να θεωρηθεί η εξέγερση των Ζαπατίστας στην Τσιάπας του Μεξικού, την 1η Ιανουαρίου 1994.**



πηγή περιοδικό αλάνα - τεύχος 01, 2006 πηγή

Ένας στρατός ονειροπόλων

«Τα μεσάνυχτα της 1ης Ιανουαρίου 1994, οι ιθαγενείς αντάρτες των Ζαπατίστας βγήκαν για πρώτη φορά από την ομίχλη του τροπικού δάσους Λακαντόν. Ο νέος χρόνος είχε σημάνει την αρχή της εξουσίας των πολυεθνικών με τη μορφή της Βορειοαμερικανικής Συμφωνίας Ελεύθερου Εμπορίου (NAFTA), μιας συνθήκης που απειλούσε τη γη των Ζαπατίστας και τα δικαιώματα που απέρρεαν από αυτή. *Το Άρθρο 27 του Μεξικανικού Συντάγματος σχετικά με την αγροτική μεταρρύθμιση για την οποία είχε αγωνιστεί ο λαϊκός ήρωας και επαναστάτης Εμιλιάνο Ζαπάτα, είχε καταργηθεί. Το άρθρο αυτό προέβλεπε ένα εθνικό σύστημα συλλογικής ιδιοκτησίας και καλλιέργειας της γης, κάτι εντελώς ασυμβίβαστο με τη NAFTA. Έτσι, μια θαρραλέα ομάδα αντρών και γυναικών δημιούργησε ένα μοναδικό αντιστασιακό κίνημα που επρόκειτο να αναζωπυρώσει τη ριζοσπαστική πολιτική φαντασία σε όλο τον κόσμο.*

*Με την κάλυψη που τους παρείχε η νύχτα, οι Ζαπατίστας πήραν τον έλεγχο εφτά πόλεων, απελευθέρωσαν τους φυλακισμένους, έκαψαν αστυνομικά τμήματα και κατέσχεσαν τα όπλα που βρήκαν σε αυτά, κατέλαβαν τα Δημαρχεία τους, διασφάλισαν τον έλεγχο των μεγάλων αυτοκινητοδρόμων και κήρυξαν τον πόλεμο κατά της Μεξικανικής Κυβέρνησης και της πολιτικής που αποκαλούσαν neolibereralismo - νεοφιλελευθερισμό. Πολλοί από αυτούς ήταν οπλισμένοι με ψεύτικα όπλα και ξύλα στα οποία είχαν δώσει το σχήμα καραμπίνας. Τα πιο δυνατά τους όπλα ήταν τα λόγια τους. Έλεγαν πως «*ηγούνταν υπακούοντας*», πως ήταν αόρατοι άνθρωποι που «*είχαν φορέσει μάσκες για να γίνουν ορατοί*», πως δεν ήθελαν να καταλάβουν την εξουσία για τον εαυτό τους αλλά για να τη σπάσουν σε μικρά κομμάτια και να τη μοιράσουν σε όλους. Ο πόλεμος κράτησε δώδεκα μέρες μέχρι τη στιγμή που η μεξικανική κοινή γνώμη απαίτησε να σταματήσουν οι εχθροπραξίες και να γίνουν ειρηνευτικές διαπραγματεύσεις. Όμως η έμπνευση, η ποίηση και η ελπίδα που πότιζαν την καρδιά των Ζαπατίστας ως τα κατάβαθα ήταν μεταδοτικές και η ιστορία του απίθανου αυτού στρατού ρίζωσε σε όλο τον κόσμο, στις καρδιές και το μυαλό των ακτιβιστών, των ανθρώπων για τους οποίους η ελπίδα είχε γίνει πια ένα σπάνιο αγαθό».* [1]

Το εξεγερσιακό αυτό έτος 1994, *σύμφωνα με τον Κιμ Μούντι, δημοσιογράφο και ειδικό του εργατικού κινήματος, οι γενικές απεργίες που πραγματοποιήθηκαν σε όλο τον κόσμο ξεπέρασαν κάθε προηγούμενο στον 20ο αιώνα.* [2]

Παγκόσμιες διαμαρτυρίες το 1994 [3]

Την ίδια χρονιά με την εξέγερση των Ζαπατίστας πραγματοποιούνται πράξεις διαμαρτυρίας παγκόσμια κατά του νεοφιλελευθερισμού και ιδιαίτερα κατά των διεθνών οργανισμών και συνθηκών που οδηγούν σε μαζική φτωχοποίηση τους λαούς. Μερικές από τις κινητοποιήσεις είναι οι παρακάτω, που χαρακτηρίζονται από διεθνή διασπορά.

27 Ιανουαρίου: Εκατοντάδες χιλιάδες πολίτες διαμαρτύρονται στην Ισπανία με γενική απεργία κατά της νέας εργατικής νομοθεσίας

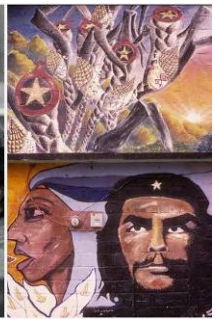
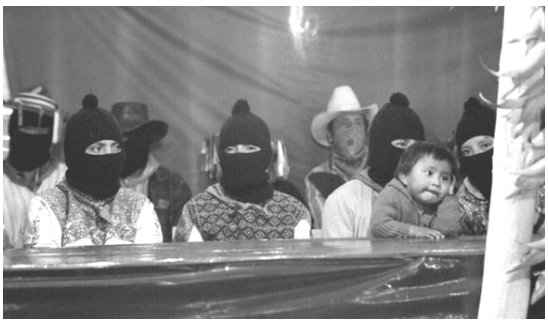
3 Φεβρουαρίου: Χιλιάδες Ινδοί χωρικοί συγκεντρώνονται στις όχθες του ποταμού Ναρμάντα για να γιορτάσουν τη διακοπή των εργασιών κατασκευής του υδροηλεκτρικού φράγματος Μαχεσβάρ, έπειτα από αγώνα ενός έτους.
Απρίλιος: Χωρικοί σχηματίζουν 850 επιτροπές αυτοάμυνας σε όλη τη Βολιβία για να αντισταθούν στη στρατιωτικοποίηση της χώρας - αποτέλεσμα των πιέσεων που δέχεται η κυβέρνηση της Βολιβίας για να καταστρέψει 17.500 στρεμ. καλλιέργειας του φυτού κόκα υπό την απειλή οικονομικού εμπάργκο μέσω του ΔΝΤ και της Παγκόσμιας Τράπεζας.
5-6 Απριλίου: Περισσότεροι από 150.000 άνθρωποι συγκρούονται στο Νέο Δελχί με τις αστυνομικές δυνάμεις, διαμαρτυρόμενοι για τη GATT που θα μετεξελιχθεί σε ΠΟΕ.
Μάϊος: Ακτιβιστές καταλαμβάνουν την οδό Κλερμόντ στο Λονδίνο για να αποτρέψουν την κατασκευή ενός αυτοκινητόδρομου, μετατρέποντας για 6 ολόκληρους μήνες τον δρόμο σε κοινότητα αντίστασης.
Ιούνιος: Αντιπροσωπεία στελεχών της Παγκόσμιας Τράπεζας, που επισκέπτεται τη Β.Α. Ταϊλάνδη για να επιθεωρήσει την τοποθεσία του φράγματος Καένγκ Σούα Τεν, περικυκλώνεται από 5.000 οργισμένους χωρικούς που απαιτούν την αποχώρησή της.
9 Ιουλίου: 67 εργαζόμενοι ενός εστιατορίου Mc Donald's σε προάστιο του Παρισιού κατεβαίνουν σε αιφνιδιαστική απεργία. Κλείνοντας το εστιατόριο σε περίοδο αιχμής, διεκδικούν εργασιακά και συνδικαλιστικά δικαιώματα. Υπογράφεται σύμβαση μεταξύ της διοίκησης και της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργαζομένων (CGT). Το παράδειγμά τους ακολουθούν και άλλοι εργαζόμενοι σε Mc Donald's.
12 Ιουλίου: 4.000 μέλη της Ένωσης Εργατών της Βιομηχανίας Ελαστικών σε 5 πολιτείες των ΗΠΑ ξεκινούν απεργία κατά της Bridgestone/Firestone, μεγαλύτερης κατασκευάστριας ελαστικών στον κόσμο, που έχει σαν αποτέλεσμα ένα lock out 27 μηνών. Η εταιρεία δέχεται τελικά ορισμένα αιτήματα των εργατών και ανακαλεί τις απολύσεις.
20 Ιουλίου: 1 εκατ. Τούρκοι εργαζόμενοι απεργούν διαμαρτυρόμενοι για τις περικοπές που επιβάλλει η Παγκόσμια Τράπεζα και ιδιωτικοί φορείς δανεισμού.
Σεπτέμβριος: Δημιουργείται το γνωστό Ιταλικό κίνημα των Tute Bianche, όταν ο νεοφασίστας δήμαρχος του Μιλάνου δίνει εντολή για έξωση μιας κατάληψης που λειτουργεί σαν κοινωνικό κέντρο. Η κατάληψη σώζεται
21 Σεπτεμβρίου: Οι γιατροί 25 κρατικών νοσοκομείων του Μπαγκλαντές απεργούν διεκδικώντας εργασιακά δικαιώματα και παραλύουν τον δημόσιο τομέα υγείας.
29 Σεπτεμβρίου: Οι Ινδοί εργαζόμενοι απεργούν με κάλεσμα της Εθνικής Πλατφόρμας Μαζικών Οργανώσεων σε ένδειξη διαμαρτυρίας για τα προγράμματα αναδιάρθρωσης της Παγκόσμιας Τράπεζας και για την υπογραφή της GATT
2 Οκτωβρίου: Οι εργαζόμενοι της Βολιβίας αντιδρούν στις μεταρρυθμίσεις που επιβάλλει η Παγκόσμια Τράπεζα, σύμφωνα με τις οποίες η κυβέρνηση της χώρας υποχρεώνεται να μειώσει τους μισθούς των δημοσίων υπαλλήλων και να ιδιωτικοποιήσει την κρατική εταιρία τηλεφωνίας. Μετά από 23 μέρες η κυβέρνηση υποχωρεί.
2 - 4 Οκτωβρίου: Κατά την τελετή έναρξης των συναντήσεων για την 50η επέτειο από την ίδρυση του ΔΝΤ και της ΠΤ άτομα σκαρφαλώνουν στα δοκάρια του Συνεδριακού Κέντρου στη Μαδρίτη και ραίνουν τους αντιπροσώπους με ψεύτικα δολάρια που γράφουν «50 χρόνια καταστροφής».
9 Οκτωβρίου: Περισσότεροι από 100.000 άνθρωποι πραγματοποιούν πορεία στο Λονδίνο, διαμαρτυρόμενοι για το νομοσχέδιο που ποινικοποιεί τις εκδηλώσεις άμεσης δράσης, τη μουσική rave, τις καταλήψεις, κ.λπ.
26 Οκτωβρίου: 35.000 εκπαιδευτικοί απεργούν στη Σιέρα Λεόνε διεκδικώντας εργασιακά δικαιώματα.
27 Οκτωβρίου: Περισσότεροι από 15.000 εργαζόμενοι στη Σιβηρία και την Ανατολική Ρωσία βγαίνουν στους δρόμους, διαμαρτυρόμενοι για την πτώση του βιοτικού επίπεδου. Παρόμοιες διαμαρτυρίες ξεσπούν και σε άλλες περιοχές της Ρωσίας.
24 Νοεμβρίου: Στη Βηρυτό του Λιβάνου απεργοί λιμενεργάτες κλείνουν το λιμάνι για 6 ημέρες.
2 Δεκεμβρίου: Εκατοντάδες ιθαγενείς από Χιλή, Μεξικό, Περού και Βολιβία πραγματοποιούν πορείες στην πόλη Τεμούκο της Χιλής, διαμαρτυρόμενοι για τη συμμετοχή στη NAFTA και την υφαρπαγή της γης τους από τις πολυεθνικές.

Δ1.2 ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΩΝ ΖΑΠΑΤΙΣΤΑΣ (ΤΣΙΑΠΑΣ, ΜΕΞΙΚΟ)

Η ύπαιθρος δίνει το χέρι στις πόλεις



Οι Ζαπατίστας όχι μόνο προσδιόρισαν τον κοινό εχθρό της ανθρωπότητας, που είναι ο νεοφιλελευθερισμός, αλλά υπέδειξαν και την κατεπείγουσα ανάγκη συνάντησης και συνεργασίας των σύγχρονων κολασμένων της γης.
Τον **Ιανουάριο του 1996**, δύο χρόνια μετά την εξέγερση του 1994, οι Ζαπατίστας κάλεσαν κοινωνικά κινήματα από κάθε ήπειρο να παρευρεθούν στη ζούγκλα Λακαντόν, της περιοχής Τσιάπας του Μεξικού, σε μια συνάντηση που έδωσαν τον τίτλο «**Πρώτη Διηπειρωτική Συνάντηση υπέρ της Ανθρωπότητας και κατά του Νεοφιλελευθερισμού**».
«Στις 27 Ιουλίου 1996, περισσότεροι από 3.000 ακτιβιστές που ανήκαν σε κινήματα βάσης δραστηριοποιούμενα σε 40 χώρες και 5 ηπείρους, συγκεντρώθηκαν σε 5 συνεδριακά κέντρα χτισμένα στην κυριολεξία με το χέρι από υλικά ζούγκλας, κάθε ένα από τα οποία φιλοξενούνταν σε μια διαφορετική κοινότητα ιθαγενών.... Βερολινέζοι καταληψίες στέγης με πράσινα μοϊκάνικα λοφία αντάλλασσαν τακτικές με αντάρτες Μάγιας κρυμμένους πίσω από μάσκες του σκι, οι μητέρες των αγνοουμένων της Αργεντινής αντάλλασσαν ιστορίες με Γάλλους απεργούς και οι Ιρανοί εξόριστοι άκουγαν Rage Against the Machine. Ήταν ένα παραισθησιακό μείγμα από διάφορες κουλτούρες. "Την επόμενη φορά θα πρέπει να καλέσουμε και τους Αρειανούς", είπε αστειευόμενος ο Υποδιοικητής Μάρκος. Ήταν η στιγμή που το κίνημα απέκτησε τη μορφή μιας παγκόσμιας οντότητας: ενός κινήματος που θα επαναπροσδιόριζε ριζικά το πολιτικό σκηνικό. Παρά την πληθώρα των διαφορών, όλοι συμφώνησαν πως υπήρχε ένας κοινός εχθρός - η νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση- και η κοινή επιθυμία, όπως δήλωνε και η αρχική πρόσκληση, «όχι να κατακτήσουμε τον κόσμο, αλλά να τον φτιάξουμε από την αρχή». [4]





Απόσπασμα από την ομιλία του υποδιοικητή Μάρκος στη συνάντηση του 1996
«Ας μιλήσει η ανθρωπότητα κι ας ακούσει… Κάθε χώρα, κάθε πόλη, κάθε χωριό, κάθε σπίτι και κάθε άνθρωπος, όλα είναι ένα μεγάλο ή μικρό πεδίο μάχης. Στη μια του άκρη στέκεται ο νεοφιλελευθερισμός, με όλη την καταπιεστική δύναμη της εξουσίας του και μ' όλους τους φονικούς μηχανισμούς του, και στην άλλη στέκεται ο άνθρωπος.
Κάθε στιγμή, σε κάθε γωνιά του κόσμου, άντρες και γυναίκες ξεσηκώνονται σκίζοντας το ρούχο που ύφανε γι' αυτούς η παραίτηση, το γκρίζο ρούχο του κυνισμού. Άντρες και γυναίκες όλων των χρωμάτων μιλούν σε όλες τις γλώσσες και λένε στον εαυτό τους: "Φτάνει πια! - Ya Basta!" Γιατί παλεύοντας για έναν καλύτερο κόσμο, είμαστε όλοι κλεισμένοι πίσω από φράχτες και ζούμε όλοι με την απειλή του

θανάτου. Ο φράχτης είναι μια συνθήκη που αναπαράγεται σε όλο τον κόσμο, απλώνεται γύρω απ' όλο τον πλανήτη».[5]
Οι Ζαπατίστας δεν διεκδίκησαν μόνο την αλλαγή του κόσμου. Αποφασίζοντας ν' αγωνιστούν γι' αυτή, υπέδειξαν επίσης τα περιεχόμενα και τις μορφές του αγώνα, την πολλαπλότητα των υποκειμένων και την ισότιμη θέση τους στο «κίνημα των κινημάτων», τον αλληλοσεβασμό και την αλληλεγγύη, περιγράφοντας από σήμερα τον «άλλο εφικτό κόσμο».

Τον Φεβρουάριο του 2001 οι Ζαπατίστας πραγματοποιούν την Πορεία για την Αξιοπρέπεια των Ιθαγενών.
«Στις 24 Φεβρουάριου 2001, οι Ζαπατίστας έκαναν το αδιανόητο. Άντρες και γυναίκες καταζητούμενοι σε όλη τη χώρα, βγήκαν από τη ζούγκλα και πραγματοποίησαν την Πορεία για την Αξιοπρέπεια των Ιθαγενών. 23 διοικητές του Εθνικοαπελευθερωτικού Στρατού των Ζαπατίστας μαζί με τον Υποδιοικητή Μάρκος διέσχισαν το Μεξικό καλύπτοντας μια απόσταση 1.500 χιλιομέτρων περίπου, συνοδευόμενοι από ένα καραβάνι υποστηρικτών τους από το *Μεξικό αλλά και όλο τον κόσμο, που ταξίδεψαν εκεί με 50 πούλμαν. Κοιμήθηκαν σε πλατείες, σε γυμναστήρια και σε πάρκα ψυχαγωγίας. Έκαναν χορούς μασκέ και πραγματοποίησαν 77 δημόσιες συγκεντρώσεις στο δρόμο τους προς την Πόλη του Μεξικού. Κάθε τους στάση ήταν και μια γιορτή.*
Μπαίνοντας στην πρωτεύουσα και ενώ κατευθύνονταν προς την κεντρική πλατεία, 2.000.000 άνθρωποι βγήκαν στους δρόμους να τους υποδεχτούν."No estan solos!" (Δεν είστε μόνοι) φώναζε το πλήθος. Για πρώτη φορά στην ιστορία του Μεξικού, ιθαγενείς γυναίκες μπόρεσαν να μιλήσουν στο Κογκρέσο, διεκδικώντας τη συνταγματική αναγνώριση των δικαιωμάτων και της αυτονομίας των 10.000.000 ιθαγενών του Μεξικού».[6]






Πηγή: περιοδικό Σήματα Καπνού, τεύχος 07,2001

Τι φέρνουν οι Ζαπατίστας στο αντιπαγκοσμιοποιητικό κίνημα

- **Υλοποιούν το σύνθημα: Θέλουμε ένα κόσμο που να χωρά πολλούς κόσμους**

Με κάθε τρόπο, από τις διεθνείς συναντήσεις μέχρι τις διαρκείς αναφορές στα κοινά στοιχεία ενός κόσμου που ενώνει πολλούς διαφορετικούς κόσμους και δεν είναι μονόχρωμος αλλά πολύχρωμος, οι Ζαπατίστας μιλούν με λέξεις τρυφερές και αποφασιστικές, εκπέμπουν νοήματα τα οποία απηχούν συνολικά την ανθρωπότητα που καταστρέφει ο νεοφιλελευθερισμός. Αν και η γλώσσα τους έχει το δικό της ηχόχρωμα, μιλά στην καρδιά εκατομμυρίων διαφορετικών ανθρώπων καθώς ευαισθητοποιεί και συνεγείρει τις ανθρώπινες χορδές της αντίστασης, της εξέγερσης, της αξιοπρέπειας, της δημιουργίας που είναι παγκόσμιες.
Οι Ζαπατίστας πραγματοποιούν αυτό που αποτελεί την αναγκαία συνθήκη ουσιαστικής αμφισβήτησης και σύγκρουσης με τον νεοφιλελεύθερο καπιταλισμό: εργάζονται για τη συνάντηση των αντιστάσεων που ξεσπούν παγκόσμια. Οι Ζαπατίστας δεν προσφέρουν απλά τον εαυτό τους - το κίνημά τους - στις αντιπαγκοσμιοποιητικές κινητοποιήσεις που πραγματοποιούνται με διεθνική συμμετοχή. Εντάσσουν στοιχεία των διαφορετικών κόσμων στο δικό τους αγώνα και τον κόσμο που από σήμερα οικοδομούν.

- **Δεν εξαιρούν καμιά ανθρώπινη ύπαρξη από τον σημερινό αγώνα και τον εφικτό μελλοντικό κόσμο**

ο οποίος θα συντίθεται από την πολλαπλότητα των διαφορετικών φωνών και ταυτοτήτων. Στα κείμενά τους περιγράφονται οι άνθρωποι όλων των ηλικιών, όλων των φύλων και των εθνών, άνδρες, γυναίκες,

παιδιά και κάθε άλλη διάκριση, όλων των πολιτικών και πολιτισμικών αποχρώσεων, όλων των επαγγελμάτων, κ.λπ.
Ένας/μία από τους Ζαπατίστας είναι ταυτόχρονα πολλά πρόσωπα. Όπως είπε η κομαντάντε Άννα Μαρία, στην εναρκτήρια ομιλία της στη Διηπειρωτική Συνάντηση: Πίσω από εμάς είμαστε εσείς. Πίσω από τις κουκούλες μας είναι τα πρόσωπα όλων των αποκλεισμένων γυναικών. Όλων των ξεχασμένων ιθαγενών. Όλων των υποτιμημένων νέων. Όλων των κατατρεγμένων μεταναστών. Όλων των φυλακισμένων για τον λόγο και τη σκέψη τους. Όλων των ταπεινωμένων εργατών. Όλων των νεκρών από λησμονιά. Όλων των απλών ανδρών και γυναικών που δεν μετράνε, που δεν φαίνονται, που δεν έχουν όνομα, που δεν έχουν αύριο.

- **Κτίζουν καθημερινά τον πιο αντιϊεραρχικό και συμμετοχικό τρόπο οργάνωσης πάνω στις τοπικές συνελεύσεις των κοινοτήτων**

Από την επαναστατική πρωτοπορία στο «διοικούμε υπακούοντας», από την κατάληψη της εξουσίας από τα πάνω στη δημιουργία της διακυβέρνησης από τα κάτω, από την πολιτική των επαγγελματιών στην πολιτική της καθημερινότητας, από τους ηγέτες στους λαούς, από την περιθωριοποίηση του φύλου στην άμεση συμμετοχή των γυναικών. Από το χλευασμό του άλλου στον εγκωμιασμό της διαφορετικότητας (λόγια των Ζαπατίστας).
Είναι πεποίθηση και πρακτική μας ότι για την εξέγερση και τον αγώνα δεν χρειάζονται ούτε ηγέτες ούτε αρχηγοί ούτε μεσσίες ούτε σωτήρες. Για τον αγώνα χρειάζεται μόνο τόλμη, αρκετή αξιοπρέπεια και πολλή οργάνωση (λόγια των Ζαπατίστας).
Συνώνυμη της συμμετοχής είναι η θέση: βαδίζουμε αργά, ρωτώντας. Βαδίζουμε αργά για να βαδίζουμε στο ρυθμό όλων. Επανειλημμένα οι Ζαπατίστας μιλούν θέτοντας ερωτήματα. Η αντίληψη αυτή είναι η βάση της δημοκρατίας που εμπεριέχει όλους/ες. Ρωτούν γιατί δεν έχουν την υπεροψία του παντογνώστη. Γιατί ρωτώντας μαθαίνεις, καταλαβαίνεις και απαντάς σωστά. Γιατί, τέλος, η διαμόρφωση πλειοψηφίας είναι πιο εύκολη από το να παραμένουν ενεργά τα δικαιώματα της μειοψηφίας και οι θέσεις της. Ο EZLN ως στρατός έχει ιεραρχική δομή, κεντρική διοίκηση, αποφάσεις που λαμβάνονται από πάνω προς τα κάτω. Σε καμία περίπτωση δεν υποκαθιστά τις ιθαγενικές κοινότητες, αντίθετα υπακούει στις υποδείξεις των Συμβουλίων Καλής Διακυβέρνησης.
Ο EZLN εξεγέρθηκε, όπως λέει, ενάντια στην κακή κυβέρνηση, ασκώντας το δικαίωμά του στη νόμιμη βία. Τη βία των αποκάτω απέναντι στη βία των από πάνω. Είμαστε πολεμιστές και ως τέτοιοι γνωρίζουμε ποιος είναι ο ρόλος και η στιγμή μας.

- **Οι Ζαπατίστας δεν αποσκοπούν στην κατάληψη της εξουσίας**

δηλαδή της κυβέρνησης του Μεξικού. Διεκδικούν αυτονομία την οποία κτίζουν καθημερινά στις κοινότητες, οργανώνοντας την καθημερινή ζωή αυτοί/ες, οι ίδιοι/ες συλλογικά, σύμφωνα με τις ανάγκες τους. Σύμφωνα με τον Γκλόρια Μουνιός Ραμίρεζ, δημοσιογράφο, μέλος του περιοδικού Rebeldia: *Στον αγώνα των Ζαπατίστας εγκαθιδρύονται αυτόνομοι εξεγερμένοι δήμοι από τον Δεκέμβριο του 1994. Στη συνέχεια, κατά τη διάρκεια όλων αυτών των χρόνων, συνεχίζουν να σχηματίζονται και να οργανώνονται. Από τη στιγμή που η κυβέρνηση δεν αναγνωρίζει το νόμο για τα δικαιώματα και την κουλτούρα των ιθαγενών, ο οποίος, εκτός των άλλων, εμπεριέχει και την αυτονομία, οι δήμοι αποφασίζουν να οργανώσουν εκ νέου όλα τους τα εδάφη, εγκαθιστώντας τα Συμβούλια Καλής Διακυβέρνησης, με την πρόθεση να οργανώσουν καλύτερα τα προγράμματα παραγωγής στις περιοχές των Ζαπατίστας.* [7]
Αυτονομία σημαίνει τη δυνατότητα αυτόνομης και αυτοδιαχειριζόμενης οργάνωσης προγραμμάτων υγείας, εκπαίδευσης, εμπορίου καθώς και μερικών σημαντικών δομών, όπως το σύστημα δικαιοσύνης, το σύστημα αρχών και διακυβέρνησης και την εσωτερική οικονομία, πάντα με γνώμονα τις αλήθειες της κάθε κοινότητας, της κάθε περιοχής.
Οι 7 αρχές του διοικώ υπακούοντας, οδηγός των Συμβουλίων Καλής Διακυβέρνησης, είναι: να υπηρετείς και να μην υπηρετείσαι, να εκπροσωπείς και να μην υποκαθιστάς, να οικοδομείς και να μην καταστρέφεις, να υπακούς και να μην διατάζεις, να προτείνεις και να μην επιβάλλεις, να πείθεις και να μη νικάς, να καταλαβαίνεις και να μην ανεβαίνεις.
Σύμφωνα με την ανακοίνωση της Παράνομης Επιτροπής Ιθαγενών - γενικής Διοίκησης του EZLN (Μεξικό, 30/12/2012).

Η επανεμφάνιση των Ζαπατίστας στην παγκόσμια σκηνή, 2012

Τον Δεκέμβριο του 2012 ο EZLN επανεμφανίζεται δυναμικά, απροσδόκητα και οργανωμένα όπως πάντα. Σύμφωνα με την ανακοίνωσή του *«Στις 21 Δεκεμβρίου 2012, τα ξημερώματα, δεκάδες χιλιάδες ιθαγενείς Ζαπατίστας κινητοποιηθήκαμε και καταλάβαμε, ειρηνικά και σιωπηλά, πέντε κεντρικούς δήμους της νοτιοανατολικής μεξικανικής πολιτείας Τσιάπας. Στις πόλεις Παλένκε, Αλταμιράνο, Λας Μαργαρίτας, Οκοσίνγκο και Σαν Κριστομπάλ δε λας Κάσας, σας κοιτάξαμε και κοιτάξαμε τον εαυτό μας σιωπηλά».*

«Περίπου 50.000 Ζαπατίστας, άντρες, γυναίκες και παιδιά, πενήντα χιλιάδες «αρχηγοί», όπως λένε, αφού όλες και όλοι διοικούν, επαναλαμβάνουν την χιλιετή κραυγή "Φτάνει πια!" και θυμίζουν τη στρατιωτική μάχη της 1ης Ιανουαρίου 1994, αυτή τη φορά με ένα αθόρυβο, φιδωτό ποτάμι εξεγερμένων ιθαγενών που εισβάλλουν με ορμή στις ίδιες πόλεις που είχαν κατακτήσει είκοσι χρόνια πριν με "φωτιά και αίμα". Καλύπτουν τα πρόσωπά τους για να γίνουν ορατοί και διαδηλώνουν σιωπηλοί για να εισακουστούν, να επικοινωνήσουν τη θέλησή τους να παραμείνουν ανυπότακτοι και ανεξούσιοι. Φτάνοντας στις πλατείες, φτιάχνουν πρόχειρες ξύλινες εξέδρες και, καθώς ανεβοκατεβαίνουν με γρήγορο βηματισμό τα σκαλιά, υψώνουν την αριστερή γροθιά τους, στρέφουν το βλέμμα τους προς τα κάτω και κοιτάζουν τις δεκάδες χιλιάδες των συντρόφων και συντροφισσών τους, κοιτάζουν εντός τους, λέγοντας χωρίς να μιλάνε: είμαστε εδώ και θα είμαστε εδώ».

Είναι μια διακήρυξη συνέπειας και μια επίδειξη δύναμης. Η επιβεβαίωση της αδιάκοπης και επίμονης προσπάθειας, της αδιαμφισβήτητης ηθικής υπεροχής και της οργανωτικής ικανότητάς τους, ένας γόνιμος ορίζοντας κοινωνικού μετασχηματισμού, αλλά και η ανάδειξη του νέου δυναμικού στοιχείου του ζαπατισμού: της επιρροής των νέων και των γυναικών».[8]







Η πολιτική πρωτοβουλία μεγάλης εμβέλειας, καθοριστική και γνώριμη στην πορεία του EZLN, έρχεται μετά από μια αόρατη και κοπιώδη διαβούλευση και προετοιμασία, όπως και σε άλλες στιγμές της ιστορίας του, για να εγκαινιάσει μια νέα φάση του ζαπατίστικου αγώνα, σε μια χρονική στιγμή που σημαδεύεται από τρεις επετείους: τα δέκα χρόνια λειτουργίας των Συμβουλίων Καλής Διακυβέρνησης (8-9 Αυγούστου 2003), τα τριάντα χρόνια από την ίδρυση του EZLN (17 Νοεμβρίου 1983) και τα είκοσι χρόνια από την ένοπλη εξέγερση (1η Ιανουαρίου 1994).

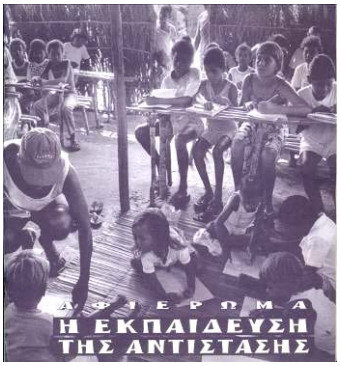
«Αυτά τα χρόνια γίναμε πιο δυνατοί και βελτιώσαμε σημαντικά τις συνθήκες ζωής μας. Το βιοτικό μας επίπεδο είναι ανώτερο από αυτό των ιθαγενών κοινοτήτων που πρόσκεινται στις εκάστοτε κυβερνήσεις, που δέχονται την ελεημοσύνη τους και την σπαταλούν σε αλκοόλ και άχρηστα είδη.

Τα σπίτια μας βελτιώνονται χωρίς να βλάπτουμε τη φύση επιβάλλοντάς της δρόμους που τής είναι ξένοι.

Στα χωριά μας, η γη που πριν χρησίμευε για να θρέφει τα κοπάδια των τσιφλικάδων και των γαιοκτημόνων, τώρα είναι για το καλαμπόκι, τα φασόλια και τα λαχανικά που φωτίζουν το τραπέζι μας.

Από τη δουλειά μας αντλούμε διπλή ικανοποίηση, αφού μας παρέχει τα απαραίτητα για να ζούμε έντιμα και συμβάλλει στη συλλογική ανάπτυξη των κοινοτήτων μας.
Τα παιδιά μας, αγόρια και κορίτσια, πηγαίνουν σ' ένα σχολείο που τα μαθαίνει τη δική τους ιστορία, της χώρας τους και του κόσμου, καθώς επίσης τις επιστήμες και τις τεχνικές που είναι απαραίτητες για την ανατροφή τους, χωρίς να παύουν να είναι ιθαγενείς.
Οι ιθαγενείς γυναίκες Ζαπατίστας δεν πωλούνται σαν εμπορεύματα.
Οι ιθαγενείς που ανήκουν στο PRI πηγαίνουν στα νοσοκομεία, τις κλινικές και τα εργαστήριά μας, γιατί σ' αυτά της κυβέρνησης δεν υπάρχουν ούτε φάρμακα ούτε μηχανήματα ούτε γιατροί ούτε εξειδικευμένο προσωπικό.
Η κουλτούρα μας ανθίζει, όχι απομονωμένη αλλά εμπλουτισμένη από την επαφή με τις κουλτούρες άλλων λαών του Μεξικού και του κόσμου.
Κυβερνάμε και αυτοκυβερνώμαστε, αναζητώντας πρώτα και πάντα τη συμφωνία πριν από την αντιπαράθεση.
Όλα αυτά τα καταφέραμε όχι μόνο χωρίς την κυβέρνηση, την τάξη των πολιτικών και τα μέσα ενημέρωσης που τις συνοδεύουν, αλλά και αντιστεκόμενοι στις κάθε είδους επιθέσεις τους. Αποδείξαμε, για άλλη μια φορά, ότι είμαστε αυτοί που είμαστε.
Με τη σιωπή μας ήμασταν παρόντες».[9]

Ένα σχολείο για την Τσιάπας[10]







Ένα σποράκι του ήλιου μεγαλώνει σιγά-σιγά στον αυτόνομο δήμο Ρικάρδο Φλόρες Μαγκόν. Όσο μεγαλώνει τόσο περισσότερο ολοκληρώνεται η «γέφυρα» που μπορεί και ενώνει δύο διαφορετικούς πολιτισμούς, δύο διαφορετικούς κόσμους. Αυτή η συνάντηση δεν γίνεται στα λόγια, γίνεται με έργα. Αυτή είναι κιόλας η σημαντική παρακαταθήκη του, ό,τι κι αν συμβεί.
Μαζί, ενωμένοι μπορούμε να δώσουμε Ζωή σε πολλά όνειρα, παρά τις επιθυμίες όποιων κι αν κρατούν την εξουσία ότι μας είναι αδύνατα όσα δεν εναρμονίζονται με τις επιλογές τους. Εκεί σ' ένα εμπόλεμο περιβάλλον δυο κόσμοι, στη συνάντησή τους, αποδεικνύουν πως ό,τι μας διδάσκει ο σημερινός νεοφιλελευθερισμός είναι απλώς ένα ψέμα για να μας κρατά υπόδουλους. Εκεί σιγά σιγά η «συνάντηση» αποκτά άλλον ένα χώρο. Σ' αυτή τη συνάντηση οι μηχανικοί αποκτούν έναν άλλο ρόλο απ' αυτόν που έχουν συνηθίσει να έχουν. Εδώ συλλογικά προσπαθούν να δημιουργήσουν νέους χώρους, όπου η γνώση που κατέχουν δεν έχει τη μορφή της εξουσίας πάνω σε όσους δεν «γνωρίζουν». Αντίθετα ό,τι κατασκευάζεται συνδιαμορφώνεται, ώστε να υπηρετεί καλύτερα τον λόγο της ύπαρξης του. Η γνώση γίνεται κανάλι επικοινωνίας και όχι όρος επιβολής.
Σ.Σ.

Ποτέ δε μου άρεσαν τα παιδιά. Αλλά, εδώ είναι αλλιώτικα, τόσο γλυκά, χαρούμενα και έξυπνα, πάντα θέλουν να μαθαίνουν, σ' ακούν με προσοχή, χωρίς καν να ανοιγοκλείνουν τα βλέφαρα, και κει που δεν το περιμένεις σ' αγκαλιάζουν. Μερικές φορές αναρωτιέμαι πώς μπορεί να κρύβεται τόση τρυφερότητα σ' αυτά τα μικρά κορμάκια; Και μοιάζει η τρυφερότητά τους να ανανεώνεται, γιατί, όταν φτάνει κάποιος

καινούργιος, του χαρίζουν κι εκείνου μια στάλα τρυφερότητα, λίγα χαμόγελα, τον φιλοδωρούν μ' εκείνες τις ματιές που καρφώνονται στο στήθος, αφήνοντας έναν τρυφερό, πολύ τρυφερό πόνο μέσα σου.
Z.Z.

Κυνηγώντας τα όνειρά μας στις ζαπατίστικες κοινότητες της Τσιάπας!
Όνειρα με στόχο, υπαρκτό και συγκεκριμένο, ο οποίος μετά από προετοιμασία μηνών είχε ήδη αρχίσει να υλοποιείται. Η έμπρακτη αλληλεγγύη ελληνικών ομάδων πρωτοβουλίας προς τον αυτόνομο ζαπατίστικο δήμο Ρικάρδο Φλόρες Μαγκόν, με την κατασκευή ενός εκπαιδευτικού κέντρου επιμόρφωσης δασκάλων, είναι πλέον γεγονός. Εμπειρία ζωής για όσους συμμετείχα με και με την παρουσία μας εκεί στηρίξαμε αυτή την προσπάθεια των ιθαγενών στον αγώνα τους για το δικαίωμα σε μια ζωή με αξιοπρέπεια. Το δικαίωμα στη γη τους, στη γλώσσα τους και τον πολιτισμό τους, στις αξίες τους, το δικαίωμα στη μόρφωση, στην υγεία και τη δικαιοσύνη. Προσπαθήσαμε να αφουγκραστούμε αυτά που είχαν να μας πουν και να μοιραστούν μαζί μας, παραμερίζοντας δικούς μας εγωισμούς και ματαιοδοξίες. Δουλέψαμε μαζί για την κατασκευή του σχολείου, καθίσαμε γύρω από το ίδιο τραπέζι τα βράδια με το φως των κεριών, ήμασταν εκεί την Πρωτοχρονιά στη δική τους τη γιορτή για την επέτειο των οκτώ χρόνων από την εξέγερση του 1994. Φύγαμε και η καρδιά και το μυαλό μας είναι ακόμη εκεί, στα μάτια των παιδιών, στα ντροπαλά χαμόγελα των γυναικών, στη συντροφικότητα των αντρών. Κι είναι αλήθεια ότι είναι μακρύς ο δρόμος τους στον πηγαιμό για τη δική τους Ιθάκη. Εμείς το μόνο που μπορούμε να υποσχεθούμε είναι ότι δεν θα χάσουμε τον στόχο μας μέχρι το τέλος.
Α.Α.

Μια ομάδα αλληλέγγυων, μεταξύ αυτών και αρχιτεκτόνων από την Ελλάδα σχεδίασαν ένα Κέντρο Εκπαίδευσης Πολιτιστικών Λειτουργών για τον αυτόνομο δήμο των Ζαπατίστας Ρικάρδο Φλόρες Μαγκόν, που υλοποιήθηκε μεταξύ 2000-2004.










Συνομιλία με τους αρχιτέκτονες Γιάννη Πύλουρη και Σταύρο Σοφιανόπουλο
που σχεδίασαν το Κέντρο Εκπαίδευσης Πολιτιστικών Λειτουργών[11]

Αρχικά, πες μας δυο λόγια για τη διπλωματική σου το 2000. Πώς προέκυψε το «Ένα σχολείο για την Τσιάπας»;
Το 1998, μετά τη σφαγή στο Acteal Chiapas, άρχισαν να κατεβαίνουν ομάδες «παρατηρητών ειρήνης» από όλο τον κόσμο με στόχο να περιοριστούν οι επιθέσεις των παραστρατιωτικών στις κοινότητες στην περιοχή των Zapatistas. Με μια ομάδα Ελλήνων βρέθηκα κι εγώ στο aguascaliente του Roberto Barrios. Εκεί βοηθήσαμε, μιας και η ολοκλήρωση του ήταν ακόμα σε εξέλιξη, σε κάποιες κατασκευές. Εκεί γεννήθηκε και η ιδέα της διπλωματικής, μέσα από συζητήσεις με τους αγωνιστές Zapatistas, για έναν διαφορετικό τρόπο ζωής.
Γυρνώντας πίσω στην Ελλάδα, φάνηκε ενδιαφέρον και στον φίλο και συνεργάτη μου, Γ. Πύλουρη, να κάνουμε μια διπλωματική σε σχέση με τις ανάγκες των εξεγερμένων στην περιοχή της Chiapas.
Με την ολοκλήρωση της διπλωματικής, άρχισαν οι συζητήσεις στην Ελληνική ομάδα αλληλεγγύης στο κίνημα το Zapatistas «Ya Basta» για τη διερεύνηση της δυνατότητας να δημιουργηθεί μια καμπάνια που θα είχε στόχο να μαζέψει τα χρήματα για την υλοποίηση του «Κέντρου επιμόρφωσης δασκάλων» που ήταν και το θέμα της διπλωματικής.
Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του Σχολείου;
Κατ' αρχήν πρόκειται, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, για ένα «Κέντρο επιμόρφωσης δασκάλων». Οι Zapatistas είναι λαοί Maya, που το Μεξικάνικό κράτος στην προσπάθεια ενσωμάτωσής τους, προσπαθεί πρώτα απ' όλα να τους αποκόψει από τη γλώσσα τους. Από τα πρώτα ζητήματα που διεκδικούν οι Zapatistas είναι οι γλώσσες τους να παραμείνουν ζωντανές.

Η πρόσοψη του Κέντρου Επιμόρφωσης στην Τσιάπας
Γι' αυτό το λόγο ιδρύουν δικό τους δίκτυο με σχολεία στις κοινότητες τους. Τα σχολεία αυτά, όμως, χρειάζεται να στελεχωθούν με δασκάλους που να μπορούν να διδάξουν την παιδεία που έχουν αποφασίσει οι ίδιοι οι Zapatistas. Οι δάσκαλοι αυτοί χρειάζονται το κέντρο επιμόρφωσης, ώστε να παρακολουθήσουν τα απαραίτητα μαθήματα και, όταν αποφοιτήσουν, να γυρίσουν πίσω στις κοινότητες τους και να μεταδώσουν στις νεότερες γενεές τη γνώση που πήραν. Το πρόγραμμα παιδείας τους το ονόμασαν συμβολικά το «Σποράκι του Ήλιου».

Πώς μαζεύτηκαν τα χρήματα για το χτίσιμο του Κέντρου Επιμόρφωσης στην Τσιάπας;



Τα μέλη της Καμπάνιας «Ένα σχολείο για την Τσιάπας» στις συζητήσεις που έκαναν, είχαν πάρει την απόφαση, ότι για τα 60.000€ που χρειάζονταν για την υλοποίηση, θα τα μάζευαν με 6.000 κουπόνια των 10€ και όχι με επιδοτήσεις από κρατικούς φορείς, δήμους κ.λ.π.
Ο στόχος ήταν το απαιτούμενο χρηματικό ποσό να είναι αποτέλεσμα όσο το δυνατόν μεγαλύτερης απεύθυνσης σε ανθρώπους που θα γίνονταν κοινωνοί του αγώνα των Zapatistas. Παράλληλα, βέβαια, έγιναν και αρκετές συναυλίες, γιατί μέσω της μουσικής, είναι ένας ζωντανός τρόπος να επικοινωνήσεις με άλλους ανθρώπους και να μοιραστείς τις αγωνίες και τα όνειρά σου.

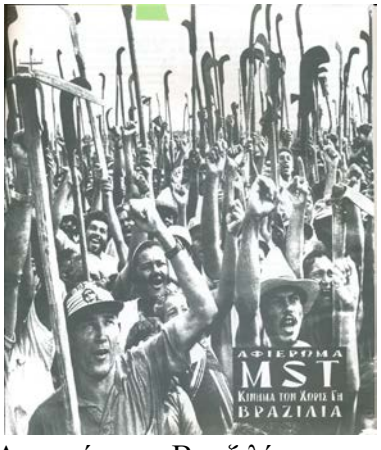
Τι συναίσθημα σου έχει αφήσει η επαφή με το κίνημα των Ζαπατίστας;
Το Ιθαγενικό αυτό κίνημα, των Maya του νότιου Μεξικού, έθεσε στο τέλος του προηγούμενου αιώνα ένα πολύ καίριο ερώτημα σε όλους, κατά τη γνώμη μου: Έχουν δικαίωμα οι μειοψηφίες να διεκδικούν το δικαίωμα τους στην αυτοδιάθεση και να αντιστέκονται στα σχέδια, που τους υπολογίζουν απλώς ως αναλώσιμους σε έναν σχεδιασμό ανάπτυξης που υπηρετεί κυρίως τον Πρώτο Κόσμο;
Οι ίδιοι, με τις πράξεις τους, απέδειξαν ότι μπορούν και οι μειοψηφίες να ακουστούν, να καθίσουν ισότιμα στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων και να κερδίσουν τη διεθνή αναγνώριση του δικαιώματός τους στην αυτοδιάθεση.
Το σύνθημα που ξεκίνησε από τον δικό τους αγώνα ***"Θέλουμε έναν κόσμο που να χωράει πολλούς κόσμους"*** *έχει εμπνεύσει πολλούς σε όλο τον κόσμο και έχει δημιουργήσει νέους όρους για την πάντα επίκαιρη συζήτηση σε ποια κοινωνία επιτέλους επιθυμούμε να ζήσουμε.*

Είναι εύκολο για έναν άνθρωπο που έχει ζήσει, κοινωνικοποιηθεί και γαλουχηθεί σε εντελώς διαφορετικό κοινωνικό και πολιτισμικό περιβάλλον, να μεταβεί στο Μεξικό και να ζήσει εκεί;
Όταν αλλάζεις πολιτισμικό περιβάλλον σίγουρα «κουβαλάς» την ταυτότητα σου μαζί. Η ευκολία ή δυσκολία επικοινωνίας με τον «Άλλον» πάντα βρισκόταν και ακόμα βρίσκεται στη διάθεση του ενός να καταλάβει τον άλλον σαν διαφορετικό, να αναγνωρίσει την ισοτιμία σ' αυτή τη σχέση και να προσπαθήσει να οικοδομήσει μια νέα σχέση στη βάση της αμοιβαίας εμπιστοσύνης. Θα μπορούσα να πω ότι η ομάδα της καμπάνιας κατάφερε σε μεγάλο βαθμό να πετύχει και αυτό τον στόχο που, οφείλω να ομολογήσω, ότι δεν ήταν και τόσο εύκολος.

Το «Ένα σχολείο για την Τσιάπας» είναι η μοναδική καμπάνια που πραγματοποιήθηκε απ' την ελληνική πλευρά για να στηρίξει το κίνημα των Ζαπατίστας;
Όχι, έχει υπάρξει άλλη μια ομάδα, η «Σπείρα αλληλεγγύης – Σπόρος αντίστασης», που έχει κάνει εξίσου πολύ σημαντική δουλειά με τις κοινότητες. Η δικιά τους δραστηριότητα ήταν να οργανώνουν και να εξοπλίζουν οδοντοτεχνικά εργαστήρια. Έχουν ήδη εξοπλίσει και βοηθήσει να λειτουργήσουν δύο, ένα στην κοινότητα του Roberto Barrios και ένα στην Realidad. Ταυτόχρονα, σε συνεργασία με άλλες ομάδες αλληλεγγύης, έχουν βοηθήσει να υπάρξουν και «λειτουργοί υγείας» με ειδικότητα «οδοντιάτρου», αφού το πρόβλημα της υγείας των δοντιών των ιθαγενών είναι πολύ διαδεδομένο στις κοινότητες των Maya.

Παραπομπές
1.Notes from nowhere επιμ., Είμαστε Παντού, Η *ακαταμάχητη δύναμη του παγκόσμιου αντικαπιταλισμού*, Verso 2003, ελλην. μτφρ. Μαρία Σκαμαγκά, επιμ. Παύλος Αβούρης, εκδ. Οξύ/Το Ποντίκι, σελ 24, 25
2. ο.π., σελ. 24
3. ο.π., στοιχεία από σελ. 35-37
4. ο.π., σελ. 36
5. ο.π., σελ. 38
6. ο.π., σελ. 364
7. Γκλόρια Μούνιος Ραμίρεζ, *Η φωτιά και ο λόγος,* συνέντευξη για τα Σήματα Καπνού, τεύχος 19, Μάρτιος 2004, σελ.51
8. *Οι λέξεις της Σιωπής,* E.Z.L.N., subcomandante Marcos -subcomandate Moises, ελλην. μτφ Εύη Παπακωνσταντίνου, εκδόσεις των ξένων, σελ 9,10
9. ο.π., σελ. 52, 53
10. περιοδικό Σήματα Καπνού, τεύχος 13, 2002, σελ 47
11. πηγή: διαδίκτυο https://www.neolaia.gr/2019/07/14/ena-sxoleio-gia-tin-chiapas/

Δ1.3 ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΩΝ ΑΚΤΗΜΟΝΩΝ ΑΓΡΟΤΩΝ ΤΗΣ ΒΡΑΖΙΛΙΑΣ MOVIMENTO DOS TRABALHADORES RURAIS SEM TERRA (MST)



Τα παρακάτω στοιχεία προέρχονται από το κείμενο *Κόβοντας το Συρματόπλεγμα: το Κίνημα των Ακτημόνων της Βραζιλίας* των Sue Branford και Jan Rocha, οι οποίες ακολουθούν το κίνημα των MST από το 1984. Είναι ανεξάρτητες συνεργάτιδες πολλών εντύπων. Συνυπογράφουν το βιβλίο: *Cutting the Wire: The story of the landless movement of Brazil.*
«Περισσότερη από τη μισή γη στη Βραζιλία ανήκει στο 1% των γαιοκτημόνων. 2/3 από τα λατιφούντια αυτά μένουν ακαλλιέργητα ενώ τα εκατομμύρια άνθρωποι που ζουν στις φαβέλες μαστίζονται από την πείνα και υπάρχουν αγρότες που νοικιάζουν τη γη που καλλιεργούν για υπέρογκα, δυσβάσταχτα ποσά. Κι εδώ εμφανίζεται το Movimento dos trabalhadores rurais Sem Terra (MST) - το Κίνημα των Ακτημόνων Αγροτών της Βραζιλίας - *το οποίο εδώ και είκοσι χρόνια εφαρμόζει τη δική του εκδοχή μιας «αγροτικής μεταρρύθμισης» από τη βάση. Το MST ανακαλύπτει αυτά τα λατιφούντια και τα καταλαμβάνει. Στις καταλήψεις του, μεγάλα σπίτια που ανήκουν στους γαιοκτήμονες φιλοξενούν δεκάδες φτωχές οικογένειες*

που καλλιεργούν τις εκτάσεις και σταδιακά μετατρέπουν τις καταλήψεις σε πλήρεις οικισμούς με συνεταιριστικά καταστήματα, αξιοπρεπείς συνθήκες στέγασης και σχολεία οργανωμένα από το κίνημα. Το MST είναι το μεγαλύτερο και πιο επιτυχημένο κοινωνικό κίνημα στη Λατινική Αμερική: αριθμεί 1.000.000 μέλη και έχει καταλάβει μέχρι στιγμής περί τα 208.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα γης. Έχει όμως πληρώσει ένα βαρύ τίμημα - εκατοντάδες από τα μέλη του έχουν δολοφονηθεί».[1]



Το MST είναι μέλος της Via Campesina, της Διεθνούς Ένωσης Αγροτών που περιλαμβάνει επίσης: την Ένωση Αγροτών της Πολιτείας Καρνατάκα, στην Ινδία, την Confédèration Paysanne/Συνομοσπονδία Αγροτών της Γαλλίας και τη Συνέλευση των Φτωχών της Ταϊλάνδης.
Η κατάληψη γης ή «το κόψιμο του συρματοπλέγματος» αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο του κινήματος των Ακτημόνων Αγροτών. Είναι πολύ μεγάλο βήμα για μια φτωχή οικογένεια χωρικών να πάρει μέρος σε μία κατάληψη. Μέχρι τη στιγμή αυτή οι χωρικοί *είχαν εκπαιδευτεί να υποτάσσονται σε γαιοκτήμονες, στον παπά, τον αρχηγό.*
Το MST δεν έχει κερδίσει ούτε ένα εκτάρι γης χωρίς πρώτα να πραγματοποιήσει κατάληψη, λέει η Zezilda Casamir καταληψίας από το Ρίο Γκράντε ντο Σουλ. Ένας ακτιβιστής αγρότης λέει «*Καταφέραμε μέσα από τη δουλειά μας και τον αγώνα μας να κόψουμε το συρματόπλεγμα του λατιφούντιου, του μεγάλου κτήματος, και να μπούμε μέσα. Αλλά όταν μπήκαμε ανακαλύψαμε πως υπήρχαν περισσότερα συρματοπλέγματα, όπως εκείνο της άγνοιάς μας». «Τελικά υπάρχουν τρεις φράχτες που πρέπει να ρίξουμε»,* λέει ο Stedile, ηγετικό στέλεχος του MST *«Ο φράχτης του κτήματος, ο φράχτης της άγνοιας και ο φράχτης του κεφαλαίου».*[2]



Πηγή: περιοδικό Σήματα Καπνού, τεύχος 07,2001

Η ιστορία του 50χρονου Antonio Jose de Santos είναι χαρακτηριστική. Είπε με φωνή χρωματισμένη από τη θλίψη: *«Ζω εδώ και τριάντα χρόνια σ' αυτόν τον τόπο, στο Τρες Λαντέιρας. Ήρθαμε εδώ γιατί μας έδιωξαν από τη φυτεία όπου δουλεύαμε. Όταν ζούσαμε στη φυτεία η ζωή μας ήταν δύσκολη. Τα λεφτά που μας έδιναν ήταν ελάχιστα και ο τρόπος που μας μεταχειρίζονταν άθλιος. Αλλά είχαμε τα sitios, τα δικά μας κομμάτια γης. Μπορούσαμε να καλλιεργήσουμε όσα τρόφιμα θέλαμε - κασάβα [αμυλούχα τροπικά φυτά], φασόλια, ρύζι, κολοκύθες, αρτόκαρπους, πορτοκάλια, λεμόνια, ό,τι θέλαμε. Από τότε που ήρθαμε στο Τρες Λαντέιρας, έχουμε μόνο αυτές τις μικρές αράδες γης που δεν κάνουν για τίποτα. Και τα πράγματα όσο πάνε και χειροτερεύουν. Τόσες και τόσες φυτείες έχουν σταματήσει να καλλιεργούνται. Βασικά, ο μόνος που συνεχίζει να έχει φυτείες είναι αυτός ο τύπος, ο Petribu. Κι αυτός δεν έχει πολλή δουλειά να προσφέρει. Δεν μπορώ να βρω δουλειά στις φυτείες του. Είμαι πολύ μεγάλος. Κι αυτοί που βρίσκουν δουλειά εκεί αντιμετωπίζουν πολύ κακή μεταχείριση. Μας έχουν κάνει πάλι σκλάβους. Δεν κερδίζουμε αρκετά για να επιβιώσουμε. Κάνουμε διάφορες δουλειές όταν μπορούμε. Εκείνοι που καταφέρνουν να ξεπεράσουν την ντροπή τους, ζητιανεύουν στο δρόμο. Αλλά υπάρχει πολλή πείνα. Ζουν εξακόσια ή εφτακόσια περίπου παιδιά εδώ. Η ζωή τους είναι σκέτη δυστυχία».*

«Ο μόνος τρόπος για να ξεφύγουμε από αυτή την κατάσταση είναι να καταλάβουμε γη μαζί με το MST», συνέχισε ο de Santos. *«Μόνο όλοι μαζί, ενωμένοι, θα μπορέσουμε να πάρουμε τη γη, να ταΐσουμε τα παιδιά μας, να βοηθήσουμε τους φίλους μας. Γιατί κάποιες οικογένειες βρίσκονται σε απελπιστική θέση, είναι πνιγμένες στα χρέη. Κι εκεί έξω υπάρχει αρκετή γη. Υπάρχουν πολλοί γαιοκτήμονες που δεν καλλιεργούν πια. Είναι δικαίωμά μας να καταλάβουμε αυτή τη γη για να μπορέσουμε να φυτέψουμε καρπούς και να ταΐσουμε τα παιδιά μας. Θα είναι δύσκολο. Δεν νομίζω πως μπορούμε να γυρίσουμε σε εποχές ευημερίας, αλλά δεν μπορούμε και να συνεχίσουμε έτσι όπως ζούμε τώρα. Έχω έντεκα παιδιά. Οι πατεράδες θα έπρεπε να μπορούν να βοηθήσουν τα παιδιά τους, να τα βοηθήσουν να ξεκινήσουν τη ζωή τους. Εγώ όμως δεν έχω καταφέρει να το κάνω αυτό. Θα πάμε στην κατάληψη. Θα πάμε όλοι μαζί - και η γυναίκα μου και τα παιδιά μου».* [3]



Η συνέντευξη, βασικά στοιχεία της οποίας ακολουθούν, των Ailton Croda, μέλους του Κεντρικού Συνεταιρισμού των Κατειλημμένων Αγροκτημάτων της πολιτείας Ρίο Γκράντε ντο Σουλ, στο Πόρτο Αλέγκρε και του Giovani Thomé που δραστηριοποιείται στον τομέα των συνεταιρισμών, δόθηκε στους Γ. Αλμπάνη, Δ. Δημουλά, Ν. Κοκκάλα. Τα στοιχεία αφορούν στη συγκεκριμένη πολιτεία και σε όλη τη Βραζιλία. [4]

Το MST συνεχίζει έναν αγώνα ενάντια στην ανισότητα και τον ιμπεριαλισμό. Στο τέλος της δεκαετίας 1970 οι αγώνες ξανάρχισαν λόγω της κατασκευής μεγάλων υδροηλεκτρικών φραγμάτων που στέρησαν τη γη από πολλούς αγρότες. Ένα παράδειγμα είναι το φράγμα που κατασκευάστηκε στη λίμνη Ιταϊπού - μεγάλες εκτάσεις καλύφθηκαν με νερό και οι αγρότες που έμειναν χωρίς γη εξεγέρθηκαν. Γενικότερα υπήρξε μια έξοδος στις πόλεις και επιστροφή γιατί δεν υπήρχε εργασία. Αντικειμενικά υπήρχαν οι συνθήκες για να δημιουργηθεί ένα κίνημα ακτημόνων.

Η πρώτη μεγάλη κατάληψη γης έγινε κοντά στην πόλη Σαράνγκι, στο νότο της Βραζιλίας, στο βόρειο τμήμα της πολιτείας Ρίο Γκράντε ντο Σουλ, το 1979. Καταλήφθηκε το αγρόκτημα Μακάλι. Την ίδια εποχή έγιναν καταλήψεις στην περιοχή Ναταλί σε πολλά αγροκτήματα, επίσης καταλήφθηκε το αγρόκτημα Άβον. Αυτοί είναι οι τρεις σταθμοί από την αρχή του κινήματος. **Το 1984 έγινε η πρώτη μεγάλη συνάντηση αγροτών όλης της χώρας. Τότε ιδρύθηκε το MST σαν πρωτοβουλία αγροτών από όλη τη Βραζιλία.** Σήμερα το MST υπάρχει σε 23 πολιτείες της Βραζιλίας. 150.000 οικογένειες διαμένουν και εργάζονται ήδη σε κατειλημμένα αγροκτήματα και 100.000 οικογένειες βρίσκονται σε προσωρινές εγκαταστάσεις (acampamentos). Στο Ρίο Γκράντε ντο Σουλ έχουν καταληφθεί ήδη 188.000 εκτάρια γης.



Οργανωτική δομή του MST: Σε κάθε κατειλημμένο αγρόκτημα υπάρχει ένα συντονιστικό. Σε κάθε περιοχή της χώρας μια περιφερειακή συντονιστική γραμματεία. Όλα αυτά τα όργανα συντονίζονται στον Κεντρικό Συνεταιρισμό σε επίπεδο πολιτείας κάθε περιοχής. Κάθε περιοχή, κάθε γραμματεία ή διεύθυνση περιοχής εκλέγει έναν εκπρόσωπο για το πολιτειακό συντονιστικό και κάθε πολιτεία στέλνει έναν εκπρόσωπο στον Κεντρικό Εθνικό Συνεταιρισμό, που έχει έδρα το Σαν Πάολο. Όλες οι γραμματείες, όπως και η κεντρική, λειτουργούν διαρκώς όλο τον χρόνο. Σε κάθε κατειλημμένο εργοστάσιο υπάρχει ένας συνεταιρισμός που λειτουργεί με νόμιμη μορφή όπως και οι νόμιμοι εκπρόσωποι αυτού του συνεταιρισμού. Τα περισσότερα στελέχη ζουν και εργάζονται στα κατειλημμένα αγροκτήματα. Σύμφωνα με το Σύνταγμα της χώρας, ένα αγρόκτημα θα πρέπει να πληροί τους όρους της κοινωνικής λειτουργίας της ιδιοκτησίας. Τα μη παραγωγικά αγροκτήματα, και μη παραγωγικό είναι αυτό το οποίο δεν παράγει στο 80% της έκτασής του, πρέπει ν' απαλλοτριωθούν από το κράτος και να δοθούν σε ακτήμονες αγρότες. Έξω από τέτοια αγροκτήματα εγκαθίστανται προσωρινά οι αγρότες, μέχρι την ώρα που θα τα καταλάβουν. Η ζωή στο αγρόκτημα οργανώνεται με

βάση τους συνεταιρισμούς και συνεργατικές δομές σε όλα τα επίπεδα. Ένα θέμα είναι πως θα δημιουργηθούν σχολεία στις προσωρινές εγκαταστάσεις - η προσωρινότητα αυτή μπορεί να διαρκέσει λίγους μήνες αλλά και χρόνια. Έτσι, δημιουργήθηκαν σε συμφωνία με την κυβέρνηση τα «περιπλανώμενα σχολεία» στη Ρίο Γκράντε ντο Σουλ.
Σχετικά με την παραγωγή υπάρχουν τρεις μορφές: η οικογενειακή παραγωγή - όπου μια οικογένεια έχει από 18-40 εκτάρια για να καλλιεργεί, οι ενώσεις οι οποίες απαρτίζονται από 10-12 οικογένειες, που καλλιεργούν ατομικά αλλά συνεργάζονται μεταξύ τους (σπόροι, τρακτέρ κ.λπ.) και οι συνεταιρισμοί όπου όλα είναι συλλογικά, οι αποφάσεις, η γη και τα μέσα παραγωγής. Έχουν, επίσης, αρχίσει να οργανώνονται μικρές βιομηχανίες αγροτικών προϊόντων. Στο Ρίο Γκράντε δουλεύουν με αλλαντικά, μαρμελάδες, χυμούς και κονσέρβες από ροδάκινα, σταφύλια, αχλάδια, όλα με οικολογικά κριτήρια καλλιέργειας και συσκευασίας. Επίσης, καλλιεργείται και συσκευάζεται μάτε, προωθείται η παραγωγή σπόρων, η εμφιάλωση γάλακτος και η παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων. Υπάρχουν 84 αγροτοβιομηχανίες του MST σε όλη τη χώρα. Αγωνίζονται για αγροτική μεταρρύθμιση στη Βραζιλία και συγκεντρώνουν υπογραφές στήριξης πρότασης νόμου που θα απαγορεύει την κατοχή ιδιοκτησίας μεγαλύτερης από 70 εκτάρια.
Το 1970 το 80% του πληθυσμού της Βραζιλίας ήταν αγρότες, σήμερα είναι το 18%. Υπάρχουν 4.900.000 μικρές αγροτικές ιδιοκτησίες. Η εκτίμηση του υπουργού Γεωργίας είναι ότι θα μείνουν προοπτικά στην ύπαιθρο 600.000 οικογένειες. Οι υπόλοιπες θα μετακινηθούν στις μεγαλουπόλεις, γεγονός που θα αυξήσει την αθλιότητα και την πείνα. Ενώ 100.000 οικογένειες εγκαταστάθηκαν το 2000 σε αγροκτήματα σε όλη της Βραζιλία, 900.000 αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν την ύπαιθρο. Το MST έχει ξεκινήσει μια καμπάνια για να μείνουν οι αγρότες στην ύπαιθρο καλλιεργώντας σύμφωνα με τις ανάγκες τους και όχι σύμφωνα με τα μεγάλα οικονομικά συμφέροντα. Δεν μπορεί να γίνει αγροτική μεταρρύθμιση διατηρώντας το υπάρχον καπιταλιστικό σύστημα. Ο νεοφιλελευθερισμός είναι μια πολιτική που απευθύνεται στο 30% του πληθυσμού. Οι άλλοι πρέπει να εξαφανιστούν.
Η κυβέρνηση Καρντόζο και τα ΜΜΕ επιτίθενται στο MST. Η δικαιοσύνη είναι εναντίον του, υπάρχουν πάρα πολλές περιπτώσεις βίας και δολοφονιών. Στα 20 χρόνια ιστορίας έχουν σκοτωθεί από την αστυνομία, τον στρατό ή τους ένοπλους φρουρούς των μεγάλων αγροκτημάτων 1.800 άτομα, είτε μέλη του MST είτε αγωνιστές αγροτικών συνδικάτων ή μέλη εκκλησιαστικών οργανώσεων βάσης, στενά συνδεδεμένων με τους αγώνες των αγροτών. Γι' αυτές τις δολοφονίες μόνο σε τρεις δίκες έχουν καταδικαστεί οι ένοχοι.
Με το εξωτερικό, οι σχέσεις είναι πάρα πολύ καλές. Επιδιώκεται η συνάντηση μελών των κινημάτων για ανταλλαγή εμπειριών και απόψεων. Για παράδειγμα, στο 4ο Εθνικό Συνέδριο του MST, που έγινε στη Μπραζίλια τον Αύγουστο του 2000, συμμετείχαν 11.400 αντιπρόσωποι από διάφορες περιοχές και ήταν παρόντες εκπρόσωποι από 24 χώρες. Εκτός αυτού, από άλλες 25 χώρες στάλθηκαν μηνύματα, χαιρετισμοί κ.λπ.



Το MST δεν παλεύει μόνο για την αγροτική μεταρρύθμιση, αλλά ενάντια στο νεο-φιλελευθερισμό και ενάντια στον αποκλεισμό. Αυτή είναι μια κοινή υπόθεση σε πάρα πολλές χώρες και το να υπάρχει συνεργασία ανάμεσα σε κινήματα διαφόρων χωρών είναι όχι μόνο κάτι φυσιολογικό, αλλά και απόλυτα αναγκαίο. Γιατί πρόκειται για έναν αγώνα ενάντια στο νεο-φιλελευθερισμό, για έναν αγώνα για την επιβίωση και για τα ανθρώπινα δικαιώματα σε όλες τις ηπείρους. Το MST πιστεύει ότι ο αγώνας για την αγροτική μεταρρύθμιση, ο αγώνας ενάντια στο νεοφιλελευθερισμό, για την καταστροφή του συστήματος, για την οικοδόμηση μιας κοινωνίας με σεβασμό στους εργαζόμενους, μιας κοινωνίας αξιοπρεπούς, πρέπει να ενώσει όλη την Αριστερά της Βραζιλίας. Και σ' αυτή την κατεύθυνση βοηθάμε πάρα πολύ στο να δημιουργηθεί η Consulta Popular (Λαϊκή Βούληση). Η Consulta Popular συγκεντρώνει όλους εκείνους τους αγωνιστές του λαού που, με τον έναν ή τον άλλο τρόπο, πιστεύουν ότι πρέπει να οικοδομηθεί ένα λαϊκό πρόγραμμα για τη Βραζιλία. Αυτό το πρόγραμμα μπορεί να αποδοθεί με πέντε λέξεις: εξέλιξη, αυτοσυντήρηση, αλληλεγγύη, δημοκρατία και αξιοπρέπεια. Μέσα

απ' αυτές τις πέντε λέξεις αποδίδεται αυτό το σχέδιο της Αριστεράς που προωθούμε. Μ' αυτή την έννοια, η οργάνωση έχει γενικότερη πολιτική δράση, αλλά δεν θέλει να γίνει ένα πολιτικό κόμμα.

Παραπομπές

1.Notes from nowhere επιμ., Είμαστε Παντού, Η *ακαταμάχητη δύναμη του παγκόσμιου αντικαπιταλισμού*, εκδ. Verso 2003, ελλην. μτφρ. Μαρία Σκαμαγκά, επιμ. Παύλος Αβούρης, εκδ. Οξύ/Το Ποντίκι, σελ 140

2. ο.π., σελ. 141

3. ο.π., σελ. 143

4.Συνέντευξη μελών του MST, *Η γη μας, οι αξίες μας, ο αγώνας μας,* Σήματα Καπνού, δελτίο αντιπληροφόρησης για την άλλη Αμερική, τεύχος 7, Απρίλιος 2001

Δ1.4 ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΩΝ ΓΑΛΛΩΝ ΑΓΡΟΤΩΝ/ CONFEDERATION PAYSANNE

Το MST (Movimento dos trabalhadores rurais Sem Terra) συμμετέχει σε μια διεθνική αγροτική οργάνωση - τη Via Campesina, διεθνή ομοσπονδία που στρέφεται κατά του νεοφιλελευθερισμού και το 2005 συγκέντρωνε πάνω από 90 οργανώσεις μικρών και μικρομεσαίων παραγωγών, αγροτών και κοινοτήτων ιθαγενών, στην Ασία, την Αφρική, την Αμερική και την Ευρώπη. Η ευρωπαϊκή συνιστώσα της είναι η γαλλική Confédération Paysanne (La Conf)/Συνομοσπονδία Αγροτών Γαλλίας, επίσης μέλος του Ευρωπαϊκού Αγροτικού Συντονιστικού.

Ιδρύθηκε από τη συνένωση ομοσπονδιών και οργανώσεων ως έκφραση της αντίθεσης μέρους των αγροτών στην αγροτική πολιτική που προωθούσαν η FNSEA και το CNJA. Στόχος της είναι μια αγροτική πολιτική που να λαμβάνει υπόψη της το περιβάλλον, τους καλλιεργητές και τους καταναλωτές. Στρέφεται κατά της χρήσης γενετικά τροποποιημένων οργανισμών (NGO), ορμονών, εντομοκτόνων και κατά οργανισμών όπως ο ΠΟΕ (Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου), ενώ είναι υπέρ της διασφάλισης των φυσικών πόρων, των εδαφικών εκτάσεων, της ποικιλίας των ειδών, καθώς και της τεχνογνωσίας των αγροτών, της προστασίας των μικρών καλλιεργειών κ.λπ.

Ιδρυτικό μέλος και γραμματέας της την περίοδο 2000-2004 είναι ο José Bové. Η Confédèration Paysanne δημιουργήθηκε από κτηνοτρόφους, κατοίκους της κοινότητας Λαρζάκ, μιας ορεινής περιοχής που από τότε παραμένει ένας τόπος στον οποίο «το ροκφόρ και η εξέγερση πηγαίνουν πακέτο».







«Στις αρχές της 10ετίας του 1970 η Γαλλική κυβέρνηση αποφάσισε να μετατρέψει το αραιοκατοικημένο οροπέδιο του Λαρζάκ σε βάση ασκήσεων τεθωρακισμένων για τις στρατιωτικές δυνάμεις της Δυτικής Ευρώπης… Οι κερδοσκόποι άρχισαν να αγοράζουν οικόπεδα στην περιοχή για να τα μεταπωλήσουν στο στρατό… Πέρασε νόμος σύμφωνα με τον οποίο απαγορεύονταν η ανέγερση οποιουδήποτε νέου αγροτικού κτίσματος σε ολόκληρη την περιοχή του Λαρζάκ… Αυτά οδήγησαν στην άνθιση ενός αντιμιλιταριστικού πνεύματος. Ο αγώνας για το Λαρζάκ συνδέθηκε αρχικά με τις φοιτητικές διαμαρτυρίες αλλά και με άλλες μορφές αντίθεσης στη συνεχιζόμενη εμπλοκή των ΗΠΑ στην πόλεμο του Βιετνάμ… Αντλούσε επίσης δυνάμεις από ένα ήδη εδραιωμένο εθνικό δίκτυο μικρομεσαίων αγροτών… Δόθηκε προτεραιότητα στην προσέγγιση των βιομηχανικών εργατών. Άρχισαν να στέλνουν κρέας και τυρί στους εργάτες που

απεργούσαν και συμμετείχαν σε συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας ενάντια στη Renault, την Peugeot και άλλες βιομηχανίες. Ανέπτυξαν γερούς δεσμούς με τους εργάτες του εργοστασίου της Lip... Κατάφεραν να οργανώσουν τους νέους σε όλη τη Γαλλία ώστε ν' αντιστέκονται στη στρατολόγησή τους, κάτι ανάλογο με το κάψιμο των δελτίων επιστράτευσης στις ΗΠΑ. Με τη βοήθεια υποστηρικτών τους, οι κτηνοτρόφοι του Λαρζάκ πραγματοποίησαν πορεία 680 περίπου χιλιομέτρων μέχρι το Παρίσι. Δύο χρόνια αργότερα κατασκήνωσαν για μια βδομάδα κάτω από τον πύργο του Άιφελ... Πάνω στο οροπέδιο, σε μια εύστοχη οργανωτική κίνηση και αψηφώντας τον υπουργικό νόμο, άρχισαν να κτίζουν μια «παράνομη» στάνη για τα πρόβατά τους. Το κτίσμα αυτό είναι χαρακτηριστικό της περιοχής… Άνθρωποι απ' όλη τη Γαλλία και όλο τον κόσμο ήρθαν να βοηθήσουν στην κατασκευή του, χαράσσοντας στις πέτρες του κτιρίου το όνομα της οργάνωσής τους, ή του αγώνα στον οποίο συμμετείχαν, ή της πατρίδας… Ο αγώνας αυτός κράτησε όλη τη δεκαετία του '70 και τελικά ανάγκασε την κυβέρνηση να υποχωρήσει».[1]





Το 2000 η στάνη στέκει ακόμα στη θέση της… Το τυρί ροκφόρ έχει γίνει μάλλον ένα διεθνές εμπορικό προϊόν, αλλά η παρασκευή του προϋποθέτει ακόμα την ύπαρξη προβάτων, γης και του συγκεκριμένου χαρακτηριστικού μύκητα που βρίσκεται μόνο στην περιοχή. Το Μιλό έχει ακόμα τον ίδιο πληθυσμό, 23.000 κατοίκους περίπου. Τώρα τα περισσότερα εργοστάσια είναι εγκαταλελειμμένα, η μαζική παραγωγή έχει μεταφερθεί στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης ή του Τρίτου Κόσμου. 600 περίπου εργάτες φτιάχνουν ακριβά μοναδικά γάντια ενώ η σύγχρονη βιομηχανία της πόλης είναι ο τουρισμός. Στο νέο φόντο δεσπόζουν δύο καινούργια εστιατόρια των McDonald' s.

Η παρουσία τους στο Μιλό είναι σύμβολο των πιέσεων που ασκεί η διαδικασία της καπιταλιστικής παγκοσμιοποίησης …Η γαλλική κουζίνα είναι αναπόσπαστο στοιχείο της κουλτούρας και της εθνικής ταυτότητας της χώρας. Αυτή η αυτονόητη αλήθεια αδυνατεί να εκφράσει τον βαθμό στον οποίο ο λαός της χώρας έχει νιώσει να απειλείται από τους κινδύνους της εγκεφαλοπάθειας, των γενετικά μεταλλαγμένων τροφίμων, της διοξίνης, των σηπτικών καταλοίπων, της λιστερίασης και των βαρέων μετάλλων. Όλα είναι υποπροϊόντα της νέας βιομηχανοποιημένης γεωργίας, ο μαζικός χαρακτήρας της οποίας στηρίζεται στη χρήση λιπασμάτων, παρασιτοκτόνων, ζιζανιοκτόνων και βιομηχανοποιημένων σπόρων και ζωοτροφών.

Αυτό ήταν και το πλαίσιο στο οποίο η Ευρώπη στάθηκε αμετακίνητη στην απόφασή της για την αυξητική ορμόνη των βοοειδών (BCH), παρά την αντίθετη γνώμη του ΠΟΕ.

Επίθεση στα McDonald's[2]

Στις 12 Αυγούστου 1999 το υπό κατασκευή εστιατόριο των McDonald's στο Μιλό δέχθηκε προσχεδιασμένη επίθεση, βασικά συμβολικού χαρακτήρα, με την αστυνομία να μένει ανενεργή. Η ζημιά που έγινε στην κατασκευή δεν ήταν μεγάλη.

Μια εβδομάδα πριν αντιπροσωπεία των κτηνοτρόφων που παράγουν το γάλα και των βιομηχανικών μονάδων που παρασκευάζουν το τυρί συναντήθηκαν με τον Υπουργό Γεωργίας στο Παρίσι για να συζητήσουν τους τρόπους προστασίας των χιλιάδων ανθρώπων που αντιμετώπιζαν τις συνέπειες των δασμών στο ροκφόρ. Σύμφωνα με τον Υπουργό δεν μπορούσαν να θέσουν υπό αμφισβήτηση των απόφαση του δικαστηρίου του ΠΟΕ. Η αντιπροσωπεία των κτηνοτρόφων και των παραγωγών ροκφόρ έδωσε συνέντευξη στα σκαλιά του Υπουργείου συσχετίζοντας τα McDonald's με την εισαγωγή στη γαλλική αγορά του ορμονικά ενισχυμένου βοδινού κρέατος και τα παρουσίασε έτσι σαν φορέα εξάπλωσης άλλα και σαν σύμβολο της χείριστης μορφής της βιομηχανοποιημένης γεωργίας και κτηνοτροφίας…

Την επίθεση στα McDonald's του Μιλό ακολούθησαν απρόσμενες συλλήψεις που έγιναν όπλο στα χέρια των έμπειρων οργανωτών, οι οποίοι χρησιμοποίησαν την πιθανότητα μιας δίκης για να

τραβήξουν ακόμα περισσότερη προσοχή σε ζητήματα που σχετίζονταν με το περιστατικό. Ο José Bové έγινε μάλιστα το επίκεντρο αυτής της προσοχής παραμένοντας στη φυλακή μερικές μέρες. Ήταν ήδη γνωστός ως εκπρόσωπος του κινήματος για τη διεθνή αλληλεγγύη αλλά και την αλληλεγγύη μεταξύ των αγροτών και εργατών και ως υπέρμαχος των βιολογικών καλλιεργειών μικρής κλίμακας. Είχε ήδη μια φορά χρησιμοποιήσει το τρακτέρ του για να καταστρέψει μια καλλιέργεια γενετικά μεταλλαγμένου καλαμποκιού και είχε καταδικαστεί γι' αυτό.
Στη δίκη εναντίον των συλληφθέντων μαζεύτηκαν στο Μιλό περίπου 100.000 άνθρωποι. Οι κατηγορούμενοι μετέτρεψαν τη δίκη τους σε δίκη της εταιρικής παγκοσμιοποίησης με μαρτυρίες κατηγορίας απ' όλο τον κόσμο. Επικρατούσε μια ατμόσφαιρα καρναβαλιού έξω από το δικαστήριο, έγιναν δημόσιες συζητήσεις θεατρικές παραστάσεις, συναυλίες όλη σχεδόν τη νύχτα. Στα μέσα Σεπτεμβρίου ο δικαστής αποφάσισε ότι μόνο ο Bové θα φυλακίζονταν για 3 μήνες.







Παραπομπές
1.Notes from nowhere επιμ., Είμαστε Παντού, *Η ακαταμάχητη δύναμη του παγκόσμιου αντικαπιταλισμού*, Verso 2003, ελλην. μτφρ. Μαρία Σκαμαγκά, επιμ. Παύλος Αβούρης, εκδ. Οξύ/Το Ποντίκι, σελ. 319, 320, 321
2. ο.π., σελ. 316 έως 325

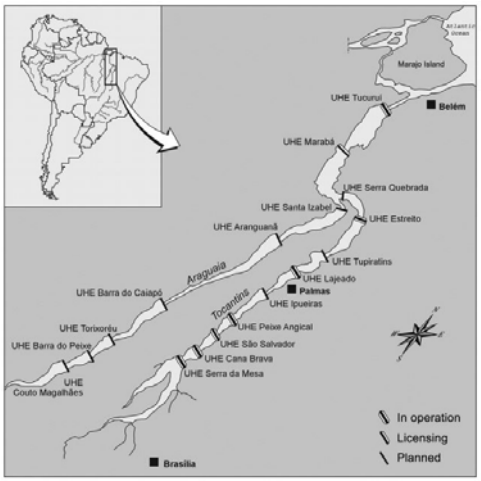
Δ1.5 Η ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΛΑΩΝ ΤΗΣ ΝΟΤΙΑΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΣΙΑΤΙΚΟΥ ΝΟΤΟΥ ΣΤΑ ΦΡΑΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΥΔΡΟΗΛΕΚΤΡΙΚΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ [1]

Η μεταπολεμική παγκόσμια ανάπτυξη προϋπέθετε την εκμετάλλευση των πηγών ενέργειας, η οποία έγινε με εκτοπισμό των κατοίκων των περιοχών που επελέγησαν, υπονόμευση, παραδοσιακών τρόπων επιβίωσης μεγάλου αριθμού πληθυσμών και τεράστιο περιβαλλοντικό κόστος. Από τη 10ετία του 1950 πραγματοποιούνται δεκάδες μεγάλα φράγματα σε όλο τον κόσμο με χρηματοδότη διεθνείς τράπεζες και κυρίως την Παγκόσμια Τράπεζα (ΠΤ), που μαζί με τον ΠΟΕ αποτελούν τους βασικούς μηχανισμούς επέκτασης του νεοφιλελευθερισμού στον κόσμο.
Τα δάνεια και οι χρηματοδοτήσεις των φραγμάτων χωρών όπως η Ινδία, η Ταϋλάνδη, η Βραζιλία, η Κολομβία, η Κόστα Ρίκα, η Χιλή, η Βολιβία και η Αργεντινή επισωρεύουν χρέη που επωμίζονται, μαζί με άλλες συνέπειες (εκτοπισμοί κατοίκων, καταστροφές τροπικών δασών), οι πιο φτωχοί πληθυσμοί στις χώρες αυτές.
Η κατασκευή των φραγμάτων, η οποία συνδέεται με ένα εξαιρετικά ενεργοβόρο ενεργειακό πρότυπο βιομηχανικής αλλά και αγροτικής παραγωγής, συνδέεται, επίσης, με τα συμφέροντα κατασκευαστικών εταιρειών και γίνεται προνομιακό μέσον διαφθοράς, που ακόμα και η Παγκόσμια Τράπεζα παραδέχεται ότι ανεβάζει τους προϋπολογισμούς έως και 30% πάνω από το πραγματικό κόστος. Ούτε όμως και τα αποτελέσματα είναι τα αναμενόμενα. Σύμφωνα με πηγές της ίδιας της ΠΤ, από τα 192 προγράμματα άρδευσης μεταξύ 1961 και 1984, το 33% δεν εκπλήρωσε τους στόχους του. Το καταστροφικό Pak Mun, στο οποίο γίνεται εκτενής αναφορά στη συνέχεια, παράγει μόνο το 1/3 της προβλεπόμενης ενέργειας!
Η αντίσταση των τοπικών πληθυσμών στα φράγματα εκδηλώνεται παγκόσμια και είναι διαρκής. Το 1977 πραγματοποιήθηκε μια σύνοδος στην Ελβετία μεταξύ της ΠΤ και της Παγκόσμιας Ένωσης για τη Φύση, που συγκέντρωσε περισσότερες από 800 κυβερνήσεις, κυβερνητικές υπηρεσίες , ΜΚΟ αλλά και οργανώσεις πολιτών και ομάδες από τις χώρες που επλήγησαν από τα φράγματα. Το 1982 η ΠΤ

υποχρεώθηκε να θεσπίσει προστατευτικά μέτρα για τους ιθαγενείς, όμως χωρίς πολλά αποτελέσματα. Μόνο το 1994, 2154 οργανώσεις από όλο τον κόσμο ζήτησαν από την ΠΤ ένα μορατόριουμ στην κατασκευή φραγμάτων. Χαρακτηριστική είναι η διακήρυξη του Manibelli που καταγράφει τις επιπτώσεις και ζητά, μεταξύ άλλων, την άμεση διακοπή των έργων, τη δημιουργία ταμείου αποζημιώσεων, τη διαγραφή των χρεών όπου τα έργα έκαναν περισσότερο κακό από καλό, τη συμμετοχή των πληθυσμών στις αποφάσεις και την καλύτερη μελέτη των επιπτώσεων.
Το 1998 άρχισε να λειτουργεί η 12μελής Παγκόσμια Επιτροπή Φραγμάτων ως ανεξάρτητη αρχή. Το κίνημα αγροτών, ιθαγενών, γενικά πληθυσμών που πλήττονται, όπως και οικολογικών οργανώσεων, συνεχίζεται παγκόσμια, υφιστάμενο σκληρή καταστολή και έχοντας θύματα δολοφονιών, βασανισμών, συλλήψεων, κ.λπ.

ΦΡΑΓΜΑΤΑ ΣΤΗ ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ [2]
Τα παρακάτω είναι χαρακτηριστικά παραδείγματα καταστροφών από φράγματα που σχεδιάζονταν να υλοποιηθούν σε χώρες της Λατινικής Αμερικής. Δεν έχουμε στοιχεία για το ποια προχώρησαν και τι επακολούθησε. Η αναφορά γίνεται για να καταδειχθούν τα καταστροφικά αποτελέσματά τους στους ανθρώπους και τη φύση.

Βραζιλία
Ποταμοί Tocantis και Araquaia: 8 φράγματα στη Σέλβα (τροπικό δάσος) του Αμαζονίου, ένα οικοσύστημα με την πιο πλούσια βιοποικιλότητα στον κόσμο (10.000 είδη φυτών, 400 είδη πουλιών και 67 θηλαστικών). Η περιοχή κατοικείται από ιθαγενείς Avà-Canoeiro, που έχουν υποστεί ήδη την απώλεια του 10% της επιφάνειας του καταυλισμού τους και αγωνίζονται με κάθε μέσο για να τη διασώσουν.





Τα **φράγματα Jataizinho, Cebolao, Sao Geronimo, Maua** που θα κατασκευαστούν στον ποταμό Tibagi, θα πλημμυρίσουν τις τελευταίες περιοχές υγρής Σέλβας στη ακτή του Ατλαντικού. Θα πληγούν τουλάχιστον 20 είδη πουλιών, περιοχές αλιείας 2.000 ιθαγενών, 40 αρχαιολογικοί χώροι
Το **φράγμα Belo Monte** στον ποταμό Xingu με κόστος 8 δις δολ. θα περιορίσει το μέγεθος της προστατευόμενης υγρής Σέλβας από 1200 σε 400 τετρ. χιλ. Θα πλημμυρίσει τον καταυλισμό των Ινδιάνων Juruna και μέρος της πόλης Αλταμίρα.
Τα **φράγματα Tijuco Alto, Funil, Itaoca και Batatal,** στον ποταμό Ribeira de Inguape, θα πλήξουν τμήματα της υγρής Σέλβας της ακτής του Ατλαντικού - 13,5% του συνόλου, θα εκτοπίσουν 5.000 οικογένειες από τις κοινότητες «κιλόμπος», θα πλήξουν κοινότητες ιθαγενών Xavante, είδη μεταναστευτικών ψαριών, είδη θηλαστικών υπό εξαφάνιση και σπήλαια.

Χιλή
Φράγμα του Ralco, στον ποταμό Biobio
Αναμένεται ο εκτοπισμός τουλάχιστον 600 ατόμων - οι 400 ιθαγενείς Pehuenche. Θα πλημμυρίσουν περισσότερα από 70 χλμ. της κοιλάδας του ποταμού, καλύπτοντας τα πλούσια δάση και καταστρέφοντας τη βιοποικιλότητα. Περισσότερο από 1εκατ. άνθρωποι χρησιμοποιούν τον ποταμό ως πόσιμο νερό, για άρδευση και αλιεία. Το φράγμα απειλεί 27 είδη θηλαστικών, 10 είδη αμφίβιων, 9 είδη

ερπετών, 2 είδη ψαριών και πολλά είδη πτηνών, μεταξύ αυτών το εθνικό πτηνό της Χιλής - τον κόνδορα των Άνδεων. Θα διευκολυνθεί η πρόσβαση για υλοτομία και οι όχθες κινδυνεύουν από διάβρωση και κατολισθήσεις.
Μεταξύ των ομάδων που αγωνίζονται, οι «*Γυναίκες με τη δύναμη της Γης*» βρίσκονται στο επίκεντρο της αντίστασης. Η Ίρμα εξηγεί τις δυσκολίες: *Οι Pehuenches έχουν μικρή πολιτική εμπειρία και πολλοί από εμάς δεν μιλάμε ούτε γράφουμε ισπανικά. Εγώ δεν ήξερα πως υπάρχει ένας νόμος για τους ιθαγενείς που μας υποστηρίζει.*
Ο εθνικός νόμος για τους ιθαγενείς απαγορεύει στις επιχειρήσεις να ξεκινήσουν τις κατασκευές, αν δεν δοθεί προηγουμένως η έγγραφη συγκατάθεση των ιθαγενών που θίγονται. Η Ίρμα, η οποία ήδη έχει εκτοπιστεί το 1997 από την κατασκευή του φράγματος Pangue - το πρώτο από τα 6 φράγματα- δεν έχει δώσει καμία συγκατάθεση για να εκτοπιστεί ξανά.
Το 2000, το Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ απένειμε το βραβείο Πέτρα Κέλι 2000 σε δυο γυναίκες Pehuenche, τη Μπέρτα και τη Νικολάσα Κιντρεμάν, για τον αγώνα τους για τα δικαιώματα των Mapuche Pehuenche.

Κολομβία
Το **φράγμα Urrà**, θα πλημμυρίσει περισσότερα από 7.000 εκτάρια δασών και θα πλήξει τους ιθαγενείς Embera Katio και κοινότητες ψαράδων της περιοχής. Ο αγώνας των κατοίκων ξεκίνησε το 1997 και συνεχίστηκε με όλα τα μέσα. Οι εργασίες προχώρησαν και το 1999 άρχισε να πλημμυρίζει η περιοχή του φράγματος Urrà, στον ποταμό Sinù. Οι Embera Katio και οι ψαράδες υπήρξαν θύματα παραβίασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Επίσης, υπήρξαν νεκροί και εκδιωγμένοι ενώ το διαμέρισμα της Cordoba, όπου κατασκευάζεται το φράγμα, ελέγχεται από παραστρατιωτικούς. Ο πληθυσμός του ψαριού «bocachico», πηγή πρωτεϊνών για τους ιθαγενείς και βασικό προϊόν των ψαράδων, έχει μειωθεί επικίνδυνα και η απώλεια γης των Embera Katio είναι οριστική.
Από τα **Φράγματα Antonio Narino και Besaco**, στον ποταμό Guamez, θα εκτοπιστούν 4.000 άτομα και θα πληγούν η λίμνη la Cocha, η χλωρίδα και πανίδα της περιοχής .

Βολιβία
Το **φράγμα Bala,** στον ποταμό Beni, θα πλήξει μια από τις περιοχές με τη μεγαλύτερη βιοποικιλότητα στον πλανήτη: είδη ψαριών μεγάλης οικονομικής σημασίας, υγρές σέλβες και υγρά εδάφη, την περιοχή των ινδιάνων Pilan Lajas, την προστατευόμενη περιοχή της βιόσφαιρας και το εθνικό Πάρκο Madidi, συμπεριλαμβανομένης της περιοχής των Ινδιάνων Tacana, Chiman, Moseten, Esse Eijas και Quechuas.
Φράγματα Las Pavas και Arrazayal, στον ποταμό Bermejo μεταξύ Αργεντινής και Βολιβίας.
Το **φράγμα Cambari,** στον ποταμό Grande de Tarija, θα πλήξει την υγρή Σέλβα Las Yungas, καταφύγιο ειδών προς εξαφάνιση και θα εκτοπίσει 700 οικογένειες.

Αργεντινή
Φράγματα Corpus και Itacuà, στον ποταμό Paranà. Θα σχηματίσουν μια συνεχή λίμνη εκατοντάδων χιλιομέτρων, πλήττοντας παραποτάμιες κοινότητες όπως αυτές των ιθαγενών Guarani. Σε δημοψήφισμα του 1966, το 80% των κατοίκων ψήφισαν «όχι» στην κατασκευή του φράγματος αλλά οι κυβερνήσεις Αργεντινής και Παραγουάης το προωθούν.

ΤΑΪΛΑΝΔΗ: Η ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΩΝ ΦΤΩΧΩΝ / ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ ΣΤΑ ΦΡΑΓΜΑΤΑ

Τον Ιούνιο του 1994 αντιπροσωπεία στελεχών της Παγκόσμιας Τράπεζας (ΠΤ) επισκέπτεται την Β.Α. Ταϋλάνδη για να επιθεωρήσει την τοποθεσία του φράγματος Καέγκ Σούα Τεν. Χιλιάδες οργισμένοι χωρικοί που ήταν αντίθετοι στο φράγμα καταφέρνουν να τους διώξουν.
Η Συνέλευση των Φτωχών στην Ταϊλάνδη είναι μια μορφή λαϊκής οργάνωσης. Στη γέννησή της συνέβαλε ο αγώνας κατά της κατασκευής του φράγματος Πακ Μουν, που χρηματοδοτήθηκε από την Παγκόσμια Τράπεζα και ολοκληρώθηκε το 1994, εκτοπίζοντας 600 τουλάχιστον οικογένειες από τα χωριά τους, νεκρώνοντας τον ποταμό από ψάρια και αποζημιώνοντας τον κόσμο με μικρά και άγονα κομμάτια γης. Το ψάρεμα ήταν αναπόσπαστο κομμάτι της κουλτούρας των ψαράδων κατοίκων της περιοχής και βασικό μέσο επιβίωσης. Πολλοί απ' αυτούς βρεθήκαν στις τάξεις των απόκληρων της

Μπανγκόκ. Στις 25 Ιανουαρίου 1997 η Συνέλευση των Φτωχών προχώρησε σε μια μαζική πράξη αντίστασης κατά του φράγματος 20.000 χωρικοί, μικροκαλλιεργητές και ψαράδες, που κατέστρεψε το φράγμα, δημιούργησαν ένα αυτοσχέδιο «Χωριό των Φτωχών» με πλαστικές καλύβες σε 1,5 χλμ μήκος της οδού Νάκον Πάθομ έξω από το κυβερνητικό μέγαρο στη Μπανγκόκ. Έμειναν εκεί 99 μέρες.
Το χωριό ξανακτίστηκε το 1998 συγκεντρώνοντας κινήματα διαμαρτυρίας ενάντια στο ΔΝΤ, τον ΠΟΕ και την Ασιατική Τράπεζα Ανάπτυξης.
Λεηλάτησαν τα ποτάμια και τα δάση από τα οποία εξαρτιόταν η επιβίωση των αγροτικών οικογενειών…. Η κατάρρευση των αγροτικών κοινωνιών εξαναγκάζει τον κόσμο να εγκαταλείψει τις κοινότητές του και να προσφέρει φτηνά εργατικά χέρια στις πόλεις… Την αναπτυξιακή κατεύθυνση της χώρας πρέπει να την καθορίσει ο λαός. Ο λαός πρέπει να είναι αυτός που θα έχει όφελος από την ανάπτυξη (Συνέλευση των Φτωχών, 1997).[3]

Ένα μήνυμα ειρήνης προς τον κόσμο από τη «Συνέλευση των Φτωχών»
Παλιά δεν ήμασταν φτωχοί. Είχαμε καλλιεργήσιμη γη και ήμασταν αυτάρκεις. Η ζωή μας και η επιβίωσή μας στηριζόταν στη φύση, τη γη και τα ποτάμια. Δεν ήμασταν πλούσιοι, αλλά δεν είχαμε πεινάσει ποτέ. Όταν οι κυβερνήσεις έχτισαν φράγματα στη γη που ζούσαμε και καλλιεργούσαμε για γενιές ολόκληρες, διαμαρτυρηθήκαμε. Οι κυβερνήσεις χρησιμοποίησαν νομικά μέσα για να μας διώξουν, μας έδωσαν άγονη γη και ψίχουλα σαν αποζημίωση για το ξερίζωμα της ζωής μας. Έτσι γίναμε φτωχοί ή μάλλον, για την ακρίβεια, οι κυβερνήσεις και η προσέγγισή τους για την αστική ανάπτυξη που στηρίζεται στην εκμετάλλευση των φυσικών πόρων των αγροτικών περιοχών μάς οδήγησαν στη φτώχεια.
Αν «ανάπτυξη» σημαίνει καταστροφή των φυσικών πόρων και χιλιάδων σπιτικών με αντάλλαγμα μερικά μεγαβάτ ηλεκτρισμού, τότε δεν είμαστε διατεθειμένοι να θυσιάσουμε τους πόρους από τους οποίους εξαρτάται η επιβίωσή μας και το μέλλον των απογόνων μας για μια τέτοια άχρηστη ανάπτυξη. Η Συνέλευση των Φτωχών κατασκήνωσε ξανά και ξανά έξω από τα κυβερνητικά κτήρια. Δεν πήγαμε εκεί για να ζητήσουμε αυτά που δεν μας ανήκαν. Είναι λάθος να ζητάμε αυτά που μας έκλεψαν;
Τις τελευταίες ημέρες αναρωτιόμαστε: «Ποιο είναι το σημαντικότερο πράγμα στη ζωή μας;» Σπίτια και γη τα χάσαμε όλα. Το σημαντικότερο για μας τώρα είναι η αξιοπρέπειά μας. Μπορούν να μας στερήσουν αγαθά όπως τα σπίτια μας, τη γη μας και τους φυσικούς πόρους. Αλλά δεν θα επιτρέψουμε ποτέ να μας περιφρονήσουν. Αν και φτωχοί, δεν θα επιτρέψουμε να μας στερήσουν την ανθρώπινη αξιοπρέπειά μας.
Συνειδητοποιήσαμε πως για να διατηρήσουμε την αξιοπρέπειά μας πρέπει να πολεμήσουμε για το σωστό και το δίκαιο, όχι για προσωπικά οφέλη. Πρέπει να αγωνιστούμε για να διατηρήσουμε την πολύτιμη τοπική κουλτούρα μας, τα ποτάμια μας, τα βουνά μας, τα δάση μας, τα πλάσματα που ζουν στα δάση και τα ποτάμια μας, για το καλό των απογόνων μας στο μέλλον. Συνεχίζουμε την απεργία πείνας μας όχι για να βασανίσουμε τον εαυτό μας, αλλά για να αποκτήσουμε απόλυτο αυτοέλεγχο. Δεν το κάνουμε σαν ένδειξη διαμαρτυρίας για την πολιτική της κυβέρνησης, δεν το κάνουμε έχοντας στο νου μας την κοινή γνώμη. Κάνουμε απεργία πείνας για να διατηρήσουμε το dhamma [η βουδιστική έννοια της αλήθειας ως δρόμος και οδηγός στη ζωή] μας, για να μπορέσουμε να περάσουμε το μήνυμα της αλήθειας για τα προβλήματα της φτώχειας. Η φτώχεια είναι συνέπεια των αναδιαρθρώσεων, της ανάπτυξης και της οικονομικής πολιτικής με λανθασμένη κατεύθυνση. Αυτή τη στιγμή υπάρχουν πολλοί άνθρωποι που πεινούν. Οι δικές μας δυσκολίες είναι ένας καθρέφτης της πείνας που επιβάλλει η αναδιάρθρωση σε εκατομμύρια ανθρώπους σ' αυτή τη χώρα. [4]

Το Φράγμα Πακ Μουν, Ταϋλάνδη, Ιούλιος 2000

Τα στοιχεία για το Φράγμα Πακ Μουν έχουν ληφθεί από το κείμενο του Velcrow Ripper, ντοκιμενταρίστα (έχει κερδίσει το βραβείο της Καναδικής Ακαδημίας Κινηματογράφου), συγγραφέα, καλλιτέχνη και ακτιβιστή των μίντια, με τίτλο: *Η γενιά της δύναμης: τα χωριά διαμαρτυρίας της Ταϊλάνδης*, Ταϊλάνδη, 2000.[5]
Καλώδια υψηλής τάσης, θεόρατοι μετασχηματιστές, τεράστιοι πυλώνες, προφυλαγμένα από ένα φράχτη λόγω της επικίνδυνης Υψηλής Τάσης, συγκροτούν το φράγμα που κατασκευάστηκε με δάνειο της Παγκόσμιας Τράπεζας, με πενιχρή απόδοση σε σχέση με τις υποσχέσεις. Σε κάθε περίπτωση η παραγωγικότητα του φράγματος δεν είναι ζητούμενο. Οι κατασκευαστές εισέπραξαν μεγάλα ποσά, η κυβέρνηση πιστεύει ότι θα συμπεριληφθεί στις αναπτυγμένες χώρες και ο λαός θα πληρώσει το δάνειο.

Δεν πρόκειται όμως μόνο για τα χρήματα του δανείου. Το τίμημα είναι ανυπολόγιστο: η απώλεια του τρόπου ζωής ενός ολόκληρου λαού, η απώλεια της ζωής για αμέτρητα είδη, που ζούσαν μόνο στην ποταμό Μουν.

…..

Το χωριό των Φτωχών, το Mae Mun Yuen 1 (Χωριό Διαμαρτυρίας «Μητέρα Μουν» Νούμερο Ένα), το πρώτο χωριό διαμαρτυρίας της Ταϊλάνδης βρίσκεται κάτω από τον τεράστιο μεταλλικό πυλώνα του φράγματος. 6.000 άνθρωποι ζουν σε καλύβες από μπαμπού πάνω σε ξύλινους πασσάλους για 15 μήνες. Οι καλύβες απλώνονται συνεχώς μέσα από το ειρηνικό κύμα λαϊκής δύναμης και συγκροτείται μια αυτόνομη αυτοδιοικούμενη κοινότητα. Στεγάζει πρόσφυγες από τη Βιρμανία, κυνηγημένους από το δικτατορικό καθεστώς, ακτήμονες αγρότες από τα σύνορα με την Καμπότζη, ακτιβιστές από τον Καναδά, την Αυστραλία, την Ινδία. Ένα πολυποίκιλο φάσμα ανθρώπων : βιομηχανικοί εργάτες, ψαράδες, φοιτητές, ακτήμονες, αγρότες, φτωχοί κάτοικοι των αστικών κέντρων, όλοι όσοι επηρεάζονται από τη διαδικασία που πολλοί αποκαλούν «ανάπτυξη», έχουν ενωθεί κάτω από την ομπρέλα ενός μαζικού πολύμορφου κινήματος που είναι γνωστό ως Συνέλευση των Φτωχών. Σε κάθε σημείο του καταυλισμού, κίτρινες και κόκκινες χειροποίητες σημαίες δηλώνουν περήφανα «φτωχοί» στα ταϊλανδέζικα και τα αγγλικά.

…..

Ο αγώνας ενάντια στο φράγμα Πακ Μουν ξεκίνησε το 1990. Θα κατασκευαζόταν σε μια περιοχή που αποτελούσε πάρκο φυσικής προστασίας. Η Υπηρεσία Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας της Ταϋλάνδης (EGAT) μπήκε μέσα και άρχισε να ισοπεδώνει τους 50 καταρράκτες του ποταμού Μουν, καταστρέφοντας τις περιοχές αναπαραγωγής των ψαριών από τα οποία εξαρτιόταν η επιβίωση των ανθρώπων στα γύρω χωριά. Ο χώρος πάρκινγκ που εξυπηρετούσε παλιά τους επισκέπτες του πάρκου τώρα αποτελεί χώρο διαμαρτυριών ενάντια στο φράγμα.

…..

Στις 15 Μαΐου 2000, ένα χρόνο μετά την ίδρυση του χωριού διαμαρτυρίας, οι χωρικοί ξύπνησαν στις 2:00 τη νύχτα και περπάτησαν ως εδώ, ως το φράχτη που περιβάλλει το ίδιο το φράγμα. Εκείνη τη νύχτα υπήρχε μόνο ένας φρουρός, που κοιμόταν στο μικρό του φυλάκιο δίπλα στην πύλη. Χωρίς να το καταλάβει, οι χωρικοί τον κλείδωσαν μέσα. Έπειτα, νέοι και γέροι, κουβαλώντας χαλάκια από καλάμια και δοχεία με φαγητά, σκαρφάλωσαν το φράχτη κι άρχισαν να διασχίζουν την κορυφή του φράγματος. Σε μεγάλο ύψος πάνω από το νερό που ξεχυνόταν με ορμή μέσα από αθέατες τουρμπίνες, πέρασαν τις κάμερες ασφαλείας κι έφτασαν στη δεύτερη πύλη. Σκαρφάλωσαν ξανά και βρίσκονταν πια μέσα! Η πύλη ανοίχτηκε και πέρασε το φορτηγό που κουβαλούσε ένα ηχοσύστημα από το οποίο ξεχύθηκε παραδοσιακή ταϊλανδέζικη μουσική στη διαπασών. Οι χωρικοί χόρευαν εκστασιασμένοι ενώ ο ήλιος σηκωνόταν αργά στον ουρανό.

…..

Σήμερα, το χωριό διαμαρτυρίας εκτείνεται σε όλο το μήκος της κορυφής του φράγματος. Οι ψαράδες κατεβαίνουν προσεκτικά τους στενούς διαδρόμους πάνω από τις τουρμπίνες και ρίχνουν τα δίχτυα τους σε μια προσπάθεια να πιάσουν μερικά από τα ελάχιστα ψάρια που έχουν πια απομείνει και συνεχίζουν να κολυμπούν στο ποτάμι. Η αντίθεση που δημιουργούν οι ψαράδες με τα παραδοσιακά τους δίχτυα στο φόντο αυτού του τεράστιου όγκου από μέταλλο και τσιμέντο είναι εντελώς παράδοξη.

Το φράγμα Ράσι Σαλάϊ

Τα στοιχεία για το Φράγμα Πακ Μουν και το φράγμα Ράσι Σαλάϊ έχουν ληφθεί από το κείμενο του Velcrow Ripper, ντοκιμενταρίστα (έχει κερδίσει το βραβείο της Καναδικής Ακαδημίας Κινηματογράφου), συγγραφέα, καλλιτέχνη και ακτιβιστή των μίντια, με τίτλο: *Η γενιά της δύναμης: τα χωριά διαμαρτυρίας της Ταϊλάνδης*, Ταϊλάνδη, 2000.[6]

Αποτελεί ένα ακόμα εμπόδιο στη ροή του ποταμού Μουν. Γύρω βρίσκονται τα Χωριά Διαμαρτυρίας «Μητέρα Μουν» Νούμερο Δύο, Τρία και Οκτώ. Η δεξαμενή του φράγματος είχε κτιστεί ως βάση του αρδευτικού συστήματος για τα χωράφια της γύρω περιοχής, όμως το νερό περιέχει αλάτι και είναι ακατάλληλο για τη γεωργία.

Οι χωρικοί που το φράγμα κατέστρεψε τις ζωές τους δεν έφυγαν. Έμειναν εκεί δημιουργώντας ένα Χωριό Διαμαρτυρίας στη μέση της δεξαμενής πάνω στην πλημμυρισμένη γη μέχρι να τους απομακρύνουν δια της βίας. Στην κορυφή του φράγματος έχουν στηθεί πολύχρωμες σκηνές διαμαρτυρίας από τους χωρικούς που κατέλαβαν τον χώρο περνώντας τον προστατευτικό φράχτη. Από

την κορφή οι ψαράδες κρεμούν τα δίχτυα έως και τριάντα μέτρα κάτω, στο νερό που τρέχει, για να παγιδεύσουν τα ελάχιστα ψάρια που έχουν απομείνει.

Πρόσφατες εξελίξεις: *Από το 2000, τα χωριά και οι πορείες διαμαρτυρίας έχουν πετύχει να ασκήσουν σημαντική πίεση στην κυβέρνηση και να την αναγκάσουν να ανοίξει τις θύρες του φράγματος Πακ Μουν ώστε να μπορούν να περνούν τα ψάρια. Το αποτέλεσμα ήταν πως για πρώτη φορά στα δέκα χρόνια από τότε που κατασκευάστηκε το φράγμα, εμφανίστηκε στον ποταμό ένα γιγάντιο ψάρι-δεινόσαυρος που είχε θεωρηθεί εξαφανισμένο είδος και το ψάρεμα ξανάρχισε. Μία πρωτοπόρα μελέτη για την οικολογική συνείδηση των χωρικών και τις γνώσεις τους σχετικά με το οικοσύστημα της περιοχής βοήθησε σημαντικά στην ανάδειξη του ζητήματος της συμμετοχής των αγροτικών πληθυσμών στις διαδικασίες ανάπτυξης, αλλά και του ζητήματος της συλλογικής συνείδησης και κατανόησης των οικολογικών και κοινωνικών συνεπειών αυτών των διαδικασιών.* [7]

«Για μας αυτό είναι ένα φράγμα δακρύων. Δεν έχουμε νερό να πιούμε, ούτε ρύζι να φάμε και δεν μπορούμε να τραφούμε με δάκρυα»
Paw Lert, εκτοπισμένος λόγω του φράγματος. Μετείχε στο ταϊλανδέζικο κίνημα, δολοφονήθηκε από αγνώστους.







Παραπομπές
1. πηγή: Gustavo Castro Soto, *Το Ποτάμι δεν Γυρίζει Πίσω; ,* δελτία Τσιάπας al dia, νο. 286-287 της CIEPAC, Σήματα Καπνού, τεύχος 15, Ιανουάριος 2001, σελ 20,21
2. ο.π., σελ. 21,22
3.Notes from nowhere επιμ., Είμαστε Παντού, Η *ακαταμάχητη δύναμη του παγκόσμιου αντικαπιταλισμού*, Verso 2003, ελλην. μτφρ. Μαρία Σκαμαγκά, επιμ. Παύλος Αβούρης, εκδ. Οξύ/Το Ποντίκι, σελ 163
4. ο.π., σελ. 171,172
5. ο.π., σελ. 162-166
6. ο.π., σελ. 166-170
7. ο.π., σελ. 170

Δ1.6 ΙΝΔΙΑ: ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΑΓΡΟΤΩΝ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΚΑΡΝΑΤΑΚΑ (KRRS)

Ιανουάριος 1996







Συνεχίζοντας την εκστρατεία της για την αποχώρηση των πολυεθνικών από την Ινδία, η KRRS (Ένωση Αγροτών της Πολιτείας Καρνατάκα) επιλέγει την επέτειο του θανάτου του Γκάντι για να καταστρέψει ένα εστιατόριο της αλυσίδας Kentucky Fried Chicken στην Μπανγκαλόρ. Περισσότεροι από 100 άνθρωποι συλλαμβάνονται και ο εκπρόσωπος της οργάνωσης καθηγητής Nanjundaswamy κατηγορείται για απόπειρα φόνου. Χρησιμοποιεί λόγια του Γκάντι για να υπερασπιστεί το δίκιο των ενεργειών του κατά ξένης ιδιοκτησίας. *«Αν ανατινάξεις ένα φορτηγό τρένο που μεταφέρει όπλα, η πράξη σου δεν είναι πράξη βίας. Πράξη βίας θα ήταν η ανατίναξη ενός επιβατικού τρένου».*

Τα παρακάτω στοιχεία έχουν ληφθεί από το κείμενο του καθηγητή Nanjundaswamy «Αποτεφρώνοντας τη Monsanto: κάψτε τις γενετικά μεταλλαγμένες καλλιέργειες».[1]

Νοέμβριος 1998, ανοιχτή επιστολή



Το Νοέμβριο του 1998 η KRRS, με ανοιχτή επιστολή του καθηγητή Nanjundaswamy προειδοποιεί.

Οι τρεις τοποθεσίες στις οποίες καλλιεργείται δοκιμαστικά μεταλλαγμένο βαμβάκι με σπόρους της Monsanto θα καούν και οι αγοραστές - ιδιοκτήτες των εκτάσεων θα αποζημιωθούν. Έτσι, στις 22/11 χιλιάδες αγρότες θα καταλάβουν τα χωράφια και θα βάλουν φωτιά μπροστά στις τηλεοπτικές κάμερες σε μια πράξη ανοιχτής και δηλωμένης πολιτικής ανυπακοής. Είναι η αρχή μιας εκστρατείας άμεσης δράσης των αγροτών ενάντια στις βιοτεχνολογίες, με το όνομα «Αποτεφρώστε τη Monsanto», πιέζοντας ν' αποχωρήσουν οι πολυεθνικές - δολοφόνοι όπως Monsanto, Novartis, Pioneer. Ηγέτες των αγροτών από τις πολιτείες Μαχαράστρα, Γκουτζαράτ και Μάντια Πράντες συναντήθηκαν για να προετοιμάσουν την εκστρατεία. Τα συνθήματα είναι: «Σταματήστε τα πειράματα της γενετικής μηχανικής», «Όχι άλλες πατέντες για τους ζωντανούς οργανισμούς», «Αποτεφρώστε τη Monsanto», «Θάψτε τον ΠΟΕ» και προειδοποιούν όσους έχουν επενδύσει στην εταιρεία «Αποσύρετε τα λεφτά σας πριν τα κάνουμε στάχτη». Το να βάλουμε τέλος στη χρήση βιοτεχνολογίας δεν θα βοηθήσει πολύ όσο η χρήση αυτής συνεχίζεται σε άλλες χώρες… Αν κάνουμε τις σωστές κινήσεις παγκόσμια οι εκδηλώσεις μας μπορεί να μπορεί ν' αποτελέσουν απειλή για την επιβίωση των συγκεκριμένων εταιριών στο χρηματιστήριο.

Δίνουμε έμφαση στην πολιτική ανάλυση που υποστηρίζει την αντίδρασή μας στις βιοτεχνολογίες. Η ανάλυση δεν λαμβάνει υπόψη της μόνο τα ζητήματα προστασίας του περιβάλλοντος και δεν περιορίζεται στην υπεράσπιση της καταλληλότητας των τροφίμων. Η ανάλυση αυτή επιτίθεται στη νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση στο σύνολό της, στο καθεστώς του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, ως σημαντικότερο όργανό της και στις δομές παγκόσμιας εξουσίας (G8, NATO, κ.α.) ως ρίζες όλων αυτών των προβλημάτων. Απευθύνουμε έκκληση μόνο για εκδηλώσεις δράσης που στηρίζονται στην αρχή της μη-βίας. Η μη-βία στο συγκεκριμένο πλαίσιο σημαίνει πως θα πρέπει να

σεβαστούμε τους (γενετικά μη μεταλλαγμένους) ζωντανούς οργανισμούς, συμπεριλαμβανομένων των αστυνομικών και των υπαλλήλων των πολυεθνικών εταιριών βιοτεχνολογίας.

Με φιλικούς χαιρετισμούς
καθηγητής Nanjundaswamy, ηγέτης της KRRS

Ακολουθούν αποσπάσματα από το άρθρο «Μια εισαγωγή στην Ένωση Αγροτών της Πολιτείας Καρνατάκα, 1998» του ηγέτη της KRRS καθηγητή Nanjundaswamy. [2]

Η κατάσταση της ινδικής γεωργίας επιδεινώνεται ραγδαία λόγω της διαδικασίας της παγκοσμιοποίησης. Η Συμφωνία για τη Γεωργία που συνέταξε ο ΠΟΕ είναι η ρίζα όλων αυτών των προβλημάτων. Η KRRS δημιουργήθηκε σταδιακά από ανθρώπους στο τοπικό επίπεδο σε αντιγραφειοκρατική βάση συνάντησης και επικοινωνίας και πιστεύεται ότι αριθμεί 10 εκατ. μέλη παρά το ότι δεν κρατά κεντρικές καταγραφές προσώπων. Εργάζεται στα πρότυπα της διδασκαλίας του Γκάντι, με τελικό στόχο την πραγμάτωση της Δημοκρατίας του Χωριού, μια μορφή κοινωνικής, πολιτικής και οικονομικής οργάνωσης που βασίζεται στην άμεση δημοκρατία, στην οικονομική και πολιτική αυτονομία, στην αυτάρκεια, στη συμμετοχή όλων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Βάση της οργάνωσης είναι το χωριό, στη συνέχεια υπάρχουν το επίπεδο taluk (περιοχή), η επαρχία και το πολιτειακό. Είναι ενεργή σε 17 από τις 19 επαρχίες της Καρνατάκα. Αποκηρύσσει το σύστημα των καστών, υποστηρίζει τους «απλούς γάμους αυτοσεβασμού» και έχει προγράμματα που στοχεύουν στην αμφισβήτηση των πατριαρχικών δομών, με τις γυναίκες να έχουν τις δικές τους δομές οργάνωσης, κινητοποιήσεις και προγραμματισμό. Αποτέλεσμα η συμμετοχή των γυναικών κατά 33% στα συμβούλια των χωριών.
Τα οικολογικά ζητήματα βρίσκονται στην καρδιά της δράσης της KRRS, που προτείνει εναλλακτικές λύσεις για τα προβλήματα τα οποία αντιμετωπίζουν οι αγρότες απέναντι στις μεγάλες πολυεθνικές και τον ΠΟΕ. Μια επαρχιακή μονάδα της KRRS δημιούργησε ένα Παγκόσμιο Κέντρο Αειφόρου Ανάπτυξης, όπου θα φυλάσσονται και θα αναπαράγονται παραδοσιακές ποικιλίες σπόρων. Δεν απορρίπτουν τις νέες τεχνολογίες όπου αυτές είναι αναγκαίες και δεν βλάπτουν το περιβάλλον και την υγεία, είναι όμως αντίθετοι στη χρήση τεχνολογιών της αποκαλούμενης Πράσινης Επανάστασης - το είδος της γεωργίας που στηρίζεται σε εκτεταμένη χρήση χημικών και απαιτεί μεγάλα κεφάλαια. Η KRRS στρέφεται κατά της φιλελευθεροποίησης του εμπορίου και της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου (GATT), πρόδρομου του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ). Βασικά εργαλεία του αγώνα της KRRS είναι η πολιτική ανυπακοή και η άμεση δράση.
Μεταξύ των άλλων δράσεων έχει οργανώσει κατάληψη από 1000 ακτιβιστές των κεντρικών γραφείων της Cargill στην Μπανγκαλόρ, καταστροφή μιας υπό κατασκευή μονάδας παραγωγής σπόρων της Cargill στην Καρνατάκα και την κατάληψη ενός εστιατορίου της αλυσίδας KFC.
«Οι γενετικά μεταλλαγμένοι σπόροι μολύνουν τα είδη που ζουν στην περιοχή. Η χρήση τους δεν θα λύσει το πρόβλημα της πείνας - για την ακρίβεια τα τρόφιμα θα γίνουν ακατάλληλα προς κατανάλωση και η βιοποικιλία θα πάψει να υπάρχει».

Διεθνή δίκτυα
Στο χώρο των διεθνών δικτύων, η KRRS ήταν ένας από τους βασικούς εμπνευστές της διαδικασίας που γέννησε την Παγκόσμια Λαϊκή Δράση (PGA) και ήταν εκείνη που έκανε την πρόταση για το Διηπειρωτικό Καραβάνι. Είναι επίσης μια από τις βασικές οργανώσεις που δρουν κάτω από την ομπρέλα της *Via Campesina,* του Παγκόσμιου Δικτύου Αγροτικών Κινημάτων. Η KRRS φιλοξένησε τόσο το Δεύτερο Συνέδριο της PGA, τον Απρίλιο του 1999, όσο και το Τρίτο Διεθνές Συνέδριο της *Via Campesina* , τον Οκτώβριο του 1999. [3]

Παραπομπές
1.Notes from nowhere επιμ., Είμαστε Παντού, Η *ακαταμάχητη δύναμη του παγκόσμιου αντικαπιταλισμού,* Verso 2003, ελλην. μτφρ. Μαρία Σκαμαγκά, επιμ. Παύλος Αβούρης, εκδ. Οξύ/Το Ποντίκι, σελ 177-179
2. ο.π., σελ 180-185
3. ο.π., σελ 185

Δ2. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΣΤΟ ΣΥΓΚΡΟΥΣΙΑΚΟ ΠΕΔΙΟ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΟΠΩΣ ΔΙΑΜΟΡΦΩΝΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΝ 19Ο ΣΤΟΝ 20Ο ΑΙΩΝΑ

Δ2.1 ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ, ΜΕΤΑΜΗΤΡΟΠΟΛΗ: Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΑΠΟ ΤΟΝ 19^{Ο} ΣΤΟΝ 21^{Ο} ΑΙΩΝΑ

- Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΟΣΜΑΝ ΣΤΟ ΠΑΡΙΣΙ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΤΟΥ 19^{ΟΥ} ΑΙΩΝΑ ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ
- Η ΕΚΡΗΞΗ ΤΗΣ ΑΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ 20^{ΟΥ} ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ 21^{ΟΥ} ΑΙΩΝΑ / ΠΑΡΑΛΛΗΛΕΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ
- ΕΚΤΟΠΙΣΜΟΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΜΑΖΩΝ, ΣΥΣΣΩΡΕΥΣΗ ΠΛΗΘΥΣΜΩΝ ΣΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ
- ΕΠΕΚΤΑΣΗ / ΑΝΑΔΟΜΗΣΗ / ΚΑΤΑΚΕΡΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ
- ΤΕΡΑΣΤΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ, ΠΕΡΙΤΤΟΙ ΠΛΗΘΥΣΜΟΙ

Η παραδοσιακή μορφή της πόλης έχει εξοντωθεί από την αχαλίνωτη καπιταλιστική ανάπτυξη, θύμα μιας ακατάπαυστης ανάγκης να απορροφηθεί το υπερσυσσωρευμένο κεφάλαιο στην ατέρμονα και κατακλυσμιαία επέκταση της πόλης, ανεξάρτητα από κοινωνικές, περιβαλλοντικές ή πολιτικές επιπτώσεις[1]

Σύμφωνα με τον David Harvey η υπέρβαση (προσωρινή) των κρίσεων του καπιταλισμού παγκόσμια συνδέεται ιστορικά με τις πόλεις. Το πλεονάζον κεφάλαιο αρχίζει να κινείται μέσα από επενδύσεις στο χώρο: στις υποδομές, σε νέες χρήσεις και νέα κτίρια που διαλύουν/ανασυστήνουν τις ιστορικές πόλεις.

Σήμερα η εκρηκτική παγκόσμια αστικοποίηση αποτελεί το όχημα απορρόφησης του πλεονάζοντος παγκόσμιου κεφαλαίου. Η αστικοποίηση έχει δύο συνθλιπτικά για τις λαϊκές τάξεις αποτελέσματα: εκτοπισμός τεράστιων αγροτικών πληθυσμών από τη γη και τις εστίες τους προς τα αστικά κέντρα, εμπλοκή των φτωχών κατοίκων των πόλεων στις διαδικασίες παραγωγής/χρηματοδότησης της κατοικίας μέσω των ενυπόθηκων δανείων - που κατευθύνονται στη στάσιμη αγορά ακινήτων - και υφαρπαγή της κατοικίας αυτής λόγω αδυναμίας αποπληρωμής των δανείων. Ταυτόχρονα, πολλοί κάτοχοι των παραπάνω στεγαστικών καταλυμάτων τα πωλούν για να επιβιώσουν. Έτσι δημιουργούνται μαζικές συνθήκες υπερχρέωσης/αστεγίας. Οι φτωχοί κάτοικοι των πόλεων εκτοπίζονται στις ατελείωτες παραγκουπόλεις/εξωπόλεις, όπου συναντούν τους εκτοπισμένους κατοίκους της υπαίθρου, των οποίων η γη έχει παραδοθεί στο real estate, τις πολυεθνικές παραγωγής τροφίμων και αυτές που κατασκευάζουν, σε συνεργασία με παγκόσμιες τράπεζες, τεχνικά έργα τα οποία καταστρέφουν οικολογικά τεράστιες εκτάσεις. Οι διαδικασίες αυτές υφαρπαγής υποστηρίζονται με νόμους, που αφήνουν απροστάτευτη την ιδιοκτησία, ιδιαίτερα αυτή που είναι επισφαλής και ανήκει σε φτωχά λαϊκά στρώματα.

Αν το πιο γνωστό ιστορικό παράδειγμα επανεκκίνησης της οικονομίας, μέσω των κατασκευών και εκτοπισμού των λαϊκών τάξεων από το κέντρο της πόλης είναι το Παρίσι της Δεύτερης Αυτοκρατορίας, σήμερα οι ΗΠΑ και η Κίνα, πληθυσμιακοί και οικονομικοί κολοσσοί, ενεργοποιούν τις σχετικές διαδικασίες, μεγεθύνοντας με ιλιγγιώδεις ρυθμούς τις κλίμακες.

Μετά την επανάσταση του 1848 στο Παρίσι, την ήττα του προλεταριάτου και την άνοδο του Λουδοβίκου Βοναπάρτη με πραξικόπημα, προωθήθηκαν μεγάλης κλίμακας επενδύσεις σε υποδομές στη Γαλλία και το εξωτερικό (σιδηρόδρομοι, λιμάνια, κ.λπ.). Οι πολεοδομικές επεμβάσεις από τον Βαρόνο Οσμάν μεταμορφώνουν το Παρίσι, απορροφώντας τα πλεονάζοντα κεφάλαια και δημιουργώντας νέες θέσεις εργασίας. Η καταστροφή του μεσαιωνικού ιστού/ανοικοδόμηση της πόλης υποστηρίζεται από νέα χρηματοπιστωτικά εργαλεία και τον νέο καταναλωτικό τρόπο ζωής.

Ωστόσο το 1868 το κερδοσκοπικό χρηματοπιστωτικό σύστημα και οι πιστωτικές δομές στις οποίες βασιζόταν καταρρέουν. Ακολουθεί η παραίτηση Οσμάν, ο πόλεμος με τη Γερμανία, η ήττα της Γαλλίας από τον Μπίσμαρκ και η επανάσταση της Κομμούνας. Η Παρισινή Κομμούνα ήταν η ανάκτηση της πόλης από τις εκτοπισμένες λαϊκές τάξεις και η δημιουργία μιας αυθεντικής λαϊκής δημοκρατικής εξουσίας. Πρωτοστάτησαν οι εργαζόμενοι στις κατασκευές και σε συναφή οικοδομικά επαγγέλματα όπως και οι ενοικιαστές που αδυνατούσαν να πληρώσουν τα υψηλά ενοίκια και είχαν οδηγηθεί σε άθλιες στεγαστικές συνθήκες και αστεγία. Στην Κομμούνα αφιερώνεται ένα ιδιαίτερο κεφάλαιο.

100 περίπου χρόνια μετά, γύρω από το εμβληματικό έτος 1968, ο λαός της πόλης (ανα)κατέλαβε τα κεντρικά και συμβολικά της σημεία ανακτώντας με μαζικές διαδηλώσεις, καταλήψεις πανεπιστημίων, εργατικές απεργίες, καταλήψεις εργοστασίων, συγκρούσεις με την αστυνομία και οδοφράγματα, το Παρίσι.

Ήδη όμως, μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, οι συνθήκες της λαϊκής κατοικίας είναι απελπιστικές καθώς ο πληθυσμός πολλαπλασιάζεται λόγω της ραγδαίας ανάπτυξης που συγκεντρώνει ένα πολυπληθές εργατικό δυναμικό. Η απάντηση δόθηκε με τα κρατικά σχέδια μαζικής κατοικίας στα προάστια, αποτυχημένα σε πολλές περιπτώσεις, για τα οποία γίνεται εκτενής αναφορά σε επόμενο κεφάλαιο «*Οι Εξεγέρσεις στα Γαλλικά Προάστια, 2005».*

Η κατάρρευση του τομέα των κατασκευών στις ΗΠΑ έπαιξε σημαντικό ρόλο στο κραχ του 1929 (εξαφάνιση 2 εκατ. καλοπληρωμένων θέσεων εργασίας). *Στη δεκαετία του 1930 η κυβέρνηση Ρούσβελτ έκανε απεγνωσμένες προσπάθειες να τονώσει τον στεγαστικό τομέα. Με αυτόν το στόχο εφαρμόστηκε μεγάλος αριθμός μεταρρυθμίσεων στη χρηματοδότηση ενυπόθηκων στεγαστικών δανείων...που επρόκειτο αργότερα να παίξουν πολύ σημαντικό ρόλο στις πολιτικές χρηματοδότησης της αστικοποίησης μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο... Μια πολύ θετική στεγαστική νομοθετική πράξη του 1947 διακήρυξε το δικαίωμα όλων των Αμερικανών να ζουν σε αξιοπρεπή κατοικία σε ένα αξιοπρεπές περιβάλλον διαβίωσης.*[2]

Αποτέλεσμα: η ιδιοκτησία κατοικίας έφτασε από 40% του πληθυσμού σε περισσότερο από 60% στη δεκαετία του 1960, πλησιάζοντας το 70% το 2004 για να πέσει μετά το 2010 στο 66%.

Στην περίπτωση της Νέας Υόρκης, ο Ρόμπερτ Μόουζες «*πήρε τον μπαλτά του χασάπη»,* κατά την έκφρασή του, για να εφαρμόσει τις πολιτικές Οσμάν μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο σε ολόκληρη τη μητροπολιτική κλίμακα της πόλης. Όπως το διατυπώνει ο Harvey, ο Μόουζες «*άλλαξε την κλίμακα της σκέψης όσον αφορά την εξέλιξη της πόλης και - μέσα από το σύστημα των (δανειοδοτούμενων) αυτοκινητοδρόμων και τον μετασχηματισμό στις υποδομές, καθώς και μέσα από την προαστιοποίηση και τον συνολικό επανασχεδιασμό όχι μόνο της πόλης αλλά και ολόκληρης της μητροπολιτικής περιοχής - καθόρισε έναν τρόπο απορρόφησης του πλεονάζοντος προϊόντος, ως εκ τούτου επίλυσης του προβλήματος απορρόφησης του πλεονάζοντος κεφαλαίου. Η διαδικασία αυτή, όταν ακολουθήθηκε σε εθνική κλίμακα, όπως συνέβη σε όλα τα μεγάλα μητροπολιτικά κέντρα των Ηνωμένων Πολιτειών (ένας ακόμα μετασχηματισμός κλίμακας), διαδραμάτισε κρίσιμο ρόλο στη σταθεροποίηση του παγκόσμιου καπιταλισμού μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο… Η προαστιοποίηση των Ηνωμένων Πολιτειών…ενείχε ένα ριζικό μετασχηματισμό του τρόπου ζωής και δημιούργησε έναν εντελώς καινούργιο στον οποίο νέα προϊόντα - από σειρές κατοικιών στα προάστια μέχρι ψυγεία και κλιματιστικά ή δύο αυτοκίνητα στο γκαράζ και μια τεράστια αύξηση στην κατανάλωση πετρελαίου - έπαιξαν το ρόλο τους στην απορρόφηση του πλεονάσματος μεταπολεμικά. Αυτό όμως έγινε εις βάρος των κεντρικών περιοχών των πόλεων, οι οποίες εγκαταλείφθηκαν και στερήθηκαν μια βιώσιμη οικονομική βάση, γεγονός που οδήγησε στη λεγόμενη «κρίση της πόλης» της δεκαετίας του 1960, η οποία χαρακτηρίστηκε από εξεγέρσεις των καταπιεσμένων μειονοτήτων (κυρίως Αφροαμερικανών) στα κέντρα των πόλεων, οι οποίες δεν είχαν πρόσβαση στη νέα ευημερία».* [3]

«Στο Λονδίνο υπήρξε μαζική ανάπτυξη της εξωτερικής περιοχής στη μεσοπολεμική περίοδο μέσω κατασκευής κατοικίας και χωροθέτησης παραγωγικών επιχειρήσεων : δημόσια κατοικία κτίστηκε σε μεγάλη έκταση στο εσωτερικό Λονδίνο και συνέβαλε στις συγκεντρώσεις των νοικοκυριών χαμηλών εισοδημάτων, όπως στη Νέα Υόρκη. Το εσωτερικό Λονδίνο παρέλαβε τελικά μεγάλο μέρος της Ασιατικής και Καριμπιανής μετανάστευσης της μεταπολεμικής περιόδου. Ήταν μια περίοδος όπου το Λονδίνο εθεωρείτο υπερσυνωστισμένο και με υπερπληθυσμό· η επέκτασή του θεωρήθηκε ως απειλή της ισόρροπης ανάπτυξης των εξωτερικών περιοχών. Μια απάντηση ήταν η Πράσινη Ζώνη το 1934. Το Σχέδιο Abercromble για το Ευρύτερο Λονδίνο, το 1944, επεδίωξε να ενδυναμώσει την Πράσινη Ζώνη με τη συγκέντρωση ανάπτυξης στις αποκαλούμενες Νέες Πόλεις εντός της περιοχής και ελέγχοντας την ανάπτυξη της αγροτικής γης. Οι μεσοπολεμικές και μεταπολεμικές περίοδοι ήταν εποχές ευρύτερου σχεδιασμού για το Λονδίνο και τις περιβάλλουσες περιοχές, που σημαδεύτηκαν από την αποχώρηση ανθρώπων και επαγγελμάτων από το Λονδίνο, την Πράσινη Ζώνη, τις Νέες Πόλεις και την αυξανόμενη φυσική και οικονομική παρακμή του εσωτερικού Λονδίνου». [4]

Σήμερα η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας καθιστά τους μηχανισμούς απορρόφησης του πλεονάζοντος κεφαλαίου παγκόσμιους. Εφαρμόζονται στην Αμερική, την Κίνα, την Ινδία, τη Λατινική Αμερική κ.λπ.

«*Στις Ηνωμένες Πολιτείες η άσκηση πίεσης ώστε η αγορά ακινήτων και η ανάπτυξη των πόλεων να απορροφήσουν το πλεονάζον και υπερσυσσωρευμένο κεφάλαιο μέσω κερδοσκοπικών δραστηριοτήτων άρχισε να διογκώνεται στα μέσα της δεκαετίας του 1990, όταν ο πρόεδρος Μπιλ Κλίντον συγκρότησε την πρωτοβουλία "Εθνικοί Εταίροι στην Ιδιοκτησία Κατοικίας", με στόχο να προσφέρει τα υποτιθέμενα οφέλη της ιδιόκτητης κατοικίας σε μειονοτικούς πληθυσμούς και σε πληθυσμούς χαμηλού εισοδήματος.*

Ασκήθηκαν πολιτικές πιέσεις σε σημαντικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα μεταξύ των οποίων οι Fannie Mae και Freddie Mac (κρατικά χρηματοδοτούμενες επιχειρήσεις διαχείρισης και διάθεσης υποθηκών), προκειμένου να χαμηλώσουν τα πρότυπα δανεισμού τους και να στηρίξουν την πρωτοβουλία».[5]

«*Η αγορά ενυπόθηκων δανείων υψηλού ρίσκου, η οποία κυμαινόταν γύρω στα 30 δις δολάρια στα μέσα της 10ετίας του 1990, ανήλθε σε 130 δις το 2000 και έφτασε το 2005 στα πρωτοφανή επίπεδα των 625 δις δολαρίων. Δεν υπήρχε περίπτωση μια τόσο ραγδαία αύξηση της ζήτησης να ικανοποιηθεί από ανάλογη αύξηση της προσφοράς... ως εκ τούτου οι τιμές ανέβηκαν και φαινόταν ότι θα εξακολουθούσαν να αυξάνονται χωρίς σταματημό*».[6]

Το παιχνίδι είχε άσχημο τέλος με ανισοβαρείς επιπτώσεις σε βάρος των αδυνάτων, δηλαδή των καταναλωτών και κυρίως αυτών που μειονεκτούν ταξικά, φυλετικά και εθνοτικά. *«Μέσω της τιτλοποίησης των υποθηκών, η εταιρεία χρηματοδότησης είχε τη δυνατότητα να μετακυλήσει απλώς το οποιοδήποτε ρίσκο σε κάποιον άλλον (για παράδειγμα, στη Fannie Mae, που ήταν πρόθυμη να αναλάβει τέτοιου είδους ρίσκα ως μέρος της στρατηγικής ανάπτυξης που εφάρμοζε) - και αυτό ακριβώς έγινε, αφού πρώτα απέσπασε όσα περισσότερα τεχνικά και νομικά έξοδα μπορούσε. Στην περίπτωση που ο χρηματοδότης αναγκάζονταν να επιλέξει ανάμεσα στην χρεωκοπία μιας αναπτυξιακής εταιρίας εξαιτίας αδυναμιών ρευστοποίησης και στη χρεωκοπία και κατάσχεση της περιουσίας του αγοραστή της κατοικίας (ειδικά αν ο αγοραστής ανήκει σε κατώτερη κοινωνική τάξη ή προέρχεται από κάποια φυλετική ή εθνοτική μειονότητα και η υποθήκη έχει ήδη μεταβιβαστεί σε κάποιον άλλο), τότε είναι αρκετά σαφές προς τα πού θα κλείνει το χρηματοπιστωτικό σύστημα. Οι ταξικές και φυλετικές προκαταλήψεις λαμβάνονται σταθερά υπόψη».*[7]

«Οι ληστρικές πρακτικές που, πριν από την κατάρρευση, ήταν γενικά πανταχού παρούσες στη στεγαστική αγορά και ειδικότερα στον τομέα της δανειοδότησης αυξημένου κινδύνου είχαν λάβει θρυλικές διαστάσεις. Προτού ξεσπάσει η κύρια κρίση, είχε ήδη υπολογιστεί ότι ο χαμηλόμισθος αφροαμερικανικός πληθυσμός των Ηνωμένων Πολιτειών είχε χάσει ποσά που κυμαίνονταν μεταξύ 71 και 93 δισ. δολαρίων σε τίτλους, μέσα από ληστρικές πρακτικές υψηλού ρίσκου. Οι διαδικασίες υφαρπαγής πραγματοποιήθηκαν σε δύο κύματα… [Κατά την τελευταία περίοδο], τα μπόνους στη Γουόλ Στριτ και τα κέρδη στη βιομηχανία υποθηκών είχαν εκτοξευθεί στα ύψη, με πρωτοφανή ποσοστά κέρδους που οφείλονταν σε καθαρά χρηματοοικονομικούς χειρισμούς, ειδικά όσον αφορά την τιτλοποίηση ακριβών αλλά επισφαλών υποθηκών. Το συμπέρασμα είναι ότι, μέσα από διάφορα κρυφά κανάλια, λάμβαναν χώρα τεράστιες μεταφορές πλούτου από τους φτωχούς στους πλούσιους, εκτός από αυτές που ήδη τεκμηριώνονται στις σαφώς ύποπτες και συχνά παράνομες πρακτικές εταιρειών υποθηκών όπως η Countrywide, μέσα από χρηματοοικονομικούς χειρισμούς στις αγορές ακινήτων.

Εκείνο που συμβαίνει μετά την κατάρρευση είναι ακόμα πιο εντυπωσιακό. Πολλές από τις κατασχέσεις (περισσότερες από 1 εκατομμύριο κατά τη διάρκεια του 2010) αποδεικνύεται ότι ήταν παράνομες, για να μην πούμε εντελώς δόλιες».[8]

Η αδιανόητη σε μεγέθη - αναντίστοιχα με τις ανάγκες - αστικοποίηση με τη μορφή μαζικής παραγωγής κατοικίας, υποδομών και κοινόχρηστων χώρων δημιουργεί εν μέρει τις υπερσυνωστισμένες πόλεις παγκόσμια. Η άλλη ώθηση στις μετακινήσεις προς τις πόλεις και η δημιουργία εξωπόλεων, παραγκουπόλεων υποκινείται από την εγκατάλειψη της υπαίθρου, σε μεγάλο βαθμό γιατί η αγροτική οικονομία παραδίδεται στις πολυεθνικές και «εκσυγχρονίζεται» με μεταλλαγμένες καλλιέργειες και τεράστια τεχνικά έργα, όπως τα φράγματα, που καταστρέφουν εκατομμύρια αγρότες και αιωνόβιους πολιτισμούς.

Αστικό μέλλον στον 21ο αιώνα - Μια παγκόσμια ατζέντα για τις πόλεις του 21ου αιώνα

Το κείμενο αυτό προέκυψε από την Πρωτοβουλία για ένα Παγκόσμιο Συνέδριο για το Αστικό Μέλλον (URBAN 21), που έλαβε χώρα στο Βερολίνο 4-6 Ιουνίου 2000, στο πλαίσιο της Παγκόσμιας Έκθεσης EXPO 2000. Αποτέλεσε μια αναφορά των συγγραφέων στα μέλη της Παγκόσμιας Επιτροπής. Συντάχθηκε από τους Peter Hall και Ulrich Pfeiffer, E&FN Spon, το 2000.[9]

Στον 21ο αιώνα για πρώτη φορά στην ανθρώπινη ιστορία, σύμφωνα με τα στοιχεία του Urban 21 η πλειοψηφία των 6 δις κατοίκων του πλανήτη θα ζει σε πόλεις. Αυτή η εκρηκτική ανάπτυξη κατανέμεται και θα κατανεμηθεί άμεσα στις πόλεις του αναπτυσσόμενου κόσμου: Ασία, Αμερική, Λατινική Αμερική. Στον αναπτυγμένο κόσμο η περίοδος της μεγάλης αστικοποίησης έχει ήδη υπάρξει και παρέλθει: 76% του πληθυσμού ζει ήδη σε αστικές περιοχές και οι άνθρωποι και τα επαγγέλματα μετακινούνται μακριά από τις μεγάλες πόλεις, σε μικρότερους τόπους. Η Ανατολική Ευρώπη και η

Κοινοπολιτεία των Ανεξάρτητων Κρατών (μέρος της πρώην Σοβιετικής Ένωσης) έχουν ήδη την εμπειρία μιας πρόσφατης πτώσης του ρυθμού της αστικής ανάπτυξης καθώς οι άνθρωποι επιστρέφουν από την πόλη στο αγρόκτημα για πρώτη φορά στο μισό του αιώνα.
Σε οξεία αντίθεση, στη χιλιετία λιγότερο από 41% του πληθυσμού στις αναπτυσσόμενες χώρες ζει σε πόλεις. Κι εδώ η διαδικασία της αστικοποίησης είναι σε πλήρη ανάπτυξη. Ο παγκόσμιος αστικός πληθυσμός θα διπλασιαστεί ανάμεσα στο 2000 και 2025 στη Λατινική Αμερική, την Ασία και πάνω απ' όλα στην Αφρική.

Table 1.1. Urban population

Urban Population in %				**Urban Population Growth**		
	1980	**2000**	**2020**	**1980-85**	**2000-05**	**2020-25**
World	39	47	57	2.6	2.2	1.7
Africa	27	38	49	4.4	4.0	3.0
Europe	69	75	80	0.8	0.3	0.1
North America	74	77	82	1.2	1.0	0.9
Central America	60	67	73	3.1	2.0	1.5
South America	68	80	85	3.1	1.8	1.1
Asia	27	38	50	3.6	2.8	2.0
Oceania	71	70	72	1.4	1.3	1.3
Developing	29	41	52	3.8	2.9	2.1
Developed	71	76	81	0.9	0.5	0.3

Source: WRI, UNEP,UNDP, World Bank (1998).

Table 1.2. Mega-cities 1995 and 2015

Urban Agglomeration	**Population (thousands)**		**Annual Growth Rate %**	
	1995	**2015**	**1985-1995**	**2005-**
Africa				
Lagos	10,287	24,437	5.68	3.61
Cairo	9,656	14,494	2.28	1.97
Asia				
Tokyo	26,836	28,701	1.40	0.10
Bombay	15,093	27,373	4.22	2.55
Shanghai	15,082	23,382	1.96	1.85
Jakarta	11,500	21,170	4.35	2.34
Karachi	9,863	20,616	4.43	3.42
Beijing	12,362	19,423	2.33	1.89
Dacca	7,832	18,964	5.74	3.81
Calcutta	11,673	17,621	1.67	2.33
Delhi	9,882	17,553	3.80	2.58
Tianjin	10,687	16,998	2.73	1.91
Metro Manila	9,280	14,711	2.98	1.75
Seoul	11,641	13,139	1.98	0.32
Istanbul	9,316	12,345	3.68	1.45
Lahore	5,085	10,767	3.84	3.55
Hyderabad	5,343	10,663	5.17	2.83
Osaka	10,601	10,601	0.24	-
Bangkok	6,566	10,557	2.19	2.51
Teheran	6,830	10,211	1.62	2.30
South America				
Sao Paulo	16,417	20,783	2.01	0.88
Mexico City	15,643	18,786	0.8	0.83

Buenos Aires	10,990	12,376	0.68	0.50
Rio de Janeiro	9,888	11,554	0.77	0.84
Lima	7,452	10,562	3.30	1.32
North America				
New York	16,329	17,636	0.31	0.39
Los Angeles	12,410	14,274	1.72	0.46

Source: UNCHS (1996b), pp. 451-456.

Η έκρηξη των ακινήτων και των κατασκευών στην Κίνα, παράλληλα με ένα τεράστιο κύμα δανειοδοτούμενων επενδύσεων στις υποδομές, πιστοποιούν την επανάληψη του καπιταλιστικού μοντέλου των δυτικών χωρών, το οποίο ήδη εξαπλώνεται ραγδαία σε χώρες της Ασίας και της Λατινικής Αμερικής.

«Η αφοβία της χαώδους αστικοποίησης και της ραγδαίας αύξησης των επενδύσεων στις υποδομές, η οποία αναδιαμορφώνει το γεωγραφικό τοπίο του κινέζικου εθνικού χώρου, οφείλεται εν μέρει στην ικανότητα της κεντρικής κυβέρνησης να παρεμβαίνει αυθαίρετα στο τραπεζικό σύστημα σε περίπτωση που κάτι πάει στραβά»…[10] *«Από τα μέσα του 19ου αιώνα, ίσως και νωρίτερα, η ανάπτυξη των πόλεων ήταν πάντοτε κερδοσκοπικού χαρακτήρα, όμως η κλίμακα κερδοσκοπίας της κινέζικης ανάπτυξης φαίνεται ότι είναι εντελώς διαφορετικής τάξης από οτιδήποτε άλλο στην ανθρώπινη ιστορία... [η] κινέζικη έκρηξη της αστικοποίησης παίζει βασικό ρόλο στην τόνωση της παγκόσμιας οικονομικής ανάπτυξης… η Κίνα καταναλώνει έως και 50% των βασικών παγκόσμιων εμπορικών αγαθών και υλών, όπως το τσιμέντο, ο χάλυβας και το κάρβουνο, ενώ ο τομέας των ακινήτων αποτελεί τον βασικό παράγοντα αύξησης της εν λόγω ζήτησης».* [11]

Η αστικοποίηση μιας κατ' εξοχήν αγροτικής χώρας με όρους που ξεπερνούν αυτούς του καπιταλισμού του 19ου αιώνα, παράγει ταυτόχρονα μαζικούς εκτοπισμούς εκατομμυρίων, που έρχονται στις πόλεις από την ύπαιθρο σε αναζήτηση εργασίας, καθώς και ανεπανόρθωτη περιβαλλοντική καταστροφή. Οι εικόνες των πόλεων της Κίνας τυλιγμένες σε πυκνό νέφος από τους ρύπους που σκοτεινιάζουν τον ουρανό τους είναι αποκαλυπτικές. Εκατομμύρια άνθρωποι έχουν εκδιωχθεί από τους χώρους που κατείχαν επί πάρα πολλά χρόνια. Εφόσον δεν διαθέτουν τίτλους ιδιοκτησίας, το κράτος μπορεί να τους εκδιώξει από τη γη με διάταγμα, προσφέροντάς τους μια μικρή αποζημίωση. Οι ξεριζωμένοι αγρότες ζουν σε δραματικά άθλιες συνθήκες ενώ οι εργαζόμενοι εξ αυτών υποφέρουν από το εργασιακό καθεστώς και τον καθημερινό αγώνα επιβίωσης, τους χαμηλούς μισθούς και την άνοδο των τιμών. «*Το αποτέλεσμα της επιτάχυνσης των υφαρπαγών γης και του πληθωρισμού προκαλεί αναταραχές. Καταφθάνουν αναφορές για εργατικές κινητοποιήσεις οδηγών ταξί και φορτηγών (στη Σαγκάη), ενώ παράλληλα ξεσπούν ξαφνικές μαζικές απεργίες σε εργοστάσια στις βιομηχανικές περιοχές του Γκουάνγκ-ντογκ ως απάντηση στους χαμηλούς μισθούς, στις άθλιες συνθήκες εργασίας και στην άνοδο των τιμών. Οι επίσημες αναφορές για αναταραχές έχουν αυξηθεί δραματικά ενώ την ίδια στιγμή λαμβάνουν χώρα προσαρμογές μισθών και εφαρμόζονται κυβερνητικές πολιτικές με στόχο την αντιμετώπιση των εντεινόμενων αναταραχών και την τόνωση των επισφαλών και στάσιμων εξαγωγικών αγορών (επί του παρόντος η εγχώρια κατανάλωση στην Κίνα αντιστοιχεί μόνο στο 35% του ΑΕΠ, ενώ αντίθετα στις ΗΠΑ στο 70%)».*[12] *«Κατά μια έννοια η ανάπτυξη της Κίνας μιμείται και ξεπερνά δια της υπερβολής την ανάπτυξη των ΗΠΑ μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο».* [13]

Το εκρηκτικό καπιταλιστικό πρότυπο της Κίνας στα ακίνητα ακολουθούν και οι υπόλοιπες χώρες των BRICS (Brazil, Russia, India, China, South America). *«Έτσι οι τιμές των ακινήτων στο Σαν Πάολο και στο Ρίο σχεδόν διπλασιάστηκαν τον προηγούμενο χρόνο ενώ ανάλογες συνθήκες επικρατούν στην Ινδία και στη Ρωσία».* [14]

Σε χώρες όπως η Ινδία, η Νότια Κορέα και η Αργεντινή η αστικοποίηση γίνεται με καταστροφή των παραγκουπόλεων, υφαρπαγή γης και εκτοπισμό των φτωχών καθώς και υφαρπαγή περιουσιακών στοιχείων μέσω ενυπόθηκων δανείων. Στη Βομβάη 6 εκατ. άνθρωποι ζούσαν χωρίς να διαθέτουν τίτλους ιδιοκτησίας. Η γη αυτή αποκτά μεγάλη αξία λόγω της προσπάθειας να μετατραπεί η Βομβάη σε παγκόσμιο χρηματοοικονομικό κέντρο προκειμένου να ανταγωνιστεί τη Σανγκάη. Οι σημερινοί κάτοικοι εκδιώκονται συνήθως χωρίς ή με ελάχιστη αποζημίωση και κατασκηνώνουν στις παρυφές των αυτοκινητοδρόμων ή όπου αλλού μπορέσουν να βρουν ένα μικρό χώρο.

Στη Σεούλ (Νότια Κορέα) *«στη δεκαετία του 1990, οι κατασκευαστικές εταιρείες και οι υπεργολάβοι προσέλαβαν αποσπάσματα με μπράβους που θύμιζαν αθλητές του σούμο με σκοπό να εισβάλλουν σε*

ολόκληρες γειτονιές και να καταστρέψουν με βαριοπούλες όχι μόνο κατοικίες αλλά και τα υπάρχοντα όσων είχαν κτίσει τα σπίτια τους στους λόφους γύρω από την πόλη στη δεκαετία του 1950.... Στην Κίνα εκατομμύρια άνθρωποι έχουν εκδιωχθεί από τους χώρους που κατείχαν επί πάρα πολλά χρόνια. Εφόσον δεν διαθέτουν τίτλους ιδιοκτησίας , το κράτος μπορεί απλώς να τους εκδιώξει από τη γη με διάταγμα, προσφέροντας τους μια μικρή αποζημίωση».[15] «*Κάτι αντίστοιχο συμβαίνει και στην Ινδία, όπου η πολιτική για τις ειδικές ζώνες οικονομικής ανάπτυξης, την οποία προωθούν πλέον η κεντρική και οι κατά τόπους κυβερνήσεις, οδηγεί σε άσκηση βίας κατά των αγροτών παραγωγών, με σοβαρότερο γεγονός τη σφαγή στο Νάντιγκραμ της Δυτικής Βεγγάλης, την οποία οργάνωσε το κυβερνών μαρξιστικό κόμμα προκειμένου να ευνοηθεί το μεγάλης κλίμακας κεφάλαιο της Ινδονησίας που ενδιαφέρεται τόσο για την οικιστική ανάπτυξη της πόλης όσο και για τη βιομηχανική ανάπτυξη».*[16]

Στο Ρίο ντε Τζανέιρο για τους κατοίκους που ζουν στις φαβέλες ισχύει η πρόταση παραχώρησης δικαιωμάτων ατομικής ιδιοκτησίας. Το θέμα, όμως, είναι ότι οι φτωχοί κάτοικοι με ανασφαλές εισόδημα μπορεί να πειστούν να ανταλλάξουν αυτό το περιουσιακό στοιχείο με μια σχετικά μικρή καταβολή αντιτίμου σε μετρητά κι έτσι να προχωρήσει ο εξευγενισμός της περιοχής. Ανάλογα παραδείγματα εκτοπισμού, όμως λιγότερο βίαια και περισσότερο νομότυπα, συναντά κανείς στις ΗΠΑ μέσω της κατάχρησης του δικαιώματος απαλλοτρίωσης υπέρ του δημοσίου.

Δ2.2 Η ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΑΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΣΕ ΥΠΕΡΜΕΓΕΘΕΙΣ ΚΛΙΜΑΚΕΣ ΣΗΜΕΡΑ

Ήδη η μητρόπολη αποτέλεσε μια εκρηκτική συσσώρευση πληθυσμών, παραγωγικών και καταναλωτικών δραστηριοτήτων, πεδίο απορρόφησης τεράστιων κεφαλαίων σε οικοδομές και πάσης φύσεως κατασκευές - κατοικίες, χώροι παραγωγής, υπηρεσιών και κατανάλωσης. Τις μεγάλες κοινωνικές ανισότητες που δημιουργήθηκαν περιγράφει εμβληματικά ο Ένγκελς στα έργα του. *«Στην πραγματικότητα, η αστική τάξη έχει μόνο μια μέθοδο για να λύσει το ζήτημα της κατοικίας με δικό της τρόπο - να το λύσει δηλαδή έτσι που η λύση να ξαναδημιουργεί πάντα από την αρχή το ζήτημα. Η μέθοδος αυτή λέγεται «Haussmann». [...] Λέγοντας «Haussmann» εννοώ το σύστημα που έχει γενικευτεί στην πράξη, να δημιουργούνται ρήγματα στις εργατικές συνοικίες, ιδίως σ' αυτές που βρίσκονται στο κέντρο των μεγαλουπόλεών μας, άσχετα αν γίνεται αυτό για λόγους δημόσιας υγιεινής και καλλωπισμού ή γιατί υπάρχει ζήτηση για μεγάλα κεντρικά καταστήματα ή για συγκοινωνιακές ανάγκες, για σιδηροδρομικές γραμμές, δρόμους κ.λπ. [που μερικές φορές φαίνεται να στοχεύουν στο να κάνουν πιο δύσκολη τη μάχη με οδοφράγματα][...]. Όσο διαφορετική κι αν είναι η αιτία, το αποτέλεσμα είναι παντού το ίδιο: οι πιο σκανδαλώδεις δρόμοι και δρομάκια εξαφανίζονται κάτω από μεγάλες εκδηλώσεις αυτοεκθειασμού της αστικής τάξης για την τεράστια αυτή επιτυχία, αλλά... ξαναγεννιούνται αμέσως κάπου αλλού και συχνά στην πιο κοντινή γειτονιά. Οι εστίες των λοιμωδών νόσων, οι πιο φριχτές σπηλιές και τρύπες, όπου ο κεφαλαιοκρατικός τρόπος παραγωγής κλείνει κάθε νύχτα τους εργάτες μας, δεν εξαφανίζονται αλλά μόνο αλλάζουν θέση. Η ίδια οικονομική ανάγκη που τις δημιούργησε στο πρώτο μέρος τις δημιουργεί και στο δεύτερο.* [17]

Όμως η μητρόπολη, παρά τις μεγάλες κοινωνικές ανισότητες και τις διαδικασίες εξευγενισμού που ανακατένεμαν περιοχές και αξίες της πόλης υπέρ της μεσαίας τάξης, επεκτάθηκε μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο σε συνθήκες αυξανόμενης ενσωμάτωσης της εργατικής τάξης στην τυπική αγορά εργασίας. Μια σειρά ρυθμίσεων διασφάλισαν στην πλειοψηφία των εργαζομένων πλήρη απασχόληση και συχνά επιδόματα ανεργίας και σύνταξη. Τα συνδικάτα είχαν κεντρικό ρόλο στη διεκδίκηση και κατοχύρωση των εργασιακών δικαιωμάτων. Στις ΗΠΑ «*η λευκή εργατική τάξη ευδοκιμούσε, όχι όμως και οι πληγείσες μειονότητες των πόλεων - συγκεκριμένα οι Αφροαμερικανοί. Το αποτέλεσμα ήταν να ξεσπάσει μια ολόκληρη σειρά από εξεγέρσεις στα κέντρα των πόλεων - μεταξύ των οποίων στο Ντιτρόϊτ και στο Γουότς, με αποκορύφωμα τις αυθόρμητες εξεγέρσεις σε περίπου 40 πόλεις των ΗΠΑ αμέσως μετά τη δολοφονία του Μάρτιν Λούθερ Κίνγκ το 1968*». [18]

Για τις εξεγέρσεις στα γκέτο των Αμερικανικών πόλεων αναφέρεται ο Manuel Castells στο έργο του The City and the Grassroots. Ακολουθεί συντετμημένο απόσπασμα από την περιγραφή του. [19]

Στο δεύτερο μισό της δεκαετίας του ’60, οι κεντρικές περιοχές των μεγάλων Αμερικανικών μητροπόλεων κυριολεκτικά εξερράγησαν. Οι μαζικές ταραχές στα γκέτο των μαύρων ήταν η πιο θεαματική και με μεγάλη επιρροή μορφή κοινωνικής διαμαρτυρίας της εποχής. Πολυάριθμες άλλες λαϊκές κινητοποιήσεις (απεργίες ενοικίων, διεκδικήσεις προνοιακών δικαιωμάτων, μάχες ενάντια στην αστική ανανέωση) μετέτρεψαν την Αμερικάνικη αστική σκηνή σε πεδίο μάχης. Τέθηκε υπό εξέταση το πρότυπο της αστικής ανάπτυξης που είχε μετασχηματίσει το Αμερικάνικο τοπίο στο διάστημα σχεδόν

μισού αιώνα. Το κίνημα έλαβε χώρα στα συμφραζόμενα μιας γενικής εξέγερσης της αστικής κοινωνίας στις ΗΠΑ που περιελάμβανε τα κινήματα πολιτικών δικαιωμάτων, την άνοδο της γυναικείας απελευθέρωσης, το αντι-πολεμικό κίνημα, τις διαμαρτυρίες των φοιτητών, τις μαχητικές εργατικές διεκδικήσεις και την αμφισβήτηση μέσα από εναλλακτικές κουλτούρες, που κατέστρεψαν τον μύθο μιας ελεύθερης από συγκρούσεις, μεταβιομηχανικής κοινωνίας και αποσταθεροποίησαν τους βασικούς μηχανισμούς του κοινωνικού ελέγχου.
1964-68: τουλάχιστον 329 εξεγέρσεις μαύρων σε 257 Αμερικάνικες πόλεις, 52.000 συλλήψεις, 8.000 τραυματίες, 220 νεκροί
1969: 500 περιπτώσεις ταραχών
1970–71: 269 περιπτώσεις ταραχών
Οι περισσότερες εξεγέρσεις αφορούσαν θέματα αστυνομικής βίας, ανεργίας και κατοικίας.
Οι εξεγερμένοι ήταν πρωτίστως προϊόν των μεγάλων γκέτο των μαύρων που διαμορφώθηκαν στις κεντρικές περιοχές των πόλεων των πιο παλιών βιομηχανικών μητροπολιτικών περιοχών, δηλαδή σε ένα περιβάλλον αστυνομικής καταστολής και αντιδημοκρατικής τοπικής κυβέρνησης. Η σφοδρότητα των εξεγερμένων παρακινήθηκε από επιπρόσθετες αιτίες, που αφορούν στην κρίση της κατοικίας και τις ομοσπονδιακές πολεοδομικές πολιτικές, όπως η επιθετικότητα της αστικής ανανέωσης.
Το γεγονός ότι τα γκέτο ήταν η φυσική βάση της μαύρης εξέγερσης οδηγεί, σύμφωνα με τον Castells, στην υπόθεση ότι ήταν, επίσης, η κοινωνική τους βάση : η μαύρη κοινότητα εμφανίστηκε ως συλλογικός δράστης στη βάση του «χώρου της ελευθερίας» που δημιουργήθηκε από το γκέτο. Το γκέτο έγινε μια πόλη μέσα στην πόλη, όπου εμφανίστηκαν οι εναλλακτικοί κανόνες μιας εναλλακτικής κοινωνίας. Οι σταθεροί στόχοι των εξεγερμένων ήταν οι λευκοί έμποροι και η αστυνομία. Το «μαύρη δύναμη» δεν ήταν μόνο ένα σλόγκαν. Ήταν η πρακτική μιας αποκλεισμένης κοινότητας που μετέτρεψε τα τείχη της φυλακής της σε σύνορα της ελεύθερης πόλης της.
Η μητρόπολη, στην οποία ελάμβαναν χώρα οι εξεγέρσεις που περιγράφει ο Castells, παρά τις χωρικές ανισότητες, δεν έφτασε ποτέ στους χωρικούς διαχωρισμούς της μετα-μητρόπολης που υλοποιούνται σήμερα με ένα σύνολο αρχιτεκτονικών / κατασταλτικών μηχανισμών και υπερχειλίζουσα αστυνομική βία. Η ενότητα της πόλης έχει απολύτως διαρραγεί. Στη μετα-μητρόπολη αναφέρεται αναλυτικά το επόμενο κεφάλαιο των εξεγέρσεων με εμβληματική εξέγερση αυτή του Λος Άντζελες, το 1992. Η αυξανόμενη στον 21ο αι. κοινωνική πόλωση εκφράζεται στις υπερσυσσωρευμένες πληθυσμιακά πόλεις με αλλεπάλληλους χωρικούς διαχωρισμούς.
Οι Peter Marcuse και Ronald van Kempen, περιγράφοντας νέες κοινωνικο - χωρικές διαμορφώσεις μέσα στις διαιρέσεις βρίσκουν τουλάχιστον επτά τέτοιες μεταβαλλόμενες μορφές, που προσδιορίζονται από χωρικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά: κάστρα, γειτονιές που εξωραΐστηκαν, εσώκλειστα που αποκλείουν, ακραίες πόλεις, εθνικά εσώκλειστα και «φυλετικά» γκέτο. Όλ' αυτά θα τα συναντήσουμε στη χωρική πραγματικότητα του Λος Άντζελες κατά την εξέγερση του 1992.
Παρά τις μεγάλες διαφορές ανάμεσα σε ηπείρους και χώρες, αυτές οι μορφές των πολώσεων, που πραγματοποιούνται με υλικά και συμβολικά μέσα, χαρακτηρίζουν πολλές πόλεις του κόσμου. Η Ρώμη, οι Βρυξέλλες αλλά και το Λονδίνο δεν είναι, βεβαίως, Λος Άντζελες ή Νέα Υόρκη, ούτε Κάϊρο, Καλκούτα ή Ρίο Ντε Τζανέϊρο, αλλά κάτω από νεοφιλελεύθερες πολιτικές και χωρίς τις παρεμβάσεις του κοινωνικού κράτους στην κατοικία και τον κοινωνικό εξοπλισμό, χάνουν γρήγορα την υπάρχουσα κοινωνική συνοχή τους και την κοινή αίσθηση του ανήκειν.
Η ιδιωτικοποίηση είναι η κινητήρια δύναμη των νέων, πιο σύνθετων και ισχυρών, κοινωνικών διαιρέσεων και της αναδόμησης του χώρου. Αυτό όχι μόνο στερεί τον λαϊκό κόσμο από δημόσιες συλλογικές κατακτήσεις, δημιουργώντας έτσι νέες μορφές φτώχειας, αλλά τον αποσυνδέει, επίσης, από το απτό δημόσιο βασίλειο της κοινότητας. Αποκλεισμένοι σε χωρικά εσώκλειστα και ζώντας σε εξατομικευμένες συνθήκες εργασίας και κατοικίας, στην εικονική πραγματικότητα των μαζικών μέσων επικοινωνίας, οι άνθρωποι έρχονται δύσκολα σε επαφή ο ένας με τον άλλο και διαμορφώνουν δύσκολα κοινά αιτήματα και συλλογικές αντιδράσεις.
Η ιδιωτικοποίηση είναι μια συνολική, σχεδόν απόλυτη, διαδικασία στην εποχή του παγκοσμιοποιημένου καπιταλισμού, αποτελεί όμως εξέλιξη και μεγέθυνση προηγούμενων μορφών εκμετάλλευσης. Αυτό που φαίνεται να είναι μια καθαρή ρήξη σε σχέση με το παρελθόν είναι ό,τι ο Manuel Castells περιγράφει ως χώρο των ροών στο βιβλίο του *Informational City «Η νέα διεθνής οικονομία δημιουργεί μια μεταβλητή γεωμετρία παραγωγής και κατανάλωσης, εργασίας και κεφαλαίου, διαχείρισης και πληροφορίας, μια γεωμετρία που αρνείται το ιδιαίτερο παραγωγικό νόημα κάθε τόπου*

έξω από τη θέση του σ' ένα δίκτυο που το σχήμα του αλλάζει ασταμάτητα, σε σχέση με τα μηνύματα αόρατων σινιάλων και άγνωστων κωδίκων. Η εμφάνιση του χώρου των ροών εκφράζει πρακτικά την αποδιάρθρωση των βασισμένων στον τόπο κοινωνιών και κουλτούρας από τους οργανισμούς της εξουσίας και της παραγωγής, που συνεχίζουν να κυριαρχούν στην κοινωνία χωρίς να υπόκεινται στον έλεγχό της». [20]

Προεκτείνοντας αυτή την κριτική ανάλυση, ερχόμαστε στο ζήτημα της εξουσίας. Η εκμετάλλευση της εργασίας και του χώρου έχουν ιστορικά εκφραστεί με άμεσους τρόπους, με την πολιτική εξουσία ορατή στο χώρο της πόλης. Η διεθνοποίηση των οργανισμών λήψης αποφάσεων και η αποϋλοποίηση των φορέων που λαμβάνουν αποφάσεις με παγκόσμιες επιπτώσεις, έχουν μετασχηματίσει, στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, τους παραδοσιακούς τρόπους αναγνώρισης και σύγκρουσης των αποκάτω με την εξουσία. Έτσι, τα κοινωνικά και πολιτικά αιτήματα και οι αντιστάσεις καθορίζονται από νέα δεδομένα, που εξαρτώνται όλο και λιγότερο από το αστικό και το τοπικό.

Σύμφωνα με τον Edward Soja: *Ως αποτέλεσμα αυτού του απεριόριστου και της «επαναδιεθνοποίησης» του χώρου της πόλης, έχει γίνει περισσότερο δύσκολο από ποτέ πριν το να ξεμπλέξουμε τις λεγόμενες «εσωτερικές διεργασίες» - οικονομικές, κοινωνικές, πολιτικές, ψυχολογικές - ενδογενώς, που σημαίνει μέσω αυτών που συμβαίνουν τοπικά, εντός των συμβατικά ορισμένων συνόρων. Οι πρακτικές της καθημερινής ζωής, η δημόσια επικράτεια του σχεδιασμού και της διακυβέρνησης, η διαμόρφωση της αστικής κοινότητας και της αστικής πολιτικής κοινωνίας, οι διαδικασίες της αστικής και περιφερειακής οικονομικής ανάπτυξης και η αλλαγή, η αρένα της αστικής πολιτικής, η συγκρότηση του αστικού φαντασιακού και ο τρόπος με τον οποίο η «πόλη» αναπαρίσταται, ολ' αυτά επηρεάζονται όλο και πιο πολύ από παγκόσμιες επιδράσεις και περιορισμούς, που μειώνουν σημαντικά αυτό που θα μπορούσαμε ν' αποκαλέσουμε εννοιολογική αυτονομία του αστικού.* [21]

Από την άλλη, οι κοινωνικές ανισότητες εκφράζονται άμεσα στην πολιτική περιθωριοποίηση των αποκάτω. Το να ανήκεις στην αστική κοινωνία σημαίνει να μετέχεις στο κοινό πεδίο είτε των συμφωνιών ή των διαφωνιών και των συγκρούσεων. Ο νεοφιλελευθερισμός καταστρέφει την κοινωνική συνοχή μαζί με τη συνέχεια της αστικής παράδοσης, έτσι οι έννοιες της δημοκρατίας και της ιδιότητας του πολίτη τείνουν να στερούνται οποιουδήποτε νοήματος. Πολύ περισσότερο που εκατομμύρια ανθρώπων, μεταξύ αυτών οι μετανάστες και οι πρόσφυγες, δεν διαθέτουν καν τους τυπικούς τίτλους ταυτότητας. Με τον ίδιο τρόπο που τα ανθρώπινα και κοινωνικά δικαιώματα γίνονται τυπικά για την πλειοψηφία του πληθυσμού, το δικαίωμα στην πόλη γίνεται αφηρημένο και χωρίς νόημα.

Δεν πρόκειται μόνο για θέμα δικαιοσύνης αλλά και πολιτισμού. Ο παρεμπίπτων στόχος του παγκοσμιοποιημένου καπιταλισμού, που αναδύεται από την παγκόσμια αγορά, είναι να μετασχηματίσει τις σύγχρονες πόλεις σε συσσωρεύσεις ατόμων *χαμένων στο χώρο*. Η απορρύθμιση σε κάθε οικονομικό τομέα, ή κατάργηση όλων των φραγμών στο εμπόριο και η ελεύθερη ροή του κεφαλαίου, οδηγούν σε απορρύθμιση των πολιτικών θεσμών και στην αυξανόμενη ιδιωτικοποίηση της δημόσιας σφαίρας.

Η πραγματικότητα που περιγράψαμε, ιδιαίτερα αυτή των μεγάλων πόλεων, επηρεάζει την έκφραση των λαϊκών αγώνων. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η βίαιη και καταστροφική αστική εξέγερση του 1992, στο Λος Άντζελες, εμφανίστηκε μέσα από μια "αστυνομευόμενη πόλη" με ακραίες χωρικές και κοινωνικές πολώσεις. Σ' αυτή την περίπτωση δεν υπήρξε επιθυμία από την πλευρά των εξεγερμένων να διεκδικήσουν την πόλη ως δικό τους επίδικο αντικείμενο. Δεν υπάρχει δικαιοσύνη, δεν υπάρχει ειρήνη, η πόλη μάς εξορίζει και μάς φτωχοποιεί. Τίποτε σ' αυτή δεν μας ανήκει , αντίθετα είμαστε οι παρίες και οι εκτοπισμένοι του αστικού χώρου. Οι λεηλασίες και οι εμπρησμοί εκφράζουν αυτή την απόλυτη αποξένωση.

Μ' ένα παράλληλο τρόπο, η εξέγερση των νέων Αλγερινής καταγωγής στο Παρίσι και τα άλλα Γαλλικά προάστια, το 2005, αποκαλύπτει τη βαθύτερη αποξένωση αυτών των ανθρώπων από τον αστικό χώρο. Οι γκρίζες και υποβαθμισμένες περιοχές κατοικίας με ελάχιστες κοινωνικές υποδομές, όπως χώρους εργασίας, εκπαίδευσης, συνάντησης και αναψυχής, δεν συνιστούν κανενός είδους αστικό τοπίο, έτσι δεν αποτελούν αντικείμενα διεκδίκησης των αποκλεισμένων νέων, που έχουν εκτοπιστεί στα προάστια και αποκλειστεί από την ιστορική πόλη. Περισσότερα για τις εξεγέρσεις στο Λος Άντζελες και τα Παρισινά προάστια αναφέρονται στο σχετικό κεφάλαιο για τις εξεγέρσεις.

Αντίθετα, με την εξέγερση του 2005 στα Παρισινά προάστια, μερικούς μήνες αργότερα, φοιτητές απ' όλη τη μητροπολιτική περιοχή του Παρισιού, κατέκλυσαν το κέντρο της πόλης, διαμαρτυρόμενοι

κατά του Συμφώνου Πρώτης Απασχόλησης και κατέλαβαν τη Σορβόννη και το Κολλέγιο της Γαλλίας, που αποτελούν χαρακτηριστικούς τόπους της πνευματικής ελίτ. Από την αρχή της νεώτερης Γαλλικής ιστορίας το κέντρο της πρωτεύουσας γίνεται το συμβολικό και πραγματικό αντικείμενο διεκδίκησης τόσο για τις κυρίαρχες τάξεις που κατέχουν την εξουσία όσο και για τους αποκάτω. Δεν είναι τυχαίο ότι οι περισσότερες λαϊκές διαδηλώσεις στο Παρίσι αναπτύσσονται στην περιοχή μεταξύ των τριών πλατειών: Nation, Bastille, Republique, που τα ονόματά τους παραπέμπουν στις ιστορικές αλλαγές της χώρας μέσα από τις επαναστατικές διαδικασίες του Γαλλικού λαού.

Παραπομπές

1. Harvey David*, Εξεγερμένες Πόλεις,* ελλην. μτφρ. Κατερίνα Χαλμούκου, εκδ ΚΨΜ, 2013, σελ 31.
2. ο.π., σελ 109,110
3. ο.π., σελ 46,47
4. Sassen Saskia, *The Global City,* Prinston University Press, 1991, σελ 252
5. Harvey David*, Εξεγερμένες Πόλεις,* ελλην. μτφρ. Κατερίαν Χαλμούκου, εκδ. ΚΨΜ, 2013, σελ 101.
6. ο.π., σελ 105
7. ο.π., σελ 106
8. ο.π., σελ 116, 117
9. Hall Peter and Ulrich Pfeiffer, *Urban Future 21.A Global Agenda for Twenty – First Century Cities,* E&FN Spoon, 2000, London
10. Harvey David*, Εξεγερμένες Πόλεις,* ελλην. μτφρ. Κατερίνα Χαλμούκου, εκδ. ΚΨΜ, 2013, σελ 123
11. ο.π., σελ 127
12. ο.π., σελ 128,129
13. ο.π., σελ 131
14. ο.π., σελ 128
15. ο.π., σελ 62
16. ο.π., σελ 63
17. Φρίντριχ Ένγκελς, *Για το ζήτημα της κατοικίας*, εκδ. Σύγχρονη Εποχή, 2012, σελ 106-107,110
18. Harvey David*, Εξεγερμένες Πόλεις,* ελλην. μτφρ. Κατερίνα Χαλμούκου, εκδ ΚΨΜ, 2013, σελ 111.
19. Castells Manuel, The *City, and the Grass Roots. A Cross-Cultural Theory of Urban Social Movements, Berkeley and Los Angeles, University of California Press,*1983
20. Castells Manuel, *The informational City,* Blackwell, 1989
21. Soja, Edward: *Postmetropolis, Critical Studies of Cities and Regions. Oxford: Basil Blackwell,* 2000, σελ. 218

Δ2.3 Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΣΧΕΣΗ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΙΝΗΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΑΠΟΚΑΤΩ ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΛΗ

Ο Manuel Castells στο σημαντικό έργο του *η Πόλη και οι Αποκάτω* διευρύνει την έννοια των αστικών κοινωνικών κινημάτων και τα πολιτικά τους περιεχόμενα αναζητώντας κοινά στοιχεία στην ιστορική τους εξέλιξη, συμπεριλαμβάνοντας στις μελέτες των περιπτώσεων που ερευνά τα παραδείγματα των *Κοινοτήτων* (*Communidades) της Καστίλλης (1520-22)* και της *Παρισινής Κομμούνας (1871)*[1]. Αυτά τα κινήματα ήταν κοινωνικές επαναστάσεις που αμφισβήτησαν την απόλυτη μοναρχία η πρώτη, και το Γαλλικό κράτος η δεύτερη και διεκδίκησαν την πολιτική εξουσία της πόλης.

Δεν ήταν, βεβαίως, αστικά κοινωνικά κινήματα με την έννοια που δίδεται σ' αυτό τον όρο στη διάρκεια του 20ου και του 21ου αιώνα και ιδιαίτερα τις τελευταίες δεκαετίες, όταν οι άνθρωποι κινητοποιούνται πάνω σε θέματα που συνδέονται με την πόλη, όπως η κατοικία, οι αστικές υπηρεσίες, οι ελεύθεροι χώροι, η σωτηρία μνημείων, κ.λπ. Ήταν, σύμφωνα με τον Castells, αναφερόμενο στις Κοινότητες της Καστίλλης, κινήματα πολιτών, *όχι τόσο πολύ επειδή βασίστηκαν στις πόλεις αλλά επειδή προσπάθησαν να επιβάλλουν την πόλη ως το κύτταρο της νέας κοινωνικο-πολιτικής οργάνωσης.* [2]
Πρόκειται για την πόλη όχι μόνο ως υλική πραγματικότητα αλλά και ως πολιτική συνθήκη.

Τα δύο παραδείγματα, αναφέρονται στην πόλη ως κιβωτό και πλαίσιο των κοινωνικών και πολιτικών αγώνων και την ορίζουν ταυτόχρονα ως επίδικο αντικείμενο για την εξουσία και τους αποκάτω και φορέα όλων των αλλαγών που προκύπτουν από τις μεταξύ τους συγκρούσεις. Σ' αυτή την προοπτική, η πόλη μπορεί να ανανεώνει το ιστορικό της περιεχόμενο, προσδίδοντας υλική μορφή στη σχέση ανάμεσα στο χώρο και την κοινωνία, συνδέοντας τις λαϊκές απαιτήσεις με τους πολιτικούς θεσμούς,

αποτελώντας η ίδια μια συγκρουσιακή πολιτική ενότητα. Έτσι, η ίδια η υπαρκτή πόλη, μέσα από τις διεκδικήσεις των λαϊκών τάξεων που αναφέρονται στο αστικό με τη χωρική και πολιτική σημασία, ορίζει τις διαδικασίες αμφισβήτησης των υπαρχουσών χωρικών, πολιτικών και κοινωνικών μορφών και προσδίδει (χωρική) ταυτότητα στην αναζήτηση νέων κοινωνικών και πολιτικών νοημάτων, αποδίδοντας υπόσταση στο αίτημα για μια εναλλακτική πόλη.

Μια τέτοια προσέγγιση συνδέεται στενά με την πολιτική ιδέα της *πόλης* και τον χώρο της πόλης ως το υλικό περιβάλλον της δημόσιας σφαίρας. Στην αρχαία της καταγωγή, η *πόλις* υπήρξε μια πολιτική συγκρότηση, ένα είδος οργανωμένης δημόσιας μνήμης για τις θνητές ανθρώπινες υπάρξεις, διασφαλίζοντας τις πράξεις της ανθρώπινης κοινωνίας απέναντι στη φθορά του χρόνου.

Σύμφωνα με τη Hannah Arendt: *Ο οργανισμός της πόλεως, με διασφαλισμένη τη φυσική της υπόσταση από τα τείχη της και με εγγυημένη την φυσιογνωμία της από τους νόμους της – μη τυχόν οι μετέπειτα γενεές μεταβάλουν την ταυτότητά της καθιστώντας την αγνώριστη – αποτελεί ένα είδος οργανωμένης μνήμης. Διαβεβαιώνει το θνητό υποκείμενο της πράξης ότι από την παροδική του ύπαρξη και το εφήμερο μεγαλείο του δεν θα λείψει ποτέ η πραγματικότητα εκείνη η οποία προέρχεται από το γεγονός ότι οράται, ακούγεται, και γενικά εμφανίζεται μπροστά σ' ένα κοινό συνανθρώπων του, οι οποίοι έξω από την πόλη το πολύ – πολύ θα μπορούσαν να παρακολουθήσουν μια σύντομη πράξη.* [3]

Από τους αρχαίους χρόνους και μετά το πολιτικό νόημα της πόλης έχει μετασχηματιστεί ριζικά αλλά δεν έχει χαθεί. Επιφανείς συγγραφείς, μεταξύ των οποίων ο Henry Lefebvre, ο Manuel Castells και ο David Harvey εργάστηκαν με διαφορετικούς, αλληλοσυμπληρούμενους τρόπους για να προσδιορίσουν αυτό το μεταβαλλόμενο αστικό νόημα στα ιστορικά και σύγχρονα συμφραζόμενα, ένα νόημα που δεν είναι ανεξάρτητο από τους θεσμούς της πόλης, την κοινωνική δράση και την πολιτική συμμετοχή των πολιτών της. Το κρίσιμο, επίκαιρο ερώτημα είναι το εάν η πόλη παραμένει στις μέρες μας πεδίο των κοινωνικών και πολιτικών αγώνων και των κοινωνικών κινημάτων, αν, όχι μόνο η εξουσία αλλά και οι αποκάτω, συνεχίζουν να θέτουν την πόλη ως βάση της δράσης τους και φορέα ενός νέου, εναλλακτικού αστικού νοήματος.

Πριν φτάσουμε στο αντιπαγκοσμιοποιητικό κίνημα και στις σχέσεις του με την πόλη μέσα στις ιστορικές συνθήκες της τελευταίας δεκαετίας του 20ου και των αρχών του 21ου αι. γίνεται μια σύντομη αναφορά στις σχέσεις αμοιβαιότητας ανάμεσα στη δράση των αποκάτω και την πόλη στη διάρκεια του 20ου αιώνα. Η θεώρηση αποδεικνύει ότι η σχέση αυτή δεν είναι δοσμένη για πάντα, αντίθετα σε ορισμένες σύγχρονες περιπτώσεις, όπως αυτή της εξέγερσης του Λος Άντζελες το 1992, έχει πλήρως διαρραγεί, καθώς και η ίδια η ενότητα της πόλης έχει θρυμματιστεί σε προνομιούχες περιοχές «κανονικότητας» και σε περιοχές - ανοιχτά φτωχοκομεία των ανθρώπων που υφίστανται τον απόλυτο κοινωνικό αποκλεισμό. Τα σύγχρονα κινήματα των παραγκουπόλεων στον παγκόσμιο νότο αποτυπώνουν αυτή ακριβώς την ρήξη αν και, όπως θα δούμε στη συνέχεια, στις ιδιότυπες μορφές μιας αυτοδημιούργητης, θεωρούμενης «αυθαίρετης» αστικότητας, δομούνται τα κοινωνικά κινήματα διεκδίκησης της δικής τους πόλης ως προϋπόθεσης ύπαρξης, επιβίωσης και συλλογικής κοινωνικής ζωής.

Παραπομπές

1. Castells Manuel, 1983, *η Πόλη και οι Αποκάτω The City and the Grass Roots. A Cross-Cultural Theory of Urban Social Movements,* Berkeley and Los Angeles, University of California Press
2. ο.π., σελ 14
3. Arend Hannah 1998, *Η Ανθρώπινη Κατάσταση (Vita Activa), μτφρ.* Ροζάνης Στέφανος, Λυκιαρδόπουλος Γεράσιμος, σελ. 198

Δ2.4 Η ΠΟΛΗ ΩΣ ΜΕΤΑΒΑΛΛΟΜΕΝΟ ΠΕΔΙΟ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΙΝΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΑΠΟΚΑΤΩ. ΑΠΟ ΤΟΝ 19ο ΣΤΟΝ 20ο ΑΙΩΝΑ



Οι Comunidades της Καστίλλης, 1520

Μέχρι τον 19ο αιώνα οι πόλεις αναπτύχθηκαν ως λιγότερο ή περισσότερο χωρικές ενότητες, που δεσπόζουν αλλά δεν αντιπαρατίθενται στην περιβάλλουσα ύπαιθρο, και αποτέλεσαν σημεία της μέγιστης συγκέντρωσης για την εξουσία και την κουλτούρα των ανθρώπινων κοινοτήτων· όχι μόνο τόπους παραγωγής, ανταλλαγής και κοινωνικού καταμερισμού της εργασίας αλλά, επίσης, πολιτικών θεσμών, που διατρέχονται από συγκρούσεις και, ταυτόχρονα, εκφράζουν κοινά συμφέροντα και νοήματα.



Η εξέγερση των Ciompi, 1378



Παρισινή Κομμούνα,1871

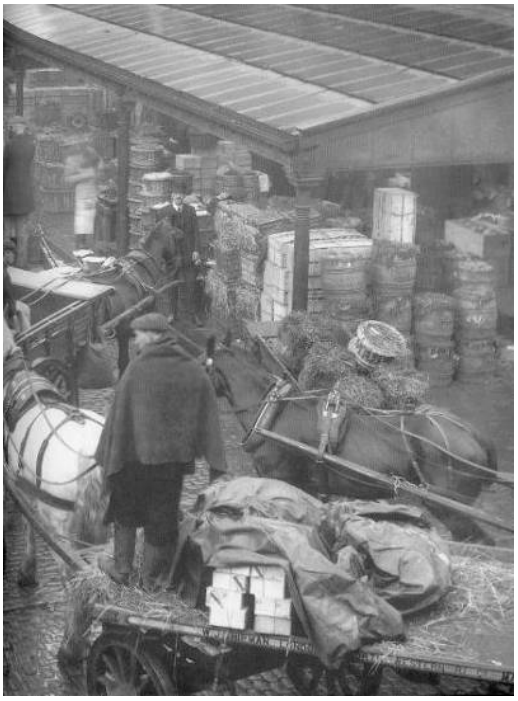
Οι περιπτώσεις της εξέγερσης των Ciompi, των ανειδίκευτων χειρώνακτων εργατών στη Φλωρεντία (1378), των Comunidades της Καστίλλης (1520-22) και της Κομμούνας του Παρισιού (1871), αποτελούν συγκρούσεις χαρακτηριστικές της θέσης των αποκάτω στην πόλη. Δεν αισθάνονταν τους εαυτούς τους ξένους στις ίδιες τους τις πόλεις, αντίθετα διεκδίκησαν λαϊκή συμμετοχή και αλλαγή των σχέσεων εξουσίας.

Οι ιστορικές πόλεις της ευρωπαϊκής παράδοσης, που υπάρχουν ακόμα ως αδιάκοπα εξελισσόμενοι αστικοί πυρήνες, περιέκλεισαν πολυσχιδείς εκφράσεις της αστικότητας, που ανατράπηκαν, όμως, στη διάρκεια της ανόδου της βιομηχανίας.

Ο Henry Lefebvre έχει περιγράψει τη διπλή διαδικασία της εκβιομηχάνισης και αστικοποίησης:

«*Η βιομηχανία δεν μπορεί να προχωρήσει χωρίς την παλιά πόλη, αλλά το κάνει δημιουργώντας συσσωρεύσεις όπου τα αστικά χαρακτηριστικά υποβαθμίζονται… Όταν υπάρχει ένα δίκτυο παλιών πόλεων, η βιομηχανία του επιτίθεται. Οικειοποιείται αυτό το δίκτυο και το ανασχηματίζει σύμφωνα με τις ανάγκες της. Επιτίθεται, επίσης, στην πόλη, κάνει έφοδο, την καταλαμβάνει και τη λεηλατεί. Τείνει να διασπάσει τους παλιούς πυρήνες, καταλαμβάνοντάς τους. Αυτό δεν εμποδίζει την επέκταση των αστικών φαινομένων, των πόλεων και των συσσωρεύσεων των βιομηχανικών μικρότερων πόλεων και των προαστίων».* [1]





Έκτοτε, η πόλη βρίσκεται σε κρίση διαρκείας. Η συνεχής, άμορφη επέκταση του αστικού και το ξερίζωμα του τοπικού, μετασχηματίζουν ριζικά τόσο το αστικό όσο και το τοπικό ως πεδία των κοινωνικών και πολιτικών συγκρούσεων. Αν η ιστορική πόλη ήταν ένα σαφώς ορισμένο περιβάλλον για την αντίσταση των κυριαρχούμενων ομάδων ενάντια στην εξουσία και η πόλη παρέμενε ένα επίδικο αντικείμενο τόσο για τον λαό όσο και τους κυρίαρχους, τα νέα άμορφα αποπολεοδομημένα συνεχή και οι συσσωρεύσεις πληθυσμών των παραγκουπόλεων, τα αχανή προάστια των φτωχών, όλ' αυτά έχουν καταστήσει την ιστορική έννοια της πόλης ανυπόστατη έχοντας εξωθήσει το λαϊκό πλήθος εκτός των συγκροτημένων πυρήνων και της πολιτικής εξουσίας. Στις περιπτώσεις που το νέο πολυφυλετικό προλεταριάτο και υποπρολεταριάτο παραμένει στους αστικούς πυρήνες, ζει σε υποβαθμισμένες ή/και άθλιες συνθήκες ανοιχτού φτωχοκομείου, όπως θα περιγραφεί στην περίπτωση του Λος Άντζελες στο κεφάλαιο για τις εξεγέρσεις.

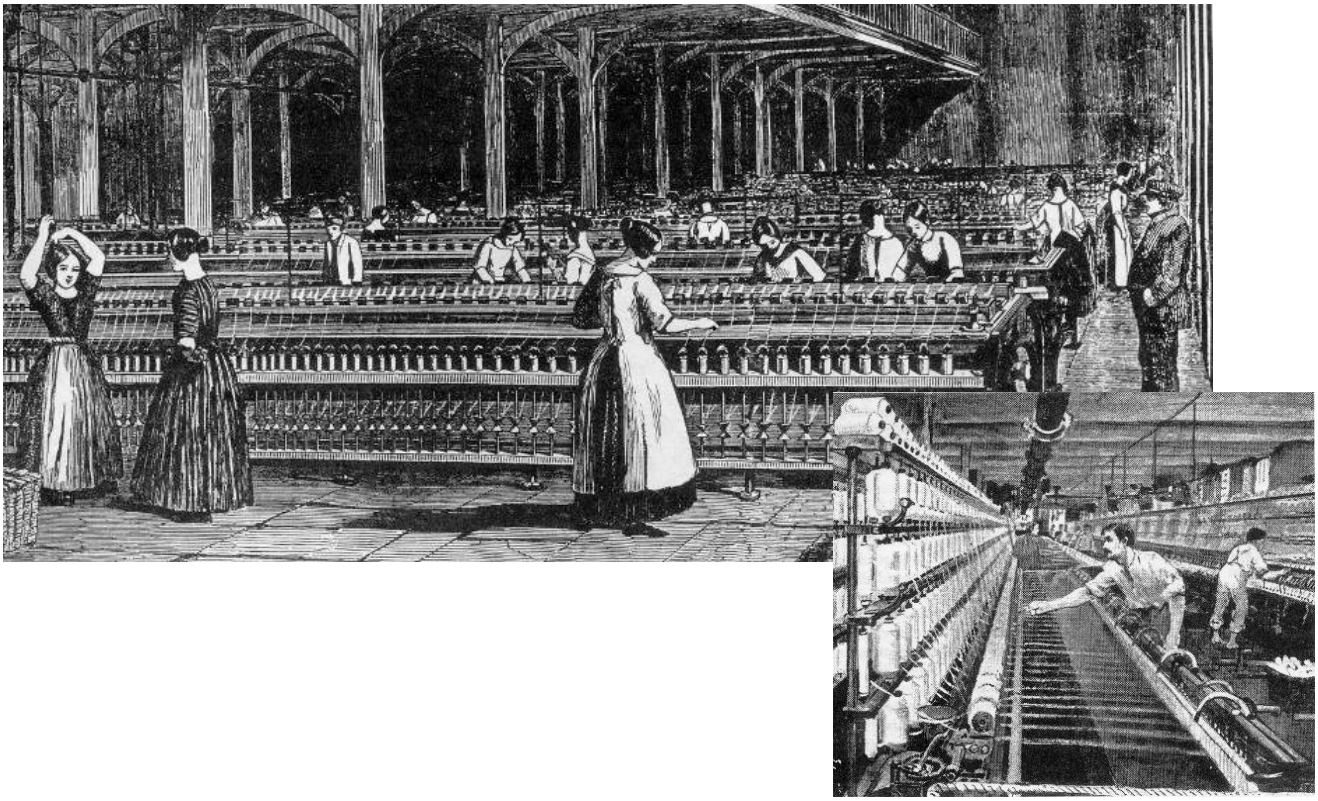
Μαζί με την έκρηξη των παλιών αστικών πυρήνων και τη μεγάλη πληθυσμιακή αύξηση, διαμορφώθηκε τον 19ο αι. μια νέα χωρική γεωγραφία, βασισμένη στην τάξη, το φύλο, τη φυλή, στις εθνικές, πολιτιστικές και θρησκευτικές διαιρέσεις, που έγιναν με τον καιρό πιο έντονες και σύνθετες. Σε κάποιες περιπτώσεις, η εργατική τάξη παρέμεινε σε υποβαθμισμένες περιοχές των παλαιών πόλεων που περιέγραψε ο Engels στην περίπτωση του Μάντσεστερ.

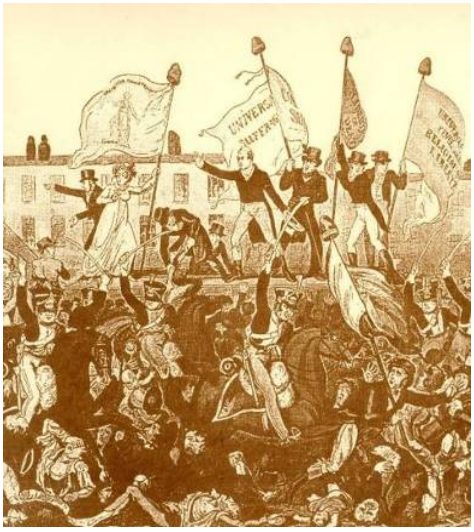
«Η περίοδος που μια παλιά πολιτισμένη χώρα περνάει από τη μικροεπιχείρηση στη μεγάλη βιομηχανία .... είναι επίσης και περίοδος "στενότητας κατοικίας". Από τη μια, μάζες από εργάτες της υπαίθρου τραβιούνται απότομα στις μεγάλες πόλεις, που αναπτύσσονται σε βιομηχανικά κέντρα. Από την άλλη, η πολεοδομική διαρρύθμιση αυτών των παλιών πόλεων δεν ανταποκρίνεται πια στις συνθήκες της νέας μεγάλης βιομηχανίας ούτε και στις αντίστοιχες μ' αυτήν συγκοινωνιακές ανάγκες. Πλαταίνουν τους δρόμους και ανοίγουν καινούργιους. Σιδηρόδρομοι περνάνε μέσα από τις πόλεις. Την ίδια στιγμή που οι εργάτες συρρέουν σωρηδόν στις πόλεις, κατεδαφίζουν κατά μάζες τις εργατικές κατοικίες. Απ' αυτό προέρχεται η απότομη στενότητα σε κατοικίες για τους εργάτες καθώς και για τους μικρέμπορούς και τους μικροεπαγγελματίες που εξαρτώνται από την εργατική πελατεία. Αυτή η έλλειψη κατοικίας είναι άγνωστη σε πόλεις που από την αρχή δημιουργήθηκαν ως βιομηχανικά κέντρα..... Αντίθετα, στο Λονδίνο, στο Παρίσι, στο Βερολίνο, στη Βιέννη παρουσιάστηκε με οξεία μορφή και συνεχίζεται συνήθως σαν χρόνια κατάσταση». [2]





Στη διάρκεια της διαδικασίας της βιομηχανικής επανάστασης, ο λαός έπρεπε να επανανακαλύψει την πολιτική του έκφραση, και να κινητοποιηθεί σ' ένα νέο αστικό περιβάλλον. Για παράδειγμα τα εργοστάσια και οι κεντρικοί χώροι της πόλης έγιναν οι νέοι τόποι των λαϊκών αντιστάσεων. Ταυτόχρονα, χιλιάδες άνθρωποι παρέμεναν αποκλεισμένοι από την εργασία όπως και από τη στοιχειώδη κοινωνική μέριμνα και τη ζωή της πόλης.











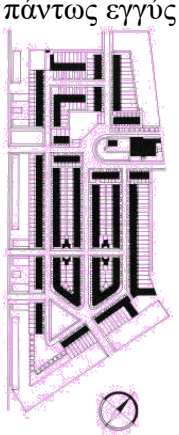
Παρισινή Κομμούνα,1871



Από τον 19ο αι. μέχρι τα μέσα του 20ου αι., ο βιομηχανικός καπιταλισμός επεκτείνεται συνεχώς, με διάχυση και διασπορά των παραγωγικών μονάδων στον αστικό χώρο. Η προαστιοποίηση, ως παράλληλη διαδικασία με την αποαστικοποίηση, μαζί με τον εξωραϊσμό των ιστορικών κέντρων, ήταν αποτέλεσμα της γρήγορης κυκλοφορίας του κεφαλαίου και της γενικευμένης εκμετάλλευσης του χώρου. Σύμφωνα με τον David Harvey: *στον καπιταλισμό, υπάρχει ένας διηνεκής αγώνας κατά τον οποίο το κεφάλαιο κατασκευάζει ένα φυσικό τοπίο, προσαρμοσμένο στη δική του συνθήκη σε μια ιδιαίτερη χρονική στιγμή, μόνο για να το καταστρέψει, συνήθως στον κύκλο των κρίσεων, σε μια επόμενη στιγμή στο χρόνο. Η χρονική και γεωγραφική άμπωτις και πλημμυρίδα των επενδύσεων σ' ένα δομημένο περιβάλλον μπορεί να γίνει κατανοητή μόνο με όρους μιας τέτοιας διαδικασίας.*[3]

Στη διάρκεια αυτής της παλινδρομικής κίνησης του κεφαλαίου, οι κοινωνικές διαιρέσεις μετασχηματίζονται και η ανταλλακτική αξία του χώρου αποτελεί έναν από τους λόγους του περιορισμού των εθνικών μειονοτήτων σε κεντρικές υποβαθμισμένες περιοχές ή της απώθησής τους στην περιφέρεια μέσω της διαδικασίας του εξευγενισμού (gentrification). Για την αντικατάσταση των slums του 19ου αι., το κράτος έχει αναλάβει περιστασιακά την κατασκευή των οικισμών στα προάστια. Η κοινωνική κατοικία αποτελεί μια δημόσια πολιτική στην οποία συνηγόρησε η μοντέρνα αρχιτεκτονική με νέα πρότυπα συλλογικής κατοίκησης. Αυτή η συνεχώς μεταβαλλόμενη ανθρώπινη γεωγραφία των πόλεων έθεσε τη σχέση ανάμεσα στους αποκάτω και την πόλη σε μια νέα βάση ενώ ταυτόχρονα εμφανίστηκαν νέα αντικείμενα λαϊκών διεκδικήσεων συνδεδεμένα με τον αστικό χώρο.

Η μαζική λαϊκή κατοικία δεν παρήγαγε πάντα αξιόλογα πολεοδομικά και αρχιτεκτονικά πρότυπα κατοίκησης. Σημαντικά παραδείγματα είναι αυτά που εντάσσονται στον ιστό της πόλης (Ολλανδία) και πάντως εγγύς στις ιστορικές πόλεις καθώς και το μαζικής κλίμακας υπόδειγμα της Κόκκινης Βιέννης.







κατοικίες στο Ρότερνταμ, αρχιτέκτονες: De Kiefhoek, J.J.P. Oud, 1926-1930












Κοινωνικές κατοικίες στην Κόκκινη Βιέννη

Αυτή η συνεχώς μεταβαλλόμενη ανθρώπινη γεωγραφία των πόλεων έθεσε τη σχέση ανάμεσα στους αποκάτω και την πόλη σε μια νέα βάση, ενώ ταυτόχρονα εμφανίστηκαν νέα αντικείμενα λαϊκών διεκδικήσεων συνδυασμένα με τον αστικό χώρο. Ο αστικός χώρος αποκτά μια διπλή λειτουργία: τόπος κατανάλωσης και, ταυτόχρονα, ο ίδιος εμπόρευμα, αποξενωμένο από την αξία χρήσης. Στα συμφραζόμενα του κράτους πρόνοιας και της ανόδου των μέσων συλλογικής κατανάλωσης, οι κοινωνικές διεκδικήσεις ώθησαν τις εθνικές και δημοτικές αρχές στις ευρωπαϊκές πόλεις να αντιμετωπίσουν την αταξία στο χώρο, την καταστροφή των ιστορικών κέντρων και ορισμένες από τις ακραίες κοινωνικές πολώσεις. Στη διάρκεια των γόνιμων χρόνων των 10ετίων του 1960 και 1970, η αστική προβληματική αναπτύχθηκε θεωρητικά και πρακτικά ως αποτέλεσμα των αστικών κοινωνικών κινημάτων και των πολιτικών εξεγέρσεων και επαναστάσεων σ' όλη την Ευρώπη.

Παρ' όλες τις μεταξύ τους διαφορές μπορούμε να πούμε ότι οι κοινωνικοπολιτικοί αγώνες εκείνης της περιόδου ήταν αστικοί αγώνες, που πήγασαν από τις ευρωπαϊκές αστικές κοινωνίες και εγγράφηκαν σε ιστορικούς και με νόημα τόπους. Τότε οι πόλεις έγιναν η σκηνή των εξεγερμένων μαζών - εργατών, των φοιτητών, των διανοούμενων, των γυναικών.



"Η Ελευθερία οδηγεί το λαό στα οδοφράγματα", Ευγένιος Ντελακρουά,1830

Παράλληλα αναπτύχθηκαν τα αστικά κοινωνικά κινήματα που αφορούσαν σε κοινωνικές εξυπηρετήσεις προστασία ιστορικών τόπων και κτιρίων, ζητήματα κατοικίας και αντίθεσης στον εξευγενισμό και την εκδίωξη λαϊκών τάξεων από τις παραδοσιακές γειτονίες της πόλης.

Υπάρχει στις πόλεις που δεν έχουν απωλέσει τα χωρικά στοιχεία της ιστορίας τους και δεν έχουν εξωθηθεί τεράστιοι πληθυσμοί σε άμορφες περιφέρειες, μια λανθάνουσα ζώσα συλλογική μνήμη που ενεργοποιείται και οδηγεί σε συνειδητές ή ασυνείδητες επαναλήψεις λαϊκών εκφράσεων.

Τελικά στη μεταπολεμική εποχή ο δημόσιος χώρος υποκείμενος ο ίδιος στη διαδικασία ιδιωτικοποίησης και όχημα της κατανάλωσης, μετατράπηκε στην πολιτική αγορά της νέας δημόσιας σφαίρας και της άμεσης δημοκρατίας του δρόμου.



Κομμούνα, 1871



Μάης, 1968



Μάης, 1968

Νέα αντικείμενα που διεύρυναν την κοινωνική προβληματική αναδύθηκαν από την πραγματικότητα της πόλης. Αγώνες ενάντια στον εξωραϊσμό και την κατεδάφιση των ιστορικών περιοχών, καταλήψεις άδειων σπιτιών, διαδηλώσεις για τις αστικές υποδομές, δυναμικές γιορτές, απόρριψη της ζωνοποίησης, αιτήματα για τον ελεύθερο χρόνο, θέματα συμμετοχής, αυτοδιαχείρισης και εναλλακτικών τρόπων οργάνωσης της καθημερινής ζωής, διαμόρφωσαν μια νέα ατζέντα συγκρούσεων και λαϊκών δικαιωμάτων.

Έτσι η αστικότητα έγινε ο συνεκτικός ιστός των νέων κοινωνικών και πολιτικών συλλογικοτήτων το αστικό και το τοπικό επανεμφανίστηκαν ως αντιφατικά πεδία της κοινωνικο – χωρικής πραγματικότητας της πόλης και η πόλη έγινε ξανά επίδικο αντικείμενο τόσο για τους κυρίαρχους όσο και για τους αποκάτω.

Σχετικές αναφορές υπάρχουν στο κεφάλαιο που παρουσιάζεται στο έργο του Manuel Castells.





Το «δικαίωμα στην πόλη» όπως το έθεσε ο Lefebvre, στο θεμελιώδες ομώνυμο έργο του (1967), δεν σημαίνει μόνο ορισμένα λαϊκά αιτήματα που συνδέονται με την πόλη. Αναστηλώνοντας τις αξίες της ιστορικής πόλης και θέτοντας την πόλη «*ως τόπο συναναστροφών, εστία επικοινωνίας και πληροφορίας…*» και το αστικό ως «*τόπο επιθυμίας, μόνιμη ανισορροπία, έδρα κατάλυσης της τυπικότητας και του καταναγκασμού, στιγμή του παιχνιδιού και του απρόβλεπτου*», ο Lefebvre αναζητά μια βαθύτερη σχέση ανάμεσα στους αποκάτω και την πόλη, που αντιτίθεται στην υπάρχουσα αστική πραγματικότητα και επανατοποθετεί την πόλη ως φορέα ανθρώπινων αναγκών και αιτημάτων. Μιλά για μια κριτική αντίφαση: *τάση καταστροφής της πόλης, τάση για την εντατικοποίηση του αστικού και της αστικής (urbain) προβληματικής.* [4]

Σύμφωνα με το David Harvey, ο Λεφέβρ *«υποστήριξε ότι το δικαίωμα αυτό αποτελούσε ταυτόχρονα κραυγή και αίτημα. Η κραυγή ήταν η απάντηση στον υπαρξιακό πόνο μιας κρίσης μαρασμού που υφίστατο η καθημερινή ζωή στην πόλη. Το αίτημα ήταν στην πραγματικότητα ένα πρόσταγμα να κοιτάξει κανείς κατάματα την κρίση και να δημιουργήσει μια εναλλακτική ζωή στην πόλη, λιγότερο αποξενωμένη, περισσότερο εποικοδομητική και παιχνιδιάρικη αλλά, όπως ισχύει πάντα με τον Λεφέβρ, συγκρουσιακή και διαλεκτική, ανοιχτή σε διεργασίες, σε αντιπαραθέσεις (τρομακτικές και ευχάριστες), καθώς και στην αέναη αναζήτηση της αδιάγνωστης καινοτομίας»* [5]

Ο Χάρβεϊ αναφέρεται στην ευαισθησία που υποκινεί τη συγγραφή και το περιεχόμενο ενός βιβλίου, *«την ευαισθησία που γεννιέται στους δρόμους γύρω μας, τα αναπόφευκτα συναισθήματα απώλειας που προκαλούν οι κατεδαφίσεις, αυτό που σημαίνει όταν ολόκληρες συνοικίες (όπως η Λε Αλ) διαμορφώνονται εκ νέου με μεγάλα συμπλέγματα κτιρίων».*[6] Η απώλεια αυτή συνυπάρχει με διαδηλώσεις, τη ζωή στη γειτονιά των μεταναστών, την απόγνωση της περιθωριοποίησης, κ.λπ., κ.λπ. Ο Λεφέβρ ήταν ευαισθητοποιημένος με όλα αυτά. Στην πραγματεία του, που γράφτηκε πριν το 1968, παρουσιάζει την *εισβολή* του Μάη όχι μόνο δυνατή αλλά σχεδόν αναπόφευκτη (συνέβαλε και ο ίδιος στη Ναντέρ).

Αν κατά την τελευταία δεκαετία έχει αναβιώσει η ιδέα του δικαιώματος στην πόλη, η εξήγηση δεν βρίσκεται μόνο στην κληρονομιά του Λεφέβρ - που είναι πολύ σημαντική - αλλά σ’ αυτό που συμβαίνει στους δρόμους μεταξύ των κοινωνικών κινημάτων.

Ταυτόχρονα ο Λεφέβρ πραγματοποιεί μια σημαντική προσέγγιση χαρακτηριστικά των επαναστατικών υποκειμένων. Ο Λεφέβρ, σύμφωνα με τον Harvey, κατάλαβε πολύ καλά, ιδίως μετά τη μελέτη του με τίτλο *La Commune de Paris, 1965,* ένα έργο εμπνευσμένο από τις απόψεις των καταστασιακών για το ζήτημα αυτό, ότι τα επαναστατικά κινήματα συχνά, αν όχι πάντα, προσλαμβάνουν μια διάσταση πόλης. *«Ο Λεφέβρ, επικαλούμενος στο κείμενό του την «εργατική τάξη» ως παράγοντα επαναστατικής αλλαγής, υπονοούσε σιωπηρά ότι η επαναστατική εργατική τάξη αποτελούνταν από εργάτες των πόλεων και όχι αποκλειστικά από βιομηχανικούς εργάτες. Αυτό, όπως επισήμανε αργότερα, είναι ένα πολύ διαφορετικό είδος ταξικής διαμόρφωσης - κατακερματισμένης και διαιρεμένης, με πολύπλευρους στόχους και ανάγκες, συχνά ρευστής, ανοργάνωτης και ασταθούς παρά γερά εδραιωμένης. Πρόκειται για μια άποψη με την οποία ανέκαθεν συμφωνούσα (ακόμα και πριν διαβάσω Λεφέβρ), ενώ μεταγενέστερες μελέτες στον τομέα της κοινωνιολογίας των πόλεων (κυρίως εκείνες που προέρχονται από έναν από τους αλλοτινούς αλλά όχι πιστούς μαθητές του Λεφέβρ, τον Μανουέλ Καστέλς) ενίσχυσαν αυτή την ιδέα»* [7]

Η λογική πίσω από τις απόψεις του Λεφέβρ έχει ισχυροποιηθεί στις μέρες μας. Στο μεγαλύτερο μέρος του αναπτυγμένου κόσμου έχουν εξαφανιστεί ή μειωθεί τα εργοστάσια, η εργασία επιτελείται σε μεγάλο βαθμό από το «προλεταριάτο» (επισφαλής, συχνά μερική απασχόληση, ανοργάνωτο, χαμηλόμισθο εργατικό δυναμικό).

Ιδιαίτερα σήμερα η πόλη αποτελεί έναν τόπο συνάντησης, ένα πλαίσιο αναφοράς και αλληλοαναγνώρισης των αποκάτω - ένα πολύμορφο μωσαϊκό τόπων. Οι παραδοσιακοί χώροι εργασίας δεν είναι επαρκείς για να στηρίξουν την οργάνωσή τους ως υποκειμένων που υφίστανται εκμετάλλευση, έχουν ζωτικές ανάγκες επιβίωσης (εργασία, στέγη, κοινωνικές υπηρεσίες, ελεύθερο χρόνο, δημιουργικότητα). Βέβαια η έννοια της ιστορικής πόλης αντιφάσκει με τις τεράστιες συσσωρεύσεις πληθυσμών στις σύγχρονες μεγαπόλεις που (απο)συντίθενται σε υποσύνολα, απολύτως αυτόνομα χωρικά και ασύνδετα μεταξύ τους. Τι νόημα θα μπορούσε να έχει το δικαίωμα στην πόλη για τους κατοίκους του «ανοιχτού φτωχοκομείου» του Λος Άντζελες; Στα θέματα αυτά θα γίνει στη συνέχεια αναλυτική αναφορά

Στις σύγχρονες συνθήκες αναπτύσσονται μαζικές αντιστάσεις/εξεγέρσεις στη βίαιη αστικοποίηση, δηλαδή στην καταστροφή της υπαίθρου, την υφαρπαγή γης, τον εκτοπισμό των αγροτικών πληθυσμών, την εξώθηση τις πόλεις χωρίς δυνατότητες επιβίωσης. Τούτων δεδομένων, το ερώτημα δεν είναι ή δεν είναι μόνο: τι γίνεται με τους συσσωρευμένους πληθυσμούς των πόλεων, αλλά πως αποκρούεται η καπιταλιστική αστικοποίηση, ληστρική ως προς την ύπαιθρο, τη βιωσιμότητα της αγροτικής παραγωγής, την ασφάλεια των τροφίμων και την επιβίωση του πλανήτη. Είναι πολύ σημαντική, εμβληματική η πρωτοβουλία των Ζαπατίστας να φέρουν σε επαφή και να ενώσουν όλα τα κοινωνικά υποκείμενα που πλήττονται από τον νεοφιλελευθερισμό, το 1996 στην Τσιάπας του Μεξικού.

Το δικαίωμα στην πόλη, μπορεί να τεθεί σήμερα μόνο στο πλαίσιο μιας συμβιωτικής σχέσης πόλης/υπαίθρου, διασφάλισης της παραμονής των αγροτικών πληθυσμών στην ύπαιθρο και της παραγωγής αγροτικών προϊόντων ασφαλών και οπωσδήποτε επαρκών για τη διατροφή εκατομμυρίων ανθρώπων που απειλούνται από την πείνα και τη σύγχρονη ραγδαία επέκταση των μεταλλαγμένων τροφίμων.

Την αντιφατικότητα του δικαιώματος στην πόλη αντιμετωπίζει ο Χάρβεϊ: *Η διεκδίκηση του δικαιώματος στην πόλη είναι, στην πραγματικότητα, διεκδίκηση ενός πράγματος που δεν υπάρχει πλέον (αν πραγματικά υπήρξε ποτέ). Ακόμα περισσότερο. Το δικαίωμα στην πόλη είναι ένα κενό σημαίνον. Οι επενδυτές και οι εργολάβοι μπορούν να το διεκδικήσουν… το ίδιο όμως ισχύει και για τους άστεγους και τους χωρίς χαρτιά …Ο ορισμός του δικαιώματος αποτελεί ο ίδιος αντικείμενο πάλης, και η πάλη αυτή πρέπει να συμβαδίζει με την πάλη για την υλοποίησή του.*

Η παραδοσιακή μορφή της πόλης έχει εξοντωθεί από την αχαλίνωτη καπιταλιστική ανάπτυξη, θύμα μιας ακατάπαυστης ανάγκης να απορροφηθεί το υπερσυσσωρευμένο κεφάλαιο στην ατέρμονα και κατακλυσμιαία επέκταση της πόλης, ανεξάρτητα από κοινωνικές, περιβαλλοντικές ή πολιτικές επιπτώσεις.

Ο Λεφέβρ υποστηρίζει ότι πολιτική μας υποχρέωση είναι να οραματιστούμε και να ανασυστήσουμε ένα εντελώς διαφορετικό είδος πόλης, έξω από το απεχθές χάος ενός κεφαλαίου που ωθεί στην ανεξέλεγκτη παγκοσμιοποίηση και αστικοποίηση. [8]

Τι μπορεί να κινήσει αυτή την επιθυμία για μια σύγχρονη εντοπισμένη «αστικότητα»; Υποθέτω ότι δεν είναι μόνο η νοσταλγία που συντηρεί σχέσεις βαθιάς οικειότητας των σύγχρονων ανθρώπων με τις ιστορικές εκείνες πόλεις που ενθηκεύουν στον διαχρονικά διαμορφωμένο ιστό τους - τους αστικούς συντελεστές, και τις περιοχές κατοικίας κατά Aldo Rossi - όλο τον συγκρουσιακό πλούτο της αστικής ζωής, τη συλλογική μνήμη αλλά και τη φαντασία στο καθημερινό παρόν.

Στη διάρκεια των 10ετιών 1960 και 1970, μια νέα σχέση δημιουργήθηκε ανάμεσα στους ανθρώπους και την πόλη. Έννοιες, όπως δημοκρατία, πολιτική και πολιτειότητα (ιδιότητα του πολίτη), υπερέβησαν τον τυπικό τους χαρακτήρα και απέκτησαν την αληθινή τους ουσία, πηγάζοντας από την ενεργή συμμετοχή των ανθρώπων στις κοινές υποθέσεις και την πολιτική δράση. Η Ευρώπη είναι η ήπειρος των ισχυρών πόλεων, που σημαίνει πόλεις με ισχυρές ταυτότητες και αυτό δεν οφείλεται μόνο στη σταδιακή ανάπτυξή τους μέσα στους αιώνες και την πανταχού παρουσία του παρελθόντος, παρά τους πρόσφατους μετασχηματισμούς τους. Οφείλεται, επίσης, στα διαδοχικά στρώματα των λαϊκών αντιστάσεων και της ζωντανής τους παρουσίας στα αστικά συμφραζόμενα και τη συλλογική μνήμη.

Εξ άλλου η Ευρώπη απαρτίζεται από ένα τεράστιο δίκτυο μικρών και μεσαίου μεγέθους πόλεων, ακόμα και οι μεγαλουπόλεις δεν χωρίζονται εσωτερικά με σινικά τείχη. Στις εξεγέρσεις θα δούμε την πραγματικότητα της αποξένωσης των κατοίκων των αβίωτων προαστίων από την ιστορική πόλη. Στα κινήματα των πλατειών η πόλη επανέρχεται ως επίδικο των λαϊκών τάξεων και ιδιαίτερα της νεολαίας και εκφράζεται συμβολικά σε χώρους που σηματοδοτούν την πόλη.

Με βάση και την προσωπική εμπειρία συμμετοχής μου στο Ελληνικό και Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Φόρουμ και στο πλαίσιο της θεωρητικής συζήτησης πάνω στα αστικά κοινωνικά κινήματα, θα κάνω ορισμένες παρατηρήσεις για τη στενή σχέση ανάμεσα στα αντιπαγκοσμιοποιητικά κινήματα και την πόλη. Ισχυρίζομαι ότι αυτές οι νέες μορφές των κοινωνικών κινημάτων ανανεώνουν και ανασχηματίζουν, τουλάχιστον στην Ευρώπη, το νόημα του αστικού, έχοντας την πόλη ως βάση των δραστηριοτήτων τους. Διερευνώντας σε μια ευρύτερη περιοχή την αντιπαγκοσμιοποιητική δράση, θα εστιάσω στις κινητοποιήσεις του Αντιπαγκοσμιοποιητικού Κινήματος στις πόλεις.

Παραπομπές

1. Lefebvre Henry, Writings on cities, σελ 69-70, 1996

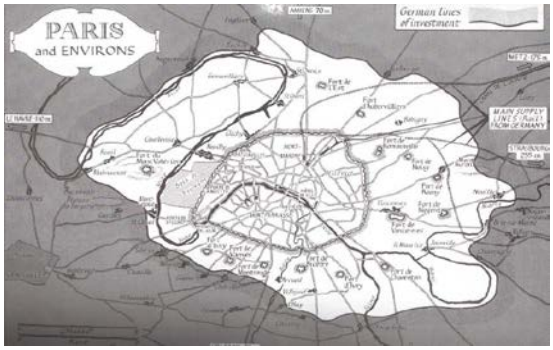
2. Φρίντριχ Ένγκελς, *Για το ζήτημα της κατοικίας*, εκδ. Σύγχρονη Εποχή, 2012
3. Harvey David*, Εξεγερμένες Πόλεις,* ελλην. μτφρ. Κατερίνα Χαλμούκου, εκδ ΚΨΜ, 2013, σελ. 124
4. Lefebvre Henry, Writings on cities, σελ. 129, 1996
5. Harvey David, *Εξεγερμένες Πόλεις,* ελλην. μτφρ. Κατερίνα Χαλμούκου, εκδ ΚΨΜ, 2013
6. ο.π. σελ 28
7. ο.π. σελ 28
8. ο.π. σελ 31

Δ2.4.1 Η ΠΑΡΙΣΙΝΗ ΚΟΜΜΟΥΝΑ



Αφιερώνεται στον Προσπέρ–Ολιβιέ Λισαγκαρέ, υπέρμαχο μαχητή της Κομμούνας, ο οποίος πολέμησε την Αιματηρή Εβδομάδα και ίσως είναι αυτός ο ομόσπονδος που υπερασπίστηκε μόνος το τελευταίο οδόφραγμα στην οδό Ραμπινέ. Διέφυγε τον θάνατο και έγραψε την «Ιστορία της Παρισινής Κομμούνας του 1871», αναπαριστώντας με λεπτομέρεια και ερμηνεύοντας τα γεγονότα, μέσα από τη δική του βιωμένη εμπειρία και με την άσβεστη φλόγα της πίστης στην ανθρώπινη χειραφέτηση.

Δύο ιδέες διατρέχουν την ιστορική ταυτότητα της αριστεράς : η ιδέα της δημοκρατίας και η ιδέα του κομμουνισμού.
Η πρώτη έχει ιστορία αιώνων και έλαβε σάρκα και οστά στην αρχαία *πόλιν*, η οποία με τη μορφή της αθηναϊκής δημοκρατίας έθεσε το πρόβλημα της αυτοθέσμισης της κοινωνίας και το δικαίωμα του δήμου να ορίζει και να ανακαλεί τους νόμους *«Έδοξεν τη βουλή και τω δήμω»*, μ' άλλα λόγια, κανείς, ούτε θεός, ούτε βασιλεύς, δεν μπορεί να είναι αρμόδιος για τους νόμους και την αλλαγή τους, μόνον ο δήμος. Η δημοκρατία είναι η οργανώτρια αρχή ενός δημόσιου χώρου, ο οποίος, όπως λέει η Hanna Arendt, «*μπορεί να ενσωματώσει και να αγλαΐσει δια μέσου των αιώνων οτιδήποτε θελήσουν ίσως οι άνθρωποι να διασώσουν από τη φυσική φθορά του χρόνου».*
Η δεύτερη ιδέα του κομμουνισμού τέθηκε ως πολιτικό αίτημα με το κομμουνιστικό μανιφέστο. Η ρίζα της, όμως, συναντάται στην έννοια των αρχαίων *«κοινών»,* των κοινοτήτων, των ελεύθερων πόλεων κατά τον μεσαίωνα, στις communidades της Καστίλλης που επαναστάτησαν κατά της απόλυτης μοναρχίας, στα ελευθεριακά κινήματα του κοινοτισμού και στη σύγχρονη επαναφορά της έννοιας του *«κοινού»* ως προσδιορισμού των κοινών αγαθών που αποτελούν δημόσια ιδιοκτησία.
Η Παρισινή Κομμούνα αποτέλεσε τη σύντομη άνοιξη της ταυτόχρονης ενσάρκωσης, των ιδεών της δημοκρατίας και του κομμουνισμού, με τη συγκεκριμένη μορφή του κοινοτισμού ως οργανώτριας αρχής της κοινωνίας, από τις 18 Μαρτίου μέχρι την Αιματηρή Εβδομάδα της μεγάλης σφαγής 22 – 28 Μαΐου 1871.
72 ημέρες που συγκλόνισαν τον κόσμο.
Τα γεγονότα



Από την έναρξη του Γαλλοπρωσικού πολέμου, στις 19 Ιουλίου 1871, οι ήττες της Γαλλίας είναι συνεχείς. Στις 4 Σεπτεμβρίου, στο Παρίσι, το πλήθος εισβάλλει στην Εθνοσυνέλευση. Σχηματίζεται Προσωρινή Κυβέρνηση Εθνικής Άμυνας. Οι αντιπρόσωποι των 20 Διαμερισμάτων, στα οποία χωρίζεται η πόλη, ζητούν να δοθούν όπλα στο λαό, αλλά η Κυβέρνηση αρνείται, επειδή φοβάται ότι θα θέσει σε κίνδυνο την εξουσία της άρχουσας τάξης που εκπροσωπεί. Στις 19 Σεπτεμβρίου αρχίζει η πολιορκία του Παρισιού από τους Πρώσους και στις 28 Δεκεμβρίου, το Πρώσικο πυροβολικό ξεκινά τον βομβαρδισμό. Στις 6 Ιανουαρίου η Επιτροπή των 20 Διαμερισμάτων ζητά με την *«Κόκκινη Αφίσα»* τη δημιουργία Κομμούνας.

«Είμαστε 500.000 μαχητές περικυκλωμένοι από 200.000 Πρώσους. Τίνος σφάλμα είναι αυτό αν όχι εκείνων που μας κυβερνούν; Ασχολούνται με τις διαπραγματεύσεις αντί να κατασκευάζουν κανόνια και να προετοιμάζονται για πόλεμο. Αρνούνται μια γενική κινητοποίηση για τον υπέρ πάντων αγώνα …. Ο λαός του Παρισιού δεν θ' αποδεχθεί αυτή την αθλιότητα ... Γενική επίταξη! Ελεύθερη διανομή και τροφοδοσία! Γενική επίθεση! ... Δώστε τη θέση σας στο λαό! Δώστε τη θέση σας στην Κομμούνα!»

Στις 26 Ιανουαρίου υπογράφεται ανακωχή. Η Γενική Συνέλευση της Εθνοφρουράς αποφασίζει ν' αντισταθεί. Την 1η Μαρτίου οι Πρώσοι παρελαύνουν στα Ηλύσια Πεδία και ο Θιέρσος, αρχηγός της Κυβέρνησης, επιταχύνει την επικύρωση των όρων της συνθήκης ειρήνης από την Εθνοσυνέλευση. Στις 10 Μαρτίου ψηφίζεται η μεταφορά της Εθνοσυνέλευσης στις Βερσαλλίες και θεσπίζονται διατάγματα περί έξωσης ενοικιαστών και εκπρόθεσμων χρεών. Στις 18 Μαρτίου γίνεται αποτυχημένη απόπειρα του Θιέρσου να αρπάξει τα 227 κανόνια από Μονμάρτη και Μπελβίλ, τα οποία υπερασπίζονται οι γυναίκες και τα κρατούν. Ο Θιέρσος δίνει εντολή γενικής αναδίπλωσης στις Βερσαλλίες.



Η Κ.Ε. της Εθνοφρουράς εγκαθίσταται στο Δημαρχείο και προκηρύσσει γενικές εκλογές στο Παρίσι για την ανάδειξη Συμβουλίου της Κομμούνας, οι οποίες διενεργούνται τελικά στις 26 Μαρτίου, μέσα σε κλίμα απόλυτης νομιμότητας και συναίνεσης των Δημάρχων των 20 Διαμερισμάτων.

«Οι προλετάριοι του Παρισιού», ανέφερε η Κεντρική Επιτροπή στη Διακήρυξή της τής 18ης Μαρτίου, *«εν μέσω της ήττας και της προδοσίας της άρχουσας τάξης, κατάλαβαν ότι είχε έρθει η ώρα να σώσουν την κατάσταση παίρνοντας στα χέρια τους τη διεύθυνση των δημοσίων υποθέσεων. ... Κατανόησαν ότι είναι υπέρτατο καθήκον και απόλυτο δικαίωμά τους να γίνουν κύριοι της τύχης τους, παίρνοντας στα χέρια τους την κυβερνητική εξουσία».* Το Δημοτικό Συμβούλιο (Κομμούνα) εκλέγεται με 229.167 ψήφους σε σύνολο 485.569 ψηφοφόρων και 50% αποχή**.**







«Στις 27 Μαρτίου 200.000 «άθλιοι» », όπως περιγράφει ο Λισαγκαρέ, έρχονται στο Δημαρχείο για να εγκαταστήσουν αυτούς που έχουν εκλέξει.
«Τα τάγματα, με τα τύμπανα να ηχούν, την σημαία να δεσπόζει πάνω από τους φρυγικούς σκούφους, με τα κόκκινα κρόσσια στα τουφέκια, έχοντας ενισχυθεί με πεζικάριους, πυροβολητές και ναύτες πιστούς στο Παρίσι, κατηφορίζουν απ' όλους τους δρόμους στην πλατεία Γκρεβ, σαν τα ρεύματα ενός γιγάντιου ποταμού. Στη μέση του Δημαρχείου, απέναντι από την κεντρική είσοδο, έχει στηθεί ένα μεγάλο βάθρο. Η προτομή της Δημοκρατίας, με την κόκκινη κορδέλα χιαστί, ακτινοβολώντας από τις κόκκινες δέσμες, κατοπτεύει και προστατεύει. Τεράστια πανό στο αέτωμα και στον πυργίσκο ανεμίζουν για να στείλουν μήνυμα νίκης στη Γαλλία. 100 τάγματα στοιχίζουν μπροστά στο Δημαρχείο τις πυρωμένες από τον ήλιο λόγχες τους. Όσοι δεν μπόρεσαν να φθάσουν μέχρι εκεί, συνωθούνται στις αποβάθρες, στην οδό Ριβολί, στο βουλεβάρτο Σεμπαστοπόλ. Οι σημαίες που συγκεντρώθηκαν μπροστά στο βάθρο, οι περισσότερες κόκκινες, μερικές άλλες τρίχρωμες, όλες όμως με κόκκινες φούντες, συμβολίζουν την έλευση του λαού. Όση ώρα τα τάγματα παρατάσσονται, ακούγονται τραγούδια, οι μπάντες παιανίζουν την Μασσαλιώτιδα και το Τραγούδι της Αναχώρησης, ενώ οι σαλπιγκτές σημαίνουν επίθεση και το κανόνι της Κομμούνας του 1792 βροντά στην αποβάθρα.»





Οι οργανωμένες λαϊκές γιορτές έχουν παράδοση στη Γαλλία. Στις μέρες της λαϊκής εξουσίας του 1871, ο κόσμος της πόλης πρόλαβε να γιορτάσει και να χαρεί, μέσα στον άνεμο της ελευθερίας. Γι' αυτό ορισμένοι είδαν στην Κομμούνα τη διάσταση μιας μεγάλης γιορτής. Οι επίσημες εκδηλώσεις της Κομμούνας: η ανακήρυξή της, οι μεγαλοπρεπείς κηδείες της 6ης Απριλίου, η κατεδάφιση της στήλης στην πλατεία Vendôme, η παρέλαση των ελευθεροτεκτόνων, που έφεραν τα λάβαρα της μικροαστικής τάξης δίπλα στην κόκκινη σημαία και πολέμησαν με την Κομμούνα, αποτέλεσαν, όπως λέει ο Υβόν Μπουρντιέ, ένα μοναδικό και συναρπαστικό φαινόμενο.







Στις 28 Μαρτίου η Κομμούνα αναλαμβάνει τις εξουσίες της Κ.Ε. της Εθνοφρουράς. Απαρτίζεται από 90 δημοτικούς συμβούλους, οι οποίοι έχουν εκλεγεί στα Δημοτικά Διαμερίσματα του Παρισιού με καθολική ψηφοφορία και είναι υπεύθυνοι και ταυτόχρονα ανακλητοί ανά πάσα στιγμή.

Στις 29 Μαρτίου η Κομμούνα συγκροτεί 10 Επιτροπές, αντίστοιχες ισάριθμων υπουργείων και επικεφαλής μια Εκτελεστική Επιτροπή, ενώ στις 30 Μαρτίου εκδίδει το πρώτο νομοθετικό διάταγμα «περί ενοικίων». Μέσα σε λιγότερο από 2 μήνες και παρά το ότι σε όλο το σύντομο διάστημα ζωής αυτής της αυθεντικής λαϊκής εξουσίας επικρατεί εμπόλεμη κατάσταση, η Κομμούνα κινητοποιεί τις ενδιάθετες δημιουργικές λαϊκές δυνάμεις και θέτει σε εφαρμογή ένα ανατρεπτικό πολιτικό πρόγραμμα. Η πυκνότητα αυτή του ιστορικού χρόνου, θα ήταν αδύνατη χωρίς τη συμμετοχή, την επινοητικότητα, τη γενναιοφροσύνη, την αυτοθυσία και τον απίστευτο ηρωισμό του παρισινού λαού – των κομμουνάρων. *«Ήταν ένας πυρετός πίστης, αφοσίωσης και, προ πάντων, ελπίδας»,* γράφει ο Λισαγκαρέ.

Η διακήρυξη

Η επίσημη διακήρυξη της Κομμούνας (19-4-1871) προς τον Γαλλικό λαό θέτει τα κίνητρα, τον χαρακτήρα και τους σκοπούς της Επανάστασης που είναι:

Η αναγνώριση και εδραίωση της Δημοκρατίας, που είναι η μόνη μορφή διακυβέρνησης, συμβατή με τα δικαιώματα του λαού και με μια ελεύθερη, διαρκή ανάπτυξη της κοινωνίας.

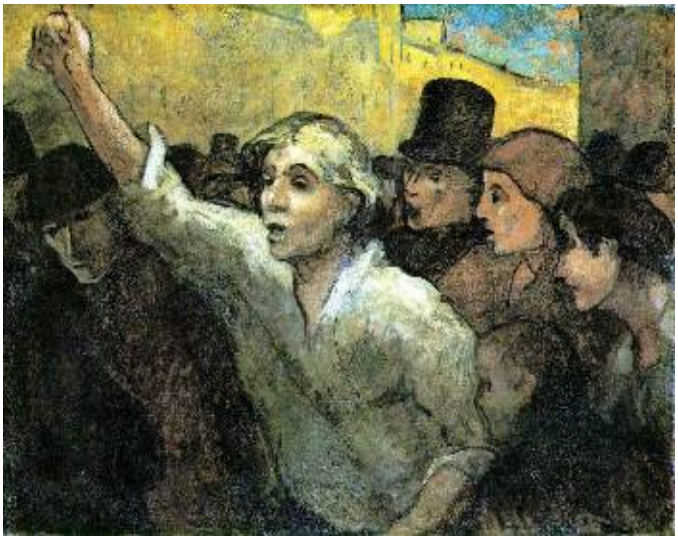
Η απόλυτη αυτονομία της Κομμούνας προτεινόμενης σε όλες τις περιοχές της Γαλλίας.

Η υλοποίηση (εντός της Παρισινής Κομμούνας) *των διοικητικών και οικονομικών μεταρρυθμίσεων που απαιτεί ο λαός και η δημιουργία* (νέων) *θεσμών.*

Η κομμουναλιστική επανάσταση ..... σηματοδοτεί το τέλος του παλαιού κυβερνητικού και εκκλησιαστικού κόσμου, του μιλιταρισμού, της γραφειοκρατίας, της εκμετάλλευσης, της κερδοσκοπίας, των μονοπωλίων και των προνομίων, που έχουν κρατήσει το προλεταριάτο στην υποτέλεια και έχουν οδηγήσει το έθνος στην καταστροφή…

Διατάγματα και αποφάσεις





- Κατάργηση της στρατολογίας στον κρατικό στρατό. Καμιά στρατιωτική δύναμη εκτός της Εθνοφρουράς δεν μπορεί να δημιουργηθεί ή να εισέλθει στο Παρίσι. Όλοι οι ικανοί πολίτες αποτελούν μέλη της Εθνοφρουράς, η οποία υπακούει στην Κομμούνα.
- Κατάργηση της θανατικής ποινής. Η γκιλοτίνα παραδόθηκε στην πυρά μπροστά στο δημαρχείο του 11ου Διαμερίσματος.
- Διαγραφή των χρεών από ενοίκια για το διάστημα μεταξύ Οκτωβρίου 1870 – Ιουλίου 1871, όπως και των οφειλόμενων ποσών από τα ενοίκια των επιπλωμένων κατοικιών. Το διάταγμα έλυσε το τεράστιο πρόβλημα των μαζικών εξώσεων.
- Αναδιοργάνωση διοικητικών υπηρεσιών, εξασφάλιση της διατροφής 300 – 350.000 ανθρώπων καθημερινά, συγκέντρωση εσόδων χωρίς, όμως, να χρησιμοποιηθούν τα κεφάλαια της εύρωστης Τράπεζας της Γαλλίας. Το σύνολο των δαπανών της Κομμούνας είναι 46.300.000 φρ., εκ των οποίων μόνο16.696.000 θα καταβληθούν από την Τράπεζα, ενώ η Τράπεζα αποδεχόταν συναλλαγματικές 257.630.000 φρ., που είχαν εκδώσει σε βάρος της οι Βερσαλλίες για να πολεμήσουν το Παρίσι.

- Στοιχειώδης αναδιοργάνωση της κοινωνικής πρόνοιας (κυρίως νοσοκομεία) πρόταση – σχέδιο για την κατάργηση των γραφείων αγαθοεργίας, που εξαρτούν τους φτωχούς από την κυβέρνηση και τον κλήρο και αντικατάστασή τους από ένα γραφείο πρόνοιας σε κάθε Διαμέρισμα.
- Χωρισμός της εκκλησίας από το κράτος, κατάργηση της εκκλησιαστικής παρέμβασης στην εκπαίδευση, απαλλοτρίωση εκκλησιαστικών ακινήτων.
- Ξεκινά η αναδιοργάνωση της (δημόσιας) εκπαίδευσης, χωρίς, όμως, να προχωρήσει σε έκταση. Πολλά από τα 20 Διαμερίσματα άνοιξαν τα εγκαταλελειμμένα από τα μέλη των ιερατικών ταγμάτων και τους δασκάλους της πόλης σχολεία ή εκδίωξαν τους μοναχούς που είχαν παραμείνει. Η δημοτική αρχή του 20ού έντυσε και τάισε τα παιδιά, θέτοντας έτσι για πρώτη φορά τις βάσεις των σχολικών ταμείων.
- Δημιουργία αρχείου πληροφοριών στα Διαμερίσματα για την προσφορά και τη ζήτηση εργασίας. Κατάργηση της νυχτερινής εργασίας των αρτεργατών. Σχέδιο κατάργησης ενεχυροδανειστήριων, δωρεάν επιστροφή των ενεχύρων στα θύματα του πολέμου και τους απόρους, σχέδιο διατάγματος για ένα πρόπλασμα τομέα αρωγής και ανεργίας. Κατάργηση των παρακρατήσεων από τις αποδοχές και τους μισθούς ως προστίμων, κατά τη βούληση του εργοδότη. Απαγόρευση λειτουργίας των ιδιωτικών γραφείων μίσθωσης εργατικής δύναμης.
- Διάταγμα ανάληψης από συνεταιριστικές ενώσεις της λειτουργίας των εγκαταλελειμμένων εργαστηρίων από τους ιδιοκτήτες τους, που, όμως, είχε περιορισμένη εφαρμογή.
- Ρύθμιση των λογαριασμών μεταξύ χρεωστών και πιστωτών, η οποία, όπως αναφέρει ο Μαρξ, συνέβαλε, μαζί με άλλους λόγους, ώστε το μεσοαστικό κόμμα με το όνομα «Δημοκρατική Ένωση» να υπερασπιστεί την Κομμούνα και να συνταχθεί μαζί της.
- Για όλες τις θέσεις ανωτέρων και κατωτέρων υπαλλήλων, ο μισθός ισοδυναμεί με αυτόν του εργάτη και δεν υπερέβαινε τα 6.000 φρ.
- Παραπομπή στο στρατοδικείο υπαλλήλων ή προμηθευτών, ενεχομένων σε κατάχρηση, διασπάθιση του δημοσίου χρήματος ή κλοπή.
- Η Κομμούνα έδωσε στην Ένωση Ζωγράφων, Γλυπτών, Αρχιτεκτόνων και άλλων εικαστικών καλλιτεχνών (στη διοίκησή της περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων οι Κουρμπέ - εκλεγμένο μέλος της Κομμούνας – Κιρό, Ντομιέ, Μανέ, Μιλέ, Νταλ) τη διαχείριση των μουσείων. Αναδιοργάνωσε την Εθνική Βιβλιοθήκη και έθεσε τέρμα στην υπεξαίρεση βιβλίων, κατάργησε την ανισότητα στην κρατική επιχορήγηση των θεάτρων και την εκμετάλλευση των ηθοποιών, απάλλαξε τους μουσικούς από τη λογοκρισία, με αποτέλεσμα αυτοί να ξεχυθούν στο δημόσιο χώρο και ίδρυσε δεκάδες επαναστατικές λέσχες ως λαϊκά πανεπιστήμια, ακόμα και μέσα σε εκκλησίες.

Το Παρίσι
Οι Κομμουνάροι
Το παλιό Παρίσι δεν υπάρχει πια.
Victor Hugo
Το μεσαιωνικό Παρίσι βρίσκεται, ήδη από το 1850, σε διαδικασία μετασχηματισμού. Τα μεγάλα βουλεβάρτα διαλύουν τον μεσαιωνικό ιστό και μαζί με τις νέες πλατείες απελευθερώνουν την εκμετάλλευση της γης που μετατρέπεται σε αντικείμενο κερδοσκοπίας και οικοδομείται, αποτελώντας το πιο σημαντικό πεδίο επενδύσεων για το χρηματιστικό κεφάλαιο. Επιτείνεται, έτσι, η κρίση της κατοικίας που πυροδότησε η εσωτερική μετανάστευση. Η πόλη γίνεται τόπος κατανάλωσης, τα εμπορεύματα κυκλοφορούν παντού και η φαντασμαγορία των πολυκαταστημάτων, όπως αυτό στη θαυμάσια ταινία «Η Νέα Βαβυλώνα», αποτυπώνει τη σαγήνη του εμπορεύματος.
Το Παρίσι είναι βαθύτατα διχασμένο ταξικά. Ο κλήρος, η αριστοκρατία και η μεγαλοαστική τάξη, επικεφαλής του ενός πόλου, κυριαρχούν στο Παρίσι της Δεύτερης Αυτοκρατορίας. Από την άλλη, ένα λαϊκό πλήθος: εργάτες στη βιομηχανία (κυρίως μεταλλουργία), εργάτες οικοδομών, τεχνίτες, μικροκαταστηματάρχες, μικροί επιχειρηματίες, εμποροϋπάλληλοι, πλύστρες, ράφτρες, υπηρέτες, πλανόδιοι μικροπωλητές, γυναίκες που εκδίδονται λόγω φτώχειας.
Ο «εξευγενισμός», ως κινητήριος μοχλός της αστικής αναδόμησης, αλλάζει και την κοινωνική γεωγραφία της πόλης. Οι λαϊκές γειτονιές εξαφανίστηκαν ή εξωραΐστηκαν. Η νέα αστική τάξη επεκτάθηκε δυτικά, στα ερείπια των παλιών faubourgs. Η ενδοαστική έξοδος των διωγμένων ενοίκων ξανασυνάντησε τη ροή των μεταναστών που κατέκλυσαν τις εναπομείνασες λαϊκές συνοικίες,

ιδιαίτερα στη Μπελβίλ ανατολικά, στη Μονμάρτη στο Βορρά και γύρω από την Butte aux Cailles βορειοανατολικά: όλες αυτές οι συνοικίες έγιναν τα σημεία – κλειδιά της Κομμούνας.
Η Κομμούνα αποτέλεσε τη σύνθεση όλων των παρισινών εργατικών και λαϊκών τάξεων, οι οποίες ανέλαβαν αδιαμεσολάβητα την εξουσία και των 1725 αγωνιστών από άλλες χώρες που ανέλαβαν ακόμα και ανώτερες διοικητικές και στρατιωτικές θέσεις.



Γυναίκα της Κομμούνας



Εθνοφρουρός



Λοχαγός της Κομμούνας





Χαρακτηριστικοί τύποι ανθρώπων από διάφορες κοινωνικές τάξεις που προσχώρησαν στην Κομμούνα

Τα 90 μέλη του συμβουλίου ήταν ο κόσμος των αποκάτω αυτοπροσώπως. Η Κομμούνα δεν είχε αρχηγούς, είχε όμως πολλούς ηγέτες, τόσο μεταξύ των συμβούλων όσο και μέσα στο ανώνυμο πλήθος της, που την υπερασπίστηκε με την ψήφο, την καθημερινή πρωτοβουλία και το όπλο στο χέρι.
Οι κομμουνάροι εξέφραζαν ιδεολογικά και πολιτικά ρεύματα της εποχής τους. Άλλωστε, η Γαλλική Επανάσταση, από την οποία κατάγονταν, άνοιξε το βιβλίο της ιστορίας για τον απλό λαό και έθρεψε στο πυρακτωμένο καμίνι της τις μεγάλες ιδέες της ελευθερίας, της ισότητας και της δικαιοσύνης. Οι

κύριες τάσεις της Κομμούνας, σύμφωνα με τον Λισαγκαρέ, ήταν οι διεθνιστές μέλη του γαλλικού τμήματος της Α΄ Διεθνούς, αναρχικοί – κυρίως προυντονιστές – και σοσιαλιστές, με τους πρώτους να υπερτερούν, σύγχρονοι ιακωβίνοι, μπλανκιστές (οπαδοί της οργανωμένης συνωμοτικά μειοψηφίας) και αριστεροί δημοκράτες.





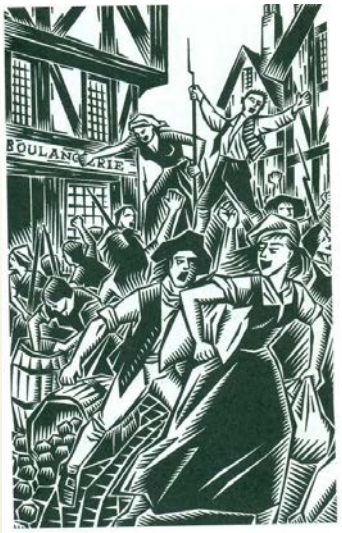


Οι περισσότεροι αποδείχθηκαν ικανοί για όλα: εξέδιδαν διατάγματα, προΐσταντο τομέων οργάνωσης της διοίκησης και της καθημερινής ζωής, οδηγούσαν τάγματα στη μάχη, πολεμούσαν πίσω από τα οδοφράγματα.

Δεν είχαν εμπειρία διακυβέρνησης, μόνον αποδείξεις ανδρείας. Χρονοτριβούσαν στις συνεδριάσεις, λεπτολογούσαν πάνω σε δευτερεύοντα θέματα, δεν μπόρεσαν να κατανοήσουν, όπως θα πει ο Λισαγκαρέ, μιλώντας για την (αριστερή) μειοψηφία του συμβουλίου, ότι *η Κομμούνα ήταν ένα οδόφραγμα.* Είχαν διχογνωμίες και άγνοια κινδύνου όταν έπρεπε ν' αντιμετωπίσουν το μείζον, δηλαδή την άμυνα της πόλης απέναντι στην έφοδο των Βερσαλλιών, η οποία γινόταν ήδη στα περίχωρα – άλλωστε σ' αυτές τις μάχες σκοτώθηκαν δύο ήρωες της Κομμούνας ο Φλουράνς και ο Ντυβάλ.

Λέει πάλι ο Λισαγκαρέ, περιγράφοντας μια από τις τελευταίες συνεδριάσεις: «*Οι συζητήσεις, που ζωήρευαν γρήγορα, έφταναν μέχρι παροξυσμό. Ένας άνεμος διχόνοιας άρχισε να πνέει. Η διχόνοια πάντως εξατμίστηκε - ας το μάθει αυτό ο λαός, μαζί με τα λάθη τους – όταν συλλογίστηκαν τον λαό και όταν η ψυχή τους υψώθηκε πάνω από τις προσωπικές τους έριδες…Όλα τα σοσιαλιστικά διατάγματα ψηφίστηκαν ομόφωνα διότι, όσο και αν ήθελαν να διαφοροποιούνται, ήταν όλοι σοσιαλιστές*» Αλλά *«η Κομμούνα δεν είδε τα πραγματικά αδύναμα σημεία των Βερσαλλιών: την Τράπεζα, το Κτηματολόγιο, το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων κ.λπ. Αυτά αν άγγιζε κανείς, δεν θα είχαν καμιά αξία η πείρα και τα κανόνια τους».*





Μέσα στις 72 μέρες - 65 αν αφαιρέσουμε την Αιματηρή Εβδομάδα - ο Παρισινός λαός ήθελε να ζήσει τα πάντα, όχι μόνο τον πόλεμο. Ζητούσε αποφάσεις και έργα που ανέτρεπαν το Παλαιό Καθεστώς, συμμετείχε στα κοινά, ανακτούσε το στερημένο από την εκμετάλλευση και τη φτώχεια νόημα της ανθρώπινης ζωής.

«Ο κόσμος ήθελε να τα αγκαλιάσει όλα μεμιάς: τις τέχνες, τις επιστήμες, την λογοτεχνία, τις ανακαλύψεις. Η ζωή έβραζε. Όλοι βιάζονταν να ξεφύγουν από τον παλιό κόσμο» λέει η Louise Michel, και ο Βίκτωρ Ουγκώ παρατηρεί: *«Όταν διψά η ψυχή πρέπει να πιει κι ας είναι και φαρμάκι».*

«Η Κομμούνα ήταν το παιχνίδι της ζωής ενάντια στον παρατεταμένο θάνατο της επιβίωσης», όπως γράφεται στην εισαγωγή της ελληνικής έκδοσης *Η Ιστορία της Παρισινής Κομμούνας 1871.*

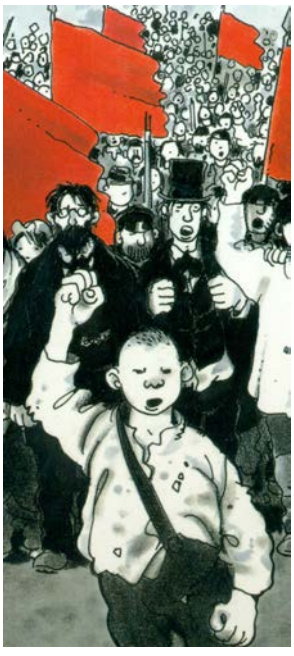
Οι γυναίκες

Τι τρομερό έθνος θα ήταν η Γαλλία αν το αποτελούσαν μόνο γυναίκες!
Ανταποκριτής της εφημερίδας *Times*.
Οι γυναίκες των λαϊκών τάξεων πρωτοστάτησαν στην έναρξη της επανάστασης, χειραφετήθηκαν μέσα από τη συμμετοχή τους στις κοινές υποθέσεις και πήραν απίστευτες πρωτοβουλίες - από την καθημερινή δράση στις γειτονιές τους, μέχρι την άμυνα της πόλης και τις μάχες στα οδοφράγματα. Αρχικά, σε κάθε ομόσπονδο τάγμα υπηρετούσαν 4 γυναίκες, οι οποίες κατατάσσονταν ως καντινιέρισσες. Σπάνια όμως ο ρόλος τους περιοριζόταν σ' αυτό, καθώς έπαιρναν μέρος στις μάχες και βοηθούσαν τους τραυματίες. Σύντομα ο αριθμός τους αυξήθηκε κατά πολύ.






Η διπλή σκληρή δουλειά, ταυτόχρονα στο σπίτι και μέσα στις αναθυμιάσεις των πλυντηρίων, στις ραπτομηχανές, στα μέγαρα της αστικής τάξης, στα πολυκαταστήματα και τα μεγάλα μαγαζιά, τις είχε σκληραγωγήσει. Έχοντας ζήσει τον πόλεμο, δεν περίμεναν τους άνδρες τους. Ξεκίνησαν πρώτες, όπως έκαναν και στη διάρκεια της Επανάστασης.
Ο ρόλος τους στην Κομμούνα ήταν κρίσιμος και όχι μόνο ορισμένων εμβληματικών φυσιογνωμιών, όπως η Louise Michel και η Elisabeth Dimitrieva, πρόεδρος των Ενώσεων Γυναικών και πιθανόν ο σύνδεσμος ανάμεσα στον Καρλ Μαρξ και την Κομμούνα. Ένας μεγάλος αριθμός αυτών των γυναικών ήταν «κοινής» καταγωγής. Η οικογενειακή τους κατάσταση ήταν γενικά «ανώμαλη» – σύμφωνα με την αστική ηθική – πολλές ζούσαν ανύπανδρες με άνδρες ή είχαν χωρίσει από τους συζύγους τους. Ο τύπος και το νομικό σύστημα ήταν ιδιαίτερα σκληρά γι' αυτές τις γυναίκες, τις επονομαζόμενες petroleuses (πετρελαιοπυρπολήτριες) εξαιτίας μιας υποτιμητικής φήμης, σύμφωνα με την οποία μετέφεραν μπουκάλια πετρελαίου για ν' ανάψουν φωτιές στα σπίτια των αστικών οικογενειών.
Πολλές από τις γυναίκες που πήγαν σε δίκη ως κομμουνάροι, είχαν ποινικό μητρώο – γεγονός που αποκαλύπτει τις συνθήκες στις πόλεις του 19ου αι., όπου οι γυναίκες εχρησιμοποιούντο συχνά ως πηγή ευχαρίστησης από πλούσιους άνδρες και πηγή κέρδους από τους φτωχούς. Ξέροντας τη βαναυσότητα της ζωής από πρώτο χέρι, επέδειξαν ξεχωριστή γενναιότητα. Σε μια δίκη γυναικών, το δικαστήριο ρώτησε μια πολίτισσα. «*Γιατί μείνατε στη θέση σας όταν το τάγμα το έβαζε στα πόδια;*» «*Γιατί είχαμε τραυματίες και ετοιμοθάνατους*» απάντησε εκείνη απλά.



Τα παιδιά
Αν δεχθούμε, λέει ο Υβόν Μπουρντιέ επικαλούμενος και τον Λισαγκαρέ, ότι το βάθος μιας επανάστασης μετριέται με βάση το αν υπάρχει σ' αυτήν ενεργός συμμετοχή γυναικών και παιδιών, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι η Κομμούνα υπήρξε η ισχυρότερη επαναστατική θύελλα που ξέσπασε ποτέ στο Παρίσι.
Τα παιδιά, από 11 χρονών, πρωτοστάτησαν. Έκθετα στους δρόμους, καθώς οι μανάδες τους δούλευαν νυχθημερόν και οι γονείς τους δεν είχαν να τα θρέψουν, βρήκαν τη θέση τους στη ζωή τις ημέρες της Κομμούνας, που είχε αναλάβει να συντηρεί τις χήρες και τα ορφανά του πολέμου, χωρίς διακρίσεις.
Τα παιδιά πολέμησαν κατά χιλιάδες στην πρώτη γραμμή. Ακολουθούσαν τα

τάγματα στα χαρακώματα και στα οχυρά, σκαρφάλωναν στα κανόνια. Σκοτώθηκαν στις μάχες, δικάστηκαν, οδηγήθηκαν σε αναμορφωτήρια.

Το τέλος
Η Αιματηρή Εβδομάδα

«Το Παρίσι της Κομμούνας δεν έχει πλέον παρά μόνο 3 μέρες ζωής. Ας περιγράψουμε λοιπόν χάριν της Ιστορίας την υπέροχη φυσιογνωμία του.
Όποιος ανάσανε μέσα απ' την ζωή σου εκείνον τον καυτό πυρετό της σύγχρονης Ιστορίας, όποιος σκίρτησε στα βουλεβάρτα σου κι έκλαψε στις γειτονιές σου, όποιος έστησε χορό στο λυκαυγές των επαναστάσεών σου και, λίγες βδομάδες αργότερα, βούτηξε τα χέρια του στο μπαρούτι πίσω από τα οδοφράγματα, όποιος μπορεί ν' ακούσει κάτω απ' τα λιθόστρωτά σου τις φωνές των μαρτύρων της Ιδέας και να χαιρετήσει σε κάθε δρόμο σου ένα ορόσημο της ανθρώπινης προόδου, όποιος νιώθει την κάθε μια από τις αρτηρίες σου σαν μια δική του νευρική ίνα, κι αυτός ακόμη, ω μεγάλο Παρίσι της Επανάστασης, δεν μπορεί να αναγνωρίσει το μεγαλείο σου αν δεν σε έχει δει και μέσα από τα μάτια ενός ξένου.»

Αυτό το λαϊκό Παρίσι, που υμνεί με τόση θέρμη και αγάπη ο Λισαγκαρέ, οδεύει στη συντριβή και οι κομμουνάροι στη σφαγή.





Οδοφράγματα

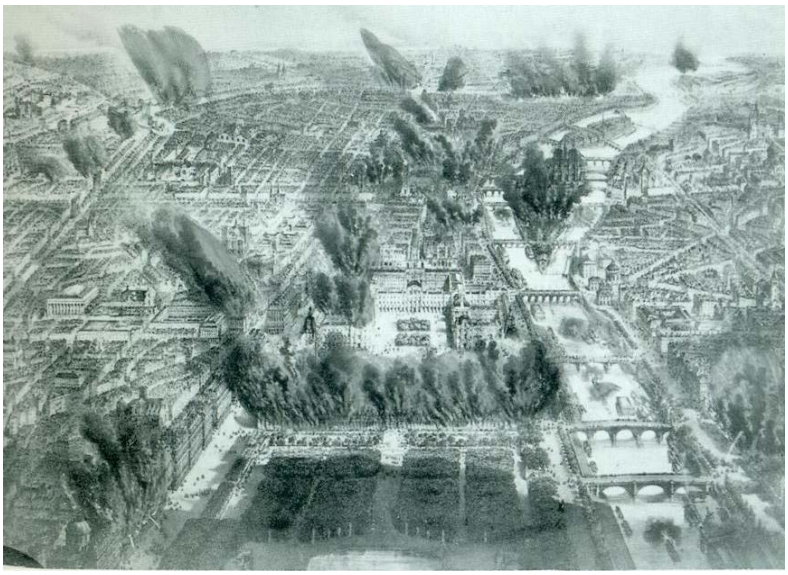
Όταν στις 22 Μαΐου ξεκινά η ανελέητη έφοδος των Βερσαλλιών, είναι πολύ αργά για να οργανωθεί η άμυνα της πόλης. Επί μία εβδομάδα οι κομμουνάροι, άνδρες, γυναίκες και παιδιά, μάχονται κατά χιλιάδες στα οδοφράγματα για την Κομμούνα, που τους έδωσε τη δυνατότητα να ζήσουν και να πεθάνουν γι' αυτήν και για τους ίδιους. Το Παρίσι αμύνεται από δρόμο σε δρόμο, από σπίτι σε σπίτι, προτιμώντας να γίνει ολοκαύτωμα από το να παραδοθεί.











Τις μάχες ακολούθησαν επιτόπου εκτελέσεις, έκτακτα στρατοδικεία, μαζικοί τάφοι – ακόμα σήμερα σκάβοντας στην πόλη ανακαλύπτουν τέτοιους τάφους – βασανιστήρια, φυλακίσεις, εξορίες, καταναγκαστικά έργα, πλωτά κάτεργα. 30.000 άνδρες, γυναίκες και παιδιά νεκροί, 40.000 επέζησαν, υποφέροντας τα πάνδεινα, ή πέθαναν εκεί που τους έστειλε η κυβέρνηση του νόμου και της τάξης και το μένος ενός εξαγριωμένου στρατού, που λεηλάτησε, έκαψε το Παρίσι και επιφύλαξε την πιο θηριώδη εκδίκηση στους κομμουνάρους.











Τι μπορούμε να πούμε για την Κομμούνα λοιπόν;

Για να γραφτούν οι προσωπικές ιστορίες των κομμουνάρων, που έπεσαν ή επέζησαν, θα χρειάζονταν χιλιάδες τόμοι, αλλά και όσα έχουν γραφτεί αποτελούν έναν όγκο ακαταμάχητο. Μια αναφορά που κάνει ο Λισαγκαρέ στον Σαρλ Ντελεκλύζ, 62 ετών το 1871, εμβληματική μορφή του Συμβουλίου της Κομμούνας, Επίτροπο Πολέμου στην τελευταία φάση και υπέρμαχο της ενότητας, με τις περγαμηνές του αγωνιστή στην πρώτη γραμμή της πολυτάραχης γαλλικής ιστορίας, μας επιβεβαιώνει ότι η Κομμούνα ήταν πρωτίστως μια ηθική δύναμη, η μόνη τελικά δύναμη που μπορεί να μεταμορφώνει τον κόσμο.

«Σιωπηλός και εμπιστευόμενος μόνο την αυστηρή συνείδησή του, ο Ντελεκλύζ βάδισε προς το οδόφραγμα όπως οι παλιοί ορεινοί ανέβαιναν στο ικρίωμα. Μια πολυτάραχη ζωή είχε εξαντλήσει τις δυνάμεις του. Δεν του είχε απομείνει παρά μια ανάσα - την έδωσε κι αυτήν. Όλη του η ζωή ήταν αφιερωμένη στη δικαιοσύνη. Αυτή υπήρξε η μούσα του, η επιστήμη του, ο πολικός αστέρας της ζωής του. Την διακήρυσσε, την ομολογούσε 30 ολόκληρα χρόνια, υφιστάμενος την εξορία, την φυλακή και τις λοιδορίες και περιφρονώντας τις διώξεις που τον τσάκισαν. Αν και Ιακωβίνος, έπεσε αγωνιζόμενος μαζί με τους σοσιαλιστές για να την υπερασπίσει. Το τίμημα ήταν να πεθάνει γι' αυτήν, όταν ήρθε η ώρα, με τα χέρια ελεύθερα, στο φως του ήλιου, χωρίς να τον φοβίζει η θέα του δήμιου».

Τι ήταν, λοιπόν, η Κομμούνα; Χωρίς την επιτομή των ιδεών, των διακηρύξεων, των αποφάσεων, των πράξεων και των αισθημάτων, της δημιουργικότητας, της πίστης, της γενναιότητας και της αυτοθυσίας των κομμουνάρων, οι πολιτικές αποτιμήσεις θα ήταν άψυχες διαπιστώσεις.

Άλλωστε, γιατί επιζεί η Κομμούνα, γιατί παραμένει αδιαφιλονίκητο σημείο αναφοράς των λαϊκών κινημάτων παγκόσμια; Η Κομμούνα είχε τη σύντομη ζωή ενός παιδιού και την αδιανόητη, για τη σημερινή πολιτική, παιδική αθωότητα της επανάστασης χωρίς ιεραρχίες, απλής όπως τα άμεσα προβλήματα που είχε να λύσει, απελευθερωτικής γιατί ο καθένας, άνδρας, γυναίκα, παιδί μπορούσε να πάρει πρωτοβουλίες χωρίς να εμποδίζεται. Οι άνθρωποι αισθάνθηκαν τη συγκολλητική ύλη της κοινοκτημοσύνης, της κοινότητας και της αλληλεγγύης γιατί δεν είχαν υλικά πράγματα να χωρίσουν, μόνον αισθήματα, ελπίδα και πίστη να μοιράσουν.

Η Κομμούνα ήταν κατ' αρχήν μια δημοτική επανάσταση, αλλά αυτή η διατύπωση δεν συνεπάγεται καμία περιορισμένη οπτική. Αντίθετα, ο μετασχηματισμός του κράτους ως συνόλου ήταν το διακύβευμα, με τους δημοτικούς θεσμούς ως ακρογωνιαίο λίθο μιας νέας πολιτικής κατασκευής. Μια τέτοια προοπτική δεν ήταν μόνο το αποτέλεσμα της προυντονικής επιρροής στους συγγραφείς της Διακήρυξης της 19ης Απριλίου, αλλά ένα σταθερό θέμα που βρίσκεται σε όλες τις πράξεις και τους λόγους των κομμουνάρων στο Παρίσι και ήταν, με τον ίδιο τρόπο, παρόν στις προσπάθειες να επεκταθεί η Κομμούνα στις επαρχίες: στη Λυών, τη Μασσαλία, την Τουλούζη, το Κρεζό, τη Λιμουζίν, το Σεντ Ετιέν, την Τουλούζη και τη Ναρμπόν.

Άλλωστε το Παρίσι δεν ήταν μια οποιαδήποτε κοινότητα αλλά το σύμβολο της Γαλλικής Επανάστασης και της ελευθερίας της μεγάλης πόλης, στην οποία χτυπά η καρδιά της εργατικής τάξης και διαμορφώνονται οι όροι της εξέγερσης. Το Παρίσι εξ ορισμού αντιπαρατέθηκε στις Βερσαλλίες, διεκδικώντας την αντίσταση στους Πρώσους και έτσι εξέφρασε γενικά τον γαλλικό λαό.

Οι αρμοδιότητες ενός κράτους σε μαρασμό, όπως ήταν η Κομμούνα και όπως έβλεπε τα ομόσπονδα κύτταρα – κομμούνες, με τη σύνθεση άμεσης και αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας, δεν ήταν αυτές ενός συνηθισμένου δήμου.

Αφορούσαν

- Την ψήφιση του κοινοτικού προϋπολογισμού, την επιβολή και τη διανομή των φόρων, την κατεύθυνση των τοπικών υπηρεσιών, την οργάνωση της δικαιοσύνης, της αστυνομίας και της εκπαίδευσης, τη διοίκηση της κοινοτικής ιδιοκτησίας.
- Την εξουσία του δήμου στον ορισμό, με εκλογή ή εντολή, με πλήρη υπευθυνότητα και μόνιμο δικαίωμα ελέγχου και ανάκλησης όλων των δικαστών και των κοινοτικών αξιωματούχων.
- Την απόλυτη εγγύηση της ελευθερίας του ατόμου, της ελευθερίας της συνείδησης και της ελευθερίας στην εργασία.
- Τη μόνιμη παρέμβαση των πολιτών στις κοινοτικές υποθέσεις, από την ελεύθερη έκφραση των ιδεών τους και την ελεύθερη υπεράσπιση των συμφερόντων τους.

Την οργάνωση της Άμυνας της Πόλης και της Εθνικής Φρουράς, που εκλέγει τους επικεφαλής της και έχουν πλήρη υπευθυνότητα στη διατήρηση της τάξης στην πόλη τους.

Φυσικά οι κομμουνάροι δεν είχαν καιρό να σκεφτούν την αδυναμία δημιουργίας ομόσπονδης ένωσης ελεύθερων κοινοτήτων, όταν οι περισσότερες κοινότητες και μάλιστα αυτές της υπαίθρου ήταν πληθυσμιακά πολύ μικρές και πολιτικά συντηρητικές.

Σε κάθε περίπτωση, αναγνώριζαν το εθνικό κράτος, αν και αποτέλεσαν το αντίπαλο δέος της Αυτοκρατορίας: το Παρίσι σε αντιπαράθεση με τις Βερσαλλίες.

Αλλά το ζήτημα της συγκρότησης ενός κράτους σε μαρασμό με αντιστροφή της πυραμίδας, αυτής που έχουμε γνωρίσει μέχρι σήμερα, μετά την ύπαρξη της Κομμούνας εκκρεμεί. Μπορούμε να δούμε κοινούς τόπους με τη μορφή της αυτοδιοίκησης στην Ελεύθερη Ελλάδα, δεν είναι, όμως, αυτό το θέμα μας.

Θέλω μόνο να επισημάνω ότι η Κομμούνα δεν αποτελεί ένα ατελές στάδιο της εργατικής επανάστασης, που θα έπρεπε να ξεπεράσει το κομμουνιστικό κίνημα κάνοντας κριτική στα λάθη της, τα οποία συμπυκνώνονται, για πολλούς μαρξιστές, κυρίως στη χαλαρή οργανωτική δομή, την έλλειψη καθοδήγησης από οργανωμένες επαναστατικές δυνάμεις και την απώλεια χρόνου στην εκλογική διαδικασία.

Η ιστορία δεν προχωρεί με στάδια προόδου, ούτε είναι μια σκάλα που οδηγεί στον ουρανό. Τα πρωτότυπα και ισχυρά στοιχεία της Κομμούνας ήταν αυτά που ορισμένοι θα ονομάσουν δημοκρατικά και ελευθεριακά, και όχι για να τα επαινέσουν: η απουσία διαχωριστικών γραμμών μεταξύ συμβούλων και κομμουνάρων, η προσφυγή στη λαϊκή ψήφο, ο απλός και καθαρός εξισωτισμός, ο καταμερισμός αρμοδιοτήτων εξίσου σε όλους, η ενότητα των διαφορετικών ιδεολογικών ρευμάτων της και η ευρεία συμμαχία των λαϊκών τάξεων που δημιούργησε. Η δυνατή ψυχή της Κομμούνας ήταν οι πιο απόκληροι της ζωής. Αγκάλιασε τους φτωχούς, τις γυναίκες και τα παιδιά, χωρίς ηθικολογίες και ταμπού καταγωγής. Τίμησε όλους αυτούς και εκείνοι το ανταπέδωσαν με τη ζωή τους. Ας το γνωρίζουν όσοι σήμερα βουλιάζουν στο συντηρητικό καθωσπρεπισμό της αριστεράς.

Είναι προς τιμήν του Μαρξ ότι υπερασπίστηκε θερμά την Κομμούνα έναντι αυτών που θεώρησαν ότι αντικαθιστούσε το ισχυρό έθνος – κράτος, παράγοντα της κοινωνικής παραγωγής και ότι επανέφερε μια ομοσπονδία κρατιδίων, όπως την είχαν οραματιστεί ο Μοντεσκιέ και οι Γιροντίνοι. Ο Μαρξ

εξαίρει τα δημοκρατικά και αντιιεραρχικά στοιχεία της Κομμούνας: την κατάργηση του κοινωνικού καταμερισμού εργασίας και του πολιτικού καταμερισμού μεταξύ ειδικών και μη ειδικών.
Όταν λέει ότι *«το σημαντικότερο κοινωνικό μέτρο της Κομμούνας είναι η ίδια η ύπαρξή της»* έχει δίκιο. Γιατί η Κομμούνα ήταν η ζωντανή απόδειξη της δυνατότητας των αποκάτω να αναλάβουν τις κοινές τους υποθέσεις, να δημιουργήσουν αυτόνομους θεσμούς και να αυτοκυβερνηθούν.
Από τη σκοπιά της κοινωνιολογίας των αστικών κοινωνικών κινημάτων, ο Manuel Castells είδε στην Κομμούνα ένα παράδειγμα της θεωρητικής του αναζήτησης στο έργο *«Η πόλη και οι αποκάτω».* Αναζητώντας ένα κοινό τόπο για τα αστικά κινήματα, ο Castells, όπως και ο μαρξιστής φιλόσοφος Henry Lefebvre, ερευνά την Κομμούνα ως αστική επανάσταση. Κάτω απ' αυτή την οπτική η Κομμούνα θα μπορούσε να θεωρηθεί ως σημείο επαφής ανάμεσα στις αστικές αντιθέσεις και το εμφανιζόμενο εργατικό κίνημα, τόσο στις πιο αρχαϊκές πλευρές της (η επανάσταση των αβράκωτων ενάντια στις αδικίες της εξουσίας) όσο και στα πιο προβλεπτικά του μέλλοντος θέματά της (η αυτοδιαχείριση της κοινωνίας).
Κατά τον Castells, η Κομμούνα ήταν μια αστική επανάσταση σε τρία διαφορετικά επίπεδα. Πρώτ' απ' όλα, ήταν ένα κίνημα σε αντίθεση με την αγροτική κοινωνία, δηλαδή όχι μόνο με τις κυρίαρχες τάξεις αλλά με το σύνολο των τάξεων και των ομάδων που αποτελούσαν τον κοινωνικό κόσμο της Γαλλικής υπαίθρου στον 19ο αι. Υπήρξε μια δεύτερη αστική διάσταση της Κομμούνας, πιο κοντά στα σύγχρονα ενδιαφέροντα, που αφορά στο λαϊκό αίτημα της διαγραφής των ενοικίων και, μέσω αυτού, στον έλεγχο της κερδοσκοπίας της γης και την αντιμετώπιση της κρίσης της κατοικίας. Στο τρίτο (και πιο γενικό) επίπεδο, η επανασύσταση του κράτους στη βάση του κοινοτικού μοντέλου ήταν το διακύβευμα. Για την Κομμούνα του Παρισιού, η πόλη ήταν ουσιαστικά μια ιδιαίτερη πολιτική κουλτούρα, μια μορφή λαϊκής δημοκρατίας, που άρθρωνε τη δημοκρατία των αποκάτω και την αντιπροσωπευτική δημοκρατία για να αναδιοργανώσει το έθνος μέσω της σύνδεσης ανάμεσα σε διαδοχικά επίπεδα της πολιτικής εκπροσώπησης.
Η Κομμούνα έδωσε νέα νοήματα στη ζωή και τον δημόσιο χώρο της πόλης, που έλαμψε με τη λαϊκή παρουσία. Στους οριοθετημένους λειτουργικά και κοινωνικά – ταξικά χώρους της πόλης, έσπασε τις διαχωριστικές γραμμές, ανέτρεψε τους κυριάρχους συμβολισμούς, απελευθέρωσε τις δυνατότητες χρήσης. Μέσα από τα αποτυπώματα της ατομικής και συλλογικής δράσης η πόλη επαναχρησιμοποιήθηκε και επανανοηματοδοτήθηκε, δίνοντας τη δυνατότητα σε χιλιάδες ανθρώπους να την οικειοποιηθούν. Η Κομμούνα ήταν η δημόσια σφαίρα του λόγου και του δρόμου και η ανακατάληψη του χρόνου που κυλούσε θλιβερά μέσα στις ώρες της καταναγκαστικής εργασίας και είχε συνθλιβεί στους ρυθμούς της επιβίωσης.
Ο μετασχηματισμός της πόλης, του ρυθμιζόμενου χώρου και χρόνου, μέσα από την επανάσταση στην καθημερινή και δημόσια ζωή, διαμορφώνει την ολοκληρωμένη ταυτότητα των κομμουνάρων. Ακριβώς σ' αυτή τη γεύση της ζωής που τους ανήκει αναφέρεται ο Μάραιη Μπουκτσίν, μιλώντας για τους κομμουνάρους της Μπελβίλ «*Αντιμετωπίζοντας μια αιματηρή σύγκρουση και μια σχεδόν βέβαιη ήττα, οι κομμουνάροι κλώτσησαν τη ζωή τους με την αυταπάρνηση των ανθρώπων οι οποίοι, έχοντας γευτεί την εμπειρία του ανοιχτού, δεν μπορούν πλέον να επιστρέψουν στα φέρετρα της καθημερινής ρουτίνας, της δουλειάς και της παραίτησης. Έκαψαν το μισό Παρίσι, μαχόμενοι ως το τέλος στα υψώματα της περιοχής τους».*

Στη μνήμη της Κομμούνας, λοιπόν !



Δ2.4.2 Η ΠΟΛΗ ΤΟ ΜΑΗ



Ο Γερμανός κοινωνιολόγος Μπάρτ θεωρεί ότι «*ο άνθρωπος της μεγαλούπολης… δεν καταφέρνει πια να έχει μια τέτοια γενική εικόνα της όλο και πιο περίπλοκης ζωής στη συνολική πόλη, που να είναι γι' αυτόν μια δημόσια ζωή. Όσο περισσότερο η πόλη γίνεται μια σκοτεινή ζούγκλα τόσο πιο πολύ αποσύρεται στην ιδιωτική του σφαίρα, που ολοένα μεγαλώνει· τελικά όμως αντιλαμβάνεται ότι η δημόσια σφαίρα της πόλης διαλύεται, μεταξύ άλλων και επειδή ο δημόσιος χώρος διαστρέφεται σε μια κακοοργανωμένη επιφάνεια στην υπηρεσία της τυραννικής κυκλοφορίας των οχημάτων»*

Αυτή τη συρρίκνωση της δημόσιας σφαίρας και τον στραγγαλισμό της ανάμεσα στο ιδιωτικό βασίλειο και τη δημοσιότητα της κρατικής εξουσίας, ανέτρεψε ο Μάης στο Παρίσι, την πόλη που η φήμη της λαμπρότητας και των επαναστάσεών της στοιχειώνει το συλλογικό φαντασιακό.

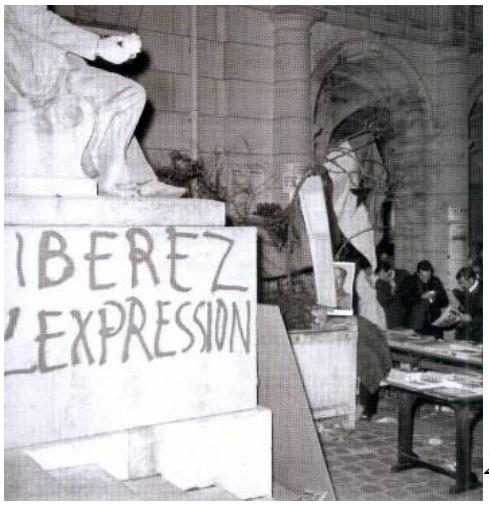
Ιστορικά, η δημόσια σφαίρα στη νεωτερική της εκδοχή εμφανίζεται τον 18ο και 19ο αιώνα με τη μορφή ελεύθερων ενώσεων πολιτών, πολιτικοποιείται και ριζισπαστικοποιείται με τη Γαλλική Επανάσταση, με κύριο περιεχόμενο την ελευθερία γνώμης και τον αγώνα κατά της λογοκρισίας και, στη συνέχεια, διαχωρίζεται σε επιμέρους δημοσιότητες που αντιστοιχούν στις κοινωνικές και ταξικές διαιρέσεις και πολώσεις.



Ο Μάης βρήκε τη δημόσια σφαίρα όχι μόνο συρρικνωμένη αλλά και δυναστευόμενη από τα ΜΜΕ, την κρατική τηλεόραση και τα κοινωνικά και πολιτιστικά στερεότυπα του Γκωλισμού. Έθεσε σε κίνηση ταυτόχρονα μια ελευθεριακή και μια αντισυστημική κριτική, μια καθολική αμφισβήτηση όχι μόνο των αρχαϊσμών της γαλλικής κοινωνίας αλλά και των καπιταλιστικών παραγωγικών και κοινωνικών σχέσεων και του ιμπεριαλισμού.

Για να ελευθερωθεί η κοινωνική δυναμική των αποκάτω, των συνασπισμένων φοιτητών, μαθητών, εργατών και ανέργων, των διανοουμένων και καλλιτεχνών αλλά και ευρύτατων λαϊκών στρωμάτων, τα υποκείμενα της κυριαρχίας και της εκμετάλλευσης έπρεπε, πρώτα απ' όλα να μιλήσουν και οπωσδήποτε, να δράσουν. Λόγος και δράση, εμπειρία και παραγωγή ιδεών σε κατακλυσμιαία μεγέθη και με τρόπους πρωτόγνωρους για εκατομμύρια ανθρώπων, απελευθέρωσαν την ουτοπία που έμοιαζε τότε ρεαλιστική.

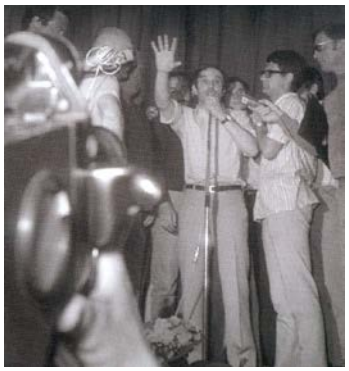




Σορβόννη

«Ξαφνικά όλοι είχαν κάτι να πουν. Κάτι που τους βάραινε εδώ και καιρό και δεν μπορούσε να περιμένει. Έπρεπε να μιλήσουν.»
Ζαν – Κλωντ Καριέρ








«Δεν ξέρω τι να πω, θέλω όμως να το πω»
σύνθημα του Μάη

«Φτάνουν οι πράξεις, θέλουμε λόγια»
σύνθημα του Μάη

αλλά και το αντίθετο
«Πρώτοι εμείς νιώσαμε έκπληξη βλέποντας πόσους ανθρώπους κινητοποίησε η ελευθερία της έκφρασης. Όμως η συγκυρία δεν ήταν σωστή, δεν είχαμε πλέον τίποτα να πούμε . Έτσι δράσαμε»
Ντανιέλ Κον Μπεντίτ (τέλη Απριλίου 1968)

«Μιλάτε στους γείτονές σας»
σύνθημα του Μάη

«Πράγματι η Γαλλία άρχισε να μιλάει και στη συζήτηση μπορούσε να πάρει μέρος όλος ο κόσμος. Εκείνη τη χρονιά η άνοιξη μπήκε με ρητορικές αποστροφές, φραστικές επιθέσεις, σλόγκαν και λέξεις, προκλήσεις που εκτοξεύονταν στο κεφάλι των αρχών, ενεργητικά ρήματα που εξέφραζαν έντονες επιθυμίες και λόγια που ανταλλάσσονταν. Οι Γάλλοι δεν ήθελαν να πάρουν την εξουσία είχαν όμως μια ασυγκράτητη επιθυμία να πάρουν τον λόγο. Κάτι που διαπίστωσε ο Μισέλ ντε Σερτώ μετά τα γεγονότα: **πήραμε τον λόγο το 1968, όπως πήραμε τη Βαστίλη το 1789.** ***Όλες οι αφηγήσεις, όλες οι μαρτυρίες για τις επαναστάσεις τη στιγμή που αποκρυσταλλώνονται μοιάζουν μεταξύ τους: ο δημόσιος χώρος διογκώνεται, οι συμφωνίες καταργούνται, οι απαγορεύσεις παραβιάζονται»***



Σερζ Ζιλί, 2007 (στην ηγεσία της UNEF, Εθνικής Ένωσης Φοιτητών Γαλλίας, τον Μάη)

Όλοι μιλούσαν και όλοι άκουγαν.

Μιλούσαν συνεχώς και οι τοίχοι. Μόνο στη Σορβόννη μετρήθηκαν γύρω στα 2.000 γκράφιτι. Η πόλη έγινε ο αυτοσχέδιος τύπος των εξεγερμένων.
Η (αντι)πληροφόρηση έτρεχε στους δρόμους από χιλιάδες δρομείς και η εικαστική της επιμέλεια αφορούσε τον καθένα/μια και, πάντως, το Λαϊκό Εργαστήρι (όπως το ονόμασαν) της Σχολής Καλών Τεχνών, που σχεδίαζε και τύπωνε ακατάπαυστα τις αφίσες των συλλογικών αποφάσεων.
Τότε ακόμα, τα ΜΜΕ δεν είχαν απόλυτη κυριαρχία όπως μερικές δεκαετίες αργότερα, που στις εξεγέρσεις (κατάρρευση ανατολικού μπλοκ, αντιπαγκοσμιοποιητικό κίνημα) η επαναστατική δύναμη της φυσικής παρουσίας των μαζών διαμεσολαβείται από την τηλεόραση για να μετατραπεί σε απανταχού παρουσία.















Η ΔΗΜΟΣΙΑ ΣΦΑΙΡΑ ΤΟΥ ΔΡΟΜΟΥ
Η ΑΝΑΚΤΗΣΗ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ







« Η ομορφιά υπάρχει στο δρόμο »
Σύνθημα του Μάη

Η δημόσια σφαίρα του λόγου άνθισε στη δημόσια σφαίρα του δρόμου και των κατειλημμένων σχολών, λυκείων, εργοστασίων, καταστημάτων, γραφείων, υπηρεσιών. Ο άνεμος της συνομιλίας έφερε στο φως το ατομικό και συλλογικό ασυνείδητο. Η απελευθέρωση της επιθυμίας δημιούργησε μια επινοητική δύναμη. Ο καθένας /μια μπορούσε να επινοήσει τον αυριανό κόσμο και να δώσει μια υπόμνησή του σήμερα μέσα από την εμπειρία που ζούσε.





«*Αυτό που συμβαίνει εδώ είναι πολύ σημαντικό, πολύ ωραίο. Όσοι έζησαν τα γεγονότα του'36 μας λένε ότι μπροστά στα σημερινά ήταν ασήμαντα. Εδώ και μια εβδομάδα έχουμε την αίσθηση ότι είμαστε οι εαυτοί μας και ότι γνωριζόμαστε. Αυτές οι λίγες μέρες μας έκαναν να ανακαλύψουμε ο ένας τον άλλο. Τώρα πια είμαστε ειλικρινείς. Τολμάμε να μιλήσουμε. Είναι καταπληκτικό. Σαν να βιώσαμε το σοσιαλισμό»*
Απεργός της Snecma, αεροναυπηγικής εταιρίας στο Παρίσι.










20 Μαρτίου: το προσωπικό της Όπερας διαδηλώνει έξω από το κτίριο *19*
Μαρτίου: μάχη για τη Σινεματέκ

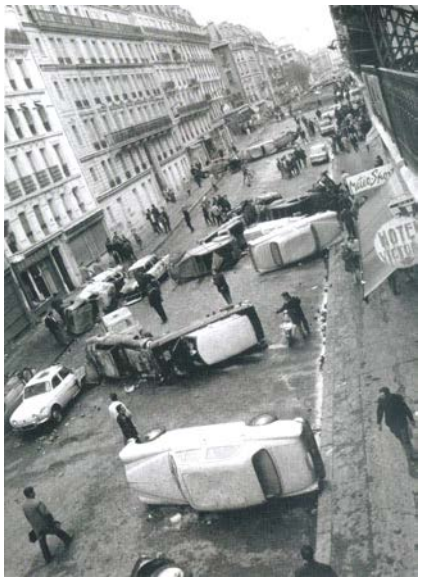




Η πόλη ανέπνευσε. Έγινε ελαφριά μέσα στην, κάποτε ασήκωτη, βαριά ομορφιά της. Χιλιάδες άνθρωποι τη διέσχιζαν καθημερινά απ' άκρη σ' άκρη, παίρνοντας τον δρόμο για την ελευθερία με τα πόδια, με ποδήλατα, με το αυτοκίνητο του γείτονα ή του περαστικού. Προάστια και κέντρο γεφύρωσαν τις αποστάσεις τους. Η Ναντέρ ενώθηκε με τη Σορβόννη και τη Μπιγιανκούρ (Ρενώ).



«Ρέκβιεμ για τον Général Moteur»
Λογοπαίγνιο με τον Ντε Γκώλ και την General Motors αλλά και ρέκβιεμ για ένα δυνάστη του δρόμου – το αυτοκίνητο.
Τις νύχτες των οδοφραγμάτων τα αυτοκίνητα θα χρησιμοποιηθούν διαφορετικά.



Η δημόσια σφαίρα προϋποθέτει την ελευθερία και αυτή η ελευθερία χρειάζεται την ευρυχωρία του δρόμου, των εργοστασιακών χώρων, των γηπέδων, των αμφιθεάτρων για να υπάρξει. Στους δημόσιους, τους κοινόχρηστους και συλλογικούς χώρους ανακτήθηκε η πόλη και η ελευθερία της μέσα από συγκρούσεις: καταλήψεις των εξεγερμένων, απωθήσεις από την αστυνομία, ανακαταλήψεις, σκληρές μάχες, διαδηλώσεις τόσο μαζικές που η κατάληψη των δρόμων να πραγματοποιείται de facto.
Το δημόσιο πρόσωπο της πόλης ήταν απρόσιτο, αόρατο μέχρι τον Μάη. Οι δημόσιοι θεσμοί που στεγάζονταν στο δημόσιο χώρο ήταν αυταρχικοί, κλειστοί, ιεραρχικοί, ελεγχόμενοι και οι χώροι τους αφιλόξενοι και απωθητικοί για τους ενοίκους τους. Ο Μάης έδωσε νέα νοήματα στη ζωή και τους χώρους που τη στέγαζαν Στους οριοθετημένους λειτουργικά και κοινωνικά – ταξικά χώρους της πόλης, έσπασε τις διαχωριστικές γραμμές, ανέτρεψε τους κυρίαρχους συμβολισμούς, απελευθέρωσε τις δυνατότητες χρήσης. Μέσα από τα αποτυπώματα της ατομικής και συλλογικής δράσης η πόλη

επαναχρησιμοποιήθηκε και επανανοηματοδοτήθηκε, δίνοντας τη δυνατότητα σε χιλιάδες ανθρώπους να την οικειοποιηθούν.
Μιλώντας για τις έννοιες αξία χρήσης, οικειοποίηση και κυριαρχία, ο Ανρί Λεφέβρ, ένας από τους ενεργούς διανοούμενους του Μάη, αναφέρεται στην αξία χρήσης ως βασικό στοιχείο προσέγγισης του κοινωνικού χώρου. Γύρω από την αξία χρήσης συγκροτείται η έννοια της οικειοποίησης του χώρου σε αντίθεση με αυτή της κυριαρχίας. Το γεγονός είναι ότι η χρήση επανεμφανίζεται έντονα, σε αντίθεση με την ανταλλαγή, στο χώρο γιατί συνεπάγεται όχι ιδιοκτησία αλλά οικειοποίηση. Η ίδια η οικειοποίηση συνεπάγεται χρόνο (ή χρόνους), ρυθμό (ή ρυθμούς), σύμβολα και μια πρακτική. Η πολιτική επενεργεί στην επανατοποθέτηση της αξίας χρήσης.
Το δικαίωμα στην πόλη με τον τρόπο που το έθεσε ο Λεφέβρ, όχι από την σκοπιά μιας χάρτας δικαιωμάτων, αλλά ως θέμα απόλαυσης μιας πλούσιας και πολυδιάστατης αστικής ζωής και θέμα της αυτορρυθμιζόμενης από τους ίδιους τους πολίτες καθημερινότητας, βρήκε εφαρμογή στο Παρίσι, τον Μάη.
Στους κατειλημμένους χώρους της πόλης, οι εξεγερμένοι ανέτρεπαν τον ρυθμισμένο από την παραγωγή και κατανάλωση χρόνο. Όπως λέει ο Ρενέ Βισνέ «*ανακαταλάμβαναν τον χρόνο που τόσο μελαγχολικά χανόταν μέσα στα εργοστάσια, στους αυτοκινητόδρομους, μπροστά στην τηλεόραση…Όλοι ήταν ικανοί να μετρήσουν το ποσό της ενέργειας της δημιουργικότητας που είχε συνθλιβεί στις περιόδους της επιβίωσης… Με τον ίδιο μετρητή Γκάϊντερ μπορούμε να εκτιμήσουμε τη θλίψη του ελεύθερου χρόνου όταν πληρώνουμε για να καταναλώνουμε βαριεστημένα τα ίδια τα εμπορεύματα που εμείς παράγουμε πάλι με πλήξη*».

Η ΑΦΥΠΝΙΣΗ ΤΗΣ ΜΝΗΜΗΣ
Ο ΛΑΟΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ






οδόφραγμα μπροστά στο δημαρχείο της πόλης (Hotel de Ville)

κάτω από το πεζοδρόμιο είναι η παραλία ποιητής κλέφτης της φωτιάς


«Η ελευθερία οδηγεί τον λαό»
De Eugène Delacroix *1862*




οδόφραγμα της Chaussee Menilmontant


οδόφραγμα στη γέφυρα Bourbon

Η Γαλλική Επανάσταση, η Κομμούνα, το Λαϊκό Μέτωπο

αναζωπυρώνονται στη συλλογική μνήμη τον Μάη με πολλούς τρόπους αλλά, κυρίως, με τα οδοφράγματα και τις αναφορές των εξεγερμένων στο λαό.



Ο Ντελακρουά ζωγράφισε τον περίφημο πίνακα «Η ελευθερία οδηγεί τον λαό» στα οδοφράγματα.

Ο Μανουέλ Καστέλς εισάγει στη συζήτηση για τον χαρακτήρα της Κομμούνας, ως ριζοσπαστικοποίησης των ιδεωδών της δημοκρατίας ή ως προάγγελου της προλεταριακής επανάστασης, την προσέγγισή της και ως αστικού κοινωνικού κινήματος – ενός κινήματος πολιτών για την ανατροπή των δεδομένων της πόλης. Εδώ συναντάται με τον Ανρί Λεφέβρ στη θεώρησή του της Κομμούνας ως αστικής επανάστασης , με την οποία οι εργάτες που είχαν απωθηθεί στην περιφέρεια της πόλης, με τα έργα που πραγματοποίησε μετά το 1850 ο βαρώνος Οσμάν, επαναϊδιοποιούνται τον χώρο, προσπαθούν να ξαναπάρουν την πόλη στην κατοχή τους μέσα σε μια ατμόσφαιρα πολεμικής και λαμπρής γιορτής.





Το οδόφραγμα ήταν το ιστορικό σύμβολο του Παρισινού Μάη και η πέτρα – ψηφίδα του πλακόστρωτου ένα είδος σφραγίδας του κινήματος. Με το σύνθημα «*κάτω από το πεζοδρόμιο είναι η παραλία»* οι νέοι, όπως μας λέει ο Ροβήρος Μανθούλης, «*ξήλωναν το καλντερίμι σαν να ήταν ανθόκηπος. Και πέταγαν τις τετράγωνες πέτρες σαν να ήταν λουλούδια».* Ένα από τα συνθήματα του Μάη: *Σ' αγαπώ! Ω πες μου το μ' ένα μπουκέτο πέτρες.*





Οδοφράγματα στήνονται με πέτρες, με κάγκελα, με αναποδογυρισμένα αυτοκίνητα για να οριοθετήσουν την οικειοποίηση του δρόμου «*Οι δρόμοι ανήκαν σ' αυτούς που τους έσκαβαν για να βγάλουν τις πέτρες»* (Ρενέ Βισνέ)

«Τώρα τα κάγκελα γύρω από τα δένδρα φράζουν τη λεωφόρο. Το πλήθος είναι ο κυρίαρχος του δρόμου. Έχει ξανανιώσει. Αθόρυβα αφομοιώνει τους καταδιωκόμενους και δεν κάνει τίποτε για να βοηθήσει του διώκτες». (Ζακ Μπεϊνάκ).





Το βράδυ της 10ης Μαΐου, ύστερα από άρνηση του υπουργού Παιδείας ν' ανοίξει τη Σορβόννη, 20-30.000 «λυσσασμένοι» διαδηλωτές φτάνουν στο Καρτιέ Λατέν. «*Είναι η γειτονιά μας, ας την καταλάβουμε»* προτρέπει ο Ντανιέλ Κον Μπεντίτ.

60 οδοφράγματα και κεντρική οδός οδοφραγμάτων η οδός Γκε Λυσάκ.

Ο Ζακ Μπεϊνάκ περιγράφει την ενθάρρυνση του κόσμου που ξεδίπλωνε κόκκινες σημαίες στα μπαλκόνια, το πρωτόγνωρο αίσθημα των καταληψιών που έφερνε δάκρυα στα μάτια πριν αρχίσουν τα δακρυγόνα, την επίθεση της αστυνομίας στις 2:18 το πρωί για να καθαρίσει το Καρτιέ Λατέν από τα οδοφράγματα.





κατάληψη του Χρηματιστηρίου
το κτίριο τυλίγεται στις φλόγες

Απολογισμός των συγκρούσεων:
460 προσαγωγές, 367 τραυματίες. Είχαν προηγηθεί οι συμπλοκές της 6ης Μαΐου με 422 προσαγωγές και 600 τραυματίες και ακολούθησε η νύχτα της 24ης Μαΐου όπου όλα ήταν δυνατά. Αυτή τη φορά, οι φοιτητές και οι εργάτες είχαν μετακινήσει τη σύγκρουση στο σιδηροδρομικό σταθμό Γκαρ ντε Λυόν και στην περιοχή πραγματοποιήθηκε η σφοδρότερη, ίσως, σύγκρουση του Μάη με την αστυνομία. Το ίδιο βράδυ παραδόθηκε στις φλόγες το Χρηματιστήριο από ομάδα διαδηλωτών με επικεφαλής τον Αλέν Ζεσμάρ, γενικό γραμματέα του Συνδικάτου Εκπαιδευτικών Ανωτάτης Εκπαίδευσης.
Οι συγκρούσεις με την αστυνομία, αν και δεν υπήρξαν τραγικά αιματηρές (4 νεκροί), ήταν βίαιες σε όλη τη διάρκεια της εξέγερσης. Έτσι, το κράτος προσωποποιείται από τους εξεγερμένους από τη μια στο πρόσωπο του Ντε Γκώλ και από την άλλη στην αστυνομία, κυρίως τα περιώνυμα CRS = SS. Συνολικός απολογισμός των ταραγμένων εβδομάδων: 1910 τραυματίες των δυνάμεων καταστολής, 1450 των διαδηλωτών.





Ο Ζακ Μπεϊνάκ, περιγράφει την αστυνομία:
«*στη διασταύρωση του Σαν Ζερμαίν ντε Πρε, η κεφαλή της διαδήλωσης σταματά απότομα. Στα 100 μέτρα, στο ύψος του αγάλματος του Ντιντερό, ένα φράγμα από αστυνομικούς, πυκνό, ακίνητο, απειλητικό, εξοπλισμένο με γκλομπ, καραμπίνες και βομβιδοβόλα, καλύπτει το πάνω μέρος του δρόμου. Η πορεία σιωπά, σαν να υπνωτίστηκε από το θέαμα. Το Κράτος αποκαλύπτεται στην πιο ανελέητη, βίαιη και μοχθηρή μορφή του*»

Μαζικές διαδηλώσεις





Φυσικά, τα πλήθη του Μάη δεν εμφανίζονται μόνο στα οδοφράγματα.
Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η μαζική παρουσία δεκάδων και εκατοντάδων χιλιάδων στις διαδηλώσεις τις καθιστά όπλο μεγάλης δυναμικής και η εξίσου μαζική παρουσία στους κατειλημμένους χώρους τους μετατρέπει σε εργαστήρια επινόησης ενός νέου κόσμου όπου η τάξη των αποκάτω θα έχει επιβληθεί στο χάος των κυρίαρχων.











Στις 13 Μαΐου 1968, με κάλεσμα των συνδικάτων οι απεργοί πραγματοποιούν πορεία και συναντιόνται στην πλατεία Ρεπουμπλίκ με τους φοιτητές. Στη φωτογραφία αυτή πορεύονται μαζί οι ηγέτες του φοιτητικού κινήματος και ο γραμματέας της CFDT



κοινή διαδήλωση φοιτητών CGT





οι φοιτητές στο εργοστάσιο της Citroen στη Nanterre

η συνάντηση φοιτητών εργατών

Ο λαός επανήλθε τον Μάη στο προσκήνιο, όχι, όμως, ως εκλογικό σώμα ή φυτώριο μεγάλων ανδρών. Ο πολίτης, αυτή η αναιμική πολιτική δυνατότητα του ιδιώτη, περιβάλλεται τόση πυκνότητα πολιτικής ενέργειας που, διατρέχοντας με ιλιγγιώδη ταχύτητα τον ιστορικό χρόνο από τον πολίτη της Γαλλικής Επανάστασης στην Κομμούνα και το Λαϊκό Μέτωπο, χειραφετείται το 1968 και δημιουργεί το συλλογικό «εμείς», δίνοντας σάρκα και οστά στην αφηρημένη έννοια του λαού. Ο λαός τον Μάη δεν είναι ένα άυλο πληθυσμιακό μέγεθος, αν και οι αριθμοί των εξεγερμένων έχουν σημασία γιατί είναι ασύλληπτοι: 9 εκατομμύρια απεργοί στη μεγαλύτερη απεργία της χώρας και στις 13 Μαΐου η μεγαλύτερη διαδήλωση από την Απελευθέρωση, με τη συμμετοχή φοιτητών και εργατών.



















Οι εξεγερμένοι δεν εγκατέλειψαν τις ιστορικές λέξεις. Έδωσαν νέο περιεχόμενο σ' αυτές, ανασύροντας από τη συλλογική μνήμη τα νοήματα των ξεβράκωτων, των κομμουνάρων, των εργατών του Λαϊκού Μετώπου. Ο λαός τον Μάη υποστασιοποιείται στις Επιτροπές Δράσης, στις απεργιακές επιτροπές και τις ομάδες των κατειλημμένων εργασιακών χώρων, στα σώματα των διαδηλωτών και των οδοφραγμάτων.

Όμως, ο συνολικός γαλλικός λαός γρήγορα εμφανίστηκε διαιρεμένος. Μπορεί, ακόμα σήμερα, το 84% να είναι με το μέρος των εξεγερμένων αλλά τότε, όταν τα πράγματα τέθηκαν και ήταν επί της ουσίας διχαστικά ταξικά και ιδεολογικά, οι υποστηρικτές του στρατηγού Ντε Γκώλ οργάνωσαν την αντιπαράθεσή τους με μαζική διαδήλωση στην πλατεία Ομονοίας και κατέκλυσαν τα Ηλύσια Πεδία. Λίγο αργότερα ψήφισαν στις γενικές εκλογές τοποθετούμενοι στην άλλη όχθη του Μάη.
Ο Μάης δεν πήρε την εξουσία ούτε κέρδισε εκλογικά, άλλωστε δεν είχαν τεθεί τέτοιοι στόχοι. Όμως, ο Μάης, όχι οι αντίπαλοι του, πέρασε στην ιστορία και το φάντασμά του πλανιέται ακόμα πάνω από την Γαλλία, την Ευρώπη και τον κόσμο.

Βιβλιογραφία στην οποία βασίστηκε το κείμενο:

- Lefebvre, Henri (1974): *The Production of Space,* tr. D. Nicholson-Smith, Oxford, UK and Cambridge, MA Blackwell, 1991.
- Lefebvre, Henri (1996): *Writing on Cities, Part II Right to the City,* Blackwell Publishing (1996), ελλην. μτφρ. Π. Τουρνικιώτης, Κ. Λωράν, *Το Δικαίωμα στην Πόλη,* εκδ. Παπαζήση 1977.
- Castells, Manuel (1983): *The City and the Grass Roots,* University of California Press Berkeley, and Los Angeles,1983
- Gasguet Vasco *: Les 500 affishes de Mai 68, Balland, 1978, ελλην.* μετάφραση *Μάης '68, οι αφίσες,* Γιολάντα Γεωργαντζή , εκδόσεις Βιβλιοπέλαγος, Αθήνα 2008.
- *La France en 1968,* editions Hoebeke , 2007 ελλην. μετάφραση *Ο Μάης του '68 στη Γαλλία και τον κόσμο,* Τζένη Κωνσταντίνου, εισαγωγή: Σερζ Ζιλί, κείμενα: Ζαν Λουί Μαρτζορατί, εκδόσεις Μεταίχμιο 2008.
- *Mai 68,* editions Denoel, 2008 ελλην. μετάφραση *Μάης '68*, Κατερίνα Κιτίδη πρόλογος: Daniel Cohn-Bendit, εκδόσεις Πολύπροπον, 2008.
- Habermas Jurgen, *Strukturwandel der Offentlichkeit,* ελλην. μετάφραση *Αλλαγή δομής της δημοσιότητας*, Λευτέρης Αναγνώστου, εκδόσεις Νήσος, 1997

Δ2.5 ΔΙΕΘΝΗ ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΠΟΚΑΤΩ. Η ΑΝΑΚΤΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Συμπερασματικά: στο μεγάλο μέρος του κόσμου η πόλη έχει χάσει την ενότητά της μέσα στη χαώδη αστικοποίηση.

Η αστικοποίηση, ως επεκτατική διαδικασία του αστικού χώρου σε βάρος της υπαίθρου, με αποτέλεσμα η σχέση ισορροπίας μεταξύ τους ν' ανατρέπεται ριζικά, έχει λάβει εκρηκτικές διαστάσεις, υπονομεύοντας εμφανώς κατά τον 21ο αιώνα την ίδια τη βιωσιμότητα του πλανήτη. Η κλιματική αλλαγή είναι εμφανής στις θηριώδεις περιβαλλοντικές καταστροφές και τα εκατομμύρια προσφύγων εξαιτίας της. Η ιστορική εξέταση των πόλεων μας θυμίζει ότι έχουμε διανύσει έτη φωτός τους τελευταίους αιώνες προς την αποσύνθεση των πόλεων και την καταστροφή της υπαίθρου και της φύσης.

Στις ιστορικές πόλεις της αρχαιότητας, του μεσαίωνα και της αναγέννησης, τα τείχη όριζαν δύο διακριτούς κόσμους με σχέσεις ταυτόχρονα ανταγωνισμού και αμοιβαιότητας μεταξύ τους. Η πόλη ως υλική πραγματικότητα, με σύνθετες λειτουργίες σε ανάλογους χώρους, εκφράζει διαχρονικά όχι μόνο τον κοινό χώρο συμβίωσης αλλά και τους θεσμούς που ορίζουν αυτή τη συμβίωση. Οι χωρικές ενότητες είναι ταυτόχρονα πολιτικές κοινότητες και η πολιτική θέσμιση αποτυπώνεται σε δημόσιους σημαίνοντες χώρους. Αντίθετα, η αστικοποίηση περιγράφει την αμορφία και την απουσία ταυτότητας μιας διαρκούς και χωρίς όρια επέκτασης του αστικού χώρου

Η μητρόπολη αποτέλεσε μια τεράστια αλλαγή κλίμακας αλλά δεν έχασε, παρά τις ιλιγγιώδεις μεταμορφώσεις και εσωτερικές διαιρέσεις, την υπόστασή της ως κοινού τόπου μιας διαιρεμένης σε τάξεις κοινωνίας πόλης. Συγκροτούμενες και ανασυγκροτούμενες οι μεγάλες πόλεις και μητροπόλεις δεν υψώνουν αδιαπέραστα τείχη ανάμεσα στους φτωχούς και τους πλούσιους, ενώ ο δημόσιος χώρος εκλαμβάνεται και σχεδιάζεται ως τόπος της αποδεκτής συμβίωσης. Ήδη, όμως, ο 20ος αιώνας κατά τις τελευταίες δεκαετίες και ο 21ος αιώνας χαρακτηρίζονται από ριζικές αλλαγές κλίμακας και συνοχής. Όχι μόνο η αστικοποίηση τείνει να εξαφανίσει τον αγροτικό χώρο και τις εκεί παραγωγικές δραστηριότητες αναπαραγωγής των ανθρώπινων κοινωνιών, αλλά έχει ταυτόχρονα διαλύσει την έννοια της ιστορικής πόλης και της μητρόπολης.

Οι τεράστιες αστικές συσσωρεύσεις της Αμερικής, της Ασίας και της Αφρικής - οι μεγα-πόλεις δεν διαθέτουν ούτε χωρική ούτε θεσμική συνεκτικότητα. Πρόκειται για παράπλευρες πληθυσμιακές εγκαταστάσεις που χωρίζονται στο εσωτερικό τους με αυστηρά φρουρούμενα τείχη προστασίας των ελίτ από τις φτωχές μάζες των γηγενών και των μεταναστών.

«Αν ή λέξη «πόλη» έκφραζε παραδοσιακά μια ξεκάθαρα προσδιορίσιμη αστική δυνατότητα, τότε ή Ν. Υόρκη, το Σικάγο, το Λος Άντζελες - ή το Παρίσι, το Λονδίνο, ή Ρώμη - είναι πόλεις μόνο στ' όνομα.

Στην πραγματικότητα, είναι τεράστιες αστικές συσσωρεύσεις, που χάνουν σταθερά κάθε ξεχωριστή μορφή και ποιότητα. Πραγματικά, εκείνο πού ενώνει αυτές τις πόλεις κάτω από μια κοινή επικεφαλίδα, δεν είναι πια οι πολιτιστικές και κοινωνικές ευκολίες πού ξεχώριζαν κάποτε την πόλη απ' την ύπαιθρο, αλλά τα κοινά προβλήματα που σημαδεύουν την πολιτιστική τους διάλυση και κοινωνική κατάρρευση»[1]

Οι θέσεις που παρουσιάζει ο Murray Bookchin στο βιβλίο του «*From Urbanization to Cities: Toward a New Politics of Citizenship» «αναπτύσσονται σε αντιπαράθεση με το ευρύτερο υπόβαθρο της εξέλιξης και της παρακμής της ζωής της πόλης ως αποτέλεσμα μιας μέγιστης απειλής εξίσου για την πόλη και την ύπαιθρο: της αστικοποίησης»*[2]. Αναφέρεται *«στην ύπαρξη αυτής της απειλής, όχι μόνο ως γεωγραφικής εξάπλωσης/διάχυσης αλλά επίσης ως καταστροφικής αποστέρησης της ανθρωπινότητας της ζωής της πόλης, λόγω αποσύνθεσης της κοινότητας και αποφυσικοποίησης της αγροτικής ζωής»* [3]

Οι επιμέρους κοινότητες διακριτών εθνικών ομάδων, που συνωστίζονται για να επιβιώσουν στις σύγχρονες μεγα-πόλεις δοκιμάζονται από πολλαπλούς διαχωρισμούς και δεν συντίθενται κοινωνικά.

Ο Bookchin αντιτίθεται στην απόδοση της έννοιας της πόλης μέσω της ονομασίας της «*σε κάθε αστικό σύνολο που είναι δημογραφικά υπερπλήρες, χωρικά υπερμεγέθες και, πιο σημαντικό, που κατοικείται από άτομα των οποίων η εργασία δεν σχετίζεται πλέον άμεσα με την καλλιέργεια της τροφής»*[4] Έτσι, μας λέει, *«τείνουμε να αναφέρουμε μια διάχυτη μητροπολιτική έκταση απλά ως υπερμεγέθη πόλη αν και πρόκειται για μια συσσώρευση "πόλεων" που οι Αμερικάνοι αποκαλούν "αστικές ζώνες" και οι Βρετανοί "conurbations"».* [5]

Στις αχανείς αυτές χωρικές συγκεντρώσεις η συνθήκη της πόλης ως πολιτικής κοινότητας είναι αδύνατον να υπάρξει. Έχει απολεσθεί η συγκολλητική ύλη του σώματος των πολιτών που συγκροτούν το ενιαίο πολιτικό σώμα.

Η επεκτατική σύγχρονη αστικοποίηση και η αδυνατότητα θέσμισης ως πόλεων - κοινοτήτων αυτών των αχανών συσσωρεύσεων βρίσκονται στον πυρήνα του χαρακτήρα των κρίσεων/εξεγέρσεων όπως αυτές του Λος Άντζελες και των Παρισινών προαστίων, ή των αχανών πόλεων στις 3 ηπείρους: Ασία, Αμερική, Αφρική.

Παραταύτα, τόσο το αντιπαγκοσμιοποιητικό κίνημα όσο και το κίνημα των πλατειών, ανασύνθεσαν, μέσα από επιμέρους συλλογικές θεσμίσεις και πρακτικές αντίστασης των αποκάτω, τη μνήμη της πόλης η οποία ανακτά το όνομά της και συμπυκνώνεται συμβολικά στα κέντρα και τις πλατείες της. Πολύ περισσότερο που η ανάδυση του πλήθους ως λαού, μέσω της αυτοθέσμισής του ως αντιπαγκοσμιοποιητικού κινήματος ή κινήματος των πλατειών, στις πόλεις και τις πλατείες, ανακαλεί τη μακρόχρονη ιστορία των πόλεων και την πρωταρχική συνάθροιση των ανθρώπων ως πολιτών: την αγορά.

Η έννοια του πολίτη και της άμεσης συμμετοχής στους πολιτικούς θεσμούς της πόλης, με κορυφαία έκφρασή της την Αθηναϊκή Δημοκρατία, δεν έχει, παρά τις ιστορικές μεταλλαγές, εξαφανιστεί στα σύγχρονα συμφραζόμενα. Αναβιώνει εκεί όπου η πολιτική των αποκάτω ασκείται αυτοπρόσωπα και ενσώματα, πρωτίστως σε στιγμές που η λάμψη της αντίστασης και των κοινωνικών αγώνων διακόπτει το συνεχές είτε αυταρχικών καθεστώτων είτε σύγχρονων δημοκρατιών, στις οποίες, παρά την ελευθερία της πολιτικής εκπροσώπησης και της πολιτικής δράσης, η έννοια του πολίτη έχει θεσμικά συρρικνωθεί στο αναφαίρετο εκλογικό του δικαίωμα.

Σε κάθε περίπτωση, πέραν των εξαιρετικών ιστορικών στιγμών ανασύστασης της πόλης ως ανακτημένου χώρου των αποκάτω σε αντιπαράθεση με τους περίκλειστους χώρους της εξουσίας και των ελίτ, το αντιπαγκοσμιοποιητικό κίνημα και το κίνημα των πλατειών επανέφεραν γενικότερα το "*Δικαίωμα στην Πόλη*" ο Henry Lefebvre. Η σύγχρονη πληθυσμιακή υπερσυσσώρευση και η πολεοδομικά χαοτική διάχυση της πόλης σε αστικές περιοχές, προάστια και παραγκουπόλεις εκατομμυρίων έχει υπονομεύσει το παραπάνω δικαίωμα. Το "*Δικαίωμα στην Πόλη*" αναβλύζει από την ίδια την υλική και πολιτική υπόσταση της ιστορικής πόλης - αντιφατικής κοινωνικά και χωρικά διασπασμένης - που διαφυλάσσει όμως, ως κιβωτός μνήμης, τόπους πλούσιους σε μορφές και πολυσήμαντους κοινωνικά, τόπους αξιοβίωτους που κάνουν δυνατή την κοινότητα της συμβίωσης.

Σύμφωνα με τον Henry Lefebvre, *«το δικαίωμα στην πόλη δεν μπορεί να νοηθεί ως απλό δικαίωμα επίσκεψης ή επιστροφής στις παραδοσιακές πόλεις, δεν μπορεί να διατυπωθεί, παρά μόνο ως* δικαίωμα στην αστική ζωή, *μετασχηματισμένη, ανανεωμένη. Κι αν το αστικό πλέγμα περισφίγγει την ύπαιθρο και ό,τι επιζεί από την αγροτική ζωή, λίγο ενδιαφέρει: αρκεί να βρει το "αστικό" τη μορφολογική του βάση, την πρακτικο-αισθητή υλοποίησή του. Το "αστικό": τόπος συνάντησης, προτεραιότητα της αξίας χρήσης, εγγραφή στο χώρο ενός χρόνου που θα αναγορευθεί ανώτατο αγαθό ανάμεσα στα αγαθά».*[6]

«*Το δικαίωμα στην πόλη εκδηλώνεται ως υπέρτατη μορφή των δικαιωμάτων : δικαίωμα στην ελευθερία, στην εξατομίκευση μέσα στην κοινωνικοποίηση, στην κατοικία και το κατοικείν. Το δικαίωμα στο* έργο *(στη συμμετοχική δραστηριότητα) και το δικαίωμα στην* προσοικείωση (*εντελώς διαφορετικό από το δικαίωμα στην ιδιοκτησία) εξυπονοούνται μέσα στο δικαίωμα στην πόλη».* [7]

Επαναφέροντας, στηριγμένος στον Lefebvre, το «Δικαίωμα στην Πόλη» στα σύγχρονα συμφραζόμενα, ο David Harvey, μας θυμίζει ότι η ιδέα αυτού του δικαιώματος «*δεν προέρχεται βασικά από διάφορα πνευματικά πάθη και μόδες... γεννιέται στους δρόμους, στις γειτονιές, ως κραυγή καταπιεσμένων ανθρώπων για βοήθεια και επιβίωση σε στιγμές απελπισίας».* [8]

Αυτό το «Δικαίωμα στην Πόλη» είχαν απωλέσει οι νέοι των Παρισινών Προαστίων, όταν άναβαν φωτιές για να κάνουν ορατή την απελπισία να ζεις αποκλεισμένος σε αχανείς χώρους, αποθήκες ανθρώπων, χωρίς οδό κοινωνικής διαφυγής.

Ο Harvey τονίζει τον ουσιαστικό ρόλο των κοινωνικών κινημάτων για την επαναφορά με σύγχρονους όρους του Δικαιώματος στην Πόλη. Για παράδειγμα, στο σύνταγμα της Βραζιλίας το 2001 ενσωματώθηκαν κάποιες ρήτρες που διασφαλίζουν αυτό το δικαίωμα λόγω του ρόλου που διαδραμάτισαν τα κοινωνικά κινήματα για τη στέγαση στην προώθηση του εκδημοκρατισμού. Άλλο σημαντικό επίτευγμα που αποδίδει υλικότητα στο "*Δικαίωμα στην Πόλη*" είναι ο συμμετοχικός προϋπολογισμός του Πόρτο Αλέγκρε, η συνάντηση του Παγκόσμιου Κοινωνικού Φόρουμ σ' αυτή την πόλη, όπως και η δημιουργία στις ΗΠΑ της Εθνικής Συμμαχίας για το Δικαίωμα στην Πόλη από τα κοινωνικά κινήματα των αστέγων, κατά του εξευγενισμού και της ποινικοποίησης των φτωχών και της διαφορετικότητας.

Ο David Harvey αναφέρεται στο μείζον θέμα της εποχής μας, άρρηκτα συνδεδεμένο με την κλιματική αλλαγή, που αφορά στην παγκόσμια υπερχειλίζουσα αστικοποίηση ως διαδικασία απορρόφησης του πλεονάζοντος κεφαλαίου. Όχι μόνο υφαρπάζονται τμήματα της ιστορικής πόλης από τους κατοίκους της για να δημιουργηθούν ακριβές περιοχές κατοικίας, κέντρα εμπορίου και αναψυχής αλλά, ταυτόχρονα, λόγω αχαλίνωτων επεκτάσεων, η πόλη μετατρέπεται σε ένα αστικό συνεχές, διαχωρισμένο σε ταξικά υποσύνολα με σινικά τείχη μεταξύ τους.

Το "*Δικαίωμα στην Πόλη*" βουλιάζει για τα εκατομμύρια των απόβλητων λαϊκών τάξεων στην αμορφία, την εγκατάλειψη και την έλλειψη οποιασδήποτε δημόσιας φροντίδας. Καθίσταται ανυπόστατο σε χώρους που εγκαταβιούν οι απόβλητοι φτωχοί των σύγχρονων μεγα-πόλεων όπου οι δυνάμεις καταστολής αναγορεύονται σε ρυθμιστή του ελέγχου των ανθρώπινων απορριμμάτων.

Το αντιπαγκοσμιοποιητικό κίνημα έθεσε έμπρακτα τις τεράστιες ανισότητες που διαλύουν τον σύγχρονο κόσμο. Στις πόλεις που πραγματοποιήθηκαν οι Σύνοδοι των εκπροσώπων των ισχυρότερων παγκόσμια κρατών συγκρούστηκαν οι άτακτες δυνάμεις της δημοκρατίας με τις δυνάμεις καταστολής που είχαν αναλάβει να περιφρουρήσουν τους εκπροσώπους της παγκόσμιας ελίτ του πλούτου και της εξουσίας. Και όχι μόνο κατάφεραν να έχουν δυναμική παρουσία αλλά και να συνενώσουν ένα τεράστιο αριθμό κοινωνικών κινημάτων, συνδικάτων, αγροτικών ενώσεων, φεμινιστικών και οικολογικών οργανώσεων, ΜΚΟ, πολιτικών ομάδων και πάσης φύσεως συλλογικοτήτων, που αντιπροσωπεύουν τις ανάγκες και τα αιτήματα των πολλών.

Το αντιπαγκοσμιοποιητικό κίνημα πολιόρκησε με τα λιανοντούφεκα της οργής και του θάρρους τις κόκκινες, πανταχόθεν φρουρούμενες ζώνες των κυρίαρχων. Στις πόλεις των συναντήσεων των G και στο πλαίσιο των σύγχρονων κοινωνικών και ταξικών αγώνων το πλήθος των αποκάτω επανέφερε το ζωντανό στη συλλογική μνήμη "*Δικαίωμα στην Πόλη*" ανακτώντας έμπρακτα αυτό το δικαίωμα. Κατάφερε δηλαδή, με τη μαζική παρουσία του και "πολιορκώντας" τις απομονωμένες και φρουρούμενες, "*κόκκινες ζώνες*", ν' ανατρέψει τα σχέδια εκκένωσης των πόλεων από τους κατοίκους τους και απομόνωσης των διαφωνούντων. Τόσο το αντιπαγκοσμιοποιητικό κίνημα όσο και το κίνημα των πλατειών λίγα χρόνια μετά εξέφρασαν χωρικά και πολιτικά, με ad hoc αυτοθέσμιση, τον πληθυντικό λαό της πόλης, που διακήρυξε αυτοπρόσωπα και ενσώματα το επικαιροποιημένο στο τέλος του 20ου και τις αρχές του 21ου αι. "*Δικαίωμα στην Πόλη*".

Δ2.6 ΤΟ ΑΝΤΙΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΔΙΕΚΔΙΚΕΙ ΤΗΝ ΠΟΛΗ

«Στις αρχές του 21ου αι., πιθανότατα για πρώτη φορά μετά το 1968, το κύμα κινητοποίησης για μια παγκοσμιοποίηση από τα κάτω (συχνά αποκαλούμενο κίνημα παγκόσμιας δικαιοσύνης), φαίνεται να διαθέτει τη δυνατότητα μιας συνολικής και γενικευμένης αμφισβήτησης, που συνδυάζει τυπικές θεματικές ταξικών κινημάτων με θεματικές συνυφασμένες με νέα κοινωνικά κινήματα, όπως η οικολογία και η ισότητα των φύλων»[9], αναφέρουν οι Donatella della Porta και Mario Diani στο βιβλίο τους "*Κοινωνικά κινήματα, μια εισαγωγή*", που εκδόθηκε το 1999 πριν το Σιάτλ.

Η αλήθεια είναι ότι το κίνημα από το Σιάτλ (1999) μέχρι την Αθήνα (2006) χαρακτηρίζεται κυρίως ως αντιπαγκοσμιοποιητικό, εκφράζοντας πρωτίστως την απόρριψη της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης που προωθεί νέους όρους εκμετάλλευσης και αφανισμού δισεκατομμυρίων ανθρώπων, θέτοντας σε σοβαρό κίνδυνο την επιβίωση του πλανήτη. Σίγουρα ο όρος "*κίνημα παγκόσμιας δικαιοσύνης*" υποδεικνύει ότι το επίδικο στο τέλος του 20ου και του επερχόμενου 21ου αιώνα είναι οι τεράστιες ανισότητες παγκόσμια και η επιδείνωσή τους. Αντίστοιχα, ο ριζοσπαστικής αριστερής προέλευσης όρος «*εναλλακτική παγκοσμιοποίηση*» εξέφραζε, ταυτόχρονα, την άρνηση περιχαράκωσης στο εθνικό κράτος και την ανατροπή των διεθνοποιημένων σχέσεων ισχύος και πλούτου, υπέρ της φιλίας και συνεργασίας των λαών για την από κοινού αντιμετώπιση των παγκόσμιων προβλημάτων, όπως η φτώχεια και η καταστροφή του περιβάλλοντος και του κλίματος. Με τον όρο αυτό εκφράστηκε και ο ιστορικός διεθνισμός της αριστεράς. Το αντιπαγκοσμιοποιητικό κίνημα ήταν ετερογενές, πολυθεματικό και πολύμορφο. Αυτή όμως η διεθνής συνάντηση εκατομμυρίων ανθρώπων κατάφερε να βρει κοινό βηματισμό, κοινά υπερκείμενα επίδικα και κοινά αιτήματα. Κατάφερε να στηρίζει κοινούς και αλληλέγγυους αγώνες, να πολιορκήσει τις κόκκινες ζώνες και να οργανώσει εναλλακτικά Φόρα των Αποκάτω.

Όπως αναφέρουν πάλι οι Della Porta και Diani «*ολοένα και περισσότερο οι ταυτότητες ορίζονται στο πλαίσιο μιας επιταχυνόμενης πολιτιστικής παγκοσμιοποίησης»*[10]. Η παγκοσμιοποίηση επέφερε σημαντικές πολιτισμικές αλλαγές στο σημερινό κόσμο. Μια προϊούσα αλληλεξάρτηση, όπου οι κοινωνικές δράσεις σε συγκεκριμένο τόπο και χρόνο επηρεάζονται όλο και πιο πολύ από δράσεις που εκτυλίσσονται σε άλλους μακρινούς τόπους.

Όπως παρατηρεί ο Giddens «*η παγκοσμιοποίηση συνεπάγεται τη δημιουργία και την εντατικοποίηση μιας παγκόσμιας κοινωνικής σχέσης που συνδέει διακριτές τοπικότητες με τρόπο που τα τοπικά δρώμενα διαμορφώνονται από δράσεις οι οποίες εκτυλίσσονται μίλια μακριά και το αντίστροφο*»[11]... Η επανεμφάνιση διαφόρων εθνικισμών, θρησκευτικών, ισλαμικών και άλλων φονταμενταλισμών, εκφράζει μια βίαιη αντίδραση μέρους του πληθυσμού στις ισοπεδωτικές πλευρές της παγκοσμιοποίησης. Ενώ η πολιτισμική παγκοσμιοποίηση προξενεί εν μέρει απώλεια της εθνικής ταυτότητας, οι νέες τεχνολογίες προμηθεύουν, ταυτόχρονα, εντυπωσιακό οπλοστάσιο εργαλείων για παγκόσμιες διασυνδέσεις και δράσεις, διευκολύνοντας την επικοινωνία μεταξύ κόσμων, που άλλοτε ήταν απόμακροι, σε κοινούς στόχους. Μέσω των εθνικών και διεθνικών κινημάτων και της συνεργασίας τους κατανοείται η αναγκαία προσέγγιση των προβλημάτων ως παγκόσμιων και διευκολύνονται οι κινητοποιήσεις σε διεθνές επίπεδο. Η εθνική διάσταση αναπροσαρμόζεται και ως διεθνική.

Σίγουρα οι μετέχοντες/μετέχουσες στις διεθνείς κινητοποιήσεις από το Πόρτο Αλέγκρε, το Σιάτλ μέχρι το Νταβός, τη Γένοβα, τη Φλωρεντία, το Παρίσι, το Λονδίνο, την Αθήνα και τις άλλες πόλεις είναι οι πλέον εξοικειωμένοι με τις διεθνείς διαστάσεις των θεμάτων που ορίζουν τις κινητοποιήσεις και με τις έννοιες της παγκόσμιας δικαιοσύνης και της εναλλακτικής παγκοσμιοποίησης. Η ξέφρενη παγκοσμιοποίηση του καπιταλισμού και η ασύλληπτη συσσώρευση πλούτου στο 1%, όπως θα πουν αργότερα οι πλατείες, διαλύει χώρες και καθιστά, με τη βοήθεια αυταρχικών η ολοκληρωτικών καθεστώτων, απόβλητους εκατομμύρια ανθρώπων. Ο αγώνας κατά του σύγχρονου παγκοσμιοποιημένου νεοφιλελεύθερου καπιταλισμού θέτει ζητήματα παγκόσμια που επηρεάζουν όλες τις χώρες, όπως και ευρύτερες επικράτειες χωρών: η κλιματική αλλαγή, οι τοπικοί πόλεμοι και οι δικτατορίες, τα πυρηνικά, τα μεταλλαγμένα, η δραματική συρρίκνωση του αγροτικού χώρου, η γενικευμένη ανεργία και η εκμετάλλευση με όρους σύγχρονης δουλείας, τέλος η καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και οι καταπιεστικές μορφές πατριαρχίας και θρησκευτικών απαγορεύσεων σε βάρος των γυναικών.

Απέναντι σ' αυτές τις τεράστιες ανισότητες, τη φτώχεια των πολλών και την καταστροφή του πλανήτη κινητήρια δύναμη αντίστασης των λαών και των ανθρώπων παγκόσμια μπορεί να είναι η "Αγανάκτηση". Λέει ο Στεφάν Εσέλ στο μικρό βιβλιαράκι του με τον τίτλο «Αγανακτήστε!», που

κυκλοφόρησε την εποχή των Πλατειών αποτελώντας ένα εκδοτικό φαινόμενο (1,5 εκατ. αντίτυπα η πρώτη έκδοση στη Γαλλία). «*Εμείς οι βετεράνοι των αντιστασιακών κινημάτων και των μαχόμενων δυνάμεων της Ελεύθερης Γαλλίας καλούμε τις νεότερες γενιές να μεταδώσουν την κληρονομιά και τα ιδανικά της. Τους λέμε : πάρτε τη σκυτάλη, αγανακτήστε! ...* (για να συναντήσετε) *το ρεύμα της ιστορίας, που πρέπει να συνεχιστεί χάρη στον καθέναν από μας*» [12]. Ο Εσέλ υπενθυμίζει ότι η νίκη των δυνάμεων της δημοκρατίας οδήγησε στην ελεύθερη Γαλλία σε ένα πρόγραμμα που συγκέντρωσε ένα σύνολο αρχών και αξιών στις οποίες θα στηρίζονταν η σύγχρονη δημοκρατία μετά την απελευθέρωση. Τότε δημιουργήθηκε το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας και εθνικοποιήθηκαν οι βασικές πηγές πλούτου και οι υπηρεσίες της χώρας.
Ανάλογη είναι η αγανάκτηση που εκφράζει στην εποχή του αντιπαγκοσμιοποιητικού κινήματος το σύνθημα των Ζαπατίστας Ya basta! (Φτάνει πια!), το οποίο έγινε παγκόσμιο.

Παραπομπές

1. Μπούκτσιν Μάρραιη, *Τα όρια της Πόλης*, ελλην. μτφρ. Νταλιάνης Γιώργος, εκδ. Ελεύθερος Τύπος, 1979, σελ 58
2. Bookchin Murray, *From Urbanization to Cities: Towards a New Politics of Citizenship,* εκδ. Cassell, 1992, 1995, σελ 12
3. ο.π. σελ 12,13
4. ο.π. σελ 17
5. ο.π. σελ 17
6. Lefebvre Henri, Το δικαίωμα στην πόλη, **έκδοση** σελ 144
7. ο.π. σελ 167
8. ο.π. σελ 25
9. Donatella della Porta and Mario Diani, *Social Movements: An Introduction,* Oxford Blackwell, 1999, σελ 32,33
10. ο.π. σελ 110
11. ο.π. σελ 110
12. Στεφάν Εσέλ, «*Αγανακτήστε*!», μτφρ Τριαντάφυλλου Σώτη, εκδ. Πατάκη

Δ2.6.1 ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΟΡΥΦΗΣ ΤΩΝ 15 ΗΓΕΤΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ, ΟΛΛΑΝΔΙΑ, 12 - 17 ΙΟΥΝΙΟΥ 1997 [1]





Στις 16 και 17 Ιουνίου 1997 συνήλθαν οι 15 ηγέτες της Ε.Ε. στο Άμστερνταμ της Ολλανδίας για μια νέα Συνθήκη του Άμστερνταμ που αναθεωρεί τη "Συνθήκη του Μάαστριχτ" και έχει δύο βασικούς στόχους: τη νομισματική ένωση και τη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης ώστε να συμπεριλάβει τα κράτη της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης.
Άλλες νέες διατάξεις που περιέχει η νέα συνθήκη είναι: κοινές διαδικασίες παροχής βίζας και ελέγχου της μετανάστευσης, σταδιακή ενσωμάτωση της συνθήκης Σέγκεν, συνεργασία των αστυνομικών των κρατών - μελών, ένα πιο σφικτό συντονισμό στην εξωτερική πολιτική Επίσης επικυρώθηκε το λεγόμενο σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης... σύμφωνα με το οποίο οι χώρες της Ζώνης του Ευρώ θα πρέπει να τηρούν για πάντα το αυθαίρετο κριτήριο που αφορά το δημόσιο έλλειμμα 3% του ΑΕΠ».
Οι κινητοποιήσεις των κοινωνικών οργανώσεων ξεκίνησαν από τις 12/5 περιλαμβάνοντας: καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, κεντρικές συζητήσεις και εργαστήρια με θέματα: δημοκρατική κρίση της Ε.Ε, πυρηνική ενέργεια, ρατσισμός, οικονομικές επιπτώσεις της ΟΝΕ - περιβάλλον, βιώσιμη

ανάπτυξη, μεταφορές, Κοινή Αγροτική Πολιτική, βιοτεχνολογία, γενετική τεχνολογία, απασχόληση, ανεργία, οικολογικές και φορολογικές μεταρρυθμίσεις, ειρήνη, κοινωνική πρόνοια, κ.α.
Η πρώτη μεγάλη ευρωπορεία πραγματοποιήθηκε στις 14 Ιουνίου με συμμετοχή αριστερών και αναρχικών χώρων, οικολογικών ομάδων, συνδικαλιστικών και άλλων οργανώσεων. Έγιναν επιθέσεις σε τράπεζες και αστυνομικά οχήματα και συλλήψεις. Οι πορείες που επιχειρήθηκαν αντιμετωπίστηκαν με καταστολή.

1. Τα στοιχεία έχουν ληφθεί από *Οι Πολέμιοι της Παγκοσμιοποίησης,* Αρχείο Κοινωνικών Αγώνων, Αναρχική Αρχειοθήκη, Αθήνα 2003

Δ2.6.2 ΤΟ ΑΝΤΙΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΑΝΤΙΠΑΡΑΤΙΘΕΤΑΙ ΣΤΗ ΣΥΝΟΔΟ ΚΟΡΥΦΗΣ ΤΟΥ ΠΟΕ, ΣΙΑΤΛ, 28 - 30 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1999

Οι μαχητικές διαδηλώσεις ενάντια στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ) στο Σιάτλ το 1999 έκαναν ορατό τον ρόλο της πόλης ως συγκρουσιακού τόπου μεταξύ των κινημάτων κατά της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης και των ανέλεγκτων παγκόσμιων θεσμών που την επιβάλλουν. Το κίνημα συγκλόνισε με τον όγκο και τον δυναμισμό του, αποκαλύπτοντας την ευθύνη του ΠΟΕ για την αυξανόμενη φτώχεια και τις ανισότητες σε πολλές χώρες του κόσμου. Παρά τη βάναυση καταστολή, οι ακτιβιστές στο Σιάτλ κατάφεραν να ματαιώσουν τη συνάντηση του ΠΟΕ και τη λήψη αντιλαϊκών αποφάσεων των κυρίαρχων, ανανεώνοντας έτσι μια παλιά αλήθεια, ότι δηλαδή η πόλη δεν είναι μόνο ο τόπος της εξουσίας αλλά και της αντίστασης των αποκάτω.









Περισσότερες από 700 οργανώσεις και περίπου 75.000 άνθρωποι συμμετείχαν στις διαμαρτυρίες ενάντια στον ΠΟΕ στο Σιάτλ, εμποδίζοντας την τελετή έναρξης των εργασιών της Συνόδου του ΠΟΕ. Σε περισσότερες από 100 πόλεις του κόσμου πραγματοποιήθηκαν ταυτόχρονα με το Σιάτλ κινητοποιήσεις χιλιάδων ανθρώπων. Μέρες αργότερα η Σύνοδος Κορυφής για το Παγκόσμιο Εμπόριο

καταλήγει σε αποτυχία λόγω της άρνησης των αντιπροσώπων από την Αφρική και την Καραϊβική να δεχθούν τον νέο κύκλο φιλελευθεροποίησης της αγοράς.
Εφημερίδα Times, Λος Άντζελες*: Στους τυλιγμένους από σύννεφα δακρυγόνων δρόμους του Σιάτλ, οι άτακτες δυνάμεις της δημοκρατίας συγκρούστηκαν με την παγκόσμια ελίτ της πολιτικής του εμπορίου. Κι' όταν η σύνοδος κατέληξε σε αποτυχία, οι εκπρόσωποι της ελίτ είχαν ηττηθεί και οι παράμετροι του ζητήματος είχαν αλλάξει δια παντός.*
Το Σιάτλ είχε αρχίσει λίγες μέρες πριν τη Σύνοδο του ΠΟΕ να μεταμορφώνεται σταδιακά καθώς συνέρρεαν οι διαμαρτυρόμενοι από άλλα μέρη, εμπλουτίζοντας με χρώμα και ιδέες το ανθρώπινο δυναμικό της πόλης και την ίδια την πόλη. Πανό, μαριονέτες και σημαίες ετοιμάζονταν και κυκλοφορούσαν στους δρόμους σε μια σειρά από δοκιμαστικές πομπές σε διάφορες γειτονιές[1].

ΜΕΡΙΚΟΙ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΤΟΥ ΑΝΤΙΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ ΣΤΟ ΣΙΑΤΛ

Η ομάδα Indymedia (International Media Center / INC)
«Ατελείς, επαναστατημένοι, άυπνοι και ωραίοι έτσι βιώσαμε την επιτυχία του πρώτου INC στο Σιάτλ και είδαμε πως το κοινό όραμα για «έναν κόσμο που χωράει πολλούς διαφορετικούς κόσμους» μπορεί να πραγματοποιηθεί- βήμα το βήμα, κομμάτι το κομμάτι, χώρο το χώρο, pdf το pdf, λέξη λέξη, μέσα από το ίντερνετ, μέσα από πειρατικούς σταθμούς, έξω στους δρόμους, σε απευθείας σύνδεση και κυρίως: πρόσωπο με πρόσωπο». Greg Ruggiero, ακτιβιστής των ΜΜΕ[2]

Η Infernal Noise Brigate/Η Ταξιαρχία του Κολασμένου Θορύβου

«Η INB είναι μια μπάντα με κρουστά και μια ομάδα παραστάσεων δρόμου που κινητοποιείται σε μαζικές πολιτικές και πολιτισμικές εξεγέρσεις. Είμαστε μια κινούμενη ρυθμική μονάδα τακτικής που αποτελείται από μια μαζορέτα, γιατρούς, συμβούλους στρατηγικής, ένα σώμα περιστροφής τουφεκιών, ένα σώμα σημαιοφόρων και παίκτες κρουστών».
«Μέσα από την αισθητική μας και την αδιαπραγμάτευτη δέσμευσή μας στην πολιτική της χαράς και της επιθυμίας, επιχειρούμε να δημιουργήσουμε ένα χώρο καρναβαλιού, ένα χώρο στον οποίο όλοι οι κανόνες αναιρούνται και όλα είναι εφικτά. Επιθυμούμε την εξάλειψη των ορίων ανάμεσα στην τέχνη και την πολιτική, τους συμμετέχοντες και τους θεατές, το όνειρο και τη δράση».
«Σε καιρούς εξεγέρσεων υπάρχει πάντα μια υπέροχη λάμψη άμεσης αλήθειας που συνδέει την εσωτερική επιθυμία με την εξωτερική πραγματικότητα και καταλύει τα σύνορα ανάμεσά τους και τότε, σ' αυτή την επικίνδυνη στιγμή της απόλυτης παρουσίας και νηφαλιότητας, γινόμαστε αλχημιστές. Πλάθουμε το μέλλον από την ενέργεια της αυθόρμητης και παθιασμένης φαντασίας και το τροφοδοτούμε με κολασμένο θόρυβο». [3]
Αποσπάσματα από το κείμενο «Κολασμένος Θόρυβος: το σάουντρακ της εξέγερσης» της Jennifer Whitney, μέλους της INB και της ομάδας επιμελητών του βιβλίου «Είμαστε Παντού». Η ακαταμάχητη άνοδος του παγκόσμιου αντικαπιταλισμού.

Τα ταξί που επαναστάτησαν
Ο Greg Filastine είναι μεταξύ των άλλων ασχολιών του, οδηγός ταξί. Περιγράφει την απεργία των οδηγών ταξί, μια σημαντική πράξη ανυπακοής κατά τη διάρκεια της Συνόδου Κορυφής του ΠΟΕ στο Σιάτλ, ενέργεια που δυσκόλεψε την κίνηση των ανεπιθύμητων επισκεπτών της πόλης. Τα στοιχεία που ακολουθούν έχουν ληφθεί από δικό του εκτενέστερο σχετικό κείμενο.
Οι οδηγοί ταξί στις ΗΠΑ είναι στην πλειοψηφία τους φτωχοί μετανάστες ή περιθωριοποιημένοι λευκοί. Νοικιάζουν τα αυτοκίνητα από τους ιδιοκτήτες, δουλεύουν δωδεκάωρα την ημέρα και 7 μέρες την εβδομάδα. Είναι ελεύθεροι επαγγελματίες, χωρίς συνδικάτο, χωρίς εξασφάλιση στην ανεργία κ.λπ. Μέσα από μια προσπάθεια «εκσυγχρονισμού» του επαγγελματικού αυτού χώρου το εργασιακό καθεστώς επιδεινώθηκε.
Οι οδηγοί ταξί αντέδρασαν και δημιούργησαν την οργάνωση «Συμμαχία Οδηγών Ταξί της Επαρχίας Κινγκ». Παρά τις συνθήκες τρομοκρατίας και την καθυστερημένη ανακοίνωση της απεργίας των ταξί στα ΜΜΕ - μόλις τέσσερις μέρες πριν - η ανταπόκριση των ΜΜΕ ήταν θερμή, πιθανόν και εξαιτίας του δυναμικού και απρόβλεπτου χαρακτήρα του «συνδικάτου». Η απεργία των ταξί βοήθησε σε μεγάλο βαθμό να κλείσει το κέντρο της πόλης, αφού είχε διακοπεί και η κυκλοφορία των λεωφορείων. Ήταν αδύνατον για τον κόσμο να πάει στη δουλειά του. Όλοι αυτοί οι άνθρωποι μαζί με αυτούς που

επέλεξαν να μη δουλέψουν ηθελημένα υπονόμευσαν κάθε αίσθηση κανονικότητας της πόλης και της καθημερινής ζωής. Η διακοπή λειτουργίας των μέσων μεταφοράς βοήθησε στην πραγματοποίηση μιας de facto γενικής απεργίας.[4]

Περιγραφή των συμμετεχόντων
«Οι διαδηλωτές που συγκεντρώνονταν στο Σιάτλ προέρχονται από πολλούς και διαφορετικούς χώρους: εκεί συναντιούνται οι οικολογικές, πολιτικές και θρησκευτικές οργανώσεις, οι εργάτες, οι φοιτητές και τα συνδικάτα, αγρότες, κόμματα και οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, καλλιτέχνες, ειρηνιστές, νεολαίοι, οργανώσεις από τον Τρίτο Κόσμο, Ζαπατίστας, αριστεριστές, αναρχικοί».[5]

Οι δράσεις των ακτιβιστών στο Σιάτλ
Μέρες πριν τη Σύνοδο του ΠΟΕ είχαν ξεκινήσει οι προετοιμασίες. Οι κάθε μορφής κινητοποιήσεις και συγκρούσεις έλαβαν χώρα στη διάρκεια των 3 ημερών 28,29,30 Νοεμβρίου 1999.
28 Νοεμβρίου: δεκάδες χιλιάδες διαδηλωτές δημιουργούν τεράστια προβλήματα στην προσέλευση των 5.000 αντιπροσώπων από 135 κράτη - μέλη του ΠΟΕ. Επιβάλλεται απαγόρευση κυκλοφορίας, τα όργανα της τάξης εξαπολύουν κύμα καταστολής, 500 ακτιβιστές συλλαμβάνονται. 9.000 λιμενεργάτες απεργούν και κλείνουν όλα τα λιμάνια της Δυτικής Ακτής των ΗΠΑ, ενώ η απεργία των ταξί διαταράσσει την κανονική λειτουργία της πόλης αφού δεν κυκλοφορούν λεωφορεία. Χαρακτηριστικό είναι ότι η Μαντλίν Ολμπράιτ δεν κατάφερε να βγει από το ξενοδοχείο της και αποχώρησε από τη σύνοδο.
29 Νοέμβρη: διαδηλωτές κατεβαίνουν σε πορεία στην περιοχή Κάπιτολ Χιλ ενώ τα μέλη του Δικτύου Άμεση Δράση αλυσοδένονται μεταξύ τους ή σε στήλες και φράχτες για να εμποδίσουν την προσπέλαση των αντιπροσώπων στο συνεδριακό κέντρο.
30 Νοέμβρη: Πάνω από 100 σύνεδροι (μεταξύ αυτών ο Κόφι Ανάν και ο Μάικλ Μουρ, πρόεδρος του ΠΟΕ) βρίσκονται ακινητοποιημένοι το πρωί στους δρόμους από 40 χιλιάδες διαδηλωτές χωρίς να μπορούν να πλησιάσουν το συνεδριακό κέντρο, με αποτέλεσμα τη ματαίωση των εργασιών της πρώτης μέρας. Στην πόλη κηρύσσεται στρατιωτικός νόμος. Η εθνοφρουρά προστίθεται στις κατασταλτικές δυνάμεις της αστυνομίας, οι διαδηλωτές εξακολουθούν να συγκρούονται.
Ξεκινά γιγάντια επιχείρηση καταστολής για να εκκενωθεί το κέντρο του Σιάτλ. Οι συλλήψεις συνεχίζονται μέχρι την επόμενη το πρωί, σε πολλά σημεία της πόλης υπάρχουν άνθρωποι δεμένοι πισθάγκωνα ενώ δακρυγόνα και χημικά εκτοξεύονται προς όλες τις κατευθύνσεις. Σε πολλά σημεία της πόλης «όργανα της τάξης» έρχονται σε «μάχη» σώμα με σώμα με διαδηλωτές, κυρίως αναρχικούς. Άλλοι διαδηλωτές βρίσκονται στα οδοφράγματα ή «κατεβάζουν» τζαμαρίες τραπεζών και πολυεθνικών εταιριών. Ο εκπρόσωπος της Κίνας στον ΠΟΕ αναφωνεί: *Τα επεισόδια του Σιάτλ είναι πανομοιότυπα με τα επεισόδια της πλατείας Τιεν Αν Μεν, πριν 10 δέκα χρόνια.*[6]






1,2,3,4,5,6 *Οι Πολέμιοι της Παγκοσμιοποίησης,* Αρχείο Κοινωνικών Αγώνων, Αναρχική Αρχειοθήκη, Αθήνα 2003

Δ2.6.3 ΣΥΝΟΔΟΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΠΡΑΓΑ, ΤΣΕΧΙΑ, 26-29 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2000

Το Διεθνές Νομισματικό Μουσείο (ΔΝΤ) "βοηθά" χώρες με δημοσιονομικά προβλήματα αρκεί βέβαια να τις δεσμεύσει στην εφαρμογή μιας αυστηρά ακολουθητέας οικονομικής πολιτικής που θα

εξασφαλίζει πάση θυσία την επιστροφή υπερ-πολλαπλάσιων κεφαλαίων στους πιστωτές. Η Παγκόσμια Τράπεζα (ΠΤ) χρηματοδοτεί αναπτυξιακά προγράμματα ανασυγκρότησης χωρών που αντιμετωπίζουν δημοσιονομικά προβλήματα. Η σύναψη δανείων από τους δύο οργανισμούς συνεπάγεται αβάστακτη πολιτική λιτότητας και φορομπηχτική πολιτική για τα λαϊκά στρώματα που καλούνται να πληρώσουν τους κερδοσκοπικούς τυχοδιωκτισμούς τους. Η δανειζόμενη χώρα βυθίζεται στο τέλμα της παντοειδούς εξάρτησης (οικονομικής, πολιτικής, στρατιωτικής, κοινωνικής), οι εργασιακές σχέσεις επιδεινώνονται, η ανεργία αυξάνεται ενώ η φτώχεια παίρνει γιγαντιαίες διαστάσεις.
Σήμερα το χρέος των αναπτυσσόμενων χωρών στους δύο αυτούς οργανισμούς αυξήθηκε από 262 δις δολάρια ΗΠΑ το 1971 σε 2,1 τρις δολ. ΗΠΑ ενώ οι υπανάπτυκτες χώρες πληρώνουν το ΔΝΤ και την ΠΤ εννιά φορές περισσότερο για την εξόφληση του χρέους από όσα πήραν για επιχορήγηση.
Η κυβέρνηση της Τσεχίας δημιούργησε ένα κλίμα τρόμου για ν' απομονώσει τους κατοίκους της Πράγας από τα επίδικα της συνάντησης ΔΝΤ και ΠΤ και τις διαμαρτυρίες ενάντια στις πολιτικές λεηλασίας των χωρών με δημοσιονομικά προβλήματα, που οι δύο οργανισμοί επιβάλλουν. Η πόλη έμεινε αμέτοχη και χιλιάδες κάτοικοι την εγκατέλειψαν.
Πολλοί ακτιβιστές εμποδίστηκαν στα σύνορα να εισέλθουν στη χώρα. Μολαταύτα το κίνημα κατάφερε να πολιορκήσει το κέντρο της Συνόδου - παρά την παρουσία αστυνομικής δύναμης 11.000 ανδρών, μελών του FBI και του Ειδικού Τμήματος της Βρετανικής Αστυνομίας - αναπτύσσοντας ένα σχέδιο πολιορκητικής τακτικής
Οι 20.000 συμμετέχοντες/ουσες στο βασικό κορμό της πορείας χωρίστηκαν σε 4 ομάδες με διαφορετικά χρώματα: μπλε για εκείνους που θα συμμετείχαν σε πιο επιθετικές μορφές δράσεις και θα πλησίαζαν το κέντρο από τα δυτικά, ροζ για το σοσιαλιστικό κομμάτι που πλήθους που θα ερχόταν από τα ανατολικά κρατώντας πλακάτ, κίτρινο για εκείνους που θα επιχειρούσαν μια ανέφικτη, μάλλον, προσέγγιση από τον βορρά και ροζ ασημί για την καρναβαλική προσέγγιση από το νότο. 12 γυναίκες δημιούργησαν την Ομάδα Τακτικής Ελαφρότητας με κουστούμια καρναβαλικά και όπλα φτερά ξεσκονίσματος.
Οι σύνεδροι κατάφεραν να αποχωρήσουν από το συνεδριακό κέντρο με μεγάλη καθυστέρηση και χρησιμοποιώντας μέσα μαζικής μεταφοράς!! Οι ακτιβιστές/τριες κατάφεραν να ακυρώσουν την τελευταία ημέρα του συνεδρίου. [1]

Η δύναμη του καρναβαλιού

«Το καρναβάλι και η εξέγερση έχουν τους ίδιους στόχους: να ανατρέψουν την κοινωνική τάξη με χαρμόσυνο αυθορμητισμό και να γιορτάσουν τον ακατανίκητο πόθο μας για ζωή. Το καρναβάλι τσακίζει τα εμπόδια που στήνει το κεφάλαιο κι απελευθερώνει τη δημιουργικότητα του κάθε ατόμου. Επαναφέρει την ομορφιά στους δρόμους, στους δρόμους όπου οι άνθρωποι αρχίζουν στ' αλήθεια να ζουν ξανά. Κατά τη διάρκεια του καρναβαλιού, όπως και κατά τη διάρκεια της εξέγερσης, φοράμε μάσκες για να απελευθερωθούμε από τις αναστολές μας, φοράμε μάσκες για να μεταμορφωθούμε, φοράμε μάσκες για να δείξουμε πως είμαστε η κόρη σας, ο δάσκαλός σας, ο οδηγός του λεωφορείου σας, το αφεντικό σας. Το να είμαστε απρόσωποι μας προστατεύει και μας ενώνει ενώ εκείνοι προσπαθούν να μας διαιρέσουν και να μας κυνηγήσουν. Με το να είμαστε απρόσωποι δείχνουμε πως το σημαντικό δεν είναι ποιοι είμαστε, αλλά τι θέλουμε. Και θέλουμε τα πάντα για όλους.[2]










Παραπομπές

1. Τα στοιχεία για τη σύνοδο ΔΝΤ και ΠΤ στην Πράγα έχουν ληφθεί από, *Οι Πολέμιοι της Παγκοσμιοποίησης,* Αρχείο Κοινωνικών Αγώνων, Αναρχική Αρχειοθήκη, Αθήνα 2003, σελ 40-63
2. *Καρναβάλι ενάντια στο κεφάλαιο*, Κεμπέκ, 20/4/2001, από *Είμαστε Παντού. Η Ακαταμάχητη Άνοδος του Παγκόσμιου Αντικαπιταλισμού*, εκδ. Οξύ, σελ 397

Δ2.6.4 ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΟΡΥΦΗΣ ΤΩΝ 15 ΗΓΕΤΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΝΙΚΑΙΑ, ΓΑΛΛΙΑ, 5 - 8 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2000

ΒΑΣΙΚΟ ΕΠΙΔΙΚΟ Η ΧΑΡΤΑ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

«Με τη Χάρτα ξεκινά η Ευρώπη των πολιτών, όχι μόνο η Ευρώπη των αγορών και των τραπεζών»
Στέφανο Ροντοτά , μέλος της Επιτροπής Σύνταξης της Χάρτας
Σε συνέντευξή του ο Στέφανο Ροντοτά λέει τα παρακάτω σε σχέση με τη Χάρτα.
Η Χάρτα μπορεί να διαγράψει μια θετική προοπτική βάζοντας στην ημερήσια διάταξη το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα. Χωρίς τη Χάρτα βγαίνουμε από τη Σύνοδο της Νίκαιας με την Ευρώπη των Συνθηκών, δηλαδή με τη συντηρητική αντίληψη σύμφωνα με την οποία η χρηματοοικονομική διάσταση της Ευρώπης και η αγορά είναι το πραγματικό σύνταγμα.
Στις ενστάσεις που δημιουργούνται ότι δεν υπάρχει το υποκείμενο της Χάρτας και του Συντάγματος, ο ευρωπαϊκός «δήμος», απαντά ότι οι αιτιάσεις είναι ορθές αλλά η σημερινή Ευρώπη που βασίζεται στις συνθήκες και τη χρηματοοικονομική διάσταση δεν δημιουργεί λαό. Η Χάρτα μπορεί να βοηθήσει φέρνοντας τον Ευρωπαϊκό Λαό στο προσκήνιο ώστε να κινητοποιηθεί για τα δικαιώματά του.
Ως σημαντικότερα σημεία της Χάρτας αναγνωρίζει τα παρακάτω:

- Απαγόρευση της θανατικής ποινής
- Δημιουργία ενός χώρου δικαιωμάτων ανεξάρτητα από τα μέρη που τον συνθέτουν. Από το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι μέχρι τις κοινωνικές παροχές ισχύουν για όλους όσους βρίσκονται στην ΕΕ ανεξάρτητα αν είναι νόμιμοι ή παράνομοι
- Η Χάρτα ενοποιεί τα πολιτικά δικαιώματα, τα κοινωνικά και λεγόμενα τρίτης γενιάς (πχ τα δικαιώματα στη φυσική και ψυχική ακεραιότητα, της προστασίας των προσωπικών δεδομένων, της απαγόρευσης εκμετάλλευσης του ανθρώπινου σώματος, της μη πώλησης ανθρώπινων οργάνων, της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, κ.λπ.)
- Η Χάρτα έχει, επίσης, τρωτά σημεία, όπως το δικαίωμα στην ειρήνη, που θα έπρεπε να είναι ξεκάθαρο, η σχέση ανάμεσα στην κρατική πρακτική και την απάλειψη των ανισοτήτων, η αρχή της ανεκτής ανάπτυξης που δεν πρέπει να υποτάσσεται στη λογική της αγοράς.

Για την Χάρτα δεν έχουν προβλεφθεί διαδικασίες αναθεώρησης. Είναι θέμα των κοινωνικών υποκειμένων να διευρύνουν τα δικαιώματα και να επιβάλουν να γίνονται σεβαστά.
Η Κάρλα Καζαλίν, μέλος της Κομμουνιστικής Επανίδρυσης και της Συντακτικής Επιτροπής της εφημερίδας «Il Manifesto», θέτει και άλλα σημεία κριτικής: τη μη κατηγορηματική απαγόρευση της απέλασης σε ένα κράτος που υπάρχει ο κίνδυνος θανατικής ποινής, βασανιστηρίων κ.λπ., τη μη κατηγορηματική διασφάλιση της ελεύθερης μετακίνησης και παραμονής στο έδαφος της ΕΕ σε πολίτες άλλων χωρών ακόμα και όταν διαμένουν μόνιμα σε χώρα-μέλος.

Επίσης, το δικαίωμα στην εργασία που θέτει την υποχρέωση παρέμβασης του κράτους υποκαθίσταται από την ελευθερία αναζήτησης εργασίας. Αντίθετα αναγνωρίζεται η «ελευθερία της επιχείρησης» χωρίς περιορισμούς, όπως πχ για το περιβάλλον. Περιορισμοί στην ουσιαστική κατοχύρωση κοινωνικών δικαιωμάτων διαφαίνονται και μέσα από ανίσχυρες στην εφαρμογή τους διατυπώσεις. Δικαιώματα όπως στις δημόσιες υπηρεσίες (υγεία, παιδεία, κ.λπ.) αντιφάσκουν με την προτροπή της ΕΕ να επιταχυνθούν οι ιδιωτικοποιήσεις δημόσιων υπηρεσιών.

ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΩΝ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΕΩΝ

5 Δεκεμβρίου
Στα σύνορα Γαλλίας - Ιταλίας στη Βεντιμίγε αργά το βράδυ 1200 περίπου διαδηλωτές κυρίως από τις οργανώσεις Ya Basta και Κομμουνιστική Επανίδρυση, αλλά και αναρχικοί εμποδίζονται από την αστυνομία να μπουν στο Γαλλικό έδαφος μ' ένα ειδικό σιδηροδρομικό συρμό (το «Εξπρές της Άμεσης Δράσης»). Γίνονται εκτεταμένες συγκρούσεις και ο αυτοκινητόδρομος της Βεντιμίγε μετατρέπεται σε πεδίο μάχης.[1]

6 Δεκεμβρίου / ημέρα της Συνόδου
«100.000 άτομα, αριθμός που ξεπέρασε κάθε προσδοκία. Μια πραγματική λαοθάλασσα με όλα τα χρώματα, τα συνθήματα, την ευρηματικότητα, άνθρωποι απ' όλες τις χώρες διαδήλωναν 5 ολόκληρες ώρες στους δρόμους της Νίκαιας. "Από τον Μάη του '68 είχαμε να δούμε τόσο κόσμο στους δρόμους", σχολίαζαν κάποιοι Γάλλοι που είχαν ζήσει και εκείνα τα γεγονότα.
Πρώτα τα συνδικάτα των εργαζομένων, στη συνέχεια οι Ευρωπορείες (στο μπλοκ αυτό είναι η ΑΚΟΑ, η Κίνηση για τα κοινωνικά και πολιτικά δικαιώματα, η Νεολαία του Συνασπισμού) και όλα τα νέα κοινωνικά κινήματα.
Η ύπαρξη των ιστορικών εργατικών κινημάτων και των κινημάτων κοινωνικής κριτικής υπήρξε το νέο ισχυρό στοιχείο στη συνάντηση της Νίκαιας σε σχέση με τις προηγούμενες διεθνείς κινητοποιήσεις. Ανεξάρτητα από τις όποιες διάφορες έδωσαν μαζί ένα εντυπωσιακό "παρών", διεκδικώντας μια Ευρώπη των πολιτών».[2]
Στη διαδήλωση πήραν μέρος τα γαλλικά συνδικάτα CGT και CFDT, μέλη της CES (Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Συνδικάτων), μέλη του "Collectif sur la Charte des Droits Fondamentaux", μέλη 60 οργανώσεων όπως ATD quart Monde, SOS Racism, DAL, MRAP, ATTAC, μέλη κομμάτων όπως Πράσινοι, Εργατικοί (Βρετανία), κομμουνιστικά κόμματα, Κούρδοι και άλλοι. Το απόγευμα, μετά το τέλος της πορείας, πραγματοποιήθηκε αντι-πορεία από περίπου 10.000 διαδηλωτές της εξωκοινοβουλευτικής αριστεράς, οικολογικές οργανώσεις, αυτόνομους και αναρχικούς. [3]

7 Δεκεμβρίου
Η Νίκαια είναι χωρισμένη στα δύο. Πάνοπλοι αστυνομικοί έχουν αποκλείσει την ευρύτερη περιοχή του συνεδριακού κέντρου Ακρόπολις. Χιλιάδες διαδηλωτές, κυρίως αναρχικοί κα αυτόνομοι, επιχειρούν να σπάσουν τον κλοιό από διαφορετικά σημεία συγκρουόμενοι με τις αστυνομικές δυνάμεις, δημιουργώντας προβλήματα προσέλευσης συνέδρων στη Σύνοδο. 50 συλλήψεις, διαδηλωτών, 21 τραυματίες αστυνομικοί. [4]

8 Δεκεμβρίου
Το πρωί πραγματοποιείται πορεία προς το συνεδριακό κέντρο από περίπου 300 Κούρδους. Επίσης, πορεία στο δικαστικό μέγαρο σε ένδειξη αλληλεγγύης στους συλληφθέντες. Τελικά οι κρατούμενοι, πλην 2, ελευθερώνονται.[5]





Παραπομπές

1,3,4,5. Στοιχεία από *Οι Πολέμιοι της Παγκοσμιοποίησης*, Αρχείο Κοινωνικών Αγώνων, Αναρχική Αρχειοθήκη, Αθήνα 2003, σελ. 73-81

2. Βρυχέα Άννυ, εφημ. Εποχή 10/12/2000, σελ. 16

Δ2.6.5 ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΦΟΡΟΥΜ, Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΟΥ ΝΤΑΒΟΣ, 25-31 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2001



Το 31ο Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ (World Economic Forum - WEF) συνήλθε στο Νταβός της Ελβετίας στις 25-31 Ιανουαρίου 2001.

«Στις 19 Ιανουαρίου 2001 το υπουργείο Εξωτερικών των Ηνωμένων Πολιτειών εξέδωσε δημόσια ανακοίνωση, προειδοποιώντας τους Αμερικανούς πολίτες ότι η Ελβετία και ειδικότερα το Νταβός είναι επικίνδυνος τόπος για την ασφάλειά τους, τις ημέρες μεταξύ 25 και 31 Ιανουαρίου! Η αιτία για την ξαφνική ταξινόμηση της Ελβετίας μεταξύ χωρών όπως το Ανατολικό Τιμόρ, το Περού, η Αίγυπτος, οι Φιλιππίνες και το Κιργιστάν είναι το 31ο Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ»[1]

Θέμα του συνεδρίου στο Νταβός είναι *«η διατήρηση της Οικονομικής Ανάπτυξης και η γεφύρωση των διαφορών»*. Συζητήθηκαν θέματα βιοτεχνολογίας και επιχειρηματικών δυνατοτήτων με επίσημο ομιλητή τον Μπιλ Γκέϊτς της Microsoft. Έλαβαν μέρος 3200 σύνεδροι, μεταξύ αυτών ηγέτες κρατών, όπως ο πρωθυπουργός της Ιαπωνίας Μόρι, ο Παλαιστίνιος ηγέτης Γιασέρ Αραφάτ, οι πρόεδροι του Μεξικού Φοξ, της Γιουγκοσλαβίας Κοστούνιτσα και της Βενεζουέλας Ούγκο Τσάβεζ, ο Πέρες από το Ισραήλ και ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ Κόφι Ανάν. Συμμετείχαν, επίσης, ηγετικά στελέχη πάνω από 1000 επιχειρήσεων, καθώς και περισσότερες από 30 διεθνείς Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, όπως η Greenpeace και η Διεθνής Αμνηστία.

Πλήθος οργανώσεων οικολογικών, δικαιωμάτων, στήριξης του Γ΄ Κόσμου και άλλες κάλεσαν σε διαδηλώσεις που απαγόρευσε η Ελβετική αστυνομία, συγκεντρώνοντας ισχυρές δυνάμεις καταστολής στην περιοχή. Παρόλα αυτά στο συνέδριο συναντήθηκαν δύο διαφορετικοί κόσμοι. Μέσα στο συνεδριακό κέντρο είναι το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ. Έξω πραγματοποιήθηκε ένα παράλληλο συνέδριο πολλών Μη Κυβερνητικών Οργανισμών, που συντονίζεται από τη «διακήρυξη της Βέρνης», με θέμα τις αρνητικές συνέπειες της παγκοσμιοποίησης και τίτλο «The public eye on Davos». Πραγματοποιήθηκε, επίσης, ένα δεύτερο παράλληλο συνέδριο «το άλλο Νταβός» στη Ζυρίχη, που οργανώθηκε από την Ελβετική αντιπροσωπεία για τη φορολογία των διεθνών συναλλαγών - ATTAC SCHWEIZ, μέλους της οργάνωσης ATTAC η οποία δημιουργήθηκε το 1999 από τη Γαλλική εφημερίδα Le Monde Diplomatique.[2]





Παραπομπές

1. Τα στοιχεία έχουν ληφθεί από εφημ. *Αυγή* 28/1/2001, Κωνσταντίνος Καραλής, σελ. 13
2. Στοιχεία από εφημ. *Αυγή,* 28/1/2001

Δ2.6.6 ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΟΡΟΥΜ, ΠΟΡΤΟ ΑΛΕΓΚΡΕ, ΒΡΑΖΙΛΙΑ, ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2001



Κίνημα για δίκαιη παγκόσμια οικονομία. Στην πρώτη θέση η ευημερία των ανθρώπων

Το Παγκόσμιο Κοινωνικό Φόρουμ σχεδιάστηκε για ν' αποτελέσει ένα νέο διεθνή χώρο σκέψης και οργάνωσης όλων αυτών που αντιτίθενται στις νεοφιλελεύθερες πολιτικές και διαμορφώνουν εναλλακτικές προτάσεις ώστε να αποκτήσει την πρωτοκαθεδρία η ανθρώπινη ευημερία και να ξεπεραστεί η κυριαρχία της αγοράς στις χώρες και τις διεθνείς σχέσεις.

Το Παγκόσμιο Κοινωνικό Φόρουμ έρχεται για πρώτη φορά στο Πόρτο Αλέγκρε τον Ιανουάριο 2001, ταυτόχρονα με το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ που γίνεται στο Νταβός της Ελβετίας κάθε τέλος Ιανουαρίου. Το Οικονομικό Φόρουμ έχει από το 1971, αποκτήσει στρατηγικό ρόλο στη διαμόρφωση της σκέψης όλων αυτών που προωθούν και υπερασπίζονται τις νεοφιλελεύθερες πολιτικές. Η οργανωτική του βάση είναι ένα ελβετικό ίδρυμα που λειτουργεί ως συμβουλευτικός οργανισμός του ΟΗΕ και χρηματοδοτείται από περισσότερες των χιλίων πολυεθνικές. Σε αντιπαράθεση, ο χώρος του Παγκόσμιου Κοινωνικού Φόρουμ έχει ως σκοπό τη διατύπωση εναλλακτικών προτάσεων, την ανταλλαγή εμπειριών και τη δημιουργία οργανικών διασυνδέσεων, τακτικών και στρατηγικών, ανάμεσα σε Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, πάσης φύσεως κοινωνικά κινήματα, συνδικάτα, θρησκευτικούς οργανισμούς, μια πανσπερμία λαϊκών οργανώσεων σε κάθε χώρα, σε κάθε ήπειρο και παγκόσμια. Η συνταύτιση διαδρομών και προτάσεων θα προωθήσουν συγκεκριμένες παρεμβάσεις και δραστηριότητες της κοινωνίας των πολιτών.

Με την ευκαιρία της πραγματοποίησης του Παγκόσμιου Κοινωνικού Φόρουμ οργανώνονται εκδηλώσεις σ' όλο τον κόσμο, σχετικές με τους κοινούς στόχους. Συζητήσεις και διασκέψεις γίνονται παράλληλα, με τη συμμετοχή των πολιτών.

Η ανάγκη να δημιουργηθεί ένα Παγκόσμιο Κοινωνικό Φόρουμ ξεπήδησε από τις κινητοποιήσεις που έγιναν στην Ευρώπη ενάντια στην πολυμερή συμφωνία του 1998 για τις επενδύσεις, τις κινητοποιήσεις του Σιάτλ κατά τη συνάντηση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου τον Νοέμβριο του 1999, και αυτές της Ουάσινγκτον ενάντια στην πολιτική του ΔΝΤ και της Παγκόσμιας Τράπεζας. Όλες οι κινητοποιήσεις έκαναν έκδηλη τη γέννηση ενός κοινωνικού κινήματος πέρα από εθνικά σύνορα. Οι μεγάλοι διεθνείς θεσμοί, συνηθισμένοι από δεκαετίες να παίρνουν αποφάσεις που αφορούν εκατομμύρια ανθρώπων χωρίς κανένα δημοκρατικό έλεγχο, ανακαλύπτουν ότι τώρα πια πρέπει να δίνουν εξηγήσεις στην κοινή γνώμη.

Η συμμετοχή στο Πόρτο Αλέγκρε

«Στις εργασίες συμμετείχαν περίπου 20 χιλιάδες σύνεδροι, εκπρόσωποι 900 Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων - οικολόγοι, εκπρόσωποι ανθρωπιστικών κινημάτων, ευρύ φάσμα μαχητικών κινήσεων πολιτών και 450 βουλευτές απ' όλο τον κόσμο. Οι συμμετέχοντες στο Φόρουμ διοργάνωσαν διαδήλωσή στους κεντρικούς δρόμους του Πόρτο Αλέγκρε με την ευκαιρία της έναρξης των εργασιών του. «Το Φόρουμ είναι για την κοινωνία, όχι για το χρήμα και για τις πολυεθνικές», τόνισε ο διευθυντής σύνταξης της Monde Diplomatique Μπερνάρ Κασέν εκ των συνιδρυτών του Φόρουμ στη Βραζιλία.

Μεταξύ των «γνωστών ονομάτων» που έδωσαν το παρών στο Πόρτο Αλέγκρε, ήταν ο πορτογάλος συγγραφέας, τιμημένος με το Νόμπελ Λογοτεχνίας, Ζοζέ Σαραμάγκου, ο ηγέτης της Ένωσης των Ακτημόνων της Βραζιλίας, Ζοάο Πέντρο Στέντιλε, ο μαχητής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων του Ανατολικού Τιμόρ Ταούρ Ματάν Ρούακ, ο Γάλλος συνδικαλιστής αγρότης Ζοζέ Μποβέ, ο οποίος παρά τις σημαντικές ζημιές που είχε προκαλέσει στο κατάστημα "Mc Donald's" της περιοχής του δήλωσε: "Δεν ήρθαμε εδώ για να διαδηλώσουμε, αλλά για να συζητήσουμε. Ποτέ δεν ήταν τόσο ευρύ το χάσμα πλούσιων-φτωχών και επείγει να μπουν κανόνες στο παιχνίδι. Την ώρα που το Πεκίνο θα ενταχθεί στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου, θα σημάνει η εξαφάνιση 40 εκατομμύρια κινέζων αγροτών".

Παρών στο φόρουμ ήταν και ο ηγέτης της Αλγερινής ανεξαρτησίας, Αχμέτ Μπεν Μπελά, που τόνισε ότι "δεν λειτουργεί πλέον ο διεθνής καπιταλισμός και προέχει η μεταρρύθμιση του διεθνούς οικονομικού συστήματος".

Τα συμπεράσματα του φόρουμ στο Πόρτο Αλέγκρε θα τεθούν υπόψη των μελών του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και της Παγκόσμιας Τράπεζας.

Όπως αναφέρεται από τους διοργανωτές η επόμενη συνάντηση του Παγκόσμιου Κοινωνικού Φόρουμ, θα γίνει και πάλι στη Βραζιλία με κυριότερο θέμα συζήτησης «...την παρεμπόδιση της παραγωγής μεταλλαγμένων προϊόντων, μέσω της μη απορρόφησης από τους πολίτες...»[1]









Η ΠΡΩΤΗ ΔΙΕΘΝΗΣ ΤΟΥ ΑΝΤΙ-ΝΕΟΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟΥ
Η ΕΚΚΛΗΣΗ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΙΝΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΟΡΤΟ ΑΛΕΓΚΡΕ[2]

Κοινωνικές δυνάμεις απ' όλο τον κόσμο μαζευτήκαμε στο Πόρτο Αλέγκρε για το Παγκόσμιο Κοινωνικό Φόρουμ. Συνδικάτα και ΜΚΟ, κινήματα και οργανώσεις, διανοούμενοι και καλλιτέχνες οικοδομούμε μαζί μια μεγάλη συμμαχία για να δημιουργήσουμε μια νέα κοινωνία διαφορετική από την κυρίαρχη λογική όπου ως μόνα μέτρα αξίας αναγορεύονται η ελεύθερη αγορά και το χρήμα. Το Νταβός εκπροσωπεί τη συγκέντρωση του πλούτου, την παγκοσμιοποίηση της φτώχειας και την καταστροφή της γης μας. Το Πόρτο Αλέγκρε εκπροσωπεί την ελπίδα ότι είναι εφικτός ένας καινούργιος κόσμος, όπου στο επίκεντρο της προσοχής θα βρίσκονται τα ανθρώπινα όντα και η φύση.
Είμαστε μέρος ενός κινήματος που άρχισε να αναπτύσσεται στο Σιάτλ. Αμφισβητούμε τις ελίτ και τον αντιδημοκρατικό τρόπο λειτουργίας τους, ο οποίος συμβολίζεται από το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ του Νταβός. Ήρθαμε να μοιραστούμε τις εμπειρίες και τους αγώνες μας, να ενισχύσουμε την αλληλεγγύη μας και να διακηρύξουμε την πλήρη απόρριψή μας στις νεοφιλελεύθερες πολιτικές της παγκοσμιοποίησης.
Είμαστε αγρότες και αγρότισσες, εργάτες και εργάτριες, άνεργοι/ες, επαγγελματίες, φοιτητές, μαύροι και ιθαγενείς λαοί από τον Νότο και τον Βορρά, στρατευμένοι στον αγώνα για τα δικαιώματα των λαών, την ελευθερία, την ασφάλεια, την απασχόληση και την εκπαίδευση. Παλεύουμε ενάντια στην ηγεμονία του κεφαλαίου, την καταστροφή που πλήττει τις κουλτούρες μας, τη μονοπώληση της γνώσης, των μαζικών μέσων και της επικοινωνίας, την υποβάθμιση της φύσης και την επιδείνωση της ποιότητας ζωής. Για όλα αυτά είναι υπεύθυνες οι πολυεθνικές επιχειρήσεις και η αντιδημοκρατική τους πολιτική. Εμπειρίες συμμετοχικής δημοκρατίας - όπως αυτή του Πόρτο Αλέγκρε - μας δείχνουν ότι υπάρχουν πραγματοποιήσιμες εναλλακτικές λύσεις. Τα ανθρώπινα, οικολογικά και κοινωνικά δικαιώματα είναι πιο σημαντικά από τις απαιτήσεις των κεφαλαίων και των επενδυτών.
Ενισχύοντας το κίνημά μας, αντιστεκόμαστε στην παγκόσμια ελίτ με στόχο την ισοτιμία, την κοινωνική δικαιοσύνη, τη δημοκρατία και την ασφάλεια για όλους, χωρίς διάκριση. Τα μέσα και οι στόχοι της πάλης μας έρχονται σε ευθεία αντίθεση με την καταστροφική πολιτική του νεοφιλελευθερισμού.
Η παγκοσμιοποίηση ενισχύει ένα σεξιστικό και πατριαρχικό σύστημα αποκλεισμού, με αποτέλεσμα η φτώχεια να χτυπά κυρίως τις γυναίκες και να παροξύνονται όλες οι μορφές βίας κατά των γυναικών. Η ισότητα των φύλων αποτελεί κεντρική διάσταση του αγώνα μας. Χωρίς την ισότητα αυτή, ένας άλλος κόσμος δεν θα μπορέσει ποτέ να πραγματοποιηθεί.
Η νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση εντείνει τον ρατσισμό, συνεχίζοντας την πραγματική γενοκτονία αιώνων δουλείας και αποικιοκρατίας, η οποία κατέστρεψε τις βάσεις του πολιτισμού των λαών της μαύρης Αφρικής. Καλούμε όλα τα κινήματα να σταθούν αλληλέγγυα με τους αφρικανικούς λαούς μέσα και έξω από την ήπειρό τους, για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων τους στη γη, την πολιτική έκφραση, την ελευθερία, την ισότητα και την ειρήνη, μέσω της επιστροφής του ιστορικού και κοινωνικού χρέους. Η δουλεία και το δουλεμπόριο είναι εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας.
Εκφράζουμε ειδικότερα την αναγνώριση και την αλληλεγγύη μας στους ιθαγενείς λαούς και την ιστορική τους πάλη κατά της γενοκτονίας και της εθνοκτονίας και για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων, των φυσικών τους πόρων, της κουλτούρας, της αυτονομίας, της γης και του εδάφους τους.
Η νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση καταστρέφει το περιβάλλον, την υγεία και τις συνθήκες ζωής των ανθρώπων. Ο αέρας, το νερό, η γη, ακόμα και ανθρώπινα όντα μετατρέπονται σε εμπορεύματα. Η ζωή και η υγεία πρέπει να αναγνωριστούν ως θεμελιώδη δικαιώματα, οι οικονομικές επιλογές πρέπει να υποτάσσονται στην αρχή αυτή και όχι το αντίστροφο.
Το εξωτερικό χρέος των χωρών του Νότου έχει αποπληρωθεί και μάλιστα στο πολλαπλάσιο. Είναι αθέμιτο, άδικο, προϊόν απάτης και λειτουργεί ως εργαλείο επιβολής, στερώντας από τους λαούς θεμελιώδη δικαιώματά μόνο και μόνο για να ευνοηθεί η παγκόσμια τοκογλυφία. Απαιτούμε την άνευ όρων ακύρωσή του και την ανταπόδοση όλων των ιστορικών, κοινωνικών και οικολογικών χρεών, ως άμεσα βήματα για την οριστική επίλυση της κρίσης του εξωτερικού χρέους.
Οι χρηματιστικές αγορές αποσπούν πόρους και πλούτο από τους λαούς και υποτάσσουν τις εθνικές οικονομίες στις διακυμάνσεις των διαθέσεων των κερδοσκόπων. Ζητάμε την κατάργηση των φορολογικών παραδείσων και την καθιέρωση φόρων επί των χρηματιστικών συναλλαγών.
Οι ιδιωτικοποιήσεις είναι ένας μηχανισμός μεταφοράς δημόσιου πλούτου και φυσικών πόρων στον ιδιωτικό τομέα. Είμαστε αντίθετοι σε κάθε μορφή ιδιωτικοποίησης φυσικών πόρων και δημόσιων

υπηρεσιών. Ζητάμε την προστασία της πρόσβασης στα αγαθά αυτά για μια αξιοπρεπή ζωή για όλους και όλες.
Οι πολυεθνικές επιχειρήσεις οργανώνουν την παγκόσμια παραγωγή με μαζική ανεργία, χαμηλούς μισθούς και ανειδίκευτη εργασία, χωρίς να αναγνωρίζουν τα θεμελιώδη εργασιακά δικαιώματα όπως ορίζονται από τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας. Ζητάμε τη γνήσια αναγνώριση του δικαιώματος συνδικαλιστικής οργάνωσης, διαπραγμάτευσης και διεκδίκησης νέων δικαιωμάτων για τους εργαζόμενους και τις εργαζόμενες. Τη στιγμή που τα εμπορεύματα και το χρήμα είναι ελεύθερα να διασχίζουν τα σύνορα, η μετακίνηση των ανθρώπων υποβάλλεται σε περιορισμούς, οι οποίοι εντείνουν την εκμετάλλευση και την καταστολή. Ζητάμε την κατάργηση των περιορισμών αυτών.
Ζητάμε ένα σύστημα εμπορικών συναλλαγών που να εγγυάται πλήρη απασχόληση, διατροφική ασφάλεια, δίκαιους όρους ανταλλαγής και τοπική ευημερία. Το "ελεύθερο εμπόριο" είναι κάθε άλλο παρά ελεύθερο. Οι κανόνες του παγκόσμιου εμπορίου εξασφαλίζουν ταχεία συσσώρευση πλούτου και εξουσίας για τις πολυεθνικές και μεγαλύτερη περιθωριοποίηση και φτώχεια για τους μικρούς αγρότες, τους εργάτες και τις τοπικές επιχειρήσεις. Απαιτούμε από τις κυβερνήσεις να τηρήσουν τις υποχρεώσεις που έχουν βάσει των διεθνών πράξεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα και των πολυμερών περιβαλλοντικών συμφωνιών. Καλούμε σε υποστήριξη των κινητοποιήσεων κατά της δημιουργίας της FTAA (Ζώνης Ελεύθερων Ανταλλαγών Βόρειας και Νότιας Αμερικής), μιας πρωτοβουλίας που θα σημάνει την επαναποικιοποίηση της Λατινικής Αμερικής και την κατάργηση θεμελιωδών κοινωνικών, οικονομικών, πολιτιστικών και περιβαλλοντικών ανθρώπινων δικαιωμάτων.
Το ΔΝΤ, η Παγκόσμια Τράπεζα και οι περιφερειακές Τράπεζες, ο ΠΟΕ, το ΝΑΤΟ και όλες οι στρατιωτικές συμμαχίες είναι μερικοί μόνο από τους πολυμερείς παράγοντες της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης. Ζητάμε τον τερματισμό της ανάμειξής τους στις εθνικές πολιτικές. Οι θεσμοί αυτοί δεν έχουν καμιά νομιμοποίηση στα μάτια των λαών και θα συνεχίσουμε να διαμαρτυρόμαστε εναντίον τους.
Η νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση οδήγησε στη συγκεντροποίηση της έγγειας ιδιοκτησίας και ευνόησε τη δημιουργία συστημάτων βασισμένων σε μεγάλες γεωργικές εκμεταλλεύσεις, που είναι καταστροφικές από περιβαλλοντική και κοινωνική άποψη καθώς βασίζονται σε μια ανάπτυξη προσανατολισμένη στις εξαγωγές, υποστηριζόμενη από έργα υποδομής μεγάλης κλίμακας (π.χ. φράγματα), η οποία διώχνει ανθρώπους από τη γη τους και καταστρέφει τα μέσα για την επιβίωσή τους. Οι απώλειες αυτές πρέπει να αντισταθμιστούν. Ζητάμε μια δημοκρατική αγροτική μεταρρύθμιση. Η γη, το νερό και οι σπόροι πρέπει να είναι στα χέρια των αγροτών. Υποστηρίζουμε βιώσιμες μεθόδους καλλιέργειας. Οι σπόροι και το γενετικό υλικό είναι κληρονομιά της ανθρωπότητας. Απαιτούμε να καταργηθεί η χρήση διαγονιδιακών και ν' αναγνωριστεί η πνευματική ιδιοκτησία επί της ζωής.
Ο μιλιταρισμός και η παγκοσμιοποίηση των επιχειρήσεων ενισχύονται αμοιβαία και υπονομεύουν τη δημοκρατία και την ειρήνη. Απορρίπτουμε κατηγορηματικά τον πόλεμο ως μέσον για την επίλυση συγκρούσεων και είμαστε αντίθετοι στην κούρσα των εξοπλισμών και το εμπόριο όπλων. Ζητάμε τον τερματισμό της καταστολής της κοινωνικής διαμαρτυρίας.
Καταδικάζουμε τις ξένες στρατιωτικές επεμβάσεις στις εσωτερικές υποθέσεις των χωρών μας. Ζητάμε την άρση του εμπάργκο και των κυρώσεων που χρησιμοποιούνται ως εργαλεία επιθετικότητας και εκφράζουμε την αλληλεγγύη μας σε όσους υφίστανται τις συνέπειές τους. Απορρίπτουμε τη στρατιωτική επέμβαση των ΗΠΑ στη Λατινική Αμερική μέσω του «Σχεδίου Κολομβία».
Απευθύνουμε έκκληση για ενίσχυση των συμμαχιών και υλοποίηση κοινών δράσεων πάνω σε αυτούς τους κύριους άξονες. Θα συνεχίσουμε να κινητοποιούμαστε γι' αυτούς μέχρι το επόμενο Φόρουμ. Διαπιστώνουμε ότι τώρα μπορούμε από καλύτερες θέσεις να συνεχίσουμε τον αγώνα για ένα διαφορετικό κόσμο, ένα κόσμο χωρίς αθλιότητα, πείνα, διακρίσεις και βία, για καλύτερη ζωή, ισοτιμία, σεβασμό και ειρήνη.

Μελλοντικές κινητοποιήσεις

Δεσμευόμαστε να στηρίξουμε τους αγώνες για τους κοινούς μας αντι-νεοφιλελεύθερους στόχους.
Τους επόμενους μήνες θα οργανώσουμε παγκόσμιες κινητοποιήσεις μεταξύ άλλων εναντίον
- του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ στο Κανκούν του Μεξικού (26 και 27 Φεβρουαρίου 2003)
- της Ζώνης Ελεύθερων Ανταλλαγών Βόρειας και Νότιας Αμερικής, στο Μπουένος Άιρες της Αργεντινής (6 - 7 Απριλίου) και στο Κεμπέκ τού Καναδά (17 Απριλίου)

- της Ασιατικής Τράπεζας Ανάπτυξης στη Χονολουλού (τον Μάιο)
- της Συνόδου Κορυφής της ομάδας G-8 στη Γένοβα της Ιταλίας (20 - 22 Ιουλίου 2002)
- της ετήσιας συνόδου του ΔΝΤ και της Παγκόσμιας Τράπεζας στην Ουάσιγκτον των ΗΠΑ (28 Σεπτεμβρίου - 4 Οκτωβρίου)
- του Παγκόσμιου. Οργανισμού Εμπορίου, ενδεχομένως στο Κατάρ (5 - 9 Νοεμβρίου)

Στις 17 Απριλίου θα στηρίξουμε τη διεθνή μέρα αγώνα κατά της εισαγωγής φτηνών αγροτικών προϊόντων που συνιστά οικονομικό και κοινωνικό ντάμπιγκ, καθώς και τη φεμινιστική κινητοποίηση στη Γένοβα κατά της παγκοσμιοποίησης. Στηρίζουμε την έκκληση για μια παγκόσμια μέρα δράσης κατά του χρέους, που θα λάβει χώρα στις 20 Ιουλίου αυτού του χρόνου.

Οι προτάσεις που διατυπώνονται εδώ είναι μέρος των εναλλακτικών λύσεων που επεξεργάστηκαν τα κοινωνικά κινήματα σε όλο τον κόσμο. Βασίζονται στην αρχή ότι τα ανθρώπινα όντα και η ζωή δεν είναι εμπορεύματα, καθώς και στο στόχο της ευημερίας και των ανθρώπινων δικαιωμάτων για όλους και όλες.

Η συμμετοχή μας στο Παγκόσμιο Κοινωνικό Φόρουμ μας εμπλούτισε, μάς βοήθησε να κατανοήσουμε καλύτερα τους αγώνες των άλλων και μας ενίσχυσε σημαντικά. Καλούμε όλους τους λαούς του κόσμου να μετάσχουν στον αγώνα για να χτίσουμε ένα καλύτερο αύριο. Το Παγκόσμιο Κοινοτικό Φόρουμ του Πόρτο Αλέγκρε είναι ένας δρόμος για την επίτευξη της κυριαρχίας των λαών σε ένα δίκαιο κόσμο. Διαπιστώνουμε ότι τώρα μπορούμε από καλύτερες θέσεις να συνεχίσουμε τον αγώνα για έναν διαφορετικό κόσμο, έναν κόσμο χωρίς αθλιότητα, πείνα, διακρίσεις και βία, για καλύτερη ζωή, ισοτιμία, σεβασμό και ειρήνη.

ΤΟ ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙ ΤΟΥ ΠΟΡΤΟ ΑΛΕΓΚΡΕ[3]

Αυτοδιοίκηση τοπική. Στο Πόρτο Αλέγκρε (πρωτεύουσα της πολιτείας του Ρίο Γράντε ντο Σουλ) εδώ και δώδεκα χρόνια η δημαρχία ελέγχεται από το αριστερό κόμμα Partido dos Trahabatores (PT). Το πείραμα του συμμετοχικού προϋπολογισμού (δηλαδή η σύγκληση λαϊκών συνελεύσεων, για την κατανομή των δημαρχιακών κονδυλίων) που εφαρμόζεται εκεί έχει προκαλέσει παγκόσμιο ενδιαφέρον. Γι' αυτό λοιπόν και επιλέχθηκε η συγκεκριμένη πόλη για τη διεξαγωγή του Φόρουμ - πολύ περισσότερό - που το PT ελέγχει πια και την πολιτειακή κυβέρνηση.

Βία Καμπεσίνα. Πρόκειται για μια παγκόσμια δικτύωση αγροτικών συνδικαλιστικών ενώσεων που προσπαθεί να προτάξει ένα καινούργιο μοντέλο αγροτικής παραγωγής. Αντιτίθεται στη μονοκαλλιέργεια, τον μονοσήμαντο εξαγωγικό προσανατολισμό των καλλιεργειών, τα μεταλλαγμένα, την εξαθλίωση των αγροτών, την εθνικιστική περιχαράκωση των αγώνων. Ασφαλώς από τις πιο εντυπωσιακές παρουσίες του Φόρουμ.

Γκαούτσοι. Στην πολιτεία του Ρίο Γκράντε ντο Σουλ καλλιεργούνται ακόμα τα έθιμα της τοπικιστικής γκαουτσικής κουλτούρας που συνίστανται σε μια ιδιότυπη αμφίεση χαρακτηριστικές της οποίας είναι οι ψηλές μπότες, στην κατανάλωση του αφεψήματος μάτε και σε μια μουσική που δίνει την εντύπωση ότι κάποιος μεταγλώττισε στα πορτογαλικά τα γερμανικά παραδοσιακά τραγούδια.

Διαγραφή του Χρέους. Από τα κυριότερα ζητήματα που μπήκαν στο Φόρουμ και μάλλον το βασικό αίτημα που διεκδικούν τα κινήματα του λεγόμενου «Τρίτου Κόσμου». Για κάθε ένα δολάριο που δανείζονται οι φτωχές χώρες επιστρέφουν περίπου δώδεκα. Το χρέος έχει λοιπόν πληρωθεί στο πολλαπλάσιο και η παύση πληρωμών είναι απαραίτητο μέτρο για να γλιτώσει την ασφυξία η συντριπτική πλειοψηφία της ανθρωπότητας.

Ένας άλλος κόσμος είναι δυνατός. Το κεντρικό σύνθημα του Φόρουμ που αποτυπώνει και τη φιλοδοξία των διοργανωτών να αποδείξουν ότι υπάρχει όντως εναλλακτικό μοντέλο στο νεοφιλελευθερισμό. Ήταν ορατό παντού στην πόλη σε γιγαντοαφίσες, κιόσκια, μπλουζάκια, αυτοκόλλητα, κονκάρδες

Ζοζέ Μποβέ. Ο μεγάλος πρωταγωνιστής του Φόρουμ. Ξερίζωσε μεταλλαγμένα, μηνύθηκε, απειλήθηκε με απέλαση, εξέφρασε με τον Στέντιλε - τον ηγέτη του MST- τον πιο ριζοσπαστικό λόγο στο Φόρουμ. Χαρακτηριστικό παράδειγμα συνδικαλιστή ηγέτη νέου τύπου που συμμετέχει σε δυναμικές ενέργειες παραδειγματικού χαρακτήρα - ακόμα και εκτός νομιμότητας- διατυπώνει ένα λόγο πλατιάς απεύθυνσης και προτάσσει διεθνιστικές αντιλήψεις. «Έγκλημα δεν είναι να σπας ένα Μακ Ντόναλντς, έγκλημα είναι η πολιτική που εξαθλιώνει εκατομμύρια αγρότες».

Ήπειροι. Εκπροσωπήθηκαν όλες, πιο πολύ βέβαια η Αμερική. Εκατόν είκοσι χώρες, τέσσερις χιλιάδες σύνεδροι. χίλιοι πεντακόσιοι δημοσιογράφοι, είκοσι χιλιάδες επισκέπτες. Κύριες γλώσσες τα πορτογαλικά και τα ισπανικά.

Θεολογία της Απελευθέρωσης. Πάντα ζωντανή, πάντα στην πρώτη γραμμή των αγώνων της Λ. Αμερικής. Οι παπάδες που «δεν είναι μαρξιστές, αλλά διαβάζουν το Ευαγγέλιο με τα μάτια του φτωχού» διαφωτίζουν, οργανώνουν και μάχονται στο πλευρό των εξαθλιωμένων. Περίπου το 40% των καθολικών παπάδων στη Βραζιλία ανήκει στην αριστερά - από καθολικούς πυρήνες θα ξεκινήσει και το MST. Η πιο όμορφη αφίσα που κυκλοφόρησε στο Φόρουμ είναι αυτή για τον Καμίλο Τόρες με το ντουφέκι και τον εσταυρωμένο.

Ιθαγενείς. Αν και απουσίασαν οι Ζαπατίστας - οι οποίοι έκαναν το ιθαγενικό ζήτημα οικουμενική υπόθεση - οι γηγενείς Αμερικανοί ήταν εκεί. Δεν είναι μόνο το ότι έκαναν αισθητή την παρουσία τους, ούτε μόνο το ότι στη διακήρυξη των κινημάτων υπήρξε εκτενής αναφορά στα δικαιώματά τους. Είναι κυρίως η αίσθηση ότι πλέον δεν μπορεί να διατυπωθεί ριζοσπαστικός λόγος που να τους παρακάμπτει. Ποτέ πια ένας κόσμος χωρίς αυτούς.

Κόμμα των Εργαζομένων (P.T.). Ένα από τα πιο μαζικά αριστερά κόμματα του κόσμου και ίσως το πιο αριστερό μαζικό κόμμα του κόσμου. Ιδρύθηκε το 1979 από συνδικαλιστές και έχει πολύ στενή σχέση με τα κοινωνικά κινήματα. Πολυτασικό και με μεγάλη εσωτερική δημοκρατία είναι το μεγαλύτερο κόμμα της Βραζιλίας - η Κυβέρνηση αποτελείται από συνασπισμό κομμάτων. Η ηγεσία του θέλει να το οδηγήσει σε πιο δεξιές θέσεις -πράγμα που μάλλον καταφέρνει - για να κερδίσει τις επόμενες προεδρικές εκλογές. Για τη διοργάνωση του Φόρουμ το PT έπαιξε σπουδαίο ρόλο.

Λινκ. Μεταξύ Πόρτο Αλέγκρε και Νταβός για τις ανάγκες της τηλεόρασης. Από τη μια μεριά Σόρος κλπ και από την άλλη Μητέρες της Πλατείας Μαΐου, Μποβέ κλπ. «Πόσα παιδιά σκοτώσατε σήμερα κύριε Σόρος;»

Μοντ Ντιπλοματίκ. Έπαιξε σημαντικό ρόλο στη διοργάνωση του Φόρουμ και έχει μεγάλη συμβολή στην αμφισβήτηση της ενιαίας σκέψης του νεοφιλελευθερισμού. Ανήκοντας στη δεξιά του κινήματος κατά της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης προσπάθησε - σε συνεργασία με την ηγεσία του PT - να δώσει στο Φόρουμ θεσμικό και μετριοπαθή τόνο - μέχρις ενός σημείου το πέτυχαν. Είναι βασικό τμήμα της λεγόμενης «αριστεράς του χαβιαριού».

Νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση. Φαίνεται ότι είναι ο όρος που κερδίζει έδαφος στην προσπάθεια να περιγραφεί το τι αντιμάχεται το νέο διεθνιστικό κίνημα. Το ενάντια στην παγκοσμιοποίηση γενικώς δημιουργεί σύγχυση, το ενάντια στην καπιταλιστική παγκοσμιοποίηση αποκλείει τους πιο μετριοπαθείς.

Ξεκαθάρισμα. Στο Πόρτο Αλέγκρε δεν συγκροτήθηκε καμιά διεθνής ενάντια στο νεοφιλελευθερισμό. Κάτι τέτοιο ούτε είναι ακόμα εφικτό ούτε το επιχείρησε κανείς. Πολύ περισσότερο δεν έγινε απόπειρα να δημιουργηθεί η πέμπτη διεθνής.

Οργανώσεις. Ακροαριστερές και αναρχικές οργανώσεις άσκησαν δριμύτατη κριτική στο Φόρουμ και το PT. Θεώρησαν ότι το Φόρουμ ήταν ρεφορμιστικό, αντιδημοκρατικό και φαρισαϊκό. Επίσης κατηγόρησαν το PT για αντιδραστική στάση σε μια σειρά από ζητήματα. Μεγαλύτερη αριστερίστικη οργάνωση πρέπει είναι το PSTU (μορενικοί τροτσκιστές).

Πλαν Κολόμπια. Σχέδιο Κολομβία. Το όνομα της ενδεχόμενης εισβολής των ΗΠΑ στην Κολομβία. Με πρόσχημα την καταπολέμηση των ναρκωτικών - καλλιέργεια κόκας - οι ΗΠΑ προσπαθούν να στείλουν στρατό στην Κολομβία. Πραγματικός στόχος τα αριστερά αντάρτικα που ελέγχουν μεγάλο μέρος της χώρας. Κεντρικό θέμα συζήτησης μέσα κι έξω από το Φόρουμ. Το Όχι στο Σχέδιο Κολομβία κύριο σύνθημα της νεολαίας και των ριζοσπαστικών οργανώσεων, συμπεριλήφθηκε στο ντοκουμέντο των κινημάτων.

Ριζοσπάστες. Αν και δεν εκπροσωπήθηκαν όπως θα έπρεπε στα πάνελ των συζητήσεων, τελικά κατάφεραν να κερδίσουν μεγάλο κομμάτι από αυτό που τους αναλογούσε. Η παρέμβαση των φεμινιστριών, η συνέλευση των κινημάτων, το ξερίζωμα των μεταλλαγμένων και η ομιλία Μποβέ και Στέντιλε έφεραν στο προσκήνιο την αντικαπιταλιστική - ριζοσπαστική πτέρυγα του κινήματος και διέσωσαν το Φόρουμ από τον γραφειοκρατικό και θεσμικό πνιγμό. Η φράση του Στέντιλε ότι «δεν αρκεί να είσαι με τους φτωχούς, πρέπει να είσαι και εναντίον των πλουσίων» δείχνει πού ακριβώς διαφοροποιείται η αριστερά από τη δεξιά του Φόρουμ

Συζητήσεις. Τέσσερις μεγάλες θεματικές ενότητες που διεξάγονταν το πρωί, εκατοντάδες "εργαστήρια" το μεσημέρι και ομιλίες "επωνύμων" το απόγευμα. Σε γενικές γραμμές το επίπεδο ήταν

χαμηλό μιας και τα πάνελ ήταν “δεξιά” και προσανατολισμένα στα ΜΜΕ και όχι στους συνέδρους, τα workshops είναι δύσκολο να λειτουργήσουν και αρκετές ομιλίες ήταν πολιτικάντικου - καπελωτικού χαρακτήρα. Υπήρχαν βέβαια και πολύ ενδιαφέρουσες στιγμές με προεξάρχουσα την εκτός προγράμματος συνέλευση των κινημάτων από την οποία προέκυψε η κοινή διακήρυξη.
Τζένοβα (Γένοβα) 15-22 Ιουλίου. Πανευρωπαϊκή κινητοποίηση ενάντια στη συνεδρίαση του G8 **Tuti Bianchi**!
Υπουργοί. Και μάλιστα νεοφιλελεύθεροι. Η παρουσία τους προκάλεσε γενικευμένο εκνευρισμό και αγανάκτηση - ειδικά αυτή του μεταναστοφάγου Σεβενεμάν. Είναι προφανές ότι δεν πρέπει να επαναληφθεί αν το Φόρουμ δεν θέλει να εκφυλιστεί.
Φεμινίστριες. Η παρέμβασή τους ήταν από τις πιο ωραίες στιγμές του Φόρουμ. Κρατώντας πλακάτ, για τη νομιμοποίηση των εκτρώσεων - στη Βραζιλία και την Αργεντινή είναι παράνομες - και φωνάζοντας συνθήματα ενάντια στον σεξισμό έκαναν μια μίνι πορεία μέσα στους χώρους του Φόρουμ με ένα πνεύμα ριζοσπαστικότητας και ζωντάνιας, σπάζοντας την κυριλέ σοβαροφάνεια. Το παράδειγμά τους θα το ακολουθήσουν συνδικάτα και οργανώσεις.
Χωρίς Γη. Το Κίνημα των Αγροτών Χωρίς Γη/MST είναι από τα πλέον σημαντικά εγχειρήματα στον πλανήτη. Διεκδικώντας την αγροτική μεταρρύθμιση, καταλαμβάνοντας κτήματα τσιφλικάδων, εφαρμόζοντας την συνεταιριστική αυτοδιαχείριση και τις οικολογικές καλλιέργειες σε αρκετές κατειλημμένες εκτάσεις - αισθανθήκαμε πολύ τυχεροί που επισκεφτήκαμε μια τέτοια κολεκτίβα - έχει εξελιχθεί σε μια πολύ μεγάλη και πολύ μαχητική κοινωνική δύναμη. Τα μέλη του υπολογίζονται σε παραπάνω από ενάμισι εκατομμύριο. Τα τελευταία είκοσι χρόνια το βραζιλιάνικο αγροτικό κίνημα μετρά χίλιους οχτακόσιους νεκρούς Έχει όμως καταφέρει να γίνει παγκόσμιο παράδειγμα αντίστασης, αξιοπρέπειας και ελπίδας.
Ψώνια. Πουλούσαν μπλουζάκια, αυτοκόλλητα, κονκάρδες, σημαίες, καπελάκια, αφίσες και άλλα πολλά πολιτικού περιεχομένου έξω από τις αίθουσες συνεδριάσεων, γινόντουσαν και διάφορα καλλιτεχνικά. Φεστιβαλική ατμόσφαιρα.
Ώρες εννιά. Τόσο πήρε η τελική διαμόρφωση του κειμένου των κινημάτων. Οι δυσκολίες ήταν πολλές γι’ αυτό και είναι μεγάλη υπόθεση το ότι φτάσαμε σε ένα κοινό παγκόσμιο ντοκουμέντο - αυτή ίσως να αποδειχτεί η μεγαλύτερη προσφορά του Πόρτο Αλέγκρε. Ένα το κρατούμενο λοιπόν και συνεχίζουμε. Επόμενος σταθμός Γένοβα.

Παραπομπές
1. Εφημερίδα *Η Εποχή,* 28/1/2001, σελ 3
2. Εφημερίδα *Η Εποχή*, 4/2/2001, σελ 10,11
3. Αλμπάνης Γιάννης, εφημερίδα *Η Εποχή,* 11/2/2001, σελ 8

Δ2.6.7 ΕΝΑΣ ΠΟΛΥΧΡΩΜΟΣ ΛΑΟΣ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟΥΣ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΥΣ ΤΩΝ 8 ΙΣΧΥΡΩΝ ΚΑΙ ΠΛΟΥΣΙΩΝ ΧΩΡΩΝ (ΓΑΛΛΙΑ, ΓΕΡΜΑΝΙΑ, ΗΠΑ, ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ, ΙΑΠΩΝΙΑ, ΙΤΑΛΙΑ, ΚΑΝΑΔΑΣ, ΡΩΣΙΑ) , ΓΕΝΟΒΑ , 18-21 ΙΟΥΛΙΟΥ 2001





Γελοιογραφία, εφημ Η Εποχή 15/6/2001 εξώφυλλο

Στη Γένοβα ένα τεράστιο πλήθος κοινωνικών κινημάτων και οργανώσεων εξέφρασε με πάθος, θάρρος και αποφασιστικότητα τη

σύγχρονη διεθνή των αποκάτω που αγωνίζονται ενάντια στο νεοφιλελευθερισμό, τον ρατσισμό και τον πόλεμο.
Στη Γένοβα συναντήθηκαν • εκπρόσωποι και ιστορικοί ηγέτες των χωρών του Τρίτου Κόσμου, που υφίστανται τις πιο βάναυσες πολιτικές της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης • το εργατικό κίνημα με τα παραδοσιακά συνδικάτα και τις πιο σύγχρονες μαχητικές μορφές οργάνωσης • οι αγρότες που δέχονται κατά μέτωπο επίθεση από τις πολυεθνικές και αγωνίζονται να διασώσουν την καλλιεργήσιμη γη και την παραγωγή μη μεταλλαγμένων τροφίμων • οι μετανάστες - παρίες της παγκοσμιοποίησης που εγκαταλείπουν για λόγους επιβίωσης τις πατρίδες τους και υφίστανται σκληρή μεταχείριση και ρατσισμό στις χώρες εγκατάστασης • οι οικολογικές οργανώσεις και τα πράσινα κινήματα που μάχονται για να σταματήσουν την καταστροφή του πλανήτη από την αρπακτικότητα των πολυεθνικών και την υπερχειλίζουσα αστικοποίηση • τα φεμινιστικά και γυναικεία κινήματα • πάσης φύσεως κινήματα δικαιωμάτων.
Στη Γένοβα πρωτοστάτησαν οι νέοι - άλλωστε ο Κάρλο Τζουλιάνι, που εκτελέστηκε εξ επαφής από τους καραμπινιέρους, ήταν ένα παιδί 17 χρόνων.
Το Κοινωνικο Φόρουμ της Γένοβας (GSF) συγκροτήθηκε από τους Tutti Bianci, τους Ya Basta, το Δίκτυο Λίλιπουτ (από οικολόγους και αριστερούς καθολικούς), την Attack, την Ιταλική μαζική πολιτιστική οργάνωση ARCI, με συμμετοχή της Γαλλικής Κομμουνιστικής Επαναστατικής Λίγκας (LCR), της Κομμουνιστικής Επανίδρυσης (R.C.) και οργανώσεων ενάντια στην παγκοσμιοποίηση από άλλες πλην Ιταλίας χώρες. Μεταξύ αυτών είναι και η πολυπληθής αντιπροσωπεία του Ελληνικού Κοινωνικού Φόρουμ. Στη Γένοβα έλαβαν επίσης μέρος από την Ελλάδα η Οργάνωση Γένοβα 2001, άλλες οργανώσεις της αριστεράς και ο αναρχικός χώρος.
«Δύο εντελώς διαφορετικοί κόσμοι συγκρούονται στη Γένοβα, τον Ιούλιο του 2001, τις μέρες που διεξάγεται η συνάντηση κορυφής των G8. Οι ηγέτες των εφτά πλουσιότερων χωρών του κόσμου, με την προσθήκη της Ρωσίας ως νέου μέλους - φτωχού συγγενούς της Λέσχης των ισχυρών - θα συγκεντρωθούν για να πάρουν αποφάσεις για σοβαρά ζητήματα που αφορούν το μέλλον της ανθρωπότητας. Για να αποφασίσουν για το δικό μας μέλλον. Για να αποφασίσουν για εμάς, χωρίς εμάς. Εμείς όμως θα είμαστε εκεί. Για να διαδηλώσουμε δυναμικά και να δείξουμε σ' ολόκληρο τον κόσμο πως μπορούμε να τους σταματήσουμε. Πώς μπορούμε να ανατρέψουμε τα σχέδιά τους. Πως είναι εφικτό να οικοδομήσουμε ένα ισχυρό μέτωπο αντίστασης και αμφισβήτησης σε ό,τι εκφράζει και εκπροσωπεί το G8, το ΔΝΤ, η Παγκόσμια Τράπεζα, το Διευθυντήριο της Ε.Ε. το ΝΑΤΟ και γενικά όλα τα καθοδηγητικά όργανα σχεδιασμού της στρατηγικής, συντονισμού των δράσεων και επιβολής με τη δύναμη των όπλων των αποφάσεων του κεφαλαίου. Για να καταρρίψουμε τον μύθο ότι ο καπιταλισμός είναι ανίκητος. Για να προβάλλουμε μέσα από τις συζητήσεις, τα φυλλάδια, τα πανό, τα συνθήματά μας, το δικό μας διαφορετικό όραμα για τον κόσμο που δεν έχει καμιά απολύτως σχέση με τη λογική και τις αξίες πάνω στις οποίες οικοδομούν τον δικό τους κόσμο: τον καπιταλιστικό κόσμο και τη Νέα Τάξη Πραγμάτων».[1]
Από τις 14 Ιουλίου η Γένοβα αρχίζει να μεταμορφώνεται από τις Ιταλικές δυνάμεις καταστολής σε σιδερόφραχτη πόλη, επιτηρούμενη από αέρος, θάλασσας και εδάφους με ελικόπτερα, ταχύπλοα, δυνάμεις του στρατού, της πολεμικής αεροπορίας και της αστυνομίας. Οι κάτοικοι καλούνται να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους, πράγμα που εν μέρει συμβαίνει καθώς η πόλη παραμένει σιωπηλή και τα μαγαζιά κλειστά. Πολυτελή καταστήματα, δημόσια κτήρια και τράπεζες οχυρώνονται. Έλεγχοι και απαγορεύσεις εισόδου διαδηλωτών στα σύνορα για να αποτρέψουν την προσέλευση.



Η πρόσβαση των ελληνικών ομάδων στη Γένοβα ήταν επεισοδιακή. Η καταστολή ξεκίνησε με την απαγόρευση αποβίβασης στην Ανκόνα 3 πούλμαν του Ελληνικού Κοινωνικού Φόρουμ (ΕΚΦ) με 150 επιβάτες, οι οποίοι, παρά την αντίσταση που προέβαλαν απελάθηκαν και επέστρεψαν στην Αθήνα. Επίσης, κρατήθηκαν 2 πούλμαν, πάλι του ΕΚΦ, στο λιμάνι της Ανκόνα την Παρασκευή 20/7 και οι επιβαίνοντες υπέστησαν πολύωρους ελέγχους, ώστε να φτάσουν στη Γένοβα αργά το απόγευμα μετά τη μεγάλη διαδήλωση που αμφισβήτησε την κόκκινη ζώνη.

ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΓΕΝΟΒΑΣ[2]

Τρίτη, 17 Ιούλη 2001
Ο μεγαλύτερος όγκος των διαδηλωτών από το Ελληνικό Κοινωνικό Φόρουμ (ΕΚΦ) φτάνει στη Γένοβα και εγκαθίστανται στο γήπεδο Carlini

Τετάρτη 18 Ιούλη 2001
Μεγάλη συγκέντρωση του Κοινωνικού Φόρουμ της Γένοβας. Ο επικεφαλής Βιτόριο Ανιολέτο, η «ψυχή» του Κοινωνικού Φόρουμ, ανεβαίνει στη σκηνή. Χαιρετά με τη γροθιά του σηκωμένη... «*Τίποτα δεν μας φοβίζει*»... Λίγο αργότερα γίνεται γνωστό ότι έλαβε απειλητικό γράμμα για τη ζωή του, δύο μέρες πριν. Ο κόσμος, πάνω από 30.000, τον καταχειροκροτεί.
Ο Manu Chao με την ορχήστρα του εκστασιάζει και εκστασιάζεται. Για 3,5 ώρες τα δίνει όλα στη σκηνή, κάνει το πλήθος να τσιρίζει από χαρά, φωνάζει συνθήματα από μικροφώνου και μας καλεί όλους να γίνουν ανυπάκουοι…




Manu Chao durante il concerto a Genova

Πέμπτη, 19 Ιούλη 2001
Η πορεία για τους μετανάστες είναι το πρώτο, συγκλονιστικό δείγμα των πολυπληθών διαδηλώσεων. Η αστυνομία ανακοινώνει 30.000, το Φόρουμ πάνω από 50.000 διαδηλωτές.

Παρασκευή, 20 Ιούλη 2001
Ημέρα κοινωνικής ανυπακοής. Η Γένοβα πόλη σιωπηλή. Άλλοι την εγκατέλειψαν μετά την κρατική προπαγάνδα και άλλοι κλείστηκαν στα σπίτια τους, έκλεισαν και τα μαγαζιά.

Γιατί να λέμε βίαια τα νερά ενός ποταμού κι όχι τις όχθες που τα περιορίζουν;
Στο γήπεδο Carlini, την αφετηρία της Κοινωνικής Ανυπακοής, το κλίμα είναι ενθουσιώδες, οι αποφασισμένοι χιλιάδες και οι προετοιμασίες πυρετώδεις. Ο αμυντικός εξοπλισμός των ανυπάκουων: πανοπλίες από αφρολέξ, επιγονατίδες και επωμίδες, κράνη και ασπίδες από πλεξιγκλάς! Το ποτάμι των «*μαχητών*» βγαίνει από το στάδιο *«Η συγκέντρωση ανάβει κι όλα είναι συνειδητά...».*
Στο δρόμο τραγούδια, χειροκροτήματα, μουσικές του Κόσμου... Μια χαρούμενη Βαβυλώνα, όπου, κατά περίεργο τρόπο, όλοι μπορούν να συνεννοηθούνε μεταξύ τους! Μπροστά οι Ιταλοί, αυτοί που θα «σηκώσουν το βάρος της σύγκρουσης... Πίσω κόσμος χύμα, μετά η Επιτροπή του Ελληνικού Κοινωνικού Φόρουμ και στα μετόπισθεν οι Γάλλοι Τροτσκιστές της LCR, υπεύθυνοι για την ώρα της οπισθοχώρησης.
Το Malox ως φαρμακευτικό προϊόν για το στομάχι αντιδρά αρνητικά στα χημικά και τα εξουδετερώνει. Όλοι ραντίζουν τα μαντήλια, τις μύτες και τα πουκάμισα. Οι Ιταλοί φωνάζουν ρυθμικά τις ευχαριστίες τους στους Έλληνες Δρυΐδηδες για το μαγικό υγρό, Οι Ιταλοί του Ya Basta (Φτάνει πια), μαζί με άλλους μαχητικούς διαδηλωτές και ακτιβιστές, αρματωμένοι με αυτοσχέδιες πανοπλίες, ασπίδες από πλεξιγκλάς και κράνη - χωρίς κανένα επιθετικό όπλο στα χέρια - προχωρούν μπροστά.
Οι πρώτοι καπνοί φαίνονται ήδη. Τα πλεξιγκλάς λαμπυρίζουν στο βάθος, καθώς αυτοί που τα κρατούν προσπαθούν να απωθήσουν τους καραμπινιέρους. Από το φορτηγό των οργανωτών ακούγονται συνέχεια πληροφορίες και εκκλήσεις για νερό και ιατρική βοήθεια. Ο ουρανός σκεπάζεται από τα

χημικά, τα ελικόπτερα πετούν πάνω από τα κεφάλια μας και η σύγκρουση στην κεφαλή της πορείας ολοένα σκληραίνει. Στο διπλανό δρόμο το «μαύρο μπλοκ» των αναρχικών... Σκηνές ροκ και το sound-track, σίγουρα από «Rage Against the machine», ακούγεται: «fuck you, I won't do what you tell me».
Υποχώρηση! Οι Γάλλοι οδηγούν την ουρά της πορείας, που τώρα έχει γίνει κεφαλή. Εκνευρισμός, κούραση, υπομονή ελάχιστη... Μετά από ώρες περπάτημα, το ΕΚΦ επιστρέφει στο γήπεδο Carlini. Αρχίζει η καταμέτρηση: Λείπουν αρκετοί, μα ευτυχώς γυρίζουν ένας-ένας... Άλλοι χτυπημένοι, άλλοι σοκαρισμένοι, αργά το βράδυ επιστρέφουν οι τελευταίοι από το κέντρο της πόλης αλαφιασμένοι: οι μπάτσοι συνέχισαν το πογκρόμ, συνέλαβαν κόσμο.
Στις 20 Ιουλίου 2001 δολοφονήθηκε ο Κάρλο Τζουλιάνι από τους καραμπινιέρους που τον πυροβόλησαν εν ψυχρώ. Ήταν ένας από τους νέους του Black Block που συγκρούστηκαν για ώρες με την αστυνομία. «Επιτιθέμενος με ένα πυροσβεστήρα σε ένα τζιπ με καραμπινιέρους δολοφονείται με δύο σφαίρες στο κεφάλι. Στη συνέχεια το τζιπ περνάει δύο φορές πάνω από το σώμα του νεαρού αγωνιστή». [3]











Σάββατο, 21 Ιούλη 2001
Στην έναρξη της πορείας, χαρούμενα πρόσωπα ταιριαστά με γιορτή. Οι εκκλησίες γεμάτες από πιστούς που δέχονται κηρύγματα λαϊκών παπάδων εναντίον της παγκοσμιοποίησης και της αδικίας. Η θάλασσα από κάτω, τα πανό, τα συνθήματα όλη η ατμόσφαιρα θυμίζουν μέρες ΄68. Αργότερα ρίχνονται τα χημικά και αρχίζει η βάρβαρη επίθεση.






POLIZIA




ASSASSINI





Το αντιπαγκοσμιοποιητικό κίνημα μετρά το δεύτερο νεκρό του, μετά το Γκέτεμποργκ. Περίεργα παιχνίδια της ιστορίας με πόνο, αίμα και φωτιά. Στη Γένοβα αυτοπυρπολήθηκε ο Κώστας Γεωργάκης προκειμένου να ταρακουνήσει την ιταλική κοινή γνώμη εναντίον της Δικτατορίας στην Ελλάδα. Από τη Γένοβα ήταν και η Έλενα Αντζελόνι που μαζί με τον Γιώργο Τσικουρή, μέλη του Πατριωτικού Μετώπου (ΠΑΜ) σκοτώθηκαν στην προσπάθεια τους να ανατινάξουν την Αμερικάνικη πρεσβεία της Αθήνας. Η Έλενα Αντζελόνι ήταν αδελφή του πατέρα του Κάρλο Τζουλιάνι, εργατικού συνδικαλιστή.
Το μεγαλειώδες, ταραγμένο ποτάμι βγαίνει στο δρόμο, δίνει την απάντησή του, 300.000 διαδηλωτές ξεχύνονται στη Γένοβα, την κάνουν ελεύθερη πόλη. Ο φόβος των Γενοβέζων από την προπαγάνδα για τους περιφερόμενους χούλιγκαν άλλους έδιωξε και άλλους αμπάρωσε στα σπίτια τους. Οι φωνές των διαδηλωτών διαπέρασαν τις γρίλιες και άνοιξαν τα παντζούρια. Σ' ένα μπαλκόνι πολυκατοικίας μια μαμά με το μωρό της στην αγκαλιά χαιρετούν. Λίγο πιο πέρα ακροβολισμένοι σε ταράτσες πολυκατοικιών οι πάνοπλοι καραμπινιέροι. Οι κάτοικοι της Γένοβας καταβρέχουν με δροσιστικό νερό τους διαδηλωτές και τους καλωσορίζουν.

Έφοδος της αστυνομίας στο σχολείο Ντιάζ. Άγριοι ξυλοδαρμοί και βασανιστήρια

Το βράδυ της 21ης Ιουλίου πάνοπλες δυνάμεις καταστολής εισέβαλαν στο σχολείο Αρμάντο Ντιάζ, στη συνοικία Αλμπάρο της Γένοβας, που φιλοξενούσε, με παραχώρηση του Δήμου, το Κοινωνικό Φόρουμ, το Indymedia, τους αλληλέγγυους δικηγόρους και αποτελούσε κατάλυμα διαδηλωτών. Επιτέθηκαν με απίστευτη αγριότητα στους ενοίκους και προέβησαν σε δεκάδες συλλήψεις. 61 διαδηλωτές τραυματίστηκαν σοβαρά και μεταφέρθηκαν στο νοσοκομείο, τρεις από αυτούς σε κρίσιμη κατάσταση και μια κοπέλα σε κώμα. Ορισμένοι από τους συλληφθέντες μεταφέρθηκαν στο προσωρινό κέντρο κράτησης Μπολζανέτο όπου βασανίστηκαν και διαπομπεύτηκαν πριν απελευθερωθούν. 120 αστυνομικοί οδηγήθηκαν σε δίκη αλλά κανείς δεν καταδικάστηκε τελικά.

Παραπομπές

1. Γιάννης Μπανιάς, *Ένα μεγάλο κίνημα γεννιέται,* εφημ. Εποχή 15-7-2001, σελ3
2. Το χρονικό της Γένοβας είναι σύνθεση κειμένων των Γιάννη Μπουρνού, Στράτου Κερσανίδη και Μάκη Μπαλαούρα, εφημ. Εποχή, 29/7/2001
3. *Οι Πολέμιοι της Παγκοσμιοποίησης*, Αρχείο Κοινωνικών Αγώνων, Αναρχική Αρχειοθήκη, Αθήνα 2003, σελ. 116

Δ2.6.8 ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΟΡΥΦΗΣ ΤΩΝ 15 ΗΓΕΤΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΚΕΤΕΜΠΟΡΓΚ, ΣΟΥΗΔΙΑ, 14 - 16 ΙΟΥΝΙΟΥ 2001 [1]

Τα 3 e: enlargement/διεύρυνση, employment/απασχόληση, environment/περιβάλλον είναι τα θέματα που απασχόλησαν τη Σύνοδο των 15 στο Γκέτεμποργκ. Αντίθετα, όμως, με όσα διακήρυσσαν δεν έδωσαν απαντήσεις.
Η απασχόληση καθορίζεται πλέον σχεδόν αποκλειστικά από την τεχνολογία και τα νέα στοιχεία που ήρθαν στη δημοσιότητα αναφέρουν ότι τους αμέσως επόμενους μήνες θα χάσουν τη δουλειά τους πάνω από 500.000 άτομα, πολίτες χωρών της Ε.Ε. Οι «15» μίλησαν αόριστα για μέτρα που θα πρέπει να ληφθούν για την αύξηση της παραγωγικότητας και για τις πιέσεις που δέχεται η ευρωπαϊκή οικονομία εξαιτίας του δυσμενούς διεθνούς οικονομικού κλίματος. Σχετικά με το περιβάλλον η θέση του Τζώρτζ Μπους για τη συμφωνία του Κιότο οδηγεί τους Ευρωπαίους στην καλύτερη περίπτωση να «κάνουν αντίσταση» και όχι να καθορίσουν νέα δεδομένα, που θα βελτιώσουν τις συνθήκες του περιβάλλοντος.
Παρά το ότι η διαδικασία διεύρυνσης της ΕΕ χαρακτηρίστηκε ως μη αναστρέψιμη δεν καθορίστηκε ούτε χρονοδιάγραμμα ούτε πολύ περισσότερο κοινή αντίληψη πολιτικών για τα νέα κράτη, που στη διαδικασία ένταξής τους στην ΕΕ θα απορροφήσουν όλα τα κοινοτικά κονδύλια.
Κάτω από την οργάνωση - ομπρέλα «Δίκτυο - Γκέτεμποργκ 2001» συγκεντρώθηκαν δεκάδες οργανώσεις, με κοινή συνισταμένη 4 θέσεις:
Όχι στην στρατιωτικοποίηση της ΕΕ
Όχι στη νεοφιλελεύθερη πολιτική στην ΕΕ
Όχι στο ρατσισμό, στη Συνθήκη Σένγκεν και στην αστυνομευόμενη Ευρώπη. Το περιβάλλον και ο δημόσιος τομέας δεν είναι εμπορεύσιμα.

Άγρια καταστολή, βαρύτατα τραυματισμένοι διαδηλωτές

1. Οι σφαίρες της σουηδικής αστυνομίας εναντίον των διαδηλωτών στο Γκέτεμποργκ ίσως κριθεί από τον ιστορικό του μέλλοντος ότι αποτέλεσαν το ορόσημο της ενηλικίωσης του κινήματος κατά της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης. Ο κυνισμός που επέδειξαν οι Ευρωπαίοι ηγέτες - οι οποίοι διέρρηξαν τα ιμάτιά τους για τις τζαμαρίες των Μακντόναλντς αλλά σιώπησαν εκκωφαντικά για τους βαρύτατα τραυματισμένους - και η αποφασιστικότητα που δείχνει από την πλευρά του το κίνημα ίσως να προμηνύουν μια σύγκρουση που κανείς δεν είχε προβλέψει.

2. Η Σύνοδος Κορυφής του Γκέτεμποργκ θα μείνει στην ιστορία ως η πρώτη σύνοδος των ηγετών των κρατών μελών της ΕΕ στην οποία α. συμμετείχε και ο πρόεδρος των ΗΠΑ Τζωρτζ Μπους και β. στις διαδηλώσεις που έγιναν από ευρωπαίους πολίτες υπήρξαν ανθρώπινα θύματα.

Αποκλεισμός περιοχών και βίαιες επιθέσεις καταστολής της αστυνομίας είναι το χαρακτηριστικό της Συνόδου. Προειδοποιήσεις να μην πλησιάζει ο κόσμος στο κέντρο της πόλης, αποκλεισμός των δρόμων με τεράστια μεταλλικά κοντέινερ, 600 συλληφθέντες που κρατήθηκαν «προληπτικά» για τις ώρες των συγκρούσεων είναι ορισμένα από τα άγρια κατασταλτικά μέτρα.

3. Οι διαδηλωτές παρά ταύτα συγκρούστηκαν και επιχείρησαν να μπουν στο συνεδριακό κέντρο. Έγιναν καταστροφές McDonalds, τραπεζών και περιπολικών της αστυνομίας. Κόσμος εγκλωβίστηκε και συνελήφθη. Δεκάδες άτομα μεταφέρθηκαν στα νοσοκομεία με ελαφρά ή σοβαρά τραύματα. Μεταξύ των πολλών δεκάδων τραυματιών βρίσκονται τουλάχιστον 5 από σφαίρες και ένας νεαρός σε κρίσιμη κατάσταση.

Ακυρώθηκε το προγραμματισμένο δείπνο των συνέδρων στους Βοτανικούς Κήπους της πόλης. Οι δυνάμεις καταστολής περικύκλωσαν 450 ανθρώπους στο εκπαιδευτικό κτίριο Hvitfeldtska, έναν από τους χώρους φιλοξενίας των διαδηλωτών. Επιδρομές έγιναν και σε άλλα καταλύματα. Έγιναν 200 συλλήψεις στην προσπάθεια των διαδηλωτών να σπάσουν τον αστυνομικό κλοιό γύρω από το κτίριο.

Η Helena Tegesson, μέλος της Γαλλικής Ομάδας Attac, δηλώνει ότι είχαν συμφωνήσει με την αστυνομία να κρατήσει άλογα, σκύλους και δυνάμεις καταστολής μακριά από τους δρόμους αλλά η υπόσχεση δεν τηρήθηκε.

4. Καταδίκασαν τις επιθέσεις της αστυνομίας η πρόεδρος του Αριστερού Κόμματος της Σουηδίας και ο υπουργός Δικαιοσύνης της χώρας Τόμας Μπούστρεμ, ο οποίος είχε τεθεί επικεφαλής της διαδήλωσης που οργάνωσε η Διεθνής Αμνηστία κατά της θανατικής ποινής και πραγματοποιήθηκε τη στιγμή της συνάντησης των «15» με τον Τζωρτζ Μπους.

5. Κινητοποιήσεις καταδίκης της άγριας καταστολής υπήρξαν σε όλο τον κόσμο: Γερμανία (Βερολίνο, Λειψία, Αμβούργο, Ντίσελντορφ, Νυρεμβέργη, Ανόβερο, Φρανκφούρτη, Στουτγάρδη), Ιταλία (Μιλάνο, Ρώμη, Νάπολη), Ισπανία (Μαδρίτη, Βαρκελώνη, Βαλένθια, Χιχόν), Ελβετία (Ζυρίχη, Βέρνη), Νορβηγία (Όσλο), Ολλανδία (Χάγη), Ελλάδα (Γιάννενα). Εκδηλώσεις διαμαρτυρίας εκτός Ευρώπης έγιναν στο Τορόντο, τη Νέα Υόρκη, τη Μελβούρνη και άλλες περιοχές».

1. τα στοιχεία από την Σύνοδο Κορυφής στο Γκέτεμποργκ έχουν ληφθεί από Σερβετά Νίκο Ευρωπαϊκή αμηχανία, εφημ. Η Εποχή, 17/6/2001, σελ. 3

Δ2.6.9 ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΩΝ 15 ΗΓΕΤΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ, ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ, 14,15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2001

Παρά τις υποσχέσεις για ένα ευρωπαϊκό σύνταγμα που θα σέβεται τα καθολικά και απαραβίαστα δικαιώματα των πολιτών, η σύνοδος Κορυφής στις Βρυξέλλες, στα ανάκτορα Λάακεν, διεύρυνε το έλλειμμα δημοκρατίας και νομιμοποίησης των κοινοτικών αποφάσεων απέναντι σε 300 εκατ. πολίτες που αντιμετωπίζουν το υπαρκτό πρόβλημα της οικονομικής ύφεσης και της αύξησης της ανεργίας, του περιορισμού ποσοτικά και ποιοτικά των κοινωνικών υπηρεσιών και της κλιμάκωσης της διεθνούς κρίσης λόγω των περιφερειακών πολέμων και επεμβάσεων.

Οι 15 προχώρησαν κάτω από αμερικανικές και βρετανικές πιέσεις στην παραβίαση κάθε νομιμότητας, επικυρώνοντας την υιοθέτηση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης (παρά το ότι αντίκειται στα περισσότερα ευρωπαϊκά συντάγματα). Σε ανάλογη αντίθεση με τις εθνικές νομοθεσίες και τις βασικές

αρχές λειτουργίας της κοινότητας έρχεται και η απόφαση δημιουργίας της ευρωαστυνομίας και του νέου μηχανισμού Eurojust, του αυτόνομου, δηλαδή, οργανισμού συντονισμού και διακίνησης πληροφοριών και στοιχείων πολιτών, που αποφάσισαν οι υπουργοί Εσωτερικών και Δικαιοσύνης των 15. Επιβεβαιώθηκαν οι φόβοι ότι θα εντείνουν την καταστολή κατά των οικονομικών προσφύγων που φτάνουν στην Ε.Ε., καθώς δεν υπήρξε οποιαδήποτε αναφορά διασφάλισης βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων για τους ξένους μετανάστες και παραχώρησης πολιτικού ασύλου.
Την ώρα που οι περισσότερες χώρες της Ευρωζώνης δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν στις παραμέτρους του Άμστερνταμ και του Μάαστριχτ, κανείς δεν έθεσε θέμα ευθυνών για την πορεία της οικονομίας και της νομισματικής πολιτικής της κοινότητας. Η Ευρώπη διανύει μια περίοδο ύφεσης, κατάρρευσης των οικονομικών δραστηριοτήτων και κρίσης της επιχειρηματικής και καταναλωτικής εμπιστοσύνης. Εκατοντάδες χιλιάδες απολύσεις έχουν πραγματοποιηθεί τους τελευταίους 6 μήνες στο βιομηχανικό κλάδο, τον χρηματοπιστωτικό τομέα και τις υπηρεσίες, τις εταιρείες τηλεπικοινωνιών και κατασκευής εξοπλισμών κινητής *τεχνολογίας* και τις εταιρείες της νέας οικονομίας [1]

ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΩΝ ΔΙΑΔΗΛΩΣΕΩΝ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗ ΣΥΝΟΔΟ ΚΟΡΥΦΗΣ

ανταπόκριση από Βρυξέλλες, Σίσσυ Βωβού, Άκης Γαβριηλίδης, Αποστόλης Στραγαλινός[2]

Όπου και αν πάνε θα μας βρίσκουν μπροστά τους! Έτσι έγινε και στις Βρυξέλλες.
Το κίνημα με αυτοκίνητα, ποδήλατα, αεροπλάνα, τρένα και βαπόρια, γεμάτο αγωνιστικό ενθουσιασμό και κοινωνικά οράματα, διεθνισμό και αλληλεγγύη, αποδείχθηκε ρωμαλέο, ανθεκτικό και αναπτυσσόμενο. Μαζικές και εμπνευσμένες διαδηλώσεις, σημαντικές δημόσιες συζητήσεις σε κλειστούς χώρους και θέατρα, αλλά και προσωπικές επαφές μεταξύ αγωνιστών/τριών από διάφορες χώρες, συνδύαζαν τις ανάγκες της στιγμής με τους προβληματισμούς για πιο μακροπρόθεσμη συγκρότηση και επεξεργασία αιτημάτων.

Παρασκευή 13 Δεκεμβρίου 2001, τα συνδικάτα διαδηλώνουν

Πάνω από 100.000 διαδηλωτές/τριες συγκέντρωσε η διαδήλωση της Ευρωπαϊκής Συνομοσπονδίας Συνδικάτων. Πορεύτηκε από την πλατεία Μποκστάλ μέχρι το γήπεδο Χέιζελ σε μάλλον αραιοκατοικημένες περιοχές των Βρυξελλών και σε μέρα που δεν υπήρχε παρουσία κρατικών αντιπροσώπων στην πόλη. Ο κόσμος διαδήλωσε με αγωνιστική διάθεση και παλμό. Κυριάρχησαν συνθήματα εναντίον της ανεργίας, της εμπορευματοποίησης του κόσμου, υπέρ της μείωσης των ωρών εργασίας και ενάντια στο ρατσισμό. Εντυπωσιακότερη και μαζικότερη από τις ξένες συμμετοχές ήταν η παρουσία των Γάλλων-Ινδών που σύμφωνα με τα στοιχεία των οργανωτών ήταν 16.000. Ανάμεσά τους ξεχώριζε η εργατική συνομοσπονδία CGT, που πρόσκειται στο Γαλλικό Κ.Κ.
Με μεγάλη συμπάθεια και χειροκροτήματα έγιναν δεκτοί συνδικαλιστές-τριες από τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, ιδίως οι Σλοβένοι εργαζόμενοι του εργοστασίου της Ρενώ. Κι' αυτό γιατί το συνδικάτο τους είχε συμμετάσχει στην πρώτη ευρωπαϊκή απεργία διαμαρτυρίας το 1999, όταν είχε κλείσει εργοστάσιο της γαλλικής αυτοκινητοβιομηχανίας στο Βιλ-Βόρντε, αφήνοντας στο δρόμο πάνω από 2000 εργάτες. Η βελγική εργατική τάξη δεν ξέχασε αυτή την ένδειξη διεθνιστικής αλληλεγγύης. Τη μεγάλη διαδήλωση της Πέμπτης ενίσχυσαν συνδικαλιστές-τριες της ΓΣΕΕ από όλες τις παρατάξεις.

Σάββατο 14 Δεκεμβρίου 2001

Η διαδήλωση της "μέρας dl4" ξεκίνησε συμβολικά από το Petit Chateau, χώρο κράτησης των αλλοδαπών που έχουν ζητήσει άσυλο και έφτασε μέχρι την άκρη του πάρκου στο οποίο βρίσκεται το ανάκτορο του Λάακεν - όπου είχε ξεκινήσει η Σύνοδος Κορυφής - και κατέληξε στο παλιό λιμάνι των Βρυξελλών. Συγκέντρωσε συνολικά περί τις 25 - 30.000 διαδηλωτών σε τρία μπλοκ: οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, η ATTAC (Association for the Taxation of Financial Transactions and Citizen's Action), οι οργανώσεις της ριζοσπαστικής, αριστεράς.
Το τελευταίο μπλοκ ήταν το πιο μαζικό και σαφώς έβαλε τη σφραγίδα του στην όλη πορεία, η οποία εκτός από την αριθμητική της επιτυχία είχε μεγάλο ενθουσιασμό, μαχητικότητα και χαμηλό μέσο όρο ηλικίας. Ο κόσμος προερχόταν από όλες σχεδόν τις ευρωπαϊκές χώρες, αλλά και τις ΗΠΑ, τον Καναδά, την Αυστραλία και το Νεπάλ (!). Στο μπλοκ των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων μετείχαν οργανώσεις ειρήνης, οικολόγοι με έντονη παρουσία και οργανώσεις κοινωνικής αλληλεγγύης όπως η OXFAM (Oxford Committee for Famine Relief), εθελοντικά κέντρα κ.α. Σημαντική ήταν η παρουσία

ελληνικών οργανώσεων στις διαδηλώσεις. Για όποιον έζησε την προετοιμασία της πορείας αυτής ήταν μια προσπάθεια που αρχικά φάνταζε πολύ δύσκολη αλλά τελικά στέφθηκε από πλήρη επιτυχία.

Η στάση της αστυνομίας

Σε όλη τη διάρκεια της πορείας η παρουσία της αστυνομίας ήταν μεν αισθητή αλλά όχι προκλητική. Αμέσως μετά τη λήξη της, όμως, και ενώ οι διαδηλωτές-τριες κατέληξαν στον προβλεπόμενο από το πρόγραμμα χώρο των παλιών τελωνείων, όπου θα ακολουθούσε μουσική συναυλία, η αστυνομία άφησε έναν αριθμό διαδηλωτών να αποχωρήσουν και στη συνέχεια, χωρίς κανένα προφανή λόγο, απέκλεισε όλους τους γύρω δρόμους κρατώντας «όμηρους» αρκετές χιλιάδες.

Σε κάποια στιγμή μάλιστα οι ειδικές δυνάμεις απώθησαν τον κόσμο που περίμενε έξω από τον αστυνομικό κλοιό, άρχισαν διάφοροι ελιγμοί των προκλητικά πολυάριθμων και εξοπλισμένων αστυνομικών οχημάτων, υπήρξαν και ριπές από τις αντλίες νερού. Ο περισσότερος κόσμος, ιδίως η ομάδα νομικής βοήθειας των διαδηλωτών, ήταν πεπεισμένος ότι επίκειται έφοδος της αστυνομίας και νέο επεισόδιο τύπου «σχολείου Ντίαζ» της Γένοβας. Τελικά αποδείχθηκε ότι η αστυνομία ήθελε να εκφοβίσει τους «ταραχοποιούς». Μετά από δύο ώρες πολιορκίας, επέτρεψε σε όλους τους έγκλειστους να αποχωρήσουν κατά μικρές ομάδες - αφού πρώτα τους υπέβαλε σε εξονυχιστικό σωματικό έλεγχο.

Έγιναν περί τις 150 συλλήψεις (όλοι/ες εκτός από τρεις αφέθηκαν ελεύθεροι) και μία τουλάχιστον απέλαση ενός Σουηδού, μέλους της International Resistance, με μόνο λόγο ότι κολλούσε σε τοίχο την αφίσα του D14. Γενικά μιλώντας, πάντως, οι αρχές φαίνεται ότι επέλεξαν να τηρήσουν ένα πιο χαμηλό προφίλ καταστολής σε σχέση με τη Γένοβα και την Πράγα. Δεν επιχείρησαν να δαιμονοποιήσουν και να συκοφαντήσουν κραυγαλέα το κίνημα, ούτε να δημιουργήσουν ένταση εκ των προτέρων. Φαίνεται ότι επιλογή τους ήταν να μειώσουν τη σημαντική παρουσία του κινήματος δια της αποσιώπησης. Εξάλλου, ούτε τα σύνορα έκλεισαν ούτε η ελεύθερη κυκλοφορία στο χώρο της Συνθήκης Σένγκεν άρθηκε.

Κυριακή 15 Δεκεμβρίου 2001

Στον απόηχο των δύο δυναμικών διαδηλώσεων 13 και 14 Δεκεμβρίου 2001 ήταν άλλες δύο διαδηλώσεις στις 15 Δεκεμβρίου: μία οργανωμένη από το D14, ενάντια στον πόλεμο και για την ειρήνη η άλλη από τον αναρχικό χώρο. Σ' αυτές η αστυνομία ήταν πολύ περισσότερο παρούσα, απαγορευτική, εκφοβιστική και δεν επέτρεψε να ακολουθήσουν όλη την αποφασισμένη διαδρομή τους. Επίσης, με την τοποθέτηση εμποδίων από αγκαθωτό σύρμα μπροστά από τα σημαντικά κτίρια του κέντρου και στις παρυφές της πορείας των διαδηλώσεων, επιδίωξε να ξεχωρίσει τους πολίτες από τους διαδηλωτές.

Το απόγευμα του Σαββάτου έγινε πάρτι δρόμου οργανωμένο από το D14 με τη συμμετοχή των αναρχικών μέσα σε αστυνομικό κλοιό, ο οποίος καθόλου δεν μείωσε το κέφι, τον χορό και τις μουσικές. Γενικευμένοι σωματικοί έλεγχοι έγιναν στις παρυφές του πλήθους, ενώ το βράδυ είχαν τοποθετηθεί αγκαθωτά σύρματα σε όλους τους δρόμους του κέντρου, ώστε οι άνθρωποι να περνούν ένας ένας κάτω από τις κάνες των όπλων.

Η υπόσχεση που δόθηκε από όλες τις πλευρές, με όλους τους τρόπους, ήταν ότι το κίνημα είναι παρόν και θα βρίσκεται μπροστά τους σε κάθε απόπειρα να επιτεθούν σε κεκτημένα δικαιώματα αλλά και με διεκδικήσεις πολύ πέραν των κεκτημένων.

Παραπομπές

1. Τα στοιχεία έχουν ληφθεί από εφημ. *Η Εποχή* 16/12/2001, σελ. 12,13
2. Τα στοιχεία έχουν ληφθεί από εφημ. *Η Εποχή* 23/12/2001, σελ. 9, (*μεταφορά του μεγαλυτέρου μέρους από το χρονικό των διαδηλώσεων κορυφής στις Βρυξέλλες)*

Δ2.6.10 ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΟΡΟΥΜ, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, 1-2 ΙΟΥΝΙΟΥ 2002[1]

Περισσότεροι από 400 αντιπρόσωποι από 19 πόλεις, συμμετείχαν το διήμερο 1-2 Ιουνίου 2002 στη Θεσσαλονίκη στην πρώτη πανελλαδική συνάντηση κοινωνικών και πολιτικών οργανώσεων για τη δημιουργία του Ελληνικού Κοινωνικού Φόρουμ. Στις συζητήσεις για την πανελλαδική διάχυση της πρωτοβουλίας, τις προτεραιότητες και τις καμπάνιες πήραν τον λόγο περισσότεροι από 70

αντιπρόσωποι ευρέος κοινωνικού και πολιτικού φάσματος. Αποφασίστηκε να δημιουργηθεί ανοιχτή οργανωτική επιτροπή από εκπροσώπους των πόλεων, που να περιλαμβάνει και τις θεματικές εκπροσωπήσεις (συνδικάτα, κινήσεις κατά της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης, φοιτητικά σχήματα, εκπαιδευτικές κοινότητες, γυναικείες οργανώσεις, οικολογικές κινήσεις, μετανάστες και αντιρατσιστικές.
Η διαδικασία συγκρότησης έμεινε ανοιχτή για την ευρύτερη δυνατή συσπείρωση χωρίς αποκλεισμούς. Πόλεις που συμμετείχαν: Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Πειραιάς, Καβάλα, Λάρισα, Βέροια, Βόλος, Ικαρία, Τρίκαλα, Πάτρα, Σταυρός, Σέρρες, Κοζάνη, Χανιά, Χαλκιδική, Λαμία, Λιτόχωρο, Ξάνθη, Νάουσα.

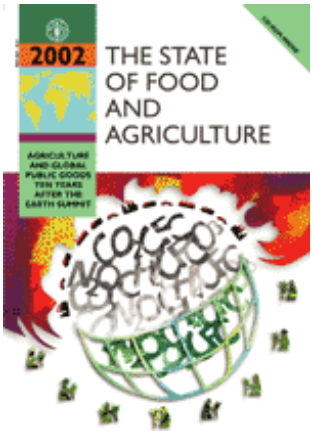
ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΦΟΡΟΥΜ

Η Πρωτοβουλία δημιουργήθηκε στην Πανελλαδική Συνάντηση της Θεσσαλονίκης στις 1 και 2 Ιουνίου 2002, με σκοπό να εξασφαλίσει τις κοινωνικές, πολιτικές και οργανωτικές προϋποθέσεις που θα επιτρέψουν τη δημιουργία ενός Κοινωνικού Φόρουμ και στην Ελλάδα, για να συντονίσει τις κινητοποιήσεις και τις εκδηλώσεις στο διάστημα της ελληνικής προεδρίας της ΕΕ, με αποκορύφωμα τη διεθνή διαδήλωση της Θεσσαλονίκης τον Ιούνιο του 2003. Παράλληλα το ΕΚΦ θα αποτελέσει εφαλτήριο για τη συνάντηση, τον διάλογο και την ενεργοποίηση ευρύτερων κοινωνικών χώρων, συλλογικοτήτων κάθε είδους και ανένταχτων αγωνιστών/ριών. Η Πρωτοβουλία αποτελείται από τη Διεθνή Δράση, πρωτοβάθμιες, δευτεροβάθμιες και τριτοβάθμιες συνδικαλιστικές οργανώσεις (ΓΣΕΕ, ΑΔΕΔΥ, ΕΔΟΘ, ΕΚΘ, ΟΤΟΕ, ΟΜΕ-ΟΤΕ, ΕΝΙΘ, Σύλλογος Δασκάλων Νομού Θεσσαλονίκης κ.λπ.), πολιτικά κόμματα και οργανώσεις (Συνασπισμός, ΑΚΟΑ, ΔΕΑ, Ξεκίνημα, Πολιτική Κίνηση Αριστερά!, ΟΚΔΕ/ΣΠΑΡΤΑΚΟΣ, ΚΕΔΑ, Νεολαία Συνασπισμού, ΟΚΔΕ/Εργατική Πάλη, Ομάδα Απελευθέρωση), κοινωνικοπολιτικές συλλογικότητες και αντιρατσιστικές οργανώσεις (Δίκτυο για τα Πολιτικά και Κοινωνικά Δικαιώματα, Νεολαία Ενάντια στο Ρατσισμό στην Ευρώπη-YRE, Δίκτυο Κοινωνικής Υποστήριξης Προσφύγων και Μεταναστών, Σύλλογος Εργαζομένων Μπαγκλαντές, ACT UP, Συντονιστικό Μεταναστευτικών και Αντιρατσιστικών Οργανώσεων), φεμινιστικές οργανώσεις (Φεμινιστικό Κέντρο, Αριστερό Φόρουμ Φεμινιστριών κ.λπ.), δεκάδες φοιτητικά σχήματα από πολλές πόλεις, τοπικές και δημοτικές κινήσεις, οικολογικές οργανώσεις από διάφορες περιοχές της Ελλάδας κ.λπ.
Η Πρωτοβουλία θα συμμετάσχει στις διεθνείς διαδηλώσεις της Σεβίλλης (19-22 Ιουνίου), στην Ανθρώπινη Ασπίδα για την Παλαιστίνη (25-28 Ιουνίου), στο 7ο Αντιρατσιστικό Φεστιβάλ (5-7 Ιουλίου) και στην 3η Προπαρασκευαστική Συνάντηση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Φόρουμ στη Θεσσαλονίκη (12-14 Ιουλίου), ενώ προετοιμάζει τη μαζική συμμετοχή του ελληνικού κινήματος κατά της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης στην 1η Διεθνή Συνάντηση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Φόρουμ στη Φλωρεντία της Ιταλίας στις 7,8 και 9 Νοεμβρίου του 2002.

Παραπομπές

1. Τα στοιχεία έχουν ληφθεί από εφημ. Η Εποχή 9/6/2002 σελ. 6, 7

Δ2.6.11 ΣΥΝΟΔΟΣ FAO ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΗΣ ΠΕΙΝΑΣ, ΡΩΜΗ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2002



Εβδομάδα κινητοποιήσεων του Ιταλικού Κοινωνικού Φόρουμ στην Ρώμη

Δεκάδες χιλιάδες Ιταλοί και εκπρόσωποι εκατοντάδων αγροτικών συλλόγων και οργανώσεων από τις φτωχές περιοχές του πλανήτη συμμετείχαν στη μεγαλειώδη συγκέντρωση διαμαρτυρίας που διοργάνωσε το Ιταλικό Κοινωνικό Φόρουμ στη Ρώμη με αφορμή τη σύνοδο του FAO, του οργανισμού τροφίμων και γεωργίας του ΟΗΕ, στην οποία συμμετέχουν 150 αρχηγοί κρατών για να συζητήσουν το θέμα της πείνας, των επισιτιστικών προβλημάτων και τις προοπτικές ανάπτυξης των φτωχών λαών.
Τμήματα των κοινωνικών κινημάτων και των εθελοντικών και μη κυβερνητικών οργανώσεων δίνουν εδώ και χρόνια μαζί με τον FAO μεγάλες πολιτικές και κοινωνικές μάχες στις φτωχές περιοχές του κόσμου. Το

πρόβλημα για το κοινωνικό κίνημα εναντίον της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης δεν είναι ο FAO, αλλά η σχέση του με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου, γιατί η πείνα δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί στον κόσμο με τον ΠΟΕ που ευθύνεται για τον θάνατο εκατομμυρίων ανθρώπων, υπογράμμισε ο Λούκα Καζαρίνι παρουσιάζοντας την Ρώμη την εβδομάδα των κινητοποιήσεων και της διοργάνωσης της εναλλακτικής συνόδου η οποία άνοιξε με την μεγαλειώδη συγκέντρωση.
«Ο FAO είναι αδύναμος να αντιμετωπίσει την απόλυτη εξουσία των πολυεθνικών. Το πρόβλημα δεν είναι η ποσότητα των αποθεμάτων και η παραγωγή τροφίμων. Εκατομμύρια άνθρωποι πεθαίνουν εξ αιτίας της ανακατανομής αυτών των αποθεμάτων, θέτοντας επί τάπητος στη σύνοδο του FAO το πρόβλημα της αυτονομίας και της κυριαρχίας της επισιτιστικής πολιτικής των φτωχών χωρών. Εάν εμποδίζουμε σε έναν πληθυσμό να αποφασίσει τι θα τρώει, τότε θα μας μείνουν μόνο τα McDonald's και η Coca Cola», συμπλήρωσε ο Καζαρίνι.

Δ2.6.12 ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΟΡΥΦΗΣ ΤΩΝ 15 ΗΓΕΤΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΣΕΒΙΛΛΗ, ΙΣΠΑΝΙΑ, 19-22 ΙΟΥΝΙΟΥ 2002

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥΜ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΕΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑ

Τα κοινωνικό κινήματα θα δώσουν στη Σεβίλλη ηχηρή απάντηση στη νεοφιλελεύθερη πολιτική των ευρωπαϊκών εθνικών κυβερνήσεων και ιδιαίτερα εναντίον του Αθνάρ. Η απόφαση των συνδικάτων να κηρύξουν γενική απεργία στις 20 Ιουνίου, μια μέρα πριν την επίσημη έναρξη της Συνόδου Κρυφής συνάντησε την απόλυτη συμφωνία του κινήματος ενάντια στη νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση. Η έκφραση της διαμαρτυρίας εκατομμυρίων εργαζομένων εναντίον των νέων μέτρων της ισπανικής κυβέρνησης, που εμμέσως καταργεί τα επιδόματα σε δεκάδες χιλιάδες ανέργους και ελαστικοποιεί περαιτέρω τις εργασιακές σχέσεις, θα συνοδευτεί με ένα πρωτοφανές μποϊκοτάζ των εργασιών της συνόδου από τους εργαζόμενους των αεροδρομίων, των ξενοδοχείων, των υπηρεσιών.



Τα κοινωνικά κινήματα στην Ισπανία από τη Βαρκελώνη έως τη Σεβίλλη επεδίωξαν να δημιουργήσουν ένα νέο κοινωνικό ιστό που θα περιλαμβάνει όλες τις εκφράσεις αντίστασης εναντίον της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης χωρίς αποκλεισμούς, αλλά και χωρίς να θυσιάζει αρχές και αιτήματα στο βωμό κάποιων υποσχέσεων βοήθειας από δημόσιους θεσμούς, όπως της σοσιαλιστικής τοπικής κυβέρνησης της Ανδαλουσίας. Στη Σεβίλλη πήραν μέρος οι αγρότες από τις φτωχές περιοχές της Ευρώπης, όπως της Ανδαλουσίας, της Εστρεμαδούρα και της Πορτογαλίας για να διαμαρτυρηθούν μαζικά έξω από τη Σύνοδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εναντίον της αγροτικής πολιτικής.

HUELGA GENERAL - ΓΕΝΙΚΗ ΑΠΕΡΓΙΑ[1]









Στις 20 Ιουνίου η Ισπανία συγκλονίστηκε από τη γενική απεργία με κεντρικό σύνθημα «ενάντια στο Λαϊκό Κόμμα και την Ευρώπη του κεφαλαίου» και στόχο την απόκρουση του νομοσχεδίου Αθνάρ, που περικόπτει και καταργεί τα επιδόματα ανεργίας, εάν ο άνεργος δεν αποδεχθεί οποιαδήποτε εργασία σε απόσταση 50 χιλ. από τον τόπο κατοικίας του!

Η επιτυχία της απεργίας ήταν καθολική. Οργανώθηκε «πόρτα-πόρτα» και περιφρουρήθηκε από τις απεργιακές επιτροπές που στις 12 το βράδυ υπήρχαν παντού - από το αεροδρόμιο μέχρι το τελευταίο μικρομάγαζο της Σεβίλλης, για να σταματήσει η κυκλοφορία και η παραγωγή και να κατέβουν τα ρολά σε κάθε σημείο.

Έτσι, στις 20 Ιουνίου όσοι ήρθαμε στη Σεβίλλη βρεθήκαμε νωρίς σε μια πόλη νεκρή, που ζωντάνεψε από τη μεγάλη διαδήλωση των συνδικάτων με τη συμμετοχή των CC.OO (Εργατικές Επιτροπές, πρόσκειται στο ΚΚΙ), της UGT (πρόσκειται στο Σοσιαλιστικό Κόμμα) και της CGT (διάσπαση της αναρχικής CNT). Η CNT πραγματοποίησε χωριστή διαδήλωση 200 ατόμων με πολύ μεγάλη αστυνομική περιφρούρηση.

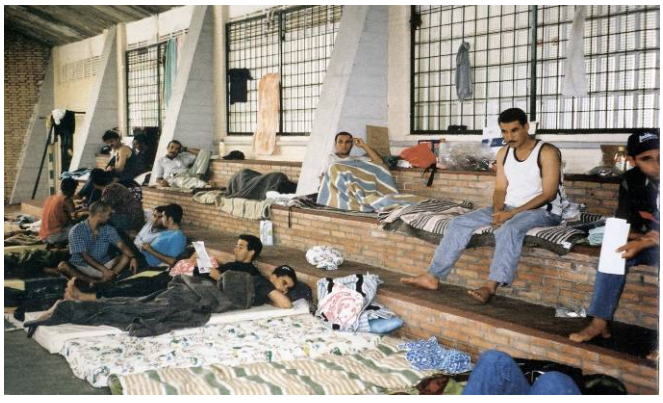
Τη συγκέντρωση χαρακτήρισαν με τη συντριπτική τους παρουσία οι CC.OO (Κομισιόνες Ομπρέρας για όσους/ες θυμόμαστε από παλιά) και η μικρή ηλικία των διαδηλωτών, ένας χαρούμενος, μαχητικός, νεανικός κόσμος με πανό, συνθήματα, σφυρίχτρες, ξυλοπόδαρους, που πορεύτηκε δίπλα στο συρμάτινο τοίχο που απομονώνει τους χώρους της ανόδου από την πόλη.

Στην πορεία συμμετείχαν, επίσης, οργανώσεις υποστήριξης των μεταναστών, φεμινιστικές ομάδες και οικολογικές οργανώσεις.

Τα συνθήματα που κυριάρχησαν:

- Papeles para tados o todos sin papeles - Χαρτιά για όλους ή όλοι χωρίς χαρτιά
- Ninguna persona es illegal - Κανένας δεν είναι παράνομος.
- En el Sur explotados, en el Notre expulsados - Μας εκμεταλλεύονται στο Νότο, μας απελαύνουν στο Βορρά.
- Un pueblo que no lucha, pierde libertad - Ένας λαός που δεν αγωνίζεται, χάνει την ελευθερία του.
- Aznar escucha, el pueblo esla en la lucha - Άκου Αθνάρ, ο λαός είναι οι αγώνες.
- Le ley de extrangeria es para la reina Sofia - Ο νόμος για τους ξένους είναι για τη βασίλισσα Σοφία.

Οι εκδηλώσεις αντιπαράθεσης στη Σύνοδο των 15 είχαν ξεκινήσει νωρίτερα, Η αποστολή της Διεθνούς Δράσης, με 100 άτομα, μετά τη συμμετοχή στην εργατική διαδήλωση πήρε μέρος στις 21 Ιουνίου - μέρα αποκεντρωμένων δράσεων σε πολλές εκδηλώσεις.



Το πρωί επισκεφθήκαμε όλοι και όλες την κατάληψη των μεταναστών χωρίς χαρτιά στην πανεπιστημιούπολη έξω από τη Σεβίλλη, για να συμπαρασταθούμε στους 500 μετανάστες που βρίσκονταν εκεί. Επιστρέφοντας είχαμε, μάλιστα, και ένα κρούσμα αστυνομικού αυταρχισμού, που μας κόστισε πάνω από μισή ώρα καθυστέρησης του λεωφορείου όπου επιβαίναμε στο μπλόκο της αστυνομίας.

Το απόγευμα η νεολαία συμμετείχε στη μεγαλύτερη πορεία της ημέρας, του Συνδικάτου των Φοιτητών, που κατέληξε σε συναυλία δίπλα

στο ποτάμι. Συναντηθήκαμε, επίσης, με το «Καραβάνι ενάντια στην εργασιακή ανασφάλεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό» σε μια τετράωρη πορεία στις λαϊκές συνοικίες της Σεβίλλης.
Πολλές γυναίκες της Διεθνούς Δράσης πήραν μέρος στην πορεία της Φεμινιστικής Συσπείρωσης, που εντάσσεται στις πρωτοβουλίες οι οποίες συγκροτούν το Κοινωνικό Φόρουμ.
Η συσπείρωση αυτή περιλαμβάνει ένα σύνολο ομάδων και οργανώσεων από τις Γραμματείες Γυναικών όλων ανεξαίρετα των συνδικάτων μέχρι τις Γυναίκες στα Μαύρα, οι οποίες έκαναν αισθητή την παρουσία τους και στην εργατική διαδήλωση. Η Συσπείρωση οργάνωσε, επίσης, συζήτηση με θέμα τη φεμινιστική πολιτική απέναντι στην παγκοσμιοποίηση και τις επιπτώσεις των νεοφιλελεύθερων πολιτικών στις γυναίκες. Μέλη της Διεθνούς Δράσης μετείχαν επίσης στις συζητήσεις του Transform.

ΤΟ ΦΛΑΜΕΓΚΟ ΤΗΣ ΣΕΒΙΛΛΗΣ[2]

Φρένο στην ευρωδεξιά

Στη Σεβίλλη γεννήθηκε η Ευρώπη της δεξιάς του νέου αιώνα, μιας επιθετικής, αντιδραστικής, ρατσιστικής δεξιάς που προχωρεί στην υιοθέτηση ενός πραγματικού απαρτχάιντ έναντι των νέων μεταναστών και στον κατακερματισμό του Κοινωνικού ιστού και της συλλογικότητας που επέτρεψε την οικοδόμηση της μεταπολεμικής Ευρώπης χωρίς σημαντικούς κοινωνικούς, πολιτικούς και οικονομικούς αποκλεισμούς.
Η σύνοδος της Σεβίλλης επισφράγισε τη συντηρητική στροφή που πραγματοποιείται την τελευταία διετία στην Ευρώπη, την αδυναμία της νέας αναδυόμενης κεντροδεξιάς να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις της παγκοσμιοποίησης και του ευρωπαϊκού γίγνεσθαι, ανεξάρτητα από τις εκλογικές της νίκες και την κατάρρευση κάθε αριστερού αναχώματος εναντίον των πιο επιθετικών επιλογών της δεξιάς.
Το γεγονός ότι η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως εκφράστηκε στη Σύνοδο της Σεβίλλης, ολοκληρώνει την πολιτική επίθεση εναντίον των καθολικών δικαιωμάτων, εναντίον των εργαζόμενων και των ξένων μεταναστών, αλλοιώνει στην πράξη τη βάση πάνω στην οποία στηρίχθηκε το επιχείρημα της δημιουργίας ενός ενιαίου πολιτικού και αργότερα οικονομικού και κοινωνικού οργανισμού με άξονα τις αναγνωρισμένες δημοκρατικές αξίες.

Ευρώπη φρούριο

Το νέο απαρτχάιντ που επιδιώκουν να δημιουργήσουν την Ευρώπη ο Αθνάρ, Μπλερ και Μπερλουσκόνι δεν πέρασε. Αναγκάστηκα να υπαναχωρήσουν από ορισμένες ακραίες θέσεις κάτω από την πίεση των κινημάτων διαμαρτυρίας που εκφράστηκαν σε διάφορες χώρες και ανάγκασαν τις κυβερνήσεις της Γαλλίας, Σουηδίας, Φινλανδίας, Βελγίου και Λουξεμβούργου να απορρίψουν την πρόταση του Αθνάρ για ακύρωση των διμερών συμφωνιών συνεργασίας της ΕΕ και των εθνικών της χωρών με τα κράτη που δεν συνεργάζονται στην καταστολή του μεταναστευτικού ρεύματος.
Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι το τρίο Αθνάρ, Μπλερ και Μπερλουσκόνι αναγκάστηκε να καταθέσει τη δεύτερη μέρα της συνόδου ένα νέο κείμενο, αναβάλλοντας την υπογραφή της συμφωνίας μετά την αποτυχία των προσπαθειών να χρησιμοποιηθεί το οικονομικά όπλο των διμερών συμφωνιών με τις φτωχές χώρες της περιφέρειας των συνόρων της Ευρώπης στη Μεσόγειο και προς Ανατολάς, για να δημιουργηθεί ένα μαξιλάρι καταστολής της μετανάστευσης στα ανατολικά σύνορα των υπό ένταξη χωρών ή της Τουρκίας και τα νότια σύνορα των χωρών της Βόρειας Αφρικής ώστε να ανακόψουν τους μετανάστες από την Κεντρική Αφρική.
Το γεγονός ότι στο τελικό κείμενο τέθηκε η αρχή της ομοφωνίας για την υιοθέτηση μέτρων εναντίον των χωρών που δε θα συνεργάζονται στην καταστολή του μεταναστευτικού ρεύματος αποτέλεσε την αρχή της αναδίπλωσης της πρότασης Αθνάρ, ενώ το γεγονός ότι η δικαιοδοσία της απόφασης πέρασε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλέον δυσκίνητο συμβούλιο υπουργών, οδήγησε τον πρόεδρο της Επιτροπής Πρόντι να εκφράσει την απόλυτη ικανοποίησή του για την απόφαση, Η διαγώνια συμμαχία των αριστερών κινημάτων με τον καθολικό κόσμο κατάφερε να αναχαιτίσει την τελευταία στιγμή τον ωμό εκβιασμό των Αθνάρ, Μπλερ και Μπερλουσκόνι προς τις γειτονικές κυβερνήσεις, αλλά δεν κατάφερε να επιβάλλει ουσιαστικές αλλαγές στην υιοθέτηση ενός πραγματικού απαρτχάιντ στο εσωτερικό της κοινότητας, που εκφράστηκε σε πρώτη φάση με τον σκληρό περιορισμό της εισόδου

στην Ευρώπη των οικογενειών των ήδη νόμιμων μεταναστών και την ουσιαστική κατάργηση της χορήγησης πολιτικού ασύλου. Η Ευρωπαϊκή Ένωση προχωρά πλέον στη δημιουργία ενός σώματος Πραιτοριανών οι οποίοι θα λειτουργούν με τους κανόνες της σύγχρονης πειρατείας εκτός των κοινοτικών συνόρων, ενώ παράλληλα πιέζει τις υπό ένταξη χώρες να υιοθετήσουν από σήμερα σκληρά μέτρα αναχαίτισης του μεταναστευτικού ρεύματος.
Οι 15 προχωρούν στην θεσμοθέτηση πολιτικής με έντονα ρατσιστικά στοιχεία, που πλησιάζει σε αρκετές περιπτώσεις πολιτική απαρτχάιντ σε ότι αφορά την ελεύθερη διακίνηση και τις καθολικές πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές ελευθερίες των ήδη νόμιμων μεταναστών. Το γεγονός ότι αντιμετωπίζουν το πρόβλημα της μετανάστευσης με αποκλειστικά κατασταλτικά μέτρα αποδεικνύει ότι δεν υπάρχει καμιά πραγματική διάθεση για να βοηθήσουν τις υπό ανάπτυξη χώρες.

Η αντιτρομοκρατική πολιτική
Η επιλεκτική ενίσχυση των διμερών σχέσεων με χώρες που ακολουθούν την «αντιτρομοκρατική» πολιτική της κοινότητας ενδέχεται να οδηγήσει στο άμεσο μέλλον σε ένα νέο διαχωρισμό των «συμμάχων» στο εσωτερικό της κοινότητας, δημιουργώντας και οξύνοντας τις αντιθέσεις με τις κοινότητες των μουσουλμάνων μεταναστών που ζουν στην Ευρώπη
Η ανάληψη της προεδρίας από τη Δανία εγκυμονεί τον κίνδυνο για σκλήρυνση της επικαλούμενης αντιτρομοκρατικής πολιτικής της κοινότητας, ενώ εκφράζονται φόβοι ότι η κυβέρνηση της Κοπεγχάγης θα συνδέσει το μεταναστευτικό με την τρομοκρατία και την εγκληματικότητα, μεταφέροντας την αντιδραστική και ρατσιστική της νομοθεσία σε κοινοτικό επίπεδο. Στη Σεβίλλη η ΕΕ διατύπωσε ένα επικίνδυνο δόγμα, σύμφωνα με το οποίο η εξωτερική πολιτική και η πολιτική ασφάλειας με τρίτες χώρες θα εξαρτηθεί από την προσέγγιση που έχουν στο θέμα της τρομοκρατίας.

Το μεσανατολικό
Για την ειρωνεία της τύχης οι 15 καταδίκασαν την πολιτική του Ισραήλ να απομονώσει τους Παλαιστίνιους οικοδομώντας τοίχο 350 χιλιομέτρων, ενώ παράλληλα υποστήριξαν την άμεση διοργάνωση διεθνούς διάσκεψης για το μεσανατολικό με ρεαλιστικό ημερολόγιο και ατζέντα και τη ριζική αναδιάρθρωση της Παλαιστινιακής Αρχής του Αραφάτ με τη βοήθεια της κοινότητας. Ο Πικέ, ο υπουργός Εξωτερικών της Ισπανίας, τόνισε ότι οι τοίχοι δεν οικοδομούν την ειρήνη υποστηρίζοντας εκ νέου τη δημιουργία ενός ανεξάρτητου, δημοκρατικού, ειρηνικού και εφικτού παλαιστινιακού κράτους, καταδικάζοντας τις επιθέσεις αυτοκτονίας και απαιτώντας από τους ισραηλινούς να σταματήσουν κάθε στρατιωτική δραστηριότητα στα κατεχόμενα. Η ΕΕ επανέλαβε στο Ισραήλ ότι θα πρέπει να αποσυρθεί στα σύνορα του 1967.

Ecofin και ΕΚΤ
Τη στιγμή που η ευρωπαϊκή οικονομία συνεχίζει να διανύει στην καλύτερη περίπτωση περίοδο καθίζησης, το Ecofin, το συμβούλιο υπουργών Οικονομικών και διοικητών Κεντρικών Τραπεζών, επιμένει σε μεγαλεπήβολους και ανέφικτους στόχους για να κρύψει τη γύμνια της αποτυχίας της οικονομικής και νομισματικής σύγκλισης με τους όρους που είχε επιβάλλει στο Μάαστριχτ και το Άμστερνταμ μια άλλη συντηρητική Ευρώπη και είχε αναλάβει να υλοποιήσει η κεντροαριστερά, εμφανιζόμενη την προηγούμενη πενταετία βασιλικότερη του βασιλέως σε ότι αφορά την υιοθέτηση νεοφιλελεύθερης πολιτικής.
Οι 15 δήλωσαν την πίστη τους στο σύμφωνο σταθερότητας, ενώ η νέα κεντροδεξιά Γαλλία κατάφερε να εξασφαλίσει «έκπτωση» στην εφαρμογή του συμφώνου σταθερότητας σε ότι αφορά τον προϋπολογισμό του 2004, υποσχόμενη αστρονομικούς ρυθμούς ανάπτυξης 3%.
Οποιαδήποτε μείωση της φορολογικής πίεσης θα πρέπει να συνοδευτεί και από μείωση των δημοσίων δαπανών, όπως στην περίπτωση της Γαλλίας. Προβλήματα στην εφαρμογή του συμφώνου σταθερότητας αντιμετωπίζουν επίσης η Γερμανία και η Πορτογαλία.
Η ΕΚΤ κατάφερε να δεσμεύσει τις εθνικές κυβερνήσεις να υιοθετήσουν μια ανεδαφική πολιτική παγώματος των αποδοχών, των κοινωνικών παροχών και των δημόσιων δαπανών, ανάβοντας εμμέσως πλην σαφώς το φυτίλι για μια μεγάλη περίοδο κοινωνικών και συνδικαλιστικών αγώνων από τη Στοκχόλμη ως το Δουβλίνο και από τη Σεβίλλη ως την Αθήνα.
Η νέα συντηρητική Ευρώπη δεσμεύτηκε στη Σεβίλλη να ακολουθήσει τα προηγούμενα αδιέξοδα της κεντροαριστεράς, που τροφοδότησαν τις κοινωνικές συγκρούσεις των τελευταίων μηνών στην

Ευρώπη, χωρίς την παραμικρή προσπάθεια να αφήσει ανοικτό έναν δίαυλο επικοινωνίας και κοινωνικού διαλόγου με όσους εκφράζουν μια διαφορετική άποψη.
Οι διαδοχικές επιθέσεις του Αθνάρ και του Μπερλουσκόνι εναντίον των συνδικάτων και των κοινωνικών διεκδικήσεων και η ανάληψη νέων πρωτοβουλιών από τον Μπλερ, στο όνομα της κεντροαριστεράς, για την οριστική διάλυση κάθε οργανωμένης συνδικαλιστικής και κοινοτικής αντίστασης αποδεικνύουν ότι αυτή τη στιγμή στην κοινότητα ενισχύονται οι ακραίες νεοφιλελεύθερες απόψεις. Η πρόταση της ισπανικής προεδρίας για μια ισχυρή «εκτελεστική» κοινοτική εξουσία, με την άμεση εκλογή του προέδρου της, σκιαγραφεί το πλαίσιο μέσα στο οποίο τείνουν να διαμορφωθούν οι θεσμικές μεταρρυθμίσεις της κοινότητας, απονομιμοποιώντας στην πράξη κάθε άσκηση ουσιαστικής εξουσίας από ένα εκλεγμένο συλλογικό σώμα.
Το δημοψήφισμα που θα διεξαχθεί στην Ιρλανδία για τη συμφωνία της Νίκαιας αναμένεται να διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο για την πορεία των θεσμικών μεταρρυθμίσεων στην κοινότητα. Οι αποφάσεις όμως για τις ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις και κυρίως για την αναθεώρηση της Κοινοτικής Αγροτικής Πολιτικής και τη διεύρυνση αποφασίστηκε να μεταφερθούν μετά τις πολιτικές εκλογές που θα διεξαχθούν στη Γερμανία τον Σεπτέμβριο.
Ο ευρωπαϊκές συντηρητικές δυνάμεις δεν βιάζονται αυτή τη στιγμή, αναμένοντας μια κυβερνητική αλλαγή στο Βερολίνο που θα τους επιτρέψει να αντιμετωπίσουν με περισσότερο περιοριστικά μέτρα την χρηματοδότηση του αγροτικού τομέα των υπό ένταξη χωρών, καθησυχάζοντας τις συντηρητικές κυβερνήσεις της Ισπανίας, της Ιταλίας, της Γαλλίας και της Πορτογαλίας.

ΜΑΝΙΦΕΣΤΟ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΦΟΡΟΥΜ ΤΗΣ ΣΕΒΙΛΛΗΣ ΜΙΑ ΑΛΛΗ ΕΥΡΩΠΗ ΕΙΝΑΙ ΕΦΙΚΤΗ[3]

1.Οι υπογράφοντες/ούσες αυτό το μανιφέστο άτομα και ομάδες πολιτών δηλώνουμε την υποστήριξή μας σε μία ελεύθερη και δίκαιη κοινωνική, οικονομική, πολιτική και πολιτιστική ανταλλαγή μεταξύ των λαών και εθνών του κόσμου, στη βάση των δημοκρατικών αξιών. Οι αξίες αυτές ελπίζουμε ότι θα εδραιωθούν σε όλο τον κόσμο τον 21ο αιώνα. Αυτό είναι το πλαίσιο μέσα στο οποίο επιζητούμε να οικοδομήσουμε μία δίκαιη και κοινοτική Ευρώπη για όλους. Καθήκον μας λοιπόν είναι να υπερασπιστούμε και να προωθήσουμε μια βαθιά δημοκρατική, κοινωνική Ευρώπη της αλληλεγγύης. Οι αξίες των λαών πρέπει να προταχθούν έναντι της οικονομικής και χρηματοοικονομικής προσέγγισης, που επικρατεί στην τρέχουσα διαδικασία της ευρωπαϊκής οικοδόμησης. Η διαδικασία, αυτή εστιάστηκε από το ξεκίνημά της στην ενιαία αγορά μέσω της εφαρμογής νεοφιλελεύθερων οικονομικών, νομισματικών και δημοσιονομικών πολιτικών, ίσως πρυτανεύει η καπιταλιστική οικονομική λογική.
2.Υπερασπιζόμαστε την αναδιανομή του εισοδήματος και μία κοινωνικά προοδευτική ενιαία ευρωπαϊκή φορολογία, προκειμένου να καταπολεμηθούν τα αποτελέσματα των παγκόσμιων χρηματοοικονομικών συγκρούσεων που έχουν άμεση επίπτωση στη ζωή των απλών ανθρώπων σε όλο τον πλανήτη. Πιστεύουμε ότι είναι αναγκαίο να δημιουργηθούν συλλογικά εργαλεία και μηχανισμοί που θα εμποδίσουν την κερδοσκοπία και τους χρηματοοικονομικούς πολέμους, έχοντας βασικό στόχο την άμβλυνση των πιο δραματικών από τις επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης στα έθνη του κόσμου.
3.Υποστηρίζουμε την πλήρη κατάργηση του εξωτερικού χρέους των οικονομικά εξαρτημένων χωρών και υπερασπιζόμαστε μία δίκαιη παγκόσμια οικονομία, προκειμένου να καταπολεμηθούν οι αρνητικές επιπτώσεις του κεφαλαίου στο περιβάλλον και τους ανθρώπους. Προτείνουμε μία νέα οικονομία που θα εγκαθιδρύει νέες οικονομικές και κοινωνικές σχέσεις, σε αντικατάσταση των σημερινών δομών που επιβάλλουν στα έθνη του κόσμου το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, η Διεθνής Τράπεζα και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου. Εν συντομία υποστηρίζουμε μία οικονομία στην υπηρεσία των πολιτών και των λαών.
4.Η πολιτική οικοδόμηση της Ευρώπης έχει παρακάμψει εντελώς το ζήτημα του δημοκρατικού ελέγχου από τους πολίτες. Η αντιδημοκρατική βάση αυτής της διαδικασίας είναι ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά της. Στους ευρωπαϊκούς θεσμούς παίρνονται αποσχίσεις χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η γνώμη των πολιτών. Μερικοί θεσμοί ούτε καν λογοδοτούν στις κυβερνηθείς και τα κράτη μέλη της Ε.Ε, Ο μοναδικός θεσμός στον οποίο εκπροσωπούνται άμεσα οι Ευρωπαίοι πολίτες είναι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, που δεν έχει σχεδόν καμία πραγματική εξουσία. Δεδομένης της απουσίας πραγματικής ενότητας μεταξύ των λαών της Ευρώπης, υποστηρίζουμε την οικοδομής της Ευρώπης

στη βάση της μοναδικής εξουσίας που μπορεί να τη νομιμοποιήσει: αυτής των πολιτών και της ικανότητάς τους να ανακτήσουν το δημόσιο χώρο που έχει μεταφερθεί στη χρηματιστική και επιχειρηματική σφαίρα.

5.Υπερασπιζόμενοι γνήσια κοινωνικές πολιτικές κρίνουμε τον υπάρχοντα Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη, ως δείκτη μιας Ευρωπαϊκής Ένωσης που στηρίζεται σε απαράδεκτα ελάχιστα κοινωνικά και δημοκρατικά κριτήρια, συμβατά με την τρέχουσα διαδικασία νεοφιλελεύθερης απορρύθμισής της κοινωνικής σφαίρας. Με όρους κοινωνικής και εργατικής προστασίας, οι διατάξεις του Χάρτη είναι πιο πίσω από τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται από τα συντάγματα των κρατών - μελών και τις διεθνείς συμβάσεις που καθένα από τα κράτη έχει επικυρώσει και των οποίων τα κείμενα είναι ανεπαρκή ενώ συχνά δεν εφαρμόζονται.

6.Υπερασπιζόμαστε την κριτική, ελεύθερη και δημοκρατική σκέψη. Δεν αποδεχόμαστε τις αρχές και υποθέσεις της ορθόδοξης νεοφιλελεύθερης σκέψης και την επίδρασή της στην εξωτερική και τη μεταναστευτική πολιτική, που εστιάζονται στην επίλυση προβλημάτων χωρίς να εγκαθιδρύουν μία γνήσια πολιτική αλληλεγγύης με τους λαούς και τα κράτη του κόσμου.

7.Οι διεθνείς εξελίξεις μετά τα γεγονότα της 11ης Σεπτεμβρίου και η σύγκρουση στο Αφγανιστάν επιβεβαίωσαν την Ευρώπη ως σύμμαχο των ΗΠΑ στον ιμπεριαλιστικό τυχοδιωκτισμό τους.

Γι' αυτό και εκφράζουμε την ανησυχία μας για τον περιορισμό των δημοκρατικών δικαιωμάτων που με το πρόσχημα της καταπολέμησης της τρομοκρατίας, παραβιάζουν τις ίδιες τις ελευθερίες τις οποίες ισχυρίζονται ότι υπερασπίζονται, βάζοντας ταυτόχρονα φίμωτρο στην κοινωνία των πολιτών. Για να οικοδομήσουμε μια νέα Ευρώπη και να αναδείξουμε τη δυνατότητα ενός άλλου κόσμου, είναι απαραίτητο να υπερασπιστούμε ενεργά τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ειρήνη. Υποστηρίζουμε μια Ευρώπη που προωθεί το Διεθνές Δίκαιο και την κουλτούρα ειρηνικής επίλυσης των συγκρούσεων.

8.Η Ευρώπη επίσης εξοπλίζεται και εφαρμόζει μιλιταριστικές πολιτικές. Η Ευρωπαϊκή Ένωση βρίσκεται στη διαδικασία δημιουργίας μίας δύναμης ταχείας επέμβασης που θα μπορεί να επεμβαίνει σε όλα τα μέρη του πλανήτη. Περισσότεροι από εκατό χιλιάδες στρατιώτες θα είναι έτοιμοι να αναπτυχθούν για να υπερασπιστούν τα συμφέροντα του ευρωπαϊκού κεφαλαίου. Κάτω από αυτό το καθεστώς, κάθε εθνικό κοινοβούλιο θα πρέπει να καταβάλει ένα μέρος του ετήσιου προϋπολογισμού του στην αύξηση των δαπανών για το στρατό, το μεγαλύτερο μέρος των οποίων θα ξοδεύεται στην έ-ρευνα για την παραγωγή νέων όπλων, στερώντας περαιτέρω χρηματοδοτικούς πόρους για τις κοινωνικές δαπάνες.

9. Προκειμένου να προστατευτεί το μέλλον του πλανήτη και των κατοίκων του τώρα και στις επόμενες γενεές, ζητούμε από την Ευρώπη πιο ενεργές πολιτικές για την υπεράσπιση του περιβάλλοντος. Καταδικάζουμε τις σοβαρές παραβιάσεις που οι οικονομικές δυνάμεις διαπράττουν μέσω των ευρωπαϊκών οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών πολιτικών στην ευρωπαϊκή στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη, αποσκοπώντας να μετατρέψουν τον πλανήτη και τους κατοίκους του σε έναν επιπλέον οικονομικό πόρο.

10. Καλωσορίζουμε τη διεξαγωγή του δεύτερου Παγκόσμιου Κοινωνικού Φόρουμ στο Πόρτο Αλέγκρε και υιοθετούμε τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξε καθώς και τις εναλλακτικές λύσεις που προτάθηκαν από χιλιάδες κοινωνικά κινήματα, συνδικάτα και αριστερά πολιτικά κόμματα από όλο τον κόσμο.

Άνδρες, γυναίκες και ομάδες πολιτών από τη Σεβίλλη υπογράφουμε αυτό το Μανιφέστο και σ' αυτή τη βάση συγκροτούμε το Κοινωνικό Φόρουμ της Σεβίλλης για μία άλλη Ευρώπη και έναν άλλο, δίκαιο και δημοκρατικό κόσμο. Καλούμε τους συμπολίτες μας να συμμετέχουν στην οικοδόμησή του.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΔΙΑΔΗΛΩΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΦΟΡΟΥΜ ΣΤΗ ΣΕΒΙΛΛΗ [4]

Oh, anti, anti - capitalistas

120.000 διαδηλωτές/τριες ανταποκρίθηκαν στην πρόσκληση του Κοινωνικού Φόρουμ της Σεβίλλης και πήραν μέρος σε μια πολυτασική, πολύχρωμη, χαρούμενη και δυναμική διαδήλωσή με ευρηματικά συνθήματα, υψηλής αισθητικής πανό και κούκλες δρόμου και πολύ νερό, που έριχναν από τα μπαλκόνια οι Σεβιλλιάνοι σε ανάμνηση του νερού που έριχναν οι Γενοβέζοι.

Στη θέση της κεντρικής οργάνωσης λειτούργησε η αυτοοργάνωση ενός τεράστιου αριθμού συλλογικοτήτων: οργανώσεις στήριξής των μεταναστών, φεμινιστικές ομάδες, πράσινοι, Βάσκοι, ξένες αντιπροσωπείες (μεταξύ αυτών η LCR και η Rifondazione), η Ενωμένη Αριστερά, το Κομμουνιστικό Κόμμα Ισπανίας, οι Εργατικές Επιτροπές, η CGT (αναρχικό συνδικάτο) και ανάμεσά τους η

Πρωτοβουλία για το Ελληνικό Κοινωνικό Φόρουμ, που χαρακτηρίστηκε από την El Pais ως πολύ μαχητικοί και με επαναστατικά συνθήματα. Η συμμετοχή του κόσμου ήταν πρωτοφανής. Αργά το βράδυ η διαδήλωση κατέληξε στον Γκουαδαλκιβίρ και ακολούθησε μεγάλη συναυλία











Φοιτητές σε μαχητική διαδήλωση

Στη Σεβίλλη ιδρύθηκε για μια φορά το ραντεβού των κινημάτων στο γνωστό μέρος: στο δρόμο, στη συμπόρευση πέραν των εθνικών συνόρων για τις κοινές επιδιώξεις των πολιτών γίνεται η πραγματική διαδικασία ώσμωσης και αλληλοτροφοδότησης του εργατικού με τα άλλα κοινωνικά κινήματα. Στο δρόμο συναντήθηκε το φοιτητικό με το εργατικό κίνημα. Εκεί όπου το νεολαιίστικο κομμάτι στάθηκε (φυλακίστηκε συμβολικά) αλληλέγγυο προς τους αδύναμους και περιθωριοποιημένους μετανάστες. Εκεί στους κάθε φορά διαφορετικούς τόπους, μεταξύ διαφορετικών κινημάτων και διαφορετικών ανθρώπων, φοιτητών/τριών, νέων, εργαζομένων (μερικώς ή πλήρως), ανέργων, μεταναστών ή και νέων χωρίς ιδιότητα.

Το φοιτητικό ραντεβού δόθηκε στη διαδήλωση του φοιτητικού συνδικάτου αλλά και όλων των ανεξάρτητων φοιτητών/τριών από την Ισπανία και από άλλες χώρες της Ευρώπης που εναντιώνονται στη νεοφιλελεύθερη επίθεση στο χώρο της παιδείας με στόχο τη γενική αναδιάρθρωση της εκπαίδευσης και την προσαρμογή της στους κανόνες της αγοράς.

Το Ισπανικό φοιτητικό κίνημα, πιο ώριμο μετά τις κινητοποιήσεις στη Σαλαμάγκα και Βαρκελώνη, δίνει τον παλμό.

Στόχος, να μην καταργηθούν τα αυτονόητα φοιτητικά κεκτημένα για δωρεάν και δημόσια παιδεία προσιτή σε όλους και όλες χωρίς αποκλεισμούς. Οι καθολικές ιδιωτικοποιήσεις των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων της Ισπανίας, η καταβολή διδάκτρων, η κατάργηση της φοιτητικής αντιπροσώπευσης στα

όργανα συνδιοίκησης των πανεπιστήμιων και η αντικατάστασή τους με μάνατζερς διαχείρισης (!) δείχνει ότι η συντηρητική εκπαιδευτική πολιτική της Ισπανίας δεν απέχει πολύ από αυτή της Ελλάδας.
Το μήνυμα είναι σαφές: «Η παιδεία δεν είναι για πούλημα». Το σύνθημα που κυριάρχησε: Oh, anti, anti - capitalistas. Επίσης, «Επανάσταση», «Ούτε πιστοποίηση, ούτε αξιολόγηση», «Διεκδικούμε ένα ευρωπαϊκό, δημόσιο πανεπιστήμιο», συνθήματα για την Παλαιστίνη και εναντίον του ρατσισμού. 50% των διαδηλωτών ήταν ξένοι σπουδαστές. Η πορεία, υπό ισχυρό αυτονομικό κλοιό, κατέληξε σε μεγάλη συναυλία. Το πρωί της ημέρας της μεγάλης διαδήλωσης του φόρουμ έγινε κατάληψη της εκκλησίας στην Plaza del Salvador σε αλληλεγγύη στους μετανάστες που έκαναν από την προηγούμενη 48ωρη απεργία πείνας, μετά από συνεννόηση διαφόρων νεολαιίστικων ομάδων (Virus, Attack, LCR, GCT, Ιταλών αυτόνομων και Πορτογάλων αλλά και ανεξάρτητων νέων).
Η κινητοποίηση δεν έγινε στο πανεπιστήμιο έξω από την πόλη όπου στεγάζονται οι 465 μετανάστες γιατί ο πρύτανης, προκείμενου να εγγυηθεί την προστασία των μεταναστών, ζήτησε να μη γίνονται κινητοποιήσεις στον ίδιο χώρο. 150 νέοι και νέες κατέλαβαν την εκκλησία San Salvador την ώρα που γινόταν γάμος. Καθώς σεβάστηκαν οι μεν τους δε τα δυο «μυστήρια» (η κατάληψή και ο γάμος) πραγματοποιήθηκαν κανονικά. Την ίδια ώρα η αστυνομία περικυκλώνει τον ναό, ενώ γύρω στους 200 διαδηλωτές καταλαμβάνουν την είσοδο της εκκλησίας. Ακολουθούν μικροσυμπλοκές όταν η αστυνομία επιχειρεί να διώξει τους διαδηλωτές από την είσοδο. Τα συνθήματα:
Ninguna Persona es ilegal (Κανένας άνθρωπος δεν είναι παράνομος)
Esta policia es ilegal (Η αστυνομία είναι παράνομη)
Somos todos clandestinos (Είμαστε όλοι μετανάστες)
Papeles para todos o todos sin papeles (Χαρτιά για όλους ή κανένας με χαρτιά)
Δύο γαλλικά πανό με τα δεκαπέντε αστέρια της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε συρματόπλεγμα γράφουν: **«Circulez»** (Κυκλοφορείστε).
Το Κοινωνικό Φόρουμ στήριξε την κινητοποίηση και συνομιλούσε με τις αρχές για την ομαλή υποχώρηση των καταληψιών. Οι καταληψίες παρέμειναν στο ναό μέχρι αργά το απόγευμα, όταν έφυγαν για να πάρουν μέρος στη φοιτητική διαδήλωση.

Ισχυρές αστυνομικές δυνάμεις εναντίον των διαδηλωτών στη Σεβίλλη
4.749 αστυνομικοί στη Σεβίλλη και 395 στα σύνορα πραγματοποίησαν από τις 13 Ιουνίου εξακρίβωση στοιχείων σε 23.942 άτομα, συνέλαβαν 76 και απέλασαν 4.775.
3.313 πράκτορες της Εθνοφυλακής πραγματοποίησαν 282 γενικούς ελέγχους, εξακρίβωση στοιχείων σε 11.818 άτομα, συνέλαβαν 16 και επενέβησαν σε 219 περιπτώσεις.

Εκκληση στη Σύνοδο Κορυφής: Derechos humanos en peligro
Με τίτλο Derechos humanos en peligro - τα ανθρώπινα δικαιώματα σε κίνδυνο, οι E. Galeano, L. Sepulveda, C. Bonal, J. Goytisolo και άλλοι συνέταξαν ένα κείμενο - έκκληση της Διεθνούς Αμνηστίας στη Σύνοδο Κορυφής της Σεβίλλης:
Τα μέτρα ελέγχου εναντίον της μετανάστευσης με τα οποία κτίζεται η. Ευρώπη-φρούριο απειλούν τους πολιτικούς πρόσφυγες... Απαιτούμε μια ευρωπαϊκή στρατηγική που θ’ αντιπαλεύει τον ρατσισμό και τις διακρίσεις, αναφέρουν μεταξύ άλλων.

2.000 κατασκηνωτές
Κάτω από τον καυτό ήλιο το κάμπινγκ της Σεβίλλης γέμισε την τελευταία στιγμή από 2.000 διαδηλωτές, που έκαναν όλες τις δυνατές παρακάμψεις προκειμένου ν’ αποφύγουν τους ελέγχους της αστυνομίας.
«Καλώς ήρθατε στο πιο ασφαλές κάμπινγκ του κόσμου» έτσι υποδέχονταν οι κατασκηνωτές τους δημοσιογράφους. Εδώ πραγματοποιήθηκε η συνάντηση της αντικαπιταλιστικής αριστερός με ομιλίες, μεταξύ άλλων εκπροσώπων της LCR και της Rifondazione.

Παραπομπές
1. Πορτάλιου Ελένη, *Ανταπόκριση από τη Σεβίλλη,* εφημ. Η Εποχή, 23/6/2002, σελ. 11
2. Παναγόπουλος Αργύρης, εφημ. Η Εποχή, 23/6/2002, σελ. 13
3. Στοιχεία από εφημερίδα Η Εποχή, 30/6/2002, σελ. 6, 7
4. Στοιχεία από εφημερίδα Η Εποχή, 30/6/2002, σελ. 12, 13

Δ2.6.13 ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΟΡΟΥΜ, ΦΛΩΡΕΝΤΙΑ, 6-11 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2002



ΕΝΑ ΝΕΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΩΝ ΚΑΙΡΩΝ;[1]

Το πολύχρωμο πλήθος των αγωνιστών κατά της νεο-φιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης πλημμύρισε τους δρόμους της Φλωρεντίας διαδηλώνοντας τη θέληση των λαών της Ευρώπης να προσανατολίσουν την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση προς την αντίθετη κατεύθυνση από αυτή που επιδιώκουν οι κυρίαρχοι των αγορών και των χρηματιστηρίων.

Διαψεύδοντας τις καταστροφολογικές κραυγές της κυβέρνησης Μπερλουσκόνι, που επιχείρησε να αντιμετωπίσει το κοινωνικό κίνημα με αυταρχικές απαγορεύσεις, η διαδήλωση 1.000.000 ανθρώπων επικύρωσε πανηγυρικά τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Φόρουμ. Η ανάδειξη μιας άλλης Ευρώπης - των λαών, των εργαζόμενων, των κινημάτων, των ενεργών πολιτών, αντίπαλο της παγκοσμιοποιημένης επιχείρησης υποταγής και απάθειας βρήκε την έκφρασή της στο ΕΚΦ. Στην ανταπόκριση από τη Φλωρεντία περιγράφεται ένα νέο φαινόμενο των καιρών, που προκαλεί ελπιδοφόρες πλημμύρες.





Οι περιγραφές δεν μπορούν να μεταφέρουν το μέγα πλήθος, το μέγα πάθος, τη συντροφικότητα, την πολλαπλότητα και ταυτόχρονα τη συνείδηση ενός κοινού τόπου επικοινωνίας, αγώνα και αλληλεγγύης που οικοδομήθηκε με τη μορφή του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Φόρουμ από τις 6 μέχρι τις 11 Νοεμβρίου 2002 στη Φλωρεντία.

Το ευρωπαϊκό κίνημα των κινημάτων είναι γεγονός. Την αναγκαιότητα ίδρυσης του Φόρουμ επισφράγισαν με τη γενναιόδωρη συμμετοχή τους 40.000 άνθρωποι απ' όλα τα μέρη της Ευρώπης. Επί μήνες πριν η κυβέρνηση Μπερλουσκόνι είχε εξαπολύσει έναν πόλεμο συκοφαντίας και είχε επιχειρήσει να ενεργοποιήσει μηχανισμούς καταστολής και αποκλεισμού της πρόσβασης στη Φλωρεντία. Η Οριάνα Φαλάτσι κάλεσε τους κατοίκους της πόλης ν' αμυνθούν σαν να είχαν δεχθεί φασιστική έφοδο. Η Ιταλία διχάστηκε. Αλλά στο τέλος οι δημοκρατικές και αριστερές δυνάμεις, τα κινήματα και οι ελεύθεροι πολίτες κέρδισαν την αναμέτρηση.























Η διαδήλωση ήταν κυριολεκτικά πολυπληθής ώστε η πόλη κατακλύστηκε από διαδηλωτές ενώ στα περίχωρα περίμεναν τη σειρά τους για να μπουν οι διαδηλωτές από άλλες ιταλικές πόλεις. Δεν ήταν ακριβώς διαδήλωση αλλά μια λαοθάλασσα που πλημμύρισε την πόλη και τα περίχωρα.
Η διάταξη της παράξενης αυτής πορείας είναι χαρακτηριστική του χαρακτήρα του Φόρουμ. Μπροστά η οργανωτική επιτροπή, αμέσως μετά οι εργάτες της ΦΙΑΤ, μετά οι οργανώσεις φεμινιστριών και ομοφυλόφιλων. Έπειτα οι εθνικές αντιπροσωπείες. Και πίσω μαζικά το ιταλικό κίνημα που έχει αναλάβει την περιφρούρηση αυτής της μεγαλειώδους εκδήλωσης.
Όλο αυτό το πλήθος που παρακολούθησε τις ιδρυτικές διαδικασίες του Φόρουμ ήρθε στη Φλωρεντία για να δώσει το παρών αλλά και για να ανταλλάξει εμπειρίες, να κάνει γνωστούς τους τοπικούς αγώνες στον ευρωπαϊκό χώρο, ν' αφήσει το αποτύπωμά του στα μάτια και την ψυχή συναγωνιστών/τριών που πιστεύουν σ' έναν άλλο εφικτό κόσμο.

Χώροι συνάντησης

Οι χώροι της συνάντησης μεγάλοι και επιβλητικοί, γέμισαν με χρώμα από την πανευρωπαϊκή παρουσία ανδρών και γυναικών, πολύ νέων αλλά και παλαιότερων με εμπειρίες από κινήματα του παρελθόντος.





Πολιτικά στελέχη, αγωνιστικές παρουσίες που συμπυκνώνουν πολλά για το κίνημα των κινημάτων όπως ο Ανιολέτο - επικεφαλής του Κοινωνικού Φόρουμ της Γένοβας, ο Καζαρίνι επικεφαλής των Tute Bianche, νέοι ακτιβιστές, θεωρητικοί, πανεπιστημιακοί, συνδικαλιστές, ιστορικά στελέχη της αριστεράς όπως ο Μπερτινότι, η Ροσάντα, ο Ινγκράο και ο Αγκιτόν πήραν το λόγο υπό τις επευφημίες του πλήθους που με το χειροκρότημα εξέπεμπε τη συμφωνία του στις θέσεις και τις αξιακές αρχές των ομιλητών/τριών. Στο επίκεντρο των συζητήσεων η Παλαιστίνη και ο προαναγγελθείς πόλεμος κατά του Ιράκ.

Ο καπιταλισμός και ο ιμπεριαλισμός αναφέρθηκαν πολλές φορές, τα κινήματα οικοδομούν έμπρακτα την αντιπαλότητα τους και ταυτόχρονα οραματίζονται ένα νέο κόσμο. Οι συζητήσεις οργανώθηκαν σε 3 άξονες: φιλελευθερισμός/παγκοσμιοποίηση, ειρήνη-πόλεμος, δικαιώματα. Τα συνέδρια συγκέντρωναν 5-8.000 άτομα, εκδηλώσεις 3-4.000, επίσης οι μικρότερες συναντήσεις ήταν μαζικές.





Έκθεση αφιερωμένη στον Κάρλο Τζουλιάνι

Οι πολιτιστικές εκδηλώσεις όλες με κύρια πρωτοβουλία του Ντάριο Φο, σκόρπισαν την ομορφιά του Φόρουμ στην πόλη. Αλλά και το πολύχρωμο πλήθος των συνέδρων τη λάμπρυνε και την ομόρφυνε.

Η παρουσία του Ελληνικού Κοινωνικού Φόρουμ ήταν μαζική και πολυεπίπεδη από πολλές απόψεις: με συμμετοχή στην οργανωτική επιτροπή, με πάνω από 30 ομιλητές, με παρεμβάσεις και επαφές με συμμετοχές από άλλες χώρες.





ΑΓΩΝΑΣ ΓΙΑ ΝΑ ΝΙΚΗΘΕΙ Η ΑΠΟΙΚΙΟΚΡΑΤΙΑ
ΜΙΑ ΣΥΓΚΛΟΝΙΣΤΙΚΗ ΜΑΧΗΤΙΚΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ[2]

Τον ισραηλινό λαό που καταδικάζει την πολιτική Σαρόν εκπροσώπησε ένας νέος, αντιρρησίας συνείδησης, ο οποίος διακήρυξε την πίστη του στο δικαίωμα του παλαιστινιακού λαού να ζήσει ελεύθερος, με αξιοπρέπεια, στο δικό του κράτος. Η πολιτική Σαρόν της κατοχής στο όνομα της ασφάλειας για τον λαό του Ισραήλ στην πραγματικότητα υπονομεύει την ειρήνη και τη δικαιοσύνη.
Η ομιλία του Παλαιστίνιου ηγέτη Μουσταφά Μπαργκούτι ήταν συγκλονιστική. Συγκέντρωσε σε κάθε πρόταση τα χειροκροτήματα επιδοκιμασίας και αλληλεγγύης του πλήθους. «Είμαστε εδώ για να θυμίσουμε ότι το καθεστώς Σαρόν είναι καθεστώς απαρτχάιντ, ότι οικοδομεί ένα νέο τείχος όπως αυτό του Βερολίνου, ότι στερεί τη δυνατότητα από τον παλαιστινιακό λαό όχι μόνο να ζήσει ελεύθερος αλλά να περπατήσει στους δρόμους, να φτάσει στο σχολείο, να εργαστεί, να νοσηλευτεί, δηλαδή να υπάρξει. Το Ισραήλ καταστρέφει τα χωράφια και τις καλλιέργειες των ανθρώπων, τα σπίτια και τα σχολεία. Αυτό γίνεται για να υπονομεύσει κάθε προϋπόθεση δημιουργίας παλαιστινιακού κράτους.
Ο αγώνας των Παλαιστινίων δεν είναι αγώνας κατά του ισραηλινού λαού. Είναι αγώνας για να νικηθεί ένα καθεστώς αποικιοκρατίας, για ν' απελευθερωθεί ο ισραηλινός λαός από το βάρος της κυβέρνησης του που οικοδομεί καθεστώς απαρτχάιντ, όπως αυτό της Νότιας Αφρικής που καταργήθηκε χάρις και στην παγκόσμια αντίδραση. Ο αγώνας των Παλαιστινίων είναι αγώνας για την ασφάλεια, την ειρήνη και την ευημερία του ισραηλινού λαού.
Σας ευχαριστώ εκ μέρους του λαού μας, απ' όλες τις πόλεις και τα κατεχόμενα εδάφη. Σας ευχαριστούμε για την αλληλεγγύη και την παρουσία σας στην Παλαιστίνη, το σαμποτάζ στις ισραηλινές εταιρείες, το κίνημα αλληλεγγύης και τις εκδηλώσεις συμπαράστασης και διαμαρτυρίας. Εκ μέρους του παλαιστινιακού λαού σας διαβεβαιώνω ότι θα συνεχίσουμε τον αγώνα μας. Η Ιντιφάντα δεν είναι στρατιωτική αναμέτρηση, είναι η αντίσταση εκατοντάδων χιλιάδων παιδιών της Παλαιστίνης και Παλαιστινίων κατά του στρατιωτικού καθεστώτος του Ισραήλ για την ελευθερία και την αξιοπρέπειά μας. Έχουμε μάθει να μη λυγίζουμε μετά από τόσα χρόνια κατοχής. Θα συνεχίσουμε».
Στο τέλος της ομιλίας του ξεδιπλώθηκαν παλαιστινιακές σημαίες και τα χειροκροτήματα τον κράτησαν πολλή ώρα στο βήμα.

Η ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ[3]
Από τον χάρτη της Νίκαιας στην ευρωπαϊκή συνθήκη
Η αναζήτηση της παγκόσμιας ιδιότητας του πολίτη

Με τη συμμετοχή 5.000 ακροατών πραγματοποιήθηκε το συνέδριο, με διακεκριμένους ομιλητές.
Ακολουθεί παρουσίαση των ομιλητών και το βασικό μήνυμα της ομιλίας τους

Κάρμεν Σαν Ζοζέ, *Πρωτοβουλία για μια χάρτα των κοινωνικών δικαιωμάτων, Μαδρίτη.*
Ο χάρτης των δικαιωμάτων της Νίκαιας στηρίζει την κυριαρχία του νεοφιλελευθερισμού στην Ευρώπη. Η πολιτική της ελεύθερης αγοράς και της διακίνησης χωρίς φραγμούς του κεφαλαίου αποδιαρθρώνει την υπόσταση των δικαιωμάτων που συμβάδισαν με το κράτος πρόνοιας και το καθεστώς πλήρους απασχόλησης.
Λουΐτζι Φεραγιόλι, *θεωρητικός του κράτους, Ιταλία.*

Κανένα κόμμα δεν επιχείρησε μέχρι σήμερα να προκαλέσει μια ανοιχτή συζήτηση για ένα χάρτη δικαιωμάτων. Αυτή την πρωτοβουλία ανέλαβε ενστικτωδώς το κίνημα των κινημάτων και σήμερα βρισκόμαστε εδώ γι' αυτό τον σκοπό. Χρειαζόμαστε ένα νέο συνταγματικό χάρτη της Ευρώπης, που θα περιλαμβάνει όλους ανεξαιρέτως τους κατοίκους της, πολίτες και μη, διευρύνοντας τα δικαιώματα σ' όλους τους μετανάστες. Αλλά τα δικαιώματα ήταν πάντα προϊόντα επαναστάσεων και αγώνων. Δεν δόθηκαν ποτέ από τα πάνω. Σήμερα έχουμε αυτούς τους αγώνες μπροστά μας.

Μποναβεντούρα Σονόοα Σαντάλ, *πανεπιστημιακός, Πορτογαλία.*

Μιλώ από τη σκοπιά του Πόρτο Αλέγκρε, των ανθρώπων από τις χώρες της Λατινικής Αμερικής, της Αφρικής, της Ασίας. Δεν πρέπει ν' αποσυνδέσουμε το θέμα των δικαιωμάτων και της δημοκρατίας απ' αυτό του πολέμου. Το κίνημα για τα δημοκρατικά δικαιώματα στις ΗΠΑ έγινε ο φορέας κατά του πολέμου στο Βιετνάμ.

Η Ευρώπη - φρούριο που οικοδομείται είναι αντίθετη στην έννοια της Ευρώπης που ανοίγει τα σύνορά της και «εξάγει» το δημοκρατικό μοντέλο οργάνωσης. Σήμερα αυτό που γεννιέται στον κόσμο είναι το αμερικανικό πρότυπο. Η Ευρώπη ακολουθεί τις ΗΠΑ, δεν έχει πρωτοβουλία. Είναι αναγκαίο να υ-πάρξει η συνταγματική κατοχύρωση των δικαιωμάτων όλων των κατοίκων της Ευρώπης.

Εκπρόσωπος της CGIL *(Αριστερή Ιταλική Εργατική Ομοσπονδία)*

Συνέδεσε το θέμα της αποδιάρθρωσης της εργασίας με τα δικαιώματα. Ο μαζικός αγώνας ενάντια στην κατάργηση του άρθρου 18 του Συντάγματος, που συγκλόνισε την Ιταλία, ακριβώς σ' αυτό ήθελε να αντιδράσει: στην εκθεμελίωση του βασικού πυρήνα των δικαιωμάτων των εργαζομένων που είχαν κερδηθεί με πολυετείς αγώνες στην Ευρώπη.

Πιερ Μπαρζέ, *Επιτροπή για την ιδιότητα του πολίτη και τα θεμελιώδη δικαιώματα, Γαλλία.*

Ζήτησε ένα συνταγματικό χάρτη δικαιωμάτων, ως αποτέλεσμα της συμμετοχής και ενεργοποίησης των ευρωπαίων πολιτών που δεν θα συρρικνώσει, υπαρκτά σήμερα στο πλαίσιο των εθνικών κρατών, δικαιώματα, αλλά θα βασίζεται στη συνισταμένη των πιο προωθημένων σ' εθνικό επίπεδο δικαιωμάτων.

Αντώνης Μανιτάκης, *καθηγητής ΑΠΘ, Πρωτοβουλία για το Ελληνικό Κοινωνικό Φόρουμ.*

Έθεσε το θέμα της πολιτικής ενοποίησης της Ευρώπης. Τα δικαιώματα συμβάδισαν μέχρι σήμερα με την πολιτική κυριαρχία στο πλαίσιο ταυ εθνικού κράτους, Δεν υπάρχουν αφηρημένα δικαιώματα. Η Ευρώπη δεν είναι σήμερα μια πολιτική οντότητα. Ποιος, λοιπόν, θα εγγυηθεί την πολιτική εφαρμογή του χάρτη των συνταγματικών δικαιωμάτων; Το θέμα των δικαιωμάτων παραπέμπει στην οικοδόμηση της πολιτικής υπόστασης της δημοκρατίας της Ευρώπης.

ΚΟΙΝΟΣ ΑΓΩΝΑΣ ΤΩΝ ΚΙΝΗΜΑΤΩΝ ΣΕ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ[4]

Ο εκπρόσωπος του Κοινωνικού Φόρουμ της Ουγγαρίας Εντρέ Σιμό, αναφέρθηκε στη σημασία που έχει για τη χώρα του, αλλά και τη Δυτική Ευρώπη η επαφή και αλληλεπίδραση των εκατέρωθεν κινημάτων.

Πώς βλέπετε τη συμμετοχή σας στο κίνημα αμφισβήτησης του νεοφιλελευθερισμού;

Έχουμε σε κάθε περίπτωση το δικαίωμα να μην αποδεχτούμε την κατάσταση την οποία βιώνουμε. Δεν είμαι νοσταλγός της εποχής του σοσιαλισμού. Είναι αδύνατο να ξανακάνουμε αυτό που πενήντα χρόνια πράξαμε. Οφείλουμε να βρούμε κάτι καλύτερο, πιο δημοκρατικό, πιο δίκαιο. Αυτό δεν αφορά μόνο τους Ούγγρους ή τους πολίτες των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης, αφορά όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση και όχι μόνο. Αναζητούμε καινούργιους δρόμους, πρώτα απ' όλα για τα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα. Η Φλωρεντία δίνει τη δυνατότητα για κοινή επεξεργασία και συλλογικό διάλογο. Πρόκειται για μια σπουδαία συνάντηση ανθρώπων που δεν γνωρίζονται μεταξύ τους αλλά έχουν κοινούς στόχους.

Ποια είναι η ιδιαίτερα σημαντική συμμετοχή σας σε αυτή τη συνάντηση;

Είμαστε στη Φλωρεντία για να συμβάλλουμε στη γενίκευση των ανθρώπινων δικαιωμάτων ενάντια στην παγκοσμιοποίηση των υπηρεσιών προς όφελος ορισμένων πολυεθνικών και χρηματιστηριακών ομίλων.

Το Κοινωνικό Φόρουμ της Ουγγαρίας αγωνίζεται για μια διαφορετική ηθική που στηρίζεται στις αξίες του κόσμου της εργασίας, στην ανάπτυξη με επίκεντρο τον άνθρωπο, ο οποίος ζει σε αρμονία με το περιβάλλον. Μετά την πτώση του τείχους του Βερολίνου, οι άλλοτε σοσιαλιστικές χώρες καταβροχθίστηκαν από το νεοφιλελευθερισμό, με όλες τις συνέπειες: την ανασφάλεια, την ανεργία, την προσωρινή εργασία, τη φτώχεια, την ιδιωτικοποίηση των βιομηχανικών επιχειρήσεων και των αγροτικών συνεταιρισμών, την όξυνση των κοινωνικών ανισοτήτων και την κοινωνική απορρύθμιση. Σήμερα, στο 70% των οικογενειών, το κατά κεφαλήν εισόδημα δεν ξεπερνά τα, 100 ευρώ το μήνα. Τα τελευταία χρόνια γνωρίσαμε μια λαϊκίστική εθνικιστική έξαρση που άρχισε να περιορίζεται με την άνοδο στην εξουσία της κεντροαριστερής συμμαχίας.

Για την Ουγγαρία, η ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι κατά την άποψή σας μια πρόκληση θετική ή ένας κίνδυνος;
Τον επόμενο χρόνο στο δημοψήφισμα που θα γίνει μια μεγάλη πλειοψηφία των Ούγγρων θα ψηφίσουν υπέρ. Αυτό θα σημαίνει για μας διεύρυνση των πολιτικών μας δικαιωμάτων και ελευθεριών. Από μια ορισμένη άποψη, οι νόμοι της Ουγγαρίας δεν περιλαμβάνουν παρά το ένα δέκατο των βασικών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συνεπώς, είναι πολύ σημαντικό να μπούμε στην ΕΕ. Όμως, η προσέγγισή μου έχει κυρίως να κάνει με το ζήτημα της ελευθερίας και όχι της οικονομίας. Γιατί γνωρίζουμε το νεοφιλελεύθερο μοντέλο και ζούμε επίσης κάτω από τις επιθέσεις του. Από την άλλη πλευρά, θα έχουμε καλύτερες συνθήκες για να οργανώσουμε τόσο το λαϊκό όσο και το κοινωνικό κίνημα. Σήμερα, μας είναι δύσκολο να κυκλοφορούμε, να ταξιδεύουμε, να συναντάμε άλλους ανθρώπους, ενώ εντός της Ένωσης θα μπορούμε να εργαστούμε μαζί. Εισερχόμαστε έτσι μέσα σε ένα μεγάλο, διεθνές ρεύμα στο οποίο μετέχει η νέα campesina, το αντιπολεμικό δίκτυο κ.λπ. Αυτό μας βοηθά πολύ και πιστεύω ότι βοηθά επίσης το κίνημα στη Δύση, γιατί έτσι θα έχουμε συνολικά μεγαλύτερη δύναμη.

Ποια Ευρώπη θέλετε να οικοδομήσετε;
Μια Ευρώπη των λαών και όχι του κεφαλαίου, που δεν θα παραχωρεί στρατιωτικές βάσεις στις ΗΠΑ στον πόλεμο κατά του Ιράκ, που θα προωθεί ισότιμες οικονομικές σχέσεις με τις άλλες χώρες. Είμαστε, ταυτόχρονα, ενάντια σε ένα νέο σιδηρούν παραπέτασμα, κατά τον κλειστών κύκλων και των αποκλεισμών. Κανείς δεν μπορεί να αποδεχθεί ότι η ζωή χιλιάδων ανθρώπων σ' όλο τον κόσμο μπορεί να απαξιωθεί σαν να πρόκειται για εμπόρευμα. Μοιραζόμαστε τις ελευθερίες, τα πολιτικά δικαιώματα και τις κοινωνικές κατακτήσεις για να διεκδικήσουμε τη βελτίωσή τους.
Ο εκδημοκρατισμός της οικονομίας και των παραγωγικών σχέσεων είναι στις προτεραιότητές μας. Γιατί η δημοκρατία πρέπει να σταματά έξω από την πόρτα του εργοστασίου; Γιατί οφείλουμε να είμαστε ευχαριστημένοι που ψηφίζουμε κάθε τέσσερα χρόνια; Μια δημοκρατία παραμένει τυπική όταν δεν δίνει την δυνατότητα στους πολίτες της να ελέγχουν τις μεγάλες οικονομικές και κοινωνικές αποφάσεις που παίρνουν οι κυβερνήσεις και οι υπερεθνικοί οργανισμοί. Για να αλλάξουμε τη ζωή μας και τις κοινωνικές σχέσεις πρέπει να προχωρήσουμε μαζί με υπομονή και επιμονή. Ακούγοντας την φωνή των άλλων, παραμένοντας ανοιχτοί στις συμμαχίες με όλες τις δυνάμεις σε όλο τον κόσμο.

ΜΕ ΤΑ ΣΥΝΔΙΚΑΤΑ ΜΑΖΙ ΓΙΑ ΤΑ ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΚΑΙ ΔΙΑΤΡΟΦΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ[5]

Συνέντευξη με τον Πολ Νίκολσον, από τους ιδρυτές της Via Campesina που παρευρέθηκε στη Φλωρεντία

Ποια θα είναι η συμμετοχή σας στη Φλωρεντία;
Θα συμμετάσχω στο διάλογο με τους συνδικαλιστές, που θεωρώ αρκετά σημαντικό σήμερα, γιατί μας λείπει αυτή, η σε βάθος συμμαχία με το εργατικό συνδικαλιστικό κίνημα. Βεβαίως, υπάρχουν διαφορετικές κουλτούρες Τα κοινωνικά κινήματα έχουν μια μεγάλη πολυμορφία. Αυτό δημιουργεί δυσκολίες στην κατανόηση της πραγματικής οργανωτικής κατάστασης της κάθε ομάδας. Όμως αυτή τη στιγμή με βάση συγκεκριμένα προβλήματα υπεράσπισης θεμελιακών κοινωνικών και πολιτικών δικαιωμάτων μια τέτοια συμμαχία φαίνεται δυνατή. Για παράδειγμα, οι συνεχόμενες καταδίκες που επιβάλλονται στον Ζοζέ Μποβέ είναι ενδεικτικές της αφαίρεσης κοινωνικών και πολιτικών δικαιωμάτων των πολιτών της Ευρώπης.

Ζείτε στη χώρα των Βάσκων. Θα θέσετε στο εργατικό κίνημα την περίπτωση του κόμματος Μπατασούνα που τέθηκε εκτός νόμου;
Ασφαλώς το ζήτημα αυτό αφορά την Ευρώπη. Ο πρωθυπουργός Αθνάρ επωφελήθηκε της 11ης Σεπτεμβρίου για να επιβάλλει τα μεγάλα συμφέροντα της κεντρικής διοίκησης της Ισπανίας. Έτσι, ξυπνούν σ' εμάς μνήμες του Φρανκικού καθεστώτος, αλλά ταυτόχρονα αυτό συμβαίνει σ' ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο, όπου τίθενται σε αμφισβήτηση οι ελευθερίες. Δεν είναι θετικό για την εικόνα της Ευρώπης η ρύθμιση μιας ιστορικής σύγκρουσης με τέτοιο τρόπο, χρειάζεται μια διαδικασία διαπραγματεύσεων και διαλόγου με τη χώρα των Βάσκων.

Η διεύρυνση της ΕΕ φέρνει τα προβλήματα της αγροτικής οικονομίας στο προσκήνιο. Τι έχετε να πείτε γι' απτά τα ζητήματα;
Είμαστε υπέρ μιας διαφορετικής ευρωπαϊκής αγροτικής πολιτικής. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση έχουν ξεχάσει την αγροτική πραγματικότητα και τη σπουδαιότητα στις διατροφικές ιδιαιτερότητες. Με τη διεύρυνση είναι σαφές ότι το περιεχόμενο της αγροτικής οικονομίας θα προσλάβει μεγαλύτερη σπουδαιότητα. Μετά τις τρελές αγελάδες είναι σίγουρο ότι το διατροφικό πρόβλημα έγινε κρίσιμο. Στόχος μας στη Φλωρεντία είναι ο συντονισμός του αγροτικού κινήματος των χωρών της Ευρώπης, με το σύνολο του ευρωπαϊκού εργατικού κινήματος το οποίο πρέπει να συνειδητοποιήσει τόσο το αγροτικό, όσο και το διατροφικό πρόβλημα.
Η αγροτική οικονομία και η διατροφή είναι πολύ σπουδαία προβλήματα για να περιοριστεί η συζήτηση στο αυστηρό πλαίσιο των ειδικών. Αφορά ολόκληρη την κοινωνία, γιατί έχει σχέση με την υγεία μας, αλλά και την αγροτική ταυτότητα στην Ευρώπη.

Η ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΠΟΛΙΤΩΝ ΚΑΙ ΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ[6]

Συνέντευξη Φράνσις Βουρτζ προέδρου της Ευρωπαϊκής Ομάδας της Ενωτικής Αριστεράς (GUE-NGL) στην του «Ουμανιτέ»

«Η πολιτική ως κοινωνικό αγαθό» ήταν το θέμα που συζητήθηκε στη Φλωρεντία με συνομιλητές: Φάουστο Μπερτινότι, Μισέλ Μπρι Γκέσαρ Βολφ, Βιτόριο Ανιολέτο, Σουζάνα Γιόρκ, Νίκο Κωνσταντόπουλο, Φράνσις Βουρτζ.

Παρατηρεί κανείς - θεωρώντας αυτονόητη τη διεκδίκηση για αυτονομία - κάποιο δισταγμό του κινήματος των πολιτών έναντι των πολιτικών υποκειμένων που αναζητούν κατά κάποιο τρόπο την ίδια εναλλακτική διέξοδο στο παγκοσμιοποιημένο καπιταλισμό. Ποια μπορεί να είναι, κατά την άποψή σας, η συνάρθρωση ανάμεσα σ' αυτούς τις δύο μορφές παρέμβασης;
Είχα την ευκαιρία να παρευρεθώ σε όλες τις μεγάλες διεθνείς συναντήσεις αρχίζοντας από αυτή του Σιάτλ. Στο μεσοδιάστημα μεταξύ τους προσπαθήσαμε με την κοινοβουλευτική μας ομάδα του Ευρωκοινοβουλίου να έχουμε συνεχείς σχέσεις με τις μη κυβερνητικές οργανώσεις, τα συνδικάτα και τους πολίτες.
Κατ' αρχάς χαίρομαι όταν βλέπω αυτές τις εξεγέρσεις, ορισμένες φορές ανοργάνωτες οι οποίες όμως εκφράζουν τη θέλησή των πολιτών να παρέμβουν στα μεγάλα προβλήματα του πλανήτη μας. Είναι σαφές για παράδειγμά ότι ο ριζικός αναπροσανατολισμός της ευρωπαϊκής πολιτικής δεν μπορεί να επέλθει από το εσωτερικό της, από τους θεσμούς της ΕΕ. Αλλά ταυτόχρονα υπάρχει μια ελπίδα ότι, τουλάχιστον αυτό, θα μπορούσε να κατακτηθεί με την παρέμβαση των πολιτών.
Από την άλλη δεν θέλω να παρουσιάσω ως ιδανική την κατάσταση των κοινωνικών κινημάτων. Διαπερνώνται από διαφορετικές αντιλήψεις και αντιθέσεις, αλλά η αλλαγή του κόσμου απαιτεί δέσμευση, συνέχεια, οργάνωση και δομή. Η εξέγερση των πολιτών που διεκδικούν μια εναλλακτική προοπτική εκφράζεται μέσα στη δράση. Σεβόμενοι τις νέες ιδέες που φέρνουν αυτά τα κινήματα, είναι αναγκαίο να αρχίσουμε έναν ειλικρινή διάλογο με τους νέους και τους μεγαλύτερους πάνω στα πολιτικά προβλήματα με τα οποία θα συγκρουστούμε. Πρόκειται για ένα συνεχή αγώνα ο οποίος επιβάλει να κάνουμε επιλογές, είτε πρόκειται για τις ιδέες είτε για τον τρόπο δράσης. Υπάρχουν,

λοιπόν, οι λόγοι για τους οποίους επιμένω στο διάλογο με στόχο την αλληλοεπίδραση ανάμεσα στις πολιτικές δυνάμεις που εμφορούνται από τις ιδέες της κοινωνικής αλλαγής και τα κοινωνικά κινήματα.

Το να κάνεις πολιτική είναι μια έννοια υποτιμημένη, θεωρείται αχρείαστη και το χειρότερο απορρίπτεται οδηγώντας στην εγκατάλειψη, στην αναδίπλωση στον εαυτό τους. Πώς θα αντιμετωπίσουμε αυτό το φαινόμενο;
Η κρίση εμπιστοσύνης προς τα πολιτικά υποκείμενα οφείλεται σε ξεπερασμένες ιστορικά σχέσεις ανάμεσα στα υποκείμενα αυτά και τα κοινωνικά κινήματα. Οι διαδικασίες που οδηγούσαν στην εξουσιαστική αντιπροσώπευση της κοινωνίας από τις πολιτικές δυνάμεις εκλείπουν. Είναι νόμιμο να απορρίπτονται αυτές οι πολιτικές πρακτικές αλλά πρέπει να προχωρήσουμε πέρα από αυτές. Ακόμα και όσοι, όπως εμείς, θέλουν να διασφαλίσουν αυθεντικά μια κοινωνία αλλαγής οφείλουν να ενσωματώσουν στην κουλτούρα τους το γεγονός ότι σήμερα απαιτείται από τα πολιτικά υποκείμενα ο πλήρης σεβασμός της ταυτότητας των πολιτών.
Συνεπώς είναι αναγκαίο οι πολιτικές δυνάμεις να αποδεχθούν χωρίς επιφυλάξεις την ιδέα ότι δεν είναι πια οι διαμεσολαβητές των πολιτικών ιδεών. Οφείλουν να μάθουν να ακούν αυτό που έρχεται από την κοινωνία ώστε να οικοδομηθεί μια συμμετοχική αλληλεπίδραση στις αποφάσεις. Οι πολιτικές δυνάμεις που φιλοδοξούν να συμβάλουν στην αλλαγή του κόσμου δεν μπορούν να παραμείνουν απ' έξω και να «σκύβουν» στα προβλήματα των πολιτών. Αυτή η πρακτική έχει ξεπεραστεί και έχει ωριμάσει το αίτημα της προσωπικής αυτονομίας, πράγμα που σημαίνει ότι υπάρχει μια ποιοτική ωριμότητα στην κοινωνία μας.

Ωστόσο, υπάρχει σε τελική ανάλυση, μέσα σ' αυτή την αλληλοεπίδραση η ανάγκη μιας πολιτικής επιλογής. Ποια είναι τα μέσα για να φτάσουμε σ' αυτή;
Υπάρχουν τα κοινωνικά κινήματα, οι προσωπικότητες που από την πείρα τους γνωρίζουν ότι μόνον ο κοινωνικός αγώνας δεν είναι ικανός να θέσει σε αμφισβήτηση τις ιδέες του καπιταλισμού και ότι χρειάζεται συνεπώς η αλλαγή του συσχετισμού δυνάμεων για να ανοίξει μια νέα προοπτική. Χωρίς τον πολιτικό αγώνα, συλλογικό και οργανωμένο, που θα εγγράφεται σε μια προοπτική δεν υπάρχει η ικανότητα να θέσουμε υπό αμφισβήτηση τις καπιταλιστικές δομές. Υπάρχει ανάγκη συνεχούς ανταλλαγής εμπειριών ανάμεσα στις κοινωνικές συλλογικότητες με τις εμπειρίες των πολιτικών υποκειμένων της αλλαγής.

Το ζήτημα είναι αν θα έχουν και ποιες σχέσεις με τους θεσμούς.
Στην παγκοσμιοποιημένη κοινωνία πρέπει να εγκαταλείπουμε κάθε πνευματική στενότητα. Αυτοί οι θεσμοί είναι οι τόποι ουσιαστικής εξουσίας. Όσο είναι αυταπάτη να φανταζόμαστε ότι η αλλαγή μπορεί να προέλθει μέσα από τις δομές των θεσμών, άλλο τόσο είναι αυταπάτη να τους αγνοούμε.
Ταυτόχρονα, στο σημερινό κόσμο δεν διαφαίνεται άλλος δρόμος για την αλλαγή του κόσμου γι' αυτό χρειάζεται να κάνουμε με τη δράση μας την Ευρωπαϊκή Ένωση ένα σημείο στήριξης αυτού του αγώνα. Η ΕΕ είναι η μόνη περιφερειακή συλλογικότητα που μπορεί να δράσει ως αντίβαρο στον κυρίαρχο καπιταλισμό. Αλλά στη σημερινή της εκδοχή είναι ολοκληρωτικά ανίκανη, εξάλλου δεν έχει καν τη βούληση. Ο ΠΟΕ, για παράδειγμα, βοήθησε στο να αποκρυσταλλωθεί το κίνημα αμφισβήτησης, βοήθησε στη συνειδητοποίηση. Αυτή περνά, επίσης, σήμερα από τους ειδικούς - δεν πρόκειται για μια νέα μορφή ελιτισμού - ώστε να ακυρώσουμε τη χειραγώγηση των ειδικών του καπιταλισμού και να οικοδομήσουμε μια εναλλακτική λύση. Δεν πρόκειται για μια υπόθεση ομάδας ειδικών, αλλά για πολιτικά υποκείμενα που στηρίζονται από τον λαό. Πρόκειται συνεπώς για ένα αγώνα πολιτικό πολύ διαφορετικό από αυτόν του παρελθόντος.

ΣΥΝΕΔΡΙΟ: ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ [7]

Το συνέδριο παρακολούθησαν 4.000 άτομα. Ομιλητές/τριες: Louciana Kastellina, Rainer Rilling, Roberto Savio, Cees Hamelink.
Ο οικολόγος δημοσιογράφος και νομαρχιακός σύμβουλος Μιχάλης Τρεμόπουλος από την Ελλάδα, μίλησε με θέμα *«ΜΜΕ και τρομοκρατία - η διαφωνία ως πολιτική παρεκτροπή»*. Ακολουθεί ένα μικρό απόσπασμα από την ομιλία του:

«Μετά τα γεγονότα του Σεπτεμβρίου η κυβέρνηση των ΗΠΑ θρασύτατα διακήρυξε αυτό που μέχρι τώρα απλώς υπαινισσόταν: ή είστε με εμάς ή εναντίον μας! Αυτό ισοδυναμεί με τελεσίγραφο προς οποιονδήποτε μπορεί να αμφισβητήσει την εκδοχή των ΗΠΑ για τα γεγονότα και την παγκόσμια πολιτική που αφορά το μέλλον των κοινωνιών μας. Από τότε που δόθηκε το τελεσίγραφο τα παγκόσμια ΜΜΕ, ειδικά αυτά με την μεγαλύτερη επιρροή, αμερικάνικα και ευρωπαϊκά, ενεπλάκησαν σε μια προσπάθεια οριοθέτησης καθαρών διαχωριστικών γραμμών μεταξύ «ημών και εκείνων». Οποιοσδήποτε αμφισβητούσε το δικαίωμα εισβολής σε μια άλλη χώρα με σκοπό να «παταχθεί η τρομοκρατία» εθεωρείτο αμέσως υποστηρικτής της τρομοκρατίας. Οποιοσδήποτε διακήρυσσε ότι οι τρομοκράτες φυλακισμένοι στο Γκουαντανάμο είχαν παρόλα αυτά ανθρώπινα δικαιώματα επίσης εθεωρείτο ύποπτος.
Η τρομοκρατία είναι ένα πρόβλημα που πρέπει να μας απασχολεί. Πρέπει, όμως να κοιτάξουμε ταυτόχρονα τα αποτελέσματα του λόγου για την τρομοκρατία πάνω στις πολιτικές μας ελευθερίες και να αυξήσουμε την κατανόησή μας σε σχέση με το ποια μέσα δράσης μπορεί να είναι νόμιμα στην αντιτρομοκρατική δραστηριότητα του κράτους: η γλώσσα της αντιτρομοκρατίας είναι ένα καλά θεμελιωμένο και δοκιμασμένο ρεφρέν, μία επωδός πολυχρησιμοποιημένη από τις φωνές εκείνες που υπαγορεύουν την πολιτική μας κουλτούρα».

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΘΝΟΣ -ΤΑΞΕΙΣ - ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ - ΙΜΠΕΡΙΑΛΙΣΜΟΣ
Το Εργαστήριο οργανώθηκε από τη βρετανική Alliance for Workers' Liberty, με ομιλητές τους: Μάρτιν Τόμας, από την εφημερίδα Workers' Liberty, Πήτερ Ουώτερμαν, ερευνητή στο Ινστιτούτο Κοινωνικών Ερευνών της Χάγης, Άκη Γαβριηλίδη, από το ΕΚΦ και την ΑΚΟΑ. Πραγματοποιήθηκε στις 8/11 σε ένα «σπίτι πολιτισμού» (Casa della cultura) στο Σετινιάνο, προάστιο της Φλωρεντίας. Ο χώρος ανήκε παλιότερα στο ΚΚΙ - ήταν χώρος συνάντησης και κοινωνικών, πολιτιστικών εκδηλώσεων. Σήμερα ανήκει στην οργάνωση Arci.
Υπήρξε πολύ καλό κλίμα και σύμπτωση απόψεων στο ότι η διεθνοποίηση του καπιταλισμού είναι τέτοιας φύσης που δεν αφήνει στην αριστερά περιθώρια για επιστροφή στη «σιγουριά του έθνους», αλλά της επιβάλλει να αναζητήσει μια εξίσου διεθνική λύση.
Ο Μάρτιν Τόμας είπε ειδικότερα ότι η αριστερά πρέπει φυσικά να καταδικάζει τις ιμπεριαλιστικές επιθέσεις, αλλά όχι και να υπερασπίζεται άνευ όρων τα κράτη που δέχονται τις επιθέσεις και τους ηγέτες τους, διότι δεν έχει λόγο να παίρνει το μέρος των λιγότερο ισχυρών κεφαλαίων έναντι των ισχυρότερων.
Ο Ουώτερμαν επισήμανε τη χρησιμότητα των νέων τεχνολογιών για τη δικτύωση των κινημάτων, για τη δημιουργία κοινών χώρων και την υπεράσπισή τους από την ιδιωτική ιδιοποίηση, κατ' αναλογίαν με τα commons (κοινές γαίες) της περιόδου της πρωταρχικής συσσώρευσής.
Ο Άκης Γαβριηλίδης άσκησε κριτική σε κάποιες αναγνώσεις της θεωρίας του Λένιν για τον ιμπεριαλισμό οι οποίες οδήγησαν στην υποκατάσταση της πάλης των τάξεων από την «πάλη των εθνών».

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ: ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΠΟΛΥΕΘΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ[8]
Η Γενική Συνομοσπονδία Ευρωπαϊκών Συνδικάτων (CES) διοργάνωσε δυο σεμινάρια με περιεχόμενο τα ζητήματα που αντιμετωπίζουν οι εργαζόμενοι στην Ευρώπη στις νέες συνθήκες νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης τα οποία συγκέντρωσαν το ενδιαφέρον εκατοντάδων συνδικαλιστών που ήταν παρόντες και παρούσες στη Φλωρεντία.

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΥΠΠΕΥΘΥΝΟΤΗΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ (ΚΥΕ)
Το θέμα που συζητήθηκε, λόγω επικαιρότητας είναι η Κοινωνική Υπευθυνότητα των Επιχειρήσεων καθώς στην Ε.Ε. πρόκειται να καταρτιστεί σχετική οδηγία.
Εισηγητική παρέμβαση από τον συνδικαλιστή Ζώη Πεπέ εκ μέρους της ΟΤΟΕ.
Αφού ανέλυσε τα κριτήρια που πρέπει οι εργαζόμενοι και εργαζόμενες να απαιτήσουν να τεθούν για να κριθεί η Κοινωνική Υπευθυνότητα των Επιχειρήσεων επισήμανε ότι: «...δεν μπορούμε να δεχτούμε την ΚΥΕ ως έναν αυτόματο πιλότο κοινωνικής «αυτορρύθμισης» μέσα από διαδικασίες εθελοντικής προσαρμογής των επιχειρήσεων σε κάποιους γενικούς κανόνες ή «ηθικές πρακτικές». Πολύ λιγότερο, αν αυτή η «αυτορρύθμιση» θα επιδιώκει να καταργήσει υπάρχουσες δεσμεύσεις των επιχειρήσεων που

απορρέουν από το εργατικό δίκαιο, τις συλλογικές διαπραγματεύσεις και συμβάσεις και το ευρύτερο εθνικό και ευρωπαϊκό κοινωνικό κεκτημένο.
Η εμπειρία έχει επιβεβαιώσει ότι καθημερινά, όλο και περισσότερο, η βασική αντίθεση κεφαλαίου - εργασίας, το κυνήγι του κέρδους από τις επιχειρήσεις, η αδιαφορία τους για τον άνθρωπο και τις αξίες του, δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν με ευχές, γενικά πλαίσια και εθελοντικούς κώδικες δεοντολογίας. Με βάση τα παραπάνω, τα συνδικάτα πρέπει, αξιοποιώντας τη συζήτηση για την ΚΥΕ, να διεκδικήσουν:
Α) Συμβατική κατοχύρωση (υπογραφή σύμβασης) σε κλαδικό, τοπικό ή εθνικό επίπεδο που οι επιχειρήσεις θα αναγκάζονται να περιλαμβάνουν στον ετήσιο κοινωνικό, απολογισμό τους, ώστε να αξιολογείται από κατάλληλα όργανα η Κοινωνική τους Υπευθυνότητα.
Β) Νομοθετικές ρυθμίσεις με ευρείες συμφωνίες για τα θέματα που αφορούν την ΚΥΕ απέναντι στο περιβάλλον και την κοινωνία, ή /και αντίστοιχες οδηγίες της Ε.Ε. για επιμέρους θέματα.
Γ) Τα συνδικάτα σε κλαδικό και τοπικό επίπεδο να είναι το ένα από τα τρία μέρη που θα αξιολογούν και θα κατατάσσουν τις επιχειρήσεις ανάλογα με την Κοινωνική Υπευθυνότητά τους, σε δύο καταλόγους. Στον ένα θα αντιγράφονται όσες κρίνονται κοινωνικά υπεύθυνες (Good list) και στον άλλο αυτές που παραβιάζουν τα κριτήρια Κοινωνικής Υπευθυνότητας (Black list).

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ: ΙΔΙΩΤΙΚΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΤΟΜΕΑ[9]

Το σεμινάριο διοργανώθηκε από την Attac Γαλλίας, Αυστρίας, Ιταλίας, Ελβετίας, το Espace Marx, τη CGIL, και το World Development Movement. Παρέμβαση έγινε από την Πανελλήνια Ένωση Τεχνικών ΟΤΕ (ΠΕΤ-ΟΤΕ) μέλους της Πρωτοβουλίας για το Ελληνικό Κοινωνικό Φόρουμ.
Με τη συμμετοχή 1000 περίπου συνέδρων, συζητήθηκε όλο το φάσμα των ιδιωτικοποιήσεων στο Δημόσιο Τομέα. Οι ομιλητές αναφερθήκαν στις εμπειρίες των χωρών τους και συνέκλιναν σε κεντρικά ζητήματα, όπως στις παρακάτω διαπιστώσεις:
• της καταλήστευσης της δημόσιας περιουσίας μέσω των ιδιωτικοποιήσεων
• της υποβάθμισης των παρεχόμενων υπηρεσιών
• της δραματικής μείωσης των θέσεων εργασίας
Επίσης συμφωνήθηκε ότι:
Μεγάλη επιτυχία των κινητοποιήσεων σε εθνικό επίπεδο αποτελεί ένας νέος συνδικαλιστικός διεθνισμός.
Η προστασία των δημόσιων υπηρεσιών αφορά στην υπεράσπιση συλλογικών κατακτήσεων.
Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Φόρουμ μπορεί και πρέπει να γίνει το αντίπαλο δέος στη νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση, το επιθετικό «δόρυ» του Ευρωπαϊκού Εργατικού Συνδικαλιστικού Κινήματος.
Τέθηκαν επίσης και άλλες πλευρές των ιδιωτικοποιήσεων:
Το κεφάλαιο, μέσα από το βίαιο σπάσιμο των γεωγραφικών και παραγωγικών οριοθετήσεων, αναζητά την υπεραξίωσή του. Το εναρκτήριο λάκτισμα δόθηκε μέσα από το πλέγμα των ιδιωτικοποιήσεων των οργανισμών κοινής ωφέλειας και πρωταρχικά των τηλεπικοινωνιών. Οι ιδιωτικοποιήσεις υπακούουν στην απαίτηση να βρεθούν εδώ και τώρα νέοι δρόμοι και τρόποι κερδοφορίας.
Σήμερα το κεφάλαιο χρειάζεται ένα άτομο μαζικοποιημένο ως προς την κατανάλωση, αλλά ατομικό ποιημένο ως προς την κοινωνική του έκφραση. Οι εργαζόμενοι κάθε κράτους είναι υποχρεωμένοι να συναντηθούν με τους εργαζόμενους όλων των κρατών. Ο συνδικαλισμός της γραφειοκρατίας, της κομματικοποίησης και της συνδιαχείρισης πρέπει να τελειώσει. Τα συνδικάτα είναι υποχρεωμένα να δομήσουν τη δράση τους πάνω στα συμφέροντα των εργατικών στρωμάτων που κυρίαρχα πλήττονται από την καπιταλιστική παγκοσμιοποίηση.
Βασικό αίτημα πρέπει να αποτελέσει η μείωση του εργάσιμου χρόνου.

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΦΟΡΟΥΜ «Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΓΙΑ ΠΟΥΛΗΜΑ»[10]

Στην πολυπληθή εκδήλωση πήρε μέρος και αντιπροσωπεία της ΟΛΜΕ από τους Κ. Μπόικο και Κ. Βογιατζή. Η εμπειρία που αποκτήθηκε είναι πραγματικά πλούσια, τόσο στο γενικότερο κινηματικό επίπεδο όσο και στα επί μέρους ζητήματα που αφορούν στα συνδικάτα της εκπαίδευσης και την εφαρμοζόμενη στις διάφορες χώρες εκπαιδευτική πολιτική. Μεταξύ άλλων η αντιπροσωπεία της ΟΛΜΕ παρακολούθησε το παραπάνω σεμινάριο, που διοργάνωσαν τα συνδικάτα COBAS (ιταλικό

συνδικάτο που τοποθετείται πέρα από το χώρο των παραδοσιακών επίσημων συνδικάτων) και ATTAC France.
Στις ενδιαφέρουσες τοποθετήσεις, ιδιαίτερα του Ιταλού και του Γάλλου εκπροσώπων, αναλύθηκαν οι νεοφιλελεύθερες πολιτικές που στοχεύουν στην ιδιωτικοποίηση της εκπαίδευσης και την υποκατάστασή της από την κατάρτιση. Στην καλύτερη περίπτωση στη λειτουργία της με τα λεγάμενα ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια (όπως επεσήμανε κυρίως ο Άγγλος αντιπρόσωπος).
Συμμετοχή υπήρξε και από την πλευρά της ΟΛΜΕ από τον υπογράφοντα. Με την παρέμβαση αναλύθηκε η ελληνική εμπειρία από τις νεοφιλελεύθερες πολιτικές όπως εφαρμόστηκαν κυρίως με τους νόμους Αρσένη, καθώς και η αντίδραση από τις κινητοποιήσεις των μαθητών και των εκπαιδευτικών.
Οι αναλύσεις και τοποθετήσεις των διαφόρων αντιπροσωπειών ήταν ουσιαστικά πανομοιότυπες τόσο για τις εφαρμοζόμενες νεοφιλελεύθερες πολιτικές όσο και για την ανάγκη ανατροπής τους: «Όλοι τα ίδια λέμε» παρατήρησε γνωστός συνδικαλιστής. Άρα υπάρχει σημαντικό έδαφος για τον συντονισμό δράσης των Ευρωπαϊκών Συνδικάτων της Εκπαίδευσης.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΦΕΜΙΝΙΣΤΙΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ
ΑΝΔΡΕΣ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ: ΜΙΑ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΗ ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ ΓΙΑ ΕΝΑ ΚΟΙΝΟ ΜΕΛΛΟΝ[11]

Η κεντρική φεμινιστική εκδήλωση πραγματοποιήθηκε στις 8/11, στη Φορτέτσα Ντα Μπάσο, με προέδρους τη Νάντια ντε Μοντ, φεμινίστρια-συντονίστρια της «Παγκόσμιας Πορείας Γυναικών 2000» στην Ευρώπη και την Αγγέλικα Ψαρρά, φεμινίστρια - δημοσιογράφο.

Η **Αγγέλικα Ψαρρά** στην εισαγωγική εισήγησή της σημείωσε ότι οι γυναίκες, όπως οποιαδήποτε άλλη καταπιεσμένη ομάδα, εμπλέκονται σε ένα πολυσχιδές πλέγμα σχέσεων εξουσίας (τάξη, φυλή, σεξουαλικός προσανατολισμός, θρησκεία), στο οποίο όλες οι μορφές καταπίεσης συνιστούν ιστορικές μορφές κυριαρχίας που απαιτούν διαφορετικές προοπτικές χειραφέτησης. Υπογράμμισε ότι παρά τις διαφορές που μας χωρίζουν ως γυναίκες, αφού ουδέποτε υπήρξαμε μια ομοιογενής ομάδα, μπορούμε να δουλέψουμε μαζί προς την κατεύθυνση κοινών πολιτικών σχεδίων φεμινιστικού αγώνα. Στην εποχή της παγκοσμιοποίησης η υλοποίηση αυτού του στόχου δεν αποτελεί μία θεωρητική άσκηση αλλά επείγουσα πολιτική ανάγκη.
Η **Κριστίν Ντελφί**, φεμινίστρια- κοινωνιολόγος από τη Γαλλία, στην ομιλία της με τίτλο «*Οι ρίζες της ανδρικής κυριαρχίας*», ανέφερε ότι μετά από τριάντα χρόνια φεμινισμού οι αλλαγές που έχουν επιτευχθεί σε κοινωνικό, ιδεολογικό και πολιτικό επίπεδο για τις γυναίκες αναιρούνται στην πράξη, αφού δεν έχει ανατραπεί ο κοινωνικά προκαθορισμένος ρόλος των δύο φύλων.
Η Ισπανίδα **Δώρα Γκονζάλες**, συνδικαλίστρια από τη χώρα των Βάσκων, στην εισήγησή της με θέμα «*Η σύγκρουση του φύλου στον κόσμο της εργασίας*», αναφέρθηκε εκτενώς στις οικονομικές ανισότητες που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες στη χώρα της, στα εργασιακά δικαιώματά τους και στις προσπάθειες που γίνονται σε συνδικαλιστικό επίπεδο για την επίλυσή τους.
Η Ιταλίδα **Λύντια Τσιρίλλο**, στην ομιλία της με θέμα «*Πολιτική εξουσία και δημοκρατία του φύλου*» έκανε ένα σχόλιο στην ιστορία της ίσης αντιπροσώπευσης ανδρών και γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων με βάση την ιταλική εμπειρία. Αν και κριτική απέναντι στο θεσμό, αφού ανέλυσε τις παγίδες που κρύβονται για τις γυναίκες, παραδέχθηκε ότι συνολικά είναι ένας στόχος που βοηθά την υπόθεση του γυναικείου ζητήματος. Ωστόσο οι γυναίκες θα πρέπει να βρουν και δικούς τους τρόπους αυτο-οργάνωσης.
Στο τέλος της συζήτησης, έγιναν παρεμβάσεις από αρκετές γυναίκες διαφόρων ηλικιών και ιδεολογικών απόψεων, από χώρες όχι μόνον του Πρώτου αλλά και του Τρίτου Κόσμου. Επίσης, την άποψή τους εξέφρασαν και τρείς άνδρες.

Παραπομπές

1. Ανταπόκριση από τη Φλωρεντία, εφημ Εποχή 10/11/2002, σελ. 1
2. Ελένη Πορτάλιου, εφημ. Εποχή 10/11/2002, σελ. 3
3. εφημ. Η Εποχή 10/11/2002 , σελ. 3
4. εφημ. Η Εποχή 10/11/2002, σελ. 4
5. εφημ. Η Εποχή, 10/11/2002 , σελ. 4

6. εφημ. Η Εποχή, 10/11/2002, σελ. 5
7. Άκης Γαβριηλίδης, εφημ. Η Εποχή 24/11/2002, σελ. 16
8. Πεπές Ζώης, μέλος της ΟΤΟΕ, εφημ. Η Εποχή, 24/11/2002, σελ. 16
9. Νανακούδης Μπάμπης, μέλος της Πανελλήνιας Ένωσης Τεχνικών ΟΤΕ, εφημ. Η Εποχή, 24/11/2002, σελ 17
10. Βογιατζής Κώστας, εκπρόσωπος της ΟΛΜΕ στην εκδήλωση για την εκπαίδευση του ΕΚΦ εφημ. Η Εποχή, 24/11/2002, σελ. 17
11. Στέκα Χρυσούλα, εφημ Η Εποχή 24-11-2002, σελ. 18

FIRENZE CITTA APERTA/ΦΛΩΡΕΝΤΙΑ ΑΝΟΙΧΤΗ ΠΟΛΗ Η ΑΝΑΚΤΗΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΩΡΟΥ ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΦΟΡΟΥΜ, ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2002





Η κοινή ζωή των ανθρώπων με τη μορφή της πόλεως φαινόταν να εγγυάται ότι οι πιο ευπαθείς ανθρώπινες δραστηριότητες, η πράξη και η ομιλία, καθώς και τα λιγότερο απτά και περισσότερο εφήμερα από τα ανθρώπινα «προϊόντα», τα έργα και οι ιστορίες, που είναι αποτέλεσμά τους, θα γίνονταν άφθαρτα. Ο οργανισμός της πόλεως, με διασφαλισμένη τη φυσική της υπόσταση από τα τείχη της και με εγγυημένη την φυσιογνωμία της από τους νόμους της – μη τυχόν οι μετέπειτα γενεές μεταβάλουν την ταυτότητα της καθιστώντας την αγνώριστη – αποτελεί ένα είδος οργανωμένης μνήμης. Διαβεβαιώνει το θνητό υποκείμενο της πράξης ότι από την παροδική του ύπαρξη και το εφήμερο μεγαλείο του δεν θα λείψει ποτέ η πραγματικότητα εκείνη η οποία προέρχεται από το γεγονός ότι οράται, ακούγεται, και γενικά εμφανίζεται μπροστά σ' ένα κοινό συνανθρώπων του, οι οποίοι έξω από την πόλιν το πολύ – πολύ θα μπορούσαν να παρακολουθήσουν μια σύντομη πράξη.

Hanna Arendt, *Η ανθρώπινη κατάσταση*

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Φόρουμ, δηλ. ένας χώρος στον οποίο οι συμμετέχοντες/συμμετέχουσες δια του λόγου και της πράξης, κατά την αρχαιοελληνική έννοια, δημιουργούν μια πολιτική κοινότητα και αναδύονται στη δημόσια σφαίρα υπερβαίνοντας τη μονομέρεια του ιδιώτη, ιδρύθηκε στη Φλωρεντία 6 με 10 Νοεμβρίου 2002.





Η συνειδητή ή ασυνείδητη επιλογή της πόλης αυτής, που άφθαρτη εγκιβωτίζει τον χρόνο και τον εκπέμπει στα έργα των ανθρώπων που την κατοίκησαν επί αιώνες, ήταν μια πολλαπλά σημαίνουσα χειρονομία. Γιατί οι παρακαταθήκες του ευρωπαϊκού πολιτισμού απέναντι στον οποίο τοποθετείται στοχαστικά το Φόρουμ συνδέθηκαν, ταυτίστηκαν ή ανάβλυσαν σε τόπους με όνομα και ιστορία.

Οι πόλεις υπήρξαν τ' αστέρια που φώτισαν τον χάρτη της Ευρώπης, οι λίθοι του βηματισμού σε χαοτικούς καιρούς, σώματα μισολιπόθυμα ή σφύζοντα που περιέβαλαν τη φθαρτότητα της ανθρώπινης ζωής και μέσα από τα έργα των ανθρώπινων χεριών και τις δημόσιες πράξεις διέσωσαν αυτά που οι πολίτες τους θέλησαν ν' αποσπάσουν από τη φθορά του χρόνου.
Οι πόλεις είναι φυσικοί χώροι και ταυτόχρονα πολιτικοί θεσμοί που υπερβαίνουν τα φυσικά όρια και εγχαρασσόμενοι στη συλλογική μνήμη δημιουργούν συλλογικές ταυτότητες. Siamo tutti Fiorentini: το σύνθημα της μεγάλης αντιπολεμικής διαδήλωσης αποδίδει την πολιτική κοινότητα ενός εκατομμυρίου διαδηλωτών, κοινότητα που αποδίδεται με την ιδιότητα του πολίτη της Φλωρεντίας.
Firenze citta apperta. Τελικά η Φλωρεντία παρέμεινε ανοιχτή πόλη και τα νέα τείχη μισαλλοδοξίας που επιχείρησε να υψώσει η κυβέρνηση Μπερλουσκόνι για ν' αποκλείσει τους συνέδρους και τους διαδηλωτές έμειναν ανυπόστατα, τα παρέσυρε ο ανυπότακτος άνεμος των νέων με τα σακίδια που τους έλεγαν αλήτες, όπως θα ξανάγραφε ο δικός μας Ελύτης.

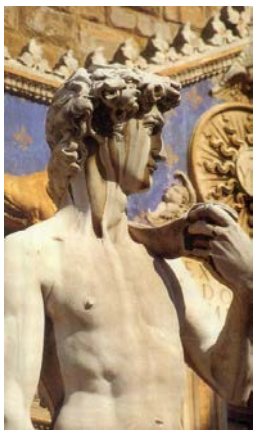








Τι μπορούν να ξέρουν τα παιδιά με τα ατίθασα μαλλιά και τα σκουλαρίκια, με τις παλαιστινιακές μαντήλες και το σταυρουδάκι του ήλιου στο λαιμό από την ιστορία της Φλωρεντίας; Τι ξέρουν οι νέοι Δαβίδ απέναντι στον πανίσχυρο Γολιάθ της παγκοσμιοποίησης για τον Δαβίδ του Michelangelo στην Piazza della Signoria με το βαθύ βλέμμα, που εκφράζει ένα ελεύθερο και στοχαστικό εσωτερικό κόσμο, ανοιχτό στο διευρυμένο σύμπαν της Αναγέννησης; Γνωρίζουν ότι ο καλλιτέχνης των συγκλονιστικότερων προσώπων και σωμάτων στην ιστορία της τέχνης είχε συμμετοχή στην επανάσταση των άοπλων προφητών και μετά την εκτέλεση στην πυρά του Savonarola δραπέτευσε στη Ρώμη για να επιστρέψει πολύ αργότερα, το 1530, στη Φλωρεντία; Έτσι ο Michelangelo έφτιαξε τον Δαβίδ άοπλο έφηβο της Δημοκρατίας του Λαού που είχε υποστηρίξει. Οι Φιορεντίνοι έχουν αγαπημένο θέμα τους τον Δαβίδ που τον σκάλισαν στο μπρούντζο ο Verrocchio και ο Donatello.





Piazza della Signioria
Ο Savonarola στην πυρά,
μουσείο San Marco

Ο ΛΑΟΣ ΚΑΙ Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

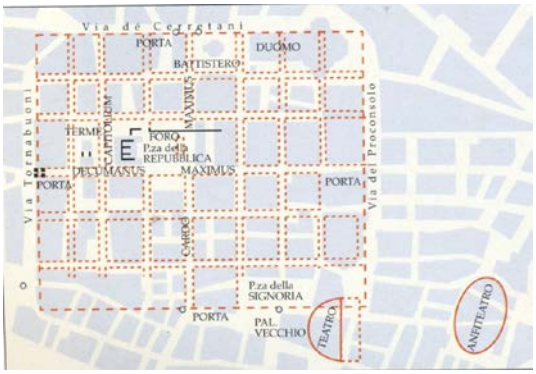
Ειπώθηκε ότι το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Φόρουμ και ειδικότερα οι διαδικασίες στη Φλωρεντία είναι το εργαστήρι ενός καινούργιου κόσμου. Η ίδια η πόλη υπήρξε ένα εργαστήρι πολεοδομικό, πολιτικό και ιδεολογικό σε μεγάλες ιστορικές τομές που καθόρισαν την εξέλιξη της Ευρώπης. Την υλική συμπύκνωση αυτών των σταθμών μας παραδίδει η Φλωρεντία με τον παραστατικό τρόπο των εκτεθειμένων επάλληλων στρωμάτων της, που διαβάζονται με όχημα τη συλλογική μνήμη, ως αποσπάσματα ανάλογα ονειρικών και καλλιτεχνικών εικόνων, ή με όχημα την ιστορία, δηλαδή ως κατεργασμένο υλικό, αναγνώσιμο και ερμηνεύσιμο.

Η ΑΡΧΑΙΑ ΠΟΛΗ

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Luciano Berti η πόλη υπάρχει στην ίδια θέση με διακοπές από τον 10ο αι. π.Χ. και αποκτά το ελπιδοφόρο όνομα Φλωρεντία ως Ρωμαϊκή αποικία το 59 π.Χ. Φλωρεντία μπορεί να σημαίνει επίσης την ευφορία της περιβάλλουσας περιοχής (arva florentia) ή και τη συνάντηση των ποταμών (fluentia). Αυτές οι Ρωμαϊκές πόλεις που φυλάσσονται στα έγκατα της Ευρώπης από την εποχή της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας ακολουθούσαν μια κοινή τυπολογία**:** ορθογωνικές χαράξεις πάνω σε δύο κύριους τεμνόμενους άξονες τον Cardo Maximus ή άξονα Β-Ν και τον Decumanus Maximus ή άξονα Α-Δ, οι οποίοι ορίζουν τον δημόσιο χώρο της πόλης, με καρδιά το forum, και τις 4 συνοικίες της.

Στη Φλωρεντία, ο Cardo Maximus ανταποκρίνεται στις Via Calimala και Via Roma, ενώ ο Decumanus Maximus στις Via Strozzi και Via del Corso. Στη θέση της Ρωμαϊκής πλατείας διατηρήθηκε η αγορά μέχρι το 1890 οπότε και κατεδαφίστηκε πλήρως.

Στο μέρος αυτό βρίσκεται σήμερα η θριαμβική αψίδα της Piazza della Republica, πλατείας χαρακτηριστικής των ευρωπαϊκών παρεμβάσεων που αναδιαμόρφωσαν τις Ευρωπαϊκές πόλεις του 19ου αι.







Piazza della Republica

Η ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

Εδώ πάνω στο αλλοτινό Φόρουμ της αρχαίας πόλης, στη διάρκεια της συγκρότησης του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Φόρουμ, εγκαταστάθηκε η ARCI (Associazione Ricreativa Culturale Italiana), μια ζωντανή πανιταλική οργάνωση που κατάγεται από την παράδοση των πρώτων εργατικών ενώσεων στο δεύτερο μισό του 19ου αι. Οι Ενώσεις Αλληλοβοήθειας και οι Εργατικές Ενώσεις Αλληλοβοήθειας αποτέλεσαν την εμπροσθοφυλακή της εργατικής τάξης, έγιναν τόποι αμοιβαιότητας, φιλανθρωπίας, συνάντησης, κουλτούρας και ταυτόχρονα κέντρα εκδήλωσης ταξικών αγώνων ενάντια στην εκμετάλλευση.




Ο φασισμός διέλυσε αυτά τα κέντρα αλλά με την Απελευθέρωση οι πολίτες ξαναοργανώθηκαν σε πολιτικές, αθλητικές και ψυχαγωγικές ενώσεις. Σ' αυτό το πλαίσιο οι εμπειρίες του 19ου αι. επανανακαλύφθηκαν και αποκαταστάθηκαν τα κτίρια που είχαν υποστεί καταστροφές από τον πόλεμο και την εγκατάλειψη. Τότε ιδρύθηκε η ARCI με 2300 Λέσχες και Case del Popolo το 1971. Η Φλωρεντία έχει πλούσια παράδοση και ισχυρό δίκτυο της ARCI, 106 λέσχες και πάνω από 30,000 μέλη, που στην Piazza della Republica έδωσαν δείγματα πολιτισμού για τον λαό της πόλης και του Φόρουμ: παντομίμες, αυτοσχέδιες θεατρικές παραστάσεις, μουσικές εκδηλώσεις, συζητήσεις, σε ανάμνηση των πολυποίκιλων ιταλικών μορφών τέχνης του δρόμου.
Ο πολιτισμός της ARCI είναι ο πολιτισμός της ειρήνης και της αλληλεγγύης γι' αυτό εκτείνεται σε αντιπολεμικές και αντιρατσιστικές πρωτοβουλίες και στην προβολή πολιτιστικών αξιών που αντιπαραθέτουν στον εγωτισμό τη συλλογικότητα. Οι τέντες και οι πάγκοι της, οι πολύχρωμες σημαίες με τη λέξη PACE, οι σημαίες με την αγροτική εξέγερση του 1900, έχουν ιστορικό βάθος γιατί και η Φλωρεντία έχει ιστορικό βάθος, είναι εργαστήρι της Μεσαιωνικής και της Αναγεννησιακής πόλης και του πολιτισμού τους.

Η ΠΟΛΗ ΩΣ ΚΟΙΝΟΣ ΤΟΠΟΣ




Αυτός ο πολιτισμός θα γίνει προσπάθεια να κατανοηθεί αλλά με μιαν ιδιαίτερη οπτική που στηρίζεται στη βαθιά πεποίθηση ότι η πόλη είναι κοινός τόπος των κυρίαρχων και των κυριαρχούμενων τάξεων, επίδικο αντικείμενο και των δύο. Η ιστορία είναι μια αλυσίδα απωθήσεων του λαού της πόλης από τον δημόσιο χώρο, ιδιαίτερα το κέντρο, και ανακτήσεων αυτού του χώρου, πραγματικά και συμβολικά. Η ακμή και η παρακμή των πόλεων τέμνεται από παράλληλες και διαπλεκόμενες ιστορίες. Όλα όμως αρχίζουν, τελειώνουν και ξαναρχίζουν στην πόλη.
Η Φλωρεντία είναι υποδειγματική αυτών των κύκλων. Και παρ' ότι οι αγοραίοι θεοί έχουν πολιορκήσει την ψυχή της, οι άγγελοι δεν την έχουν εγκαταλείψει. Οι άγγελοι στα μουσεία, οι άγγελοι της λάσπης, όπως είπαν τους νέους που προσέτρεξαν το 1966 απ' όλα τα μέρη του κόσμου για να σώσουν την ιστορική κληρονομιά της ύστερα από μια πλημμύρα του Άρνου και οι νέοι άγγελοι κατά της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης, που χάρισαν με τις μουσικές τους ένα φιλί ζωής στο ταλαιπωρημένο, από την τουριστική υπερεκμετάλλευση, πρόσωπο της πόλης.

ΟΙ ΠΟΛΕΙΣ ΠΑΡΑΚΜΑΖΟΥΝ

Ανάμεσα στη Ρωμαϊκή εποχή και τον ύστερο μεσαίωνα χάνεται η γεωπολιτική ενότητα της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας και η ζωή των πόλεων διακόπτεται. Πόλεις κατ' ουσίαν δεν υπάρχουν με τη

μεταγενέστερη έννοια των οργανωμένων και εκτεταμένων τόπων και των πολιτικών θεσμών παρά μονάχα κάστρα στην ύπαιθρο – τα πριγκηπικά φέουδα, και μοναστικές αποικίες – τα μοναστήρια, που αποτέλεσαν ένα είδος προπλάσματος της Μεσαιωνικής πόλης καθώς διαφύλαξαν και καλλιέργησαν παρακαταθήκες από το παρελθόν των πόλεων και εφόδια για τη μελλοντική ανάπτυξή τους.
Οι αστικές κοινότητες – communitas αρχίζουν να μορφοποιούνται μετά τον 10ο αι. και η ιδιότητα του πολίτη αντικαθιστά σταδιακά τους δεσμούς του αίματος και της γης, της φεουδαλικής πίστης και υποταγής.

ΟΙ ΠΟΛΕΙΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΟΥΝΤΑΙ

Χωρίς αγορά και δρόμους δεν υπάρχουν πόλεις. Οι δρόμοι και οι ανταλλαγές επέτρεψαν με τον καιρό τον καταμερισμό εργασίας από τον οποίο προέκυψαν οι πόλεις. Η Φλωρεντία αναπτύχθηκε στον εμπορικό άξονα της Τοσκάνης – Ανκόνα, Φλωρεντία, Λιβόρνο και στον ποτάμιο δρόμο του κάτω Άρνου, που τροφοδοτούσαν την ανάπτυξη ενός εξωτερικού εμπορίου μακρινών αποστάσεων. Ο «εμπορικός καπιταλισμός» καθόρισε με τον δυναμισμό του όλα τα στάδια των αστικών δραστηριοτήτων και ειδικότερα την ανάπτυξη της βιομηχανίας και των τραπεζών.
Σ' αυτό το γενικό περίγραμμα αναπτύσσεται η Φλωρεντία των Μεσαιωνικών και Αναγεννησιακών χρόνων. Ο δήμος της Φλωρεντίας θεσμοθετήθηκε το 1115. Οι μεσαιωνικές πόλεις αναπτύσσονται προστατευμένες σε κάθε φάση της ανάπτυξης από τα τείχη τους, που επαναοριοθετούν τις νέες οικιστικές επεκτάσεις και διαφυλάσσουν την πόλη και τη σχέση πόλης – υπαίθρου. Στη Φλωρεντία ο πρώτος δακτύλιος των τειχών χρονολογείται από τον 11ο αι., ο δεύτερος από τον 12ο και ο τρίτος από τον 13ο -την εποχή του Δάντη, ο οποίος γεννήθηκε στην καρδιά της Φλωρεντίας το 1265. Η τελευταία είναι περίοδος άνθησης της πόλης και γρήγορης πληθυσμιακής αύξησης.

Η ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΦΛΩΡΕΝΤΙΑ

Το 1280 η Φλωρεντία είχε 45,000 κατοίκους και στα 1340 περίπου 90,000. Στα 1250 ιδρύθηκε η νέα Φλωρεντινή δημοκρατία και το 1293 επεξεργάστηκε ένα είδος δημοκρατικού συντάγματος. Η πολιτική εξουσία ήταν στα χέρια των συντεχνιών: των 7 Arti Maggiori, που ήταν οι ισχυρότερες οικονομικά και πολιτικά και των 14 Arti Minori που διαμόρφωναν μια ισορροπία στη διακυβέρνηση. Όμως στις συντεχνίες και την εξουσία κυριαρχούσε ένας μικρός αριθμός πλούσιων οικογενειών, που συναντούσε την αντίθεση ενός πολύ μεγαλύτερου τμήματος του πληθυσμού της Φλωρεντίας, του λεγόμενου popolo minuto, που δεν διέθετε καμιά πολιτική δύναμη.
Αυτό το πρώτο θεσμικό δημιούργημα αποτυπώνεται στο χώρο της πόλης όπου ήδη κυριαρχεί η ισχυρή και παγκόσμια ένωση της εκκλησίας. Όπως γράφει ο Luis Mumford η ιδιότητα του μέλους σ' αυτή την ένωση ήταν θεωρητικά εθελοντική και πρακτικά υποχρεωτική. *Η αποκοπή από την κοινότητα συνιστούσε μια τέτοια τιμωρία μέχρι τον 16ο αι. που ακόμα και βασιλείς έτρεμαν μπροστά στην απειλή της εξόδου... Ένα μεγάλο μέρος των οικονομικών της κοινότητας ήταν αφιερωμένο στη στήριξη του κλήρου και των εκκλησιαστικών κτιρίων... Η εκκλησία ήταν ένας πολύπλευρος θεσμός και το κτίριο της εξυπηρετούσε πολλές λειτουργίες που αργότερα χωρίστηκαν και εξειδικεύτηκαν σε κοσμικούς θεσμούς.*
Οι πρώτες μορφές κοινωνικής μέριμνας, όπως νοσοκομεία, σανατόρια, βρεφοκομεία, πτωχοκομεία καθώς και χώροι φιλοξενίας ξένων, προσκυνητών και απόρων εμφανίστηκαν στην καρδιά της πόλης μέσω της εκκλησίας. Η δημοκρατική communitas, δημιουργεί τον πρώτο μεγάλο μετά την Ρωμαϊκή εποχή οργανωμένο δημόσιο χώρο, υπαίθριο και κτιριακό για το σύνολο των κατοίκων της πόλης. Ο ανοιχτός δημόσιος χώρος της Μεσαιωνικής Φλωρεντίας, όπως και κάθε άλλης πόλης, έχει προκύψει σωρευτικά τον 12ο και 13ο αι. στα αστικά συμφραζόμενα της ανασύστασης των πόλεων κι ενώ έχει διακοπεί *η αναζήτηση της τελειότητας στη μορφή της πολιτείας, που βασίζεται στις μεγάλες δημόσιες ρυθμίσεις και αντικατασταθεί από την εξοικείωση με την απουσία της τελειότητας και την ανοχή απέναντι στα άτακτα, ατελή, αντιφατικά στοιχεία, που θα χαρακτηρίσουν αναλλοίωτα τις ευρωπαϊκές πόλεις* (Benevolo).
Σ' αυτό το πυκνό, ακανόνιστο αστικό σκηνικό της Φλωρεντίας, σημειακά δομημένο αλλά με επιβλητικές λειτουργικά και αισθητικά κατασκευές, εμφυτεύεται το 1255 το Bargello – στέγη του Συμβουλίου του Λαού και αργότερα έδρα του Podesta, δηλαδή του εξωτερικού δικαστή- που εξελίχθηκε σε κέντρο τρόμου, φυλάκισης και βασανιστηρίων - και μπαίνουν οι βάσεις για το Palazzo Vecchio – έδρα των Επικεφαλής των Συντεχνιών και των Σημαιοφόρων της Δικαιοσύνης, που αποτέλεσαν τα μεγάλα κυβερνητικά σώματα της Φλωρεντίας.



Bargello



Palazzo Vecchio

Ήδη όμως η έννοια του συνολικού ρυθμιστικού σχεδίου έχει τεθεί με τις παρεμβάσεις του Arnolfo da Cambio ο οποίος στο τέλος του 13ου αι. ξανασχεδιάζει ταυτόχρονα το κέντρο και την περιφέρεια της Φλωρεντίας. Η πόλη αποκτά το εκκλησιαστικό της κέντρο με τον καθεδρικό ναό της Santa Maria del Fiore και το πολιτικό κέντρο με το Palazzo Vecchio μπροστά στην Piazza della Signioria.
Το πολιτικό κέντρο είναι κλειστό στο λαό της πόλης εκτός από τις περιόδους των πολιτικών αναταραχών και εξεγέρσεων. Αντίθετα, ο ανοιχτός δημόσιος χώρος και οι εκκλησίες είναι τόποι για το λαϊκό πλήθος ή το εκκλησίασμα, που αν και δεν αντιπροσωπεύεται στους πολιτικούς θεσμούς κατοικεί στην πόλη και διαβάζει καθημερινά το ανοιχτό βιβλίο της χριστιανικής θρησκείας, αποτυπωμένο στα υπέρλαμπρα έργα μεγάλων καλλιτεχνών, που γεννήθηκαν ή συνέρρευσαν στη Φλωρεντία.







Σημαντική γοτθική εκκλησία είναι η μεγαλοπρεπής Santa Croce που κτίστηκε το 1294 και φιλοξένησε αργότερα τους τάφους του Michelangelo, του Γαλιλαίου και του Μακιαβέλλι, μνημείο προς τιμή του Δάντη και έργα σημαντικών καλλιτεχνών όπως των Giotto και Donatello. Η πρόσοψη της ξαναφτιάχτηκε τον 19ο αιώνα. Επίσης, η μονή των Δομινικανών με την εκκλησία του San Marco ιδρύθηκε τον 13ο αιώνα, επεκτάθηκε τον 14ο και περιλαμβάνει θρησκευτικούς πίνακες του Giotto.







Piazza della Signioria
πολιτικό κέντρο της Φλωρεντίας

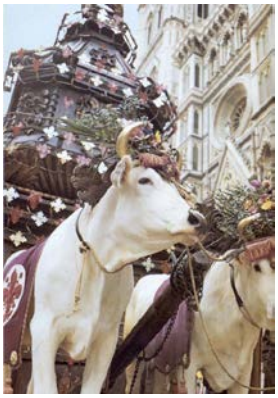
Santa Croce

San Marco

«Το κλειδί, πάντως, για την ορατή πόλη», μας λέει ο Luis Mumford, «*βρίσκεται στην κινούμενη παρέλαση ή την πομπή και πάνω απ' όλα στη θρησκευτική πομπή που τριγυρνά στους δρόμους και τις πλατείες πριν φτάσει στην εκκλησία ή στον καθεδρικό ναό για την ίδια τη μεγάλη τελετή. Εδώ δεν υπάρχει στατική αρχιτεκτονική».*

Ο Albrecht Durer, (1471-1928), ο σημαντικότερος Μεσαιωνικός καλλιτέχνης εκτός Ιταλίας, περιγράφει τη Μεγάλη Πομπή της εκκλησίας της Παναγίας στην Antwerp, που παρακολούθησε. Ένα συντεταγμένο πολύχρωμο πλήθος με ειδικές ενδυμασίες, διακριτικά σύμβολα και μουσικά όργανα, κατά τις τάξεις όλων ανεξαίρετα των συντεχνιών, των εμπόρων και των καταστηματαρχών, των πυροβολητών, των ιππέων, των ευγενών, του κλήρου και των θρησκευτικών ταγμάτων, επί δύο ώρες περιφερόταν στην πόλη περιφέροντας την εικόνα της Παρθένου Μαρίας, στολισμένης με τον πιο ακριβό τρόπο προς τιμήν του Κυρίου Θεού.

Αυτές οι παραστάσεις, με ισχυρά παγανιστικά και καρναβαλικά στοιχεία, που ήταν επίσης εμφανίσεις των αρχόντων στο δημόσιο χώρο, γιορτές για τον λαό, γάμοι και κηδείες, αλλά και εκτελέσεις καταδικασμένων, όπως ο Σαβοναρόλα, που κάηκε στην πυρά το 1498 στην Piazza della Signioria, είναι αναπόσπαστο στοιχείο της πρόσληψης του δημόσιου χώρου της πόλης από τους κατοίκους της. Και συνιστούν παράδοση που με απειρία παραλλαγών επανεμφανίζεται συνεχώς, έχοντας αφήσει το αποτύπωμα της και στις πολιτικές εκδηλώσεις.


Παράδειγμα η μεγαλειώδης διαδήλωση του 1.000.000 ενάντια στον πόλεμο που έκλεισε την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Φόρουμ στη Φλωρεντία: κάθε διαδηλωτής μια σημαία ή ένα μπαλόνι, τεράστιες οριζόντιες πολύχρωμες ή παλαιστινιακές σημαίες, πανό εφευρετικά, πλατφόρμες με μουσικούς, παράθυρα στολισμένα με λευκά σεντόνια – σημαίες, ενδυμασίες με ελάχιστα υλικά και άπειρη φαντασία, σφυρίχτρες, ξυλοπόδαροι, πρόσωπα μεταμφιεσμένα και πολλά άλλα εφέ ξετυλίγονταν όπως τα πολύπτυχα της υψηλής Ζωγραφικής, της Γλυπτικής και της Αρχιτεκτονικής που, πάντως, δεν ήταν τέχνες ξένες στον κόσμο της μεσαιωνικής πόλης.





Στη μεσαιωνική Φλωρεντία πλην των δημόσιων κτιρίων, Bargello και Palazzo della Signioria (Vecchio), η εικόνα της καθημερινής πόλης ως συλλογικής ύπαρξης χτυπά στα μικρομάγαζα και τις υπαίθριες αγορές, στα εργαστήρια και τις σκαλωσιές των αρχιτεκτονικών έργων, που η κατασκευή τους διαρκεί επί δεκαετίες και τα οποία προσδίδουν σταθερά στην πόλη τη μορφή εργοταξίου.
Ταυτόχρονα μέσα στον αστικό ιστό κτίζονται τα πρώτα Palazza, ιδιωτικές κατοικίες και χώροι εργασίας και αποθηκών των μεγάλων εμπόρων. Σε αντίθεση με τους φεουδάρχες και τους ευγενείς, που ζουν μακριά από την πόλη, οι πλούσιοι αστοί την χρειάζονται και ζουν σ' αυτή, δημιουργώντας μικρά κάστρα με ισόγεια κλειστά, ώστε να προστατεύονται στις εξεγέρσεις.


Palazzo Rucellai


Palazzo Strozzi


Palazzo Medici-Riccardi



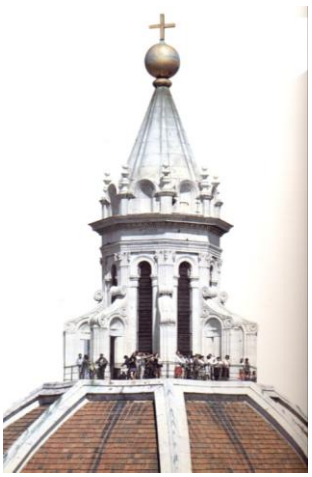

Palazzo Pitti

ΑΠΟ ΤΟΝ ΜΕΣΑΙΩΝΑ ΣΤΗΝ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ

Αλλά αυτή η αστική οντότητα της Φλωρεντίας που περιγράφουμε έχει ήδη ξεφύγει από τον κοινοτικό χαρακτήρα της. Είναι έτοιμη να παραλάβει τις οικονομικές και πολιτικές λειτουργίες και την καλλιτεχνική κοσμογονία της Αναγέννησης. Η Αναγέννηση άνθισε στην Φλωρεντία.
Οι 14ος, 15ος, 16ος αιώνες είναι η περίοδος της μεγάλης ακμής της πόλης και καθώς οι μετέπειτα αλλαγές στη μορφή της υπήρξαν ηπιότερες σε σχέση με αυτές των άλλων ευρωπαϊκών πόλεων, η Φλωρεντία διασώζει τη μετάβαση από τον Μεσαίωνα στην Αναγέννηση, την Αναγέννηση, και τον Μανιερισμό μ' ένα τρόπο μοναδικό και ανεπανάληπτο.
Αν χρησιμοποιήσει κανείς με ακρίβεια τον όρο, λέει ο Mumford, *δεν υπάρχει Αναγεννησιακή πόλη αλλά τμήματα αναγεννησιακού ρυθμού, ανοίγματα και αποσαφηνίσεις που διαμορφώνουν με όμορφο τρόπο την κατασκευή της μεσαιωνικής πόλης... Το ίδιο το θέμα παρέμεινε μεσαιωνικό αλλά προστέθηκαν νέα όργανα στην ορχήστρα και τόσο το τέμπο όσο και το τονικό χρώμα της πόλης άλλαξαν.*
Η αλήθεια είναι ότι όλες οι ιδεώδεις πόλεις που συνέλαβαν οι αρχιτεκτονικές και πολεοδομικές θεωρίες από τον 14ο αι., αναζητώντας στη γεωμετρία την τάξη, την αρμονία και την τελειότητα της μορφής και αποτυπώνοντας στο χώρο μια νέα πολιτειακή αντίληψη, με αναφορά στον αρχαίο κόσμο, δεν είχαν δυνατότητες να εφαρμοστούν εκτεταμένα, πόσο μάλλον ολοκληρωτικά, στις μεσαιωνικές πόλεις. Γιατί οι πόλεις δεν είναι ιδεογράμματα χωρικά ή πολιτικά, αλλά αντιφατικά και συγκρουσιακά πεδία που ανάλογα προσχωρούν ή αντιστέκονται στις αλλαγές. Είναι άλλωστε διαχρονικές κατασκευές, ο χρόνος εναποθέτει στα προϋπάρχοντα στρώματα χώρου τα νέα, όπως το παρελθόν βρίσκεται πάντα μέσα στο παρόν και το μέλλον.

Σύμφωνα με την κωδικοποίηση του Giulio Argan, ο μετασχηματισμός των μεσαιωνικών πόλεων περνούσε μέσα από τις πολεοδομικές αλλαγές με τη διάνοιξη νέων δρόμων και πλατειών, με την προσθήκη νέων τομέων στην πόλη και τη δημιουργία νέων γενετικών στοιχείων δια μέσου της κατασκευής μνημειακών κτιρίων που επρόκειτο να επιδράσουν στην περαιτέρω ανάπτυξη των κατασκευών στις γειτονικές περιοχές.

Ο 14ος αιώνας ήταν μεταβατικός για τον χώρο της πόλης και την πολιτική της συγκρότηση που αποκρυσταλλώθηκαν τον 15ο και τον 16ο αιώνα. Ο Giotto ανοίγει τον δρόμο στον Brunelleschi, ο Brunelleschi στον Alberti και αυτός στον Michelangelo, για να μιλήσουμε σχηματοποιώντας την εξέλιξη της πόλης στα πρόσωπα τεσσάρων από τους μεγαλύτερους καλλιτέχνες όλων των εποχών. Το





καμπαναριό του καθεδρικού ναού της Santa Maria del Fiore, τον οποίο σχεδίασε τον προηγούμενο 13ο αιώνα ο Arnolfo da Cambio, έργο του Giotto (1334-1359), είναι ήδη στραμμένο στο μέλλον. Αποσυνδεδεμένο από το κύριο σώμα της εκκλησίας και αντικείμενο γλυπτικής επεξεργασίας γίνεται ένα οπτικό – εικαστικό σύμβολο της πόλης σε μετάβαση.

Το κτίριο που, πράγματι, αντιπροσωπεύει την ανερχόμενη Φλωρεντία των εμπόρων, των βιομηχάνων, των τραπεζιτών, των τεχνιτών και επαγγελματιών του 14ο αιώνα ήταν το Orsanmichelle, αρχικά αγορά, στο μέσον του επιχειρηματικού κέντρου και της ευρύτερης αγοράς, που απλωνόταν Β.Δ. της Piazza della Signioria. Το κτίριο κτίστηκε το 1330 με το ισόγειο ανοιχτό στο δρόμο μέσω στοών που έκλεισαν το 1380. Πέρασε στα χέρια των συντεχνιών και κάθε μια είχε ένα σκήνωμα στο εξωτερικό του κτιρίου που στέγαζε το άγαλμα του προστάτη αγίου της. Τα αγάλματα τοποθετήθηκαν τον 15ο αιώνα και σχεδιάστηκαν από μεγάλους καλλιτέχνες όπως ο Ghiberti και ο Donatello. Στο τέλος του 14ου αιώνα δημιουργείται και η Loggia dei Lanchi – Περιστύλιο των Λογχών, που θα κοσμηθεί αργότερα με σημαντικά γλυπτά.

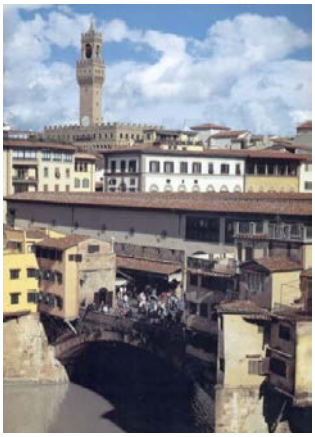


Loggia dei Lanchi



Piazza della Signioria, Palazzo Vecchio

Από τον 14ο αιώνα (1345) χρονολογείται και η Ponte Vecchio, γέφυρα κατοικημένη και εμβληματική, η πιο παλιά της πόλης. Πάνω της συνεχίζουν να υπάρχουν εργαστήρια, μερικά από τα παλιότερα σωζόμενα στη Φλωρεντία, αλλά οι σφαγείς, οι βυρσοδέψες και οι σιδεράδες εκδιώχθηκαν το 1593. Από τότε η Ponte Vecchio είναι η γέφυρα των κοσμηματοπωλών. Πλανόδιοι ηθοποιοί, ζωγράφοι, έμποροι, τουρίστες και κάτοικοι συγκεντρώνονται σήμερα στη γέφυρα που παραμένει γεμάτη ζωή.




Ponte Vecchio



Έργο του G. Gherardi, Μουσείο Firenze Com'era

Στο πολιτικό πεδίο η νέα εποχή σηματοδοτείται τόσο από την εξέγερση και την εκδίωξη του Δούκα των Αθηνών που κατέλαβε την πόλη και, οχυρώνοντας το Palazzo Vecchio, κατάφερε να την κυβερνήσει σχεδόν επί ένα χρόνο όσο και από την εξέγερση των Ciompi το 1378, των ανειδίκευτων χειρώνακτων εργατών που πληρώνονταν με το μεροκάματο και δεν είχαν πολιτικά δικαιώματα. Οι εξεγέρσεις του popolo minuto δεν ήταν σπάνιες αλλά στη συγκεκριμένη περίπτωση οι Ciompi κατέλαβαν το Palazzo della Signioria (Vecchio) και κρέμασαν νικητήριες καμπάνες στις αγχόνες για τους φτωχούς που βρήκαν μέσα, κατακτώντας το πολιτικό κέντρο της πόλης. Η εξουσία πέρασε στο λαό, έγιναν σημαντικές αλλαγές, σύντομα όμως επανήλθε η ολιγαρχία.

ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ: 15ος ΑΙΩΝΑΣ

Ο 15ος αιώνας στη Φλωρεντία χαρακτηρίζεται από ραγδαία ανάπτυξη και ένταξη στο αστικό περιβάλλον των αναγεννησιακών έργων που θα ολοκληρωθούν τον 16ο αιώνα.

Ο Fernand Braudel γράφει ότι, όπως η ανάπτυξη των πόλεων οδήγησε στη συντήρηση και αύξηση του προλεταριάτου μέσα από αλλεπάλληλα μεταναστευτικά κύματα και στην είσοδο ειδικευμένων τεχνιτών και πολυμήχανων εμπόρων, κυρίως Εβραίων που δεν ήταν εξαθλιωμένοι βουνίσιοι αλλά διώκονταν λόγω της θρησκείας, έτσι και η καλλιτεχνική έκρηξη δεν θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί χωρίς τους περιφερόμενους αρχιτέκτονες, γλύπτες και ζωγράφους στους οποίους οι πόλεις ασκούσαν μια ακατανίκητη έλξη.

Στη Φλωρεντία η Αναγέννηση ήταν απόρροια της συρροής σ΄ αυτή των καλλιτεχνών απ' όλη την Τοσκάνη, στη Ρώμη πάλι ήταν απόρροια της συρροής στην αιώνια Πόλη των Φλωρεντίνων και Ουμβρίων καλλιτεχνών. Χωρίς αυτόν τον πάντα έτοιμο για μετακίνηση κόσμο που πήγαινε από χωριό σε χωριό και από πόλη σε πόλη, στον ένα τόπο συνεχίζοντας μια μισοτελειωμένη τοιχογραφία, στον άλλο ζωγραφίζοντας ένα πίνακα ή κάποιο δίπτυχο, σε κάποιο τρίτο προσθέτοντας σε μια εκκλησία τον θόλο που είχε αφήσει ατελείωτο ο προηγούμενος κατασκευαστής της, η Ιταλική Αναγέννηση δεν θα ήταν αυτό που υπήρξε. (Braudel)

Η Φλωρεντία εμφανίζεται, λοιπόν, ανοιχτή πόλη - citta apperta, που τροφοδοτείται και εκπέμπει, συν τοις άλλοις, καλλιτεχνικά. Τον 15ο αιώνα, δεν είναι πια, όπως ήδη σημειώθηκε, η κλειστή μεσαιωνική κοινότητα αλλά μια πόλη που δεσπόζει στην περιβάλλουσα ύπαιθρο και κυριαρχεί στην ευρύτερη επικράτεια από μικρότερες πόλεις. Τα τείχη της είναι ανοιχτά και κλείνουν μόνο για να διασφαλίσουν την εξουσιαστική σχέση προς την περιφέρειά της.

Ο 15ος αιώνας είναι πληθωρικός όπως και ο 16ος. Ο μετακινούμενος κόσμος των καλλιτεχνών σμιλεύει την πόλη που βλέπουμε σήμερα, που κατοικούν οι πολίτες της και επισκέπτονται εκατομμύρια άνθρωποι, την πόλη που το όνομα και η αύρα της έχουν περάσει στην επικράτεια των συλλογικών μύθων. Εδώ υπάρχει μια αναλογία με το σήμερα**:** οι νέοι όλων των ηλικιών που αντιστέκονται στη νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση ταξιδεύουν στην Ευρώπη και εγκαθίστανται προσωρινά στις διάφορες πόλεις της για να σμιλεύσουν στη συνείδηση των λαών της την εικόνα ενός άλλου εφικτού κόσμου. Όταν το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Φόρουμ επέλεξε τη Φλωρεντία για να εγγράψει την ιδρυτική του πράξη δεν είχε, ίσως, σκοπό ν' ανακινήσει την ιστορία παρ' ότι η πρόσβαση των συνέδρων σ' όλα

τα μουσεία ήταν ελεύθερη με την επίδειξη της κάρτας τους και παρ' ότι οι νέοι Δαβίδ πλημμύρισαν το ανοιχτό μουσείο των δημόσιων χώρων και την πινακοθήκη Uffizi.
Όμως, τελικά, τα κινήματα είναι παλιρροιακά κύματα: ανακατεύουν την ιστορία και τη μνήμη και ξαφνικά έρχονται στην επιφάνεια μαζί με την εξέγερση των Ciompi και τα πρόσφατα πολιτικά ονόματα του Πιέτρο Ίνγκράο και της Ροσάνα Ροσάντα , τ' αρχιτεκτονικά μνημεία, τα χρώματα του Giotto και οι γλυπτικές μορφές των Ghiberti, Donatello, Michelangelo και τόσων άλλων, του Piero de la Francesca, του Boticce, του Leonardo, του Fra Angelico.
Και φαίνεται ότι ο προσφορότερος τρόπος προσέγγισης του πολιτισμού των τεχνών είναι η ένταξη τους στο συνολικό πολιτισμό της πόλης και η γνωριμία μαζί τους σε στιγμές που έχει ενεργοποιηθεί η ανθρώπινη κατάσταση – η vita activa της Hanna Arendt.
Θα σταθούμε στη Φλωρεντία της Αναγέννησης. Η νέα κοινωνική δομή που συνίσταται σ' ένα συνθετότερο καταμερισμό εργασίας και μια μεγαλύτερη κοινωνική διαστρωμάτωση κάνει παρωχημένη την πολιτική δομή της communitas και ατενίζει στον μακρινό ορίζοντα τη μελλοντική γέννηση του έθνους – κράτους.
Αυτό που προσέδιδε συνοχή στην αστική κοινότητα δεν ήταν πια το κοινό συμφέρον στην οικονομική ευημερία αλλά η σκέψη της κοινής κληρονομιάς και μια κοινή ιστορική λειτουργία. Για τους Ιταλούς του 15ου αιώνα κάθε πόλη είχε αφ' εαυτής κάτι απ' αυτή την υπερβατική, απόλυτη, ιδεολογικό – ιστορική, πολιτική πραγματικότητα της αυτοκρατορίας, ήταν κάτι περισσότερο από μια πόλη, ήταν ένα κράτος εν τη γένεσει. (Argan)
Στην Αναγέννηση η αρμονία του χώρου συνάδει με την πολιτική αρμονία της «Πεφωτισμένης Δεσποτείας» ή της Δημοκρατίας του Λαού, θεσμών που δοκιμάστηκαν και οι δύο στη Φλωρεντία, ο πρώτος για πολύ μεγάλο και ο δεύτερος για πολύ μικρό διάστημα.
Η οικογένεια των Μεδίκων διατήρησε τον έλεγχο της Φλωρεντίας σχεδόν συνεχώς από το 1434 έως το 1743. Στην πρώτη περίοδο της διακυβέρνησης οι Μέδικοι διέθεταν λαϊκή υποστήριξη και, πάντως, στην Ιταλική κοινωνία του 15ου αιώνα η εξουσία ήταν συγκεντρωμένη στη Signoria και βασιζόταν σε μια ευρεία βάση μεγάλων οικογενειών, θρησκευτικών ταγμάτων και πολιτιστικών σωμάτων.



Στο τέλος του 15ου αιώνα ο Πέτρος των Μεδίκων εγκατέλειψε την πόλη και η Φλωρεντία ανακηρύχθηκε Δημοκρατία του Λαού ακολουθώντας την επανάσταση των άοπλων προφητών που εμπνεύστηκαν από τον Girolamo Savonarola.
Η αίθουσα των 500 (Salone dei Cinquecento) σχεδιάστηκε μεταξύ 1495 και 1498 από τον αρχιτέκτονα Vasari για να στεγάσει το Μεγάλο Συμβούλιο (Consiglio Grante), ένα σώμα που δημιουργήθηκε από τους θεσμούς της Δημοκρατίας, έδωσε μεγαλύτερη αντιπροσωπευτικότητα και όρισε ηλικία εκλογής κάτω των 29 ετών.

Η περιορισμένη εφαρμογή των αναγεννησιακών σχεδίων στις ευρωπαϊκές πόλεις και ο μικρός αριθμός των διασωζόμενων εφαρμογών καθόλου δεν μειώνουν τη σημασία της Αναγέννησης ως πολιτικής και εικαστικής τομής στην ιστορία της Ευρώπης.
Οι αρχιτεκτονικές αρχές στην εποχή του ουμανισμού θα καθορίσουν σταθερά μέχρι τον 19ο αι. τον σχεδιασμό του αστικού χώρου και των κτιρίων. Η σύλληψη της πόλης ως ενότητας και η ιδεώδης πόλη ως καλλιτεχνική ανακάλυψη εδράζονται στις πνευματικές δυνάμεις και τις πολιτειακές δυνατότητες

που απελευθέρωσε η μετατόπιση του κέντρου βάρους του κόσμου από τον Θεό στον άνθρωπο και η πεποίθηση ότι ο Θεός δεν είναι τόσο η αρχή όσο το τέλος της ανθρώπινης δύναμης και γνώσης. Η πίστη στο λόγο και την ιστορία και στη δυνατότητα αποκατάστασης μιας επίγειας αρμονίας οδηγούν σ' ένα νέο τρόπο θεώρησης, όρασης και σχεδιαστικού ελέγχου του χώρου της πόλης και των κτιρίων της. *Στην Αναγέννηση έγινε δυνατόν να σκεφτούμε την πόλη σαν μια ενιαία μορφή, που αποτελεί θέληση ενός πρίγκιπα και δημιουργία ενός αρχιτέκτονα.* (Argan)

Ο ενοποιημένος γεωμετρικός χώρος στηρίζεται στις αναλογικές αρμονικές σχέσεις των μερών και η γεωμετρική δομή του είναι η προοπτική που καθορίζει τον σχεδιασμό του. Η αρχιτεκτονική του κτιρίου υποτάσσεται στην αρχιτεκτονική της πόλης και υπακούει στους γενικούς κανόνες. Τα μνημεία, έργα με ισχυρό αξιακό φορτίο για την κοινότητα, έχουν ένα κυριαρχικό ρόλο στην Αναγεννησιακή προσέγγιση της πόλης. *Η σχέση ανάμεσα στο σχέδιο πόλης και το σχέδιο της σκηνής, που έγινε πολύ σημαντική στην περίοδο του μπαρόκ, έχει ήδη ενεργοποιηθεί. Η ιδέα της πόλης ως σκηνής για τις ανθρώπινες δράσεις συσχετίστηκε με τη νέα κοινωνική δομή. Τα κινήματα στην πολιτική είναι ιστορικά κινήματα και η πόλη, κατά συνέπεια ήταν το ιστορικό κέντρο των ιστορικών δράσεων. (Argan)*

Η τυπικά εναρκτήρια πράξη της αρχιτεκτονικής της Αναγέννησης γράφεται στον καθεδρικό ναό της πόλης, τη Santa Maria del Fiore, από τον Brunelleschi ο οποίος, έχοντας μελετήσει από κοντά τις κατασκευαστικές αρχές των Ρωμαϊκών ερειπίων, επινοεί ένα νέο σύστημα κάλυψης του τρούλου του ναού.

Ο ίδιος ήθελε τη μορφή του τρούλου πλήρη, μεγαλειώδη και επιβλητική και όπως λέει ο Giulio Argan, ήθελε, επίσης, *να προσδώσει στο μεγάλο όγκο του ένα εφέ ελαφρότητας που θα μπορούσε να τον ελευθερώσει, όπως ένα μεγάλο μπαλόνι στον ανοιχτό ουρανό πάνω από την πόλη... Μια προοπτική κουπόλα δεν ήταν απλά ένα αντικείμενο τοποθετημένο στο χώρο ήταν μια μορφή που αναπαρίστανε όλο τον χώρο και συνεπώς είχε μια θεωρητικά ατελείωτη ικανότητα. Γι' αυτό τον λόγο ο τρούλος είναι η ιδεώδης κάλυψη για όλη την πόλη και συνδέει τη Φλωρεντία με τον ορίζοντα των λόφων που την περιβάλλουν πάνω στους οποίους φαίνεται ν' αναπαύεται ο φυσικός τρούλος τ' ουρανού.*

Το άλλο έργο του Brunelleschi που σηματοδοτεί την Αναγέννηση είναι το Ospedale degli Innocenti – Βρεφοκομείο Εγκαταλελειμμένων Παιδιών, στην Piazza della Santissima Annunziata. Το κτίριο ορίζει τη μια όψη της πλατείας, ενώ την κάθετη σ' αυτήν ορίζει η εκκλησία Santissima Annunziata που σχεδίασαν ο Michelozzo και ο Alberti

Ο Brunelleschi ξανασχεδίασε και έκτισε, επίσης, τον San Lorenzo - την ενοριακή εκκλησία της οικογένειας των Μεδίκων και σχεδίασε το Παλαιό Σκευοφυλάκιο που ζωγράφισε ο Donatello, ο οποίος εργάστηκε και για τους μπρούτζινους άμβωνες του κεντρικού κλίτους. Ο τεράστιος τρούλος του Buontalenti μιμείται τον τρούλο του καθεδρικού ναού του Brunelleschi.

Άλλα έργα του Brunelleschi είναι το παρεκκλήσιο των Pazzi στη Santa Croce, το ανάκτορο των Guelfes και η Ροτόντα των Αγγέλων.

Ο Alberti υπήρξε ο μεγάλος θεωρητικός της Αναγέννησης στην αρχιτεκτονική, τη γλυπτική και τη ζωγραφική, αρχιτέκτονας αλλά και διανοούμενος, που φοίτησε στα Πανεπιστήμια της Πάντοβα και της Μπολόνια, εργάστηκε στη Ρώμη στην Παπική Αυλή, μελέτησε τα αρχαία ερείπια και το έργο του Βιτρούβιου και από το 1434 εγκαταστάθηκε στη Φλωρεντία. Συνέθεσε το μεγαλύτερο θεωρητικό έργο πάνω στην αρχιτεκτονική της Αναγέννησης, το De re aedificatoria, που αποτελείται από δέκα βιβλία.



Ο Alberti *καταγράφει όλα τα διφορούμενα στοιχεία της νέας κουλτούρας σε σχέση με το πρόβλημα των πόλεων. Η αρχιτεκτονική είναι μια σύνθετη πράξη, που περιλαμβάνει το σχέδιο και την κατασκευή και αφορά εν δυνάμει όλη την κλίμακα των παρεμβάσεων...*

*Θεωρεί την πόλη ως πλαίσιο συνένωσης των παρεμβάσεων που θα σχεδιαστούν, αμετακίνητη στο χρόνο και εξουσιαζόμενη από τους παράγοντες εδάφους και κλίματος. Η μορφή της δεν μπορεί να είναι κανονική, όπως απαιτείται για τα κτίρια, αλλά θα διαφοροποιείται με τη διαφοροποίηση των χώρων. Περιγράφοντας ένα προς ένα τα μέρη της πόλης – δρόμους, πλατείες και λοιπά – ταλαντεύεται ανάμεσα στη συμμετρία, την τάξη και την αταξία, με την προσοχή στραμμένη στις δυνατές χειροπιαστές εφαρμογές. (*Benevolo*)*

Το πιο γνωστό αρχιτεκτονικό έργο που πραγματοποίησε ο Alberti στη Φλωρεντία, ένα είδος αναγεννησιακού μανιφέστου, είναι η όψη της μεγάλης

γοτθικής εκκλησίας της Santa Maria Novella που κτίστηκε από Δομικανούς μοναχούς τον 13ο και 14ο αι. Εδώ εφάρμοσε τους νόμους της γεωμετρίας και των αρμονικών αναλογιών, συνθέτοντας την όψη με χαράξεις βασισμένες στο τετράγωνο. Άλλα έργα του είναι το Palazzo Rucellai και η μικρή εκκλησία για την ίδια οικογένεια.

Η Αναγέννηση μεταμορφώνει, λοιπόν, την εικόνα της Φλωρεντίας**:** νέες πλατείες, νέοι δρόμοι, νέα αναγεννησιακά παλάτια και αγάλματα που κοσμούν τον ανοιχτό δημόσιο χώρο, αλλά και προσθήκες, μετατροπές και εικαστικές συμπληρώσεις σε υπάρχοντα κτίρια. Ο χρονικογράφος Benedeflo Dei που έγραψε το δεύτερο μισό του 15ου αιώνα αναφέρει ότι 30 νέα παλάτια κτίστηκαν στη Φλωρεντία ανάμεσα στο 1450 και 1478, 21 loggias, 138 κήποι και πάνω από 50 πλατείες, ενώ στην εξοχή έγιναν περίπου 800 βίλλες.





Σημαντικά palazza είναι το Palazzo Medici από τον Michelozzo, το Palazzo Rucellai από τον Alberti, το Palazzo Pazzi – Quaratesi από τον Brunelleschi και άλλους, το Palazzo Gond από τον Giuliano da Sangallo, το Palazzo Pitti, το Palazzo Strozzi.

Το άγαλμα της Ιουδήθ που σκοτώνει τον τύραννο Ολοφέρνη στήνεται μπροστά στο Palazzo Vecchio για να συμβολίζει το τέλος της εξουσίας των Μεδίκων – αντικαταστάθηκε αργότερα – όπως και το εραλδικό λιοντάρι και τα δύο έργα του Donatello. Η παρουσία της γλυπτικής στο δημόσιο χώρο της πόλης, που γινόταν αισθητή μέσω των καθεδρικών ναών τον Μεσαίωνα, γίνεται έντονη και καθοριστική στη Φλωρεντία του 15ου και 16ου αιώνα. Η πόλη είναι μια ανοιχτή γλυπτοθήκη, καθημερινά στην κοινή θέα των κατοίκων της. Στα μέσα του 15ου αιώνα η γλυπτική παράδοση που δημιούργησε ο Giotto με το κωδωνοστάσιο του καθεδρικού ναού, βρίσκει τη συνέχειά του στο Βαπτιστήριο του San Giovanni με τις νέες θύρες από τον Ghiberti, τις οποίες ο Michelangelo αποκαλούσε *Πύλες του Παραδείσου.*

ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ, ΜΑΝΙΕΡΙΣΜΟΣ: 16ΟΣ ΑΙΩΝΑΣ

Ο Michelangelo Buonarroti γεννήθηκε το 1475 και πέθανε το 1564. Δέσποσε στη Ρώμη και τη Φλωρεντία και έχει θεωρηθεί ο μεγαλύτερος καλλιτέχνης του κόσμου στη ζωγραφική, τη γλυπτική και την αρχιτεκτονική, ταυτόχρονα ποιητής και προσηλωμένος στη θρησκευτική πίστη, ένας πολυμήχανος, πολυσύνθετος διανοούμενος, ένας καθολικός άνθρωπος, homo universalis της Αναγέννησης.

Στα προπλάσματα και σχέδια της όψης της εκκλησίας του San Lorenzo που δεν πραγματοποιήθηκε και στο Παρεκκλήσιο των Μεδίκων και τη Βιβλιοθήκη Laurenziana ο Michelangelo αναπτύσσει την ιδέα του κτιρίου ως επέκταση της γλυπτικής, που είναι θεμελιώδης στην αρχιτεκτονική του.

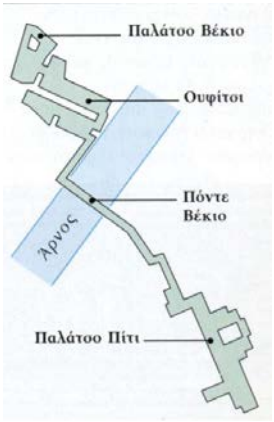
Επίσης, τα γλυπτά του στον ανοιχτό χώρο της Φλωρεντίας και σήμερα στα μουσεία της εκφράζουν με το υλικό της τέχνης τις πολυκύμαντες εκφάνσεις της ανθρώπινης ψυχής, του ανθρώπου που ερευνά τον κόσμο, στοχάζεται και έχει συνείδηση της τραγικής διάστασης της ανθρώπινης ύπαρξης.

Σ’ ένα κόσμο που αρχίζει να χάνει την ενότητά του οι καλλιτέχνες της Αναγέννησης και κατ’ εξοχήν ο Michelangelo αναζητούν, θα μπορούσαμε να πούμε, την καθολικότητα, ενός πολίτη του κόσμου και γι’ αυτό γίνονται μ’ ένα παράδοξο τρόπο επίκαιροι στα συμφραζόμενα του σημερινού κινήματος των κινημάτων και της ίδρυσης του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Φόρουμ στη Φλωρεντία.

Ο 16ος αιώνας εναποθέτει στην πόλη ένα κλασικό κτίριο εμβληματικό - τα διοικητικά κτίρια Uffizi - σχεδιασμένο από τον αρχιτέκτονα Vasari, μνημείο πολεοδομικής αντίληψης κτιρίου που πραγματοποιεί με ριζοσπαστικό τρόπο το πέρασμα από την Piazza della Signoria στον ποταμό Άρνο. Ήδη από τον 16ο αιώνα εντάσσονται στο κτίριο λειτουργίες μουσείου και η πινακοθήκη του μένει ανοιχτή στο κοινό σε αντίθεση με άλλα μουσεία που δεν άνοιξαν μέχρι τον ύστερο 18ο αιώνα. Σήμερα 1.000.000 άνθρωποι επισκέπτονται κάθε χρόνο το Uffizi, ανάμεσα τους οι σύνεδροι του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Φόρουμ.







Πινακοθήκη Uffizi



Πολλά εκκλησιαστικά και κοσμικά κτίρια της Φλωρεντίας είναι αφ' εαυτών μουσεία από τη στιγμή της πρώτης κατασκευής και των διαδοχικών συμπληρώσεων που δέχθηκαν. Αλλά και ο υπαίθριος και δημόσιος χώρος της πόλης συνεχίζει σταθερά και διευρύνει την παράδοση του ανοιχτού μουσείου της Αναγέννησης που άνθισε στη Φλωρεντία. Στον 16ο αιώνα κτίστηκαν επίσης τα δύο κάστρα η Fortezza da Basso, κυρίως έργο του Sangallo αλλά και του Michelangelo και το Forte Belvedere. Η ανέγερση τους αποσκοπούσε περισσότερο στην προστασία των Μεδίκων από την εσωτερική επανάσταση παρά από την εξωτερική απειλή.
Το Φόρουμ αντέστρεψε αυτή την ιστορική εγγραφή. Όλες οι συναντήσεις έγιναν στη Fortezza da Basso, ανοιχτή στο διαρκές πηγαινέλα των συνέδρων και των κατοίκων της Φλωρεντίας και ενταγμένη οργανικά στο σώμα της πόλης. Το ιστορικό κέντρο συνδέθηκε μέσα από τη διαρκή ροή του πλήθους με τη Fortezza που αποτελεί ένα σημείο τομής – επαφής ανάμεσα στην κλασική και τη σύγχρονη πόλη.

ΜΕΤΑ ΤΟΝ 16ο ΑΙΩΝΑ

Παρ' ότι η μορφή της ιστορικής πόλης αποκρυσταλλώθηκε τον 16ο αιώνα η Φλωρεντία συνέχισε να ζει**:** δοξάστηκε χάρις στις επιστημονικές ανακαλύψεις του Γαλιλαίου και της Ακαδημίας της, έγινε γνωστή τον 19ο αιώνα για την ανοχή και τη φιλοξενία της και αποτέλεσε το κέντρο ενός φωτισμένου και προοδευτικού πόλου γύρω από τη βιβλιοθήκη, που ιδρύθηκε το 1819. Οι Foscolo, Manzoni, Chateaubriand, Byron, Shelley, Dumas και άλλοι την επισκέπτονταν για να γνωρίσουν την παράδοσή της.
Από το 1865 ως το 1871 υπήρξε πρωτεύουσα του νέου βασιλείου της Ιταλίας. Τότε έγιναν στην πόλη οι μετασχηματισμοί που μετέτρεψαν τις ευρωπαϊκές ιστορικές πόλεις σε μεγάλα ή μητροπολιτικά κέντρα του 19ου και 20ου αιώνα. Γκρεμίστηκαν τα τείχη, δημιουργήθηκαν περιμετρικοί δρόμοι και διευρύνθηκαν οι δρόμοι στο κέντρο και γύρω από τον Άρνο.
Με όλες αυτές τις αλλαγές η Φλωρεντία δεν έχασε την κλίμακα της. Στην ακμή της ιστορικής της διαδρομής είχε περίπου 110,000 κατοίκους, ως πρωτεύουσα του Ιταλικού κράτους 145,000 και σήμερα 500,000.
Στην πόλη δεν έπαψε όλους αυτούς τους αιώνες να χτυπά η λαϊκή καρδιά της. Θα τη συναντήσουμε στο εργατικό κίνημα του 19ου αιώνα, που ανέδειξε και θύμισε η ARCI, για την οποία ήδη αναφερθήκαμε, στη διάρκεια του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Φόρουμ. Θα τη συναντήσουμε στο κέντρο της πόλης στην Piazza San Giovanni, στο πρόσωπο του καρδινάλιου Elia Dalla Costa που αμπάρωσε σε ένδειξη διαμαρτυρίας το επισκοπικό παλάτι όταν πέρασαν ο Χίτλερ και ο Μουσολίνι από τη Φλωρεντία, ενώ το άνοιξε για να καταφύγουν οι εργάτες του εργοστασίου Gallileo σε μια επίθεση της αστυνομίας το 1959. Θα τη συναντήσουμε στους αντιφασιστικούς αγώνες και αργότερα στη διάρκεια της Αντίστασης στον παρτιζάνικο πόλεμο, τότε που ο λαός της Φλωρεντίας πλήρωσε βαρύ φόρο αίματος. Η αντιπολεμική πορεία του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Φόρουμ ξεκίνησε από την οδό Spartaco Lavagnini, τη λεωφόρο έξω από τη Fortezza da Basso. Ο Lavagnini ήταν συνδικαλιστής εργάτης που δολοφονήθηκε το 1921 από τους «μελανοχίτωνες». Στην κεφαλή της πορείας του Νοεμβρίου 2002 βρίσκονταν οι εργάτες της FIAT που η νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση έχει καταδικάσει στην

ανεργία και την περιθωριοποίηση. Η μνήμη της πόλης είναι η μνήμη του λαού της και των λαών που αναβιώνουν, με τη σημερινή τους παρουσία, την ιστορία της.
Η Φλωρεντία έχει μεγάλη παράδοση και ζωντανές εμπειρίες κοινοτισμού από τον Μεσαίωνα μέχρι σήμερα. Την πρώτη περίοδο μετά το Β' Παγκόσμιο πόλεμο εξελέγη δήμαρχος ο αντιπρόσωπος της εργατικής τάξης Mario Fabiani. Ο διάδοχος του Giorgio la Pira συνδέθηκε πολύ περισσότερο με τις παραδόσεις των «άοπλων προφητών» και στη διάρκεια του ψυχρού πολέμου χειρίστηκε τα μεγάλα προβλήματα της ειρήνης, της πολυπολιτισμικότητας και της αλληλεγγύης προς τους αδύναμους συνεχίζοντας τις ιστορικές εμπειρίες της πόλης.



Η ιστορία των Αγγέλων της Λάσπης, που το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Φόρουμ υπενθύμισε, είναι μια εμπειρία αυτοοργάνωσης και αλληλεγγύης που οι Φιορεντίνοι δεν θα ξεχάσουν ποτέ. Όταν χτυπήθηκε από πλημμύρες το Ολτράνο, το 1966, νέοι και νέες απ' όλο τον κόσμο έλαβαν μέρος στην προσπάθεια σωτηρίας της ανεκτίμητης κληρονομιάς των βιβλίων στην Κεντρική Εθνική Βιβλιοθήκη και των έργων τέχνης. Δυναμικές επιτροπές αναπτύχθηκαν γύρω από τα Σπίτια του Λαού και τις ενορίες, σε αντίθεση με την απουσία του κράτους. Οι επιτροπές έδωσαν πρωτ' απ' όλα βοήθεια στα θύματα της πλημμύρας, καταλαμβάνοντας ακατοίκητα σπίτια για να στεγάσουν τους άστεγους και συγκέντρωσαν στοιχεία για τις καταστροφές. Ένα εκτεταμένο δίκτυο γειτονιάς, εμφανίστηκε, που επεκτάθηκε αργότερα, στο τέλος της 10ετίας του '60 και αρχές της δεκαετίας '70, μέσω της ανάπτυξης σχολείων και μετασχολικών ομάδων με ισχυρές επιδράσεις από την κοινωνική επανάσταση του 1968.
Το San Frediano σήμερα έχει ισχυρή παρουσία φιλοξενίας. Υπάρχουν πολλά κέντρα που προσφέρουν καταφύγιο ή ενεργούν κοινωνικά τόσο σε εκκλησιαστικά όσο και δημοτικά κτίρια. Η ιδιαίτερη φύση της κοινωνικής και αστικής δομής έχει κάνει αυτή την περιοχή της πόλης πιο προσβάσιμη για τα φτωχά και με μεγαλύτερες ανάγκες μέλη του πληθυσμού.
Η σημερινή Φλωρεντία έχει πολλές όψεις. Όπως λέει η ARCI μια τοπογραφία νέων πρωτάκουστων ονομάτων έχει εμπλουτίσει τους παραδοσιακούς οδηγούς της. Ομάδες πολλαπλά αποκλεισμένων οργανώνουν τις εύθραυστες βάσεις της ύπαρξής τους σε εγκαταλελειμμένα εργοστάσια, σε αχρησιμοποίητα δημόσια κτίρια, στις απαξιωμένες όχθες των ποταμών και τους αυτοκινητόδρομους.
Οι αποκλεισμένοι, οι πιο μοναχικοί και στερημένοι την ιδιότητα του πολίτη της Φλωρεντίας νέοι μετανάστες, βρίσκουν καταφύγιο στην ίδια την πόλη ζώντας και πεθαίνοντας στα στέγαστρα των σταθμών, στις γέφυρες και τις στοές των Αναγεννησιακών κτιρίων. Η πόλη υφίσταται τους οικονομικούς και κοινωνικούς μετασχηματισμούς της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης και η ζωή δεν είναι εγγυημένη για όλους, όπως άλλωστε δεν ήταν σχεδόν ποτέ.

Η Φλωρεντία υπήρξε πάντα ανοιχτή στον κόσμο, κέντρο διασταύρωσης πολιτισμών, πεδίο ανταλλαγής ιδεών και πολιτικών συγκρούσεων, ένα ξεχωριστό σημείο του Ευρωπαϊκού χάρτη: ένας τόπος συνάντησης. Τους τόπους συνάντησης ονομάζουν οι Ζαπατίστας aguascalientes. Το Aguascaliente είναι ένα χωριό στο βορρά του Μεξικού που συναντήθηκαν ο Ζαπάτα και ο Πάντσο Βίγια, στις αρχές του 20ου αιώνα, για να ξεκινήσουν την προέλαση τους στην πόλη του Μεξικού. Με αυτό το όνομα αποκάλεσαν οι Ζαπατίστας τις πέντε εγκαταστάσεις στη ζούγκλα Λακαντόνα στις οποίες έγιναν οι διηπειρωτικές συναντήσεις.
Τόποι συνάντησης λοιπόν ή aguascalientes στην Ευρώπη και τον κόσμο και τόποι μνήμης. Το Φόρουμ είναι ένας τόπος συνάντησης του κινήματος των κινημάτων, που αποκτά διαδοχικά ονόματα πόλεων γιατί οι πόλεις είναι οι τόποι συνάντησης – εδώ και αιώνες. Η Φλωρεντία είναι η κόρη της Γένοβας είπε ο Ανιολέτο επικεφαλής του Κοινωνικού Φόρουμ της Γένοβας. Σ' αυτές τις μητέρες και τις κόρες του πολιτισμού γίνονται τα βήματα για ένα άλλο εφικτό κόσμο.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Arendt Hannah: *The Human Condition*, The University of Chicago Press, second edition 1998, (first edition 1958), ελλην. μτφρ. Σ. Ροζάνη,Γ. Λυκιαρδόπουλου, *Η Ανθρώπινη Κατάσταση*, εκδ. Γνώση 1986.
- Argan, Giulio: *Planning and Cities, The Renaissance City*, George Braziller Inc. New York, 1969.
- ARCI (Associazione Ricrieativa Culturale Italiana), Comunita dell'isolotto, FIOM-CGIL, Fondazione Michelucci. Con la collaborazione di: Consulta per l' immirgazione ANCI Toscana, Istituto storico della Resistenza in Toscana, Centro di lingue moderne di Rovereto, Firenze: tracce di un' altra storia, November 2002.
- Benevolo, Leonardo: *Η Πόλη στην Ευρώπη, (La citta nella storia d' Europa*), μτφρ. Άννα Παπασταύρου, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 1997.
- Berti Luciano: *The City and its Art*, ed. Becocci, 2000
- Castells, Manuel: *The City and the Grass Roots*. Berkeley and Los Angeles University of California Press, 1983
- Harvey, David: *The Urban Process under Capitalism, International*, Journal of urban and Regional Research, 1978
- Kindersley, Dorling*: Φλωρεντία και Τοσκάνη, Οδηγοί του Κόσμου,* 1994, ελλην. μτφρ. εκδ. Η Καθημερινή, 1998
- Levebvre, Henri, 1996: *Writing on Cities, Part II Right to the City*: Blackwell Publishing, ελλην. μτφρ. Π. Τουρνικιώτη, Κ. Λωράν*, Το Δικαίωμα στην Πόλη*, εκδ. Παπαζήση 1977.
- Mumford, Lewis: *The City in History, It's origins, it's transformations and it's prospects, Penguin* Books, London, 1961.
- Soja, Edward: *Postmetropolis, Critical Studies of Cities and Regions*, Blackwell Publishing, 2000.
- Tourist Guide Michelin*: Italy*, 1989.

Δ2.6.14 ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΟΡΟΥΜ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥΜ

Συγκεντρωθήκαμε σήμερα από πολλές ελληνικές πόλεις και πολλές διαφορετικές κοινωνικές και πολιτικές αφετηρίες, γυναίκες και άνδρες με πλούσιες προσωπικές και συλλογικές αγωνιστικές εμπειρίες με τον κοινό σκοπό να προετοιμάσουμε την ίδρυση του Ελληνικού Κοινωνικού Φόρουμ, που θα πραγματοποιηθεί στις 31 Ιανουαρίου 2003, 1 και 2 Φεβρουαρίου 2003. Η πρωτοβουλία μας δεν είναι χθεσινή. Ανταποκριθήκαμε ήδη με πολλούς τρόπους στη διαμόρφωση του διεθνούς και ιδιαίτερα του ευρωπαϊκού "κινήματος των κινημάτων" κατά της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης, αισθανόμαστε και αναγνωριζόμαστε ως η ελληνική συνιστώσα του. Βρεθήκαμε στο Πόρτο Αλέγκρε, το Άμστερνταμ, το Μόναχο, την Πράγα, τη Νίκαια, τη Γένοβα, το Γκέτεμπργκ, τη Γάνδη, τις Βρυξέλλες, τη Σεβίλλη, τη Θεσσαλονίκη, την Παλαιστίνη, το Μεξικό, τη Βιέννη, το Παρίσι, τη Βαρκελώνη και πρόσφατα τη Φλωρεντία. Βρεθήκαμε με τρόπο ουσιαστικό, οικοδομήσαμε δεσμούς επικοινωνίας και αλληλεγγύης και τα πρώτα θεματικά πολυεθνικά δίκτυα. Αυτό το ανοιχτό παράθυρο στην Ευρώπη και τον κόσμο ενισχύει τη συνείδηση της σημασίας που έχει η δημιουργία του Ελληνικού Κοινωνικού Φόρουμ. Πρόκειται για ένα εγχείρημα, θα μπορούσαμε να πούμε ιστορικής εμβέλειας, που αξίζει να υπηρετήσουμε με πάθος, γενναιοδωρία και ανοιχτή πολιτική αντίληψη, με πνεύμα εμπιστοσύνης και συντροφικότητας μεταξύ μας, μέσα από δημοκρατικές διαδικασίες που θα διαμορφώσουμε συλλογικά.

Στη δεκαετία του '90 ο παγκοσμιοποιημένος καπιταλισμός με τη σύγχρονη μορφή του νεοφιλελευθερισμού έμοιαζε να προχωρά ανενόχλητος, χωρίς αναγνωρίσιμο και σημαντικό αντίπαλο. Όταν, όμως, το κίνημα κατά της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης αμφισβήτησε στο Σιάτλ την ιμπεριαλιστική κυριαρχία, την παντοδυναμία του κεφαλαίου και τη δικτατορία των αγορών, έμπρακτα και απλά ως νέος Δαβίδ απέναντι στον πανίσχυρο Γολιάθ, δημιουργήθηκε ένα ρήγμα στη συναινετική αυταρχική πραγματικότητα και τη σιωπή που φαινόταν να έχει παγκόσμια επιβληθεί, ακριβώς λόγω της συγκεντρωμένης σε παγκόσμιο επίπεδο ισχύος του διεθνοποιημένου καπιταλισμού. Έκτοτε,

συνέχισε και συνεχίζει να συμβαίνει το φαινομενικά παράδοξο: από διαφορετικές αφετηρίες ορμώμενα κινήματα ανά τον κόσμο που με εθνικά ή υπερεθνικά αιτήματα πραγματοποιούν συγκρούσεις σε όλες τις εκφάνσεις της νεοφιλελεύθερης κυριαρχίας, γενικεύοντας την κριτική και την απονομιμοποίησή της, αναζητούν τον κοινό τόπο της παρουσίας τους και επιδιώκουν τη συνάντηση και τη συνεργασία σε μια νέα διεθνή - αυτή τη φορά των κινημάτων.
Η νέα αυτή διεθνής ενώ εμπλέκει πολιτικές οργανώσεις και κόμματα, κυρίως της αριστεράς, δεν φτιάχνεται ως διεθνής κομμάτων και δεν διαμορφώνεται από κεντρικούς μηχανισμούς αλλά από κοινωνικές και πολιτικές συλλογικότητες που προτάσσουν στις κεντρικές, προκαταβολικά ενοποιητικές κατευθύνσεις τον πλουραλισμό των προσεγγίσεων και στην αλήθεια της πρωτοπορίας την πραγματικότητα του μερικού, που δεν παύει να είναι κοινό, καθολικό και τελικά παγκόσμιο. Δίνουν έτσι χώρο στους από κάτω να δράσουν πολιτικά και συνθέτουν την κριτική του καπιταλιστικού κόσμου μέσα από ένα μωσαϊκό κριτικών που φέρνουν στην πολιτική σκηνή το σύνολο των αντιφάσεών του μαζί με την υπόμνηση ότι ένας άλλος κόσμος είναι εφικτός. Ένας άλλος κόσμος που δεν βιάζονται να τον ονοματίσουν γιατί δεν έχει ενσαρκωθεί ακόμα στα κοινά βιώματα, γιατί δεν είναι ενιαίος για όλους/ες αλλά και γιατί, ίσως, δεν πρέπει να παραπέμπει σε υπαρκτές παραμορφωτικές πραγματοποιήσεις.
Τα κινήματα κατά της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης τοποθετούνται με τη δράση και τις πρωτοβουλίες τους στην καρδιά του προβλήματος της γενικευμένης κρίσης των πολιτικών κομμάτων εξουσίας και της ιδιαίτερης κρίσης των κομμάτων της αριστεράς, κρίσης που συνδέεται με θεμελιακές αλλαγές του σύγχρονου κράτους. Η παρακμή των κομμάτων εξουσίας συνδέεται με την υποκατάσταση του κοινοβουλίου από τους συγκεντρωτικούς και αδιαφανείς μηχανισμούς της εκτελεστικής εξουσίας, γεγονός που προκαλεί μια κρίση αντιπροσωπευτικότητας ως προς τις τάξεις και μερίδες που εκπροσωπούν. Παράλληλα ο πρωταρχικός ιδεολογικός τους ρόλος ελαχιστοποιείται, εκτοπίζεται από το νέο ιδεολογικό, τεχνοκρατικό και αυτονομιμοποιητικό ρόλο της διοίκησης και την κυριαρχία των ΜΜΕ. Έτσι, τα αστικά κόμματα λειτουργούν ολοένα και λιγότερο ως χώροι πρόσβασης στο κράτος, η διαμεσολαβητική πολιτική τους λειτουργία ατονεί.
Τα αριστερά κόμματα αντιμετωπίζουν, επίσης, μια κρίση στράτευσης που συνδέεται με πλευρές της σύγχρονης κρατικής κυριαρχίας αλλά αφορά και τα ίδια. Η αριστερά έδωσε ιστορικά φωνή στις λαϊκές τάξεις και λειτούργησε ως προωθητική δύναμη ανάδυσης των κυριαρχούμενων στο δημόσιο χώρο και την πολιτική. Σήμερα αυτοί οι δίαυλοι μοιάζουν να έχουν στομώσει, παρ' ότι οι θετικές εξελίξεις που περιγράφουμε επηρεάζουν ήδη την αριστερά. Τα κινήματα κατά της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης λειτούργησαν ακριβώς σ' αυτό το κενό. Κατάφεραν ν' ανακτήσουν την πολιτική πρωτοβουλία και να οδηγήσουν εκατομμύρια ανθρώπους στο πεδίο της πολιτικής. Χωρίς άσκοπες αντιπαλότητες με τα αριστερά κόμματα - άλλωστε πολλά μέλη των κομμάτων πρωτοστάτησαν στα κινήματα - διεκδίκησαν την αυτόνομη παρουσία τους κι έφτιαξαν ένα πλούσιο και πυκνό δίκτυο πολιτικοποίησης του κοινωνικού που συμπυκνώθηκε στους τρεις κεντρικούς πολιτικούς άξονες της εποχής μας: τα ζητήματα της παγκοσμιοποίησης και του νεοφιλελευθερισμού, του πολέμου και της ειρήνης, των δικαιωμάτων.
Στο κίνημα των κινημάτων συναντήθηκαν το παραδοσιακό εργατικό κίνημα με τα αγροτικά κινήματα όπου γης, με το οικολογικό, το φεμινιστικό, το αντιρατσιστικό, το νεολαιίστικο, της εκπαίδευσης, με Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, κινήσεις διανοούμενων, πολιτών και πλήθος άλλα, διαταξικά ή όχι, κινήματα. Εγγεγραμμένα στην ταξική πάλη και τις κοινωνικές συγκρούσεις κάθε χώρας τα κινήματα αυτά αλληλοαναγνωρίστηκαν στο διεθνή χώρο, πέρασαν τα σύνορα και τις διαχωριστικές γραμμές, αποτέλεσαν διαπολιτισμικούς τόπους συνάντησης, σφυρηλάτησαν δεσμούς αλληλεγγύης κι έφτιαξαν κώδικες επικοινωνίας στη δράση. Εν τέλει όρισαν τους κοινούς αντιπάλους, δηλ. τα κράτη, τις κυβερνήσεις και τους υπερεθνικούς οργανισμούς και αδιαφανείς θεσμούς της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποιημένης κυριαρχίας. Έτσι, ο άγνωστος και απόμακρος κόσμος που μαστίζεται από πολέμους, λιμούς, φτώχεια και δικτατορίες, που ερημώνεται και αφανίζεται, απέκτησε όνομα, ονόματα των από κάτω, των αντιστάσεων και των ελπίδων τους.
Ταυτόχρονα, λοιπόν, με την απελευθερωτική λειτουργία τους στην πολιτική έκφραση των μαζών, τα κινήματα κατά της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης έχουν υπερβεί κατ' αρχήν τους κινδύνους του κορπορατισμού, της ιδιοτέλειας που ελλοχεύει στο μερικό και του κατατεμαχισμού, αναζητώντας κεντρικούς άξονες πολιτικοποίησης. Το επί μέρους δεν είναι προσχηματικό, είναι ουσία που επίπονα κατατείνει στη σύνθεση. Αλλά και όσον αφορά το ιδεολογικό πεδίο, το κίνημα των κινημάτων

συμπύκνωσε μια πολυφωνική κριτική του σύγχρονου πολιτισμού της καθολικής εμπορευματοποίησης που διαποτίζει όλες τις ανθρώπινες σχέσεις με το παγωμένο νερό του εγωιστικού υπολογισμού (*Καρλ Μαρξ*). Ο κόσμος δεν είναι εμπόρευμα - δηλ. η φύση, η ζωή, τα δικαιώματα του ανθρώπου, η παιδεία, η υγεία, και όλα τα δημόσια αγαθά δεν είναι εμπορεύματα.

Το κίνημα των κινημάτων άσκησε εκθεμελιωτική πολιτική κριτική στο γενικευμένο καθεστώς των σημερινών ανισοτήτων. Όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι ανεξάρτητα από έθνος, γλώσσα, χρώμα, φύλο, θρησκεία, καταγωγή και διαφορετικοί μεταξύ τους. Επομένως η εκμετάλλευση των φτωχών χωρών, ο ρατσισμός, ο σεξισμός, οι φυλετικές διακρίσεις, η ομοφοβία, πρέπει να πολεμηθούν και ν' αναζητηθούν τα σύγχρονα περιεχόμενα της ισότητας, της αδελφότητας και της αλληλεγγύης. Όλοι οι άνθρωποι έχουν επίσης δικαίωμα στην εργασία, την ασφάλιση, την περίθαλψη, την παιδεία, την κατοικία, το περιβάλλον, την ποιότητα ζωής και τον πολιτισμό, θέση που παραπέμπει ευθέως στην κριτική των εκμεταλλευτικών σχέσεων παραγωγής και της άνισης κατανομής του πλούτου ανάμεσα στις κοινωνικές τάξεις και τους λαούς. Τέλος το κίνημα των κινημάτων υπερασπίζεται την ειρήνη ως αδιαπραγμάτευτη συνθήκη ανάπτυξης των ανθρώπινων κοινωνιών και των ατόμων. Για όλους τους παραπάνω λόγους ακτινοβολεί ένα νέο αξιακό περιεχόμενο που σκιαγραφεί τον άλλο εφικτό κόσμο και αποτελεί ανάχωμα στον πολιτισμό της αγοράς και τις θεωρίες του τέλους της ιστορίας που έτειναν να επικρατήσουν στη 10ετία του '90.

Το κίνημα των κινημάτων δεν είναι εξ' άλλου μια κοινωνία αγγέλων. Τα κινήματα, οι κοινωνικές και πολιτικές, συλλογικότητες και τα άτομα έχουν διαφορές και δεν παραιτούνται από την ιδιαίτερη ταυτότητά τους. Η συναίνεση που επιδιώκεται για να προκύψουν οι κοινοί τόποι δεν σημαίνει ομοφωνία ή κατάργηση των διαφορών και των συγκρούσεων. Αλλά οι τελευταίες δεν αποπροσανατολίζουν από τον κύριο στόχο της δυναμικής συνάντησης των κοινωνικών και πολιτικών υποκειμένων που θα διαθέτουν το κρίσιμο μέγεθος αντιπαράθεσης στη νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση. Το όραμα ενός άλλου εφικτού κόσμου υπάρχει στις σημερινές συνθέσεις που παραπέμπουν στην εικόνα μιας πλουραλιστικής δημοκρατικής κοινωνίας με συνοχή. Στο έδαφος αυτών των νέων δεδομένων, που δημιουργήθηκαν σωρευτικά από το Σιάτλ μέχρι σήμερα, θα στηριχθεί η ίδρυση του Ελληνικού Κοινωνικού Φόρουμ.

Αλλά τι είναι τα Φόρα που έχουν γίνει συνώνυμα της διαρκούς διεύρυνσης του κινήματος των κινημάτων; Από το Πόρτο Αλέγκρε μέχρι τη Γένοβα και τη Φλωρεντία τα Κοινωνικά Φόρα φαίνεται να είναι οι χαλαροί θεσμοί - τόποι συνάντησης των πολέμιων της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης. Φόρουμ στην αρχαιότητα σήμαινε αγορά, πολιτική αγορά και χώρος εμπορικών ανταλλαγών και άτυπων πολιτικών λαϊκών συναθροίσεων. Τα σημερινά φόρα είναι τόποι με ονόματα ηπείρων, χωρών ή πόλεων, τεράστιες συναθροίσεις ανθρώπων που εντάσσονται με άμεση φυσική συμμετοχή σε κοινές δράσεις, τέλος είναι συμβολικές κοινότητες κριτικής του διεθνοποιημένου καπιταλισμού και ανάδειξης ενός άλλου εφικτού κόσμου. Τα φόρα βασίζουν την ταυτότητά τους σ' ένα γενικό πλαίσιο θέσεων (το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Φόρουμ συγκροτείται ενάντια στην Ευρώπη του νεοφιλελευθερισμού, του πολέμου, του ρατσισμού), που συνέχει τις πολλαπλές συλλογικότητες και προωθούν κοινές δράσεις, ανταλλαγές ιδεών και οικοδόμηση δικτύων πάνω σε κοινά θέματα. Ένα φόρουμ δεν υποκαθιστά τα κινήματα, άλλωστε η δύναμή του στηρίζεται στην ανάπτυξη μαζικών κινημάτων, αλλά είναι κάτι περισσότερο από ένα συντονιστικό τους: μια χαλαρή σύνθεση σε ανώτερη ποιότητα που φτιάχνεται μέσα στην πολυφωνία και τη συναίνεση και λειτουργεί από το επί μέρους στο γενικό και αμφίδρομα, απελευθερώνοντας δημιουργικές δυνάμεις και στα δύο επίπεδα.

Το Ελληνικό Κοινωνικό Φόρουμ που θα ιδρύσουμε στις 31 Ιανουαρίου, 1 και 2 Φεβρουαρίου 2003 βασίζεται στις σημερινές εμπειρίες αλλά θα κινηθεί και σε ανεξερεύνητους δρόμους. Γιατί πολλά απ' αυτά που ήδη υλοποιούμε σχεδόν αυθόρμητα είναι ανέκδοτες μορφές συγκρότησης και χρειάζεται να κατανοηθούν σε βάθος για να εξελιχθούν. Με τη σημερινή εμβέλειά της η Πρωτοβουλία για το Ελληνικό Κοινωνικό Φόρουμ απέχει πολύ από το ν’ αποτελεί ένα φόρουμ κινημάτων όπου τα άτομα υπάρχουν κατά το δυνατόν με φυσική παρουσία και όχι μέσω αντιπροσώπευσης. Η αντιμετώπιση της γραφειοκρατίας, εγγενούς σε όλες τις μορφές των ελληνικών κοινωνικών οργανώσεων, εργατικών και άλλων, αποτελεί μια τροχοπέδη που υποχρεωτικά παραλαμβάνουμε και πρέπει ν' ανατρέψουμε. Έχουμε ήδη επεξεργαστεί και εφαρμόσει μορφές συμμετοχής.

Πρέπει, πάντως, να κατανοούμε ότι η έννοια του ανήκειν στο φόρουμ είναι πολύ διαφορετική και πολύ ευρύτερη από την έννοια παραδείγματος χάριν του μέλους ενός κόμματος. Η σχέση μιας συλλογικότητας και ενός ατόμου με το φόρουμ μπορεί να είναι οσοδήποτε μακρινή ή στενή, η

συμμετοχή στις κοινές δράσεις ελάχιστη ή μέγιστη και οι ιδεολογικοί δεσμοί ισχυροί ή χαλαροί. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να δίδονται οι δυνατότητες ενεργοποίησης στις κοινές πρωτοβουλίες αλλά και να θεωρείται αυτονόητη η αυτόνομη έκφραση κάθε συλλογικότητας που αναφέρεται στο φόρουμ. Η Πρωτοβουλία για τη δημιουργία του ΕΚΦ δεν έχει απευθυνθεί σε όλες τις συλλογικότητες που μπορούν να συνθέσουν το Ελληνικό Κοινωνικό Φόρουμ. Αυτό το κενό πρέπει να καλύψουμε σε μεγάλο βαθμό μέχρι το τέλος Ιανουαρίου, αν και οι προσπάθειες δεν θα σταματήσουν εκεί.
Το Ελληνικό Κοινωνικό Φόρουμ θα υποστεί επιθέσεις από την πλευρά οργανώσεων που διακατέχονται από αμυντικό σεχταρισμό και δογματική περιχαράκωση και θα δεχθεί πιέσεις από κυβερνητικές ή συντηρητικές δυνάμεις πλειοψηφικές στους μαζικούς φορείς που θέλουμε να συμμετάσχουν στο φόρουμ. Δεν αυτοκαταναλωνόμαστε σε προκλήσεις γιατί έχουμε μπροστά μας τη μεγάλη πρόκληση της συμβολής στην ανάπτυξη του ελληνικού κινήματος κατά της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης. Επιμένουμε στη συμμετοχή των συνδικάτων και των συνδικαλιστικών οργανώσεων και την πραγματική συσπείρωση εργαζομένων στο Ελληνικό Κοινωνικό Φόρουμ.
Τι φιλοδοξούμε, λοιπόν, να γίνει το Ελληνικό Κοινωνικό Φόρουμ, την ίδρυση του όποιου προετοιμάζουμε; Τόπος συνάντησης και σύνθεσης κοινωνικών κινημάτων, ένας νέος πολιτικός πρωταγωνιστής, ένας πολυφωνικός κριτικός συσσωρευτής και πομπός των αξιακών προταγμάτων του άλλου εφικτού κόσμου. Μιλώντας στη Σουηδική Ακαδημία της Στοκχόλμης ο τιμηθείς με το βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας 2002 Ούγγρος συγγραφέας Ίμρε Κέρτες, εβραϊκής καταγωγής που έζησε ως παιδί στα στρατόπεδα συγκέντρωσης είπε: *Παλιές προφητείες μιλάνε για το θάνατο του Θεού. Από το Άουσβιτς και πέρα είμαστε όλοι περισσότερο μόνοι μας, αυτό είναι βέβαιο. Πρέπει μόνοι μας να δημιουργήσουμε τις αξίες μας, μέρα τη μέρα, με αυτή την επίμονη αν και αφανή ηθική εργασία που θα τους δώσει ζωή και, ίσως, να τις μετατρέψει σε θεμέλια ενός νέου ευρωπαϊκού πολιτισμού*.
Από τη μεριά μας έχουμε τη συνείδηση ότι παρά τα δεινά και τις τραγωδίες που υφίσταται σήμερα η ανθρωπότητα, δεν έχει σταματήσει να δημιουργείται παράλληλα, κινούμενη από τη βαθιά επιθυμία και τη δράση των ελεύθερων ανθρώπων, η προοπτική ενός άλλου εφικτού κόσμου.

Παραπομπή

1. *Το κείμενο αποτέλεσε εισήγηση της Ελένης Πορτάλιου στην προπαρασκευαστική συνάντηση για τη δημιουργία του Ελληνικού Κοινωνικού Φόρουμ, 29/12/2002*

Δ2.6.15 ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΩΝ ΥΠΟΥΡΓΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ 15 ΧΩΡΩΝ-ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΈΝΩΣΗΣ, ΝΑΥΠΛΙΟ, 24 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2003

Πολυχρωμία και ενότητα χαρακτήρισαν τη συνάντηση των κινημάτων στο Ναύπλιο απέναντι στην άτυπη Σύνοδο των Υπουργών Εργασίας των 15 χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στα κείμενα «Στο Ναύπλιο δυναμικά και με πάθος» της Ελένης Πορτάλιου και «Η εμπειρία του Ναυπλίου» του Νίκου Γιαννόπουλου - ο οποίος αποτέλεσε ενεργό μέλος της ομάδας προετοιμασίας του Ελληνικού Κοινωνικού Φόρουμ από την Αθήνα, το Ναύπλιο και άλλες πόλεις της Πελοποννήσου καθώς και από συνδικαλιστικές οργανώσεις - περιγράφονται αναλυτικά τόσο η μεγάλη διαδήλωση όσο και οι συμμετοχές**.**

ΣΤΟ ΝΑΥΠΛΙΟ ΔΥΝΑΜΙΚΑ ΚΑΙ ΜΕ ΠΑΘΟΣ[1]

Η Παρασκευή 24 Ιανουαρίου ήταν μια όμορφη βροχερή μέρα στο Ναύπλιο. Είχαν προηγηθεί πολλές μέρες προετοιμασίας και δράσεων σ' όλη την Αργολίδα, μέρες που έφεραν στο προσκήνιο το λαό της πόλης, ολόκληρης της Πελοποννήσου και της Ελλάδας για να υψώσει τη φωνή του ενάντια στην νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση και τη συνάντηση των Υπουργών Εργασίας της Ε.Ε. Ο αποφάσεις των νεοφιλελεύθερων πολιτικών που συνθλίβουν την κοινωνία, εξοντώνουν τους εργαζόμενους και αποβάλλουν τους «υπεράριθμους» και ανεπιθύμητους λαμβάνονται με την μεγαλύτερη δυνατή αδιαφάνεια και επιβεβαιώνονται σε ακριβές συναντήσεις των κυβερνήσεων.
Αυτό που επιδιώκει κατ' αρχήν το κίνημα κατά της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης είναι να φέρει στο προσκήνιο αυτούς που υφίστανται τις πολιτικές και πλήττονται από τις αποφάσεις, να δώσει φωνή στους αριθμούς των στατιστικών που είναι άνθρωποι με ψυχή και αξιοπρέπεια.

Οι κυβερνήσεις του νεοφιλελευθερισμού θέλουν τις πόλεις άδειες για τις συναντήσεις τους. Το κίνημα θέλει τις πόλεις γεμάτες από τους κατοίκους τους, πόλεις ανοιχτές, της φιλοξενίας, της αλληλεγγύης και της αντίστασης. Τι θα ήταν το Ναύπλιο αν δεν είχαν υπάρξει οι πρωτοβουλίες των συσκέψεων, των ημερίδων, των «αντισυνόδων», των διαδηλώσεων; Μια πόλη κλειστή, φοβισμένη, υποταγμένη, μια πόλη προορισμένη μόνο για να παρέχει υπηρεσίες στη σύνοδο των υπουργών, των γραφειοκρατών, των παρατρεχάμενων και των δυνάμεων καταστολής. Μια όμορφη ιστορική πόλη θα μετατρεπόταν σ' ένα απλό φόντο της συνόδου. Τώρα το Ναύπλιο απέκτησε φωνή. Άνοιξε τις πόρτες και οι πολίτες περπάτησαν στους δρόμους και συναντήθηκαν με τους χιλιάδες διαδηλωτές που προσέτρεξαν από όλα τα μέρη της χώρας, από τις πόλεις και τα χωριά, τα νησιά και την πρωτεύουσα για να δώσουν το παρών, να καταδικάσουν την εκθεμελίωση της κοινωνικής ασφάλισης και την ελαστικοποίηση της εργασίας

Ήταν αι γενεαί πάσαι όπως είπε ο Δημήτρης Στρατούλης από την οργανωτική επιτροπή των εκδηλώσεων του Ελληνικού Κοινωνικού Φόρουμ. Αι γενεαί πάσαι, όμως μ' έναν ιδιόρρυθμο και ασυνήθιστο σε άλλες χώρες για ανάλογες περιπτώσεις τρόπο την Παρασκευή - μέρα της πορείας: σε χωριστά μπλοκ και διαφορετικές κατευθύνσεις. Η ευθύνη είναι γνωστό ότι ανήκει στο ΚΚΕ που περιχαρακώνει τον κόσμο στο κόμμα και στις αλυσίδες των πορειών, εμφυσώντας αντί την αλληλεγγύη την αντιπαλότητα σε κάθε τι διαφορετικό.

Το Ελληνικό Κοινωνικό Φόρουμ εργάζεται σταθερά για ν' απελευθερωθεί η φωνή του κόσμου, για να πάρουν όλοι πρωτοβουλίες και να εκφραστούν αυτόνομα οι εργαζόμενοι και οι πολίτες, για να αφυπνιστούν τα συνδικάτα και να συναντηθούν οι διαφορετικές συλλογικότητες και ομάδες σε κοινούς στόχους.

Το Ναύπλιο έδωσε ένα πρώτο ικανοποιητικό δείγμα γραφής. Έφτιαξε τον κοινό τόπο και προσήλθαν τα Εργατικά Κέντρα Ναυπλίου, Άργους, Καλαμάτας, Τρίπολης, Λουτρακίου, Μεσολογγίου, Άρτας, το ΕΚΑ, η ΑΔΕΔΥ, η ΠΕΤ-ΟΤΕ, ΠΟΕΔΗΝ, η ΟΛΜΕ, η ΔΟΕ, η ΔΕΗ Μεγαλόπολης, οι Αγροτικοί Σύλλογοι της περιοχής, 40 ΕΛΜΕ, διδασκαλικοί σύλλογοι, φοιτητικοί σύλλογοι, οι επί συμβάσει εργαζόμενοι πολλών τομέων, τα Ελληνικά Πετρέλαια, η Ολυμπιακή, οι πολιτικοί και μορφωτικοί σύλλογοι της περιοχής, επιτροπή ανέργων, το συντονιστικό μεταναστευτικών οργανώσεων, τέλος πάντων, πάνω από 200 μεγάλες και μικρές συλλογικότητες και χιλιάδες πολίτες. Μια σπίθα μπορεί να γίνει φλόγα...

Το Ναύπλιο οργανώθηκε τοπικά. Με τη στήριξη της Αθήνας και των άλλων πόλεων της Πελοποννήσου, ήταν πάντως, έργο των ανθρώπων του νομού και αυτό αποτελεί μεγάλη κατάκτηση και εγγύηση για το μέλλον.

Σ' αυτή την πολιτική αντίληψη οφείλεται και η κινητοποίηση της πόλης. Στην κατευθυνόμενη προπαγάνδα των καναλιών και της κυβέρνησης για έφοδο βανδάλων απάντησαν με ομόφωνες αποφάσεις το Δημοτικό Συμβούλιο και ο Εμπορικός Σύλλογος της πόλης: το Ναύπλιο είναι και θα παραμείνει πόλη ανοιχτή, όπως η Φλωρεντία, όπως οι πόλεις σταθμοί του κινήματος κατά της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης, όπως οι πόλεις των ανθρώπων σ' όλο τον κόσμο. Σ' όλα τα καταστήματα οι βιτρίνες ήταν φωτισμένες, με κολλημένες επάνω τους την αφίσα του Ελληνικού Κοινωνικού Φόρουμ και την ανακοίνωση του Εμπορικού Συλλόγου. Οι άνθρωποι ήταν στα μπαλκόνια και τους δρόμους. Άλλωστε, η διαδήλωση ήταν μόνο μια στιγμή κορύφωσης. Όλες οι άλλες εκδηλώσεις στις πόλεις και τα χωριά της Αργολίδας ήταν εξίσου σημαντικά για το Φόρουμ.

Δύο ήταν τα μεγάλα μπλοκ, περίπου ισοδύναμα, 8-10.000 το καθένα: το μπλοκ του Ελληνικού Κοινωνικού Φόρουμ και το μπλοκ ΠΑΜΕ - Δράση 2003. Γύρω στα 1000 άτομα ήταν η «Πρωτοβουλία Αγώνα - Θεσσαλονίκη 20003» και περίπου 200 άτομα η «Γένοβα 2001».

Στο μπλοκ του Φόρουμ η πολυχρωμία όλων των ειδών ήταν δεδομένη. Ο πολιτισμός του δρόμου εντάθηκε στο μπλοκ των Active Member με τα βεγγαλικά και τις μουσικές. Το ωραιότερο πανό ήταν της Δυτικής Αθήνας με το σύνθημα Venceremos. Είπαν ότι η πιο δυναμική τοπική πρωτοβουλία του Φόρουμ ήταν της Λευκάδας. Είπαν ότι η εικόνα των πούλμαν που έφταναν υπό καταρρακτώδη βροχή και οι άνθρωποι με τις ομπρέλες και τα αδιάβροχα θύμιζαν σκηνές από ταινίες του Αγγελόπουλου.

«Αγώνας μαζικός πανευρωπαϊκός, θα ναι η απάντηση από δω κι εμπρός».

«Από τη Λισσαβώνα ως το Νευροκόπι, 35ωρο σε όλη την Ευρώπη»

«35 ώρες εργασία ενάντια στη λιτότητα και την ανεργία»

«Είμαστε όλοι ανελαστικοί»

«Σημίτη όποιος κάνει το παπί, μαζί με τα γεράκια δολοφονεί»

«Όχι άλλο αίμα για το πετρέλαιο»
« Με όπλο μας το Φόρουμ το κοινωνικό ενάντια στον πόλεμο και τον ρατσισμό»
Όπως είπε η συντρόφισσα Σάσα Χασάπη, υπεύθυνη για το πούλμαν 13: Καλή αρχή συντρόφισσες και σύντροφοι.
Το Ναύπλιο είναι πράγματι η αρχή μιας νέας πορείας για τα κοινωνικά κινήματα στην Ελλάδα και, ίσως, για την αριστερά.

Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΟΥ ΝΑΥΠΛΙΟΥ[2]

Η κινητοποίηση της 24ης Ιανουαρίου στο Ναύπλιο κατά της συνόδου των υπουργών Εργασίας της Ε.Ε. αποτελεί αναμφίβολα μεγάλη επιτυχία της Αριστεράς και του κινήματος. Παράλληλα είναι ο καλύτερος αγωνιστικός πρόλογος του εξαμήνου της ελληνικής προεδρίας και μια μαζική απάντηση στην αντιλαϊκή κυβερνητική πολιτική, ενδεικτική του εύρους και της δυναμικής της κοινωνικής δυσαρέσκειας απέναντι σε αυτή την πολιτική.
Επιπλέον αυτή η κινητοποίηση αποδεικνύει ότι το διεθνές κίνημα κατά της νεοφιλελεύθερης καπιταλιστικής παγκοσμιοποίησης διαθέτει πλέον μια σημαντική – από άποψη μαζικότητας και κοινωνικής εμβέλειας – συνιστώσα και στην Ελλάδα. Είναι η πρώτη φορά στην ιστορία αυτού του κινήματος, τουλάχιστον σε ότι αφορά την ευρωπαϊκή του διάσταση, που στην πρώτη σύνοδο της προεδρίας μιας χώρας πραγματοποιείται τόσο μεγάλη κινητοποίηση και μάλιστα σε μια μικρή πόλη με συντηρητικό πολιτικό στίγμα. Φαίνεται ότι η μαζική συμμετοχή στην Πράγα, τη Νίκαια, τη Γένοβα, τις Βρυξέλλες, τη Σεβίλλη, τη Φλωρεντία, κ.λπ. ήταν πολύ πιο σημαντική από τον «επαναστατικό τουρισμό» που μας καταλόγιζαν διάφορες πλευρές στα πρώτα βήματα αυτού του κινήματος και είμαστε περήφανοι που πρωτοστατήσαμε στο διεθνιστικό προχώρημα του ελληνικού τμήματος και της Αριστεράς.

Μαζικότητα, κοινωνικό εύρος και προετοιμασία της διαδήλωσης

Στη διαδήλωση της 24ης Ιανουαρίου συμμετείχαν περίπου 15.000 διαδηλωτές-τριες. Απ' αυτούς 7.000-8.000 συμμετείχαν στο μπλοκ της Δράσης Θεσσαλονίκη 2003 και του ΠΑΜΕ (117 πούλμαν, λίγα Ι.Χ και περίπου 200 άτομα από την Αργολίδα), τουλάχιστον 5000 συσπειρώθηκαν στο Ελληνικό Κοινωνικό Φόρουμ (59 πούλμαν, πάνω από 500 Ι.Χ., κυρίως από την Πελοπόννησο και την Αττική και τουλάχιστον 600 άτομα από την Αργολίδα) και περίπου 2000 διαδήλωσαν με τα υπόλοιπα μπλοκ, με σαφώς μεγαλύτερο εκείνο της Πρωτοβουλίας Αγώνα Θεσσαλονίκη 2003 (συνολικά ήρθαν 18 πούλμαν για όλες τις κινήσεις – συμπεριλαμβανομένων των αναρχικών – και αρκετά Ι.Χ. διαδηλωτών της Πρωτοβουλίας Αγώνα, ενώ οι διαδηλωτές της Γένοβα 2001 κινήθηκαν αποκλειστικά με πούλμαν).
Απαραίτητη διευκρίνιση: Επειδή διαφωνώ με τις υπερβολές και τις θριαμβολογίες, απ' όπου κι αν προέρχονται, αναφέρομαι στα στοιχεία που προκύπτουν από τις επιτροπές υποδοχής του Φόρουμ στον κόμβο Δαλαμανάρας και μπροστά στη Νομαρχία Αργολίδας, καθώς και στην καταμέτρηση όλων των πούλμαν στα πάρκινγκ – τα πούλμαν της Γένοβα 2001 και των αναρχικών στάθμευσαν στο πάρκινγκ του Φόρουμ ενώ της Δράσης Θεσσαλονίκη 2003 ακριβώς δίπλα και απέναντι. Η απόκλιση δικών μας στοιχείων απ' αυτά της τροχαίας είναι μικρή (209 πούλμαν κατέγραψε η τροχαία και δεν αλλάζει τη συνολική εικόνα).
Θεωρώ ότι η μαζικότητα όλων των μπλοκ ήταν σημαντική, προϊόν της μεγάλης κινητοποίησης που έκαναν οι αντίστοιχες κινήσεις αλλά κυρίως της δυναμικής που έχουν οι διαδηλώσεις του κινήματος κατά της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης. Θέλω όμως να επιμείνω σε κάποια χαρακτηριστικά της κινητοποίησης του Φόρουμ:
α) Ασφαλώς ήταν η μεγαλύτερη διαδήλωση που έχει πραγματοποιήσει η Πρωτοβουλία για τη δημιουργία του Ελληνικού Κοινωνικού Φόρουμ από την ίδρυσή της τον προηγούμενο Ιούνιο – σαφώς μαζικότερη και από την αντίστοιχη στη ΔΕΘ και του Πολυτεχνείου στην Αθήνα. Όμως αυτό έχει τη μικρότερη σημασία γιατί στη διαδήλωση του Ναυπλίου για πρώτη φορά το Φόρουμ συναντήθηκε με τα δύο επίθετα που το προσδιορίζουν, απέδειξε δηλαδή ότι μπορεί να γίνει πανελλαδικό και κοινωνικό. Στη διαδήλωση του Φόρουμ συμμετείχαν πρωτοβουλίες από περίπου 20 πόλεις της Ελλάδας και το σημαντικότερο σ' αυτές τις πρωτοβουλίες δεν ήταν μόνο τα μέλη των κομμάτων και των οργανώσεων που συμμετέχουν στο Φόρουμ, αλλά υπερδιπλάσιος ανένταχτος κόσμος. Είναι χαρακτηριστικό ότι τα Εργατικά Κέντρα, οι ΕΛΜΕ και διάφοροι σύλλογοι στη διαδήλωση του Φόρουμ πλαισιώνονταν από

εκατοντάδες ανθρώπους, μια εικόνα τελείως διαφορετική από τις συνήθεις εμφανίσεις – σφραγίδα της συνδικαλιστικής γραφειοκρατίας, ενώ στο «κεφάλι» της διαδήλωσης ήταν οι έκτακτοι του υπουργείου Πολιτισμού με ένα μαζικό και μαχητικό μπλοκ.
β) Η προετοιμασία της κινητοποίησης εκ μέρους του Φόρουμ άγγιξε, με δεδομένα τα προβλήματα πολιτικής και οργανωτικής συνοχής που έχει, τα όρια του υποδειγματικού. Άρχισε έγκαιρα την οργάνωση της διαδήλωσης και των εκδηλώσεων (ας είναι καλά ο άγιος Φελέκης που μας πίεζε από τον Σεπτέμβριο), πραγματοποίησε μια μεγάλη πανελλαδική καμπάνια (100.000 φυλλάδια, 40.000 αφίσες, εκατοντάδες εξορμήσεις) και αμέσως μετά την πανελλαδική συνάντηση 14 - 15 Δεκεμβρίου συγκροτήθηκε οργανωτική επιτροπή, αποτελούμενη από την επιτροπή Αργολίδας, εκπροσώπους όλων των πρωτοβουλιών της Πελοποννήσου και αντιπροσωπεία του Συντονιστικού της Αθήνας που συνεδρίαζε κάθε Σάββατο στο Ναύπλιο και «έστησε» την τοπική κινητοποίηση. Επί ένα μήνα δεκάδες άτομα «όργωσαν» την Αργολίδα - πάνω από 2000 αφίσες, 7000 φυλλάδια, δεκάδες συνθήματα σε τοίχους και αεροπανό, σαφώς μειονεκτούντα απέναντι στα υπέρτερα και ωραιότερα της Δράσης Θεσσαλονίκη 2003, αλλά μη μας πιάνουν μικρομεγαλισμοί – δεκάδες εξορμήσεις με αυτοκίνητα και μεγάφωνα σε όλο το νομό και κυρίως δουλειά «μαγαζί μαγαζί» σε όλο το Ναύπλιο για να σπάσουμε το κλίμα τρομολαγνείας και συμμετοχή σε όλες τις τοπικές συσκέψεις όπου, εκτός των άλλων, πετύχαμε και μια καλή συνεργασία με τα τοπικά στελέχη του ΚΚΕ. Η υιοθέτηση από το δήμαρχο του Ναυπλίου του συνθήματος «Ναύπλιο, Ανοιχτή Πόλη» οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στη δουλειά της τοπικής δημοτικής κίνησης «Άλλη Πόλη» και της Επιτροπής Αργολίδας του Φόρουμ.
Ίσως όμως η σημαντικότερη εμπειρία και κατάκτηση είναι ότι δοκιμάσαμε στην πράξη, αποκομίζοντας ουσιαστικά διδάγματα, το πως χτίζεται το Φόρουμ από αυτές τις κινητοποιήσεις, το πως, με άλλα λόγια, θα μετατρέψουμε το Φόρουμ από ένα ενωτικό εργαλείο δράσης για τις ανάγκες αυτού του εξαμήνου σε μια «κινηματική κοίτη», που θα εξασφαλίζει τη δράση αλλά και τη συνάντηση, το ζωντανό διάλογο και την ώσμωση όχι μόνο των «υποψιασμένων» αλλά και όσων «δεν έχουν φωνή», των πολιτικά ανένταχτων, των κοινωνικά αποκλεισμένων, των συνδικαλιστικά μη εκπροσωπούμενων κ.λπ. Και σε αυτό η εμπειρία της προετοιμασίας του Ναυπλίου είναι πολύ αισιόδοξη: μέσα σε ένα μήνα, σε όλη την Πελοπόννησο από τις αρχικά «στενές» και σχετικά ηττοπαθείς συσκέψεις, δεν φτάσαμε απλώς, π.χ., στα 300 άτομα της Μεσσηνίας ή στην υποδειγματική καμπάνια της Αρκαδίας αλλά, κυρίως, στην έμπνευση και στην αυτοπεποίθηση ενός ολόκληρου κόσμου ότι μπορεί να κάνει κάτι που αξίζει, άρα να παραμερίζει αναστολές και καχυποψίες, να γίνεται εξωστρεφής και μαχητικός.

Και ως επίλογος περί ενότητας

Ασφαλώς, από τη φύση του το φόρουμ συνοψίζει μια ενωτική και συνθετική πρόταση για το κίνημα και την Αριστερά. Και αυτό φάνηκε στο Ναύπλιο, όπου το Φόρουμ αναμφίβολα είχε το πιο κοινωνικά αντιπροσωπευτικό και πολιτικά πολυτασικό μπλοκ. Το Φόρουμ ορθά εξαρχής απηύθυνε έκκληση ενότητας και δράσης σε όλες τις δυνάμεις που προγραμμάτιζαν κινητοποιήσεις για το Ναύπλιο (αποδεικνύοντας στην πράξη ότι το εννοούσε, αφού ήταν το μόνο που εξήγγειλε απλή προσυγκέντρωση στις παρυφές της πόλης, μπροστά στο πάρκινγκ των πούλμαν, ώστε να μείνει ανοιχτό το ενδεχόμενο της κοινής διαδήλωσης, ενώ όλες οι άλλες κινήσεις ανακοίνωναν προσυγκεντρώσεις στο κέντρο της πόλης). Επίσης, σωστά ανταποκρίθηκε στην πρόταση της Δράσης Θεσσαλονίκη 2003, για κοινή διαδήλωση με διαφορετικές καταλήξεις, ορθά δέχτηκε, κι όταν η Δράση υπαναχώρησε κι απ' αυτή την ελλιπή πρόταση προτείνοντας – το εκπληκτικό! – διαφορετικές συγκεντρώσεις με κοινή κατάληξη σε μια πόλη ήδη πλημμυρισμένη από διαδηλωτές, να παραμερίσει για να περάσει το μπλοκ της Δράσης μέσα από τη συγκέντρωση του.
Σχετικά με το ΚΚΕ, δέχεται μεγάλες πιέσεις απέξω και από μέσα, για να άρει τον ηγεμονισμό και το σεχταρισμό του ενώ διάφορες πρωτοβουλίες της εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς στρέφουν τα πυρά τους κατά του Φόρουμ. Όμως το Ελληνικό Κοινωνικό Φόρουμ μπορεί να προβάλλει την πρόταση του, αυξάνοντας τη συσπείρωση στους κόλπους του, χωρίς να χρειάζεται να καταφεύγει σε περιχαρακώσεις και ανταγωνισμούς. Αυτή είναι η διαφορά, η γοητεία και η δυναμική του: η ενότητα και η σύνθεση αποτελούν την πεμπτουσία της δημιουργίας του.

ΕΝΑΣ ΑΛΛΟΣ ΚΟΣΜΟΣ ΕΙΝΑΙ ΕΦΙΚΤΟΣ.....ΜΟΝΟ ΑΝ ΕΙΝΑΙ ΚΑΙ ΦΕΜΙΝΙΣΤΙΚΟΣ [3]

Κάτω από το πανό με αυτό το σύνθημα πορεύτηκαν πολλές φεμινίστριες στο Ναύπλιο, στο μπλοκ του Ελληνικού Κοινωνικού Φόρουμ, αλλά με διακριτή παρουσία ανακοινώσεις και απόψεις. Από το Πόρτο Αλέγκρε ως τη Φλωρεντία, η θέση ότι το Παγκόσμιο και το Ευρωπαϊκό Φόρουμ αγωνίζονται, εξίσου με τους άλλους στόχους τους, ενάντια στην πατριαρχία και τον σεξισμό, είναι στα χαρτιά κατοχυρωμένη.
Οι φεμινίστριες που εντάσσονται ή αυτές που συμμετέχουν χωρίς να εντάσσονται προς το παρόν στο Ελληνικό Κοινωνικό Φόρουμ, αγωνίζονται ώστε οι διακηρύξεις στα χαρτιά να γίνουν πράξη. Οι δυσκολίες είναι ακόμα πολλές. Οι δικαιολογίες για καθυστερήσεις ή κατάφωρες αδικίες εναντίον των γυναικών γενικά και των γυναικών του Φόρουμ ειδικότερα και ο αγώνας των φεμινιστριών για μια ισότιμη θέση κάτω από τον ήλιο αυτού του άλλου κόσμου είναι πολλαπλός. Ο φόβος για υποβάθμιση της αυτονομίας της φεμινιστικής δράσης υπάρχει, πολλές φορές δικαιολογημένα άλλοτε υπερβολικά.
Αν το κίνημα των κινημάτων, εναντίον του νεοφιλελευθερισμού και της καταπίεσης των γυναικών από την ανδροκρατούμενη κοινωνία και τα ανδροκρατούμενα κινήματα δεν καταφέρει να υψωθεί πάνω από το παρελθόν, να συνομιλήσει με το μέλλον, απλώς δεν θα ευδοκιμήσει. Οι φεμινίστριες που θέτουμε την οπτική του φύλου σε όλες τις αναλύσεις και τις διεκδικήσεις δεν δουλεύουμε μόνο για εμάς. Είμαστε πεισμένες ότι για να φτιάξουμε έναν άλλο κόσμο χρειαζόμαστε ένα άλλο κίνημα.
Γι' αυτό το διεθνές δίκτυο Παγκόσμια Πορεία Γυναικών συμμετείχε, από το πρώτο Κοινωνικό Φόρουμ του Πόρτο Αλέγκρε, στις επεξεργασίες και στις επιτροπές και εντάσσεται οργανικά στο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Φόρουμ. Το ελληνικό τμήμα της Παγκόσμιας Πορείας προς το παρόν συζητά μια μαζική συγκρότηση και δικτύωση σε όλη την Ελλάδα και θα αποφασίσει για τη σχέση του με το Κοινωνικό Φόρουμ.

Παραπομπές

1. Ελένη Πορτάλιου, άρθρο *«Στο Ναύπλιο δυναμικά και με πάθος»*, Η Εποχή 26/1/2003
2. Νίκος Γιαννόπουλος, άρθρο *«Η εμπειρία του Ναυπλίου»,* Η Εποχή 2/2/2003
3. Σίσσυ Βωβού, άρθρο «*Ένας άλλος κόσμος είναι εφικτός.....μόνο αν είναι και φεμινιστικός»,* Η Εποχή 2/2/2003

Δ2.6.16 ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΟΡΟΥΜ ΙΔΡΥΣΗ 31 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ, 1-2 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2003

ΙΔΡΥΘΗΚΕ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΟΡΟΥΜ[1]
ΚΑΛΗ ΑΡΧΗ!

Ήταν για όλους/ες μας μια πρωτόγνωρη εμπειρία. Πολύς ο κόσμος, διαφορετικής πολιτικής ή κοινωνικής προέλευσης κι όμως η συζήτηση ήταν κάτι παραπάνω από δημιουργική, χωρίς ανούσιες εντάσεις, χωρίς πλασματικές και κουραστικές ομοφωνίες, με πλούσιο προβληματισμό, με διαφορετικές προσεγγίσεις, με αρκετή ανεκτικότητα, με παραδοχή του πλουραλισμού και της διαφορετικότητας, με σύνεση...
Ήταν η ιδρυτική του Ελληνικού Κοινωνικού Φόρουμ στο ΜΑΧ του Πολυτεχνείου, το τριήμερο 31 Ιανουαρίου, 1 και 2 Φεβρουαρίου. Πάνω από 2000 άνθρωποι, τελικά, συνίδρυσαν το Φόρουμ. Έβαλαν την υπογραφή τους σε ένα πρωτότυπο εγχείρημα, που δεν είναι κόμμα, δεν είναι παράταξη, δεν είναι μέτωπο, δεν είναι σύμπραξη, αλλά τόπος συνάντησης οργανώσεων, κινήσεων, φορέων, συλλογικοτήτων, πολιτών με κυρίαρχο τον κοινωνικό χαρακτήρα....
Πριν μπει... η τελική «υπογραφή» συνίδρυσης, είχαν προηγηθεί θεματικές συνελεύσεις, ένα μεγάλο εργαστήρι ιδεών, όπου εκατοντάδες άνθρωποι έψαξαν, συζήτησαν και κατέληξαν σε βασικές κατευθύνσεις. Και μετά όλοι/ες μαζί στη συνέλευση του Φόρουμ...
Στη διάρκεια των εργασιών, το προεδρείο ανακοίνωσε νέες εντάξεις στο Φόρουμ από φορείς, από πολλές πόλεις. Στην ιδρυτική συνάντηση, συμμετείχαν πάνω από εκατό πολιτικές, κοινωνικές και συνδικαλιστικές οργανώσεις. Και ακόμα είναι η αρχή. Ταυτόχρονα οι μη κυβερνητικές οργανώσεις Greenpeace, Διεθνής Αμνηστία, Γιατροί χωρίς Σύνορα, ΑΡΣΙΣ και Πολίτες εν Δράση με κοινό τους κείμενο δήλωσαν τη διάθεσή τους να αναζητηθούν κοινοί δρόμοι και τρόποι συνεργασίας με το Φόρουμ.

Και διαφωνίες

Όπως είπαμε και στην αρχή, η ιδρυτική του Φόρουμ δεν έπνιξε τον πλούτο των διαφορετικών απόψεων. Για παράδειγμα, για τον τρόπο συγκρότησης (σε τόπους ή και σε κλάδους) ή και ακόμη και το κείμενο με τις κριτικές επισημάνσεις από τη Σοσιαλιστική Διεθνιστική Οργάνωση Ξεκίνημα, που θεωρεί ότι υπάρχει πολιτική ευθύνη για την αναγγελία από την εξέδρα στο Ναύπλιο των χαιρετισμών των βουλευτών του ΠΑΣΟΚ Αργολίδας. Όπως επίσης η πρόσκληση του Γ. Μανώλη (ΔΑΚΕ) γ.γ. ΓΣΕΕ σαν ένας από τους βασικούς ομιλητές της αντισυνόδου.
Στη διάρκεια του τριημέρου, έκανε παρέμβαση από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Φόρουμ και η γαλλική Attac, ο Κριστόφ Αγκιτόν, ο οποίος στάθηκε ιδιαίτερα στη συνύπαρξη διαφορετικών δυνάμεων μέσα στο κίνημα. Σημείωσε ότι σήμερα έχουν γίνει σημαντικά βήματα προς αυτή την κατεύθυνση και ότι πρέπει να ανοίγουμε συνεχώς παράθυρα επικοινωνίας με τα νέα κινήματα, όπως είναι αυτά των ανέργων και των μεταναστών.
Στο ίδιο μήκος κύματος ήταν και ο Μαν. Γλέζος, ο οποίος ανέφερε ότι στη Γένοβα βαδίσαμε μαζί αλλά δεν μιλάγαμε μεταξύ μας. Στη συνέχεια ο ομιλητής στάθηκε, ιδιαίτερα στις αντιπολεμικές κινητοποιήσεις.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΚΑΙ ΤΙ ΘΕΛΕΙ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΟΡΟΥΜ[2]
ΙΔΡΥΤΙΚΗ ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ
Εισήγηση Ελένης Πορτάλιου 2/2/2003

Το Ελληνικό Κοινωνικό Φόρουμ ιδρύθηκε στις 31 Ιανουαρίου, 1-2 Φεβρουαρίου 2003 στην Αθήνα. Είναι το αποτέλεσμα ανοιχτών δημοκρατικών διαδικασιών, μετά τη συγκρότηση της Πρωτοβουλίας για τη δημιουργία του στις 1-2 Ιουνίου 2002 στη Θεσσαλονίκη, που έφερε σε επαφή χιλιάδες πολίτες, άνδρες και γυναίκες και εκατοντάδες κοινωνικούς φορείς και συλλογικότητες στην Ελλάδα για ν' αντισταθούν από κοινού στη νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση και να οικοδομήσουν ένα άλλον εφικτό κόσμο.
Με την παρουσία στο διεθνές Φόρουμ του Πόρτο Αλέγκρε και την ενεργή, μαζική συμμετοχή στις διαδικασίες του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Φόρουμ, που κατέληξαν στην ίδρυσή του, 6-10 Νοεμβρίου 2002 στη Φλωρεντία, το Ελληνικό Κοινωνικό Φόρουμ αποτελεί την ελληνική συνιστώσα του ευρωπαϊκού και του παγκόσμιου «κινήματος των κινημάτων». Αυτή η οργανική ένταξη στην Ευρώπη και τον κόσμο διαμορφώθηκε με τη φυσική παρουσία χιλιάδων ανθρώπων από την Ελλάδα στο Άμστερνταμ, το Μόναχο, την Πράγα, τη Νίκαια, τη Γένοβα, το Γκέτεμποργκ, τη Γάνδη, τη Σεβίλλη, τις Βρυξέλλες, τη Βιέννη, το Παρίσι, τη Βαρκελώνη, την Κοπεγχάγη, το Μεξικό, την Παλαιστίνη καθώς και με κοινές δράσεις που διαμόρφωσαν δεσμούς κοινότητας και αλληλεγγύης.
Το Ελληνικό Κοινωνικό Φόρουμ αγωνίζεται ενάντια στην Ελλάδα και την Ευρώπη του νεοφιλελευθερισμού, του πολέμου, του ρατσισμού και της καταστολής, ενάντια στη διεθνοποιημένη καπιταλιστική κυριαρχία και τις εθνικές, ευρωπαϊκές και διεθνικές πολιτικές που εξοντώνουν, περιθωριοποιούν και απομυζούν εκατομμύρια ανθρώπων στον κόσμο. Ο νεοφιλελευθερισμός αποτελεί το σύγχρονο πρόσωπο του καπιταλισμού που στηρίζει την επιβολή και αναπαραγωγή του στους ιμπεριαλιστικούς πολέμους και τις αντιτρομοκρατικές εκστρατείες ταυτόχρονα με τη ληστρική εκμετάλλευση των ανθρώπων και της φύσης.

- Εναντιωνόμαστε στην οικονομία των πολυεθνικών, του κεφαλαίου και των αγορών που αποδιαρθρώνει τους εργαζόμενους ως συλλογικότητες, κατασπαταλά και αποξενώνει τις δυνάμεις της εργασίας, παράγει ανεργία, ελαστικές εργασιακές σχέσεις, λιτότητα, αβεβαιότητα, απορρυθμίζει τα κοινωνικά συστήματα ασφάλισης και καταργεί τον δημόσιο, δωρεάν χαρακτήρα της περίθαλψης και της εκπαίδευσης όλων των βαθμίδων.
- Εναντιωνόμαστε στη δικτατορία των παγκόσμιων αδιαφανών και ανεξέλεγκτων οργανισμών – του ΔΝΤ, του ΠΟΕ και της Παγκόσμιας Τράπεζας γιατί αποτελούν βραχίονες επιβολής των νεοφιλελεύθερων πολιτικών που οδηγούν στην κατάρρευση των εθνικών οικονομιών, στην πείνα και την εξαθλίωση πολλά εκατομμύρια ανθρώπων στον πλανήτη. Ιδιαίτερα εναντιωνόμαστε στις πολιτικές των πολυεθνικών φαρμακοβιομηχανιών που, ελέγχοντας την παραγωγή και διακίνηση των φαρμάκων, καταδικάζουν στις αρρώστιες και τον θάνατο τους λαούς των φτωχών χωρών.
- Εναντιωνόμαστε στον ιμπεριαλισμό και τον πόλεμο που με τη μορφή των αντιτρομοκρατικών εκστρατειών και των προληπτικών επεμβάσεων αποτελούν σήμερα βασικό μέσον πολιτικής.

Εναντιωνόμαστε στην αυτοκρατορία των ΗΠΑ και στη μονοκρατορία του G8 και των ιμπεριαλιστικών χωρών που για την προώθηση των γεωπολιτικών και οικονομικών τους συμφερόντων καταπατούν το διεθνές δίκαιο και ακυρώνουν τον ΟΗΕ, συντηρούν την παντοδυναμία των πολεμικών βιομηχανιών, γενικεύουν την παραγωγή και διασπορά όπλων μαζικής καταστροφής, ισχυροποιούν στρατιωτικούς μηχανισμούς όπως το ΝΑΤΟ, πολλαπλασιάζουν τους στρατούς και ενδυναμώνουν τις αστυνομίες, διεθνοποιούν την καταστολή και τη συρρίκνωση των δημοκρατικών δικαιωμάτων, πυροδοτώντας των εθνικισμό, τον φονταμενταλισμό και τον ρατσισμό. Ιδιαίτερα εναντιωνόμαστε στην γενοκτονία του Παλαιστινιακού λαού από το Ισραήλ και τον πόλεμο των ΗΠΑ και των συμμάχων τους εναντίον του Ιράκ.

- Εναντιωνόμαστε στις πολιτικές καταστολής και ελέγχου της μετανάστευσης, εξαναγκαστικής για τους μετανάστες λόγω αδυναμίας επιβίωσης στις χώρες καταγωγής τους. Ιδιαίτερα εναντιωνόμαστε στην Ευρώπη – φρούριο και τις πολιτικές σε βάρος των μεταναστών στην χώρα μας.
- Εναντιωνόμαστε στην κυνική αδιαφορία για τη γενικευμένη ανατροπή της οικολογικής ισορροπίας στον πλανήτη και την υπονόμευση θεμελιωδών προϋποθέσεων της μελλοντικής επιβίωσης της ανθρωπότητας. Ο νεοφιλελευθερισμός, στο πλαίσιο του ανταγωνισμού και της απρόσκοπτης κερδοφορίας, περιορίζει τις πολιτικές περιβαλλοντικών ελέγχων και καταστρέφει ταχύτατα φυσικούς πόρους μη ανανεώσιμους. Ιδιαίτερα εναντιωνόμαστε στην ασυδοσία των ΗΠΑ που αρνούνται να δεσμευτούν σε οποιοδήποτε πρωτόκολλο για το περιβάλλον, στις πολιτικές για τη γεωργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τις περιβαλλοντοκτόνες πολιτικές των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, των μεγάλων έργων και του αποχαρακτηρισμού πολλών εκατομμυρίων δασικών στρεμμάτων στη χώρα μας. Εναντιωνόμαστε στους τρόπους παραγωγής και διακίνησης των αγαθών και στα πρότυπα διαβίωσης και κατανάλωσης που είναι ασύμβατα με την περιβαλλοντική προστασία και τη δημόσια υγεία και πολύ περισσότερο στη διαστροφή του φυσικού και ζωικού κεφαλαίου και στα μεταλλαγμένα τρόφιμα.
- Εναντιωνόμαστε στις διακρίσεις και την άνιση μεταχείριση λόγω φύλου καθώς και στη νεοφιλελεύθερη ενίσχυση των πατριαρχικών δομών και των σεξιστικών ιδεολογιών που επιδιώκουν να νομιμοποιήσουν τη γυναικεία ανεργία, την ελαστική εργασία και την επέκταση του μη αναγνωρισμένου, απλήρωτου και ανασφάλιστου κοινωνικού έργου των γυναικών. Ιδιαίτερα εναντιωνόμαστε στην αναγκαστική πορνεία και εκμετάλλευση εκατοντάδων χιλιάδων γυναικών και παιδιών σ' ολόκληρο τον κόσμο.
- Εναντιωνόμαστε στην κυριαρχία των ιδεολογικών μηχανισμών του σύγχρονου κράτους που με κέντρο τα ηλεκτρονικά Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης εμπεδώνουν τον σύγχρονο πολιτισμό της καθολικής εμπορευματοποίησης, του ανταγωνισμού, της εγωιστικής εξατομίκευσης και της αποξένωσης από τον άλλο, επιβάλλοντας την ενιαία και άκριτη μη σκέψη. Εναντιωνόμαστε στην αγοραία πολιτιστική ομογενοποίηση και την ισοπέδωση των ιδιαίτερων ταυτοτήτων και διαφορών στην εποχή των πιο εκρηκτικών ανισοτήτων παγκόσμια. Όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι ανεξάρτητα από έθνος, γλώσσα, χρώμα, φύλο, θρησκεία, καταγωγή και διαφορετικοί μεταξύ τους. Επομένως ο ρατσισμός, ο σεξισμός, οι φυλετικές διακρίσεις, η ομοφοβία, πρέπει να πολεμηθούν και ν' αναζητηθούν τα νέα περιεχόμενα της ισότητας, της αδελφότητας και της αλληλεγγύης ανάμεσα στα διαφορετικά υποκείμενα του σύγχρονου κόσμου.

Το Ελληνικό Κοινωνικό Φόρουμ φιλοδοξεί ν' αποτελέσει ένα εγχείρημα, θα μπορούσαμε να πούμε ιστορικής εμβέλειας: θέλει να συμβάλει στην πολιτική έκφραση του κόσμου των αποκάτω και ν' αποτελέσει ένα ισχυρό πόλο αντίστασης στο νεοφιλελευθερισμό στη χώρα μας, ένα νέο πολιτικό πρωταγωνιστή, ένα πολυφωνικό κριτικό συσσωρευτή και πομπό των αξιακών προταγμάτων του νέου εφικτού κόσμου. Αυτό τον σκοπό αξίζει να υπηρετήσουμε με πάθος, γενναιοδωρία και ανοιχτή πολιτική αντίληψη, με πνεύμα εμπιστοσύνης και συντροφικότητας μέσα από δημοκρατικές διαδικασίες που διαμορφώνονται συλλογικά.

Το Ελληνικό Κοινωνικό Φόρουμ είναι τόπος συνάντησης οργανώσεων, κινήσεων, φορέων, συλλογικοτήτων και πολιτών, με κυρίαρχο τον κοινωνικό χαρακτήρα που πραγματοποιούν συγκρούσεις σε όλες τις εκφάνσεις της νεοφιλελεύθερης κυριαρχίας, γενικεύοντας την κριτική και απονομιμοποίησή της και επιδιώκουν τη συνάντηση, την ανταλλαγή και τη συνεργασία σε κοινούς στόχους. Στη βάση του γενικού πλαισίου θέσεων οι πολλαπλές συλλογικότητες προωθούν κοινές δράσεις και οικοδομούν δίκτυα πάνω σε κοινά θέματα. Το Φόρουμ δεν υποκαθιστά τα κινήματα, άλλωστε η δύναμή του στηρίζεται στην ανάπτυξη μαζικών κινημάτων, αλλά είναι κάτι περισσότερο

από ένα συντονιστικό τους: μια χαλαρή σύνθεση σε ανώτερη ποιότητα που φτιάχνεται μέσα στην πολυφωνία και τη συναίνεση και λειτουργεί από το επί μέρους στο γενικό και αμφίδρομα, απελευθερώνοντας δημιουργικές δυνάμεις και στα δύο επίπεδα.
Στο ελληνικό, το ευρωπαϊκό και το διεθνές «κίνημα των κινημάτων» συναντώνται το παραδοσιακό εργατικό κίνημα και τα νέα εργασιακά υποκείμενα των ανέργων και υποαπασχολούμενων με τα αγροτικά κινήματα, το οικολογικό, το γυναικείο και φεμινιστικό, το αντιρατσιστικό, το νεολαϊΐστικο, της εκπαίδευσης, με Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, κινήσεις διανοουμένων, πολιτών και πλήθος άλλα ταξικά ή διαταξικά κινήματα. Εγγεγραμμένα στις κοινωνικές συγκρούσεις κάθε χώρας τα κινήματα αυτά αναγνωρίζονται στο διεθνή χώρο, περνούν τα σύνορα και τις διαχωριστικές γραμμές, αποτελούν πολυπολιτισμικούς τόπους συνάντησης, σφυρηλατούν δεσμούς αλληλεγγύης και φτιάχνουν κώδικες επικοινωνίας στη δράση. Μέσα απ' αυτή την ώσμωση έχουν υπερβεί κατ' αρχήν τους κινδύνους του κορπορατισμού, της ιδιοτέλειας που ελλοχεύει στο μερικό και του κατατεμαχισμού, αναζητώντας κεντρικούς άξονες πολιτικοποίησης. Το επιμέρους δεν είναι προσχηματικό αλλά ουσία που επίπονα κατατείνει στην σύνθεση.
Το Ελληνικό Κοινωνικό Φόρουμ δεν επιζητεί την ομογενοποίηση. Τα κινήματα, οι κοινωνικές και πολιτικές συλλογικότητες και τα άτομα έχουν διαφορές και δεν παραιτούνται από την ιδιαίτερη ταυτότητά τους. Η συναίνεση που επιδιώκεται για να προκύψουν οι κοινοί τόποι δεν σημαίνει ομοφωνία ή κατάργηση των διαφορών και των συγκρούσεων. Αλλά οι τελευταίες δεν αποπροσανατολίζουν από τον κύριο στόχο της δυναμικής συνάντησης των κοινωνικών και πολιτικών υποκειμένων που θα διαθέτουν το κρίσιμο μέγεθος αντιπαράθεσης στη νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση. Το όραμα ενός άλλου εφικτού κόσμου υπάρχει στις σημερινές συνθέσεις που παραπέμπουν στην εικόνα μιας πλουραλιστικής δημοκρατικής κοινωνίας με συνοχή.
Η δημοκρατία και η άμεση συμμετοχή που αποτελούν τη μοναδική οδό πρόσβασης στην πολιτική και επιτρέπουν την ανάπτυξη ατομικών και συλλογικών πρωτοβουλιών είναι οι θεμελιώδεις καταστατικές αρχές λειτουργίας του Ελληνικού Κοινωνικού Φόρουμ. Επιμένουμε στη συσσώρευση συλλογικοτήτων και ταυτόχρονα στη φυσική παρουσία του μεγαλύτερου δυνατού αριθμού ατόμων, που συνεργάζονται και συναποφασίζουν.

ΚΑΙ ΜΕ ΤΗ ....ΒΟΥΛΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΟΡΟΥΜ[3]

Μπορεί από σήμερα να υπάρχει και με τη...βούλα το Ελληνικό Κοινωνικό Φόρουμ αλλά στην πραγματικότητα αυτό γεννήθηκε στο Ναύπλιο, όπου διακόσιες περίπου συλλογικότητες και χιλιάδες άνθρωποι, συναντήθηκαν στους δρόμους της πόλης με τα πανό και τις σημαίες τους. Δεν είναι μικρή υπόθεση να συναντιούνται σε μια διαδήλωση, αγρότες, άνεργοι, φεμινίστριες, βιοκαλλιεργητές, οικολόγοι, αντιεξουσιαστές, κομμουνιστές, φοιτητικές κινήσεις, συνδικάτα, κινήσεις για τα δικαιώματα, μουσικά σχήματα, δημοτικές παρατάξεις για να διαμαρτυρηθούν, να εκφράσουν τη δική τους άποψη για την εργασία, να κάνουν τη δική τους σύνοδο – απάντηση στην επίσημη σύνοδο των υπουργών.
Από την Παρασκευή στο Πολυτεχνείο αυτός ο κόσμος συνιδρύει το Φόρουμ. Και το συνιδρύει με τις όποιες αντιθέσεις, με τις διαφορές που υπάρχουν, με τις επιφυλάξεις αλλά και τις συμφωνίες, τις κοινές δραστηριότητες, τη σημαντική εμπειρία των οκτώ μηνών που υπάρχει η Πρωτοβουλία για το Ελληνικό Κοινωνικό Φόρουμ. Οκτώ μήνες έντονου προβληματισμού από ένα κόσμο που αναζητούσε τόπο συνάντησης, από ένα κόσμο που βρίσκεται στην όχθη μια διαφορετικής αντίληψης για τη ζωή και την κοινωνία. Το Φόρουμ είναι τόπος συνάντησης, συλλογικότητες και ανένταχτοι-ες προσέρχονται με την ιδιαιτερότητα, την πολυμορφία και τα χαρακτηριστικά τους. Δεν συνιδρύουν κόμμα, δε φτιάχνουν παράταξη, δεν κατασκευάζουν ένα αόρατο μέτωπο, δεν επιχειρούν το μεγάλο κόλπο. Το Φόρουμ δεν είναι τίποτε από όλα αυτά. Αλλά ταυτόχρονα το Ε.Κ.Φ είναι μια νέα ελπίδα για όλους εμάς που ονειρευόμαστε ένα διαφορετικό κόσμο, χωρίς πολέμους, κοινωνικές αδικίες, ανισότητες και ρατσισμό. Η νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση έχει πλέον αντίπαλο. Ή για να το πούμε καλύτερα, έχει αντιπάλους. Ο καθένας/μια με τον τρόπο του/της και όλοι/ες μαζί με αυτό που τώρα ανιχνεύουμε, με του τρόπους που ανακαλύψαμε και συνεχώς από κοινού θα ανακαλύπτουμε.
Εκατοντάδες προσπάθειες από όλη την Ελλάδα βρίσκονται ήδη στην Αθήνα και συζητούν για τη φυσιογνωμία του Φόρουμ, για τον τρόπο λειτουργίας του, για τις επόμενες καμπάνιες, για τις αντιπολεμικές δραστηριότητες.

Η Εποχή σήμερα «φιλοξενεί» πρώτες σκέψεις ανθρώπων και συλλογικοτήτων για το Ελληνικό Κοινωνικό Φόρουμ.
Συλλογικοτήτων που μετέχουν και συνιδρύουν το ΕΚΦ αλλά και κάποιων άλλων που διατηρούν τις επιφυλάξεις τους και αναζητούν δρόμους συνεργασίας και συντονισμού των κινηματικών πρωτοβουλιών.

Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΜΝΗΣΤΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΟΡΟΥΜ[4]

Κωστής Παπαϊωάννου, Πρόεδρος του Ελληνικού Τμήματος της Διεθνούς Αμνηστίας

Η Διεθνής Αμνηστία βρίσκεται κοντά στα κοινωνικά κινήματα που αποκτούν τα τελευταία χρόνια νέα δυναμική.
Συμμετέχει στο Πόρτο Αλέγκρε και στη Φλωρεντία συζητά και παντρεύει τη δική της θεματολογία με τη θεματολογία άλλων οργανώσεων και φορέων. Τα ανθρώπινα δικαιώματα εξάλλου δεν μπορούν να λείψουν από καμιά σοβαρή συζήτηση για το μέλλον του πλανήτη.
Η νέα δυναμική του κινήματος αυτού έρχεται σε μια σοβαρή καμπή της Διεθνούς Αμνηστίας. Με αργές διαδικασίες και μακροχρόνια εσωτερικό διάλογο, αλλά πάντα με σεβασμό στις βασικές αρχές που πρέπει να έχει ένα παγκόσμιο και πολυπολιτισμικό κίνημα ανθρώπινων δικαιωμάτων, έχουμε δρομολογήσει το άνοιγμα της δράσης μας έτσι που σταδιακά να καλύψει και μια ουσιαστικότερη παρέμβαση στα οικονομικά, πολιτιστικά και κοινωνικά δικαιώματα. Άλλος ένας λόγος για να συμπορευόμαστε με το Παγκόσμιο Κοινωνικό Φόρουμ και άλλες παραπλήσιες δομές. Με την ίδια λογική είμαστε κοντά και στο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Φόρουμ. Μας ενδιαφέρει ο διάλογος για την ίδρυσή του. Μας ενδιαφέρει να γίνει η δράση μας μέρος της θεματολογίας του φόρουμ. Και πώς αλλιώς μπορεί να είναι; Πως μπορούμε να μη συζητήσουμε για την Ευρώπη – φρούριο και τα συνεχή πλήγματα κατά του ασύλου; Πως μπορούμε να μη δράσουμε κατά της περιστολής των ανθρώπινων δικαιωμάτων στο όνομα της ασφάλειας;
Στην πορεία αυτή πρέπει να νικήσουμε και αμοιβαίες καχυποψίες που δυσκολεύουν την προσέγγιση. Αυτό μπορεί να γίνει μόνο με σεβασμό στην ιδιαιτερότητα του κάθε φορέα και χωρίς προσπάθειες «επικαλύψεων». Οι θέσεις μας δεν είναι ταυτόσημες, το ίδιο και οι πρακτικές μας. Αν όμως τις συνδυάσουμε, μπορούμε να μιλάμε για ένα φόρουμ που θα προωθήσει τις κοινές θέσεις, των φορέων που το απαρτίζουν και το στηρίζουν.

«ΑΡΣΙΣ»
Ο ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ ΔΕΝ ΗΡΘΕ ΑΠΟ ΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟ[5]

Νίκος Γαβαλάς, μέλος του ΔΣ της κοινωνικής υποστήριξης νέων «Άρσις»

Πιστεύω ότι είναι ένα μεγάλης σημασίας γεγονός αυτή η κινητοποίηση των οργανώσεων, των κοινωνικών ομάδων και των συσπειρώσεων των πολιτών, προκειμένου να έχουν μια παρέμβαση στο κοινωνικό και πολιτικό γίγνεσθαι, να έχουν κάποιες θέσεις γύρω από τα προβλήματα τα οποία απασχολούν την κοινωνία και την οικονομία σε εθνικό, ευρωπαϊκό και σε παγκόσμιο επίπεδο.
Ειδικότερα τώρα για κοινωνικές οργανώσεις, όπως η δική μας, οι οποίες καθημερινά δουλεύουν με τις συνέπειες ενός συστήματος κοινωνικής αδικίας και ανισότητας – με τα προβλήματα δηλαδή που δημιουργεί σε πολλές ομάδες πληθυσμού σπρώχνοντάς τες στη φτώχεια, τον αποκλεισμό, την περιθωριοποίηση, την εγκληματικότητα - η προσέγγιση των ζητημάτων, που αφορούν γενικότερα τη λογική, τη φιλοσοφία και την ηθική του κοινωνικού μας συστήματος, είναι ιδιαίτερης σημασίας.
Με λίγα λόγια κάνοντας δράση για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού δε θα πρέπει να ξεχνάμε – ούτε εμείς που είμαστε υποκείμενα των δράσεων αυτών ούτε εκείνοι που είναι ωφελούμενοι από αυτές – ότι ο αποκλεισμός δεν είναι ένα φαινόμενο που ήρθε από τον ουρανό αλλά είναι απόρροια μιας λογικής η οποία διαπερνά το ίδιο το πολιτικοκοινωνικό μας σύστημα. Ευχής έργο θα ήταν η μεγαλύτερη πολιτικοποίηση των οργανώσεων και των ομάδων που στηρίζουν κάποιες μειονεκτούσες ομάδες, ώστε η δουλειά τους να επιδρά ουσιαστικά και στην κατεύθυνση της αλλαγής της γενικότερης κατάστασης. Σαφώς υπάρχει η ανθρωπιστική διάσταση αλλά θα πρέπει αυτή να γίνει και μια πολιτική αντίληψη στην κατεύθυνση των επιθυμητών αλλαγών στο σύστημα.
Πιστεύουμε ότι χρειάζεται αρκετή δουλειά για να φτάσουμε στο επίπεδο της συνειδητότητας αυτής και οπωσδήποτε η δημιουργία του Κοινωνικού Φόρουμ αποτελεί ένα πολύ θετικό βήμα στην κατεύθυνση αυτή.

Ευχόμαστε να πετύχει αυτό το κίνημα και μέσα από αυτό οργανώσεις, όπως η δική μας, να ωριμάσουν ακόμα περισσότερο και να διεκδικήσουν πιο δυναμικά αλλαγές.

Η ΟΜΑΔΑ ΛΕΣΒΙΩΝ ΑΘΗΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ Ε.Κ.Φ[6]

Α.Ψ, μέλος της Ομάδας

Με μεγάλη χαρά και πολλές προσδοκίες καλωσορίζουμε την επίσημη ίδρυση του Ελληνικού Κοινωνικού Φόρουμ.

Στο Ναύπλιο το κίνημα έδειξε ότι διαθέτει μια πολύ μεγάλη δυναμική και ότι μπορεί να σηκώσει τους ανθρώπους από τους καναπέδες και να δώσει κίνητρο σε κοινωνικές ομάδες που ίσως δεν θα έπαιρναν μέρος κάτω από κομματικές ομπρέλες και σχήματα.

Πρέπει να γίνει κατανοητό ότι οι διεκδικήσεις και οι τρόποι αγώνα χρειάζονται μια νέα οπτική και ένα σύγχρονο τρόπο προβολής τους για να μπορέσουν να γίνουν αποδεκτοί από τη σημερινή νέα γενιά. Ας μιλήσουμε πολιτικά με τη γλώσσα της καρδιάς και της φαντασίας, ας μιλήσουμε για την τυραννία της καθημερινότητας με τη γλώσσα της καθημερινότητας. Ας αλλάξουμε εμείς πριν απαιτήσουμε τον Παράδεισο. Η αποδοχή γυναικών και ανδρών ομοφυλόφιλων ας είναι ένα πρώτο βήμα γι' αυτή την αλλαγή. Και καλό είναι να σημειώσουμε ότι ομοφυλόφιλοι υπάρχουν σε όλους τους κοινωνικούς και πολιτικούς σχηματισμούς μόνο που δεν είναι ορατοί. Και όποιος νομίζει ότι δεν είναι πολιτικό θέμα το ότι εγώ, που σας μιλώ, δεν μπορώ να υπογράψω αυτό το κείμενο παρά μόνο με δύο αρχικά ας το ξανασκεφτεί.

ΦΟΡΟΥΜ ΑΛΒΑΝΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ[7]

Κι όμως κινείται....

Δέκα χρόνια μετά την κατάρρευση των δικτατορικών καθεστώτων του Ανατολικού μπλοκ, ο δογματικός σταλινισμός απονομιμοποιήθηκε στη συνείδηση του κόσμου ως η μόνη ορθόδοξη έκφραση του ριζοσπαστισμού, του ανθρωπισμού και της διεκδίκησης ελευθερίας στον ευρύτερο χώρο της αριστεράς.

Έπρεπε να περάσει μια δεκαετία για να ξεκινήσει το Σιάτλ μέσα στη καρδιά των ΗΠΑ, ένα κίνημα αμφισβήτησης, ριζοσπαστικής και δημιουργικής αντίδρασης, ένα κίνημα ελευθερίας και δικαιοσύνης, το κίνημα των κινημάτων. Μέσα σε αυτή την πανδαισία απόψεων και ρευμάτων κανείς δεν είναι πρώτος ή τελευταίος, τίποτε δεν είναι πιο σημαντικό από τα άλλα, κανείς δεν περισσεύει και όλοι είναι ευπρόσδεκτοι! Μέσα σε αυτό το ζωντανό μεταβαλλόμενο κίνημα, αλλά καθόλου κακό, κανείς δεν πρεσβεύει την ορθοδοξία, κανείς δεν κατέχει τα ηνία, κανείς δεν είναι σύμβολο ή αυθεντία. Όλοι κρινόμαστε και παίρνουμε την αξία μας από τη μέγιστη αρετή που είναι ο αγώνας για ελευθερία, δικαιοσύνη, ισότητα.

Το Φόρουμ Αλβανών Μεταναστών έχει ιδρυθεί και λειτουργήσει πάνω στην ίδια φιλοσοφία. Αγωνίζεται εδώ και πέντε χρόνια ενάντια στην αντιμεταναστευτική πολιτική του ελληνικού κράτους και της Ε.Ε., ασπάζεται και εκφράζει την αλληλεγγύη του στον αγώνα των χωρών του Τρίτου Κόσμου ενάντια στην εκμετάλλευση και την νεοαποικιοκρατία, χαιρετίζει την προσπάθεια για τη δημιουργία του Ελληνικού Κοινωνικού Φόρουμ και τη στηρίζει.

ΜΙΑ ΕΝΩΣΗ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ[8]

Κάτια Γέρου, ηθοποιός

Νομίζω ότι το Ελληνικό Κοινωνικό Φόρουμ θα γίνει στο μέλλον ένα σπουδαίο κέντρο αναφοράς για τις προοδευτικές δυνάμεις και τα κινήματα της χώρας μας και της Ευρώπης. Αποτελεί ένα πολύ δημιουργικό πρότυπο προβληματισμού και δράσης. Θεωρητικά όλοι/ες συμφωνούμε να ενώσουμε τη φωνή μας με άλλες φωνές με τις οποίες πολλά μας συνδέουν. Αυτό πρέπει να γίνει πράξη. Μέσα από το Ελληνικό Κοινωνικό Φόρουμ αντιλαμβανόμαστε ότι τα προβλήματα είναι κοινά και μεγάλα. Αν δεν αφυπνιστούμε, δημιουργώντας σχέσεις αλληλεγγύης σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, για να τα αντιμετωπίσουμε, το μέλλον θα είναι ζοφερό. Τρόποι συλλογικής δράσης, όπως αυτοί που

καλλιεργούνται στο πλαίσιο των φόρουμ διεθνώς, μπορούν να στηρίξουν την ελπίδα ότι η φτώχεια, οι άθλιες συνθήκες ζωής, ο πόλεμος και η οικολογική καταστροφή δεν αποτελούν αιώνια δεινά: «ένας άλλος κόσμος είναι εφικτός». Η συνάντηση της Θεσσαλονίκης μπορεί να αποτελέσει μια σπουδαία ευκαιρία για τους καλλιτέχνες να συμβάλλουν με ευφάνταστους και πρωτότυπους τρόπους σε μια μεγάλη γιορτή διεκδίκησης.

ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ ΤΗΣ ΣΥΝΥΠΑΡΞΗΣ[9]
Νένα Βενετσάνου, συνθέτρια – τραγουδίστρια

Το Φόρουμ είναι απόδειξη ότι οι προοδευτικές δυνάμεις της κοινωνίας βρίσκουν το δρόμο της συνύπαρξης. Στη Γένοβα και στη Φλωρεντία ζήσαμε τη δύναμη της μαζικής παρουσίας και δράσης ενάντια στην ισοπέδωση των αξιών της αριστεράς. Αξίες που εναντιώνονται στον πόλεμο και στο ρατσισμό. Τα αποτελέσματα δεν διαφαίνονται ακόμα, θεραπεύουν όμως κάποιες πληγές στις συνειδήσεις και αυτό είναι το ζητούμενο προς το παρόν. Οι ζυμώσεις και οι αναλύσεις που συντελούνται στη βάση και που ορίζονται από την εμπειρία αυτής της συμμετοχής εξακολουθούν να είναι περιορισμένης εμβέλειας σε πολιτικό και θεωρητικό επίπεδο. Γι' αυτό στη συνδιάσκεψη θα ξεκινήσει ο διάλογος με τις κοινωνικές ομάδες που συμμετέχουν ώστε το Ελληνικό Κοινωνικό Φόρουμ να συνθέσει και να μεταδώσει τα σημαντικά μηνύματα της εποχής μας για έναν άλλο εφικτό κόσμο.

ΑΝ ΟΛΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΕΔΙΝΑΝ ΤΑ ΧΕΡΙΑ[10]
Εύα Κοταμανίδου, ηθοποιός,

Εδώ που φτάσαμε δεν πάει άλλο! Η μόνη ελπίδα του κόσμου μας αλλά και της ζωής επαφίεται στα χέρια και τις συνειδήσεις των υπεύθυνων πολιτών, με την πλήρη έννοια της λέξης. Σημαντικές κοινωνικές, ηθικές, πολιτιστικές αξίες και τα δίκαια των λαών απειλούνται. Εύχομαι το ελληνικό τμήμα του Παγκόσμιου Κοινωνικού Φόρουμ να παίξει σημαντικό εθνικό και διεθνή ρόλο. «Αν όλα τα παιδιά του κόσμου έδιναν τα χέρια...» θα ζούσαμε σ' έναν άλλο κόσμο καλύτερο. Η δημιουργία του φόρουμ φαίνεται να γεννά αυτή τη νέα ελπιδοφόρα προοπτική!

Παραπομπές
1. Άρθρο, εφημ. Η Εποχή 2/2/2003
2.Τμήμα της εισήγησης δημοσιεύτηκε εφημ. Η Εποχή 2/2/2003
3.Άρθρο, εφημ. Η Εποχή 2/2/2003
4. Δημοσιεύτηκε στην εφημ. Η Εποχή 2/2/2003
5. ο.π
6. ο.π
7. ο.π
8. ο.π
9. ο.π
10. ο.π

Δ2.6.17 ΤΟ ΑΝΤΙΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΕΝΑΝΤΙΩΝΕΤΑΙ ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΤΟΥ ΙΡΑΚ, 2003

Η πρώτη φάση του πολέμου στο Ιράκ ξεκινά στις 20 Μαρτίου 2003 με την εισβολή των Αμερικανικών και Βρετανικών δυνάμεων στη Βαγδάτη και ολοκληρώνεται με την πτώση της πόλης στα τέλη Απριλίου 2003.
Παράλληλα με όλες τις άλλες αντιπολεμικές πρωτοβουλίες, που αναλήφθηκαν σε τοπικό και εθνικό επίπεδο υπήρξαν κάποιες μέρες κλειδιά στη διάρκεια των οποίων το Παγκόσμιο Κοινωνικό Φόρουμ οργάνωσε ταυτόχρονες διαδηλώσεις σε εκατοντάδες πόλεις στον κόσμο. Εκατομμύρια άνθρωποι μοιράστηκαν την κοινή αίσθηση του ανήκειν σ' ένα παγκόσμιο δίκτυο πόλεων και έστειλαν το δικό τους μήνυμα ειρήνης, μετέχοντας σε μια παγκόσμια δημόσια σφαίρα, η οποία εκφράστηκε χωρικά στο

δημόσιο χώρο. Δεν επρόκειτο μόνο για μια αντιπολεμική διαμαρτυρία. Επρόκειτο για ένα εναλλακτικό νόημα των πόλεων, οι οποίες προβάλλονται σήμερα ως ανταγωνιστικοί μεταξύ τους πόλοι και διαχωρίζονται στο πλαίσιο του νεοφιλελεύθερου καπιταλισμού. Ακριβώς όπως «ένας άλλος κόσμος είναι εφικτός» βασικό σύνθημα του αντί παγκοσμιοποιητικού κινήματος έτσι και μια άλλη αντίληψη της ενότητας και του μη αποκλεισμού ανάμεσα στις πόλεις και σε κάθε πόλη ιδιαίτερα, είναι, επίσης, εφικτή.



Μαθητές /τριες στο αντιπολεμικό συλλαλητήριο στην Αθήνα







Δ2.6.18 ΣΥΝΟΔΟΣ ΥΠΟΥΡΓΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ, ΛΑΓΟΝΗΣΙ, 3-4 ΜΑΙΟΥ 2003

ΚΑΛΕΣΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΚΙΝΗΣΕΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΓΙΑ ΚΟΙΝΗ ΔΡΑΣΗ ΣΤΗ ΣΥΝΟΔΟ ΤΩΝ ΥΠΟΥΡΓΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΤΗΣ Ε. Ε.

Στις 3 και 4 Μαΐου 2003 θα πραγματοποιηθεί στο Λαγονήσι η άτυπη σύνοδος των Υπουργών Περιβάλλοντος της Ευρωπαϊκής Ένωσης κι ενώ η στρατιωτική εισβολή Η.Π.Α – Βρετανίας στο Ιράκ θα έχει επιφέρει, μαζί με τις εκατόμβες των νεκρών Ιρακινών, μια μεγάλη οικολογική καταστροφή, που ξεπερνά τα όρια της εμπόλεμης ζώνης και υποθηκεύει τη μελλοντική επιβίωση των πληθυσμών της περιοχής.

Ο πόλεμος, δηλαδή η στρατιωτικοποιημένη μορφή πολιτικής, επανέρχεται στον 21ο αιώνα και με την γενίκευση των υπερσύγχρονων οπλικών συστημάτων προκαλεί μαζικές καταστροφές υποδομών, οικισμών και πολιτισμών και οδηγεί σε ερήμωση και μη αναστρέψιμη ρύπανση τεράστιες εκτάσεις στον κόσμο.
Ταυτόχρονα, το παγκοσμιοποιημένο πρότυπο παραγωγής και κατανάλωσης, που στηρίζεται στην εκμετάλλευση των ανθρώπων και της φύσης, προσλαμβάνοντας επιθετικότερες νεοφιλελεύθερες διαστάσεις, εξαντλεί σε καιρό ειρήνης τις βάσεις της οικολογικής ισορροπίας του πλανήτη. Στο βωμό του κέρδους, του ανταγωνισμού και της αγοράς θυσιάζονται οι πολιτικές που διασφαλίζουν τη βιωσιμότητα του περιβάλλοντος, το οποίο εκποιείται όπως οποιοδήποτε άλλο εμπόρευμα.
Οι Υπουργοί Περιβάλλοντος της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα συναντηθούν στην Αθήνα την ώρα που στα Βαλκάνια με τον πόλεμο στην Γιουγκοσλαβία έχουν διασκορπιστεί τόνοι απεμπλουτισμένου ουρανίου, στις στρατιωτικές βάσεις της Ευρώπης διακινούνται πυρηνικά και χημικά όπλα, η πυρηνική ενέργεια παραμένει σε χρήση, το πρωτόκολλο του Κιότο προσκρούει στην αντίδραση των Η.Π.Α, η ασφάλεια των τροφίμων και η δημόσια υγεία διακυβεύονται με τις διοξίνες, τις ακατάλληλες ζωοτροφές και τα μεταλλαγμένα, οι αγροτικές περιοχές ερημώνονται ή μολύνονται από τη χρήση ρυπογόνων και εξαντλητικών τρόπων καλλιέργειας, τα διεθνή δίκτυα μεταφορών και τα γιγαντιαία έργα καταστρέφουν και αποδομούν το φυσικό και αστικό τοπίο.
Οι Υπουργοί Περιβάλλοντος της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα συναντηθούν στην Αθήνα με προεδρεύουσα την υπουργό ΠΕΧΩΔΕ της Ελληνικής Κυβέρνησης την ώρα που στην Ελλάδα η δημόσια περιουσία παραδίδεται στους ιδιώτες, τα δάση αποχαρακτηρίζονται, οι ελεύθεροι χώροι οικοδομούνται, ρυπογόνες εστίες απειλούν κατοικημένες περιοχές και τα έργα των Ολυμπιακών Αγώνων συμπυκνώνουν μια γενικευμένη, μαζικής κλίμακας επίθεση στο περιβάλλον της Αττικής, απομυζώντας ταυτόχρονα κοινωνικούς πόρους και οδηγώντας στην περιστολή δημοκρατικών και εργασιακών δικαιωμάτων.
Οι συνεργαζόμενοι φορείς, ομάδες, κινήσεις, πρωτοβουλίες πολιτών και άτομα που έχουμε αγωνιστεί για μικρά ή μεγάλα, μερικά ή καθολικά προβλήματα που αφορούν το περιβάλλον, θα ενώσουμε τις δυνάμεις μας για να υποδεχθούμε αγωνιστικά τους Υπουργούς Περιβάλλοντος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μέσα από την προβολή της περιβαλλοντικής και οικολογικής κρίσης, όπως την έχουμε προσεγγίσει από τα ειδικά ή γενικά θέματα, που αποτέλεσαν αντικείμενα δράσεων και παρεμβάσεών μας, θ΄ αναδείξουμε τους κοινούς και ιδιαίτερους τόπους συνάντησης των περιβαλλοντικών κινημάτων στην Ελλάδα και την Ευρώπη και θ΄ αρθρώσουμε το πολύπτυχο των αιτημάτων μας.
Είμαστε αντίθετοι στην πολιτική της Ελληνικής Κυβέρνησης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το περιβάλλον. Θ' αγωνιστούμε για να σταματήσουν η υποβάθμιση και ο αφανισμός της ανθρώπινης ζωής και της ζωής γενικότερα, η εκμετάλλευση, η λεηλασία της φύσης και η περιβαλλοντική καταστροφή στη χώρα μας, την Ευρώπη και τον κόσμο.










Δ2.6.19 ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΟΡΥΦΗΣ ΤΩΝ 15 ΗΓΕΤΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ, ΠΟΡΤΟ ΚΑΡΑΣ, ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ, 20 - 21 ΙΟΥΝΙΟΥ 2003





Οι ηγέτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που συνήλθαν για τη σύνοδο κορυφής στις 20-21 Ιουνίου 2003 στο Πόρτο-Καρράς της Χαλκιδικής, βρέθηκαν αντιμέτωποι με δεκάδες χιλιάδες διαδηλωτών οι οποίοι κατήγγειλαν τις πολιτικές που εφαρμόζονται σε βάρος των λαών στο όνομα της παγκοσμιοποίησης. Το «Ελληνικό Κοινωνικό Φόρουμ» και «Η Δράση Θεσσαλονίκη 2003» ανέφεραν ότι υπολογίζουν να κινητοποιήσουν 50.000 διαδηλωτές εκτός Θεσσαλονίκης και ανάλογο αριθμό από την πόλη. Σε χιλιάδες αναφέρθηκαν και οι άλλες οργανώσεις που έλαβαν μέρος. Το πλήθος των διαδηλωτών δεν μπόρεσε να προσεγγίσει το Πόρτο Καρράς στο σύνολό του, πολλές χιλιάδες παρέμειναν σε απόσταση, πάντως η Σύνοδος κυκλώθηκε από μεγάλο πλήθος.

Το Ελληνικό Κοινωνικό Φόρουμ σε συνεργασία με ΓΣΕΕ, ΑΔΕΔΥ και άλλους φορείς πραγματοποίησαν την παραμονή της συνόδου διαδήλωση στη Θεσσαλονίκη αλλά και πολιτική συνάντηση με σχετικές συζητήσεις.

Δ2.6.20 2ο ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΟΡΟΥΜ, ΠΑΡΙΣΙ, ΓΑΛΛΙΑ, 13-16 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2003 [1]











Το 2ο ΕΚΦ στο Παρίσι επιβεβαίωσε την πολλαπλότητα, μαζικότητα και πολυχρωμία του αντιπαγκοσμιοποιητικού κινήματος που πρωτοείδαμε στη Γένοβα. Επιβεβαίωσε ότι βρισκόμαστε μέσα σ' ένα κίνημα που συσσωρεύει τις αντιστάσεις και δημιουργεί χώρους για νέους αγωνιστές /τριες.
Η ανάπτυξη του κινήματος γίνεται με ένα τρόπο «ριζωματικό» υπόγεια, υπόκωφα αλλά ζωντανά και πραγματικά, μέσα στα πάθη και τις ανάγκες. Δεν είναι οι πασαρέλες των κεντρικών τραπεζιών, οι διανοούμενοι και αρχηγοί κομμάτων που δίνουν την κατεύθυνση του κινήματος. Είναι τα δίκτυα που μεγαλώνουν και συγκροτούν αρμούς σε όλη την ήπειρο, οι αντιπολεμικές καμπάνιες που γίνονται όλο και πιο πλανητικές, η κινητικότητα και οι συναντήσεις που διαπερνούν τα σύνορα, αυτά είναι που συγκροτούν το σώμα του κινήματος. Είναι οι δεκάδες σεμινάρια και εργαστήρια που προσφέρουν ανταλλαγή, πληροφορίες, συναίσθημα, κατανόηση, νέες ιδέες και υποκειμενικότητα.
Ένα σοβαρό ζήτημα είναι η σχέση με τα συνδικάτα. Είναι στο χώρο του Φόρουμ αλλά δεν μετέχουν στο γενικότερο συντονισμό. Τελικά συνδικάτα και κοινωνικά κινήματα επαναπροσεγγίζουν καθώς αποφασίστηκε μια ημερομηνία κοινωνικής δράσης για την υπεράσπιση των κοινωνικών δικαιωμάτων. Στο θέμα της αντίθεσης στο Ευρωσύνταγμα ορισμένα συνδικάτα όπως η CGT δεν συμφωνούν ενώ πολλά άλλα συντάσσονται με τη θέση της αντιπαράθεσης.
Η διεύρυνση του Φόρουμ παραμένει ανοιχτό ζήτημα. Χρειάζεται να διευρυνθεί γεωγραφικά προς την Ανατολή και τα Βαλκάνια, κοινωνικά προς τους αποκλεισμένους της επισφαλούς απασχόλησης και τους μετανάστες











ΑΠΟ ΤΗ ΦΛΩΡΕΝΤΙΑ ΣΤΟ ΠΑΡΙΣΙ, 13-16 Νοεμβρίου 2003[2]

Με τη συνέλευση των κινημάτων στις 16 Νοεμβρίου 2003 έληξε το δεύτερο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Φόρουμ που ακολούθησε το ιδρυτικό της Φλωρεντίας και πραγματοποιήθηκε στο Παρίσι.
Από τα στοιχεία που έδωσε η οργανωτική επιτροπή υπήρξαν 60.000 συμμετέχοντες/ουσες σε όλες τις διαδικασίες του Φόρουμ τις 4 ημέρες: στα 272 σεμινάρια, στα πάνω από 300 εργαστήρια, στα 55 κεντρικά τραπέζια και σε πολλές συνελεύσεις.
Η συζήτηση ήταν πολύ πλούσια και πολύ ριζοσπαστική. Η αυτοοργάνωση σε πρώτο πλάνο. Η κατεύθυνση για δικτυώσεις μεταξύ κινημάτων, συνδικάτων, συλλογικοτήτων σε επιμέρους αλλά και σε κεντρικά ζητήματα αντιπαράθεσης με τον νεοφιλελευθερισμό, τον πόλεμο, τον ρατσισμό και οι εναλλακτικές προτάσεις αυτών των δικτύων για μια άλλη Ευρώπη, φαίνεται ότι ήταν πολύ πιο έντονη από τη Φλωρεντία, όπου είχε γίνει η αρχή. Έγινε φανερό ότι η ουσία του Φόρουμ περνά από άλλους δρόμους και όχι από τις κεντρικές συζητήσεις, οι οποίες είναι βεβαίως ενδεικτικές των κατευθύνσεων πάλης.
Μπορούμε να σημειώσουμε ως σημαντικά γεγονότα τη μεγάλη συμμετοχή από χιλιάδες οργανώσεις και συλλογικότητες - από το επίπεδο γειτονιάς μέχρι μεγάλα συνδικάτα και ευρωπαϊκές οργανώσεις, από φεμινιστικά δίκτυα μέχρι πολλές και διαφορετικές συλλογικότητες μεταναστών/τριών, από «χωρίς χαρτιά» μέχρι άνεργους, άστεγους και ΜΚΟ. Από αντιιμπεριαλιστές - αντικαπιταλιστές μέχρι την κοινωνία των πολιτών. Από τους Βάσκους μέχρι την Παλαιστίνη
Τεράστιος πλούτος που ξεπέρασε τη Φλωρεντία. Από την άλλη πλευρά η κινηματική αύρα που έπνεε στην Φλωρεντία με βάση το τότε αντιπολεμικό κίνημα δεν ήταν το ίδιο έντονη στο Παρίσι. Αυτό οφείλεται στην πολυδιάσπαση των χώρων που βρίσκονταν σε αποστάσεις αρκετά μεγάλες ώστε να χάνεται το ενιαίο και μαζί η δυνατότητα συνεύρεσης. Ήταν επιλογή των Γάλλων να φτάσει το φόρουμ και στα προάστια. Δεν δόθηκε η ίδια βαρύτητα στη δυναμική στιγμή συνάντησης όλων «για μια άλλη Ευρώπη σε έναν άλλο κόσμο», που ήταν η μεγάλη διαδήλωση. 100.000 άνθρωποι συμμετείχαν στο Παρίσι 1.000.000 στη Φλωρεντία. Επιπλέον, ήταν εμφανώς μικρότερη η συμμετοχή μεγάλων συνδικάτων στη διαδήλωση, για λόγους που συνδέονται με την απόρριψη από το «κίνημα των κινημάτων» του Ευρωσυντάγματος.
Η συμμετοχή του Ελληνικού Κοινωνικού Φόρουμ ήταν ποιοτικά αναβαθμισμένη σε σχέση με τη Φλωρεντία. Αρκετοί ομιλητές/τριες σε σημαντικά κεντρικά θέματα (π.χ. Ευρωσύνταγμα, εργασιακά, δικαιώματα), συμμετοχή σε σημαντικές δικτυώσεις (γυναίκες, υγεία, παιδεία, βάσεις, τοπικά φόρα) αλλά και σε σεμινάρια στα οποία δεν προέκυψαν μεν άμεσες προτεραιότητες προχώρησε όμως η συζήτηση (Βαλκάνια, ρατσισμός, μετανάστριες, κ.α.) καθώς και μια ζωντανή παρουσία στη διαδήλωση.
Εν κατακλείδι, είναι σαφές πλέον ότι αυτή τη δυναμική κανείς δεν μπορεί να την αγνοήσει. Ούτε οι «φίλοι» ούτε οι αντίπαλοι. Αν υπάρχει ελπίδα για κάτι κοινωνικά απελευθερωτικό, θα έρθει μέσα από το κίνημα των κινημάτων και τις διαδικασίες του.
Να σημειώσουμε και μια αλλαγή ορολογίας που υιοθετήθηκε από πολλούς/ές στο Παρίσι. Το Anti-global έγινε alter-global για να δείξει μια κινηματική δυναμική με προτάσεις και να διαφοροποιηθεί από αυτούς τους κύκλους που είναι ενάντια στην παγκοσμιοποίηση και δεν προωθούν όμως εναλλακτικές ιδέες και πρακτικές για τον άλλο εφικτό κόσμο.
Η Συνέλευση των «No Vox». Αυτοί που «δεν έχουν»[3]



Το No Vox είναι δίκτυο όσων «δεν έχουν». Δεν έχουν χαρτιά, δεν έχουν δουλειά, δεν έχουν στέγη κ.ο.κ. Η συνέλευση οργανώθηκα από το Ευρωπαϊκό No Vox, τις Ευρωπορείες, την καμπάνια για την προστασία του Παλαιστινιακού λαού, το Globalise Resistance, τους Cobas.
Μεγάλο ενδιαφέρον είχαν οι αντιφάσεις που αναδείχθηκαν στο πλαίσιο του ίδιου του Φόρουμ. Γιατί το ταξικό διαπερνά και τα κινήματα. Όταν έχεις τα στοιχειώδη δικαιώματα σε μια αστική δημοκρατία συζητάς σε άλλο επίπεδο διεκδικήσεων και σε άλλο όταν δεν έχεις τίποτε, όταν είσαι το απόλυτα πληβειακό στρώμα.
Η συζήτηση ήταν διεξοδική με συμμετοχές από κινήματα ανέργων, αστέγων πόλεων, μεταναστών/μεταναστριών, ανθρώπων γενικά χωρίς χαρτιά. Συζητήθηκαν τα ζητήματα της ανοιχτής και βάρβαρης επίθεσης του νεοφιλελευθερισμού στα εργασιακά δικαιώματα και στις σχέσεις εργασίας, η περιθωριοποίηση και η αρπαγή από μεγάλα τμήματα πληθυσμού βασικών δικαιωμάτων (πρόσβαση στην εκπαίδευση, δικαίωμα στη στέγη, στην ασφάλιση κ.λπ.). Σοκαριστική ήταν η παρουσίαση, για παράδειγμα, του προβλήματος στέγης στην Ιταλία όπου 25000 χαμηλόμισθοι στο Μιλάνο, διώχνονται από τα σπίτια τους γιατί το κράτος τα πουλά (εργατικές κατοικίες) σε ιδιωτικές εταιρείες και πολυεθνικές δίνοντας στους εργαζόμενους το μόνο δικαίωμα που δεν μπορούν να ασκήσουν: να τις αγοράσουν αν μπορούν ή να φύγουν. Αντίστοιχα στη Ρώμη από το 1989 45.000 οικογένειες περιμένουν σπίτι. Στη συνέλευση αποφασίστηκαν δικτυώσεις των «χωρίς χαρτιά», των ανέργων, αστέγων, ανασφάλιστων κ.λπ. για πανευρωπαϊκό συντονισμό δράσης και προτάθηκαν ημερομηνίες κινητοποιήσεων που θα ανακοινωθούν συνολικά από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Φόρουμ (ΕΚΦ) αλλά και από τα ίδια τα δίκτυα.

Συνέλευση ανέργων και επισφαλώς εργαζομένων

Ένας άλλος κόσμος είναι εφικτός, μόνο αν αλλάξουμε τους όρους εργασίας και τις συνθήκες της κοινωνικής πραγματικότητας.
Η συνέλευση των ανέργων και των επισφαλώς εργαζομένων πραγματοποιήθηκε την Παρασκευή 14/11. Οργανώθηκε κυρίως από το Γαλλικό τμήμα των Ευρωπορειών υποδειγματικά και με πολλές συμμετοχές και από την Ανατολική Ευρώπη. Έλαβαν μέρος πάνω από 600 άτομα με έντονη παρουσία ανατολικοευρωπαίων μεταναστών/τριών στη Γαλλία. Έγιναν σημαντικές τοποθετήσεις και αίσθηση προκάλεσε η Πολωνή εκπρόσωπος η οποία περιέγραψε με μελανά χρώματα την κατάσταση στη χώρα της. Οι αγρότες έχουν φτάσει στα βιολογικά τους όρια 1.000.000 παιδιά πηγαίνουν υποσιτισμένα στο σχολείο, στο 65% φτάνουν οι περικοπές εργατικού δυναμικού από τις εταιρείες και έχει αναπτυχθεί μια έντονη κοινωνική παθολογία με αυτοκτονίες και εγκληματικότητα. Έκανε κριτική στα συνδικάτα για τη μη συμπαράστασή τους και κάλεσε το ΕΚΦ να αντιπαρατεθεί με το Ευρωσύνταγμα.
Το C-10 solidarite (Γαλλικό συνδικάτο με προτεραιότητα στους ανέργους) έκανε επίσης κριτική στα κλασικά συνδικάτα για τη στάση τους στο θέμα της ανεργίας και κάλεσε σε συστράτευση ενάντια στην επισφαλή εργασία. Ο Ιταλός εκπρόσωπος του Κοινωνικού Κέντρου της Νάπολης επικεντρώθηκε στο ζήτημα των μεταναστών. Μίλησαν, επίσης, εκπρόσωποι από Βέλγιο και Τουρκία.
Τα κοινωνικά δικαιώματα και ιδιαίτερα αυτά της εργασίας χειροτερεύουν διαρκώς στην Ευρώπη με ιδιαίτερη ένταση στην ανατολική Ευρώπη. Καταγγέλθηκε το Ευρωσύνταγμα που θεσμοποιεί την υπάρχουσα κατάσταση και δεν κάνει καμία αναφορά στα βασικά κοινωνικά δικαιώματα. Έκανε έκκληση για επείγουσα συντονισμένη πανευρωπαϊκή καμπάνια για το δικαίωμα στην εργασία, στην κατάρτιση-εκπαίδευση, στη στέγη, στην υγεία, την πρόνοια και την ασφάλιση.

ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

ΜΕ ΤΙΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΓΙΑ ΕΝΑΝ ΚΟΣΜΟ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟ[4]



Στην ημέρα των Γυναικών, 12 Νοεμβρίου, συμμετείχαν περίπου 2500 στη μεγάλη σκηνή στο πάρκο De la Bergere. Έξω η βροχή έπεφτε όλη μέρα.
Συναντήθηκαν πολλές και διαφορετικές γυναικείες και φεμινιστικές συλλογικότητες, οι περισσότερες από την Ιταλία. Δόθηκε έμφαση στο αντιπολεμικό κίνημα που αποτελεί σημείο συνάντησης πολλών γυναικείων ομάδων και δικτύων. Οι μετανάστριες, πλην αυτών της τρίτης γενιάς δεν είχαν σημαντική παρουσία. Η ημέρα ολοκληρώθηκε με τη γενική συνέλευση όπου παρουσιάστηκαν οι 6 θεματικές και το κείμενο με τις γενικές επιδιώξεις.
Ακολούθησε μαζική διαδήλωση, με περίπου 5000 άτομα στο Bobigny. Πολλά πανό, κέφι, αισιοδοξία, συνθήματα, ανάδειξη θεμάτων και στάσεις διαμαρτυρίας σε τέσσερα σημεία.
Τόσο στη συνέλευση των γυναικών όσο και στη διαδήλωση συμμετείχαν και αρκετοί άντρες, ιδίως νέα παιδιά.

Παραπομπές

1. Αποσπάσματα από το κείμενο Give Paris one more chance, Γιούλης Παναγιώτης, εφημ. Εποχή 23/11/2003, σελ. 16
2. Στοιχεία από εφημ. Εποχή, 23/11/2003, σελ. 16-17
3. Γκλαρνέτατζης Νίκος, εφημ. Η Εποχή, 23/11/2003 σελ. 17
4. Βωβού Σίσσυ, εφημ. Η Εποχή 16/11/2003

Δ2.6.21 3ο ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΟΡΟΥΜ, ΛΟΝΔΙΝΟ, 15–17 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ, 2003

Το 3ο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Φόρουμ φιλοξενήθηκε στη βρετανική πρωτεύουσα. Περίπου 20.000 μέλη συνδικάτων, φιλανθρωπικών και θρησκευτικών οργανώσεων αναμένεται να συρρεύσουν στο Λονδίνο, όπου θα συμμετάσχουν την Παρασκευή και το Σάββατο σε περισσότερα από 500 σεμινάρια, εργαστήρια και ομιλίες. Ανάμεσα στους ομιλητές είναι η Αμερικανίδα ακτιβίστρια Άντζελα Ντέιβις, ο Τζέρι Άνταμς του βορειοϊρλανδικού Σιν Φέιν, η Αλέιντα, θυγατέρα του Τσε Γκεβάρα, ο Άχμεντ Μπεν Μπέλα, ηγέτης του αγώνα της Αλγερίας για ανεξαρτησία, ο Ζοζέ Μποβέ, ο Γάλλος αγρότης και πολέμιος της παγκοσμιοποίησης. Παράλληλα με τις πολιτικές συζητήσεις και εκδηλώσεις, θα υπάρξει ένα πολιτιστικό πρόγραμμα με κινηματογραφικές και θεατρικές παραστάσεις και άλλες εκδηλώσεις. Το Φόρουμ θα κορυφωθεί την Κυριακή με μια μεγάλη διαδήλωση «εναντίον του πολέμου και της ιδιωτικοποίησης και για μια Ευρώπη της ειρήνης και της δικαιοσύνης»[1.]

Εξελίξεις και Διάλογος για τα Κοινωνικά Φόρουμ[2]

Η επιλογή του Λονδίνου για την πραγματοποίηση του φόρουμ έγινε με βάση την πρωταγωνιστική συμμετοχή της πόλης στο αντιπολεμικό κίνημα. Η Βρετανία «πρωτοστάτησε» στη διοργάνωση αντιπολεμικών διαδηλώσεων τόσο το 2002 στη διάρκεια του πολέμου στο Αφγανιστάν όσο και στον πόλεμο ενάντια στο Ιράκ, το 2003. Επίσης, το Αγγλικό κίνημα ήταν «μερικώς» ενταγμένο στη διαδικασία του Ευρωπαϊκού Φόρουμ. Η συμμετοχή της Βρετανίας γινόταν μόνο μέσω της "Συμμαχίας Σταματήστε τον Πόλεμο" και της No War Coalition (NWC). Ενεργοποιήθηκαν 80 περίπου φορείς, συνδικάτα και πολιτικές οργανώσεις από τη Βρετανία, που στηρίξαν ενεργά και υλικά τη διοργάνωση. Ο χώρος των συζητήσεων εξασφαλίστηκε με τη συνδρομή της Δημοτικής Αρχής στο «Alexandra Palace» στο Βόρειο Λονδίνο και σε μια σειρά βοηθητικούς χώρους στην ίδια περιοχή. **Το ΕΚΦ έκλεισε, όπως και τα δύο προηγούμενα, με μεγάλη διαδήλωση στους κεντρικούς δρόμους του Λονδίνου.**

ΣΥΝΕΔΡΙΑ – ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ – ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ - ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΙΣ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 15/10/04

Συνέλευση Γυναικών

Σεμινάριο
Ζώντας με το φόβο: **Οι πολιτικές ελευθερίες και ο Πόλεμος Ενάντια στην Τρομοκρατία**
Μεταξύ των ομιλητών/τριών: Παναγιώτης Γιούλης

Σεμινάριο
Ευρώπη Χωρίς μεταλλαγμένα
Μεταξύ των ομιλητών/τριών: Γιάννης Τόλιος (Πανελλαδικό Δίκτυο κατά των Μεταλλαγμένων)

Σεμινάριο
Για μια υπηκοότητα της διαμονής
Μεταξύ των ομιλητών/τριών: Δημήτρης Χριστόπουλος, πρόεδρος Ελληνικής Ένωσης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου

Σεμινάριο
Μέλλον και προοπτικές για το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό φόρουμ, Παγκόσμιο Κοινωνικό Φόρουμ
Μεταξύ των ομιλητών/τριών: Νατάσα Θεοδωρακοπούλου

Συνέδριο
Συμμαχίες για να ενωθούμε ενάντια στο Ρατσισμό
Μεταξύ των ομιλητών/τριών: Ανοθάρ Εκμπτάλ, από το ελληνικό Φόρουμ Μεταναστών

Σεμινάριο
Όχι στην στρατιωτικοποίηση της Ευρώπης – Να φύγουν οι βάσεις των ΗΠΑ
Μεταξύ των ομιλητών/τριών: Σίσσυ Βωβού – Στέργιος Λαλίδης

Σεμινάριο
Οικοδομήστε τοπικά, σκεφτείτε συνολικά. Ο ρόλος και το μέλλον των τοπικών κοινωνικών φόρουμ στην Ευρώπη
Μεταξύ των ομιλητών/τριών: Κυριακή Κλοκίτη (Κοιν. Φόρουμ Θεσσαλονίκης), Παναγιώτης Γιούλης, Άγγελος Φουρνατζής

Σεμινάριο
Η τραυματική εμπειρία από τους Ολυμπιακούς Αγώνες 2004
Μεταξύ των ομιλητών/τριών: Ελένη Πορτάλιου, Ελληνικό Κοινωνικό Φόρουμ, Νανά Βαφείδη, Καμπάνια αντι-2004, Γιώργος Χελάκης, αθλητικός δημοσιογράφος

Σεμινάριο
Ένας κόσμος χωρίς βία κατά των γυναικών και των νέων κοριτσιών
Μεταξύ των ομιλητών/τριών: εκπρόσωπος από τις Γυναίκες για μια άλλη Ευρώπη

Σεμινάριο
Πολιτικοί κρατούμενοι
Μεταξύ των ομιλητών/τριών: Γιάννα Κούρτοβικ

Σεμινάριο
Το δικαίωμα στην πρόσβαση ως ουσιώδης συνθήκη για το δικαίωμα στην υγεία
Μεταξύ των ομιλητών/τριών: Αλέξης Μπένος

Σεμινάριο
No Border Για τα δικαιώματα, τους μετανάστες

ΣΑΒΒΑΤΟ 16/7/04

Συνέδριο
Για μια Ευρώπη των λαϊκών δικαιωμάτων και για το ζήτημα της πολιτειότητας
Μεταξύ των ομιλητών/τριών: Ιφιγένεια Καμτσίδου

Σεμινάριο
Συνδικαλιστικά και Εργατικά δικαιώματα στην εποχή της Παγκοσμιοποίησης
Μεταξύ των ομιλητών/τριών: Δημήτρης Στρατούλης, Ινστιτούτο Εργασίας της ΓΣΕΕ, Τόμεφ Ινστιτούτο Εργασίας της Βουλγαρικής ΓΣΕΕ

Συνέδριο
Πολιτική στο πιάτο της – ευρωπαϊκή γεωργία, οι παγκόσμιες επιπτώσεις και το μέλλον της
Διευθύνει τη συζήτηση ο Γιώργος Εμμανουήλ, από το Πανθεσσαλικό Δίκτυο ενάντια στα Μεταλλαγμένα

Σεμινάριο
Γυναίκες, Συνδικαλισμός, στρατηγική του αγώνα ενάντια στις διακρίσεις
Μεταξύ των ομιλητών/τριών: Ελένη Πορτάλιου, Γυναίκες για μια άλλη Ευρώπη

Συνέδριο
Στρατηγικές για την ειρήνη και τον παγκόσμιο αφοπλισμό, ενάντια στα πυρηνικά όπλα και τις στρατιωτικές βάσεις
Μεταξύ των ομιλητών/τριών: Χρήστος Πετράκος, Ανθρώπινη Ασπίδα για την Παλαιστίνη)

Συνέλευση Νεολαίας

Συνέδριο
Εργατικά και Κοινωνικά Δικαιώματα: Συλλογικά δικαιώματα ενάντια στην επισφαλή εργασία, την εκμετάλλευση και την απορρύθμιση
Μεταξύ των ομιλητών/τριών: Μαργαρίτα Κουτελάκη

Σεμινάριο
Το δικαίωμα στην Πόλη
Μεταξύ των ομιλητών/τριών: Χάρης Κωνσταντάτος, Δήμητρα Σιατίτσα

Αντιπολεμική συνέλευση

ΚΥΡΙΑΚΗ 17/10/04

Σεμινάριο
Παγκοσμιοποίηση και Τουρισμός
Μεταξύ των ομιλητών/τριών: Μάκης Σταύρου

Memory project
Για την ιστορία του κινήματος
Μεταξύ των ομιλητών/τριών : Παναγιώτης Πάντος

Συνέδριο
Κοινωνικά κινήματα και ιδιωτικοποίηση
Μεταξύ των ομιλητών/τριών: Δέσποινα Χαραλαμπίδου, Ομοσπονδία Ιματισμού, μέλος διοίκησης Εργατικού Κέντρου Θεσσαλονίκης, Ελληνικό Κοινωνικό Φόρουμ

Παραπομπές

1. Εφημ. ΤΑ ΝΕΑ 14/10/2004
2. στοιχεία από τη δημοσίευση στην ιστοσελίδα Left.gr

ΕΙΚΟΝΕΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΧΩΡΟ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥΜ ΚΑΙ ΤΗ ΔΙΑΔΗΛΩΣΗ, 17/10/2004 ΣΤΟ ΛΟΝΔΙΝΟ



Ο χώρος διεξαγωγής του Φόρουμ



Η Αλίντα Γκεβάρα, κόρη του κουβανού επαναστάτη Ερνέστο Τσε Γκεβάρα απευθύνεται στους συνέδρους.





Διαδήλωση στο Λονδίνο









Δ2.6.22 4ο ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΟΡΟΥΜ, ΑΘΗΝΑ, 4 -7 ΜΑΪΟΥ, 2006

Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Φόρουμ στην Αθήνα (ΕΚΦ) στεγάστηκε σε μεγάλους κλειστούς και ανοιχτούς χώρους του δήμου Ελληνικού, που δίδουν τη δυνατότητα ν' αναπτυχθούν πολλαπλές

δράσεις και να δημιουργηθούν επιμέρους εγκαταστάσεις και εκθέσεις, όπως και χώροι φιλοξενίας. Πέραν όμως του κεντρικού αυτού χώρου το Φόρουμ διαχέεται στις γειτονιές της Αθήνας με πολλές επιμέρους εκδηλώσεις. Το ΕΚΦ χρηματοδοτήθηκε από το Ταμείο Αλληλεγγύης, συνδικάτα και δήμους.
Το ΕΚΦ προσέθεσε νέα χαρακτηριστικά στην ιστορία του «κινήματος των κινημάτων». Για πρώτη φορά σε Ευρωπαϊκό Φόρουμ θα λειτουργήσουν οι «θεματικοί χώροι», δηλαδή, εκθέσεις της δράσης και της εμπειρίας των κινημάτων που το συγκροτούν. Η Ιντιφάντα, πρωτεύον κομμάτι στον κινηματικό χάρτη, τα κινήματα της Λατινικής Αμερικής, οι φεμινιστικές ομάδες, το Urban Forum για την πόλη και το περιβάλλον κ.α. αποτελούν τους θεματικούς χώρους με οπτικοακουστικό υλικό της δράσης και της παρέμβασής τους, με καφενεία και τραπέζια συζητήσεων, με ενημέρωση και δρώμενα.
Πρώτη φορά θα λειτουργήσει το ALIS, εναλλακτικό σύστημα διερμηνείας και υποδομών, που θα προσφέρει υποστήριξη του συστήματος διερμηνείας ώστε να καταγράφονται ψηφιακά τα σεμινάρια σε ελεύθερο λογισμικό. Επίσης, το ALIS θα υποστηρίξει το δίκτυο δεδομένων του φόρουμ και θα αναπτύξει σύστημα δημοσίευσης όλων των ηχητικών ντοκουμέντων των σεμιναρίων στο Ίντερνετ.
Το φόρουμ, επίσης για πρώτη φορά, εξασφάλισε μέσα στο χώρο διεξαγωγής του δωρεάν διαμονή για 4.000 άτομα δίδοντας τη δυνατότητα σε μεγάλο αριθμό συμμετεχόντων να ζήσουν για λίγες ημέρες ένα είδος «κοινοβιακής» ζωής. Πρόκειται για μια τεράστια εθελοντική προσπάθεια αυτοοργανωμένη από τα κάτω με δημιουργικό πνεύμα, συντροφικότητα και κυρίως με τεράστια προσφορά εργασίας εκατοντάδων ανθρώπων.

Από πού και πόσοι συμμετέχουν[1]
Από τη Γαλλία αναμένονται 1.600 άτομα, από την Ιταλία 1.900, από την Τουρκία 1.450, από την Ιαπωνία 430, από τη Γερμανία 400, από τη Χώρα των Βάσκων 90, από την Πορτογαλία 170, τη Ρωσία, την Ουκρανία, τη Μολδαβία, τη Λευκορωσία, τη Γεωργία 400, από την Πολωνία 260, από την Ρουμανία 100, από τη Βουλγαρία 100, την Ουγγαρία 90, την Τσεχία 50, την Παλαιστίνη 90. Από τις υπόλοιπες δυτικοευρωπαϊκές χώρες (Αγγλία, Σκανδιναβικές κ.τ.λ.) περίπου 700 - 1.000 άτομα και περίπου 200 από την Ν. Α. Ασία, την Αφρική, τη Βόρεια Λατινική Αμερική»

Συζητήσεις / σεμινάρια / εργαστήρια[2]
Οι συζητήσεις οργανώθηκαν σε 17 θεματικές ενότητες με 210 σεμινάρια. Η θεματολογία των συζητήσεων, των σεμιναρίων και των εργαστηρίων ήταν εκτεταμένη. Ενδεικτικά αναφέρονται: αντιπολεμικό κίνημα, αντίσταση στο Ιράκ και την Παλαιστίνη, αντιστάσεις στις ιδιωτικοποιήσεις, ελαστικοποίηση της εργασίας και τις απολύσεις, καταστολή και κοινωνικός αποκλεισμός των οικονομικών και των πολιτικών προσφυγών, αγώνας ενάντια στην πολιτική του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου και οι προτάσεις του κινήματος, εναλλακτική αγροτική πολιτική, κλιματική αλλαγή, συνθήκες εργασίας των γυναικών στο νεοφιλελεύθερο καπιταλισμό, η γυναικεία αντίσταση στη βία λόγω φύλου, η αντιτρομοκρατική σταυροφορία και η διεθνοποίηση της καταστολής, τα κοινωνικά κινήματα απέναντι στις αριστερές κυβερνήσεις της Λατινικής Αμερικής, η πάλη κατά του οικονομικού εμπάργκο σε βάρος της Κούβας κ.λ.π.
Οι φορείς που συνδιοργανώνουν σεμινάρια και εργαστήρια ήταν επίσης πολλοί και με μεγάλη ποικιλία θεματολογική και ιδεολογική. Έτσι από την Ελλάδα στη διοργάνωση συμμετείχαν: το Ελληνικό Κοινωνικό Φόρουμ, η Πρωτοβουλία Γένοβα, η Συμμαχία Σταματήστε τον Πόλεμο, το Δίκτυο Αλληλεγγύης στη Λατινική Αμερική, η Παγκόσμια Πορεία Γυναικών, μεγάλα συνδικάτα (ΓΣΕΕ, ΑΔΕΔΥ, ΟΑΜΕ, ΟΤΟΕ κ.α) και πολλές άλλες συλλογικότητες. Από την Ευρώπη και τον υπόλοιπο κόσμο το παρών έδωσαν οργανώσεις όπως η GREENPEACE, η VIA CAMPESSINA, η Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, όλες οι οργανώσεις της Παλαιστινιακής Αντίστασης, το Κέντρο Εναλλακτικής Ενημέρωσης και το Κ.Κ. Ισραήλ, το Κέντρο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της Φαλούτζα, το Peace and Justice των Η Π Α, μεγάλα ευρωπαϊκά συνδικάτα (IG Metall από Γερμανία, FIOM CGIL και COBAS από Ιταλία, CGT, FSU, SUD και άλλα από Γαλλία, KESK από Τουρκία, συνδικάτα από βαλκανικές χώρες όπως το Σωματείο Εργαζομένων της ρουμανικής ROMAERO και πολλοί άλλοι.

Ονόματα[3]

Τέλος, μεταξύ των εισηγητών/τριών περιλαμβάνονται πολλές και πολλοί, γνωστές και γνωστοί αγωνιστές, ακτιβιστές και ηγετικές προσωπικότητες των κινημάτων και της αριστεράς σε διεθνή κλίμακα. Ενδεικτικά αναφέρονται:
Στελέχη της Ιντιφάντα: Φαρούκ Καντούμι, Φάτουα και Μουσταφά Μπαργούτι, Μοχάμεντ Νταχμάν, Ταϊσίρ Χάλεντ.
Διανοούμενοι του κινήματος: Σαμίρ Αμίν, Ταρίκ Αλί, Ντανιέλ Μπενσαϊντ, Σούζαν Τζορτζ, Άλεξ Καλλίνικος, Γουόλντεν Μπέλο, Μπόρις Καγκαρλίτσκι, Μπερνάρ Κασέν, Πατρίς Κοέν Σεάτ.
Αγωνιστές της αντίστασης στη Μέση Ανατολή:
Σαάντ Μποϊέντ (Συνδικάτο Πετρελαίου Βασόρας), Σαλάμ Ισμαΐλ και Μοχάμετ Φαούζι (Κέντρο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων Φαλούντζα), Αχμέτ Ελ Σαγιάντ (Αιγυπτιακή Πλατφόρμα για τα Εργατικά Δικαιώματα).
Στελέχη των ευρωπαϊκών κοινωνικών κινημάτων:
Κριστόφ Αγκιτόν, Βιτόριο Ανιολέτο, Τζορτζ Μάρτιν, Πάολο Μπένι, Μάρκο Μπερλινγκουέρ, Ζοζέ Μποβέ, Κριστίν Ντελφί, Χάιντι Τζουλιάνι, Ακίμ Μπιρντάλ.
Αγωνιστές και αγωνίστριες από τη Λατινική Αμερική: Νεοΰρι Οσέτο (βραζιλιάνικο MST), Άννα Εστέρ Σεσένια (περιοδικό «Τσιάπα»), Λιλιάνι Ομπάντο (Συνδικάτο Εργατών Γης Κολομβίας), Αμιλκάρ Φιγκουερόα (Βενεζουελάνος ιστορικός).
Εκπρόσωποι κοινωνικών κινημάτων της Αφρικής: Αμινάτα Τραόρε (Φόρουμ για Ένα Άλλο Μάλι), Έντουαρντ Οοΰντζι (Δίκτυο Κοινωνικής Ανάπτυξης Κένυας), Ντιακαλία Ουατάρα (Κοινωνικό Φόρουμ Ακτής Ελεφαντοστού), Ράπια Αμπντελκαρίμ (Δίκτυο Γυναικών για την Κοινωνική Αλληλεγγύη Σενεγάλης).
Στελέχη των ευρωπαϊκών συνδικάτων: Ζοέλ Ντεκαγιόν (γεν. γραμμ. ETUK), Χουάν Μορένο (γραμματέας ETUK), Χέραλντ Ντιξ (στέλεχος IGM), Αλεσάντρα Μεκότσι (στέλεχος FIOM), Ανί Κουπέ (γραμματέας SUD).
Ηγετικά στελέχη της ευρωπαϊκής αριστεράς: Φάουστο Μπερτινότι, Μαρί Ζορζ Μπιφέ, Ανρί Εμανουελί, Φράνχο Ρούσο, Ίνγκε Χέγχερ, Αλέν Κριβίν, Σοφί Ζαφαρί, Κρις Νάιχμαν, Τζόναθαν Νιλ.

Συναυλίες

3/5 Αντιρατσιστική συναυλία στην πλατεία Δημαρχείου, με χαιρετισμούς εκπροσώπων των φόρουμ Ασίας, Αφρικής, Λατινικής Αμερικής, προσφυγικών και μεταναστευτικών οργανώσεων από την Ελλάδα
4/5 3 συναυλίες αφιερωμένες στη γενιά της εργασιακής περιπλάνησης και της αντίστασης
5/5 Αντιπολεμική συναυλία με χαιρετισμούς εκπροσώπων της παλαιστινιακής και ιρακινής αντίστασης, του ελληνικού και διεθνούς αντιπολεμικού κινήματος
Memory Project: όλα τα δρώμενα των ημερών του φόρουμ καταγράφηκαν με ψηφιακά οπτικοακουστκά μέσα ως τεκμήριο συλλογικής μνήμης.











Η φεμινιστική παρέμβαση στο 4ο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Φόρουμ[4]

4-5/5 οργανώθηκαν 9 σεμινάρια και πολλά εργαστήρια γυναικείου και φεμινιστικού ενδιαφέροντος. Η διάσταση του φύλου έτεμνε και τις άλλες συζητήσεις.

6/5 πραγματοποιήθηκε η Συνέλευση των Γυναικών. Συμμετείχαν εκατοντάδες εκπρόσωποι οργανώσεων, συνδικάτων, δικτύων και κάθε είδους γυναικείων συλλογικοτήτων από όλες τις Ευρωπαϊκές χώρες, την Αφρική και τη Λατινική Αμερική.





Ο χώρος των γυναικών

Τα σεμινάρια διαμορφώθηκαν για να απαντήσουν σε 4 βασικές ανάγκες:

1) τη δημιουργία αυτόνομων κινηματικών δράσεων και κινητοποιήσεων των γυναικών, 2) τη διαμόρφωση αιχμηρών συγκεκριμένων αιτημάτων για τη δημιουργία ενός πολιτικού προγράμματος, 3) την προώθηση της οργάνωσης νέων γυναικών σε διεθνές επίπεδο, 4) την προσέγγιση και συστηματική δικτύωση και συνεργασία με τις γυναίκες της Ανατολικής Ευρώπης.

2 σεμινάρια συνδιοργάνωσε η Παγκόσμια Πορεία Γυναικών με τα παρακάτω θέματα: «Ο αγώνας των γυναικών ενάντια στη βία», «Οι γυναίκες και οι συνθήκες εργασίας στο νεοφιλελεύθερο καπιταλισμό».

Η μεγάλη διαδήλωση του ΕΚΦ στην Αθήνα, 6 Μαΐου 2006




Μια επιτυχία που ξεπέρασε και τις πιο αισιόδοξες προβλέψεις

Το 4ο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Φόρουμ ανήκει στην ιστορία των κινημάτων. Με τη συμμετοχή 100.000 ανθρώπων στη μεγάλη διαδήλωση του Σαββάτου και με περισσότερους από 35.000 συμμετέχοντες στις εργασίες του, το 4ο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Φόρουμ διέψευσε τους μέχρι πρότινος φόβους για αδυναμία διοργάνωσης φόρουμ στην Ελλάδα, κατέγραψε μια επιτυχία που ξεπέρασε κάθε πρόβλεψη και έδειξε τις δυνατότητες των ελληνικών κινημάτων και το σφρίγος του αντιπαγκοσμιοποιητικού κινήματος. «Για τέσσερις μέρες η Αθήνα υπήρξε η ευρωπαϊκή πρωτεύουσα της αντίστασης, για τέσσερις μέρες δεκάδες χιλιάδες άνθρωποι έστειλαν παντού το μήνυμα: Ένας άλλος κόσμος είναι εφικτός!». Με αυτά τα λόγια άνοιξε την τελική πανηγυρική ανακοίνωση η οργανωτική επιτροπή του Ελληνικού Κοινωνικού Φόρουμ μετά τον τερματισμό του. Δίκαιοι οι πανηγυρισμοί έπειτα από την τιτάνια προσπάθεια, για την οποία άλλωστε τόσοι και τόσες δούλεψαν τόσο πολύ. Η επιτυχία της διοργάνωσης καταγράφηκε στη μαζική συμμετοχή, αλλά, όπως επισημαίνει η Επιτροπή και στα ειδικά ποιοτικά χαρακτηριστικά του 4ου Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Φόρουμ της Αθήνας που συγκεκριμένα εντοπίζονται στα εξής σημεία:

- στη συμμετοχή των ακτιβιστών από την Ανατολική Ευρώπη και την Τουρκία, μεγαλύτερη από ποτέ. Συμμετείχαν άνω των 2.000 ατόμων - το Φόρουμ αγκάλιασε όλη την ήπειρο και όχι μόνο τη Δυτική Ευρώπη.
- στη μαζική παρουσία στις συζητήσεις. Ο κόσμος ήρθε για να ακούσει και για να συζητήσει και όχι μόνο για να παρευρεθεί στο γεγονός.
- στο ότι για πρώτη φορά σε Ευρωπαϊκό Φόρουμ τα συνδικάτα είχαν οργανική θέση στην Οργανωτική Επιτροπή.
- στην κεντρική θέση που είχαν η τέχνη και η κουλτούρα στο Φόρουμ με πάνω από 120 καλλιτεχνικά γεγονότα και με τη συμμετοχή εκατοντάδων καλλιτεχνών.

Με τη λήξη των εργασιών το ΕΚΦ απεύθυνε χαιρετισμό «στους χιλιάδες πολίτες από την Ελλάδα και το εξωτερικό που πλημμύρισαν τους δρόμους της Αθήνας και πορεύτηκαν με αποφασιστικότητα παρά τη βροχή δακρυγόνων, στους εκατοντάδες εθελοντές του που έδωσαν τον καλύτερο εαυτό τους για την πολύ καλή οργάνωσή του και στις ομάδες περιφρούρησης που είχαν τεράστια συμβολή στο να ολοκληρωθεί η διαδήλωση και να έχει τη διάταξη που είχε αποφασίσει η Οργανωτική Επιτροπή».

Η ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ ΤΟΝ ΚΙΝΗΜΑΤΩΝ[5]

Εμείς, γυναίκες και άνδρες των κοινωνικών κινημάτων της Ευρώπης ήρθαμε στην Αθήνα μετά από χρόνια κοινών εμπειριών στους αγώνες ενάντια στον πόλεμο, τον νεοφιλελευθερισμό, όλες τις μορφές ιμπεριαλισμού, αποικιοκρατίας, ρατσισμού, διακρίσεων και εκμετάλλευσης, ενάντια σε κάθε απειλή οικολογικής καταστροφής.

Ο χρόνος αυτός υπήρξε σημαντικός καθώς μια σειρά κοινωνικών αγώνων και εκστρατειών κατόρθωσαν να σταματήσουν νεοφιλελεύθερα σχεδία, όπως την Ευρωπαϊκή Συνταγματική Συνθήκη, την Οδηγία για τις Λιμενικές Υπηρεσίες, και το Σύμφωνο Πρώτης Πρόσληψης στην Γαλλία.

Κινήματα αντίστασης στο νεοφιλελευθερισμό μεγαλώνουν και αντιτίθενται στη δύναμη των πολυεθνικών, των G8 και οργανισμών όπως ο ΠΟΕ, το ΔΝΤ και η Παγκόσμια Τράπεζα, καθώς και στις νεοφιλελεύθερες πολιτικές των ΗΠΑ και της ΕΕ.

Σημαντικές πολιτικές αλλαγές υλοποιήθηκαν στη Λατινική Αμερική που κλόνισαν τη νεοφιλελεύθερη επίθεση ενώ σε μερικές περιπτώσεις οι λαϊκές κινητοποιήσεις κατόρθωσαν να σταματήσουν τις ιδιωτικοποιήσεις.

Η παρούσα κατάσταση προσφέρει πολλές ευκαιρίες αλλά κρύβει και πολλούς κινδύνους. Η αντίθεση και αντίσταση στον πόλεμο και την κατοχή στο Ιράκ αποκάλυψαν την αποτυχία της Βρετανικής και Αμερικανικής στρατηγικής. Ο κόσμος αντιμετωπίζει τον εφιάλτη ενός νέου πολέμου στο Ιράν. Η αυθαίρετη απόφαση της ΕΕ να διακόψει τη χρηματοδότηση στην Εθνική Παλαιστινιακή Αρχή είναι απαράδεκτη και επιδεινώνει την όλη κατάσταση. Η καταπίεση του κουρδικού λαού δεν έχει τερματιστεί ακόμη.

Συντηρητικές δυνάμεις σε Βορρά και Νότο ενθαρρύνουν τον «πόλεμο των πολιτισμών» που στοχεύει στη διαίρεση των καταπιεσμένων λαών, που με τη σειρά της προκαλεί απαράδεκτη βία, βαρβαρότητα και επιπλέον επιθέσεις στα δικαιώματα και την αξιοπρέπεια των μεταναστών και των μειονοτήτων.

Παρόλο που η ΕΕ είναι μια από τις πλουσιότερες περιοχές του κόσμου, δεκάδες χιλιάδες ανθρώπων ζουν σε φτώχεια, είτε λόγω της μαζικής ανεργίας είτε λόγω της γενικότερης απορρύθμισης των

εργασιακών σχέσεων. Οι πολιτικές της ΕΕ που βασίζονται στην ατέρμονη εξάπλωση του ανταγωνισμού μέσα κι έξω από την Ευρώπη συνιστούν επίθεση στην εργασία, τους εργαζόμενους και τα κοινωνικά δικαιώματα, τις δημόσιες υπηρεσίες, την εκπαίδευση, το σύστημα υγείας κλπ. Η ΕΕ στοχεύει στη μείωση των αμοιβών των εργαζομένων, στην περικοπή εργασιακών κατακτήσεων καθώς και στη γενίκευση της επισφαλούς εργασίας.
Απορρίπτουμε αυτή τη νεοφιλελεύθερη Ευρώπη και κάθε προσπάθεια επαναφοράς της απορριφθείσας Συνταγματικής Συνθήκης. Αγωνιζόμαστε για μια άλλη Ευρώπη φεμινιστική, οικολογική, μια Ευρώπη ανοιχτή, της ειρήνης, της κοινωνικής δικαιοσύνης, της βιώσιμης ανάπτυξης, της επάρκειας σε τρόφιμα, της αλληλεγγύης, με σεβασμό στα δικαιώματα των μειονοτήτων και της αυτοδιάθεσης των λαών.
Καταδικάζουμε το κυνήγι μαγισσών και την ποινικοποίηση του κινήματος της εναλλακτικής παγκοσμιοποίησης και των άλλων προοδευτικών κινημάτων στην Ανατολική και Δυτική Ευρώπη.
Βγαίνουμε από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Φόρουμ της Αθήνας έχοντας κάνει ένα βήμα μπροστά στον καλύτερο συντονισμό Ανατολικών και Δυτικών κινημάτων, με κοινή αποφασιστικότητα να αγωνιστούμε για ειρήνη, εργασία και για τη διασφάλιση της ανθρώπινης ζωής. Θα προωθήσουμε το πρόγραμμά μας Ευρωπαϊκών εκστρατειών και κινητοποιήσεων για τα βασικά ζητήματα της κοινής πλατφόρμας που αναπτύχθηκε στα δίκτυα του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Φόρουμ.
Είναι ανάγκη να συντονίσουμε τη δουλειά μας, να καθορίσουμε μια αποτελεσματική στρατηγική για την επόμενη περίοδο, να δυναμώσουμε και να επεκτείνουμε το κίνημά μας.
Καλούμε όλα τα Ευρωπαϊκά κινήματα να ανοίξουν ένα μεγάλο διάλογο για να αποφασίσουμε όλοι μαζί νέα κοινά βήματα κατά τους επόμενους μήνες στο πλαίσιο της διαδικασίας του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Φόρουμ.
Μερικές πολύ σημαντικές δράσεις βρίσκονται ήδη στην ατζέντα μας:
Θα κινητοποιηθούμε για την καθολική απόσυρση των στρατευμάτων από Ιράκ και Αφγανιστάν, ενάντια στην απειλή ενός νέου πολέμου στο Ιράν, ενάντια στην κατοχή στην Παλαιστίνη, για τον πυρηνικό αφοπλισμό, για το κλείσιμο των στρατιωτικών βάσεων στην Ευρώπη. Καλούμε για μια βδομάδα δράσεων από την 23η ως την 30η Σεπτεμβρίου 2006.
Καλούμε για μια διεθνή μέρα δράσης και κινητοποίησης την 7η Οκτωβρίου 2006 σε Ευρώπη και Αφρική, για μια άνευ όρων νομιμοποίηση και ίσα δικαιώματα για όλους τους μετανάστες στην Ευρώπη. Για το κλείσιμο όλων των κέντρων κράτησης στην Ευρώπη, για τον τερματισμό των απελάσεων, ενάντια στην ανασφάλεια, για μια κοινή άδεια παραμονής και εργασίας, για την Ευρωπαϊκή υπηκοότητα με βάση τη μόνιμη κατοικία. Θα κινητοποιηθούμε ενάντια στην αποδιάρθρωση των δημόσιων υπηρεσιών, για κοινωνικά δικαιώματα, συντονίζοντας τους αγώνες μας σε όλη την Ευρώπη τους επόμενους, μήνες.
Τον Ιανουάριο του 2007 το Παγκόσμιο Κοινωνικό Φόρουμ θα συναντηθεί στο Ναϊρόμπι. Η ανάπτυξη των Αφρικανικών κοινωνικών κινημάτων είναι καθοριστική για όλο τον κόσμο. Η οικοδόμηση του Παγκόσμιου Κοινωνικού Φόρουμ θα είναι μια ευκαιρία για αγώνα ενάντια στην Ευρωπαϊκή εκμετάλλευση και νεοαποικιοκρατία.
Τον Ιούλιο (2006) θα γίνει συνάντηση των G8 στην Αγία Πετρούπολη. Τον Ιούνιο του 2007 Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και G8 θα συναντηθούν στο Ροστόκ της Γερμανίας. Θα εκμεταλλευτούμε την ευκαιρία τέτοιων συναντήσεων για γενικότερη σύγκλιση των αγώνων μας.

Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΦΟΡΟΥΜ[6]





Ένας άλλος κόσμος είναι εφικτός αν κυοφορείται στις σημερινές ιδέες και δράσεις του κόσμου των αποκάτω. Αν αναδύεται και αποκτά υλικότητα, ισχυρή και αναγνωρίσιμη, που αμφισβητεί έμπρακτα την κυρίαρχη κοινωνική, πολιτική και πολιτισμική τάξη. Τα κοινωνικά φόρα είναι μορφές εμφύτευσης του μελλοντικού στο σημερινό κόσμο.

Η διοργάνωση της συνάντησης του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Φόρουμ στην Αθήνα είναι ένας σταθμός στην πολυτάραχη και πολυσήμαντη γεωγραφία του κόσμου, τον οποίο διανύει το αντιπαγκοσμιοποιητικό κίνημα. Το « κίνημα των κινημάτων» φτάνει στους προορισμούς του με τρένο – όπως δείχνει το σήμα του – γιατί, από τον 19ο αι., τα τρένα είναι τα πιο γρήγορα και οικονομικά, άνετα και οικολογικά μέσα μεταφοράς.

Φλωρεντία, Παρίσι, Λονδίνο, Αθήνα. Τα φόρα αναμοχλεύουν τη μακραίωνη παράδοση των πόλεων ως τόπων συνάντησης, ελευθερίας, συγκρούσεων και πολιτισμού. Οι πόλεις είναι δημιουργήματα του λαού τους, έργα τέχνης των ανθρώπινων χεριών και η κουλτούρα των πόλεων είναι σε μεγάλο βαθμό χειραφετητική. Αν σήμερα εμπλέκονται στη δίνη του ανταγωνισμού, αν τα χέρια του νεοφιλελευθερισμού υψώνονται πάνω από την πόλη, καταστρέφουν τις δημόσιες λειτουργίες της και ορθώνουν νέα τείχη κοινωνικά, φυλετικά, πολιτισμικά, οι πόλεις εξακολουθούν να παραμένουν επίδικα αντικείμενα των αποκάτω, τόποι μνήμης και προοπτικής, κοιτίδες του άλλου εφικτού κόσμου.

Το φόρουμ είναι ένας μικρόκοσμος, μια κινηματική εφήμερη εντοπισμένη νησίδα με διεισδυτικές προεκτάσεις μέσα στην πόλη, που υποδεικνύει τρόπους ζωής και περιεχόμενα για τις πόλεις. Φιλοτεχνεί πόλεις ανοιχτές, πολυπολιτισμικές, δημοκρατικές, μαχητικές, ζωηρές, καθημερινές και γιορτινές, πόλεις των ανθρώπων του μόχθου, των δύο φύλων και όλων των ηλικιών, πόλεις βασανισμένες αλλά, ταυτόχρονα, ελπιδοφόρες και ανυπότακτες.

Το κοινωνικό φόρουμ της Αθήνας θα διεξαχθεί σ' ένα μεγάλο χώρο του παλιού αεροδρομίου που, αν και σχετικά μακριά από το κέντρο της πόλης, προσφέρει τη δυνατότητα στέγασης μεγάλου αριθμού λειτουργιών ώστε να υπάρχει γρήγορη και άμεση επαφή όλων με όλους. Παράλληλα, στην ευρύτερη περιφέρεια της Αθήνας, όπως και σε άλλες ελληνικές πόλεις, εκτυλίσσονται επί ένα μήνα καλλιτεχνικές, πολιτικές δράσεις και ενημερωτικές καμπάνιες, οι οποίες θα συγκλίνουν στην κεντρική συνάντηση 4 - 7 Μαΐου 2006.

Αυτά τα ίχνη του φόρουμ στη πόλη είναι κομμάτι του εναλλακτικού πολιτισμού της. Οι πόλεις δεν είναι μόνο τόποι αποκλεισμού, εκμετάλλευσης, κερδοσκοπίας και κατανάλωσης. Είναι και τόποι δράσης των αποκάτω για ν' αλλάξουν τον κόσμο.

Τα κοινωνικά φόρα θέλουν ν' αντιπαραθέσουν στην κοινωνική και εθνική πολυδιάσπαση, που επιδιώκουν οι ελίτ της νεοφιλελεύθερης καπιταλιστικής παγκοσμιοποίησης, την ενότητα του κόσμου των κυριαρχούμενων, των λαών και των κινημάτων. Η ενότητα αυτή εμπεριέχει τη διαφορά, αναγνωρίζει την πολλαπλότητα και οικοδομείται στη βάση της συναίνεσης – όχι του αποκλεισμού. Στην ισοπεδωτική ομοιομορφία της μιντιακής και καταναλωτικής μαζικής κουλτούρας, από τη μια, και των προσωπικών life-styles, από την άλλη, τα φόρα αντιπαραθέτουν μια πολυχρωμία εθνικών, τοπικών, συλλογικών και άλλων παραδόσεων μέσα στις οποίες η ατομικότητα αποτελεί δημιουργική δυνατότητα αυτοέκφρασης που υποβοηθά ένας κοινός τόπος. Μια τέτοια προσέγγιση συνιστά ρήξη με τον κυρίαρχο πολιτισμό και σ' αυτόν τον στόχο η Αθήνα κάνει ένα βήμα μπροστά, τουλάχιστον διευκολύνοντας τη συνάντηση ανθρώπων από όλες τις γωνιές της Ευρώπης και των χωρών που την

περιβάλλουν: από την Τουρκία, τη Ρωσία, την Ουκρανία, τη Μολδαβία, τη Λευκορωσία, τη Γεωργία, την Πολωνία, την Παλαιστίνη, τον Λίβανο, το Ισραήλ, το Ιράκ, τη Βόρεια Αφρική και, φυσικά, από τις χώρες τις Δυτικής Ευρώπης, που μέχρι τώρα κυριάρχησαν στα ευρωπαϊκά φόρα. Το παζλ συμπληρώνουν αντιπροσωπείες από μακρινές χώρες του κόσμου. Η διεύρυνση στα Βαλκάνια και την Ανατολική Ευρώπη πέτυχε. Το φόρουμ δεν θέλει να αναπαράξει στο εσωτερικό του διακρίσεις μεταξύ παλιών και νέων, ισχυρών και λιγότερο ισχυρών χωρών, αντίθετα θέλει να ενισχύσει την διαπολιτισμικότητα και την ισοτιμία. Χιλιάδες άνδρες και γυναίκες εισρέουν στην Αθήνα. Θα γνωριστούν, ενδεχομένως θα αλληλοκατανοηθούν, θα συμφωνήσουν, θα διαφωνήσουν, θα συμπέσουν, θα συγκρουστούν, πάντως θα καταλήξουν σε κοινές αλληλέγγυες δράσεις. Χωρίς αυτή τη διαδικασία συντονισμού και σύγκλισης δεν θα είχαν υπάρξει μεγαλειώδη παγκόσμια κινήματα όπως το αντιπολεμικό. Συνάντηση, διάλογος, διαφορά, κοινότητα, αλληλεγγύη: είναι η εναλλακτική πρόταση για τη διαδικασία δόμησης μεγάλων κοινωνικών πλειοψηφιών σήμερα.

Τα κινήματα μέσα από τα φόρα ανιχνεύουν τη δημοκρατία. Δημοκρατία είναι να δημιουργούμε χώρο για συμμετοχή και έκφραση των πολλών – ό, τι δηλαδή καταργεί σήμερα η θεσμοθετημένη αυταρχική δημοκρατία. Στα φόρα τα κινήματα συναντώνται αδιαμεσολάβητα, ακόμα και από συγγενή κόμματα, παρότι οργανωμένοι, άνδρες και γυναίκες, στα κόμματα της αριστεράς πρωτοστατούν στη δημιουργία τους. Τα φόρα ανιχνεύουν την οριζόντια διασύνδεση και επικοινωνία στη θέση των ιεραρχικών, πυραμιδοειδών οργανωτικών σχημάτων. Αυτός ο κυοφορούμενος δημοκρατικός πολιτισμός είναι μια συμβολή στον πολιτικό πολιτισμό και δίνει σάρκα και οστά στο όραμα ενός άλλου εφικτού κόσμου.

Τα Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Φόρουμ στην Αθήνα δημιουργείται συλλογικά και εθελοντικά - είναι χειροποίητο. Η συλλογικότητα και ο εθελοντισμός είναι θεμελιώδεις αξίες της λαϊκής κουλτούρας, που σήμερα εκθεμελιώνει ο νεοφιλελευθερισμός, αποδίδοντας σημασία μόνο στα άτομα και αναγνωρίζοντας μόνο ό,τι κάνει ο καθένας για τον εαυτό του. Τα κινήματα εκπαιδεύουν στη συλλογικότητα και τον εθελοντισμό. Η διοργάνωση του 4ου ΕΚΦ στην Αθήνα βασίζεται σε πολλές εκατοντάδες εθελοντές οργανωτές, σχεδιαστές, κατασκευαστές, συντονιστές, ομιλητές άνδρες και γυναίκες, στην εθελοντική καθημερινή λειτουργία του, στην εθελοντική φιλοξενία και ξενάγηση των προσκεκλημένων, στην εθελοντική ανάληψη έργου, ευθύνης και πρωτοβουλίας, γενικά.

Εθελοντικές είναι και όλες οι καλλιτεχνικές δράσεις.

Αρκετές μέρες πριν είχαν ήδη δηλώσει συμμετοχή 52 συγκροτήματα και δεκάδες μουσικοί από την Ελλάδα. Στην Αθήνα θα έρθει, όμως, και μεγάλος αριθμός συγκροτημάτων από άλλες χώρες. Η μουσική ακούγεται όλη την ημέρα ενώ οι μεγάλες συναυλίες ξεκινούν στις 9.00 το βράδυ. Τα συγκροτήματα παίζουν σε εκδηλώσεις προπαρασκευαστικές του φόρουμ στις συνοικίες της Αθήνας και τους γύρω δήμους.

Εκτός από πολλή μουσική το φόρουμ έχει πολύ θέατρο και χορό. Δεκάδες ομάδες από την Ελλάδα και το εξωτερικό συμμετέχουν για παραστάσεις.

Πλούσιο θα είναι και το εικαστικό φόρουμ όπου θα εκθέσουν έργα τους και θα πραγματοποιήσουν δράσεις πολλές ομάδες και δεκάδες καλλιτέχνες από την Ελλάδα και τον κόσμο. Σε 15-20 σημεία της πόλης θα στηθούν τοπόσημα, δηλαδή κατασκευές που αποδίδουν με εικαστικό τρόπο περιεχόμενα του φόρουμ και προβάλλουν τη διεξαγωγή του. Μέσα σ' αυτό το δημιουργικό ανακάτωμα, το φόρουμ της πόλης (urban space) φιλοδοξεί να εκθέσει πρόσφατους κοινωνικούς αγώνες σε θέματα πόλης.

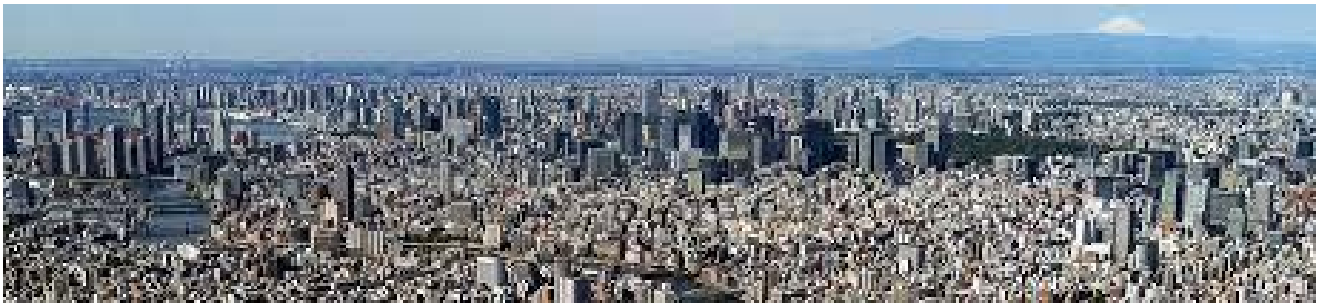
Το φόρουμ είναι ένα μικρό σύμπαν μέσα στο οποίο μπορεί ν' ανακαλύψει κανείς περιηγούμενος, με μια ματιά, εκατοντάδες μικρόκοσμους: θέλουμε ένα κόσμο που να χωρά πολλούς κόσμους. Την ημέρα της μεγάλης διαδήλωσης τα αυτοσχέδια, πολύχρωμα, εικαστικά διακριτικά των ομάδων και των ατόμων δημιουργούν μια εφήμερη λαϊκή τέχνη. Το φόρουμ θα καταλάβει τους δρόμους της πόλης, βαδίζοντας στο δρόμο ενός άλλου εφικτού κόσμου μέσα από ρήγματα στον πολιτισμό του σημερινού.

Παραπομπές

1. Στοιχεία από Εφημ. Εποχή, 16/4/2006, σελ. 7
2, 3. Στοιχεία από Εφημ. Εποχή 22/4/2006, σελ. 3, 17
4. Σόνια Μητραλιά, Εφημ. Εποχή 30/4/2006, σελ. 18
5. Στοιχεία από Εφημ. Εποχή 14/5/2006, σελ. 13
6. Ελένη Πορτάλιου, ένθετο EUROTOPIA Εφημ. Εποχή, 7/5/2006, σελ. 24

Δ3. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ / ΑΥΤΟΣΤΕΓΑΣΗΣ

Η υπερχειλίζουσα αστικοποίηση του πλανήτη



Οι πόλεις του 21ου αι., πρωτίστως στον παγκόσμιο νότο, έχουν εκραγεί. Η υπερχειλίζουσα αστικοποίηση δεν υποκινείται μόνο από την ανάγκη επένδυσης του πλεονάζοντος κεφαλαίου αλλά και από την παράλληλη διαδικασία διάλυσης της ζωής στην ύπαιθρο. Η επέλαση των πολυεθνικών στον αγροτικό χώρο, η μαζική διάδοση των μεταλλαγμένων, η καταστροφή των φυσικών πόρων (ποτάμια, καλλιεργήσιμες εκτάσεις, κ.λπ.) στέρησαν στους αγρότες τη δυνατότητα να καλλιεργούν ατομικά ή συνεταιριστικά και να εξασφαλίζουν μια, έστω δύσκολη, δυνατότητα ζωής. Τα θέματα αυτά παρουσιάζονται εκτενέστερα στα κεφάλαια που προηγήθηκαν.
Ο ΟΗΕ επισημαίνει ότι ενώ *«το 2015 περί τα 4 δις άνθρωποι, δηλ. το 54% του παγκόσμιου πληθυσμού κατοικούσαν σε πόλεις, αυτός ο πληθυσμός έως το 2030 αναμένεται να εκτοξευτεί στα 5 δις»*. Η ραγδαία αστικοποίηση, ο αυξανόμενος αριθμός των παραγκουπόλεων, οι τεράστιες πόλεις χωρίς χωροταξικό σχεδιασμό και με ανεπαρκείς υποδομές, η ατμοσφαιρική ρύπανση, οι χωματερές απορριμμάτων που εμποδίζουν τις καλλιέργειες και συμβάλλουν στη ρύπανση των υδάτινων πόρων και τη διάδοση ασθενειών, όπως και οι συχνοί θάνατοι λόγω φυσικών καταστροφών δημιουργούν ένα αβίωτο παρόν και προδιαγράφουν ένα αβίωτο μέλλον. Υπερκείμενες καταστάσεις, που συνδέονται με τα παραπάνω και αφορούν στις δυσοίωνες προβλέψεις για την επιβίωση του πλανήτη, είναι σήμερα η καταστροφή του κλίματος και οι τεράστιες κοινωνικές ανισότητες παγκόσμια.[1]
Οι υπερπληθυσμοί των φτωχών στις μεγα-πόλεις του νότου δίνουν καθημερινά άνιση μάχη για την επιβίωση, με πρώτο μέλημα να εγκατασταθούν στις λεγόμενες παραγκουπόλεις, δηλαδή σε οικισμούς στην περιφέρεια της «κανονικής» πόλης, σε συνθήκες ημι-παρανομίας, για να οργανώσουν εκεί τη ζωή τους ατομικά και συλλογικά, ερχόμενοι στις περισσότερες περιπτώσεις αντιμέτωποι με τις κατασταλτικές δυνάμεις του κράτους. Υπάρχουν και οι εξαιρέσεις όπου δημοτικοί θεσμοί και επιστήμονες, οι οποίοι συμμετέχουν στη δημιουργία και υποστηρίζουν τους άτυπους οικισμούς, διαβλέπουν σ' αυτούς ορισμένες ικανοποιητικές λύσεις κατοίκησης και προωθούν με βάση αυτή την εμπειρία βελτιωτικές παρεμβάσεις και αρχικό σχεδιασμό με τη συμμετοχή των οικιστών.

Δ3.1. ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΕΙΣ ΣΤΗ ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ, ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΣΤΗ ΒΡΑΖΙΛΙΑ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ, ΦΤΩΧΕΙΑ, ΠΑΡΑΓΚΟΥΠΟΛΕΙΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΙΣ

Στο κεφάλαιο «*Ανάπτυξη και Ανεξαρτησία στη Διαδικασία Αστικοποίησης στη Λατινική Αμερική»* του θεμελιώδους έργου του *«Το Αστικό Ζήτημα» (The Urban Question)* ο Manuel Castells παρουσιάζει αναλυτικά τις διαδικασίες γέννησης και τα χαρακτηριστικά του αστικού προβλήματος στη Λατινική Αμερική. [2]

Table 12
Rates of urbanization in Latin America

Country	Period	Annual rate of population growth: Total (t)	Urban (u)	Rural	Rate of urbanization r = 100 (u) − (t) / 100 + (t)
Costa Rica	1927–50	2·3	2·9	2·2	0·6
	1950–63	4·0	4·5	3·8	0·5
Dominican Republic	1920–35	3·4	8·5	3·1	4·9
	1935–50	2·4	5·5	2·2	3·0
	1950–60	3·5	9·0	2·6	5·3
Salvador	1930–50	1·3	3·1	1·1	1·8
	1950–61	2·8	5·8	2·3	2·9
Cuba	1919–31	2·7	3·8	2·3	1·1
	1931–43	1·6	2·5	1·2	0·9
	1943–53	2·1	3·7	1·3	1·6
Honduras	1940–50	2·2	3·3	2·1	1·1
	1950–61	3·0	8·1	2·5	5·0
Jamaica	1921–43	1·7	3·9	1·4	2·2
	1943–60	1·5	4·0	0·9	2·5
Mexico	1940–50	2·7	5·6	2·0	2·8
	1950–60	3·1	5·2	2·3	2·1
Nicaragua	1950–63	2·6	5·9	1·9	3·2
Panama	1930–40	2·9	4·5	2·4	1·5
	1940–50	2·6	2·6	2·6	0·1
	1950–60	2·9	5·1	2·0	2·1
Puerto Rico	1920–30	1·7	6·2	1·2	4·4
	1930–40	1·9	4·9	1·4	2·9
	1940–50	1·7	5·5	0·6	3·7
	1950–60	0·6	1·0	0·5	0·3
Argentina	1947–60	1·8	3·2	0·3	1·3
Brazil	1920–40	1·5	3·0	1·3	1·5
	1940–50	2·4	5·3	1·7	2·9
	1950–60	3·1	6·5	2·1	3·3
Chile	1920–30	1·4	2·9	0·7	1·5
	1930–40	1·6	2·8	1·0	1·2
	1940–52	1·4	2·8	0·5	1·4
	1952–60	2·8	5·9	0·2	3·1
Colombia	1938–51	2·2	6·7	1·3	4·4
Ecuador	1950–62	3·0	6·6	2·0	3·5
Peru	1940–61	2·2	5·7	2·3	3·4
Venezuela	1936–41	2·7	5·0	0·9	2·2
	1941–50	3·0	9·7	1·3	6·5
	1950–61	4·0	8·1	1·4	3·9

Source: United Nations

Table 11
Urban population and total population, Latin America, by country, 1960, 1970, 1980

	*Total population** (thousands)			*Urban population*** (thousands and percentage of total population)					
	1960	1970	1980	1960	%	1970	%	1980	%
Argentina	20 010	24 352	28 218	14 758	73·7	19 208	78·8	23 415	82·9
Barbados	232	270	285	11	4·7	?		?	
Bolivia	3 696	4 658	6 006	1 104	29·8	1 682	35·4	2 520	41·9
Brazil	70 327	93 244	124 003	28 292	40·2	44 430	47·6	67 317	54·2
Colombia	17 485	22 160	31 366	8 987	51·3	12 785	57·6	20 927	66·7
Costa Rica	1 336	1 798	2 650	428	32·0	604	33·5	968	36·5
Cuba	6 819	8 341	10 075	3 553	52·1	4 450	53·3	5 440	53·9
Chile	7 374	9 760	12 214	4 705	63·8	6 886	70·4	9 205	75·3
Dominican Republic	3 047	4 348	6 197	3 943	28·8	1 603	36·8	2 815	45·4
Ecuador	4 476	6 028	8 440	1 700	137·9	2 756	45·7	4 563	54·0
Salvador	2 511	3 441	4 904	804	32·0	1 305	37·9	2 259	46·0
Guatemala	4 204	5 179	6 913	1 242	28·9	1 593	30·7	2 342	33·8
Guyana	560	739	974						
Haïti	4 138	5 229	6 838	517	12·3	907	17·3	1 684	24·6
Honduras	1 885	2 583	3 661	405	21·3	716	27·7	1 280	34·9
Jamaica	1 610	2 003	2 490						
Mexico	34 923	50 718	71 387	18 858	53·9	31 588	62·2	49 313	69·0
Nicaragua	1 536	2 021	2 818	4 808	35·8	808	39·9	1 338	47·4
Panama	1 076	1 463	2 003	550	42·3	733	50·1	1 142	57·0
Paraguay	1 819	2 419	3 456	456	31·0	872	36·0	1 494	43·2
Peru	(1961)						49·2	10 791	50·2
	9 907	13 586	18 527	564	39·8	6 690			
Trinidad-Tobago	834	1 085	1 348	878	40·0				
Uruguay	(1963)								
	2 593	2 889	3 251	334	76·5	2 308	79·8	2 721	83·6
Venezuela	7 524	10 755	14 979	1 984	63·9	7 737	71·9	11 807	78·8

Source: Departamento de Asuntos Sociales, Secretaria General de OEA Washington DC, 1970.
* estimate ** towns of 2000 inhabitants and over.

Σύμφωνα με τον συγγραφέα, η αστικοποίηση στη Λατινική Αμερική, ως κοινωνική διαδικασία, μπορεί να γίνει κατανοητή στη βάση της ιστορικής και περιφερειακής εξειδίκευσης του γενικού σχήματος της ανάλυσης της εξαρτημένης αστικοποίησης. Τα διαθέσιμα δεδομένα δείχνουν ένα υψηλό επίπεδο αστικοποίησης και ένα συνεχώς επιταχυνόμενο ρυθμό αστικής ανάπτυξης. Αν λάβουμε ως κριτήριο του αστικού πληθυσμού το κατώφλι των 100.000 κατοίκων ο ρυθμός αστικοποίησης της Λατινικής Αμερικής το 1960 (27,4%) είναι σχεδόν ίσος με αυτόν της Ευρώπης (29,6%) και ο ρυθμός δημιουργίας μητροπόλεων (πόλεων με πάνω από 1 εκατ. κατοίκους) είναι υψηλότερος στη Λατινική Αμερική (14,7%) έναντι της Ευρώπης (12,5%) *πίνακες 11,12*

Η «αστική έκρηξη» της Λατινικής Αμερικής είναι σε μεγάλο μέρος συνέπεια της δημογραφικής έκρηξης, αλλά η οικολογική (ecological) κατανομή αυτής της ανάπτυξης είναι πολύ σημαντική. Οι ρυθμός, ήδη υψηλός για τον πληθυσμό ως σύνολο, είναι πολύ υψηλότερος στις πόλεις. Οι πόλεις συγκεντρώνουν τη δημογραφική ανάπτυξη της περιβάλλουσας περιοχής, προσελκύοντας την περίσσεια του αγροτικού πληθυσμού.

Η αναλογία του ενεργού πληθυσμού των πόλεων που απασχολείται στη βιομηχανία δεν αποτελεί κατά κανένα τρόπο τον καλύτερο δείκτη της εκβιομηχάνισης, γιατί αποκρύπτει ένα ουσιώδες φαινόμενο: τον εκσυγχρονισμό του βιομηχανικού τομέα και την αύξηση της παραγωγικότητας. Αν και από το 1925 έως το 1960, ο ενεργός πληθυσμός στο δευτερογενή τομέα παρέμεινε σταθερός, έπεσε από 10,2% στο 6,8% στο χειροτεχνικό τομέα και αυξήθηκε από 3,5% στο 7,5% στο σύγχρονο βιομηχανικό τομέα. Στον πίνακα 15 που ακολουθεί αποτυπώνεται η σχέση ανάμεσα στο ρυθμό της βιομηχανικής ανάπτυξης και τον ρυθμό αύξησης της αστικοποίησης.

Αυτό που είναι σίγουρο και ουσιώδες είναι ότι η επίδραση της εκβιομηχάνισης στις αστικές μορφές δεν λαμβάνει χώρα μέσω μιας αύξησης στη *βιομηχανική απασχόληση* και συνεπώς το κοινωνικό περιεχόμενο αυτής της εκβιομηχάνισης είναι πολύ διαφορετικό από αυτό των αναπτυγμένων χωρών.

Η αλλαγή στη δομή της απασχόλησης στη Λατινική Αμερική έχει προσδιοριστεί πολύ λιγότερο από τη διαδικασία της εκβιομηχάνισης έναντι της ολοκλήρωσης μέρους του αγροτικού πληθυσμού στον τριτογενή τομέα (υπηρεσίες).

Table 15
Scale of classification of countries according to their rate of industrial growth (industrial products) and their rate of urban growth. (Latin America, countries selected according to data available.)

Country	Rate of industrial growth 1950–60	Industrial rank	Urban rank	Urban growth rate 1950–60
Brazil	1·78	1	2	5·2
Venezuela	1·70	2	1	6·3
* Peru	1·54	3	9 (?)	3·5
Nicaragua	1·42	5	3	4·9
Costa Rica	1·26	6	7	4·0
Chile	1·18	7	8	3·7
Ecuador	1·17	8	5	4·6
Salvador	1·04	9	10	3·3
Paraguay	0·88	10	11	2·8
Panama	0·78	11	6	4·1
Mexico	1·48	4	4	4·7

(*) The only important distortion in relation to the hypotheses is that of Peru. The explanation for this is simple: the non-existence of data for the period 1950–1960. Consequently, while the industrial product is calculated for 1950–1960, the urban growth was calculated on the basis of the comparison 1940–1960, whereas there was an enormous qualitative change during the 1950s. We were unable to make a statistical correction that possessed adequate guarantees, in view of the lack of data. If it had been possible to do so, Peru would probably occupy second place in the scale of urban growth, as can be seen in an inter-city comparison I made between Peru and Brazil and from the remarks made on this point by Jacqueline Weisslitz in the study quoted (1971).

Source: Cardoso, 1968; Miro, 1964; CEPAL, 1963.

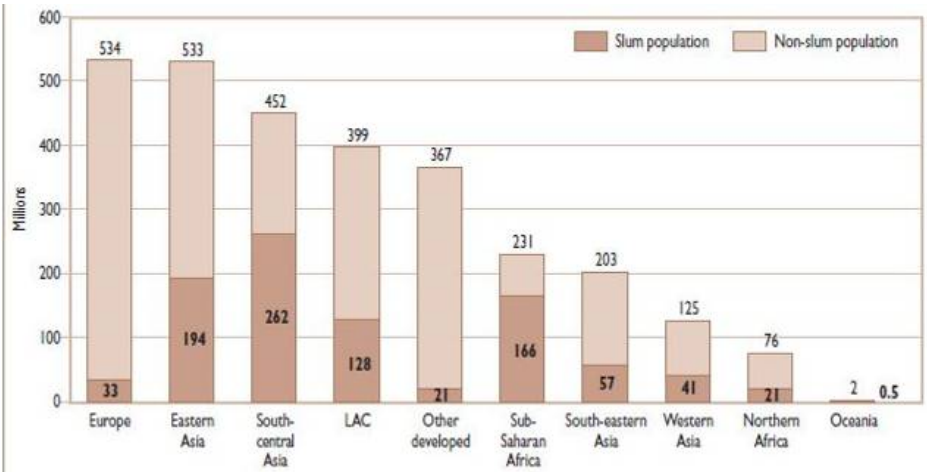
Κάτω από τον παραπλανητικό τίτλο «υπηρεσίες» ομαδοποιούνται τρία κυρίως είδη δραστηριοτήτων: εμπόριο, διοίκηση και, γενικώς, «διάφορες υπηρεσίες». Είναι εύκολο να φανταστούμε πως η πραγματική ή αποκρυπτόμενη ανεργία παίρνει τη μεταμφίεση ενός περιπλανώμενου πωλητή ή ενός «ανθρώπου με ιδιόρρυθμο επάγγελμα» σύμφωνα με τις περιστάσεις και πολύ συχνά σύμφωνα με τους τρόπους κατανάλωσης των κυρίαρχων τάξεων. Σύμφωνα με τον Richard Morse, ο τριτογενής τομέας της Λατινικής Αμερικής και ο τριτογενής τομέας της Αμερικής δεν έχουν τίποτε κοινό. Στην πρώτη περίπτωση πρόκειται κυρίως για ένα θέμα μικρεμπορίου, πωλητών που ταξιδεύουν, υπηρετών, ανειδίκευτης και περιοδικής εργασίας - για μια μεταμφιεσμένη μορφή ανεργίας. Το πιο δραματικό παράδειγμα είναι ίσως ο καταμερισμός εργασίας ανάμεσα στους κατοίκους των favelas και αυτών των *barriadas* που διανέμουν κοπριά και «ειδικεύονται» στη συλλογή ορισμένων αντικειμένων και υλικών. Δύο πλευρές αυτής της πραγματικότητας αξίζει να επισημανθούν:

1.Από τη μια πλευρά η μη ολοκλήρωση σε παραγωγικές δραστηριότητες και, συνεπώς, ένα εξαιρετικά χαμηλό στάνταρτ ζωής για τη μάζα των μεταναστών και τις πρόσφατα αστικοποιημένες γενεές

2.Από την άλλη, δεδομένης της απουσίας οποιασδήποτε κοινωνικής κάλυψης των ατομικών αναγκών, μια αύξηση στον αριθμό των υποβαθμισμένων ζωνών, ελλείψεις εξυπηρετήσεων είτε στα ανθυγιεινά τετράγωνα της παλιάς πόλης ή στις άκρες της πόλης που δημιουργούν οι νέες αφίξεις.

Συνιστούν αυτοί οι άνθρωποι μια περιθωριακή ομάδα; 20% του πληθυσμού στη Λίμα (1964), 16% στο Ρίο (1964), 30% στο Καράκας (1958), 10% στο Μπουένος Άιρες, 25% στην Πόλη του Μεξικού (1952) κ.λπ. Οι περισσότερες μελέτες που εκπονήθηκαν πάνω σ' αυτό το θέμα δείχνουν ότι δεν πρόκειται σε καμία περίπτωση για περιοχές «κοινωνικής αποδιοργάνωσης», αλλά, αντιθέτως, η εσωτερική συνοχή αυτών των ομάδων είναι μεγαλύτερη σε σχέση με τις υπόλοιπες αστικές περιοχές και ακόμα ότι αυτή η συνοχή παίρνει τη μορφή οργανώσεων σε τοπική βάση. Από την άλλη πλευρά οι στόχοι αυτών των ομάδων διαμορφώνονται συχνά με τρόπο που δεν συμβαδίζει με τις κοινά αποδεκτές θέσεις, που σημαίνει, σε τελευταία ανάλυση, με τα συμφέροντα της κυρίαρχης τάξης.

Η αστικοποίηση στη Λατινική Αμερική έχει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:
έναν αστικό πληθυσμό που δεν σχετίζεται με το παραγωγικό επίπεδο του συστήματος
• απουσία άμεσης σχέσης ανάμεσα στην απασχόληση, τη βιομηχανία και την αστικοποίηση, αλλά δεσμό μεταξύ της βιομηχανικής παραγωγής και της αστικής ανάπτυξης
• ισχυρή ανισορροπία στο αστικό δίκτυο προς όφελος της κυρίαρχης αστικής περιοχής
• αυξανόμενη επιτάχυνση της διαδικασίας αστικοποίησης
• έλλειψη επαγγελμάτων και υπηρεσιών για τις νέες αστικές μάζες και συνεπώς ενίσχυση του χωρικού διαχωρισμού των κοινωνικών τάξεων και πόλωση του συστήματος διαστρωμάτωσης όσον αφορά την κατανάλωση.



Το ποσοστό των παραγκουπόλεων επί του αστικού πληθυσμού ανά περιοχή, 2001,
Πηγή: UN-Habitat (2003), The challenge of slums

	Country	Urban population 2005 (thousands)	Slum proportion 2005
Highest prevalence: Top 5 countries			
1	Jamaica	1,407	80.5
2	Bolivia	5,896	50.4
3	Nicaragua	3,239	45.5
4	Guatemala	5,945	42.0
5	Peru	20,305	36.1
Lowest prevalence: Bottom 5 countries			
9	Brazil	157,010	29.0
10	Mexico	81,334	18.3
11	Colombia	33,150	17.9
12	Dominican Republic	5,608	17.6
13	Suriname	332	3.9

Οι 10 επικρατέστερες χώρες σε ποσοστό παραγκουπόλεων, στη Λατινική Αμερική και Καραϊβική (Βραζιλία: 29%), 2005
Πηγή: UN-Habitat (2008), Global Urban Observatory

Κατοικία και πόλεις στη Λατινική Αμερική

Σύμφωνα με τον Erminia Maricato[3]

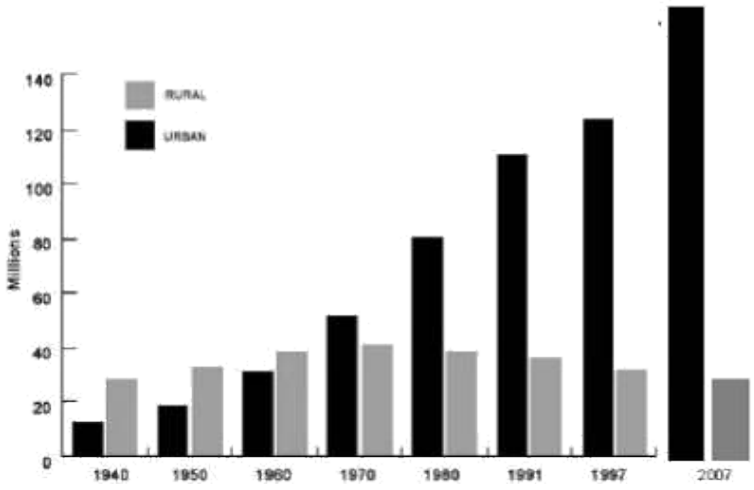
Η φτωχοποίηση των χωρών της Λατινικής Αμερικής τα τελευταία είκοσι χρόνια γίνεται αντιληπτή από την αύξηση του αριθμού των άτυπων ανθρώπινων οικισμών στις πόλεις. Οι οικισμοί αυτοί περιλαμβάνουν κυρίως **favelas** - που δημιουργούνται από μη νόμιμη κατάληψη αστικής γης - και **loteamentos irregulars** (ακανόνιστα οικόπεδα)**,** που δημιουργούνται με τη λεγόμενη πειρατική διανομή - δηλαδή κατατμήσεις γης οι οποίες αγνοούν τους νόμους και τις ρυθμίσεις της ιδιοκτησίας της γης. Στη σύντομη περίοδο μεταξύ 1990 και 2001 ο αριθμός των κατοίκων των άτυπων οικισμών στη Λατινική Αμερική αυξήθηκε από 111 εκατ. σε 127 εκατ. ως συνέπεια της γρήγορης διαδικασίας αστικοποίησης που έλαβε χώρα στην περιοχή. Οι κατοικίες αυτές κτίστηκαν χωρίς κανένα είδος τεχνικής υποστήριξης από μηχανικούς ή αρχιτέκτονες, ή χρηματοδότηση από την κυβέρνηση και χωρίς να συμμορφώνονται με τους νόμους και τις ρυθμίσεις που αφορούν την κατοχή γης και κατοικίας. Δεν θεωρήθηκαν όλες οι άτυπες κατοικίες επισφαλείς και ανάμεσά τους βρίσκονται και κατοικίες της μεσαίας τάξης. Αυτό το γεγονός αποκαλύπτει μια σύνθετη σχέση ανάμεσα στους αστικούς νόμους, την ιδιωτική αγορά και τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Η γιγάντια αναλογία της παράνομης κατάληψης αστικής γης έχει οδηγήσει σε ολέθριες συνέπειες όχι μόνο για τους ανθρώπους που κατοικούν εκεί αλλά και για την κοινωνία συνολικά και την περιβαλλοντική βιωσιμότητα. Η εκτός νόμου κατάληψη απόκρημνων λόφων, όχθεων, ποταμών, βάλτων, αμμόλοφων και πεδιάδων που πλημμυρίζουν επιδρά δυσμενώς στη ζωή των καταληψιών, οι οποίοι κινδυνεύουν να σκοτωθούν από καθιζήσεις του εδάφους. Περαιτέρω, αυτό το είδος της κατάληψης μπορεί να είναι αιτία αποψίλωσης δασών, μόλυνσης του νερού και πρόσμειξής του με λάσπη.

Να σημειώσουμε ότι παράλληλα με τους παραπάνω οικισμούς σε συνθήκες ακραίας υποβάθμισης στεγάζονται επίσης χιλιάδες άνθρωποι που κατοικούν σε συγκροτήματα κατοικιών του 19ου και 20ου αιώνα σε κεντρικές περιοχές των πόλεων, που έχουν εγκαταλειφθεί από τους πρώτους ενοίκους τους.

Η περίπτωση της Βραζιλίας

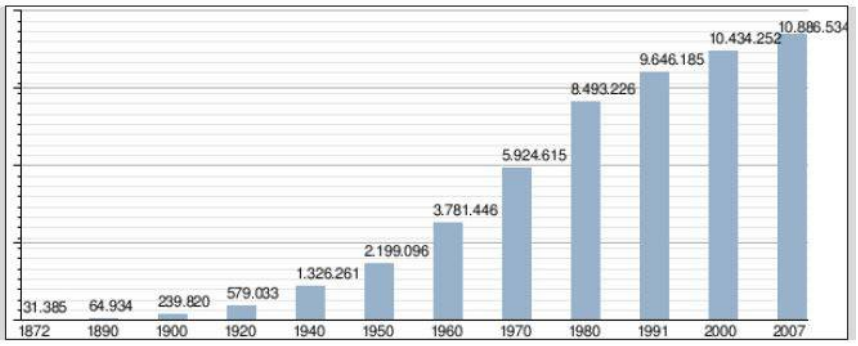
Το 2006, περισσότεροι από 80% των 170 εκατ. Βραζιλιάνων ζουν σε πόλεις, Σύμφωνα με τη δημογραφική απογραφή του 2000, 32% του συνολικού πληθυσμού - 55 εκατ. άνθρωποι - ζούσαν σε 11 μητροπόλεις (209 δήμοι). 82% των ανθρώπων που κατοικούν σε κατοικία κάτω από τα παραδεκτά πρότυπα (κυρίως τις φαβέλες) ζούσαν σ' αυτές τις μητροπόλεις και η ίδια περιοχή παρουσιάζει οικιστικό έλλειμμα 33% (2.192.296 μονάδες).



Στις πόλεις σε χώρες όπως η Βραζιλία, η απορρύθμιση και εμπορευματοποίηση δημόσιων υπηρεσιών εξαιτίας της ιδιωτικοποίησης, ο φορολογικός πόλεμος, ο αυξανόμενα ασθενής κοινωνικός ρόλος του κράτους και οι οικονομικές πολιτικές είχαν δραματικά αποτελέσματα σε μια περιοχή που είχε πάντα μείνει χωρίς ρύθμιση εξαιτίας της παράδοσης του άτυπου. Πρόκειται για μια σαφώς διαχωρισμένη περιοχή που χαρακτηρίζεται από κερδοσκοπία στη γη και στις αγορές ακινήτων. Οι νεοφιλελεύθερες εξελίξεις στη δεκαετία 1980 χειροτέρευσαν τα τυπικά αστικά προβλήματα και συνέβαλαν σε νέα θέματα όπως ανεργία και βία.

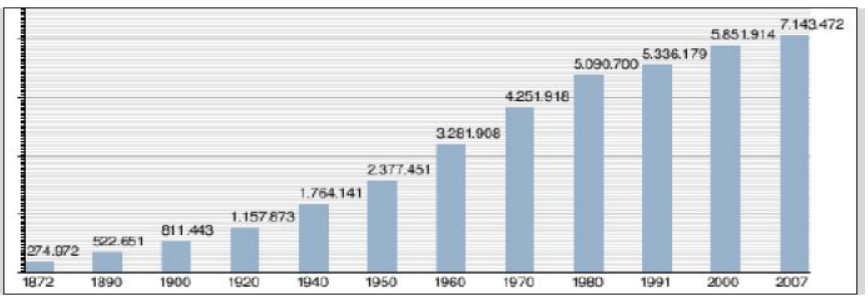
Ο αστικός πληθυσμός σε σχέση με τον αγροτικό, στη Βραζιλία,
από το 1940 μέχρι το 2007, πηγή: IBGE (1997), Anuário Estatístico

ΣΑΟ ΠΑΟΛΟ	1991	2000
Συνολικός πληθυσμός πόλη	9.646.185	10.434.252
Πληθυσμός favelas		748.000 (1998) (7,8%)
Πλήθος favelas		1.100-1.600 (1996)

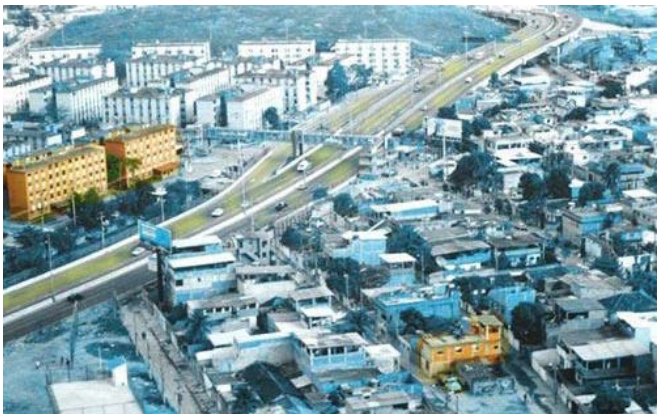


Η δημογραφική έκρηξη στην πόλη του São Paulo,
Πηγή: en.wikipedia.org/wiki/S%C3%A3o_Paulo#Demographics

ΡΙΟ ΝΤΕ ΤΖΑΝΕΙΡΟ	1991	2000
Συνολικός πληθυσμός πόλη	5.336.179	5.857.904
Πληθυσμός favelas	882.000 (16,5%)	1.092.000 (18,6%)
Πλήθος favelas	605 (1996)	705 (2002)



Η δημογραφική έκρηξη στην πόλη του Rio de Janeiro,
Πηγή: en.wikipedia.org/wiki/S%C3%A3o_Paulo#Demographics





Θεσμικό καθεστώς και αγώνες για Αστική Μεταρρύθμιση
Συνεχίζοντας με τον Erminia Maricato[4]

Η δεκαετία του 1980 κατά την οποία εξελέγησαν περισσότεροι δημοκρατικοί δήμαρχοι, που έδρασαν παρεμβατικά στα θέματα της κατοικίας και του πολεοδομικού σχεδιασμού, είναι αντιφατική. Χαρακτηρίζεται από πτώση της οικονομικής ανάπτυξης, μείωση της κυβερνητικής δαπάνης για δημόσιες πολιτικές, αύξηση της δημοκρατικής συμμετοχής ως αποτέλεσμα των κινημάτων ενάντια στη δικτατορία, έλλειψη εθνικών πολιτικών για τις μικρές και μεγάλες πόλεις της Βραζιλίας και αυξανόμενη πίεση από τον αστικό πληθυσμό ο οποίος, υποφέροντας από ανεργία και μεγάλη μείωση εσόδων, αρχίζει να ζητά από τις αρχές της πόλης περισσότερες δημόσιες υπηρεσίες.
Η Μητροπολιτική Περιοχή του Σάο Πάολο, μια από τις μεγαλύτερες στον κόσμο με πληθυσμό σχεδόν 17 εκατ. ανθρώπους, επηρεάστηκε βαθιά από την ανεργία που ήταν αποτέλεσμα των μέτρων αναδόμησης της αυτοκινητοβιομηχανίας. Οι πόλεις στις οποίες βασίστηκαν τα εργοστάσια ήταν, επίσης, αυτές στις οποίες γεννήθηκε ένα εργατικό κίνημα, υπεύθυνο για την αλλαγή της πολιτικής ιστορίας της Βραζιλίας. Αυτές οι πόλεις είχαν την εμπειρία μιας δραματικής πτώσης των εσόδων από φορολογία την ίδια στιγμή που ο πληθυσμός εξαρτιόταν όλο και περισσότερο από δημόσιες υπηρεσίες. Εδώ εφαρμόστηκαν παραδείγματα καινοτόμων στόχων και μεθόδων στις αστικές πρακτικές διαχείρισης σε πόλεις όπως Σάο Πάολο, Ντιαντέμα, Σάντο Αντρέ, Σάο Μπερνάντο. Πάντως δεν καινοτόμησαν μόνο οι δημοτικές αρχές στις περιοχές με χαρακτηριστικά κοινά με αυτές του πρώτου κόσμου αλλά και σε λιγότερο εκβιομηχανισμένες περιοχές, όπως Μπέλεμ και Recife. Επίσης μια άλλη μητρόπολη της Βραζιλίας, το Πόρτο Αλέγκρε, έγινε διεθνώς γνωστή για τον συμμετοχικό της προϋπολογισμό.
Ο συμμετοχικός προϋπολογισμός, μια εμπειρία που επαναλήφθηκε σε πολλές πόλεις της Βραζιλίας, διευκολύνει τον πληθυσμό να αποσπάσει από τα χέρια των παραδοσιακών λόμπι (συμβολαιογράφοι οικοδομών, ασχολούμενοι με το real estate, επιχειρηματίες στη μεταφορική βιομηχανία, προμηθευτές φαρμακευτικών προϊόντων ή άλλων προϊόντων που χρειάζονται οι τοπικές διοικήσεις) τη διαδικασία λήψης αποφάσεων που αφορά στις κυβερνητικές δαπάνες.
Μεταξύ άλλων προγραμμάτων που έλαβαν χώρα ήταν τα fora και τα συνέδρια που συζητούσαν το μέλλον των πόλεων (στο Μπέλεμ, το Πόρτο Αλέγκρε, το Caxias do Sul), οι πολιτικές προμήθειας τροφής που σκόπευαν να μειώσουν το κόστος της προμήθειας (Belo Horizonte), η ενθάρρυνση της πολιτιστικής πολλαπλότητας (Recife), μεταξύ άλλων. Για να φτάσουν τους στόχους της Ανάπτυξης της Χιλιετίας (UN Millennium Development) πολλές πόλεις όπως η Ντιαντέμα, το Σάο Πάολο και το Σάντο Αντρέ, έχουν αναλάβει σημαντική δράση για να μετατρέψουν σε πόλεις τις favelas και να προωθήσουν την κατοικία με τη συμμετοχή της τοπικής κοινότητας. Το Ρίο ντε Τζανέιρο εισήγαγε το μεγαλύτερο εθνικό πρόγραμμα για τις favelas που βελτίωσε τις συνθήκες ζωής 300.000 ανθρώπων. Ένα άλλο πρόγραμμα που έλαβε χώρα σε ευρεία εθνική κλίμακα είναι η νομιμοποίηση της άτυπης κατοικίας που, παρά το ότι αντιμετωπίζει αποκαλούμενα προβλήματα νομιμότητας, στην πράξη αντιμετωπίζει πολιτικά εμπόδια.
Η δέσμευση ενός αριθμού αρχιτεκτόνων σ’ αυτά τα σχέδια και τα έργα γέννησαν μια νέα γενιά Βραζιλιάνων επαγγελματιών της αρχιτεκτονικής. Στο τέλος της δεκαετίας του 1980 νέοι αρχιτέκτονες οργάνωσαν ΜΚΟ, οι οποίες προσέφεραν υπηρεσίες σε οργανώσεις κοινότητας ή κινήματα που αγωνίζονταν για το δικαίωμα στην κατοικία, Έδιδαν συμβουλές σε θέματα γης, αρχιτεκτονικών

σχεδίων, αστικής νομοθεσίας, κόστους κατασκευής, νόμων και ρυθμίσεων για την απόκτηση δανείων. Στη Βραζιλία η επίσημη αγορά γης και ακινήτων είναι προσβάσιμη μόνο από το 30% του πληθυσμού, έτσι περιορίζεται το πεδίο εργασίας των αρχιτεκτόνων.
Στα βασικά επιτεύγματα του αγώνα για αστική μεταρρύθμιση συγκαταλέγονται ο Νόμος της Πόλης και η Πράξη για τη Χρηματοδότηση της Κοινωνικής Κατοικίας το 2005. Η τελευταία ήταν αποτέλεσμα ενός νομοσχεδίου που προτάθηκε από δημόσια πρωτοβουλία στο Εθνικό Κογκρέσο το 1992. Πάνω από 1 εκατ. ψηφίσαντες υπέγραψαν το νομοσχέδιο.
Ο Νόμος της Πόλης δημιουργεί ένα νέο νομικό πλαίσιο για την αντιμετώπιση των αστικών θεμάτων. Το κύριο εργαλείο που παρέχεται με την πράξη για χρήση των δημόσιων αρχών και των κοινωνικών κινημάτων είναι ο προσδιορισμός της *κοινωνικής λειτουργίας της ιδιοκτησίας* και το τι πρέπει να κάνει κάποιος για να την επιβάλλει. Η κοινωνική λειτουργία της ιδιοκτησίας αντιτίθεται στην παραδοσιακή ρωμαϊκή νομική αρχή, σύμφωνα με την οποία ο ιδιοκτήτης είναι ελεύθερος να κάνει οτιδήποτε επιθυμεί στην ιδιοκτησία του (*usus, fructus and abusus*). Σύμφωνα με τον Νόμο της Πόλης, τα δικαιώματα της ιδιοκτησίας υπόκεινται στην *κοινωνική λειτουργία της*.
Το 2003, ο νεοεκλεγείς Πρόεδρος Λούλα δημιούργησε το Υπουργείο των Πόλεων, που είχαν διεκδικήσει τα υπάρχοντα κοινωνικά κινήματα για την Αστική Μεταρρύθμιση. Το Υπουργείο επεδίωξε να ενοποιήσει τις κατακερματισμένες πολιτικές για την κατοικία, συγκοινωνία και υγεία, με την πολιτική γης και τον αστικό σχεδιασμό. Για να ξεκινήσει μια ευρείας κλίμακας συμμετοχική διαδικασία και το προσχέδιο μιας Εθνικής Πολιτικής για την Αστική Ανάπτυξη, το Υπουργείο των Πόλεων διοργάνωσε την πρώτη Εθνική Συνδιάσκεψη των Πόλεων το 2003 και τη δεύτερη το 2005.



Εργασίες στην παραγκούπολη στην Diadema


Παραγκούπολη κάτω από τη γέφυρα της Recife

Κινήματα καταλήψεων και αυτοργάνωσης για την επιβίωση στις φαβέλες της Βραζιλίας

Στις πληθυσμιακά ασφυκτικές μεγα-πόλεις της Βραζιλίας - το Ρίο ντε Τζανέιρο και το Σάο Πάολο - ο κοινωνικός διαχωρισμός σε πλούσιους και φτωχούς είναι όχι μόνο ακραίος αλλά και σαφώς αποτυπωμένος στη χωρική μορφή της πόλης.
Η Πατρίτσια Λάνες, που έχει εξειδικευτεί στην κοινωνιολογία των πόλεων στο πανεπιστήμιο της πολιτείας του Ρίο και παρακολουθεί μεταπτυχιακές σπουδές στο ομοσπονδιακό πανεπιστήμιο της πόλης, ερευνήτρια στη Μη Κυβερνητική Οργάνωση IBASE (Ινστιτούτο Κοινωνικών και Οικονομικών Αναλύσεων της Βραζιλίας), παρουσιάζει σε άρθρο της στο περιοδικό *αλάνα* [5] την πολύπλοκη πραγματικότητα στις κατοικίες των φτωχών - τις φαβέλες στην πόλη του Ρίο. Ο όρος φαβέλες χρονολογείται από τον 19ο αι. και στο βραζιλιάνικο λεξικό της Πορτογαλικής γλώσσας ορίζεται: ως θάμνος ή δέντρο της Βραζιλίας, ως σύνολο λαϊκών κατοικιών με αυτοσχέδια υλικά ή ως επικίνδυνος τόπος - κατάσταση που θεωρείται επικίνδυνη ή ανοργάνωτη. Στο Ρίο, αντίθετα με άλλες πόλεις της Βραζιλίας, οι 500 φαβέλες είναι διασκορπισμένες στο χώρο, γειτονεύοντας έτσι με τις περιοχές της μεσαίας και ανώτερης αστικής τάξης. Ο πληθυσμός τους ξεπερνά το 1 εκατ. - το 20% του πληθυσμού της πόλης. Πρόκειται για άνεργους, επισφαλώς εργαζόμενους και άλλους με σταθερή δουλειά που μπορούν να βελτιώσουν την κατοικία τους.
Το εμπόριο των ναρκωτικών είναι υπαρκτό αλλά αυτό δεν ανταποκρίνεται στην εικόνα που δίνουν οι κυρίαρχες τάξεις και τα μέσα ενημέρωσης για τις φαβέλες ως τόπους ανομίας, βίας και ένοπλων συγκρούσεων. Οι «πόλεμοι» μεταξύ συμμοριών ή κομάντος ή μεταξύ αυτών και της αστυνομίας

σκοτώνουν ετησίως εκατοντάδες νέους μόνο στο Ρίο. Η εμπλοκή ορισμένων κατοίκων στο εμπόριο ναρκωτικών, ιδιαίτερα των πιο φτωχών και φυλετικά στιγματισμένων, οφείλεται στο ότι καταλήγει να είναι γι' αυτούς μια εναλλακτική δυνατότητα επιβίωσης, εργασίας και κοινωνικής αποδοχής, που πάντως μπορεί να οδηγήσει στο θάνατο.

Το εμπόριο ναρκωτικών δεν μεταφράζεται στη μοναδική εναλλακτική λύση για τους νέους ή το σύνολο του πληθυσμού στις φαβέλες. Από τη δεκαετία 1990 πολλαπλασιάζονται τα λεγόμενα «κοινωνικά προγράμματα» από τους ίδιους τους κατοίκους ή εξωτερικούς φορείς (θρησκευτικές οργανώσεις και ΜΚΟ, συνδεδεμένες με την κυβέρνηση). Οι πιο κοινές και με τη μεγαλύτερη συμμετοχή δράσεις είναι αυτές που συνδέονται με τον πολιτισμό και τον αθλητισμό. Τα προγράμματα αυτά, τα οποία διαχειρίζονται πόρους, έχουν αναδειχθεί σε μια σημαντική εναλλακτική λύση λόγω της οικονομικής στήριξης που προσφέρουν, αντισταθμίζοντας τα στερεότυπα και τη σύνδεση με το εμπόριο των ναρκωτικών. Οι φαβέλες, παρά την πολύ προβληματική τους σχέση με την επίσημη πόλη, παράγουν πάντα μορφές πολιτιστικής έκφρασης που καθορίζουν την ταυτότητα του Ρίο (σημαντικοί τραγουδιστές, η γέννηση της σάμπας κ.λπ.).

Το πρόβλημα στέγης στη Βραζιλία είναι οξύτατο και σύμφωνα με τον Ολίβιο Ντούρτα, πρώην δήμαρχο του Πόρτο Αλέγκρε, υπάρχει έλλειψη 6 εκατ. κατοικιών ενώ 12 εκατ. χρειάζονται επισκευές ώστε να γίνουν κατοικήσιμες. Για να καλυφθούν οι στεγαστικές ανάγκες του πληθυσμού εκτιμάται ότι απαιτούνται κονδύλια της τάξης των 4 δισ. δολαρίων ετησίως επί 15 χρόνια

Η δράση του Λουίζ Κονζάγκα ντα Σίλβα, γνωστότερου ως Ζεζέ, από τις ηγετικές μορφές του κινήματος για τη στέγη, ο οποίος έχει διατελέσει εθνικός συντονιστής της Κεντρικής Επιτροπής Λαϊκών Κινημάτων και υπήρξε από τα ιδρυτικά μέλη του Κόμματος των Εργαζομένων (PT) είναι χαρακτηριστική.

Ο Λουίζ Κονζάγκα ντα Σίλβα έζησε μια ζωή μεγάλων στερήσεων, δουλεύοντας από 7 χρονών στα χωράφια. Ξεκίνησε να σπουδάζει την περίοδο της δικτατορίας αλλά, λόγω των συλλήψεων και των καθημερινών δυσκολιών επιβίωσης, δεν ολοκλήρωσε τις σπουδές του. Αναμείχθηκε στο εργατικό κίνημα καθώς άσκησε διάφορα εργατικά επαγγέλματα. Πηγαίνοντας να δουλέψει και να ζήσει σ' ένα *κορτίσο*, εξαθλιωμένη κοινοβιακή κατοικία σε εγκαταλελειμμένο κτίριο, άρχισε να εμπλέκεται στο στεγαστικό κίνημα με στόχο μια αξιοπρεπή κατοικία για όλους. Καταθέτει τη δική του γνώση για το θέμα μέσα και από την άμεση εμπειρία του στο κίνημα της λαϊκής αυτοστέγασης. «*Τη δεκαετία του 1980 έγιναν πολλές καταλήψεις γης, δημόσιων και ιδιωτικών κτιρίων, που αποτέλεσαν μια εναλλακτική λύση για τους άστεγους. Υπήρξαν συγκρούσεις με τις δυνάμεις καταστολής και φυλακίσεις. Η περίοδος αυτή έντονης πάλης έκανε τις κυβερνήσεις και τα ΜΜΕ ν' ασχοληθούν με το ζήτημα. Οι φτωχοί στη Βραζιλία δεν θεωρούνται πολίτες, είναι περιθώριο που διευκολύνει την ανάπτυξη του οργανωμένου εγκλήματος. Τα κινήματα των χωρίς στέγη αντιμετωπίζουν έντονη απόρριψη όχι μόνο από τις κυβερνήσεις αλλά και από την κοινωνία των πολιτών, της οποίας δεν θεωρούνται μέλη».*[6]

Κι όμως, το ενδιαφέρον είναι ότι αυτός ο χώρος συνέβαλε στη συζήτηση και την πάλη για αστική μεταρρύθμιση και ανάγκασε την κοινωνία να ασχοληθεί με το πρόβλημα της δομής της πόλης

Στη Βραζιλία υπάρχουν σήμερα οργανώσεις σε εθνικό επίπεδο: η Ένωση για τη Λαϊκή Στέγη (UNMP), το Κίνημα Πάλης για τη «Στέγη (MNLP), η Εθνική Συνομοσπονδία για την Κατοικία (CONAM), το Κίνημα Πάλης στις Γειτονιές (MLB) και το Συντονιστικό των Κοινωνικών Κινημάτων όλης της Βραζιλίας (CMP). Οι οργανώσεις αυτές επιδιώκουν και επιτυγχάνουν, τελικά, τη συνεργασία σε θέματα αστικής μεταρρύθμισης και στέγασης, διατηρώντας η κάθε μία τις ιδιαιτερότητες της. Κάθε κατάληψη είναι πολιτική δράση, Στόχος να πιέσουν την κυβέρνηση, τοπική, πολιτειακή ή ομοσπονδιακή.

Οι οργανώσεις των αστέγων δρουν ανεξάρτητα. Οι κυβερνήσεις εκμεταλλεύονται την πολυδιάσπαση. Με την κυβέρνηση Λούλα υπήρξε πιο στενή συνεργασία στη δράση. Εκεί οφείλονται και τα ψίχουλα που κέρδισαν οι εργάτες γης και οι άστεγοι. Οι σχέσεις των κινημάτων δεν είναι πάντα οι καλύτερες, ούτε μεταξύ τους ούτε, βέβαια, με την ομοσπονδιακή κυβέρνηση. Κατά τη διάρκεια της διακυβέρνησης Λούλα, τα κινήματα σε εθνικό επίπεδο απέκτησαν μεγαλύτερο κύρος και αυτό οφείλεται σε ορισμένες κατακτήσεις που είχαν. Το Κίνημα για την Κατοικία στο Κέντρο (MMC) προσπαθεί κυρίως να πιέσει την ομοσπονδιακή κυβέρνηση.

Η κυβέρνηση, παρόλο που εκλέχτηκε με τις ψήφους των πιο εξαθλιωμένων, δείχνει περισσότερο ενδιαφέρον στην πληρωμή του εξωτερικού χρέους παρά στην κοινωνική πολιτική. Αν επένδυε στην κοινωνική πολιτική δεν θα είχαμε τόση βία, γιατί ξέρουμε ότι αυτή προέρχεται από τη φτώχεια και τις

ανάγκες, από την έλλειψη τροφής, στέγης, υγείας και υγιεινής, μόρφωσης, δουλειάς, αξιοπρεπούς μισθού, παιδικών σταθμών.
Είναι σαφές ότι η κυβέρνηση δεν πρόκειται να λύσει προβλήματα 500 χρόνων, αλλά θα μπορούσε να είχε κάνει περισσότερα πράγματα. Έστω για την πολιτική και ιδεολογική διαπαιδαγώγηση του λαού, ώστε να μη βλέπει ο κόσμος τις μικρές κατακτήσεις ως δώρο των κυβερνώντων, αλλά ως δικαίωμα κάθε πολίτη.
Παρόλα αυτά, έχουν γίνει βήματα απ' αυτή την κυβέρνηση. Όμως χρειάζεται κινητοποίηση και οργάνωση για να πιεστεί. Σε τελική ανάλυση, χρειάζεται επανάσταση. Σήμερα μιλούν περισσότερο για δημοκρατία παρά για επανάσταση. Αλλά για ποια δημοκρατία μιλάμε; Εφόσον η αστική δημοκρατία δημιουργήθηκε για να προστατεύει αυτούς που ήδη είναι προστατευμένοι - τους ισχυρούς.[7]





MTST (Movimento dos Trabajadoeres sem Teto - Κίνημα των Εργατών Χωρίς Στέγη)

Το Κίνημα των Χωρίς Γη αποτέλεσε ένα σημαντικό κίνημα καταλήψεων γης άκληρων αγροτών της Βραζιλίας.
Η συμμετοχή του στα κινήματα καταλήψεων γης και αυτοστέγασης άστεγων κοινωνικών ομάδων είναι καθοριστική όχι μόνο στη φάση της κατάληψης αλλά και της οικοδόμησης και λειτουργίας του άτυπου οικισμού μέσα από συλλογικές διαδικασίες που προσδίδουν στην εγκατάσταση χαρακτήρα κοινότητας. Ο Σταύρος Σταυρίδης παρουσιάζει ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα της λογικής αυτής.[8]
Η οργάνωση Union do Juta που μετέχει στο MST συμμετέχει στη στέγαση δύο ομάδων αστέγων συνολικά 320 οικογενειών σε γη ενός πρώην τσιφλικιού που απαλλοτριώθηκε μετά από αγώνες για τον σκοπό αυτό. Σύμφωνα με μια παλιά παράδοση της Βραζιλίας που ονομάζεται mutirao, όλη η κοινότητα αποφασίζει τους γενικούς στόχους και τις πρακτικές αυτοστέγασης προγραμματίζοντας και καταμερίζοντας τις εργασίες ανάλογα με τις ατομικές δεξιότητες κάθε ατόμου. Αφού οι κάτοικοι απέτρεψαν την ανάθεση του οικισμού σε κατασκευαστική εταιρεία, όλη η κοινότητα με τη συνεργασία μιας πολιτικοποιημένης ομάδας αρχιτεκτόνων εμπλέκεται σε μια διαδικασία συμμετοχικού σχεδιασμού των κατασκευών που θα υλοποιηθούν (24 τετραώροφα κτίρια, πλατείες, κοινοτικός φούρνος, και παιδικός σταθμός, άλλες αυτοδιαχειριζόμενες κοινοτικές δράσεις).


Κτίρια κατοικίας σχεδιάστηκαν και κατασκευάστηκαν συμμετοχικά από τους κατοίκους μέλη της οργάνωσης του MST, União da Juta



Καταυλισμός «Joao Caudido»: Χοράζοντας το παρόν...

Παραπομπές
1. Βισκαδουράκη Ηλέκτρα, *Τα επόμενα χρόνια θα ζούμε σ' ένα αστικό χάος*, εφημ. Αυγή 20/8/2017
2. Castells Manuel, *The Urban Question*, 1977.

3. Maricato Erminia, *Housing And Cities In Brazil And Latin America Globalization, poverty and some reasons for hope,* μτφρ Πορτάλιου Ελένη
4. ο.π.
5. περιοδικό αλάνα, τεύχος 1, Μάρτιος 2006
6. Λουίς Γκονζάγκα ντα Σίλβα, *συνέντευξη στον Κρίτωνα Ηλιόπουλο,* περιοδικό αλάνα, τεύχος 2, Ιούνιος 2006, σελ 6-7.
7. ο.π.
8. Σταυρίδης Σταύρος, *Βραζιλία: το δικαίωμα στη στέγη και η προοπτική ενός άλλου κόσμου,* περιοδικό αλάνα, τεύχος 11, Δεκέμβριος 2009, σελ 16-17.

Δ.3.2 ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΦΤΩΧΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΕΓΗ ΚΑΙ ΤΙΣ ΣΥΛΛΟΓΙΚΕΣ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗ ΝΟΤΙΑ ΑΦΡΙΚΗ ΚΑΙ ΤΗ ΝΙΓΗΡΙΑ

Το συλλογικό βιβλίο Urban Revolt αναφέρεται στις μεγάλες αστικές περιοχές που έχουν αποτελέσει τους βασικούς τόπους της κοινωνικής αναταραχής των φτωχών και της εργατικής τάξης στις αρχές του 21ου αι. ως πεδία της παραγωγής, της αναπαραγωγής και της ανταλλαγής των εμπορευμάτων. Ερευνά τις πόλεις κλειδιά στον Παγκόσμιο Νότο για τις κοινές προσδιοριστικές πηγές των Αστικών Κοινωνικών Κινημάτων (ΑΚΚ) / Urban Social Movements (USM).
Εξηγεί τη δυναμική και τους περιορισμούς τους σε διεθνές επίπεδο. Οι περιπτώσεις βοηθούν να ερευνήσουμε την έκταση στην οποία τα κινήματα αμφισβητούν τον νεοφιλελευθερισμό. Πως τα κινήματα αλλάζουν ευρύτερες πλευρές της κοινωνίας και της πολιτικής; Πως άτομα και οργανώσεις κινούνται πέραν των ορίων των θεσμικών ή νομικών κατασκευών και σε ποιο βαθμό τις υπερβαίνουν; Ταυτόχρονα με τους αγώνες καταδεικνύονται οι τρόποι με τους οποίους τα ΑΚΚ ασκούν έλεγχο ή εξουσία μέσα στα κοινά. Μελετητές και ακτιβιστές αναπτύσσουν τη διαδικασία της υπερεκμετάλλευσης, της φτώχειας, της βίας του κράτους και των επιχειρήσεων και της ανόδου των κοινωνικών κινημάτων, που ριζώνουν στις δημοκρατικές φιλοδοξίες της εργατικής τάξης στη Νότια Αφρική.[1]

Η εξέγερση στην Παραγκούπολη Thembelihle της Νότιας Αφρικής

Ο Themba βρίσκεται ανήσυχος στην καλύβα του γείτονα τη νύχτα και τις πρώτες πρωινές ώρες στη διάρκεια της μεγάλης διαμαρτυρίας που διήρκεσε 3 εβδομάδες, τον Φεβρουάριο και τον Μάρτιο του 2015. Κάθε ήχος ήταν σινιάλο για την άφιξη των αστυνομικών που είχαν έρθει να τον συλλάβουν. Ο ανεπίσημος οικισμός του Themba, η Thembelihle (μια λέξη των Ζουλού που σημαίνει "καλή ελπίδα"), εικοσιπέντε μίλια από το Γιοχάνεσμπουργκ στη Νότια Αφρική, αποτελεί μαρτυρία ενός ανεπίσημου κράτους έκτακτης ανάγκης. Τις τελευταίες εβδομάδες αποτελεί ένα θερμό σημείο αντίστασης που περιλαμβάνει την ιδιαίτερα αποτελεσματική τακτική του μπλοκαρίσματος των δρόμων. Τα μπλόκα σχεδιάστηκαν για να τραβήξουν την προσοχή της κυβέρνησης, εφόσον εμπόδιζαν τους κατοίκους του γειτονικού μεσοαστικού Ινδικού προαστίου της Lenasia να κάνουν τις καθημερινές τους εργασίες. Η αστυνομία είχε επισημάνει τους ηγέτες της Επιτροπής Κρίσης της Thembelihle (TCC), μιας σοσιαλιστικής οργάνωσης της κοινότητας που αντιπροσώπευε ένα μεγάλο μέρος των σχεδόν 20.000 κατοίκων. Οι φωτογραφίες τους συμπεριλαμβανομένου του Themba είχαν αναρτηθεί στους τοίχους της αστυνομίας της Lenasia, όπου εκρατούντο δεκάδες άλλων κατοίκων.
Το Γιοχάνεσμπουργκ, οικονομικό κέντρο της Νότιας Αφρικής, φιλοδοξεί να γίνει μια Αφρικανική Πόλη της παγκόσμιας τάξης (μια Αφρικανική Παγκοσμιούπολη) αλλά οι κάτοικοι της Thembelihle, που ζουν στην πιο φτωχή περιοχή G, έχουν ελάχιστα να γιορτάσουν για τα 20 χρόνια δημοκρατίας. Η ιστορία έχει δείξει ότι η μόνη εποχή που το τριπλό φράγμα της φτώχειας, της ανεργίας και της ανισότητας είχε μετριαστεί και οι κάτοικοι είχαν κερδίσει μικρές συναινέσεις από το κράτος με τη μορφή παροχής βασικών υπηρεσιών, ήταν όταν οι οργανώσεις είχαν κατέβει στους δρόμους μαζικά και για μεγάλες χρονικές περιόδους.
Ο Daniel Bovu, ο οποίος άλλοτε ήταν ο σύμβουλος της τοπικής κυβέρνησης στο τμήμα της συνοικίας που βρίσκεται η Thembelihle, απέτυχε να παραδώσει έστω και ένα σπίτι στη διάρκεια της θητείας του ως ηγέτης στο Αφρικανικό Εθνικό Κογκρέσο (ANC) με τις πρώτες εκλογές τοπικής κυβέρνησης, το 1999. Οι υλικές συνθήκες στην Thembelihle σήμαιναν για τους κατοίκους ότι το σπίτι τους ήταν ένας

μικρόκοσμος μιας αποτυχημένης πολιτικής υπηρεσιών στο σύνολο της χώρας, μάρτυρας της αυξανόμενης ανισότητας και φτώχειας από τις πρώτες δημοκρατικές εκλογές το 1994. Το 1996 το ANC υιοθέτησε τη νεοφιλελεύθερη πολιτική Growth Employment and Redistribution, δημιουργώντας συνθήκες στις οποίες η παροχή τοπικών υπηρεσιών δεν ήταν προτεραιότητα: το αποκαλούμενο κράτος πρόνοιας θα πήγαινε πίσω και θα υπερίσχυαν η ελεύθερη αγορά και οι ξένες άμεσες επενδύσεις. Αν και το ANC είχε παίξει ένα αναμφίβολα θαρραλέο και ηρωικό ρόλο στη μάχη για την απελευθέρωση των μαύρων στην περίοδο του ρατσισμού και του απαρτχάιντ σε μεγάλο διάστημα του 20ου αιώνα, το "Mandela Rainbow Nation" είχε γίνει στη μετα-απαρτχάιντ περίοδο ένα πλάσμα της φαντασίας των διεθνών αντι-απαρχάϊντ ακτιβιστών. Νέα κοινωνικά κινήματα με νέο νόημα, που διαμορφώθηκαν στη μετα-απαρχάϊντ περίοδο, εμφανίστηκαν στο τέλος της δεκαετίας του 1990 και στις αρχές του 2000 σ' αυτό το περιβάλλον.

Η TCC (Thembelible Crisis Committee)/Επιτροπή Κρίσης της Thembelihle αποφάσισε να απευθύνουν τα θέματά τους από την τοπική κυβέρνηση στην επαρχιακή. Ούτε αυτές οι προσπάθειες ευοδώθηκαν και στις 21 Φεβρουαρίου 2015, στο μέσον μιας προσπάθειας της TCC να τεθεί ένα τέλος στις επιθέσεις και τις κλοπές που συνέβαιναν στα μικρά μαγαζιά των ξένων στον άτυπο καταυλισμό, αποφάσισε να ξεκινήσει το επόμενο πρωί μια δράση στους δρόμους. Κανείς δεν θα πήγαινε στη δουλειά. Θα σταματούσαν όσους προσπαθούσαν να περάσουν την περιοχή και θα έσπαζαν αυτοκίνητα αν οι καταληψίες το έκριναν αναγκαίο.

Αυτή η κίνηση κλιμακώθηκε σ' ένα μπλοκάρισμα τριών εβδομάδων των δρόμων και σε απεργία. Μια έκτακτη κατάσταση επικρατούσε στον οικισμό. 75 κάτοικοι συνελήφθησαν, 3 πήγαν στο νοσοκομείο και ένας δολοφονήθηκε. Όμως ο αγώνας οδήγησε τελικά σε μια απόφαση νομιμοποίησης του οικισμού και παροχής βασικών υπηρεσιών, όπως νερό, ηλεκτρικό και κατοικία, για τα οποία η κοινότητα είχε αγωνιστεί από την αρχή της δημοκρατικής αλλαγής το 1994.





Η «παραγκούπολη» Rustenburg

Το Rustenburg βρίσκεται 70 μίλια βορειοδυτικά του Γιοχάνεσμπουργκ. Οικισμοί από καλύβες καλύπτουν το τοπίο, συχνά βρίσκονται απέναντι από το φρεάτιο του ορυχείου ή γειτονεύουν με τις οικοδομές των εργατουπόλεων. Σύμφωνα με τα δεδομένα της απογραφής, το 2011 το Τοπικό Δημαρχείο είχε εκτιμήσει τον πληθυσμό σε 549.575 κατοίκους που κατοικούσαν σε μια έκταση 1322 τετρ. μιλίων. Η ανάπτυξη του πληθυσμού υπερβαίνει τον εθνικό μέσο όρο. Αυτό οφείλεται κυρίως στη μετανάστευση αυτών που αναζητούν δουλειά μέσα στη Νότια Αφρική (εσωτερική μετανάστευση) - μόνο 7% των μεταναστών προέρχονται από άλλες νοτιοαφρικανικές χώρες, όπως Μοζαμβίκη, Μαλάουϊ, Swaziland ή Lesotho. Τα επίπεδα της φτώχειας είναι υψηλά στον οικισμό: 50% του πληθυσμού έχει μηδενικό μηνιαίο εισόδημα, 11% κερδίζει λιγότερο από R800 και 38% λιγότερα από R3200 (1R ισοδυναμεί με περίπου 70 US cents). Οι άλλοι τομείς της οικονομίας εξαρτώνται από τα ορυχεία.

Η περιοχή παράγει καλά εσπεριδοειδή, αλλά η αγροτική παραγωγή φθίνει διαρκώς εξαιτίας της μόλυνσης από τα ορυχεία. Το τέλος του προγράμματος της εισοδηματικής πολιτικής στην περιφερειακή βιομηχανία στη μετά απαρτχάιντ εποχή οδήγησε σε μεγάλη απώλεια θέσεων εργασίας και σε συστήματα ευέλικτης παραγωγής. Στο τέλος της δεκαετίας του 1990 ο αριθμός των ανέργων μεταναστών διογκώθηκε, με 100.000 να ζουν σε άτυπες πίσω αυλές και σε οικισμούς με καλύβες. Η αυξανόμενη φτώχεια οδήγησε σε αυξανόμενη εγκληματικότητα. Η είσοδος μεσιτών εργασίας στο συγκεντρωτικό σύστημα απασχόλησης, που κινήθηκε από την εταιρεία στρατολόγησης Teba, μαζί με

την αυξανόμενη απασχόληση των ντόπιων έναντι των μεταναστών και διάφοροι άλλοι μηχανισμοί εξοικονόμησης κόστους εργασίας από την πλευρά του κεφαλαίου των ορυχείων, είχαν ως αποτέλεσμα τραγικά χαμηλά μεροκάματα, υποβαθμισμένες συνθήκες εργασίας και χαμηλά επίπεδα συνδικάτου σε τουλάχιστον ένα τρίτο των ενοικιαζόμενων εργατών.
Με το τέλος του απαρτχάιντ και την άνοδο των συνδικάτων, ιδιαίτερα της Εθνικής Ένωσης των Μεταλλωρύχων (NUM / National Union of Miners) υπήρχαν ορισμένα μεγάλα κέρδη για τους μεταλλωρύχους στη Νότια Αφρική, συμπεριλαμβανομένων σημαντικών αυξήσεων στο μεροκάματο, καλύτερες συνθήκες ασφάλειας και ξερίζωμα των ρατσιστικών πολιτικών. Πάντως, οι ιδιοκτήτες των ορυχείων δεν σκόπευαν να μοιραστούν τα κέρδη τους με την εργατική δύναμη. Το μπουμ στην πλατίνα το 2000 απέφερε τεράστια κέρδη από τα οποία η εργασία έλαβε ελάχιστα. Τα αφεντικά βρήκαν επίσης τρόπους να διαιωνίσουν το σύστημα της φτηνής εργασίας. Γενικώς οι αντιθέσεις στην εφαρμογή της μετά απαρτχάιντ ρυθμιστικής νομοθεσίας είχαν ως αποτέλεσμα μια συνεχή υπερεκμετάλλευση τόσο της εργασίας των ντόπιων εργατών όσο και των μεταναστών από άλλες χώρες. Η χρήση μεταναστών συνεχίζει ν' αποτελεί των ακρογωνιαίο λίθο του φτηνού εργασιακού συστήματος.





Η «παραγκούπολη» Nkaneng
Ο οικισμός του Nkaneng, γνωστός ως Bleskop, βρίσκεται νότια του Rustenburg σε γη χαρακτηρισμένη "αγροτική" που ανήκε στη Royal Bafokeng Administration. Προέκυψε από κατάληψη γης το 1994. Αριθμεί 40.000 κατασκευές και έχει εκτιμούμενο πληθυσμό 11.879 κατοίκους, οι περισσότεροι των οποίων προέρχονται από το Eastern Cape. Πολύ κοντά στον οικισμό, σε ΝΔ κατεύθυνση, βρίσκεται το συγκρότημα ξενώνων Bleskop. Ο οικισμός είναι σε επίπεδο έδαφος, 2 μίλια μακριά από το Photsaneng, μια μικρή παλιά πόλη. Έχει φτωχές εξυπηρετήσεις, στερείται ηλεκτρικό, κατάλληλη υγιεινή, τρεχούμενο νερό και κοινοτικό εξοπλισμό. Η υποδομή των δρόμων είναι φτωχή, σ' ένα ορθογώνιο πλέγμα όπου κάθε καλύβα έχει την αυλή της. Οι καλύβες είναι κυρίως από αυλακωτή λαμαρίνα. Η φτώχεια και η αβεβαιότητα για το μέλλον του οικισμού αποθαρρύνουν τους κατοίκους να χρησιμοποιήσουν τούβλα και λάσπη στην κατασκευή. Ελπίζουν, επίσης, ότι κάποτε θα κτίσει σπίτια το κράτος. Το νερό μεταφέρεται στον οικισμό. Για ενέργεια, εφ' όσον δεν έχει ηλεκτρισμό, οι κάτοικοι βασίζονται σε ξύλα, κάρβουνα και παραφίνη. Τη νύχτα είναι σκοτεινά γιατί δεν υπάρχουν φώτα δρόμου. Δεν υπάρχει κοινοτικός εξοπλισμός, όπως αίθουσες, γήπεδα αθλητισμού ή πάρκα. Οι συναντήσεις της κοινότητας γίνονται σ' ένα ανοιχτό χώρο ανάμεσα στις καλύβες που σηματοδοτεί ένας κάκτος. Οι λειτουργίες της εκκλησίας τελούνται μέσα στις καλύβες (παράγκες). Υπάρχουν μερικά γενικά μαγαζιά κτισμένα με οπτοπλινθοδομή και πολυάριθμα καταστήματα με τη μορφή καλύβας - ένα μεγάλο «παράθυρο» στη μια πλευρά λειτουργεί σαν πάγκος. Μια χούφτα καλύβες που στεγάζουν μικρές επιχειρήσεις (κομμωτήριο, ραφείο, οπωροπωλείο) διαμορφώνουν μια σειρά στο ανατολικό όριο του οικισμού. Στη διάρκεια της απεργίας του 2012 στην Amplants όλες οι υπάρχουσες 12 επιχειρήσεις κάηκαν και οι σημερινές είναι νέες που επανεμφανίστηκαν.
Άλλοι άνθρωποι ψυχαγωγούνται με το ραδιόφωνο, με επισκέψεις μεταξύ τους, πίνοντας στο τοπικό shebeens ή κάνοντας μια βόλτα κατά μήκος της σιδηροδρομικής γραμμής στο Photsaneng που έχει σταθμό αυτοκινήτων, ένα ίδρυμα δανεισμού χρημάτων και καταστήματα με είδη νοικοκυριού και άλλα. Ένα περαστικό μίνι-μπας ταξί μεταφέρει ανατολικά στην πόλη του Rustenburg ή δυτικά στη

μικρή πόλη της Marikana, όπου υπάρχουν περισσότερα καταστήματα και μεγαλύτερη ζωντάνια από το Photsaneng.
Οι άνθρωποι που ζουν στην περιοχή αντιπροσωπεύουν κατηγορίες της εργατικής τάξης. Η πλειοψηφία εμφανίζεται άνεργη, αυτοαπασχολούμενη και υποαπασχολούμενη. Τα μεταλλευτικά επαγγέλματα προτιμώνται, αλλά η αυξανόμενη χρήση μεσιτών εκθέτει τους μεταλλωρύχους στην επισφάλεια. Αντίθετα με τις μέρες του απαρτχάιντ, "ο άτυπος τομέας εργασίας"» κυριαρχεί στους σημερινούς μετανάστες εργάτες. Πολλοί κάτοικοι αναφέρονται ως μετανάστες γιατί διατηρούν δεσμούς με τα σπίτια και τις οικογένειές τους στις αγροτικές περιοχές. Πάντως, πολλοί πρόσφατοι μετανάστες δεν έχουν μπορέσει να εξασφαλίσουν τυπική απασχόληση και βρίσκονται σε μια αυξανόμενη περιθωριακή οικονομική θέση, λόγω άτυπων δραστηριοτήτων ή χαμηλών μισθών και επισφαλών θέσεων εργασίας στον επίσημο τομέα. Πολλοί έρχονται από τις βαθιές αγροτικές περιοχές όπου τα επίπεδα φτώχειας είναι υψηλά και οι προσδοκίες απασχόλησης ελάχιστες. Κατά συνέπεια οι μετανάστες δεσμεύονται σε μια σειρά δραστηριοτήτων που πιο πολύ αναφέρονται ως δουλειές επιβίωσης παρά "απασχόληση". Να σημειώσουμε ότι πολλοί ανθρακωρύχοι διατηρούν δύο νοικοκυριά: ένα σε καλύβα του οικισμού που ζουν με τη σύζυγο, τη φίλη ή συγγενή τους και ένα άλλο στην αγροτικό τόπο καταγωγής όπου ζει η ευρύτερη οικογένεια. Αυτό διαμοιράζει το μεροκάματο σ' ένα ευρύτερο γεωγραφικό χώρο. Μερικοί μεταλλωρύχοι ζουν με τα παιδιά τους στις καλύβες ενώ διατηρούν τα αγροτικά τους σπίτια για σταθερότητα, πίστη, κουλτούρα και ως τόπο ξεκούρασης.





Η οργάνωση στους Χώρους Ζωής των Εργατών
Εφ' όσον οι άτυποι οικισμοί έχουν διαμορφωθεί χωρίς την έγκριση ή την υποστήριξη του κράτους και συχνά ενάντια στη θέλησή του, οι κάτοικοι πρέπει να οργανωθούν για να έχουν βασικές εξυπηρετήσεις, όπως νερό και υγιεινή και να διατηρήσουν μια εικόνα τάξης και ειρηνικής κοινωνικής ζωής. Έτσι, σχεδόν σ' όλους τους άτυπους οικισμούς της Νότιας Αφρικής, υπάρχουν επιτροπές κατοίκων. Δημιουργούνται από την κοινότητα, ανεξάρτητα από τις αρχές και αναφέρονται ως "πολιτικές" καθώς φιλοδοξούν να φροντίσουν τις κοινοτικές υποθέσεις ως σύνολο, αποτελώντας μια αρχή της κοινότητας και ενεργώντας ως αυτοσχέδια κυβέρνηση. Στο Nkaneng, όπως είχε συμβεί και σε άλλους άτυπους οικισμούς, η αρχική επιτροπή των κατοίκων βοήθησε στην ίδρυση του οικισμού μέσω της κατάληψης γης το 1994, που ήταν ειρηνική και σχετικά δεν αμφισβητήθηκε από τις αρχές. Η κατάληψη γης συνέπεσε με το τέλος του απαρτχάιντ και το δικαίωμα ψήφου σε όλους.

Makoko Slum Settlement
Η φτωχογειτονιά / slum του Makoko
Μετανάστες χωρικοί στη Λιμνοθάλασσα του Λάγος, Νιγηρία




Στρατηγικά τοποθετημένο στη δυτική ακτή της Νιγηρίας και απολαμβάνοντας την προτίμηση βιομηχανιών και επενδυτών από την εποχή της αποικιοκρατίας, το κράτος του Λάγος, έκτασης 1.290 τετρ. μίλια, προσελκύει ένα τεράστιο πληθυσμό από τη Νιγηρία και τη Δυτική Αφρικανική Ακτή. Η έκταση του Λάγος είναι 0,4% της Νιγηρίας που εκτιμάται σε 386.000 τετρ. μίλια. Αποτελεί κατοικία του 7% των Νιγηριανών, έθνους με πληθυσμό μεγαλύτερο των 170 εκατ. Περίπου 12 εκατ. ζουν στο Λάγος.
Αν και σχετικά περισσότερο εκβιομηχανισμένο από το υπόλοιπο τμήμα της χώρας, το Λάγος υπόκειται σε πληθυσμιακή πίεση και πολλοί κάτοικοί του καταλήγουν σε slums, επιβιώνοντας στο κατώτερο στρώμα της εργατικής τάξης. Η συνεχής μετανάστευση στο Λάγος και βεβαίως η παράβαση των πολεοδομικών κανόνων και ρυθμίσεων έχει ως αποτέλεσμα την εμφάνιση slums σε όλη την επικράτεια της χώρας.
Ένας τέτοιος οικισμός είναι το Makoko, τοποθετημένο στρατηγικά γύρω από τη λιμνοθάλασσα του Λάγος, με εύκολη πρόσβαση στο Νησί Λάγος, οικονομικό και εμπορικό κέντρο. Το Makoko, που δημιουργήθηκε ως οικισμός ψαράδων τον 18ο αιώνα, διαιρείται σε δύο τομείς: τη γη Makoko και τη λιμνοθάλασσα Makoko. Ενώ η γη κατοικείται κυρίως από μέλη της προλεταριακής τάξης Yoruba - οι περισσότεροι νέοι εργάτες στο Νησί Λάγος, η λιμνοθάλασσα Makoko κατοικείται κυρίως από μετανάστες χωρικούς από τη Νιγηρία και την ακτή της δυτικής Αφρικής, που ζουν σε σπίτια πάνω σε πασσάλους (σε αυτή τη δεύτερη κατηγορία θα γίνει εκτενής αναφορά).
Η σχετική φιλολογία των μελετών για τα slums περιορίζεται στα θέματα των αποστερημένων και διαλυμένων υποδομών. Τα slums εικονογραφούνται ως νοσούντα, φτωχά και εγκληματικά μέρη που χρειάζονται αναπτυξιακή παρέμβαση. Πέραν του λόγου της «αποστέρησης» είναι πάντως σημαντικό να κατανοήσουμε ότι το περιβάλλον εδώ είναι μια ενεργητική συνθήκη. Οι δομές, οι κοινωνικές σχέσεις, οι περιορισμοί της εξουσίας καθώς και το σύστημα ανταλλαγής είναι κοινωνικές διαδικασίες που συντηρούν ένα διαφορετικό επισφαλές περιβάλλον.
Η φιλολογία έχει δείξει ότι τα slums δεν είναι παθητικές κοινότητες αλλά κοινωνικές δομές, με τις δικές τους ενσωματωμένες υποκουλτούρες, οικονομικές και κοινωνικές σχέσεις. Βεβαίως, η φιλολογία έχει επίσης περιγράψει το Makoko κυρίως μέσα από την αντίληψη του παθητικού, αποστερημένου, φτωχού και ευπρόσβλητου slum. Ενώ αυτές οι αρνητικές περιγραφές δεν είναι αναγκαστικά αστήρικτες, η παρακάτω προσέγγιση περιγράφει, αντιθέτως, την κοινωνική πραγματικότητα στη λιμνοθάλασσα του Makoko ως ενός οικισμού οικονομικά ενεργών εμπόρων, που η απόφασή τους να αντισταθούν στην κατεδάφιση και τον εκτοπισμό τούς έχει διαφυλάξει την ύπαρξη του καταυλισμού.

Λιμνοθάλασσα του Makoko: Ένα Slum Μεταναστών σε Επισφαλή Ύπαρξη

Το Makoko είναι ένα από τα παλιότερα slums που επιβιώνουν στον κόσμο. Έχει επιζήσει ως ένας οικισμός μεταναστών χωρικών που πρέπει να διασφαλίσουν την επιβίωση και το επίπεδο μιας ζωής έναντι των άλλων χωρικών έξω από τον κοινωνικό χώρο της λιμνοθάλασσας του Makoko. Το Makoko

της λιμνοθάλασσας είναι ορατό από την Τρίτη Γέφυρα της ηπειρωτικής χώρας. Κατοικείται κυρίως από μετανάστες από το Δέλτα του Νίγηρα και άλλους από το Μπενίν, το Καμερούν, τη Γκάνα και το Τόγκο. Ο πληθυσμός εκτιμάται σε περίπου 20.000 και προσελκύει ψαράδες, ξυλοκόπους και άλλους εμπόρους, στους οποίους η λιμνοθάλασσα παρέχει φυσική πρόσβαση σε ψάρι, μεταφορές ξύλου και άλλους πόρους. Οι κάτοικοι του Makoko απασχολούνται επίσης στην παρασκευή αλατιού, στα πριονιστήρια, στο εμπόριο και στον καθαρισμό της άμμου.

Το Makoko περιβάλλεται από τα πιο ευημερούντα τμήματα του Λάγος, έτσι η ύπαρξή του αντιπροσωπεύει μια άσχημη εικόνα στα μάτια των γειτόνων που ζουν σε αφθονία, που η κυβέρνηση του Λάγος θα ήθελε να εξαλείψει. Έχει μια πολιτική αστικής ανανέωσης η οποία αποσκοπεί να μετασχηματίσει όλα τα slums σε περιβαλλοντικά φιλικούς χώρους με ανθρώπινη κατοικία. Έτσι το Makoko βρίσκεται υπό την απειλή έξωσης των κατοίκων του και κατεδάφισης. Στις 12 Ιουλίου 2012 με προειδοποίηση μόλις 72 ωρών, ένα μεγάλο μέρος του Makoko και της λιμνοθάλασσας κατεδαφίστηκε. Ένας αρχηγός της κοινότητας που αντιστάθηκε έπεσε νεκρός από πυροβολισμό της αστυνομίας. Το γεγονός ξεσήκωσε δημόσια κατακραυγή κατά της προσπάθειας της κυβέρνησης να ξεσπιτώσει τους φτωχούς και να αναπτύξει στο Makoko ένα περιβάλλον για εύπορους. Η Εθνική Επιτροπή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (NHRC) ξεκίνησε έρευνα για τη βίαιη έξωση και τις περιπτώσεις παραβίασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων που είχαν αναφερθεί. Η παρέμβαση του NHRC (μιας αντιπροσωπίας της ομοσπονδιακής κυβέρνησης) ήταν σε μεγάλο μέρος ένα πολιτικό τέχνασμα, το οποίο προέκυψε από τον ανταγωνισμό και την εχθρότητα ανάμεσα στο Λαϊκό Δημοκρατικό Κόμμα (PDP) που κυβερνούσε στο ομοσπονδιακό επίπεδο και το Κογκρέσο όλου του Λαού (APC) - το αντίπαλο κόμμα που έλεγχε το κράτος του Λάγος. Από τη στιγμή που η ομοσπονδιακή κυβέρνηση απαιτεί έλεγχο στις παραλίες και τους δρόμους του νερού η κατεδάφιση του Makoko τέθηκε σε εφαρμογή. Εν τούτοις, τα πασσαλόπηκτα σπίτια επανακατασκευάστηκαν αλλά μόνο ο χρόνος θα δείξει για πόσο θα παραμείνει το Makoko, ιδιαίτερα τώρα που το APC έχει κερδίσει τις προεδρικές και κυβερνητικές εκλογές του 2015 και ελέγχει την ομοσπονδιακή κυβέρνηση και τις συναφείς δυνάμεις του κράτους.



Κατοικία

Η μελέτη του Makoko

Η λιμνοθάλασσα του Makoko επιλέχθηκε γι' αυτή τη μελέτη επειδή στεγάζει ένα τεράστιο αριθμό χωρικών προσφύγων στην κοινωνική πραγματικότητα των οποίων εστιάζει κυρίως η έρευνα. Ένας πολύ μικρός αριθμός κατοίκων είναι Noruba, η πλειοψηφία είναι Egun ή άλλοι μετανάστες από τις ποτάμιες περιοχές της Νότιας Νιγηρίας, του Μπενίν, του Καμερούν, του Τόγκο και της Γκάνα. Το σχέδιο της μελέτης είναι εξίσου ερευνητικό και περιγραφικό. Η έρευνα αποσκοπεί να αποκαλύψει πλευρές της κοινωνικής ζωής του Makoko που λαμβάνονται ως δεδομένες, ενώ το περιγραφικό επιζητεί τη γνώμη των κατοίκων για τη ζωή τους. Για την έρευνα το Makoko χωρίστηκε σε περιοχές κατοικίας και επαγγελματικές. Χρησιμοποιήθηκαν συστηματικοί δειγματισμοί ώστε να συλλέγουν 300 δείγματα για τα ποσοτικά δεδομένα ενώ 20 κάτοικοι, που ήταν ή αρχηγοί της κοινότητας ή είχαν μείνει στο Makoko τουλάχιστον 10 χρόνια, επελέγησαν για προφορική συνέντευξη.

Τα κοινωνικά - δημογραφικά χαρακτηριστικά

Τα κοινωνικό - δημογραφικά χαρακτηριστικά είναι σημαντικά γιατί στηρίζονται στην κοινωνική εμπειρία των υποκειμένων της έρευνας για να ερμηνεύσουν την κοινωνική πραγματικότητα. Αυτός ο

τομέας παρουσιάζει την ηλικία, το φύλο, την κατάσταση γάμου, την εκπαίδευση, την απασχόληση και τα χρόνια κατοίκησης στο Makoko των ερωτώμενων. Οι περισσότεροι από όσους απάντησαν ήταν μεταξύ 18 και 28 ετών (27,3%), 29 και 39 (17,7%) ή 40 και 50 (41%), ενώ οι υπόλοιποι ήταν πάνω από 50 (14%). Τα δεδομένα αυτά αποκαλύπτουν ότι η πλειοψηφία βρίσκεται μέσα στον ενεργό εργασιακό βίο (18-50). Διαμορφώνουν έτσι ένα εργατικό πληθυσμό με νεανική δύναμη για οικονομική δέσμευση. Εργάζονται ως χωρικοί ψαράδες (41,7%), έμποροι (35%), ξυλοκόποι και μεταφορείς (28,3%). Περαιτέρω, 80% είναι άνδρες. Αυτό δεν σημαίνει αναγκαστικά ότι η διαφορά μεταξύ ανδρικού και γυναικείου πληθυσμού είναι τόσο τεράστια. Η υψηλή αντιπροσώπευση των ανδρών στην έρευνα οφείλεται εν μέρει στο σύστημα της δειγματοληπτικής διαδικασίας που υιοθετήθηκε και στην πατριαρχική φύση της κοινότητας, που κάπως αποτρέπει την άμεση πρόσβαση στις παντρεμένες γυναίκες χωρίς να συναινέσουν οι σύζυγοί τους. Πάντως, η δημογραφική πλειοψηφία των ανδρών στην έρευνα είναι ενδεικτική της φύσης της οικονομικής διαίρεσης της εργασίας, που βάζει τους άντρες της κοινότητας υπεύθυνους για τις πιο ζωτικές οικονομικές δραστηριότητες, όπως ψάρεμα κ.λπ.

Η έρευνα αποκαλύπτει ότι 81,3% όσων απάντησαν είναι παντρεμένοι. Μεταξύ της εργατικής τάξης, η οποία έχει ισχυρές παραδοσιακές αξίες, ο γάμος είναι ένας κανονιστικός κοινωνικός θεσμός που σηματοδοτεί την ευπρέπεια, ενδεικτική της οικονομικής ικανότητας και της υπευθυνότητας. Έτσι, ένας παντρεμένος άντρας αποκτά κοινωνική τιμή ενώ μια παντρεμένη γυναίκα αποκτά σεβασμό και δεν αντιμετωπίζεται ως εν δυνάμει επαγγελματίας του sex. Αυτό εξηγεί τον μεγάλο αριθμό γάμων στο Makoko.

Με όρους επίσημης εκπαίδευσης, η πλειοψηφία -72,7% δεν έχει καμία, πράγμα που την κατατάσσει στα κατώτερα στρώματα της εργατικής τάξης. Οι μετανάστες χωρικοί δημιουργούν κοινότητα slum με μια υποκουλτούρα που στηρίζεται στην κοινωνική πραγματικότητα του χώρου, προσκολλώνται σ' αυτή και ανθίστανται σε αλλαγές. Ο τόπος συνιστά τον συνολικό κόσμο της ελευθερίας και της επιβίωσής τους, μέσα σ' ένα εξατομικευμένο και ανταγωνιστικό καπιταλιστικό σύστημα. Τα τρία βασικά επαγγέλματα αυτών που απάντησαν στην έρευνα - ψάρεμα, εμπόριο, μεταφορές - αντανακλούν το εκπαιδευτικό επίπεδο της κοινότητας.

Τελικά, το 79% ισχυρίστηκε ότι κατοικεί στο Makoko για πάνω από 16 χρόνια. Με βάση τον μεγάλο αυτό χρόνο παραμονής, οι κάτοικοι έχουν αναπτύξει μια ισχυρή κοινωνικο-ψυχολογική αίσθηση του ανήκειν στην κοινότητα και ένα υψηλό βαθμό βαθιά ριζωμένης ταυτότητας. Έτσι το Makoko δεν είναι γι' αυτούς ένα προχωρημένο φυλάκιο στα αποξηραμένα εδάφη της λιμνοθάλασσας. Είναι ένα σπίτι και κληρονομιά που πρέπει να προστατευτεί από τη σφοδρή επίθεση των δυνάμεων του κράτους και των πλούσιων σπεκουλαδόρων της γης, οι οποίοι έχουν συμφέρον να τους διώξουν από τα σπίτια τους. Αυτό εξηγεί κάπως τον σκοπό πίσω από τον θεσμό του *Baale* (παραδοσιακός αρχηγός): να περιχαρακώσουν ένα είδος πολιτικού συστήματος της παραδοσιακής Yoruba για να δημιουργήσουν και να ενσταλάξουν την πανάρχαια κληρονομιά των Αβορίγινων μέσα στους εγκαθιδρυμένους παραδοσιακούς θεσμούς του slum του Makoko, στη λιμνοθάλασσα του Λάγος.





Makoko: το περιβάλλον των μεταναστών

Έχει σημασία να κατανοήσουμε τις συνθήκες της μετανάστευσης στα συμφραζόμενα ενός περιβάλλοντος slum. Η μετανάστευση είναι μια σχεσιακή κοινωνική δομή. Οι άνθρωποι κινούνται λόγω των συνθηκών της πραγματικότητας που βασίζεται στην ερμηνεία του τοπίου ως σημείου αναχώρησης και σημείου προορισμού. Μια ελιτίστικη άποψη για το Makoko παρουσιάζει ένα

επισφαλές περιβάλλον που κατοικείται από φτωχούς προλετάριους με λίγες ελπίδες να διαφύγουν από την κατάσταση του χωρικού και να περάσουν στις προνομιούχες τάξεις. Βεβαίως, οι κάτοικοι του Makoko μπορεί να εκπέσουν στην κατηγορία του προλετάριου, πάντως δεν θεωρούν αναγκαστικά τους εαυτούς τους στερημένους οικονομικά.
Αν και slum, το Makoko διακρίνεται ως ένα κέντρο ζωντανών δραστηριοτήτων στο 91% αυτών που απαντούν. Προσφέρει πρόσβαση στο ψάρεμα, την υλοτομία και άλλες ασχολίες τις οποίες οι κάτοικοι δεν θα μπορούσαν να προσεγγίσουν με άλλο τρόπο. Έτσι η φυσική κατάσταση που η φτωχογειτονιά του Makoko αντιπροσωπεύει για τον έξω κόσμο είναι πολύ διαφορετική και σε σύγκρουση με τις ερμηνείες των κατοίκων για την οικονομική του ζωντάνια, ακριβώς όπως και στην περίπτωση του slum Dhavari στην Ινδία. Ένας άνδρας μετανάστης εξηγεί τους λόγους που τον οδήγησαν στο Makoko: «*Μετακινήθηκα για να εγκατασταθώ στο Makoko κυρίως από την επιτυχημένη ιστορία του αδελφού μου που είχε ζήσει και εργαστεί εδώ… Συνδέθηκα μαζί του στο Makoko και σήμερα είμαι αυτόνομος, έχοντας αποκτήσει ορισμένα βασικά πράγματα που προσδιορίζουν το status ενός ανθρώπου*». Μια γυναίκα που δίνει συνέντευξη ισχυρίζεται επίσης: «*Αρχικά επισκεπτόμουν το Makoko και αντιλήφθηκα ότι η περιοχή είναι καλή και άνετη. Υπάρχει τροφή, τα πράγματα εξελίσσονται καλά για τους κατοίκους και υπάρχουν ευκαιρίες για επικερδείς εργασίες. Έτσι μετακινήθηκα και μετανάστευσα εδώ μέσω της σύνδεσης με ένα φίλο*».
Η μετανάστευση στο Makoko ακολουθεί μια αλυσιδωτή διαδικασία. 60,3% των ερωτηθέντων είπαν ότι μετανάστευσαν στο Makoko μέσω μελών της οικογένειάς τους, ενώ το 39,7% μέσω φίλων και συνεργατών. Ένας που έδωσε συνέντευξη εξήγησε: «*Αφού εγκαταστάθηκα εδώ και βρήκα δουλειά στο ψάρεμα, όπως ο αδελφός μου, όταν επισκέπτομαι το σπίτι μου οι φίλοι με ρωτούν για το πώς μπορούν να έρθουν στο Makoko. Συνήθως τους λέω ότι η επιβίωση στο Λάγος είναι απαιτητική, αλλά αν είναι έτοιμοι να εργαστούν σκληρά είμαι κι εγώ έτοιμος να τους δείξω που μπορούν να εργαστούν. Έχω βοηθήσει μερικούς να έρθουν εδώ*». Ένας άλλος είπε *«Ο αδελφός μου ήρθε πρώτος και αργότερα συνδέθηκα μαζί του για μια δουλειά στο ψάρεμα»*. Αν ένας εξωτερικός παρατηρητής δει απλώς την υλική κουλτούρα και την κοινωνική και φυσική δομή του Makoko αντιλαμβάνεται μια αφιλόξενη δομή που εκλύει φτώχεια και εξωθεί έξω από το Makoko για μια καλύτερη ζωή. Μολαταύτα οι κάτοικοι θεωρούν τον οικισμό τους οικονομικά βιώσιμο.
Το Makoko είναι βεβαίως βιώσιμο ως μια πραγματικότητα οικονομικής επιβίωσης ή δημιουργίας κέρδους, ακόμα και μέσα στην τραχύτητα της κοινωνικής του δομής. Το Makoko προσφέρει βαθμούς ευκαιρίας για κοινωνική κινητικότητα, ακόμα και αν αυτή περιορίζεται στον ενδο-προλεταριακό χώρο.
Λόγω αυτού η μετανάστευση στο Μακόκο και συνεπώς η γνώση της οικονομικής ικανότητας του πρόσφυγα από φίλους και συγγενείς που άφησε πίσω παρακινεί στη μετανάστευση. Στη βάση της εργασίας, του εισοδήματος και της οικονομικής επιβίωσης, το περιβάλλον του slum γίνεται κατ' αρχήν ένα "εργασιακό περιβάλλον" για τον δυναμικό ή νέο μετανάστη. Το εισόδημα που κερδίζεται από την εργασία, όπως και το ενσωματωμένο κοινωνικό κεφάλαιο, που προέρχεται από τους δεσμούς της ενότητας, της φιλίας, της οικογένειας και της αγάπης, αποτελούν τα βασικά αγαθά τα οποία πηγάζουν από το περιβάλλον του slum.
Αυτό είναι πολύ διαφορετικό από την ελιτίστικη κατασκευή της φτώχειας, του απάνθρωπου κλίματος, της αρρώστιας και του θανάτου που καταγράφονται συχνά στη σχετική φιλολογία. Συνεπώς, καθώς ο μετανάστης κερδίζει τα προς το ζην, επιβιώνει και εξελίσσεται μέσα στο slum, το Μακόκο μεταφράζεται από «εργασιακός χώρος» σε «χώρο κατοικίας» (χώρος διαμονής) - έναν τόπο άνεσης που κτίζεται, αμύνεται και επιβιώνει. Αυτό εξηγεί των χαρακτήρα της ακατάστατης εξάπλωσης του οικισμού στη λιμνοθάλασσα και κατ' επέκταση τη δημιουργία, την ανάπτυξη σε πασσαλόπηκτα κτίρια εμπορίου και χειροτεχνίας.





Η κοινωνική οργάνωση της πασσαλόπηκτης κατοίκησης

Το χωρικό κατάλυμα είναι κρίσιμο για κατοικία, εργασία και κατ' οίκον εργασία, επιβίωση, ευημερία, άσχετα από τους περιορισμούς του χώρου. Η κατάσταση της λιμνοθάλασσας Μακόκο δεν είναι διαφορετική. Κάθε διαθέσιμος χώρος καταφυγίου τελεί υπό ένα ιδιαίτερο ανεπίσημο αίτημα ιδιοκτησίας. Οι απαντήσαντες υπέδειξαν ότι η πρόσβαση σ' ένα χώρο κατοικίας προέκυψε από κληρονομιά (43%), αγορά (37,3%), ενοίκιο (19,7%). Αν και είναι ένας μη νόμιμος οικισμός slum, η λιμνοθάλασσα του Μακόκο είναι επίσης μια χωρική ενότητα εμπορίου ιδιοκτησίας που σφύζει, εμπλέκοντας επενδύσεις αγροτικής ιδιοκτησίας, ιδιοκτήτες σπιτιών και ενοικιαστές. Είναι έτσι ένα κέντρο εμπορικών ανταλλαγών, με κεκτημένα δικαιώματα και ανθηρό εμπόριο χειροτεχνικών ειδών για την παροχή χρήσιμης ειδίκευσης στην κατοικία. Πρόκειται για μια κοινότητα στη λιμνοθάλασσα, τα οικήματα είναι κτισμένα κυρίως πάνω σε ετοιμόρροπους πασσάλους. Τα πασσαλόπηκτα σπίτια, όπως και οι συνδεόμενες κατασκευές και η εμπειρία, είναι κρίσιμα για τη ζωή και την επιβίωση στη λιμνοθάλασσα του Μακόκο. Τα δεδομένα αποκαλύπτουν ότι τα πασσαλόπηκτα σπίτια κατασκευάζονται με μισθωτή εργασία (58,3%), με τη βοήθεια της οικογένειας και των φίλων (28%), με αυτοκατασκευή (11,7%). Η λιμνοθάλασσα στεγάζει μια ιδιαίτερη κατηγορία ειδικευμένων τεχνιτών που η εμπειρία τους στα πασσαλόπηκτα κτίσματα είναι κρίσιμη για τη βιωσιμότητα του Μακόκο. Μέσα στο χώρο των χωρικών, το Μακόκο είναι ένα «ιδιόκτητο κέντρο» που εμπλέκει διασταυρούμενες ανταλλαγές και διευθετήσεις ενοίκων και πελατών. Έχει, επίσης, ένα ιδιαίτερο σύστημα κατασκευής και διατήρησης ιδιοκτησίας που εμπλέκει ειδικευμένους χωρικούς οι οποίοι παρέχουν τις υπηρεσίες τους σε εμπορευματική βάση ή ως κοινωνικό κεφάλαιο.



Σχολείο



Αγορά

Προκλήσεις και Στρατηγικές Αντιμετώπισης

Το περιβάλλον των slums θέτει τεράστιες προκλήσεις στους κατοίκους τους - οικονομικές, πολιτικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές. Βεβαίως, οι κάτοικοι βρίσκουν συνήθως τρόπους αντιμετώπισης. Το Μακόκο δεν είναι διαφορετικό. Οι απαντώντες επεσήμαναν στη σχετική έρευνα την έλλειψη βασικών εξυπηρετήσεων : νερό από βρύση και ηλεκτρισμό (90,7%), απειλή έξωσης από την κυβέρνηση (100%) και φτωχικές συνθήκες ζωής (100%) ως βασικά θέματα για την επιβίωση στο Μακόκο. Παρά ταύτα επιβεβαίωσαν την απόφασή τους να παραμείνουν εξαιτίας των ευκαιριών απασχόλησης στην κοινότητα (88,3,%) και γιατί αγαπούν το μέρος (11,7%). Παρά την επισφάλεια του περιβάλλοντος των

slums, η οικονομική βιωσιμότητα το καθιστά προτιμητέα περιοχή κατοικίας γι' αυτούς που ζουν εκεί, σε αντίθεση με τους ισχυρισμούς των απέξω.
Αυτοί που έδωσαν συνέντευξη επιβεβαίωσαν το ότι, «μέχρι στιγμής, η μεγαλύτερη πρόκληση που αντιμετώπισαν ήταν η έξωση από την κυβέρνηση. Ο φόβος του αγνώστου είναι τρομακτικός και καταπιεστικός». Ένας κάτοικος ισχυρίζεται «Η κυβέρνηση μας δημιουργεί πρόβλημα κατηγορώντας μας γιατί τα παιδιά μας πέφτουν στη λιμνοθάλασσα και πεθαίνουν, οι ηλικιωμένοι αναπτύσσουν υπέρταση και κάποιοι άλλοι κατάθλιψη». Ενώ αυτοί που έδωσαν συνέντευξη δεν εξήγησαν καθαρά πως αντιμετωπίζουν τις απειλές εξώσεων. Αν κρίνουμε από αναφορές στα media κάνουν έκκληση στην κοινή γνώμη και χρησιμοποιούν τις επαφές τους με πολιτικούς και κυβερνητικούς κύκλους. Σχετικά με τις υπηρεσίες υγείας είπαν «Υπάρχουν υπηρεσίες στη λιμνοθάλασσα, Όταν κάποιος είναι άρρωστος τον πηγαίνουμε σε κλινική στη λιμνοθάλασσα ή την ξηρά. Υπάρχουν επίσης πωλητές βοτάνων που δίδουν φάρμακα από βότανα». Ένας άλλος κάτοικος που έδωσε συνέντευξη είπε «*Κτίζουμε τα σπίτια μας πάνω σε πασσάλους με τουαλέτες ... και τα ακάθαρτα πέφτουν στη λιμνοθάλασσα και τα παίρνει το ρεύμα*». Άλλος είπε σχετικά με θέματα υγιεινής. «Συγκεντρώνουμε και πακετάρουμε τα απορρίμματά μας και τα πηγαίνουμε στην ξηρά για τα πάρει η LAWMA/Lagos (Υπηρεσία για τα σκουπίδια του Λάγος)». Ένας άλλος «*Φροντίζουμε την περιβαλλοντική υγιεινή, καθαρίζουμε τη λιμνοθάλασσα και μεταφέρουμε τα απόβλητα στα οχήματα της LAWMA*»

Συμπέρασμα
Το Μακόκο εμφανίζεται στους εξωτερικούς παρατηρητές ως ένα φτωχό, επισφαλές περιβάλλον slum, αλλά αντίθετα η διαμορφωμένη κοινωνική πραγματικότητα εμφανίζει άτομα που εργάζονται από κοινού προσφέροντας κοινωνικό κεφάλαιο για να επιτύχουν την επιβίωση και να διατηρήσουν ένα πληθυσμό χωρικών, η παρουσία του οποίου διατηρεί την οικονομία του Μακόκο και την κοινωνική ζωή. Η λιμνοθάλασσα του Makoko είναι μια συγκροτημένη κοινωνική πραγματικότητα καλής ζωής και άνεσης. Η πολιτική του κράτους είναι ενάντια στους χωρικούς. Έτσι το Μακόκο κάνει έκκληση στην κοινή γνώμη σαν ένας οικισμός «αποστερημένων» στον οποίο αρμόζει υποστήριξη, όχι έξωση. Έτσι η εφαρμογή των κυβερνητικών εντολών κατεδάφισης εμποδίζεται από τη δημόσια δυσαρέσκεια και τελικά η λιμνοθάλασσα Μακόκο συνεχίζει να επιβιώνει και να επεκτείνεται με συνεχιζόμενη μετανάστευση και νέες γεννήσεις.

Παραπομπές
1. Τα στοιχεία για τα κινήματα στις «παραγκουπόλεις» του Γιοχάνεσμπουργκ / Νότια Αφρική και την «παραγκούπολη» Μακόκο στη λιμνοθάλασσα του Λάγος, Νιγηρία έχουν ληφθεί από το βιβλίο *Urban Revolt / State Power and the Rise of People's Movement in the Global South - Αστική Εξέγερση / Κρατική Εξουσία και η Άνοδος των Λαϊκών Κινημάτων στον Παγκόσμιο Νότο, Trevor Ngwane, Luke Sinwell, Immanuel Ness, Haymarket Books, 2017.*

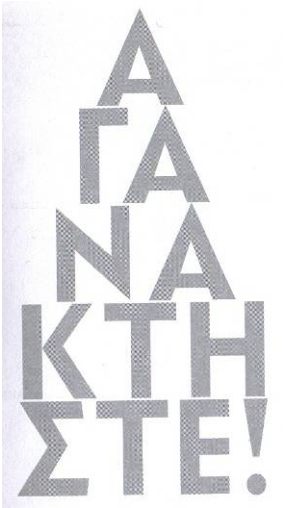
Δ4. ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΛΑΤΕΙΩΝ

Δ 4.1. ΓΕΝΙΚΑ: ΣΥΜΒΑΝΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

ΑΠΛΑ ΣΥΝΕΒΗ[1]
Κανείς δεν το περίμενε. Σ' ένα κόσμο σκοτεινό από την οικονομική δοκιμασία, τον πολιτικό κυνισμό, την πολιτιστική κενότητα και την προσωπική απώλεια της ελπίδας, απλά συνέβη.
Ξαφνικά οι δικτατορίες μπορούσαν να ανατραπούν με τα γυμνά χέρια των ανθρώπων, ακόμα και αν τα χέρια τους είχαν ματώσει από τη θυσία των πεσόντων. Οι οικονομικοί μάγοι μετατράπηκαν από αντικείμενα δημόσιου μίσους σε στόχους της παγκόσμιας περιφρόνησης. Οι πολιτικοί εκτέθηκαν ως διεφθαρμένοι και ψεύτες. Οι κυβερνήσεις καταγγέλθηκαν. Τα ΜΜΕ αντιμετωπίστηκαν με καχυποψία. Η εμπιστοσύνη χάθηκε. Και η εμπιστοσύνη είναι η συγκολλητική ύλη ανάμεσα στην κοινωνία, την αγορά και τους θεσμούς. Χωρίς εμπιστοσύνη το κοινωνικό συμβόλαιο διαλύεται και οι άνθρωποι εξαφανίζονται καθώς μετατρέπονται σε αμυντικούς ιδιώτες που μάχονται για την επιβίωση.
Ακόμα, στις παρυφές ενός κόσμου που είχε φτάσει στο χείλος της ικανότητας των ανθρώπων να συμβιώνουν και να μοιράζονται τη ζωή με τη φύση, τα άτομα συναντώνται ξανά για να βρουν νέες

μορφές ώστε εμείς οι άνθρωποι να υπάρξουμε. Στην αρχή ήταν μερικοί, που συνδέθηκαν με εκατοντάδες, μετά δικτυώθηκαν με χιλιάδες, μετά υποστηρίχθηκαν από εκατομμύρια με τις φωνές τους και την εσωτερική αναζήτηση ελπίδας - όλο αυτό δημιούργησε τέτοια αναστάτωση που διέσχισε ιδεολογίες και δημοσιότητα για να συνδεθεί με τα πραγματικά ενδιαφέροντα των πραγματικών ανθρώπων σε πραγματική ανθρώπινη εμπειρία που είχαν διεκδικήσει.
Άρχισε από τα κοινωνικά δίκτυα στο Διαδίκτυο, καθώς είναι χώροι αυτονομίας, σε μεγάλο βαθμό υπεράνω του ελέγχου των κυβερνήσεων και των εταιριών που είχαν μονοπωλήσει ιστορικά τα κανάλια επικοινωνίας ως βάση της εξουσίας τους. Μοιραζόμενα λύπη και ελπίδα στον ελεύθερο δημόσιο χώρο του Διαδικτύου, συνδεόμενα μεταξύ τους και βλέποντας σχέδια από πολλές πηγές ύπαρξης, τα άτομα διαμόρφωσαν δίκτυα, ανεξάρτητα από τις προσωπικές τους απόψεις ή οργανωτικές διασυνδέσεις. Ήρθαν κοντά. Και η εγγύτητα τούς βοήθησε να υπερπηδήσουν τον φόβο, αυτό το παραλυτικό αίσθημα στο οποίο βασίζονται οι εξουσίες για να ευδοκιμούν και να αναπαράγονται με τον εκφοβισμό και την αποθάρρυνση και, όταν είναι αναγκαίο, με γυμνή πολεμική βία.
Από την ασφάλεια του κυβερνοχώρου άνθρωποι όλων των ηλικιών και των καταστάσεων κινήθηκαν προς τον κατειλημμένο αστικό χώρο, σ' ένα τυφλό ραντεβού ο ένας με τον άλλο και με το πεπρωμένο που ήθελαν να σφυρηλατήσουν ιστορικά - την ιστορία τους - προβάλλοντας την αυτοσυνείδησή τους η οποία είχε πάντα χαρακτηρίσει τα μεγάλα κοινωνικά κινήματα. Τα κινήματα ξαπλώθηκαν μέσω της μετάδοσης σ' ένα διαδικτυακό κόσμο και δημιούργησαν (viral) γρήγορα ψηφιακή διάχυση εικόνων και ιδεών. Ξεκίνησαν στο Νότο και το Βορρά, στην Τυνησία και την Ισλανδία και από εκεί η σπίθα άναψε φωτιά σ' ένα ποικίλο κοινωνικό τοπίο. Δεν ήταν μόνο η φτώχεια ή η οικονομική κρίση ή η έλλειψη δημοκρατίας που ερμηνεύουν την πολυεπίπεδη εξέγερση. Βεβαίως, όλα τα παραπάνω ήταν παρόντα στις διαμαρτυρίες. **Αλλά ήταν πρωταρχικά η ταπείνωση που προκλήθηκε από τον κυνισμό και την περιφρόνηση της εξουσίας, οικονομικής, πολιτικής, πολιτιστικής αυτή που έφερε κοντά όλους αυτούς οι οποίοι μετέτρεψαν τον φόβο σε οργή και την οργή σε ελπίδα για μια καλύτερη ανθρωπότητα.**
Χαρακτηριστικό της σύμπνοιας που ένωσε ανθρώπους από διαφορετικές χώρες και ηπείρους είναι η παγκόσμια κινητοποίηση στις 15 Οκτωβρίου 2011. Ένα παγκόσμιο δίκτυο κινημάτων Occupy, με την προμετωπίδα «Ενωμένοι για Παγκόσμια Αλλαγή», κινητοποίησε εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπους σε 951 πόλεις και 82 χώρες στον κόσμο, διεκδικώντας κοινωνική δικαιοσύνη και αληθινή δημοκρατία.
Σε όλες τις περιπτώσεις τα κινήματα αγνόησαν τα πολιτικά κόμματα, ήταν καχύποπτα απέναντι στα μίντια, δεν αναγνώρισαν καμία ηγεσία και απέρριψαν κάθε επίσημη οργάνωση, βασιζόμενα στο διαδίκτυο και τις τοπικές συνελεύσεις για συλλογική συζήτηση και λήψη αποφάσεων.

ΑΓΑΝΑΚΤΗΣΤΕ! (INDIGNER-VOUS!) Στεφάν Εσέλ (Stéphane Hessel)





Το νήμα της ιστορίας συνδέει το Κίνημα των Αγανακτισμένων (Indignados) στις Πλατείες του Κόσμου με την Αντίσταση ενάντια στο ναζισμό, λέει ο Στεφάν Εσσέλ. Ενεργό μέλος της (Γαλλικής) Αντίστασης ενάντια στο ναζισμό, που κατάφερε να επιζήσει από τα στρατόπεδα συγκέντρωσης Μπούχενβαλντ και Ντόρα - Μίττελμποου, θαλερός έφηβος μέχρι τέλους, υπενθυμίζει στα 93 του χρόνια ότι **«κινητήρια δύναμη της Αντίστασης είναι η Αγανάκτηση».**

«*Εμείς οι βετεράνοι των αντιστασιακών κινημάτων και των μαχόμενων δυνάμεων της Ελεύθερης Γαλλίας καλούμε τις νεότερες γενιές να δώσουν πνοή στην Αντίσταση και να μεταδώσουν την κληρονομιά και τα ιδανικά της. Τους λέμε: πάρτε τη σκυτάλη, αγανακτήστε!... Εύχομαι να έχει ή να αποκτήσει ο καθένας από σας αυτή την κινητήρια δύναμη της αγανάκτησης. Είναι πολύτιμη. Όταν κάτι*

μας κάνει να αγανακτούμε, όπως αγανάκτησα εγώ με τον ναζισμό, γινόμαστε δυνατοί, μαχητικοί και αφοσιωμένοι! Συναντάμε το ρεύμα της ιστορίας, που πρέπει να συνεχιστεί χάρη στον καθένα από εμάς».[2]
Οι αντιναζιστικές δυνάμεις της Αντίστασης όχι μόνο κατάφεραν να νικήσουν τη Χιτλερική Γερμανία αλλά και να επιβάλλουν όσον αφορά τη Γαλλία ένα πρόγραμμα που εκπονήθηκε ήδη από το 1941, υιοθετήθηκε στις 15/3/1944 και αφορούσε τις βασικές αρχές της δημοκρατίας στην ελεύθερη Γαλλία (μια κοινωνία ανοιχτή, κατά των απελάσεων και υπέρ των μεταναστών, στήριξη της κοινωνικής ασφάλισης, εθνικοποίηση των βασικών παραγωγικών και χρηματιστικών μονάδων, παιδεία σε όλα τα παιδιά χωρίς διακρίσεις, ανεξαρτησία του τύπου).
Η πρόοδος μπορεί να οδήγησε σε κοινωνίες ελεύθερες και κοινωνικά δικαιώματα για όλους. Αλλά η πρόοδος δεν είναι πάντα μονόδρομος. «Υπάρχει σίγουρα μια άλλη αντίληψη της ιστορίας. Η πρόοδος που σημειώθηκε από την ελευθερία, τον ανταγωνισμό, την κούρσα του "όλο και περισσότερο", όλα αυτά μπορούν να βιωθούν σαν μια καταστροφική θύελλα. Έτσι την παρουσιάζει ένας φίλος του πατέρα μου - ο Γερμανός φιλόσοφος Βάλτερ Μπένγιαμιν - με τον οποίο ο πατέρας μου μετέφρασε στα γερμανικά το *Αναζητώντας τον χαμένο χρόνο* του Μαρσέλ Προυστ. Ο Μπένγιαμιν είχε ανιχνεύσει ένα απαισιόδοξο μήνυμα στον πίνακα του Ελβετού ζωγράφου Πάουλ Κλέε *Angelus Novus* όπου η φιγούρα ενός αγγέλου ανοίγει τα χέρια για να συγκρατήσει και ν' απωθήσει την τρικυμία την οποία ταυτίζει με την πρόοδο».[3]
Ο Στεφάν Εσσέλ εύχεται να αποκτήσουν και σήμερα οι άνθρωποι την κινητήρια δύναμη της αγανάκτησης για να γίνουν δυνατοί, μαχητικοί και αφοσιωμένοι. Έτσι θα ανταποκριθούν στις σημερινές ανάγκες και τις μεγάλες σύγχρονες προκλήσεις: την τεράστια διαφορά ανάμεσα στους πολύ φτωχούς και τους πολύ πλούσιους η οποία μεγαλώνει διαρκώς, τα ανθρώπινα δικαιώματα και την κατάσταση του πλανήτη.

ΕΙΜΑΣΤΕ ΤΟ 99%



«Το σλόγκαν "είμαστε το 99%" προέκυψε από μια γενική συνέλευση στο Πάρκο Ζουκότι της Νέας Υόρκης. Ένας μπλόγκερ ζητούσε, μέσω της ανάρτησής του, φωτογραφίες ανθρώπων με μια σύντομη περιγραφή των οικονομικών τους προβλημάτων». Η πρώτη φωτογραφία ήταν μιας νεαρής γυναίκας που συνοδευόταν από την εξής λεζάντα: "Ανύπαντρη μητέρα, μεταπτυχιακή φοιτήτρια και πέρυσι πλήρωσα περισσότερους φόρους από τη General Electric. Είμαι το 99%"»[4]
Σύμφωνα με τα στοιχεία το 1% του παγκόσμιου πληθυσμού κατέχει το 46% των διαθέσιμων πόρων (δηλαδή σχεδόν το μισό του παγκόσμιου πλούτου). Το 10% του παγκόσμιου πληθυσμού κατέχει το 86% των διαθέσιμων πόρων. Το 50% του παγκόσμιου πληθυσμού δεν κατέχει απολύτως τίποτα.
«Η απεύθυνση στο 99% του πληθυσμού, παρότι φαίνεται να κρύβει τις ενδοταξικές διαφορές κάτω από τις χοντρές μοκέτες των αμερικανικών μικροαστικών σπιτιών, κινητοποιεί όχι μόνο τις διάφορες αυτόκλητες "πρωτοπορίες", αλλά ευρύτερα κοινωνικά στρώματα από τους ανέργους και τους εργάτες που περιμένουν τρέμοντας το χαρτί της απόλυσης, ως τους βετεράνους των πολέμων και τους μικρεμπόρους που όλοι χάνουν ακόμα και την κοινωνική ασφάλιση. Κι αυτό στη φάση αυτή συμβαίνει με ταξικούς όρους και με υποβάθμιση των διαφορών εθνοτικής καταγωγής, φύλου, φυλής, σεξουαλικού προσανατολισμού κ.α.» [5]
Οι κοινωνικές διαφοροποιήσεις έχουν πηδήσει κλίμακες και η ταξική διαστρωμάτωση πολώνεται συνεχώς προς τα δύο άκρα: α. μια πάμπλουτη μειοψηφία και β. μια μεγάλη πλειοψηφία χαμηλά αμειβόμενων, επισφαλώς εργαζομένων, ανέργων, φτωχών και περιττών ανθρώπων που το σύστημα δεν τους χρειάζεται καν για να τους εκμεταλλευτεί. Κατά μία έννοια το 99% επαναφέρει την ανάγκη της ευρύτατης κοινωνικής συμμαχίας για ν' αλλάξει η σημερινή κατάσταση. Η επανάσταση - με όποια

μορφή ρήξης/ρήξεων γίνει εφικτή - χρειάζεται να συγκρουστεί με το αδιαπέραστο σήμερα παγκόσμιο τείχος του νεοφιλελεύθερου καπιταλισμού, πράγμα που προϋποθέτει την κίνηση εκατομμυρίων ανθρώπων, όπως αυτών οι οποίοι εκφράστηκαν στο ονομαζόμενο Κίνημα των Πλατειών.
Ο καπιταλισμός είναι αντιπαραγωγικός όσον αφορά τις βασικές ζωτικές ανάγκες δισεκατομμυρίων ανθρώπων. Είναι σπάταλος και καταστροφικός για τις ανθρώπινες κοινωνίες. Η εκρηκτική αστικοποίηση αφαιρεί ζωτικά εδάφη, αναγκαία για την επιβίωση χιλιάδων ειδών και τη διατροφική επάρκεια τεράστιων πληθυσμών. Η κλιματική αλλαγή καθιστά το μέλλον του πλανήτη δυστοπικό. Η Κίνα δεν προσυπέγραψε τη συμφωνία για το κλίμα στο Παρίσι ενώ ο Τραμπ απέσυρε την υπογραφή των ΗΠΑ.

Η κοινωνική γεωγραφία των εξεγερμένων
Οι παγκόσμιες εξεγέρσεις γύρω από το εμβληματικό έτος 2011 διαμόρφωσαν μια νέα διεθνή των οργισμένων και αγανακτισμένων ανθρώπων που επικοινώνησαν και συνδέθηκαν αστραπιαία, πιστοποιώντας ότι τα μείζονα κοινωνικά και πολιτικά επίδικα είναι κοινά και διεθνή.

Πτυχιούχοι και μη νέοι και νέες χωρίς μέλλον
Στη Βόρεια Αφρική η ανεργία των νέων έφτανε το 20% όταν τα 2/3 του πληθυσμού είναι κάτω των τριάντα. Στη Λιβύη πλησίαζε το 30%. Στην Ισπανία το 2011 έφτανε το 46%, στη Βρετανία, πριν τις μαθητικές και φοιτητικές κινητοποιήσεις, βρισκόταν στο 20%. Η γενιά που θα τελειώσει το πανεπιστήμιο τη δεκαετία του 2010 δεν θα βρει σίγουρα δουλειά, θα αμείβεται χαμηλά και θα πάρει ανεπαρκή σύνταξη μετά από πολλά χρόνια.
«Την περίοδο της εκρηκτικής ανόδου της παγκοσμιοποίησης δημιουργήθηκε μια μαζική, διεθνής κουλτούρα των πτυχιούχων και των νέων γενικότερα. Τώρα πια υπάρχει η μαζικά διεθνοποιημένη κουλτούρα της απομυθοποίησης, η οποία μεταδίδεται εύκολα… Σύντομα οι ακτιβιστές άρχισαν να δημιουργούν φυσικούς δεσμούς και εκτός συνόρων». [6]
«Από το 2001 τα ποσοστά φοίτησης στην ανώτατη και ανώτερη εκπαίδευση αυξήθηκαν από 19% σε 26%. Στην Ευρώπη και τη Βόρεια Αφρική ένα συγκλονιστικό 76% ολοκληρώνει κάποιου είδους μετα-δευτεροβάθμια εκπαίδευση».[7] Παρ' όλ' αυτά το εγγράμματο αυτό δυναμικό δεν έχει μέλλον.
«*Ενώ οι φοιτητές της μεσαίας τάξης που εξεγέρθηκαν το 1968 θεωρούσαν τους εαυτούς τους εξωτερικούς "εκπυρσοκροτητές" της εργατικής τάξης, οι φοιτητές του 2010 ήταν απολύτως ενσωματωμένοι στο εργατικό δυναμικό και στην κοινότητα των χαμηλών εισοδημάτων. Την ίδια στιγμή, τουλάχιστον στον αναπτυγμένο κόσμο, ο "πτυχιούχος χωρίς μέλλον" ζει στην ίδια γειτονιά με τους φτωχούς των πόλεων».*[8]
Για να επιβιώσουν οι νέοι έχουν γίνει περιπλανώμενοι. "Οι πτυχιούχοι χωρίς μέλλον" υπήρξαν στο επίκεντρο των γεγονότων της περιόδου 2011-12.

Οι γυναίκες που βρίσκονται στη ραχοκοκαλιά των κινημάτων είναι πολυάριθμες.
«Μετά από είκοσι χρόνια εκσυγχρονισμού αγορών εργασίας και πρόσβασης στην ανώτερη εκπαίδευση, το αρχέτυπο του ηγέτη, του διοργανωτή και του εκπροσώπου των διαδηλώσεων είναι μια μορφωμένη νεαρή γυναίκα».[9]
Η δημογραφική και πολιτική παρουσία των γυναικών ήταν σημαντική στις εξεγέρσεις. Μπορεί σε χώρες που οι γυναίκες δεν έχουν κατακτήσει την ισοτιμία η συμμετοχή τους στις καταλήψεις πλατειών και τις διαδηλώσεις να είχε ν' αναμετρηθεί με σεξιστικά στερεότυπα. Στις δυτικές χώρες όμως δεν ισχύει το ίδιο και η συμφωνημένη εναλλαγή ομιλητών/τριών στις ομιλίες είναι δείγμα γραφής δηλωτικό της ισότητας. Το φεμινιστικό κίνημα πέτυχε κάποια κοινωνική κινητικότητα και ένα συμβολικά απελευθερωμένο τρόπο ζωής, όμως μόνο για μια μερίδα γυναικών.
«Η κραυγαλέα ήττα του Ρεπουμπλικάνου υποψηφίου Μιτ Ρόμνεϊ στις γυναίκες ψηφοφόρους στις αμερικανικές προεδρικές εκλογές το Νοέμβριο 2012, μπορεί να γίνει κατανοητή ως άμεση συνέπεια της εμμονής των Ρεπουμπλικάνων να επιτίθενται στο δικαίωμα στην έκτρωση και την αντισύλληψη.»[10]
Τα επίδικα σήμερα ζητήματα της ακραίας φτώχειας που πλήττει πρώτα απ' όλα τις γυναίκες και ιδιαίτερα τις μονογονεϊκές οικογένειες - με διαφοροποιήσεις που οφείλονται στις ταξικές, εθνοτικές διαφορές - είναι μείζον θέμα του 21ου αιώνα. Το κίνημα των "αγανακτισμένων" αποκτά ουσιαστικό κοινωνικό έρεισμα όταν ασχολείται με την καθημερινότητα των εκατομμυρίων φτωχών γυναικών.
Οι εξεγέρσεις ανέδειξαν τα μείζονα προβλήματα της μαζικής και ακραίας φτώχειας, του υποτιθέμενου

μέλλοντος των νέων, πτυχιούχων και μη, την αφαίρεση κατακτημένων με αγώνες δικαιωμάτων της εργατικής τάξης, την ιδιωτικοποίηση της υγείας και της παιδείας, την κρίση της κατοικίας με τις εξώσεις και τις απρόσιτες τιμές, τις κολοσσιαίες κοινωνικές ανισότητες και τη συγκέντρωση του παραγόμενου πλούτου στο 1% ή στο 10%, την ώρα που δισεκατομμύρια πληθυσμοί λιμνάζουν αβοήθητοι χωρίς να έχουν καν πρόσβαση στα συστήματα της ακραίας εκμετάλλευσης.

ΟΙ ΠΟΛΕΙΣ ΤΩΝ ΕΞΕΓΕΡΣΕΩΝ

«Ο αντιπροσωπευτικότερος χώρος για τη διεξαγωγή των εξεγέρσεων είναι η παγκοσμιοποιημένη πόλη. Η "μεγατρόπολη" στην οποία διαβιούν οι τρεις φυλές της δυσαρέσκειας: η νεολαία, οι κάτοικοι των παραγκουπόλεων και η εργατική τάξη. Οι εργατικές κατοικίες, οι περιφρονημένες κοινότητες, τα σημεία συνάντησης της καθημερινότητας, οι νεκροί χώροι μεταξύ των οικοδομικών τετραγώνων με τους ουρανοξύστες, τόσο στενοί που μπορούν να μπλοκάρουν από ένα καιγόμενο αυτοκίνητο, τα νυχτερινά κέντρα ξέχειλα από φερομόνες. Συνδυασμένα όλα αυτά συνθέτουν το σκηνικό των εξεγέρσεων των οποίων γινόμαστε θεατές».[11]

Η οικονομική και κοινωνική υποβάθμιση διαλύει και πάντως αποσταθεροποιεί τις μεγάλες κοινωνικές πλειοψηφίες παγκόσμια. Οι "συμμαχίες των πόλεων" προκύπτουν στη βάση του κοινού ζοφερού παρόντος και μέλλοντος των κατοίκων τους και της ανύπαρκτης ή μηδαμινής πολιτικής εκπροσώπησης ενός μεγάλου πλήθους. Οι σημερινές μεγαπόλεις είναι κατακερματισμένες, διαχωρισμένες ταξικά με αόρατα και ορατά τείχη. Οι φυσικοί χώροι της εξουσίας - ακόμα και συμβολικά όσον αφορά τη χωρική τους ένταξη/απομόνωση - είναι απολύτως αποξενωμένοι από τον λαό της πόλης, από τις φτωχογειτονιές, τις παραγκουπόλεις και τις περιοχές που κατεδαφίζονται για να εξευγενιστούν. Γίνονται προσιτοί μόνο τη στιγμή της κατάληψης ή της καταστροφής, τη στιγμή της εξέγερσης.

Κάθε πληττόμενη κοινωνική κατηγορία είναι μια συνιστώσα της μεγάλης υπό εκμετάλλευση πλειοψηφίας. Μέσα από την εξέγερση μεταμορφώνεται σε κοινότητα που ανακαλύπτει και υλοποιεί την αλληλεγγύη με τις άλλες. Οι σχέσεις αυτές έχουν δομική βάση γι' αυτό πλάθονται εύκολα όταν οι άνθρωποι ενεργοποιηθούν. Ο εξεγερμένος λαός της πόλης πραγματοποιεί στιγμιαία την άμεση, την «πραγματική» δημοκρατία με την αυτοπρόσωπη εκπροσώπηση στον υλικό χώρο της πόλης και στον άυλο χώρο του διαδικτύου.

Ο διαιρεμένος/κατακερματισμένος φυσικός χώρος της πόλης ενοποιείται. Όλοι/ες τρέχουν προς το δικό τους συμβολικό κέντρο συνάντησης: τις πλατείες και τα κατειλημμένα δημόσια κτίρια. Η χωρική τάξη έχει ανατραπεί. Οι αόρατοι φτωχοί, οι αόρατοι νέοι, η αόρατη εργατική τάξη όλοι αυτοί γίνονται ορατοί, δημιουργώντας, με αξιοθαύμαστη ευρηματικότητα και απίστευτη γενναιότητα, μια ενσώματη δύναμη: τον λαό της πόλης ως υποκείμενο πολιτικής των αποκάτω.

ΜΕΣΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ

Αποτέλεσαν την άυλη όψη και εξίσου δραστική του δημόσιου χώρου. Χωρίς τη φυσική αυτοπρόσωπη παρουσία των δημιουργών των παγκόσμιων εξεγέρσεων αυτές δεν θα είχαν υπάρξει. Αλλά και χωρίς τον παγκόσμια προσεγγίσιμο χώρο του Διαδικτύου, την επικοινωνία από ομάδα σε ομάδα, πόλη σε πόλη, χώρα σε χώρα θα ήταν αδιανόητες. Την ώρα που μια δράση λαμβάνει χώρα στο Λονδίνο, επικοινωνείται αμέσως στη Βαρκελώνη, την Αθήνα, τη Νέα Υόρκη. Τα κοινωνικά δίκτυα αποτελούν σημαντικούς διαύλους αντιπολίτευσης στα καθεστωτικά μέσα λόγω της αναλυτικής παρουσίας των γεγονότων με τρόπο εύληπτο, άμεσο, διαδραστικό. Γι' αυτό και επιχειρήθηκε να επιβληθεί λογοκρισία σε μπλογκς, στο Facebook και το Twitter. Η δυσφήμιση διώκεται ποινικά. Για παράδειγμα 50 ομάδες στο Facebook που ετοίμαζαν διαδηλώσεις κατά τη διάρκεια του βασιλικού γάμου στη μεγάλη Βρετανία το 2011, διαγράφτηκαν από την εταιρεία.

«Ως αντίδραση στην αυξανόμενη παρακολούθηση και την καταστολή, οι ακτιβιστές ανέπτυξαν νέες χρήσεις για τα κοινωνικά δίκτυα. Το Tumblr αναδείχθηκε σε μέσον επιλογής του κινήματος "Καταλάβετε" στην Αμερική, όταν φιλοξένησε το μπλογκ "Είμαστε το 99%", με το οποίο διαδόθηκε αστραπιαία παντού».[12]

«Με το κλείσιμο μιας διαδικτυακής υπηρεσίας, όπως στο Ιράν το 2009, όταν απαγορεύτηκε η πρόσβαση στο Facebook, αυτό που συνήθως επιτυγχάνεται είναι να εξωθείται ο κόσμος να χρησιμοποιήσει πιο πρωτοπόρες πειραματικές και επομένως όχι και απολύτως λειτουργικές πλατφόρμες, που ακόμα δεν παρακολουθούνται ή να χρησιμοποιήσει πιο απλές και παλιές μορφές επικοινωνίας όπως το email, τα φόρουμ και φυσικά την επικοινωνία από στόμα σε στόμα».[13]

Σημαντική, επίσης, είναι η ικανότητα των διαδηλωτών να επηρεάσουν τα ηγεμονικά ΜΜΕ, που συχνά μεταδίδουν τα γεγονότα ζωντανά μέσω του διαδικτύου. Με το χαμηλό κόστος και την ευρηματικότητα των δημιουργών/χειριστών τους τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ανταγωνίζονται τα επαγγελματικά ΜΜΕ.

Η ΑΝΑΚΤΗΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΩΡΟΥ[14]

Η λειτουργία του διαδικτύου είναι μόνο η μια πλευρά του παγκόσμιου κινήματος των αγανακτισμένων. Είχαν παράλληλα την ανάγκη να κτίσουν ένα δημόσιο χώρο και να δημιουργήσουν ελεύθερες κοινότητες στον αστικό χώρο. Εφόσον ο θεσμοποιημένος δημόσιος χώρος καταλαμβάνεται από τα συμφέροντα των κυρίαρχων ελίτ και τα δίκτυά τους, τα κοινωνικά κινήματα χρειάζεται να εγχαράξουν ένα νέο δημόσιο χώρο που δεν περιορίζεται στο Διαδίκτυο αλλά καθίσταται ορατός στους τόπους της κοινωνικής ζωής. Γι' αυτό καταλαμβάνουν τον αστικό χώρο και συμβολικά κτίρια. Οι κατειλημμένοι χώροι έχουν παίξει σημαντικό ρόλο στην ιστορία της κοινωνικής αλλαγής, όπως και στη σύγχρονη πρακτική για 3 λόγους:

1. Δημιουργούν κοινότητα και η κοινότητα βασίζεται στη σύμπνοια. Η σύμπνοια είναι ο θεμελιώδης ψυχολογικός μηχανισμός για να ξεπεραστεί ο φόβος και η υπέρβαση του φόβου είναι το θεμελιώδες κατώφλι που διασχίζουν τα άτομα για να δεσμευτούν σ' ένα κοινωνικό κίνημα, εφόσον γνωρίζουν ότι στο τέλος θ' αντιμετωπίσουν βία αν διαβούν τα όρια που θέτουν οι κυρίαρχες ελίτ για να διατηρήσουν την κυριαρχία τους. Στην ιστορία των κοινωνικών κινημάτων τα οδοφράγματα που οικοδομήθηκαν στους δρόμους είχαν μικρή αμυντική αξία, πράγματι έγιναν εύκολοι στόχοι είτε για το πυροβολικό είτε για τα αυτοκίνητα της αστυνομίας. Αλλά πάντα όριζαν "ένα μέσα και ένα έξω". Ένα "εμείς σε αντιπαράθεση με αυτούς" έτσι ώστε, συνδεδεμένοι μ' ένα κατειλημμένο χώρο και παραβιάζοντας τις γραφειοκρατικές νόρμες της χρήσης του, οι άλλοι πολίτες μπορούσαν να είναι μέρος του κινήματος χωρίς να προσδένονται σε κάποια ιδεολογία ή οργάνωση, μόνο με το να είναι εκεί για τους δικούς τους λόγους.

2. Οι κατειλημμένοι χώροι δεν είναι χωρίς νόημα: συνήθως επιβαρύνονται με τη συμβολική εξουσία του κράτους ή των οικονομικών θεσμών. Ή μ' άλλα λόγια, ανακαλούν μνήμες λαϊκών εξεγέρσεων που εξέφρασαν τη θέληση των πολιτών όταν άλλοι δρόμοι αντιπροσώπευσης ήταν κλειστοί. Συχνά τα κτίρια καταλαμβάνονται είτε για τον συμβολισμό τους ή για να καταχωρηθεί το δικαίωμα δημόσιας χρήσης μιας λιμνάζουσας κερδοσκοπικής ιδιοκτησίας. Καταλαμβάνοντας και λειτουργώντας τον αστικό χώρο, οι πολίτες διεκδικούν τη δική τους πόλη, μια πόλη από την οποία εκδιώχθηκαν από την κερδοσκοπία στη γη και τα ακίνητα και τη δημοτική γραφειοκρατία. Ο έλεγχος του χώρου συμβολίζει τον έλεγχο των ανθρώπων στη ζωή τους.

3. Κατασκευάζοντας μια ελεύθερη κοινότητα σ' ένα συμβολικό τόπο, τα κοινωνικά κινήματα δημιουργούν ένα δημόσιο χώρο, ένα χώρο για διαβούλευση που γίνεται τελικά πολιτικός χώρος, χώρος για τη συνάντηση των κυρίαρχων συνελεύσεων στον οποίο θα συναντηθούν και θα ανακτήσουν τα δικαιώματα της αντιπροσώπευσης που έχουν δεσμευτεί σε πολιτικούς θεσμούς κομμένους και ραμμένους στα μέτρα των κυρίαρχων συμφερόντων και αξιών.

Στην κοινωνία μας, ο δημόσιος χώρος των κοινωνικών κινημάτων κατασκευάζεται ως υβριδικός χώρος ανάμεσα στα κοινωνικά δίκτυα του Διαδικτύου και τον κατειλημμένο αστικό χώρο: συνδέοντας τον κυβερνοχώρο και τον αστικό χώρο σε αδιάκοπη αλληλεπίδραση, συστήνοντας τεχνολογικά και πολιτιστικά στιγμιαίες κοινότητες μετασχηματιστικής πρακτικής που τροφοδότησαν τον θυμό και ενδυνάμωσαν το θάρρος των νέων.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ!

Η ανακατάληψη του δημόσιου χώρου, που είχε παραδοθεί στην εμπορευματοποίηση, την επιτήρηση και την καταστολή, με την εκδίωξη των φτωχών, των άστεγων και όσων ζητούσαν αρωγή, υποκινήθηκε από την ανάγκη ανακατάληψης της πολιτικής. Στο δημόσιο χώρο αναδύθηκε μέσα από χιλιάδες ανθρώπους η δημόσια σφαίρα του λόγου και του συλλογικού αγώνα.

Η εξωθεσμική και θεσμική πολιτική των κυρίαρχων έχει εξαχρειωθεί. Η κοινοβουλευτική δημοκρατία, όταν δεν έχει ανασταλεί, έγκλειστη στο σιδερένιο κλουβί της δικτατορίας ή της μονοκρατορίας, έχει απωλέσει κάθε έννοια αντιπροσωπευτικότητας. Γιατί η αντιπροσώπευση του 99%, όπως αυτοπροσδιορίστηκε το πλήθος των πλατειών - και οπωσδήποτε της μεγάλης πλειοψηφίας των

κυριαρχούμενων τάξεων, των περιπλανώμενων πληθυσμών, των φτωχών και των περιττών ανθρώπων παγκόσμια δεν συνάδει με τα συμφέροντα του 1% ή/και του 10%. Αυτών δηλαδή που έχουν καταχραστεί τους παγκόσμιους πόρους, συσσωρεύοντας αμύθητα πλούτη και οδηγώντας δισεκατομμύρια ανθρώπων στον αφανισμό. Η δίψα εξουσίας και πλουτισμού οδηγεί στην καταστροφή των ανθρώπων και του πλανήτη, της φύσης και του πολιτισμού. Προϋποθέτει την ισοπέδωση της πολλαπλότητας στο σημερινό κόσμο των διαφορετικών κόσμων: *όλοι ίσοι όλοι διαφορετικοί*. Τα δισεκατομμύρια των ανθρώπων του πλανήτη δεν έχουν λόγο για τη ζωή τους. Είναι αναλώσιμο ή/και περιττό είδος.

Στη μεγάλη πλειοψηφία των χωρών παγκόσμια δεν υπάρχει δημοκρατία ούτε με την τυπική έννοια. Αυτό απέδειξε η βιαιότητα της καταστολής στις χώρες της Αραβικής Άνοιξη, στη Συρία και τη Ρωσία. Αλλά και η φιλελεύθερη αστική δημοκρατία στις χώρες του αναπτυγμένου δυτικού κόσμου τείνει να γίνει τυπική καθώς υπερεθνικοί οργανισμοί δεσμεύουν με τις αποφάσεις τους τα περιθώρια σοβαρών αλλαγών στις ασκούμενες πολιτικές. Εξ άλλου «*η επιτυχία του κινέζικου κομμουνιστικού καπιταλισμού αποτελεί ένα δυσοίωνο σημάδι ότι ο γάμος καπιταλισμού και δημοκρατίας οδεύει προς το διαζύγιο».*[15]

Τα βασικά κυρίαρχα κόμματα της μεταδημοκρατίας (εναλλασσόμενες δυνάμεις του δικομματισμού) δεν έχουν ουσιώδεις διαφορές από τη στιγμή που έχουν προσχωρήσει στην ενιαία οικονομική σκέψη του χρηματοπιστωτικού νεοφιλελεύθερου καπιταλισμού παγκόσμια, αποδέχονται και υπηρετούν τις βασικές αρχές του συστήματος, που σίγουρα αντιμετωπίζει κρίσεις αλλά επιχειρεί την υπέρβασή τους παράγοντας ακόμα μεγαλύτερη καταστροφή στην καθημερινή ζωή και στα μέσα επιβίωσης των ανθρώπων. Στην υπερεκμετάλλευση ή/και απόρριψη δισεκατομμυρίων ανθρώπων αντιστοιχεί η καταστροφή της φύσης και των βασικών προϋποθέσεων επιβίωσης.

Στο σύνθημα των πλατειών "Πραγματική Δημοκρατία" εκφράστηκε η ανάγκη ανακατάληψης της πολιτικής από τους πραγματικούς ανθρώπους. *«Συμπυκνώθηκε το αίτημα επανεφεύρεσης μορφών συμμετοχής των "Πραγματικών ανθρώπων" στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων που αφορούν τη ζωή τους … Από την Πουέρτα ντε Σολ μέχρι την πλατεία Άσκελον (Τελ Αβίβ) στη σκηνογραφία της διεκδίκησης δέσποζε η σκηνή: η εν σώματι και διαρκής φυσική παρουσία στο κέντρο της πόλης αχαρτογράφητων διεκδικητών».* [16]

Η πλατεία ως ανοιχτός και εν δυνάμει απεριόριστος ελεύθερος χώρος εκφράζει μεταφορικά την κοινότητα όλων των παρευρισκομένων χωρίς εξαιρέσεις. Από πλευράς δημοκρατικής πρακτικής η πλατεία αποτελεί μια πολυάριθμη συνέλευση στην οποία καθένας και καθεμιά μπορεί να πάρει τον λόγο. Η συμμετοχή είναι ενσώματη και αυτοπρόσωπη χωρίς αντιπροσωπεύσεις/διαμεσολαβήσεις.

Σχετικά με το αίτημα της Πραγματικής Δημοκρατίας ο Ραϊμούντο Βϊέχο Βίνιας, καθηγητής στο Αυτόνομο Πανεπιστήμιο της Βαρκελώνης, λέει: «*Ο καπιταλισμός και η δημοκρατία είναι συμβατά μόνο μέχρι ένα ορισμένο όριο, αυτό της φιλελεύθερης δημοκρατίας. Οι σημερινοί κοινωνικοί αγώνες ξεπερνούν αυτό το όριο, γεγονός που αποδεικνύει ότι ο καπιταλισμός δεν αντέχει πια περισσότερη δημοκρατία. Πάντα ήταν πρόβλημα του καπιταλισμού το να περιέχει τη δημοκρατία. Γι' αυτό και καταφεύγει κατά καιρούς στις κυβερνήσεις της εξαίρεσης και της αναστολής των συνταγματικών εγγυήσεων, όταν αυτές κρίνονται αναγκαίες. Ο Πουλαντζάς έλεγε, σωστά κατά την άποψή μου, ότι ο φασισμός είναι ο καπιταλισμός σε μια κατάσταση εξαίρεσης, ήταν πάντα έτσι».* [17]

Η ΑΠΟΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΔΗΛΩΤΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΡΧΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η δυναμική των εξεγέρσεων δεν διεμβολίζει το πολιτικό σκηνικό σε βάθος χρόνου, καθώς επανασυστήνεται συχνά όταν αυτές σταματούν και οι παραδοσιακές πολιτικές δυνάμεις αναλαμβάνουν δράση. Πολιτικοί φορείς που αντιπαρατίθενται στο κυρίαρχο πολιτικό σύστημα και που μπορούν να εκπροσωπήσουν τις ανάγκες των εξεγερμένων δεν δημιουργήθηκαν, παρά με λίγες αντιφατικές εξαιρέσεις, με όχημα τις εξεγέρσεις. Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχουν αντίπαλα κόμματα στις συντηρητικές πολιτικές ικανά να προωθήσουν εναλλακτικές λύσεις σε ανταπόκριση με ορισμένα από τα αιτήματα των πλατειών (Ισλανδία, Ισπανία για παράδειγμα) στη δεξιά ή θα εξισώνονται με αυτή. Τα δεξιά κόμματα είναι συγκοινωνούντα δοχεία με την άκρα δεξιά που ενδυναμώνεται επικίνδυνα παντού στον κόσμο όσο η κεντροδεξιά και η κεντροαριστερά συμμετέχουν στην εξουσία και εφαρμόζουν τις νεοφιλελεύθερες πολιτικές. Η πολυκομματική μεταδημοκρατία, που επιβιώνει σε μικρό μέρος του κόσμου, αποσυνδεδεμένη από τον λαό λόγω της ταξικής πολιτικής που υπηρετείται, προφανώς δεν είναι της ίδιας τάξης με τα μονοκρατορικά ή δικτατορικά καθεστώτα καθώς προσφέρει δυνατότητες

ελευθερίας, επικοινωνίας και αντίστασης στη μεγάλη πλειοψηφία που πλήττεται από τον σύγχρονο καπιταλισμό. Πάντως, οι σχέσεις των εξεγερμένων με τα πολιτικά κόμματα που κυριαρχούν στην πολιτική σκηνή την περίοδο των εξεγέρσεων ήταν σχέσεις ψηφοφόρων ή αδιαφορίας. Άλλωστε για τους πιο πολιτικοποιημένους και πάντως τους περισσότερους, κυρίως τους νέους, το σύνθημα «Πραγματική Δημοκρατία» ήταν μια ευθεία κριτική στη μεταδημοκρατία και τα κόμματά της.

Σχετικά με το θέμα της εκπροσώπησης ο Ραϊμούντο Βιέχο Βίνιας γράφει *«Η δημοκρατική εκπροσώπηση πρέπει ν' επανεξεταστεί και να επαναδιατυπωθεί μέσα σ' ένα πλαίσιο συγκρουσιακό, με ανατρεπτικές μορφές συμμετοχής, και όχι απαραίτητα θεσμοθετημένη στο πλαίσιο της φιλελεύθερης δημοκρατίας. Το ζήτημα δεν είναι να θέσουμε τη συμμετοχή και την εκπροσώπηση ως αντίθετες δυνάμεις σε μια σύγκρουση αλλά μάλλον να κατανοήσουμε για τι είδους συμμετοχή μιλάμε. Το να εκπροσωπούμαι δεν σημαίνει να αναθέτω και να ξεχνάω αλλά να διατηρώ μια μόνιμη δυναμική σχέση μεταξύ του εντεταλμένου και του ψηφοφόρου, για να δημιουργήσω τους μηχανισμούς που καθιστούν δυνατή αυτή τη δυναμική, συμπεριλαμβανομένης και της πολιτικής ανυπακοής. Καμία μορφή της δημοκρατίας, συμπεριλαμβανομένης και της άμεσης δημοκρατίας, δεν λειτουργεί χωρίς αντιπροσώπευση. Είναι κάτι εγγενές προς τη δημοκρατία: για να λειτουργούμε συλλογικά πρέπει να εκπροσωπούμαστε μέσω άλλων. Το πρόβλημα είναι διαφορετικό. Το ερώτημα είναι τι είδους αντιπροσωπεύσεις θέλουμε να αρθρώσουν οι δημοκρατίες μας με θεσμικούς όρους».*

Στο ερώτημα *«πως θεωρείς ότι η αριστερά πρέπει ν' αφουγκραστεί αυτή τη φωνή που λέει "δεν μας αντιπροσωπεύετε"»* απαντά: *«Το μήνυμα του κινήματος είναι σαφές: είμαστε το 99% έναντι του 1%, η αριστερά και η δεξιά είναι ύποπτα συμμετρικές, συμπληρωματικές. Ο στόχος τώρα είναι να διατυπωθεί ένα πολιτικός λόγος που θα δίνει μορφή στο αρχικό ζητούμενο, στη ρήξη την οποία το ίδιο το κίνημα στηρίχθηκε… Η "Αριστερά" πρέπει να αφήσει την "αριστερά" να επιφέρει τομή στην κοινοβουλευτική πολιτική. Μόνο με το άνοιγμα της κοινοβουλευτικής πολιτικής στο εξωτερικό, μετατρέποντας τις αριστερές οργανώσεις σε εκπροσώπους δι-επαφών των αγώνων έξω από το κοινοβούλιο, η αριστερά μπορεί ν' ανταποκριθεί στο κίνημα. Οτιδήποτε άλλο, είναι σαν να γίνεται διαγωνισμός δυνατής φωνής μεταξύ κωφών, όπως σε μεγάλο βαθμό συμβαίνει τώρα».*[18]

ΑΝΤΙ-ΕΞΟΥΣΙΑ ΣΕ ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΕΞΟΥΣΙΑ[19]

Ξεκινώ, λέει ο Castells, από την παραδοχή ότι οι σχέσεις εξουσίας συγκροτούν την κοινωνία γιατί αυτοί που έχουν την εξουσία κατασκευάζουν τους θεσμούς της κοινωνίας σύμφωνα με τις αξίες τους και τα συμφέροντά τους. Η εξουσία ασκείται με τον εξαναγκασμό (το μονοπώλιο της βίας, ο έλεγχος του κράτους) ή/και με την κατασκευή του νοήματος στο νου των ανθρώπων, μέσω μηχανισμών συμβολικού χειρισμού. Οι σχέσεις εξουσίας προσδένονται στους θεσμούς της κοινωνίας και ιδιαίτερα του κράτους. Πάντως, εφόσον οι κοινωνίες είναι αντιθετικές και συγκρουσιακές, όπου υπάρχει εξουσία υπάρχει και το αντίθετό της, που νοείται ως η ικανότητα των κοινωνικών δρώντων να αμφισβητούν την εξουσία. Όλα τα θεσμικά συστήματα αντανακλούν σχέσεις εξουσίας όπως και τα όρια στα οποία αυτές οι σχέσεις αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε μια ατελείωτη κοινωνική διαδικασία σύγκρουσης και διαπραγμάτευσης. Η διαμόρφωση στην πράξη του κράτους και άλλων θεσμών που ρυθμίζουν τις ζωές των ανθρώπων εξαρτώνται από αυτή τη σταθερή αλληλεπίδραση ανάμεσα στην εξουσία και την αντι-εξουσία.

Η συνοχή και ο εκφοβισμός, που βασίζονται στο μονοπώλιο του κράτους να ασκεί βία, είναι ουσιώδεις μηχανισμοί για την επιβολή της θέλησης εκείνων που ελέγχουν τους θεσμούς της κοινωνίας. Όμως η επιβολή του νοήματος στο νου των ανθρώπων είναι περισσότερο αποφασιστική και πιο σταθερή πηγή εξουσίας. Ο τρόπος που οι άνθρωποι σκέφτονται καθορίζει την τύχη των θεσμών, των νορμών και αξιών πάνω στις οποίες οργανώνονται οι κοινωνίες.

Λίγα θεσμικά συστήματα μπορούν να διαρκέσουν πολύ αν βασίζονται μόνο στη βία. Ο βασανισμός των σωμάτων είναι λιγότερο αποτελεσματικός έναντι της δημιουργίας νοημάτων. Αν μια πλειοψηφία ανθρώπων σκέφτονται με τρόπους αντιθετικούς προς τις θεσμοποιημένες αξίες και νόρμες σε νόμους και ρυθμίσεις που επιβάλλονται από το κράτος, το σύστημα θα αλλάξει, αν και όχι αναγκαστικά για να εκπληρώσει τις ελπίδες των εκφραστών της κοινωνικής αλλαγής. Αυτό συμβαίνει γιατί ο θεμελιώδης αγώνας της εξουσίας είναι η μάχη για την κατασκευή νοήματος στα μυαλά των ανθρώπων.

Έτσι, ο μετασχηματισμός του επικοινωνιακού περιβάλλοντος επιδρά ευθέως στις μορφές κατασκευής νοήματος και συνεπώς στην παραγωγή των σχέσεων εξουσίας. Τα τελευταία χρόνια, η θεμελιώδης

αλλαγή αφορά στην άνοδο αυτού που ο Castells έχει αποκαλέσει μαζική αυτο-επικοινωνία. Δηλαδή η χρήση του διαδικτύου και των ασύρματων δικτύων ως πλατφόρμες ψηφιακής επικοινωνίας. Η μαζική αυτοεπικοινωνία παρέχει την τεχνολογική πλατφόρμα για την κατασκευή της αυτονομίας του κοινωνικού δρώντος, είτε άτομο είτε συλλογικότητα, έναντι των θεσμών της κοινωνίας. Γι' αυτό οι κυβερνώντες φοβούνται το Διαδίκτυο.

Παραπομπές

1. Το κείμενο της εισαγωγής είναι σε μεγάλο μέρος μεταφορά από: Castells Manuel, *Networks of Outrage and Hope/Social Movements in the Internet Age,* Polity Press, 2012, 2013, σελ 1,2,3
2. Hessel Stéphane, Αγανακτήστε*!* ελλην. μτφρ. Τριανταφύλλου Σώτη, εκδ. Πατάκη, 2011, σελ 17, 18
3. ο.π. σελ 22, 23
4. Mason Paul: *Ο Κόσμος σε Εξέγερση*, ελλην. μτφρ. Άλκης Καφετζής, εκδ. Δίαυλος, 2013, σελ 364
5. Τσακίρης Θανάσης, εφημερίδα Εποχή 31/12/2011
6. Mason, Paul : *Ο Κόσμος σε Εξέγερση*, ελλην. μτφρ. Άλκης Καφετζής, εκδ. Δίαυλος, 2013, σελ 106,107
7. ο.π., σελ 107,108
8. ο.π., σελ 108
9. ο.π., σελ 372
10. ο.π., σελ 375
11. ο.π., σελ 106
12. ο.π., σελ 363
13. ο.π., σελ 365
14. Το σημείο 5 είναι μεγάλο μέρος μεταφορά από Castells Manuel, *Networks of Outrage and Hope/Social Movements in the Internet Age,* Polity Press, 2012, 2013, σελ 10,11
15. Ζίζεκ Σλαβόϊ, *Ενθέματα Αυγής 30/10/2011*, μτφρ Νικόλας Βαρδούτης
16. Κοτρωνάκη Λουκία, *εφημερίδα Εποχή, 4/12/2011*
17. Βίνιας Ραϊμούντο, *εφημερίδα Εποχή 4/12/2011*
18. ο.π.
19. Castells Manuel, *Networks of Outrage and Hope/Social Movements in the Internet Age,* Polity Press, 2012, 2013, σελ 4,5

Δ4.2 ΙΣΛΑΝΔΙΑ: Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΚΟΥΖΙΝΙΚΩΝ ΠΡΟΑΓΓΕΛΟΣ ΤΩΝ ΠΛΑΤΕΙΩΝ, 2008

Η Ισλανδία αποτέλεσε προπομπό των επαναστάσεων και εξεγέρσεων που συγκλόνισαν τον κόσμο γύρω από το εμβληματικό έτος 2011. Η άνοδος και η πτώση της Ισλανδικής οικονομίας είναι η επιτομή του ελαττωματικού μοντέλου της κερδοσκοπικής δημιουργίας πλούτου, που χαρακτηρίζει των χρηματιστικό καπιταλισμό των πρόσφατων δεκαετιών. Το 2007, ο μέσος όρος του εισοδήματος της Ισλανδίας ήταν ο πέμπτος υψηλότερος στον κόσμο. Η οικονομία της είχε βασιστεί ιστορικά στην αλιευτική βιομηχανία (40% των εξαγωγών). Ακόμα και αν προσθέσουμε τον τουρισμό, το software και το αλουμίνιο ως δυναμικές οικονομικές δραστηριότητες και τόσο επικερδείς όσο η αλιεία, οι πηγές της ξαφνικής αύξησης του Ισλανδικού πλούτου βρίσκονταν αλλού. Ήταν αποτέλεσμα της γρήγορης ανάπτυξης του χρηματιστικού τομέα ως επακόλουθο της παγκόσμιας επέκτασης του κερδοσκοπικού χρηματιστικού καπιταλισμού.

Μετά από αδιανόητους τραπεζικούς χειρισμούς από τις 3 τράπεζες της χώρας, στους οποίους ενέπλεξαν τους χρήστες των υπηρεσιών τους, τον Φεβρουάριο του 2006 η Fitch υποβάθμισε την προοπτική της Ισλανδικής οικονομίας, πυροδοτώντας αυτό που αποκλήθηκε «mini κρίση».

Ακολούθησαν αλυσιδωτοί ανεπιτυχείς χειρισμοί για τη σωτηρία των 3 Τραπεζών στους οποίους ενεπλάκη το Υπουργείο Οικονομικών και η Κεντρική Τράπεζα. Τελικά οι τράπεζες κατέρρευσαν αφήνοντας χρέος 25 δις US$. Αναλογικά με το μέγεθος της οικονομίας επρόκειτο για τη μεγαλύτερη

καταστροφή χρηματιστηριακής αξίας στην ιστορία. Αυτή η τρομερή καταστροφή που έπληξε ευθέως τους Ισλανδούς, αποτέλεσε τον καταλύτη για την *Επανάσταση των Κουζινικών*.[1]





Στις 11 Οκτωβρίου 2008, ο τραγουδιστής Hordur Torfacon πήρε την κιθάρα του, κάθισε μπροστά στο Ισλανδικό Κοινοβούλιο στο Ρέικιαβικ και τραγούδησε τον θυμό του για τους τραπεζίτες και τους δουλοπρεπείς πολιτικούς. Μερικοί άνθρωποι ενώθηκαν μαζί του. Κάποιοι κατέγραψαν τη σκηνή και τη διακίνησαν στο Διαδίκτυο. Τις επόμενες μέρες εκατοντάδες και μετά χιλιάδες στέγασαν τη διαμαρτυρία τους στην ιστορική πλατεία Austurvollur. Με το άνοιγμα του Κοινοβουλίου στις 20 Ιανουαρίου χιλιάδες λαού όλων των ηλικιών και των καταστάσεων συγκεντρώθηκαν μπροστά στο κτίριο, καταγγέλλοντας την κυβέρνηση για τους κακούς χειρισμούς της στην οικονομία και την ανικανότητά της ν' αντιμετωπίσει την κρίση. Χτυπούσαν τύμπανα, δοχεία και κατσαρόλες - έτσι προέκυψε η Επανάσταση των Κουζινικών.







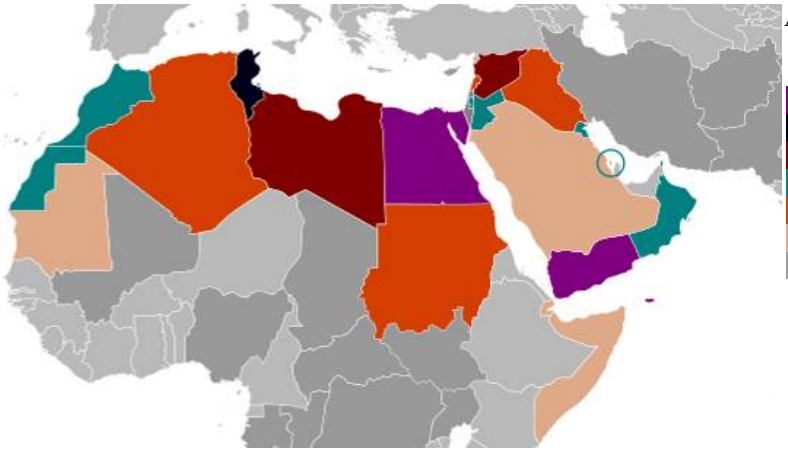


Οι διαδηλωτές ζητούσαν την παραίτηση της κυβέρνησης και την προκήρυξη εκλογών. Ταυτόχρονα προέβαλαν την επανίδρυση της δημοκρατίας, που είχε διαφθαρεί με την υποταγή των πολιτικών και των κομμάτων στην οικονομική ελίτ. Ζήτησαν ένα νέο Σύνταγμα σε αντικατάσταση εκείνου του 1944. Οι σοσιαλδημοκράτες και οι πράσινοι ανταποκρίθηκαν θετικά στα αιτήματα ενώ η συντηρητική

συμμαχία τα απέρριψε. Οι πιέσεις στους δρόμους και το Διαδίκτυο συνεχίστηκαν και στις 23 Ιανουαρίου 2009 προκηρύχθηκαν εκλογές, με αποτέλεσμα των ηχηρή ήττα των συντηρητικών και την άνοδο στην εξουσία της συμμαχίας σοσιαλδημοκρατών και κοκκινο-πράσινων με επικεφαλής την Johanna Sigurdardottir, πρώτη ανοιχτά λεσβία πρωθυπουργό. Το μισό υπουργικό συμβούλιο ήταν γυναίκες.
Η κυβέρνηση ξεκίνησε να εργάζεται σε 3 μέτωπα: να εξυγιάνει τα χρηματοοικονομικά, να αποκαταστήσει την οικονομική ανάπτυξη μετασχηματίζοντας το οικονομικό μοντέλο και ν' ανταποκριθεί στο λαϊκό αίτημα της μεταρρύθμισης του Συντάγματος.
Οι 3 μεγάλες τράπεζες εθνικοποιήθηκαν και προχώρησε η εξυγίανση του τραπεζικού τομέας. Μετά από 2 χρόνια αρνητικής ανάπτυξης ο ρυθμός αυξήθηκε στο 2,6 % το 2011, η ανεργία έπεσε από 10% στο 5,6%, ο πληθωρισμός μειώθηκε από 18% στο 4%. Η αλλαγή του Συντάγματος ψηφίστηκε την ίδια μέρα με τις προεδρικές εκλογές - στις 30 Ιουνίου 2012. Το νέο Σύνταγμα ανταποκρίνονταν στις ανάγκες, τις επιθυμίες και τα αιτήματα των κοινωνικών κινημάτων.

Παραπομπές
1. Τα στοιχεία για την Ισλανδική «Επανάσταση των Κουζινικών» έχουν ληφθεί από το βιβλίο του Castells Manuel, *Networks of Outrage and Hope/Social Movements in the Internet Age*, Polity Press, 2012, 2013 σελ. 31-40

Δ 4.3. ΑΡΑΒΙΚΗ ΑΝΟΙΞΗ, 2010



A map detailing the various levels of conflict in the West Asian and North African regions.

πηγή : Βικιπαίδεια

Αραβική Άνοιξη ονομάστηκε ένα κύμα διαδηλώσεων και λαϊκών κινητοποιήσεων στη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική, που ξεκίνησε από τις 18 Δεκεμβρίου 2010.
Πριν τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο, το Σουδάν ήταν η μόνη Αραβική χώρα η οποία ανέτρεψε επιτυχώς δικτατορικά καθεστώτα το 1964 και το 1985. Εκδηλώθηκαν εξεγέρσεις στην Τυνησία και την Αίγυπτο, εμφύλια σύρραξη στη Λιβύη, εξεγέρσεις στο Μπαχρέιν, τη Συρία και την Υεμένη. Μεγάλες διαδηλώσεις έγιναν, επίσης, στην Αλγερία, το Ιράν, το Ιράκ, την Ιορδανία, το Μαρόκο και το Ομάν. Μικρότερες οργανωμένες διαμαρτυρίες έγιναν στο Τζιμπουτί, το Κουβέιτ, τον Λίβανο, τη Μαυριτανία, τη Σαουδική Αραβία, και το Σουδάν.
Οι εξεγέρσεις/λαϊκές κινητοποιήσεις πήραν την μορφή καταλήψεων πλατειών, μαζικών διαδηλώσεων διαμαρτυρίας, απεργιών και άλλων κινητοποιήσεων. Χρησιμοποιήθηκαν τα κοινωνικά δίκτυα - Facebook, Twitter, You Tube - για την οργάνωση.
Βασικό σύνθημα των διαδηλωτών στον Αραβικό κόσμο ήταν «*Ash-sha'ab yurid isqat an-nizam*» που σημαίνει *«ο λαός θέλει να πέσει το καθεστώς».*

Τα στοιχεία των εξεγέρσεων έχουν ληφθεί από το διαδίκτυο

Δ4.4. ΤΥΝΗΣΙΑ: Η ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑ[1]

Η Τυνησία για πολλά χρόνια παρουσιαζόταν ως χώρα πρότυπο στο μουσουλμανικό κόσμο, με οικονομική σταθερότητα και χωρίς επιρροή φονταμενταλιστικών ισλαμιστικών οργανώσεων. Στην πραγματικότητα μεγάλο μέρος του πληθυσμού ζούσε σε πολύ άσχημες συνθήκες, υποφέροντας από την ανεργία που έπληττε και νέους πτυχιούχους και την αύξηση των τιμών των τροφίμων. Αυτά σε συνδυασμό με τη διαφθορά του καθεστώτος, την αυταρχικότητα της αστυνομίας και την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι οι πραγματικές αιτίες που οδήγησαν στις διαδηλώσεις και τις ταραχές στα τέλη του 2010 και στις αρχές του 2011 στην Τυνησία.

Τα γεγονότα και οι ιδέες

Στις 18 Δεκεμβρίου του 2010, στην πόλη Σιντί Μπουζίντ, ένας πλανόδιος πωλητής φρούτων και λαχανικών, ο Μοχάμεντ Μπουαζίζι, αυτοπυρπολήθηκε, διαμαρτυρόμενος για την κατάσχεση του εμπορεύματός του από την αστυνομία επειδή δεν είχε άδεια,. Εξέπνευσε στις 4 Ιανουαρίου 2011.
Λίγες ώρες μετά την ενέργεια αυτή του μικροπωλητή εκατοντάδες νέων με τις ίδιες εμπειρίες ταπείνωσης από τις αρχές οργάνωσαν μια διαμαρτυρία μπροστά από το ίδιο κτίριο. Η διαμαρτυρία καταγράφηκε σε βίντεο που μεταδόθηκε από το Διαδίκτυο. Υπήρξαν και άλλες συμβολικές αυτοκτονίες και προσπάθειες αυτοκτονιών.
Σε λίγες ώρες ξεκίνησαν δυναμικές διαδηλώσεις σε όλη τη χώρα. Αρχίζοντας από την επαρχία εξαπλώθηκαν μέχρι την πρωτεύουσα παρά την άγρια καταπίεση από την αστυνομία που σκότωσε συνολικά στη διάρκεια της εξέγερσης 219 άτομα και τραυμάτισε 510. Χαρακτηριστικές κινητοποιήσεις: διαδήλωση στην Τύνιδα στις 27/12 από ανεξάρτητες εργατικές ενώσεις προέβαλαν το αίτημα για θέσεις εργασίας, διαδήλωση στην Γκάφσα στις 28/12 από την Ομοσπονδία Εργατικών Συνδικάτων, διαδηλώσεις στις πόλεις Σους, Σφάξ, Μεκνάσι, Μοναστήριο, Σμίκα, Σέμπα. Χαρακτηριστικές είναι οι κινητοποιήσεις των Τυνήσιων δικηγόρων που δοκίμασαν άγρια καταστολή και κήρυξαν απεργία διαμαρτυρίας, συνεπαίρνοντας και άλλους επαγγελματικούς κλάδους.
Στις 12 Ιανουαρίου 2011 ο Γενικός Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων αρνήθηκε ν' ανοίξει πυρ εναντίον των διαδηλωτών. Απολύθηκε αμέσως αλλά στις 14 Ιανουαρίου 2011 ο δικτάτορας Μπεν Άλι εγκατέλειψε την Τυνησία καταφεύγοντας στη Σαουδική Αραβία. Οι διαμαρτυρόμενοι δεν ικανοποιήθηκαν, ενθαρρύνθηκαν να πιέσουν για την αλλαγή όλου του προσωπικού του καθεστώτος, για πολιτική ελευθερία και ελευθερία του τύπου. Ζήτησαν πραγματικά δημοκρατικές εκλογές με νέο εκλογικό νόμο. Συνέχισαν να φωνάζουν "*Φύγε από δω*" προς όλες τις εξουσίες: διεφθαρμένων πολιτικών, οικονομικών κερδοσκόπων, αστυνομίας και δουλοπρεπών μέσων ενημέρωσης. Η διάχυση των βίντεο από τις διαμαρτυρίες και την αστυνομική βία στο Διαδίκτυο συνοδεύτηκε με εκκλήσεις για δράση στους δρόμους και τις πλατείες των πόλεων σε όλη τη χώρα. Σύμφωνα με τον Castells «*Η σύνδεση ανάμεσα στην ελεύθερη επικοινωνία στο Facebook, YouTube και Twitter και την κατάληψη του αστικού χώρου δημιούργησε ένα υβριδικό δημόσιο χώρο ελευθερίας»*, που αποτέλεσε το κύριο χαρακτηριστικό της επανάστασης στην Τυνησία.









Στις 22 Ιανουαρίου το Convoy της Ελευθερίας, το οποίο ξεκίνησε από τη Σίντι Μπουζί και τη Μένζελ Μπουζέν, έφτασε στη Μεδίνα της Τύνιδας ζητώντας την παραίτηση της προσωρινής κυβέρνησης του Μοχάμεντ Γκανούσι, που θα αποτελούσε συνέχεια του καθεστώτος σε πρόσωπα και πολιτικές. Διακηρύσσοντας συμβολικά την εξουσία του λαού, οι διαδηλωτές κατέλαβαν την Πλατεία της Κυβέρνησης, στην καρδιά του Κασμπάς, περιοχής με τα περισσότερα κυβερνητικά υπουργεία. Εγκατέστησαν σκηνές και οργάνωσαν ένα μόνιμο φόρουμ που ενέπλεξε τον κόσμο σε αναζωογονητικές συζητήσεις οι οποίες διαρκούσαν όλη τη νύχτα. Κινηματογράφησαν τα γεγονότα και διέδωσαν το βίντεο μέσω του Διαδικτύου.
Αλλά η γλώσσα τους δεν είναι μόνο ψηφιακή. Οι τοίχοι της πλατείας καλύφθηκαν με συνθήματα στα Αραβικά, Γαλλικά και Αγγλικά, καθώς το κίνημα ήθελε να συνδεθεί με τον έξω κόσμο και να προβάλει τα δικαιώματα και τις φιλοδοξίες του. Τραγούδησαν ρυθμικά σλόγκαν και τραγούδια διαμαρτυρίας. Πιο συχνά τραγουδούσαν την πιο δημοφιλή γραμμή του εθνικού ύμνου. "*Αν μια μέρα οι άνθρωποι ευχηθούν να ζήσουν, η τύχη θα πρέπει να ανταποκριθεί*". Αν και δεν υπήρχαν αρχηγοί, εμφανίστηκαν κάποιες άτυπες οργανώσεις για να φροντίσουν τα λογιστικά και να ενδυναμώσουν τους κανόνες εμπλοκής στο διάλογο. Ένα χαλαρό δίκτυο επιτήρησης, που οργανώθηκε από τους ίδιους τους διαδηλωτές, διασφάλισε ότι οι κανόνες θα γίνονται σεβαστοί. Η ίδια άτυπη οργάνωση προστάτευσε την κατασκήνωση από τη βία και τις προκλήσεις είτε από το εξωτερικό είτε το εσωτερικό. Υπήρξε πράγματι αστυνομική βία και οι καταληψίες εκδιώχθηκαν από την πλατεία πολλές φορές αλλά επανήλθαν στις 20 Φεβρουαρίου 2011 και ξανά στις 1 Απριλίου για να ανακαταλάβουν την πλατεία.
Συζήτησαν οτιδήποτε - απορρίπτοντας τη σάπια κυβέρνηση, καλώντας για πραγματική δημοκρατία, ζητώντας ένα νέο εκλογικό καθεστώς, υπερασπιζόμενοι τα δικαιώματα των περιοχών απέναντι στο συγκεντρωτισμό - αλλά επίσης διεκδίκησαν εργασία, καθώς ένα μεγάλο μέρος των νέων διαδηλωτών ήταν άνεργοι, επίσης καλύτερη εκπαίδευση. Κατήγγειλαν τον έλεγχο τόσο της πολιτικής όσο και της οικονομίας από το γένος των Trabelsi, οικογένειας της δεύτερης γυναίκας του Μπεν Αλί. Συζήτησαν τον ρόλο του Ισλάμ στην προσφορά ενός ηθικού κώδικα ενάντια στη διαφθορά και την κατάχρηση. Δεν ήταν ένα Ισλαμικό κίνημα, παρά την ισχυρή παρουσία Ισλαμικού ρεύματος μεταξύ των διαδηλωτών για τον απλό λόγο ότι υπάρχει μια ευρεία επίδραση του πολιτικού Ισλαμισμού στην κοινωνία της Τυνησίας. Αλλά η κοσμικότητα και ο Ισλαμισμός συνυπήρξαν στο κίνημα χωρίς μεγάλες εντάσεις. Πράγματι, αν ορίσουμε την κοινότητα αναφοράς, πρόκειται για ένα εθνικό Τυνησιακό κίνημα που χρησιμοποίησε την εθνική σημαία και τραγούδησε τον εθνικό ύμνο ως μια εγερτήρια κραυγή, διεκδικώντας τη νομιμότητα: το έθνος ενάντια στο σφετερισμό του από ένα μη νόμιμο πολιτικό καθεστώς το οποίο βασίστηκε στις προηγούμενες αποικιακές δυνάμεις, ιδιαίτερα τη Γαλλία και τις ΗΠΑ. Δεν ήταν ούτε μια Ισλαμική επανάσταση ούτε επανάσταση του Γιασεμιού. Με τα λόγια των διαμαρτυρόμενων ήταν η "Επανάσταση για την Ελευθερία και την Αξιοπρέπεια". Η αναζήτηση της αξιοπρέπειας σε απάντηση προς τη θεσμικά στηριγμένη ταπείνωση ήταν ένας ουσιώδης συναισθηματικός οδηγός των διαμαρτυρομένων.

Παραπομπή

1. Τα γεγονότα της εξέγερσης και η αποτίμησή τους αντλούν από το βιβλίο του Castells Manuel, *Networks of Outrage and Hope/Social Movements in the Internet Age*, Polity Press, 2012, 2013, σελ. 22-27

Δ4.5. Η ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΣΤΗΝ ΑΙΓΥΠΤΟ, Η ΕΜΒΛΗΜΑΤΙΚΗ ΠΛΑΤΕΙΑ ΤΑΧΡΙΡ



Σημαντικές εξεγέρσεις και αντιδράσεις είχαν προσημάνει την εξέγερση του 2011: η εξέγερση στη Μαχάλα, την πόλη του Δέλτα, το 2008, ως αντίδραση στην καταστολή μιας απεργίας στην υφασματοβιομηχανία και στην κατακόρυφη άνοδο τιμών στα τρόφιμα, η δημιουργία του Κινήματος Νεολαίας της 6ης Απρίλη κυρίως από νεαρούς ακτιβιστές της διασπασμένης φιλελεύθερης αντιπολίτευσης, της κοσμικής αριστεράς και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Της πλατείας Ταχρίρ είχαν προηγηθεί, επίσης, οι αυτοπυρπολισμοί τεσσάρων ανθρώπων, η δράση ακτιβιστών που είχαν ένα οργανωμένο σχέδιο αυθόρμητων διαδηλώσεων με παραπλάνηση της αστυνομίας, κινούμενοι στο κέντρο, τις φτωχογειτονιές και τα προάστια. Ο Χενάουΐ ένας 25χρονος που μετείχε σ' αυτές τις δράσεις, υπολογίζει ότι οι *«περίπου 200 ακτιβιστές που κατέβηκαν στη Ναχέγα κατάφεραν να κινητοποιήσουν 20.000 ανθρώπους σε μια μέρα. Οι φτωχοί της πόλης διαδήλωναν κυρίως για δύο λόγους· για τη βία της αστυνομίας και την τιμή του ψωμιού»*[1]. Φτώχεια, ανελευθερία, ανελέητη καταστολή, διαφθορά του καθεστώτος, όλα αυτά μαζί με μαζικά ξεσπάσματα οδήγησαν στη μαζική εξέγερση του 2011.

Οι φτωχογειτονιές

Στη φτωχογειτονιά Μοκάταμ νοτιοανατολικά του Καΐρου κατοικούν 65.000 ζαμπαλίν ή «*άνθρωποι των σκουπιδιών*». Ζουν συλλέγοντας και ανακυκλώνοντας σκουπίδια. Ενωμένοι μουσουλμάνοι και χριστιανοί από τη φτωχογειτονιά έτρεξαν μαζικά στην πλατεία Ταχρίρ. Αργότερα, πληρωμένες συμμορίες του καθεστώτος Μουμπάρακ επιτέθηκαν στην παραγκούπολη, τρομοκρατώντας και σκοτώνοντας ανθρώπους.

Οι ζαμπαλίν φτιάχνουν τις καλύβες τους στη σκιά ενός γκρεμού από ψαμμίτη, σε ύψος 5-6 ορόφων *«Όπως όλες οι σύγχρονες φτωχογειτονιές, έτσι και το Μοκάταμ είναι ένα τεράστιο αυτοσχέδιο εργοστάσιο ... Εδώ και εξήντα χρόνια, οι ζαμπαλίν ήταν αυτοί που λειτουργούσαν το σύστημα αποκομιδής σκουπιδιών του Καΐρου. Μάζευαν τα σκουπίδια πόρτα-πόρτα, τάιζαν τα γουρούνια τους με το σε αποσύνθεση οργανικό υλικό και ανακύκλωναν τα υπόλοιπα, τα οποία και πουλούσαν σε μια παραδοσιακή κάστα μεσαζόντων»*.[2]

Ξένες εταιρίες ανέλαβαν την ανακύκλωση με παρέμβαση του Μπουμπάρακ - το σύστημα απέτυχε - και όταν ξέσπασε η γρίπη των χοίρων το Υπουργείο Υγείας, παρακούοντας τις συστάσεις των Ηνωμένων Εθνών και χωρίς ούτε μια καταγραφή περιστατικών που να ενοχοποιεί τα γουρούνια για τη γρίπη, διέταξε τη σφαγή 300.000, όπως υπολογίζεται, χοίρων που ανήκαν σε ζαμπαλίν. Η φτώχεια έγινε εξαθλίωση, οι ζαμπαλίν εξεγέρθηκαν, ακολούθησε άγρια καταστολή. Αυτοί οι κατατρεγμένοι, ενωμένοι χριστιανοί και μουσουλμάνοι, βρέθηκαν μαζί με το πλήθος από άλλες φτωχογειτονιές, τους νέους/ες και την εργατική τάξη στην πλατεία Ταχρίρ.

Η νεολαία

«Τα κοινωνικά κινήματα πολιτών που κινούνται έξω από τους παραδοσιακούς κομματικούς σχηματισμούς έπαιξαν κεντρικό ρόλο στην "Επανάσταση της 25ης Γενάρη"... Πρόκειται κυρίως για συσσωματώσεις νέων ανθρώπων (μορφωμένων συνήθως) που συσπειρώνονται γύρω από συγκεκριμένα αιτήματα (να φύγε ο Μουμπάρακ, δημοκρατικές ελευθερίες, κοινωνική δικαιοσύνη) και παίρνουν την οργανωτική μορφή του δικτύου. Μια από αυτές τις νέες και πολύ δυναμικές συλλογικότητες είναι το "Κίνημα Ελεύθερης Αιγύπτου"»[3]

Οι μορφωμένοι νέοι είναι όμως μια μειοψηφία της Αιγυπτιακής νεολαίας

«Ο Διεθνής Οργανισμός Εργασίας βρήκε πως στην Αίγυπτο, το πελατειακό σύστημα είχε ως αποτέλεσμα τα τρία τέταρτα όσων τελείωναν το σχολείο, να περιμένουν πέντε χρόνια μέχρι να βρουν την πρώτη τους δουλειά. Την ίδια ώρα η τεράστια υποχρηματοδότηση της παιδείας είχε αφήσει 44% της εργατικής δύναμης αναλφάβητο και άνω του 75% μόνο με πτυχίο, το πολύ δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Ο ΔΟΕ με

Δ4.5. Η ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΣΤΗΝ ΑΙΓΥΠΤΟ, Η ΕΜΒΛΗΜΑΤΙΚΗ ΠΛΑΤΕΙΑ ΤΑΧΡΙΡ



Σημαντικές εξεγέρσεις και αντιδράσεις είχαν προσημάνει την εξέγερση του 2011: η εξέγερση στη Μαχάλα, την πόλη του Δέλτα, το 2008, ως αντίδραση στην καταστολή μιας απεργίας στην υφασματοβιομηχανία και στην κατακόρυφη άνοδο τιμών στα τρόφιμα, η δημιουργία του Κινήματος Νεολαίας της 6ης Απρίλη κυρίως από νεαρούς ακτιβιστές της διασπασμένης φιλελεύθερης αντιπολίτευσης, της κοσμικής αριστεράς και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Της πλατείας Ταχρίρ είχαν προηγηθεί, επίσης, οι αυτοπυρπολισμοί τεσσάρων ανθρώπων, η δράση ακτιβιστών που είχαν ένα οργανωμένο σχέδιο αυθόρμητων διαδηλώσεων με παραπλάνηση της αστυνομίας, κινούμενοι στο κέντρο, τις φτωχογειτονιές και τα προάστια. Ο Χενάουΐ ένας 25χρονος που μετείχε σ' αυτές τις δράσεις, υπολογίζει ότι οι *«περίπου 200 ακτιβιστές που κατέβηκαν στη Ναχέγα κατάφεραν να κινητοποιήσουν 20.000 ανθρώπους σε μια μέρα. Οι φτωχοί της πόλης διαδήλωναν κυρίως για δύο λόγους· για τη βία της αστυνομίας και την τιμή του ψωμιού»*[1]. Φτώχεια, ανελευθερία, ανελέητη καταστολή, διαφθορά του καθεστώτος, όλα αυτά μαζί με μαζικά ξεσπάσματα οδήγησαν στη μαζική εξέγερση του 2011.

Οι φτωχογειτονιές

Στη φτωχογειτονιά Μοκάταμ νοτιοανατολικά του Καΐρου κατοικούν 65.000 ζαμπαλίν ή «*άνθρωποι των σκουπιδιών*». Ζουν συλλέγοντας και ανακυκλώνοντας σκουπίδια. Ενωμένοι μουσουλμάνοι και χριστιανοί από τη φτωχογειτονιά έτρεξαν μαζικά στην πλατεία Ταχρίρ. Αργότερα, πληρωμένες συμμορίες του καθεστώτος Μουμπάρακ επιτέθηκαν στην παραγκούπολη, τρομοκρατώντας και σκοτώνοντας ανθρώπους.

Οι ζαμπαλίν φτιάχνουν τις καλύβες τους στη σκιά ενός γκρεμού από ψαμμίτη, σε ύψος 5-6 ορόφων *«Όπως όλες οι σύγχρονες φτωχογειτονιές, έτσι και το Μοκάταμ είναι ένα τεράστιο αυτοσχέδιο εργοστάσιο ... Εδώ και εξήντα χρόνια, οι ζαμπαλίν ήταν αυτοί που λειτουργούσαν το σύστημα αποκομιδής σκουπιδιών του Καΐρου. Μάζευαν τα σκουπίδια πόρτα-πόρτα, τάιζαν τα γουρούνια τους με το σε αποσύνθεση οργανικό υλικό και ανακύκλωναν τα υπόλοιπα, τα οποία και πουλούσαν σε μια παραδοσιακή κάστα μεσαζόντων»*.[2]

Ξένες εταιρίες ανέλαβαν την ανακύκλωση με παρέμβαση του Μπουμπάρακ - το σύστημα απέτυχε - και όταν ξέσπασε η γρίπη των χοίρων το Υπουργείο Υγείας, παρακούοντας τις συστάσεις των Ηνωμένων Εθνών και χωρίς ούτε μια καταγραφή περιστατικών που να ενοχοποιεί τα γουρούνια για τη γρίπη, διέταξε τη σφαγή 300.000, όπως υπολογίζεται, χοίρων που ανήκαν σε ζαμπαλίν. Η φτώχεια έγινε εξαθλίωση, οι ζαμπαλίν εξεγέρθηκαν, ακολούθησε άγρια καταστολή. Αυτοί οι κατατρεγμένοι, ενωμένοι χριστιανοί και μουσουλμάνοι, βρέθηκαν μαζί με το πλήθος από άλλες φτωχογειτονιές, τους νέους/ες και την εργατική τάξη στην πλατεία Ταχρίρ.

Η νεολαία

«Τα κοινωνικά κινήματα πολιτών που κινούνται έξω από τους παραδοσιακούς κομματικούς σχηματισμούς έπαιξαν κεντρικό ρόλο στην "Επανάσταση της 25ης Γενάρη"... Πρόκειται κυρίως για συσσωματώσεις νέων ανθρώπων (μορφωμένων συνήθως) που συσπειρώνονται γύρω από συγκεκριμένα αιτήματα (να φύγε ο Μουμπάρακ, δημοκρατικές ελευθερίες, κοινωνική δικαιοσύνη) και παίρνουν την οργανωτική μορφή του δικτύου. Μια από αυτές τις νέες και πολύ δυναμικές συλλογικότητες είναι το "Κίνημα Ελεύθερης Αιγύπτου"»[3]

Οι μορφωμένοι νέοι είναι όμως μια μειοψηφία της Αιγυπτιακής νεολαίας

«Ο Διεθνής Οργανισμός Εργασίας βρήκε πως στην Αίγυπτο, το πελατειακό σύστημα είχε ως αποτέλεσμα τα τρία τέταρτα όσων τελείωναν το σχολείο, να περιμένουν πέντε χρόνια μέχρι να βρουν την πρώτη τους δουλειά. Την ίδια ώρα η τεράστια υποχρηματοδότηση της παιδείας είχε αφήσει 44% της εργατικής δύναμης αναλφάβητο και άνω του 75% μόνο με πτυχίο, το πολύ δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Ο ΔΟΕ με

άλλα λόγια εντόπισε εκείνο που συναντά κανείς στις παρυφές της πλατείας Ταχρίρ: ημιμαθείς πτυχιούχους και πλήθος πολύβουων, αναλφάβητων εφήβων, με τίποτα καλύτερο να κάνουν από το να κάθονται πάνω στα παρκαρισμένα σκουτεράκια, να καλαμπουρίζουν και να παίρνουν μέρος στις εξεγέρσεις»[4].

Η εργατική τάξη

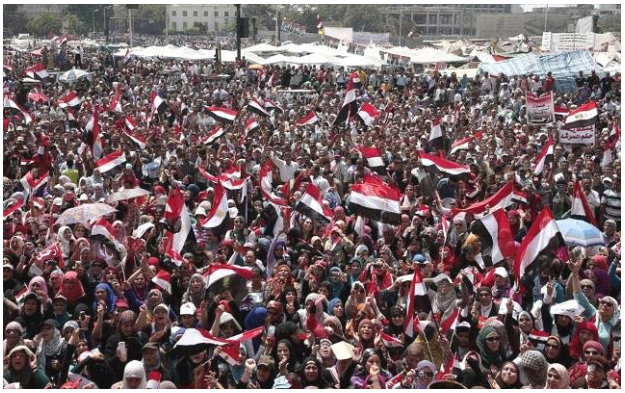
Μια τρίτη συνιστώσα της εξέγερσης στην πλατεία Ταχρίρ εκτός του κόσμου από τις φτωχογειτονιές και των νέων ήταν η εργατική τάξη που διαμορφώθηκε σταδιακά σε μια ιστορική διαδρομή *«από την εποχή της βρετανικής επικυριαρχίας και μετά κατά τη διάρκεια του κρατικοκαπιταλιστικού καθεστώτος του Γκαμάλ Αμπνέλ Νάσερ. Είναι συγκεντρωμένη στο δημόσιο τομέα, σε εργοστάσια στρατιωτικής κυριότητας και στις πρόσφατα ιδιωτικοποιημένες επιχειρήσεις. Παραμονές της επανάστασης, το 28% της εργατικής δύναμης δούλευε για το κράτος και μόλις το 10% στον "σύγχρονο" τομέα, εννοώντας την υφαντουργία, τις κατασκευές, την ενέργεια, τις μεταφορές και τις υπηρεσίες. Πάνω από το ένα τρίτο των εργαζομένων ήταν αδήλωτοι, ενώ οι υπόλοιποι ζούσαν από τη γη»*[5].
Μεσήλικες άνδρες και οι γιοί τους όπως και γυναίκες με αυτοπεποίθηση και ανώτερο μορφωτικό επίπεδο, που είχαν δώσει αγώνα για ν' αντιμετωπίσουν το κρατικό συνδικάτο και να οργανωθούν αυτόνομα, με εργατική συνείδηση και αλληλεγγύη, μπήκαν λίγο καθυστερημένα στις μαζικές κινητοποιήσεις της πλατείας Ταχρίρ και προχώρησαν σε συνεχόμενες απεργίες με στόχο την πτώση του καθεστώτος Μουμπάρακ. Οργανωμένοι οι εργαζόμενοι στους χώρους δουλειάς συσπειρώθηκαν μαζικά, έχοντας να αντιμετωπίσουν τη Μουσουλμανική Αδελφότητα σε συνδικάτα όπως οι γιατροί.
«Στην Αίγυπτο το κίνημα των εργαζομένων αναπτύχθηκε πιο γρήγορα. Στις αρχές του 2012 ο αριθμός των «αγώνων», όπως το είχε υπολογίσει το Αιγυπτιακό Κέντρο Οικονομικών και Κοινωνικών Δικαιωμάτων, ξεπερνούσε τις 250 αντιδικίες κάθε μήνα...Οι τρεις πρώτοι μήνες της προεδρίας του Μόρσι, ήταν μάρτυρες πάνω από 1600 απεργιών και καταλήψεων. Αυτό το κίνημα οδηγείται εν μέρει από φιγούρες της καθημερινότητας. Εντούτοις, είναι διασπασμένο και όχι πολιτικοποιημένο. Αν εξαιρέσουμε το αίτημα για κατώτατο μισθό, δεν εντοπίζονται άλλα αιτήματα που να συνενώνουν το κίνημα» [6].

Η κατάληψη της πλατείας Ταχρίρ

Η κατάληψη της πλατείας Ταχρίρ από όλο αυτό το πλήθος πραγματοποιήθηκε στις 25 Ιανουαρίου μετά από συγκρούσεις με τις ομάδες καταστολής, στα τείχη των οποίων έπεφταν οι διαδηλωτές και τα γκρέμιζαν, ενώ η αστυνομία κτυπούσε με κανόνια νερού και δακρυγόνα. Τελικά οι διαδηλωτές κατάφεραν να καταλάβουν την πλατεία. Μέσω του Διαδικτύου τα γεγονότα διαδόθηκαν σε όλο τον κόσμο και τα παγκόσμια δίκτυα ενημέρωσης, με πρωτοπόρο το Αλ Τζαζίρα, λειτούργησαν σαν τεράστιοι ενισχυτές των ερασιτεχνικών ρεπορτάζ και βίντεο. Τη νύχτα της 27ης Ιανουαρίου η κυβέρνηση διέκοψε τη λειτουργία του Διαδικτύου. Ακολούθησε η ημέρα της Οργής στις 28 Ιανουαρίου. Δεκάδες χιλιάδες άνθρωποι ξεχύθηκαν από τα τεμένη στην πλατεία Ταχρίρ. Η κλίκα Μουμπάρακ έχασε στην ουσία τον έλεγχο αλλά θα περνούσαν δύο ακόμα εβδομάδες μέχρι την εκδίωξή της από την εξουσία. Για να συμβεί αυτό το πλήθος δοκίμασε την φοβερότερη καταστολή μέχρι να αποκτήσει, με απίστευτο ηρωισμό σε πραγματικές μάχες, τον έλεγχο της πλατείας. Στα γεγονότα πήραν επίσης μέρος και οπαδοί ποδοσφαιρικών ομάδων, ενωμένοι στον κοινό αγώνα.










Οι δυνάμεις καταστολής αποσύρονται

Στις 29 Ιανουαρίου κι ενώ εκατοντάδες διαδηλωτές είχαν σκοτωθεί σε ολόκληρη την Αίγυπτο, οι συνεχιζόμενες διαδηλώσεις ανάγκασαν τις δυνάμεις της κρατικής ασφάλειας ν' αποχωρήσουν από τους δρόμους. Οι δυνάμεις του στρατού δεν έλαβαν, όπως είχαν εντολή, μέρος στη διατήρηση του νόμου και της τάξης *«Στην πραγματικότητα επρόκειτο για ένα μικρό πραξικόπημα του στρατού εναντίον τμημάτων του καθεστώτος που παρέμεναν πιστά στον Μουμπάρακ. Την ίδια στιγμή όμως εκχώρησε "στους δρόμους" ένα είδος εξουσίας... Παρότι οι λεπτομέρειες του τρόπου με τον οποίο ο στρατός ανέβηκε τη δεδομένη στιγμή στην εξουσία παραμένουν άγνωστες, δεν υπάρχει καλύτερο παράδειγμα διάσπασης της κυβερνώσας τάξης συνεπεία οικονομικών αιτίων. Το νεοφιλελεύθερο πρόγραμμα ιδιωτικοποιήσεων και υφαρπαγής των γαιών του Γκαμάλ Μουμπάρακ είχε την άμεση στήριξη του ΔΝΤ και Ευρωπαίων ηγετών πολιτικών... Ο Γκαμάλ μαζί με τον αδελφό του Αλάα είχαν δημιουργήσει την οικογενειακή περιουσία, που υπολογίζεται γύρω στα 70 δις δολ... Δεκαετίες πριν οι Μουμπάρακ δημιουργήσουν το νεοφιλελεύθερο τσιφλίκι τους, ο στρατός είχε εγκαθιδρύσει τη δικιά του οικονομική αυτοκρατορία ... Οι πολιτικοί και τα μίντια που ευθυγραμμίστηκαν μ' αυτή την πλευρά του αιγυπτιακού κεφαλαίου, έβλεπαν το κράτος και όχι τον παγκόσμιο καπιταλισμό, ως το εισιτήριο για τα πλούτη. Οι στρατηγοί, μαζί με αυτό το "πατριωτικό" κομμάτι του αιγυπτιακού κεφαλαίου, είχαν υλικό συμφέρον να αντιταχθούν στην κλίκα του Μουμπάρακ και τώρα, με την προσεχή κομπίνα της προεδρικής διαδοχής, είχαν βρει την ευκαιρία που περίμεναν. Ενώ τα πλήθη είχαν καταλάβει τους δρόμους, οι δύο πλευρές έδιναν μια σαιξπηρικών διαστάσεων μάχη πίσω από κλειστές πόρτες, με νικητή τον στρατό»*[7].

Ενώ στις 10 Φεβρουαρίου ο Μουμπάρακ με απαίτηση του Αιγυπτιακού Συμβουλίου των Ενόπλων Δυνάμεων είχε αποφασίσει την παραίτησή του, την ανακάλεσε υποσχόμενος εκλογές μέχρι το Σεπτέμβριο. Το πλήθος της Ταχρίρ εξαγριώθηκε, ο στρατός είχε αρχίσει να διασπάται κάτω από την πίεση του πλήθους αλλά και λόγω σύμπνοιας με τους διαδηλωτές. Έτσι, οι στρατηγοί στις 11 Φεβρουαρίου προκάλεσαν την πτώση του Μουμπάρακ.






Ο στρατός μπλοκάρει τις δημοκρατικές εξελίξεις

«Η πτώση των Μουμπάρακ δεν σηματοδότησε το τέλος του συστήματος καθώς το Στρατιωτικό Συμβούλιο που τώρα κυβερνά ανήκει σ' αυτό το σύστημα», λέει ο Ράμι Σάαθ στη συνέντευξή του στον Γιάννη Αλμπάνη, αυτόπτη μάρτυρα της Επανάστασης στην Αίγυπτο. *«Η 11η Φλεβάρη έχει μόνο τη μεγάλη συμβολική αξία της πτώσης της δικτατορίας του Μουμπάρακ, καθώς και της ματαίωσης της προσπάθειάς του να μεταβιβάσει την εξουσία στο γιό του ... Η Επανάσταση συνεχίζεται με διαφορετικούς τρόπους, εν μέρει στην πλατεία Ταχρίρ, εν μέρει στη στήριξη κοινωνικών, εργατικών και αγροτικών διεκδικήσεων. Ο αγώνας για αξιοπρέπεια και κοινωνική δικαιοσύνη είναι αναπόσπαστο κομμάτι της επανάστασης»*[8]. Το Κίνημα της Ελεύθερης Αιγύπτου θέτει ως πρώτο αίτημα τη μεταβίβαση της εξουσίας από το Στρατιωτικό Συμβούλιο σε πολιτική κυβέρνηση. Πέραν της αποχώρησης των στρατιωτικών εκκρεμούν να γίνουν μεγάλα βήματα στη δημιουργία θεσμών, την παιδεία, την υγεία. «*Πρέπει να ξαναχτίσουμε την Αίγυπτο και το θεμέλιο αυτής της επανοικοδόμησης είναι μια δημοκρατική διαδικασία, στο πλαίσιο της οποίας ο λαός θα έχει δικαιώματα που θα γίνονται σεβαστά και θα μπορέσει να εκλέξει ελεύθερα την κυβέρνησή του»*[9]. Οι στρατιωτικοί όχι μόνο δεν εγγυήθηκαν μια διαδικασία μετάβασης σε δημοκρατικό κοσμικό κράτος αλλά την παρεμπόδισαν ενισχύοντας την εξουσία τους, η οποία ανασυντάχθηκε και αποτέλεσε στο μέλλον το νέο δικτατορικό καθεστώς. Οι εκλογές μετά την πτώση του Μουμπάρακ δεν ήταν ελεύθερες, έγιναν σε καθεστώς έκτακτης ανάγκης ενώ συνεχίζονταν τα στρατιωτικά δικαστήρια. Μέχρι τον Οκτώβριο του 2011 13.000 πολίτες είχαν παραπεμφθεί σε στρατοδικεία.

«*Στο πρόσφατο δημοψήφισμα* [δημοψήφισμα σχετικά με τη διαδικασία μεταβίβασης της εξουσίας από τους στρατιωτικούς σε πολιτική κυβέρνηση] *είχαμε 200 παρατηρητές με νόμιμη άδεια, τους οποίους ο στρατός ανάγκασε να βγουν από τα εκλογικά τμήματα στις 5.00 το απόγευμα. Συνοψίζοντας, υπάρχουν τρεις βασικές προϋποθέσεις για να θεωρηθούν οι εκλογές ελεύθερες: κατάργηση των νόμων εκτάκτου ανάγκης, ανεξαρτησία του δικαστικού συστήματος, αποδοχή ανεξάρτητων παρατηρητών. Σε αυτές τις τρεις προϋποθέσεις, θα πρέπει να προσθέσουμε και το ζήτημα του αποκλεισμού όσων υποψήφιων προέρχονται από το Εθνικό Δημοκρατικό Κόμμα* (το κόμμα του Μουμπάρακ που έχει τεθεί εκτός νόμου). *Δεν είναι δυνατόν να συμμετάσχει στις εκλογές αυτή η συμμορία που λεηλάτησε την Αίγυπτο και κατέστρεψε την πολιτική ζωή της»*[10].




Παραπομπές

1. Mason, Paul: *Ο Κόσμος σε Εξέγερση*, ελλην. μτφρ. Άλκης Καφετζής, εκδ. Δίαυλος, 2013, σελ. 35,36
2. ο.π. σελ 29
3. Αλμπάνης Γιάννης, Ενθέματα Αυγής, 16/10/2011
4. Mason Paul: *Ο Κόσμος σε Εξέγερση*, ελλην. μτφρ. Άλκης Καφετζής, εκδ. Δίαυλος, 2013,7. ο.π. σελ. 173
5. ο.π. σελ 43
6. ο.π. σελ 388
7. ο.π. σελ 40,41,42
8. Αλμπάνης Γιάννης, Ενθέματα Αυγής, 16/10/2011
9. ο.π.
10. ο.π.

Δ4.6.ΥΕΜΕΝΗ: ΣΚΛΗΡΗ ΑΝΑΜΕΤΡΗΣΗ ΜΕ ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΕΚΤΑΚΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ, 2011

Οι κινητοποιήσεις στην Υεμένη ξεκίνησαν στις αρχές του 2011, με το κύμα των αραβικών εξεγέρσεων σε Τυνησία και Αίγυπτο. «*Φοιτητές και άλλοι διαδηλωτές άρχισαν να καταλαμβάνουν τους δρόμους σε όλη την Υεμένη από τον Ιανουάριο του 2011. Απαιτούσαν μεγαλύτερες δημοκρατικές ελευθερίες, ένα τέλος στη φτώχεια και τη διαφθορά και την παραίτηση του προέδρου της χώρας Αλί Αμπντουλάχ Σαλέχ ο οποίος κυβερνούσε επί 32 χρόνια. Αυτοί είναι το δημόσιο πρόσωπο της εξέγερσης- αλλά επίσης και τα πρώτα θύματα της βίας που εξαπέλυσε η κυβέρνηση*»[1].




Ο Σαλέχ κήρυξε τη χώρα σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης μετά τις αντικυβερνητικές διαδηλώσεις, με επίκεντρο το πανεπιστήμιο, στην πρωτεύουσα της Υεμένης Σαναά. «*Οι κρατικές δυνάμεις ασφαλείας αλλά και υποστηρικτές του καθεστώτος σκότωσαν τουλάχιστον 225 διαδηλωτές και περαστικούς στη διάρκεια των ειρηνικών διαδηλώσεων*».[2]

Η άγρια σφαγή οδήγησε στην παραίτηση της Υπουργού Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και την αποχώρησή της από το κόμμα του προέδρου. Παραιτήθηκαν, επίσης, ο υφυπουργός Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ο υπουργός Τουρισμού και οι πρεσβευτές της Υεμένης στα Ηνωμένα Έθνη, τη Συρία και τη Σαουδική Αραβία. Ταυτόχρονα, ο στρατηγός Αλί Μοχσέν δήλωσε ότι ο στρατός είναι με το μέρος των διαδηλωτών - υποστηρίζουμε και προστατεύουμε τους νέους που διαμαρτύρονται στο Πανεπιστήμιο της Σαναά.

Η εξέγερση του λαού της πόλης και ιδιαίτερα των νέων αποσταθεροποίησε τις εσωτερικές ισορροπίες του κοινοβουλευτικού τόξου και του στρατού με αποτέλεσμα την απομάκρυνση του Σαλέχ αλλά και τη συνεχόμενη αστάθεια και την αδυναμία δημιουργίας σταθερών δημοκρατικών θεσμών.

«Αυτό που δεν κατάφερε το καθεστώς το 2011, δηλαδή να καταπνίξει το ειρηνικό δημοκρατικό κίνημα των πλατειών στην Υεμένη, το πέτυχε τελικά η χαοτική κατάσταση που επικράτησε εξαιτίας των ανανεωμένων ένοπλων συγκρούσεων μεταξύ θρησκευτικών και φυλετικών σεκτών, καθεμιά από τις οποίες υποστηρίζεται και κατευθύνεται από περιφερειακές και διεθνείς μεγάλες δυνάμεις»[3].

Όπως δήλωσε ο Μουράντ Αλαζανί, εκπρόσωπος του *Νεανικού Κινήματος για την Αλλαγή* την περίοδο των πλατειών, *«Όλοι οι πρωταγωνιστές της σημερινής σύρραξης, ντόπιοι και μη, έχουν παίξει εδώ και δεκαετίες τον πιο αρνητικό ρόλο - με το μεγαλύτερο κοινό "επίτευγμά" τους να είναι η βίαιη προσάρτηση του Νότου και δύο δεκαετίες αργότερα, η βάρβαρη διάλυση που αντιπροσώπευε ο παλλαϊκός ξεσηκωμός του 2011»*[4].

Παραπομπές

1,2. Πηγή διαδίκτυο: *http://newpost.gr, Υεμένη: Στο πλευρό των εξεγερμένων στρατιωτικοί και αξιωματούχοι*

3,4. Πηγή διαδίκτυο: *https://www.e-dromos.gr/yemenh-xaos/*και *Υεμένη: διεθνοποιείται η σύγκρουση με απρόβλεπτες συνέπειες,* Ερρίκου Φινάλη, Δρόμος της Αριστεράς: φύλλο 257 - 4/4/2015

Δ4.7. ΣΥΡΙΑ: Η ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΧΑΜΑ, 2011



Ανάμεσα στα κύματα προσφύγων που πέρασαν στην Ελλάδα, διασχίζοντας το Αιγαίο για τα ελληνικά νησιά - πολλοί έχασαν τη ζωή τους - είναι και ο Σύριος Αμτζάντ Αλ Φαχούρι, ο οποίος έφτασε στον Πειραιά και μίλησε μέσα από τα προσωπικά του βιώματα για την εξέγερση στην πόλη Χαμά της Κεντρικής Συρίας την εποχή της Αραβικής Άνοιξης. Ο Αμτζάντ, 36 χρονών όταν φτάνει στον Πειραιά, έχει σπουδάσει νομικά με ειδικότητα στη διεθνή νομολογία. Έλαβε μέρος στην εξέγερση στην πόλη Χαμά, έχοντας επιστρέψει από την αυτοεξορία του στο Ντουμπάϊ (2000-2011) λόγω της άγριας καταστολής της χώρας του. Έδωσε συνέντευξη στο Γιώργο Πίττα που δημοσιεύτηκε στο περιοδικό *«Σοσιαλισμός από τα Κάτω», νο117, Ιούλιος-Αύγουστος 2016.*





Αποσπάσματα από την συνέντευξη του Αμτζάντ Αλ Φαχούρι

Η πόλη Χαμά καταστράφηκε το 1982 από τον Χαφέζ Αλ Άσαντ, πατέρα του σημερινού επικεφαλής του μονοκομματικού καθεστώτος Μπασάρ Αλ Άσαντ. Ενάντια στο τότε καθεστώς ξέσπασαν εξεγέρσεις στο Χαλέπι, τη Λατάκια και μέχρι τη Χαμά. Ο στρατός κατέστειλε την εξέγερση σκοτώνοντας δεκάδες χιλιάδες κατοίκους της πόλης (οι εκτιμήσεις κυμαίνονται από 20-40.000), φυλακίζοντας εξίσου πολλούς και βιάζοντας χιλιάδες γυναίκες σε μια πόλη 250.000 κατοίκων τότε.

Η πόλη έζησε σε μαύρο σκοτάδι μετά την αιματοβαμμένη καταστολή. Πολλοί έφυγαν πρόσφυγες σε άλλες αραβικές χώρες, όπως και ο ίδιος ο Αμτζάντ. Όταν επέστρεψε στη χώρα του μέσα στο εξεγερσιακό κλίμα της Αραβικής Άνοιξης στη Χαμά ίσχυε καθεστώς έκτακτης ανάγκης που απαγόρευε τις συναθροίσεις σε πάνω από τρία πρόσωπα. Με ευφυείς τακτικές ειρηνικών διαδηλώσεων - αναφορά στον Γκάντι - προέκυψε η Αραβική Άνοιξη στη Χαμά. Η συμπαράσταση στην εξεγερμένη Νταρά πυροδότησε την έναρξη του αγώνα στη Χαμά. Στη Νταρά νέα παιδιά έγραψαν συνθήματα στους τοίχους ενάντια στο καθεστώς. Συνελήφθησαν, βασανίστηκαν και ένα από αυτά πέθανε. Τότε εμφανίστηκαν οι μορφές της εξέγερσης στη Χαμά έξω από τα τζαμιά με μικρές ομάδες και σύνθημα «Βοηθείστε τα αδέλφια σας στη Νταρά». Η πρώτη εμφάνιση του κινήματος, που προβλήθηκε από το Αλ Τζαζίρα, έσπασε τον πάγο του φόβου και πολλοί προσέγγισαν τον αρχικό πυρήνα.

Οι εκδηλώσεις στα τζαμιά έγιναν περισσότερες, το πλήθος μεγάλωσε, γυναίκες πήραν μέρος και οργανώθηκε κινητοποίηση στην παλιά πόλη που δεν είχε ισοπεδώσει ο Άσαντ στην εξέγερση του 1982. Συγκεντρώθηκαν 2-3.000 άτομα. Οργανώθηκαν παράνομα δίκτυα που επικοινωνούσαν μεταξύ τους και με άλλα δίκτυα. Έτσι οι διαδηλώσεις εμφανίστηκαν με κοινά αιτήματα σε όλη τη Συρία: μια μέρα η επανάσταση διαδηλώνει για την ελευθερία, μια άλλη για τη δημοκρατία, άλλη ενάντια στο καθεστώς έκτακτης ανάγκης, άλλη ενάντια στον τάδε νόμο. Σε όλη τη Συρία ακολουθήθηκε αυτή η τακτική. Το καθεστώς απάντησε με βία, στη Χαμά σκότωσε 60 άτομα. Η τεράστια οργή εκφράστηκε με διαδηλώσεις στις κηδείες. Οι στρατός έκανε την εμφάνισή του έξω από την πόλη. Λίγες μέρες πριν αυτή τη σφαγή πάνω από μισό εκατομμύριο κάτοικοι συμμετείχαν στη μεγαλύτερη διαδήλωση που είχε γίνει ποτέ στη Χαμά. Οι εξεγερμένοι προχώρησαν σε γενική απεργία σε συνεννόηση με τους αγρότες στα χωριά, που προμήθευαν τρόφιμα χωρίς να πληρώνονται. Η πόλη αποκλείστηκε με οδοφράγματα, οι εργάτες έκλειναν τα μεγάλα μαγαζιά και τα εργοστάσια. Η αστυνομία κρύφτηκε στα αστυνομικά τμήματα. Δόθηκε οδός διαφυγής και εγκατέλειψε την πόλη.

«Οι 25 ομάδες που είχαμε στήσει ανέλαβαν να συντονίζουν και να καθοδηγούν τον κόσμο, αν και αυτό δεν γινόταν ανοιχτά. Ας το πούμε έτσι, είχαμε φτιάξει μια μικρή κυβέρνηση, προσπαθούσαμε να δώσουμε ένα σχέδιο, μια κατεύθυνση. Αλλά στην ουσία την πόλη την έτρεχε ο ίδιος ο κόσμος, συζητούσαν μεταξύ τους πως θα λύσουν τα καθημερινά προβλήματα, να κάνουμε εκείνο, να κάνουμε το άλλο. Παράδειγμα, το νοσοκομείο που συνέχισε να λειτουργεί κανονικά, είχαμε επαφές με τους γιατρούς που ζητούσαμε να μας στηρίξουν, αλλά αυτοί είχαν τη γνώση που εμείς δεν είχαμε για να λειτουργήσουν το νοσοκομείο. Εμείς ζητούσαμε από τον καθένα ξεχωριστά να δουλεύει σαν μια μηχανή» ...

… «Οι άνθρωποι γενικά ήταν ευτυχισμένοι που ήταν στο δρόμο και έκαναν αυτό που εκείνοι ήθελαν, αισθάνονταν για πρώτη φορά ελεύθεροι, ότι είναι πραγματικά ελεύθεροι. Μέσα στους δύο μήνες δεν αναφέρθηκε ούτε μια ληστεία, δεν καταστράφηκε κανένα δημόσιο κτίριο, εκτός από το παλιό Αστυνομικό Τμήμα, σύμβολο της καταστολής το 1982, που το κάψαμε. Ζητούσαμε από όλους τους κατοίκους να είναι καθημερινά στις πλατείες και τους δρόμους. Κοιμόμασταν στους δρόμους, οι γυναίκες στα σπίτια μαγείρευαν φαγητό και το έστελναν στις πλατείες, τα εστιατόρια μας έδιναν φαγητό επίσης. Αλλά και οι γυναίκες έμεναν και αυτές στην πλατεία, και τα παιδιά το ίδιο, πολλές φορές το μαγείρεμα γινόταν εκεί. Και ήταν όλοι και όλες απόλυτα ασφαλείς».

…«Η απεργία και η πολιορκία της πόλης συνεχίστηκε για βδομάδες μέχρι τέλη Ιουλίου. Την 1η Αυγούστου ο στρατός μπήκε στη Χαμά, πυροβολώντας στο ψαχνό και βομβαρδίζοντας στις γειτονιές που είχαν χτιστεί μετά το 1982 και όχι το ιστορικό κέντρο».

…«Μέσα σε ένα μήνα [ο στρατός] είχε πάρει τον πλήρη έλεγχο της πόλης, οπότε άρχισαν μαζικές συλλήψεις. Με συνέλαβαν, με πήγαν στη βασική φυλακή της Δαμασκού, κατηγορούμενο για τρομοκρατικές πράξεις, για να με ανακρίνουν. Για τρεις μέρες ήμουν κρεμασμένος από τα χέρια μου. Έμεινα συνολικά 33 μέρες.

Από τον Ιανουάριο του 2012 επιβλήθηκε στην πόλη απαγόρευση της κυκλοφορίας πριν τις 7 το πρωί και μετά τις 4 το μεσημέρι. Οι συλλήψεις είχαν σαν στόχο, όχι μόνο να βρουν αυτούς που ήταν οι

μπροστάρηδες στην επανάσταση, αλλά γίνονταν μαζικά για να τρομοκρατήσουν τον πληθυσμό. Η λογική ήταν απλή, αφού διαδήλωνε όλη η πόλη, όλη η πόλη έπρεπε να συλληφθεί έστω και για λίγες μέρες.
Παρά την καταστολή ο κόσμος ήθελε να κάνει κάτι. Πολλοί είχαν αρχίσει να οργανώνονται ξανά σε κλειστές ομάδες, αλλά αυτή τη φορά ένοπλα, με βόμβες, σαμποτάζ, επιθέσεις σε φυλάκια και σημεία ελέγχου του στρατού. Το 2013 ο στρατός του Άσαντ είχε αντικατασταθεί από ιρανικές μιλίτσιες, φανατισμένους μισθοφόρους που πιστεύουν ότι αν σκοτώσουν όσο περισσότερους γίνεται στη Συρία, θα πάνε στον παράδεισο, αλλά που πληρώνονται 3000 δολάρια το μήνα. Ελεύθεροι σκοπευτές χτυπούσαν ό,τι κινείται, πολλές φορές απλά για παιχνίδι. Οι πράξεις αντίστασης συνεχίστηκαν, έγινε σαμποτάζ στο αεροδρόμιο που ήταν υπό τον έλεγχό τους και κάηκε μέρος του. Αλλά ήταν πολύ πιο δυνατοί από εμάς. Εμείς είμαστε κανονικοί άνθρωποι, δεν είμαστε στρατιώτες ούτε εκπαιδευμένες μιλίτσιες. Πολλές ομάδες έφυγαν από την πόλη, αλλά εγώ παρέμεινα και παρείχα ενημέρωση τι γίνεται. Ο ντόπιος πληθυσμός της Χαμά το 2011 ήταν 800.000. Σήμερα είναι 200.000. Το 30% αυτών που λείπουν είναι είτε σκοτωμένοι είτε φυλακισμένοι είτε αγνοούμενοι και οι υπόλοιποι έχουν φύγει. Τώρα στην πόλη έχουν έρθει χιλιάδες πρόσφυγες από άλλες πόλεις, ενώ από το Μάιο του 2015 ήρθαν 1000 Ρώσοι στρατιώτες για να ελέγχουν τη κατάσταση μαζί με την ιρανική μιλίτσια»…
…«Η αλήθεια είναι ο συριακός στρατός, οι Ρώσοι στρατιώτες και η ιρανική μιλίτσια δεν πολεμάνε τον ISIS πουθενά. Βλέπεις στην τηλεόραση, ότι το καθεστώς, η Ρωσία, το ΝΑΤΟ, όλοι βομβαρδίζουν το ISIS, αλλά δεν είναι αλήθεια. Αν πέσει το καθεστώς του Άσαντ την επόμενη μέρα δεν θα υπάρχει ούτε το ISIS. Θα πάρει ο λαός την κατάσταση στα χέρια, εμείς ξέρουμε πώς να διαχειριστούμε μετά τα πράγματα.
Είναι ένα καθεστώς το οποίο από την πρώτη στιγμή κατήγγειλε σαν τρομοκράτες ένα κίνημα που ξεκίνησε με μεγάλες ειρηνικές διαδηλώσεις. Μετά από δύο- τρεις μήνες μας κατήγγειλε σαν ναρκομανείς και αλκοολικούς που ελεγχόμαστε από άλλους. Μετά είπε ότι μας υποστηρίζει η Σαουδική Αραβία. Και τώρα προσπαθεί να δείξει ότι πολεμάει τους ισλαμιστές. Γιατί; Για να κατοχυρώσει στη Δύση, ότι το καθεστώς θα είναι κομμάτι της λύσης αυτού του ζητήματος. Όμως η όποια λύση και αν βρεθεί δεν μπορεί να περιλαμβάνει το καθεστώς του Άσαντ μετά από τέτοια καταστροφή.
Όσο για τον ρόλο των ΗΠΑ, όταν το καθεστώς χτύπησε με χημικά όπλα και ο αμερικάνικος στόλος εμφανίστηκε στην Ανατολική Μεσόγειο, οι περισσότεροι αξιωματικοί του Άσαντ έτρεξαν να κρυφτούν. Όμως ξαναγύρισαν σε μια βδομάδα, όταν ΗΠΑ και Ρωσία τα βρήκαν.
Όμως ακόμα και κάτω από αυτές τις συνθήκες συνεχίζονται και οι διαδηλώσεις στη Συρία. Έστω και πενήντα, εκατό άνθρωποι βγαίνουν στους δρόμους και φωνάζουν συνθήματα, αλλά πότε; Στα διαλείμματα των βομβαρδισμών και με το φόβο των ελεύθερων σκοπευτών».

Δ4.8 ΟΙ «ΑΓΑΝΑΚΤΙΣΜΕΝΟΙ» ΣΤΗΝ ΙΣΠΑΝΙΑ: ΜΙΑ ΡΙΖΩΜΑΤΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ, 2011

Η Ισπανία είναι η χώρα όπου το Κίνημα των Πλατειών με τις ονομασίες «Αγανακτισμένοι», «Πραγματική Δημοκρατία, Τώρα», 15Μ (Μαΐου) εξαπλώθηκε σε όλες σχεδόν τις πόλεις. Ο Manuel Castells ονομάζει την Ισπανική Επανάσταση Ριζωματική.[1]
Τον Φεβρουάριο του 2011 η Ευρωπαϊκή κρίση βρίσκεται σε πλήρη ανάπτυξη στην Ισπανία. Ανεργία 22%, στους νέους 47%. Υπό την πίεση της Γερμανίας και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, η κυβέρνηση των Σοσιαλιστών δεσμεύεται σε ακόμα μεγαλύτερες περικοπές στην υγεία, την εκπαίδευση και τις κοινωνικές υπηρεσίες, ανατρέποντας τις προεκλογικές τις υποσχέσεις. Τα συνδικάτα βρίσκονται σε σύγχυση, οι πολίτες περιφρονούν τους πολιτικούς και τα πολιτικά κόμματα. Ένα μικρό δίκτυο πολιτών από Μαδρίτη, Βαρκελώνη, Jerez και άλλες πόλεις δημιουργούν ένα Facebook με το όνομα «Πλατφόρμα Συντονισμού των Ομάδων για την Κινητοποίηση των Πολιτών». Ορισμένοι έχουν συμμετάσχει στην καμπάνια υπεράσπισης ελεύθερου Διαδικτύου ενάντια στην επιβολή λογοκρισίας και ελέγχου που επιχείρησε η κυβέρνηση. Υπάρχουν και άλλα σημαντικά δίκτυα στους συμμετέχοντες, επίσης βετεράνοι από τα κινήματα της παγκόσμιας δικαιοσύνης και μεγάλος αριθμός εμπνεόμενων από τους αγώνες που εξαπλώνονται στην Ευρώπη ενάντια στις κοινωνικές συνέπειες από την αχαλίνωτη οικονομική κρίση ενός δυσλειτουργικού, ανεύθυνου πολιτικού συστήματος. Όλοι αυτοί ενθαρρύνθηκαν από το παράδειγμα της Ισλανδίας και με την πιθανότητα ν' αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά η συμπαιγνία πολιτικών και τραπεζιτών με την κινητοποίηση των αποκάτω.
Η «Πλατφόρμα Συντονισμού των Ομάδων» εξελίχθηκε γρήγορα μέσω του Facebook σε μια ομάδα διαλόγου και δράσης με το όνομα "Democracia Real Ya!» (Πραγματική Δημοκρατία Τώρα!), η οποία δημιούργησε ένα φόρουμ, ένα μπλογκ και μια λίστα emails. Πάντως, όπως το θέτει ένας εμπνευστής του RDN, ο Javier Toret «*Η εκστρατεία ήταν ανώνυμη. Η Πραγματική Δημοκρατία, Τώρα ήταν μια*

συγκέντρωση μπλογκς διαφορετικών ομάδων, κάποιοι που ήρθαν από το Ley Sinde ή τις ομάδες Noles Votes».

Η ομάδα βασίστηκε σ' ένα αποκεντρωμένο δίκτυο με αυτόνομους κόμβους σε διαφορετικές πόλεις. Σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως στη Βαρκελώνη, συγκεντρώνονταν αυτοπρόσωπα κάθε Σάββατο πρωί. Εκατοντάδες συνδέονταν με την ομάδα μέσω Facebook και μερικοί συμμετείχαν στις συναντήσεις. Κατήγγειλαν την έλλειψη αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας με την τρέχουσα μορφή της στην Ισπανία. Κατά την άποψή τους τα κύρια πολιτικά κόμματα ήταν στην υπηρεσία των τραπεζιτών και δεν ανταποκρίνονταν στα αιτήματα των πολιτών. Ακολουθώντας το παράδειγμα της Αραβικής Άνοιξης απεύθυναν κάλεσμα σε δράση στους δρόμους. Εκμεταλλεύτηκαν την ευκαιρία των δημοτικών εκλογών που είχαν προγραμματιστεί για τις 22 Μαΐου 2011. Έτσι κάλεσαν τους πολίτες να διαμαρτυρηθούν στους δρόμους, την Κυριακή 15 Μαΐου, με το σύνθημα «Πραγματική Δημοκρατία Τώρα!». Ας πάρουμε τους δρόμους. Δεν είμαστε εμπορεύματα στα χέρια των πολιτικών και των τραπεζιτών.

Εξέδωσαν ένα μανιφέστο: *«Είμαστε κανονικοί άνθρωποι. Είμαστε όπως εσείς: άνθρωποι που σηκωνόμαστε το πρωί για να σπουδάσουμε, να εργαστούμε ή να ψάξουμε δουλειά, άνθρωποι με οικογένεια και φίλους. Άνθρωποι που εργαζόμαστε σκληρά καθημερινά για να ζήσουμε και για ένα καλύτερο μέλλον για τους δικούς μας ... Σ' αυτή τη χώρα οι περισσότεροι από την τάξη των πολιτικών δεν μας ακούν. Δουλειά τους είναι να φέρνουν τις φωνές μας στους θεσμούς, να διευκολύνουν την πολιτική συμμετοχή των πολιτών, με σκοπό το μεγαλύτερο όφελος για την κοινωνική πλειοψηφία, αντί να πλουτίζουν στην πλάτη μας, ακούγοντας μόνο τις οδηγίες των μεγάλων οικονομικών δυνάμεων και συντηρώντας μια κομματοκρατική δικτατορία.*

Είμαστε άνθρωποι, όχι εμπορεύματα... Δεν είμαι μόνο αυτό που αγοράζω, γιατί το αγοράζω και για ποιόν. Για όλους αυτούς τους λόγους είμαι αγανακτισμένος. Πιστεύω ότι μπορώ να αλλάξω αυτή την κατάσταση. Πιστεύω ότι μπορώ να συμβάλλω. Ξέρω ότι μαζί μπορούμε. Ελάτε μαζί μας. Είναι δικό σας δικαίωμα».

Η έκκληση δεν υποστηρίζονταν από κανένα πολιτικό κόμμα, συνδικάτα ή κοινωνικές οργανώσεις και αγνοήθηκε από τα μίντια. Διαχύθηκε αρχικά από τα κοινωνικά δίκτυα Διαδικτύου, Facebook, Twitter, Tuenti, κ.λπ. Στις 15 Μαΐου, χωρίς επίσημη ηγεσία αλλά με προσεκτική προετοιμασία των διαδηλώσεων που συνεχίζονταν για εβδομάδες δεκάδες εκατοντάδες άνθρωποι διαδήλωσαν στη Μαδρίτη (50.000), στη Βαρκελώνη (20.000), στη Βαλένσια (10.000) και σε περισσότερες από 50 πόλεις, εκρηκτικά, χωρίς κάποιο μεγάλο ατύχημα πουθενά.













Στο τέλος της διαδήλωσης στη Μαδρίτη λίγες δεκάδες διαδηλωτές πήγαν στην Puerta del Sol, την πιο συμβολική πλατεία της πόλης, και έμειναν τη νύχτα για να συζητήσουν μεταξύ τους τι σήμαινε Πραγματική Δημοκρατία. Αποφάσισαν να μη φύγουν από το χώρο. Την επόμενη νύχτα, 16 Μαΐου, πολλοί άνθρωποι συγκεντρώθηκαν στην πλατεία της Καταλονίας στη Βαρκελώνη. Και στις δύο πλατείες αποφάσισαν να καταλάβουν τον χώρο για να συζητήσουν τα θέματά τους που δεν είχαν ποτέ συζητηθεί στις δίχως νόημα εκστρατείες των πολιτικών εκπροσώπων για τις δημοτικές εκλογές, οι οποίες θα γίνονταν σε λίγες μέρες. Επικοινώνησαν μέσω twitter με τους φίλους τους ήρθαν εκατοντάδες, πολλοί με sleeping bags, για να περάσουν τη νύχτα. Πολλές acampadas/κατασκηνώσεις γεννήθηκαν.... Πολλοί περισσότεροι ήρθαν την ημέρα. Συμμετείχαν σε συζητήσεις, δραστηριότητες και διαδηλώσεις. Επιτροπές όλων των ειδών δημιουργήθηκαν. Άλλες ανέλαβαν τα λογιστικά θέματα, επίσης της υγιεινής, της προμήθειας νερού και τροφής. Άλλοι δημιούργησαν ιστοσελίδες, δίκτυα Wi-Fi και συνδέθηκαν με κατειλημμένους χώρους σ' όλη τη χώρα και τον κόσμο. Πολλοί άλλοι οργάνωσαν συζητήσεις για κάθε θέμα που κάποιος ήθελε να προτείνει. Δεν αναγνωρίστηκαν αρχηγοί : ο καθένας αντιπροσώπευε τον εαυτό του /της και οι αποφάσεις λαμβάνονταν στη Γενική Συνέλευση στο τέλος κάθε ημέρας και στις θεματικές επιτροπές.

Ακολούθησαν πάνω από 100 Ισπανικές πόλεις πυροδοτώντας ένα μαζικό κίνημα καταλήψεων που απλώθηκε σε λίγες μέρες σε σχεδόν 800 πόλεις σ' όλο τον κόσμο. Εθνικά και διεθνή μίντια είχαν ρεπορτάζ για το κίνημα, αν και συνήθως δεν το αντιπροσώπευαν ορθά. Η αστυνομία προσπάθησε ανεπιτυχώς να διώξει τους καταληψίες. Το Εκλογικό Δικαστήριο κήρυξε τις καταλήψεις παράνομες, καθώς συνεχίζονταν τις μέρες των εκλογών. Τα πολιτικά κόμματα έκριναν ότι δεν είναι σκόπιμο να υποστηρίξουν αστυνομική επέμβαση εν μέσω εκλογικής διαδικασίας. Το κίνημα είχε αναλάβει τη δική του ζωή. Αρχικά έγινε γνωστό ως 15-Μ, όνομα που προέκυψε από την ημέρα της πρώτης διαδήλωσης, αλλά επίσης ορισμένα μίντια χρησιμοποιούσαν τον όρο "*indignados*" που αναφέρεται στο «Αγανακτήστε» του Στεφάν Εσσέλ. Το κίνημα συνέχισε με διαφορετικές μορφές για πολλούς μήνες, αν και τον Ιούλιο έληξαν πολλές καταλήψεις δημόσιων χώρων. Τον Ιούλιο, πορείες από τις διαφορετικές πόλεις συνέκλιναν στη Μαδρίτη διανύοντας εκατοντάδες χιλιόμετρα πεζή και συναντώντας πλήθη υποστηρικτών στη διαδρομή. Στις 23 Ιουλίου στην πλατεία του Ήλιου (Puerta del Sol) μια διαδήλωση 250.000 ανθρώπων επιβεβαίωσε την απόφαση του κινήματος να συνεχίσει να μάχεται για δημοκρατία και ενάντια στην ανέντιμη διαχείριση της οικονομικής κρίσης.




Puerta del Sol, Μαδρίτη,2011

Στο τέλος Αυγούστου το κυβερνών Σοσιαλιστικό Κόμμα και η αντιπολίτευση του συντηρητικού Λαϊκού Κόμματος συμφώνησαν να αποδεχθούν το τελεσίγραφο Μέρκελ και να τροποποιήσουν το Ισπανικό Σύνταγμα για να αποκλείσουν την πιθανότητα ελλειμμάτων στον προϋπολογισμό ως μέσον κατευνασμού των αγορών χρήματος που κερδοσκοπούσαν στο Ισπανικό χρέος. Η χώρα βρισκόταν σε διακοπές και η ψηφοφορία έγινε σχεδόν μυστικά. Οι αγανακτισμένοι διαμαρτυρήθηκαν μπροστά στο Κοινοβούλιο ζητώντας δημοψήφισμα και καλώντας διαδηλώσεις σε διάφορες πόλεις με στήριξη και των συνδικάτων και ενός αριστερού κόμματος που διαφωνούσε με την αλλαγή του Συντάγματος. Εκτιμάται ότι τουλάχιστον 2,2 εκατ. άνθρωποι συμμετείχαν και η συμμετοχή στις διαδηλώσεις αυξήθηκε πολύ από τον Μάη μέχρι τον Οκτώβρη. Στις 15 Οκτωβρίου 2011 μια παγκόσμια διαδήλωση που συγκλήθηκε από το Διαδίκτυο ως πρωτοβουλία ενός δικτύου ακτιβιστών συγκέντρωσε εκατοντάδες χιλιάδες διαδηλωτές σε 951 πόλεις και 82 χώρες σ' όλο τον κόσμο, με σύνθημα «Ενωμένοι για την παγκόσμια Αλλαγή». Συγκεντρώθηκαν σχεδόν 500.000 διαδηλωτές στη Μαδρίτη και περίπου 400.000 στη Βαρκελώνη.
Ποιοι ήταν αυτοί οι αποφασισμένοι διαμαρτυρόμενοι; Ενώ στην αρχή του κινήματος συμμετείχαν πολύ φοιτητές και άνεργοι απόφοιτοι κολλεγίων από την ηλικιακή ομάδων 20-35 ετών - όπως και στις Αραβικές επαναστάσεις - αργότερα συναντήθηκαν με ανθρώπους όλων των κοινωνικών καταστάσεων και ηλικιών, με δραστήρια συμμετοχή των ηλικιωμένων, που αντιμετώπιζαν την άμεση απειλή υποβάθμισης των συνθηκών ζωής τους. Περαιτέρω, το κίνημα είχε ευρύτατη υποστήριξη στην κοινή γνώμη το 2011, με τουλάχιστον 3/4 του Ισπανικού λαού - σύμφωνα με τις έρευνες - να διακηρύσσουν τη συμφωνία τους με το κίνημα.

Παραπομπές

1. Τα στοιχεία για την Επανάσταση των «Αγανακτισμένων στην Ισπανία» έχουν ληφθεί από το βιβλίο Castells Manuel, *Networks of Outrage and Hope/Social Movements in the Internet Age,* Polity Press, 2012, 2013 σελ 110, 111, 112, 113

Δ4.9. ΟΙ ΕΞΕΓΕΡΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΛΙΤΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΚΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ, 2010-2011

Η κατάληψη στο χρηματιστήριο του Λονδίνου. Occupy London Exchange

Πρόκειται για την περιοχή του Καθεδρικού Ναού Αγίου Παύλου που βρίσκεται στην είσοδο του City του Λονδίνου - έδρα των τραπεζικών, χρηματοπιστωτικών και ναυτιλιακών εταιριών. Η κατάληψη πραγματοποιήθηκε στις 15/10/2011. Για το θέμα της παραμονής ή εκδίωξης των καταληψιών ήρθαν σε αντιπαράθεση, από τη μια, η κυβέρνηση και ο δήμος του Λονδίνου και, από την άλλη ανώτατα στελέχη της Επισκοπής, τα οποία παραιτήθηκαν διαμαρτυρόμενα για την ανοχή της εκκλησίας στην πολιτική του κράτους και των δυνάμεων καταστολής που αγνόησαν τις ανάγκες του λαού και των φτωχών στρωμάτων, απαξιώνοντας τις βασικές αρχές του Αγίου Παύλου.
«Το κίνημα υποστηρίζει ότι εμπνέεται από την Αραβική Άνοιξη και τους Ισπανούς Αγανακτισμένους. Παρά το γεγονός ότι οι καταστάσεις διαφέρουν και τα αιτήματα είναι μερικές φορές ασαφή και νεφελώδη, από το Λονδίνο έως τη Νέα Υόρκη και από τη Μαδρίτη έως το Τελ Αβίβ συναντάμε την ίδια δυσφορία απέναντι σε μια πολιτική τάξη πραγμάτων που έχει ξεφύγει από τον έλεγχο των πολιτών και εξελίσσεται σε μια ολιγαρχία που σφετερίζεται τον πλούτο. Επιπλέον, υπάρχει το συναρπαστικό συναίσθημα της συμμετοχής σε ένα παγκόσμιο κίνημα…».[1] Η κατασκήνωση του Αγίου Παύλου διαλύθηκε στις 28 Φεβρουαρίου 2012.









κατάληψη στο χρηματιστήριο του Λονδίνου

Το Βρετανικό 2010 υπήρξε προπομπός των κινημάτων των πλατειών παγκόσμια

Η πρώτη δράση του UK Uncut (ενός δικτύου ομάδων διαμαρτυρίας που ιδρύθηκε το 2010 για να διαμαρτυρηθεί ενάντια στις περικοπές των δημόσιων υπηρεσιών και τη φοροαποφυγή) πραγματοποιήθηκε στις 27 Οκτωβρίου 2010. 40 περίπου διαδηλωτές κατέλαβαν ένα κατάστημα της Vodafone στην Oxford Street του Λονδίνου. Οι 6 δις λίρες απλήρωτοι φόροι της εταιρείας ισοστάθμιζαν περίπου τις περικοπές των δημόσιων δαπανών που γίνονταν τότε στη Βρετανία. Μέχρι τις 18/12 το κίνημα είχε πραγματοποιήσει παρόμοιες δράσεις σε 70 πόλεις της χώρας. Το Uncut, που συνέπεσε με τις φοιτητικές κινητοποιήσεις, ήταν μεταδοτικό. «*Το θέαμα γιαγιάδων να κάθονται κατάχαμα σε φαρμακεία Boots ήσυχων επαρχιακών πόλεων, χέρι-χέρι με τις έφηβες εγγονές τους, πανικόβαλε τους υπεύθυνους για τη δημόσια τάξη, που δεν έβρισκαν κατηγορίες να τους προσάψουν*». [2]
Η Εύα Ζαβίεβιτς, μέλος του UK Uncut και του συνδικάτου Unite, που συμμετείχε στο αντιπαγκοσμιοποιητικό κίνημα, φυλακίστηκε και απελάθηκε δύο φορές από το Ισραήλ και βοήθησε το 2003 στη δημιουργία συνδικάτου στα πετρέλαια του Ιράκ, «*πιστεύει πως η στροφή του κόσμου σε ακραίες πρακτικές είναι αποτέλεσμα μιας νέας αίσθησης αδυναμίας του ν' αλλάξει τα πράγματα».* Το παρόν είναι άθλιο με τις περικοπές και την υπονόμευση των συντάξεων και υπηρεσιών ενώ το μέλλον προοιωνίζεται ακόμη χειρότερο.
Την ίδια εποχή ξεκίνησαν οι μαζικές κινητοποιήσεις των μαθητών και φοιτητών. Μετά τις βουλευτικές εκλογές του 2010 η Βρετανική κυβέρνηση (συντηρητικοί και φιλελεύθεροι δημοκράτες) αποφάσισε να τριπλασιάσει τα δίδακτρα - 9.000 λίρες το χρόνο - καταργώντας ταυτόχρονα το επίδομα που δινόταν στους οικονομικά ασθενέστερους μαθητές ως ασπιρίνη στη δομική ανεργία των νέων. 647.000 νέοι κάτω των 18 λάμβαναν το επίδομα και πολλοί ήταν τόσο φτωχοί που το ξόδευαν για βασικές ανάγκες της οικογένειας.
Οι διαμαρτυρίες που ξέσπασαν διέψευσαν τους ευσεβείς πόθους πολιτικών και μίντια που θεωρούσαν ότι οι κυβερνητικές αποφάσεις δεν θα προκαλέσουν παρά ακίνδυνες αντιδράσεις, κατευθυνόμενες από τους «φοιτητικούς αρχηγούς». Σύντομα διαψεύστηκαν «*Το τσουχτερό απόγευμα της 10ης Νοεμβρίου 2010, 200 περίπου φοιτητές ξέκοψαν από τη φοιτητική πορεία κατά των αυξήσεων των διδάκτρων για να συγκεντρωθούν έξω από τα κεντρικά γραφεία του κόμματος των Συντηρητικών στο Μίλμπανκ … Μίλμπανκ είναι η δημοσιογραφική συντομογραφία της περιοχής δίπλα στον Τάμεση όπου στεγάζονται τα*

στούντιο πολιτικής ειδησεογραφίας των μεγαλύτερων τηλεοπτικών δικτύων, τα κεντρικά γραφεία κομμάτων, τα γραφεία εταιριών πολιτικής πίεσης και "δεξαμενής σκέψης" και στο τέρμα το Κοινοβούλιο».[3]

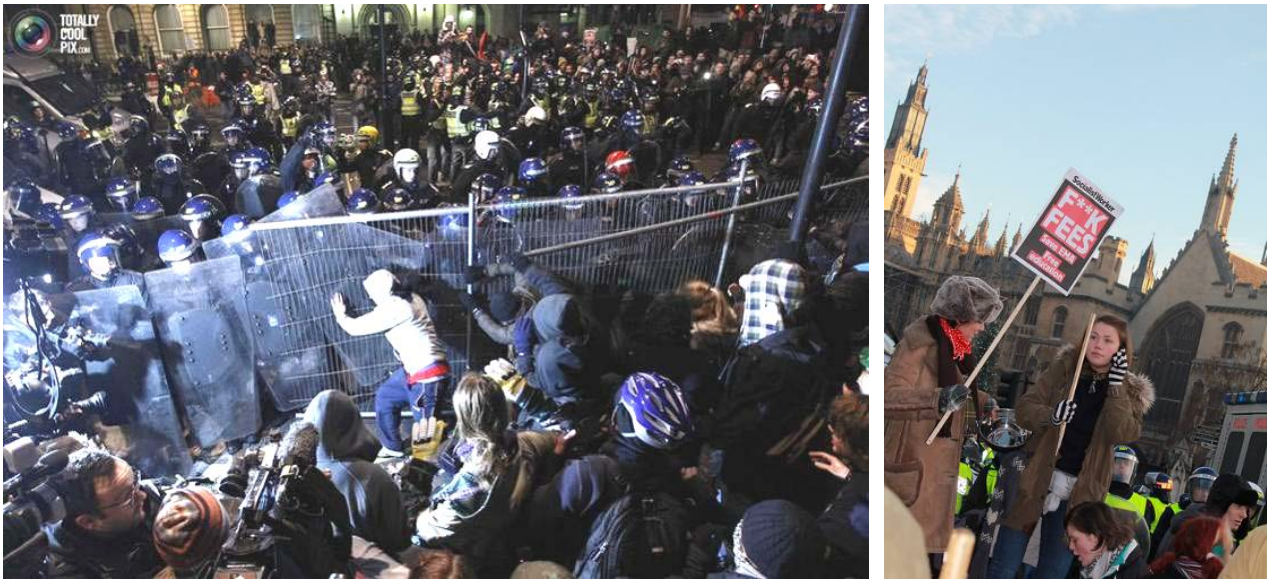


Millbank, 2010

Καθώς οι αστυνομικές δυνάμεις ήταν λίγες, οι διαδηλωτές εισέβαλαν στον χώρο του πύργου του Μίλμπανκ και κατέλαβαν το κτίριο, αργότερα άναψαν φωτιές, ξεκίνησαν χορό, ζωγράφισαν γκράφιτι και έφυγαν. «*Αλλά στα φωτισμένα από τις φωτιές πρόσωπα, έβλεπες την εικόνα ανθρώπων που είχαν ανακαλύψει τη δύναμη της καταστροφής».*

Το Μίλμπανκ λειτούργησε σαν καταλύτης. Στα κοινόβια και τις πανεπιστημιακές καταλήψεις επικρατούσε αναβρασμός. Εκεί προετοιμάστηκε η «Ημέρα x», η 24η Νοεμβρίου 2010. Οι αφίσες γι' αυτήν είχαν αρχίσει να υιοθετούν σύμβολα από το Παρίσι του 1968, ενώ κυκλοφορούσαν τα κείμενα του Γκύ Ντεμπόρ και των Καταστασιακών, το κίνημα των οποίων διδάσκονταν οι φοιτητές στις σχολές καλών Τεχνών. «*Στις 11:00 π.μ της 24ης Νοεμβρίου, ξεκίνησαν οι μαθητικές πορείες σε μικρές και μεγάλες πόλεις ολόκληρης της Μεγάλης Βρετανίας. "Κλέβουν το μέλλον μας. Είναι πλούσιοι. Δεν νοιάζονται για μάς" έλεγε η φωνή του λαού, όπως καταγραφόταν από τα άγρυπνα τηλεοπτικά συνεργεία. Σκληροτράχηλα πιτσιρίκια από το Νιούχαμ του Λονδίνου, ευγενικά πιτσιρίκια από το Νταντί, πιτσιρίκια από την Ασία που μένουν στο Μπέρμινγχαμ, λευκά πιτσιρίκια από το Τρούρο της Κορνουάλης. Στο Μόρκαμπ, του Λανκανσάιρ, 200 μαθητές έκλεισαν τον δρόμο και άρχισαν να χτυπούν τύμπανα. Στο Λίβερπουλ απέκλεισαν το σταθμό της Λάιμ Στριτ… Αντί για τον Γκυ Ντεμπόρ, οι κάτω των 18 προτίμησαν την αγγλοσαξονική ευθύτητα. Κατέφθασαν με λεωφορεία από τις φτωχότερες γειτονιές του Λονδίνου, πήγαν στην πλατεία Τραφάλγκαρ, σκαρφάλωσαν πάνω στα αγάλματα των λιονταριών και τραγούδησαν: "Ντεϊβιντ Κάμερον, τράβα και γαμήσου πίσω στο Ήτον". Έπειτα όρμησαν στην Ουάϊτχολ, κατέστρεψαν ένα εγκαταλειμμένο αστυνομικό όχημα, το γέμισαν γκράφιτι, έριξαν βόμβες καπνού, επιτέθηκαν στην αστυνομία και έστησαν χορό. Η εμβληματικότερη εικόνα της ημέρας ήταν η προστατευτική αλυσίδα που έφτιαξε γύρω από το αστυνομικό όχημα μια ομάδα μαθητριών που θεώρησε πως η βία είχε παρατραβήξει».* [4]

Η αστυνομία χρησιμοποίησε τη μέθοδο της «συμπίεσης» - συμπιέζω ένα πλήθος διαδηλωτών για ώρες ώστε να μην μπορούν να κινηθούν ούτε για την προσωπική τους ανάγκη - και έφιππα τμήματα.



Ημέρα x, 24/11/2010

Οι μαθητές και φοιτητές δεν υποχώρησαν, πραγματοποίησαν μια δεύτερη "Ημέρα x" στις 30 Νοεμβρίου και μια "Ημέρα x-3" στις 9 Δεκεμβρίου. Στην κατάληψη του University College of London και άλλους αντίστοιχους χώρους προετοιμάστηκε η "Ημέρα x-3". Η πορεία 40.000 ατόμων ξεκίνησε ειρηνικά προς την πλατεία του Κοινοβουλίου - εντός του κτιρίου θα ψηφίζονταν οι αυξήσεις των διδάκτρων. Άρχισαν οι πρώτες συγκρούσεις με την αστυνομία ενώ ταυτόχρονα έπαιζε μουσική crime, που θεωρείται επικίνδυνη γι' αυτό απαγορεύεται στα κλαμπ, ενώ νεαροί μαύροι χόρευαν. *«Αν και πάνω από τους μισούς διαδηλωτές είναι φοιτητές που συμμετείχαν στις πιο δυναμικές καταλήψεις κολλεγίων, όπως του UCL, του SOAS, του Leeds και του Sussex, το σημαντικότερο πολιτικό στοιχείο είναι η παρουσία νέων από μέρη όπως το Κρόϊντον και το Πέκαμ, που μοιάζουν βγαλμένοι από τα γκέτο ή από τις εργατικές κατοικίες του Κάμντεν, του Ίσλιγκτον και του Χάκνεϋ»* [5] Στη διαδήλωση βρίσκονται επίσης αναρχικοί και αριστερές σοσιαλιστικές ομάδες αλλά οι επιθέσεις στις γραμμές της αστυνομίας γίνονται από μικρές ομάδες νεαρών ντυμένων με την τυπική χιπ-χοπ μόδα των εργατικών κατοικιών.
Οι φοιτητές και οι μαθητές αλλάζουν τακτική, υποχωρώντας από το Κοινοβούλιο, διασπώντας μια ομάδα έφιππων αστυνομικών. Η αστυνομία αντεπιτίθενται και ακολουθούν μάχες σώμα με σώμα. Οι τραυματίες είναι πολλοί. Οι τραυματισμένοι διαδηλωτές διαχωρίζονται από τους τραυματιοφορείς ανάλογα με την σοβαρότητα του τραύματός τους. Η αστυνομία ξεκινά τη μέθοδο της «συμπίεσης» και ένας μεγάλος αριθμός διαδηλωτών παραμένουν αποκλεισμένοι για ώρες μέσα στο κρύο. Κι ενώ μετά τις γενικευμένες συγκρούσεις και τους σοβαρούς τραυματισμούς οι περιοχές των κινητοποιήσεων είχαν μεταβληθεί σε πεδία μετά τη μάχη *«ξαφνικά μέσα από το σκοτάδι ακούγεται ήχος τυμπάνων και θρήνων. Ξεπροβάλουν 7 ή 8 μαυροντυμένες φιγούρες φορώντας περίτεχνες μάσκες κορακιών. Διασχίζουν χορεύοντας τις 3 λωρίδες του δρόμου, φτάνουν στο Κέντρο της Πλατείας του Κοινοβουλίου, πλησιάζουν το άγαλμα του πρωθυπουργού των Φιλελευθέρων Ντεϊβιντ Λόϋντ Τζωρτζ και καταθέτουν μαύρο στεφάνι. "Ήρθαμε εδώ για να θρηνήσουμε τον θάνατο του κόμματος των Φιλελευθέρων", ανέκραξε ο τύπος με το τύμπανο, περιτριγυρισμένος από μαυροφορούσες, κυρίως γυναίκες, μοιρολογίστρες. Αυτό διαρκεί περίπου 5 λεπτά ...είναι ξεκάθαρα συμβολικό και μόλις τελειώνει το καταπίνουν τα σκοτάδια..."Είμαστε φοιτητές των σχολών καλών τεχνών του Slade και του Goldensmiths" εξήγησε ο τυμπανιστής».* [6] Οι ίδιες ομάδες - φοιτητές και καθηγητές καλών τεχνών - εισέβαλαν την "Ημέρα x-3" στην Εθνική Πινακοθήκη και πραγματοποίησαν καθιστική διαμαρτυρία κάτω από την *Εκτέλεση του Μαξιμιλιανού* του Μανέ. Πιο πριν είχαν οργανώσει ένα ρέϊβ πάρτι πάνω στο βοτσαλωτό γλυπτό του Άι Ουέιουεϊ.



Ημέρα x, 30/11/20





Ημέρα x-3, 9/12/20

Ο Musab Younis συνεκδότης του περιοδικού "Ceasefire" γράφει σχετικά με τη διαμαρτυρία κατά της αύξησης των διδάκτρων: «*Δύο πράγματα είχαν αλλάξει σε σχέση με προηγούμενες κινητοποιήσεις. Το πρώτο ήταν η ένταση της οργής που εκδηλωνόταν. Το δεύτερο ήταν οι άνθρωποι που εκδήλωναν αυτή την οργή. Δεν ήταν οι ακτιβιστές των συνδικάτων και της Εθνικής Φοιτητικής Ένωσης, που είχαν καταφτάσει αναμένοντας να ηγηθούν των διαμαρτυριών (και στους οποίους, προς μεγάλη έκπληξη των ιδίων, ουδείς έδινε σημασία). Ήταν νέοι, σχεδόν όλοι τους ακόμη στο σχολείο και έβραζαν από οργή. Έδωσαν στις κινητοποιήσεις τον χαρακτήρα μιας αληθινής μάχης για την εξασφάλιση των στοιχειωδών όρων επιβίωσης, μιας μάχης για έναν τύπο διαβίωσης που πραγματικά απειλούνταν. Σχημάτισαν ομάδες που είχαν κάποια σύνδεση με το φοιτητικό κίνημα, αλλά σε μεγάλο βαθμό βρίσκονταν έξω από αυτό. Η σύνθεσή τους ήταν πολυφυλετική και ανήκαν σε μη προνομιούχες οικογένειες: έρχονταν από τις φτωχογειτονιές του Λονδίνου. Η έλλειψη εμπειρίας τους ήταν ολοφάνερη - δεν κάλυπταν το πρόσωπό τους - ούτε είχαν χαρτάκια με νομικές συμβουλές αρχικά».*[7] Τα παιδιά αυτά επινόησαν το σύστημα των μεταφερόμενων διαμαρτυριών που διαλύονταν και την επόμενη στιγμή εμφανίζονταν σε άλλο σημείο, δημιουργώντας πρόβλημα στην αστυνομία.

Η θερινή εξέγερση των Βρετανικών γκέτο

«Το έγκριτο Ινστιτούτο Δημοσιονομικών Μελετών (IFS) προβλέπει ότι μέσα στα επόμενα 2 χρόνια τα παιδιά που ζουν σε συνθήκες φτώχειας θα αυξηθούν κατά 600.000». Τα παραπάνω προκύπτουν «*λόγω των αλλαγών που θα επιφέρει το νέο πρόγραμμα λιτότητας της Βρετανικής κυβέρνησης - με βασικούς άξονες τη φορολογική μεταρρύθμιση και τον περιορισμό των κοινωνικών επιδομάτων ... το IFS προβλέπει ότι το μέσο εισόδημα θα μειωθεί κατά περίπου 7%, σηματοδοτώντας τη μεγαλύτερη πτώση των τελευταίων 35 ετών... τα παιδιά που ζουν στη φτώχεια θα αυξηθούν πάνω από μισό εκατομμύριο, φτάνοντας το 2013 τα 3,1 εκατομμύρια. Παράλληλα σε συνθήκες φτώχειας θα ζουν 2,5 εκατ. γονείς και 4 εκατ. ενήλικοι χωρίς παιδιά».* [8]

Τον Αύγουστο του 2011 ταραχές ξέσπασαν σε 30 πόλεις της Βρετανίας μετά τη δολοφονία του Μαρκ Ντούγκαν από την αστυνομία. Οι ταραχές, οι οποίες ανάλογα με τη μαζικότητα, τη διάρκεια και την ένταση των συγκρούσεων συνιστούν εξεγέρσεις που εγγράφονται στις τεράστιες αντιθέσεις του σημερινού κόσμου, αποτελούν μορφές κοινωνικής έκρηξης και συμβαδίζουν ιστορικά με την ανάπτυξη του καπιταλισμού.




Στις τελευταίες δεκαετίες δύο εξεγέρσεις στο Λος Άντζελες - η εξέγερση των Watts το 1968 και η εξέγερση του 1992 - αν και με πολλά κοινά στοιχεία - χαρακτηρίζουν δύο διαφορετικές εποχές. Όπως άλλωστε και τα κινήματα του 1968 σε σχέση με τα σύγχρονα κινήματα των πλατειών. Οι εξεγέρσεις της πρώτης μεταπολεμικής περιόδου εμφανίζονται στη φάση καπιταλιστικής ανάπτυξης και αναδιανομής μέρους του παραγόμενου υπερπροϊόντος ενώ της δεύτερης προσκρούουν στην παγκόσμια καπιταλιστική κρίση που καθιστά το σύστημα εξαιρετικά επιθετικό, καθώς δεν πρόκειται να υποχωρήσει στις ανάγκες και τα αιτήματα των εξεγερμένων.

Οι θεωρούμενες τυφλές ή/και προπολιτικές εξεγέρσεις από ορισμένους, θεωρητικούς και μη, της προοδευτικής όχθης βασίζονται από τη μια στην "τυφλή" βία των ταραχοποιών και από την άλλη στην απουσία αιτημάτων και πάντως σύνδεσης με συγκεκριμένα θέματα υφαρπαγής δικαιωμάτων από τις κυβερνήσεις.

Στη Βρετανία, λοιπόν, οι ταραχές που ξέσπασαν τον Αύγουστο του 2011 δεν μπορούν να εξομοιωθούν με τις μαζικές κινητοποιήσεις του 2010 - παρότι και οι τελευταίες προσέφυγαν στη βία - και πολύ περισσότερο με τις τεράστιες σε όγκο και δυναμισμό κινητοποιήσεις των συνδικάτων, γενικότερα των εργαζομένων. Παρ' όλ' αυτά απόψεις όπως η παρακάτω δεν μπορούν να γίνουν αποδεκτές και όχι μόνο γιατί δεν κατανοούν ότι χιλιάδες νέα παιδιά έχουν καταστεί κοινωνικά απόβλητα και ότι η μικροπαραβατικότητα είναι συχνά τρόπος επιβίωσης ενώ η βία είναι το περιβάλλον της καθημερινής ζωής τους. *«Όσοι πήραν μέρος στις ταραχές δεν είχαν καμία αίσθηση ότι αποτελούσαν τμήμα μιας συλλογικότητας, καμία επιθυμία μετασχηματισμού της κοινωνίας, μονάχα μια αδιαμόρφωτη μηδενιστική επιθυμία να προκαλέσουν το χάος και να ωφεληθούν από το πλιάτσικο. Οι ταραχές δεν ήταν "διαμαρτυρίες" με καμία έννοια, αλλά ένα μείγμα από διάχυτη οργή, νταηλίκι των συμμοριών και εφηβικό χάος […]».*[9]

Εξίσου λανθασμένη είναι η θέση την οποία συμμερίζεται ο Σλαβόϊ Ζίζεκ ότι δηλαδή ο νεοφιλελευθερισμός που εξομοιώνει την ανθρώπινη ταυτότητα με την ταυτότητα του καταναλωτή έχει διαποτίσει τις συνειδήσεις και των πολύ φτωχών και κοινωνικά απόβλητων εξεγερμένων, επομένως προσφεύγουν στο πλιάτσικο ως υφαρπαγή καταναλωτικών αγαθών. Ο Micah White, αρχισυντάκτης του περιοδικού "Adbusters", το οποίο παρενέβαινε σταθερά στις εξεγέρσεις των πλατειών, αντικρούει «*Από πιο σημείο και πέρα οι ταραχές μετατρέπονται σε επανάσταση; Πρέπει πρώτα η λονδρέζικη νεολαία να βάλει τις φορεσιές του μπλακ μπλοκ και να βροντοφωνάζει ουτοπικά αναρχικά συνθήματα καίγοντας ταυτόχρονα τα αυτοκίνητα των μπάτσων, προκειμένου οι πράξεις τους να αναγνωριστούν ως ένα είδος πολιτικής εξέγερσης. Πρέπει να φτιάξουν τον εαυτό τους με τρόπο που να είναι κατανοητός στους αναγνώστες του Αλαίν Μπαντιού, του Τζόρτζιο Αγκάμπεν και του Αντόνιο Νέγκρι ώστε οι πράξεις τους να αναγνωριστούν ως η υψηλότερη μορφή δικτυωμένης εξέγερσης που έχει επιτευχθεί; Υποψιάζομαι ότι όταν καταφτάσει η επανάσταση, εκείνοι που τόσο καιρό την περίμεναν θα είναι αυτοί ακριβώς που θα την χάσουν. Γιατί, ακριβώς, έχουν μάθει τόσο πολύ να κοιτάζουν στη λάθος κατεύθυνση… Οι ταραχές του Λονδίνου μπορεί να μην είναι ελκυστικές , αλλά, όπως λέει και το παλιομοδίτικο αριστερό τσιτάτο: "Η επανάσταση δεν είναι ούτε κανένα επίσημο γεύμα, ούτε λογοτεχνικό γράψιμο ή ζωγραφική, ούτε κέντημα. Δεν μπορεί να γίνει με λεπτότητα, με τόση άνεση και αβρότητα, ούτε με τόση μετριοπάθεια, ευγένεια, περιποιήσεις, περιορισμούς και μεγαλοψυχίες. Η επανάσταση είναι μια ανταρσία, είναι πράξη βίας"».*[10]

Ακόμα και αν δεν αποτελούν οι απόβλητοι από το σύστημα νέους προπομπούς της επανάστασης θα ήταν βαθιά ρατσιστικό και αντικοινωνικό να χαράζει κανείς μια διαχωριστική γραμμή με βάση την πολιτική ορθότητα για να τους αποβάλλει από τις τάξεις των νέων. Άλλωστε ακριβώς κάνοντας τέτοιους διαχωρισμούς η κρατική καταστολή κατ' εντολήν των πολιτικά αρμόδιων πήρε τις πιο ακραίες μορφές της οποίες ακόμα και οι αρχηγοί των σωμάτων ασφαλείας αρνήθηκαν να εφαρμόσουν.

Οι εξεγερμένοι τον Αύγουστο του 2011 οργανώθηκαν μέσω των κοινωνικών δικτύων και των μηνυμάτων στο διαδίκτυο «*Τα επεισόδια επικεντρωμένα και ιδιαίτερα καταστροφικά, κατέληξαν σε εκτεταμένους εμπρησμούς και πλιάτσικο. Στις περισσότερες περιπτώσεις, τις δύο πρώτες μέρες, η αστυνομία έχασε τον έλεγχο των δρόμων. Σε ορισμένες περιοχές, όπου τα επεισόδια συνέπεσαν με φυλετικές εντάσεις μεταξύ μαύρων νέων και Ασιατών ή Τούρκων μικροεπιχειρηματιών, οι τελευταίοι δημιούργησαν ομάδες περιφρούρησης… Αν και περιστασιακά καθοδηγούνται από το οργανωμένο έγκλημα και συχνά από συμμορίες ανοργάνωτων μικροεγκληματιών, το συντριπτικό κοινωνικό χαρακτηριστικό όσων συνελήφθησαν ήταν η φτώχεια».*[11]

Η απόλυτη φτώχεια, η διάλυση της οικογένειας, η σχολική αποτυχία οι μηδενικές προσδοκίες - ολ' αυτά οδηγούν ή στην παραίτηση ή στη μηδενιστική αντίδραση. Όταν οι κοινωνικές συνθήκες επιστρέφου στο Μεσαίωνα τότε προπολιτικές εξεγέρσεις με στοιχεία όχλου εμφανίζονται λογικά καθώς οι απόβλητοι και αδικημένοι δεν είχαν πουθενά την ευκαιρία να διδαχθούν το savoir vivre της πολιτικής. [12]

Η αντεπίθεση του αστυνομικού κράτους στους ταραχοποιούς των βρετανικών πόλεων ήταν αμείλικτη και εξοντωτική. «*Στο Μάντσεστερ μια μητέρα δύο παιδιών τιμωρήθηκε με ποινή φυλάκισης 5 μηνών, επειδή δέχθηκε να αγοράσει ένα κλεμμένο παντελόνι από ένα φίλο της και ένας νέος άντρας τιμωρήθηκε με ποινή φυλάκισης 6 μηνών γιατί έκλεψε ένα μπουκάλι νερό. Τέλος στις οικογένειες αυτών των νεαρών ανθρώπων άρχισαν να στέλνονται εντολές εξώσεων από την κοινοτική κατοικία».*[13]

Ο θεσμός της «φτηνής κατοικίας» στη Βρετανία αντικαθιστά την εργατική κατοικία. Σύμφωνα με αυτόν οι κατασκευαστές είναι υποχρεωμένοι να πουλούν ένα ποσοστό 20% των κατοικιών που χτίζουν στο 70% της εμπορικής τιμής. Γίνονται, λοιπόν, μαζικές κατεδαφίσεις εργατικών κατοικιών οι οποίες αντικαθίστανται από τις «φτηνές κατοικίες» με στόχο την απομάκρυνση των φτωχών από τα κέντρα των πόλεων με τις ακριβές τιμές γης. Πρόκειται για την κυριολεκτική κατεδάφιση του μεταπολεμικού κοινωνικού κράτους της Βρετανίας.

Από την άλλη, το μέτρο των εξώσεων και η αστεγία των φτωχών οικογενειών που τα παιδιά τους πήραν μέρος στις ταραχές έχει σκοπό να βυθίσει αυτούς τους ανθρώπους σε μεγαλύτερη φτώχεια και αδυναμία επιβίωσης, Σε κάθε περίπτωση το μέτρο της έξωσης είναι παράνομο σύμφωνα με το βρετανικό δίκαιο για την κοινοτική κατοικία και επιπλέον ανακαλεί την αρχή της συλλογικής ευθύνης - εν προκειμένω των γονέων καθώς οι κατηγορούμενοι είναι παιδιά - η οποία είναι αντίθετη με το διεθνές δίκαιο.[14]

Η κρατική μανία εκδικητικής τιμωρίας των φτωχών προς παραδειγματισμό, ενεργοποίησε την ακροδεξιά οργάνωση English Defense League, η οποία βγήκε στους δρόμους ως ομάδα κρούσης του συστήματος. Η οργάνωση αυτή ιδρύθηκε το 2009 από χούλιγκανς της πόλης Λούτον, κοντά στο Λονδίνο, που προβαίνουν σε επιδρομές εναντίον Μουσουλμάνων και εν γένει Ασιατών καθώς και αντιρατσιστών. Αντί, λοιπόν, να δημιουργούνται διαχωριστικές γραμμές μέσα στους εξεγερμένους υπάρχουν οι λύσεις της στήριξής τους για τη δημιουργία κοινωνικών δικτύων με στόχο την επιβίωση και την αυτοοργάνωση των περισσότερο αδικημένων και ευρισκόμενων σε απόγνωση νέων.

Παραπομπές

1. Kempf Raphael, εφημερίδα Αυγή, 28/10/2012
2. Mason, Paul, *Ο Κόσμος σε Εξέγερση*, ελλην. μτφρ. Άλκης Καφετζής, εκδ. Δίαυλος, 2013, σελ. 89
3. ο.π., σελ. 73
4. ο.π., σελ. 79
5. ο.π., σελ. 81,82
6. ο.π., σελ. 86
7. εφημερίδα Αυγή, *Ενθέματα*, 11/9/2011
8. Παπαδοπούλου Λήδα, από το δημοσίευμα *Βρετανία : επιπλέον 600.000 παιδιά θα ρίξουν στη φτώχεια*
   τα νέα μέτρα λιτότητας, εφημερίδα, Ελευθεροτυπία, 12/10/2011
9. Κενάν Μαλίκ, εφημερίδα Αυγή, *Ενθέματα*, 11/9/2011
10 Micah White, εφημερίδα Αυγή, *Ενθέματα*, 11/9/2011
11. Mason, Paul, *Ο Κόσμος σε Εξέγερση*, ελλην. μτφρ. Άλκης Καφετζής, εκδ. Δίαυλος, 2013, σελ. 98
12. Αλιζαντέχ Αλί, *Μερικές παρατηρήσεις στην ανάλυση του Ζίζεκ,* εφημερίδα Εποχή, 12/11/2011
13. Όουεν Χέδερλι, εφημερίδα Εποχή, 18/9/2011
14. Τα στοιχεία έχουν ληφθεί από Όουεν Χέδερλι, εφημερίδα Εποχή,18/9/2011

Δ4.10. ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ: ΤΟ ΦΟΙΤΗΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ ΜΠΡΟΣΤΑ, 2011





«Η Λισσαβώνα και οι άλλες πόλεις γνώρισαν τις μαζικότερες και δυναμικότερες εκδηλώσεις μετά το τέλος της "Επανάστασης των Γαρυφάλλων".

Η πρωτοτυπία των μορφών πάλης που επινόησαν οι Πορτογάλοι "αγανακτισμένοι" ήταν έντονη. Το μουσικό συγκρότημα Deolinda με το τραγούδι "Parvo Que Sou"εξέφρασε και εμψύχωσε μια ολόκληρη γενιά νέων, που αναζητούν διέξοδο από τη μουντή πραγματικότητα που τους τσακίζει τη ζωή και το ηθικό τους. Μια στροφή του τραγουδιού είναι ενδεικτική: "τι ανόητος κόσμος που πρέπει να σπουδάσεις για να γίνεις σκλάβος!"».[1]

Παραπομπή

1. Τσακίρης Θανάσης, εφημ. Εποχή, 4/12/2011

Δ4.11. ΧΙΛΗ: ΤΟ ΦΟΙΤΗΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ, 2011

Κατά τη διάρκεια του 2011, η Χιλή γνώρισε τις μεγαλύτερες λαϊκές κινητοποιήσεις και διαδηλώσεις από την εποχή της επιστροφής της δημοκρατίας στη χώρα. Οι φοιτητές λειτούργησαν αφυπνιστικά για τις οικογένειές τους και τους μαθητές, που συμμετέχουν επίσης στον αγώνα. Πλην των θεμάτων παιδείας τέθηκαν τα ζητήματα των ανισοτήτων και της φορολογικής μεταρρύθμισης καθώς και της κρίσης της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας.[1]

Το φοιτητικό κίνημα εστίασε τη δράση του στη δωρεάν παιδεία, σε μια χώρα που τα περισσότερα πανεπιστήμια ιδιωτικοποιήθηκαν από το δικτατορικό καθεστώς Πινοσέτ, με κλασικού τύπου κινητοποιήσεις. Η οργάνωση του αγώνα διαφέρει από αυτή των κινημάτων Occupy, με ηγεσίες εκλεγμένες, αντιπροσωπευτικές και νομιμοποιημένες. Υπάρχουν όμως και κοινά στοιχεία με το κίνημα OWS, όπως αναφέρει ο Γκάμπριελ Μπόριτς, φοιτητής της νομικής ο οποίος επικαλείται τον Αντόνιο Γκράμσι, τον Τόνι Νέγκρι και τον Σλαβόι Ζίζεκ. Εκπροσωπεί το κίνημα Creando Izquierda (Ας Δημιουργήσουμε την Αριστερά) και εξελέγη πρόεδρος της Ομοσπονδίας Φοιτητών της Χιλής. *«Στη διάρκεια του αγώνα υιοθετήσαμε το σύνθημα του OWS: είμαστε το 99%»*. Ο πολιτικός λόγος του είναι σαφής «*Είμαστε αριστεροί, αλλά θεωρούμε ότι η Αριστερά απέτυχε τον 20ο αι. Ο κόσμος που φαντάστηκε δεν ήλθε. Οφείλουμε ν' αντλήσουμε διδάγματα από τα λάθη της».*





Φοιτητικό κίνημα στη Χιλή, 2011

Παραπομπή

1. Στοιχεία από το Οδοιπορικό της «Monde Diplomatique» σε Λονδίνο, Νέα Υόρκη, Νάσβιλ, Σαντιάγκο και Μαδρίτη (Αυγή 28/10/2012)

Δ4.12. ΙΣΡΑΗΛ: ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΓΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ, 2011

Προπομπός των κινητοποιήσεων στο Ισραήλ υπήρξε η λειτουργία των κοινωνικών δικτύων, που ξεκίνησε το 2010 με αναφορά στις εξεγέρσεις του Αραβικού κόσμου.
Οι «Διαμαρτυρόμενοι για την Κοινωνική Δικαιοσύνη» κινητοποίησαν σε μια σειρά διαδηλώσεις, οι οποίες ξεκίνησαν τον Ιούλιο του 2011 και συνεχίστηκαν τον Αύγουστο, χιλιάδες κόσμου. Στήνοντας σκηνές - μέσω έκκλησης στο Facebook - εκατοντάδες άνθρωποι κατασκήνωσαν στο Μπουλβάρ Ρότσιλντ στο κέντρο του Τελ Αβίβ, κέρδισαν το ενδιαφέρον και την προσοχή των μίντια, ανοίγοντας έτσι την συζήτηση για μια σειρά κοινωνικοοικονομικά και θρησκευτικά ζητήματα.
Ιδιαίτερα τέθηκαν θέματα που αφορούν το κόστος ζωής γενικά και ιδιαίτερα το απρόσιτο κόστος στέγασης και την υποβάθμιση των δημόσιων υπηρεσιών, όπως η υγεία και η παιδεία.
Άλλα θέματα που πυροδότησαν τις διαδηλώσεις αφορούν τη δυσαρέσκεια μεγάλου αριθμού μορφωμένων νέων, την ακραία φτώχεια στον εβραϊκό τομέα, την υψηλή ανεργία στον αραβο-ισραηλινό πληθυσμό και την κυβερνητική διαφθορά.
Κοινό σύνθημα: *«Ο λαός απαιτεί κοινωνική δικαιοσύνη»*. Μέρος του κινήματος υποστηρίζει την αλλαγή της κοινωνικής τάξης και του οικονομικού συστήματος. Τμήματα του κινήματος ζήτησαν την πτώση της κυβέρνησης. Η κριτική που προωθούν οι διαμαρτυρίες επικεντρώνεται περισσότερο στα κοινωνικά θέματα.
Η κυβέρνηση ανακοίνωσε μια σειρά μέτρων για το πρόβλημα της κατοικίας και ο πρωθυπουργός Μπενζαμίν Ντετανιάχου έδωσε εντολή σε μια ομάδων υπουργών να διαπραγματευτούν με τους ηγέτες των διαμαρτυρομένων.




κίνημα για την κοινωνική δικαιοσύνη, Ισραήλ, 2011

Δ4.13. ΕΛΛΑΔΑ 2011: ΠΛΑΤΕΙΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ




Στο πνεύμα του διεθνούς Κινήματος των Πλατειών ή Κινήματος των Αγανακτισμένων πραγματοποιήθηκε τον Μάιο έως και τον Νοέμβριο του 2011 σειρά διαδηλώσεων και

αντικυβερνητικών κινητοποιήσεων σε δεκάδες πόλεις της Ελλάδας. Η πλατεία Συντάγματος αποτέλεσε το εμβληματικό κέντρο αυτού του κινήματος. Γεμάτη κόσμο έσφυζε καθημερινά από δημιουργικές δράσεις, συζητήσεις και πορείες. Με το σύνθημα «Άμεση Δημοκρατία Τώρα !», οι λαϊκές συνελεύσεις έδιναν την ευκαιρία σε όλους και όλες να πάρουν τον λόγο και να εκφραστούν. Οι αποφάσεις λαμβάνονταν συλλογικά με υποδειγματικές διαδικασίες.





Η πλατεία Συντάγματος αποτέλεσε το κέντρο επιμέρους κινητοποιήσεων και διαδηλώσεων. Εκκενώθηκε από την αστυνομία την ημέρα μιας τεράστιας διαδήλωσης αλλά οι «Αγανακτισμένοι» επανήλθαν στο χώρο.

Ιούνιος 2011: Ημέρα ψήφισης του Μεσοπρόθεσμου



Τα ΜΑΤ μπροστά στη Βουλή



Οι «Αγανακτισμένοι» στο Σύνταγμα

ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΩΝ ΠΛΑΤΕΙΩΝ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ




Δ4.14. ΤΟΥΡΚΙΑ: Η ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗ ΤΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑΣ ΤΑΞΙΜ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΓΚΕΖΙ, 2011

Δύο χρόνια μετά το εμβληματικό 2011 των Πλατειών και στον απόηχο των παγκόσμιων εξεγέρσεων, πραγματοποιήθηκε στην Κωνσταντινούπολη η κατάληψη της πλατείας Ταξίμ και του Πάρκου Γκεζί ως αντίδραση στο σχέδιο μιας γιγάντιας επιχείρησης ανακατασκευής, η οποία διέλυε τον ιστορικό χώρο. Η πλατεία Ταξίμ είναι η καρδιά της πόλης - καθημερινό πέρασμα ενός εκατομμυρίου ανθρώπων και χώρος πολιτικών συγκεντρώσεων.

Τα φαραωνικά έργα (πολυτελής κατοικία, δρόμοι και γέφυρες, εμπορικά κέντρα, γραφεία, κ.λπ.) κινούν παγκόσμια μια διαδικασία υπέρβασης των καπιταλιστικών κρίσεων που συνδέεται ιστορικά με τις πόλεις. Το συσσωρευμένο κεφάλαιο ενεργοποιείται μέσω του κατασκευαστικού τομέα με υφαρπαγή δημόσιων πόρων, κοινόχρηστων περιοχών, υποβαθμισμένων τμημάτων ιστορικών πόλεων και παραγκουπόλεων, εκτοπίζοντας τους παλαιούς χρήστες και τους κατοίκους που ανήκουν σε φτωχές τάξεις του πληθυσμού (άνεργοι, περιστασιακά απασχολούμενοι, μειονότητες). Οι πόλεις/μητροπόλεις/μεταμητροπόλεις των τεράστιων ανθρώπινων συσσωρεύσεων ακολουθούν την παγκόσμια κίνηση του κεφαλαίου για την υπέρβαση της κρίσης του, με αποτέλεσμα να κατακερματίζονται σε τμήματα απομονωμένα μεταξύ τους χωρικά και κοινωνικά. Η πλατεία Ταξίμ και το Πάρκο Γκεζί είναι ένα από τα πολυάριθμα παραδείγματα αυτής της διαδικασίας. Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του εντοπίζει η Φωτεινή Μαργαρίτη.

«Το Ταξίμ είναι το τελευταίο επεισόδιο ενός ευρύτερου πολεοδομικού σχεδίου και μεγάλων έργων στην πόλη. Μεταξύ άλλων: το νέο (τρίτο) διεθνές αεροδρόμιο (με πρόβλεψη να είναι το μεγαλύτερο στον κόσμο), η διάνοιξη του εναλλακτικού ως προς το Βόσπορο καναλιού, η τρίτη γέφυρα του Βοσπόρου, το στάδιο και το Ολυμπιακό Χωριό για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2020, στους οποίους η Κωνσταντινούπολη είναι υποψήφια, το Οικονομικό Χρηματιστηριακό Κέντρο (Atasehir) και δύο νέες πόλεις στην Ασιατική ακτή. Σημειωτέον ότι στην ίδια περιοχή, το μελλοντικό τζαμί Camlica, έκτασης 50.000 τ.μ και ικανό να δεχτεί 30.000 πιστούς, θα έχει τον πιο ψηλό μιναρέ του κόσμου.

Παράλληλα, βρίσκεται σε εξέλιξη ένα τεράστιο σχέδιο ανοικοδόμησης με κατοικίες υψηλής απόδοσης, πάρκα γραφείων, κ.λπ. σε 50 περίπου συνοικίες της Κωνσταντινούπολης, όπως επίσης κατεδαφίσεις και αναπλάσεις ιστορικών κεντρικών συνοικιών που πληρώνουν το τίμημα της συνεχούς υποβάθμισης, με αποτέλεσμα βίαιες μετακινήσεις πληθυσμού».[1]

Μέρος της διαδικασίας «εξευγενισμού» και επεκτάσεων των ιστορικών περιοχών είναι η ιδιωτικοποίηση του δημόσιου χώρου, είτε με τη μορφή της εμπορευματοποίησης είτε με απαγόρευση ελεύθερης πρόσβασης σε κοινόχρηστα υποσύνολα. Αλλά ο δημόσιος χώρος είναι η υλική έκφραση της δημόσιας σφαίρας, των πολιτισμικών ανταλλαγών, της περιστασιακής έστω συνύπαρξης ανομοιογενών ταξικά ανθρώπων. Ενσωματώνει ιστορικά και χωρικά το πολυδιάστατο «κοινό» της πόλης. Από την προσέγγιση αυτή αντλεί σήμερα το «δικαίωμα στην πόλη», όπως το διατύπωσε ο Γάλλος φιλόσοφος Henri Lefebvre και το επαναφέρει η Ντενίζ Οζντενίζ, η οποία από την πρώτη στιγμή κινητοποιήθηκε κατά των σχεδίων για την Πλατεία Ταξίμ και το Πάρκο Γκεζί. Είναι αρχιτέκτων, ζει στην Κωνσταντινούπολη και μετέχει στο κίνημα Gezi Parki Direnisi (Αντίσταση του Πάρκου Γκεζί). Γράφει:

«*Από τη νομαδική παράδοση μέχρι την αστική κατοίκηση και από εκεί στην απόκτηση αστικής συνείδησης, οι κάτοικοι της Πόλης μαθαίνουν από τις εμπειρίες τους πώς να διεκδικούν το δικαίωμα στην πόλη. Για να καταλάβουμε στην πράξη ότι η πόλη ανήκει στους πολίτες της πρέπει να κάνουμε πράξη την αντίστασή μας, μια αντίσταση που πυροδοτεί η βία. Διότι σήμερα το δικαίωμα στην πόλη είναι ένα ζητούμενο που έχει να κάνει με την ίδια την ύπαρξη της διαφορετικότητας και, συγχρόνως, ένα ανθρώπινο δικαίωμα που έχει κατ' εξοχήν αγνοηθεί. Όταν μάλιστα η περιστολή αυτών των δικαιωμάτων δεν περιορίζεται στη χρήση του χώρου αλλά επιχειρεί να ορίσει συγκεκριμένα πρότυπα συμπεριφοράς (ποτοαπαγόρευση, απαγόρευση φιλιού, επιβολή ενός ηθικού κώδικα κ.λπ.), μπορεί, όπως φαίνεται, να οδηγήσει σε εξέγερση… Και τελικά, η επαναδιεκδίκηση του δημόσιου χώρου είναι ο τρόπος όχι μόνο για να νικήσουμε την ηγεμονία στο συμβολικό της επίπεδο, αλλά επίσης και για να σηκώσουμε το γάντι απέναντι στη βία και στην επιβολή αυτής της ηγεμονίας. Σήμερα, όπως φαίνεται, ο μόνος τρόπος για να εξεγερθούμε απέναντι στην εξουσία είναι να καταλάβουμε τα κέντρα των πόλεων».*[2]

Παραπομπές

1. Μαργαρίτη Φωτεινή, *Το Ταξίμ και η υπεράσπιση του δημόσιου χώρου*, εφημερίδα Αυγή, 21/7/2013, Ενθέματα.
2. Οζντενίζ Ντενίζ, *Σε ποιόν ανήκει το δικαίωμα στην πόλη*; εφημερίδα Αυγή, 9/6/2013, Ενθέματα






πλατεία Ταξίμ, 2011




πάρκο Γκεζί, 2011

Δ4.15. ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ: ΜΙΑ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΕΞΕΓΕΡΣΗ, 2014

Τρία χρόνια μετά την Αραβική Άνοιξη και τα κινήματα των πλατειών στις ΗΠΑ και τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ανάλογες κινητοποιήσεις πραγματοποιήθηκαν στις αρχές του 2014 στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη.
Το Σεράγεβο, πρωτεύουσα της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης, βρέθηκε 20 χρόνια πριν το κίνημα του 2014 στη δίνη ενός εμφυλίου πολέμου, με τα αιματηρά αποτελέσματά του παρόντα στην πόλη: στην είσοδό της υπάρχει ένα απέραντο μικτό νεκροταφείο με δεκάδες χιλιάδες μουσουλμανικούς, χριστιανικούς και εβραϊκούς τάφους θυμάτων του πολέμου. Μέσα στο Σεράγεβο εκατοντάδες κτίρια τραυματισμένα καταδεικνύουν ότι «*η μνήμη του πολέμου και των θηριωδιών του εμφυλίου είναι αδύνατον να σβήσει*».[1]
Η συνθήκη του Ντέϊτον, μετά τον τερματισμό του εμφυλίου πολέμου το 1995, «*όριζε τη δημιουργία ενός ομόσπονδου κράτους, με δύο αυτόνομες διοικητικές οντότητες: τη δημοκρατία της Σερβίας και την*

ομοσπονδία της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης, μια κεντρική κυβέρνηση, 10 καντόνια και 1Ύπατο Αρμοστή, αντιπρόσωπο της Διεθνούς Κοινότητας ως επιτηρητή.» [2] Δεν έλυσε όμως τις αντιθέσεις.

Τα κόμματα της χώρας, δεξιά ή «αριστερά», επένδυαν στον εθνικισμό, οξύνοντας τις διαιρέσεις μεταξύ των τριών εθνοτήτων. Την οδό στη συμφιλίωση άνοιξε ο αγώνας των καταπιεσμένων και φτωχών πληθυσμών, που υπερέβησαν πλαστές διαχωριστικές γραμμές και ενώθηκαν για ν' αντιμετωπίσουν τα οξύτατα κοινά προβλήματα επιβίωσης. «*Σε μια χώρα που οι κοινωνικές αντιθέσεις είναι τρομερά έντονες, η ανεργία ξεπερνά το 40%, η μαύρη εργασία αποτελεί θεσμό και οι ντόπιες ολιγαρχίες υιοθετούν πρακτικές μαφίας, εμφανίζονται κοινωνικά προτάγματα τα οποία δρουν ενωτικά προς τα πλέον καταπιεσμένα στρώματα, ανεξάρτητα από την εθνική τους προέλευση*».[3]

Όπως και αλλού, οι κινητοποιήσεις της Βοσνίας αφορούν ένα μεγάλο πλήθος που πλήττεται από τις ασκούμενες ταξικές πολιτικές σε βάρος του και υφίσταται την κρατική ιδεολογία του εθνικισμού η οποία αποσκοπεί στο διαίρει και βασίλευε. Τα αιτήματα αφορούν την αναθεώρηση των ιδιωτικοποιήσεων δημόσιων επιχειρήσεων, την υπέρβαση των έντονων κοινωνικών ανισοτήτων, τη διαφθορά και άλλα.

Το κίνημα έκανε την εμφάνισή του στο επίκεντρο της εξέγερσης την Τούζλα αλλά επεκτάθηκε στη Τζένικα, το Μόσταρ, το Τράβνικ, το Μπράτσκο και πολλές άλλες πόλεις. «*Πρόκειται για μια εξέγερση του συνόλου ενός πληθυσμού που υπόκειται σε οικονομική εξαθλίωση, κοινωνική ερήμωση και πολιτική ένδεια. Από αυτή την άποψη η Βοσνία αποτελεί εικόνα του ευρωπαϊκού μέλλοντος*: *ακυβέρνητοι πληθυσμοί, εξουθενωμένοι από μέτρα λιτότητας και αφημένοι στην τύχη τους μετά την κατάρρευση του κράτους πρόνοιας - ενός κράτους χωρίς προοπτικές ανάπτυξης, που διευθύνεται από ελίτ αμφίβολης ή καθόλου νομιμοποίησης, που παρατάσσουν βαριά οπλισμένες αστυνομικές δυνάμεις για να προστατευτούν από τους απλούς πολίτες.»*[4]

«*Η θέα των φλεγόμενων δημόσιων κτιρίων, απ' άκρη σ' άκρη στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, που κυριαρχούσε στις αρχές Φεβρουαρίου, ήταν μια προειδοποιητική βολή για όλα τα καθεστώτα της περιοχής. Ακόμα πιο ισχυρό το μήνυμα που εμπεριείχε το γκράφιτι "Θάνατος στον εθνικισμό". Θορυβημένοι οι πρωθυπουργοί των καντονιών της Βοσνίας - Ερζεγοβίνης υπέβαλαν τις παραιτήσεις τους…Στις 9 Φεβρουαρίου ο Κροάτης πρωθυπουργός Ζόραν Μιλάνοβιτς πήγε στο Μόσταρ - πόλη της Βοσνίας με πολύ κροατικό πληθυσμό - προκειμένου να συναντήσει άλλους Κροάτες ηγέτες, ενώ ο πρόεδρος της Δημοκρατίας της Srpska (το σέρβικο κομμάτι της Βοσνίας - Ερζεγοβίνης) ΜίλορανT Ντόντιτς κλήθηκε εσπευσμένα στη Σερβία για να συζητήσει με τον αντιπρόεδρο της χώρας Αλεξάντερ Βούτσις. Η μεγάλη αυτή κινητικότητα ήταν αποκαλυπτική: η πολιτική ελίτ σε Κροατία και Σερβία ανησυχούσε φανερά για τον κίνδυνο μετάδοσης της αποκαλούμενης "Βοσνιακής Επανάστασης" εκτός των συνόρων της Βοσνίας - Ερζεγοβίνης στις δικές τους χώρες.*»[5]

Οι ανησυχίες των Κροατών και Σέρβων ηγετών είχαν πραγματική βάση «*Οι γειτονικές* [στη Βοσνία - Ερζεγοβίνη χώρες] *Κροατία και Σερβία δεν βρίσκονται στην ίδια τραγική μοίρα από οικονομική άποψη, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι η εικόνα είναι ανθηρή. Η ανεργία μεταξύ των νέων στην Κροατία πλησιάζει το 53% (45% η συνολική ανεργία στη Βοσνία), δεύτερη υψηλότερη και συγκρινόμενη μόνο με την Ελλάδα και την Ισπανία στην καρδιά της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην Κροατία, ήδη από το 2011, εκδηλώθηκε ένα μεγάλο κίνημα διαμαρτυρίας μέσω του Facebook που κράτησε σχεδόν όλο τον Μάρτιο. Αν και σε μεγάλο βαθμό πολιτικά ετερόκλητο, ήταν η πρώτη φορά που ξεκάθαρα αντικαπιταλιστικά μηνύματα διατυπώθηκαν σε κάποια από τις χώρες της πρώην Γιουγκοσλαβίας.»* [6]

Ο τρόπος οργάνωσης του κινήματος στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη επαναφέρει στο προσκήνιο τις αμεσοδημοκρατικές διαδικασίες των ανοιχτών συνελεύσεων που άνθισαν το 2011 στις πλατείες όλου του κόσμου. Στις συνελεύσεις συζητούνται δημοκρατικά και επίδικα θέματα και διατυπώνονται τα αιτήματα. Επιχειρείται ο συντονισμός όλων των υφιστάμενων συνελεύσεων ώστε από τα επιμέρους τοπικά να προκύψουν κοινά εθνικά αιτήματα. Πολιτικά ζητήματα που απασχολούν το κίνημα είναι η θεσμοποίηση των συνελεύσεων ώστε να διαρκέσουν και μετά τις διαδηλώσεις και η μαζικοποίηση του κινήματος.

Παραπομπές

1. Καλαμβοκίδης Κωνσταντίνος, *Η πολιτική κατάσταση στη Βοσνία*, εφημερίδα, Αυγή 20/6/2014.
2. ο.π.
3. ο.π.
4. Sticks Igor, εφημερίδα Δρόμος της Αριστεράς, (μεταφορά από τον Guardian), 15/3/2014
5. *Ο κίνδυνος της Βαλκανικής μετάδοσης*, εφημερίδα Δρόμος της Αριστεράς, 15/3/2014

6. ο.π.





Δ4.16. ΡΩΣΙΑ: ΛΑΪΚΕΣ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΕΣ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΗΣ ΝΟΜΕΝΚΛΑΤΟΥΡΑΣ, 2011

Στη Ρωσία δύο είναι οι κυρίαρχες κοινωνικές τάξεις που συμβιώνουν στον έλεγχο και τη νομή της οικονομικής ανάπτυξης όπως διαμορφώθηκαν μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης το 1991 και την περίοδο λεηλασίας του δημόσιου πλούτου από τους ολιγάρχες, οι οποίοι έδρασαν αρπακτικά την εποχή του Γέλτσιν. Ο ρώσικος κρατικός καπιταλισμός δημιουργήθηκε από τη νομενκλατούρα του σοβιετικού καθεστώτος, στη διάρκεια του οποίου η τάξη αυτή είχε αποκτήσει μεγάλη ισχύ και πλούτο βασισμένη στην αυθαιρεσία και τη διαφθορά που της επέτρεπαν η θέση της στο σύστημα εξουσίας. Από την άλλη, οι σημερινοί ολιγάρχες είναι οι μαφίες που δρούσαν και επί σοβιετικού καθεστώτος σε συνεργασία με τη νομενκλατούρα. Σήμερα είναι πάμπλουτοι επιχειρηματίες που έχουν αποσυρθεί από την πολιτική, αφήνοντας τον τομέα της διαχείρισης του κράτους και της κοινωνικής πολιτικής στην τάξη η οποία συγκροτήθηκε μέσα στο κράτος και εκπροσωπείται σήμερα από τον ισχυρό άντρα του καθεστώτος - τον Βλάντιμιρ Πούτιν, προερχόμενο από τη νομενκλατούρα των δυνάμεων ασφαλείας. «*Η ιστορία του Πούτιν είναι η ιστορία της πτώσης των ολιγαρχών και της δημιουργίας ενός κρατικού καπιταλισμού, όπου το πετρέλαιο, το φυσικό αέριο και ο υπόλοιπος ορυκτός πλούτος θα αξιοποιηθούν για τον πλουτισμό της siloviki και των συμμάχων της*».[1] (Siloviki είναι η ελίτ του έφερε ο Πούτιν στην εξουσία μετά το διαζύγιό του με τους αποκαλούμενους ολιγάρχες και η οποία προέρχεται από τις δυνάμεις ασφαλείας).

«Σήμερα πια η Ρωσία έχει 110 δισεκατομμυριούχους, με τους πρώτους εκατό να έχουν αθροιστικά περιουσία αξίας μισού τρις δολαρίων». Το αυταρχικό εθνικιστικό κράτος έχει την πολιτική κυριαρχία «δημιουργώντας μια νέα ελίτ, η οποία είχε κάνει μια σιωπηρή συμφωνία με τους δισεκατομμυριούχους του ιδιωτικού τομέα - "πλουτίστε όσο θέλετε αλλά μείνετε εκτός πολιτικής"».[2]

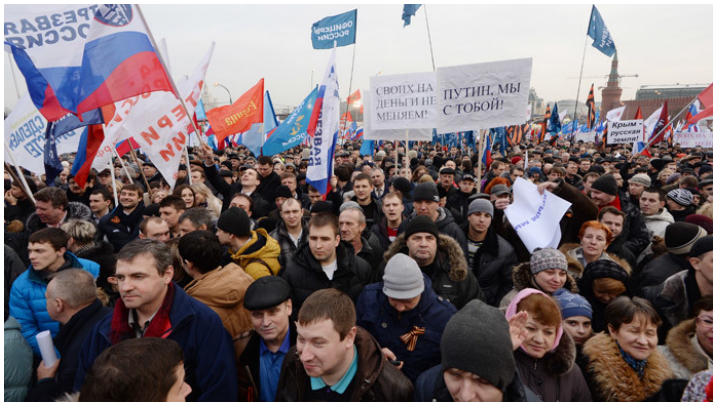
Η σχετική σταθερότητα του ρωσικού καθεστώτος στη δεκαετία του 2010 βασίστηκε στην οικονομική ανάπτυξη που ευνοούσε μεγάλο μέρος του πληθυσμού (κατά κεφαλήν εισόδημα 20.000 δολ., χαμηλή ανεργία 2,8-8%). Παρ' όλ' αυτά η οικονομία της αγοράς είναι δυσλειτουργική καθώς οι Ρώσοι νεόπλουτοι δεν επενδύουν στη χώρα.

Οι αντιδράσεις εναντίον του Πούτιν ήταν μικρής κλίμακας, αστυνομοκρατούμενες και γκετοποιημένες. *«Ο Σεργκέϊ Ουντάλτσοφ, ηγέτης του Αριστερού Μετώπου, θα περνούσε κατά την περίοδο των δώδεκα μηνών που οδήγησαν στις εκλογές του 2011 συνολικά ογδονταέξι μέρες στα κρατητήρια. Για κάποιους άλλους το τίμημα της διαφωνίας θα ήταν ακόμα μεγαλύτερο. Ρώτα τον Αλεξάντερ Λιτβινένκο. Ρώτα τον Σεργκέϊ Μαγκνίτσκι, τον δικηγόρο που κατήγγειλε περιστατικά διαφθοράς και που, αφού φυλακίστηκε χωρίς να έχει κριθεί ένοχος, άφησε την τελευταία του πνοή στη φυλακή, ενώ του είχαν αρνηθεί τη χορήγηση φαρμακευτικής αγωγής. Ρώτα την Άννα Πολιτκόφσκαγια»*.[3]

Ο Πούτιν φαινόταν ότι θα προχωρούσε ακάθεκτος μέχρι τη νίκη στις προεδρικές εκλογές του 2011. Μέχρι που αποκαλύφθηκε ένα χοντρό περιστατικό νοθείας, το οποίο αποτυπώθηκε σε βίντεο «*Μέχρι να κλείσουν τα εκλογικά κέντρα το βίντεο είχε ανέβει στο YouTube. Μέσα σε λίγα λεπτά είχε κοινοποιηθεί από 50.000 ανθρώπους, μέχρι που κάποιος το τουίταρε. Μέσα σε σαρανταοκτώ ώρες είχαν δει το βίντεο 1,2 εκατ. άνθρωποι. Μάλιστα δεν ήταν το μοναδικό αποδεικτικό στοιχείο. Υπήρχαν μυριάδες βίντεο που κατέγραφαν την ύπαρξη μιας συστηματικής νοθείας στις κάλπες και χειραγώγηση της*

καταμέτρησης των ψήφων».[4] Η καταμέτρηση των ψήφων είχε αξιολογηθεί από κακή έως πολύ κακή για το ένα τρίτο των εκλογικών τμημάτων στο οποίο υπήρχαν παρατηρητές, σύμφωνα με την ετυμηγορία καταγραφών των ΟΑΣΕ. Επίσης, η GOLOS, μια ρωσική ΜΚΟ για τα πολιτικά δικαιώματα, κατήγγειλε εκτεταμένη νοθεία στις κάλπες. Σημειωτέον ότι από τις εκλογές αποκλείστηκαν αριστερά κόμματα και το ποσοστό για να καταλάβει ένα κόμμα έδρες είναι τουλάχιστον 7%.
Το κόμμα που υποστήριζε ο Βλάντιμιρ Πούτιν κέρδισε τις βουλευτικές εκλογές. Τα ποσοστά στήριξής του όμως είχαν καταρρεύσει, παρά τη συστηματική χειραγώγηση της πληροφορίας. Το συνολικό ποσοστό του Κόμματος της «Ενωμένης Ρωσίας» έπεσε στο 49,8% από 64% στην προηγούμενη εκλογική αναμέτρηση. Στις μεγάλες πόλεις της Ευρωπαϊκής Ρωσίας, των Ουραλίων, της Σιβηρίας και της Άπω Ανατολής το ποσοστό πλησίασε στο 30%.
Η εκλογική νοθεία και η μαζική πρόσβαση στην πληροφορία μέσω διαδικτύου οδήγησαν την αριστερά, τους ριζοσπάστες και τους δημοκρατικούς στις διαδηλώσεις των ημερών. Λέει ο Ναβάλντι, νέος δικηγόρος: *«Για πρώτη φορά εδώ και πολλά χρόνια εκατομμύρια διαφορετικών ανθρώπων επέλεξαν μια κοινή πολιτική στρατηγική την οποία εφάρμοσαν χωρίς ιδιαίτερο συντονισμό, μέχρι που πέτυχαν τον σκοπό τους. Ο βασικός εχθρός, ο Κύριος "Τίποτα Δεν Μπορεί Να Αλλάξει", μπορεί να μην πέθανε αλλά σίγουρα υπέστη εγκεφαλικό».*[5]
Ο Ναβάλνι συνελήφθη στην πορεία της 6ης Δεκέμβρη μαζί με τον Μπόρις Νέμτσοφ, τον πρώην αναπληρωτή υπουργό, ο όποιος συμμετείχε στις διαδηλώσεις. Η αστυνομία έκανε επίθεση σε κάθε συγκέντρωση αλλά δεν ανέκοψε τη δυναμική τους.





Παραπομπές
1. Mason, Paul, *Ο Κόσμος σε Εξέγερση*, ελλην. μτφρ. Άλκης Καφετζής, εκδ. Δίαυλος, 2013, σελ. 346
2. ο.π., σελ 346
3. ο.π., σελ 336
4. ο.π., σελ 339
5. ο.π., σελ 342

Δ 4.17. Η ΠΡΩΤΗ ΚΑΙ Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΤΩΝ ΠΛΑΤΕΙΩΝ: ΤΙΕΝ ΑΝ ΜΕΝ ΚΑΙ ΠΛΑΤΕΙΑ ΠΟΛΙΤΩΝ

Δ 4.17.1 Η ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΣΤΗΝ ΠΛΑΤΕΙΑ ΤΙΕΝ ΑΝ ΜΕΝ ΣΤΟ ΠΕΚΙΝΟ, 1989

Η εξέγερση της πλατείας Τιέν Αν Μεν κλείνει τις λαϊκές εξεγέρσεις εναντίον των καθεστώτων σοβιετικού τύπου και προμηνύει το κίνημα των πλατειών που θα συγκλονίσει, 22 χρόνια μετά, τον κόσμο.
Η πλατεία Τιέν Αν Μεν/της «Ουράνιας Γαλήνης», στην πρωτεύουσα της Κίνας το Πεκίνο, θεωρείται η μεγαλύτερη πλατεία του κόσμου. Το 1989 ένα μαζικό φοιτητικό κίνημα, το οποίο διεκδικούσε πολιτικές ελευθερίες και ανθρώπινα δικαιώματα, εγκαταστάθηκε στην Τιέν Αν Μεν, που αποτέλεσε το χωρικό κέντρο του αγώνα τους.

Το 1989 είναι ένα έτος σημαντικό για τις χώρες του λεγόμενου υπαρκτού σοσιαλισμού. Στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης υπήρξαν μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο μαζικές εξεγέρσεις και επαναστάσεις (Ανατολικό Βερολίνο 1953, Ουγγαρία 1956, Τσεχοσλοβακία 1968, Πολωνία 1980), που πνίγηκαν στο αίμα από τα τανκς του Συμφώνου της Βαρσοβίας. Τη 10ετία του 1980 δημιουργήθηκαν στο ανατολικό στρατόπεδο δημοκρατικά κινήματα, κυρίως γύρω από ομάδες διανοούμενων, που συμβάδισαν με το μεταρρυθμιστικό σχέδιο του Μιχαήλ Γκορμπατσόφ: οικονομία της αγοράς και πολιτικές ελευθερίες. Τα καθεστώτα άλλαξαν τελικά αναίμακτα, στην πραγματικότητα κατέρρευσαν βυθίζοντας αρχικά στο χάος πολλές από τις χώρες του πρώην ανατολικού μπλοκ.
Η Κίνα δεν ακολούθησε ανάλογο δρόμο, άλλωστε το Σοβιετικό και το Κινέζικο καθεστώς βρίσκονταν από το 1956 σε σύγκρουση. Είχε προσχωρήσει, ήδη από το θάνατο του Μάο, σε διαδικασία μεταρρυθμίσεων για την εγκαθίδρυση μιας καπιταλιστικής οικονομικής δομής με τη στήριξη του κόμματος και προϋπόθεση να μην υπάρξει αλλαγή του καθεστώτος, υπό τον Ντενγκ Χσιάο Πίνγκ. Ο τελευταίος αντιμετώπισε τα δημοκρατικά αιτήματα που προβλήθηκαν το 1985 με σκληρή καταστολή και θύμα τον Γενικό Γραμματέα του ΚΚΚ Χου Γιαομπάνγκ, που απομακρύνθηκε από τη θέση του. Ο θάνατός του στις 14 Απριλίου 1989 έδρασε καταλυτικά στη φοιτητική εξέγερση της πλατείας Τιεν Αν Μεν. Σύμφωνα με μια άποψη 13 χρόνια πριν στην ίδια πλατεία 200.000 άνθρωποι, γιορτάζοντας την «Ημέρα των Νεκρών», άφησαν στο χώρο επαναστατικά τετράστιχα και προχώρησαν σε διαδηλώσεις με έντονη κριτική προς τη σύζυγο του Μάο.
Η αστυνομία έκανε έρευνες και συνέλαβε εκατοντάδες από τους ποιητές, μεταξύ αυτών και τον μαθητή Ουάνγκ Γιουν-Τάο, που έγραψε το πιο δημοφιλές από τα ποιήματα τα οποία διασώθηκαν, κυκλοφόρησαν παράνομα από χέρι σε χέρι και έμειναν στην ιστορία ως ποιήματα της Τιέν Αν Μεν. Το 1989 η απάντηση του Κινέζικου καθεστώτος στην κατάληψη της πλατείας και τις διαδηλώσεις ήταν δολοφονική.
Είχαν περάσει 6 εβδομάδες από την πρώτη μέρα που οι φοιτητές είχαν καταλάβει την Τιέν Αν Μεν. Το γραφειοκρατικό "κομμουνιστικό" καθεστώς είχε δείξει μια πρωτόγνωρη, για τα δεδομένα του, ανοχή. Πλέον οι φοιτητές δεν έχουν απέναντί τους έναν μεταρρυθμιστή, αλλά ένα σκληρό καθεστώς που χαρακτηρίζει την εξέγερσή τους ως "αντεπαναστατική αναταραχή". Στις 20 Μαΐου κηρύχθηκε στρατιωτικός νόμος. Το απόγευμα της 3ης Ιουνίου εκδίδεται ανακοίνωση που ζητά από τους πολίτες να παραμείνουν στα σπίτια τους και τους ενημερώνει ότι μια ομάδα αντεπαναστατών έχει εξεγερθεί στο κέντρο του Πεκίνου.
Τα μεσάνυχτα, 3 και 4 Ιουνίου του 1989 δίνεται η διαταγή για επέμβαση του στρατού με τάνκς. Οι φοιτητές πιασμένοι σε αλυσίδες τραγουδούν τον ύμνο της “Τρίτης Διεθνούς” μπροστά από φλεγόμενα λεωφορεία και αυτοκίνητα που έχουν στηθεί για οδοφράγματα. Ο δημοσιογράφος Richard Roth του CBS βρίσκεται στον αέρα: “Ακούτε τους πυροβολισμούς! Πρέπει να φύγουμε από εδώ! Επιτίθενται και σε μας!”. “Θα φύγω, θα φύγω!”, φωνάζει σε ένα στρατιώτη. Οι ριπές διέκοψαν τη σύνδεση. Η επέμβαση μόλις είχε αρχίσει. Οι σκηνές φρίκης που θα ακολουθήσουν θα στιγματίσουν για πάντα το καθεστώς της Κίνας και θα συγκλονίσουν την ανθρωπότητα. Ο στρατός ρίχνει προς όλες τις κατευθύνσεις προκαλώντας το χάος. Κάποιοι διαδηλωτές οπλισμένοι με ό,τι βρίσκουν μπροστά τους πέτρες, ξύλα, σίδερα προσπαθούν να απαντήσουν, άλλοι τρέχουν να σωθούν και οι υπόλοιποι με αυτοσχέδια φορεία μαζεύουν τα πρώτα θύματα της τραγωδίας. Χιλιάδες θα συλληφθούν, ενώ άγνωστος παραμένει ο αριθμός των νεκρών. Ο Ερυθρός Σταυρός της Κίνας κάνει λόγο για 2.400 νεκρούς, οι φοιτητές για 3000. Το καθεστώς αναφέρει 241. Εκείνο το βράδυ τα όνειρα των φοιτητών για εκδημοκρατισμό κατέρρευσαν μπροστά στο αδιαπέραστο στρατιωτικό τείχος του καθεστώτος.
Μετά την καταστολή των διαδηλώσεων, πολλά μέλη του Κόμματος που υποστήριξαν τους διαμαρτυρόμενους φοιτητές απομακρύνθηκαν από τις θέσεις τους και τέθηκαν σε κατ’ οίκον περιορισμό, με πιο χαρακτηριστική περίπτωση τον γενικό γραμματέα του Κ.Κ.Κ. Ζάο Ζιγιάνγκ.

Πηγή: Βικιπαίδεια
Άρθρα: Η Σφαγή της Πλατείας Τιέν Αν Μεν https://www.sansimera.gr/articles/1246
Θέλουν λήθη για την Τιέν Αν Μεν, εφημερίδα Ελευθεροτυπία, 3-6-2009
Η νύχτα που η Τιέν Αν Μεν βάφτηκε κόκκινη https://tvxs.gr/news,

















Δ 4.17.2 ΧΟΝΓΚ ΚΟΝΓΚ: Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΟΜΠΡΕΛΑΣ, 2011




Στον απόηχο των παγκόσμιων εξεγέρσεων των πλατειών τα έτη 2011-12 ξέσπασε στο τέλος του Ιουνίου 2014 ένα μαζικό κίνημα για την αυτονομία στο Χονγκ Κονγκ από την Κίνα. Όταν το Χονγκ Κονγκ μεταβιβάστηκε το 1997 από τη Βρετανία στην Κίνα, συμφωνήθηκε η συγκεκριμένη περιφέρεια να διατηρήσει το καπιταλιστικό της σύστημα, μεγαλύτερη αυτονομία, σχετική νομική ανεξαρτησία και ελευθερία έκφρασης. Για τις πρώτες, όμως, ελεύθερες εκλογές που επρόκειτο να διεξαχθούν το 2017, η Κίνα ανακοίνωσε προκαταβολικά τη λίστα υποψηφίων ώστε να ελέγξει τη διαδικασία και το αποτέλεσμα.

Η ενέργεια αυτή πυροδότησε μαζικές διαμαρτυρίες. Πρωτοστάτησαν οι μαθητές και οι φοιτητές με αποχή από τα μαθήματα. Το καθεστώς απάντησε με σκληρή καταστολή που πυροδότησε τη μαζική συμμετοχή στις κινητοποιήσεις. Ο λαός του Χονγκ Κονγκ βγήκε στους δρόμους. Η Γενική Συνομοσπονδία των Εργαζομένων κήρυξε γενική απεργία. Υπολογίζεται ότι στη συγκέντρωση στο Αμιράλντι στις 28/9 οι διαδηλωτές έφτασαν τις 120.000. Κεντρικό σημείο της εξέγερσης, που ονομάστηκε "*επανάσταση της ομπρέλας*" από τη μαζική χρήση ομπρελών για την προστασία από τα δακρυγόνα, ήταν κι εδώ η Πλατεία Πολιτών.

Όπως και στις περισσότερες εξεγέρσεις των πλατειών το κίνημα κατεστάλη βίαια, ενώ μέλη του οδηγήθηκαν σε φυλάκιση και δίκες, πολλές των οποίων εκκρεμούσαν ακόμα το 2017. Ο 20χρονος Τζόσουα Γουόνγκ, που μαζί με άλλους δύο ηγέτες του κινήματος δεν κέρδισαν την αποφυλάκιση, δήλωσε οδηγούμενες στις φυλακές «Μόλις με καταδίκασαν σε φυλάκιση έξι μηνών, τον Νέιθαν σε οκτώ και τον Άλεξ σε έξι. Μπορούν να "φιμώσουν" τις διαδηλώσεις, μπορούν να μας απομακρύνουν από το νομοθετικό σώμα, μπορούν να "κλειδώσουν" τα κορμιά μας, όμως δεν μπορούν να φυλακίσουν το μυαλό μας. Τα λέμε σύντομα».







Πηγές

Κυρούσης Ηλίας *Χονγκ Κονγκ: Η «επανάσταση της ομπρέλας» συγκλονίζει το κινέζικο καθεστώς*, 15/10/2014
Χονγκ Κονγκ: Στη φυλακή οι ηγέτες του «κινήματος της ομπρέλας», Newsroom, CNN Greece, 17 /8/ 2017

Δ.4.18 ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ OCCUPY ΣΤΙΣ ΗΠΑ
ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΔΙΑΛΟΓΟ ΤΟΥ ΤΣΟΜΣΚΙ ΜΕ ΤΟΥΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΣ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ

Occupy. Reflections on Class War, Rebellion, and Solidarity, 2012, 2013
Noam Chomsky, Occupy. Σκέψεις πάνω στην ταξική πάλη, στην επανάσταση και στην αλληλεγγύη, μτφρ. Χαλμούκου Κατερίνα, εκδ. Κέδρος, 2015.



Ο Νόαμ Τσόμσκι, διακεκριμένος επιστήμονας στον τομέα της γλωσσολογίας, καθηγητής στο MIT, κριτικός διανοούμενος, πολιτικός ακτιβιστής και συγγραφέας, στήριξε από την πρώτη στιγμή το κίνημα των καταλήψεων Occupy. Το 2012 κυκλοφόρησε ένα μικρό βιβλίο με τίτλο: Occupy. Σκέψεις πάνω στην ταξική πάλη, στην επανάσταση και στην αλληλεγγύη, που εκδόθηκε στα ελληνικά το 2015 από τις εκδόσεις Κέδρος.
Μέσα από μια σειρά ομιλιών και συνεντεύξεων του Νόαμ Τσόμσκι γίνεται αποτίμηση του κινήματος Occupy, παρουσιάζονται βασικά κοινωνικά και πολιτικά επίδικα που χαρακτηρίζουν τις ΗΠΑ και επισημαίνονται κατευθύνσεις/δυνατότητες παρεμβάσεων. Τις θέσεις που εκφράζει ο Τσόμσκι στο βιβλίο του θα παρουσιάσουμε συνοπτικά και κατά θεματολογικές ενότητες.

Ομιλία στο Occupy Βοστόνης, Πλατεία Ντιούι, 22/10/2011.
Συνέντευξη στον Έντουρντ Ρατζιβιλόφσκι, MIT, 6/1/2012
Τηλεδιάσκεψη του Inter Occupy με τους Νόαμ Τσόμσκι, Μικάλ Καμίλ, Ίαν Εσκουέλα, 31/1/2012
Ομιλία στο Πανεπιστήμιο Μέριλαντ 27/1/2013
Συνέντευξη στο Air Occupy 11/12/2012
Συνέντευξη στην εφημερίδα The Occupied Times of London, Φεβρουάριος 2013
Συνέντευξη στην Κριλ Στιλ, Κέϊμπριτζ, 2/3/2013
Συνέντευξη στο Free Speech Radio News,2/5/2013

Όταν δίνονταν οι συνεντεύξεις και οι ομιλίες του Τσόμσκι είχε ήδη εκδηλωθεί η (αναπόφευκτη) καταστολή, με συντονισμένη επιχείρηση σ' όλη τη χώρα. Σε κάποιες περιοχές η καταστολή ήταν σκληρή, σε κάποιες άλλες λιγότερο, αλλά παρατηρήθηκε μια ύφεση του κινήματος. Ορισμένες καταλήψεις τερματίστηκαν, άλλες άλλαξαν μορφή.
Όπως αναφέρεται στο προοίμιο του «Occupy» το βιβλίο αφιερώνεται «*στα 7.762 άτομα που έχουν συλληφθεί μέχρι σήμερα κατά τις δράσεις του κινήματος, από τους 80 πρώτους που συνελήφθησαν κατά τη διάρκεια πορείας στην πόλη της Νέας Υόρκης στις 24 Σεπτεμβρίου 2011 μέχρι τους 2 ανθρώπους που συνελήφθησαν στις 15 Ιουνίου 2013, όταν η Αστυνομία του Σαν Φρανσίσκο πραγματοποίησε έφοδο στην υπαίθρια κατάληψη «Liberate the Land» (Ελευθερώστε τη Γη), έξω από το πρώην Αγρόκτημα Χέιζ Βάλι, το οποίο οι διαδηλωτές είχαν καταλάβει επί εβδομάδες*».

ΜΝΗΜΗ ΧΑΟΥΑΡΝΤ ΖΙΝ

Σταθερά ο Νόαμ Τσόμσκι, όπως και όλη η εξεγερμένη Αμερική, συνομιλεί με τον Χάουαρντ Ζιν ο οποίος απεβίωσε το 2010 αλλά η σκέψη και η δράση του ελεύθερου αυτού ανθρώπου, διανοούμενου και ανυποχώρητου αγωνιστή, άφησαν βαθιά σφραγίδα στα μεταπολεμικά κινήματα και τις εξεγέρσεις στις ΗΠΑ.
Λέει ο Νόαμ Τσόμσκι αναφερόμενος στην παράδοση του Χάουαρντ Ζιν
Ορισμένοι ίσως πουν: *«και τι περιμένεις ότι θα γίνει;».*
Η απάντηση είναι ότι περιμένουμε πολλά.
Ο κόσμος λέει: «Μήπως πετάς στα σύννεφα;».
Και η απάντηση είναι: «Ναι, πετάμε στα σύννεφα».
Τα θέλουμε όλα. Θέλουμε έναν ειρηνικό κόσμο. Θέλουμε έναν κόσμο ισότητας, Δεν θέλουμε πόλεμο, Δεν θέλουμε καπιταλισμό. Θέλουμε μια αξιοπρεπή κοινωνία.

Το διαχρονικό αριστούργημα του Χάουαρντ Ζιν A People's *History of the United States* άλλαξε όλη την αντίληψη για την ιστορία ενώ το έργο του *Voices of the People's History* μετέφερε, όπως λέει ο Τσόμσκι, στο ευρύ κοινό τα πραγματικά λόγια εκείνων των ξεχασμένων και παραγκωνισμένων ανθρώπων που έχουν διαδραματίσει ιδιαιτέρως σημαντικό ρόλο στη δημιουργία ενός καλύτερου κόσμου.

ΕΙΜΑΣΤΕ ΠΟΛΙΤΕΣ

Δεν πρέπει να βλέπουμε τον κόσμο με τα μάτια των πολιτικών και να λέμε: «Πρέπει να συμβιβαστούμε, πρέπει να το κάνουμε αυτό για πολιτικούς λόγους». Όχι, πρέπει να λέμε θαρρετά την άποψή μας.
Στην ίδια θέση είχαν βρεθεί οι υπέρμαχοι της κατάργησης της δουλείας πριν από τον Εμφύλιο, και ο κόσμος τούς έλεγε: «Πρέπει να δείτε τα πράγματα και από την πλευρά του Λίνκολν». Ο Λίνκολν δεν έθετε ως βασική του προτεραιότητα την κατάργηση της δουλείας. Όμως το κίνημα κατά της δουλείας διαφωνούσε ως προς αυτό και τα μέλη του έλεγαν: «Δεν πρόκειται να έρθουμε στη θέση του Λίνκολν. Θα εκφράζουμε τις απόψεις μας, τόσο δυνατά μάλιστα που ο Λίνκολν θα αναγκαστεί να μας ακούσει».
Και έτσι το κίνημα κατά της δουλείας απέκτησε τελικά τέτοιον όγκο και τόση δύναμη, ώστε ο Λίνκολν αναγκάστηκε να το ακούσει. Να πώς φτάσαμε στη Διακήρυξη της Χειραφέτησης και στην ψήφιση της 13ης, της 14ης και της 15ης Τροπολογίας.
Έτσι προχωρούμε σε αυτή τη χώρα σε όλη τη διάρκεια της ιστορίας μας. Αν έχει σημειωθεί κάποια πρόοδος, αν έχουν τερματιστεί οποιουδήποτε είδους αδικίες, είναι επειδή οι άνθρωποι ενέργησαν ως πολίτες και όχι ως πολιτικοί. Δεν αρκέστηκαν στην γκρίνια. Εργάστηκαν, ανέλαβαν δράση, οργανώθηκαν, εξεγέρθηκαν, όπου ήταν απαραίτητο, προκειμένου να ελκύσουν την προσοχή όσων κατείχαν την εξουσία. Και αυτό πρέπει να κάνουμε και τώρα.

Χάουαρντ Ζιν

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΗΠΑ ΤΟΤΕ ΚΑΙ ΤΩΡΑ

Δεκαετία του 1930 μετά το μεγάλο οικονομικό κραχ. Παρά το ότι η κατάσταση ήταν πολύ χειρότερη από τη σημερινή, υπήρχαν ελπίδες διεξόδου. Είχαν αρχίσει να τίθενται σε ισχύ οι νόμοι του New Deal, ως αποτέλεσμα της λαϊκής πίεσης. Υπήρχαν μαχητικά και οργανωμένα συνδικάτα με κυριότερο την Ομοσπονδία Βιομηχανικών Συνδικάτων - CIO. Τότε πραγματοποιούνται οι καθιστικές απεργίες που προκαλούν τρόμο στον επιχειρηματικό κόσμο γιατί είναι ένα μόλις βήμα πριν την κατάληψη του εργοστασίου και την ανάληψη της διεύθυνσής του από τους εργαζόμενους. Αυτή την ιστορική αναλογία καθιστικών απεργιών και Occupy επικαλείται ο Τσόμσκι, ο οποίος υποστηρίζει τη διάχυση πρακτικών λειτουργίας των εργοστασίων/επιχειρήσεων, που κλείνουν ή μεταφέρονται αλλού, από τους εργαζόμενους. Προτείνει την επέκταση του Occupy στις επιχειρήσεις.
Οι δεκαετίες του 1950 και 1960, που υπήρξαν δεκαετίες αφύπνισης/εξεγέρσεων του μαύρου πληθυσμού και των λευκών λαϊκών τάξεων της Αμερικής, ήταν επίσης δεκαετίες αλματώδους, βιώσιμης ανάπτυξης, η οποία συνοδευόταν από εισοδηματική ισότητα. Στο διάστημα αυτό οι τράπεζες ήταν τράπεζες, ανακύκλωναν στην πραγματική κρατικοκαπιταλιστική οικονομία τα αχρησιμοποίητα κεφάλαια.

Από το 1970 και μετά σημειώνονται ξαφνικές και απότομες αλλαγές: αποβιομηχάνιση, μεταφορά της παραγωγής σε άλλες χώρες και στροφή στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, τα οποία αναπτύσσονται ραγδαία - ο πλούτος συγκεντρώνεται σταδιακά στον χρηματοπιστωτικό τομέα. Προωθούνται από τα νομοθετικά δικομματικά σώματα νέες δημοσιονομικές πολιτικές, αλλαγές στη φορολογία, νέοι κανόνες εταιρικής διακυβέρνησης, απορρύθμιση της οικονομίας. Τεράστιος πλούτος συσσωρεύεται στο 1% του πληθυσμού. Οι πολλοί προσπαθούν να τα βγάλουν πέρα με τη διεύρυνση του ωραρίου εργασίας, τον δανεισμό με υψηλά επιτόκια και την αξιοποίηση της ανατίμησης των περιουσιακών τους στοιχείων. Για τα ωφελημένα ανώτερα κοινωνικά στρώματα και το οικονομικό σύστημα το πρόβλημα της οικονομίας είναι το έλλειμμα. Για τους απλούς ανθρώπους το πρόβλημα είναι η *ανεργία*. Όμως υπάρχει επιτροπή για το έλλειμμα, αλλά όχι για την ανεργία και η κρατική προπαγάνδα βομβαρδίζει καθημερινά τον κόσμο για τους κινδύνους του ελλείμματος.

«Πλουτονομία» είναι ο όρος ο οποίος προσδιορίζει τον ασύδοτο πλουτισμό, τον αμύθητο πλούτο του ανώτερου 1% του πληθυσμού που συσσωρεύεται μέσα από τον απόλυτο έλεγχο των οικονομικών αποφάσεων και τη γενικευμένη διαφθορά επιχειρήσεων, τραπεζών και πολιτικού προσωπικού. Στα «επιτεύγματα» αυτής της πολλαπλά καταστροφικής και ενδεχομένως αυτοκαταστροφικής οικονομικής πολιτικής οφείλεται αυτό που ο Άλαν Γκρίνσπαν αποκαλούσε *«αυξανόμενη εργασιακή ανασφάλεια»*. Το *«πρεκαριάτο»* βρίσκεται σε εξαιρετικά δυσμενή θέση, εργάζεται επισφαλώς και δεν έχει εργασιακά και συνδικαλιστικά δικαιώματα.

Ένα σημαντικό ζήτημα που καθορίζει τον έλεγχο της οικονομίας από τις εταιρείες και συζητήθηκε στο πλαίσιο του Occupy είναι η αντιμετώπιση των εταιρειών ως φυσικών προσώπων ή ατόμων. Το Σύνταγμα αναφέρει ότι κανένα άτομο δεν μπορεί να στερηθεί τα δικαιώματά του χωρίς τη δέουσα νομική διαδικασία. Αυτό που συνέβη στην πράξη είχε δύο όψεις. Από τη μία υπήρχαν πολλά πλάσματα που δεν θεωρούνταν «άτομα»- αυτόχθονες, σκλάβοι, οι γυναίκες επίσης ήταν άτομα δεύτερης κατηγορίας. Αυτά τα άτομα αναβαθμίστηκαν μετά τον Εμφύλιο Πόλεμο, τουλάχιστον θεωρητικά, σε κανονικούς ανθρώπους. Όμως νέες κατηγορίες προστίθενται: μαύροι, ισπανόφωνοι, παράτυποι μετανάστες, το πρεκαριάτο. Ταυτοχρόνως, με τις παραπάνω εξαιρέσεις η έννοια του φυσικού προσώπου διευρύνθηκε ώστε να περιλαμβάνει τις εταιρικές οντότητες, οι οποίες έχουν πλέον πολύ περισσότερα δικαιώματα από κάθε ανθρώπινη ύπαρξη, δικαιώματα που τους παραχωρηθήκαν με εμπορικές συμφωνίες και άλλα μέσα.

Η συγκέντρωση πλούτου στον χρηματοοικονομικό τομέα οδήγησε στη συγκέντρωση σ' αυτόν τεράστιας πολιτικής δύναμης, η οποία χρησιμοποιήθηκε για τη θέσπιση νόμων που διαιωνίζουν τον φαύλο κύκλο και οδηγούν σε σοβαρές απορρυθμίσεις. Στις δεκαετίες 1950 και 1960 η ρύθμιση του τραπεζικού τομέα απέτρεπε αυτές τις κρίσεις. Δεν έσκασε καμία μεγάλη φούσκα. Από τη δεκαετία του 1980 άρχισαν να ξεσπούν χρηματοοικονομικές κρίσεις και να δημιουργούνται φούσκες - αρκετές επί Ρέϊγκαν και με τη λήξη της θητείας Κλίντον μια τεράστια τεχνολογική φούσκα. Σχετικά με τις τιμές των ακινήτων αυτές άρχισαν να εκτοξεύονται σε δυσθεώρητα ύψη χωρίς κάποια θεμελιώδη αιτία. Σε ένα μεγάλο μέρος της αυτή η αύξηση ήταν κατά βάση προϊόν ληστείας: ενυπόθηκα δάνεια αυξημένου κινδύνου και περίπλοκοι μηχανισμοί με τους οποίους οι τράπεζες «έσπαγαν» τα δάνεια σε μικρότερα τμήματα, ώστε να μοιράζεται η ευθύνη όταν γίνονται μη βιώσιμα, καθώς και περίεργα παράγωγα και άλλα χρηματοοικονομικά εργαλεία.

Όλ' αυτά απογείωσαν τις τιμές, δημιουργώντας μια τεράστια φούσκα που ήταν προφανές ότι κάποια στιγμή θα σκάσει. Αυτά όλα απέκρυψε η Ομοσπονδιακή Τράπεζα, στα πρακτικά των συνεδριάσεων της οποίας το 2006 δεν περιλαμβάνεται καμία φούσκα. Το σύστημα κατέρρευσε και χάθηκαν 3 τρις δολάρια. Ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού έχασε ότι είχε και δεν είχε. Η καθαρή θέση των Αφροαμερικανών και πολλών άλλων ουσιαστικά μηδενίστηκε. Τέτοιου είδους καταστροφές θα εξακολουθήσουν όσο θα υπάρχουν μη ρυθμιζόμενες αγορές κεφαλαίων που απολαμβάνουν την προστασία του κράτους. Μια επιχείρηση είναι «πολύ μεγάλη για να πτωχεύσει» (too big to fail) έτσι τα χρέη της αναλαμβάνουν οι φορολογούμενοι. Αντίθετα το 99% δεν έχει καμία οδό διαφυγής από την καταστροφή και καμία πιθανότητα διάσωσης από το κράτος.

Εδώ και τριάντα χρόνια ταξικού πολέμου στις ΗΠΑ έχουν γίνει από την κυρίαρχη τάξη βασικές επιλογές. Το Ινστιτούτο Οικονομικής Πολιτικής εξέδωσε ένα μικρό βιβλίο με τίτλο: *Προσχεδιασμένη αποτυχία: Τι κρύβεται πίσω από τη διαλυμένη οικονομία της Αμερικής*. Ο όρος «προσχεδιασμένη» αποδίδει τη σημερινή κατάσταση όχι σε φυσικούς νόμους αλλά σε επιλογές των πλουσίων και ισχυρών με στόχο μια κοινωνία που θ' ανταποκρίνεται στις δικές τους ανάγκες. Αυτό συμβαίνει αυτή την

περίοδο και στην Ευρώπη. Παράδειγμα η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα: οι πολιτικές που εφαρμόζει - βασικά η επιβολή λιτότητας σε περίοδο ύφεσης - σίγουρα θα επιδεινώσουν την κατάσταση.
Το κίνημα Occupy ανέδειξε ότι οι ανισότητες στις ΗΠΑ έχουν αυξηθεί σε τεράστιο βαθμό. Το ίδρυμα Pew δημοσιοποίησε μία από τις ετήσιες δημοσκοπήσεις του στην οποία ρωτούσε τους πολίτες ποια θεωρούν τη μεγαλύτερη πηγή έντασης και συγκρούσεων στην Αμερική. Στην κορυφή της λίστας βρέθηκε η εισοδηματική ανισότητα. Η σχετική έκθεση ξεκινά ως εξής: *«Το κίνημα Occupy Wall Street δεν έχει κάνει κατάληψη μόνο στη Γουόλ Στριτ, αφού το ζήτημα της ταξικής διαμάχης καταλαμβάνει ένα όλο και μεγαλύτερο μέρος της συνείδησης του έθνους…Σε δείγμα 2048 ενηλίκων το 66% θεωρούν ότι υφίστανται «πολύ έντονες» ή «έντονες» συγκρούσεις ανάμεσα σε πλούσιους και φτωχούς - μια αύξηση της τάξης του 19% σε σχέση με το 2009».*
Οι δραματικές ανισότητες αποτυπώνονται στον πολύ χαμηλό βαθμό ανάπτυξης του κοινωνικού κράτους - παιδεία, υγεία, ασφάλιση - που αφήνει έξω μεγάλες κατηγορίες πληθυσμού. Οι κοινωνικές πολιτικές σταθερά συρρικνώνονται. Για παράδειγμα, τη δεκαετία του 1950 οι ΗΠΑ δεν ήταν πλούσιες όσο σήμερα, όμως είχαν ουσιαστικά δωρεάν παιδεία, αν και με εξαιρέσεις. Το σύστημα υγειονομικής περίθαλψης των ΗΠΑ αποτελεί πραγματικό σκάνδαλο διεθνών διαστάσεων. Το κατά κεφαλήν κόστος του είναι διπλάσιο από εκείνο συγκρίσιμων χωρών ενώ τα αποτελέσματά του είναι από τα χειρότερα και χιλιάδες άνθρωποι μένουν ανασφάλιστοι. Η μεγάλη πλειοψηφία του κόσμου επιθυμεί ένα σύστημα αντίστοιχο με άλλων αναπτυγμένων χωρών αλλά αυτό προσκρούει στην ισχύ των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων τα οποία αντιδρούν. Η τεράστια ανισοκατανομή του παραγόμενου πλούτου και η αποστέρηση βασικών κοινωνικών αγαθών από μια μεγάλη πλειοψηφία συνδέεται και με το παράλογο στρατιωτικό σύστημα που δεν έχει αμυντικό χαρακτήρα και οι δαπάνες του ισοδυναμούν σχεδόν με το σύνολο των στρατιωτικών δαπανών του υπόλοιπου κόσμου.

ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ OCCUPY ΚΑΙ ΤΑ ΑΛΛΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ

Λειτουργώντας σε διάφορα επίπεδα το Occupy ανέδειξε τις τεράστιες εισοδηματικές ανισότητες και την υφαρπαγή του παραγόμενου πλούτου στις ΗΠΑ από ένα μικρό ποσοστό -1%, αποτέλεσμα του ταξικού πολέμου που διαρκεί και της τεράστιας ισχύος η οποία συσσωρεύεται σ' αυτό το ανώτερο εισοδηματικά στρώμα, με τη συνέργεια του δικομματικού πολιτικού συστήματος.
Ο Τσόμσκι θεωρεί ότι το κίνημα αυτό θα πρέπει να εκληφθεί ως απάντηση, ουσιαστικά ως η πρώτη μαζική, λαϊκή αντίδραση σ' έναν πραγματικά οδυνηρό ταξικό πόλεμο, ο οποίος κρατά περίπου τριάντα χρόνια και έχει διαμορφώσει ένα κοινωνικό, οικονομικό και πολιτικό πλαίσιο που συνθλίβει τη δημοκρατία. Το κίνημα Occupy ανταποκρίνεται στην παρότρυνση του Χάουαρντ Ζιν που έλεγε να εστιάσουμε την προσοχή μας *«στις αμέτρητες μικρές πράξεις των απλών ανθρώπων»*, οι οποίες αποτελούν προϋπόθεση για «εκείνες τις μεγάλες στιγμές» που τελικά περνούν στην ιστορία. Ο Τσόμσκι επισημαίνει ότι με το Occupy γινόμαστε μάρτυρες «αμέτρητων μικρών πράξεων απλών ανθρώπων» οι οποίοι εξεγείρονται.
Όπως αναφέρουν στην τηλεδιάσκεψη του Inter Occupy με τους Νόαμ Τσόμσκι, Μικάλ Καμίλ και Ίαν Εσκουέλα τα μέλη του κινήματος, το Occupy έχει 3 βασικούς στόχους στη δεύτερη φάση της ανάπτυξής του:
1) *να «κατακτήσουμε» ευρύτερες μάζες μεταβαίνοντας από τα αντίσκηνα της διαμαρτυρίας στις καρδιές και στο μυαλό των μαζών 2) να αποτρέψουμε την καταστολή του κινήματος, προστατεύοντας το δικαίωμα τον 99% των πολιτών να συναθροίζονται ελεύθερα και να εκφράζονται χωρίς να φοβούνται κάποια βίαιη επίθεση και 3) να θέσουμε τέλος στην αντιμετώπιση των εταιριών ως φυσικών προσώπων. Οι τρεις αυτοί στόχοι είναι αλληλένδετοι και αλληλοεπικαλύπτονται.*
Στην κοινωνία των ΗΠΑ η οικονομική ένδεια είχε σπείρει την απελπισία, πολύ περισσότερο που δεν υπήρχαν συλλογικοί κοινωνικοί δεσμοί. Ο Τσόμσκι θεωρεί ότι *«η πιο συναρπαστική ίσως πτυχή του κινήματος Occupy είναι, από πολλές απόψεις, η δημιουργία ενώσεων, δεσμών, διασυνδέσεων και δικτύων παντού - είτε πρόκειται για κάποια συλλογική κουζίνα είτε για κάτι άλλο».* Επί 150 χρόνια καταβάλλεται προσπάθεια να επιβληθεί το «νέο πνεύμα της εποχής» στο λαό, που σημαίνει «απόκτησε πλούτο και ξέχνα τους άλλους εκτός απ' τον εαυτό σου». Ένα βασικό επίτευγμα του Occupy είναι η δημιουργία πραγματικών κοινοτήτων που λειτουργούν στη βάση της αλληλοϋποστήριξης, δηλαδή της δημοκρατικής ανταλλαγής απόψεων, της φροντίδας για τον συνάνθρωπο. Η διαδικασία αυτή είναι σημαντική σε μια κοινωνία όπου οι άνθρωποι ζουν συνήθως πολύ απομονωμένοι, όπου οι γειτονιές

είναι ρημαγμένες και οι κοινοτικές δομές έχουν αποσαρθρωθεί. Η συμμετοχή των απλών ανθρώπων είναι αναγκαία. Πρέπει το κίνημα να γίνει κομμάτι της ζωής τους, να νοιώθουν ότι μπορούν να κάνουν κάτι γι' αυτό. Το σύνθημα Occupy the Hood (Καταλάβατε τη Γειτονιά) παραπέμπει στις παραπάνω διαπιστώσεις και ανάγκες επικοινωνίας και συμμετοχής.

Το Occupy, λέει ο Τσόμσκι, επαναδημιούργησε αυτό το σύστημα αλληλοϋποστήριξης που έλειπε από την κοινωνία. Για παράδειγμα υπήρχε αντίθεση ανάμεσα στους φτωχούς ανασφάλιστους και τους εργαζόμενους σε τομείς που είχαν καταφέρει με τις εισφορές τους να δημιουργήσουν ένα σύστημα ασφάλισης. Τέτοιες αντιθέσεις αντιμετωπίζονται με την αντι-προπαγάνδα κατά του συστήματος «διαίρει και βασίλευε» και με την προβολή ενοποιητικών στόχων: για παράδειγμα δεν είμαστε όλοι εργάτες αλλά είμαστε όλοι οφειλέτες. Το Strike Debt (Διαγραφή Χρέους) είναι ένα παράδειγμα ενοποιητικής βάσης της μεγάλης πλειοψηφίας.

Ο Τσόμσκι ανακαλεί τις παραδόσεις ιστορικών κινημάτων που κέρδισαν νίκες και επέβαλαν δικαιώματα. Θεωρεί καθοριστικής σημασίας την ανασυγκρότηση του εργατικού κινήματος. *«Μόνο αν ξαναζωντανέψει το εργατικό κίνημα στα πρότυπα της δεκαετίας του 1930 θα είναι δυνατόν να δημιουργηθεί ένα πραγματικά μαζικό λαϊκό κίνημα που θα φέρει επιτυχίες και αυτή τη στιγμή το εργατικό κίνημα δέχεται επίθεση».*

Σε δύο ιστορικές στιγμές - στο δεύτερο μισό του 19ου αιώνα και στη δεκαετία του 1930 - η μαζικοποίηση του εργατικού κινήματος ήταν καταλύτης ενός ευρύτερου κοινωνικού κινήματος. Αναπτύχθηκαν αρκετά πολύ μεγάλα και μαχητικά λαϊκά κινήματα με ραχοκοκαλιά τους εργάτες, παλαιότερα τους αγρότες. Το μεγαλύτερο λαϊκό δημοκρατικό και ριζοσπαστικό κίνημα στην αμερικανική ιστορία ήταν το Λαϊκιστικό, που είχε ως πυρήνα τη Συμμαχία των Αγροτών (Farmers' Alliance) και τους Ιππότες της Εργασίας (Knights of Labor), μια ισχυρή εργατική οργάνωση. Η Συμμαχία των Αγροτών είχε την έδρα της στο Τέξας, που ήταν το κάστρο του ριζοσπαστικού αγροτικού ακτιβισμού. Από αυτό και μόνο καταλαβαίνει κανείς πόσο έχει αλλάξει ο κόσμος. Η συμμαχία αυτή διχάστηκε για φυλετικούς λόγους και συνεθλίβη από την εξουσία. Το εργατικό κίνημα τη δεκαετία του 1920 είχε σβήσει ουσιαστικά, όμως τη δεκαετία του 1930 σημειώθηκε έντονη αναζωπύρωση. Και είναι ο βασικός παράγοντας που οδήγησε στην ψήφιση των νόμων του New Deal, συμβάλλοντας επίσης καθοριστικά στη μεγάλη οικονομική ανάπτυξη των δεκαετιών του 1950 και του Ι960. Έβαλε επιπλέον τα θεμέλια για τις επιτυχίες της δεκαετίας 1960.

Ο Τσόμσκι θεωρεί εξαιρετικά σημαντικό τον εργατικό έλεγχο και τη διαχείριση των επιχειρήσεων από τους ίδιους τους εργαζόμενους. Εστιάζει σε παράδειγμα και δυνατότητες, προτρέπει στις μορφές καθιστικής διαμαρτυρίας μέσα στα εργοστάσια. Αναφέρεται στην πολιτική Ομπάμα που ουσιαστικά εθνικοποίησε και αναδιάρθρωσε την αυτοκινητοβιομηχανία για να την παραδώσει όχι στους παλιούς ιδιοκτήτες αλλά στην κοινωνική τάξη στην οποία αυτοί ανήκαν. Οι εργαζόμενοι ήταν σε θέση να διαχειριστούν την αυτοκινητοβιομηχανία - αυτή είναι η στρατηγική που προτείνει ο Τσόμσκι, προβάλλοντας σημερινά παραδείγματα λειτουργίας της εναλλακτικής προοπτικής. Αναφέρεται στον Γκαρ Αλπέροβιτς και το έργο του *America Beyond Capitalism*, που αποτελεί μια επισκόπηση των δράσεων στις οποίες μετέχει ο συγγραφέας σε μια προσπάθεια δημιουργίας αυτοδιαχειριζόμενων μονάδων, κυρίως στο Οχάιο.

Αναφέρεται, επίσης, ο Τσόμσκι σε μια μεγάλη προσπάθεια που είχε γίνει πριν τριάντα χρόνια, όταν η US Steel θέλησε να εκποιήσει και να κλείσει μία από τις μεγαλύτερες μονάδες της. Οι εργαζόμενοι σε συνεργασία με την κοινότητα προσφέρθηκαν να την αγοράσουν και να την διαχειριστούν οι ίδιοι. Η υπόθεση έφτασε στα δικαστήρια, δεν κέρδισαν, όμως η αποτυχία αυτή έδωσε το έναυσμα για άλλες προσπάθειες ώστε σήμερα να υπάρχει στην περιοχή ένα δίκτυο επιχειρήσεων στα χέρια εργαζομένων και κοινοτήτων που εξαπλώνεται συνεχώς.

Πλην του εργατικού και άλλα κοινωνικά κινήματα μεγάλης εμβέλειας και ανατρεπτικών αποτελεσμάτων χαρακτηρίζουν την ιστορία των ΗΠΑ. Πρωτ' απ' όλα το κίνημα για τα κοινωνικά και πολιτικά δικαιώματα του μαύρου πληθυσμού που απέκτησε εξαιρετικό δυναμισμό και μαζικότητα και επέφερε σοβαρές αλλαγές σπάζοντας τις θεσμικές διαχωριστικές γραμμές του ρατσισμού. Οι Καβαλάρηδες της Ελευθερίας (Freedom Riders) διέσχιζαν την Αμερική υλοποιώντας το όραμα του Μάρτιν Λούθερ Κίνγκ - I have a dream. Όπως λέει ο Τσόμσκι, το όνειρο αυτό που σκιαγράφησε λίγο πριν δολοφονηθεί αφορούσε στη δημιουργία ενός ευρύτερου κινήματος των φτωχών. Το αποκαλούμενο κίνημα ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι ένα κίνημα των φτωχών για τη διεκδίκηση όσων έχει ανάγκη και δικαιούται ο λαός - όπως η στέγη, η τροφή, η αξιοπρεπής εργασία κ.λπ.

Σημαντικό ήταν, επίσης, το γυναικείο κίνημα που ξεκίνησε από πολύ μικρές ομάδες ευαισθητοποίησης - ομάδες γυναικών οι οποίες συγκεντρώνονταν και συζητούσαν, αρχικά για να κατανοήσουν τον χαρακτήρα και τις μορφές της καταπίεσης. Το αντιπολεμικό κίνημα για να σταματήσει ο πόλεμος στο Βιετνάμ έγραψε ιστορία στις ΗΠΑ, μεταστρέφοντας μαζικά την κοινή γνώμη, όπως και το κίνημα εναντίον του πολέμου στο Ιράκ μερικές δεκαετίες αργότερα.

ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΑΙ Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΩΝ ΚΙΝΗΜΑΤΩΝ ΣΥΣΤΗΜΙΚΗ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΣ

Στις ελεύθερες χώρες, όπως η Αγγλία και οι ΗΠΑ, τον έλεγχο του πληθυσμού με τη βία αντικατέστησε η δημιουργία ενός εκτεταμένου συστήματος για τον έλεγχο πεποιθήσεων και συμπεριφορών, ώστε να καλλιεργούνται ο καταναλωτισμούς, η απάθεια και ο αποπροσανατολισμός από τις αιτίες των ζωτικών κοινωνικών προβλημάτων.
Το δικομματικό πολιτικό σύστημα είναι οχυρωμένο έναντι της λαϊκής βούλησης και συνδεδεμένο με το πολιτικό χρήμα. Ο λαός καλείται να κινητοποιηθεί κάθε τέσσερα χρόνια και μετά να παραμείνει αδρανής: στις ΗΠΑ, λέει ο Τσόμσκι, έχουμε φτάσει σ' ένα σημείο όπου, αν κάποιος θέλει μια θέση ευθύνης με αυξημένες εξουσίες, ακόμα και μέσα στο Κογκρέσο, θα πρέπει κυριολεκτικά να την αγοράσει. Τα μέλη του Κογκρέσου αναζητούν συνεχώς χρηματοδότηση από εταιρείες προκειμένου να καταλάβουν κάποια θέση. Φαίνεται καθαρά στις προεκλογικές εκστρατείες, που είναι φαιδρές.
Οι Ρεπουμπλικάνοι, συνεχίζει ο Τσόμσκι, συγκροτούνται σε ολιγομελείς ομάδες που διψούν για εξουσία και κέρδη ώστε δύσκολα μπορεί να θεωρηθούν πολιτικό κόμμα. Για να προσελκύσουν μάζες ψηφοφόρων κινητοποιούν ομάδες πληθυσμού που υπήρχαν πάντα αλλά δεν ήταν καλά οργανωμένες από πολιτική άποψη - θρησκευόμενους ευαγγελιστές, νατιβιστές που φοβούνται ότι θα χάσουν τα δικαιώματα και τη χώρα τους κ.α. Οι δημοκρατικοί είναι λίγο διαφορετικοί ως κόμμα και έχουν και διαφορετικούς ψηφοφόρους. Ακολουθούν, όμως, λίγο πολύ την ίδια πορεία με τους Ρεπουμπλικάνους. Οι σημερινοί κεντρώοι Δημοκρατικοί που ελέγχουν το κόμμα είναι οι μετριοπαθείς Ρεπουμπλικάνοι της προηγούμενης γενιάς. Θα προσπαθήσουν να οικειοποιηθούν τους ψηφοφόρους που τους ενδιαφέρουν, έχουν εγκαταλείψει τη λευκή εργατική τάξη, γεγονός που συνιστά πολύ θλιβερή εξέλιξη. Θα επιδιώξουν να κινητοποιήσουν ισπανόφωνους, μαύρους και προοδευτικούς και ν' ανοίξουν δίαυλο επικοινωνίας με το Occupy. Αν δεν υπάρχει ουσιαστική και συνεχής κοινωνική πίεση δεν πρόκειται να κάνουν τίποτε.
Σε κάθε περίπτωση η αποσύνδεση του χρήματος από την πολιτική αποτελεί για πολλά χρόνια ένα ιδιαίτερα κρίσιμο ζήτημα. Ένα ουσιαστικό βήμα αποτελεί ο τερματισμός της νομικής αντιμετώπισης των εταιριών ως φυσικών προσώπων, ζήτημα που το κίνημα Occupy συμπεριλαμβάνει στους βασικούς του στόχους.
Όσον αφορά τη μαζική προπαγάνδα του συστήματος, η συστημική πλύση εγκεφάλου έχει αποκτήσει απίστευτες διαστάσεις, λέει ο Τσόμσκι. Θεωρεί ότι από την εποχή της συγγραφής από κοινού με τον Έντουαρντ Χέρμαν του βιβλίου με τίτλο "*Manufacturing Consent"* (Κατασκευάζοντας Συναίνεση) δεν έχουν αλλάξει και πολλά πράγματα. Σήμερα υπάρχουν βέβαια τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και το Free Speech Radio, κυρίως όμως ο αντίλογος δημιουργείται από τις πρακτικές των κινημάτων, εν προκειμένω του Occupy, οι οποίες λειτουργούν ως μεσολαβητές ιδεών σε μια ευρεία κοινωνική βάση. Ο Τσόμσκι είναι πολύ επιφυλακτικός απέναντι στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Θεωρεί ότι προχειρολογώντας ευτελίζουν, κατά κάποιο τρόπο, τις σχέσεις των ανθρώπων, τους δίνουν ένα επιφανειακό χαρακτήρα και αυτό είναι αναπόφευκτο εξαιτίας της φύσης των μέσων. Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν πρέπει να τα χρησιμοποιούμε, αλλά πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι αυτά δεν υποκαθιστούν την κοινωνική επαφή, τη σοβαρή αλληλεπίδραση ούτε και τα μεγάλα μέσα ενημέρωσης. Μία από τις σημαντικότερες επιτυχίες του κινήματος Occupy είναι ότι έφερε τους ανθρώπους κοντά, σε επαφή πρόσωπο με πρόσωπο. Ο λαός μπορεί ν' αποκτήσει ένα ζωντανό σύστημα ενημέρωσης με πυρήνα τις κινητοποιήσεις, τις εθνοτικές ομάδες, τα εργατικά συνδικάτα κ.λπ.

ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ ΚΑΙ ΠΥΡΗΝΙΚΑ ΟΠΛΑ

Συζητάμε, λέει ο Τσόμσκι, στους συνομιλητές του κινήματος Occupy, για τα θέματα που απασχολούν τη χώρα μας αλλά πρέπει να εστιάσουμε σήμερα και σε μείζονα παγκόσμια προβλήματα. Για πρώτη

φορά στην ιστορία απειλείται ουσιαστικά η αξιοπρεπής επιβίωση του είδους. Πλησιάζουμε στο χείλος της περιβαλλοντικής καταστροφής. Εάν δεχόμαστε να συμπεριλαμβάνονται στην έννοια τη ανάπτυξης οι συνεχείς επιθέσεις στο φυσικό περιβάλλον που συντηρεί τη ζωή - όπως είναι για παράδειγμα οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου ή η καταστροφή της γεωργικής γης - αν αυτό θεωρούμε ότι είναι το νόημά της, τότε είμαστε σαν τα λέμινγκ που οδεύουν στο γκρεμό. Ανάπτυξη σημαίνει απλούστερη ζωή και πιο ανθρώπινες κοινότητες, υιοθέτηση ενός διαφορετικού τρόπου ζωής που δεν θα αποβλέπει στη συνεχή συσσώρευση καταναλωτικών αγαθών αλλά στην προαγωγή των σημαντικών αξιών μας. Ο Τσόμσκι υπενθυμίζει, επίσης, ότι από το 1945 επικρέμεται η απειλή του πυρηνικού πολέμου και των πυρηνικών όπλων που αποτελεί έναν άλλο τρόπο μαζικής καταστροφής του πλανήτη και των ανθρώπων.

Παραπομπή

Chomsky Noam, 2012: Occupy. Σκέψεις πάνω στην ταξική πάλη, στην επανάσταση και στην αλληλεγγύη, μτφρ. Χαλμούκου Κατερίνα, εκδ. Κέρδος, 2015

Ε. Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΞΕΓΕΡΣΕΙΣ ΤΩΝ ΦΤΩΧΩΝ

Στην παγκοσμιοποιημένη νεοφιλελεύθερη οικονομία το κεφάλαιο και οι αγορές επεκτείνονται διαρκώς και μεγάλες περιοχές του πλανήτη, οι οποίες παρέμεναν «έξω» ή στις παρυφές του καπιταλιστικού συστήματος, εντάσσονται με ένα τρόπο σ' αυτές τις διαδικασίες, ενώ δισεκατομμύρια άνθρωποι παραμένουν «εκτός». Καθίστανται απόβλητοι των νεοφιλελεύθερων διαδικασιών εκμετάλλευσης ανθρώπων και φύσης χωρίς να μπορούν να συγκροτήσουν προϋποθέσεις κοινωνικής αναπαραγωγής και επιβίωσης.

Ο Αλαίν Μπαντιού διαπιστώνει ότι για τον σύγχρονο καπιταλισμό είναι πιο εύκολο να διαλύει και να καταστρέφει τα υπάρχοντα κράτη από το να διατηρεί παλαιού τύπου αποικιοκρατικά καθεστώτα. Πρόκειται γι' αυτό που ο ίδιος ονομάζει «ζωνοποίηση» και αφορά στη «νεοαυτοκρατορική», νεοϊμπεριαλιστική πρακτική των κρατών σύμφωνα με την οποία *«αντί να υποκαθιστάς ή να διαβρώνεις ένα κράτος, είναι προτιμότερο απλώς να συμβάλεις στη διάλυσή του»*[1] ώστε να δημιουργούνται στην Αφρική, τη Μέση Ανατολή και ορισμένες περιοχές της Ασίας ζώνες όπου ο παγκοσμιοποιημένος καπιταλισμός δρα ανεξέλεγκτα, χωρίς καν την παρουσία «ενοχλητικών» κρατικών δομών.

Οι αριθμοί που εκφράζουν τις εκρηκτικές παγκόσμιες ανισότητες είναι αμείλικτοι. Σύμφωνα με τα στοιχεία: «*Το 1% του παγκόσμιου πληθυσμού κατέχει το 46% των διαθέσιμων πόρων (δηλαδή σχεδόν το μισό του παγκόσμιου πλούτου). Το 10% του παγκόσμιου πληθυσμού κατέχει το 86% των διαθέσιμων πόρων. Το 50% του παγκόσμιου πληθυσμού δεν κατέχει απολύτως τίποτα»*[2]. Υπάρχουν σήμερα στον κόσμο 2 δισεκατομμύρια άνθρωποι που κανείς δεν τους υπολογίζει, δεν υπάρχουν επειδή για το κεφάλαιο δεν χρησιμεύουν σε τίποτε.

Η παγκοσμιοποίηση του κεφαλαίου και το άνοιγμα του εμπορίου κατέστησαν τις κοινωνίες ορθάνοιχτες. «*Εάν αρχικά η ιδέα της "ανοικτής κοινωνίας" αντιπροσώπευε την αυτοδιάθεση μιας ελεύθερης κοινωνίας που μεριμνά για την ανοικτότητά της, σήμερα φέρνει στο νου των περισσοτέρων ανθρώπων την τρομακτική εμπειρία ενός ετερώνυμου, δύσμοιρου και ευάλωτου πληθυσμού που έρχεται αντιμέτωπος και πιθανότατα κατακλύζεται από δυνάμεις τις οποίες ούτε ελέγχει ούτε κατανοεί πλήρως*»[3]. «*Οι "αγορές χωρίς σύνορα" είναι μια συνταγή αδικίας και μιας νέας παγκόσμιας αταξίας, όπου η γνωστή φόρμουλα του Κλάουζεβιτς έχει αντιστραφεί έτσι ώστε να είναι η σειρά της πολιτικής να γίνει συνέχεια του πολέμου με άλλα μέσα»* [4].

Όπως τόνισε ο Ζακ Αταλί στο βιβλίο του *La Voie Humaine «το 50% του παγκόσμιου εμπορίου και πάνω από το 50% των παγκόσμιων επενδύσεων ωφελεί μόνο 22 χώρες, εξυπηρετώντας μόλις το 14% του παγκόσμιου πληθυσμού ενώ οι 49 φτωχότερες χώρες κατοικούνται από το 11% του παγκόσμιου πληθυσμού και είναι αποδέκτες μόλις του 0,5% του παγκόσμιου προϊόντος - περίπου ίσου με το άθροισμα του εισοδήματος των τριών πλουσιότερων ανθρώπων του πλανήτη. Το 90% του συνολικού πλούτου του πλανήτη παραμένει στα χέρια του 1% των κατοίκων του»* [5].

Το δίκτυ ασφαλείας που παρείχε το «κοινωνικό κράτος», ώστε οι πολίτες του να εξασφαλίζονται στις βασικές προϋποθέσεις της ζωής τους και ν' αντιμετωπίζουν μια κακοτυχία όχι ως προσωπική αποτυχία αλλά μέσω κοινωνικής αρωγής, έχει αντικατασταθεί από την ασφάλεια που παρέχει το «*κράτος*

προσωπικής ασφάλειας» έναντι υπαρκτών και κυρίως ανύπαρκτων κινδύνων. Μετατοπίζονται έτσι οι απειλές που εγκυμονεί η αστάθεια της διασφάλισης βασικών προϋποθέσεων ζωής προς την ασφάλεια έναντι τρομοκρατών, κακοποιών και άλλων ανυπόστατων απειλών, οι οποίες συγκεφαλαιώνονται στο πρόσωπο του ξένου, του ανοίκειου, του άγνωστου. «*Σε μια εποχή που όλες οι μεγάλες ιδέες έχουν χάσει την αξιοπιστία τους, ο φόβος ενός εχθρού φάντασμα είναι ό,τι απέμεινε στους πολιτικούς για να διατηρήσουν την εξουσία τους*»[6]. Η παγκοσμιοποίηση δεν φέρνει πιο κοντά τους ανθρώπους και τα τείχη υψώνονται τόσο μεταξύ των πλούσιων χωρών και των υπόλοιπων, όσο και μεταξύ των πλούσιων και των φτωχών σε κάθε χώρα. Η εντατική εκμετάλλευση της εργασίας ξεριζωμένων αγροτικών πληθυσμών και διαλυμένων μικροεπαγγελματιών προσλαμβάνει ακραίες μορφές που προσομοιάζουν με σύγχρονη δουλεία. Παρόλα αυτά η εργασία δεν επαρκεί για όλους/ες, έτσι δισεκατομμύρια άνθρωποι εγκαταλείπονται στην αθλιότητα. Έτσι η εποχή της «ρευστής» νεωτερικότητας (ή της μετανεωτερικότητας) παράγει μέσα από την κοινωνική αστάθεια και την εξατομίκευση της κακοτυχίας ή της περιθωριοποίησης ένα διαρκή φόβο που συνθλίβει τα άτομα καθώς οι συλλογικές απαντήσεις απομακρύνονται και οι κοινωνικές αντιστάσεις προσκρούουν στη γενικευμένη κατάσταση της εξατομίκευσης.

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ: ΟΙ «ΞΕΝΟΙ»

Η μετανάστευση ως διαχρονική μαζική μετακίνηση για την επιβίωση των άνεργων πληθυσμών από τις φτωχές στις πλούσιες χώρες έχει αποκτήσει σήμερα εκρηκτικές διαστάσεις, λόγω του ότι η δημιουργία «περιττών» ανθρώπων αποτελεί δομικό στοιχείο *της* **«αρνητικής παγκοσμιοποίησης»**[7]. Στους οικονομικούς μετανάστες προστίθενται οι πρόσφυγες των πολέμων και των αποσταθεροποιημένων συνθηκών νομιμότητας σε διαλυμένες χώρες. Όμως οι απόβλητοι από τη χώρα τους πληθυσμοί δεν βρίσκουν όλοι έδαφος για να ζήσουν στον πλούσιο κόσμο.

«*Η πλούσια Δύση, ενώ από τη μία αρνείται να αναλάβει μέρος της προσπάθειας για τη "διάθεση και την ανακύκλωση των αποβλήτων" κάνει πολλά για την ενίσχυση της παραγωγής τους. Όχι μόνο έμμεσα, με το να κατεδαφίζει μία προς μία και να ξεφορτώνεται ως "αντιπαραγωγικές" ή "μη βιώσιμες οικονομικά" όλες τις παλιές διευθετήσεις προληπτικών μέτρων κατά της δημιουργίας αποβλήτων, αλλά άμεσα με το να διεξάγει παγκόσμιους πολέμους και αποσταθεροποιώντας όλο και πιο πολλές κοινωνίες*»[8]. Έτσι, εκατοντάδες χιλιάδες, ενίοτε εκατομμύρια άνθρωποι έχουν εκδιωχθεί από τα σπίτια τους, έχουν δολοφονηθεί ή εξαναγκαστεί να διαφύγουν έξω από τα σύνορα της χώρας τους για να σώσουν τη ζωή τους.

Φτάνοντας σε πλούσιες χώρες, όσοι καταφέρουν, τους περιμένει ένα σκληρό και απολύτως αβέβαιο μέλλον: εγκλεισμός σε φρουρούμενα στρατόπεδα, ανέστιος βίος σε ζώνες συσσώρευσης ρημαγμένων και φτωχών ανθρώπων στις μεγαλουπόλεις ή/και σκληρή εκμετάλλευση σε επισφαλείς εργασίες. Περιττοί ή προσωρινά εκμεταλλεύσιμοι, οι πρόσφυγες και οι μετανάστες διατηρούν τα διακριτικά της καταγωγής τους σαν στάμπα χαραγμένη ανεξίτηλα στο σώμα τους. Για όλους αυτούς «"*η μηδενική ανοχή" έγινε κοινός τόπος ή καλύτερα ο μηχανισμός πρόληψης που επενδύει ολόκληρα κοινωνικά στρώματα, καταδιώκοντας άτομα ανυπότακτα ή αποκλεισμένα. Το χρώμα της φυλής, η θρησκεία οι συνήθειες και η διαφορά κοινωνικής τάξης εκλαμβάνονται από καιρού εις καιρό ως στοιχεία που καθορίζουν την καταπιεστική δημιουργία ζωνών στο εσωτερικό της μητρόπολης*»[9].

ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Η μητρόπολη, όμως, δημιούργημα του 20ου αι., μια τεράστια συσσώρευση πληθυσμών, παραγωγικών δραστηριοτήτων, κατανάλωσης, δημόσιων και ιδιωτικών κτιρίων, με εκρηκτικές κοινωνικές ανισότητες εντός της, δεν υπάρχει πια. Έχει μετεξελιχθεί σε μεταμητρόπολη, όπως την περιγράφει σε όλες τις διαστάσεις της ο Edward Soja στο εμβληματικό έργο Postmetropolis, μέσα από το παράδειγμα του Λος Άντζελες.

Οι ανθρώπινοι περιττοί πληθυσμοί, παρίες της παγκοσμιοποίησης, αν δεν μπορούν να δραπετεύσουν, εγκαταβιούν σε διαλυμένες χώρες καταγωγής με ανίσχυρες κρατικές οντότητες, εν αναμονή ανθρωπιστικής βοήθειας, σε στρατόπεδα προσφύγων που βρίσκονται τόσο στις ηπείρους της φτώχειας όσο και μέσα στον αναπτυγμένο κόσμο. Όταν καταφέρουν να φτάσουν στις παρυφές των παγκοσμιουπόλεων/μεταμητροπόλεων, όπου η συγκρουσιακή συνύπαρξη των τάξεων, των πλούσιων και των φτωχών της μητρόπολης έχει προ πολλού εκλείψει, ο χώρος της πόλης έχει διασπαστεί σε ζώνες διαχωρισμένες με σινικά τείχη και αστυνομικά επιτηρούμενες.

Από τις αναδιαρθρώσεις του χώρου της πόλης και τον τεμαχισμό των επιμέρους τμημάτων της ώστε να διασφαλίζεται η απομόνωση των κατοικούντων με ταξικά κριτήρια, παράγονται απόβλητα εγκαταλελειμμένων χώρων που αποτελούν «άσυλα φαντασμάτων», όπως τα αποκαλεί ο Michael Schwarzer, όπου «*τα όνειρα έχουν αντικατασταθεί από εφιάλτες» και ο κίνδυνος και η βία αποτελούν κοινό τόπο περισσότερο από οπουδήποτε αλλού*».[10]

Ένας βασικός λόγος που οι πλούσιοι - οι κάτοικοι του «άνω διαζώματος»[11] ζουν αποκομμένοι από τους κατοίκους του «κάτω διαζώματος»[12] είναι ότι η πόλη δεν σημαίνει πολλά πράγματα γι' αυτούς. Η ιστορική πόλη, ακόμα και με την εκρηκτική μορφή της μητρόπολης, παρέμενε ο χώρος τόσο των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων όσο και των περιοχών κατοικίας των πλουσίων που δεν χωρίζονταν με σινικά τείχη από τις περιοχές των φτωχών - των «επικίνδυνων τάξεων». Από τον Μεσαίωνα και μέχρι τα τέλη του 19ου αι. η πολιτική και οικονομική εξουσία πλούτιζε την πόλη με υψηλής αισθητικής αξίας κτίρια ισχύος και γοήτρου, από τα οποία δεν αποκλείονταν οι φτωχοί. Άλλωστε, τα τείχη των πόλεων, που κατεδαφίζονται στα τέλη του 19ου αιώνα, όριζαν ένα «εντός» για όλους που τους προφύλασσε από τους «εκτός» ανεπιθύμητους ή εχθρούς.

Η ιστορική πόλη ήταν ασφαλής έναντι της περιβάλλουσας υπαίθρου ή επίδοξων εισβολέων - η είσοδος ήταν ελεγχόμενη και οι πύλες της πόλης έκλειναν τη νύχτα. Σήμερα οι πλούσιοι, ιδιαίτερα οι μεγιστάνες του πλούτου, δεν συνδέονται ιδιαίτερα με πόλεις και τόπους. Σε μια εποχή ροών κεφαλαίων και επέκτασης των παγκόσμιων αγορών το «άνω διάζωμα» μετακινείται σε διαφορετικά εσώκλειστα, προσομοιωμένα αστικά τμήματα, που χωροθετούνται αδιακρίτως ηπείρου και χώρας και περιφρουρούνται πολεοδομικά, αρχιτεκτονικά και αστυνομικά ώστε να καθίστανται απροσπέλαστα από τους κατοίκους του «κάτω διαζώματος».

«*Όπως πρώτος επισήμανε ο Manuel Castells, υπάρχει μια αυξανόμενη πόλωση και μια ολοκληρωτική παύση επικοινωνίας μεταξύ των βιόκοσμων των δύο κατηγοριών στις οποίες έχουν διαχωριστεί οι κάτοικοι της πόλης: Ο χώρος του "άνω διαζώματος" είναι συνήθως συνδεδεμένος με τις παγκόσμιες επικοινωνίες και με ένα αχανές δίκτυο ανταλλαγών, ανοικτό σε μηνύματα και εμπειρίες που αγκαλιάζουν όλο τον κόσμο. Στο άλλο άκρο του φάσματος κατακερματισμένα τοπικά δίκτυα, που συχνά βασίζονται στην εθνότητα, στηρίζονται στην ταυτότητά τους ως τον πιο πολύτιμο πόρο για την υπεράσπιση των συμφερόντων τους και τελικά της ύπαρξής τους*»[13].

Ο βιόκοσμος των ανθρώπων του «άνω διαζώματος» είναι το ακριβώς αντίθετο αυτού των κατοίκων του «κάτω διαζώματος», οι οποίοι είναι καταδικασμένοι να παραμείνουν ντόπιοι, ενώ τα «τοπικά» προβλήματα που αντιμετωπίζουν οφείλονται στην «αρνητική παγκοσμιοποίηση», στη δίνη της οποίας έχουν αθέλητα εμπλακεί.

Ανάμεσα στους «πάνω» και τους «κάτω» ορθώνονται φράκτες. *«Ο φράκτης διαχωρίζει το "εθελοντικό γκέτο" των υψηλά ιστάμενων και ισχυρών από τους πολλούς που έχουν εξαναγκαστεί να περάσουν στην κατηγορία των ξοφλημένων. Για όσους είναι εντός του εθελοντικού γκέτο τα άλλα γκέτο αποτελούν χώρους όπου "δεν θέλουμε να πάμε". Για εκείνους που είναι μέσα στα αθέλητα γκέτο, η περιοχή στην οποία είναι περιορισμένοι (με το να αποκλείονται από οπουδήποτε αλλού) είναι αυτή "από την οποία απαγορεύεται να βγεις"».*[14]

Εν τω μεταξύ η τεχνολογία του διαχωρισμού διαρκώς εφευρίσκει και καινοτομεί σε μέσα που μοιάζουν αποκυήματα νοσηρής φαντασίας. Μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών «απαγορευτικών χώρων» που αναφέρει στη διορατική μελέτη του ο Stewen Flusty, ένας οξυδερκής κριτικός αρχιτέκτονας/πολεοδόμος είναι: *«"ο γλιστερός χώρος", "χώρος που δεν προσεγγίζεται λόγω των συστρεφόμενων επιμηκυμένων ή απόντων μονοπατιών προσέγγισης", ο "αγκαθωτός χώρος", "χώρος που δεν μπορεί να καταληφθεί με άνεση και που προστατεύεται από τέτοια στοιχεία όπως ψεκαστήρες τοποθετημένους στον τοίχο που ενεργοποιούνται για να απομακρύνουν σουλατσαδόρους ή περβάζια επικλινή που εμποδίζουν να κάθεσαι" ή ο "ταραγμένος χώρος", "χώρος που δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί χωρίς επιτήρηση λόγω της ενεργού παρακολούθησης από περιφερόμενες περιπολίες ή/και τεχνολογίες που στέλνουν πληροφορίες σε σταθμούς ασφαλείας από απόσταση"*»[15].

Αυτό όμως, που εκφράζει με τον πιο σαφή τρόπο τη μετεξέλιξη της μητρόπολης σε μεταμητρόπολη είναι η εξαφάνιση του δημόσιου χώρου και η υποκατάστασή του με υπολείμματα χώρων - ανοιχτών φτωχοκομείων για τους «αποκάτω», ερζάτς κοινών χώρων στα αποκεντρωμένα περιβάλλοντα των «αποκάτω».

Παρ' όλ' αυτά η τάξη αυτή του χώρου δεν μπορεί να επιβληθεί σταθερά. Σύμφωνα με την άποψη του Michael Peter Smith: *«Ο σχεδιασμός ορίων σ' ένα βιωμένο χώρο είναι ζήτημα συνεχών*

αντιπαραθέσεων και διακύβευμα στους αγώνες που διεξάγονται σε πολυάριθμα διασταυρούμενα μέτωπα. Όλοι οι σχεδιασμοί των ορίων είναι πρόσκαιροι και προσωρινοί, υπό την απειλή του επανασχεδιασμού ή της εξάλειψής τους, και γι' αυτόν τον λόγο παρέχουν μια φυσική διέξοδο για το ευρύ φάσμα ανησυχιών που γεννά μια ανασφαλής ζωή». [16]

ΕΞΕΓΕΡΣΕΙΣ

Η ευταξία της απομόνωσης των «περιττών» ανθρώπων ή των περιστασιακά απασχολούμενων σε καθεστώς στυγνής εκμετάλλευσης, γενικά των σύγχρονων κολασμένων της γης, είναι προσωρινή. Διακόπτεται από εξεγέρσεις. Με τον όρο αυτό εννοούμε εκρήξεις της συσσωρευμένης οργής και απελπισίας των καθημαγμένων σωμάτων που καταπονούν ο αγώνας επιβίωσης, η καταστολή, η φυλακή, ναρκωτικές ουσίες, ο στιγματισμός, η περιφρόνηση της ανθρωπινότητάς τους, η μοναξιά και η αποξένωση από τον εαυτό τους και τους άλλους. Όλοι αυτοί οι άνθρωποι δεν διαθέτουν θεσμικές διόδους έκφρασης των προβλημάτων και δεν έχουν, ακόμα και οι ντόπιοι, πρόσβαση σε κοινοβουλευτικές διαδικασίες όπου υπάρχουν.

Η παγκόσμια εξουσία του κεφαλαίου έχει καταστήσει την πολιτική, όπως εκφράζεται μέσω της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας, σε μεγάλο βαθμό ανυπόστατη, ενώ δικτατορίες, μοναρχίες και άλλες μορφές ολοκληρωτικών καθεστώτων αποτελούν την πλειοψηφία της πολιτικής εξουσίας στο σύγχρονο κόσμο. Δεν είναι μόνο ότι στις δυτικές δημοκρατίες οι διαφορές των κομμάτων είναι ελάχιστες, αφού υπηρετούν την ενιαία πολιτική σκέψη της παγκοσμιοποίησης, είναι ότι οι άνθρωποι αντιλαμβάνονται ότι καλούνται να αντιμετωπίσουν προβλήματα που ζουν τοπικά ενώ αυτά προκύπτουν από την «αρνητική παγκοσμιοποίηση». Δηλαδή από τις πολιτικές που επιβάλλονται παγκόσμια από ανέλεγκτους, πέραν κάθε δημοκρατικής νομιμοποίησης οργανισμούς, όπως ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ), το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), η Παγκόσμια Τράπεζα (ΠΤ), οι G7- G20 και άλλοι αντίστοιχοι θεσμοί και συμφωνίες που ενοποιούν επιμέρους κράτη σε μόνιμη βάση ή για συγκεκριμένους σκοπούς.

Τούτων δεδομένων, σήμερα οι εξεγέρσεις σε χώρες που δεν επιτρέπουν πιο ήπιες μορφές συγκρουσιακής πολιτικής έχουν πάρει τη θέση των οργανωμένων αστικών κοινωνικών κινημάτων της μεταπολεμικής περιόδου. Αλλά και οι εξεγέρσεις διαφοροποιούνται σημαντικά μεταξύ τους. Όσο, πάντως, η «αρνητική παγκοσμιοποίηση» επεκτείνεται και κατατρώγει τους ανθρώπους και τη φύση, καταστρέφοντας παραδοσιακούς πόρους επιβίωσης (καλλιεργήσιμη γη, ποτάμια, δάση), οι τοπικές εκρήξεις είναι εξαιρετικά δύσκολο να επιβάλλουν λύσεις των προβλημάτων που τις δημιούργησαν, καθώς αυτά έχουν παγκόσμιες διασυνδέσεις. Τα πράγματα γίνονται ακόμα δυσκολότερα καθώς δεν υπάρχει ένα στοιχειώδες δημοκρατικό πολιτικό πλαίσιο στο οποίο θα μπορούσαν να αναζητηθούν κάποιες απαντήσεις.

Αυτή είναι **η περίπτωση της εξέγερσης του Λος Άντζελες του 1992**. Αντίθετα, στην εξέγερση των Watts το 1965 στην ίδια πόλη, η οικονομική ανάκαμψη έδωσε - τρόπος του λέγειν - τη λύση, περιορίζοντας μεν τις στρατιές των απόκληρων, χωρίς όμως να υπάρξουν κοινωνικοί θεσμοί στήριξης που να προνοούν για το μέλλον. Έτσι, σε μια Πολιτεία με υψηλότατα ποσοστά του ρεπουμπλικανικού κόμματος, η απάντηση της εξουσίας το 1992 ήταν: η επίταση της καταστολής, της φυλάκισης και των διαχωρισμών.

Οι νέοι των Παρισινών προαστίων επεδίωξαν να γίνουν ορατοί ή/και να καταστρέψουν σύμβολα της απομόνωσης και του εγκλεισμού τους σε χώρους αβίωτους και σε ζωές χωρίς προοπτική. Δεν είχαν σχέδιο, ούτε αιτήματα, είχαν λίγους συμμάχους. Βλέποντας από την τηλεόραση τα αυτοκίνητα να καίγονται κάπου αλλού, συνδέονταν μεταξύ τους, δημιουργώντας αβέβαιες κοινότητες για όσο χρόνο κρατούσαν αυτές οι φωτισμένες εκρήξεις.

Η εξέγερση της ελληνικής νεολαίας, το 2008, πρωτοστατούντων των μαθητών/μαθητριών, μετά την αναίτια δολοφονία του 15χρονου μαθητή Αλέξανδρου Γρηγορόπουλου από ειδικό φρουρό των ΜΑΤ, είχε διαφορετικά χαρακτηριστικά. Στους μαθητές/τριες, τους φοιτητές/τριες, τους γονείς, τους δημοκρατικούς και αριστερούς πολίτες, τις πολιτικές οργανώσεις και τα κινήματα δικαιωμάτων που κινητοποιήθηκαν μαζικά, προστέθηκε ένα αποσυντονισμένο και φτωχοποιημένο αστικό προλεταριάτο από μετανάστες, άνεργους και άλλους σπρωγμένους στο περιθώριο έφηβους και νέους που, μαζί με αναρχικές και αντιεξουσιαστικές ομάδες, πήραν μέρος στις συγκρούσεις με την αστυνομία και τις καταστροφές.

Οι σύγχρονες μαζικές κινητοποιήσεις παγκόσμια έχουν συχνά χαρακτηριστικά εξέγερσης. Ξεσπούν, όπως είπαμε, μέσα από ένα κοινωνικό καζάνι που βράζει και εκρήγνυται με διάφορες αφορμές. Όμως, ανάλογα με την ιστορία και το πολιτικό πλαίσιο κάθε χώρας, οι εξεγερμένοι μπορούν να βρουν στόχους που θέτουν μείζονα πολιτικά επίδικα, όπως έγινε στη Βραζιλία το 2017, όπου στο πλήθος των φτωχών που εξεγέρθηκαν κατά της κυβέρνησης συμμετείχαν μαζικά μέλη και οπαδοί της αντιπολίτευσης, εργατικές και κοινωνικές οργανώσεις. Ανάλογες υπήρξαν οι κινητοποιήσεις των παραγκουπόλεων και των φτωχών στο Ρίο ντε Τζανέιρο εναντίον των Ολυμπιακών Αγώνων που έλαβαν χώρα το καλοκαίρι του 2016. Οι παραγκουπόλεις στη Λατινική Αμερική και αλλού αποτελούν τεράστιες περιοχές κατοικίας των φτωχών που διαμορφώνουν τις περιφέρειες των ιστορικών μητροπόλεων. Συχνά αυτοαπομονώνονται από την περιβάλλουσα πόλη και τους κρατικούς θεσμούς, ελέγχοντας τον χώρο τους. Η επιβίωση των κατοίκων συνδέεται με μορφές παραβατικότητας αλλά δημιουργούνται και αυτοργανωμένες κοινότητες και κοινωνικοί θεσμοί αλληλοϋποστήριξης και παροχής υπηρεσιών. Οι εξεγέρσεις αυτών των πληθυσμών έχουν μεγαλύτερη συνάφεια και αποσκοπούν συχνά σε ικανοποίηση συγκεκριμένων αιτημάτων και πολιτικής αλλαγής.
Οι εξεγέρσεις στα στρατόπεδα κράτησης που αποτελούν τόπους εγκλεισμού και βασανισμού έχουν τα τραγικότερα χαρακτηριστικά όλων των άλλων γιατί οι κρατούμενοι εκφράζονται κυρίως με πράξεις αυτοκαταστροφής.

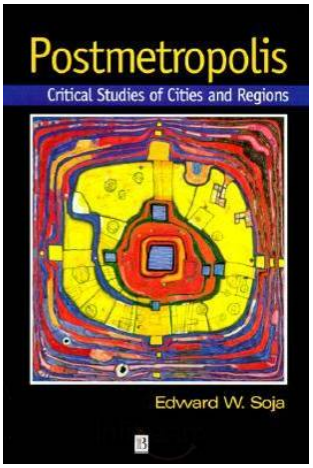
Παραπομπές

1. Μπαντιού Αλαίν, *Το κακό έρχεται από πιο μακριά*, μτφρ ΑΠ. εκδ Πατάκη, σελ. 48
2. ο.π., σελ. 52
3. Μπάουμαν Ζίγκμουντ, *Ρευστοί καιροί*, μτφρ Δ. Γεώρμας, εκδ Μεταίχμιο, σελ. 234
4. ο.π., σελ. 25
5. ο.π., σελ. 22, 23
6. ο.π., σελ. 37
7. ο όρος ανήκει στον Ζίγκμουντ Μπάουμαν
8. ο.π., σελ. 66
9. Negri Toni, *Το πλήθος και η μητρόπολη*, γενική επιμέλεια έκδοσης Παναγιώτης Καλαμαράς, εκδ. Ελευθεριακή Κουλτούρα, σελ. 11
10. Μπάουμαν Ζίγκμουντ, *Ρευστοί καιροί*, μτφρ Δ. Γεώρμας, εκδ Μεταίχμιο, σελ. 126,127
11.12. Οι όροι ανήκουν στον Manuel Castells
13. Castells Manuel, *The informational City*, Blackwell, 1989, σελ. 228. Παρατίθεται από τον Μπάουμαν Ζίγκμουντν, σελ 127
14. Μπάουμαν Ζίγκμουντ, *Ρευστοί καιροί*, μτφρ Δ. Γεώρμας, εκδ Μεταίχμιο, σελ. 131
15. ο.π., σελ. 133,134
16. ο.π., σελ. 136



Ε1. Η ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΣΤΟ ΛΟΣ ΑΝΤΖΕΛΕΣ, ΤΑΡΑΧΕΣ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ (JUSTICE RIOTS), 1992

Η ΜΕΤΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΤΟΥ ΛΟΣ ΑΝΤΖΕΛΕΣ
Όπως περιγράφεται από τον Edward W. Soja, στο Postmetropolis



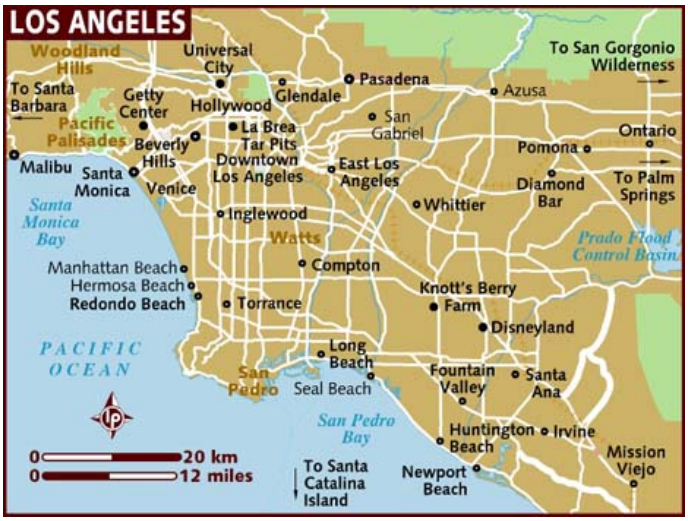
Στον τοίχο μπροστά από το γραφείο στο σπίτι μου στο Λος Άντζελες υπάρχει μια φωτογραφία του Λος Άντζελες που έχει ληφθεί 450 μίλια πάνω από το έδαφος....Μπροστά στα μάτια μου εκτείνεται μια από τις μεγαλύτερες βιομηχανικές μητροπόλεις που ο κόσμος έχει ποτέ δει, ένα εκφραστικό σημείο κορύφωσης της τρίτης Αστικής Επανάστασης. Από την αρχή του 20ου αιώνα έχουν μετακινηθεί περισσότεροι άνθρωποι διανύοντας πολύ μεγαλύτερες αποστάσεις για να εγκατασταθούν στην έκταση που δείχνει η δορυφορική φωτογραφία σε σχέση με οποιαδήποτε σχεδόν ισοδύναμη έκταση στη γη.[1]
Αν δει κανείς το Λος Άντζελες από το διάστημα είναι ένα από τα πιο ορατά ανθρώπινα δημιουργήματα του πλανήτη, Καννιβαλική Πόλη την αποκάλεσε ο Mike Davis, που εκτείνεται ... πάνω στο γήινο τοπίο.[2]
Ο William Whyte *("Urban Sprawl", Fortune 57, 1958)* χρησιμοποίησε το παράδειγμα του Λος Άντζελες για να δώσει μια επιτομή της άποψής του για την αστική εξάπλωση. Περιγράφει την πτήση ανάμεσα στο Λος Άντζελες και Σαν Μπερναντίνο ως *ένα παραλυτικό μάθημα για την απεριόριστη ικανότητα του ανθρώπου να καταστρέφει το περιβάλλον του, ως μια εμπειρία όπου ο ταξιδιώτης μπορεί να δει μια στρατιά μπουλντόζες να κατατρώγουν τις τελευταίες πράσινες εκτάσεις ανάμεσα στις δύο πόλεις και, από το Σαν Μπερναντίνο , μια άλλη στρατιά μπουλντόζες να κατατρώγουν δυτικά.*[3]





Η δορυφορική άποψη παρέχει ένα χάρτη της κατειλημμένης περιοχής του ευρύτερου Λος Άντζελες: η ευρεία λεκάνη στο κέντρο, με πληθυσμό πάνω από 8 εκατομ., η κοιλάδα του ευρύτερου Σαν Φερνάντο με πληθυσμό γύρω στα 3 εκατομ. και ένα κορδόνι από άλλες κοιλάδες (Σαν Γκάμπριελ, Πομόνα, Σάντα Άνα) με άλλα 3 εκατομ. κατοίκους. Σχεδόν 15 εκατομ. άνθρωποι συμβρίσκονται εδώ σε πέντε κομητείες: Λος Άντζελες, Όρανζ, Σαν Μπερναντίνο, Ριβερσάϊντ, Βεντούρα. Και προσδεδεμένος σ' αυτές ένας γαλαξίας με περισσότερους από 170 χωριστούς δήμους, μια συσσώρευση των συσσωρεύσεων, ο καθένας με τη δική του γεωϊστορία, τη δική του χωρική ιδιαιτερότητα αστικοποίησης.[4]









Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Η γεωϊστορία του αστικού συμπλέγματος του ευρύτερου Λος Άντζελες του 20ού αι. αρχίζει στα 1870, μετά από δύο δεκαετίες εθνικής κάθαρσης, που είχαν σβήσει το μεγαλύτερο μέρος της Λατινικής κληρονομιάς, η οποία οικοδομήθηκε από την αρχική ίδρυση, το 1791, του El Pueblo de Nuestra la Reina de Los Angeles.

Σ' αυτό το σημείο η ανάπτυξη του Λος Άντζελες εναρμονίζεται με τους ρυθμούς της κρίσης και της αναδόμησης που έχει διαμορφώσει (και επαναδιαμορφώσει) τον βιομηχανικό καπιταλιστικό χώρο της πόλης. 1870-1900 (αναδόμηση), 1900-1920 (μπουμ), 1920-1940 (αναδόμηση), 1940-1970 (μπουμ), 1970 – έως σήμερα (αναδόμηση). Όταν αυτή η διαδοχή εφαρμόζεται στο Λος Άντζελες, το πιο εντυπωσιακό είναι η αξιοσημείωτα συνεχής επέκταση, ακόμα και στις περιόδους της πιο έντονης κρίσης, ύφεσης και αναδόμησης.[5]

Η οικονομία της περιοχής έχει, επίσης, γνωρίσει μια βαθιά αλλαγή μετά το 1970. Αντανακλώντας την αποβιομηχάνιση που συμβαίνει σχεδόν οπουδήποτε αλλού στις ΗΠΑ, οι περισσότεροι από τους φορντιστικούς βιομηχανικούς τομείς στο Λος Άντζελες είχαν ήδη εξαφανιστεί, αποδεκατίζοντας πολλές από τις γειτονιές της εργατικής τάξης και τα προάστια που είχαν αναπτυχθεί. Με μια πιο ποικιλόμορφη οικονομία π.χ. από του Ντητρόϊτ ή του Κλήβελαντ, πάντως, το Λος Άντζελες μπόρεσε να επαναβιομηχανοποιήσει πιο ευέλικτα είτε τις εγκατεστημένες βιομηχανίες του εντάσεως εργασίας είτε τα νέα συστήματα παραγωγής υψηλής τεχνολογίας.[6]

Τουλάχιστον μέχρι το τέλος της δεκαετίας του '80, ενώ οι μητροπολιτικές περιοχές στις βορειοανατολικές "Rustbelt" συνοικίες έχαναν βιομηχανίες και απασχόληση με γοργό βήμα, το Λος Άντζελες συνέχιζε να αναπτύσσεται, εξακολουθώντας να καταγράφεται επικεφαλής όλων των άλλων αστικών περιοχών στην καθαρή αύξηση των βιομηχανικών εργατών για κάθε δεκαετία μετά το 1920. Οι περισσότεροι από τους άλλους τομείς της οικονομίας, ιδιαίτερα οι υπηρεσίες και το FIRE (Finance, Insurance, Real Estate), επίσης επεκτάθηκαν, καθώς η περιοχή προσέφερε πολύ περισσότερες θέσεις

εργασίας απ' όσες είχαν ζήτηση. Στα 1970, περισσότερα από 1,3 εκατομ. επιπρόσθετες θέσεις εργασίας δημιουργήθηκαν, λίγο περισσότερες από τη συνολική πληθυσμιακή αύξηση στη διάρκεια της 10ετίας. Στο μέσο της 10ετίας του 1980 η απασχόληση στην παραγωγή έφτασε στην κορύφωσή της στην περιοχή και από το 1990 άρχισε να φθίνει στις πέντε κομητείες για μια περίοδο που θεωρήθηκε ως η χειρότερη ύφεση του αιώνα στην περιοχή. Εξαίρεση αποτέλεσε η βιομηχανία αναψυχής και η συμπληρωματική της οικονομία.[7]

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Μετά το 1965, όταν πέρασε η ομοσπονδιακή νομοθεσία για το επιτρεπόμενο όριο μετανάστευσης, τα μεταναστευτικά κύματα έφτασαν σε πρωτοφανή ύψη, μετασχηματίζοντας το Λος Άντζελες στο μεγαλύτερο λιμάνι εισόδου μεταναστών των ΗΠΑ και κάνοντάς το μια από τις πιο ποικίλες, εθνικά και φυλετικά, μητροπόλεις παγκόσμια. Στην Κομητεία του Λος Άντζελες, ο πληθυσμός μεταβλήθηκε από 70% Αγγλόφωνους σε 60% μη Αγγλόφωνους ανάμεσα στα 1970 και 1990, καθώς αυτό που ήταν κάποτε οι πιο λευκές και Προτεσταντικές Αμερικάνικες πόλεις άλλαξε στην κατεύθυνση αυτού που κάποιοι παρατηρητές ονομάζουν τώρα ο ηγετικός Τρίτος Κόσμος της Μητρόπολης της Αμερικής. Στο πλαίσιο αυτών των αλλαγών παρατηρείται μαζική μετανάστευση και εσωτερικές μετακινήσεις των Λατίνων – προτιμούμενος τοπικός όρος για όλα τα πρόσωπα, που μιλούν ή όχι Ισπανικά, των οποίων η αρχική μητρική γη βρίσκεται νότια στα όρια ΗΠΑ – Μεξικού.[8]

Η απογραφική κατηγορία των Ασιατών και νησιωτών του Ειρηνικού έχει ζήσει το υψηλότερο ποσοστό ανάπτυξης καθώς μεγάλοι αριθμοί Κορεατών, Κινέζων, Βιετναμέζων, Ταϊβανών, Φιλιππινέζων, Καμποτζιανών, ΝοτιοΑσιατών και νησιωτών από Σαμόα και Τόνγκα μετακινήθηκαν στη μητροπολιτική περιοχή και αύξησαν την αναλογία τους στον πληθυσμό της Κομητείας του Λος Άντζελες κατά 10%, ποσοστό σχεδόν ίσο με αυτό των Αφροαμερικανών.[9]

Το μεγαλύτερο κύμα της ανάπτυξης του πληθυσμού έχει οδηγήσει στην επανα-Λατινοποίηση του Λος Άντζελες και πιο ειδικά στην επανα-Μεξικανοποίησή του. Περισσότεροι από 2 εκατ. νέοι πρόσφυγες από το Μεξικό δημιουργούν την πλειοψηφία της αύξησης στην Ισπανική απογραφική κατηγορία, με τουλάχιστον άλλο ένα μισό εκατομμύριο να έρχεται από το Ελ Σαλβαντόρ, τη Γουατεμάλα και άλλες Κεντροαμερικάνικες χώρες. Οι Λατίνοι είναι τώρα η πιο μεγάλη πληθυσμιακή ομάδα στην κομητεία του Λος Άντζελες.[10]

Ο παλιός γεωγραφικός πυρήνας του Αφρικανικού – Αμερικανικού Λος Άντζελες έχει πέσει σημαντικά σε πυκνότητα και έχει μετακινηθεί δυτικά με το κάποτε ισχυρό ανατολικό μαύρο – λευκό του όριο να έχει πλήρως διαλυθεί. Όχι από τη μείωση των ρατσιστικών φραγμών αλλά από τη μαζική εσωτερική μετανάστευση των Λατίνων, τοπικός όρος για όλα τα πρόσωπα που μιλούν ή όχι Ισπανικά, των οποίων η αρχική πατρίδα βρίσκεται νότια του συνόρου ΗΠΑ-Μεξικού.[11]

Το μαζικό κύμα της παγκόσμιας μετανάστευσης απορροφήθηκε πρώτα σε χαμηλόμισθες, χαμηλής ειδίκευσης θέσεις υπηρεσιών στα ξενοδοχεία, τα νοσοκομεία, τα ρεστοράν, την οικιακή υπηρεσία και τα καταστήματα λιανικής, όπως και στην υπόγεια οικονομία – από βιομηχανία ενδυμάτων μέχρι συναρμολόγηση ηλεκτρονικών υψηλής τεχνολογίας. Οι αγορές εργασίας για τα εκατομμύρια των "εργαζομένων φτωχών" διασπώνται όλο και περισσότερο σύμφωνα με εθνικές διαχωριστικές γραμμές. Οι Λατίνοι, για παράδειγμα, κυριαρχούν στις βιομηχανίες επίπλου και ρουχισμού, ενώ οι Ασιάτες είναι πιο εξειδικευμένοι στη συναρμολόγηση ηλεκτρονικών και στο λιανικό εμπόριο. Ταυτόχρονα, πολλοί από τους νέους μετανάστες έχουν μετακινηθεί πέραν αυτών των αρχικών βάσεων για να γίνουν επιχειρηματίες οι ίδιοι – κάτοχοι εθνικών εστιατορίων, εργολάβοι στην Κορεάτικη βιομηχανία ένδυσης, κατασκευαστές στη Μεξικάνικη κοσμηματοποιΐα – προσθέτοντας σημαντικά στη συνεχιζόμενη ανάπτυξη της περιφερειακής οικονομίας.[12]

Η επαναβιομηχανοποίηση του Λος Άντζελες έχει, επίσης, προσθέσει νέα επαγγέλματα στο ανώτερο άκρο της αγοράς εργασίας, αντανακλώντας τη συγκέντρωση στην περιοχή αυτού που φημίζεται ότι είναι η μεγαλύτερη συνάθροιση στον κόσμο μηχανικών, επιστημόνων, μαθηματικών, σχεδιαστών βιομηχανίας και ειδικών στους υπολογιστές. Αυτό δημιουργεί μια όλο και περισσότερο διακλαδούμενη οικονομική επέκταση ανάμεσα στους δύο πόλους της νέας τεχνοκρατίας και των φτωχών εργαζομένων συμπιέζοντας τα τμήματα της μεσαίας τάξης πιο πολύ από κάθε άλλη εποχή μετά τη Μεγάλη Ύφεση. Το τελικό αποτέλεσμα είναι ένα διευρυνόμενο οικονομικό χάσμα ανάμεσα στους πλούσιους και τους φτωχούς και μια μεγεθυνόμενη κοινωνική και χωρική πόλωση, μεγαλύτερη από την πόλωση σε οποιαδήποτε άλλη μείζονα αστική περιοχή, παρά το "συνεχές μπουμ".[13]

Με τη μείωση της παραγωγής που αρχίζει στη δεκαετία του 1990 και τη συνακόλουθη μείωση της απασχόλησης εμφανίζονται αυξανόμενες ανισότητες εισοδημάτων και κοινωνική πόλωση, μαζική νόμιμη και παράνομη μετανάστευση, η μεγιστοποίηση της πολιτιστικής διαφορετικότητας και οι ενδοπολιτιστικές εντάσεις, η συμπίεση των νοικοκυριών της μεσαίας τάξης, ο αυξανόμενος αριθμός αστέγων και οι αυξανόμενες αστικές πυκνότητες, τόσο στις Κεντρικές Περιοχές όσο και στις Έξω Πόλεις. Όλ' αυτά δημιούργησαν ένα πολύ περισσότερο ασταθές "νέο" Λος Άντζελες. Στη διάρκεια των χρόνων του οικονομικού μπουμ, αυτή η αστάθεια ελεγχόταν μάλλον αποτελεσματικά, αλλά με τις κρίσεις της 10ετίας του 1990, που προέκυπταν σε ένα σημαντικό βαθμό άμεσα από τις "επιτυχείς" αναδομητικές διαδικασίες των τελευταίων τριάντα χρόνων, το νέο Λος Άντζελες εξερράγη ξανά στο τέλος του Απριλίου – αρχές Μαΐου 1992. Οι "Justice Riots" (Ταραχές της Δικαιοσύνης) ξεπέρασαν τις "Watts Riots" (Ταραχές στο Watts), που αποτέλεσαν την πιο βίαιη και καταστροφική αστική εξέγερση του 20ου αιώνα.[14]

ΠΩΣ ΟΡΙΖΕΤΑΙ Η ΜΕΤΑΜΗΤΡΟΠΟΛΗ

Προσέγγιση από τον Edward W. Soja

Η Μεταμητρόπολη αντιπροσωπεύει μια υπερμεγέθυνση ή καλύτερα μια επέκταση της μοντέρνας και μοντερνιστικής αστικότητας, μια ακόμα μερική και ανολοκλήρωτη μεταμόρφωση, που θα φέρει πάντα ίχνη προηγούμενων χώρων της πόλης. Αλλά, ταυτόχρονα, η μεταμοντέρνα, μεταφορντιστική, μετακεϋνσιανή μητρόπολη αντιπροσωπεύει κάτι σημαντικά νέο και διαφορετικό, το προϊόν μιας εποχής έντονης και εκτατικής αναδόμησης, πολύ πιο βαθιάς στην επίδρασή της σε κάθε πλευρά της ζωής από κάθε άλλη περίοδο, τουλάχιστον στις τελευταίες δύο εκατονταετίες – δηλαδή από τις αρχές της βιομηχανικής καπιταλιστικής πόλης.[15]

Οικοδομημένη πάνω σε μια τάση, που μπορεί να έχει προωθηθεί στην πρώτη εξέλιξη του αστικού – βιομηχανικού καπιταλισμού, η σύγχρονη πόλη φαίνεται να είναι όλο και περισσότερο αποσυνδεδεμένη από τη χωρική της ιδιαιτερότητα, από την πόλη ως ένα σταθερό σημείο συλλογικής αναφοράς, μνήμης και ταυτότητας.[16]

Πως περιγράφει ο Chambers Ian (*Border Dialogues: Journeys in Postmodernity*, 1990) τη ριζική αναδόμηση της μητρόπολης: *Οι αναφορές σε ένα "έξω" όλο και πιο πολύ εξαφανίζονται. Όλο και πιο πολύ υπάρχει η σαρωτική αστική παρυφή των ατελείωτων προαστίων, των δορυφορικών πόλεων και της ανοικοδόμησης κατά μήκος των οδικών αρτηριών ή αλλού, τα σχέδια κατοικίας των κεντρικών περιοχών της πόλης, ανεπίσημες, υπόγειες οικονομίες και αυτοί οι θήλακοι σκληρών, τοπικών πραγματικοτήτων – είτε Μπρίξτον, νότιο Λονδίνο, πίσω δρόμοι της Νάπολης ή τα barrios του ανατολικού Λος Άντζελες, που διακρίνονται από φτώχεια, συχνά εθνικότητα και τοπικές γλώσσες ταυτότητας. Αλλά η προηγούμενη διάκριση, ανάμεσα σ' ένα φανερό "φυσικό" εξωτερικό και ένα "τεχνητό" αστικό εσωτερικό, αδυνατίζει και τείνει να καταρρεύσει. Οι αναφορές, που κάποτε χώριζαν σταθερά την πόλη από την ύπαιθρο, το τεχνητό από το "φυσικό", αναπαράγονται τώρα αδιακρίτως ως δυναμικά σημεία και ορίζοντες μέσα σε μια κοινή τοπογραφία*.[17]

Ένας άλλος ακόμα τρόπος, συνεχίζει ο Soja, για να περιγράψουμε τη μεταμητροπολιτική μετάβαση είναι σαν μια ταυτόχρονη συστολή και διαστολή στην κλίμακα των πόλεων, μια υπερμεγέθη, μακροπρόθεσμη στροφή του χώρου της πόλης, τόσο από το εσωτερικό προς τα έξω όσο και από το εξωτερικό προς τα μέσα, ταυτόχρονα. Σε ένα επίπεδο σήμερα, ο κόσμος όλος αστικοποιείται ταχύτατα από την Ανταρκτική στον Αμαζόνιο, καθώς η χωρική απόληξη της κουλτούρας, των κοινωνιών και των οικονομιών που βασίζονται στην πόλη, επεκτείνεται σε κάθε περιοχή στον πλανήτη· [18]

Σ' ένα άλλο επίπεδο, κάθε επί μέρους αστικό κέντρο, από το μεγαλύτερο στο μικρότερο, φαίνεται όλο και περισσότερο να περιλαμβάνει όλο τον κόσμο της πόλης που έχει ποτέ δει ο κόσμος. Ξανά, οι αρχές αυτού του μετασχηματισμού στην αστική κλίμακα μπορούν ν' ανιχνευτούν πίσω σε πολύ προηγούμενες αστικές εποχές, αλλά ποτέ πριν δεν έχουν προσεγγίσει ένα τέτοιο περιεκτικό σκοπό και βάθος. Ο λόγος για την *παγκοσμιοποίηση* έχει γίνει ένα από τα πιο αποκαλυπτικά σημεία εισόδου στην αίσθηση των νέων διαδικασιών αστικοποίησης. [19]

Η Μεταμητρόπολη μπορεί να παρασταθεί ως ένα προϊόν της διαδικασίας της εντεινόμενης παγκοσμιοποίησης μέσω της οποίας το παγκόσμιο αποκτά εντοπιότητα και το τοπικό γίνεται ταυτόχρονα παγκόσμιο. Ο Chambers βλέπει αυτή την ταυτοχρονία σαν ένα είδος "παγκοσμιότητας" της πόλης μέσω της τοποθέτησής της σ' ένα τεράστιο παγκόσμιο μετρο-δίκτυο μέχρι τώρα διασκορπισμένων τόπων, που αυξανόμενα απορροφούν τον καθένα, παντού, σε κοινά μοιρασμένους

οικονομικούς και πολιτιστικούς ρυθμούς. Αυτό που ήταν κάποτε κεντρικό γίνεται περιφερειακό και αυτό που ήταν η περιφέρεια γίνεται όλο και πιο κεντρικό, μια παρατήρηση που προσιδιάζει στο χώρο της πόλης με την εντατική αστικοποίηση των προαστίων σε Εξωτερικές Πόλεις ή Ακραίες Πόλεις, ενώ οι Κεντρικές Πόλεις ή Εσωτερικές Πόλεις γεμίζουν με μετανάστες της διασποράς από τις φτωχότερες περιοχές του κόσμου.[20]

Και η αντίληψή μας δεν μπορεί πια να εξαρτάται από ενδογενείς πηγές. Το Λάγος, το Σαν Πάολο, η Βομβάη, η Σιγκαπούρη, μάς παρέχουν ένα αποκαλυπτικό παράθυρο από το οποίο μπορούμε να αντιληφθούμε τις μεταμητροπόλεις όπως το Λος Άντζελες, το Παρίσι, το Σικάγο ή το Μάντσεστερ. [21]

Ο λόγος για τη βιομηχανική πολεοδομία και την αναπαράσταση της Μετά Μητρόπολης, ως ενός μεταφορντικού, ευέλικτου και αντανακλαστικά αστικού περιφερειακού κόσμου παραγωγής, έχει ριζωθεί στα εμπειρικά και διανοητικά συμφραζόμενα της Νότιας Καλιφόρνιας.

Το σχήμα του Λος Άντζελες είναι ένα συνθετικό σκίτσο της βιομηχανικής γεωγραφίας του. Ως ενδεικτική χαρτογραφία, όχι μόνο συλλαμβάνει τα κύρια χαρακτηριστικά της μεταφορντιστικής βιομηχανικής μητρόπολης, όπως εκφράζεται ιδιαίτερα στην αστική περιοχή του Λος Άντζελες, αλλά είναι, επίσης, ενδεικτικό του πώς θα μπορούσε κανείς να αποδώσει χαρτογραφικά άλλες μείζονες αστικές περιοχές από τη βιομηχανική πολεοδομική οπτική.

Η παγκοσμιοποίηση της εργασίας παίζει σημαντικό ρόλο, όπως η παγκοσμιοποίηση του κεφαλαίου, στη διαμόρφωση και τον καθορισμό της σύγχρονης Μεταμητρόπολης. Σε τέτοιες μεταμητροπολιτικές περιοχές όπως το Λος Άντζελες, η Νέα Υόρκη, το Λονδίνο και το Παρίσι, η εισροή διεθνούς κεφαλαίου και εργασίας, όπως και μόδας, μουσικής, κουζίνας, αρχιτεκτονικών στυλ, πολιτικών απόψεων και βιώσιμων οικονομικών στρατηγικών, από όλο τον κόσμο, δεν δημιουργεί μόνο υψηλής διαφοροποίησης επενδύσεις κεφαλαίου και αγορές εργασίας αλλά, επίσης, τους πιο ετερογενείς οικονομικά, πολιτικά και πολιτιστικά χώρους της πόλης που υπήρξαν ποτέ. Και υπάρχει ένα σημαντικά αναδομούμενο σύνολο ταξικών σχέσεων που εγείρεται άμεσα και έμμεσα από τις νέες διαδικασίες που ωθούνται από την παγκοσμιοποίηση, η οποία διασχίζει σταυρωτά αυτή την πολιτιστική και οικονομική ετερογένεια, πολώνει και διασπά τον χώρο της πόλης με νέους και διαφορετικούς τρόπους.

Αν και δεν έχουν υπάρξει λεπτομερείς μελέτες για το Λος Άντζελες ως παγκόσμιο οικονομικό κέντρο και δεν υπάρχει τίποτε ισοδύναμο με τη Wall Street ή το City του Λονδίνου ως χρηματιστικές ακροπόλεις, ο πιο διασκορπισμένος και πολυκεντρικός τομέας FIRE (Finance, Information, Real Estate) έχει πιθανόν τώρα ένα επαρκές συνολικό μέγεθος ώστε το αστικό σύμπλεγμα του Λος Άντζελες να θεωρείται μεταξύ των πολλών παγκόσμιων υποψηφίων που θα πυκνώσουν τις τάξεις των τριών μεγάλων – του Τόκυο, της Νέας Υόρκης, του Λονδίνου, με το Σαν Φρανσίσκο και το Σικάγο ως τους κύριους βορειοαμερικάνικους ανταγωνιστές του.

Το Λος Άντζελες είναι περισσότερο συγκρίσιμο με το Τόκυο παρά το Λονδίνο ή τη Νέα Υόρκη σε σχέση με το πιο διασκορπισμένο τοπικά σύμπλεγμα χρηματιστικών υπηρεσιών του, την ακόμα πολύ εκτεταμένη βιομηχανική του βάση και ιδιαίτερα τη μεγάλη σύνδεση του τομέα FIRE με την ευρύτερη οικονομία της περιοχής. Το Λος Άντζελες έχει αποτελέσει την πρωτεύουσα της Αμερικανικής "Ζώνης Όπλων" και ίσως το μεγαλύτερο οπλοστάσιο στον κόσμο γι' αυτό που ο Castells περιγράφει ως "πλανητικές στρατηγικές της πολιτικο-στρατιωτικής εξουσίας". Το Λος Άντζελες είναι, επίσης, η επικεφαλής στον κόσμο βιομηχανία της παγκόσμιας κουλτούρας και της λαϊκής ψυχαγωγίας και όχι μακριά από την κορυφή στη μόδα και το σχέδιο.

Ακόμα, ίσως πιο αξιοσημείωτο, έχει γίνει η μεγαλύτερη μητρόπολη της παγκόσμιας εργασίας στα δύο άκρα του φάσματος δεξιοτήτων. Δεν περιλαμβάνει μόνο αυτό που φημίζεται ότι είναι η μεγαλύτερη συγκέντρωση επιστημόνων, μηχανικών μαθηματικών και αναλυτών υπολογιστών (μια σημαντική αναλογία εξ' αυτών είναι ξένοι) αλλά, επίσης, μία από τις μεγαλύτερες και πιο ετερογενείς πολιτιστικά αστικές δεξαμενές φτηνών, ανειδίκευτων και ασθενώς οργανωμένων εργατών που έχει δει ποτέ ο κόσμος. Σχεδόν 40% από τους περισσότερους από 9 εκατομ. ανθρώπους που κατοικούν στην Κομητεία του Λος Άντζελες είναι ξένοι ως προς το πού γεννήθηκαν και, αν προσθέσουμε τις εντόπιες μη λευκές μειονότητες, ο συνολικός περιφερειακός πληθυσμός με ρίζες σε αυτό που πριν περιγράφηκε ως Τρίτος Κόσμος, θα μπορούσε να φτάσει κοντά στα 7 εκατομ.

ΤΕΛΟΣ ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ 1980
ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΚΑΙ ΧΩΡΙΚΟΙ ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΙ ΕΝΤΕΙΝΟΝΤΑΙ

Η ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΤΟ ΜΟΝΑΔΙΚΟ ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ.
Η ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ (LAPD) ΕΓΚΑΘΙΣΤΑΤΑΙ ΣΤΟ ΛΟΣ ΑΝΤΖΕΛΕΣ ΩΣ Ο ΑΠΟΛΥΤΟΣ ΡΥΘΜΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

***Όπως περιγράφεται από τον Mike Davis στο* Πέρα από το Blade Runner**

Μετά την εξέγερση στο Watts, οι κορυφαίοι μεγαλοϊδιοκτήτες γης του Λος Άντζελες οργάνωσαν μια μυστικοπαθή «Επιτροπή των 25» για να αντιμετωπίσουν όσες απειλές των προσπαθειών ανασυγκρότησης θα έπεφταν στην αντίληψή τους. Ύστερα από την προειδοποίηση από το LAPD (Los Angeles Police Department/Παράρτημα Αστυνομίας Λος Άντζελες) ότι επίκειται μια μαύρη «πλημμύρα» στο Κέντρο της Πόλης, η Επιτροπή εγκατέλειψε τις προσπάθειες αναζωογόνησης του γερασμένου χρηματοοικονομικού και εμπορικού τομέα. Αντιθέτως, έπεισε τη Δημαρχία να επιδοτήσει τη μεταστέγαση των τραπεζών και των κεντρικών γραφείων διαφόρων επιχειρήσεων σ' έναν καινούργιο χρηματοοικονομικό τομέα στην κορυφή του Bunker Hill, μερικά τετράγωνα προς τα δυτικά. Ο δημοτικός φορέας ανασυγκρότησης, λειτουργώντας ουσιαστικά ως έμμισθο όργανο, κατέβαλε τις εγγυήσεις για τις απώλειες των επενδύσεων της Επιτροπής στην παλιά επιχειρηματική ζώνη, προσφέροντας εκπτώσεις πολύ κάτω από την εμπορική αξία των αστικών γηπέδων μέσα στον καινούργιο πυρήνα.[22]
Κλειδί για την επιτυχία της στρατηγικής αυτής, που χαιρετίστηκε ως «αναγέννηση» του Downtown, ήταν ο φυσικός διαχωρισμός του νέου τομέα και των αξιών γης σε αυτόν, πίσω από έναν προμαχώνα από βαθμιδωτές περιφράξεις, τσιμεντοκολώνες και τείχη από αυτοκινητοδρόμους. Οι παραδοσιακές πεζοδιαβάσεις μεταξύ του Bunker Hill και του παλιού οικονομικού πυρήνα της πόλης ξηλώθηκαν και η κυκλοφορία των πεζών ανυψώθηκε πάνω από το επίπεδο του δρόμου, με τη μορφή εναέριων διαβάσεων - όπως στη φανταστική Titan City του Hugh Ferriss - η πρόσβαση στις οποίες είναι ελεγχόμενη από τα συστήματα ασφαλείας κάθε ουρανοξύστη. Αυτή η ριζική ιδιωτικοποίηση του δημόσιου χώρου του Downtown - με τις δυσοίωνες φυλετικές της νύξεις - πραγματοποιήθηκε χωρίς σημαντικό δημόσιο αντίλογο.[23]
Οι ταραχές του 1992 δικαίωσαν την προνοητικότητα των σχεδιαστών του Οχυρού Κέντρου της Πόλης. Ενώ ολόκληρη η παλιά επιχειρηματική ζώνη γινόταν γυαλιά-καρφιά, το Bunker Hill στάθηκε στο ύψος του ονόματός του. Με το πάτημα ενός κουμπιού στα χειριστήρια τους, τα προσωπικά ασφάλειας των ουρανοξυστών των μεγάλων τραπεζών ήταν σε θέση να αποκόψουν κάθε πρόσβαση προς τα πολύτιμα ακίνητά τους. Αλεξίσφαιρα ατσάλινα ρολά ξεδιπλώνονταν για να καλύψουν τις ισόγειες εισόδους, οι κυλιόμενες κλίμακες ακινητοποιούνταν ακαριαία και οι ηλεκτρονικές κλειδαριές σφράγιζαν τις πεζοδιαβάσεις. Όπως σημείωνε η *Los Angeles Business Journal,* η επιτυχία των αμυντικών μέτρων της επιχειρηματικής έδρας του Downtown, που δοκιμάστηκαν σε πραγματικές ταραχές, τόνωσε τη ζήτηση για νεότερα και πιο εξελιγμένα μέτρα φυσικής ασφάλειας.[24]

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΣΥΝΗΓΟΡΕΙ
ΤΟ ΛΟΣ ΑΝΤΖΕΛΕΣ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΖΕΤΑΙ ΣΥΝΟΛΙΚΑ

Στα γρασίδια της Δυτικής Πλευράς του Λος Άντζελες, που επιμελήθηκαν με μεράκι βιρτουόζοι της ανθοκομικής τέχνης, έχουν ξεφυτρώσει δυσοίωνες μικρές πινακίδας που προειδοποιούν: «Ένοπλη απάντηση!» Ακόμη και οι πλουσιότερες γειτονιές στα φαράγγια και τις λοφοπλαγιές απομονώνονται πίσω από τείχη που φυλάσσονται από αρειμάνιους ιδιωτικούς αστυνομικούς και συστήματα ηλεκτρονικής παρακολούθησης τελευταίας τεχνολογίας. Στο κέντρο της πόλης, χάρη σε μια κρατικά επιδοτούμενη «αστική αναγέννηση» έχει ανεγερθεί το μεγαλύτερο συγκρότημα κτηρίων επιχειρήσεων της χώρας, που χωρίζεται από τις φτωχογειτονιές γύρω του με μια μνημειακή αρχιτεκτονική μεθόριο. Στο Χόλυγουντ, ο διάσημος αρχιτέκτονας Frank Gehry, γνωστός για τον «ουμανισμό» του, αποθεώνει το στυλ πολιορκίας σε μια βιβλιοθήκη σχεδιασμένη έτσι ώστε να μοιάζει με οχυρό ξένης λεγεώνας. Στην περιφέρεια του West Lake και την κοιλάδα του San Fernando η Αστυνομία του Λος Άντζελες

(LAPD) στήνει οδοφράγματα και αποκλείει φτωχογειτονιές, ως μέρος του «πολέμου κατά των ναρκωτικών». Στο Watts ο σχεδιαστής Alexander Haagen παρουσιάζει τη στρατηγική του για τον επανεποικισμό των εμπορικών αγορών του άστεως: ένα πανοπτικό εμπορικό κέντρο, περιτριγυρισμένο από μεταλλική περίφραξη και έναν υποσταθμό του LAPD σκαρφαλωμένο σε έναν κεντρικό πύργο επιτήρησης.
Τέλος, στον ορίζοντα της επόμενης χιλιετίας, ένας πρώην αρχηγός της αστυνομίας έχει αποδυθεί σε μια σταυροφορία υπέρ ενός «γιγαντιαίου οφθαλμού» κατά του εγκλήματος - ένα γεωσύγχρονο αστυνομικό δορυφόρο - ενώ άλλοι αστυνομικοί, πιο διακριτικά, εισηγούνται παραλλαγές του «Garden Plot», ενός γερασμένου μα ζωντανού ακόμη σχεδίου της δεκαετίας του I960 για έναν αρμαγεδδώνα νόμου και τάξης. [25]
Καλωσήλθατε στο μεταφιλελεύθερο Λος Άντζελες, όπου η υπεράσπιση των λάιφ στάιλ πολυτελείας μεταφράζεται σε μια διάχυση νέων μορφών καταστολής στο χώρο και την κίνηση, ζωσμένων με την πανταχού παρούσα «ένοπλη απάντηση». Αυτή η εμμονή στα συστήματα φυσικής ασφαλείας και αντιστοίχως στην αρχιτεκτονική αστυνόμευση των κοινωνικών οριογραμμών αναδείχθηκε ως Zeitgeist στην πολεοδομική ανασυγκρότηση, μια κυρίαρχη αφήγηση στο αναδυόμενο οικοδομικό περιβάλλον της δεκαετίας του 1990. Και όμως, η σύγχρονη πολεοδομική θεωρία, άσχετα αν ερίζει για το ρόλο των ηλεκτρονικών τεχνολογιών στην προώθηση του «μεταμοντέρνου χώρου» ή συζητά για τη διασπορά των αστικών λειτουργιών σε όλο το εύρος των πολυκεντρικών μητροπολιτικών «γαλαξιών», κρατά σιγή ιχθύος για τη στρατιωτικοποίηση της ζωής στην πόλη, που είναι ζοφερά κραυγαλέα στο επίπεδο των δρόμων. [26]
Οι σημερινές φαραωνικές κλίμακες οικιστικής και εμπορικής ασφάλειας συντρίβουν τις εναπομείνασες ελπίδες για πολεοδομική μεταρρύθμιση και κοινωνική ενσωμάτωση. Οι σκληρές προβλέψεις της Εθνικής Επιτροπής για τα Αίτια και την Πρόληψη της Βίας επί Ρίτσαρντ Νίξον εκπληρώθηκαν με τραγικό τρόπο: ζούμε σε «πόλεις-φρούρια» που έχουν κατατμηθεί βάναυσα σε «περιχαρακωμένες κυψελίδες» μιας ευημερούσας κοινωνίας και «θέατρα τρόμου» όπου η αστυνομία βρίσκεται σε πόλεμο με τους εγκληματοποιημένους φτωχούς. Ο «Δεύτερος Εμφύλιος» που ξεκίνησε τα μακρά καυτά καλοκαίρια της δεκαετίας του 1960 έχει θεσμοποιηθεί μέσα από την ίδια τη δομή του αστικού χώρου. Το παλιό φιλελεύθερο παράδειγμα κοινωνικού ελέγχου, προσπαθώντας να εξισορροπήσει την καταστολή με τη μεταρρύθμιση, έχει προ πολλού παραγκωνισθεί από μια ρητορική κοινωνικών εχθροπραξιών που υπολογίζει τα συμφέροντα των φτωχών της πόλης και των μεσαίων τάξεων ως ένα παιχνίδι με μηδενικό άθροισμα πόντων. Σε πόλεις όπως το Λος Άντζελες, στη χειρότερη εκδοχή του μεταμοντερνισμού, παρατηρεί κανείς μια άνευ προηγουμένου τάση να συγχωνευθούν ο πολεοδομικός σχεδιασμός, η αρχιτεκτονική και ο αστυνομικός μηχανισμός σε μία και μοναδική, ενιαία επιχείρηση ασφαλείας. [27]
Η καθολική και αναπόφευκτη συνέπεια της σταυροφορίας να εδραιωθεί ασφάλεια στην πόλη είναι η κατάλυση του προσβάσιμου δημόσιου χώρου. Το όνειδος που στις μέρες μας συνδέεται με τον όρο «άνθρωπος του δρόμου» είναι αυτό καθεαυτό ένα σπαρακτικό σημείο της υποτίμησης των δημόσιων χώρων. Για να ελαχιστοποιηθεί η επαφή με τα μιάσματα, η πολεοδομική ανασυγκρότηση έχει μετατρέψει τους παλιούς ζωτικούς πεζοδρόμους σε κυκλοφοριακούς υπονόμους και έχει μεταμορφώσει τα δημόσια πάρκα σε προσωρινά δοχεία αστέγων και κάθε λογής ταλαίπωρων. Στην αμερικανική πόλη, όπως έχουν αναγνωρίσει πολλοί κριτικοί, τα πράγματα έχουν έρθει τα μέσα έξω ή μάλλον τα έξω μέσα. Οι ανατιμημένοι χώροι των νεόδμητων κατασκευών κολοσσών και των γιγαντιαίων εμπορικών κέντρων έχουν συγκεντρωθεί στο κέντρο, οι προσόψεις από τη μεριά του δρόμου έχουν απογυμνωθεί, η δημόσια δραστηριότητα έχει επιμεριστεί σε αυστηρώς λειτουργικά τμήματα και η κυκλοφορία έχει εσωτερικευθεί σε διαδρόμους κάτω από το άγρυπνο βλέμμα της ιδιωτικής αστυνομίας.[28]
Το μεταρρυθμιστικό όραμα του δημόσιου χώρου - ως το καταπραϋντικό της ταξικής πάλης, αν όχι ο ακρογωνιαίος λίθος της αμερικανικής *πόλεως* - είναι τώρα πια απαρχαιωμένο εξίσου όσο και τα κεϋνσιανά γιατροσόφια της πλήρους απασχόλησης. Όσον αφορά τη «συγχώνευση» των τάξεων, η σύγχρονη αστική Αμερική μοιάζει περισσότερο με τη βικτωριανή Αγγλία παρά με τη Νέα Υόρκη του Γουόλτ Γουίτμαν ή του La Guardia. Στο Λος Άντζελες, που ήταν τον παλιό καλό καιρό ένας επί γης παράδεισος, με ελεύθερες παραλίες, πολυτελή πάρκα και «νυφοπάζαρα», ο αυθεντικά δημοκρατικός χώρος έχει σχεδόν εκλείψει. Το αρχιπέλαγος των βασιλείων της καταναλωτικής ευωχίας στο Westside, που θυμίζει τη χώρα του Οζ - πανάκριβα εμπορικά κέντρα, γκαλερί και δρόμοι με γκουρμέ εστιατόρια κατά παράταξη - τελεί σε αμοιβαία εξάρτηση από την κοινωνική φυλάκιση του τριτοκοσμικού

υπαλληλικού προλεταριάτου που ζει σε όλο και πιο καταπιεστικά γκέτο και μπαρριό. Σε μια πόλη αρκετών εκατομμυρίων εξαθλιωμένων μεταναστών, οι δημόσιοι χώροι αναψυχής μειώνονται δραστικά, τα πάρκα ερειπώνονται και οι παραλίες χωρίζονται σε ζώνες, οι βιβλιοθήκες και οι παιδότοποι κλείνουν, οι συνηθισμένες συγκεντρώσεις νέων απαγορεύονται και οι δρόμοι γίνονται όλο και πιο ερημικοί και επικίνδυνοι.[29]

Το Λος Άντζελες, με τον τρόπο που έχει να δίνει μια εικόνα του μέλλοντος, προσφέρει έναν ιδιαίτερα ανησυχαστικό κατάλογο αναδυόμενων διασυνδέσεων μεταξύ της αρχιτεκτονικής και του αμερικανικού αστυνομικού κράτους.[30]

Παλιές φωτογραφίες των πρώτων χρόνων του Downtown έδειχναν ανάμεικτα πλήθη αγγλοσαξόνων, μαύρων και λατίνων πεζών από διαφορετικές ηλικίες και τάξεις. Η σύγχρονη «αναγέννηση» του Downtown σχεδιάστηκε έτσι ώστε να καταστήσει σχεδόν αδύνατη μια τέτοια ετερογένεια. Υπάρχει πρόθεση όχι μόνον να «σκοτώσουν το δρόμο», όπως φοβάται ο Kaplan, αλλά και να «σκοτώσουν το πλήθος», να εξαλείψουν τη δημοκρατική συγχώνευση πάνω στα πεζοδρόμια και μέσα στα πάρκα, που ο Olmsted θεώρησε ως το αντίδοτο της Αμερικής στις ευρωπαϊκές ταξικές πολώσεις. Οι θηριώδεις κατασκευές του Downtown - σαν μια φαντασίωση του Buckminster Fuller μετά το Ολοκαύτωμα - έχει προγραμματιστεί έτσι ώστε να διασφαλίζει μια αδιατάρακτη συνέχεια μεσοαστικής εργασίας, κατανάλωσης και αναψυχής, χωρίς κάποια αναπάντεχη έκθεση στο περιβάλλον των δρόμων της εργατικής τάξης του Downtown. Πράγματι, ο ολοκληρωτισμός της σημειωτικής των επάλξεων και των προμαχώνων, των αδιαφανών γυαλιών και των υπερυψωμένων πεζοδιαβάσεων, μέμφεται κάθε συγγένεια ή ομοφωνία μεταξύ διαφορετικών αρχιτεκτονικών ή ανθρώπινων τάξεων. Όπως και στο κτήριο-φρούριο των Times του Otis, αυτή ακριβώς είναι η αρχισημειωτική του ταξικού πολέμου.

Και αν κάτι τέτοιο ακούγεται υπερβολικά ακραίο, ορίστε η περιγραφή που έδωσε πρόσφατα το περιοδικό *Urban Land* για την κερδολαγνική συνταγή η οποία, από άκρη σε άκρη στις ΗΠΑ, συσχέτισε την πολυθρύλητη ανάπτυξη, την κοινωνική ομοιογένεια με μια ασφαλή «εικόνα Downtown»:

Πώς να ξεπεράσουμε τον φόβο για το έγκλημα στα κέντρα των πόλεων.

Να δημιουργήσουμε μια Πυκνή, Συμπαγή, Πολυλειτουργική Πυρηνική Περιοχή. Το κέντρο μιας πόλης μπορεί να σχεδιαστεί και να αναπτυχθεί έτσι ώστε οι επισκέπτες να αισθάνονται ότι αυτό - ή σημαντικό μέρος αυτού - είναι ελκυστικό, ότι είναι ένα μέρος όπως εκείνα όπου συνηθίζουν να συχνάζουν «αξιοσέβαστοι άνθρωποι» σαν τους ίδιους...Ένα κέντρο της πόλης που θα είναι συμπαγές, πυκνοδομημένο και πολυλειτουργικό θα συγκεντρώνει ανθρώπους προσφέροντάς τους ένα μεγαλύτερο φάσμα δραστηριοτήτων.

Οι δραστηριότητες που προσφέρονται σε αυτή την πυρηνική περιοχή θα καθορίσουν ποιος «τύπος» ανθρώπου θα περιδιαβαίνει στα πεζοδρόμια της· η εγκατάσταση γραφείων και η στέγαση κατοίκων μεσαίου και ανώτερου εισοδήματος μέσα ή κοντά στην πυρηνική περιοχή θα μπορεί να εξασφαλίσει ένα υψηλό ποσοστό «αξιοσέβαστων», νομοταγών πεζών. Μια τέτοια ελκυστική αναμορφωμένη πυρηνική περιοχή θα μπορούσε επίσης να είναι αρκετά μεγάλη ώστε να επηρεάσει τη συνολική εικόνα του κέντρου της πόλης.[31] *(σελ 117, Η απαγορευμένη πόλη).*

Ως μέρος της πολιτικής του να χρηματοδοτεί τον εποικισμό των υπαλλήλων γραφείου στο Downtown, ο Δήμος δαπάνησε ή σχεδιάζει να δαπανήσει δεκάδες εκατομμύρια δολάρια δεσμευμένα από πόρους φορολογικών εσόδων σε πλανερά, «soft» περιβάλλοντα σε αυτές τις περιοχές. Οι πολεοδόμοι έχουν κατά νου ένα οργιαστικό σύμπλεγμα από πλατείες, σιντριβάνια, δημόσια καλλιτεχνήματα παγκόσμιας κλάσεως, εξωτική χαμηλή βλάστηση, καθώς και πρωτοποριακό οδικό εξοπλισμό κατά μήκος του πεζοδρόμου της Hope Street. Στην προπαγάνδα των επίσημων υποστηρικτών, η καλύτερη ένδειξη της «βιωσιμότητας» του Κέντρου της Πόλης δεν είναι άλλη από την ειδυλλιακή εικόνα υπαλλήλων γραφείων και εύπορων τουριστών που σεργιανίζουν και λαγοκοιμούνται στα κλιμακωτά κηπάρια της California Plaza, των «Spanish Steps» ή του Grand Hope Park.[32]

Σε χτυπητή αντίθεση, μερικά τετράγωνα παραπέρα, η πόλη αποδύεται σε έναν ανελέητο αγώνα να καταστήσει κατά το δυνατόν «αβίωτες» τις δημόσιες εγκαταστάσεις και τους δημόσιους χώρους για τους άστεγους και τους φτωχούς. Η συνεχιζόμενη παραμονή χιλιάδων ανθρώπων των δρόμων στις παρυφές του Bunker Hill και του Civic Center αποτελεί μια παραφωνία στον στυλάτο τρόπο ζωής του Downtown και προδίδει την επίμοχθα καλλιεργημένη ψευδαίσθηση «αναγέννησης» του Downtown. Το Δημαρχείο λοιπόν παίρνει την εκδίκησή του με τη δική του εκδοχή ενός πολέμου αψιμαχιών.[33]

Αν και οι δημοτικοί άρχοντες κατά περιόδους επεξεργάζονται διάφορα σχέδια για μαζική μετακίνηση απόρων - να τους μεταφέρουν σε κάποια φτωχή φάρμα στο χείλος της ερήμου, να τους περιορίσουν σε καταυλισμούς στα βουνά ή, αξίζει να θυμηθεί κανείς, να τους κλείσουν σε ένα ερειπωμένο πορθμείο στο Λιμάνι - τέτοιου είδους «τελικές λύσεις» παρεμποδίστηκαν από μέλη δημοτικών συμβουλίων που φοβούνταν για τη μετακίνηση των αστέγων στις δικές τους Περιφέρειες. Αντιθέτως, ο Δήμος, υιοθετώντας συνειδητά έναν ιδιόμορφο αστικό ψυχρό πόλεμο, προωθεί την «περίκλειση» (επίσημος όρος) των αστέγων στο Skid Row, κατά μήκος της 5ης Οδού, ανατολικά του Broadway, μεταμορφώνοντας συστηματικά τη γειτονιά σε υπαίθριο πτωχοκομείο. Και όμως, αυτή η στρατηγική γεννά τον δικό της φαύλο κύκλο των αντιφάσεων. Συμπυκνώνοντας τη μάζα των απελπισμένων και των αβοήθητων σε ένα μικρό μέρος και αδιαφορώντας για την επαρκή στέγασή τους, η επίσημη πολιτική έχει μεταμορφώσει το Skid Row, πιθανότατα στα πιο επικίνδυνα δέκα οικοδομικά τετράγωνα του κόσμου - όπου δεσπόζουν οι «Slashers», οι «Night Stalkers» και άλλα κοινότερα αρπακτικά. Κάθε βράδυ στο Skid Row είναι Παρασκευή και 13 και, χωρίς να προκαλεί καμιά έκπληξη, πολλοί από τους αστέγους επιδιώκουν πάση θυσία να ξεφύγουν από το «Nickle» κατά τη διάρκεια της νύχτας, αναζητώντας ασφαλέστερο καταφύγιο σε άλλες γωνιές του Downtown. Η πόλη, αντιθέτως, σφίγγει τη θηλιά με αυξημένη αστυνομική παρενόχληση και πολυμήχανα σχεδιαστικά αποτρεπτικά μέσα.[34]

Ένα από τα συνηθέστερα αποτρεπτικά μέσα, που αφήνει πάντως εμβρόντητο τον υγιή σκεπτόμενο, είναι το καινούργιο κυλινδρικό παγκάκι στάσης λεωφορείου της γραμμής Rapid Transit District, το οποίο προσφέρει ελάχιστη επιφάνεια, ώστε το κάθισμα να είναι άβολο, ενώ καθιστά σχεδόν αδύνατο τον ύπνο. Τέτοια «αλητοστεγή» καθίσματα έχουν ευρέως υιοθετηθεί στην περιφέρεια του Skid Row, Μια άλλη εφεύρεση, εφάμιλλη ενός γκραν γκινιόλ, είναι η επιθετική τοποθέτηση υπαίθριων εκτοξευτών τεχνητής βροχής. Μερικά χρόνια πριν, ο Δήμος άνοιξε ένα «Skid Row Park» χαμηλότερα κατά μήκος της 5ης Οδού, σε μια γωνιά του Hell. Για να διασφαλιστεί ότι το πάρκο δεν θα χρησιμοποιείται για ύπνο - δηλαδή, για να είναι εγγυημένο ότι χρησιμοποιείται κυρίως για εμπόριο ναρκωτικών και πορνεία - η πόλη εγκατέστησε ένα εξελιγμένο υπερυψωμένο ποτιστικό σύστημα, προγραμματισμένο να καταβρέχει τους ανύποπτους κοιμισμένους, σε άτακτα διαστήματα κατά τη διάρκεια της νύχτας. [35]

Το σύστημα αμέσως αντιγράφηκε από ορισμένους τοπικούς επιχειρηματίες, προκειμένου να απομακρύνει τους αστέγους από παρακείμενα δημόσια πεζοδρόμια. Παράλληλα, τα εστιατόρια και οι αγορές έδωσαν τη δική τους απάντηση στους αστέγους, κατασκευάζοντας διακοσμημένες περιφράξεις για να προασπίσουν την άρνησή τους. Αν και κανείς στο Λος Άντζελες δεν έχει ακόμη προτείνει να προστίθεται κυανούχο αλάτι στα σκουπίδια, όπως συνέβη στο Φοίνιξ λίγα χρόνια νωρίτερα, ένα δημοφιλές εστιατόριο θαλασσινών ξόδεψε 12.000 δολάρια για να κατασκευάσει τον απόλυτο κλωβό προστασίας των απορριμμάτων, ένα μαστ για σικάτες κυρίες: είναι φτιαγμένος από σιδερένιες ράβδους 18 χιλιοστών με κλειδαριές μεταλλικού κράματος και επίφοβα εξωστρεφή καρφιά για να προφυλάσσει τα ανεκτίμητα μπαγιάτικα ψαροκέφαλα και τις πανιασμένες τηγανητές πατάτες.[36]

Ωστόσο, οι δημόσιες τουαλέτες είναι το αληθινό Ανατολικό Μέτωπο του πολέμου κατά των φτωχών στο Downtown. Το Λος Άντζελες, στο πλαίσιο μιας προμελετημένης πολιτικής, έχει τα λιγότερα δημόσια αποχωρητήρια από κάθε άλλη μεγάλη βορειοαμερικανική πόλη. Ύστερα από σχετική σύσταση του LAPD (που είναι όντως μέλος της επιτροπής σχεδιασμού τουλάχιστον ενός από τα μείζονα προγράμματα ανασυγκρότησης του Downtown), ο Κοινοτικός Φορέας Ανασυγκρότησης (ΚΦΑ) κατεδάφισε όσες δημόσιες τουαλέτες είχαν απομείνει στο Skid Row. Οι σχεδιαστές του ΚΦΑ αγωνιούσαν κατόπιν για μήνες για το αν θα έπρεπε να συμπεριλάβουν μια «ελεύθερης προσπέλασης δημόσια τουαλέτα» στο σχέδιο τους για το South Park. Όπως παραδέχτηκε αργότερα ο πρόεδρος του ΚΦΑ, Jim Wood, η απόφαση να μην συμπεριληφθεί η τουαλέτα ήταν πολιτική όχι σχεδιαστική». Το Downtown όπως το θέλει ο ΚΦΑ προτιμά τη λύση των «ημιδημόσιων αποχωρητηρίων» - δηλαδή τουαλέτες σε εστιατόρια, εκθέσεις τέχνης και κτήρια γραφείων - που μπορούν να διατίθενται σε τουρίστες και υπάλληλους γραφείων, ενώ θα απαγορεύεται η πρόσβαση σε πλανόδιους και άλλα απάδοντα πρόσωπα. Το No man's land χωρίς τουαλέτες ανατολικά της Hill Street, στο Downtown, στερείται επίσης υπαίθριες πηγές νερού για πόση ή πλύση. Ένα συνηθισμένο και ανησυχητικό θέμα αυτές τις μέρες είναι άστεγοι άντρες - πολλοί από αυτούς, πρόσφυγες από το San Salvador - να πλένονται, ακόμη και να πίνουν από τα λύματα αποβλήτων που ρέουν κάτω από τσιμεντένιο κανάλι του Los Angeles River, στο ανατολικό άκρο του Downtown.[37]

Ο ψυχρός πόλεμος στους δρόμους του Downtown κλιμακώνεται συνεχώς. Η αστυνομία, με την υποστήριξη που προσφέρουν λόμπι εμπόρων και κατασκευαστών του Κέντρου της Πόλης, απέκρουσε κάθε απόπειρα από τους αστέγους και τους φίλα προσκείμενούς τους να δημιουργήσουν ασφαλή καταφύγια ή αυτοοργανωμένους καταυλισμούς. Η «Justiceville» που ίδρυσε ο άστεγος ακτιβιστής Ted Haynes εξαρθρώθηκε στυγνά και όταν οι κάτοικοί της επιχείρησαν να βρουν καταφύγιο στο Venice Beach, συνελήφθηκαν με εντολή μέλους τοπικού συμβουλίου (ενός διάσημου περιβαλλοντολόγου) και στάλθηκαν πίσω στο κολαστήριο του Skid Row.

Το σύντομο πείραμα της ίδιας της πόλης με νομιμοποιημένες κατασκηνώσεις - μια απρόθυμη ανταπόκριση σε μια σειρά από θανάτους λόγω έκθεσης στον κρύο χειμώνα του 1987- τερματίστηκε αιφνίδια, ύστερα από μόλις 4 μήνες, προκειμένου να διατεθεί χώρος για την κατασκευή μιας επισκευαστικής προβλήτας διερχόμενων πλοίων. Η τρέχουσα πολιτική μοιάζει να παίζει ένα διεστραμμένο παιχνίδι πάνω στο ειρωνικό σχόλιο του Ζολά για τα «ίσα δικαιώματα» πλουσίων και φτωχών να κοιμούνται ανάκατα στο ύπαιθρο. Όπως ο επικεφαλής της επιτροπής πολεοδομικού σχεδιασμού εξηγούσε την επίσημη γραμμή σε δύσπιστους δημοσιογράφους, δεν αντίκειται στον νόμο αυτόν καθεαυτόν το να κοιμάται κανείς στο δρόμο, αλλά «μόνο το να ανεγείρει οποιουδήποτε είδους προστατευτικό στέγαστρο». Για να επιβληθεί αυτή η απαγόρευση «σκηνωμάτων χαρτοσυσκευασΐας», το LAPD χτένιζε περιοδικά το Nickle, προβαίνοντας σε κατασχέσεις στεγάστρων και άλλων υπαρχόντων και σε σύλληψη όσων προέβαλλαν αντίσταση. Μια τέτοια κυνική καταστολή μετέτρεψε την πλειοψηφία των αστέγων σε βεδουίνους των πόλεων. Τους βλέπει κανείς σε ολόκληρο το Downtown να σπρώχνουν τα ελάχιστα αξιολύπητα υπάρχοντα τους σε καροτσάκια που υπεξαίρεσαν από κάποιο σούπερ μάρκετ, πάντοτε σε φυγή και σε κίνηση, πασχίζοντας στις συμπληγάδες της επίσημης πολιτικής της περίκλεισης και του αυξανόμενου σαδισμού των δρόμων του Downtown.[38]

Η λογική του αστικού κατακερματισμού με γνώμονα το αίτημα της ασφάλειας βρίσκει την πιο δημοφιλή της έκφραση στις φρενήρεις προσπάθειες των εύπορων συνοικιών του Λος Άντζελες να απομονώσουν τις αξίες των κατοικιών τους και τον τρόπο ζωής τους. Νέοι πολυτελείς οικισμοί έξω από τα όρια της πόλης έγιναν συχνά πόλεις - φρούρια, με περιτειχίσεις, αποκλειστικά σημεία εισόδου που διαθέτουν φυλάκια, αλληλοσυμπληρούμενες υπηρεσίες ιδιωτικής και δημόσιας αστυνόμευσης, ακόμη και ιδιωτικούς δρόμους. Είναι απλούστατα αδύνατον για τον μέσο πολίτη να εισβάλει στις «πόλεις» του Hidden Hills, του Bradbury, του Rancho Mirage ή του Rolling Hills, χωρίς να έχει πρόσκληση από κάποιον κάτοικο. Όντως, το Μπράντμπερι, με 900 κατοίκους και 16 χλμ. προφυλαγμένων ιδιωτικών οδών, έχει τέτοια εμμονή με την ασφάλεια ώστε οι τρεις του δημοτικοί αξιωματούχοι δεν απαντούν σε τηλεφωνήματα δημοσιογράφων, εφόσον «κάθε φορά που εμφανίζεται ένα άρθρο ... προσελκύει την προσοχή στην πόλη και αυξάνεται ο αριθμός των διαρρήξεων». Από τη μεριά τους, οι κάτοικοι του Hidden Hills - ενός πίνακα του Norman Rockwell πίσω από τείχη υψηλής ασφαλείας - διχάστηκαν, με εκατέρωθεν πικρίες, όταν ο δήμος συμμορφώθηκε με μια απόφαση για την κατασκευή 48 οικιστικών μονάδων για πολίτες της τρίτης ηλικίας εκτός των πυλών του. Στις συνεδριάσεις της παντοδύναμης ένωσης ιδιοκτητών της πόλης, οι πολέμιοι της συμμόρφωσης υποστήριξαν ότι τα διαμερίσματα των παππούδων «θα προσελκύσουν συμμορίες και πρεζόνια».[39]

Στο μεταξύ, παραδοσιακοί πολυτελείς θύλακοι όπως το Beverly Hills και το San Marino επεκτείνουν προοδευτικά τους περιορισμούς της πρόσβασης σε δημόσιες εγκαταστάσεις, χρησιμοποιώντας μπαρόκ πινακίδες των κανονισμών προκειμένου να υψώσουν αόρατα τείχη. Το San Marino, ενδεχομένως η πλουσιότερη πόλη της χώρας και περιβόητα η πιο Ρεπουμπλικανική (85%), τώρα κλείνει τα πάρκα της τα Σαββατοκύριακα για να κρατήσει μακριά οικογένειες λατίνων και ασιατών από γειτονικές κοινότητες. Ένα σχέδιο που βρίσκεται ακόμη υπό συζήτηση θα ξανανοίξει τα πάρκα τα Σάββατα μόνο για όσους φέρουν πιστοποιητικό εντοπιότητας. Και άλλες εύπορες συνοικίες μηχανεύτηκαν ένα παρόμοιο προνόμιο για τους κατοίκους τους, αποσπώντας δικαστικές αποφάσεις για την επιφύλαξη της στάθμευσης αποκλειστικά για τους ντόπιους ιδιοκτήτες κατοικιών. Όπως θα μάντευε κανείς, τέτοιοι περιορισμοί επιλεκτικής στάθμευσης διαχέονται αποκλειστικά σε συνοικίες με ιδιωτικά γκαράζ τριών αυτοκινήτων.[40]

Οι οικιστικές περιοχές που διαθέτουν αρκετή πυγμή είναι σε θέση να ιδιωτικοποιούν τον τοπικό δημόσιο χώρο, αποσπώμενες από την υπόλοιπη μητρόπολη, επιβάλλοντας ακόμη και «έλεγχο συνοικιακών διαβατηρίων» στους ξένους, σε διάφορες παραλλαγές. Το επόμενο βήμα, φυσικά, είναι να μιμηθούν αναδιπλωμένους θυλάκους όπως το Rolling Hills ή το Hidden Hills κτίζοντας στην κυριολεξία τείχη. Από τον καιρό της κατασκευής του, στα τέλη της δεκαετίας του 1940, το Park La

Brea ήταν κάτι σαν να είχε μεταφυτευθεί λίγο από το chatzpah του Lower Manhattan στη Wilshire Boulevard: ένας κυκεώνας 176 εκταρίων με επαρχιοτόσπιτα μέσου ενοικίου και πολυκατοικίες, που στεγάζουν ένα αστικό συνονθύλευμα από εργένηδες, συνταξιούχους και οικογένειες. Τώρα, ως τμήμα μιας στρατηγικής εξευγενισμού, οι ιδιοκτήτες του, η εταιρία Forest City Enterprises, αποφάσισαν να περικλείσουν ολόκληρη την κοινότητα με περίφραξη ασφαλείας, αποκόβοντας τους πεζούς από τους πιο κρίσιμους δημόσιους χώρους κατά μήκος του «Miracle Mile». Όπως παρατήρησε ένας εκπρόσωπος των ιδιοκτητών, «είναι μια γενική τάση να έχουμε οχυρές κοινότητες».[41]

Στο μεταξύ, οι πολύ πλούσιοι λαχταρούν κάστρα υψηλής τεχνολογίας. Εκεί που οι πύλες και τα τείχη από μόνα τους δεν επαρκούν, όπως στην περίπτωση του Μπέβερλι Χίλλς ή του Μπελ Ερ, η ίδια η κατοικία επανασχεδιάζεται έτσι ώστε να ενσωματώνει εξελιγμένες λειτουργίες ασφαλείας, που κάποτε φτάνουν μέχρι την υπερβολή. Ένας κυρίαρχος αλλά διακριτικός στόχος της σύγχρονης μανίας για την «αναδιάταξη κατοικιών σε επαύλεις» που μαστίζει το δυτικό Λος Άντζελες - για παράδειγμα, με την κατεδάφιση κατοικιών των 3 εκατομμυρίων δολαρίων για να χτιστούν επαύλεις των 30 εκατομμυρίων - είναι η αναζήτηση της «απόλυτης ασφάλειας». Οι αρχιτέκτονες κατοικιών δανείζονται σχεδιαστικά μυστικά από υπερπόντιες πρεσβείες και σταθμούς στρατιωτικής διοίκησης. Ένα από τα στοιχεία που βρίσκεται στην πρώτη γραμμή της ζήτησης είναι το «αντιτρομοκρατικό δωμάτιο ασφαλείας» που αποκρύπτεται στο σχέδιο της κατοικίας, με προσβάσεις από επικλινή φατνώματα και κρυφές πόρτες. Ο Μερβ Γκρίφφιθ και η συντροφιά του θωρακίζουν τα παλάτια τους σαν να ήταν σιλό πυραύλων.[42]

ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΟΧΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΦΤΩΧΩΝ ΣΤΟ ΛΟΣ ΑΝΤΖΕΛΕΣ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΕΞΕΓΕΡΣΗ

Όπως περιγράφεται από τον Mike Davis στο Πέρα από το Blade Runner

Όντας η πρώτη συμμορία Λατίνων που αναμείχθηκε στο επικερδές εμπόριο κρακ, όπου μέχρι τότε κυριαρχούσαν οι συμμορίες Μαύρων, το «έθνος» των Eighteen Street ελέγχει μια ευρεία ζώνη της περιοχής του Mid-City που βρίθει από ναρκομανείς. Άλλες 60 συμμορίες Λατίνων και Ασιατών ερίζουν για τα αποφάγια, περιστασιακά με τις τοπικές κλίκες των Eighteen Street. Ως αποτέλεσμα, το Ramparts Division του LAPD (η βάση των σκληροτράχηλων αστυνομικών που εκθειάζονται σε αρκετά από τα αθάνατα αστυνομικά μυθιστορήματα του Joseph Wambaugh) συνήθως κατέχει το ελάχιστα επίζηλο ρεκόρ της εξιχνίασης περισσότερων ανθρωποκτονιών από οποιαδήποτε άλλη συνοικιακή αστυνομική διεύθυνση στη χώρα. Κοντά στο MacArthur Park, άλλοτε κόσμημα στο στέμμα του συστήματος πάρκων της πόλης, βρίσκεται τώρα μια ζώνη πυρός κατά βούληση, όπου οι έμποροι κρακ και οι συμμορίες των δρόμων ξεκαθαρίζουν τους λογαριασμούς τους με πολυβόλα και Uzi.[43]

Οι τσιφλικάδες των φτωχογειτονιών, στο μεταξύ, στήνουν το ιδιωτικό τους βασίλειο του τρόμου σε βάρος εμπόρων ναρκωτικών, μικροκακοποιών και αργόσχολων. Έχοντας να αντιμετωπίσουν τη «μηδενική επιείκεια» των νόμων, που επιτρέπουν την κατάσχεση ή καταστροφή περιουσιακών στοιχείων που χρησιμοποιήθηκαν για πωλήσεις ναρκωτικών, προσλαμβάνουν τις δικές τους διμοιρίες μπράβων και ενόπλων μισθοφόρων για να «εξολοθρεύσουν» τους εγκληματίες που λυμαίνονται την ιδιοκτησία τους. Λίγο μετά τις ταραχές στο 1992, ο ρεπόρτερ των *Times* Richard Colvin συνόδευσε μία από αυτές τις υπαλληλίες στους αφηνιασμένους τραμπουκισμούς της στο West Lake, το Venice και το Panorama City.[44]

Με επικεφαλής έναν δίμετρο, βάρους 150 κιλών «τυχοδιώκτη» που άκουγε στο όνομα David Roybal, η ομάδα αυτή των σεκιουριτάδων είναι περιβόητη μεταξύ των ιδιοκτητών γης για την αποτελεσματική βαρβαρότητα της. Οι ύποπτοι για εμπορία ναρκωτικών και οι πελάτες τους, όσοι καθυστερούν τα νοίκια τους αλλά και όσοι γενικά παρενοχλούν τους ιδιοκτήτες, εκσφενδονίζονται από τα κτήρια με την απειλή των όπλων. Όσοι αντιστέκονται ή έστω παραπονιούνται, ξυλοκοπούνται δίχως έλεος. Σε μια επιδρομή στο Panorama City, πριν από λίγα χρόνια, *ο Roybal* και *τα τσιράκια τον τσίμπησαν τόσους πολλούς κατοίκους και καταληψίες σπιτιών για ναρκωτικά, ώστε μετέτρεψαν ένα αναψυκτήριο σε κρατητήριο και πέρασαν χειροπέδες στους συλληφθέντες, δένοντας τους σε έναν ματοβαμμένο τοίχο.*

Το LAPD ήξερε γι' αυτήν την ιδιωτική φυλακή, αλλά αγνόησε τις διαμαρτυρίες των περιοίκων. Ένας ζηλόφθονος αξιωματικός της αστυνομίας δήλωσε στον Colvin: «Αν μπορούσαμε να κάνουμε κι εμείς ό,τι κάνουν αυτοί οι μπράβοι, τότε θα είχαμε απαλλαγεί από το πρόβλημα της εγκληματικότητας - εν ριπή οφθαλμού».[45]

Ο Roybal και η συμμορία του μοιάζουν με τους επονομαζόμενους *matadors,* τους μισθωμένους κουμπουροφόρους που περιπολούν στις συνοικίες των μεσαίων τάξεων στη Βραζιλία και συχνά, ενώ η

αστυνομία κάνει τα στραβά μάτια, εκτελούν καθ' έξιν εγκληματίες, ακόμη και χαμίνια του δρόμου. Η κουβέντα που παπαγαλίζουν είναι ότι *κάνουν τη δουλειά όταν όλα τ' άλλα έχουν αποτύχει.* Όπως κομπάζει ένας από τους πιο επιθετικούς ανταγωνιστές του Roybal: «Κάποιος πρέπει να κάνει κουμάντο εδώ πέρα κι όταν εμείς σκάσουμε μύτη, κάνουμε κουμάντο. Αν κάποιος κάνει τον έξυπνο, του δίνουμε ένα γερό χέρι ξύλο, πάνω στο πάτωμα, μπροστά σ' όλους τους φίλους του. Του περνάμε χειροπέδες και τον αρχίζουμε στις κλωτσιές κι όταν έρχονται οι νοσοκόμοι του ασθενοφόρου και τον παίρνουν με το φορείο, του λέμε: «Έι, πού 'σαι, κάνε μου μήνυση».[46]

Το κελί της φυλακής έχει έναν πολλαπλό αντίκτυπο στο αρχιτεκτονικό τοπίο του άστεως μετά τις ταραχές με αφορμή τον Rodney King. Ακόμη και την προηγούμενη περίοδο, οι περισσότερες κάβες και τα περισσότερα παντοπωλεία, παίρνοντας τη σκυτάλη από τα ενεχυροδανειστήρια, είχαν σιδεροφράξει εντελώς τα ταμεία τους και ενίοτε τοποθετούσαν ομοιώματα αστυνομικών από χαρτόνι κοντά στα παράθυρα. Ακόμη και τα τοπικά φαγάδικα είχαν αρχίσει να ανταλλάσσουν χάμπουργκερ με λεφτά μέσα από αλεξίσφαιρες περιστρεφόμενες θυρίδες κατασκευασμένες από ακρυλικό. Τώρα η ίδια στυλιστική άποψη - ας την ονομάσουμε αισθητική «προμαχώνων» - έχει επεκταθεί και σε γραφεία κοινωνικών λειτουργών και σε νοσοκομεία. Λόγω των πρόσφατων περικοπών σε προγράμματα πρόνοιας και ιατρικές υπηρεσίες, μαζί με τις ολοήμερες ουρές για την είσπραξη βοηθημάτων της πρόνοιας ή στα εξωτερικά ιατρεία, η κομητεία επιδίωξε να προστατεύσει τους εργαζόμενους από τη λαϊκή οργή, εγκαθιστώντας ανιχνευτές μετάλλων, βιντεοκάμερες, κυρτά κάτοπτρα παρακολούθησης, διακόπτες πανικού, καθίσματα καρφωμένα στο δάπεδο και «θαλάμους συνεντεύξεων που χωρίζονται με παχιά διαχωριστικά από άθραυστο γυαλί». Δεν προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι οργανώσεις υπέρ των φτωχών έχουν καταγγείλει αυτό το παρανοϊκό περιβάλλον, όπου μεταχειρίζονται μητέρες δικαιούχους βοηθημάτων της πρόνοιας όπως τους επικίνδυνους κατάδικους σε φυλακές υψίστης ασφαλείας.[47]

Αλλά και τα σχολεία μοιάζουν πια περισσότερο με φυλακές. Μολονότι οι κατά κεφαλήν δαπάνες για την εκπαίδευση έχουν κάνει βουτιά σε πολλές τοπικές σχολικές περιφέρειες, οι πενιχροί πόροι απορροφώνται για τη θωράκιση των σχολικών χώρων και την πρόσληψη περισσότερων ενόπλων φρουρών. Οι έφηβοι παραπονιούνται με δριμύτητα για το συνωστισμό στις τάξεις και τους καταπτοημένους εκπαιδευτικούς, για τη σχολική κτηριακή υποδομή που καταρρέει και έχει μετατραπεί σε κάτι που δεν απέχει ιδιαίτερα από πρωινά κρατητήρια μιας γενιάς που αφέθηκε στην τύχη της. Πολλούς μαθητές κυριολεκτικά τους κλειδώνουν τις ώρες των μαθημάτων, ενώ οι νέοι νόμοι για την απαγόρευση της πρωινής κυκλοφορίας - η παράβαση της οποίας επισύρει δυσβάσταχτες ποινές για τους γονείς - επιτρέπουν στην αστυνομία να αντιμετωπίζει το σκασιαρχείο ως εγκληματική συμπεριφορά. Σε ορισμένες κοινότητες της Νότιας Καλιφόρνιας, η αστυνομία έχει άμεση πρόσβαση σε ψηφιοποιημένα σχολικά αρχεία. Το συμβούλιο της Ενιαίας Σχολικής Περιφέρειας του Λος Άντζελες σκέφτεται να υιοθετήσει μια πολιτική, σύμφωνα με την οποία τα παιδιά που καταδίδουν τους συμμαθητές τους ως χρήστες ναρκωτικών ουσιών θα ανταμείβονται με εισιτήρια συναυλιών, CD, και καινούργια ρούχα. Αν ο Δήμαρχος Riodan πετύχει τον στόχο του, το LAPD θα αποκτήσει και το πρώτο του λύκειο: «μια αστυνομική ακαδημία νέων», ένα εκπαιδευτήριο-πόλο έλξης, το πρώτο στο είδος του στην Αμερική.[48]

Σε μια πόλη με το σοβαρότερο οικιστικό έλλειμμα σε ολόκληρη τη χώρα, οι κάτοικοι των συγκροτημάτων εργατικής κατοικίας, με τον φόβο της έξωσης, διστάζουν να αξιώσουν οποιαδήποτε συνταγματική προστασία από την παράνομη έρευνα και την κατάσχεση. Σαν να ήταν χωρικοί σε κάποια εξεγερμένη επαρχία, τους σταματούν και τους υποβάλλουν σε σωματική έρευνα χωρίς κάποια βάση πιθανολόγησης, ενώ εισβάλλουν βίαια στα σπίτια τους χωρίς δικαστικό ένταλμα. Σε ορισμένους τέτοιους συνοικισμούς, η δημόσια πρόσβαση περιορίζεται από ένοπλα φυλάκια, και οι κάτοικοι υποχρεούνται να υποβάλλουν καταλόγους με τους συνήθεις επισκέπτες. Εξάλλου, όπως και σε άλλες μεγάλες πόλεις, ομοσπονδιακοί κανονισμοί που διαπνέονται «με το πρώτο κρούσμα, παίρνεις πόδι» επιτρέπουν στους διαχειριστές να ξεσπιτώνουν τους δικαιούχους κρατικά επιδοτούμενης στέγης λόγω εγκλημάτων που διέπραξαν συγγενείς ή προσκεκλημένοι τους: ένας κανόνας συλλογικής τιμωρίας παρόμοιος με τις πρακτικές που εφαρμόζουν εδώ και πολύ καιρό οι Ισραηλινοί στη Δυτική Όχθη.[49]

Στο σύγχρονο μητροπολιτικό Λος Άντζελες κάνουν την εμφάνισή τους νέα είδη θυλάκων, σε συνάρτηση με τη στρατιωτικοποίηση του τοπίου. Ελλείψει κάποιας γενικά παραδεκτής ονομασίας, θα μπορούσαμε να μιλήσουμε για «περιφέρειες κοινωνικού ελέγχου» (ΠΚΕ). Συνενώνοντας τις κυρώσεις του ποινικού ή του αστικού κώδικα με τη χωροταξία, καταλήγουν να διαπλάσουν αυτό που ο Μισέλ

Φουκώ αναμφισβήτητα θα αναγνώριζε ως ένα ανώτερο ακόμη εξελικτικό στάδιο «πειθαρχίας» της σύγχρονης πόλης.

«ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ»[50]

Ύφος νομικής μεταχείρισης	*Παραδείγματα «Εγκλήματος»*
Περιστολή	Γκράφιτι, πορνεία
Επιβάρυνση	Ναρκωτικά, όπλα
Περίκλειση	Άστεγοι, μεσογειακές μύγες
Αποκλεισμός	Άστεγοι, ναρκωτικά, όπλα, σεξουαλική κακοποίηση ανηλίκων

Παρομοίως, το Λος Άντζελες και δεκάδες μικρότερες πόλεις χρησιμοποίησαν διαταγές προσωρινών μέτρων από πολιτικά δικαστήρια χωρίς εξατομικευμένο προσδιορισμό - των οποίων η συνταγματικότητα επικυρώθηκε από το Ανώτατο Δικαστήριο της Καλιφόρνιας τον Ιανουάριο του 1997 - για να εμποδίσει τις συμμορίες να συγκεντρώνονται σε πάρκα ή σε γωνίες δρόμων…. Σύμφωνα με ένα τυπικό παράδειγμα, ένας δικαστής στο Λος Άντζελες απαγόρευσε στα συντρόφια της Eighteen Street να «συναθροίζονται σε κοινή θέα» σε ομάδες μεγαλύτερες των δύο ατόμων, ακόμη και στην αυλή του σπιτιού τους.
Επέβαλε επίσης μια απαγόρευση κυκλοφορίας μετά την όγδοη νυχτερινή σε ανήλικα μέλη συμμοριών και απαγόρευσε τη χρήση κινητών τηλεφώνων και βομβητών. Επιπλέον, με την ίδια απόφαση, απαγορεύτηκε στα μέλη της Eighteen Street να σφυρίζουν δημοσίως - ένα είδος σινιάλου, όπως ισχυρίστηκε ο εισαγγελέας της πόλης, που χρησιμοποιούν οι τσιλιαδόροι των εμπόρων ναρκωτικών.[51]
Το Neighborhood Watch (NW) - με τη συμμετοχή περισσότερων από 5.500 ομάδων επιτήρησης σε αντίστοιχα οικοδομικά τετράγωνα - είναι η σημαντικότερη συμβολή του LAPD στην αστυνόμευση της πόλης. Σε όλη την έκταση της «Ζώνης Κατοικιών Εργαζομένων», όπως την αποκαλεί ο Burgess, η οποία στο Λος Άντζελες περιλαμβάνει τις συνοικίες ιδιοκατοίκησης της κεντρικής πόλης καθώς επίσης και παλιότερα προάστια εργατών στις κοιλάδες του San Fernando και του San Gabriel, ένα αχανές δίκτυο άγρυπνων γειτόνων προσφέρει ένα ενδιάμεσο σύστημα ασφαλείας, μεταξύ των πολιορκημένων ιδιοκτητών με το δάχτυλο στη σκανδάλη και των δυνάμεων της ιδιωτικής αστυνομίας των πιο εύπορων οχυρών προαστίων.[52] Τον Ιανουάριο του 1995, ένας αυτόκλητος άγρυπνος φρουρός, ο William Masters II, πυροβόλησε δύο νεαρούς άντρες - τους περιέγραψε ως «σκίνχεντ μεξικανούς» - όταν τους ανακάλυψε να ζωγραφίζουν γκράφιτι σε μια υπέργεια διάβαση στον αυτοκινητόδρομο Hollywood Hoghtway, στην κοιλάδα του San Fernando. Ο 18χρονος Rene Arce ξεψύχησε επί τόπου, ο David Hilo 20 ετών, τραυματίστηκε στους γοφούς. Οι *Los Angeles Times* ανέφεραν άτι η αστυνομία «κατακλύστηκε από δεκάδες τηλεφωνήματα ανθρώπων που μισούσαν τα γκράφιτι και εκδήλωναν τη συμπαράσταση τους στον Masters. Δικηγόροι ανέλαβαν οικειοθελώς τη νομική του εκπροσώπηση · άλλοι κάτοικοι θα προσέφεραν χρήματα σε ενδεχόμενο έρανο για την κάλυψη των δικαστικών του εξόδων· κάποιος μάλιστα παρουσιάστηκε στη φυλακή, λέγοντας ότι ήθελε να κεράσει ένα δείπνο στον Masters για τις "αγαθές του υπηρεσίες στην κοινότητα"». Εξαγριωμένοι ηγέτες των Λατίνων απαίτησαν να παραπεμφθεί για ανθρωποκτονία από πρόθεση, αλλά ο περιφερειακός εισαγγελέας τον άφησε ελεύθερο και προτίμησε να συλλάβει τον Hilo. Όπως γρύλλισε ο Masters όταν αφέθηκε ελεύθερος: «Πού θα βρείτε δώδεκα πολίτες να με καταδικάσουν».[53]
Σύμφωνα με την Κομητειακή Επιτροπή για τις Ανθρώπινες Σχέσεις του Λος Άντζελες, οι επιθέσεις σε βάρος μαύρων αυξήθηκαν κατά 50% από το 1995 έως το 1996. Με 995 εγκλήματα μίσους να έχουν αναφερθεί σε όλη την κομητεία μέσα στο 1995, το μητροπολιτικό Λος Άντζελες έγινε η πανεθνική πρωτεύουσα της ρατσιστικής (539 εγκλήματα) και σεξουαλικής (338 εγκλήματα) βίας. Οι υπόλοιπες 118 επιθέσεις είχαν ως κίνητρο το θρησκευτικό μίσος.[54] . Όπως έχουν συχνά επισημάνει δικηγόροι που ειδικεύονται στα πολιτικά δικαιώματα, στα εγκλήματα μίσους οι αναφορές που συντάσσουν η τοπική αστυνομία και οι σερίφηδες είναι χονδροειδώς ελλιπή, ενώ οι στατιστικές στο σύνολο της πολιτείας έγιναν προσιτές μόλις από το 1995 και έπειτα. Οι αστυνομικές αρχές, όπως και αν αξιολογήσει κανείς τη συμπεριφορά τους, φάνηκαν περίεργα διστακτικές να παραδεχθούν την έκταση της ρατσιστικής βίας ή να ερευνήσουν το σκοτεινό υπόβαθρο της υποκουλτούρας των φανατικών της λευκής ανωτερότητας στη Νότια Καλιφόρνια.[55]

Σύμφωνα με τον Mike Kirkland έναν επιφανή ηγέτη της Αφροαμερικανικής κοινότητας, «*οι αρμόδιοι επιλέγουν τον στρουθοκαμηλισμό. Παρά τις δραματικές ενδείξεις, μεταξύ των οποίων η πυρπόληση σταυρών και οι πυροβολισμοί εναντίον μιας οικογένειας Λατίνων, συνεχώς υποβαθμίζουν τα κρούσματα των σκίνχεντ. Τώρα τα παιδιά μας δέχονται πυροβολισμούς μπροστά στα σχολεία τους, αλλά το εκπαιδευτικό συμβούλιο είναι απασχολημένο περισσότερο με την υπονόμευση των μέτρων θετικής δράσης παρά με την αντιμετώπιση του ρατσισμού*». [56]

Η Calipatria, που άνοιξε το 1993, είναι μια φυλακή υψίστης ασφαλείας, «4ου Επιπέδου», που φιλοξενεί σήμερα 1.200 άντρες, το 10% των καταδικασμένων για φόνο στην Καλιφόρνια. Και όμως, το φυλάκιο της πύλης είναι αφρούρητο, όπως και οι 10 από τους 12 περιμετρικούς πύργους των ένοπλων σκοπών. Αν η αναπάντεχη απουσία παραδοσιακής παρακολούθησης μοιάζει αμελής, πρόκειται για εσκεμμένη πολιτική. Όπως εξηγεί ο Daniel Paramo, ο δραστήριος αξιωματικός που έχει την ευθύνη των δημόσιων σχέσεων της φυλακής: «Ο διευθυντής δεν εμπιστεύεται τον παράγοντα ανθρώπινου λάθους στους πύργους των σκοπών έχει πίστη, αντιθέτως, στον νοτιοκαλιφορνέζικο Τόμας Έντισον». Ο Paramo στέκεται μπροστά σε ένα απειλητικό ηλεκτροφόρο συρματόπλεγμα 13 ποδών, ανάμεσα σε δύο παράλληλους φράκτες με συνηθισμένο συρματόπλεγμα. Καθένα από τα ηλεκτροφόρα καλώδια έχει ισχύ 5.000 βολτ από το ρεύμα του Parker Dam 122 - δέκα φορές πάνω από την ορισμένη ως θανατηφόρα δόση. Οι ηλεκτροφόροι αγωγοί εγγυώνται ακαριαίο θάνατο. (Ένας φύλακας γεμάτος θαυμασμό πιο πίσω μουρμουρίζει: *Ω ναι, κάρβουνο...).* [57]

Η ζωή των 4.000 κρατούμενων είναι απολύτως απορροφημένη στον καθημερινό αγώνα για να επιβιώσουν από την κλειστοφοβία που κατατρώει τα σώψυχά τους και την ακόμη απειλητικότερη φυλετική βία. Όπως και το υπόλοιπο του συστήματος, η Calipatria λειτουργεί στο διπλάσιο της προβλεπόμενης χωρητικότητάς της. Στις εγκαταστάσεις μέσης ασφαλείας της πολιτείας, ελεεινές τριπλές κουκέτες στοιβάζονται σε κατειλημμένες αίθουσες συναθροίσεων και άλλους χώρους πρωινών δραστηριοτήτων, περίπου όπως και στις υπερπλήρεις πολιτειακές φυλακές. Σε «ανώτερα» ιδρύματα του 4ου επιπέδου όπως η Calipatria, από την άλλη, σε όλα τα μικροσκοπικά κελιά απλώς στρίμωξαν και από έναν τέταρτο κρατούμενο, κατεβάζοντας σε 5,5 τ.μ. τον χώρο που αναλογεί στον καθένα. Όταν το «διπλό κελί» υιοθετήθηκε για πρώτη φορά στο σωφρονιστικό σύστημα, πριν από μία δεκαετία, συνέβαλε στην έκρηξη ενός κύματος βίας και αυτοκτονιών μεταξύ των κρατουμένων. Οι συνήγοροι των πολιτικών ελευθεριών κατήγγειλαν την πρακτική ως «βάναυση και ασυνήθιστη τιμωρία», αλλά ένας ομοσπονδιακός δικαστής ενέκρινε τη συνταγματικότητα της.[58]

Ως αποτέλεσμα του πολέμου κατά των ναρκωτικών κάθε μη αγγλόφωνος έφηβος στη Νοτιοδυτική Καλιφόρνια είναι τώρα πια όμηρος της παράνοιας που επικρατεί για τις συμμορίες και της συναφούς δαιμονολογίας. Σε τεράστιες εκτάσεις από τον πλούτο της περιοχής σε αθλητικά γήπεδα, ακτές και κέντρα διασκέδασης έχει επιβληθεί σχεδόν ένα άβατο σε νεαρούς Μαύρους ή Ισπανόφωνους.[59]

Πιο πρόσφατα 24 παιδιά μαύρων και λατίνων που είχαν βγει - για να παίξουν» μπέηζμπωλ στο Will Rogers State Park συνελήφθηκαν για παράβαση του προσωπικού νόμου Jim Crow κάποιων λευκών αστυνομικών. Οι *Times* δημοσίευσαν δηλώσεις των παιδιών, που εξιστορούσαν πώς *πέρασαν 90 εφιαλτικά λεπτά με το πρόσωπο στραμμένο στο χορτάρι του γηπέδου....ενώ μια ομάδα του LAPD τα χλεύαζε και τα κακοποιούσε... Σύμφωνα με μαρτυρίες, ένας αξιωματικός τους είπε μάλιστα ότι το όμορφο πάρκο στο Pacific Palisades ήταν μονάχα για πλούσιους λευκούς».* [60]

Οι απαγορεύσεις κυκλοφορίας σε οικιστικές περιοχές επιβάλλονται επιλεκτικά και σχεδόν αποκλειστικά σε βάρος συνοικιών με μαύρους και ισπανόφωνους. Κατά συνέπεια χιλιάδες νέοι στο Southcentral αποκτούν φακέλους ως ανήλικοι για μια συμπεριφορά που θα ήταν σύννομη ή μη παραβατική στο Westside. Όσο διαρκεί το φως της ημέρας, επιπλέον, το Ανώτατο Δικαστήριο της Καλιφόρνιας, στη μετά Bird εποχή, έδωσε στην αστυνομία carte blanche να σταματά και να ερευνά κάθε νεαρό άτομο που κινεί υποψίες ότι έκανε σκασιαρχείο. Όσον αφορά τα τυχαία μπλόκα που στήνονται για μεθυσμένους οδηγούς, για τα οποία το δικαστήριο του Lucas επίσης έδωσε την άδεια του, ή τις τυχαίες έρευνες σε αυτοκίνητα για τον εντοπισμό όπλων που προβλέφθηκαν νομοθετικά ως μέρος του νομικού οπλοστασίου κατά των συμμοριών - η ασφαλιστική δικλείδα της «πιθανολόγησης», που είχε τεθεί για να αποτραπεί η κατάχρηση εξουσίας, στην πράξη αχρηστεύθηκε. Η αστυνομία διαθέτει τώρα σχεδόν απεριόριστη διακριτική ευχέρεια να βάζει νυχθημερόν στο στόχαστρό της τους «ανεπιθύμητους» ιδιαίτερα νέους.[61]

Μερικά παραδείγματα αυτής της καινούργιας, καφκικής ταξικής δικαιοσύνης: στο Νοτιοκεντρικό Λος Άντζελες, ένας νεαρός Μαύρος, που συνελήφθη για τρίτη φορά, χωρίς ποτέ να έχει κατηγορηθεί για

βίαιο έγκλημα, έφερε όμως στην κατοχή του όπλο, καταδικάστηκε σε ισόβια κάθειρξη *χωρίς τη δυνατότητα αναστολής* για την κατοχή 5,5 γραμμαρίων κρακ. Ένας 20χρονος Κινέζος καταδικάστηκε σε *δις* ισόβια (αναστολή σε 40 χρόνια) επειδή ήταν συνεργός στο φόνο ομοσπονδιακών πρακτόρων, μολονότι δεν ήταν στη σκηνή του εγκλήματος, δεν ήξερε ότι επίκειται φόνος και, σύμφωνα με την περιγραφή του δικαστή, είχε διαδραματίσει «απλώς μικρότερο ρόλο». Στο μεταξύ, ένας 21χρονος λατίνος από το Baldwin Park που, υπό την επήρεια PCP, τρύπωσε στο πίσω κάθισμα ενός φορτηγού και δολοφόνησε τον επιβάτη του, κατηγορήθηκε για φόνο επειδή ήταν ύποπτος ως μέλος συμμορίας. Τέλος, μια ελίτ ομάδα μυστικής παρακολούθησης του LAPD, που, σύμφωνα με τις αποκαλύψεις των *Times* αποτελούσε αληθινή αστυνομική ομάδα θανάτου, παγίδευσε 4 νεαρούς λατίνους που είχαν μόλις ληστέψει ένα MacDonalds στο Sunland με ένα αεροβόλο, αφήνοντας στον τόπο 3 από αυτούς, ενώ στον τέταρτο, σοβαρά τραυματισμένο, ασκήθηκε ποινική δίωξη για ανθρωποκτονία, για τους θανάτους των συντρόφων του![62]

Έχοντας κριθεί από μια τέτοιου είδους «δικαιοσύνη» (η οποία από το 1974 έχει συλλάβει τα *δύο τρίτα* όλων των νεαρών μαύρων ανδρών στην Καλιφόρνια), ένα τεράστιο κύμα συλληφθέντων, τα τέσσερα πέμπτα των οποίων είναι εθισμένοι σε ναρκωτικές ουσίες και λιγότεροι από τους μισούς έχουν διαπράξει βίαια εγκλήματα, κατακλύζει τις κρατικές φυλακές - 84.000 κρατούμενοι σε ένα σύστημα που διαθέτει χώρους επαρκείς για 48.000. Με τον πληθυσμό των φυλακών να προβλέπεται πως θα εξακολουθήσει να αυξάνεται, χάρη στις «νίκες» στον πόλεμο κατά των ναρκωτικών και των συμμοριών, φτάνοντας τις 145.000 έως το 1995, η Καλιφόρνια τείνει να βρεθεί με μια ωρολογιακή βόμβα, με εκρηκτικό υλικό πολλών φυλακών μεγέθους εκείνης της Attica.

Χωρίς να διαθέτουν μέσα και πόρους για εκπαίδευση επαγγελματική κατάρτιση ή την απεξάρτηση ναρκομανών, οι σημερινές φυλακές απεμπόλησαν το πρόσχημα του «σωφρονισμού». Ορισμένες δεν είναι παρά αποθήκες ελάχιστης ασφαλείας, όπου οι ομάδες των φυλακισμένων παραδίδονται σε ατέλειωτες ώρες παρακολούθησης τηλεοπτικών παιχνιδιών άλλες πάλι, ιδίως όσες έχουν σχεδιαστεί για να στεγάσουν σκληροτράχηλους καταδίκους από τις συμμορίες του γκέτο και των μπαρριό του Λος Άντζελες, είναι οργουελικά κολαστήρια.

Ο τελικός προορισμός για μια καταραμένη γενιά δεν είναι άλλος από μια Ανταρκτική μοναξιάς, αγκυροβολημένη στη γραφική ακτή του Redwood Coast, ακριβώς νότια των συνόρων με το Όρεγκεν. Το όνομα της φυλακής, «Pelican Bay», θυμίζει φυσικό καταφύγιο ή γαλήνιο ναό, αλλά είναι ένας σκληρός ευφημισμός μπροστά στην απίστευτη κοινωνική απομόνωση και την απονέκρωση των αισθήσεων των τροφίμων της. Όπως περιγράφει ο δημοσιογράφος Miles Corwin:

Το Pelican Bay είναι πλήρως αυτοματοποιημένο και σχεδιασμένο έτσι ώστε οι κρατούμενοι να μην έχουν σχεδόν καμιά επαφή πρόσωπο με πρόσωπο με τους δεσμοφύλακες ή άλλους κρατουμένους. Για 22,5 ώρες ημερησίως οι κρατούμενοι παραμένουν κλεισμένοι στα κελιά τους, χτισμένα με συμπαγείς όγκους τσιμέντου και ανοξείδωτο ατσάλι, χωρίς παράθυρα, έτσι ώστε να μην έχουν πρόσβαση σε υλικά που θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν ως όπλα. Δεν εργάζονται σε βιοτεχνικά εργαστήρια μέσα στις φυλακές· δεν έχουν πρόσβαση σε αναψυχή δεν συναναστρέφονται άλλους κρατουμένους. Δεν τους επιτρέπεται το κάπνισμα, επειδή τα σπίρτα θεωρούνται ως κίνδυνος για την ασφάλεια των εγκαταστάσεων.[63]

Τον Ιούνιο του 1988 η αστυνομία απέσπασε εύκολα την έγκριση της Αστυνομικής Επιτροπής για την αδειοδότηση της χρήσης πυρομαχικών κοίλης αιχμής: ακριβώς των «dum-dum» σφαιρών εκείνων που απαγορεύτηκαν σε πολεμικές συγκρούσεις από τις Συνθήκες της Γενεύης, τις οποίες στερούσαν από τα χέρια της τα λόμπυ του ACLU. Στη συνέντευξη Τύπου ένας χαιρέκακος εκπρόσωπος του LAPD δήλωσε ότι οι υπέρμαχοι των πολιτικών ελευθεριών τώρα «θα σκάσουν από το κακό τους». [64]

Το LAPD έχει αντιταχθεί σθεναρά (και συνήθως με επιτυχία) σε προσπάθειες που εκδηλώθηκαν με τη βοήθεια κοινωνικών λειτουργών και κοινοτικών στελεχών για να επιτραπεί στα μέλη συμμοριών να πουν «τη δική τους εκδοχή της ιστορίας». Μια σημαντική εξαίρεση σημειώθηκε τον Δεκέμβριο του 1972, ακριβώς την περίοδο που το πρώτο κύμα της Cripmania σάρωνε τα σχολεία του Southside, με σωρεία οδομαχιών και εκτελέσεων από μέλη συμμοριών. Η Συνδιάσκεψη για τις Ανθρώπινες Σχέσεις, παρά τις συστάσεις της αστυνομίας, έδωσε το βήμα σε 60 ηγέτες Μαύρων συμμοριών για να παρουσιάσουν τα αιτήματα τους. Προς έκπληξη των επισήμων που παρευρίσκονταν, τα «mad dogs» κατέθεσαν μια καλοδιατυπωμένη και συγκροτημένη δέσμη αιτημάτων: δουλειές, στέγη, καλύτερα σχολεία, εγκαταστάσεις αναψυχής και κοινοτικός έλεγχος των τοπικών θεσμών. Με την αριστοτεχνική τους επίδειξη οι νέοι των συμμοριών, αν και παγιδευμένοι στις παραισθήσεις των δαιδάλων της βεντέτας και της αυτοκαταστροφής, έδειξαν να κατανοούν ξεκάθαρα ότι ήταν τα «παιδιά» των

αποδεκατισμένων ονείρων και της ψευδεπίγραφης ισότητας. Επιπλέον, όπως το επιβεβαίωσαν οι «σκληροί» ηγέτες των Μαύρων και ισπανόφωνων συμμοριών στις λιγοστές άλλες περιπτώσεις κατά τη διάρκεια της περασμένης δεκαετίας που τους επιτράπηκε να πάρουν τον λόγο, οι τίμιες δουλειές είναι το τίμημα των διαπραγματεύσεων με στόχο ένα ανθρώπινο τέρμα στη διακίνηση ναρκωτικών και στη βία των συμμοριών.[65]

ΤΙ ΕΓΙΝΕ ΛΟΙΠΟΝ ΣΤΟ ΛΟΣ ΑΝΤΖΕΛΕΣ ΤΟ 1992; ΟΙ "ΤΑΡΑΧΕΣ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ" ΠΥΡΟΔΟΤΗΣΑΝ ΤΗΝ ΕΞΕΓΕΡΣΗ

Στο αστικό σύμπλεγμα του Λος Άντζελες, η πτώση του Τείχους του Βερολίνου και η αρχή του τέλους του Ψυχρού Πολέμου συνέβαλαν σ' αυτό που, από το 1992, εμφανίστηκε καθαρά ως μια από τις χειρότερες οικονομικές υφέσεις στην ιστορία της περιοχής. Συνηθισμένη, αν όχι εξαρτημένη από τα μπουμ, η οικονομία της περιοχής φάνηκε να βρίσκεται σε μια ταραγμένη κατάσταση, καθώς η πιο ενεργή μηχανή θέσεων εργασίας στο Δυτικό κόσμο στην ουσία προσγειώθηκε στη στασιμότητα. Μετά την κορύφωση το 1989, η βιομηχανική απασχόληση στην Κομητεία του Λος Άντζελες θα μειωθεί σχεδόν κατά το 1/3 τα επόμενα πέντε χρόνια, πιο γρήγορα από οπουδήποτε αλλού στη χώρα. Σχεδόν κάθε τομέας υπέστη την ύφεση, αλλά η επίδραση ήταν ιδιαίτερα σοβαρή στους φτωχούς Αφροαμερικανούς και Λατίνους εργαζόμενους, καθώς ήταν συμπιεσμένοι σε σφικτά σύνολα μέσα στην αναδυόμενη αγορά εργασίας της μεταφορντικής βιομηχανικής μητρόπολης. Η διάθεση του πληθυσμού, τέμνοντας όλα τα ταξικά, εθνικά και φυλετικά όρια, ήταν ασυνήθιστα έντονη και γεμάτη από φόβους και σύγχυση.[66]

Οποιοσδήποτε ενδιαφερόμενος παρατηρητής είχε στη διάθεση του δραματικές ενδείξεις για την επερχόμενη κοινωνική θύελλα στους μήνες πριν από τις ταραχές της άνοιξης του 1992. Πράγματι, καμία εικόνα δεν αποκάλυπτε τα ανάμικτα αίτια της αναταραχής με μεγαλύτερη ευκρίνεια από τη φωτογραφία που δημοσιεύθηκε στους *Los Angeles Times* τρεις μέρες πριν από τα Χριστούγεννα του 1991. Έδειχνε ένα μικρό μέρος από το πλήθος των 20.000 γυναικών και παιδιών κυρίως πρόσφατων λατίνων μεταναστών, που περίμεναν έξω από το Fred Jordan Mission στο Skid Row για μια μερίδα, κοτόπουλο, μια ντουζίνα καλαμποκένιες τορτίγιες, τρία μικρά παιχνίδια και μια κουβέρτα. Σύμφωνα με τους *Times,* «οχτώ τετράγωνα αποκλείστηκαν γύρω από την 5η Οδό και την Town Avenue για να χωρέσει η κοσμοσυρροή. Κάποιοι που στέκονταν στην ουρά για πέντε ώρες δήλωσαν ότι ήταν διατεθειμένοι να υπομείνουν την ορθοστασία γι' αυτό που μια γυναίκα περιέγραφε ως τη μοναδική πιθανότητά της να έχει ένα Χριστουγεννιάτικο γεύμα». Ανθρώπινη απόγνωση σε μια τόσο ευρεία κλίμακα δεν είχε ποτέ φωτογραφηθεί στην Καλιφόρνια ύστερα από τα διάσημα ντοκουμέντα της εποχής της Μεγάλης Ύφεσης που αποτύπωσαν με το φακό τους οι Margaret Bourke-White και η Dorothea Lange.[67]

Η τυπική εξαθλίωση ατόμων ανάμεσα στα 19 και τα 30 δεν προκαλεί έκπληξη, ωστόσο, για τους εθελοντές προγραμμάτων σίτισης, που προειδοποιούσαν τους δημοτικούς αξιωματούχους για τη δυσοίωνη ανεπάρκεια στα αποθέματα ανάγκης των τροφών, ή σε εργαζόμενους στη δημόσια περίθαλψη, που ανέφεραν κλασικά συμπτώματα ασιτίας - αναιμία και αναπτυξιακές καχεξίες - περίπου στο ένα τέταρτο των φτωχών παιδιών που εξετάστηκαν από ένα κομητειακό πρόγραμμα. Εμφανή βαρόμετρα της κρίσης ήταν, μεταξύ άλλων, και οι πολυάριθμες αποικίες από άνεργους εισπράκτορες λεωφορείων, κηπουρούς και εργάτες οικοδομών στις ερημικές παρυφές του Crown Hill, απέναντι από το Downtown, ή στην τσιμεντένια κοίτη του Los Angeles River, όπου οι άστεγοι αναγκάζονταν να χρησιμοποιούν τα λύματα των υπονόμων για να πλένονται και να μαγειρεύουν.[68]

Η κοινωνική ένταση επιβαρύνθηκε ακόμα περισσότερο, ιδιαίτερα, αλλά όχι μόνο, στο Μαύρο Λος Άντζελες με δύο γεγονότα που συνέβησαν τον προηγούμενο χρόνο. Πρώτον ήταν η δολοφονία της 15 χρόνων Latasha Harlins από μια ηλικιωμένη Κορεάτισσα μανάβισσα που απαλλάχθηκε. Το δεύτερο ήταν ο, τώρα πασίγνωστος, ξυλοδαρμός, από μια ομάδα της LAPD, του Rodney King στη διάρκεια ενός σταματήματος ρουτίνας για παράβαση στην οδήγηση. Φιλμαρισμένες από ένα περαστικό, οι καταγεγραμένες εικόνες του ξυλοδαρμού θα έστελναν κύματα σοκ σ' όλο τον κόσμο και μέσω της δίκης των αστυνομικών, που ενεπλάκησαν, θα προετοίμαζαν τον δρόμο για την πιο βίαιη και καταστροφική αστική εξέγερση του 20ού αι. στην Αμερική.[69]

Οι ΗΠΑ έχουν το μεγαλύτερο χάσμα ανάμεσα στον πλούτο και τη φτώχεια στον αναπτυγμένο κόσμο και το χάσμα είναι μεγαλύτερο στη Νέα Υόρκη και το Λος Άντζελες σε σύγκριση με το Καράτσι, τη Βομβάη και την Πόλη του Μεξικού. (Robin Wright, *Los Angeles Times*, 25 Μαΐου 1992). Αυτή η παρατήρηση

που έχει ληφθεί από μια αναφορά των Ηνωμένων Εθνών, εμφανίστηκε στους *Los Angeles Times* αμέσως μετά τις Ταραχές της Δικαιοσύνης, που ακολούθησαν την αρχική ετυμηγορία για τον Rodney King. Η αναφορά υποστήριξε ότι οι ταραχές του 1992 ήταν μέρος "μιας αστικής επανάστασης που λαμβάνει χώρα σε όλες τις 6 κατοικημένες ηπείρους, προκαλούμενη από συνθήκες πολύ όμοιες με αυτές του Λος Άντζελες: έγκλημα, φυλετική και εθνική ένταση, οικονομική φτώχεια, τεράστιες διαφοροποιήσεις πλούτου, έλλειψη κοινωνικών υπηρεσιών και υποβαθμισμένες υποδομές".
Αυτές οι αόρατες ταραχές στο Mid-City, που συγκεράστηκαν από τα περισσότερα δελτία ειδήσεων με τα γεγονότα σε περιοχές με πλειοψηφία μαύρων κατοίκων, καθοδηγήθηκαν κυρίως από στομάχια που γουργούριζαν και όνειρα που διαψεύστηκαν, όχι από το μένος για την αθώωση των αστυνομικών που έδειραν τον Rodney King. Ήταν το αποκορύφωμα μιας δεκαετίας εξανεμιζόμενων οικονομικών ευκαιριών και αυξανόμενης ανεργίας, ύστερα από 2 χρόνια οικονομικής ύφεσης που τριπλασίασε την ανεργία στη συνοικία μεταναστών του Λος Άντζελες.

Η ΕΞΕΓΕΡΣΗ
Οι γονείς του Emerio και οι γείτονες τους έκαναν λόγο για μια αίσθηση απελπισίας που γιγάντωνε, στις αρχές του 1992, την αίσθηση ενός μέλλοντος που είχε ήδη λεηλατηθεί από ευκαιρίες. Οι ταραχές ξεκίνησαν, θαρρείς, από κάποιο μαγικό ραβδί. Στις συνοικίες του Mid-City οι άνθρωποι αρχικά σοκαρίστηκαν από τη βία, έπειτα σάστισαν με τις τηλεοπτικές εικόνες από τα πλήθη μαύρων και λατίνων στο Νοτιοκεντρικό Λος Άντζελες που εφορμούσαν σε βουνά από ζηλευτά αγαθά χωρίς την επέμβαση της αστυνομίας. Τη δεύτερη μέρα των ταραχών, στις 30 Απριλίου, οι αρχές έκαναν δύο απερίσκεπτα λάθη: πρώτον, έκλεισαν τα σχολεία και άφησαν τα παιδιά στο δρόμο, δεύτερον, ανακοίνωσαν ότι η Εθνοφρουρά ερχόταν να βοηθήσει στην επιβολή απαγόρευσης της κυκλοφορίας από τη δύση ως την αυγή.
Χιλιάδες άτομα το ερμήνευσαν αμέσως ως μια τελευταία προειδοποίηση να μετάσχουν στη γενική αναδιανομή πλούτου που ήταν ήδη σε εξέλιξη. Οι λεηλασίες σάρωσαν όλες τις συνοικίες του Mid-City όπου ζούσε μια πλειοψηφία μεταναστών, όπως επίσης το Echo Park, το Van Nuys και το Huntington Park.
Αν και οι εμπρηστές ενεργούσαν εσκεμμένα αλλά σχεδόν τυχαία, τα πλήθη των πλιατσικολόγων διέπονταν από μια ευδιάκριτη ηθική οικονομία. Όπως μια μεσήλικη κυρία μου εξήγησε: «Η κλοπή είναι αμαρτία, αλλά αυτό έμοιαζε περισσότερο με τηλεοπτικό παιχνίδι όπου όλοι κερδίζουν». Σε αντίθεση με όσους λεηλάτησαν τη Hollywood Boulevard και έκλεψαν τα εσώρουχα της Madonna από το Frederick's, ο όχλος στο Mid-City επικεντρώθηκε στις πεζές αναγκαιότητες της ζωής όπως τα αντικατσαριδικά και τα Pampers.[70]
Ένας δάσκαλος λυκείου της περιοχής, ο Mike Dreebin εξήγησε τη συμπεριφορά σκληρά εργαζόμενων και κατά τ' άλλα νομοταγών οικογενειών που ρίχτηκαν στις λεηλασίες:
Διδάσκω σε ένα καινούργιο σχολείο που βρίσκεται ένα τετράγωνο δυτικά από τη διασταύρωση Olympic και Hoover. Οι μαθητές μου κι εγώ παρακολουθήσαμε από το παράθυρο της τάξης ένα βίντεο κλαμπ να καίγεται. Αργότερα, μαζί με τη γυναίκα μου, που διδάσκει στο σχολείο της Hoover Street, είδαμε στην τηλεόραση να λεηλατούνται καταστήματα κοντά στα σχολεία μας από γονείς και μαθητές τους οποίους αναγνωρίσαμε.
Εφόσον οι περισσότερες κάβες και τα περισσότερα καταστήματα της περιοχής υπερχρεώνουν σημαντικά τους πελάτες για εμπορεύματα χαμηλής ποιότητας, υπάρχει μεγάλη αγανάκτηση. Οι μαθητές μου μού είπαν πως όταν οι γονείς τους είδαν στην τηλεόραση να λεηλατούν το Viva Market, γωνία Hoover και Olympic, αμέσως έφυγαν από το διαμέρισμα και επέστρεφαν μία ώρα αργότερα με φαγητό και άλλα προϊόντα. Δεν το θεωρούσαν «λεηλασία», απλώς και μόνον ως μια ευκαιρία να πατσίσουν με όσους τους «εκμεταλλεύονται».
Δεν υπήρξε συντονισμός ή προσχεδιασμός από τους ανθρώπους βόρεια του αυτοκινητοδρόμου της Santa Monica, εκτός από ό,τι προσέφερε ο χάρτης που έδειχνε η τηλεόραση... Δεν πιστεύω ότι τα κορεατικά μαγαζιά δέχτηκαν επίθεση αποκλειστικά για εθνικούς λόγους. Ενώ κάηκαν κάβες που ανήκαν σε Κορεάτες, τα κορεατικά ταξιδιωτικά γραφεία και καταστήματα καλλυντικών έμειναν άθικτα. Η εξέγερση κατευθύνθηκε γενικά ενάντια στην αστυνομία και τους απατεώνες εμπόρους. Γνώμονας ήταν η οικονομική απελπισία και η ταξική απέχθεια, όχι η φυλή.[71]

Ruben Martinez ("Riot Scenes" στο *Inside the L.A. Riots,* 1992):

Βρισκόμαστε μπροστά στο σπίτι του αρχηγού της Αστυνομίας Daryl F. Gates, που περιβάλλεται από τρεις πλευρές από την LAPD. Αλλά δεν ενδιαφέρει: Μπορούμε να κάνουμε οτιδήποτε θέλουμε…Πετάμε πέτρες. Κόβουμε ένα σήμα Μην Παρκάρετε. Βάζουμε φωτιά στο θαλαμίσκο φύλαξης ενός ανοιχτού πάρκινγκ. Πάρτε αυτό το περιπολικό της LAPD. Με 25 ζευγάρια μυς από χέρια και πόδια το αναποδογυρίζουμε. Κάψτε το! Τώρα τη Ρολς Ρόϊς. Ακούστε τον γδούπο του λοστού στο γυαλί του μπαρμπρίζ. Η αστυνομία μας ακολουθεί σε απόσταση, δεν μας αντιμετωπίζει ποτέ. Δέντρα σε μεγάλα κυκλικά τσιμεντένια δοχεία κυλούν στο δρόμο. Τα καθίσματα των λεωφορείων γίνονται οδοφράγματα. Κρεμάμε φλεγόμενα φύλλα των L.A. Times στα φύλλα των φοινικόδενδρων. Κοιτάμε με δέος τους φλεγόμενους φοίνικες και τους οδηγούς κάτω που πατούν φρένο και προσπαθούν απελπισμένα να γυρίσουν πίσω. Ένα αυτοκίνητο στριγγλίζει καθώς σταματά σ' ένα χαμηλό επίπεδο μπροστά σε δύο φλεγόμενες Αμερικάνικες σημαίες. Ουρλιάζουμε "Όχι Δικαιοσύνη, Όχι Ειρήνη" και βάφουμε με σπρέϊ τους τοίχους του Δημαρχείου Ανατολικά και του Δημαρχείου Δυτικά και του Δημαρχείου Νότια και του κτιρίου των L.A. Times. Είμαστε τύποι από το Επαναστατικό Κομμουνιστικό Κόμμα, παιδιά των παραγκουπόλεων από το Ανατολικό Λ.Α. και Νότιο Κέντρο, είμαστε μποέμ από το Echo Park και ακτιβιστές Άμεσης Δράσης και δημοσιογράφοι, ένας ενοποιημένος οργανισμός 300 κυττάρων πεζών σε σκέϊτμπορντς, σε ποδήλατα, που φοράμε καπέλα "X" και μπλουζάκια Soundgarden, κινούμενοι όπως μια μεγάλη μέδουσα, σπρωγμένοι από τα κύματα της LAPD. [72]

Ruben Martinez ("Riot Scenes", 1992):
Η Σαλβαντοριανή παραγκούπολη εξερράγη την Τρίτη το απόγευμα. Κανείς δεν φαίνεται να γνωρίζει πώς άρχισε, απλά έγινε. Μερικοί λένε ότι ήταν οι morenitos (ένα ρατσιστικό επίθετο για τους μαύρους), μερικές ομάδες από το South Central που τόλμησαν στο βορρά. Άλλοι λένε ότι ήταν ντόπιοι. Όποιος κι αν ήταν ο σπινθήρας από τις 2.00 μ.μ. τα πλήθη λεηλατούν καταστήματα από την Washington στο Beverly, από το Western στη Figueroa. Η Pico-Union και οι γειτονιές γύρω από το Westlake και το Mid-Wilshire μοιάζουν σαν το San Salvador στο ύψωμα του επιτιθέμενου επαναστάτη.[73]
Σύμφωνα με τον Edward Soja, αν και οι Ταραχές της Δικαιοσύνης ήταν πιο έντονες στα "παλιά κέντρα της πόλης" του Λος Άντζελες και του Long Beach, έφτασαν και στις ακραίες πόλεις και τα μεταπροαστειακά οχυρά της Εξώπολης· και ξεχείλισαν στο Λας Βέγκας, στη Μπέϊ Αίρια, την Ομάχα, τη Μιννεάπολη, την Ατλάντα, το Τορόντο, το Λονδίνο και τη Σεούλ, πηδώντας κλίμακες. Τα κάποτε σταθερά σύνορα ανάμεσα στις ακροπόλεις και τα γκέτο, την Εσωτερική και Εξωτερική Πόλη, το αστικό και το προαστιακό, τη μητρόπολη και την περιοχή, το κέντρο και την περιφέρεια, το Λος Άντζελες και τον υπόλοιπο κόσμο, φάνηκαν να εξαφανίζονται και να επανασυντίθενται ως δυστοπικά σύμβολα ενός σύγχρονου κόσμου σε αμόκ. Για τους κατοίκους του δεν υπάρχει πια τόπος να κρυφτείς μέσα στην παράξενη συνεκτική Εξώπολη. Ξαφνικά παντού είναι Πομόνα.

ΚΡΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΕΞΕΓΕΡΣΗΣ
Η επίσημη αντίδραση σε αυτές τις ταραχές ήταν η μεγαλύτερη επιχείρηση στην ιστορία όπου συνδύασαν τις δυνάμεις τους περισσότεροι φορείς επιβολής της δημόσιας τάξης. Για εβδομάδες αργότερα, οι ελίτ μονάδες Metro Squad του LAPD, με την υποστήριξη της Εθνοφρουράς, έκαναν εκκαθαριστικές επιχειρήσεις στις φτωχογειτονιές, αναζητώντας κλοπιμαία, ενώ οι Συνοριακοί Φρουροί - που είχαν φτάσει ακόμη και από το Τέξας - χτένιζαν τους δρόμους για άτομα χωρίς πιστοποιητικά παραμονής. Στο μεταξύ, χιλιάδες saquedores, πολλοί από τους οποίους δεν ήταν παρά αξιολύπητοι τρωγλοδύτες που συλλαμβάνονταν στα αποκαΐδια, την επόμενη της λεηλασίας, ταλαιπωρήθηκαν για βδομάδες στην κομητειακή φυλακή, ανήμποροι να πληρώσουν εγγυήσεις αποφυλάκισης που ήταν παράλογα υψηλές. Για έναν άντρα που συνελήφθηκε μ' ένα πακέτο λιόσπορους και δύο χαρτόκουτα γάλα ορίστηκε εγγύηση 15.000 δολάρια. Ορισμένοι που παραβίασαν την απαγόρευση κυκλοφορίας καταδικάστηκαν σε κράτηση 30 ημερών, παρά το γεγονός ότι είτε ήταν άστεγοι είτε δεν μιλούσαν αγγλικά. Διάφοροι εξαγριωμένοι πολιτικοί από τα προάστια, στο μεταξύ, υπερθεμάτιζαν σε αιτήματα να απελαθούν οι μετανάστες και να αφαιρεθεί από τα παιδιά τους η αμερικανική ιθαγένεια, μολονότι γεννήθηκαν σε αμερικανικό έδαφος.

ΕΡΜΗΝΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΞΕΓΕΡΣΗΣ
Cornel West ("Learning to talk of race", *New York Times Magazine*, 2 Αυγούστου 1992):
Αυτό που συνέβη στο Λος Άντζελες δεν ήταν ούτε μια φυλετική ταραχή, ούτε μια ταξική επανάσταση. Αυτή η μνημειώδης αναστάτωση ήταν μάλλον μια πολυφυλετική διαταξική και, σε μεγάλο μέρος, ανδρική

εκδήλωση ενός δικαιολογημένου κοινωνικού θυμού. Παρά την άσχημη, ξενοφοβική της έχθρα, τον αέρα του εφηβικού καρναβαλιού και την άμεση βάρβαρη συμπεριφορά, σηματοδότησε την αίσθηση της έλλειψης δύναμης στην Αμερικάνικη κοινωνία. Οι εύκολες προσπάθειες να μειωθεί η σημασία της στις παθολογίες της μαύρης κατώτερης τάξης, στις εγκληματικές πράξεις των αλητών ή στην πολιτική επανάσταση των καταπιεσμένων αστικών μαζών, χάνουν το κεντρικό σημείο.
Απ' αυτούς που συνελήφθηκαν μόνο 36% ήταν μαύροι, περισσότεροι από το 1/3 είχαν πλήρη απασχόληση και οι πιο πολλοί ήθελαν να αποφύγουν την πολιτική δέσμευση. Αυτό του οποίου γίναμε μάρτυρες στο Λος Άντζελες ήταν η συνέπεια ενός θανατηφόρου δεσμού οικονομικής πτώσης, πολιτιστικής παρακμής και πολιτικού λήθαργου στην Αμερικανική ζωή. Η φυλή ήταν ο ορατός καταλύτης, όχι η βασική αιτία.[74]
Περισσότερο από ποτέ πριν, όλος ο κόσμος παρακολουθεί το Λος Άντζελες. Ενώ η Εξέγερση στο Watts μπορούσε να θεωρηθεί ένα περιφερειακό γεγονός, μια εμφύλια αναταραχή εντοπισμένη, παράξενα μακριά, η Δεύτερη Εξέγερση του Λος Άντζελες ήταν ένα αληθινό παγκόσμιο αστικό θέαμα, που παρουσίαζε και αναπαριστούσε την πρώτη Παγκόσμια Πόλη να εκρήγνυται από την τόσο υπερβολική της παγκοσμιοποίηση. Καθώς η κρίση της Κοσμόπολης συνεχίζεται, αυτό που φαίνεται στο Λος Άντζελες και αλλού, σήμερα, είναι ένας παραπέρα θρυμματισμός του μύθου της ανένδοτης παγκοσμιοποίησης ως πανάκειας για όλες τις αρρώστιες του κόσμου.
Στα απόνερα αυτής της διάλυσης και απομυθοποίησης, νέες κοινότητες αντίστασης στην παγκοσμιοποίηση δημιουργούνται για να εκφράσουν τη δυσαρέσκειά τους και να αναζητήσουν καλύτερους τρόπους ν' αντισταθούν και/ή να ελέγξουν τις αυξανόμενες φανερές αρνητικές, κοινωνικές και χωρικές, συνέπειες. Η υποτιθέμενη ακατανίκητη δύναμη αρχίζει τώρα να γίνεται ένα κινούμενο αντικείμενο διαμάχης.

Luis Rodriguez ("From These Black and Brown Streets: L.A. Revisited" στο Madhubuti, *Why L.A. Happened*, 1993): *Αναζητούσαν ένα νέο Λος Άντζελες. Αναζητούσαν ν' ανοίξει κάθε εγκαταλελειμμένο κτίριο, να γίνουν νέα πάρκα και κέντρα κοινότητας, να ξαναστρωθούν οι δρόμοι και τα πεζοδρόμια. Απαιτούσαν περισσότερο φωτισμό και περισσότερα δέντρα, επιχειρήσεις που έχουν ενδιαφέρον για την κοινότητα, την επανακατασκευή των σχολείων και περισσότερα βιβλία. Αναζητούσαν δουλειές με μεροκάματα για να μπορούν να ζουν – όχι τις χαμηλοαμειβόμενες, που συνήθως προσφέρονται, όταν υπάρχουν.*[75]

Παραπομπές

1. Soja, Edward, *Postmetropolis, Critical Studies of Cities and Regions.* Oxford: Basil Blackwell, 2000, σελ. 120
2. ο.π. σελ. 120
3. ο.π. σελ. 121
4. ο.π. σελ. 121
5. ο.π. σελ. 121, 122
6. ο.π. σελ. 142
7. ο.π. σελ. 143
8. ο.π. σελ. 141
9. ο.π. σελ. 142
10. ο.π. σελ. 142
11. ο.π. σελ. 142
12. ο.π. σελ. 143
13. ο.π. σελ. 143
14. ο.π. σελ. 144
15. ο.π. σελ. 148
16. ο.π. σελ. 150
17. ο.π. σελ. 150
18. ο.π. σελ. 152
19. ο.π. σελ. 152
20. ο.π. σελ. 152
21. ο.π. σελ. 153

22. Davis, Mike, 2008, Πέρα από το Blade Runner. Αστικός έλεγχος, η οικολογία του φόβου, μτφρ. Ηλιάδης Νίκος, εκδ. Futura, 2008, κεφ. «Σαρωμένο Τοπίο», σελ. 20-21
23. ο.π. σελ. 20-21
24. ο.π. σελ. 22
25. ο.π. κεφ. «Φρούριο Λος Άντζελες», σελ. 103
26. ο.π. σελ. 104
27. ο.π. σελ. 104-105
28. ο.π. κεφ. «Η κατάδυση του δημόσιου χώρου», σελ. 107-108
29. ο.π. σελ. 108-109
30. ο.π. σελ. 110
31. ο.π. κεφ. «Η απαγορευμένη πόλη», σελ. 116
32. ο.π. κεφ. «Σαδιστικά οδικά περιβάλλοντα», σελ. 118
33. ο.π. σελ. 118-119
34. ο.π. σελ. 119-120
35. ο.π. σελ. 120
36. ο.π. σελ. 120-121
37. ο.π. σελ. 121-122
38. ο.π. σελ. 123-124
39. ο.π. κεφ. «από τον Rentacop στον Robocop» σελ., σελ. 135-136
40. ο.π. σελ. 136-137
41. ο.π. σελ. 137-138
42. ο.π. σελ. 139
43. ο.π. κεφ. «Ζώνη πυρός κατά βούληση», σελ. 37
44. ο.π. σελ. 38
45. ο.π. σελ. 38-39
46. ο.π. σελ. 39
47. ο.π. σελ. 40-41
48. ο.π. σελ. 41-42
49. ο.π. σελ. 43
50. ο.π. κεφ. «Οι ημισέληνοι της καταστολής», σελ. 44
51. ο.π. σελ. 48-49
52. ο.π. κεφ. «Οι γείτονες παρακολουθούν», σελ. 50-51
53. ο.π. σελ. 55-56
54. ο.π. κεφ. «Φυλετικές αμφιμαχίες», σελ. 81-82
55. ο.π. σελ. 82
56. ο.π. σελ. 83
57. ο.π. κεφ. «Ο δακτύλιος των Γκουλάγκ», σελ. 85
58. ο.π. σελ. 87-88
59. ο.π. κεφ. «Μια γενιά υπό απαγόρευση κυκλοφορίας», σελ. 186
60. ο.π. σελ. 187
61. ο.π. σελ. 187-188
62. ο.π. σελ. 191
63. ο.π. σελ. 191-192-193
64. ο.π. κεφ. «Ο μαύρος βούρδουλας», σελ. 195
65. ο.π. κεφ. «Αναλώσιμη γενιά», σελ. 213-214
66. Soja, Edward, Postmetropolis, Critical Studies of Cities and Regions. Oxford: Basil Blackwell, 2000, σελ. 353
67. Davis, Mike, Πέρα από το Blade Runner, κεφ. «Οι αόρατες ταραχές», σελ. 30
68. ο.π. σελ 31
69. Soja, Edward , Postmetropolis, σελ. 353
70. Davis, Mike, Πέρα από το Blade Runner, κεφ. «Οι αόρατες ταραχές», σελ. 31-32
71. Soja, Edward : Postmetropolis, σελ. 388
72. ο.π. σελ. 379
73. ο.π. σελ. 387

74. ο.π. σελ. 380
75. ο.π. σελ. 384

Ε2. Η ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟ ΕΓΚΛΕΙΣΜΟΥ ΣΤΗ ΓΟΥΜΕΡΑ ΤΗΣ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ, 2002



Την αθλιότητα του εγκλεισμού των μεταναστών σε στρατόπεδα συγκέντρωσης αποδίδει το στρατόπεδο της Γούμερα στην Αυστραλία, που κτίστηκε τον Οκτώβριο του 1999 και είναι το μεγαλύτερο κέντρο κράτησης στη χώρα. Οι κρατούμενοι, μεταξύ αυτών έγκυες γυναίκες και τυφλοί, έχουν ζητήσει πολιτικό άσυλο το οποίο στις περισσότερες περιπτώσεις απορρίπτεται. Μένουν εκεί ως κρατούμενοι ακόμα και για τρία χρόνια. Η πολυεθνική εταιρία που έχει αναλάβει τη διοίκηση του στρατοπέδου διευθύνει επίσης ιδιωτικές φυλακές στις ΗΠΑ και κέντρα κράτησης στην Αγγλία - το κέρδος της για κάθε πρόσφυγα ανέρχεται σε 65 δολ. την ημέρα.[1]
Ξαφνικά, μέσα σ' αυτή την ερημιά, στις 30 Μαρτίου 2002 χίλιοι αλληλέγγυοι άνθρωποι ανέλαβαν μια πρωτοβουλία συμπαράστασης και βοήθειας στους κρατούμενους που οργανώθηκε από ακτιβιστές στα αστικά κέντρα και κοινότητες των ιθαγενών Κοκόθα και Αραμπούνα. Έκοψαν το αγκαθωτό σύρμα, 50 άνθρωποι δραπέτευσαν, ακολούθησε καταστολή και στο τέλος το κέντρο κράτησης έκλεισε, δυστυχώς για ν' ανοίξει ένα άλλο στη θέση του.

«Με λένε Sadiq Ali. Είμαι 19 χρόνων και είμαι από το Αφγανιστάν… Έμεινα στο κέντρο κράτησης της Γούμερα μέχρι το Μάρτιο. Τη Μεγάλη Παρασκευή του Πάσχα δραπέτευσα και τώρα είμαι ελεύθερος. Η ζωή στη Γούμερα είναι κόλαση … όλοι τρελαίνονται. Κάθε μέρα που περνάει, άντρες γυναίκες και παιδιά κόβουν τις φλέβες τους με ξυραφάκια, πίνουν σαμπουάν και κρεμιούνται. Αυτοκτονούν. Οι άντρες της ACM, που διευθύνει τον καταυλισμό μας φέρονται πολύ άσχημα. Μας κακομεταχειρίζονται και λένε: «η Αυστραλία δεν είναι η χώρα των πατέρων σας κι αυτή είναι η τιμωρία σας που ήρθατε εδώ». [2]

Μαρτυρία κρατούμενου από τη Γούμερα:
«Φύγαμε από τις πατρίδες μας γιατί δεν είχαμε άλλη επιλογή από το να προσπαθήσουμε να ξεφύγουμε από τα βίαια δικτατορικά καθεστώτα. Πολλοί από μας κινδύνευαν να φυλακιστούν, να βασανιστούν, ή να δολοφονηθούν κι έχουν ήδη δει συγγενείς τους να έχουν αυτή την τύχη. Έχουμε διωχθεί για τη θρησκευτική μας πίστη, για τη φυλή μας, για τις πολιτικές μας απόψεις ή ακόμα και για την οικογένεια στην οποία ανήκουμε. Πολύ ευχαρίστως θα είχαμε μείνει στις πατρίδες μας και θα ζούσαμε εκεί μια κανονική ζωή, αλλά αυτό ακριβώς είναι που είχε γίνει αδύνατο να κάνουμε». [3]

«*Ήρθαμε εδώ αναζητώντας την ελευθερία, την ασφάλεια και τη δικαιοσύνη. Αντί γι' αυτά βρήκαμε παγίδες φτιαγμένες από ατσάλινα κάγκελα, κακούς νόμους και ανέντιμους πολιτικούς. Μέσα σ' αυτά τα κλουβιά τα παιδιά έγιναν ενήλικες. Τα μαλλιά των νεαρών αντρών άσπρισαν. Μωρά γεννήθηκαν κι έκαναν τα πρώτα τους βήματα κι είπαν τις πρώτες τους λέξεις. Μακριά από τις οικογένειές μας, οι πιο πολλοί από μας έχουμε γίνει φαντάσματα για τις μανάδες, για τις γυναίκες μας, για τα παιδιά μας».* [4]
Έκκληση των προσφύγων που ζήτησαν πολιτικό άσυλο από την Αυστραλία, προς τη συνήγορο Betty Dickson, Ιαν. 2003.

Παραπομπές
1. πηγή στοιχείων: *Είμαστε παντού*, εκδ. Οξύ, το Ποντίκι, σελ. 495
2. ο.π., σελ. 503
3. ο.π., σελ. 505
4. ο.π., σελ. 502

Ε3. ΟΙ ΕΞΕΓΕΡΣΕΙΣ ΣΤΑ ΓΑΛΛΙΚΑ ΠΡΟΑΣΤΙΑ, 2005

Το κεφάλαιο που ακολουθεί βασίζεται στο Έργο: The City and the Grassroots / Η Πόλη και οι Αποκάτω, Manuel Castells, 1983

Ο Manuel Castells, θεωρητικός των Αστικών Κοινωνικών Κινημάτων, δηλαδή των Κοινωνικών Κινημάτων που εγγράφονται στις αντιφάσεις της δοσμένης ιστορικά πόλης - ευρύτερα του αστικού χώρου, μελετά τα Παρισινά Προάστια και τα Μεγάλα Συγκροτήματα στη μεταπολεμική εποχή και μέχρι τα τέλη της δεκαετίας 1970, όπου οι ταξικές και κοινωνικές συγκρούσεις αποκτούν μαζικές διαστάσεις και συνδέονται με μείζονα επίδικα επαναστατικών και πάντως ριζικών κοινωνικών και πολιτικών αλλαγών.

Το 1954 σχεδόν 90% των κατοίκων του μητροπολιτικού Παρισιού δεν είχαν ένα κανονικό σπίτι. Στην κατηγορία των εργατών μπλε κολάρων το 14% ζούσε μ' αυτό τον τρόπο. Περαιτέρω στατιστικές δείχνουν ότι κάπου 17% του όλου πληθυσμού εξαναγκάστηκαν να μοιραστούν ένα διαμέρισμα με κάποια άλλη οικογένεια, 15% των μονάδων κατοικίας ήταν υπερσυνωστισμένες, 18% δεν είχαν κουζίνα και 55% δεν είχαν τουαλέτα μέσα στο διαμέρισμα. Το Παρίσι συνέχιζε να είναι η πιο πλεονεκτική τοποθεσία για τις βιομηχανικές εταιρείες που αναζητούσαν εξειδικευμένο προσωπικό και, ως αποτέλεσμα αυτού, άνθρωποι απ' όλη τη Γαλλία μετανάστευαν στο Παρίσι, αναζητώντας δουλειά. Η ζήτηση κατοικίας δεν καλυπτόταν από την προσφορά.

Η Άνοδος και η Πτώση των Μεγάλων Συγκροτημάτων

Το Παρίσι δεν είναι πια Παρίσι στις πρώτες δεκαετίες μετά τον πόλεμο. Λιγότερο από 16% των 9.400.000 Παρισινών ζουν μέσα στα διοικητικά όρια της πόλης. Για τους άλλους, το σπίτι τους είναι τα Προάστια (banlieues), ο δακτύλιος των προαστίων που κτίστηκαν γύρω από την ιστορική πόλη στη διάρκεια της επιταχυνόμενης μητροπολιτικής ανάπτυξης της περιόδου μετά το 1945. Το τοπίο των προαστίων κυριαρχείται από τα Μεγάλα Συγκροτήματα (Grands Ensembles), μια εικόνα που από τη δεκαετία του '60 έχει γίνει τόσο χαρακτηριστική του Παρισιού όσο ο πύργος του Eiffel.

Το Μεγάλο Συγκρότημα είναι η τελική έκφραση της κοινωνικής παραγωγής κατοικίας με κρατική πρωτοβουλία. Είναι μια εκτεταμένη, πολύ πυκνή, μεγάλου ύψους περιοχή κατοικίας, που κτίστηκε γενικά στο μέσον του πουθενά (δηλ. σε καθαρά αγροτική γη), συνδέθηκε με το Παρίσι με τραίνο και δρόμο, έτσι ώστε οι 20.000 έως 60.000 κάτοικοι να μπορούν να μετακινούνται κάθε μέρα είτε στο Παρίσι ή σε κάποια βιομηχανική περιοχή στην περιβάλλουσα περιφέρεια. Το φυσικό σχήμα και το σύστημα διαχείρισης των Μεγάλων Συγκροτημάτων φαίνεται να προσαρμόζεται επίσης καλά στο θεωρητικό μοντέλο που βλέπει την κατοικία ως μέσον αναπαραγωγής της εργατικής δύναμης. Τα εργατικά σωματεία και το Κομμουνιστικό Κόμμα πίεσαν για χαμηλού ενοικίου δημόσια κατοικία. Ένα Χριστιανικό κίνημα οργανώθηκε γύρω από τον Αββά Pierre για να υπερασπιστεί τις πιο απελπιστικές περιπτώσεις. Οι λαϊκές κινητοποιήσεις αναπτύχθηκαν και κάποιες καταλήψεις έλαβαν χώρα.

Η κυβέρνηση απάντησε το 1953 με μια μεγάλη μεταρρύθμιση στην οικιστική πολιτική: το Plan Courant. Τρία μέτρα βρίσκονταν φανερά στην καρδιά ενός νέου προσανατολισμού προς την κατοικία: ζητήθηκε από όλες τις ιδιωτικές επιχειρήσεις να συμβάλλουν με 1% των ημερομισθίων που πλήρωναν σ' ένα ιδιαίτερο δημόσιο ταμείο κατοικία. Μια σειρά από νομικές ρυθμίσεις έδωσαν στην κυβέρνηση και τους δήμους εκτεταμένες εξουσίες πάνω στην υπό ανάπτυξη γη και ένας νέος, παρά το δημόσιο, φορέας ανάπτυξης - η Societe Centrale Immobiliere de la Caisse des Depots (SCIC), ενισχύθηκε ώστε να κτίζει δημόσια κατοικία, κυρίως στη βάση των εσόδων που κατατίθονταν στο «Post Office's Savings», τον πρώτο φορέα συλλογής των λαϊκών αποταμιεύσεων στη Γαλλία.

Η ανάγκη για κατοικία ήταν τόσο προφανής, η πίεση τόσο μεγάλη, που η SCIC άρχισε να εργάζεται αμέσως, προσπαθώντας να κτίσει όσο το δυνατόν πιο γρήγορα και όσο το δυνατόν περισσότερο. Έτσι αποκτήθηκε φτηνή γη, την οποία η έλλειψη ανέσεων, η απομόνωση και η απόσταση από το Παρίσι έκανε μη ελκυστική για τους ιδιώτες επενδυτές. Η πυκνότητα των σχεδίων ήταν πολύ υψηλή, έτσι ώστε η επίδραση του ενοικίου της γης στο συνολικό κόστος της κατοικίας να μπορεί να μειωθεί και η ποιότητα κατασκευής ήταν στο χαμηλότερο επίπεδο, ελαχιστοποιώντας το κόστος, μεγιστοποιώντας τον αριθμό των μονάδων και υπενθυμίζοντας σε όλους την προνοιακή φύση της κατασκευής. Από την αρχή, συνεπώς, το πρόγραμμα ήταν προσβολή για τους μελλοντικούς κατοίκους που επιτείνονταν από την αισθητική των Μεγάλων Συγκροτημάτων, ιδιαίτερα αυτών της πρώτης γενιάς (1955- 1963).

Χρησιμοποιώντας τον ορθολογισμό της τυποποίησης της κατασκευής για να μηχανοποιηθεί ο οικοδομικός τομέας, ομοιόμορφα, μεγάλου ύψους, σε παράλληλες σειρές κτίρια φυτεύτηκαν σύμφωνα με ένα ορθογωνικό πλέγμα, ανοιχτό στο βόρειο άνεμο και κατέκλυσαν τους γκρίζους ουρανούς της Παρισινής πεδιάδας. Πέραν αυτού, αν η πόλη είναι κάτι περισσότερο από μια συσσώρευση μονάδων κατοικίας, τότε τα Μεγάλα Συγκροτήματα δεν έγιναν μια πόλη μέχρι πολλά χρόνια αργότερα: δεν είχαν στην αρχή τους βασικό αστικό εξοπλισμό, όπως υπηρεσίες υγείας, ημερήσια κέντρα, αρκετά σχολεία, πολιτιστικές εξυπηρετήσεις, καταστήματα ή επαρκή δημόσια συγκοινωνία.

Τα Μεγάλα Συγκροτήματα υπέστησαν συνολική κριτική η οποία τα απαξίωσε πλήρως στη Γαλλική κοινή γνώμη. Παρ' όλες τις κριτικές ξεφύτρωναν σαν μανιτάρια στο Παρισινό τοπίο για σχεδόν είκοσι χρόνια. Ήταν η απάντηση του κράτους στα αιτήματα για στέγη. Κατέκλυσαν τον ορίζοντα, σκεπάζοντας τις ρομαντικές εικόνες του Παρισιού και δημιούργησαν μια νέα ανθεκτική γενιά μητροπολιτικών κατοίκων. Τότε, μια μέρα την Άνοιξη του 1973, όπως οι δεινόσαυροι, εξαφανίστηκαν ξαφνικά. Για να είμαστε ακριβείς, το ίχνος τους παρέμεινε ακόμα στο Παρισινό έδαφος: τα κτίρια είναι εκεί, οι άνθρωποι εκεί και η γραφειοκρατία της κατοικίας εκεί. Αλλά αυτά είναι κατάλοιπα. Από την Άνοιξη του 1973 και μετά δεν κτίστηκε ούτε ένα Μεγάλο Συγκρότημα. Ούτε αντικαταστάθηκαν όταν παρήκμαζαν. Η ιδέα εξαφανίστηκε. Και, όπως με τους δεινόσαυρους, ήταν μια ξαφνική εξαφάνιση που σε πρώτη ματιά παραμένει μυστήριο. Όπως συνήθως, θα θεωρηθεί ότι η Γαλλική ιστορία έχει αλλάξει με διάταγμα, σύμφωνα με κυβερνητική πρωτοβουλία. Πράγματι, η απόφαση του M. Guichard, Υπουργού Εξοπλισμού, που απαγόρευσε την κατασκευή συγκροτήματος κατοικίας μεγαλύτερου από 2.000 μονάδες, σηματοδότησε τον θάνατο της αστικής μορφής που είχε χαρακτηρίσει τα Γαλλικά Μητροπολιτικά Προάστια για πολλά χρόνια.

Εκείνη η δραματική μετατόπιση ήταν επίσης έκφραση βαθύτερων και πιο περιεκτικών σε νόημα κοινωνικών αντιθέσεων. Η πολιτική οπισθοχώρηση του συνασπισμού των Γκωλικών στις εκλογές του Μαρτίου του 1973 (ιδιαίτερα σοβαρή στα Μεγάλα Συγκροτήματα) όπως και μια γενικά εχθρική κοινή γνώμη, οδήγησαν σε μια μεγαλύτερη αναμόρφωση της κυβερνητικής πολιτικής στη δημόσια πολιτική, που διαμόρφωσε τις Γαλλικές μητροπολιτικές μορφές.

Αυτή η κοινωνική πρόοδος και η συνακόλουθη πολιτική, λέει ο Castells, καθορίστηκαν σε μεγάλο βαθμό από τα Αστικά Κινήματα Διαμαρτυρίας που έλαβαν χώρα στα Παρισινά Προάστια στη διάρκεια των δεκαετιών 1960 και 1970.

Η Εμφάνιση του Αστικού Συνδικαλισμού: Sarcelles

Στη Sarcelles δημιουργήθηκε το πρώτο Μεγάλο Συγκρότημα στη μητροπολιτική περιοχή του Παρισιού και ακόμη παραμένει στη συλλογική μνήμη των Παρισινών ως σύμβολο αυτής της ιδιαίτερης αστικής μορφής. Ήταν, επίσης, η πρώτη κοινότητα που έζησε την ανάπτυξη μιας μεγάλης κινητοποίησης των κατοίκων για να βελτιώσουν την κατοικία και τις συνθήκες ζωής τους. Εδώ εμφανίστηκαν οι ενώσεις ενοικιαστών στη δημόσια κατοικία. και η δυσαρέσκεια των κατοίκων, που ήταν συγκεντρωμένοι σ' αυτά τα νεόκτιστα προαστιακά υπνωτήρια (dortoirs), κατέληξε σε ψήφο μιας τοπικής κυβέρνησης με κυρίαρχους τους κομμουνιστές.

Η κατασκευή του Μεγάλου Συγκροτήματος ξεκίνησε το 1954 στην περιοχή ενός μικρού αγροτικού χωριού, της Sarcelles, 15 χλμ. βόρεια του Παρισιού, με πληθυσμό 1.500 άτομα περίπου. Με την ολοκλήρωση του σχεδίου το 1974, η Sarcelles περιελάμβανε πάνω από 13.000 μονάδες με πληθυσμό 60.000 ανθρώπους. Η προέλευση των κατοίκων: από υπερφορτωμένα ή υποβαθμισμένα σπίτια 43%, από επιπλωμένα ξενοδοχεία 14%, από συγκατοίκηση με άλλες οικογένειες 12,5%, από έξωση 8,7%, πρόσφυγες από Βόρεια Αφρική 4,2%, κ.λπ. κατηγορίες χαμηλοεισοδηματιών. Κτίστηκε σε 3 φάσεις: 1954-60, 1960-66, μετά το 1966. Το 1974, το 1/3 των κατοίκων ήταν ιδιοκτήτες. Μείξη κατοίκων εργατικής, μικροαστικής και μεσαίας τάξης.

Δύο σημαντικοί παράγοντες φαίνεται να υπήρξαν στην αφετηρία της αστικής κινητοποίησης. Από τη μια ο υψηλά συλλογικός χαρακτήρας της παραγωγής και διαχείρισης της πόλης: η SCIC ήταν ο επενδυτής, κάτοχος και διαχειριστής για κάθε κτίριο σ' όλη την πόλη, καθώς και ο υπεύθυνος θεσμός για την παραγωγή και παράδοση όλου του βασικού αστικού εξοπλισμού. Ενώ οι άνθρωποι στο Παρίσι δύσκολα μπορούσαν να αντιδράσουν συλλογικά ενάντια στις κακές συνθήκες κατοικίας τους, αντιμέτωποι με ένα σύνολο από ξεχωριστούς σπιτονοικοκύρηδες, όλοι στη Sarcelles αντιμετώπιζαν την ίδια συνθήκη και είχαν να κάνουν με τον ίδιο γραφειοκρατικό συνεταίρο. Η κοινωνικοποίηση του αστικού περιβάλλοντος δημιούργησε τις συνθήκες για την ανακάλυψη κοινών ενδιαφερόντων.

Ένα δεύτερο σημαντικό στοιχείο πρέπει να ληφθεί υπ' όψιν: η τραχύτητα των συνθηκών ζωής για τους πρώτους κατοίκους της Sarcelles. Αν και οι συνθήκες της κατοικίας τους βελτιώθηκαν δραστικά σε σχέση με αυτές που είχαν ζήσει στο Παρίσι, εξαναγκάστηκαν να ζήσουν στο μέσον ενός εργοταξίου, χωρίς εξυπηρετήσεις, με φτωχή συγκοινωνία και πλήρη απουσία αστικής ζωής. Οι μελέτες πάνω στις κοινωνικές σχέσεις στη Sarcelles στη διάρκεια του τέλους της 10ετίας του 1950 και της αρχής της 10ετίας του 1960, δείχνουν μια δραματική πτώση στην επέκταση και τον πλούτο των κοινωνικών δικτύων και της ανθρώπινης αλληλοεπίδρασης σε σύγκριση με την προηγούμενη εμπειρία των κατοίκων. Η απομόνωση ήταν ιδιαίτερα οξεία για τις γυναίκες, πολλές από τις οποίες έπρεπε ν' αφήσουν τις εργασίες τους στο Παρίσι για να φροντίσουν τα παιδιά, χάνοντας επίσης τις επαφές τους με φίλους, οικογένεια και γείτονες, που είχαν απολαύσει στο υπερφορτωμένο αλλά ανθρώπινο περιβάλλον τους.

Σχεδόν από τη στιγμή της κατασκευής του πρώτου κτιρίου, το φθινόπωρο του 1957, ιδρύθηκε μια οργάνωση κατοίκων, η Association Sarcelloise (AS) ως αντίδραση στα αστικά προβλήματα και την κοινωνική απομόνωση και ανέλαβε πρωτοβουλίες με πολιτικά στρατευμένους (αριστερή πτέρυγα των σοσιαλιστών του Parti Socialiste Unifie [PSU] και κομμουνιστές του Parti Communiste Francais [PCF]).

Στη γενική πολιτική ατμόσφαιρα της 10ετίας του 1960 πυροδοτήθηκαν δυναμικές κινητοποιήσεις των αποκάτω. Ένα πρώτο γεγονός ήρθε το 1963, όταν το σύστημα θέρμανσης εξερράγη και 3 άνθρωποι σκοτώθηκαν.

Οργανώθηκαν συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας, διεκδικώντας την αναδιοργάνωση του συστήματος με την απομάκρυνση των κεντρικών καυστήρων από τα κτίρια. Η SCIC αρνήθηκε, για λόγους κόστους. Τότε, λίγες εβδομάδες αργότερα, το σύστημα έσπασε ξανά και 1.500 άνθρωποι βγήκαν στους δρόμους της Sarcelles. Η AS διαπραγματεύτηκε με την SCIC και πέτυχε την επανεξέταση όλης της εγκατάστασης και την απομάκρυνση των καυστήρων από τα κτίρια. Για πρώτη φορά μια μαζική κινητοποίηση είχε δείξει στον κατασκευαστή ότι οι κάτοικοι των Μεγάλων Συγκροτημάτων δεν ήταν διατεθειμένοι να δεχθούν αυτές τις συνθήκες κατοικίας. Τα επόμενα προγράμματα σχεδιάστηκαν για ανθρώπους με υψηλότερα εισοδήματα και τα ενοίκια στις ήδη υπάρχουσες κατοικίες αυξήθηκαν.

Αυτή η κίνηση απείλησε τον εύθραυστο προϋπολογισμό των περισσότερων κατοίκων και οδήγησε σε ένα από τους πιο σημαντικούς αγώνες στη Sarcelles: στην απεργία ενοικίων του 1965 (άρνηση πληρωμής της αύξησης). Παρά τις μεγάλες κινητοποιήσεις των κατοίκων, η SCIC απέρριψε κάθε διαπραγμάτευση και άσκησε πιέσεις στους ιδιοκτήτες ατομικά. Η απεργία, για λόγους και αντιφάσεων στη σχέση μεταξύ της δημοτικής αρχής ως κέντρου των κινητοποιήσεων και του αυτόνομου αστικού κινήματος, σταμάτησε. Τελικά το 1968, υπογράφτηκε μια συμφωνία μεταξύ της SCIC και όλων των οργανώσεων των κατοίκων για την εκμίσθωση όλων των ενοικιαζόμενων κατοικιών στη Sarcelles. Η μεγαλύτερη βελτίωση ήταν η εξάρτηση του ενοικίου από το κόστος κατασκευής. Η SCIC κέρδισε τη δυνατότητα σταθερής αύξησης κάθε τρία χρόνια. Οι ενοικιαστές κέρδισαν προστασία ενάντια σε αυθαίρετες και ξαφνικές αυξήσεις. Πέραν αυτών εγκαθιδρύθηκε η αρχή ότι η μίσθωση υπόκειται σε συλλογική διαπραγμάτευση, τερματίζοντας έτσι την παραδοσιακή σχέση ανάμεσα στο σπιτονοικοκύρη και τον ενοικιαστή. Ως αποτέλεσμα της κοινωνικοποίησης της παραγωγής και της διαχείρισης της κατοικίας, η συλλογική διαπραγμάτευση εισήλθε στη διαδικασία της κατανάλωσης.

Σε εφαρμογή της απόφασης του κράτους για δημιουργία εκλεγμένων Συμβουλίων Κατοίκων σε κάθε Μεγάλο Συγκρότημα, η SCIC ξεκίνησε διαπραγματεύσεις με τις εθνικές ενώσεις ενοικιαστών όλων των τάσεων για να καθορίσει το περιεχόμενο και τη λειτουργία αυτών των Συμβουλίων Κατοίκων. Αρκετά σημαντικό, η Εθνική Συνομοσπονδία Κατοικίας (CNL), η Εθνική Ένωση των Οργανώσεων Οικογενειών (UNAF), η Λαϊκή Οργάνωση των Οικογενειών (APF) και η Συνδικαλιστική Ομοσπονδία Οικογενειών (CSF), όλες αυτές οι εθνικές οργανώσεις έλαβαν μέρος στη διαπραγμάτευση με τη SCIC, μαζί με την AS: μια μεγάλη ένδειξη του στρατηγικού ρόλου που έπαιξε η κινητοποίηση στη Sarcelles επηρεάζοντας τη νέα συμμετοχική πολιτική του δημόσιου τομέα κατοικίας.

Στις 26 Ιουνίου του 1965 υπογράφτηκε ένα εθνικό συμβόλαιο ανάμεσα στη SCIC και όλες τις συμβαλλόμενες οργανώσεις, που εγκαθίδρυε την ύπαρξη ενός Συμβουλίου Κατοίκων σε κάθε Μεγάλο Συγκρότημα, εκλεγμένου στη βάση μιας ψήφου ανά μονάδα κατοικίας. Τα κινήματα των αποκάτω είδαν την παρουσία τους ν' αναγνωρίζεται θεσμικά για πρώτη φορά. Στη Sarcelles, το Συμβούλιο εκλέχτηκε τον Φεβρουάριο του 1966. Η AS κέρδισε την εκλογή με 8 έδρες στις 18 και, υπό την επίδρασή της, το Συμβούλιο από εργαλείο συμμετοχής έγινε μια βάση για αστικό αγώνα.

Το 1965, στη βάση μιας διαδεδομένης αστικής αναταραχής και οργάνωσης των αποκάτω, τα αριστερά κόμματα αμφισβήτησαν τη συντηρητική συμμαχία που έλεγχε τον δήμο. Η αμφισβήτηση δεν ήταν εύκολος στόχος. Το τμήμα του πληθυσμού που είχε έρθει από την Αλγερία ήταν ένα σταθερό κάστρο της άκρας δεξιάς. Ενώ η προαστιακή εργατική τάξη στο Παρίσι έτεινε να ψηφίζει περισσότερο κομμουνιστές και σοσιαλιστές έναντι οποιουδήποτε άλλου τμήματος του πληθυσμού, η Sarcelles δεν είχε μια εργατική πλειοψηφία. Αλλά στη βάση της αστικής κινητικότητας, η αριστερά κέρδισε αρκετές ψήφους και πήρε τις εκλογές με μικρή πλειοψηφία. Εκλέχτηκε ένα Συμβούλιο της Πόλης με 19 κομμουνιστές (συμπεριλαμβανομένου του δημάρχου), 6 σοσιαλιστές και 6 της αριστερής πτέρυγας σοσιαλιστές. Έκτοτε, στα 1971 και 1977, η αριστερή πλειοψηφία ξαναεκλέχτηκε και ο κομμουνιστής δήμαρχος έγινε στα 1977 βουλευτής από την περιοχή της Sarcelles.
Η λαϊκή πίεση που ασκήθηκε στη δεκαετία του 1960 από την AS παρήγαγε δύο μείζονα αποτελέσματα στην πόλη:
Άλλαξε τις πολιτικές τάσεις του πληθυσμού, ιδιαίτερα της μεσαίας τάξης. Η εμπειρία της συλλογικής κινητοποίησης για θέματα κατοικίας εξηγεί την αλλαγή της πολιτικής στάσης μιας μεσαίας και κατώτερης μεσαίας τάξης που μέχρι τότε χαρακτηριζόταν από τον διαχωρισμό της από την εργατική τάξη, ως έκφραση της κοινωνικής απόστασης ανάμεσα στις δύο ομάδες στο χώρο εργασίας. Στη βάση ενός τέτοιου μετασχηματισμού της στάσης, η αριστερά μπόρεσε για πρώτη φορά να κατακτήσει μια προαστιακή τοπική κυβέρνηση σε μια μη εργατική ταξικά πόλη.
Κάτω από τη συνδυασμένη πίεση της AS ανάμεσα στα 1957-68 και της δημαρχίας των κομμουνιστών από το 1965, η Sarcelles έγινε μια σχετικά καλά εξοπλισμένη προαστιακή κοινότητα, με εκτεταμένες πολιτιστικές και εμπορικές εξυπηρετήσεις, κοινωνικές υπηρεσίες και καλά σχολεία.

Η ΠΡΩΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΠΑΡΙΣΙΝΩΝ ΠΡΟΑΣΤΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ

Έχει μεγάλο ενδιαφέρον ότι για τις κινητοποιήσεις των ενοικιαστών στο προάστιο της Sarcelles ο Castells χρησιμοποιεί τον όρο «αστικός συνδικαλισμός». Πράγματι, ο τρόπος οργάνωσης του κινήματος θυμίζει σε πολλά τις κυριαρχούσες μορφές του εργατικού συνδικαλισμού, ο οποίος οργανώνεται σύμφωνα με το αντιπροσωπευτικό σύστημα εκπροσώπησης, σε ιεραρχικά επίπεδα από τη βάση έως την κορυφή. Επίσης, το κίνημα της Sarcelles χαρακτηρίζεται από τις στενές σχέσεις του με την Αριστερά (Σοσιαλιστικό Κόμμα, Ριζοσπαστικό Σοσιαλιστικό Κόμμα, Κομμουνιστικό Κόμμα) και συμμετέχει στην - ευνοϊκή για τα αιτήματα των ενοικιαστών - αλλαγή της Γκωλικής δημοτικής αρχής.
Ο Castells χρησιμοποιεί, επίσης, για τη μορφή κινητοποίησης, που κορύφωσε τον αγώνα των ενοικιαστών στη Sarcelles, τον όρο «απεργία ενοικίων», ο οποίος χρησιμοποιήθηκε σε σημαντικές ιστορικά μορφές αγώνων στη σφαίρα της κοινωνικής αναπαραγωγής και ειδικότερα της κατοικίας, με εμβληματικό παράδειγμα την απεργία ενοικίων στη Γλασκώβη, όπου και θεσμοθετήθηκε. Στη μεταπολεμική περίοδο, όταν το κράτος αναλαμβάνει τομείς μη παραγωγικούς για το κεφάλαιο, όπως η κατοικία, η σύγκρουση με επίδικο στεγαστικά ζητήματα έχει ως αποδέκτη έναν ορατό και συγκεκριμένο αντίπαλο έναντι των περιόδων όπου οι ενοικιαστές είχαν να συγκρουστούν με πληθώρα ατομικών ιδιοκτητών.
Υπάρχει, όμως, μια μεγάλη διαφορά σε σχέση με τον «αστικό συνδικαλισμό» στον τρόπο οργάνωσης της «απεργίας ενοικίων», όταν οι ενοικιαστές οργανώνονται αυτόνομα από τα κάτω. Πάλι και σ’ αυτό το θέμα η απεργία ενοικίων της Γλασκώβης αποτελεί σημαντικό υπόδειγμα.
Η συγκρότηση του κινήματος ήταν οριζόντια με επιτροπές σε κάθε κτίριο, στις οποίες πρωτοστατούσαν οι γυναίκες, και με άμεση συμμετοχή/πρωτοβουλία δράσης όλων των ενοικιαστών στον αγώνα. Είναι ενδιαφέρον να επισημάνουμε ότι έκτοτε τα αστικά κοινωνικά κινήματα, όπως και τα περισσότερα κινήματα πέραν της εργασίας, αναπτύσσονται αμεσοδημοκρατικά και με αντιιεραρχικές μορφές, οι οποίες επιτρέπουν στον καθένα και την καθεμιά να πρωταγωνιστήσει και πάντως να συμμετάσχει.

HENRY LEFEBVRE ΤΟ “ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ” ΑΝΤΙΠΑΡΑΤΙΘΕΤΑΙ ΣΤΟΝ ΕΚΤΟΠΙΣΜΟ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΑΠΟ ΤΟ ΑΣΤΥ

Ο Γάλλος φιλόσοφος Henry Lefebvre στο ριζοσπαστικό έργο του "Το δικαίωμα στην Πόλη", που εκδόθηκε στη Γαλλία το 1968, είχε συλλάβει την αδυνατότητα έκφρασης του κοινωνικού σώματος της πόλης και των αντιφάσεων που το χαρακτηρίζουν χωρίς μια πρακτικοαισθητή πραγματικότητα. *«Αν θεωρήσουμε την πόλη ως έργο ορισμένων ιστορικών και κοινωνικών "φορέων"»* δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι «*οι κοινωνικές σχέσεις έχουν σαν αφετηρία τους το αισθητό· δεν περιορίζονται στον αισθητό κόσμο κι ωστόσο δεν αιωρούνται στον αέρα, δεν φεύγουν μέσα στην υπέρβαση. Η κοινωνική πραγματικότητα ... δεν υφίσταται χωρίς χειροπιαστά πράγματα, χωρίς προσδέσεις με τα αντικείμενα, με τα πράγματα*».[1]

Η ανταλλακτική αξία, η γενίκευση του εμπορεύματος με την εκβιομηχάνιση καταστρέφουν την ιστορική πόλη ως καταφύγιο της αξίας χρήσης, εκτοπίζοντας ταυτόχρονα το προλεταριάτο από το έδαφός της. Η Παρισινή Κομμούνα εκφράζει, μεταξύ άλλων, τη διεκδίκηση της πόλης από τις λαϊκές τάξεις ακριβώς την εποχή που ο Βαρόνος Haussmann είχε προχωρήσει σε μια μεγάλη επιχείρηση εξευγενισμού, καταστρέφοντας το μεσαιωνικό Παρίσι και χαράσσοντας νέα βουλεβάρτα, για μια αστική ανάπτυξη που αξιοποιεί τον χώρο της πόλης ως χώρο εκτεταμένης κατανάλωσης.

«*Η Τρίτη δημοκρατία εξασφάλισε την τύχη της, την πραγματοποίησή της δηλαδή στο έδαφος. Πρόκειται για την έννοια "συγκρότημα κατοικίας" (habitat). Μέχρι τότε, "κατοικώ" σήμαινε συμμετέχω σε μια κοινωνική ζωή, σε μια κοινότητα, χωριό ή πόλη. Στο τέλος του 19ου αι. οι Επιφανείς απομονώνουν μια λειτουργία, την αποσπούν από το ιδιαίτερα περίπλοκο σύνολο που ήταν και παραμένει η Πόλη και την προβάλλουν στο έδαφος, εκφράζοντας και σημασιοδοτώντας έτσι την κοινωνία, την οποία τροφοδοτούν με μια ιδεολογία και μια πρακτική*».[2]

«*Η "πολεοδομική σκέψη" των μεγάλων συγκροτημάτων επιτέθηκε κυριολεκτικά λυσσαλέα εναντίον της πόλης και του αστικού για να τα καταστρέψει. Ολόκληρη η διακριτή (εμφανής) πραγματικότητα της πόλης εξαφανίστηκε: δρόμοι, πλατείες, μνημεία, τόποι συνάντησης. Δεν υπήρξε τίποτε, μέχρι και το καφενείο (το bistro) που να μην προκαλέσει την περιφρόνηση των θιασωτών των "συγκροτημάτων", την προτίμησή τους στον ασκητισμό, την επιθυμία τους να εκφυλίσουν το "κατοικείν" σε "habitat"*».[3]

«*Ο κρατικός ορθολογισμός φτάνει στα άκρα. Στα νέα συγκροτήματα εγκαθίστανται η κατοικία στην καθαρή της κατάσταση σαν άθροισμα καταναγκασμών. Το μεγάλο συγκρότημα, όπως θα έλεγαν μερικοί φιλόσοφοι, πραγματώνει την έννοια της κατοικίας αποκλείοντας το "κατοικείν, την πλαστικότητα δηλαδή του χώρου, τη διάπλαση αυτού του χώρου, την προσαρμογή από ομάδες η άτομα στις συνθήκες ύπαρξής τους*».[4]

Ο Henry Lefebvre επινόησε ένα δικαίωμα: το δικαίωμα στην Πόλη, που συνέχει και αποδίδει πρακτικοαισθητή υλικότητα σε όλα τα δικαιώματα και μπορεί να διατυπωθεί «*μόνο ως δικαίωμα στην αστική ζωή, μετασχηματισμένη, ανανεωμένη...Το "αστικό": τόπος συνάντησης, προτεραιότητα της αξίας χρήσης, εγγραφή στο χώρο ενός χρόνου, που θα αναγορευτεί ανώτατο αγαθό ανάμεσα στ' αγαθά*».[5]

Παραπομπές

1. Lefebvre Henry, *Το Δικαίωμα στην Πόλη*, ελλην. μτφρ. Παναγιώτης Τουρνικιώτης, Κλωντ Λωράν, εκδ. Παπαζήση, 1977
2. ο.π σελ. 30
3. ο.π σελ. 34
4. ο.π σελ. 33
5. ο.π σελ. 144

ΕΞΕΓΕΡΣΕΙΣ ΣΤΑ ΠΑΡΙΣΙΝΑ ΠΡΟΑΣΤΙΑ, 2005

Ο πληθυσμός του Παρισιού ανέρχεται σε 11,2 εκατομμύρια. Τα 9 ζουν στα προάστια. Περίπου 500.000 είναι μετανάστες που εγκαταστάθηκαν μετά το 1990.

- Εξεγερμένες πόλεις: Λυών, Ρουέν, Ντιζόν, Μασσαλία, Εβρέ, Ρουμπέ, Τουρκουάν, Εμ, Στρασβούργο, Ρεν, Νάντη, Νίκαια, Τουλούζη, Μπορντό, Πο, Λιλ κ.ά.
- Z.U.S.: Ευαίσθητες Αστικές Ζώνες

	Γαλλία	ZUS
Κάτω από το όριο της φτώχειας	10%	26,5%
Ανεργία	9,9%	20,7%
Μονογενεϊκές οικογένειες	8%	15%
Έως 20 ετών	24,5%	31,5%

- Clichy-Sous-Bois: Η ανεργία πλήττει το 23% του πληθυσμού και το 50% των νέων.

- Καμμένα αυτοκίνητα ανά νύχτα : 30, 29, 30, 40, 69, 49, 315, 596, 897, 1295, 1408, 1173,617.
- Πάνω από 2.000 οι συλλήψεις. Οι συλληφθέντες καταδικάζονται ακόμα κι αν τα παπούτσια τους έχουν ίχνη βενζίνης.
- Ισλάμ στη Γαλλία: η δεύτερη μεγαλύτερη θρησκεία. Πέντε εκατομμύρια πιστοί εκ των οποίων 35% αλγερινής, 25% μαροκινής, 10% τυνησιακής καταγωγής. Κατοικούν στα μεγάλα κέντρα: Παρίσι, Λιλ, Λυών, Μασσαλία κ.α.

Πηγή
Στοιχεία από εφημ. «Η Εποχή», 13.11.2005

Παραδείγματος χάριν...
Το Κλισί Σου Μπουά είναι η πόλη όπου σημειώθηκαν οι πρώτες συγκρούσεις λίγες μόλις ώρες μετά τον θάνατο των δύο εφήβων από ηλεκτροπληξία. Σε απόσταση 15 χιλιομέτρων ανατολικά του Παρισιού, το Κλισί ανήκει στο διαμέρισμα του Σεν Σαν Ντενί με το νούμερο 93 ("νεφ τρουά" για τους φίλους) και συνιστά εμβληματική περίπτωση συγκέντρωσης σε έναν περιορισμένο γεωγραφικό χώρο, όλων των δυνατών εκφράσεων της κοινωνικής μιζέριας. Το Κλισί σε διάστημα μιας δεκαετίας μετά τον Β΄ Π.Π. θα μετατραπεί από μικρή αγροτική κοινότητα σε εργατούπολη-υπνωτήριο με πληθυσμό που στο τέλος της δεκαετίας του '90 θα προσεγγίσει τους 30.000 κατοίκους. Με δείκτες ανεργίας που αγγίζουν το 25%, το 75% περίπου του καταγεγραμμένου εργαζόμενου πληθυσμού είναι εργάτες και χαμηλόμισθοι υπάλληλοι, ενώ μόνο ένα 5% των κατοίκων απασχολείται ως διευθυντικό προσωπικό. Σύμφωνα με τις εθνικές αξιολογήσεις η σχολική αποτυχία θίγει τους μαθητές/μαθήτριες του Κλισί σε βαθμό πολύ μεγαλύτερο από τον εθνικό μέσο όρο, ενώ το σύνολο των σχολείων του δήμου εξαρτάται από Ζώνες Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας. Το 50% του συνολικού πληθυσμού είναι νέοι κάτω των 25 ετών. Ο δήμαρχος του Κλισί (Σοσιαλιστής) εκλέχθηκε το 2001 από την πρώτη Κυριακή έχοντας επίσης την υποστήριξη του Κομμουνιστικού Κόμματος. Ωστόσο το ποσοστό του 61,91% δεν αντιπροσωπεύει παρά μόνο 2.467 ψήφους! Αναλυτικότερα, σε σύνολο 28.274 κατοίκων, μόλις 7.758 είχαν εγγραφεί στους εκλογικούς καταλόγους, εκ των οποίων το 46,85% απείχε. Η έντονη παρουσία μεταναστευτικών πληθυσμών ωστόσο δεν αρκεί να εξηγήσει τον ελάχιστο αριθμό εγγεγραμμένων. Αν και δεν υπάρχουν διαθέσιμα αναλυτικά στοιχεία, η μη επίδραση της αύξησης του νεανικού πληθυσμού στον αριθμό των εγγεγραμμένων ο οποίος μειώνεται σταθερά από το 1995, μας επιτρέπει να υποθέσουμε ότι ένα σημαντικό ποσοστό νέων Γάλλων πολιτών με μεταναστευτική καταγωγή παραιτείται από την άσκηση του εκλογικού δικαιώματος αποφεύγοντας την εγγραφή στους εκλογικούς καταλόγους.[1]
Το 2005 είναι πολύ μακριά από τις δεκαετίες 1960 και 1970. Ο νεοφιλελευθερισμός έχει προσλάβει παγκόσμιες διαστάσεις, έχει συνθλίψει το κοινωνικό κράτος και τις πολιτικές αναδιανομής του κοινωνικού πλούτου, έχει οδηγήσει σε εκρηκτικές διαστάσεις τις κοινωνικές ανισότητες σε εθνικό και διεθνικό επίπεδο, έχει συρρικνώσει δραστικά την κοινοβουλευτική δημοκρατία και αναγορεύσει την κρατική καταστολή σε μαζικό μέσο επιβολής του νόμου και της τάξης. Τα κοινωνικά και πολιτικά αδιέξοδα υπονομεύουν την όποια κανονικότητα, διάρκεια και συνέχεια των κοινωνικών κινημάτων, οι εξεγέρσεις αποτελούν τις βασικές μορφές ανάδυσης της κοινωνικής απελπισίας και οργής, που χαρακτηρίζουν τα εκατομμύρια παρίες του σύγχρονου κόσμου.
Η εξέγερση των νέων των Γαλλικών Προαστίων το 2005 δεν θυμίζει σε τίποτε τον αστικό συνδικαλισμό στη Sarcelles. Η ευρέως γνωστή αυτή εξέγερση έχει κοινά στοιχεία αλλά και διαφορές με ανάλογες εκρήξεις που προηγήθηκαν. Για παράδειγμα, οι νέοι των προαστίων της Λυών το 1981 «*που έστησαν ένα πανηγύρι καμένων αυτοκινήτων, δεν έβαζαν φωτιά σε αυτά των γειτόνων τους. Γενικά, πήγαιναν και έκλεβαν αυτοκίνητα από το κέντρο της πόλης, κατά προτίμηση μεγάλου κυβισμού, για να τα φέρουν στα προάστια και να διασκεδάσουν.... Ήταν, κατά συνέπεια, σχετικά εύκολο να συναντήσει κανείς στα φτωχά προάστια νέους, οι οποίοι είχαν μια αρκετά ξεκάθαρη εικόνα της κατάστασης: από την Nanterre έως τη Virty, μέχρι τις βόρειες συνοικίες της Μασσαλίας, περνώντας από τις Venissieux και Vaulx-en-Velin, ήξεραν σε ποιους όφειλαν τη ζωή τους και επιτίθονταν στους άλλους... Όμως, ο δυναμισμός της εξέγερσης του 1981 εξανεμίστηκε γρήγορα με την αρωγή της ηρωίνης και της φυλακής*».[2]
Σε αντίστοιχες κινητοποιήσεις του 1983 μια ομάδα νέων από τη Λυών, που οργάνωσε την Πορεία για ισότητα και πολιτικά δικαιώματα, ξεκινώντας από τη Μασσαλία 15/10/1983 και φτάνοντας στο Παρίσι

στις 3/12 - την υποδέχθηκαν 100.000 άνθρωποι - δεν επεδίωξε τη σύγκρουση, κινήθηκε με ένα κατανοητό και στους άλλους σχέδιο.[3] Ανάλογα έδρασε το κίνημα των Εστιών Sonacotra, που συγκέντρωσε χιλιάδες κατοίκους, οι οποίοι συντονίστηκαν και οργάνωσαν αυτόνομα την εθνική απεργία των ενοικιαστών το 1976, ως απάντηση στην επιχειρούμενη αύξηση των ενοικίων κατά 30%.[4]
Οι νέοι των Παρισινών προαστίων είχαν πολλούς λόγους να εξεγερθούν το 2005. Θα μπορούσε να πει κανείς ότι δεν διέθεταν ούτε ένα από τα στοιχεία του παζλ που συνθέτουν μια κανονική ζωή.

Πηγές, Παραπομπές
1**.** Εφημερίδα "Η Εποχή", 13.11.2005
2.*Alessi dell'Umbria, 2005: Le monde est nous, Εξεγέρσεις στα γκέτο των γαλλικών μητροπόλεων, εκδ. Λέσχη, 2008,* σελ. 53
3.ο.π σελ. 54
4.ο.π σελ. 56-57

ΦΤΩΧΕΙΑ, ΡΑΤΣΙΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ, ΔΥΣΤΟΠΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, ΚΑΤΑΣΤΟΛΗ, ΔΥΣΟΙΩΝΟ ΜΕΛΛΟΝ

Πρώτα απ' όλα η φτώχεια: *«Από το '80 και μετά στην κυβέρνηση βρίσκεται κατά κύριο λόγο το σοσιαλιστικό κόμμα και από το 1995 και μετά η "πληθυντική αριστερά", μέχρι την απροσδόκητης έντασης αποδοκιμασία των φιλελεύθερων πολιτικών της στις 21 Απριλίου 2002 που φέρνει τον Λεπέν στον δεύτερο γύρο των προεδρικών εκλογών. Στο διάστημα αυτό η ανάπτυξη νέων μεσαίων τάξεων, έρχεται μαζί με ένα νέο είδος φτώχειας για τα χαμηλότερα κοινωνικοοικονομικά στρώματα που προέρχονται πια κατά κύριο λόγο, και όχι αποκλειστικά, από τη μετανάστευση. Πρόκειται για μια φτώχεια μόνιμη και γι' αυτό απελπιστική που παγιώνεται και διευρύνεται με την κυριαρχία της ελεύθερης αγοράς. Η ταξική συμμαχία της σοσιαλδημοκρατίας, την οποία ασπάστηκε για μια περίοδο και το κομμουνιστικό κόμμα, σήμανε συμπίεση μέχρι σύνθλιψης των ασθενέστερων, τον στιγματισμό και την εγκατάλειψή τους»*[1]
Μέλη, λοιπόν, φτωχών οικογενειών, άνεργοι, υποκείμενα ρατσιστικών διακρίσεων, απόβλητα του εκπαιδευτικού συστήματος, θύματα αστυνομικής καταστολής και ταπεινωμένοι από τους ταξικούς μηχανισμούς εξουσίας, οι τρόφιμοι των «δύσκολων» περιοχών - πολλές υπήρξαν στο παρελθόν «κόκκινες» - είχαν την επιπλέον ατυχία να κατοικούν σε ένα δυστοπικό περιβάλλον απόλυτης αποξένωσης. Στους αχανείς αδιάβατους χώρους των τερατωδών σε μέγεθος Μεγάλων Συγκροτημάτων, που εκμηδενίζουν τόσο τη μονάδα κατοικία όσο και τη μονάδα οικογένεια/άτομο, η έννοια της κοινότητας δεν εκφράζεται πουθενά στο χώρο.
Οι παρίες των «δύσκολων» προαστίων δεν είχαν κυριολεκτικά τόπο να σταθούν μαζί. Αλάνες, παιδικές χαρές, πλατείες, πάρκα, κοινωνικά κέντρα, στέκια, λέσχες, αθλητικοί χώροι, ότι τέλος πάντων συνιστά τον κοινωνικό εξοπλισμό της πόλης, απουσίαζαν επιδεικτικά. Και όσα στοιχεία κοινωνικού εξοπλισμού είχαν κάποτε υπάρξει είχαν απαξιωθεί και καταρρεύσει. Ακόμα και στις εισόδους των πολυκατοικιών τους δεν επιτρεπόταν να σταθούν οι έφηβοι και οι νέοι με τους φίλους τους. Ο δημόσιος χώρος, οποίος συνέχει τον ιδιωτικό, ώστε ο τελευταίος να συγκροτεί κάτι που να παραπέμπει σε κοινότητα, είχε καταστεί ανυπόστατος. Η έννοια της γειτονιάς, αυτή η αναντικατάστατη υλική αναφορά της συμβίωσης με τους άλλους, είχε εξαφανιστεί μέσα στα τεράστια κτίρια με τις σειρές καθ' ύψος και κατά μήκος μονάδων κατοικίας.
Η φονξιοναλιστική πολεοδομική ουτοπία του zoning, δηλαδή του διαχωρισμού των λειτουργιών (κατοικία, εργασία, εκπαίδευση, κυκλοφορία), είχε φτάσει στα προάστια στο μέγιστο βαθμό παραλογισμού. Τα προάστια έγιναν υπνωτήρια (dortoirs) των φτωχών και απόκληρων.

«*Αυτό που με κάνει να σχολιάζω τα γεγονότα, είναι η απόλυτα άρρηκτη σχέση τους με τον χώρο στον οποίο διαδραματίζονται. Οι νεκρές ή γκρίζες περιοχές- κατοικίας, οι νεκροί ή γκρίζοι δρόμοι που το βράδυ κυρίως γεννούν τον εφιάλτη ενός εξίσου νεκρού ή γκρίζου πρωινού, οι περιοχές στις οποίες συσσωρεύεται η νεολαία του 21 ου αιώνα και ασφυκτιά από την ανία, την αβεβαιότητα, τη φτώχεια, την έλλειψη έστω και υποτυπωδών υποδομών παιδείας, αθλητισμού, αναψυχής, απασχόλησης... Ο αστικός σχεδιασμός σε όλο το μίζερο μεγαλείο του*».[2]

ΤΑ ΠΡΟΑΣΤΙΑ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΠΟΝΤΑΙ ΣΤΗ ΜΟΙΡΑ ΤΟΥΣ

«Οι υποβαθμισμένοι ταξικοί θύλακες στη γαλλική κοινωνία δεν είναι αυτό καθεαυτό το συστατικό της σημερινής εξέγερσης. Αυτοί υπάρχουν εδώ και 30 χρόνια. Το τοπίο της εξέγερσης είναι η περαιτέρω εγκατάλειψη αυτών των πόλεων και των πληθυσμών τους, τα πεπαλαιωμένα κτίρια με τις χαλασμένες και ανεπισκεύαστες υποδομές, τα προβληματικά συστήματα θέρμανσης, τα σπασμένα παράθυρα, το στοιχειώδες σύστημα αστικών διευκολύνσεων, πολιτιστικών και αθλητικών δραστηριοτήτων, τα υπερφορτωμένα και υποβαθμισμένα σχολεία, οι συνεχείς περικοπές κονδυλίων από τις υποβαθμισμένες γειτονιές (θέσεις καθηγητών, εκπαιδευτικών, κοινωνικών λειτουργών, κατάργηση οργανώσεων στήριξης νέων). Επίσης, η χρόνο με το χρόνο μείωση των κοινωνικών προγραμμάτων για δράσεις στις γειτονιές, των εκπαιδευτικών προγραμμάτων για νέους, η μείωση των προγραμμάτων καταπολέμησης της ανεργίας, η ενίσχυση του κατασταλτικού ρόλου της αστυνομίας με ταυτόχρονη περικοπή των θέσεων στην αστυνομία που έχουν στόχο την παρέμβαση στις γειτονιές και την πρόληψη με γνώση των προβλημάτων των νέων.

Σ' αυτό το τοπίο θα αναπτυχθεί το Μίσος (ομαματική γαλλική ταινία του Ματιέ Κάσσοβιτς των μέσων της δεκαετίας του '90), το αίσθημα του αποκλεισμού, η ψυχολογία του τείχους όλα αυτά που θα στρέψουν πολλούς νέους στην ήπια ή πιο οργανωμένη (ναρκωτικά) κοινωνική παραβατικότητα ή στη σκληροτράχηλη ταυτότητα του ισλαμικού φονταμενταλισμού».[3]

ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ, ΟΙ ΑΙΤΙΕΣ

Στις 27/10/2005 στο προάστιο Κλισί - σου - Μπουά δύο ανήλικα παιδιά πεθαίνουν από ηλεκτροπληξία ύστερα από αστυνομική καταδίωξη, προσπαθώντας να κρυφτούν σε ηλεκτρικό σταθμό για ν' αποφύγουν τη σύλληψη. Για το επίσημο κράτος, δια στόματος Σαρκοζί, που κήρυξε τον πόλεμο εναντίον των νέων στα Γαλλικά προάστια, είναι «αποβράσματα» (racailles) και ο τρόπος αντιμετώπισής τους πρέπει να είναι η πιο ακραία καταστολή: διαρκείς έλεγχοι από την αστυνομία, φυλακή, και απαγόρευση κυκλοφορίας - που επιβλήθηκε το Νοέμβρη του 2005 σύμφωνα με ένα νόμο που είχε ψηφιστεί στη διάρκεια του πολέμου της Αλγερίας - μαζί με την παράδοσή τους στους ντήλερς των ναρκωτικών.

Τα αυτοκίνητα είναι ο μόνος τρόπος πρόσβασης στις δυστοπικές περιοχές των προαστίων και το μόνο μέσο διαφυγής. Στέκουν παρατεταγμένα σε ατελείωτες σειρές, μέσα σε αχανή πάρκινγκ, όπου αν βάλεις φωτιά σε ένα αρπάζουν όλα. Κατ' αναλογίαν των ατελείωτων σειρών κατοικιών.

Οι εξεγέρσεις που πυροδοτούνται από τεράστια συμπιεσμένα κύματα οργής και απελπισίας εκφράζονται συνήθως με καταστροφές. Στα Γαλλικά προάστια οι εξεγερμένοι καίνε αυτοκίνητα. Είναι μια αντίδραση στην κατεστραμμένη καθημερινότητά τους. Οι νέοι αυτοί δυστυχώς δεν έχουν το σαβουάρ βιβρ των κοινωνικών κινημάτων γιατί απλούστατα είναι απόκληροι. Κραυγάζουν γιατί πιέζονται αφόρητα, δεν έχουν σχέδιο αλλαγής της κοινωνίας αν και θα το ήθελαν, νομίζω - όλοι έχουν δικαίωμα να φαντάζονται ένα καλύτερο κόσμο. Τα προάστια όμως δεν έχουν κανονικότητα χώρου και ζωής, έτσι και οι εξεγέρσεις τους δεν έχουν κανονικότητα, όπως συμβαίνει σε άλλες περιπτώσεις (βλέπε εισαγωγικό κείμενο περί εξεγέρσεων).

«*Μύθος, ότι καίνε τα αυτοκίνητα του κοσμάκη. Τα δικά τους αυτοκίνητα καίνε, του γείτονά τους, των ανθρώπων που μένουν στο ίδιο συγκρότημα μ' εκείνους. Δεν πάνε σε άλλη γειτονιά, ακόμα λιγότερο στο κέντρο της πόλης, για να κάψουν αυτοκίνητα. Δεν πάνε αλλού γιατί δεν έχουν μάθει να φεύγουν από τη γειτονιά τους. Εκεί κατοικούν, εκεί βάζουν φωτιές. Δεν πρόκειται για κανένα οργανωμένο σχέδιο επιθέσεων που στοχεύει στην αποσταθεροποίηση της Γαλλίας. Σε τίποτε δεν στοχεύει. Δεν υπάρχει καν σχέδιο. Ούτε καν διεκδίκηση. Πρόκειται για μια κραυγή διαμαρτυρίας, θυμού. Άγρια κραυγή. Πολλαπλή. Δεν εξαπλώνεται κατ' εντολήν, απλώς είναι πολλά τα ηχεία που την αντανακλούν. Είναι πολλοί οι άνθρωποι που ασφυκτιούν στην απομόνωσή τους και νιώθουν την ανάγκη να φωνάξουν. Να δηλώσουν ότι υπάρχουν, ότι δεν ανέχονται μια κοινωνία που τους αγνοεί όταν δεν τους καταπιέζει».*[4]

«Δεν είναι τυχαίο που αυτές τις νύχτες δεν καίγονται τόσο σύμβολα του πλούτου ή της δομικής ισχύος του "συστήματος" αλλά οι πόροι της ίδιας της συνοικιακής ζωής, το σχολείο, ο παιδικός σταθμός, το αυτοκίνητο ή το μαγαζί του γείτονα. Η βία στράφηκε κυρίως κατά των όσων συμβολίζουν την καθημερινότητα, το άμεσο οπτικό περιβάλλον μιας γενιάς που ζει και η ίδια την αμεσότητα των επιθυμιών της, την απόσχιση από την ιστορία. Ακόμα και το αντι-αστυνομικό μένος δεν φαίνεται εδώ να εκφράζει την επίθεση σε έναν "κατασταλτικό μηχανισμό του κράτους" αλλά μια βεντέτα με εκείνους που

μπλέκονται στην ίδια καθημαγμένη επικράτεια, στο ίδιο δίκτυο της αλληλοεπιτήρησης και της αμοιβαίας πρόκλησης. Εξ ου και η απουσία ελπίδας και η παντελής έλλειψη ουτοπικών στοιχείων σε αυτή τη νέα σκηνή της μητροπολιτικής εχθρότητας. Ως εάν στον κυνισμό και στην αποστασία των ελίτ ανταποκρίθηκε το αντι-όραμα του πλήθους και η δική του απόσχιση από τα νεκρά συμβόλαια. Και το ερώτημα για την αριστερά παραμένει σκληρό και αδυσώπητο: πότε θα ανασυσταθεί ένας λαός εκεί που σήμερα προβάλλει η αυτοκαταστροφή των "αθλίων" και η αυτοσυντήρηση των δημαγωγών;».[5]

Συνέντευξη της Μιμουνά Χατζάμ, εκπροσώπου της οργάνωσης Africa 93[6]

Η Μιμουνά Χατζάμ ζει 30 χρόνια στην Κουρνέβ, στο Σεν Ντενί, μια από τις ευαίσθητες περιοχές που γνώρισαν την έκρηξη των νέων.

Ερ.: Εκείνο που προκαλεί απορίες είναι ότι δεν πυρπολήθηκαν μόνο αυτοκίνητα αλλά και σχολεία - κάτι που δεν συνέβαινε στις παλιότερες εκρήξεις τη δεκαετία του 1980 και του 1990.

Απ.: Ξέρετε, καίνε τα σχολεία γιατί συμβολίζουν την αποτυχία τους. Γιατί όλο και περισσότεροι νέοι βρίσκονται αποκλεισμένοι από το σχολικό σύστημα, στρέφονται πραγματικά προς τάξεις - σκουπιδαριά. Το σύστημα επαγγελματικής εκπαίδευσης δεν χαίρει καμίας εκτίμησης γιατί στα Λύκεια, σε αυτή την εκπαιδευτική κατηγορία, δεν συναντάμε παρά φτωχούς μαθητές, παιδιά εργατών και ανέργων. Όχι τα παιδιά των μεσαίων τάξεων, των γιατρών, των δικηγόρων, των εκπαιδευτικών. Ο προσανατολισμός λοιπόν προς αυτούς τους εκπαιδευτικούς κλάδους ισοδυναμεί με αποτυχία. Οι νέοι λοιπόν σήμερα εγκαταλείπουν το σχολείο στα 16 τους...

Δεν συμφωνώ βέβαια με την καταστροφή των σχολείων αλλά πρέπει να δούμε τις αιτίες πίσω από την καταστροφή τους. Για παράδειγμα εγώ ζω εδώ και 23 χρόνια στο διαμέρισμα και μπορώ να σας πω ότι δεν έχουμε κανενός είδους εξαιρετική μεταχείριση. Αντιθέτως. Δεν έχουμε αρκετούς καθηγητές και όταν τελικά έρχονται καθηγητές, θα πρόκειται για νέους, άπειρους... Δεν φταίνε και οι εκπαιδευτικοί. Αντιμετωπίζουν τάξεις πολύ φτωχών μαθητών... Πρόκειται για φαύλο κύκλο.

Ερ.: Η κυβέρνηση ανακοίνωσε κάποια μέτρα. Θεωρείτε ότι αυτά θα λύσουν το πρόβλημα;

Απ.: Δεν θα λύσουν τα βαθύτερα αίτια του προβλήματος. Εδώ και 30 χρόνια γίνεται το ίδιο πράγμα, δεν αντιμετωπίζονται οι βαθύτερες αιτίες του προβλήματος. Τι ανακοίνωσε η κυβέρνηση, για παράδειγμα, αναφορικά με μέτρα για την απασχόληση; Απολύτως τίποτε. Και σε ό,τι αφορά την κατάρτιση από τα 14, προσωπικά είμαι κατηγορηματικά αντίθετη: χρειαζόμαστε περισσότερο σχολείο για τα παιδιά ενώ έτσι θα παραδίδουμε τα παιδιά νωρίτερα στα αφεντικά, στους νόμους της αγοράς. Αντιθέτως, εγώ πιστεύω ότι χρειαζόμαστε περισσότερη εκπαίδευση των παιδιών, καλύτερους καθηγητές... Εκείνο που χρειάζεται δηλαδή είναι να ενεργήσουμε σε ό,τι αφορά την απασχόληση. Δεν μπορεί να γίνει αυτό αμέσως, λόγω της παγκοσμιοποίησης. Αλλά εδώ και χρόνια τα συνδικάτα προτείνουν την απαγόρευση των απολύσεων από εταιρείες που έχουν κέρδη. Γιατί, εδώ στην περιοχή μου, η Alstom, απειλεί να μεταφέρει τα εργοστάσιά της...

Πρόκειται για την τελευταία επιχείρηση που βρίσκεται στην πόλη μας, των 35.000 κατοίκων, όπου το ποσοστό της ανεργίας ανέρχεται σε 39% του ενεργού πληθυσμού. Πιστεύω ότι αυτή είναι η βαθύτερη αιτία, η απασχόληση. Και ξέρετε οι μικρές, προσωρινές δουλειές δεν μπορούν να θρέψουν ολόκληρες οικογένειες και μάλιστα πολυμελείς, όπως είναι οι οικογένειες εδώ με 4 και 5 παιδιά. Έτσι, κατά τη γνώμη μου, το βάρος πρέπει να πέσει στην απασχόληση και κυρίως στην απασχόληση των νέων, στην κατάρτισή τους. Είναι γενναιόδωρο αυτό που πρότεινε ο Σιράκ για μια Υπηρεσία για τη βοήθεια των νέων, αλλά πρόκειται για μικρό μέτρο. Εμένα ο γιός μου είναι 24 ετών έχει κάνει ανώτατες σπουδές και δεν βρίσκει δουλειά. Σήμερα τα παιδιά κάνουν σπουδές και δεν βρίσκουν δουλειά. Και δεν είναι μόνο το θέμα της απασχόλησης αλλά και της στέγης. Ζούμε σε πόλεις - και δεν θα τις συγκρίνω με τα γκέτο στις ΗΠΑ - όπου όμως υπάρχει όλο και λιγότερη κοινωνική ανάμειξη. Ουσιαστικά είμαστε έγκλειστοι, δεν έχουμε επιλογή, είμαστε φτωχοί μεταξύ φτωχών... Στην πόλη μου, για παράδειγμα, υπάρχουν 87 εθνικότητες.

Συνέντευξη του πανεπιστημιακού και συγγραφέα Mike Davis, "Ας τρέμουν οι φιλήσυχοι πολίτες"[7]

Ερ.: Τη στιγμή αυτή οι εξεγέρσεις των "Γάλλων αποκλεισμένων" είναι πρωτοσέλιδο στο διεθνή Τύπο. Ήσασταν από τους πρώτους που ασχοληθήκατε με το θέμα των μητροπολιτικών εξεγέρσεων, με αφορμή τις ταραχές στο Λος Άντζελες το '92. Βλέπετε κάποιες ομοιότητες και διαφορές με σήμερα;
Απ.: *Το 1992 έθεσα το ερώτημα αν οι εξεγέρσεις στο Λ.Α. αποτελούν το προανάκρουσμα μιας αμερικανικής Ιντιφάντα. Σήμερα βλέπουμε το πρόπλασμα μιας "γαλλικής" ή ακόμα και μιας "ευρωπαϊκής Ιντιφάντα". Υπάρχουν πολλές αναλογίες με παλαιότερες εμπειρίες: η παλαιστινιακή, η πρόσφατη αλυσίδα μίνι εξεγέρσεων στα γκέτο της Μ. Βρετανίας, η εξέγερση για τη δολοφονία του Ρόντνεϊ Κινγκ, ακόμα και το κίνημα των πικετέρος στο Μπουένος Άϊρες.*

Ερ.: Είναι τέτοιου είδους ταραχές η απαρχή ενός κινήματος ή ξεσπάσματα βίας του σύγχρονου περιθωρίου;
Απ.: *Βάζοντας κατά μέρος τις εθνικές διαφορές, τουλάχιστον για την ώρα, μπορούμε να πούμε ότι βρισκόμαστε μπροστά σε ένα παγκόσμιο φαινόμενο, όπου οι νέοι των μεγαλουπόλεων εξεγείρονται ενάντια στην κοινωνική εγκατάλειψη και την αστυνομική κτηνωδία.*

Ερ.: Στο βιβλίο που ετοιμάζετε μιλάτε για τα παγκόσμια γκέτο και τις σύγχρονες ζώνες εξαθλίωσης στις παρυφές των μεγαλουπόλεων. Θεωρείτε αυτή τη διαδικασία αναστρέψιμη;
Απ.: *Στο καινούργιο μου βιβλίο "Planet of Slums" - "Ο πλανήτης των παραγκουπόλεων" - περιγράφω το πώς οι εστίες συγκρούσεων χαμηλής έντασης, στις περιφέρειες των σύγχρονων "φτωχογειτονιών ", είναι αναπόσπαστο χαρακτηριστικό της "θαυμαστής νέας" αστικής ανάπτυξης.*
Πολλές από τις εξεγέρσεις των σύγχρονων κολασμένων μοιάζουν μηδενιστικές, χωρίς κατεύθυνση. Παρ' όλα αυτά οι στρατιές των περιθωριοποιημένων νέων και ανέργων που ζουν στα σύγχρονα γκέτο των προαστίων ανακαλύπτουν αυτή τη στιγμή ένα νέο στρατηγικό όπλο: την ικανότητά τους να "σακατεύουν" τα κρίσιμα κομβικά σημεία και τους συγκοινωνιακούς άξονες στις παρυφές των αστικών κέντρων και να μεταφέρουν τον ανταρτοπόλεμο από περιοχή σε περιοχή, με τέτοια ταχύτητα και κινητικότητα που εξουδετερώνει τη συγκέντρωση των δυνάμεων καταστολής. Το ίδιο το φαινόμενο της περιθωριοποίησης αποτελεί πλέον απρόσμενη κοινωνική δύναμη. Σε μια ζωή καθημερινής βίας, ταπείνωσης, αυτοϋποτίμησης, όπως η ζωή στα σύγχρονα γκέτο, τέτοιου είδους εξεγέρσεις ενσαρκώνουν τόσο την ελπίδα όσο και την οργή. Ας τρέμουν οι "φιλήσυχοι πολίτες".

Ερ.: Στα βιβλία σας ασχολείστε ιδιαίτερα με το πώς οι λεγόμενες "φυσικές καταστροφές" πλήττουν ιδιαίτερα τους μη προνομιούχους, κάτι που είχατε προβλέψει και στον τυφώνα "Κατρίνα", σε ανύποπτο χρόνο. Θεωρείτε ότι επρόκειτο για το "χρονικό ενός προαναγγελθέντος θανάτου" ;
Απ.: *Η εθνοκάθαρση που συνέβη στη Νέα Ορλεάνη, γιατί περί αυτού πρόκειται, είναι ένα από τα μεγαλύτερα εγκλήματα που έχω δει να γίνονται στις ΗΠΑ όσο ζω. Η συντηρητική ηγεσία του Κογκρέσου έχει εσκεμμένα αναστείλει τα προγράμματα προσωρινής στέγασης, τα δάνεια σε μικρές επιχειρήσεις, τις επαγγελματικές επιδοτήσεις, με σκοπό να αποδυναμώσει τη μαύρη κοινότητα των Δημοκρατικών, που κρατά την ισορροπία των δυνάμεων στη Νέα Ορλεάνη. Όπως το έθεσε ωμά ένας Ρεπουμπλικανός γερουσιαστής, "ο Θεός έκανε αυτό που δεν μπορούσαμε να κάνουμε εμείς για να καθαρίσουμε τις εργατικές κατοικίες". Αλλά το να πετάς τους φτωχούς έξω από την πόλη, στο όνομα της εξυγίανσης ή του εξωραϊσμού, αποτελεί παγκόσμιο φαινόμενο και ανάγεται πλέον σε ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα ανθρώπινων δικαιωμάτων της εποχής μας. Απλά δείτε τι έκανε η δικτατορία της Βιρμανίας στο Ρανγκούν, ο Μουγκάμπε στη Χαράρε, αλλά και τι προτείνουν ως "λύση " για τις παραγκουπόλεις του Ρίο ντε Τζανέϊρο στη Βραζιλία.*

Παραπομπές

1. Παπαγεωργίου Έλσα, *Από τα «κόκκινα» στα δύσκολα,* εφημ. "Η Εποχή", 13.11.2005
2. Κιζήλου Βάσω, *Όταν και ο αστικός σχεδιασμός οδηγεί στην εξέγερση*, εφημ Ή Εποχή", 13.11.2005
3. Πετράκη Γεωργία, *Ένα φάντασμα πλανάται πάνω από την Ευρώπη: Οι μετανάστες*, εφημ Αυγή", 20.11.2005
4. Προκόβας Νίκος, εφημ. "Αυγή", 13.11.2005
5. Σεβαστάκης Νικόλας, εφημ.Ή Εποχή", 13.11.2005
6. εφημ."Αυγή", 20.11.2005
7. εφημ. Ελευθεροτυπία ,15.11.2005

Ε4. ΕΛΛΑΔΑ: ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΔΕΚΕΜΒΡΗ 2008

Η ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ ΤΟΥ 15ΧΡΟΝΟΥ ΜΑΘΗΤΗ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΓΡΗΓΟΡΟΠΟΥΛΟΥ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥΣ ΚΑΤΑΣΤΟΛΗΣ ΠΥΡΟΔΟΤΕΙ ΤΗΝ ΕΞΕΓΕΡΣΗ







Βασικός φορέας της εξέγερσης του Δεκέμβρη είναι οι μαθητές και οι μαθήτριες της Αθήνας και δεκάδων άλλων πόλεων της χώρας. Γύρω τους συντάχθηκαν εξ αρχής οι φοιτητές, γενικότερα οι νέοι και οι νέες και ειδικότερα περιθωριοποιημένοι κοινωνικά νέοι, όπως μετανάστες, φτωχοί, άνεργοι. Κοντά τους βρέθηκαν επίσης οι αλληλέγγυοι ενήλικες - γονείς, δάσκαλοι, κόσμος της ριζοσπαστικής, της αντιεξουσιαστικής αριστεράς και της αναρχίας, δημοκρατικοί πολίτες.

Την εξέγερση πυροδότησε η δολοφονία του δεκαπεντάχρονου μαθητή Αλέξανδρου Γρηγορόπουλου από τον ειδικό φρουρό Επαμεινώνδα Κορκονέα στη συνοικία των Εξαρχείων, όπου βρισκόταν με τους φίλους του το Σάββατο βράδυ - 6 Δεκέμβρη 2008.

Ένας άνεμος ελευθερίας πνέει ιστορικά στα Εξάρχεια από την πρώτη στιγμή δημιουργίας της συνοικίας, που ανανεώνεται μέσα από ισχυρές ιστορικές τομές και διατηρείται από αντισυμβατικές εστίες πολιτικής και κοινωνικής ζωής. Γι' αυτό τα Εξάρχεια είναι μια επιτηρούμενη περιοχή της πόλης. Μια από τις συνήθεις αστυνομικές περιπολίες κατέληξε, χωρίς κανένα λόγο, στη δολοφονία του Αλέξανδρου. Ο ειδικός φρουρός βγήκε από το περιπολικό και πυροβόλησε τρεις φορές στο στήθος ένα δεκαπεντάχρονο παιδί.

Η κρατική καταστολή - διάχυτη στην πόλη με τη μορφή ελέγχου στοιχείων, προσαγωγών, συλλήψεων, καταδίωξης μικροπωλητών, επιχειρήσεων σκούπας μεταναστών, με εκφοβισμούς και εξευτελισμούς - δε σταματά ποτέ. Είναι η καθημερινή πρακτική των δυνάμεων της τάξης. Μέσα απ' αυτό το τρομακτικό ημίφως εμφανίζονται συχνά, ως «ακραίες» εκδηλώσεις του, οι δολοφονίες. Ένας μακρύς κατάλογος προηγήθηκε της δολοφονίας του Αλέξανδρου και εξακολουθεί να μακραίνει μετά απ' αυτή. Κάθε περίπτωση είναι διαφορετική αλλά όλες πιστοποιούν ότι το κράτος (μπορεί και να) σκοτώνει.

Σιδέρης Ισιδωρόπουλος (30/4/1976), Αναστασία Τσιβίκα (25/5/1976), Βασίλης Τσιρώνης (11/7/1978), Τάσος Μαγλαρίδης (28/10/1980), Σταματίνα Κανελλοπούλου, Ιάκωβος Κουμής (16/11/1980), Κάθριν Τζον Μπουλ (15/8/1985), Μιχάλης Καλτεζάς (17/11/1985), Μανώλης Κανδονολέων (9/2/1986), Άγγελος Μαυροειδής (3/9/1986), Λουκάς Γράψας (4/1/1987), Νίκος Παπαγγελάκης (14/6/1988) Δημήτρης Κίκερης (8/3/1990), Περικλής Ρεπάκης, Μανόλης Κοντόπουλος, Ιωάννης Νεμετζίδης κι ένα - αγνώστων στοιχείων- νεαρό άτομο 10/1/1991), Θοδωρής Γιάκας (10/1/1994), Σουλεϊμάν Ακιάρ (21/1/1991), Νικόλαος Σιακαπέτης (16/5/1992), Τάσος Σωτηράκης, Γιάννης Τζίτζης (13/4/1993), νεαρός Αλβανός(12/9/1993), Δημήτρης Γλυκογιάννης (22/11/1993), Αλβανός λαθρομετανάστης (20/2/1994), Άλμπερτ Κούκα (25/2/1995), Αλβανός μετανάστης (20/1/1996), Αποστόλης Κεραμιδάς (6/4/1996), Φαντίλ Ναμπούζι (14/6/1996), Γιώργος Φραγκογιάννης (5/6/1996), Χριστόφορος Μαρίνος (23/6/1996), Τάσος Μουράτης (22/11/1996), Εριόν (8/2/1997), Φίλιππος Παπαδόπουλος(25/5/1997),

Ηλίας Μέξης (3/8/1997), Αγγελος Τζελάλ (2/4/1998), Κυρέλης (27/5/1998), Μάρκο Μπουλάτοβιτς (23/10/1998), Νίκος Λεωνίδης (25/3/2000), Μαρίνος Χριστόπουλος (24/10/2001), Ηρακλής Μαραγκάκης (9/12/2003), Μοχάμετ Χαμούτ (13/1/2004), Αυγουστίνος Δημητρίου (17/11/2006), φοιτητής (5/5/2007), Αλέξης Γρηγορόπουλος (6/12/2008).

Λέει ο Mike Davis: «*Σκέφτομαι ότι οι κοινωνίες μας είναι υπέρμετρα κορεσμένες από μια μη αναγνωρίσιμη οργή, που μπορεί στα ξαφνικά να κρυσταλλωθεί γύρω από μια αστυνομική αυθαιρεσία ή μια κρατική καταστολή… Με όμοιο τρόπο, στην Ελλάδα, μία «*συνήθης*» θηριωδία της αστυνομίας καταλήγει να προκαλέσει μια εξέγερση στην οποία κολλούν την ετικέτα της ανεξήγητης οργής και την αποδίδουν σε σκοτεινούς αναρχικούς, ενώ από καιρό ένας «*εμφύλιος πόλεμος χαμηλής έντασης*» φαίνεται να χαρακτηρίζει τη σχέση της αστυνομίας με διαφορετικά στρώματα νέων».*[1]

Τα περισσότερα από τα χιλιάδες παιδιά της κοινότητας των μαθητών/τριών δεν γνώριζαν από προσωπική εμπειρία την οργή που γεννούν οι άμεσες μορφές βίας της εξουσίας. Την ένιωσαν απροσδόκητα με την απώλεια του συμμαθητή τους, η οποία σημάδεψε την είσοδό τους στην κοινωνία των ενηλίκων και ενεργοποίησε την υποβόσκουσα οργή και την αγανάκτηση που γεννά μια ζωή με πολλαπλές πιέσεις και καταναγκασμούς ώστε να τιθασευτεί η νεότητα και να πειθαρχήσει στην ενήλικη ζωή. Η εξέγερση ήταν ένα ξέσπασμα οργής που υποκινήθηκε από τα ωκεάνια αισθήματα της φιλίας, της τρυφερότητας και του πόνου. «*Για να πάρουν τα (χαμένα) όνειρα εκδίκηση*» τα παιδιά πήραν τους δρόμους κι έμειναν εκεί μέχρι να συνειδητοποιήσουν το αναπότρεπτο. Τα νεράντζια, οι πέτρες, οι φωτιές, οι μολότοφ ήταν σύμβολα της οργής τους απέναντι στην υπερχειλίζουσα βία της εξουσίας, όπως σύμβολα πένθους ήταν τα λουλούδια, τα σημειώματα και τα κεριά στο κενοτάφιο της Μεσολογγίου.

Τα παιδιά είναι παιδιά όσο κι αν μπορεί να διαθέτουν γνώσεις και εμπειρίες ενηλίκων. Και είναι αδιανόητο οι κήνσορες της ευταξίας και του νόμου να θέλουν να εξαιρέσουν από το πένθος και την οργή τα παιδιά μετανάστες, τα φτωχά παιδιά, τα εγκαταλελειμμένα παιδιά. Κανένα παιδί, άσχετα με το κοινωνικό status της οικογένειάς του, δεν έχει υπογράψει συμβόλαιο υποταγής.

Χαρακτηριστικό είναι το κείμενο που αναρτήθηκε από **Στέκι Αλβανών Μεταναστών**, 15/12/2008:

«Αυτές οι μέρες είναι για τους εκατοντάδες μετανάστες και πρόσφυγες δολοφονημένους στα σύνορα, στα τμήματα, στους χώρους εργασίας. Είναι για τους δολοφονημένους από μπάτσους ή αγανακτισμένους πολίτες. Είναι για τους δολοφονημένους επειδή πέρασαν τα σύνορα, επειδή δούλευαν σαν τα σκυλιά, επειδή δεν σκύψαν το κεφάλι, για το τίποτα. Είναι για τον Γκραμόζ Παλούσι, τον Λουάν Μπερντελίμα, τον Εντισόν Γιάχαϊ, τον Τόνι Ονόϋχα, τον Αμπντουρακίμ Ίντριζ, τον Μοντασέρ Μοχάμεντ Ασράφ και τόσους άλλους που δεν ξεχάσαμε.

..... Αυτές οι μέρες είναι όλων των περιθωριακών, των αποκλεισμένων, των ανθρώπων με τα δύσκολα ονόματα και τις άγνωστες ιστορίες. Είναι για όσους πεθαίνουν καθημερινά στο Αιγαίο και στον Έβρο, για όσους δολοφονούνται στα σύνορα ή στην Πέτρου Ράλλη, είναι των τσιγγάνων στο Ζεφύρι, των ναρκομανών στα Εξάρχεια. Αυτές οι μέρες είναι των παιδιών της Μεσολογγίου, των ανένταχτων, των ανεξέλεγκτων μαθητών. Χάρη στον Αλέξη αυτές οι μέρες είναι όλων μας».[2]

Ο David Harvey, σε άρθρο του που έγραψε την περίοδο των βίαιων ταραχών οι οποίες έλαβαν χώρα στο Λονδίνο, τον Αύγουστο του 2011, μετά τη δολοφονία από αστυνομικούς του νεαρού μαύρου Μαρκ Ντούγκαν (Mark Duggan), αναφέρεται στη στάση των συστημικών μέσων μαζικής ενημέρωσης απέναντι στους εξεγερμένους νέους.

«"Μηδενιστές και άγριοι έφηβοι", έτσι αποκάλεσε η εφημερίδα Daily Mail τους τρελούς νεαρούς από όλες τις κοινωνικές τάξεις που βγήκαν απεγνωσμένα και συχνά απερίσκεπτα στους δρόμους του Λονδίνου, εκσφενδονίζοντας τούβλα, πέτρες και μπουκάλια στους αστυνομικούς, από τη μια πλιατσικολογώντας κι από την άλλη ανάβοντας φωτιές στους δρόμους, παρασύροντας τις αρχές σε ένα ζωηρό και εύθυμο κυνηγητό χωρίς κανόνες, καθώς συνεννοούνταν μέσω του Twitter για τον επόμενο στρατηγικό τους στόχο».

Η λέξη «*άγριοι*» ξάφνιασε τον David Harvey, του θύμισε ότι το 1871 τα μέλη της Κομμούνας στο Παρίσι απεικονίζονταν ως άγρια ζώα, ως ύαινες που τους άξιζε να εκτελεστούν με συνοπτικές διαδικασίες. Γι' αυτό άλλωστε 20.000 εκτελέστηκαν όταν το Παρίσι ανακαταλήφθηκε από τις δυνάμεις της τάξης και 50.000 εκτοπίστηκαν.

Ο προσανατολισμός των κυβερνητικών παρεμβάσεων, λέει ο Harvey, δεν πρόκειται το πιθανότερο, να στραφεί στα ανεπίλυτα κοινωνικά προβλήματα που κινούν τις εξεγέρσεις, καθώς *τα άγρια ένστικτα του σημερινού πρωθυπουργού της Βρετανίας (David Cameron) μοιάζουν να είναι προσανατολισμένα*

περισσότερο στη χρήση εκτοξευτήρων νερού, δακρυγόνων και σφαιρών από καουτσούκ, ενώ ταυτόχρονα βγάζει υποκριτικούς λόγους σχετικά με την απώλεια ηθικής πυξίδας, την έλλειψη καλών τρόπων και τη θλιβερή φθορά που υφίστανται οι οικογενειακές αξίες και η έννοια της πειθαρχίας μεταξύ των πλανημένων νέων». Όπως, όμως, συνεχίζει ο Harvey *«το πρόβλημα είναι ότι ζούμε σε μια κοινωνία που ο καπιταλισμός έχει γίνει αχαλίνωτα άγριος... Έχει γίνει πλέον κανόνας μια πολιτική οικονομία υφαρπαγής, αρπακτικών πρακτικών σε σημείο ληστείας υπό το φως της ημέρας - ιδίως σε βάρος των φτωχών και των ευάλωτων, των ανεκπαίδευτων και των νομικά απροστάτευτων ... Ο θατσερισμός απελευθέρωσε τα εγγενώς άγρια ένστικτα του καπιταλισμού ... και τίποτα δεν έχει συμβεί έκτοτε ώστε να κατασταλούν. Ολική καταστροφή χωρίς δεύτερη σκέψη, αυτή είναι πλέον απροκάλυπτα η αρχή της άρχουσας τάξης σχεδόν παντού. Αυτή είναι η νέα φυσιολογική κατάσταση στην οποία ζούμε. Αυτό ακριβώς θα κληθεί ν' αντιμετωπίσει η επόμενη σπουδαία επιτροπή διερεύνησης. Όλοι πρέπει να λογοδοτήσουν, όχι μόνο οι ταραχοποιοί. Ο άγριος καπιταλισμός πρέπει να δικαστεί για εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας καθώς και για εγκλήματα κατά της φύσης»*.[3]

Αυτοί οι τρελοί νεαροί από όλες τις κοινωνικές τάξεις, για τους οποίους μιλά ο Harvey, δεν είναι βίαιοι εκ γενετής. Η βία με την οποία αμύνονται, η αντι-βία που χρησιμοποιούν, είναι το αναμενόμενο ξέσπασμα απέναντι σε μια γενικευμένη καπιταλιστική αγριότητα, την οποία ο Harvey περιγράφει στον πυρήνα της.

Η κατασταλτική βία της αστυνομίας, ήδη από το βράδυ της 6ης Δεκέμβρη, με την ελπίδα να τρομοκρατήσει και ν' αποτρέψει την επέκταση των γεγονότων αντίδρασης, πυροδότησε κύματα αντι-βίας, που νοηματοδοτούσαν η οργή και το πένθος.

ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΕΞΕΓΕΡΣΗΣ. ΟΙ ΔΙΚΕΣ ΤΟΥΣ ΦΩΝΕΣ



Οι μαθητές και οι μαθήτριες παρέμειναν μέχρι τέλους στο κέντρο της εξέγερσης. Το μαθητικό κίνημα είχε εμπειρία συλλογικών αγώνων που ξεκινούσαν και τελείωναν στη σύγκρουση των μαθητικών κοινοτήτων με την κυβερνητική πολιτική στην εκπαίδευση. Στο παρελθόν είχαν βγει δύο φορές μαζικά στους δρόμους και τα σχολεία είχαν καταληφθεί: καταλήψεις 1991 επί υπουργίας Κοντογιαννόπουλου, καταλήψεις 1998 επί υπουργίας Αρσένη. Στις 6 Δεκέμβρη όμως το θέμα δεν ήταν ο αριθμός των μαθημάτων στις πανελλήνιες. Ήταν κάτι τρομακτικό: ο θάνατος, το οριστικό τέλος.

Οι μαθητές και οι μαθήτριες βλέπουν την παραπαίουσα δημοκρατία να οπλίζει το χέρι ενός μπάτσου και να σκοτώνει ένα παιδί. Δεν είναι εκ προοιμίου θιασώτες της βίας και ούτε έχουν αναρχικές θέσεις - τουλάχιστον ο μεγαλύτερος αριθμός τους. Βλέπουν με τρόμο ότι οι σφαίρες είναι αληθινές. Είναι

σπαρακτικά πληγωμένοι και οργισμένοι για το κακό που τους βρήκε, μισούν αυτούς που ποδοπάτησαν τη ζωή τους. Η κραυγή της απόλυτης ρήξης με την εξουσία δεν προϋπήρχε. Γεννήθηκε στις 6 Δεκέμβρη, όταν άρχισε η εξέγερσή τους. Δεν θα μπορούσαν ποτέ ν' αφήσουν ένα νεκρό παιδί μόνο και να γυρίσουν πίσω στην κανονική ζωή. Θα ήταν παραίτηση από τη δική τους (ηθική) ζωή. Ο θάνατος ενός παιδιού είναι το αντίθετο της κανονικότητας. Θα μιλήσουν στη θέση του νεκρού συμμαθητή τους με οργισμένες λέξεις τέλους.

Τον ήξερα μόνο φατσικά. Ήξερα τους κολλητούς του όμως …

Εγώ δεν ήμουν εκεί. Είχα πάει Ψυρρή. Ήξερα ότι οι άλλες ήταν Εξάρχεια… Τα τηλέφωνα βάραγαν όλο το βράδυ από παντού. Κλείσαν τα Εξάρχεια. Τα κορίτσια ήταν ακόμα εκεί … Άκουγα, άκουγα για το υπόλοιπο βράδυ, τα κρατούσα μέσα μου δεν έλεγα τίποτα. Σοκ … Σπάστε τα όλα. Σπάστε, σπάστε να γίνει η Αθήνα μαύρη σ' ένα βράδυ. Να μην υπάρχει τίποτα αύριο. Να ξεκινήσουν όλα από το μηδέν. Πώς τόλμησε ο δολοφόνος, πως το σκέφτηκε; Έχει χρέος να αυτοκτονήσει … Να αυτοκτονήσει αυτός και κάθε άλλος μαλάκας που μας θέλει νεκρούς. Μια μάς θέλετε εσείς; Εμείς 10. Εκδίκηση! Όλα εδώ θα φανούν…[4]

Ότι όλα τα ρεύματα των θαλασσών
άξαφνα φωτισμένα θα σε δείξουν
ν' ανεβάζεις τη θύελλα σε ηθικό επίπεδο [5]

Είπαν ότι η εξέγερση ήταν μια βίαιη ανάδυση του μαθητικού πλήθους κι όλων όσων πήραν μέρος σ' αυτή. Έτσι είναι. Πρόκειται όμως μόνο για την ορατή της όψη. Σε κάθε παιδί της κοινότητας των μαθητών και των μαθητριών συντελέστηκε, με όλα όσα αποκάλυψε η σφαίρα του ειδικού φρουρού, μια αθέατη σύγκρουση ή περισσότερες συγκρούσεις που σοβούσαν. Το πένθος και η οργή διαυγάζουν τα αισθήματα και τη σκέψη. Σπασμένες εικόνες της καθημερινής ζωής τους, του κόσμου των ενηλίκων και των σχέσεων μαζί του, του κράτους και της κοινωνίας γίνονται ορατά. Από την πειθαναγκασμένη σχολική πραγματικότητα σ' ένα άγνωστο μέλλον, χωρίς τίποτα γοητευτικό, τίποτα γενναίο. Εξέγερση δεν είναι μόνο η μαζική έξοδος στους δρόμους και οι εκδηλώσεις αντι-βίας. Είναι και αυτό που επωάζεται σταδιακά στον εσωτερικό κόσμο των έφηβων, σε φαινομενικά κανονικές συνθήκες, αυτό που συγκεκριμενοποιείται δημόσια την κρίσιμη ώρα.

Το λοιπόν το πήρ' απόφαση:
ν' απομονώσω κάποιο σκίρτημα
στην τύχη και να το τρισμεγεθύνω
από πείσμα κυρίως ή εάν όχι κι από μια
διάθεση να δω τι γίνεται άμα
πας κόντρα στα λεφτά κόντρα στον άνεμο
κόντρα στη σιγουριά κόντρα στην αγωνία. [6]

Γιατί οι νέοι, χωρίς ν' αποτελούν μια ιδιαίτερη τάξη, χαρακτηρίζονται από μια ιδιαίτερη ηλικιακή και κατ' επέκταση ανθρώπινη και κοινωνική συνθήκη, που δεν επιτρέπει αυστηρές ταξινομήσεις και απόλυτα προδιαγεγραμμένες προοπτικές ζωής. Η νεότητα είναι ο χρόνος επώασης συλλογικών και ατομικών ταυτοτήτων. Είναι η επικράτεια της σχετικής ελευθερίας στην κυκλοφορία ιδεών όπως ισότητα, δικαιοσύνη, αλληλεγγύη, φιλία, ο χρόνος ανακάλυψης της υπερφυσικής δύναμης του έρωτα και ταυτόχρονα της μοναξιάς.

Για όλ' αυτά η νεότητα είναι απρόβλεπτη και οι νέοι πρέπει να βρίσκονται σε διαρκή επιτήρηση, ώστε η διάπλασή τους να εγγυάται τη μετάβαση στην κοινωνία των ενηλίκων χωρίς σοβαρές αναταράξεις που θα έθεταν σε κίνδυνο την αναπαραγωγή του συστήματος. Το κράτος και η κοινωνία μπορούν να προσφέρουν υλικά αγαθά - σήμερα ολοένα λιγότερα σε ολοένα λιγότερους - και δυνατότητες μελλοντικής αποκατάστασης - σήμερα πολύ περιορισμένες - δεν διανοούνται όμως ν' αφήσουν αφύλακτα περάσματα για να διαχυθεί η τεράστια δημιουργική ύλη που λιμνάζει στον κόσμο των νέων. Η διαδικασία της ενηλικίωσης είναι διαδικασία προσαρμογής ή υποταγής, όχι ανάπτυξης της προσωπικότητας και απελευθέρωσης των ενδιάθετων δυνατοτήτων της παιδική και εφηβικής ηλικίας.

Ο Δημήτρις Βεργέτης μιλά για «*το κατεστραμμένο τοπίο της εξορθολογισμένης παιδικής ηλικίας*» στο κείμενό του *«Ο Δεκέμβρης της πολλαπλότητας»*.

«Η ρίζα του προβλήματος είναι όμως πολύ πιο βαθιά. Η καταστροφή του μέλλοντος αποτελεί ζοφερή εκβλάστηση της υπό αφανισμό παιδικής ηλικίας. Οι σύγχρονες κοινωνίες διαπρέπουν σε ανθρωπολογική πρωτοτυπία: παράγουν παιδιά χωρίς παιδική ηλικία. Δεν πρόκειται διόλου για ένα παράδοξο αλλά για

ένα σχήμα ζωής που μορφοποιήθηκε αθόρυβα και αμείλικτα τις τελευταίες δεκαετίες με ραγδαίους ρυθμούς. Ζούμε σ' ένα πολιτισμό που κατάφερε να μεγιστοποιήσει το ποσοστό παιδικής θνησιμότητας. Δεν αναφέρομαι σε στατιστικές κατανομές. Εξορθολογισμένη η παιδική ηλικία, μετατράπηκε σε πρώτη ύλη για τη διάπλαση επιτυχημένων ενηλίκων, πρώιμα γερασμένων και συναρμολογημένων με στερεότυπες ταυτίσεις και συναινετική κόλλα».[7]

Η σφαίρα του ειδικού φρουρού αποκάλυψε στα νέα παιδιά ταυτόχρονα τη βία του κράτους, την πολιτική υποκρισία, τους ατελείωτους θύλακες παρακμής και διαφθοράς, την κρίση της κοινωνίας των ενηλίκων.

Στη χειρόγραφη επιστολή των φίλων του Αλέξη που μοιραζόταν στην κηδεία, οι νέοι εγκαλούν και ταυτόχρονα καλούν την ενήλικη κοινωνία να τους κατανοήσει και να τους βοηθήσει. Δεν είμαστε τρομοκράτες, «κουκουλοφόροι», «γνωστοί- άγνωστοι». Είμαστε τα παιδιά σας, θα πουν.

Κάνουμε όνειρα - μη σκοτώνετε τα όνειρά μας! έχουμε ορμή - μη σταματάτε την ορμή μας. ΘΥΜΗΘΕΙΤΕ! Κάποτε ήσασταν νέοι κι εσείς. Τώρα κυνηγάτε το χρήμα, νοιάζεστε μόνο για τη βιτρίνα, παχύνατε, καραφλιάσατε, ΞΕΧΑΣΑΤΕ! Περιμέναμε να μας υποστηρίξετε. Περιμέναμε να ενδιαφερθείτε, να μας κάνετε μια φορά κι εσείς περήφανους. ΜΑΤΑΙΑ! Ζείτε ψεύτικες ζωές, έχετε σκύψει το κεφάλι, έχετε κατεβάσει τα παντελόνια και περιμένετε τη μέρα που θα πεθάνετε. Δε φαντάζεστε, δεν ερωτεύεστε, δεν δημιουργείτε! μόνο πουλάτε και αγοράζετε. ΥΛΗ ΠΑΝΤΟΥ - ΑΓΑΠΗ ΠΟΥΘΕΝΑ - ΑΛΗΘΕΙΑ ΠΟΥΘΕΝΑ. Πού είναι οι γονείς; Που είναι οι καλλιτέχνες; Γιατί δεν βγαίνουν έξω να μας προστατεύσουν; ΜΑΣ ΣΚΟΤΩΝΟΥΝ! ΒΟΗΘΗΣΤΕ ΜΑΣ. ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ.

ΥΓ: μη μας ρίχνετε άλλα δακρυγόνα
ΕΜΕΙΣ
κλαίμε κι από μόνοι μας

Την άρνηση/καταστροφή του υπάρχοντος ως προϋπόθεση για να φτιάξουν το δικό τους κόσμο εκφράζει με συγκλονιστικό τρόπο μια μαθήτρια στην προκήρυξη από το ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΓΡΗΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ

Προκήρυξη για τους γονείς μου

Ο αγώνας συνεχίζεται!

Ξέρω ότι σας χρωστάω πολλά. Με γεννήσατε, με ταΐσατε, με ποτίσατε, με αναθρέψατε. Με αγαπήσατε κιόλας. Έτσι λέτε τουλάχιστον. Γιατί τα πράγματα είναι λίγο διαφορετικά.

Με φέρατε σ' ένα κόσμο όπου είσασταν αναγκασμένοι κάθε μέρα να με παρατάτε και να τρέχετε για δουλειές. Με φέρατε εδώ και μετά ψάχνατε που να με παρκάρετε. Με πήγατε στο σχολείο κι επειδή δε σας έφτανε αυτό με τρέχετε σ' ένα σωρό φροντιστήρια και μαθήματα και μου φυτέψατε το άγχος για το αβέβαιο μέλλον μου. Αφού ήταν τόσο αβέβαιο το μέλλον μου, αφού ακόμα κι αυτό τον πλανήτη τον έχετε κάνει επικίνδυνο γιατί με φέρατε εδώ; Ποιά είναι η ζωή μου εμένα; Οι δύο ώρες τηλεόραση και games την ημέρα;

Θέλω να γνωρίσω τον κόσμο, να ανοίξω φτερά να πετάξω και να τα δω όλα σε μια στιγμή. Θέλω να βγω έξω, να γνωρίσω τους άλλους, να παίξω να διασκεδάσω, να νοιώσω χαρά και να μη με νοιάζει ότι αύριο θα πάω σχολείο αδιάβαστη. Θέλω να ονειρεύομαι ένα κόσμο που δεν θα ψάχνουν να με παρκάρουν, που δε θα έχουν πάντα δουλειά, που δε θα είναι επικίνδυνο να γνωρίσω τους άλλους, που δε θα με τρομάζει το μέλλον, που δε θα έχει αφεντικά και δούλους.

Βλέπω τη μιζέρια σας αλλά δεν έχω συνηθίσει σ' αυτήν και δεν θέλω να συνηθίσω. Δε θα σκύψω το κεφάλι επειδή το σκύψατε εσείς. Δε θέλω να γίνω ούτε δούλος ούτε αφεντικό κανενός, θέλω να με αφήσετε ήσυχη.

Αυτά τα μαντρόσκυλα με τη στολή που σας τρομάζουν δεν τα φοβάμαι. Εσείς βλέπετε σ' αυτά κάποια τάξη κι ασφάλεια. Εμένα πάψτε να με κοροϊδεύετε γιατί βλέπω καλά ότι αυτή η τάξη είναι υποκρισία όσο για την ασφάλεια, οι ίδιοι είναι ο μεγαλύτερος κίνδυνος.

Είναι τα σύμβολα της εξουσίας. Της δικής σας, των δασκάλων, των πολιτικών, των μεγάλων που ζουν έτσι. Εσείς μάθατε να ζείτε έτσι εγώ όχι. Αν θέλουν να τα βάλουν μαζί μου αλίμονο τους. Δεν έχουν καμία ελπίδα και να το βάλουν καλά στο μυαλό τους. Είμαι οργισμένη κι επικίνδυνη. Και είμαστε πολλές και πολλοί, είμαστε παντού, είμαστε ακόμα και μέσα στα σπίτια των φονιάδων. Δεν μπορούν να κρυφτούν από μας όπου κι αν σταθούν. Με τον ένα ή τον άλλο τρόπο εμείς θα μείνουμε όρθιοι, όχι εκείνοι.

Μη μου θυμώνετε, αυτό που με μάθατε κάνω. Μου είπατε ότι η εξέγερση είναι μπάχαλο και καταστροφή. Τώρα που εξεγείρομαι μπάχαλο και καταστροφή θα πάρετε.
Σας αγαπάω. Με το δικό μου τρόπο αλλά σας αγαπάω.
Έχω όμως να φτιάξω το δικό μου κόσμο για να ζήσω τη δική μου ζωή ελεύθερη και για να το κάνω αυτό πρέπει να καταστρέψω το δικό σας κόσμο. Είναι το πιο σημαντικό πράγμα για μένα. Για να το πω με δικές σας λέξεις: αυτή είναι η δουλειά μου.

Οι μαθητές και οι μαθήτριες, λοιπόν, καθόρισαν το κοινωνικό, πολιτικό και ηθικό βάρος του συμβάντος. Και παρότι μιλούσαν μέσα από τη δική τους καθημερινή εμπειρία και το τραύμα της δολοφονίας ενός δικού τους παιδιού, μίλησαν στο όνομα όλων όσων δεν αποδέχονται την υπαρκτή κοινωνική τάξη. Μίλησαν πρωτίστως για τα παιδιά, τους εφήβους, τους νέους μετανάστες *«με τα δύσκολα ονόματα και τις παράξενες ιστορίες»* που ο αγώνας ζωής και ο θάνατός τους παραμένουν στην αφάνεια. Ο λόγος τους συνήχησε με τον λόγο διάσπαρτων ομάδων που η δική τους συμμετοχή στην εξέγερση υπήρξε, επίσης, καθοριστική και με βαθιά κατανόηση του πολυσήμαντου και της έντασης του συμβάντος.

Ο ΔΕΚΕΜΒΡΗΣ ΚΑΙ Η ΠΟΛΗ

«Η παγκόσμια ιστορία είναι γεννημένη στις πόλεις και έφτασε στην ενηλικίωσή της τη στιγμή της αποφασιστικής κατίσχυσης της πόλης επί της υπαίθρου. Ο Μαρξ θεωρεί μια από τις μεγαλύτερες επαναστατικές αρετές της αστικής τάξης το γεγονός ότι «καθυπέταξε την ύπαιθρο στην πόλη» της οποίας η ατμόσφαιρα απελευθερώνει. Μολοντούτο, καίτοι η ιστορία της πόλης είναι η ιστορία της ελευθερίας, είναι επίσης και η ιστορία της τυραννίας, και της κρατικής διοίκησης που ελέγχει εξ ίσου την ύπαιθρο και την ίδια την πόλη. Η πόλη δεν μπόρεσε ακόμα να είναι παρά μόνον το πεδίο της μάχης που έδωσε η ιστορική ελευθερία, και όχι το απόκτημά της. Η πόλη είναι το περιβάλλον της ιστορίας - καθόσον συνιστά συγκέντρωση της κοινωνικής εξουσίας - που καθιστά εφικτό το ιστορικό εγχείρημα και, συνάμα, είναι συνείδηση του παρελθόντος».[8]

Οι επαναστάσεις, οι εξεγέρσεις, τα κοινωνικά κινήματα και όλες οι μορφές της συγκρουσιακής συλλογικής δράσης δεν εκτυλίσσονται άτοπα. Γεννιούνται σε συγκεκριμένες χωρικές συνθήκες, οι οποίες συνδιαμορφώνουν με άλλους καθοριστικούς παράγοντες - αντικείμενο της σύγκρουσης, κοινωνικοί δρώντες, κράτος - την ταυτότητα και τον χαρακτήρα τους. Τα αστικά κοινωνικά κινήματα αποτελούν μια επί μέρους κατηγορία συλλογικής δράσης που έχουν ως περιεχόμενο επίδικα του αστικού χώρου. Η εξέγερση του Δεκέμβρη δεν είναι ένα αστικό κοινωνικό κίνημα, που χαρακτηρίζεται από κανονικότητα και διάρκεια, παρότι ενέπλεξε προϋπάρχοντα κινήματα τα οποία συνδέονται με αντιφάσεις στον αστικό χώρο και θέματα δικαιωμάτων. Η πόλη όμως εμπλέκεται οργανικά στα χαρακτηριστικά που προσέλαβε.

Η πόλη παραμένει ακόμα «το πεδίο της μάχης που έδωσε η ιστορική ελευθερία» αλλά και κάθε μάχη μικρότερης ή μεγαλύτερης εμβέλειας η οποία εξελίσσεται στο έδαφός της. Αυτή την αστική (αστεακή) διάσταση της εξέγερσης θα ανιχνεύσουμε στα παρακάτω επιμέρους κεφάλαια.

Α. Η ΣΥΝΟΙΚΙΑ ΤΩΝ ΕΞΑΡΧΕΙΩΝ
Β. ΤΟ (ΙΣΤΟΡΙΚΟ) ΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ
Γ. Η ΡΥΘΜΙΣΜΕΝΗ ΚΑΝΟΝΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΑΤΡΟΠΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟΧΡΟΝΟ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Για τις δύο πρώτες ενότητες η προσέγγιση θα βασιστεί σε μεγάλο μέρος στην *«Αρχιτεκτονική της Πόλης»,* του Aldo Rossi, τα βασικά σημεία της οποίας παρουσιάζονται παρακάτω.

Σημαντικός θεωρητικός της πόλης και της αρχιτεκτονικής αλλά και αρχιτέκτονας της πράξης, ο Aldo Rossi επιδιώκει στο σημαντικότερο βιβλίο του «*Η Αρχιτεκτονική της Πόλης*» να θεμελιώσει "μια θεωρία των αστικών φαινομένων" ή "μια επιστήμη των αστικών φαινομένων" «*…η οποία μπορεί ν' αποτελέσει ένα κεφάλαιο στην ιστορία του πολιτισμού και μάλιστα, εξαιτίας του ολοκληρωμένου χαρακτήρα της, ένα από τα πιο κύρια"».*[9]

Η αρχιτεκτονική της πόλης είναι για τον συγγραφέα της κατά κάποιο τρόπο έμψυχη, «*η σταθερή σκηνή όπου εξελίσσεται η ζωή του ανθρώπου. Είναι φορτισμένη από συναισθήματα γενεών, από πολιτικές ταραχές, από ιδιωτικές τραγωδίες, από διάφορα γεγονότα παλιά και καινούργια».* [10]

Η αρχιτεκτονική της πόλης έχει συλλογικό χαρακτήρα. Εξ' ου και η επίκληση στα λόγια του Victor Hugo: τα μεγάλα έργα της αρχιτεκτονικής είναι κυρίως έργα κοινωνικά παρά ατομικά. Είναι πιο πολύ

γέννημα ενός λαού που μοχθεί, παρά προϊόν ευφυών ανθρώπων. Ο Victor Hugo υπογραμμίζει τη συλλογική φύση της αρχιτεκτονικής και της πόλης ως "*des espéces de formation*". Μόλις η αρχιτεκτονική περάσει στην επικράτεια της πόλης, αρχίζει να νοηματοδοτείται και να ζει. Όταν γίνει τμήμα της πόλης, γίνει "*πόλη*", μπορεί να "*επιβληθεί ως πλατιά πολιτισμική κίνηση και να γίνει αντικείμενο συζήτησης και κριτικής όχι μόνο από μια μικρή ομάδα ειδικών"*.[11]
Πράγματι η αρχιτεκτονική δεν είναι απλώς μια διάσταση της πόλης αλλά το εκφορικό σημείο των οικονομικοκοινωνικών και πολιτικών διαδικασιών. Όσον αφορά τον δημόσιο χώρο, η αρχιτεκτονική του ενσαρκώνει το πιο συλλογικό τμήμα της πόλης και, ακόμα περισσότερο, ορισμένοι δημόσιοι χώροι συμπυκνώνουν την ιδέα της πόλης, γίνονται η *"âme de la cité"*.
«Η πόλη διαγράφεται ήδη στους πρώτους ανθρώπινους οικισμούς, με τον καιρό, όμως, μεγαλώνει πάνω στον εαυτό της, αποκτά συνείδηση και μνήμη του εαυτού της. Στην κατασκευή της παραμένουν τα αρχικά στοιχεία του σχηματισμού της, αλλά με το πέρασμα του χρόνου η πόλη τα συγκεκριμενοποιεί και τα μεταβάλλει».[12] Εδώ ο Rossi αναφέρεται στη δομή της πόλης, δηλ. την ακατάλυτη αστικότητα, που παρακολουθεί σταθερά τους κύκλους ζωής της πόλης.

Μέθοδος ανάλυσης
Η μέθοδος ανάλυσης του Rossi στηρίζεται α) στη θεωρία των αστικών συντελεστών β) στη διαίρεση της πόλης σε πρωτογενή στοιχεία και σε περιοχή κατοικίας.

Αστικοί Συντελεστές
Οι αστικοί συντελεστές είναι συλλογικά έργα και χαρακτηρίζονται από την ατομικότητά τους, δηλ. την πολύπλοκη μορφή τους που έχει εξελιχθεί στο χρόνο και τον χώρο. Συγκεκριμενοποιούνται μέσα στην πόλη, είναι τμήματα του αστικού συνόλου και χαρακτηρίζονται από μια δικιά τους αρχιτεκτονική και συνεπώς από μια δικιά τους μορφή, όπως η πόλη χαρακτηρίζεται από τη μορφή της που συγκεκριμενοποιείται στην αρχιτεκτονική της.

Μορφολογία
Πώς προσεγγίζονται οι αστικοί συντελεστές, που αποτελούν αληθινά τμήματα της πόλης;
Μέσα από τη μορφή τους. *"Με τον όρο μορφολογία της πόλης",* ο Rossi εννοεί "*την περιγραφή της μορφής ενός αστικού συντελεστή..... η οποία είναι ένα βήμα προς τη γνώση της δομής του αλλά δεν ταυτίζεται μ' αυτήν"*.[13] Οι μορφές μπορεί να διαφοροποιούνται ενώ η δομή είναι μακρόβια.
Ο Rossi ανατρέχει στη θεωρία της κοινωνικής γεωγραφίας του Tricart, η οποία λαμβάνει ως βάση για την ανάγνωση της πόλης το κοινωνικό περιεχόμενο και στις θεωρίες των Poéte και Lavedan για τη **διάρκεια** των γενεσιουργών στοιχείων της πόλης (δρόμος, σχέδιο πόλης). Επίσης επικαλείται τον Maurice Halbwachs, "*ο οποίος διακρίνει τα τυπικά χαρακτηριστικά των αστικών συντελεστών σε φαντασία και συλλογική μνήμη"*.[14]
Ασκεί κριτική στον απλοϊκό φονξιοναλισμό. Χωρίς να αγνοεί τη λειτουργία, διαφωνεί με την "*αντίληψη για τον φονξιοναλισμό, που υπαγορεύεται από έναν απλοϊκό εμπειρισμό, σύμφωνα με τον οποίο οι λειτουργίες συνοψίζουν τη μορφή και συνιστούν από μόνες τους τον αστικό συντελεστή και το αρχιτεκτονικό έργο*".[15]

Τυπολογία
Στη βάση της αρχιτεκτονικής γενικά και των αστικών συντελεστών βρίσκεται η έννοια του τύπου *"ως κάτι που παραμένει, ως κάτι σύνθετο, μια λογική σύλληψη που προηγείται από τη μορφή και που την ορίζει"*[16]. Η λέξη *"τύπος"* δεν παρουσιάζει τόσο την εικόνα ενός πράγματος που προσφέρεται σε πιστά αντίγραφα ή μίμηση, όσο την ιδέα ενός στοιχείου που πρέπει - αυτό το ίδιο - να χρησιμεύσει ως κανόνας στο μοντέλο.
"Η τυπολογία στην πλατιά της έννοια γίνεται η στιγμή της ανάλυσης της αρχιτεκτονικής και φαίνεται ακόμα καλύτερα μέσα από την ανάλυση των αστικών συντελεστών". Και ακόμα, *"ο τύπος είναι η ίδια η ιδέα της αρχιτεκτονικής"*.[17] Αποτελεί αυτό που παρ' όλες τις αλλαγές, επιβάλλεται πάντα *"στο συναίσθημα και τη λογική",* ως η βασική αρχή της αρχιτεκτονικής και της πόλης. Οι τύποι, όπως και η δομή των αστικών συντελεστών, είναι στοιχεία που διαρκούν στο χρόνο σε αντίθεση με τις λειτουργίες που έρχονται και παρέρχονται, ενώ οι αστικοί συντελεστές συνεχίζουν να ζουν μετασχηματιζόμενοι και τονίζοντας μέσα απ' αυτή τη διάρκεια, με την ενεργή συμμετοχή ή απλά με την παρουσία τους στην πόλη, τη σταθερότητα της ύπαρξής της μέσα στο χρόνο.

Πρωτογενή στοιχεία

Όσον αφορά το δεύτερο συστατικό στοιχείο της μεθόδου ανάλυσης του Rossi - το πρώτο αφορά στη θεωρία των αστικών συντελεστών - δηλαδή τη διαίρεση της πόλης σε **πρωτογενή στοιχεία** και **περιοχές κατοικίας**, στα πρωτογενή στοιχεία συμπεριλαμβάνονται τα μνημεία και το σχέδιο πόλης, δηλ. τα στοιχεία που διαρκούν.

Τα πρωτογενή στοιχεία «*ταυτίζονται με την παρουσία τους στην πόλη και διαθέτουν μια "αυτόνομη" αξία, αλλά και μια άλλη, που προέρχεται από τη θέση τους μέσα σ' αυτήν. Μ' αυτή την έννοια ένα ιστορικό κτίριο μπορεί να θεωρηθεί ως πρωτογενής αστικός συντελεστής. Μπορεί να εμφανίζεται αποδεσμευμένο από την αρχική του λειτουργία, ή να παρουσιάζεται σε κάθε εποχή με διαφορετικές λειτουργίες, ανάλογα με τη χρήση για την οποία προορίζεται. Η ποιότητά του όμως ως αστικού συντελεστή, που συμβάλλει στη δημιουργία της μορφής της πόλης, δεν μεταβάλλεται. Μ' αυτή την έννοια τα παραδείγματα των μνημείων είναι ενδεικτικά, γιατί τα μνημεία είναι πάντα πρωτογενή στοιχεία*».[18]

«Τα πρωτογενή στοιχεία και τα μνημεία, δηλαδή αυτά που αντιπροσωπεύουν άμεσα τη δημόσια σφαίρα, γίνονται με το πέρασμα του χρόνου πιο σύνθετα και πιο αναγκαία, χωρίς να μεταβάλλονται εύκολα. Η περιοχή κατοικίας, που επειδή είναι περιοχή χαρακτηρίζεται από μεγαλύτερο δυναμισμό, εξαρτάται από τη ζωή των πρωτογενών στοιχείων και των μνημείων, συμμετέχοντας στο σύστημα που συγκροτεί η πόλη στο σύνολό της».[19]

Η επιβίωση και η διάρκεια των πρωτογενών στοιχείων στηρίζονται στην ικανότητά τους να συγκροτούν την πόλη. Οι περιοχές κατοικίας που ανήκουν στη σφαίρα του ιδιωτικού ακολουθούν κύκλους πιο κοντά στον ανθρώπινο κύκλο ορισμένων γενεών. Είναι πιο φθαρτές από τα έργα στα οποία το σύνολο αποτυπώνει τον εαυτό του. Έτσι η πόλη είναι ταυτόχρονα η φωλιά του συλλογικού και της ατομικής περιπέτειας.

Ιστορία

Για να ορίσει την επιστήμη των αστικών φαινομένων ο Rossi χρειάζεται να εφεύρει ένα σταθερό αντικείμενο που παραμένει προς εξέταση το ίδιο μέσα στο χρόνο. Στην πραγματικότητα (μπορεί να θεωρήσει κανείς ότι) εμπλουτίζει την ιστορική διάσταση των αστικών φαινομένων αναζητώντας τα διαρκή στοιχεία τους, τα οποία, όμως, υπόκεινται με τη σειρά τους στην ιστορική προσέγγιση. Μ' άλλα λόγια υπάρχουν διαφορετικοί ιστορικοί χρόνοι και ο χρόνος που συγκροτεί την πόλη συνολικά ή ορισμένους αστικούς συντελεστές μ' ένα τρόπο "γεωλογικού σχηματισμού", δηλ. δομικό τρόπο, διαρκεί τόσο μακριές ιστορικές περιόδους ώστε να μοιάζει ακίνητος.

Συλλογική μνήμη

Σημαντικό στοιχείο της προβληματικής του Rossi, όχι πολύ εκτενώς αλλά μάλλον αξιωματικά παρουσιασμένο, όμως με αξιώματα - κλειδιά στην κατανόηση της υλικότητας και του νοήματος της μορφής της πόλης, είναι η συλλογική μνήμη.

Ο Rossi γνωρίζει τον Halbwachs που έχει διαπραγματευτεί στα έργα του διεξοδικά το θέμα της συλλογικής μνήμης αν και χωρίς να τον απασχολούν πρωτίστως οι χωρικοί εντοπισμοί της. Παρατηρεί ο Halbwachs: "*Όταν μια ομάδα εγκαθίσταται σ' ένα τμήμα του χώρου τον μεταμορφώνει καθ' ομοίωσή της, αλλά συγχρόνως υπόκειται και προσαρμόζεται στους υλικούς παράγοντες που της αντιστέκονται. Αυτή η ομάδα περιορίζεται στο περιβάλλον που κατασκεύασε. Η εικόνα του εξωτερικού περιβάλλοντος και οι σχέσεις που δημιουργεί μ' αυτό αποκτούν μια κυρίαρχη σημασία στην ιδέα που αυτή η ομάδα σχηματίζει για τον εαυτό της*".[20]

Πάνω σ' αυτό στηριζόμενος ο Rossi εμπλουτίζει την προσέγγισή του της πόλης. "*Επεκτείνοντας την άποψη του Halbwachs θα ήθελα να πω ότι η πόλη η ίδια είναι η συλλογική μνήμη των λαών. Και όπως η μνήμη είναι συνδεδεμένη με τα γεγονότα και τους τόπους, η πόλη είναι ο* "locus" *της συλλογικής μνήμης. Αυτή η σχέση ανάμεσα στο* "locus" *και τους πολίτες γίνεται λοιπόν η κυρίαρχη εικόνα, η αρχιτεκτονική, το τοπίο..... Η συλλογική μνήμη συμμετέχει στο μετασχηματισμό του χώρου μέσα από τη δράση του κοινωνικού συνόλου".*[21]

Εδώ ο Rossi επανέρχεται στους αστικούς συντελεστές για να εισάγει τη συλλογική μνήμη ως συστατικό τους στοιχείο. Χωρίς αυτή οι μορφές τους θα ήταν σιωπηλές, μη αναγνώσιμες και κατά τούτο θα μπορούσαν να καταστούν εφήμερες και αναλώσιμες. Γιατί οι μορφές αποκτούν νόημα όταν ανακινούν κοινωνικά βιώματα εγγεγραμμένα τόσο στη συνείδηση των λαών όσο και το συλλογικό ασυνείδητο.

"Συλλογική φύση και ατομικότητα των αστικών συντελεστών εμφανίζονται τώρα ως τα στοιχεία που συνιστούν την ίδια τη δομή της πόλης. Η μνήμη, στο εσωτερικό αυτής της δομής, είναι η συνείδηση της πόλης".[22]

Δηλαδή με την εισαγωγή της έννοιας της μνήμης οι αστικοί συντελεστές που είναι συλλογικά έργα, διακριτά μέσα στην ατομικότητά τους, αποκτούν τον ολοκληρωμένο χαρακτήρα τους.

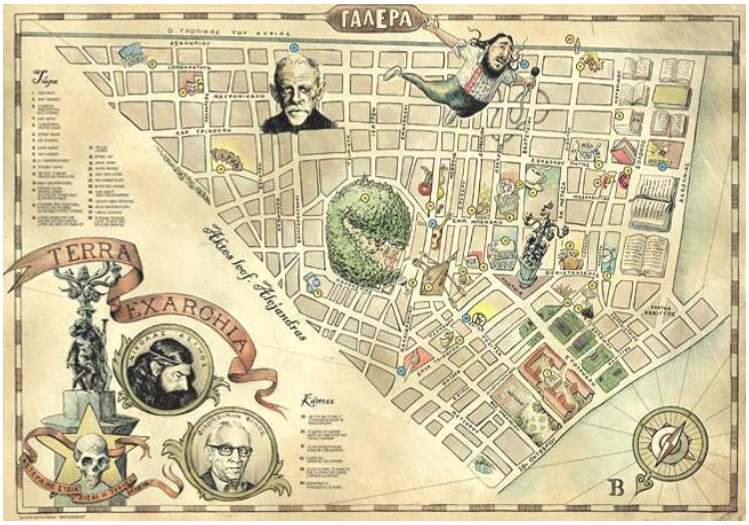
Η μνήμη φωτίζει, επίσης, την έννοια της διάρκειας του Rossi, καθώς η διάρκεια είναι το στοιχείο του παρελθόντος που εξακολουθεί να αποτελεί τμήμα των τωρινών βιωμάτων μας.

Η ΣΥΝΟΙΚΙΑ ΤΩΝ ΕΞΑΡΧΕΙΩΝ

Σύμφωνα με την μέθοδο ανάλυσης του Aldo Rossi, που ακολουθούμε, η συνοικία των Εξαρχείων είναι ένας *αστικός συντελεστής* (Α), που συνθέτει *πρωτογενή στοιχεία με περιοχές κατοικίας (Β).*

Η συνοικία των Εξαρχείων ως αστικός συντελεστής





Η συνοικία των Εξαρχείων είναι ένας αστικός συντελεστής που χαρακτηρίζεται από την ατομικότητά του, δηλ. την πολύπλοκη μορφή του η οποία διαμορφώθηκε σταδιακά και εξελίσσεται στο χώρο και τον χρόνο.

Όπως αναφέρει ο Κώστας Μπίρης, στο βιβλίο του *«Αι τοπωνυμίαι της πόλεως και των περιχώρων των Αθηνών»*[23], Προάστειον είναι η λόγια ονομασία της συνοικίας μεταξύ Ζωοδόχου Πηγής και Θεμιστοκλέους, που κτίστηκε αυθαίρετα το 1840 από κυκλαδίτες μάστορες και εργάτες, οι οποίοι εργάζονταν στην ανοικοδόμηση της Αθήνας μετά την απελευθέρωση. Διασχίστηκε από την οδό Μπενάκη που ονομάστηκε αρχικά οδός Προαστείου.

Η πολεοδομική συγκρότηση της περιοχής χαρακτηρίστηκε από στενά και ακανόνιστα δρομάκια, τα οποία διατηρήθηκαν στην αρχική τους μορφή και μετά την ένταξη της περιοχής στο σχέδιο πόλεως, το 1865. Πρόκειται για τις οδούς Κιάφας, Σουλίου, Ζαλόγγου, Γραβιάς, Α. Λόντου. Μεσολογγίου, Μάνης, Τζαβέλλα, Νικηταρά, Μαυροκορδάτου. Να σημειώσουμε ότι αυτό το αρχικό τμήμα της συνοικίας των Εξαρχείων, με τους ανάλογους χώρους συνάντησης (πεζόδρομοι, νεανικά στέκια), αποτέλεσε τον στόχο της αστυνομικής περιπολίας στις 6 Δεκέμβρη 2008. Εδώ στη συμβολή των οδών Τζαβέλλα και Μεσολογγίου δολοφονήθηκε ο Αλέξανδρος Γρηγορόπουλος από τον ειδικό φρουρό Επαμεινώνδα Κορκονέα. Η περιοχή ονομάζεται στη γλώσσα των ενοίκων της «παραλία» και οι νέοι που σύχναζαν «Μεσολογγίτες».

Το σχέδιο πόλεως του 1865 περιέλαβε στο βορειοανατολικό του τμήμα την περιοχή από το Πολ. Νοσοκομείο μέχρι τις οδούς Στουρνάρη, Αραχώβης, Ζωοδόχου Πηγής, Διδότου, Σίνα, Σκουφά, Πινδάρου, Αναγνωστοπούλου και την πλατεία Κολωνακίου και, έκτοτε, έφτασε με διαρκείς επεκτάσεις, τον 19ο αιώνα, βορειοανατολικά ως την Αλεξάνδρας.

Γύρω από το μικρό άλσος του Αγίου Νικολάου επικράτησε το τοπωνύμιο Πευκάκια.

Στη γύρω της οδού Θεμιστοκλέους περιοχή επικράτησε το τοπωνύμιο Εξάρχεια, από το επώνυμο ενός Ηπειρώτη Έξαρχου, που διατηρούσε παντοπωλείο στην προς τη νοτιοδυτική γωνία διασταύρωση των

οδών Θεμιστοκλέους και Σολωμού. Εξ' άλλου το Εγκυκλοπαιδικό Λεξικό Ελευθερουδάκη, 1929, αναφέρει τα Εξάρχεια ως *«τοποθεσία των Αθηνών εν τη συνοικία της Νεαπόλεως, περί τα σημεία και την μικράν πλατείαν ένθα συναντάται η οδός Θεμιστοκλέους μετά των οδών Στουρνάρα, Σολωμού Αραχώβης, Βαλτετσίου και Μεταξά».*[24]

Τα Εξάρχεια εφάπτονται του κέντρου της νέας Αθήνας και ταυτόχρονα θυμίζουν λαϊκό συνοικισμό. Χαρακτηριστική είναι η περιγραφή της οδού Μαυρομιχάλη από τον Γρηγόριο Ξενόπουλο, στο μυθιστόρημά του *«Άνθρωπος του κόσμου»*.

«Άρχεται από μεγάρων, από μαρμάρων, από δένδρων, από φανών και καταλήγει εις οικίσκους, εις πλίνθους, εις ανώμαλον έδαφος, εις σκότος. Εις την μίαν εσχατιάν υψούται η οικία του Πρωθυπουργού η σχηματίζουσα την πρώτην γωνίαν, και εις την άλλην μόλις διαφαίνεται λευκάζων οικίσκος ταπεινός – η κατοικία πτωχού πατρός δύο θυγατέρων – σχηματίζων την τελευταίαν».[25]

Τις πρώτες δεκαετίες μετά την απελευθέρωση η Αθήνα είναι μια μικρή πόλη, που εξελίσσεται σταδιακά από Οθωμανικό χωριό σε πρωτεύουσα της χώρας. Η ταξική γεωγραφία δεν αποτυπώνεται με σκληρές διαχωριστικές γραμμές, ο λαός συναντάται καθημερινά με την υπό διαμόρφωση αστική τάξη.

Σοβαρές πολεοδομικές επεμβάσεις στην περιοχή δεν γίνονται μετά τον πόλεμο. Μεταπολιτευτικά διευθετούνται θέματα που χαρακτηρίζουν τη σημερινή φυσιογνωμία της. Στο Π.Δ. για την έγκριση του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου Δήμου Αθηναίων, το 1988, στο οποίο ονομάζονται οι συνοικίες της Αθήνας, αναφέρεται η ενότητα *Μουσείο – Εξάρχεια – Νεάπολη*, ορίζονται χρήσεις γης και περιγράφονται στοιχεία συγκρότησης του ιστού, κοινωνικού εξοπλισμού καθώς και δημόσιων χώρων και πράσινου με έμφαση στην προσέγγισή τους ως δικτύων απρόσκοπτης κίνησης πεζών.

Με Π.Δ. του 1989 χαρακτηρίστηκε ως παραδοσιακό τμήμα της πόλης των Αθηνών η περιοχή *Εξαρχείων – Μουσείου – Στρέφη* και καθορίστηκαν ειδικοί όροι δόμησης των οικοπέδων. Τέλος, το 1993, εκδίδεται ειδικό διάταγμα χρήσεων γης στις ίδιες περιοχές.

Από τα παραπάνω προκύπτει, μέσα στη διάρκεια, η πολύπλοκη μορφή του αστικού συντελεστή δηλαδή η ατομικότητά του που τον καθιστά ευδιάκριτο και αναγνώσιμο για τους κατοίκους της πόλης.

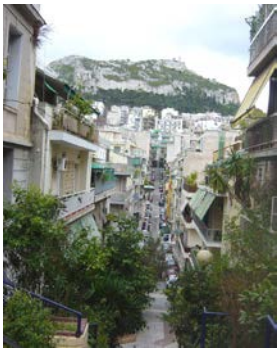
Τα τυπικά χαρακτηριστικά της συνοικίας των Εξαρχείων ως αστικού συντελεστή ολοκληρώνουν η *«φαντασία»* και η «*συλλογική μνήμη*». Στους δρόμους και τα δημόσια κτίρια των Εξαρχείων έχουν γραφτεί σημαντικές στιγμές της νεοελληνικής ιστορίας που ενθηκεύτηκαν στο χώρο και ανακαλούνται στη συλλογική μνήμη. Η κοινωνική και πολιτική συλλογική μνήμη αλλά και η ατομική μνήμη τέμνουν τον ιστορικό χρόνο και αναδύονται στο σημερινό με διάφορες αφορμές. Αλλά και σε κατάσταση ακινησίας η μνήμη εξακολουθεί να τροφοδοτεί το συλλογικό ασυνείδητο, αποτρέποντας να καταστούν οι χωρικές μορφές εφήμερες και αναλώσιμες. Τα υλικά στοιχεία του χώρου αποτελούν τους λίθους της αναμονής πάνω στους οποίους βαδίζει η ιστορία ως ζώσα κοινωνική συνθήκη, για να συνεχίσει να γράφεται με κάθε νέο συμβάν.

Πρωτογενή στοιχεία και περιοχή κατοικίας

Στα πρωτογενή στοιχεία περιλαμβάνονται αυτά που διαρκούν στο χρόνο - το σχέδιο πόλεως στο οποίο αναφερθήκαμε ήδη και τα μνημεία, συνήθως δημόσια κτήρια, γενικά τα κτήρια που στεγάζουν τη δημόσια σφαίρα.

Ο υπαίθριος δημόσιος χώρος ορίζεται από 4 συντελεστές: τον Λυκαβηττό, τον λόφο του Στρέφη, την Πλατεία Εξαρχείων και το Πάρκο Ναυαρίνου, που διαμορφώθηκε μετά το 2008. Έξω από τα Εξάρχεια, ο Λυκαβηττός διαμορφώνει το όριο της Νεάπολης και αποτελεί λόγω του επικλινούς εδάφους, ένα διαρκές σημείο αναφοράς όσων ζουν και κινούνται στη συνοικία. Ο λόφος του Στρέφη είναι η κορύφωση της γειτονιάς των Εξαρχείων. Φυτεύτηκε το 1924-26 και αναπλάστηκε το 1985. Η Πλατεία Εξαρχείων υπάρχει ήδη από το πρώτο σχέδιο της συνοικίας και είναι το κέντρο της, με πολλές περιπέτειες στην ιστορία της. Άλλοτε σφύζοντας από ζωή, άλλοτε υποβαθμισμένη, κατά καιρούς κέντρο συγκρούσεων και καταστολής, η πλατεία παραμένει ο ομφάλιος λώρος των Εξαρχείων.

Το Πάρκο Ναυαρίνου, προηγουμένως υπαίθριο γκαράζ, διαμορφώθηκε σε κοινό πράσινο χώρο με πρωτοβουλία ομάδων κατοίκων της περιοχής.






Στα Εξάρχεια και την ευρύτερη περιοχή συγκεντρώνονται τα περισσότερα Πανεπιστημιακά Κτίρια. Τα εμπρός κτίρια του Πολυτεχνείου είχαν ολοκληρωθεί μέχρι το 1876 σε σχέδια του Λύσανδρου Καυταντζόγλου, σχεδόν ταυτόχρονα με το Αρχαιολογικό Μουσείο Αθηνών σε σχέδια Παναγιώτη Κάλκου, που αποπερατώθηκε το 1880. Ήδη από το 1864 υπήρχε το Πανεπιστήμιο, έργο του Χριστιανού Χάνσεν ενώ το κτίριο του Παλαιού Χημείου, έργο του Ερνέστου Τσίλλερ, στη συμβολή των οδών Σόλωνος, Χ. Τρικούπη και Μαυρομιχάλη, λειτούργησε το 1880. Τα 3 αυτά ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα διαμορφώνουν μαζί με τη μεταγενέστερη Νομική Σχολή ένα κεντρικό άξονα ενεργού φοιτητικής παρουσίας τόσο καθημερινά όσο και στις ξεχωριστές μέρες σημαντικών κοινωνικών και πολιτικών συμβάντων.




Το πιο ισχυρό στοιχείο των Εξαρχείων είναι η εγγεγραμμένη στο χώρο και τον χρόνο πολιτική τους ταυτότητα. Στην αριστερή γωνία του τριγώνου Σύνταγμα - Κλαυθμώνος / Πανεπιστήμιο – Ομόνοια, τα Εξάρχεια, έγιναν θέατρο της πολιτικής ιστορίας του τόπου και συνδέθηκαν στενά με τις πολιτικές μνήμες της αριστεράς και των ανθρώπων της. Πρωτοστάτησαν στην Εθνική Αντίσταση, στους αγώνες κατά της Γερμανικής Κατοχής, στα Δεκεμβριανά και την εξέγερση του Πολυτεχνείου. Στη διατήρηση της πολιτικής αυτής ζώσας παράδοσης, συμβάλλουν η λειτουργία της Αρχιτεκτονικής Σχολής, που αποτρέπει τη μουσειοποίηση του Πολυτεχνείου και η εγκατάσταση στην περιοχή δεκάδων πολιτικών και κοινωνικών οργανώσεων. Στα Εξάρχεια μαθαίνεις τα πολιτικά νέα όλης της Αθήνας από πρώτο χέρι. Αφίσες, εφημερίδες, συνθήματα τοίχου και γκράφιτι ακολουθούν τον κόσμο στις καθημερινές διαδρομές του. Στα Εξάρχεια στεγάζονται πολιτικές και κοινωνικές οργανώσεις με ενεργή δράση και παρουσία. Εκδοτικοί οίκοι, τυπογραφεία, σχολές τεχνών θέατρο και κινηματογράφοι ολοκληρώνουν την πολιτική / πολιτιστική διάσταση της συνοικίας.

Στα πρωτογενή στοιχεία περιλαμβάνεται το σχέδιο πόλης και τα δημόσια κτίρια, δηλαδή τα στοιχεία που διαρκούν και τα οποία αναφέρθηκαν ήδη. Τα πρωτογενή στοιχεία μεταβάλλονται πιο δύσκολα, γίνονται με το πέρασμα του χρόνου πιο σύνθετα και πιο αναγκαία. Η περιοχή κατοικίας χαρακτηρίζεται από μεγαλύτερο δυναμισμό.

Εν προκειμένω, η σταδιακή διαμόρφωση του πολεοδομικού ιστού με βάση ρυθμιστικούς κανόνες δόμησης πάνω στο σχέδιο πόλεως το οποίο δεν άλλαξε σημαντικά, απεικονίστηκε στην τυπολογία των κοινόχρηστων και δημόσιων χώρων, στη διαμόρφωση των ορίων δημόσιου – ιδιωτικού και στην

πολυτυπία των όψεων των ιδιωτικών κτιρίων, που προκύπτει ανάλογα με την περίοδο οικοδόμησής τους. Εκφράστηκε στην κλίμακα της περιοχής η οποία σταδιακά μεταλλάσσεται ως συνάρτηση του μεγέθους των οικοπέδων, πριν ή μετά από συνενώσεις και του ύψους των οικοδομών. Η ανομοιομορφία του ιστού και των κτιρίων των Εξαρχείων έχει αντιφάσεις αλλά παράγει και πλούτο, είναι ζωντανή ιστορία και, ταυτόχρονα, έμπρακτη κριτική αποτίμηση των δυνατοτήτων που προσφέρει ο χώρος για διάφορες μορφές κατοίκησης.

Στα Εξάρχεια σώζονται ακόμα όλα τα είδη του ελληνικού λαϊκού κλασικισμού σε μονώροφα ή διώροφα κτίρια κατοικίας, μονοκατοικίες ή διπλοκατοικίες που αντλούν από την επίσημη κλασικιστική αρχιτεκτονική, όσον αφορά στην αυστηρή διαμόρφωση της όψης στο δρόμο και μεταφέρουν στην τυπολογική συγκρότηση (τυπολογίες Γ ή Π) και τον εσωτερικό υπαίθριο χώρο στοιχεία της λαϊκής παράδοσης: αυλές, χαγιάτια, τζαμωτά.

Στην περιοχή των Εξαρχείων και ευρύτερα της Νεάπολης εμφανίζεται ο τύπος συλλογικής κατοικίας που παραπέμπει στη μετέπειτα πολυκατοικία – τα «μεταπρατικά», δηλαδή διώροφες ή ημιτριώροφες οικοδομές που κτίζονται για να πουληθούν κυρίως στους ομογενείς της Αιγύπτου, οι οποίοι εγκαταστάθηκαν στην Αθήνα ύστερα από το 1880.

Καθώς δύει ο ελληνικός, μετά την απελευθέρωση, κλασικισμός, οι μορφές αποδεσμεύονται από αυστηρούς κανόνες. Στις περιοχές του κέντρου και τις γύρω από αυτό, όπως τα Εξάρχεια, οι οποίες οικοδομούνται με γρήγορους ρυθμούς, εμφανίζονται κτίρια που θα μπορούσαμε να χαρακτηρίσουμε με μια γενική έννοια εκλεκτικιστικά, καθώς αντλούν, τροποποιούν ή/και απλοποιούν προγενέστερες μορφές, ενσωματώνουν στοιχεία αρ νουβό, αρ ντεκό και άλλα, εισάγοντας ταυτόχρονα κατασκευαστικές μεθόδους και υλικά που θα επικρατήσουν στη 10ετία του 1930.

Η πολυτυπία - πολυμορφία της κατοικίας χαμηλού ύψους στα Εξάρχεια προκύπτει και λόγω της κοινωνικής σύνθεσης του πληθυσμού τους, που αποτελείται ταυτόχρονα από χαμηλά και μεσαία αστικά στρώματα. Στα Εξάρχεια και ευρύτερα τη Νεάπολη κατοικούν, επίσης, από τον 19ο αιώνα και σταθερά μέχρι σήμερα, πολλοί φοιτητές. Πάλι ο Γρηγόριος Ξενόπουλος περιγράφει στο μυθιστόρημά του *«Νικόλας Σιγαλός»* την οικία Πάλλη, που στέγαζε οικότροφους φοιτητές. Αυτή η φοιτητική ταυτότητα της συνοικίας διαρκεί μέχρι σήμερα.

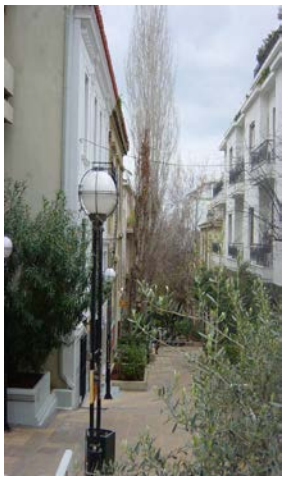
Στην 20ετία 1900-1919 και πολύ περισσότερο στην 20ετία 1920-1939 οικοδομούνται πολυώροφα κτίρια κατοικίας στην Αθήνα. Με τον Οικοδομικό Κανονισμό του 1929 και τη δυνατότητα σύστασης οριζόντιας ιδιοκτησίας, κτίζονται στις κεντρικές περιοχές οι νέες πολυκατοικίες που απευθύνονται σε μεσαία και ανώτερα αστικά στρώματα. Αρκετές από αυτές χωροθετούνται περί το Μουσείο και εντός της περιοχής της Νεάπολης.

Δύο πολυκατοικίες, η μία με αρχιτέκτονα τον Θουκυδίδη Βαλεντή στη γωνία Στουρνάρα και Ζαΐμη και η άλλη Θεμιστοκλέους και Αραχώβης, επί της πλατείας Εξαρχείων, με αρχιτέκτονα τον Κυριάκο Παναγιωτάκο, αποτελούν εμβληματικά κτίρια της μοντέρνας μεσοπολεμικής αρχιτεκτονικής και έχουν κηρυχθεί διατηρητέα μνημεία. Μ’ αυτή την έννοια μπορούν να χαρακτηριστούν ως πρωτογενή στοιχεία.

Η μεταπολιτευτική έντονη οικοδόμηση πολυκατοικιών υποβάθμισε την μέχρι τότε αρχιτεκτονική ποιότητα των Εξαρχείων, αλλά, παρ’ ότι στέρησε από σημαντικά ιστορικά κτίρια την περιοχή, δεν άλλαξε ριζικά το τοπίο.

Η πολυπλοκότητα του αστικού ιστού και η πολυτυπία / πολυμορφία των κτιρίων εκφράζουν την ιστορική διάρκεια μέσα στην οποία διαμορφώθηκε η συνοικία των Εξαρχείων και δημιουργούν αυτό το πλέγμα από μικρο-τοπικότητες (ποικιλία στα όρια δημοσίου - ιδιωτικού, μορφολογική πολυχρωμία των όψεων, διαφορές υψών και περιγραμμάτων), που επιτρέπον διαφορετικές μορφές κατοίκησης.







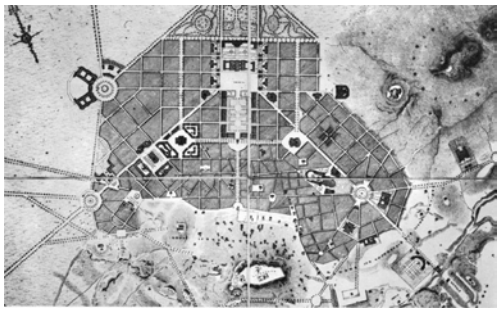





Η συνοικία των Εξαρχείων είναι υπερτοπικό κέντρο ψυχαγωγίας, πολιτικής και κοινωνικής δράσης. Εδώ συχνάζουν κυρίως νέοι, κόσμος των κινημάτων και των πολιτικών οργανώσεων, διανοούμενοι, καλλιτέχνες. Στα Εξάρχεια βρίσκουν καταφύγιο κοινωνικά περιθωριοποιημένες ομάδες, μεταξύ αυτών μετανάστες και πρόσφυγες. Οι νέοι μετανάστες πήραν ενεργά μέρος στην εξέγερση του Δεκέμβρη.
Τα Εξάρχεια λόγω του κοινωνικού και πολιτικού δυναμισμού τους θεωρούνται επιτηρούμενη συνοικία, με διαρκή δράση του Αστυνομικού Τμήματος και των ΜΑΤ, που κυκλοφορούν στο χώρο και σταθμεύουν στην πλατεία, συντηρώντας ένα κλίμα έντασης το οποίο οδηγεί σε συγκρούσεις και διαταράσσει την ομαλή ζωή της συνοικίας. Ιδιαίτερα μετά τη δολοφονία του Αλέξανδρου Γρηγορόπουλου η αστυνομία υπερέβη κάθε όριο, διαλύοντας την καθημερινή ζωή των κατοίκων. Παράλληλα με αυτή την κατασταλτική πολιτική, η συνοικία έχει εγκαταλειφθεί από τις υπηρεσίες του Δήμου που έχουν ευθύνη της συντήρησής της με αποτέλεσμα ο δημόσιος χώρος να έχει υποβαθμιστεί σοβαρά.

Β. ΤΟ (ΙΣΤΟΡΙΚΟ) ΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Το κέντρο της Αθήνας αποτελεί μια διαρκή αναφορά στην καθημερινή γλώσσα των μετακινήσεων και των άλλων κοινωνικών δραστηριοτήτων αλλά τα γεωγραφικά του όρια είναι απροσδιόριστα. Θεσμικά, το κέντρο της Αθήνας αφορά σήμερα μια ευρύτατη περιοχή μέσα στην οποία περικλείεται ο πρώτος πυρήνας, που δημιουργήθηκε ιστορικά με την ανακήρυξη της Αθήνας ως πρωτεύουσας του νεοσύστατου Ελληνικού κράτους, σύμφωνα με το σχέδιο Κλέντσε - τροποποίηση του αρχικού σχεδίου των Κλεάνθη/Σάουμπερτ.



Το πρώτο αυτό σχέδιο πόλης παρεμβαίνει στην ακανόνιστη μορφή του Οθωμανικού χωριού, που ήταν τότε η Αθήνα, με γεωμετρικές χαράξεις μιας φθίνουσας πολεοδομίας, η οποία συγκροτείται από άξονες και εστιακά σημεία. Διαρθρώνεται στη βάση ενός ορθογωνικού και υπό γωνία 45^{o} κανάβου και περικλείεται από τις οδούς Μητροπόλεως (Ερμού), Πανεπιστημίου (Σταδίου), Αθηνάς (Αιόλου) - μεγάλο και μικρό τρίγωνο - και περιλαμβάνει τις κεντρικές πλατείες: Σύνταγμα, Κλαυθμώνος/Πανεπιστήμιο, Ομόνοια. Λίγο πιο έκκεντρα το σχέδιο προσεγγίζει την πλατεία Μοναστηρακίου. Οι ορθοκανονικές χαράξεις δεν ακολουθούνται παντού στην εσωτερική οργάνωση, επιτρέποντας να εμφιλοχωρήσουν κατάλοιπα της προγενέστερης μορφής της πόλης.

Σ’ αυτό τον υπό διαμόρφωση χώρο του πρώτου σχεδίου των Αθηνών και πέριξ των ορίων του συμφύρονται σε μια εύθυμη ακαταστασία κτίρια εξουσίας (Παλιά Βουλή, Ανάκτορο Λουδοβίκου - σημερινή Βουλή, υπουργεία, ιστορικά μνημεία, θέατρα, νεόδμητα εμπορικά κτίρια (στοές), αστικά μέγαρα, χώροι αναψυχής, μαζί με τη Βαρβάκειο Κεντρική Αγορά, το παζάρι, εργαστήρια τεχνιτών και λαϊκούς οικίσκους. Έκτοτε, οι σχεδιαστικές παρεμβάσεις του κράτους στο ευρύτερο ιστορικό κέντρο ατονούν και διάφορα σχέδια δεν υλοποιούνται. Ο σχεδιασμός επανέρχεται μόλις στη δεκαετία του 1980 όπου και θεσμοθετείται το Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας (1985, γνωστό ως σχέδιο Τρίτση).





Το ευρύτερο αυτό ιστορικό κέντρο αποτελείται από επιμέρους αστικούς συντελεστές, περιλαμβάνει ένα πλήθος πρωτογενών στοιχείων: δημοσίων κτιρίων, μνημείων, περιοχών κατοικίας (όπως η Πλάκα, εν μέρει οι περιοχές Ψυρρή και Θησείο), οι οποίες όμως απορροφούνται σταδιακά από υπερτοπικού χαρακτήρα χρήσεις διοίκησης, εμπορίου, αναψυχής.
Με σταδιακά βήματα εξευγενισμού, διανύοντας κύκλους αναβάθμισης/υποβάθμισης, το Ιστορικό Κέντρο παρουσιάζει πρόσφατα (2015) ένα δυναμισμό που οφείλεται και στην τουριστική του αξιοποίηση.
Οι περιοχές που σήμερα έχουν θεσμοθετηθεί ως Ιστορικό Κέντρο της Αθήνας, αν και με ασαφή όρια, είναι ευδιάκριτες στους κατοίκους της ευρύτερης πόλης και στους επισκέπτες. Εδώ εκφράζεται μια πλούσια αρχιτεκτονική υλικότητα στην οποία έχει ενθηκευτεί η συλλογική μνήμη - η πόλη ως *locus* μνήμης σύμφωνα με τον Rossi. Στο Ιστορικό Κέντρο αναγνωρίζεται η πόλη ως έργο και όχι προϊόν, σύμφωνα με τον Henri Lefebvre, που συντίθεται από αρχαία και νεώτερα μνημεία, δημόσια κτίρια, θύλακες κατοικίας, εμπορίου, υπηρεσιών, αναψυχής και πολιτισμού, πλατείες, δρόμους και πεζοδρόμους, καθώς και διάσπαρτα κατάλοιπα λαϊκής κατοίκησης.

«Γνωρίζουμε ήδη», λέει ο Lefebvre, «*τον διπλό χαρακτήρα της καπιταλιστική κεντρικότητας: τόπος κατανάλωσης και κατανάλωση τόπου… αυτή η κεντρικότητα εγκαθίσταται κατά προτίμηση στους αρχαίους πυρήνες, στους χώρους που οικειοποιήθηκαν οι άνθρωποι δια μέσου της ιστορίας … Αυτοί οι προνομιακοί τόποι είναι πεδίο συνάντησης με αφετηρία τη συγκέντρωση πραγμάτων … Το κλέος και η επέκταση της ανταλλακτικής αξίας τείνουν να απορροφήσουν την αξία χρήσης μέσα στην ανταλλαγή και την ανταλλακτική αξία. Ωστόσο, η χρήση και η αξία χρήσης αντιστέκονται με πείσμα: αναλλοίωτα».* [26]
Για πολλούς ανθρώπους που ζουν, εργάζονται εκεί ή επισκέπτονται το Ιστορικό Κέντρο - ιδιαίτερα για τους νέους που οικειοποιούνται ορισμένες περιοχές ψυχαγωγίας - η αξία χρήσης προέχει της ανταλλακτικής. Στα πιο παλιά τμήματα της ιστορικής πόλης, εντός του μεγάλου ιστορικού τριγώνου ή σε ιστορικές λαϊκές γειτονιές, όπως Ψυρρή και Μοναστηράκι, οι νέοι του δήμου της Αθήνας και των προαστίων έχουν τα δικά τους στέκια. Την ώρα που ο Αλέξανδρος Γρηγορόπουλος με την παρέα του ήταν στα Εξάρχεια, άλλες παρέες σε επαφή με τις προηγούμενες, βρίσκονταν στις περιοχές ψυχαγωγίας του Ιστορικού Κέντρου.

Εγώ δεν ήμουν εκεί. Είχα πάει Ψυρρή. Ήξερα ότι οι άλλες ήταν Εξάρχεια.
Μαρτυρία μαθήτριας για το βράδυ της δολοφονίας

Υπάρχει μια σχέση οικειότητας και οικειοποίησης τμημάτων του κέντρου από τα νέα παιδιά. Όμως τις μέρες της εξέγερσης η επιστροφή στο κέντρο και τη συνοικία των Εξαρχείων θα νοηματοδοτηθεί από άλλες ιστορικού βάθους μνημονικές εγχαράξεις.
Το κέντρο της Αθήνας, ιδιαίτερα στους δρόμους/πλευρές του μεγάλου ιστορικού τριγώνου διατηρεί τον κατεξοχήν πολιτικό του χαρακτήρα, ο οποίος ανανεώνεται με διαρκείς εμφανίσεις του λαϊκού πλήθους, με κοινωνικούς και πολιτικούς αγώνες που έχουν ισχυρές εγγραφές στη συλλογική μνήμη. Πρόκειται για το κέντρο ως τόπο ανάδυσης του λαού της πόλης, ως τόπο δημιουργίας μιας προσωρινής αντι-εξουσίας, ως ανάκτηση της πόλης από την οποία οι λαϊκές τάξεις έχουν εξωθηθεί.
Από τον 19ο αι. πληθαίνουν οι πολιτικές συγκεντρώσεις στο Πανεπιστήμιο και την πλατεία Συντάγματος με τη Βουλή, η οποία στεγάζει και σηματοδοτεί την κεντρική εξουσία. Το όνομα της πλατείας συμπυκνώνει την ανάδυση στο κέντρο της πόλης και την ιστορική σκηνή του λαϊκού πλήθους που απαίτησε τη δημιουργία Συντάγματος και έδωσε τέλος στη βασιλεία του Όθωνα. Εξ άλλου το Πανεπιστήμιο αποτελεί στη νεώτερη ιστορία σύμβολο των νεανικών εξεγέρσεων, διαδηλώσεων και κινητοποιήσεων που συνέβαλαν στη διαμόρφωση της Ελληνικής δημοκρατίας.
Η διαδρομή Σύνταγμα - Κλαυθμώνος - Πανεπιστήμιο - Ομόνοια παραμένει σταθερά, μετά την απελευθέρωση της χώρας από τους Τούρκους μέχρι τη Γερμανική κατοχή, την πτώση της δικτατορίας και τη μεταπολιτευτική περίοδο, ο πολιτικός ομφάλιος λώρος που νοηματοδοτεί τη δημοκρατία ως το εκάστοτε ιστορικό ζητούμενο το οποίο συνδέεται ευθέως με τα κοινωνικά αιτήματα των λαϊκών τάξεων. Χαρακτηριστικό της διαρκούς επανανοηματοδότησης της δημοκρατίας είναι το απόσπασμα από το κείμενο «*Κι όμως συνεχίζεται».* [27]

«Το Σάββατο το βράδυ έγινε ένα περιστατικό που δεν κατάφερε να συγκινήσει τα μέσα. Κάποιοι πολίτες έκαναν καθιστική διαμαρτυρία μπροστά στην άγνωστο στρατιώτη. Το να τους χαρακτηρίσει κάποιους ήρεμους ή ειρηνικούς διαδηλωτές, καταντάει ειρωνικό. Οι άνθρωποι έκαναν απλώς μια καθιστική διαμαρτυρία. Κάποια στιγμή και χωρίς κάτι να έχει αλλάξει, άρχισαν να πλησιάζουν κάμποσες διμοιρίες των ΜΑΤ. Αυτές σχημάτισαν ένα Π και πίεζαν όλο και περισσότερο τους ανθρώπους που κάθονταν στο πεζοδρόμιο. Σιγά - σιγά σπρώχνοντας και τραβώντας σηκώνουν τους διαδηλωτές και μετά από λίγο τους φτάνουν στα σκαλιά του μετρό. Με λίγα λόγια η αστυνομία επεμβαίνει σε μια ειρηνική διαμαρτυρία και με τη χρήση βίας υποδεικνύει το σωστό σημείο που πρέπει να στέκονται οι πολίτες, ενώ στην πραγματικότητα και χωρίς να γίνομαι υπερβολικός, απαγορεύει την πραγματοποίηση μιας ειρηνικής διαμαρτυρίας. […].
Στη συνέχεια και σε μια φοβερή, απ' όλες τις απόψεις, στιγμή ο λιγοστός κόσμος που βρίσκεται φάτσα με φάτσα με τα ΜΑΤ φωνάζει ξαφνικά το πιο απλό σύνθημα «Δημοκρατία, Δημοκρατία». Όχι βρισιές, όχι γουρούνια, όχι πέτρες ή νεράντζια. Μόνο δημοκρατία.
Να τι συμβαίνει αυτές τις μέρες στους δρόμους μιας πόλης ξεχασμένης απ' τους ίδιους τους κατοίκους της. Ακούγεται (ή σε άλλες περιπτώσεις υπονοείται) η λέξη δημοκρατία ως αίτημα.

Εν κατακλείδι: το Ιστορικό Κέντρο της πόλης και η Συνοικία των Εξαρχείων ανακτώνται από τα υποκείμενα της εξέγερσης ως συγκρουσιακός πολιτικός τόπος, ο οποίος ενσωματώνει διαχρονικά τον χρόνο των κοινωνικών και πολιτικών αγώνων.

Γ. Η ΡΥΘΜΙΣΜΕΝΗ ΚΑΝΟΝΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΑΤΡΟΠΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟΧΡΟΝΟ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

ΕΞΕΓΕΡΣΗ: Η ΑΠΡΟΒΛΕΠΤΗ ΑΝΑΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΡΥΘΜΙΣΜΕΝΟΥ ΧΩΡΟΧΡΟΝΟΥ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Ο χώρος και ο χρόνος της πόλης ρυθμίζονται από θεσμικές και άτυπες συμβάσεις που διατηρούν την ευταξία της καθημερινής ζωής. Οι χωρικές συμβάσεις - η επιβεβλημένη τάξη στο χώρο - μοιάζουν αμετακίνητες. Γιατί ο χώρος της πόλης υπάρχει μέσα στη φαινομενικά ακλόνητη, αν και μεταβαλλόμενη στο χρόνο, υλικότητά του. Το κέντρο, τα προάστια, η διασκορπισμένη περιφέρεια αποτελούν τις χωρικές σταθερές με προσδιορισμένες μεταξύ τους σχέσεις.

Το κέντρο είναι ο χώρος της πολιτικής εξουσίας και της κρατικής γραφειοκρατίας αλλά και ο χώρος της κατανάλωσης: κατανάλωση εμπορευμάτων, κατανάλωση της ιστορικότητας του τόπου. Τα προάστια είναι η επέκταση της πόλης σε περιοχές κατοικίας, που ταξινομούνται στα τέσσερα σημεία του ορίζοντα σύμφωνα με ταξικά χαρακτηριστικά και σταδιακά αποκτούν χαρακτήρα ανολοκλήρωτων πόλεων. Η διασκορπισμένη περιφέρεια είναι ότι απέμεινε από τη διάχυτη αστικοποίηση στην ύπαιθρο και την αγροτική περιβάλλουσα της πόλης.

Οι χωρικές σχέσεις ανάμεσα στις επιμέρους ενότητες της πόλης ορίζονται από τις λειτουργίες και τους ρυθμούς της καθημερινής ζωής, δηλαδή από τον ρυθμισμένο χρόνο της πόλης. Οι ανθρώπινες μετακινήσεις είναι στο μεγαλύτερο μέρος τους εξαναγκαστικές, οι διασταυρώσεις τυχαίες και αδιάφορες, ενώ ο χρόνος χάνεται μέσα στην οργανωμένη επαναληπτικότητά του. Οι χωρικές σχέσεις είναι προδιαγεγραμμένες.

Η εξέγερση του Δεκέμβρη ανέτρεψε τις συμβάσεις που παγιδεύουν τον χώρο και τον χρόνο της πόλης. Τα ***«Κορίτσια στην Εξέγερση»*** ορίζουν την εξέγερση «*ως την αδιανόητη, απρόβλεπτη αναστάτωση των κοινωνικών ρυθμών και του σπασμένου χωροχρόνου».*

«Η εξέγερση την οποία δεν θα μπορούσαμε να προβλέψουμε, έγινε δυνατή μέσα από τις ίδιες τις ρωγμές της εξουσίας που αποφασίζει ποια σώματα έχουν σημασία στο κοινωνικό δίκτυο σχέσεων δύναμης. Η εξέγερση, αυτός ο ύμνος στη μη κανονικότητα, είναι προϊόν της κανονικότητας, είναι η εκδίκηση για το «δικό μας» σώμα που εξοντώθηκε, για το ίδιο μας το κοινωνικό σώμα. Η σφαίρα αυτή στράφηκε ενάντια στην κοινωνία όλη». [28]

Η *«ηθική και πολιτική πράξη της αντίστασης»,* λένε τα «Κορίτσια», έγινε δυνατή με την αποδόμηση κριτηρίων και όρων δικαίου της κυρίαρχης συμβολικής τάξης. Πράγματι! Τους συμβολισμούς αυτής όμως της τάξης επανατοποθετούν και διευρύνουν στο νέο πλαίσιο που δημιουργούν οι εξεγέρσεις. Η δολοφονία ενός 15χρονου μαθητή από τα βόρεια προάστια, μόνο και μόνο επειδή βρέθηκε σε μια ανήσυχη συνοικία, δεν είναι αποδεκτή από τη συντριπτική κοινωνική πλειοψηφία. Όταν όμως ανασηκώνεται το πέπλο σιωπής γύρω από την πραγματική φύση των κατασταλτικών μηχανισμών του κράτους, ο καθένας μπορεί να δει και πολλοί βλέπουν. Κατά τούτο οι εξεγέρσεις φωτίζουν, με την ανατροπή της κανονικότητας, πλευρές της κοινωνίας και του κράτους που παραμένουν αθέατες όταν ο χρόνος κυλά κανονικά. Οι εξεγέρσεις είναι μια στιγμή καθολικότητας που αντιστέκεται στην κυριαρχία της προηγούμενης ευταξίας στο χρόνο και τον χώρο.

Οι εξεγέρσεις δεν έχουν αιτήματα με τον τρόπο που τα κοινωνικά κινήματα θέτουν συγκεκριμένους στόχους και σχεδιάζουν τη δράση τους ώστε να τους κατακτήσουν, μέσα από εστιασμένες κινητοποιήσεις.

Οι εξεγέρσεις δεν είναι προσχεδιασμένες ούτε θέτουν συνήθως μια σειρά αιτήματα προς διεκδίκηση. Η εξέγερση είναι η εκρηκτική εμφάνιση μιας συσσωρευμένης και καταπιεσμένης κοινωνικής ύλης που συνθέτουν πολλοί παράγοντες με κοινό παρανομαστή. Και ακριβώς η αποδέσμευσή της από πολύ συγκεκριμένα αιτήματα της επιτρέπει να θέσει σημαντικά γενικότερα επίδικα.

Η εξέγερση του Δεκέμβρη διέρρηξε το πέπλο σιγής γύρω από τα κακώς κείμενα κοινωνικά ζητήματα και ανέδειξε ταυτοχρόνως: την κατασταλτική δολοφονική βία του κράτους, το συμπιεσμένο παρόν και

το υποθηκευμένο μέλλον των νέων, τον πόνο του κοινωνικού περιθωρίου και την ηθική αποξένωση των ενηλίκων (των γονέων), που θυσιάζουν τα όνειρα των παιδιών τους, έγκλειστοι στα κατά συνθήκην ψεύδη μιας κοινωνίας η οποία πλέει χωρίς ηθικό έρμα.

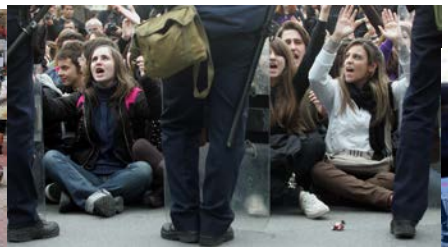
Η ισότητα, η δικαιοσύνη, η αξιοπρέπεια, η ελευθερία, δεν συνθέτουν από τη φύση τους καταλόγους αιτημάτων. Μπορούν όμως ν' αναδυθούν μέσα από εξεγερσιακές συλλογικές πράξεις ηχηρές, ώστε να συμβαδίζουν με τις αξίες που αναδεικνύουν και να συνθέσουν μια μεγάλη άρνηση - ένα μεγάλο όχι, που αποτελεί προϋπόθεση για να κινηθεί διαφορετικά ο κόσμος. Όλα όσα γράφουν και λένε οι μαθητές και οι μαθήτριες, οι νέοι και οι νέες που εξεγέρθηκαν, καταφάσκουν σε μια δικιά τους επιθυμία: θέλουν αλλιώς τη ζωή τους, θέλουν αλλιώς τον κόσμο. Η άρνηση που γεννιέται μέσα από μια σφύζουσα ηθική συνείδηση είναι το αντίθετο του συμβιβασμού και της προσαρμογής και σημαίνει απόθεμα ειλικρίνειας και γενναιότητας. Από τα λόγια τους προκύπτει ότι η ζωή που ζουν δεν είναι της ηλικίας τους, είναι περίοδος προετοιμασίας για την ένταξή τους στην κοινωνία των ενηλίκων και για την προσαρμογή τους στην ενήλικη ζωή.

Οι σπασμένες λέξεις περιγράφουν τις αλήθειες των εφήβων, μποτίλιες στο πέλαγος της κοινωνικής ακινησίας όπου τα όνειρά τους ζουν μόνο στον ύπνο.

- Τι ζητάτε;
- Να μη μας τσακίζουν. Παντού αυτός ο κόσμος μας τσακίζει. Στο σχολείο μάς τσακίζουν, 35 ώρες τη βδομάδα, άλλες τόσες φροντιστήριο, μεθαύριο δεν θα 'χουμε δουλειά, πάμε μια βόλτα και μάς σκοτώνουν. Έλεος !
- Τι ζητάς;
- Να μας ακούσουν.
- Τι ζητάς;
- Να με σέβονται.
- Τι ζητάς;
- Να μη μου την πέφτουν οι μπάτσοι στην πλατεία.
- Τι ζητάς;
- Να μη μπαίνω σ' ένα μαγαζί και να 'ρχονται όλοι από πίσω μου μήπως και κλέψω.
- Τι ζητάς;
- Να μη με βλέπουν σαν τσογλάνι.
- Τι ζητάς;
- Να' χω το δικαίωμα να χαζεύω.
- Τι ζητάς;
- Να μη με βλέπουν σαν ύποπτη.
- Τι ζητάς;
- Ν' ανοίγω όποτε θέλω εγώ το σακίδιο μου.
- Τι ζητάς;
- Να μη μας σκοτώνουν.
- Τι ζητάς;
- Βοήθεια.
- Τι ζητάς;
- ΟΞΥΓΟΝΟ.
- Γιατί πετάτε πέτρες;
- Για να μας ακούσουν
- Δεν φοβάστε;
- Εγώ ναι. Αν κρυφτούμε όμως δεν θα γίνει τίποτα. Ας βγούμε στο δρόμο και ας κινδυνεύσουμε[29]

Ο Henri Lefebvre εισάγει μια διάκριση *«ανάμεσα στην πόλη, πραγματικότητα παρούσα, άμεση, πρακτικο-αισθητό αρχιτεκτονικό δεδομένο και από την άλλη στο* αστικό (urbaine), *πραγματικότητα κοινωνική που συντίθεται από σχέσεις τις οποίες η σκέψη οφείλει να συλλάβει, να οικοδομήσει ή να ανοικοδομήσει...*Το αστικό*: τόπος συνάντησης, προτεραιότητα της αξίας χρήσης, εγγραφή στο χώρο ενός χρόνου, που θα αναγορευτεί ανώτατο αγαθό ανάμεσα στα αγαθά»*[30]. Εισάγει δηλαδή ο Lefebvre στην ακίνητη υλικότητα της πόλης την ανασύσταση και την επανανοηματοδότηση του χώρου που προσδίδουν σ' αυτόν τα κοινωνικά υποκείμενα εν δράσει, καθημερινά ή σε στιγμές συλλογικών κινητοποιήσεων, μεταξύ αυτών και εξεγέρσεων από τις οποίες αναδύεται η κριτική αντίφαση μεταξύ καταστροφής της πόλης και εντατικοποίησης του αστικού. Γράφει: *«Εκτός από τόπος συναναστροφών,*

σημείο σύγκλισης επικοινωνιών και πληροφοριών, το αστικό γίνεται αυτό που υπήρξε πάντα: τόπος επιθυμίας, μόνιμη ανισορροπία, έδρα κατάλυσης της τυπικότητας και του καταναγκασμού, στιγμή του παιχνιδιού και του απρόβλεπτου. Τούτη η στιγμή φτάνει μέχρι την ανάφλεξη - συμπίεση της βίας, που καραδοκεί κάτω από τους φοβερούς καταναγκασμούς μιας ορθολογικότητας ταυτιζόμενης τελικά με τον παραλογισμό.
Κι έτσι προκύπτει η κριτική αντίφαση: τάση καταστροφής της πόλης, τάση για την εντατικοποίηση του αστικού και της αστικής (urbaine) προβληματικής».[31]


Το βασικό κοινωνικό υποκείμενο της εξέγερσης που ακολούθησε τη δολοφονία του Αλέξανδρου Γρηγορόπουλου ήταν οι μαθητές και οι μαθήτριες - οι σχολικές κοινότητες των μαθητών, που διέγραψαν ενσώματες διαδρομές, ανατρεπτικές της καθημερινής χωρικής τάξης. Από το σχολείο, στο τοπικό Αστυνομικό Τμήμα, στη Γενική Αστυνομική Διεύθυνση Αττικής, στο Σύνταγμα, στο νεκροταφείο, οι σχέσεις ανάμεσα στο κέντρο και τα προάστια, στο σχολείο και το σπίτι, έπαψαν να ισχύουν. Τα σχολεία έγιναν κέντρα αγώνα για τις εξεγερμένες κοινότητες των μαθητών. Τα βόρεια και νότια προάστια συνέκλιναν με τα ανατολικά και δυτικά στο κέντρο της πόλης.
Στην Αθήνα το Κέντρο, όπως ήδη αναφέρθηκε, είναι προσβάσιμο στις λαϊκές τάξεις μέσα από τις αναγκαστικές καθημερινές διαδρομές αλλά κυρίως ως τόπος κοινωνικής και πολιτικής διαμαρτυρίας με ισχυρή ιστορική φόρτιση. Το Κέντρο λειτούργησε ως σημείο συνάντησης και αναφοράς όλων των κοινωνικών ομάδων που πήραν μέρος στην εξέγερση.
Ταυτόχρονα με την Αθήνα, όπου συντελέστηκε η δολοφονία, συντονίστηκαν, γενικεύοντας την εξέγερση, δεκάδες πόλεις της χώρας. Είναι εκπληκτικό το πώς το πένθος και η οργή ανέτρεψαν την καθημερινή χωρική τάξη. Με αστραπιαία ταχύτητα οι κοινότητες των μαθητών διέγραψαν το συμβολικό χωρικό διάγραμμα: σχολείο, αστυνομικό τμήμα, κέντρο, που αποσυντόνισε τη χωρική ρύθμιση της πόλης.
Αντίστοιχα με τις χωρικές ανατροπές, ο ρυθμισμένος χρόνος της πόλης και της καθημερινής ζωής έγινε κομμάτια από τα πολλαπλά κοινωνικά υποκείμενα της γενικευμένης εξέγερσης. Σ' αυτή τη γενικευμένη αταξία του χρόνου καθρεφτίστηκε στιγμιαία ο κλεμμένος χρόνος ζωής, η λεηλασία του χρόνου όλων όσων καταδυναστεύουν η εκμετάλλευση και η κυριαρχία.
Για την ανατροπή της ρυθμισμένης καθημερινότητας στο χώρο και τον χρόνο μιλά εύγλωττα η Υπερρεαλιστική Ομάδα Αθήνας:
«Το φάντασμα της ελευθερίας πάντα έρχεται με το μαχαίρι στα δόντια, με τη βίαιη διάθεση να σπάσει τις αλυσίδες, που μετατρέπουν τη ζωή σε μια άθλια επαναληπτικότητα, χρήσιμη για την αναπαραγωγή των κυρίαρχων κοινωνικών σχέσεων. Από το Σάββατο της 9ης Δεκέμβρη, όμως, οι πόλεις αυτής της χώρας δεν λειτουργούν κανονικά: δεν έχει shopping therapy, ανοιχτούς δρόμους για να πάμε στη δουλειά μας, ειδήσεις για τις επόμενες πρωτοβουλίες ανάκαμψης της κυβέρνησης, ανέμελο zapping στις lifestyle εκπομπές, βραδινές τσάρκες με το αμάξι γύρω από το Σύνταγμα, κ.λπ., κ.λπ. Αυτές οι μέρες και οι νύχτες δεν ανήκουν στους εμπόρους, στους τηλεσχολιαστές, στους υπουργούς και στους μπάτσους. Αυτές οι μέρες και οι νύχτες ανήκουν στο Αλέξη».[32]
Ο ρυθμισμένος χρόνος της καθημερινής ζωής απέκτησε ένα σύμβολο της ανατροπής του που δημιουργήθηκε τις ημέρες των διαρκών διαδηλώσεων: το φλεγόμενο Χριστουγεννιάτικο δένδρο. Ο χρόνος κατανέμεται σε εργάσιμο και εορταστικό. Οι «γιορτές» - όχι οι αργίες των εργαζομένων - διαρκούν πολύ, είναι ο χρόνος της συμπυκνωμένης κατανάλωσης εορταστικών εμπορευμάτων, κατ' ευφημισμόν δώρων, μιας εξαναγκαστικής τυπικότητας. Αυτή η ελαφρότητα του εορταστικού κλίματος, που την έναρξή του σηματοδοτεί το Χριστουγεννιάτικο δένδρο του Δήμου στο Σύνταγμα, είναι ασύμβατη με το πένθος. Η μηχανική της ανθρώπινης ζωής δεν επιτρέπει ελευθερία στη διάθεση του χρόνου. Οι εορτές πρέπει να ξεκινήσουν όπως πάντα, όπως γίνεται πάντα. Ο κυκλικός χρόνος είναι ο

ακίνητος χρόνος και ο εγκλωβισμός σ' αυτόν καθιστά τους ανθρώπους αμνήμονες και χωρίς προσδοκίες. Το φλεγόμενο Χριστουγεννιάτικο δέντρο συνάντησε τ' αποκαΐδια του θρυμματισμένου κόσμου των νέων - εμείς δεν εορτάζουμε, θρηνούμε, θα μπορούσαν να πουν. Η εξέγερση συνολικά επέφερε μια ριζική ανατροπή, μια α-ταξία στην προεόρτια τάξη του χώρου και του χρόνου.

Στο εξαιρετικό κείμενο από τα «Κορίτσια στην Εξέγερση» *Η (αυτο)καταστροφή είναι δημιουργία* δίνεται ο ορισμός της εξέγερσης ως ανατροπής, μαζί με άλλα των κοινωνικών ρυθμών.
«Στο τραγικό όριο του θανάτου, που δίνει σημασία στις ζωές που ορίζονται στη σκιά του, έγινε πραγματικότητα η εξέγερση, η αδιανόητη, απρόβλεπτη αυτή αναστάτωση των κοινωνικών ρυθμών, του σπασμένου χωροχρόνου, των μη δομημένων πια δομών, του ορίου ανάμεσα σε αυτό που υπάρχει και αυτό που πρόκειται να έρθει. Μια στιγμή χαράς και παιχνιδιού, φόβου, πάθους και οργής, σύγχυσης και συνείδησης οδυνηρής, δυναμικής και γεμάτης υποσχέσεις. Μιας στιγμής παρόλα αυτά ... που ή θα φοβηθεί τον εαυτό της και θα συντηρεί τους αυτοματισμούς που τη δημιούργησαν ή θα αρνείται διαρκώς τον εαυτό της για να γίνεται κάθε στιγμή κάτι άλλο από αυτό που ήταν την προηγούμενη, προκειμένου να μην καταλήξει στη νομοτέλεια των πνιγμένων στην κανονικότητα εξεγέρσεων που υπερασπιζόμενες τους εαυτούς τους γίναν μια άλλη μορφή εξουσίας».[33]
Η πόλη παρουσιάζεται ως *«ένα πεδίο συνάντησης και πειραματισμού»* μεταξύ ασύνδετων πριν κοινωνικών ομάδων, στο κείμενο *«Εξέγερση χωρίς Παρεξήγηση»*
«Η πόλη γίνεται ένα πεδίο συνάντησης και πειραματισμού, όπου όλα μοιάζουν δυνατά: Η καταστροφή αυτού του κόσμου και η παραγωγή διαφορετικών αξιών. Η εν σπέρματι δημιουργία μιας νέας τάξης στον αντίποδα της αναπαραγωγής του κυρίαρχου… Σε πιο δύσκολους καιρούς κάποιοι σύντροφοι έγραψαν: «είμαστε εντός του μέλλοντός μας». Τούτες τις μέρες είμαστε εντός του παρόντος μας. Και δε θέλουμε να φύγουμε απ' αυτό».[34]

Το ωρολόγιο πρόγραμμα των εφήβων, αυτή η ασφυκτική ρύθμιση του χρόνου της νεότητας που σκοτώνει τον χρόνο της αναπόλησης και της αισθηματικής αγωγής, τινάχτηκε κι' αυτό στον αέρα.

«Όχι, δεν διάβασα. Και ούτε θα είχα την ενέργεια να γράψω. Τα ίδια γυρνάνε στο μυαλό μου ξανά και ξανά. Πάνε πάνω από 24 ώρες που σκέφτομαι το ίδιο πράγμα. 15 χρονών, Αλέξανδρος Γρηγορόπουλος. Τον είδαν οι κολλητές μου στη Μεσολογγίου.
Ξύπνησα 8. Δεν ήμουν σίγουρη για το τι συνέβαινε αλλά σηκώθηκα πήγα… κάπως μηχανικά ... Δεν άργησαν οι ηλίθιοι να ρίξουν χημικά. Καλά δεν ντρέπεστε ... Τα παιδιά καίγαν, καίγαν, καίγαν. Καπνοί παντού. Και εμείς τρέχαμε. Πατησίων, Αλεξάνδρας, στενά, στενά κι άλλα στενά. Μας κυνηγά διμοιρία. Ποιόν κυνηγάς ρε; κάτσε στ' αυγά σου! αυτή η μέρα είναι για τον Αλέξανδρο. Κάνε πίσω επιτέλους… Τρέξιμο, τρέξιμο. Μπαίνουμε μέσα στα Εξάρχεια. Βρήκαμε κάποιους δικούς μας. Και εκεί βρεθήκαμε ξαφνικά στο σημείο. Στη Μεσολογγίου και η Ρ.. πάγωσε. Κι από πίσω να μας ακολουθούν. Ε, όχι και εδώ ρε. Γιατί πατάς εδώ; Την πήρα από το χέρι να την κάνω να τρέξει. Μέσα σε όλους τους καπνούς η Ρ.. τρέχει πίσω από τους ΜΑΤαδες και ουρλιάζει: «Είμαι 17! Σκότωσέ με! Άντε δολοφόνοι». Ρ.. φύγε έρχονται από τα στενά ...». [35]
- *Θα μου πεις ποια ήταν η τελευταία σου σκέψη πριν κοιμηθείς το βράδυ της Κυριακής;*
- *Να ξυπνήσω το πρωί, να πάω σχολείο, να μιλήσω με τα παιδιά, να βγούμε στους δρόμους, να διαδηλώσουμε.* [37]

Παραπομπές
1. Davis Mike, *Ο σπόρος της οργής*, άρθρο στην εφημερίδα Il Manifesto για την ελληνική εξέγερση, Δεκέμβρης 2008.
2. http://steki-am.blogspot.com/2008/12/blog-spot.html, Στέκι Αλβανών Μεταναστών, 15/12/2008, αναδημοσίευση
στα Σύγχρονα Θέματα, τεύχος 103, Οκτώβριος-Δεκέμβριος 2008.
3. Harvey David, κείμενο για τις εξεγέρσεις των νέων
4. Για την αντιγραφή Μ.Δ., Ελευθεροτυπία, 9/12/2008.
5. Ελύτης Οδυσσέας, Το *αιώνιο στοίχημα, Μαρία Νεφέλη*, εκδ. Ίκαρος, 1978, σελ. 111
6. Ελύτης Οδυσσέας, Το *μάτι της ακρίδας, Μαρία Νεφέλη*, εκδ. Ίκαρος, 1978, σελ. 71

7. Βεργέτης Δημήτρις, *Ο Δεκέμβρης της πολλαπλότητας,* περιοδικό Αληtheια, τεύχος 4-5.
8. Debord Guy, *Η κοινωνία του θεάματος,* ελλην. μτφρ. Γιώργος-Ίκαρος Μπαμπασάκης, εκδ. Μεταίχμιο, 1967.
9, 10,11,12,13,14,15,16,17,18,19,20,21,22 Rossi Aldo, 1966 , *Η Αρχιτεκτονική της Πόλης*, ελλην. μτφρ. Βασιλική Πετρίδου, εκδ. University Studio Press, 1991.
23. Μπίρης Κώστας, *Αι τοπωνυμίαι της πόλεως και των περιχώρων των Αθηνών*, εκδ. Υπουργείο Πολιτισμού, Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων και Απαλλοτριώσεων, 2006.
24. *Εγκυκλοπαιδικό Λεξικό,* εκδ. Ελευθερουδάκη, 1929.
25. Ξενόπουλος Γρηγόριος , *Άνθρωπος του κόσμου,* μυθιστόρημα, 1888.
26. Lefebvre Henri, *Το Δικαίωμα στην Πόλη*, ελλην. μτφρ. Πάνος Τουρνικιώτης, Κλωντ Λωράν, εκδ. Παπαζήση, 1977.
27. http://tovytio.wordpress.com/2008/12/17/sinexizetai/, Απόσπασμα από το κείμενο «Κι όμως συνεχίζεται», αναδημοσιεύτηκε στα Σύγχρονα Θέματα, τεύχος 103, Οκτώβριος - Δεκέμβριος 2008,
28. Κορίτσια στην Εξέγερση, *Η (αυτο)καταστροφή είναι δημιουργία*, Σύγχρονα Θέματα, τεύχος 103, Οκτώβριος - Δεκέμβριος 2008.
29. Π.Σ., Η Κυριακάτικη Αυγή, 14/12/2008.
30. 31. Lefebvre Henri, *Το Δικαίωμα στην Πόλη*, ελλην. μτφρ. Παναγιώτης Τουρνικιώτης, Κλωντ Λωράν, εκδ. Παπαζήση, 1977.
32. Υπερρεαλιστική Ομάδα Αθήνας, δημοσιεύτηκε στα Σύγχρονα Θέματα, τεύχος 103, Οκτώβριος - Δεκέμβριος 2008.
33. Κορίτσια στην Εξέγερση, *Η (αυτο)καταστροφή είναι δημιουργία*, Σύγχρονα Θέματα, τεύχος 103, Οκτώβριος - Δεκέμβριος 2008.
34. *Εξέγερση χωρίς Παρεξήγηση,* Σύγχρονα Θέματα, τεύχος 103, Οκτώβριος - Δεκέμβριος 2008.
35. Για την αντιγραφή Μ.Δ. Ελευθεροτυπία, 9/12/2008.
36. Π.Σ., Η Κυριακάτικη Αυγή, 14/12/2008.

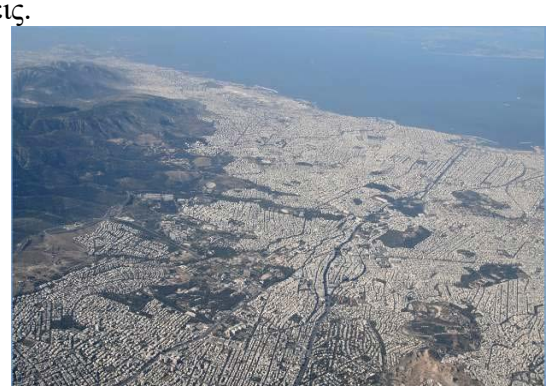
Ζ. ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

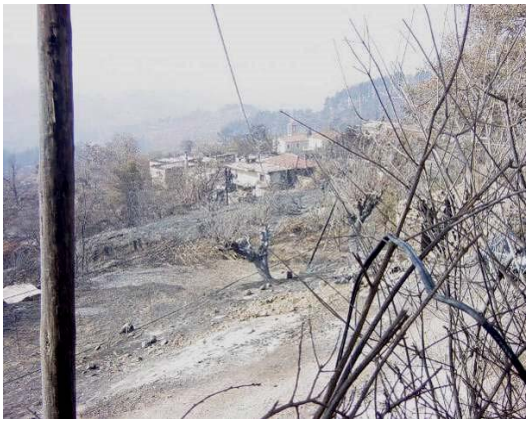
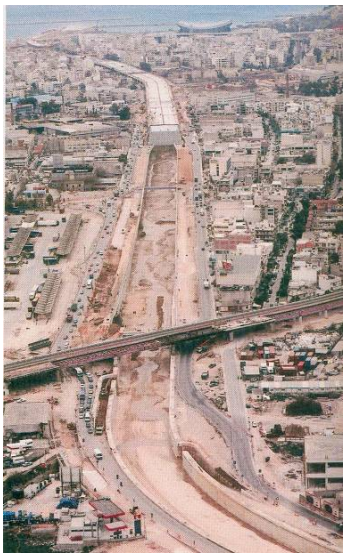
ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΩΡΟΥ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΘΗΝΑ



Από τη δεκαετία του 1990 αναπτύσσονται σε όλη τη χώρα και την Αττική κινητοποιήσεις για τη διεκδίκηση του δημόσιου χώρου της πόλης, ο οποίος δεν αναπτύχτηκε ποσοτικά και ποιοτικά λόγω της απουσίας ισχυρού κοινωνικού κράτους και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των συνθηκών παραγωγής της κατοικίας - κατ' επέκταση του οικιστικού περιβάλλοντος. Η κατοικία αφέθηκε στην ιδιωτική πρωτοβουλία (μικρές και μεσαίες εργολαβικές επιχειρήσεις), μέσω της οποίας στεγάστηκαν με σχετική επάρκεια μεσοαστικά αλλά και λαϊκά στρώματα. Η αυτοστέγαση, νόμιμη ή αυθαίρετη, και τα αυθαίρετα συνέβαλαν στην αντιμετώπιση του στεγαστικού ζητήματος και στο υψηλό ποσοστό ιδιοκατοίκησης - πάνω από 80%. Το οικιστικό περιβάλλον όμως εμφανίζει σημαντικές ελλείψεις τόσο από πλευράς δημόσιων υποδομών (κοινόχρηστοι χώροι και μέσα μαζικής μεταφοράς) και ελεύθερων δημόσιων χώρων (πάρκα, πλατείες, χώροι πεζών, κ.λπ.), όσο και από πλευράς κτιρίων και υπηρεσιών

στέγασης κοινωνικών αναγκών, οι οποίες καλύπτονται συλλογικά με δημόσια πρωτοβουλία και πόρους (νοσοκομεία, κέντρα υγείας, εκπαιδευτήρια, πολιτιστικά κτίρια κ.λπ.).
Η ευρύτερη περιοχή της Αθήνας αναπτύχθηκε μέσω διαρκών επεκτάσεων και εξαπλώθηκε σε όλο το λεκανοπέδιο της Αττικής. Ο χωροταξικός και πολεοδομικός σχεδιασμός, ως εργαλεία ελέγχου της ανάπτυξης και διασφάλισης των δημόσιων χώρων της πόλης, του φυσικού τοπίου, της αγροτικής γης και των δασών, υποκαταστάθηκαν μέχρι τη δεκαετία του 1980 από περιορισμένες, αποσπασματικές ρυθμίσεις.




Ολυμπιακά έργα, 2003

Με το Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αθήνας (ΡΣΑ, 1985), τα Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια (ΓΠΣ) και τις Πολεοδομικές Μελέτες Επέκτασης– Αναθεώρησης (ΠΜΕΑ) επιχειρήθηκε ένας γενικότερος ανασχεδιασμός του αστικού χώρου – μόνο, όμως, για τις νέες επεκτάσεις των σχεδίων πόλεων - με τη δημιουργία κοινωνικών υποδομών, τον έλεγχο των χρήσεων γης και την οριοθέτηση της επέκτασης της πόλης στην ύπαιθρο. Αντίθετα, στις ήδη δομημένες περιοχές δεν υπήρξε καμία πολιτική αναπλάσεων και ο σχετικός νόμος του 1997 δεν εφαρμόστηκε. Η αποδοχή της εκτός σχεδίου δόμησης και τα τετελεσμένα των καταπατήσεων σε δασικές εκτάσεις μετά την αποψίλωσή τους από πυρκαγιές, η δημιουργία νέων μεγάλων αυτοκινητοδρόμων και η μη οριοθέτηση οικισμών, π.χ. στην Ανατολική Αττική, πολλαπλασίασε τις δομημένες εκτάσεις στο Λεκανοπέδιο, οι οποίες δημιουργήθηκαν χωρίς κοινωνικές υποδομές και διασφάλιση δημόσιας γης και δημόσιων ελεύθερων χώρων. Η εγκατάσταση

του αεροδρομίου στα Σπάτα, ενώ υπήρχαν έτοιμες υποδομές στην Τανάγρα, ώθησε σε μαζική αστικοποίηση τα Μεσόγεια, υπονομεύοντας τη λειτουργία τους, ήδη από την αρχαιότητα, ως παραγωγικού αγροτικού χώρου για το σύνολο της Αττικής.

Ο διαρκώς εντεινόμενος υπερσυγκεντρωτισμός στο λεκανοπέδιο της Αττικής, που ενισχύθηκε με την ανάληψη των Ολυμπιακών Αγώνων, λειτούργησε και λειτουργεί υπέρ μια διαρκώς επεκτεινόμενης εξωαστικοποίησης και ενίσχυσης της δόμησης στα κενά οικόπεδα των ήδη αναπτυγμένων περιοχών, με αποτέλεσμα από τη μια να συρρικνώνονται οι ελεύθεροι χώροι, το αστικό και περιαστικό πράσινο και να μειώνονται δραματικά τα περιαστικά δάση και, από την άλλη, να εμπορευματοποιούνται και να ιδιωτικοποιούνται δημόσιοι χώροι και δημόσιες λειτουργίες.

Σε όλη την Αττική επιταχύνθηκε κατά τις δεκαετίες 1990, 2000, με όχημα τους Ολυμπιακούς Αγώνες, μια αντιοικολογική κατασκευαστική δραστηριότητα του μεγάλου και μεσαίου κεφαλαίου, το οποίο διεκδικεί όλα τα «φιλέτα» για υπερδόμηση και εμπορευματοποίηση. Περιοχές φυσικού κάλλους, προστατευόμενες από ευρωπαϊκές συνθήκες, χώροι χαρακτηρισμένοι πράσινοι, ακτές και αποχαρακτηριζόμενες δασικές εκτάσεις εκποιούνται με συνοπτικές διαδικασίες. Το ολυμπιακά έργα, που κατασκευάστηκαν εξ' ολοκλήρου με δημόσιους πόρους και σε δημόσια γη, παραχωρήθηκαν σε ιδιώτες μέσω της Ολυμπιακά Ακίνητα ΑΕ, με δικαίωμα περίφραξης δημόσιων εκτάσεων εκατοντάδων στρεμμάτων και επαύξησης της δόμησης με νέο συντελεστή. Μέσα από τις κινητοποιήσεις του Κινήματος κατά των Ολυμπιακών Αγώνων, που συνέχισε τη δράση του και μετά το τέλος τους, δόθηκαν για κοινωνικές χρήσεις ή παρέμειναν ανενεργά ορισμένα ολυμπιακά ακίνητα (κτίριο Άρσης Βαρών, Ιππόδρομος, Κωπηλατοδρόμιο και άλλες αθλητικές εγκαταστάσεις).

Η ΕΤΑ ΑΕ (Ελληνικά Τουριστικά Ακίνητα) ξεκίνησε εκποιήσεις σε περιοχές εξαιρετικού φυσικού κάλλους: ακτές, πλαζ, ξενοδοχεία και άλλες δημόσιες κτήσεις, στις οποίες είχε ελεύθερη πρόσβαση το ευρύ κοινό. Σε κάθε γειτονιά, πολύτιμοι ανοιχτοί χώροι, μεγάλης και μικρής κλίμακας δόθηκαν σε «επενδυτές», κτίστηκαν και εμπορευματοποιήθηκαν.

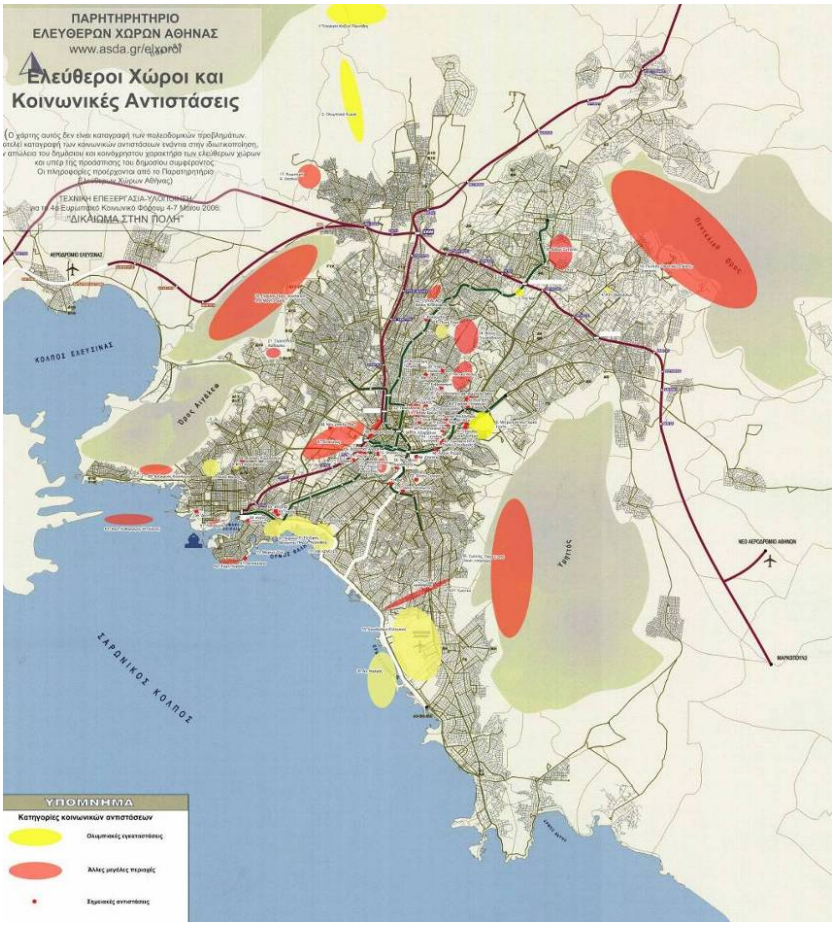
Η καταστροφή των δασών, που στην Αττική είναι κυρίως αποτέλεσμα εμπρησμών με στόχο τον αποχαρακτηρισμό και την οικοπεδοποίησή τους, αποτελεί τον ισχυρότερο παράγοντα περιβαλλοντικής επιβάρυνσης της πιο υπερφορτισμένης περιφέρειας της χώρας. Η Πάρνηθα, η Πεντέλη, ο Υμηττός, το Ποικίλο Όρος, είναι τα θύματα μιας κερδοσκοπικής διαδικασίας, η οποία εξελίσσεται με γεωμετρική πρόοδο. Τελικός στόχος είναι ο αποχαρακτηρισμός μεγάλου τμήματος των δασών της Αττικής και η μετατροπή τμημάτων τους, π.χ. του Υμηττού, σε περιαστικά άλση. Τα κοινωνικά κινήματα για τους ελεύθερους χώρους ανέλαβαν δράση με στόχο τη θεσμική και πρακτική προστασία των δασών και την αποτροπή αποχαρακτηρισμού εκτάσεων που δοκιμάστηκαν από τις πυρκαγιές.

Οι καταστροφικές πυρκαγιές του 2007 ανέδειξαν το θέμα της παγκόσμιας οικολογικής κρίσης, που με αιχμή την καταστροφή του κλίματος απειλεί την επιβίωση του πλανήτη και τις δυνατότητες αναπαραγωγής των ανθρώπινων κοινωνιών.

Σ' αυτό το έδαφος πολλαπλασιάστηκαν τα αστικά κοινωνικά κινήματα και προσανατολίστηκαν σε μεγάλο βαθμό στην υπεράσπιση των δημόσιων, ελεύθερων και πράσινων χώρων. Απέκτησαν de facto περιβαλλοντικό χαρακτήρα και συνδέθηκαν ή αποτέλεσαν τμήμα του οικολογικού κινήματος.

Ανατέμνοντας τις μορφές της σύγχρονης εμπειρίας, ο Alberto Melucci διαπιστώνει ότι αυτή είναι πλέον σε όλες σχεδόν τις μορφές της διαμεσολαβημένη. Κάθε άτομο γίνεται δυνάμει πομπός και δέκτης μιας μεσολαβημένης επικοινωνίας, πράγμα που σημαίνει μετασχηματισμό του παρεμβατικού ρόλου της εξουσίας από ρόλο περιορισμού της πληροφορίας σε ρόλο ελέγχου του τρόπου με τον οποίο παράγεται και λαμβάνεται το νόημα της ίδιας της επικοινωνίας. Η αντίθεση και η αντίσταση σ' αυτή την πραγματικότητα παίρνουν τη μορφή των challenging codes, όπως τους ονομάζει ο Melucci (αμφισβητώ τους κώδικες και κώδικες που αμφισβητούν), ο οποίος θεωρεί ότι *τα σύγχρονα κοινωνικά κινήματα είναι μορφές δράσης ικανές να εντοπιστούν σε αυτό το επίπεδο της αμφισβήτησης· με την ύπαρξή τους προτείνουν τη δυνατότητα ενός διαφορετικού νοήματος και αναγκάζουν την κοινωνία να συζητήσει για τους σκοπούς και τις αξίες της συμβίωσης*.[1]

Η νεωτερική κοινωνία, λέει ο Alberto Melucci, είναι σε θέση ν' αντιληφθεί τον εαυτό της με όρους καθαρά κοινωνικούς. Η επιβίωση του είδους και του πλανήτη δεν επαφίεται πλέον στους αναπόφευκτους νόμους της φύσης ή στην αναγκαία πορεία της ιστορίας. Δεν υπάρχουν μυθικές ή θεϊκές δυνάμεις, ένα αλλού στο οποίο εκβάλλουμε τις υποθέσεις μας. Αυτή η αμείλικτη προσέγγιση μάς επιτρέπει να επανατοποθετήσουμε και τη δράση των κοινωνικών κινημάτων σ' ένα επίπεδο διαπλαστικό της κοινωνικής εξέλιξης.



Στο ίδιο μήκος κύματος ο Jürgen Habermas, στο έργο του *Αυτονομία και Αλληλεγγύη*, γράφει ότι όταν τα καθοδηγητικά μέσα όπως το χρήμα και η εξουσία διεισδύουν στις περιοχές της πολιτιστικής παράδοσης, *επανακαθορίζοντας για παράδειγμα τις σχέσεις σύμφωνα με όρους κατανάλωσης ή γραφειοκρατικοποιώντας τις συνθήκες ζωής, τότε έχουμε κάτι περισσότερο από μια επίθεση εναντίον των παραδόσεων.*
Τα θεμέλια ενός ήδη εξορθολογισμένου βιόκοσμου δέχονται επίθεση. Αυτό που διακυβεύεται είναι η συμβολική αναπαραγωγή του ίδιου του βιόκοσμου.[2]

Χάρτης του Παρατηρητηρίου Ελεύθερων Χώρων με τα σημεία της Αττικής όπου εκδηλώθηκαν κινητοποιήσεις σε θέματα πόλης και περιβάλλοντος (4ο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Φόρουμ, Μάιος 2006)

Στη Δημοτική Αγορά της Κυψέλης, μέσα από την αυτονομία και την αλληλεγγύη, διατηρούνται ζωντανοί και αναδημιουργούνται ανθρώπινοι όροι αναπαραγωγής του βιόκοσμου, και συμβιωτικά νοήματα που αμφισβητούν τη διαμεσολαβημένη από την αγορά και την εξουσία επικοινωνία.
Ιδιαίτερα τα κοινωνικά κινήματα για την πόλη και το περιβάλλον, αν και συνήθως έχουν αφετηρία το τοπικό, διαπλέκονται τουλάχιστον με το οικολογικό πρόβλημα και εκτινάσσονται στο ευρύτερο περιβάλλον θεμελιωδών κοινωνικών διακυβευμάτων. Ο κάτοικος, παραδείγματος χάριν, της συνοικίας μιας χώρας Χ, που εμποδίζει να γίνει ένας αυτοκινητόδρομος, τοποθετείται ταυτοχρόνως απέναντι στο ενεργειακό πρόβλημα, την περιβαλλοντική ρύπανση, τη δημόσια υγεία, τις προϋποθέσεις διανθρώπινης επικοινωνίας κ.λπ.
Κάθε ένα χωριστά τα κινήματα πολιτών που δημιουργούνται στην Αττική δεν αποτελεί μια ολοκληρωμένη περίπτωση, που μπορεί να καταταγεί στις ξεχωριστές περιπτώσεις τις οποίες αναφέρει ο Castells στο «*Η Πόλη και οι Αποκάτω*».[3] Σύμφωνα, όμως, με τα παραδείγματα που επικαλείται στο προγενέστερο έργο του *Κοινωνικοί Αγώνες στην Πόλη και Πολιτική Εξουσία,* επιμέρους παραδείγματα τοπικών κινητοποιήσεων εγγράφονται σε ευρύτερες ενότητες αστικών κοινωνικών κινημάτων, δηλαδή λαϊκών αγώνων που *έχουν ως αντικείμενο το πλαίσιο ζωής, τις μορφές και τους ρυθμούς της καθημερινής ζωής*. Αυτό το πλαίσιο της καθημερινής ζωής των κατοίκων της Αττικής συνδέεται άρρηκτα με το οικολογικό πρόβλημα και την υπεράσπιση του περιβάλλοντος πάνω από τα κέρδη.
Τα επιμέρους κινήματα πόλης για τους ελεύθερους χώρους συντονίζονται μεταξύ τους με διάφορους τρόπους. Υπάρχουν μόνιμα σχήματα, όπως το Συντονιστικό των Ελεύθερων Χώρων της Αθήνας και το Παναττικό Δίκτυο Κινημάτων Πόλης και Ενεργών Πολιτών.
Πλην του μόνιμου συντονισμού μέσω δικτύων τα κινήματα συντονίζονται, επίσης, περιστασιακά ανάλογα με το θέμα.
Η υπεράσπιση των άρθρων 24 και 117 του συντάγματος, που αφορούν στο περιβάλλον, έγινε με την συντονισμένη συνάντηση πλήθους περιβαλλοντικών φορέων και κινήσεων πολιτών, στους οποίους αθροίστηκαν κοινωνικοί φορείς και σωματεία. Πρόκειται για περίπτωση ad hoc συντονισμού, που όμως επαναενεργοποιείται σε κάθε περίπτωση κινδύνου. Το εύρος των φορέων που συγκροτούν τα Κοινωνικά Κινήματα Υπεράσπισης και Διεκδίκησης του Δημόσιου Χώρου της Πόλης είναι μεγάλο.

Πολλές φορές συναντώνται σε ένα συγκεκριμένο θέμα κινήσεις και πρωτοβουλίες πολιτών, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (Green Peace, WWF, Ελληνική Εταιρία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού και Εταιρία Προστασίας της Φύσης και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς, κ.λπ.), ριζοσπαστικά αριστερά και οικολογικά σχήματα που διεκδικούν εκπροσώπηση στους θεσμούς αλλά ως προέκταση του κινηματικού τους χαρακτήρα, επιστημονικοί φορείς (Αρχιτεκτόνων, Δασολόγων, κ.λπ.) καθώς και θεσμικές οργανώσεις π.χ. ΔΣΑ, ΤΕΕ ή/και Δήμοι (π.χ. η κινητοποίηση του δήμου Ελληνικού για ελεύθερες παραλίες).

Θα γίνει αναφορά σε ορισμένα παραδείγματα τα οποία συνθέτουν το συνολικό κίνημα Υπεράσπισης και Διεκδίκησης του Δημόσιου Χώρου της Πόλης.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑΚΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΩΝ ΧΩΡΩΝ ΣΕ ΠΥΚΝΟΔΟΜΗΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

1.Η Δημοτική Αγορά της Κυψέλης. Ευάλωτοι χώροι νοηματοδοτούν το μέλλον

Επεκτείνοντας την άποψη του Halbwachs θα ήθελα να πω ότι η πόλη η ίδια είναι η συλλογική μνήμη των λαών. Και όπως η μνήμη είναι συνδεδεμένη με τα γεγονότα και τους τόπους, η πόλη είναι ο "locus" της συλλογικής μνήμης. Αυτή η σχέση ανάμεσα στο "locus" και τους πολίτες γίνεται λοιπόν η κυρίαρχη εικόνα, η αρχιτεκτονική, το τοπίο· και καθώς τα γεγονότα χαράζονται στη μνήμη, καινούργια γεγονότα συμβαίνουν στην πόλη.[4]

Aldo Rossi*, Η Αρχιτεκτονική της Πόλης*






Η Δημοτική Αγορά της Κυψέλης είναι ένας αστικός συντελεστής, με το περιεχόμενο που δίνει στον όρο ο Aldo Rossi: υποστασιοποιεί την ύπαρξη της πόλης, συντελεί στο να διατρέχει η πόλη τον χρόνο και παρά τους μετασχηματισμούς να διατηρεί τη συνέχειά της. Η μορφή των αστικών συντελεστών είναι καταλυτική της παρουσίας τους, η μνήμη εδράζεται στη μορφή που υπερβαίνει τη λειτουργία. Αλλά και η λειτουργία περικλείει κοινωνικές διαδικασίες, κοινωνικές διαπροσωπικές σχέσεις και επενδεδυμένα νοήματα. Έτσι, αποτελεί και αυτή στοιχείο μνήμης και συνέχειας που, όμως, εξασθενεί ή/και σβήνει σε μια μακριά διάρκεια.

Αγορά και συνοικία: παράλληλες ιστορίες

Η Δημοτική Αγορά της Κυψέλης οικοδομήθηκε το 1935 με σχέδια της Τεχνικής Υπηρεσίας του Δήμου Αθήνας στο πλαίσιο ενός ευρύτερου σχεδίου ανοικοδόμησης συνοικιακών αγορών, οι περισσότερες των οποίων, όμως, δεν υλοποιήθηκαν. Αποτελεί ζωντανή μαρτυρία ενός σχεδίου δημόσιων υποδομών, μεταξύ των οποίων και λουτρά, που συγκροτούν το δημόσιο, συλλογικό πρόσωπο της πόλης.



Η Κυψέλη είναι πάντα μια όμορφη γειτονιά. Ταυτόχρονα με την όχληση της υψηλής πυκνότητας κατοίκησης και της αταξινόμητης συσσώρευσης χρήσεων, συμπυκνώνει έναν υψηλό βαθμό

αστικότητας: αποτελεί ανθολόγιο αξιόλογης νεοελληνικής αρχιτεκτονικής από την κλασικιστική εποχή, την προπολεμική και μεταπολεμική περίοδο του μοντέρνου κινήματος, διαθέτει επαρκή κτίρια συλλογικών χρήσεων, όπως τα θέατρά της, τον διαμήκη κοινόχρηστο πολυλειτουργικό άξονα της Φωκίωνος Νέγρη, καθώς και σημειακά, ευανάγνωστα αρχιτεκτονικά και πολεοδομικά στοιχεία, τα οποία μπορούν να λειτουργήσουν ως τοπόσημα σε μια ανάπλαση αποκατάστασης της σύγχρονης μορφής και λειτουργίας του χώρου.





Η κοινωνική σύνθεση του πληθυσμού της Κυψέλης αλλάζει. Τα πιο εύπορα κοινωνικά στρώματα μετακινούνται στα προάστια – παραμένουν κυρίως άνθρωποι μεγάλης ηλικίας – αλλά τα μικροαστικά στρώματα εξακολουθούν να κατοικούν εδώ. Στα υπόγεια και τους χαμηλούς ορόφους των πολυκατοικιών εγκαθίστανται οι νέοι συγκάτοικοι της πόλης – οι μετανάστες. Η Κυψέλη γίνεται πιο σύνθετη κοινωνικά, πιο πολυπολιτισμική.
Η Κυψέλη έχει, τελικά, ιστορικότητα, αρχιτεκτονική ποιότητα, κοινωνική μείξη και ζωή. Έχει, όμως, και πολλά προβλήματα. Στερείται επαρκών, ποιοτικών δημόσιων υποδομών, ενώ υπαρκτοί χώροι και θεσμοί απαξιώνονται και εγκαταλείπονται – θύματα της απόσυρσης της δημοτικής μέριμνας και χρηματοδότησης προς όφελος της εμπορευματοποίησης και ιδιωτικοποίησης συλλογικών αγαθών.
Όμως, ενεργοί πολίτες της Κυψέλης αποφάσισαν ν' αλλάξουν αυτά τα δεδομένα. Διεκδίκησαν και διεκδικούν δημοτικούς χώρους για να στεγάσουν συλλογικές δράσεις, που συνθέτουν και νοηματοδοτούν συλλογικές ταυτότητες και για να αυτοδιαχειριστούν από κοινού τον κοινό χώρο και τον χρόνο εντός των οποίων υφαίνονται αυτές οι ταυτότητες.
Η Δημοτική Αγορά της Κυψέλης έγινε σ' αυτή τη διαδικασία αφύπνισης ένας χώρος εμβληματικός. Πρώτα απ' όλα ως λειτουργούσα αγορά υπήρξε χώρος λαϊκός και ανοιχτός, που οι κάτοικοι είχαν πραγματικά οικειοποιηθεί, γι' αυτό και παραμένει τόσο ζωντανή στη συλλογική μνήμη. Διαθέτει το ήθος ενός κτιρίου στο οποίο τα εμπορεύματα έφεραν ακόμα ενεργά το χρηστικό στοιχείο, η συναλλαγή ήταν μια πραγματική ανάγκη και οι αγοραστές γνώριζαν συνήθως τους καταστηματάρχες.
Τυπολογικά η Δημοτική Αγορά της Κυψέλης συγκεντρώνει τα χαρακτηριστικά ενός τύπου εμπορικού κτιρίου, που υλοποιήθηκε ως δημόσια παρέμβαση για τη διασφάλιση συνθηκών υγιεινής και ασφάλειας των πολιτών, τον 19ο και στις αρχές του 20ου αιώνα, σε πολλές ευρωπαϊκές πόλεις. Οι Halles στο Παρίσι, που κατεδαφίστηκαν, εγείροντας μαζικές αντιδράσεις, είναι το πιο γνωστό και «μεγαλοπρεπές» υπόδειγμα του εμπορικού τύπου της αγοράς, ενώ στην Ελλάδα ο τύπος αυτός απέδωσε θαυμάσια κτίρια, από τα οποία ξεχωρίζουν η Κεντρική Αγορά της Αθήνας και η Δημοτική Αγορά των Χανίων. Η Δημοτική Αγορά της Κυψέλης συγκροτείται από ένα κεντρικό, διπλού ύψους χώρο κίνησης, πρόσβασης στα μαγαζιά και στάσης, πάνω σ' ένα διαμήκη άξονα με δύο μεγάλες εισόδους στις στενές πλευρές και μικρότερες εισόδους στις άλλες δύο. Η περίμετρος έχει μαγαζιά στραμμένα στο εσωτερικό και ορισμένα στους περιβάλλοντες δρόμους. Πρόκειται για ένα είδος στεγάστρου, ένα διαπερατό χώρο, που αδειάζει και γεμίζει συνεχώς με κόσμο, υλοποιώντας μια σχέση αλληλουχίας ανάμεσα στο κεντρικό κλίτος και τις μικρές μονάδες με ανοιχτό μέτωπο σ' αυτόν. Μορφολογικά η Δημοτική Αγορά της Κυψέλης συνδυάζει το μοντέρνο ύφος, που αντιστοιχεί στην εποχή και το είδος του κτιρίου, με αφαιρετικά κλασικιστικά διακοσμητικά στοιχεία






Ένα αστικό κίνημα γεννιέται

Η πρώτη αντίδραση των κατοίκων της Κυψέλης υπέρ της αγοράς τους εκδηλώθηκε για να σταματήσει η προβλεπόμενη, σύμφωνα με απόφαση της πλειοψηφίας του Δημοτικού Συμβουλίου, κατεδάφιση του κτιρίου και απέδωσε, με την ενεργό συμβολή της Αρχιτεκτονικής Σχολής ΕΜΠ, στην κήρυξή του ως διατηρητέου μνημείου (ΦΕΚ 527/8/24-3-2004) από το ΥΠΠΟ. Παρόλα αυτά το κτίριο παρέμενε κλειστό, ένα σκοτεινό κενό πάνω στο σημαντικότερο δημόσιο χώρο της Κυψέλης: τον πεζόδρομο της Φωκίωνος Νέγρη.
Έτσι, οι προηγούμενες διαμαρτυρίες και πιέσεις προς το Δημοτικό Συμβούλιο για να διατηρηθεί η Αγορά και να ανοίξει στο λαό της πόλης, μετασχηματίστηκαν σ' ένα πραγματικό κοινωνικό αστικό κίνημα, που τροφοδότησε και τροφοδοτεί το συλλογικό φαντασιακό των κατοίκων της Κυψέλης και όλης της Αθήνας.

Με πρωτοβουλία της δημοτικής κίνησης «Ανοιχτή Πόλη» και με τη στήριξη 4.000 υπογραφών πολιτών της συνοικίας, η λαϊκή συνέλευση, που πραγματοποιήθηκε μπροστά στο κτίριο στα μέσα Δεκεμβρίου 2006, αποφάσισε ν' ανοίξει την Αγορά.




Ίδρυση του Πανατικού Δικτύου Κινημάτων Πόλης και Ενεργών Πολιτών

στη Δημοτική Αγορά της Κυψέλης, 13 Μαΐου 2007





«*Με σκούπα και φαράσι ενότητα και πάλη*» ήταν το σύνθημα. Έκτοτε η Δημοτική Αγορά της Κυψέλης πλημμυρίζει κόσμο και λειτουργεί καθημερινά μέχρι αργά το βράδυ ως ανοιχτός, πολιτιστικός και κοινωνικός πολυχώρος, στη βάση των αποφάσεων της συνέλευσης των κατοίκων - η οποία πραγματοποιείται ανά δεκαπενθήμερο περίπου, με τη στήριξη τοπικών φορέων και χάρις στην εθελοντική εργασία πολλών δεκάδων ανθρώπων, που έκαναν την Αγορά το δεύτερο συλλογικό τους σπίτι. Μείξη δραστηριοτήτων και ενδιαφερόντων, σύνθεση εθνικών προελεύσεων, φύλων, ηλικιών και πολιτιστικών προτύπων: ένα δημιουργικό εργαστήρι που έβγαλε τους ανθρώπους από τη μονομέρεια της οικογενειακής εστίας, τη μοναξιά του διαμερίσματος και τη βολική εξάρτηση από την τηλεόραση και την αδράνεια.







http:
//agorakypselis.
gr


Χρόνια ανοιχτή
Δημοτική Αγορά Κυψέλης
Σάββατο 14 Μαρτίου
20:00 ΣΥΝΑΥΛΙΑ
Δανάη Παναγιωτοπούλου
Σωτηρία Λεονάρδου
Στέλιος Μηοτωνάκης, Βασίλης Γισδάκης
+ρεμπέτικα
Κυριακή 15 Μαρτίου
Από τις 11:00
Παιδικά παιχνίδια("Χελιδονίσματα"),φαγητό, κρουστά του Πολυτεχνείου,λογοτεχνικό απόγευμα
Στις 20:30
Τραγούδια που αντέχουν στο χρόνο" με τους:
Μαρία Κανελλοπούλου, Βασίλη Βλάχο, τραγούδι
Αντιγόνη Γιαννοπούλου, πιάνο
Βασίλη Μαντόγλου, μπουζούκι, φωνή
Λεωνίδα Χρονόπουλο, κιθάρα
Δευτέρα 16 Μαρτίου
Στις 19:30
παρουσίαση της μελέτης των Χ. Γιαννοπούλου, Ι. Τσίμπου και Ε. Χαλκιαδάκη του ΕΜΠ, για το κτίριο της Αγοράς.
Παρουσιάζει η καθηγήτρια αρχιτεκτονικής κα Ελένη Πορτάλιου
Βραδιά τζαζ
Παντελής Μπενετάτος, πιάνο
Αλεξάνδρα Μπουσίου, τραγούδι
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΚΥΨΕΛΗΣ
ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΤΗΣ ΚΥΨΕΛΗΣ


ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΚΥΨΕΛΗΣ
Ανοιχτή στον πολίτη και τον πολιτισμό


Η Δημοτική Αγορά Κυψέλης
Ανοιχτή ξανά!
Να γίνει δημόσιο πολιτιστικό κέντρο
15-24 Δεκέμβρη
Ένα δεκαήμερο πείραμα αυτοοργάνωσης, από τους κατοίκους - για τη γειτονιά
Συναυλίες
Συζητήσεις
Πάρτυ
Προβολές
Συνελεύσεις
Εκθέσεις
Εικαστικά
Δρώμενα
Παιδικά παιχνίδια
Δίκαιο εμπόριο
Αλληλέγγυα παζάρια
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΚΥΨΕΛΗΣ
ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΑΝΟΙΓΜΑ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΤΗΣ ΚΥΨΕΛΗΣ
Με τη στήριξη της "Ανοιχτής Πόλης"
Αναλυτικά το πρόγραμμα εκδηλώσεων στο site της Ανοιχτής Πόλης www.anoihtipoli.gr


ΑΝΟΙΧΤΗ
ΚΑΤΑΛΗΨΗ!
ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΚΥΨΕΛΗΣ
ΦΩΚΙΩΝΟΣ ΝΕΓΡΗ 42
ΑΥΤΟΔΙΑΧΕΙΡΙΖΟΜΕΝΟΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ
ΧΩΡΟΣ!
ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ
ΚΑΤΟΙΚΩΝ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΗΜΟΤΙΚΗ
ΑΓΟΡΑ ΚΥΨΕΛΗΣ



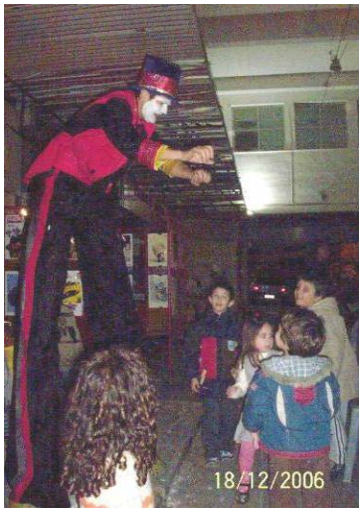

ΕΚΛΕΚΤΑ
ΤΕΡΗΣ










18/12/2006

















Παραπομπές

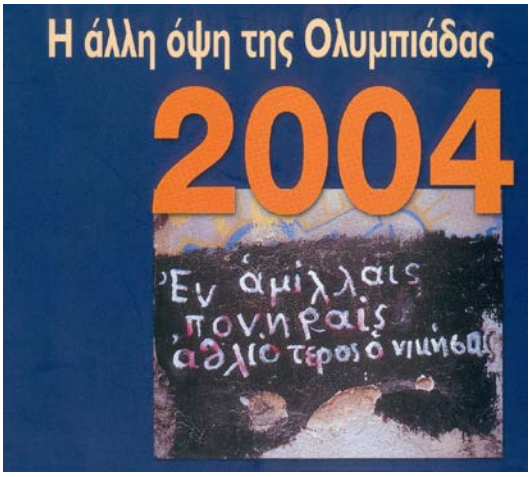
1. Melucci Alberto, 1996: *Changing Codes. Collective Action in the Informational Age*. Cambridge / New York: Cambridge University Press.
2. Jürgen Habermas, 1987: *Αυτονομία και Αλληλεγγύη*, εκδόσεις ύψιλον, 1987.
3. Castells Manuel, 1983: *The City and the Grass Roots*. Berkeley and Los Angeles: University of California Press.
4. Aldo Rossi, 1966: *Η Αρχιτεκτονική της Πόλης, (L' Architettura della citta),* ελλην. μτφρ. Βασιλική Πετρίδου, εκδ. University Studio Press, 1991

2. ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ 2004 ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΝΕΟΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΙΣ

Το κείμενο βασίστηκε στην κοινή εισήγηση στο επιστημονικό συνέδριο « Γεωγραφίες της Μητρόπολης», Θεσσαλονίκη, Οκτώβριος 2005 των Θεανώς Γιαλύρη και Ελένης Πορτάλιου, επίσης στην εισήγηση στο 11ο Διεθνές Συνέδριο «Alternative Futures and Popular Protest», Απρίλιος 2006, Manchester Metropolitan University της Ελένης Πορτάλιου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ
1.ΧΩΡΙΚΟΙ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΕΔΑΦΟΥΣ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΝ – ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ
1.1 Θεωρητικά προλεγόμενα
1.2 Το φαινόμενο των μητροπόλεων
1.3 Η Αθήνα ως περιφερειακή ευρωπαϊκή μητρόπολη
2. Η ΑΝΑΛΗΨΗ ΤΗΣ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΑΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ 2004 ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΘΗΝΑ
2. 1 Μοχλός αναδιάρθρωσης του ελληνικού καπιταλισμού στη φάση διεύρυνσης της ΕΕ
2.2 Χωρικές – κοινωνικές επιπτώσεις των Ολυμπιακών Αγώνων στην πόλη των Αθηνών
2.3 Κοινωνικές και πολιτικές αντιστάσεις
3. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ



ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Οι Ολυμπιακοί αγώνες αποτέλεσαν μια γιγάντια εθνική επιχείρηση πολλαπλά προβληματική σε κοινωνικό, οικονομικό, περιβαλλοντικό, πολιτιστικό αλλά και θεσμικό – δημοκρατικό επίπεδο.
Η συγκεκριμένη παρουσίαση εστιάζει στη λειτουργία και τις επιπτώσεις των Ολυμπιακών Αγώνων στο χώρο της πόλης των Αθηνών, εντός και εκτός των ορίων των Ολυμπιακών εγκαταστάσεων. Διερευνά τον ρόλο τους ως κινητήριου μοχλού στην επιβολή, την επιτάχυνση και νομιμοποίηση των νεοφιλελεύθερων επιλογών, που οδηγούν στην αναδόμηση της πόλης με επιπτώσεις στην ενίσχυση της ταξικής γεωγραφίας, των κοινωνικών αποκλεισμών, της εμπορευματοποίησης του χώρου, της ιδιωτικοποίησης του δημόσιου χώρου και των δημόσιων υπηρεσιών και υποδομών καθώς και στην όξυνση του περιβαλλοντικού προβλήματος.
Η εισήγηση διερευνά, επίσης, την πόλη όσον αφορά την μορφολογική και συμβολική της έκφραση ως πολιτικής κοινότητας αλλά και τις «ζώνες αποκλεισμού» και τις «διαδικασίες ελέγχου», που οδήγησαν σε μια επιτηρούμενη – κλειστή πόλη στη διάρκεια της προετοιμασίας και, κυρίως, κατά την τέλεση των αγώνων.
Ενδιαφέρον παρουσιάζει η συσχέτιση των χωρικών μετασχηματισμών, που παρατηρούνται διεθνώς ως αποτέλεσμα των νεοφιλελεύθερων παγκοσμιοποιημένων επιλογών, με το ελληνικό παράδειγμα και η κατανόηση των αλλαγών σε ένα συγκεκριμένο τόπο, σε μια συγκεκριμένη χρονική συγκυρία. Η

Αθήνα, περιφερειακή ευρωπαϊκή μητρόπολη, προσεγγίζεται στο πλαίσιο της διευρυμένης Ευρωπαϊκής Ένωσης, της οποίας το γεωπολιτικό κέντρο βάρους μετατοπίζεται σήμερα προς ανατολάς. Η αναδόμηση της πόλης συνδέεται με τον εξωστρεφή προσανατολισμό του ελληνικού καπιταλισμού για να ανακτήσει προοπτική και δυναμική σε συνθήκες διεθνούς ανταγωνισμού.
Τέλος, η παρουσίαση εστιάζει στις αντιστάσεις που εκδηλώθηκαν σε αντιπαράθεση με τους Ολυμπιακούς Αγώνες τόσο ως συνολικό εγχείρημα όσο και σε επί μέρους πτυχές τους: στην κοινωνική, πολιτική, ιδεολογική τους αφετηρία και το κατά πόσον επηρέασαν σχεδιαστικές αποφάσεις ή υπέδειξαν εναλλακτικές προσεγγίσεις του χώρου της πόλης.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στόχο της εισήγησης αποτελεί να αναδειχθούν οι χωρικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις της διοργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων στην Αθήνα, επίσης οι κοινωνικές αντιθέσεις και συγκρούσεις και να συσχετιστούν οι αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν με τη γενικότερη αναδιάρθρωση του ελληνικού καπιταλισμού καθώς και την επέκτασή του στο χώρο της διευρυμένης Ευρώπης και ιδίως του ΝΑ της τμήματος.
Η διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 στη φάση της παγκοσμιοποίησης επιλέχθηκε ως εργαλείο ενίσχυσης της ηγεμονίας του ελληνικού κεφαλαίου στην ευρύτερη περίμετρο της Βαλκανικής και της Τουρκίας, μέσα από τη διεύρυνση του διεθνούς ρόλου της Αθήνας και κατά προέκταση της χώρας, αλλά και ως εργαλείο ενίσχυσης και προβολής των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της πόλης στο πλαίσιο του σύγχρονου ανταγωνισμού των πόλεων.
Υπό το πρίσμα μιας «μεγάλης ιδέας» θεωρήθηκε ευκολότερη και δυνατή η επιβολή νεοφιλελεύθερων και αντικοινωνικών πολιτικών καθώς η εφαρμογή τους θα μπορούσε να γίνει αποδεκτή από μεγάλο μέρος της κοινής γνώμης χωρίς πολλές κοινωνικές αντιστάσεις, στο όνομα ενός καλύτερου μέλλοντος για όλους. Η «μεγάλη ιδέα» εν μέρει έπεισε αρχικά, στη συνέχεια, όμως, δημιουργήθηκαν πολιτικές και κοινωνικές αντιστάσεις και ουσιαστικές αιτιάσεις που δικαιώθηκαν εκ των υστέρων υπό το βάρος του τεράστιου δημόσιου χρέους και της αφαίρεσης πόρων από κοινωνικούς τομείς πρώτης προτεραιότητας.

1. ΧΩΡΙΚΟΙ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΧΩΡΟΥ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΝ. ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Ως αποτέλεσμα αυτού του απεριόριστου και της «επαναδιεθνοποίησης» του χώρου της πόλης, έχει γίνει περισσότερο δύσκολο από ποτέ πριν το να ξεμπλέξουμε τις λεγόμενες «εσωτερικές διεργασίες» - οικονομικές, κοινωνικές, πολιτικές, ψυχολογικές – ενδογενώς, *που σημαίνει μέσω αυτών που συμβαίνουν τοπικά, εντός των συμβατικά ορισμένων συνόρων. Οι πρακτικές της καθημερινής ζωής, η δημόσια επικράτεια του σχεδιασμού και της διακυβέρνησης, η διαμόρφωση της αστικής κοινότητας και της αστικής πολιτικής κοινωνίας, οι διαδικασίες της αστικής και περιφερειακής οικονομικής ανάπτυξης και η αλλαγή, η αρένα της αστικής πολιτικής, η συγκρότηση του αστικού φαντασιακού και ο τρόπος με τον οποίο η «πόλη» αναπαρίσταται, όλα αυτά επηρεάζονται όλο και πιο πολύ από παγκόσμιες επιδράσεις και περιορισμούς, που μειώνουν σημαντικά αυτό που θα μπορούσαμε να αποκαλέσουμε εννοιολογική αυτονομία του αστικού.*

Eduard Soja

1. 1. Θεωρητικά Προλεγόμενα

Οι πόλεις αποτέλεσαν πάντα διακριτές οντότητες, τόπους παραγωγής και κατανάλωσης, κοινωνικούς πυκνωτές και πεδία εκδίπλωσης του κοινωνικού ανταγωνισμού και της πολιτικής, στο πλαίσιο των εθνικών και διεθνικών πολιτικών και των συγκεκριμένων στο χρόνο ιστορικών τάσεων. Με πλήρη ή σχετική, μεγαλύτερη ή μικρότερη αυτονομία από ευρύτερες θεσμικές συγκροτήσεις στην ιστορική τους διαδρομή, οι πόλεις εξακολουθούν σήμερα να έχουν ρόλο στο πλαίσιο του νεοφιλελεύθερου παγκοσμιοποιημένου καπιταλισμού.
Όπως αναφέρει η Saskia Sassen *οι (σύγχρονες) αλλαγές εκφράστηκαν στη μεταβολή της δομής της παγκόσμιας οικονομίας και έλαβαν μορφές ανάλογες με τους ιδιαίτερους τόπους. Αλλαγές, που σήμερα μάς είναι οικείες, όπως η απογύμνωση βιομηχανικών κέντρων κάποτε ισχυρών, η επιταχυνόμενη*

εκβιομηχάνιση των χωρών του γ' κόσμου και η γρήγορη διεθνοποίηση της χρηματιστικής οικονομίας σε ένα διεθνές δίκτυο συναλλαγών, άλλαξαν τη σχέση των πόλεων με τη διεθνή οικονομία.
Απόψεις που έβλεπαν μια γενικευμένη αποκέντρωση ή /και αποαστικοποίηση, βασισμένη στις δυνατότητες ανάπτυξης της πληροφορικής και των σύγχρονων τηλεπικοινωνιών και μεταφορών, επομένως αποδυνάμωση των πόλεων, δεν επαληθεύτηκαν. *Ανακαλύπτουμε ότι οι υλικές συνθήκες, οι παραγωγικοί τόποι και η πρόσδεση στον τόπο είναι, επίσης, μέρος της παγκοσμιοποίησης και της οικονομίας της πληροφορίας.* Η χωρική διασπορά, από τη μια, η οποία δημιουργεί την ανάγκη για εκτεταμένο οικονομικό έλεγχο και διαχείριση, οι διεθνικές ολοκληρώσεις και οι διεθνείς οικονομικές τάσεις, από την άλλη, επιφυλάσσουν νέους ρόλους για τις πόλεις, ρόλους που συνυφαίνονται με τις τοπικές ιδιαιτερότητες και την ιστορική συγκρότηση κάθε πόλης χωριστά.
Οι πόλεις έχουν εισέλθει σε μια διαδικασία εσωτερικής αναδόμησης, η οποία αλληλοτροφοδοτείται με τη θέση τους στα εθνικά, περιφερειακά και ευρύτερα διεθνικά δίκτυα και επιδιώκουν, στο πλαίσιο του μεταξύ τους ανταγωνισμού, την απόσπαση οικονομικών δραστηριοτήτων που αντιστοιχούν και απευθύνονται σε «εξωγενείς» κινητήριες ωθήσεις. Αυτή η εξωστρέφεια δεν καταργεί καθόλου τις «ενδογενείς» ή εντός των εθνικών πλαισίων παραγωγικές και ευρύτερα οικονομικές λειτουργίες κάθε πόλης και, άλλωστε, ακριβώς η συνύφανση και διαπλοκή των εξωτερικών/εσωτερικών διαδικασιών διαμορφώνουν τη νέα ταυτότητα των πόλεων.
Στο πλαίσιο αυτών των εξελίξεων οι Peter Marcuse και Ronald van Kempen, για να περιγράψουν τα φαινόμενα αναδόμησης των πόλεων, χρησιμοποιούν τη διατύπωση *«globalizing cities» («παγκοσμιοποιούμενες πόλεις»)* που, από τη μια, αποδίδει την έννοια της διαδικασίας, της μεταβολής εν τω γίγνεσθαι και όχι της σταθεροποίησης ενός μοντέλου και, από την άλλη, επιτρέπει να σκεφτούμε δύο διαφορετικά σημεία: ότι δηλαδή *οι διαδικασίες της παγκοσμιοποίησης έχουν ακουμπήσει σχεδόν όλες τις πόλεις και ότι η εμπλοκή σ' αυτές τις διαδικασίες δεν είναι θέμα να βρίσκεσαι στην κορυφή ή τον πυθμένα αλλά περισσότερο θέμα της φύσης και της έκτασης της επίδρασης της διαδικασίας.*
Δεν ισχυριζόμαστε, γράφουν οι δύο συγγραφείς, ότι η φύση αυτής της εμπλοκής είναι ομοιόμορφη και ούτε, φυσικά, ότι όλες οι πόλεις συγκλίνουν σ' ένα μοναδικό μοντέλο «*παγκοσμιοποιούμενης*» πόλης.
Τελικά, ο όρος *global city* (*διεθνής πόλη*) αποδίδεται από την Sassen στις πόλεις που βρίσκονται στην κορυφή μιας ιεραρχίας πόλεων και ειδικότερα στη Νέα Υόρκη, το Λονδίνο και το Τόκιο, οι οποίες *έχουν υποστεί μαζικές και παράλληλες αλλαγές στην οικονομική τους βάση, τη χωρική οργάνωση και την κοινωνική δομή,* διαδραματίζουν σήμερα ένα στρατηγικό ρόλο και λειτουργούν ως μεγάλης συγκέντρωσης σημεία λήψης αποφάσεων στην παγκόσμια οικονομία, ως τόποι κλειδιά για το χρηματοπιστωτικό σύστημα και για εξειδικευμένες εταιρίες υπηρεσιών, ως τόποι παραγωγής και παραγωγής καινοτομιών και ως αγορές προϊόντων και καινοτομιών.
Ο όρος *διεθνής πόλη* οριοθετείται, λοιπόν, συγκεκριμένα και δεν ορίζει είτε την εμπλοκή μιας πόλης στο παγκόσμιο σύστημα γενικά, πολύ περισσότερο τις πολιτικές ή /και ιδεολογικές επιδιώξεις για τον ρόλο μιας πόλης στο διεθνή ανταγωνισμό.
Με ανάλογη, ευρύτερη δυναμική μπορούν να θεωρηθούν πόλεις, όπως το Παρίσι, η Φρανκφούρτη, το Λος Άντζελες ή το Σαν Πάολο και το Χονγκ Κονγκ, αλλά, πάντως, όλες οι πόλεις, παρακμάζουσες ή αναδυόμενες δυναμικά, εμπλέκονται στη δίνη των ανασυγκροτήσεων με διεθνές και τοπικό πρόσημο. Διαδραματίζουν ρόλους σε σχέση με την εθνική ενδοχώρα, τις διεθνικές και περιφερειακές ευρύτερες συγκροτήσεις, σε σχέση με μικρότερες οικονομικές αγορές, με την επέκταση της εκβιομηχάνισης, με την παροχή υπηρεσιών και τη διευρυμένη ανασύσταση του τριτογενούς τομέα.
Σύμφωνα με τη Sassen: *Τελικά, οι διαδικασίες της οικονομικής παγκοσμιοποίησης επανασυστήνονται ως συγκεκριμένα συμπλέγματα παραγωγής, τα οποία τοποθετούνται σε ιδιαίτερους τόπους που περιέχουν μια πολλαπλότητα δραστηριοτήτων και συμφερόντων, πολλά μη συνδεδεμένα με τις παγκόσμιες διαδικασίες. Το να εστιάζουμε στις πόλεις μάς επιτρέπει να εξειδικεύουμε μια γεωγραφία στρατηγικών τόπων σε παγκόσμια κλίμακα, όπως και τις μικρογεωγραφίες και τις πολιτικές που εκδηλώνονται σ' αυτούς τους τόπους.* Επιπλέον, μπορούμε να σκεφτούμε ότι οι εξελίξεις της οικονομικής παγκοσμιοποίησης *συγκροτούν νέες γεωγραφίες κεντρικότητας, που τέμνουν τις παλιές διαιρέσεις φτωχές/πλούσιες χώρες και νέες γεωγραφίες περιφερειακότητας, που επίσης τέμνουν τη διαίρεση φτωχές/πλούσιες.*
Το κυριότερο, όμως, είναι ότι μπορούμε μέσω των πόλεων να εμβαθύνουμε στις κοινωνικές συγκροτήσεις και να δούμε τα κοινωνικά υποκείμενα των οικονομικών διαδικασιών, τις κυρίαρχες και κυριαρχούμενες τάξεις και κοινωνικές ομάδες που δρουν στο χώρο, στη συγκεκριμένη χρονική στιγμή.

Ανεργία, μαζικοποίηση χαμηλά αμειβόμενων, ανασφάλιστων και επισφαλών θέσεων εργασίας, μετανάστευση, κοινωνικές πολώσεις με βάση την τάξη, τη φυλή, το φύλο, τη θρησκεία, την εθνότητα ή την κουλτούρα, οικολογική ανισορροπία και πολιτιστική ομογενοποίηση, όλα αυτά τα φαινόμενα, παραδοσιακά ή πολύ σύγχρονα, αναφύονται και μπορούν να καταγραφούν και να ερμηνευτούν στο έδαφος των πόλεων.

Παράγωγο αλλά και κινητήρας των οικονομικοκοινωνικών διαδικασιών που περιγράψαμε είναι η χωρική τάξη των πόλεων, η οποία αφορά τις κεντρικές περιοχές και την περιφέρεια, την ταξική γεωγραφία και τους χωρικούς αποκλεισμούς, την προσβασιμότητα στην κατοικία, τις κοινωνικές υποδομές και τα συλλογικά αγαθά.

Οι Peter Marcuse και Ronald van Kempen έθεσαν προς διερεύνηση το ερώτημα αν *υπάρχει μια νέα χωρική τάξη στις πόλεις,* σ' ένα αριθμό ερευνητών διαφορετικών πόλεων και στη βάση των μελετών τους κατέληξαν στο παρακάτω συμπέρασμα: *τίθεται υπό κρίση το αν η κλίμακα της αλλαγής που καθαρά επιταχύνεται, αν δεν δικαιολογείται, από την παγκοσμιοποίηση είναι αρκετή ώστε να αποκαλέσουμε το αποτέλεσμα μια νέα χωρική τάξη. Το συμπέρασμά μας είναι ότι όχι. Ούτε ο καθορισμός των δομικών στοιχείων της πόλης διαφέρει ριζικά από ό, τι είχε υπάρξει σε προηγούμενες περιόδους, τα τελευταία εκατό ή διακόσια χρόνια.*

Βέβαια, οι δύο συγγραφείς, κωδικοποιώντας μορφές χωρικών αποκλεισμών όπως φρούριο, γκέτο, εσώκλειστο κ.λ.π., αναφέρονται κυρίως σε πόλεις της Αμερικής και του γ΄ κόσμου. Τέτοιες χωρικές πολώσεις δεν υπάρχουν γενικά στην Ευρώπη χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν συναντάμε και εδώ αποκλεισμούς ή περιχαρακώσεις ή άξονες διαχωρισμού πλούσιων/φτωχών. Η Αθήνα εμφανίζει μια πολύ μεγαλύτερη ομοιογένεια ως προς την κοινωνικοταξική χωρική της διάσπαση έναντι πόλεων χωρικά πολωμένων με βάση ταξικές , φυλετικές , εθνικές διαιρέσεις.

Οι Marcuse και van Kempen διαπιστώνουν, τελικά, τρεις τομείς χωρικών αλλαγών στις πόλεις: ενίσχυση των δομικών, χωρικών διαιρέσεων με αυξανόμενη ανισότητα ανάμεσά τους και αυξανόμενη περιτείχιση του καθενός, ιδιαίτερες νέες χωρικές διαμορφώσεις μέσα στις διαιρέσεις και ένα σύνολο «soft» τόπων στους οποίους λαμβάνει χώρα η αλλαγή (παράλια μέτωπα, κεντρικές περιοχές παραγωγής, καφέ γήπεδα – προηγούμενοι βιομηχανικοί χώροι, κεντρικές περιοχές γραφείων και κατοικίας, κεντρικές περιοχές διασκέδασης και τουριστικοί χώροι, συγκεντρώσεις κοινωνικής κατοικίας, τοποθεσίες στις παρυφές των κεντρικών περιοχών επιχειρήσεων, ιστορικές κατασκευές, δημόσιοι χώροι).

Η χωρική αναδυόμενη τάξη των πόλεων δεν απορρέει απλά από τη ζήτηση νέων κέντρων υπηρεσιών, κατοικίας υψηλών εισοδημάτων και ανέσεων που τη συνοδεύουν, στο πλαίσιο των διεθνών οικονομικών ανακατατάξεων ή νέων εγκαταστάσεων αναψυχής, πολιτισμού και τουρισμού, στο περιβάλλον του ανταγωνισμού των πόλεων. Η κερδοσκοπία στη γη και τα ακίνητα αποτελεί και «αυτοδύναμο» τομέα επενδύσεων με επιπτώσεις, όπως στην περίπτωση της Αθήνας μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες, στο κόστος στέγασης των λαϊκών τάξεων, των μικρών επιχειρήσεων και των επαγγελματιών. Όπως μας θυμίζει ο David Harvey πρόκειται για μια παλιά πραγματικότητα: *στον καπιταλισμό, υπάρχει ένας διηνεκής αγώνας κατά τον οποίο το κεφάλαιο κατασκευάζει ένα φυσικό τοπίο, προσαρμοσμένο στη δική του συνθήκη σε μια ιδιαίτερη χρονική στιγμή, μόνο για να το καταστρέψει, συνήθως στον κύκλο των κρίσεων, σε μια επόμενη στιγμή στο χρόνο. Η χρονική και γεωγραφική άμπωτις και παλίρροια των επενδύσεων σ' ένα δομημένο περιβάλλον μπορεί να γίνει κατανοητή μόνο με όρους μιας τέτοιας διαδικασίας.*

1.2 Το Φαινόμενο των Μητροπόλεων

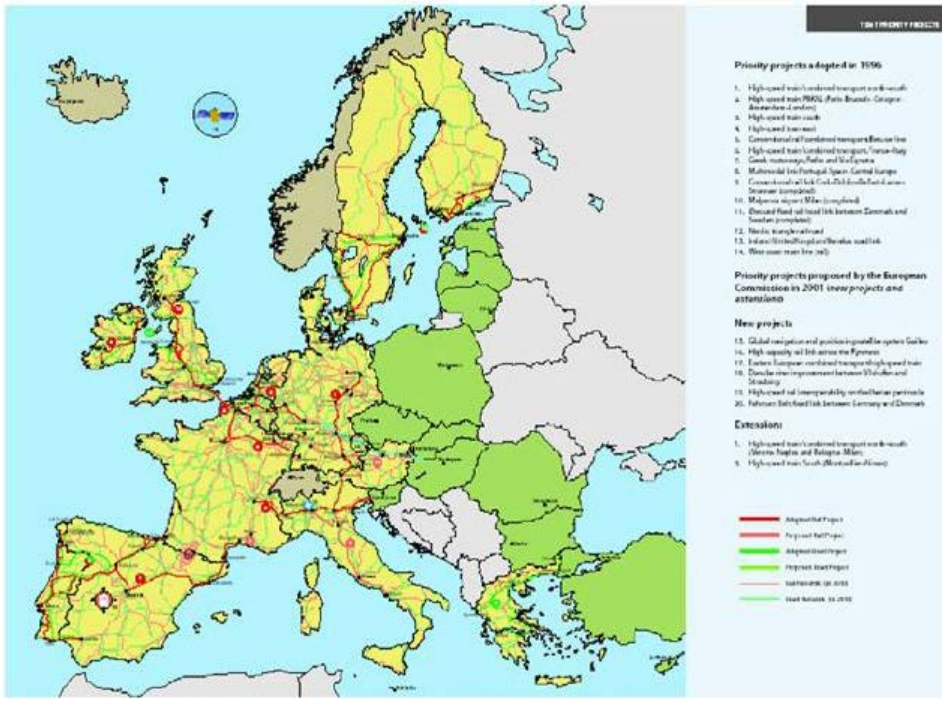
Το φαινόμενο των μητροπολιτικών περιοχών, ή αστικών περιοχών, ή μεγα-πόλεων, υπό την έννοια των διευρυνόμενων συμπλεγμάτων των βασικών μητροπολιτικών πυρήνων (με συμπαγή αστικό ιστό) με τις δικτυώσεις αστικών δραστηριοτήτων και οικιστικών συσπειρώσεων, που τούς περιβάλλουν, αποτελεί απόρροια της διογκούμενης αστικοποίησης που χαρακτηρίζει τον ευρωπαϊκό και διεθνή χώρο και εξελίσσεται με ραγδαίους ρυθμούς στις μεγα-πόλεις του γ΄ κόσμου, οι οποίες περιβάλλονται όλο και περισσότερο από τις παραγκουπόλεις των φτωχών.

Το φαινόμενο της αστικοποίησης φαίνεται να συνεχίζεται, μολονότι η άνεση που παρέχουν οι εξ αποστάσεως πληροφορίες, με την εκπληκτική εξέλιξη και διάδοση των τεχνολογιών επικοινωνίας, θα μπορούσε θεωρητικά να το ανακόψει. Παρόλα αυτά στο πλαίσιο του ανταγωνισμού των ελεύθερων

αγορών και της διεθνοποίησης του κεφαλαίου αυξάνουν οι ανάγκες των επαφών εκ του σύνεγγυς και οι νέες τεχνολογίες δεν οδηγούν στην αναχαίτιση του φαινομένου του αστικού συγκεντρωτισμού.
Οι μεγαλουπόλεις της Ευρώπης διατηρούν την κυριαρχία τους στη διεύθυνση της ευρωπαϊκής και παγκόσμιας οικονομίας, με επίκεντρο τις πόλεις του πυρήνα του Ευρωπαϊκού Κέντρου (Blue Banana), το οποίο τείνει να επεκτείνεται προς νότο και εξακολουθεί να διατηρεί την πρωτοκαθεδρία στο επίπεδο λήψης αποφάσεων. Παράλληλα, διευρύνουν τον ρόλο τους ως στρατηγικές βάσεις πολιτικών και οικονομικών αποφάσεων επειδή συνεχίζουν να αποτελούν τους τόπους προτίμησης των πολυεθνικών επιχειρήσεων για εγκατάσταση των κεντρικών τους γραφείων. Αντίστοιχα, οι μικρότερες πόλεις έλκουν σταδιακά πιο εξειδικευμένες αγορές, ενισχύοντας τη συμμετοχή τους στον ευρωπαϊκό καταμερισμό εργασίας.
Η τάση συσπείρωσης στις πόλεις των νέων παραγωγικών δραστηριοτήτων σε τομείς αιχμής απορρέει από την αλματώδη ανάπτυξη της πληροφορικής και των επικοινωνιών η οποία, μαζί με τις τεχνολογικές αλλαγές στην παραγωγή, επέτρεψαν τη διεθνή χωροταξική κατανομή της παραγωγικής αλυσίδας, με επιλογή των μεγάλων πόλεων της Ευρώπης ως τόπων παραγωγής των νέων προϊόντων και τεχνολογιών που απευθύνονται σε διαφορετικές και ποικίλες προτιμήσεις χρηστών.
Η χωρική αυτή εξειδίκευση των ευρωπαϊκών μητροπόλεων στηρίζεται στην προηγμένη υποδομή που διαθέτουν στις ποικίλες υπηρεσίες του τριτογενή τομέα, με έμφαση στις χρηματοοικονομικές και πιστωτικές, στην προσφορά δημόσιων υπηρεσιών και υπηρεσιών στις επιχειρήσεις, στη διαθεσιμότητα εξειδικευμένου εργατικού και επιστημονικού δυναμικού, στην πρόσβαση στα κέντρα έρευνας και ανάπτυξης, στη συσσωρευμένη τεχνογνωσία και πληροφορία για την εξέλιξη των εθνικών και διεθνών αγορών καθώς και στην ποικιλία πολιτιστικών – τουριστικών δραστηριοτήτων και λειτουργιών αναψυχής. Τα πλεονεκτήματα αυτά ενθαρρύνουν την εγκατάσταση των επιχειρήσεων και μεγιστοποιούν τη σημασία των πόλεων ως τόπων κερδοφορίας του κεφαλαίου και στρατηγικής διεύθυνσης της παγκόσμιας οικονομίας.
Ειδικότερα, το σύνολο των πλεονεκτημάτων, σε συνδυασμό με τα διαρκώς πολλαπλασιαζόμενα παραγωγικά δίκτυα, διαπεριφερειακής και διεθνικής κλίμακας που εδράζονται στις μεγάλες πόλεις, δημιουργούν τις κατάλληλες προϋποθέσεις συμπληρωματικών δράσεων για τη διεύθυνση αυτή.
Το φαινόμενο της αστικοποίησης διευρύνεται ακριβώς λόγω της κυριαρχίας των πολυσύνθετων υπηρεσιών που αντικατέστησαν τις οικονομίες της μεταποίησης και ηγεμονεύουν στα δίκτυα συνεργασιών και συμφωνιών των σημερινών μορφών καπιταλιστικής συγκέντρωσης και συγκεντροποίησης του κεφαλαίου στη φάση της παγκοσμιοποίησής του. Η ανάπτυξη της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών καθώς και των δικτύων υψηλής μεταφορικής ταχύτητας, ενισχύοντας τη διεθνοποίηση των οικονομιών σε ένα παγκόσμιο πλέον οικονομικό χώρο, έχουν συντελέσει στα σύγχρονα φαινόμενα της τριτογενοποίησης και της αστικοποίησης.
Στη σημερινή εποχή των διαρθρωτικών μετασχηματισμών της οικονομικής δραστηριότητας παρατηρείται, επίσης, εκτεταμένη τεχνολογική αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων, κατά την οποία οι δείκτες χωρικής εξειδίκευσης των παραγωγικών μονάδων και τα πρότυπα εγκατάστασής τους αλλάζουν ριζικά. Εμφανίζονται τάσεις περιορισμού του μεγέθους τους, βραχύβιοι κύκλοι παραγωγής και μεγάλη ευελιξία σε αναπροσαρμογές είδους προϊόντων και σε επιλογή χώρου εγκατάστασης. Οι τάσεις αυτές προκαλούν μεγάλη ρευστότητα σε σχέση με τις περιφερειακές επιπτώσεις του τεχνολογικού εκσυγχρονισμού, ιδιαίτερα ως προς τη διαπεριφερειακή ισορροπία του ευρωπαϊκού αστικού συστήματος, χωρίς όμως να αναιρούν τη γενικευμένη αστικοποίηση.
Η ενιαία ευρωπαϊκή αγορά και η ΟΝΕ συντείνουν στον ανταγωνισμό μεταξύ πόλεων για προσέλκυση επενδύσεων και δημιουργούν νέες προσαρμογές στις ιεραρχίες του ευρωπαϊκού αστικού συστήματος. Θέτουν επί τάπητος την ανάγκη συμπληρωματικών δράσεων και αναπτύξεων στη βάση δικτύων, που δημιουργούνται ως εργαλείο συμμαχιών μεταξύ πόλεων, για την κατάκτηση ευδιάκριτου ρόλου με πλεονεκτήματα εξειδίκευσης στην προσφορά σύγχρονων υπηρεσιών.
Οι ιεραρχίες μεταξύ των πόλεων και των δικτύων πόλεων, θεματικών ή χωρικών, δεν είναι παγιοποιημένες αλλά παρουσιάζουν αλλαγές με βραδείς ρυθμούς καθώς οξύνεται ο οικονομικός ανταγωνισμός. Από τις οικουμενουπόλεις του Λονδίνου, του Παρισιού και σύντομα του Βερολίνου μέχρι τις πρωτεύουσες των κρατών-μελών καθώς και τις μικρότερες πόλεις, με πληθυσμό της τάξης του ενός εκατομμυρίου, εκτυλίσσεται ένα ευρύ σύνολο που δρα με συμπληρωματικές δράσεις και συνεργασίες ή / και απομονωμένα.

Το σύνολο αυτό τείνει να αλλάζει και εμφανίζονται ευκαιρίες για ανάληψη κάποιου ευδιάκριτου ρόλου, ανάλογα με τις προσπάθειες που καταβάλλονται και τον βαθμό εκμετάλλευσης των διεθνών συγκυριών και των συγκριτικών πλεονεκτημάτων, που ο οικονομικός και κοινωνικός χώρος κάθε πόλης προσφέρει.

Χάρτης 1
Trans-European Transport Networks – TEN-T / European Commission Map



Στην παγκοσμιοποιημένη οικονομία, η σημασία των μητροπόλεων, ως επίκεντρου επιτελικών λειτουργιών (προγραμματισμός, έρευνα, διοίκηση, κέντρα λήψης αποφάσεων) όχι μόνο δεν μειώθηκε, αλλά τουναντίον αυξήθηκε. Όπως προκύπτει και από σχετικές μελέτες, οι οικονομίες κλίμακας, οι νέες υποδομές (τηλεπικοινωνίες), η πρόσβαση στις διεθνείς αγορές και το ανθρώπινο εξειδικευμένο δυναμικό, είναι οι κύριες μεταβλητές που επηρεάζουν τη χωροθέτηση των νέων επενδύσεων.

Οι νέες δυναμικές αστικής ανάπτυξης αφορούν:

- την εγκατάσταση στις δυναμικές μητροπόλεις των κεντρικών επιτελικών γραφείων των μεγάλων επιχειρήσεων, των τραπεζών, των ασφαλιστικών εταιρειών, των νέων προηγμένων υπηρεσιών προς επιχειρήσεις (producer services), των κέντρων έρευνας και ανάπτυξης (R & D) με εμβέλεια στη διεθνή αγορά.
- την αναδιάρθρωση των παραγωγικών δραστηριοτήτων με εκσυγχρονισμό των βασικών βιομηχανικών κλάδων μαζικής παραγωγής.
- την εξειδίκευση και ανάπτυξη δραστηριοτήτων που το κάθε αστικό κέντρο παρουσιάζει ως συγκριτικά πλεονεκτήματα στις νέες συνθήκες διεθνούς ανταγωνισμού (π.χ. εκθεσιακές δραστηριότητες, αθλητισμός, πολιτιστικές δραστηριότητες, τουρισμός εξειδικευμένης κατεύθυνσης, κ.λπ.).

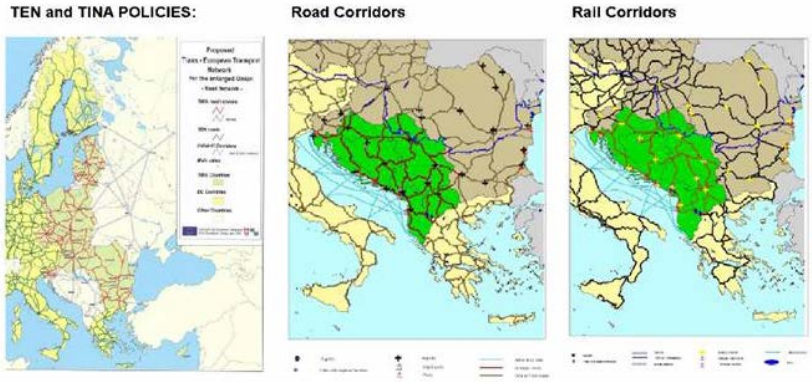
Παράλληλα με τα πλεονεκτήματα κερδοφορίας των μεγάλων πόλεων εμφανίζονται και τα νέα προβλήματα που σχετίζονται με την ποιότητα ζωής, την ατμοσφαιρική ρύπανση, τις μεταφορές, την τιμή γης, τη στέγαση, τις υποδομές, το οικιστικό και φυσικό περιβάλλον. Επίσης, εμφανίζεται επαύξηση των χωρικών ανισοτήτων και των κοινωνικών διαφορών, με δημιουργία ζωνών φτώχειας μέσα στα αστικά συγκροτήματα, συνδεδεμένων, συνήθως, με τα κύματα μετανάστευσης από τις χώρες του γ΄ κόσμου. Σήμερα, στις ευρωπαϊκές μεγα-πόλεις εκφράζονται με τη μεγαλύτερη ένταση τόσο οι οικονομικές αντιθέσεις και συγκρούσεις όσο και οι κοινωνικές. Οι αρνητικές διεθνείς συγκυρίες, στο πλαίσιο της παγκόσμιας κρίσης, προκαλούν στασιμότητα ή / και μείωση των εισοδημάτων στις πόλεις, που συνοδεύεται με αύξηση της ψαλίδας μεταξύ υψηλών και χαμηλών, με ανεργία, κοινωνικό αποκλεισμό και αυξημένα κοινωνικά προβλήματα (βία, αποξένωση, τοξικομανία, κ.λπ.), τα οποία συνεπικουρούν τη συγκρότηση νέων κοινωνικών αιτημάτων, κοινωνικών αντιστάσεων και συμμαχιών σε σύγκρουση με τις επιλογές που αναπαράγουν τις ταξικές ανισότητες και τον κοινωνικό διαχωρισμό.

1.3. Η Αθήνα ως περιφερειακή ευρωπαϊκή μητρόπολη

Η Αθήνα δεν συμπεριλαμβανόταν μεταξύ των πόλεων με διεθνή ακτινοβολία στις μέχρι σήμερα μελέτες και έρευνες ιεράρχησης των μητροπόλεων, ενώ κάποιες άλλες πόλεις όπως η Λισσαβόνα, η Ινσταμπούλ ή η Χονολουλού συγκαταλέγονται ως πόλεις με περιορισμένη διεθνή εμβέλεια. Αυτό

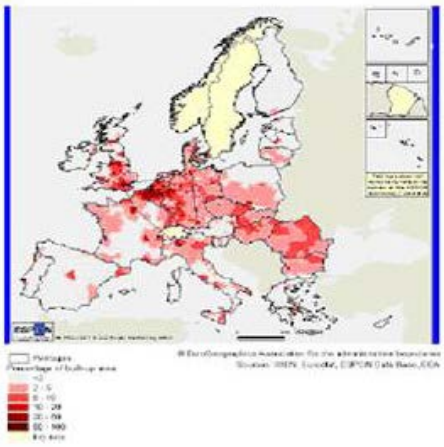
σημαίνει ότι ορισμένες δραστηριότητες, όπως πχ. ο τουρισμός ή ο πολιτισμός, με σαφή διεθνή προσανατολισμό, δεν προσδίδουν διεθνή εμβέλεια στο ρόλο της πόλης στο πλαίσιο των κριτηρίων ταξινόμησης των μητροπόλεων.
Παρ' όλα αυτά, σύμφωνα με τη θεωρητική προσέγγιση της Sassen για προσδιορισμό των πόλεων με διεθνή προσανατολισμό, με στόχο όχι απλά την ταξινόμησή τους στο διεθνές χωρικό σύστημα αλλά και τον εντοπισμό της ύπαρξης ή/και των προοπτικών ενίσχυσης των διασυνδέσεων μεταξύ πόλεων (δίκτυα παγκόσμιων πόλεων), οι παραπάνω οικονομικές δραστηριότητες της Αθήνας, εφόσον στην πορεία συμπληρωθούν με ένα ευρύτερο φάσμα ειδικών τουριστικών υποδομών, θα μπορούσαν να ενισχύσουν τον διεθνή ρόλο της πόλης.
Επιπλέον, σε πρόσφατη μελέτη του προγράμματος Espon 1.1.1. με θέμα *"The role, specific situation and potentials of urban areas as nodes in a polycentric development"*, στη βάση σύνθετων ποσοτικών κριτηρίων κατάταξης, που λαμβάνουν υπόψη το δυναμικό της αστικής μάζας, το βιομηχανικό προϊόν, τις τουριστικές κλίνες, το δυναμικό σπουδαστών σε πανεπιστήμια, τις έδρες μεγάλων επιχειρήσεων και τη διοικητική ιεραρχία, η Αθήνα περιλαμβάνεται στις MEGA-πόλεις της Ευρώπης, ενώ η πόλη της Θεσσαλονίκης όχι.
Εκτός από τις πολλαπλές ταξινομήσεις των μητροπόλεων, στη βάση ποικίλων κριτηρίων, εκτεταμένη συζήτηση έχει γίνει, ξεκινώντας από το ESDP, αναφορικά με την αναγνώριση ευρύτερων σχημάτων συγκεντρώσεων πόλεων και μεγα - περιοχών με χωρικές αλληλεξαρτήσεις μεταξύ τους, όπως για το (Western) Pentagon, τη Blue Banana, τη New Banana, το (Eastern) Pentagon, το Saxon Triangle, τη Baltic Area, τον Danube Space, τη Northern parallel, τις Peripheral Maritime regions, τη North – West Europe, τη North Sea region, την Atlantic area, τη Nordic area, την Alpine zone, τη Mediterranean zone, την Iberia zone, τη South Eastern Europe, την Adriatic area, κ.λ.π. Οι ζωνοποιήσεις, επίσης, της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας Interreg έχουν συμβάλλει στη συζήτηση και διερεύνηση οργανικών χωρικών ενοτήτων.
Θα πρέπει ακόμα να σημειωθεί ότι η ευρωπαϊκή πολιτική των κυκλοφοριακών διαδρόμων υψηλής ταχύτητας στο σύνολο του εδάφους των «29», που αποσκοπεί στην υποστήριξη της ενιαίας αγοράς, αυξάνοντας, όμως, τους κυκλοφοριακούς φόρτους και το φαινόμενο του θερμοκηπίου, λειτουργεί σήμερα ως αποφασιστική παράμετρος υποστήριξης του φαινομένου της αστικοποίησης και πρόκλησης γενικότερων χωρικών μετασχηματισμών καθώς οι κυκλοφοριακοί άξονες πανευρωπαϊκής εμβέλειας, ιδίως οι οδικοί, μετεξελίσσονται σε «άξονες ανάπτυξης» του ευρωπαϊκού εδάφους.
Οι πόλεις, οι οποίες συνδέονται μέσω του δικτύου των ευρω-διαδρόμων, ιδίως των χωρών της Διεύρυνσης, εκτιμάται ότι, με την ένταση της τάσης μεταστροφής προς τις υπηρεσίες του παραγωγικού δυναμικού των χωρών αυτών, θα ισχυροποιηθούν, αναβαθμίζοντας τον ρόλο τους στην ιεραρχία των πόλεων. Επίσης, η ενοποίηση του εδάφους, υπό το πρίσμα των οικονομιών της αγοράς, οδηγεί σε ένα νέο φαινόμενο συγκρότησης γραμμικών πλεγμάτων πόλεων σε ακτινωτή μορφή, εκκινώντας από το ήδη διαμορφωμένο πολυπλέγμα του ευρωπαϊκού πυρήνα.

Χάρτης 2
Source: Transport and Energy infrastructure in South East Europe Study, by the European Commission

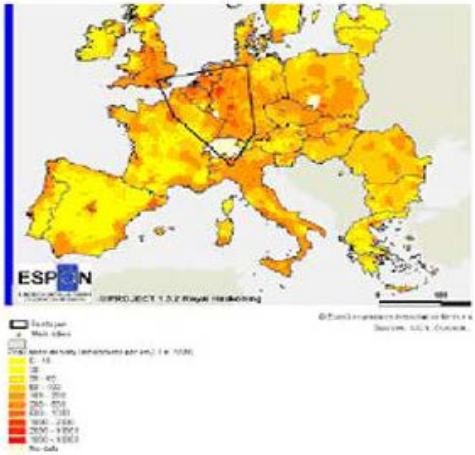


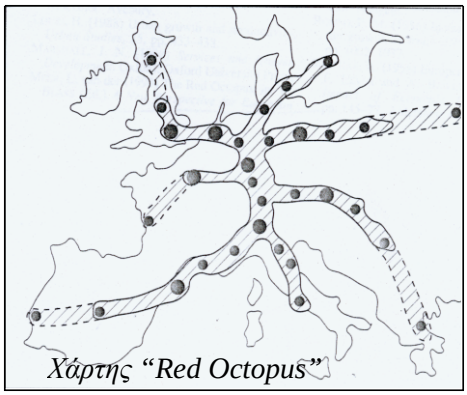
Χάρτες 3 και 4
Espon 1.3.2 project "Natural Heritage"

Built up areas



Population density





Χάρτης "Red Octopus"

Η διασφάλιση προσιτότητας και εγγύτητας μεταξύ των πόλεων ενισχύει παράλληλα τις προϋποθέσεις δικτύωσης των οικονομικών τους δραστηριοτήτων και συγκρότησης πολύ-πλεγμάτων με τη μορφή ευρύτατων αστικών χωρικών ενοτήτων συγκέντρωσης ομάδων πόλεων. Η παραπάνω προοπτική διαφοροποιεί αισθητά τις προσεγγίσεις σημειακής διερεύνησης και ταξινόμησης των μητροπολιτικών περιοχών και εν γένει των μεγάλων πόλεων και κατευθύνει σε μια ενοποιημένη θεώρηση της βασικής δομής του ευρωπαϊκού εδάφους, διαφορετική από εκείνη που ξέραμε. Ειδικότερα, η διεύρυνσή του προς ανατολάς θα τείνει να μεταστρέψει στο μέλλον την πόλωση στο ευρωπαϊκό πεντάγωνο και την περίμετρό του, προς τη συγκρότηση ενός κεντρικού άξονα ανάπτυξης στην κατεύθυνση ΒΔ – ΝΑ παρά τις πεδινές, παραδουνάβειες περιοχές μέχρι και τη Μαύρη Θάλασσα, επεκτείνοντας την ποιοτική συγκέντρωση στο Ευρωπαϊκό Κέντρο και συντείνοντας στη διάχυση αστικών συγκεντρώσεων παρά τους Ευρωδιαδρόμους σε ακτινωτή μορφή. Η άποψη αυτή έχει ήδη διατυπωθεί από τον Van der Meer (1998), ο οποίος αναφέρθηκε στο "Red Octopus".

Ένας τέτοιος χωρικός μετασχηματισμός μπορεί να διαφοροποιήσει την ιδιαίτερη περιφερειακή θέση της Ελλάδας, η οποία για πρώτη φορά αποκτά χερσαία σύνορα με την ΕΕ με την είσοδο της Βουλγαρίας – Ρουμανίας, το 2007 και να ισχυροποιήσει τη θέση της Αθήνας, κυρίως στο χώρο της ΝΑ Ευρώπης, που αρχίζει σε επίπεδο ΕΕ να αντιμετωπίζεται ως αυτοτελής μακρο-περιφέρεια.

Αν λάβουμε υπόψη τη διάταξη των ευρω-διαδρόμων σε σχέση με το δίκτυο των πόλεων στην περιοχή της ΝΑ Ευρώπης καθώς και την περιφερειακή ταξινόμηση των πόλεων από τη μελέτη του Espon για την Ευρώπη των «29», βλέπουμε ότι, εκτός από το πλέγμα μητροπόλεων του Ευρωπαϊκού Κέντρου, το οποίο όπως επισημαίνεται από ερευνητές έχει ήδη επεκταθεί προς νότο, συμπεριλαμβάνοντας τα δίκτυα των μητροπόλεων του Ιταλικού βορά (Μιλάνο, Γένοβα, Μπολόνια, Βενετία, κ.λ.π.), υπάρχει μια δεύτερη επέκτασή του κέντρου στο ΝΑ τμήμα, η οποία περιλαμβάνει τις μητροπόλεις Πράγα, Μπρατισλάβα, Βουδαπέστη, Βιέννη και προοπτικά το Βουκουρέστι (Datar scenario).

Επίσης, στο πλαίσιο της ταξινόμησης των μητροπόλεων από το πρόγραμμα PolyMetrexPlus, υπό την αιγίδα του METREX, το πλέγμα των μητροπόλεων Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Κωνσταντινούπολη και Σμύρνη θεωρείται ως δυναμικής προοπτικής δικτύωση στο μέλλον.

Όλα τα παραπάνω δεδομένα συμβάλλουν στην εκτίμηση ότι, το δίπολο των ελληνικών μητροπόλεων Αθήνας και Θεσσαλονίκης ενισχύει προοπτικά τον διεθνή του ρόλο, στόχο τον οποίο θα αναλύσουμε στο επόμενο κεφάλαιο, ως μέρος των σχεδιασμών του ελληνικού καπιταλισμού, στο πλαίσιο της αναδιάρθρωσής του, για την οποία οι Ολυμπιακοί Αγώνες απετέλεσαν οικονομικό και ιδεολογικό εφαλτήριο.

2. Η ΑΝΑΛΗΨΗ ΤΗΣ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΩΝ ΟΛΥΜΠΙΑΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ 2004 ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

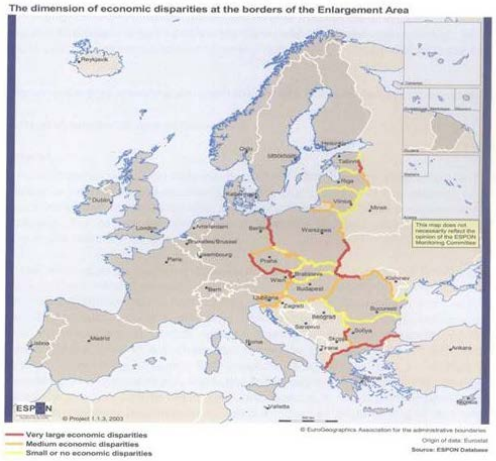
2.1 Μοχλός αναδιάρθρωσης του ελληνικού καπιταλισμού στη φάση διεύρυνσης της ΕΕ

Η ανάληψη της διοργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων ήταν το επιστέγασμα και λειτούργησε ως εργαλείο μιας γενικότερης πολιτικής αναδιαρθρώσεων του ελληνικού καπιταλισμού στο πλαίσιο των γενικών κατευθύνσεων της ΕΕ και της ενιαίας αγοράς, αλλά και εν όψει των νέων ρόλων που επιχειρείται να αναλάβει η Ελλάδα, θεωρούμενη ως η ισχυρότερη οικονομία στην ευρύτερη γεωγραφική περίμετρο της ΝΑ Ευρώπης. Ο ρόλος της Αθήνας σ' αυτή την κατεύθυνση είναι στρατηγικός.

Υπό τον ιδεολογικό μανδύα των Ολυμπιακών Αγώνων και με αντιστροφή των διακηρύξεων περί περιφερειακής ανάπτυξης, πολυκεντρικότητας στον ελληνικό χώρο, αναβάθμισης του περιβάλλοντος και κοινωνικής συνοχής, η Αθήνα μετατράπηκε σε ένα εργοτάξιο – υποδοχέα μεγάλου ύψους δημόσιων και δευτερευόντως ιδιωτικών πόρων, που οδήγησαν στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας για Έλληνες και οικονομικούς μετανάστες, οι οποίοι εργάστηκαν κάτω από «έκτακτες» εργασιακές συνθήκες στα μεγάλα αθλητικά και λοιπά τεχνικά έργα.

Μέσα από τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων κυοφορήθηκε η αναπροσαρμογή των οικονομικών, κοινωνικών και χωρικών δομών της Πρωτεύουσας, ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν σε παλιούς και νέους, υψηλής κερδοφορίας συγκεντροποιούμενους τομείς δραστηριότητας του κεφαλαίου, στις απαιτήσεις των ελεύθερων αγορών της διευρυμένης Ευρώπης και του οικονομικού ανταγωνισμού μεταξύ των πόλεων. Η αναπροσαρμογή αυτή ήταν απαραίτητη με το δεδομένο ότι η διεθνής οικονομική κρίση και η σταδιακή συρρίκνωση της παραδοσιακής βάσης της χώρας στο δευτερογενή τομέα, σε συνδυασμό με τις επιπτώσεις της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, ήδη έθεταν επί τάπητος δομικές αδυναμίες του ελληνικού καπιταλισμού στο να διατηρήσει μια ευδιάκριτη θέση στην ενιαία ευρωπαϊκή αγορά.

Χάρτης 6
Διασυνοριακές χωρικές ανισότητες της Ευρώπης των 15 με τα κράτη της Διεύρυνσης
Espon programme autumn 2003 /autumn 2003



Η ανασυγκρότηση της Αθήνας συνέπεσε, όχι τυχαία, με τη διεύρυνση της ΕΕ προς ανατολάς σε αναζήτηση νέων αγορών, αλλά σε σταθερό πολιτικό πλαίσιο, με σκοπό τις «ασφαλείς» επενδύσεις και την κερδοφορία στις χώρες της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης, στις οποίες το χαμηλό κόστος του εργατικού δυναμικού αποτελεί ελκυστική παράμετρο στη φάση της μετάβασης προς την επικαλούμενη οικονομική και κοινωνική «σύγκλιση».

Η μετατόπιση των πολιτικών και χωρικών προτεραιοτήτων της ΕΕ εκ των πραγμάτων ενισχύει τον ρόλο της χώρας που ανήκει στον αρχικό πυρήνα των «15» και μπορεί να λειτουργήσει ως προνομιακός φορέας διείσδυσης των δυνάμεων της αγοράς στα πρόσφορα εδάφη των χωρών του πάλαι ποτέ υπαρκτού σοσιαλισμού.

Ειδικότερα η Αθήνα – Περιφέρεια Αττικής στο εσωτερικό του ελληνικού χώρου εξακολουθεί να διατηρεί την αναπτυξιακή πρωτοκαθεδρία, ως το ισχυρότερο διοικητικό και οικονομικό κέντρο (μαζί με τη Θεσσαλονίκη), με τις πλέον επαρκείς υποδομές συγκριτικά με την περιφέρεια της χώρας, υψηλό επίπεδο κατάρτισης και εξειδίκευσης του ανθρώπινου δυναμικού, και ισχυρή γεωπολιτική θέση. Η κεντροβαρικότητά της στον ελληνικό χώρο σε σχέση με τις προσβάσεις από την Ευρωπαϊκή Ένωση, τα Βαλκάνια, τις Παραευξείνιες χώρες, την Ανατολική Μεσόγειο και τη Β. Αφρική θα μπορούσε να τη μετατρέψει σε «περιοχή προτίμησης» για την ΕΕ και πόλο αναφοράς με περιφερειακή ακτινοβολία προς την ευρύτερη περίμετρό της. Η παραπάνω εκτίμηση έχει αποτελέσει στρατηγική αναφοράς του ελληνικού κεφαλαίου, χωρίς όμως να παρέχονται εγγυήσεις για τα αποτελέσματά της, τα οποία αμφισβητούνται από Έλληνες συγγραφείς όπως οι Σταθάκης – Χατζημιχάλης. Λόγω και του πολιτικού και οικονομικού κατακερματισμού των Βαλκανίων οι εκ των προτέρων εγγυήσεις είναι εκ των πραγμάτων επισφαλείς.

Η μετατόπιση, πάντως, του γεωπολιτικού κέντρου βάρους της ΕΕ, με το άνοιγμα των αγορών και τη διεύρυνση σε χώρους στους οποίους ιστορικά η Ελλάδα ασκεί επιρροή και διατηρεί δεσμούς, αυξάνει τις δυνατότητες διείσδυσης, κερδοφορίας και πολιτικής κυριαρχίας του ελληνικού κεφαλαίου.
Ειδικά η περιοχή των Βαλκανίων και των Παραευξείνιων χωρών θα μπορούσε να αυξήσει τις δυνατότητες επέκτασης των αγορών και να παράσχει ευκαιρίες οικονομικής μεγέθυνσης κυρίως για την οικονομία της Β. Ελλάδας αλλά και της χώρας γενικότερα, ενώ η Περιφέρεια Αττικής να αποτελέσει τη στρατηγική βάση οικονομικών μονάδων με υπολογίσιμη παρουσία στις αγορές των πιο πάνω περιοχών.
Η αξιοποίηση της γεωπολιτικής θέσης της Αθήνας και της χώρας, στο πλαίσιο των νέων επιτελικών σχεδιασμών του ελληνικού καπιταλισμού στη φάση μετατόπισης του κέντρου βάρους της ΕΕ προς ανατολάς, οδήγησε σε νέες προτεραιότητες με εφαλτήριο τους Ολυμπιακούς Αγώνες και τους οικονομικούς πόρους του Ι, ΙΙ και ΙΙΙ ΚΠΣ και για τους πρόσθετους λόγους διεξόδου από μια παρατεταμένη φάση αναπτυξιακής «υστέρησης» της Περιφέρειας Αττικής και της χώρας, που αποστερούνται σταδιακά από μεγάλο μέρος της παραγωγικής βάσης, η οποία συντήρησε για δεκαετίες τον ελληνικό καπιταλισμό και σήμερα έχει απαξιωθεί, αδυνατώντας, με ορισμένες εξαιρέσεις, να ανταγωνιστεί τις διεθνείς τεχνολογικές εξελίξεις.
Σημειώνεται ότι οι ραγδαίες εξελίξεις στο ευρωπαϊκό και διεθνές οικονομικό περιβάλλον και η διεύρυνση των τεχνολογιών αιχμής (πληροφορική, τηλεπικοινωνίες, αυτοματοποίηση, βιοτεχνολογία-βιογενετική, πράσινες τεχνολογίες, φάρμακο, χημική βιομηχανία και βιομηχανία οπλικών συστημάτων, κ.ά.) αναμένεται να ισχυροποιήσουν το Ευρωπαϊκό Κέντρο καθώς και τις ζώνες στις οποίες τείνει να επεκτείνεται, επιτείνοντας τις χωρικές και κοινωνικές ανισότητες στην περιφέρεια του ευρωπαϊκού εδάφους ως εγγενούς φαινομένου, σύμφυτου με τους κανόνες της συγκέντρωσης και συγκεντροποίησης του κεφαλαίου.
Ως αντιστάθμισμα των παραπάνω τάσεων προέκυψε η ανάγκη δικτύωσης της Αθήνας (και της Θεσσαλονίκης στο άμεσο μέλλον) με άλλες μητροπολιτικές περιοχές της Μεσογείου και των Βαλκανίων, με στόχο τη μετατροπή της σε περιφερειακό πόλο του ενιαίου διευρυμένου ευρωπαϊκού χώρου στη βάση κοινών πλεονεκτημάτων και εξειδικεύσεων, που προσφέρουν πεδία δραστηριοποίησης του κεφαλαίου (τουρισμός, πολιτισμός, αναψυχή, επιμέρους επιχειρηματικοί τομείς σύγχρονης τεχνολογίας, αστικές πολιτικές).
Δεδομένου ότι η τεχνολογική ανασυγκρότηση της Πρωτεύουσας στην κατεύθυνση διεύρυνσης της παραγωγικής της βάσης με παραγωγή νέων, υψηλής τεχνολογίας προϊόντων, θα ήταν ανέφικτος στόχος, επιλέχθηκε ως ρεαλιστική μια πολιτική μερικής συγκράτησης και ανανέωσης της παραγωγικής υποδομής της Αθήνας, σε κλάδους στους οποίους υπήρχε παράδοση και εξειδίκευση (κατασκευές, τουρισμός, πολιτισμός), από κοινού με την πριμοδότηση και τον εκσυγχρονισμό ορισμένων νέων επιχειρησιακών κλάδων, όπως οι τηλεπικοινωνίες, η ενέργεια, οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, κ.ά. στην προοπτική και της :
- ενσωμάτωσης της Αθήνας ως περιφερειακού πόλου μέσω της διείσδυσης σε δίκτυα υπηρεσιών του Μεσογειακού και Βαλκανικού χώρου, στο άμεσο δε μέλλον και της Τουρκίας, και
- προσέλκυσης επενδύσεων στο έδαφός της με σκοπό την ισχυροποίηση της θέσης της στο διεθνή ανταγωνισμό των πόλεων.
Η διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων συνδέθηκε με ένα μεγάλο αριθμό έργων μεταφορικής υποδομής (νέος διεθνής αερολιμένας στα Μεσόγεια, Αττική Οδός, Περιφερειακή Υμηττού, αστικός σιδηρόδρομος, προαστιακό τρένο, ΠΑΘΕ, κυκλοφοριακοί κόμβοι, επεκτάσεις λιμανιών Πειραιά – Ραφήνας – Λαυρίου, κ.λ.π.), τα οποία είχαν προγραμματιστεί και έγιναν με χρηματοδοτήσεις από το ΙΙ και ΙΙΙ ΚΠΣ, ή με ιδιωτικές επενδύσεις με παραχώρηση, αντί προνομιακών ανταποδοτικών συμφωνιών της χρήσης και εκμετάλλευσης των έργων.
Με τους Αγώνες χρηματοδοτήθηκε ένας, επίσης μεγάλος, αριθμός έργων αθλητικής υποδομής και ολυμπιακών εγκαταστάσεων από το δημόσιο (γη και πόροι), που βρίσκονται στους Ολυμπιακούς Πόλους και θα αξιοποιηθούν με το πέρας των αγώνων μέσω της Ολυμπιακά Ακίνητα ΑΕ.
Στο πλαίσιο εξωραϊσμού της πόλης ολοκληρώθηκε, τέλος, ένας αριθμός μεγάλων αναπλάσεων (ενοποίηση αρχαιολογικών χώρων, διαμόρφωση και αναβάθμιση κεντρικών πλατειών, κ.λ.π.), που ήταν πάντως αναγκαίες, με σκοπό την αναμόρφωση της εικόνας και της λειτουργίας της Αθήνας.
Όλα τα παραπάνω λειτουργούν στην κατεύθυνση να βελτιωθεί ο διεθνής της ρόλος και το γόητρό της

ως μητρόπολης, ως τόπου διεθνούς τουριστικού προορισμού και επιχειρηματικού ενδιαφέροντος, με απώτερο σκοπό την προσέλκυση επενδύσεων στο έδαφός της αλλά και τη διευκόλυνση της επιχείρησης εξωστρέφειας του ελληνικού κεφαλαίου προς την ευρύτερη γεωγραφική περίμετρο, με διοικητική βάση εξόρμησης την Πρωτεύουσα και σε δεύτερη φάση τη Θεσσαλονίκη, όπως καταγράφεται σήμερα με την εμφανή πολιτική στροφή σε μια νέα «μεγάλη ιδέα» για τη Θεσσαλονίκη.

2.2 Χωρικές – κοινωνικές επιπτώσεις των Ολυμπιακών Αγώνων στην πόλη των Αθηνών

Έχει ήδη διαφανεί από την προηγούμενη ανάπτυξη του θέματος ότι οι κινητήριες δυνάμεις των χωρικών μετασχηματισμών είναι οικονομικές και αφορούν επιλογές, αποφάσεις και επενδυτικές δραστηριότητες με στόχο τον εξωστρεφή προσανατολισμό του ελληνικού καπιταλισμού, που είναι αναγκαίος για να ανακτήσει προοπτική και δυναμική σε συνθήκες παγκοσμιοποιημένου ανταγωνισμού.
Η ανταγωνιστικότητα, όσον αφορά τη φάση ανασυγκρότησης της Αθήνας και ιδιαίτερα τη φάση των Ολυμπιακών Αγώνων, βασίστηκε, από τη μια, στη χρησιμοποίηση φτηνού εργατικού δυναμικού και, από την άλλη, στην παραχώρηση ανυπολόγιστης αξίας δημόσιας γης και πολεοδομικών κινήτρων για την απρόσκοπτη αξιοποίησή της καθώς και δημόσιων πόρων, που συνολικά αποτιμώνται στα 13 δις. ευρώ.
Η συντριπτική πλειοψηφία των εργαζομένων στα ολυμπιακά και άλλα τεχνικά έργα εργάστηκε χωρίς συμβάσεις αμοιβών και ωραρίου και με εντατικούς ρυθμούς, που αύξησαν κατακόρυφα τον αριθμό των εργατικών ατυχημάτων μεταξύ αυτών και των θανατηφόρων. Τα χρονοδιαγράμματα ήταν τόσο πιεστικά που οποιαδήποτε κινητοποίηση, πολύ περισσότερο απεργία, προσλάμβανε χαρακτήρα εθνικής προδοσίας. Στους Ολυμπιακούς Αγώνες δοκιμάστηκε πιλοτικά η απελευθέρωση του ωραρίου λειτουργίας της αγοράς με αποτέλεσμα σήμερα να έχει θεσμοθετηθεί, οδηγώντας σε βίαιη συγκεντροποίηση στο χώρο του εμπορίου και σε περαιτέρω ελαστικοποίηση των εργασιακών σχέσεων και εκμετάλλευση της μισθωτής εργασίας.
Ένα μεγάλο μέρος από την αφαίμαξη των λαϊκών εισοδημάτων, που γίνεται σήμερα μέσω της λιτότητας, της φορολογίας και της περικοπής κοινωνικών δαπανών στους τομείς παιδείας, υγείας, ασφάλισης, κοινωνικής ένταξης και πολιτισμού, κατευθύνεται στην αποπληρωμή του χρέους των Ολυμπιακών Αγώνων.
Οι αναπτυξιακές επιλογές των αγώνων ενίσχυσαν τις τάσεις συγκέντρωσης και συγκεντροποίησης του κεφαλαίου και αναδιανομής της κερδοφόρας επενδυτικής ύλης σε όφελος των ισχυρών και μεγάλων ομίλων στον κατασκευαστικό τομέα, στις τηλεπικοινωνίες, τον τουρισμό, τις υπηρεσίες, το χρηματοπιστωτικό σύστημα και τα ΜΜΕ.
Οι Ολυμπιακοί Αγώνες, ως «μεγάλη ιδέα» και μοχλός για την ενίσχυση της διεθνούς προοπτικής της Αθήνας, συνέβαλαν στην αύξηση του συγκεντρωτισμού στην Αττική και επέτειναν την ιστορική πόλωση του ελληνικού χώρου στα δύο μητροπολιτικά κέντρα σε βάρος των μεσαίων αστικών, μεγεθύνοντας επιπλέον την περιφερειακή ανισομέρεια.
Οι Ολυμπιακοί Αγώνες επέκτειναν την εμπορευματοποίηση του χώρου και την πρωτοκαθεδρία των ιδιωτών επενδυτών, οι οποίοι, όμως, δεν διαθέτουν ίδια κεφάλαια αλλά απομυζούν δημόσιους πόρους σε γη και χρήμα.
Είναι χαρακτηριστικό και προκλητικό το ότι 15 Ολυμπιακοί Πόλοι, οι 12 εντός Αττικής (Ολυμπιακός Πόλος Φαλήρου, Ολυμπιακό Κέντρο Ιστιοπλοΐας Αγίου Κοσμά, Ολυμπιακός Πόλος Ελληνικού, Ολυμπιακό Κέντρο Γουδή, Ολυμπιακό Κέντρο Γαλατσίου, Ολυμπιακό Κέντρο Νίκαιας, Ολυμπιακό Κέντρο Άνω Λιοσίων, Ολυμπιακό Κωπηλατοδρόμιο στο Σχινιά, Ολυμπιακό Ιππικό Κέντρο Μαρκόπουλου, Ολυμπιακό Σκοπευτήριο Μαρκόπουλου, Διεθνές Κέντρο Ραδιοτηλεόρασης, Κέντρο Γραπτού Τύπου) πέρασαν με νόμο στην Α.Ε. Ολυμπιακά Ακίνητα με στόχο παραχωρήσεις σε ιδιώτες. Οι νόμιμοι δικαιούχοι, δηλ. οι πολίτες που κατέβαλαν και καταβάλλουν το αντίτιμο των επενδύσεων, δεν δικαιούνται ελεύθερη πρόσβαση στις εγκαταστάσεις.
Η πόλη των Αθηνών και η ενδοχώρα της είχε, ήδη, πριν τους Ολυμπιακούς Αγώνες λάβει τη μορφή πυκνοδομημένων ή ασυνάρτητα δομημένων περιοχών πρώτης και δεύτερης κατοικίας, που αναπτύχθηκαν ως συσσωρεύσεις ιδιωτικών κατασκευών, χωρίς δημόσια υποδομή, ανεξάρτητα από το φυσικό ανάγλυφο του εδάφους, κατασπαταλώντας μεγάλο μέρος της ιστορικής κληρονομιάς, δάση, ακτές και γεωργική γη με ιστορία αιώνων.

Όπως, όμως, αναφέρουν στο *Αθήνα 2004. Στα μονοπάτια της παγκοσμιοποίησης*; οι Βαΐου, Μαντουβάλου, Μαυρίδου (2004), *το «άμορφο αστικό συνεχές» της Αθήνας λειτούργησε σαν ένα «σφουγγάρι» που επέτρεψε, με τις διεξόδους που προσέφερε, την απομείωση των αντιθέσεων και σχετικοποίησε σταδιακά τις «εμβληματικές» - αλλά μέσα σε όρια – διαιρέσεις σε Ανατολική/Δυτική Αθήνα, Βόρεια Προάστια, κ.ο.κ., στην κοινωνική γεωγραφία της πόλης.*

Θα λέγαμε, διευρύνοντας αυτή την προβληματική, ότι η ιδιόκτητη κατοικία, οι επενδύσεις σε γη και ακίνητα, που αποτέλεσαν δείκτες οικονομικής ευημερίας κυρίως των μεσαίων αλλά και λαϊκών στρωμάτων, επέτρεψαν πράγματι την (υποβαθμισμένη) στέγαση των πιο φτωχών. Ταυτόχρονα, όμως, επειδή αυτή η πολιτική για την οικοδομή βασίστηκε στην έλλειψη σχεδιασμού και την ατομική αυθαιρεσία, απέτρεψε τη δημιουργία επαρκών δημόσιων υποδομών σε συγκοινωνίες, δημόσια κτίρια, ελεύθερους και πράσινους χώρους, με αποτέλεσμα όχι μόνο χαμηλούς δείκτες συλλογικής έναντι της ατομικής κατανάλωσης, άρα συμπίεση των φτωχότερων ομάδων, αλλά και απαξίωση του δημόσιου, του συλλογικού, του κοινωνικού και, εν τέλει, του πολιτικού νοήματος της πόλης.

Ανεξάρτητα, πάντως, από τις διαπιστώσεις αυτές, που αναφέρονται σε προηγούμενη φάση, είναι σίγουρο ότι η σύγχρονη γενικευμένη εμπορευματοποίηση του χώρου αφορά αναπροσανατολισμούς των επενδύσεων. Όχι μόνο τα αθλητικά και άλλα μεγάλα έργα των Ολυμπιακών Αγώνων αλλά και τα μεγάλα συγκροτήματα αναψυχής, τα εμπορικά και εκθεσιακά κέντρα, τα συγκροτήματα γραφείων, τα μεγαλύτερα προγράμματα κατοικίας και οι σύγχρονοι χώροι παραγωγής αφορούν τους μεσαίους και μεγάλους επενδυτές έναντι των μικρομεσαίων του παρελθόντος και διαμορφώνουν μια νέα κτηματαγορά απρόσιτη στα χαμηλά εισοδήματα. Αν μέχρι σήμερα τα σχέδια εξωραϊσμού (gentrification) οδήγησαν σε γενικευμένες αλλαγές χρήσης (π.χ. ιστορικό κέντρο) και άνοδο των τιμών, η διευρυμένη ανάπτυξη ή /και εξωραϊσμός, που τώρα προωθούνται σε πολλά σημεία του Λεκανοπεδίου, θα δημιουργήσουν μεγαλύτερες πολώσεις μεταξύ μικρών/μεσαίων ή μεγάλων επιχειρήσεων και χαμηλών/ανώτερων εισοδηματικών στρωμάτων.

Οι επεμβάσεις στην Αττική την τελευταία δεκαπενταετία αφορούσαν επιμέρους σημεία αλλά οδήγησαν σαν σύνολο σε ριζικές ανατροπές της κυρίαρχης χωρικής δομής της που για ένα αιώνα είχε διαμορφωθεί στον άξονα Β-Ν ακολουθώντας την εθνική οδό και το τρένο κατά μήκος του κεντρικού αναπτυξιακού άξονα της χώρας, διαιρώντας, ταυτόχρονα, την περιοχή σχηματικά στις ανατολικές αναβαθμισμένες και δυτικές υποβαθμισμένες ζώνες του Πολεοδομικού Συγκροτήματος. Με την επιλογή καταστροφής του φυσικού οικοσυστήματος στον κάμπο των Μεσογείων, μέσω της καθαρά έκκεντρης χωροθέτησης του διεθνούς αερολιμένα Ελευθέριος Βενιζέλος, η οποία συμπαρέσυρε σωρεία κυκλοφοριακών υποδομών για την εξυπηρέτησή του, σε σχεδόν παρθένο έδαφος και με την κατασκευή της Αττικής Οδού και των προεκτάσεών της στα Μεσόγεια, μεταβλήθηκε καίρια η χωρική δομή της πόλης των Αθηνών καθώς συγκροτήθηκε ένας νέος αναπτυξιακός άξονας Δύσης – Ανατολής κατά μήκος της Αττικής Οδού. Ο άξονας αυτός αποτέλεσε και το πρώτης προτεραιότητας πεδίο ιδιωτικών επενδύσεων σε σχέση με τους κόμβους και τις λοιπές κάθετες συνδέσεις, αναδιαμορφώνοντας την παραδοσιακή χωρική εξειδίκευση της εμπορευματικής εκμετάλλευσης του χώρου, που επικεντρωνόταν κυρίως στο γνωστό «χταπόδι» κεντρικών λειτουργιών και στα δευτερεύοντα κέντρα των δήμων**.**

Είναι χαρακτηριστικό ότι η χωροθέτηση του αεροδρομίου στην Τανάγρα, με έτοιμες υποδομές και επενδύσεις πολύ χαμηλού κόστους, που αποτελούσε επιλογή του ΥΠΕΧΩΔΕ και του Υπουργού Αντώνη Τρίτση, ανατράπηκε σε μια νύχτα με την επιλογή των Μεσογείων και την καταστροφή της μεγάλης έκτασης και αξίας γεωργικής γης η οποία από την αρχαιότητα αποτελούσε τον τροφοδότη της Αθήνας.

Η παραπάνω αναδόμηση του χώρου της Αττικής προκάλεσε ένα νέο κύμα εσωτερικής αστικοποίησης και οικονομιών κλίμακας, που επέδρασε και επιδρά επιπρόσθετα στον αστικό καταμερισμό εργασίας με έμφαση στη μεγέθυνση της εξωαστικοποίησης της Αττικής, η οποία, πέραν των Μεσογείων, επεκτείνεται σήμερα και στην πεδιάδα των Μεγάρων.

Οι νέοι πόλοι αναπτύξεων κλίμακας, μέρος των οποίων αποτελούν οι Ολυμπιακοί Πόλοι, αναμένεται να επιτείνουν τις εσωτερικές διαιρέσεις και ανισότητες του χώρου, πέραν του γεγονότος ότι το μεγαλύτερο μέρος των επεμβάσεων εκ των πραγμάτων σχεδιάστηκε προς τις ανατολικές, ήδη αναβαθμισμένες, οικιστικές ζώνες του Λεκανοπεδίου, λόγω της προ-υπάρχουσας υποδομής και της ισχυρότερης προσμονής κερδοφορίας του κεφαλαίου από την αστική γαιοπρόσοδο.

Όσον αφορά την κυκλοφορία και τη συγκοινωνιακή υποδομή της πόλης η πραγματικότητα είναι αντιφατική. Οι μεγάλοι οδικοί άξονες ενισχύουν την παρουσία του ΙΧ αυτοκινήτου, του οποίου η

αγορά και κυκλοφορία αυξάνεται, ενώ το μετρό και το τραμ λειτουργούν ανακουφιστικά για τον ιστό της πόλης και υπέρ της συλλογικής χρήσης των υποδομών της. Όμως, το τραμ σχεδιάστηκε σύμφωνα με τους Ολυμπιακούς Πόλους, επομένως δεν αποδίδει ικανοποιητικά στην επίλυση του κυκλοφοριακού προβλήματος των συνοικιών τις οποίες καλύπτει.
Ένα άλλο θέμα, που συνδέεται με την ποιότητα του αστικού χώρου και του φυσικού περιβάλλοντος καθώς και τη σχετική εξισορρόπηση ακραίων κοινωνικών ανισοτήτων ή αποτροπή ακραίων κερδοσκοπικών επεμβάσεων και αυθαιρεσιών, αφορά τον ρόλο του κράτους στο χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό. Και ενώ το κράτος δεν αποποιείται τον καθοριστικό του ρόλο – πολιτικό, ιδεολογικό και θεσμικό – στην απελευθέρωση των διαδικασιών συσσώρευσης του ελληνικού κεφαλαίου, προχώρησε μέσω των Ολυμπιακών Αγώνων, σε ενέργειες ελαστικοποίησης ή παράκαμψης του Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθήνας, που οδηγούν στη μετατροπή του σε ανενεργή διακήρυξη αρχών. Όπως εύστοχα το διατύπωσε ο έγκριτος συνταγματολόγος Μ. Δεκλερής, στην ομιλία του στη συνέντευξη τύπου της Επιτροπής Αγώνα κατά της εκποίησης των Ολυμπιακών Εγκαταστάσεων, το κράτος επαναφέρει καθεστώς laisser faire, αποσύροντας δημόσιες ρυθμίσεις και περιορισμούς, αποποιούμενο τη δημόσια κτήση και περιουσία με μια, όμως, διαφορά από την εποχή της άγριας ανάπτυξης της πρώτης εκβιομηχάνισης: τότε το κεφάλαιο επένδυε σε καθεστώς ασυδοσίας ίδιους πόρους, τώρα οι πόροι είναι δημόσιοι.
Αν, όμως, η σχεδόν παντελής απουσία κρατικού παρεμβατισμού, μέχρι και την πρώτη μεταπολεμική δεκαετία, στο σχεδιασμό του χώρου ευνοούσε, με τρόπο στρεβλό, και τις λαϊκές τάξεις, η σημερινή ελευθερία στη συσσώρευση του κεφαλαίου ως προς τις δεσμεύσεις χρήσεων γης, προστασίας του περιβάλλοντος και διαφύλαξης της δημόσιας περιουσίας, θα έχει αρνητικές επιπτώσεις όχι μόνο στη φυσιογνωμία της πόλης αλλά και στις κοινωνικο-χωρικές αντιθέσεις.
Θα επιμείνουμε στη φυσιογνωμία της πόλης.
Η απαλλαγμένη σχεδιαστικών περιορισμών, που αφορούν τις δημόσιες υποδομές, τους δημόσιους χώρους και τη διαφύλαξη αδόμητων εκτάσεων, την οργανική πυκνότητα και την πολυλειτουργικότητα, εξωαστικοποίηση ισοπεδώνει ομογενοποιώντας και διαλύει τους μικρούς ιστορικούς πυρήνες, διαμορφώνοντας ένα πολεοδομικό συνεχές ομοιόμορφο, αποστερημένο από όλα εκείνα τα στοιχεία που θα του προσέδιδαν χαρακτηριστικά πόλης ή προαστίου. Αντί ενός συμπλέγματος αστικών / προαστιακών μονάδων με κέντρο την Αθήνα, η διαρκώς διευρυνόμενη αστικοποίηση λειτουργεί διαλυτικά τόσο για τα όρια και τη μορφή του κεντρικού πυρήνα όσο και των επεκτάσεων.
Ο Henry Lefebvre περιγράφει από τη δεκαετία του ’60 τη διαδικασία της *αποαστικοποίησης – προαστιοποίησης,* που δημιουργεί ταυτόχρονα δύο απώλειες: από τη μια οι διαρκείς επεκτάσεις της πόλης χάνουν τα χαρακτηριστικά της αστικότητας, δηλαδή την κεντρικότητα και τη συνοχή και από την άλλη δεν προσλαμβάνουν ως προάστια αληθινά χαρακτηριστικά φύσης.

Αν θεωρήσουμε την πόλη, λέει ο Lefebvre, *ως έργο ορισμένων ιστορικών και κοινωνικών φορέων, τότε πρέπει να διακρίνουμε τη δράση και το αποτέλεσμα, την ομάδα (ή τις ομάδες) και το προϊόν τους. Χωρίς ωστόσο να τα ξεχωρίζουμε. Δεν υπάρχει έργο χωρίς μια ρυθμισμένη διαδοχή πράξεων και ενεργειών, αποφάσεων και συμπεριφορών, χωρίς μηνύματα και χωρίς κώδικες. Ούτε υπάρχει έργο χωρίς πράγματα, χωρίς κάποια ύλη που θα διαπλαστεί, χωρίς κάποια πρακτικο-αισθητή πραγματικότητα, χωρίς ένα έδαφος, μια φύση, μια ύπαιθρο και ένα περιβάλλον. Οι κοινωνικές σχέσεις έχουν σαν αφετηρία τους το αισθητό · δεν περιορίζονται στον αισθητό κόσμο κι ωστόσο δεν αιωρούνται στον αέρα, δεν φεύγουν μέσα στην υπέρβαση*.
Η κοινωνική πραγματικότητα της πόλης, το έργο των φορέων της, δεν μπορεί, λοιπόν, να ανεξαρτητοποιηθεί από την πρακτικό - αισθητή πραγματικότητα της εξαρθρωμένης πόλης και της σπαταλημένης φύσης. Όπως λέει ο Lefebvre: *το αστικό ως τόπος συνάντησης, προτεραιότητα της αξίας χρήσης, εγγραφή στο χώρο ενός χρόνου, που θα αναγορευτεί ανώτατο αγαθά ανάμεσα στα αγαθά,* αναζητεί μια *μορφολογική βάση* και αυτή πρέπει να διασφαλίζουμε, έστω σε ελάχιστα αποσπάσματα, στις σημερινές ανακατατάξεις για να κρατήσουμε ανοιχτή μια μελλοντική αλλαγή.
Εδώ χρειάζεται να επανέλθουμε στο θέμα των δημόσιων χώρων της Αθήνας. Οι χώροι της που εμπορευματοποιήθηκαν, ιδιωτικοποιήθηκαν και δομήθηκαν ολυμπιακά αποτελούσαν πολύτιμες εφεδρείες σε μια εναλλακτική ανασύσταση της.
Για παράδειγμα, η παραλία του Σαρωνικού, από το Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας μέχρι τη Γλυφάδα, που εφάπτεται σε περιοχές πρώτης κατοικίας, είχε τη φυσική, ποσοτική και ποιοτική, επάρκεια να

αποτελέσει μια εκτεταμένη ζώνη αναψυχής για τους κατοίκους των εγγύς δήμων αλλά και όλης της πόλης, με απόλυτη προστασία του τοπίου, όπου αυτό είχε διατηρηθεί στη φυσική του κατάσταση και με, κατά το δυνατόν, αποκατάστασή του, με ψηλή και χαμηλή φύτευση, χωρίς καθόλου τσιμεντοστρώσεις, χωρίς κατασκευές, χωρίς έργα: ένα θαλάσσιο πάρκο δηλαδή όπως αυτά που φτιάχνονται σε όλες τις πόλεις του κόσμου. Ο δημόσιος αυτός θύλακας έχει χαθεί, έχει δομηθεί και κλείσει σε μεγάλο τμήμα του. Αν μάλιστα δομηθεί και ο τεράστιος σε έκταση πόλος του Ελληνικού τότε θα μιλάμε για μη αναστρέψιμη απώλεια ως προς τη δυνατότητα επανασχεδιασμού στο μέλλον της παραλιακής ζώνης και οικολογικής ανακούφισης του κορεσμένου από πλευράς δόμησης λεκανοπεδίου.

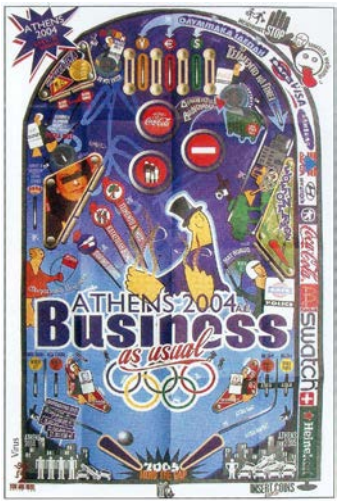
Μια τέτοια προσέγγιση ενός χώρου κλίμακας εγγράφεται σε μια συνολική εναλλακτική προοπτική αλλά και σήμερα λειτουργεί εξισορροπητικά ως προς τις κοινωνικοταξικές πολώσεις, εξασφαλίζοντας για τα λαϊκά στρώματα ένα ποσοτικά και ποιοτικά σημαντικό δημόσιο χώρο ελεύθερης πρόσβασης.

Η έννοια της διαρκώς επιτηρούμενης ή αστυνομοκρατούμενης πόλης προσλαμβάνει σήμερα ακραίες υλικές διαστάσεις σε πόλεις που οι κοινωνικοταξικές πολώσεις είναι εξαιρετικά ισχυρές και εγγράφονται με τρόπους που περιγράφουν οι Marcuse και van Kempen (2000) στο χώρο. Η Αθήνα, όπως και οι περισσότερες ευρωπαϊκές πόλεις, ενώ έχουν, στο πλαίσιο των αντιτρομοκρατικών πολιτικών, ενισχύσει και γενικεύσει την αστυνόμευση - επιτήρηση των πολιτών τους και την εφαρμόζουν προνομιακά στους μετανάστες και τις ατίθασες ομάδες νεολαίας, δεν είναι πόλεις εκτεταμένων κοινωνικών, χωρικών διαχωρισμών, επιβαλλόμενων με κατασταλτικά μέτρα. Οι Ολυμπιακοί Αγώνες άνοιξαν, όμως, τους ασκούς του Αιόλου για την αποδοχή μιας μορφής επιτηρούμενης πόλης, προσαρμοσμένης στα καθ' ημάς. Με τον από ξηράς, αέρος και θαλάσσης έλεγχο της πόλης, με την επαναφορά του στρατού σε ρόλο εγγυητή της τάξης, με την ανεξέλεγκτη δράση μυστικών υπηρεσιών από όλο τον κόσμο, με επιχειρήσεις δηλαδή καταστολής σύμφωνα με το «δόγμα του προληπτικού κινδύνου », κόστους εκατομμυρίων ευρώ, δοκιμάστηκε μια μορφή επιβολής, ακραία μεν, που άφησε όμως, με το πέρας των αγώνων, αρκετά κατάλοιπα: τις κάμερες, την αναδιοργάνωση των μηχανισμών παρακολούθησης και ασφάλειας, την επαναφορά των οργανωμένων βασανιστηρίων σε μετανάστες, τη συνεχή επιτήρηση ορισμένων δημόσιων χώρων και περιοχών και, κυρίως, την αίσθηση ότι καθεστώτα «έκτακτης ανάγκης» μπορούν να επιβάλλονται περιστασιακά.

Γενικότερα, με τους Ολυμπιακούς Αγώνες τέθηκε ένα θέμα δημοκρατίας για την πόλη της Αθήνας. Ο εξωθεσμικός και ανέλεγκτος οργανισμός Αθήνα 2004 σε συνεργασία με ένα υπερεθνικό εξίσου ανέλεγκτο οργανισμό - τη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή, αποφάσισαν και υλοποίησαν τις σχετικές πολιτικές σε συνεργασία με την ελληνική κυβέρνηση, κυρίως ως προς το σκέλος εξασφάλισης των πόρων, παραγωγής των έργων και τήρησης των χρονοδιαγραμμάτων. Ο Δήμος της Αθήνας ήταν διακοσμητικός όπως και η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, στην επικράτεια των οποίων συντελέστηκαν οι ριζικοί χωρικοί και όχι μόνο μετασχηματισμοί. Ο τρόπος διοργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων έρχεται μεν από το παρελθόν της ΔΟΕ και των «αθανάτων» αλλά συναντά σύγχρονα φαινόμενα αδιαφανούς διαχείρισης των κοινών υποθέσεων, κρίσης της δημοκρατίας και συρρίκνωσης της μαζικής, λαϊκής βάσης της πολιτικής. Τα θέματα, όμως, παραγωγής και λειτουργίας του χώρου εξακολουθούν να συνιστούν μείζονα κοινωνικά και πολιτικά επίδικα επομένως αντικείμενα συγκρουσιακής πολιτικής.

Κλείνοντας το κεφάλαιο αυτό, συμπερασματικά θα επαναλάβουμε την αναφορά που έγινε στα θεωρητικά προλεγόμενα της εισήγησης στους Marcuse και van Kempen (2000), αναφορικά με το ερώτημά τους αν η παγκοσμιοποίηση συνιστά μια ριζικά νέα χωρική τάξη. Διαπιστώσουμε ότι το ελληνικό υπόδειγμα επιβεβαιώνει το δικό τους συμπέρασμα που είναι αρνητικό. Σχετικά με τα τρία σημεία χωρικών αλλαγών: ενίσχυση των χωρικών δομικών διαιρέσεων, ιδιαίτερες νέες χωρικές διαμορφώσεις μέσα στις διαιρέσεις και ένα σύνολο «soft» τόπων στους οποίους λαμβάνει χώρα η αλλαγή, θα μπορούσαμε να πούμε ότι αυτά επαληθεύονται στην Αθήνα των Ολυμπιακών Αγώνων και συνεχίζονται μετά από αυτούς.

2.3 Κοινωνικές και πολιτικές αντιστάσεις





Η αναλυτική παρουσίαση των στρατηγικών σχεδίων που τέθηκαν σε κίνηση από τις κυρίαρχες κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές δυνάμεις με όχημα τους Ολυμπιακούς Αγώνες, δείχνει με σαφήνεια ότι ένα μαζικό κοινωνικό κίνημα εναντίωσης σ' αυτούς θα έπρεπε να εκφραστεί σε πολλά διαφορετικά επίπεδα. Θα έπρεπε να αμφισβητήσει όχι μόνο τα αποτελέσματα αυτής της γιγάντιας επιχείρησης στο φυσικό και αστικό περιβάλλον, στις χρήσεις και στις τιμές γης, στα κοινωνικά, εργασιακά και ατομικά δικαιώματα και στα εισοδήματα των χαμηλότερων κοινωνικών στρωμάτων, που μειώθηκαν εξαιτίας της φορολογίας για την πληρωμή της ολυμπιακής υποδομής, αλλά ταυτόχρονα (το κίνημα) θα έπρεπε να συνδυάσει όλες αυτές τις επιπτώσεις σε μια συνολική κριτική του ελληνικού καπιταλισμού στο πλαίσιο της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης.

Μόνο μια ταυτόχρονη εξέταση των επιμέρους και των γενικών διαστάσεων θα μπορούσε να κάνει φανερό το ότι τα αποτελέσματα των Ολυμπιακών Αγώνων οδηγούν στη δημιουργία νέων μόνιμων κοινωνικοοικονομικών και χωρικών πολώσεων. Έτσι, παρά τα αρνητικά αποτελέσματα των Ολυμπιακών Αγώνων στις εργασιακές συνθήκες και την καθημερινή ζωή της πλειοψηφίας του πληθυσμού, όπως και στο περιβάλλον, τη δημοκρατία και τον πολιτισμό, η αντίσταση που οργανώθηκε δεν αντιστοιχούσε στην εκτεταμένη επίθεση την οποία δέχθηκαν τα λαϊκά στρώματα και η πόλη· η συνολική κριτική, αν και ασκήθηκε, δεν είχε άμεση επίδραση στην πολιτική που εφαρμόστηκε.

Από την πρώτη στιγμή που η Ελλάδα έθεσε υποψηφιότητα για τους Ολυμπιακούς Αγώνες, το 1989, διαμορφώθηκαν δύο αντίθετες τάσεις: η μεγάλη πλειοψηφία του λαού υποστήριζε τη νέα, μεγάλη, εθνική ιδέα η οποία προπαγανδίστηκε από όλα τα κοινοβουλευτικά πολιτικά κόμματα, ενώ μια μικρή μειοψηφία αυτοοργανώθηκε για να θέσει δημόσια τη ριζική αντίθεσή της.

Η Ελλάδα είναι μια χώρα που η κοινή γνώμη διαμορφώνεται σε μεγάλο βαθμό σύμφωνα με τις δημοσκοπήσεις και την κουλτούρα των ΜΜΕ. Χωρίς καμία συζήτηση για τα κέρδη ή τις ζημίες της ανάληψης, ο κόσμος είδε τους Ολυμπιακούς Αγώνες ως εθνική νίκη για τη χώρα, η οποία σύμφωνα με τις κυρίαρχες φαντασιακές αναπαραστάσεις δεν αναγνωρίζεται από τα ισχυρά και επιτυχημένα έθνη κράτη («έθνος ανάδελφον»). Ένας άλλος λόγος της συναίνεσης είναι, επίσης, ιδεολογικός και αναδύεται στα συμφραζόμενα της κατασκευής των συλλογικών ταυτοτήτων. Πρόκειται για το θέμα της συλλογικής συμμετοχής σ' ένα εθνικό και διεθνές αθλητικό θέαμα που λειτουργεί όπως το ποδόσφαιρο, στο οποίο οι άνθρωποι ταυτίζονται με την ομάδα τους, θεωρώντας τα γκολ και τις νίκες της επίσης δικά τους. Οι άνθρωποι επενδύουν στα ρεκόρ και τις φαντασμαγορικές τελετές όταν αισθάνονται οι ίδιοι αποστερημένοι από ενεργητικούς ρόλους στην πολιτιστική δημιουργία και από άμεση συμμετοχή στα κοινωνικά δρώμενα. Για την πλειοψηφία των Ελλήνων οι αγώνες ήταν κάτι ευχάριστο – ως θέαμα – και ταυτόχρονα απομακρυσμένο για τους ίδιους, από υλική σκοπιά, επομένως χωρίς κάποιο ορατό οικονομικό, κοινωνικό ή άλλο κόστος που θα τους αφορούσε.

Μπορούμε να μιλήσουμε για ένα κίνημα ενεργού στήριξης των Ολυμπιακών Αγώνων; Όχι. Δεν υπήρξε ούτε κοινωνική κινητοποίηση για στήριξη των αγώνων ούτε μόνιμες οργανώσεις για να ενθαρρύνουν τη λαϊκή δράση και συμμετοχή στις διαδικασίες τις διοργάνωσης. Ίσως αυτό εξηγείται από το γεγονός ότι το κράτος, μέσω των διοικητικών, πολιτικών και ιδεολογικών του μηχανισμών ήταν ο επίσημος διοργανωτής. Στις περισσότερες περιπτώσεις, τα κινήματα εμφανίζονται ιστορικά ως αντίδραση της κοινωνίας σε μια κεντρική, συνήθως κρατική, πολιτική ή για να θέσουν τα αιτήματα τους στις αρχές. Επίσης, σύμφωνα και με τον ορισμό του Charles Tilly, τα κοινωνικά κινήματα οργανώνουν καμπάνιες, ενεργοποιούν ένα φάσμα πολιτικών δράσεων για την προβολή και την επιτυχία των στόχων τους και, σε κάθε περίπτωση, διαθέτουν αξιοσύνη, ενότητα και μαζικότητα.

Κοινωνικές παρεμβάσεις δεν οργανώθηκαν στη διάρκεια της διεκδίκησης αλλά ούτε υπήρξαν μόνιμες ομάδες για τη στήριξη του γεγονότος. Η συναίνεση της πλειοψηφίας δεν ήταν ενεργητική αλλά εκτιμήθηκε μέσω δημοσκοπήσεων βασισμένων σε πολύ γενικά ερωτήματα. Η συμμετοχή κάποιων

χιλιάδων ανθρώπων, κυρίως σε πολιτιστικές εκδηλώσεις, ήταν περιθωριακή και όχι άμεσα συνδεδεμένη με την υποστήριξη των αγώνων. Είναι, επίσης, αξιοσημείωτο το ότι η Ολυμπιακή Επιτροπή δεν πέτυχε να κινητοποιήσει επαρκή αριθμό εθελοντών, από την αρχή. Πολλοί από τους ανθρώπους οι οποίοι τελικά έλαβαν μέρος χωρίς αμοιβή, προσδοκούσαν κάποιο όφελος για τη μελλοντική τους καριέρα· άλλοι ήθελαν ειλικρινά να βοηθήσουν τη συλλογική εθνική προσπάθεια, που θεωρούσαν ότι οι αγώνες αντιπροσωπεύουν, αλλά τελικά απογοητεύτηκαν με τους πραγματικούς στόχους όταν είδαν από κοντά τη διοργάνωση.

Σε αντίθεση με την παθητική αποδοχή των Ολυμπιακών Αγώνων από το κοινό, οι ακτιβιστές εναντίον της ανάληψης έπρεπε να οργανωθούν με μόνιμο τρόπο για να ανταποκριθούν με στοιχειώδη επάρκεια στα πολλά επίπεδα κριτικής, (κοινωνικό, οικονομικό, περιβαλλοντικό, δημοκρατικό, πολιτιστικό) και στην παρουσίαση των επιπτώσεων των αγώνων στην Αθήνα και τη χώρα. Από την πρώτη αρχή, το 1989, οι συλλογικές πρωτοβουλίες ανελήφθησαν από πολίτες ενεργούς σε κοινωνικές ομάδες οι οποίοι είχαν ήδη ενεργοποιηθεί σε θέματα πόλης και περιβάλλοντος, από δημοσιογράφους, ειδικούς επιστήμονες και μέλη ορισμένων μικρών αριστερών οργανώσεων. Προσπάθησαν μέσω της *δημιουργίας οργανώσεων ειδικού σκοπού και συμμαχιών* (βεβαίως μικρών και περιορισμένης εμβέλειας), *μέσω δημόσιων συναντήσεων, διαδηλώσεων, παρεμβάσεων στα μέσα δημοσιότητας και έκδοσης φυλλαδίων,* να κάνουν ευρέως γνωστό το θέμα και να πιέσουν την κυβέρνηση να μην επιμείνει στην ανάληψη.

Οι αρχικές μορφές διαμαρτυρίας ενάντια στους αγώνες δεν κατάφεραν να αποτρέψουν την ανάληψη αλλά να επιφέρουν ένα ρήγμα στο μέχρι τότε αδιατάρακτο μέτωπο της συναίνεσης.

Αν και δεν είναι απολύτως ορθή η χρήση του όρου *«κοινωνικό κίνημα»,* κυρίως εξαιτίας του μικρού αριθμού των συμμετεχόντων και της αντίστοιχα περιορισμένης επίδρασης τόσο στην κοινωνία όσο και στις αρχές, είναι ορθή η χρήση όρων όπως *διαμαρτυρία, σύγκρουση, αγώνας* και σε κάποιες περιπτώσεις *κίνημα* για να περιγραφεί η κοινωνική κινητοποίηση στις δύο περιόδους της διεκδίκησης. Σε αντίθεση με τον πολύ περιορισμένο ορισμό του Castells για την περίπτωση του *αστικού κοινωνικού κινήματος,* συγγραφείς όπως οι Lowe, Pickvance, Danleavy, Saunders, χρησιμοποιούν όρους όπως *αστική διαμαρτυρία, αστική σύγκρουση, αστικός αγώνας* (Lowe, 1989). Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τους ίδιους ή παρόμοιους όρους, για να εκφράσουμε συλλογικές πρωτοβουλίες που σπρώχνουν προς αλλαγές κάποιου είδους, και διακρίνονται ταυτόχρονα από συμβατικές ομάδες πίεσης και εθελοντικές οργανώσεις.

Στη δεύτερη περίοδο της διεκδίκησης, το 1996, οι αντιδράσεις ενάντια στους Ολυμπιακούς Αγώνες ήταν περισσότερο μαζικές, καλύτερα οργανωμένες και είχαν αποκτήσει μια διεθνή διάσταση. Επίσης, το κοινοβουλευτικό ανανεωτικό αριστερό κόμμα ήταν εναντίον της ανάληψης και το παραδοσιακό κομμουνιστικό κόμμα δεν στήριζε τους αγώνες όπως πριν, έτσι τα μέλη τους συμμετείχαν σε διαμαρτυρίες και άλλες αντιδράσεις. Εκείνη την περίοδο το αποκαλούμενο κίνημα κατά των Ολυμπιακών Αγώνων αποσαφήνισε την παρουσία του τόσο στην Ελλάδα όσο και απέναντι στη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή. Οργάνωσε συναντήσεις, παρουσίασε τις θέσεις του στα ΜΜΕ (όπου ήταν δυνατόν), προσέφυγε στα δικαστήρια κατηγόρησε τη Διεθνή και την Ελληνική Επιτροπή για αδιαφάνεια και διασπάθιση του δημοσίου χρήματος και οργάνωσε μια διαμαρτυρία στην Ακρόπολη όπου και 9 πολίτες συνελήφθησαν και οδηγήθηκαν σε δίκη.

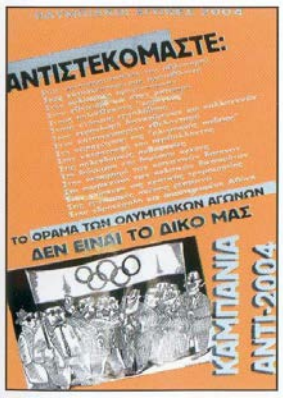




Η κυβέρνηση και η μείζων αντιπολίτευση παρουσίασαν την ανάληψη ως μεγάλη διεθνή επιτυχία και μια μορφή διεθνούς αναγνώρισης της Ελλάδας, προσπαθώντας μ' αυτόν τον τρόπο να ανακτήσουν το

έδαφος που είχαν χάσει εξ' αιτίας της αντιλαϊκής οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής τους. Η αντιφατικότητα της κοινής γνώμης όσον αφορά τους αγώνες δεν μπορεί να ερμηνεύεται μόνο ιδεολογικά, αλλά επίσης από το γεγονός ότι οι άνθρωποι δεν μπορούσαν να συνδέσουν τους Ολυμπιακούς Αγώνες με τις προηγούμενες και μελλοντικές πολιτικές στα οικονομικά, κοινωνικά, περιβαλλοντικά, δημοκρατικά και πολιτιστικά θέματα. Έτσι η επανασύσταση του αποκαλούμενου αντι-Ολυμπιακού κινήματος, μετά την ανάληψη, στις νέες συνθήκες, έγινε πιο δύσκολη και το έργο του πιο σύνθετο. Ενώ έπρεπε να υπάρξει ένας ενοποιητικός στόχος για όλες τις διάσπαρτες δράσεις ώστε να συγκροτήσουν ένα κοινό όχημα αντίστασης δεν υπήρχαν απτά αποτελέσματα των προωθούμενων ολυμπιακών πολιτικών ώστε να επιδράσουν στην κοινή γνώμη υπέρ της εναντίωσης στους αγώνες.



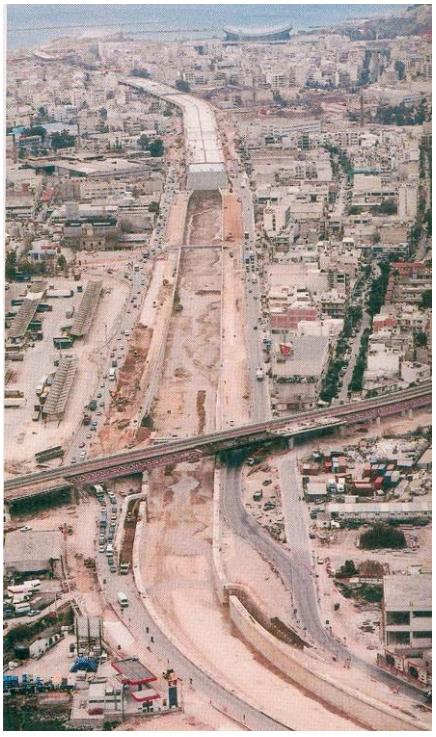


Κάτω από αυτές τις δύσκολες περιστάσεις, το κίνημα κατά των Ολυμπιακών Αγώνων συγκροτήθηκε προσανατολιζόμενο σε μια διαδικασία βαθμιαίας ανάπτυξης. Η «*αντι-2004 καμπάνια*» ήταν μια σταθερή, αν και όχι μεγάλη, ομάδα, που λειτουργούσε ως συντονιστής όλων των διασκορπισμένων διαμαρτυριών / αντιστάσεων, βοηθώντας στην οργάνωση νέων δράσεων.

Με τον καιρό οι άνθρωποι άρχισαν να βλέπουν τις συνέπειες της ανάληψης, ιδιαίτερα όταν η Ολυμπιακή Επιτροπή και η πρόεδρός της άρχισαν να λειτουργούν πλήρως αντιδημοκρατικά και να σπαταλούν το δημόσιο χρήμα, χωρίς να αποδέχονται κανένα έλεγχο. Οι περισσότερες από τις επιπτώσεις των Ολυμπιακών Αγώνων, που το πρώτο μέρος αυτού του κειμένου προσπάθησε να παρουσιάσει, εμφανίστηκαν, λιγότερο ή περισσότερο ρητά, στη διάρκεια της περιόδου της προετοιμασίας.

Τα πρώτα αποτελέσματα αφορούσαν την καταστροφή του φυσικού και αστικού περιβάλλοντος στους 16 Ολυμπιακούς Πόλους εξ' αιτίας των ολυμπιακών μεγαθηρίων και της συμπληρωματικής υποδομής, έργων εντελώς ακατάλληλων και άχρηστων τόσο για τον μαζικό αθλητισμό όσο και για άλλες κοινωνικές χρήσεις.





Η αστική κοινωνική διαμαρτυρία που αναπτύχθηκε στα περισσότερα από αυτά τα σημεία – πόλους πέτυχε να μειώσει το μέγεθος ορισμένων έργων και να περικόψει κάποια άλλα. Δεν πέτυχε ν' αλλάξει

τον σχεδιασμό ορισμένων εγκαταστάσεων και να περιορίσει δραστικά τους συντελεστές δόμησης ούτε και το κόστος των έργων, τα οποία υπερέβησαν κάθε αρχικό προϋπολογισμό και έφτασαν σε αστρονομικά ποσά σε όφελος των εργολάβων.







Οργανώθηκε μια διεθνής διαμαρτυρία για την προστασία του αρχαιολογικού τύμβου του Μαραθώνα (και του παρακείμενου υδροβιότοπου του Σχινιά), που είχε επιλεγεί ως θέση για την εγκατάσταση του κωπηλατοδρομίου. Το κίνημα έφερε κοντά περιβαλλοντικές οργανώσεις, αρχαιολογικές σχολές και πανεπιστήμια και πολλές ομάδες ενεργών πολιτών από όλη την Αττική. Αν και προτάθηκαν άλλες θέσεις, το κίνημα δεν κατάφερε να επιβάλλει μια εναλλακτική λύση. Η περίπτωση του κωπηλατοδρομίου απέδειξε ότι η κυβέρνηση και η Ολυμπιακή Επιτροπή δεν είχαν σκοπό να λάβουν υπ' όψιν τους εύλογες αντιδράσεις και να ακολουθήσουν εναλλακτικές δυνατότητες. Εξυπηρετούσαν συγκεκριμένα συμφέροντα και συνεπώς λάμβαναν αποφάσεις με τον πιο αυταρχικό τρόπο.









Από την παραπάνω παρουσίαση γίνεται φανερό ότι οσοδήποτε ισχυρό και αν ήταν το αντι - Ολυμπιακό κίνημα, δεν θα ήταν δυνατόν να αποτρέψει, για παράδειγμα, την περιβαλλοντική βλάβη, γιατί αυτό θα σήμαινε να σταματήσουν τα έργα, επομένως να μην διεξαχθούν οι αγώνες. Έτσι το κίνημα προσπάθησε να περιορίσει τα χειρότερα και να εξηγήσει δημόσια τους πραγματικούς στόχους των κυρίαρχων κοινωνικών, οικονομικών και πολιτικών δυνάμεων, όπως και τις επιπτώσεις τους στη πλειοψηφία των εργαζομένων, το περιβάλλον, τον αστικό χώρο, τους δημοκρατικούς θεσμούς και την αθλητική κουλτούρα. Αν το πρώτο μέτωπο κατά των Ολυμπιακών Αγώνων ήταν τα περιβαλλοντικά θέματα και τα θέματα του δημόσιου χώρου, με την πάροδο στου χρόνου εμφανίστηκαν αντιστάσεις σε πολλά διαφορετικά επίπεδα.













Οι εντατικές εργασιακές συνθήκες στον κατασκευαστικό τομέα, με την απελευθέρωση του ωραρίου, και τα καθημερινά ατυχήματα δεν οδήγησαν βέβαια σ' ένα ισχυρό εργατικό κίνημα γιατί για την περίπτωση των αγώνων τα εργασιακά δικαιώματα είχαν περισταλεί. Έγιναν, όμως, αρκετές διαμαρτυρίες, κινητοποιήσεις και δημοσιοποίηση των εργασιακών συνθηκών μέσω των ΜΜΕ.

Ένας άλλος τομέας της λαϊκής αντίστασης ήταν τα ανθρώπινα δικαιώματα και το ζήτημα του απαραβίαστου της εθνικής κυριαρχίας. Στη διάρκεια των τελευταίων μηνών της προετοιμασίας, η κυβέρνηση ανέπτυξε ένα στρατιωτικό και αστυνομικό δίκτυο μέτρων και αποφάσεων για την αποκαλούμενη ασφάλεια των Ολυμπιακών Αγώνων. Το σχέδιο περιελάμβανε παρέμβαση του στρατού στις πολιτικές διαδικασίες, την επιβολή της αστυνομίας και την ανεμπόδιστη παρουσία και δράση ξένων μυστικών υπηρεσιών και πρακτόρων στην Ελλάδα, την καθημερινή επιτήρηση των πολιτών και του δημοσίου χώρου με κάμερες, όπως και την περιστολή των εργασιακών δικαιωμάτων και τη δημιουργία απαγορευμένων «κόκκινων» ζωνών στην πόλη. Πολλές διαφορετικές μορφές αντίστασης αναπτύχθηκαν ενάντια σ' αυτό το γιγάντιο σχέδιο καταστολής. Η πιο σημαντική δράση ήταν μια μαζική διαμαρτυρία κατά της παρουσίας του υπουργού εξωτερικών των ΗΠΑ Colin Powell στη τελετή λήξης. Οι διαδηλωτές πέτυχαν να παραβιάσουν τις «κόκκινες ζώνες» και να προβάλλουν στα διεθνή μέσα ενημέρωσης, που είχαν κατακλείσει την Αθήνα λόγω των Ολυμπιακών Αγώνων, την αντίθεση στον πόλεμο και την εκμετάλλευση των αγώνων για τη νομιμοποίηση φιλοπόλεμων κυβερνήσεων.







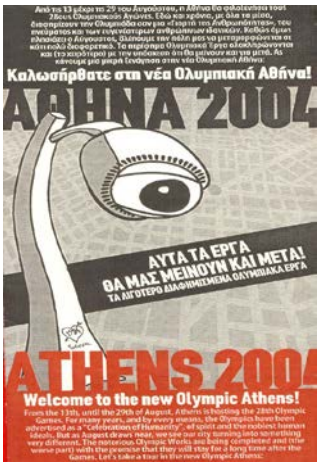


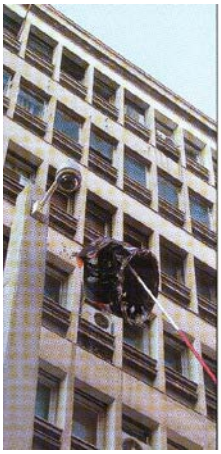






Επίσης, υπήρξαν αρκετές μορφές ανυπακοής με τις οποίες εκφράστηκε η αντίδραση στο σχέδιο καταστολής: οι πολίτες κατέστρεφαν κάμερες και μούντζωναν το Ζέπελιν που επιτηρούσε την πόλη της Αθήνας.







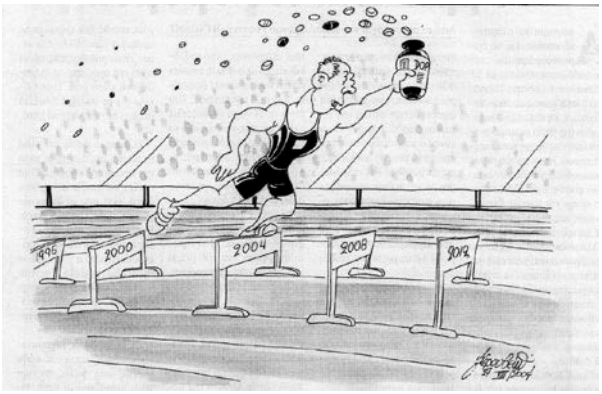




Οι κάμερες ελέγχου/επιτήρησης της πόλης δέχονται επιθέσεις

Αλλά το πιο σημαντικό πλήγμα στο αξιακό και ηθικό σύστημα των αγώνων δόθηκε με τις αποκαλύψεις για το ντοπάρισμα των πρωταθλητών. Το αντι- Ολυμπιακό κίνημα είχε συχνά καταδικάσει το μοντέλο του υπερφυσικού αθλητή που κατασκευάζεται ιατρικά και όχι στην αρένα των υψηλών ιδεωδών και της ευγενούς άμιλλας. Σήμερα που η ιατρική μπορεί να παρεμβαίνει στο ανθρώπινο DNA και στη φυσιολογία των αθλητών με στόχο τη μεγιστοποίηση του κέρδους των

εταιριών που επενδύουν στα ολοένα και υψηλότερα ρεκόρ τους, ο μόνος τρόπος να σταματήσει αυτή η εξέλιξη είναι να σταματήσουν να αποτελούν οι Ολυμπιακοί Αγώνες μια γιγαντιαία διοργάνωση και ν' αντικατασταθούν με αθλητικές συναντήσεις σε ανθρώπινη κλίμακα που θα βασίζονται στο μαζικό αθλητισμό για όλους.



Όταν η Διεθνής Επιτροπή αντι- ντόπινγκ (WADA) επέβαλε ποινές σε όλους τους ντοπαρισμένους αθλητές, η συναίνεση ανάμεσα στους θεατές των αγώνων μειώθηκε σημαντικά και το αντι – Ολυμπιακό κίνημα βρήκε την ευκαιρία να εξηγήσει γι' άλλη μια φορά την ψευδεπίγραφη βάση των αγώνων όσον αφορά τα αθλητικά ιδεώδη.

Ο μαζικός αθλητισμός για όλους δεν χρειάζεται γιγαντιαίες εγκαταστάσεις, υπερμεγέθη θεάματα για να προβληθεί ούτε δαπανηρές υποδομές που πληρώνονται συνήθως με δημόσιο χρήμα. Αντίθετα χρειάζεται ελεύθερο χώρο , καθαρή θάλασσα, καθαρό αέρα και πράσινο. Το χάσμα ανάμεσα στην πραγματική άσκηση και τους Ολυμπιακούς Αγώνες, ανάμεσα στην ατομική συμμετοχή και το θέαμα, ανάμεσα στην υγεία και το ντόπινγκ, ανάμεσα σε πραγματικές επιδόσεις φυσιολογικών ανθρώπων και τα ρεκόρ που προκύπτουν από το ντόπινγκ, όλες αυτές οι αντιθέσεις εκφράστηκαν ρητά στη διάρκεια της κρίσης που γνώρισαν οι αγώνες εξ' αιτίας του ντοπαρίσματος των αθλητών.

Επίσης, αξίζει να σημειώσουμε, ότι αν και συνήθως ο αθλητισμός των αγώνων ευνοεί ρατσιστικές συμπεριφορές, οι Έλληνες χειροκροτούσαν χώρες όπως το Ιράκ, η Παλαιστίνη και η Κούβα που έχουν καταληφθεί ή απειλούνται από τις ΗΠΑ και την πολιτική τους.

Μετά το πέρας των αγώνων έγινε φανερό το μέγεθος του δημόσιου χρέους που είχαν επισωρεύσει και η βαριά φορολογία στα λαϊκά στρώματα για την αποπληρωμή του, η περικοπή των κοινωνικών δαπανών, οι βλάβες στο περιβάλλον, η περιστολή εργασιακών και ατομικών δικαιωμάτων και η απώλεια του ανθρώπινου αθλητικού ιδεώδους.

Έτσι, η υποστήριξη μεταστράφηκε σε αντίθεση στου Ολυμπιακούς Αγώνες και έσπασε η ευρεία συναίνεση των πολιτών στην επιλογή της ανάληψης και διεξαγωγής τους από τη χώρα μας. Μια σειρά περιστάσεις διευκόλυναν την απομυθοποίηση των αγώνων ως αθλητικού και πολιτιστικού γεγονότος και έκαναν φανερές τις οικονομικές, πολιτικές και ιδεολογικές τους επιπτώσεις. Σ' αυτό το πλαίσιο το αποκαλούμενο κίνημα κατά των Ολυμπιακών Αγώνων λειτούργησε ως καταλύτης.

Τίθεται τέλος το ερώτημα αν το αντι-Ολυμπιακό κίνημα, ως αντίδραση ενάντια σε αλλαγές που απορρέουν από τον ριζικό μετασχηματισμό της Αθήνας στα συμφραζόμενα της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης, έχει κάποια κοινά χαρακτηριστικά με το ευρωπαϊκό και παγκόσμιο αντι-παγκοσμιοποιητικό κίνημα. Από τη σκοπιά της παρουσίας του αντι-Ολυμπιακού κινήματος στις συναντήσεις του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Φόρουμ (ΕΚΦ), μπορούμε να πούμε ναι. Στη Φλωρεντία, το Παρίσι και το Λονδίνο, όπου έλαβε χώρα το ΕΚΦ, έγιναν σεμινάρια με θέμα τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Ιδιαίτερα στο Λονδίνο το 2004, πόλη που έχει αναλάβει τη διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων μετά το Πεκίνο, οι Έλληνες μεταφέραμε όλη την εμπειρία στις εκεί επιτροπές κατά της ανάληψης των Ολυμπιακών Αγώνων.

Το Ελληνικό Κοινωνικό Φόρουμ ήταν, επίσης, ένας από τους βασικούς συμμετέχοντες στο ελληνικό αντι- Ολυμπιακό κίνημα. Τελευταίο, αλλά όχι λιγότερο σημαντικό, το παγκόσμιο κίνημα ενάντια στη νεοφιλελεύθερη παγκοσμιοποίηση εμπλουτίζει συνεχώς τα τοπικά και εθνικά κινήματα, φέρνοντας κοντά ανθρώπους με κοινές ή/και διαφορετικές εμπειρίες και παραδόσεις, βοηθώντας τους να ανταλλάξουν ιδέες, πρακτικές, μορφές οργάνωσης κ.λ.π. Το αντι-Ολυμπιακό κίνημα, όπως και κάθε κίνημα στην Ελλάδα που έχει διεθνή οπτική, έχει επηρεαστεί θετικά και μετασχηματιστεί μέσω και της επικοινωνίας με ευρωπαϊκά και παγκόσμια κινήματα.

Σε κάθε περίπτωση το αντι-Ολυμπιακό κίνημα αντιμετώπισε τους μετασχηματισμούς της πολιτικής και των πόλεων που επιβάλει ο νεοφιλελεύθερος καπιταλισμός σήμερα διεθνώς, και οι οποίοι χαρακτηρίζονται ταυτόχρονα από τις τοπικές/εθνικές ιδιαιτερότητες αλλά και από τα κοινά παγκόσμια χαρακτηριστικά, όπως αυτά επιχειρήθηκε να περιγραφούν στα πρώτα κεφάλαια του κειμένου.

Βιβλιογραφία

Γιαλύρη Θεανώ, Πορτάλιου Ελένη, επιστημονικό συνέδριο «Γεωγραφίες της Μητρόπολης», Θεσσαλονίκη, Οκτώβριος 2005.
«Alternative Futures and Popular Protest», Απρίλιος 2006, Manchester Metropolitan University 11ο Διεθνές Συνέδριο
Castells, Manuel (1973): *Luttes urbaines et pouvoir politique*.
Castells, Manuel (1983): *The City and the Grass Roots*, University of California Press, Berkeley and Los Angeles,1983.
Castells, Manuel (1997): *The power of identity*, Blackwell, Oxford, 1997.
Harvey, David (1978): *The Urban Process under Capitalism*, International Journal of urban and Regional Research,1978.
Lefebvre, Henri: *Writing on Cities, Part II Right to the City*, Blackwell Publishing (1996) from L*e droit à la ville*, Anthropos, 1968.
Lowe, Stuart (1986): *Urban Social Movements*, Macmillan, London, 1986.
Marcuse, P., and Van Kempen R. (2000): *Globalizing Cities, A New Spatial Order*, Blackwell Publishers.
Pickvance, G.G. (1976): *Urban Sociology, Critical essays*, London Tavistock, 1976.
Sassen, Saskia (1991): *The Global City*, Princeton University Press, Princeton, New Jersey, 1991.
Sassen, Saskia (2000): *Cities in a World Economy*, Los Angeles, CA: Pine Forge Press.
Smith, Neil (1996): *The New Urban Frontier*, Routledge, London, 1996.
Soja, Edward (2000): *Postmetropolis, Critical Studies of Cities and Regions*, Blackwell Publishing, 2000.
Stathakis – Hadjimichalis (2004): *Athens, as a global city: from the desire of few to the reality of many*, Geographies, a biannual review on spatial issues, no 7, 2004.

PROGRAMMES, RESEARCH, STUDIES

“Red Octopus”, Van der Meer: 1998
European Spatial Development Perspective (ESDP) /1999
Espon programme /Espon in progress – Preliminary results Report/ autumn 2003
Espon 1.1.1 Research “The role, specific situation and potentials of urban areas as nodes in a polycentric development”, 2003-2005. (www.Espon.lu)
Espon 1.3.2 Research “Territorial trends of the management of the natural heritage”, 2003-2005 (www.Espon.lu)
Vision Planet project “Strategies for intergraded spatial development of the Central European, Danubian and Adriatic Area”.
Espon 1.2.1 Research “Transport services and networks: Territorial trends and basic supply of infrastructure for territorial cohesion”, 2003-2005. (www.Espon.lu)
Espon 2.1.1 Research “Territorial impact of EU transport and TEN policies” (www.Espon.lu)
ECMT Pan-European Transport Network - Corridors Maps.
Cross – border cooperation Action Programme (DAC) /Spatial development priorities concerning the urban network and the urban concentrations of the Balkan Area» /2000.
DANUBE SPACE STUDY/Regional and Territorial Aspects of Development in the Danube Countries with Respect to Impacts on the European Union /Final Report /2000.
Community guidelines, adopted on July 1996 by the European Parliament and Council (Decision N° 1692/96/EC) for the development of the trans-European transport network (TEN-T).
Espon 2.2.2. “Territorial impact of Interreg, Phare CBC and Tacis in the Enlargement area” (www.Espon.lu)
Strategic Framework of Athens – Attiki region, NTUA – Ministry of Environment, Physical Planning and Public Works / 2001-2004.
Europe 2.000, Development perspectives of European territory, 2000.
Europe 2.000+ / Spatial planning in Europe, 2001.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΓΙΑ 3 ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΑ ΠΑΡΚΑ ΣΤΗΝ ΑΤΤΙΚΗ

Τις τελευταίες δεκαετίες αναπτύσσονται στη χώρα μας πολύ σημαντικές κινητοποιήσεις για τη διεκδίκηση του δημόσιου χώρου της πόλης. Ο δημόσιος χώρος, με την μορφή του αστικού και περιαστικού πράσινου, των ελευθέρων και αδόμητων χώρων και των υποδομών συλλογικής εξυπηρέτησης, κοινωνικών αναγκών (σχολεία, νοσοκομεία, κτίρια πολιτισμού κ.λ.π), δεν αναπτύχθηκε ποιοτικά και ποσοτικά. Οι λόγοι αφορούν στην απουσία ισχυρού κοινωνικού κράτους και στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά παραγωγής της κατοικίας, που απέτρεψε την διασφάλιση, μέσω του πολεοδομικού σχεδιασμού, δημόσιας γης εντός και εκτός των πόλεων.
Η επέκταση του λεκανοπεδίου και η ασφυκτική δόμηση δημιούργησαν το έδαφος για την ανάπτυξη ισχυρών κινημάτων για την πόλη και το περιβάλλον, τα οποία σήμερα πολλαπλασιάζονται και καλύπτουν το σύνολο της Αττικής. Οι καταστροφικές πυρκαγιές του 2007 έκαναν ορατή σε όλους την οικολογική κρίση, που με αιχμή την καταστροφή του κλίματος απειλεί την επιβίωση του πλανήτη και τις δυνατότητες αναπαραγωγής των ανθρώπινων κοινωνιών. Τα κοινωνικά κινήματα για την υπεράσπιση του δημόσιου χώρου αποκτούν de facto οικολογική διάσταση και συνδέονται ή αποτελούν τμήμα του οικολογικού κινήματος.
Η νεωτερική κοινωνία λέει ο Aberto Melucci στο έργο του «Κουλτούρες στο παιχνίδι, διαφορές για να συμβιώσουμε», είναι σε θέση ν' αντιληφθεί τον εαυτό της με όρους καθαρά κοινωνικούς. Η επιβίωση του είδους και του πλανήτη δεν επαφίεται πλέον στους αναπόφευκτους νόμους της φύσης ή στην αναγκαία πορεία της ιστορίας. Δεν υπάρχουν μυθικές η θεϊκές δυνάμεις, ένα αλλού στο οποίο εκβάλλουμε τις υποθέσεις μας. Αυτή η προσέγγιση επιτρέπει να επανατοποθετήσουμε και τη δράση των κοινωνικών κινημάτων σ' ένα επίπεδο διαπλαστικό της κοινωνικής εξέλιξης.
Ιδιαίτερα τα κοινωνικά κινήματα για την πόλη και το περιβάλλον, αν και συνήθως έχουν αφετηρία το τοπικό, διαπλέκονται τουλάχιστον με το οικολογικό πρόβλημα και εκτινάσσονται στο ευρύτερο περιβάλλον θεμελιωδών κοινωνικών διακυβευμάτων. Ο κάτοικος, παραδείγματος χάριν, μια συνοικίας που εμποδίζει να γίνει ένας αυτοκινητόδρομος τοποθετείται ταυτόχρονα απέναντι στο ενεργειακό πρόβλημα, την περιβαλλοντική ρύπανση, τη δημόσια υγεία και τις προϋποθέσεις διανθρώπινης επικοινωνίας.
Οι κινητοποιήσεις για τα Μητροπολιτικά Πάρκα Γουδή, Ελληνικού και Ελαιώνα αποτελούν παραδείγματα της κοινωνικής αφύπνισης και της μαζικής δράσης. Στα 3 αυτά πάρκα θα γίνει συγκεκριμένη αναφορά.

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΓΟΥΔΗ (χώρος δημιουργίας)



χώρος για τη δημιουργία του Μητροπολιτικού Πάρκου Γουδή – Ιλισίων

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΕΛΑΙΩΝΑ (χώρος δημιουργίας/δεν πραγματοποιήθηκε)



ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ (χώρος δημιουργίας/δεν πραγματοποιήθηκε)



ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΓΟΥΔΗ – ΙΛΙΣΙΩΝ
ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΓΩΝΑ

Το Μητροπολιτικό Πάρκο Γουδή - Ιλισίων θεσμοθετήθηκε – μετά από πολύχρονους αγώνες των κατοίκων της περιοχής που συσπειρώνονται γύρω από την Επιτροπή Αγώνα για το Μητροπολιτικό Πάρκο Γουδή – Ιλισίων. Με το ΠΔ «Καθορισμός μέτρων προστασίας της περιοχής του όρου Υμηττού και των μητροπολιτικών πάρκων Γουδή – Ιλισίων (ΦΕΚ 187/Δ/2011) ορίστηκε η περιοχή στην οποία *«κυριαρχεί η χρήση του Κοινόχρηστου Πρασίνου και δεν επιτρέπεται η δόμηση νέων κτιρίων»*. Ο χώρος βρίσκεται, επίσης, στη Β' Ζώνη προστασίας του Υμηττού. Παράλληλα και το Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας (Νόμος 4277 ΔΕΚ 156Α/1-8-2014), όπως και το προηγούμενο ρυθμιστικό (Ν 1515/1985), καθορίζει το χώρο ως **«Μητροπολιτικό Πόλο πρασίνου και αναψυχής».**



Η μελέτη του τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Τομέα Πολεοδομίας και Χωροταξίας του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου (ΕΜΠ) στους οποίους ανατέθηκε η μελέτη τον Νοέμβριο του 1997, και εγκρίθηκε από τον Οργανισμό Ρυθμιστικού Σχεδίου και Προστασίας Περιβάλλοντος Αθήνας του Υπουργείου Περιβάλλοντος στις 17/10/2001 (αυτή η μελέτη αποτέλεσε τη βάση για να εκδοθεί αργότερα το Π.Δ. 187/ /16-6-2011), προτείνει «**Ενιαίο Μητροπολιτικό Πάρκο Γουδή – Ιλισίων, υψηλής οικολογικής ποιότητας, με περιορισμένες χρήσεις πολιτισμού, αθλητισμού και αναψυχής, υψηλού πρασίνου, συνολικής έκτασης 4500 στρεμμάτων, εκ των οποίων ο πυρήνας θα καταλαμβάνει περίπου 1400 στρέμματα».**

Ακόμη το Σχέδιο Γενικής Διάταξης (ΣΓΔ) που καθορίζει τις χρήσεις και λειτουργίες του Πάρκου κατ' επιταγήν του Π.Δ. 187/ /2011 και ολοκληρώθηκε το 2011 από το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, μετά την ανάθεση προς αυτό από τον ΟΡΣΑ, ξεκάθαρα αναφέρει ότι εντός του πυρήνα του Μητροπολιτικού Πάρκου **«απαγορεύεται κάθε νέα δόμηση»**.

Πως είναι λοιπόν δυνατόν, μια μακρόχρονη (πάνω από 20 χρόνια) διαδικασία που κατέληξε στην ισχύουσα νομοθεσία να καταστρατηγείται και να διαγράφεται αιφνιδιαστικά και μάλιστα με τελείως αδιαφανή κριτήρια;

Είναι γνωστό επίσης ότι οι μεγάλες πράσινες εκτάσεις, λειτουργούν κατά της ρύπανσης στην πόλη, βελτιώνοντας σημαντικά το μικρόκλιμα και μειώνοντας κυρίως τους καλοκαιρινούς μήνες τη μέση θερμοκρασία, γεγονός που σε περιόδους έντονων κλιματικών αλλαγών και καύσωνα, θα μπορούσε να δράσει καταλυτικά στην αποφυγή σοβαρών επεισοδίων ακόμη και θανάτων.

Αποτελεί επίσης ασφαλές καταφύγιο σε περίπτωση μεγάλου σεισμού.

Η Ολομέλεια του Συμβουλίου Επικρατείας στο σκεπτικό της απόφασης του (1970/2012) που κήρυξε το Μπάντμιντον "αυθαίρετο" επισημαίνει "*Με την δημιουργία του ενιαίου Μητροπολιτικού Πάρκου Γουδή - Ιλισίων διευκολύνεται η κίνηση των αέριων ρευμάτων από τον Υμηττό προς το Λεκανοπέδιο, η οποία με τη σειρά της συμβάλλει στην βελτίωση των ατμοσφαιρικών και κλιματολογικών συνθηκών της ευρύτερης περιοχής".*

Η Επιτροπή Αγώνα επισημαίνει επίσης τη σημαντική ιστορικότητα του χώρου, αφού συνδέεται με σημαντικούς σταθμούς της νεότερης ιστορίας, όπως το κίνημα του στρατιωτικού συνδέσμου το 1909, την εκτέλεση των "έξι" της Μικρασιατικής καταστροφής, τις δίκες και εκτελέσεις κατά την διάρκεια του εμφυλίου πολέμου (εκτέλεση Μπελογιάννη κλπ).

Η ΠΑΡΑΛΟΓΗ ΑΝΑΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΜΕΝΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΣΗΣ ΓΗΠΕΔΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΚΟΥ

Το 2017 ο Πρωθυπουργός της χώρας Α. Τσίπρας ξεκίνησε διαδικασία θεσμοθέτησης και κατασκευής γηπέδου του Παναθηναϊκού στο θεσμοθετημένο ήδη ως Μητροπολιτικό Πάρκο Γουδή – Ιλισίων, ενώ η παράταξη «Ανοιχτή Πόλη» με υποψήφιο δήμαρχο τον ίδιο, συμβάδιζε αγωνιστικά με το κίνημα των κατοίκων που κατέληξε στο Π.Δ προστασίας του χώρου. Το Υπουργείο Περιβάλλοντος δια του Υπουργού κ. Σκουρλέτη σε συνάντηση με την Επιτροπή Αγώνα στις 13/4/2016 δηλώνει «την αποφασιστικότητα του Υπουργείου για επιτάχυνση των διαδικασιών υλοποίησης του Μητροπολιτικού Πάρκου Γουδή – Ιλισίων». Τα ίδια δηλώνει ο υπουργός στις 7/11/2016 κατά την αλλαγή της πολιτικής ηγεσίας στο Υπουργείο Περιβάλλοντος στην τελετή παραλαβής – παράδοσης. Με τη συνηγορία του νέου υπουργού Σ. Φάμελλου και του δημάρχου Αθηναίων Γ. Καμίνη προωθείται η νέα πρόταση.
Η ανατροπή αυτή επικαλείται την ανάπλαση της ευρύτερης περιοχής του σημερινού γηπέδου του Παναθηναϊκού ενώ ο Παναθηναϊκός δε θεμελιώνει κανένα δικαίωμα στην Αλεξάνδρας γιατί δεν υπάρχει παραχωρητήριου του χώρου του σημερινού γηπέδου. Όταν το γήπεδο της Αλεξάνδρας κατεδαφιστεί, ο Παναθηναϊκός πρέπει ν' αποκτήσει χώρο με δικά του έξοδα, εάν επιθυμεί να κατασκευάσει γήπεδο. Ο δήμος και το κράτος δεν του οφείλουν απολύτως τίποτα.
Παλαιότερα είχε επιχειρηθεί η εγκατάσταση του γηπέδου στου Παναθηναϊκού στον Ελαιώνα αλλά πλην του γηπέδου εθεσμοθετούντο κτίρια Βωβού 75.000 τ.μ. και δήμου Αθηναίων 42.500 τ.μ. Δεν επρόκειτο απλώς για γήπεδο αλλά για ένα θηριώδες κατασκευαστικό σχέδιο. Με την προσφυγή 150 πολιτών στο ΣτΕ – μεταξύ αυτών ο Μανώλης Γλέζος και πλήθος μελών της Ανοιχτής Πόλης - η υπερδόμηση στην περιοχή του Ελαιώνα εξέπεσε συνταγματικά, ενώ παρέμεινε η εκκρεμότητα του νέου γηπέδου. Εάν θέλει να οικοδομήσει γήπεδο ο Παναθηναϊκός μπορεί ν' αγοράσει την έκταση που είχε χωροθετηθεί τότε το γήπεδο.
Υπάρχει, βέβαια, η βέλτιστη λύση που προτείνει η «πράσινη» ΚΑΕ, η οποία σύμφωνα με την ΑΥΓΗ (17/5/2017), *«διαφωνεί με την κατασκευή του ποδοσφαιρικού γηπέδου στο Γουδή και αντιπροτείνει να στεγαστούν όλα τα τμήματα του Συλλόγου στο ΟΑΚΑ για τα επόμενα 99 χρόνια».* Η λύση ΟΑΚΑ θα ήταν προσφορότερη για όλες τις άστεγες ποδοσφαιρικές ομάδες γι' αυτό και πρέπει να συζητηθεί σοβαρά. Πρόκειται για χρησιμοποίηση υποδομών που χρυσοπληρώσαμε στους Ολυμπιακούς Αγώνες, διάσωση ελεύθερων χώρων, προστασία των κατοικημένων περιοχών, ασύμβατες χρήσεις κ.λπ. το ,ε ποιους όρους και με ποιες διαδικασίες είναι προφανώς ανοιχτό θέμα προς συζήτηση.

ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΓΩΝΑ ΓΙΑ ΤΟ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΓΟΥΔΗ

Σε ανακοίνωσή της με τίτλο «ΟΧΙ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΓΟΥΔΗ» τονίζει « Έκπληξη – Θλίψη – Αγανάκτηση είναι τα συναισθήματά μας από την ξαφνική, απρόβλεπτη και παράλογη, απόφαση του Πρωθυπουργού κ. Τσίπρα (με τη συναίνεση του Δημάρχου Αθηναίων κ. Καμίνη), στις 16/3/2017 ότι *«θα χωροθετηθεί το νέο γήπεδο τυο Παναθηναϊκού στον πυρήνα του Μητροπολιτικού Πάρκου Γουδή (στο φυτώριο του Δήμου Αθηναίων), πίσω από το Γενικό Νοσοκομείο Αεροπορίας (ΓΝΑ 251)».*
Η κατασκευή του τεράστιου γηπέδου (35.000 θέσεων σύμφωνα με δημοσιεύματα) μαζί με τα άλλα έργα που θα το συνοδεύουν, όπως είναι η διεθνής πρακτική, θα αποκόψει την επικοινωνία της πόλης (φυσική και οπτική) με ον ορεινό όγκο του Υμηττού, θα υποβαθμίσει τις υπώρειές του και τις προστατευόμενες δασικές ενότητες, θα καταστρέψει εκατοντάδες στρέμματα πρασίνου καθώς και την κοίτη του Ιλισού και, παράλληλα, θα τραυματίσει ανεπανόρθωτα, θα συρρικνώσει και θα κατακερματίσει τον χώρο, αποτρέποντας μια για πάντα την δημιουργία ενός ενιαίου χώρου αναψυχής, περιπάτου, υψηλού και πυκνού πρασίνου χωρίς εμπορευματοποίηση.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΓΗΠΕΔΟ ΤΟΥ ΠΑΟ ΣΤΟΝ ΒΟΤΑΝΙΚΟ ΚΙ ΟΧΙ ΣΤΟ ΓΟΥΔΗ

Να αποσύρει την πρόταση χωροθέτησης του γηπέδου του Παναθηναϊκού στο Μητροπολιτικό Πάρκο Γουδή καλούν την Πολιτεία επιστημονικοί φορείς και περιβαλλοντικές οργανώσεις αντιπροτείνοντας τον Βοτανικό, που έχει θεσμοθετηθεί ως «διπλή ανάπλαση» με πρόβλεψη κατεδάφισης του γηπέδου στη Λεωφόρο Αλεξάνδρας (χωρίς την υπογειοποίησή της). Σχεδιασμός ενταγμένος στο Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αθήνας και, όπως υποστηρίζουν, λύνει το πρόβλημα, όμως πρόκειται για ένα σύνθετο έργο. Ως εκ τούτου στην εφαρμογή του οφείλουν να επικεντρωθούν ο Δήμος Αθηναίων, η Περιφέρεια Αττικής και το ΥΠΕΝ. **Ο Σύλλογος Ελλήνων Πολεοδόμων (ΣΕΠΟΧ), ο τομέας Πολεοδομίας και Χωροταξίας του Μετσοβείου Πολυτεχνείου, η Ελληνική Εταιρεία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού, η Επιστημονική Εταιρεία Δικαίου Πολεοδομίας Χωροταξίας, το WWF Ελλάς και ο ΣΑΔΑΣ – Πανελλήνια Ένωση Αρχιτεκτόνων/ Τμήμα Αττικής σε κοινή ανακοίνωσή τους εκθέτουν τους λόγος της διαφωνία τους, επισημαίνοντας:**

1. Η ιδέα δημιουργίας μητροπολιτικών πάρκων υψηλού πρασίνου που συνδέει τους προστατευόμενους ορεινούς όγκους με τον αστικό ιστό μέσω «ζωνών διείσδυσης» του πρασίνου στην πόλη είναι στοιχειώδης αρχή της «συμπαγούς πόλης», αρχή που συνιστά βασική στρατηγική της οικιστικής πολιτικής, τόσο σε περιφερειακό όσο και σε εθνικό επίπεδο. (Εθνικό Χωροταξικό 2008).

2.Το Μητροπολιτικό Πάρκο Γουδή έχει θεσμοθετηθεί με τον Ν. 732/1977, βάσει του οποίου παραχωρείται μέρος του στους Δήμους Ζωγράφου, Αθηναίων και Χολαργού – Παπάγου και μάλιστα «με σκοπό τη δημιουργία χώρου πράσινου (άλσους)».

Εντάσσεται από το 1979 στην περιοχή προστασίας του Υμηττού και στο «δίκτυο υπερτοπικών πόλων πράσινου ήπιας αναψυχής, πολιτισμού και αθλητισμού» του Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθήνα/85.

Η τελική θεσμοθέτησή του έγινε με νέο Προεδρικό Διάταγμα Προστασίας του Υμηττού το 2011 (ΦΕΚ 187/Δ/2011, Αρ.4) από τον Οργανισμό Αθήνας, ύστερα από ερευνητικά προγράμματα των Αρχιτεκτονικών Σχολών του ΕΜΠ και του Πανεπιστημίου Θράκης.

Το Π.Δ. προσδιορίζει με σαφήνεια τις επιτρεπόμενες χρήσεις, διακρίνοντας τον πυρήνα του πάρκου από την περιμετρική ζώνη στην οποία επιτρέπονται οι υφιστάμενες κοινωφελείς χρήσεις (πολιτισμού και περίθαλψης) και η διοίκηση.

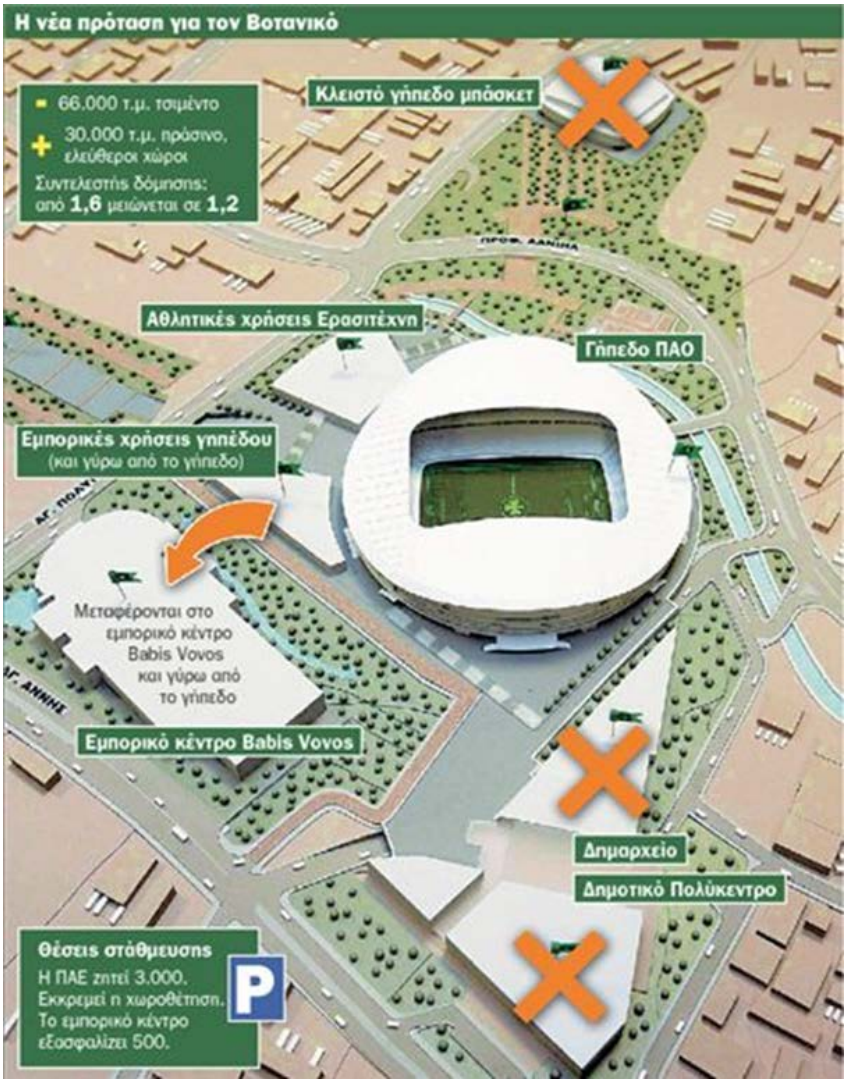
3. Η χωροθέτηση μιας μεγάλης αθλητικής μονάδας, με συνοδευτικές χρήσεις εμπορίου και αναψυχής όπως και με τις τεράστιες απαιτήσεις κίνησης και στάθμευσης αυτοκινήτων, δεν μπορεί παρά να έρθει σε αντίθεση τόσο με το χαρακτήρα του πάρκου ως τόπο υψηλού πρασίνου όσο και με τα τέσσερα νοσοκομεία της περιμετρικής του ζώνης. Επιπλέον, επιβαρύνει κυκλοφοριακά και περιβαλλοντικά τις όμορες περιοχές κατοικίας Παπάγου, Χολαργού και Ζωγράφου.

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΕΛΑΙΩΝΑ

Η δημιουργία Μητροπολιτικού Πάρκου στον Ελαιώνα υποστηρίχθηκε από ένα μαζικό κίνημα κατοίκων της ευρύτερης περιοχής και συμμετοχή της «Ανοιχτής Πόλης». Όπως ήδη αναφέρθηκε στο κείμενο για το Μητροπολιτικό Πάρκο Γουδή – Ιλισίων, το 2017 επιχειρήθηκε να χωροθετηθεί το γήπεδο του Παναθηναϊκού, για το οποίο η πρόταση αφορούσε την περιοχή του Ελαιώνα, στο Πάρκο Γουδή.Το κίνημα των κατοίκων είχε κάνει αποδεκτή τη χωροθέτηση γηπέδου ΠΑΟ στον Ελαιώνα χωρίς όμως τεράστιας έκτασης εμπορικές χρήσεις. Γι' αυτό άλλωστε προσέφυγε στο ΣτΕ, το οποίο με την απόφασή του δεν έκανε αποδεκτές τις εμπορικές χρήσεις Βωβού και κτίρια του Δήμου Αθηναίων, συνολικού εμβαδού 117.000 τ.μ.







Μόνο γήπεδο στον Ελαιώνα















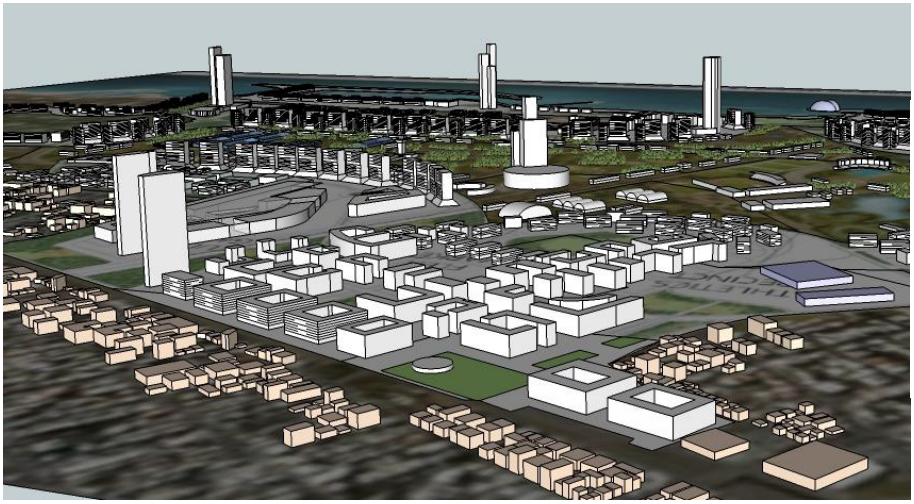


ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ

Το Μητροπολιτικό Πάρκο Ελληνικού σχεδιάστηκε από την Περιφέρεια Αττικής, την περίοδο που είχε εκλεγεί Περιφερειάρχης ο Γ. Σγουρός (2010 -2014) με τη συνεργασία των 3 παρακείμενων Δήμων: Ελληνικού – Αργυρούπολης, Γλυφάδας και Αλίμου. Το σχέδιο εκπόνησε ομάδα της Αρχιτεκτονικής Σχολής με καθ' ύλην αρμόδιους επιστήμονες. Στην περίοδο των μνημονίων τα σχέδια άλλαξαν. Αποφασίστηκε η υπερδόμηση του Ελληνικού, συνολικά 3.600.000 τ.μ. σύμφωνα με το σχέδιο Foster, διενεργήθηκε διαγωνισμός από την ΕΛΛΗΝΙΚΟ Α.Ε και το ακίνητο κατακυρώθηκε στη Lamda Development. Πρόκειται για την απόλυτη ανατροπή των σχεδίων για ένα Μητροπολιτικό Πάρκο πρασίνου και πολιτιστικών χρήσεων, ανοιχτό στους κατοίκους όλης της Αττικής.

Ακολουθεί αναλυτική παρουσίαση του νέου σχεδιασμού.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ



Η ΤΕΡΑΤΩΔΗΣ ΥΠΕΡΔΟΜΗΣΗ ΜΙΑ ΝΕΑ ΠΟΛΗ 6200 ΣΤΡΕΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ 27000 ΚΑΤΟΙΚΩΝ

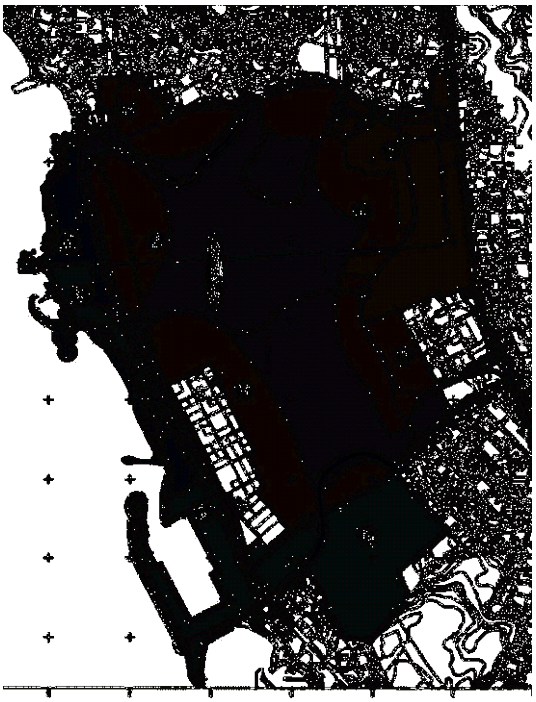


ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ, ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΚΤΙΑΣ ΖΩΝΗΣ ΚΑΙ ΕΥΡΥΤΕΡΑ ΤΟΥ ΛΕΚΑΝΟΠΕΔΙΟΥ ΑΤΤΙΚΗΣ

Ευρεία Επιτροπή Υπεράσπισης του Ελληνικού
Παρουσίαση: Ελένη Πορτάλιου

Χωροθετούνται όλες οι δυνατές χρήσεις **Σημείο 1**

Συνοπτική παρουσίαση του Σχεδίου που σχεδιάζουν να υλοποιηθεί στο Ελληνικό



ΣΧΕΔΙΟ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (ΣΟΑ) 2016

- Πολεοδομικό Κέντρο
- Αμιγής Κατοικία
- Αμιγής Κατοικία
- Τουριστικές Ζώνες
- «Μητροπολιτικό Πάρκο»



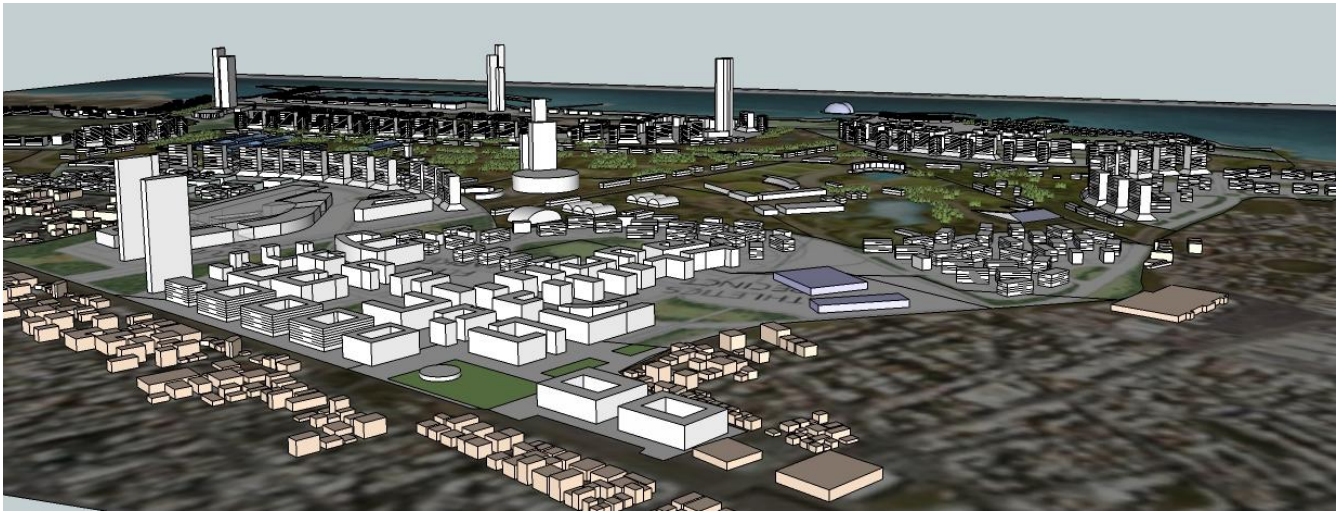


Το Σχέδιο περιλαμβάνει όλες τις δυνατές χρήσεις: κατοικία διαφόρων υψών, γραφεία, εκπαίδευση, λιανικό εμπόριο, malls, κτίρια αναψυχής και δραστηριοτήτων αθλητισμού και πολιτισμού, υγείας, ξενοδοχεία και λοιπές τουριστικές εγκαταστάσεις, μικτές χρήσεις, υπηρεσίες κοινής ωφέλειας κ.λπ.

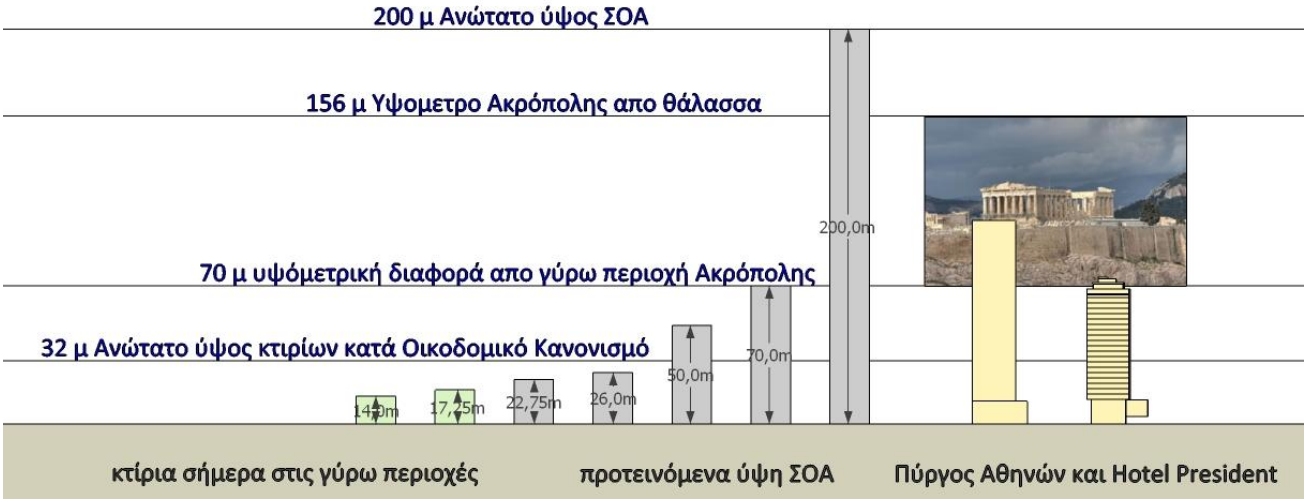
Όλες αυτές οι χρήσεις θα λειτουργήσουν ανταγωνιστικά και θα πλήξουν δραματικά τις ήδη συρρικνωμένες οικονομικές δραστηριότητες της Αττικής. Τα αδιάθετα ακίνητα θα πολλαπλασιαστούν, οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις στο σύνολο του Λεκανοπεδίου θα οδηγηθούν σε οριστικό μαρασμό. Οι νέες κακοπληρωμένες και ανασφάλιστες θέσεις εργασίας θα δημιουργηθούν στα ερείπια των μικρών και μεσαίων οικοδομικών, εμπορικών και τουριστικών επιχειρήσεων, της μισθωτής εργασίας, της αυτοαπασχόλησης και των συμπληρωματικών εισοδημάτων από ενοικίαση.

Υπέρμετρη δόμηση στο σύνολο της έκτασης **Σημείο 2**

Η έκταση του πρώην αεροδρομίου και της παραλιακής δόμησης πολεοδομείται στο σύνολο της υπέρμετρα ως προς την ένταση της δόμησης και μάλιστα με χαρακτηριστικά ιδιωτικής πολεοδόμησης. **Η δόμηση ανέρχεται σε 3.004.000 τ.μ.**
Αν όλη η έκταση πολεοδομείτο σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, χωρίς «Πάρκο», ο ιδιώτης θα έχτιζε 2.400.000 τμ. ενώ τώρα 2.700.000 τμ. **Προβλέπεται από τον ν.4062/2012 πρόσθετη δόμηση Β΄ σταδίου 600.000 τμ. Η δόμηση μπορεί να αυξηθεί και βάση του άρθρου 10 του ΝΟΚ.**



Ύψη κτιρίων **Σημείο 3**



Η ρητορική του ΣΟΑ ασεβεί εστιάζοντας στα νέα τοπόσημα – ουρανοξύστες που θα υποκαταστήσουν τον Παρθενώνα και θα προσελκύουν το βλέμμα των επισκεπτών καθώς εισέρχονται από τη θάλασσα στο λιμάνι του Πειραιά. Η Αττική γη, παρόλη την άναρχη και συχνά αυθαίρετη δόμηση και την

έλλειψη επαρκών ελεύθερων χώρων στη μικροκλίμακα των διαφόρων περιοχών, διατηρεί στους αρχαιολογικούς χώρους και την ιστορική πόλη, όπως και στο παράκτιο μέτωπο, που παραμένει στην μεγαλύτερή του έκταση αδόμητο με σημαντικά μνημεία της φύσης και του πολιτισμού, ζωντανή την ιστορία από τους αρχαίους μέχρι τους νεώτερους χρόνους. Η ταυτότητα αυτή της Αττικής διασώθηκε με τραύματα, τα οποία μπορούν να επουλωθούν. Οι «νέοι Παρθενώνες» που θα αναπτυχθούν σε 6.200 στρ. πάνω στη θάλασσα και τα μνημεία, πάνω στη βλάστηση και την ήπια τοπιογραφία θα καταστρέψουν με τους τεράστιους όγκους τους ανεπανόρθωτα το πνεύμα του τόπου και μια από τις σημαντικότερες πόλεις του παγκόσμιου πολιτισμού.

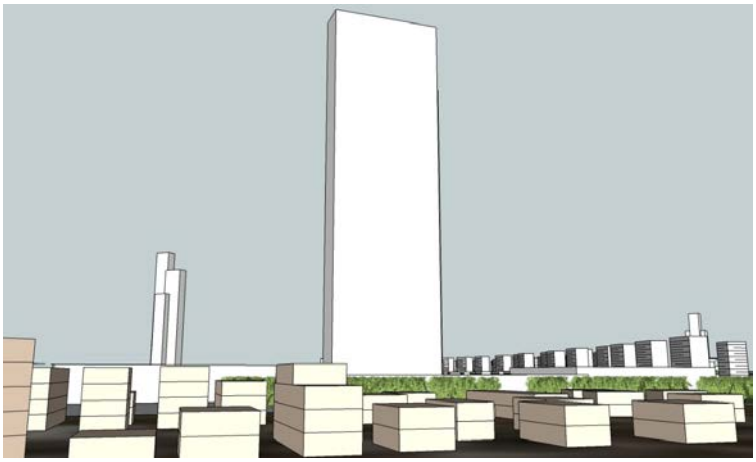
ΚΑΤΩ ΕΛΛΗΝΙΚΟ, θέα από νοτιανατολικά



ΚΑΤΩ ΕΛΛΗΝΙΚΟ, η πλατεία



Δικηγορικά, Γλυφάδας, ο πύργος Καζίνο σε σχέση με τα σπίτια



ΑΝΩ ΕΛΛΗΝΙΚΟ, θέα από νοτιοανατολικά



ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΡΓΥΡΟΥΠΟΛΗΣ



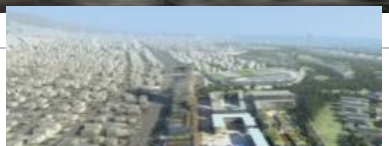
Η περιοχή Αργυρούπολης δίπλα στο Μετρό, όπως είναι σήμερα



Το πάρκο της Αγίας Παρασκευής ανάμεσα στα σπίτια και την Βουλιαγμένης μετατρέπεται σε εμπορικά







Η Λεωφόρος Βουλιαγμένης

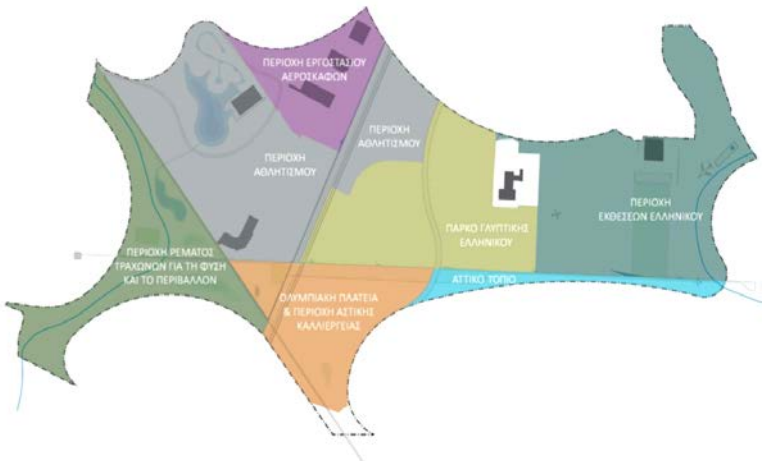


Το «Μητροπολιτικό Πάρκο Πρασίνου Αναψυχής» επιμέρους χρήσεις
Σημείο 4

Δεν υφίσταται ισορροπία / μέτρο μεταξύ των χρήσεων. Οι κατ' εξαίρεση χρήσεις γίνονται κύριες.

	ΧΡΗΣΗ	στρ.		%
1	ΠΕΡΙΟΧΗ ΡΕΜΑΤΟΣ ΤΡΑΧΩΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΦΥΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	258	668	33%
2	ΠΑΡΚΟ ΓΛΥΠΤΙΚΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ	325		
3	ΑΤΤΙΚΟ ΤΟΠΙΟ	60		
4	ΠΕΡΙΟΧΗ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑΣ	25		
	ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΟΙ ΑΓΡΟΙ	193	193	10%
5	ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΖΩΝΗ		524	26%
	Αθλητικές Εγκαταστάσεις	278		
	Κλειστό γήπεδο & Πύργος 200 μ	108		
	Θεματικό Πάρκο / Υδροπάρκο	138		
6	ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ ΑΕΡΟΣΚΑΦΩΝ	141	141	7%
	Κλειστοί συναυλιακοί χώροι			
	Μουσείο Αεροπορίας			
	Αγορά (Μοναστηράκι)			
7	ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΚΘΕΣΕΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ	425	474	24%
8	FIR ΑΘΗΝΩΝ	35		
	ΚΟΜΒΟΣ ΜΕ ΠΑΡΑΛΙΑΚΗ	14		
	ΣΥΝΟΛΟ "ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ"	2.000	2.000	100%

Μόνο το 33% της έκτασης έχει χαρακτηριστικά Πάρκου όπως αντιλαμβανόμαστε το Πάρκο.
Η έκταση του Εκθεσιακού χώρου ανέρχεται σε 425 στρ.
Ο αθλητικός πόλος/υδροπάρκο σε 524 στρ.
Γίνεται μετεγκατάσταση των εγκαταστάσεων του Αγίου Κοσμά χωρίς να διατηρείται ο χαρακτήρας του Κέντρου Νεότητας.
Τελικά το Πάρκο έχει έκταση μόνο 668 στρ.



Ένα Πάρκο, δεν είναι :

- Εκθεσιακό κέντρο
- Αθλητικό κέντρο – προπονητικό
- Κλειστά γήπεδα και ουρανοξύστες
- Disney land
- Εκτεταμένοι κλειστοί συναυλιακοί χώροι

Το «Μητροπολιτικό Πάρκο Πρασίνου Αναψυχής»

Θέα από Γκολφ προς Πάρκο – Εκθεσιακό Κέντρο



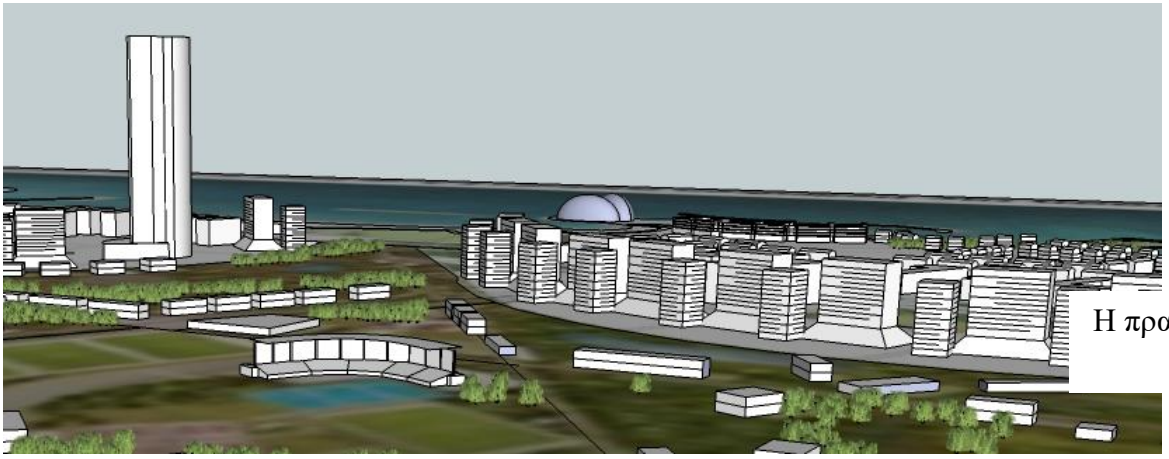
«Θολό» σχέδιο επενδυτή



Η πραγματικότητα



«Θολό» σχέδιο επενδυτή



Η πραγματικότητα

Το ΣΟΑ επιδεινώνει την Κλιματική Αλλαγή Σημείο 5

Από την συγκριτική ανάλυση των εναλλακτικών λύσεων η μελέτη αποδέχεται ότι το σχέδιο συμβάλλει αρνητικά ως προς την κλιματική αλλαγή και το βαθμολογεί αρνητικά (-2) .

Στη σημερινή αδόμητη έκταση 6.200 στρ. με 586,82 στρ. εκτάσεις προστατευόμενες από το Ν998/1979 και το αρ.24 του συντάγματος (423,78 στρ δάσος – δασικών εκτάσεων /131,339 στρ ορεινά χορτολιβαδικά / 21,727 στρ άλση – πάρκα εντός σχεδίου πόλεως και 10,024 στρ άλση ή πάρκα εντός ΓΠΣ) εμφυτεύεται μια νέα ιδιωτική πόλη ανεπίτρεπτης δόμησης. Πρόκειται για μια αντιοικολογική βόμβα που θα επιδεινώσει δραματικά το κλίμα της Αττικής.













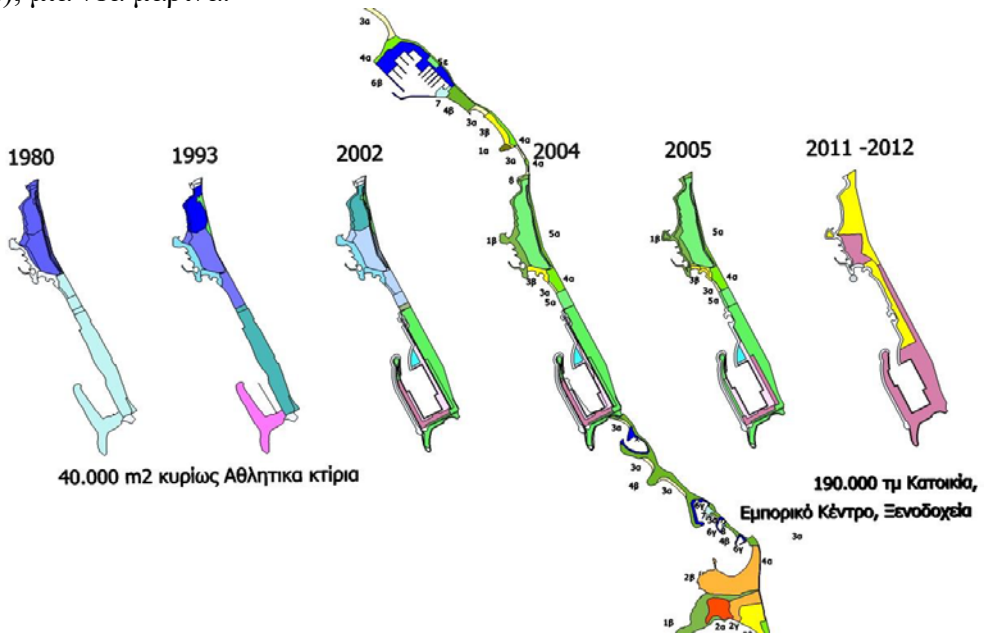







Το Παραλιακό Μέτωπο Σημείο 6

Συνεχής επιδείνωση του θεσμικού πλαισίου του παραλιακού μετώπου (π.δ.264/Δ'/2004, Ιστιοπλοϊκό, 4062/2012).
Πριν τους Ολυμπιακούς αγώνες το σύνολο του παράκτιου μετώπου ανήκε στο Αθλητικό Κέντρο Νεότητας Αγίου Κοσμά και ήταν ανοιχτό στους πολίτες.
ΣΟΑ 2017 : 190.000 τμ μονοκατοικίες, πολυκατοικίες, Πύργος κατοικιών, Εμπορικό Κέντρο, Ξενοδοχεία (2), μια νέα μαρίνα.

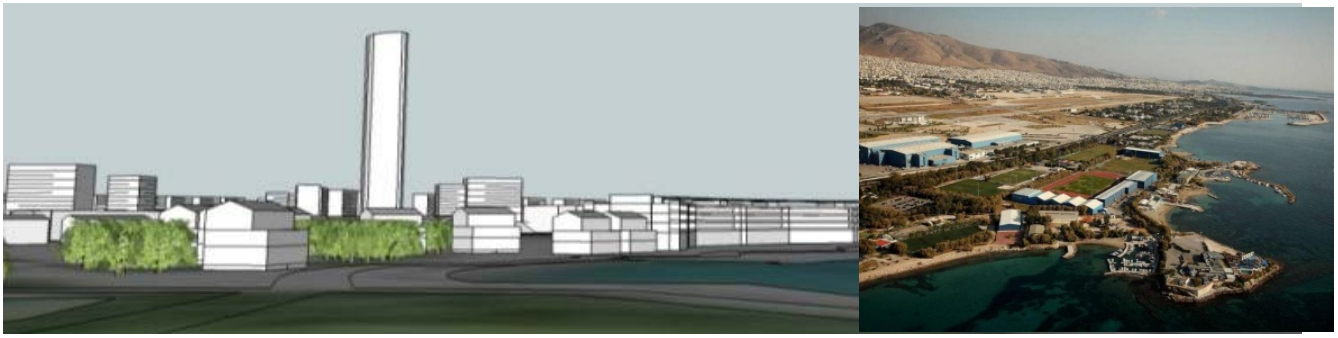


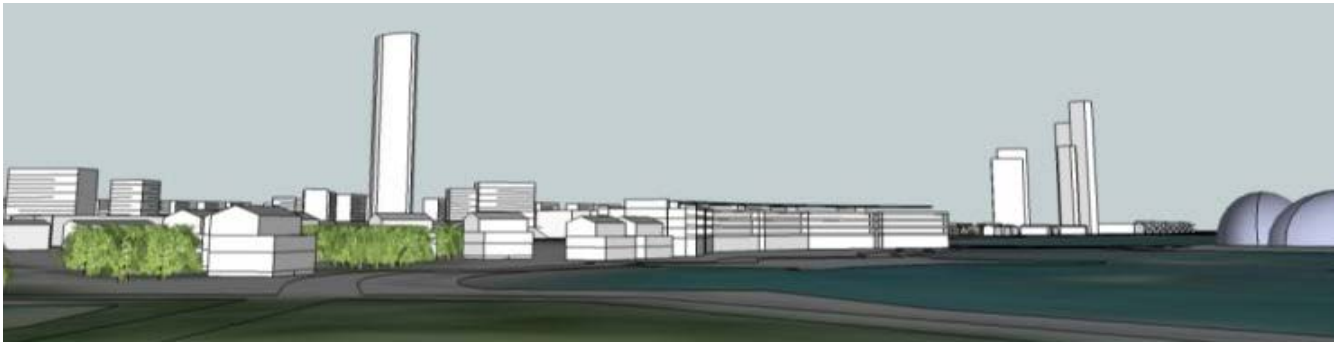
Για πρώτη φορά στη σύγχρονη ιστορία της Αθήνας η πόλη επεκτείνεται σε βάρος του παραλιακού μετώπου. Ιδιαίτερα ανησυχητική είναι η αναφορά σε ελεύθερη παραλία 1 χλμ, που θα δημιουργηθεί με νέα λιμενικά έργα, ενώ καμία αναφορά δεν γίνεται για τα άλλα 2,5 χλμ της ακτογραμμής (όπου προβλέπονται ζώνες ξενοδοχείων, ιδιωτικές μαρίνες και συνοικία μονοκατοικιών) και των παραλιών, οι οποίες σήμερα υπάρχουν στο βόρειο τμήμα του χώρου.

Συνεχής επιδείνωση του θεσμικού πλαισίου του παραλιακού μετώπου

Παρά την συνεχή επιδείνωση ακόμη και σήμερα το παραλιακό μέτωπο στο 80% της έκτασης του προστατεύεται από το θεσμικό καθεστώς του Π.Δ. των Ακτών /2004 το οποίο ο Ν.4062/2012 ρητά επιτρέπει την ουσιαστική του κατάργηση

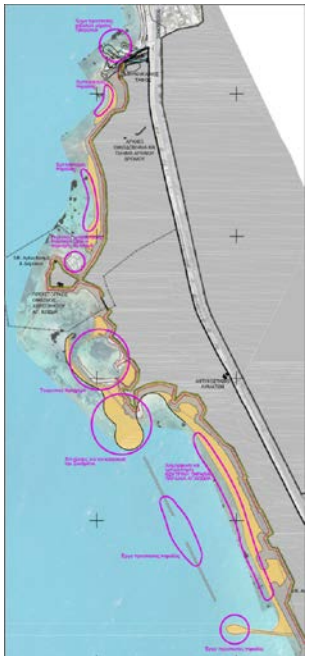
ΘΕΣΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΠΑΡΑΛΙΑΚΗΣ ΖΩΝΗΣ 2017 ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ ΚΑΙ ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΜΕΝΟΙ ΧΩΡΟΙ ΜΕ ΚΥΡΙΟ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΠΡΑΣΙΝΟΥ						
	τ.μ.	ΖΩΝΗ	ΧΡΗΣΗ	τ.μ.	τ.μ.	τ.μ.
ΒΟΡΕΙΟ ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΚΤΩΝ	354.610	1 β	Περιοχή αποκατάστασης φυσικού τοπίου και αττικής χλωρίδας και πανίδας καθώς και προστασίας και ανάδειξης αρχαιολογικών και ιστορικών χώρων	48.279	340.819	601.351
		3 α	ελεύθερες ακτές κολύμβησης	631		
		3 β	Οργανωμένες ακτές κολύμβησης	9.592		
		4 α	Περιοχή ελεύθερων χώρων πρασίνου υπερτοπικού χαρακτήρα με ήπια ανάπτυξη χρήσεων αναψυχής και περιπάτου	50.410		
		5 α	**Περιοχή περιαστικού πρασίνου μητροπολιτικού χαρακτήρα στην οποία περιλαμβάνονται εγκαταστάσεις του Εθνικού Αθλητικού Κέντρου Νεότητας (Ε.Α.Κ.Ν.) Αγ. Κοσμά**	**231.907**		
			ΟΔΟΣ	13.791	23.053	
ΟΛΥΜΠΙΑΚΟ ΙΣΤΙΟΠΛΟΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΠΔ ΕΣΟΑΠ 2002 και Ν.3342/2005	424.868		ΟΔΟΣ	9.262		
		IIΔ	ΠΑΡΑΚΤΙΟ ΠΑΡΚΟ	15.116	237.479	
		IIΒ		33.222		
		IIΑ		178.015		
		IIΓ		11.126		
		IΑ-IΒ	ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΨΥΧΗΣ	64.052	78.983	178.127
		IΓ		14.931		
		I Δ		99.144	99.144	
			ΣΥΝΟΛΟ	779.478	779.478	779.478







Θαλάσσιο και παραθαλάσσιο περιβάλλον



Στο σύνολο της ακτογραμμής που διαθέτει φυσικά χαρακτηριστικά εκτελούνται λιμενικά έργα (εκτός της Μαρίνας που εκτελέστηκαν το 2004).
Κατασκευάζεται ξενοδοχειακός λιμένας (στην Ζώνη Ανάπτυξης Τουρισμού) στα όρια του ημιβυθισμένου προϊστορικού οικισμού.
Δεν αναφέρονται οι οικότοποι προτεραιότητας λιβαδιών Ποσειδωνίας και υφάλων τα οποία είναι γνωστά στην περιοχή λόγω της παρουσίας του ΕΛΚΕΘΕ.
Στην μελέτη αναφέρεται σταθμός Υδροπλάνων, όχι όμως και στον σχετικό χάρτη.
Αναφέρεται ότι τα περισσότερα έργα γίνονται για λόγους διάβρωσης και εμπλουτισμού (με άμμο) των ακτών.
Στην πραγματικότητα η Κωλιάδα Άκρα είναι από τα ελάχιστα τμήματα της ακτής της πόλης, που έχει διατηρήσει σε μεγάλο βαθμό τα φυσικά της χαρακτηριστικά χωρίς διάβρωση τα τελευταία 5.000 χρόνια.

Το παραλιακό μέτωπο θέλει φροντίδα όχι πολεοδόμηση



Ερωδιός
στον υγρό-τοπο
ρέματος
Τραχώνων



στον Άγιο
Αλέξανδρο



η βόρεια παραλία
δίπλα στο υγρότοπο



στο «ΕΛΚΕΘΕ»



η πρώην παραλία ΕΟΤ

Το σημερινό Αττικό τοπίο στην περιοχή του Ελληνικού









Αρχαιολογικός Χώρος Σημείο 7

Στο ακίνητο του Ελληνικού υπήρχαν στην αρχαιότητα τρεις δήμοι: Αιξωνής, Ευωνύμου και Αλιμούντος. Οι ανασκαφικές εργασίες είναι περιορισμένες και το θέμα της προστασίας / ανάδειξης των αρχαιοτήτων εξαιρετικά σημαντικό. Στο θέμα των αρχαιοτήτων δημιουργήθηκαν μεγάλες συγκρούσεις: από τη μια, μεταξύ του Συλλόγου Ελλήνων Αρχαιολόγων και όσων αρχαιολόγων υπερασπίζονται τον νόμο και λειτουργούν σύμφωνα με την επιστημονική/ηθική τους συνείδηση και αυτών που συντάχθηκαν μαζί τους και, από την άλλη, του «επενδυτή» και των πολιτικών συνηγόρων του.





Μετά από τρείς συνεδριάσεις με θέμα την έγκριση ή μη της κήρυξης ως αρχαιολογικού χώρου περιοχών στο ακίνητο του Ελληνικού, το ΚΑΣ γνωμοδότησε ομόφωνα υπέρ της κήρυξης. Τα όρια αφορούν την περιοχή 350 στρ. βόρεια και βορειοανατολικά του οικοπέδου καθώς και έκταση περίπου 1600 στρ. στους δήμους Ελληνικού - Αργυρούπολης και Αλίμου. Σ' αυτά προστίθενται οι ήδη κηρυγμένοι αρχαιολογικοί χώροι που υπολογίζονται σε 300 στρ. Το ΚΑΣ ενέκρινε το Σχέδιο Ολοκληρωμένης Ανάπτυξης (ΣΟΑ) και τη Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) με συγκεκριμένους όρους, που προστατεύουν όλες τις εντοπισμένες αρχαιότητες : δηλαδή ο Άγιος Κοσμάς να παραμείνει αδόμητη ζώνη, η περιοχή του λατομείου, (που δεν συμπεριλήφθηκε στην κήρυξη) να γίνει χώρος πρασίνου, το ταφικό μνημείο σε σχήμα Π να μεταφερθεί στην αρχική του θέση (περιοχή πρώην ανατολικού αεροδιαδρόμου) σε χώρο πρασίνου και, κυρίως, να υπάρχει αρχαιολογική παρακολούθηση εκσκαφικών εργασιών σε όλη την έκταση, στη βάση τροποποιημένου μνημονίου συνεργασίας, το οποίο θα περιλαμβάνει τους όρους που έχει θέσει η αρμόδια Εφορεία Αρχαιοτήτων. Με την κήρυξη έλαβε τέλος η πρωτοφανής και σκανδαλώδης διάταξη που προέβλεπε αποζημίωση του επενδυτή σε περίπτωση ανεύρεσης ή και κήρυξης αρχαιοτήτων, κατά παράβαση της κείμενης νομοθεσίας και κάθε έννοιας ισονομίας. Εξίσου σημαντικό είναι ότι το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο διαφώνησε με τα ύψη των κτιρίων και ζήτησε τροποποίηση του ΣΟΑ.



Όρια αρχαιολογικού χώρου

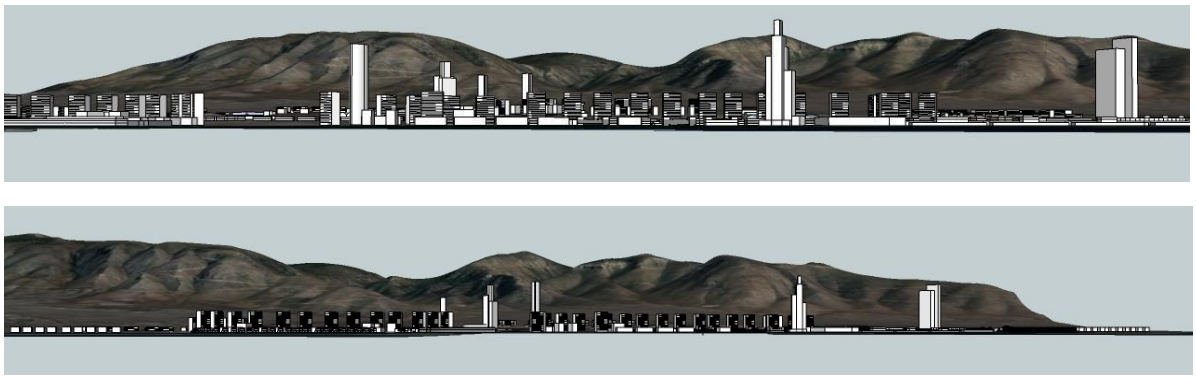


Αρχαιολογικός χώρος Αγίου Κοσμά

Στα όρια του ημι-βυθμισμένου προϊστορικού οικισμού, στην Κωλιάδα Άκρη κατασκευάζεται λιμενική εγκατάσταση 200 σκαφών. Το σύνολο του αρχαιολογικού χώρου εντάσσεται στην οικιστική επέκταση

Το Αττικό Τοπίο Σημείο 8

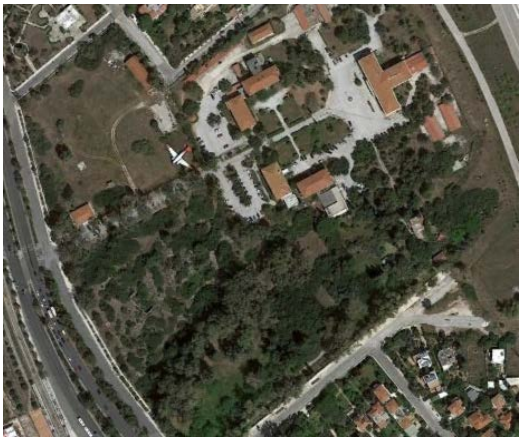
Με το Χωρικό Σχέδιο καταργείται η προστατευόμενη τοπιακή ενότητα του Λεκανοπεδίου (*άρθρο 22 ΡΣΑ ν.4277/2014*). Πρόσθετα και λόγω των παρακάτω σημείων, που συνοπτικά παρατίθενται, το σχέδιο αντίκειται στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση της Φλωρεντίας για την προστασία του τοπίου. Η πόλη της Αθήνας έχει απλωθεί στο σύνολο των πεδινών αλλά και στις πλαγιές των ορεινών όγκων που την περιβάλλουν. Καθώς τα επιτρεπόμενα ύψη είναι σχετικά ομοιογενή καλύπτει ομοιόμορφα το έδαφος.
Με τον τρόπο της εκτατικής δόμησης, αν και στερούμενη ανεπίτρεπτα των αναγκαίων χώρων πρασίνου και της αρχικής κάλυψης του εδάφους, η Αττική διατηρεί το κύριο στοιχείο του Αττικού τοπίου, δηλαδή το ανάγλυφό του, τις λοφώδεις εξάρσεις και τις κορυφογραμμές των ορεινών όγκων που ορίζουν το λεκανοπέδιο.Η ακτογραμμή συνιστά δεύτερο κύριο στοιχείο του Αττικού τοπίου και αυτή δεν αποτελεί σημειακά εξεταζόμενο στοιχείο αλλά μέρος του συνόλου της Αττικής ακτογραμμής και πορεία εισόδου στην πόλη από την θάλασσα.



Τα ψηλά κτίρια και οι πύργοι απλώνονται σε μήκος 2,6 χιλιομέτρων, πλήττουν βάναυσα το τοπίο. Δεν αποτελούν σημειακές εξάρσεις, ούτε «εκσυγχρονίζουν» την πόλη. Υποβαθμίζουν με θρασύτητα το τοπίο για να έχουν θέα στην θάλασσα οι νέοι κάτοικοι.

Νεώτερα Μνημεία Σημείο 9

Σε αντιπαράθεση με την εισήγηση της αρμόδιας υπηρεσίας του ΥΠΠΟΑ στο Κεντρικό Συμβούλιο Νεωτέρων Μνημείων, τη συνηγορία της γενικής γραμματέως και άλλων υπηρεσιακών παραγόντων, καθώς και τη θέση 10 αρμοδίων φορέων (μεταξύ αυτών Αρχιτεκτονική Σχολή ΕΜΠ, Σύλλογος Αρχιτεκτόνων, TICCHI, ICOMOS, Περιφέρεια Αττικής), το ΚΣΝΜ αποφάσισε κατά πλειοψηφία να συνταχθεί με την εισήγηση των συμβούλων του ΤΑΙΠΕΔ και να μην ψηφίσει την κήρυξη ως διατηρητέων σημαντικών νεώτερων μνημείων, όπως το πρώην Κολλέγιο Θηλέων Αθηνών.





πρώην Κολλέγιο Θηλέων Αθηνών

Καταργούνται οι αρμοδιότητες της τοπικής Αυτοδιοίκησης

Άρθρο 3.2.β. Δεν απαιτείται η μεταβίβαση των κοινοχρήστων κοινωφελών στους οικείους Δήμους

Η έγκριση της πολεοδομικής μελέτης έχει τις συνέπειες έγκρισης σχεδίου πόλεως κατά τις διατάξεις του ν.δ. 17.7.1923. Από την έγκριση της πολεοδομικής μελέτης, οι κοινόχρηστοι χώροι περιέρχονται σε κοινή χρήση, χωρίς να απαιτείται ρητή παραίτηση των κυρίων των ακινήτων από την κυριότητα, νομή και κατοχή τους. Διατάξεις οι οποίες αφορούν την εισφορά σε γη και χρήμα δεν εφαρμόζονται.

Άρθρο 6. Ειδικός φορέας αδειοδότησης, πολεοδομικό γραφείο

Άρθρο 6
Γραφείο Ελληνικού

Άρθρο 7.παρ.1[α] η Εταιρεία έχει το δικαίωμα χρήσης, διοίκησης, διαχείρισης και εκμετάλλευσης του αιγιαλού και της παραλίας

Συστήνεται ειδικός Φορέας διαχείρισης και λειτουργίας των κοινοχρήστων χώρων, υποδομών, έργων και εξοπλισμού. Ν.4422/2016 (11.1 στ.)

(στ) Ότι οι ελευθεροι χωροι δημοσιας χρησεως και οι χωροι και εγκαταστασεις κοινης ωφέλειας εντός του Ακινήτου (συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, του Πάρκου, όπως ορίζεται στον Ν. 4062/2012, και των λοιπών απαιτούμενων ελεύθερων χώρων δημοσίας χρήσεως, δημοσίων και κοινωφελών κτιρίων και υπηρεσιών, δρόμων, κοινοχρήστων πολεοδομικών έργων και συναφών υποδομών) (οι «Ελεύθεροι και Δημόσιοι Χώροι και Εγκαταστάσεις») θα διαχειρίζονται, θα λειτουργούν και θα συντηρούνται από ειδικό διοικητικό φορέα, που θα ιδρυθεί σύμφωνα με το Άρθρο 2.2 (vi) (ή από τρίτο πρόσωπο που θα διοριστεί μέσω δημοσίου διαγωνισμού και θα αμείβεται από τον φορέα αυτόν) (ο «Διαχειριστής Πάρκου και Ελεύθερων Χώρων»).

Η Εταιρεία επεμβαίνει και αντικαθιστά τον Φορέα, εφόσον αυτός δεν ανταποκρίνεται στις «ειδικές προδιαγραφές» που έχουν συμφωνηθεί και λαμβάνει εκείνη όλους τους οικονομικούς πόρους που οι Δήμοι λαμβάνουν ν.4422/2016 (11.1.iii και i)

ΕΛΛΗΝΙΚΟ: ΕΝΑ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ

Α. ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ

Η πρόταση αντλεί τα στοιχεία της από τη συστηματική απογραφή του ακινήτου του Ελληνικού σύμφωνα με τη μελέτη που πραγματοποίησε το Εργαστήριο Αστικού Περιβάλλοντος ΕΜΠ για την Περιφέρεια και τους 3 Δήμους (Ελληνικού - Αργυρούπολης, Αλίμου, Γλυφάδας). Αντιμετωπίζει το Μητροπολιτικό Πάρκο Ελληνικού ως ένα σημαντικό Πόλο Περιβάλλοντος, Πολιτισμού και Αθλητισμού διεθνούς εμβέλειας και ανοιχτό στους κατοίκους της Αττικής, ένα πόλο έλξης εναλλακτικού φυσιολατρικού/πολιτισμικού τουρισμού, που λειτουργεί όλο τον χρόνο και ενεργοποιεί φθίνουσες υπηρεσίες και αδιάθετα ακίνητα στους παρακείμενους δήμους και το παράκτιο μέτωπο από το ΣΕΦ έως το Λαύριο. Σκοπός είναι το Μητροπολιτικό Πάρκο να συμβάλλει στην παραγωγική ανασυγκρότηση της περιοχής και ταυτόχρονα στην οικολογική και πολιτισμική αναβάθμιση της Αττικής.



Αξιολόγηση κτιρίων



Πράσινες επιφάνειες

Μελέτη ΕΑΠ ΕΜΠ

Β. Ο ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΑΡΚΟΥ

Β1. Κέντρο Πολιτισμού

Β1.1. Αρχαιολογικό Πάρκο

Το Μητροπολιτικό Πάρκο είναι ταυτόχρονα ένας αρχαιολογικός χώρος. Αρχαιολογικά ευρήματα από ήδη πραγματοποιηθείσες ανασκαφές, ορισμένα εκ των οποίων είναι ήδη ορατά και προσβάσιμα, δίνουν τη δυνατότητα ανασύστασης της διαχρονικής ιστορίας του δυτικού παραλιακού μετώπου της Αττικής και ιδιαίτερα των 3 παρακείμενων δήμων: Αλιμούντος (Αλίμου), Ευωνύμου (Ελληνικού-Αργυρούπολης), Αιξωνής (Γλυφάδας), στους οποίους ανήκε στο παρελθόν η έκταση των 6.200 στρ.



Χερσόνησος Αγίου Κοσμά, Κωλυάδα Άκρα



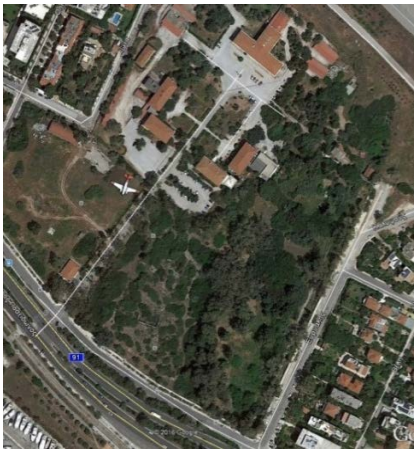
Ορατό τμήμα ανασκαφών, χερσόνησος Αγ. Κοσμά

Μεταβυζαντινός ναός Αγίων Κοσμά και Δαμιανού





ευρήματα ανασκαφών από την Αεροπορική Βάση Ελληνικού





Ταφικός περίβολος στο χώρο της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας

ΕΛΛΗΝΙΚΟ : ΕΝΑ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ

Στο χώρο ήδη σήμερα, πολύ περισσότερο μετά από νέες ανασκαφές, οι οποίες πρέπει να συνεχιστούν σ' όλη την έκταση του χώρου, μπορεί να συσταθεί, με σημεία αναφοράς τις ορατές αρχαιότητες και αυτές που δεν είναι προσβάσιμες λόγω επίχωσης, ένας Αρχαιολογικός Περίπατος. Οι τρείς όμοροι αρχαίοι δήμοι συνδέονταν μεταξύ τους με κοινό οδικό δίκτυο - του οποίου οι βασικές αρτηρίες συμπίπτουν με τους σύγχρονους οδικούς άξονες Βουλιαγμένης, Αλίμου, Ποσειδώνος - και επικοινωνούσαν επίσης με την Αθήνα, τον Πειραιά και το Λαύριο. Η νέα ένταξη του Ελληνικού, τόσο στην περιοχή των 3 σημερινών δήμων όσο και στον ευρύτερο παράκτιο χώρο από ΣΕΦ έως Λαύριο, θα συναντήσει το ιστορικό της ανάλογο στην αρχαιότητα. Τις ανασκαφικές έρευνες έχει πραγματοποιήσει η αρχαιολόγος κα Κωνσταντίνα Καζά, η οποία είναι και καθ' ύλην αρμόδια να μιλήσει για τα θέματα που αφορούν στο δικό της έργο.
Στο χώρο του Ελληνικού λειτουργούν σήμερα αποθήκες και εργαστήρια ανασκαφικών ευρημάτων, ενώ άλλες αρχαιότητες έχουν μεταφερθεί σε μουσεία εκτός του χώρου. Το Αρχαιολογικό Πάρκο ως ανασύσταση του αρχαίου κόσμου επί του εδάφους του Μητροπολιτικού Πάρκου Ελληνικού συμπληρώνεται με ένα Αρχαιολογικό Μουσείο το οποίο περιλαμβάνει τις ήδη υπάρχουσες αρχαιότητες και νέες που θα προκύψουν από μελλοντικές ανασκαφές.

Β1.2. Κέντρο Σύγχρονων Τεχνών

Κατ' αναλογίαν με το Ιστορικό Κέντρο της Αθήνας, όπου ο αρχαίος πολιτισμός συμβιώνει με σύγχρονες εγκαταστάσεις τεχνών (μουσεία/εκθεσιακοί χώροι, θέατρα, κινηματογράφοι, μουσικές σκηνές κ.λπ.) στο Μητροπολιτικό Πάρκο μπορεί να δημιουργηθεί ένα ισχυρός πόλος για τις σύγχρονες τέχνες, ενεργοποιώντας μέρος των υπαρχόντων κτιρίων και των υπαίθριων χώρων. Μεγαλουπόλεις όπως οι πρωτεύουσες Ρώμη, Παρίσι, Λονδίνο, Βερολίνο, Κωνσταντινούπολη, αλλά και μικρότερες όπως το Μπιλμπάο, η Αβινιόν, το Σεράγεβο, το Βελιγράδι, επενδύουν στον πολιτισμό. Στην περίπτωση της Ελλάδας, στο Μητροπολιτικό Πάρκο Ελληνικού, σε ήδη υπάρχοντα κτίρια από αυτά τα οποία διατηρεί η μελέτη ΕΑΠ ΕΜΠ, θα μπορούσαν να εγκατασταθούν όλοι οι τομείς των σύγχρονων τεχνών και πρωτίστως νέοι καλλιτέχνες οι οποίοι, παρά το σημαντικό έργο που δημιουργούν μέσα από ανυπέρβλητες δυσκολίες, δεν έχουν καμιά στήριξη από τους αρμόδιους δημόσιους θεσμούς και το Υπουργείο Πολιτισμού. Στο εναλλακτικό σχέδιο για το Ελληνικό, στο Μητροπολιτικό Πάρκο μπορεί να παραχωρηθούν άμεσα χώροι ιδιοκτησίας του δημοσίου για τη στέγαση και ανάδειξη του έργου ελλήνων καλλιτεχνών και ταυτόχρονα να προχωρήσουν εκδηλώσεις διεθνικής συνεργασίας και υπερτοπικής εμβέλειας, από κοινού με πολιτιστικούς φορείς του εξωτερικού.

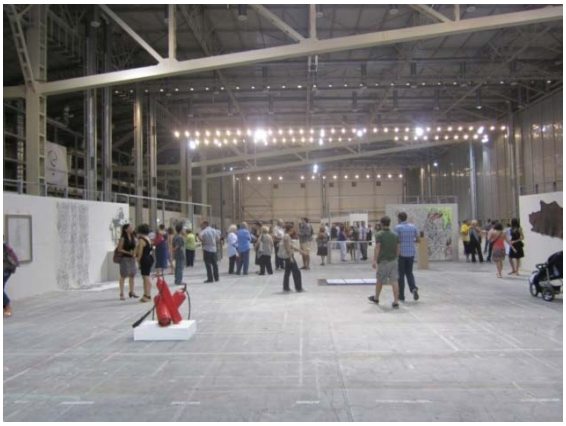
Πρόκειται για ένα «διαρκές φεστιβάλ» γραμμάτων και τεχνών που θα στηρίξει τον πολιτισμικό τουρισμό σ' ένα χώρο ο οποίος συνδυάζει ταυτόχρονα θαλάσσια κολύμβηση/αναψυχή και αθλητικές εγκαταστάσεις και μπορεί ν' αποτελέσει αφετηρία για εξορμήσεις πολιτισμικού /φυσιολατρικού περιεχομένου σε όλο το παράκτιο μέτωπο. Στο Μητροπολιτικό Πάρκο μπορεί να λειτουργήσουν χώροι εικαστικών εκθέσεων, προβολής και παραγωγής ταινιών, θεατρικών και μουσικών παραστάσεων, προβολής βιβλίου, στις ήδη υπάρχουσες υποδομές σε κλειστούς ή ανοιχτούς χώρους, και, ταυτόχρονα, να δημιουργηθούν νέα εστιακά σημεία τέχνης, όπως για παράδειγμα μια υπαίθρια γλυπτοθήκη με έργα Ελλήνων και ξένων καλλιτεχνών που αναπτύσσεται σε βάθος χρόνου και σηματοδοτεί τον ευρύτερο χώρο του πάρκου σε αντίστιξη με την αρχαιότητα.
Στην προσέγγιση αυτή για τις νέες λειτουργίες του Ελληνικού εντάσσεται και το προτεινόμενο Συνεδριακό Κέντρο στον πρώην Ανατολικό Αεροσταθμό, στο διατηρητέο μνημείο της σύγχρονης αρχιτεκτονικής, έργο του Eero Saarinen. Επίσης, το Μουσείο Πολιτικής και Πολεμικής Αεροπορίας, το οποίο θα συγκροτηθεί από ιστορικά κτίρια του π. Αεροδρομίου, τα αεροπλάνα και τον εξοπλισμό, τις ιστορικές εγκαταστάσεις ραντάρ και το σημερινό Μουσείο της Ολυμπιακής Αεροπορίας.

ART ελληνικο

ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ & ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ
Ναι στο Μητροπολιτικό Πάρκο Ελληνικού





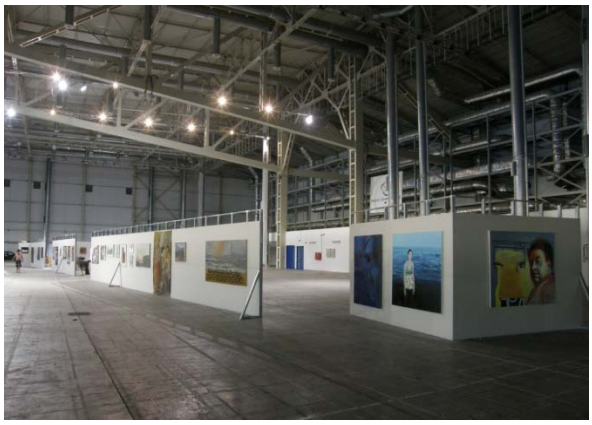











Β2. Θαλάσσιο Μέτωπο, Δενδρώνες υψηλής βλάστησης και Κήποι ανάδειξης της βλάστησης της Αττικής

Το Θαλάσσιο και Παράκτιο Πάρκο συγκροτείται με την αναβίωση της ακτής και των εκβολών των ρεμάτων και από το ΕΛΚΕΘΕ (Ελληνικό Κέντρο Θαλάσσιων Ερευνών) που λειτουργεί σήμερα στην περιοχή.
















Το Μητροπολιτικό Πάρκο αποτελεί εξ ορισμού ένα πόλο περιβαλλοντικής αναβάθμισης με μεγάλη οικολογική αξία. Σύμφωνα με τη μελέτη του ΕΑΠ ΕΜΠ ένα τμήμα 56% της έκτασης (2600 στρ.) μπορεί να είναι άμεσα προσβάσιμο στο κοινό και διαθέτει ήδη υψηλή και πλούσια βλάστηση. Οι χώρ πρασίνου θα ολοκληρωθούν με νέες φυτεύσεις για τη δημιουργία δενδρώνων και κήπων που προβάλλουν την πλούσια βλάστηση της Αττικής και αποτε λούν ανοιχτά έργα τέχνης, διαμορφωμένα εξ ολοκλήρου από φυσικά στοιχεία








Φύτευση 1.250 ελαιόδεντρων από πολίτες στο χώρο του πρώην αεροδρομίου

Στην προσέγγιση αυτή εντάσσεται και η δημιουργία Βοτανικού Κήπου και Θερμοκηπίου και, οπωσδήποτε, οι Αστικές Καλλιέργειες σε σημεία που πιστοποιείται η καταλληλότητα του εδάφους.

















Β3. Αθλητικό Κέντρο

Συγκροτείται από τις υπάρχουσες σήμερα αθλητικές εγκαταστάσεις λαϊκού αθλητισμού και ναυταθλητισμού Αγίου Κοσμά (Εθνικό Αθλητικό Κέντρο Αγίου Κοσμά) και τις Ολυμπιακές Εγκαταστάσεις (ανοιχτά γήπεδα μπέιζμπολ, χόκεϋ και σόφτμπολ, κλειστές εγκαταστάσεις ξιφασκίας και καλαθοσφαίρισης).



Β4. Κοινωνικές Χρήσεις

Κοινωνικές Χρήσεις που ήταν μέχρι πρόσφατα εγκατεστημένες στην περιοχή και λόγω της εκποίησης είναι σε διαδικασία μετεγκατάστασης, επιβαρύνοντας με μεταφορές και ενοίκια το δημόσιο, παραμένουν στο χώρο. Στις διατηρούμενες χρήσεις συγκαταλέγονται οι εγκαταστάσεις του FIR Αθηνών, της Πολιτικής Αεροπορίας, της ΕΜΥ, οι εγκαταστάσεις μεταφορών (Τραμ, ΚΤΕΛ, ΕΘΕΛ).

Γ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ, ΠΑΡΑΚΤΙΟ ΜΕΤΩΠΟ ΚΑΙ ΓΕΙΤΝΙΑΖΟΝΤΕΣ ΔΗΜΟΙ ΑΠΌ ΣΕΦ ΕΩΣ ΛΑΥΡΙΟ

Ο χώρος του σχεδιαζόμενου πάρκου, μέρος της επικράτειας των αρχαίων δήμων Αλιμούντος, Εωνύμου, Αιξωνής, είχε ιστορικά επικοινωνία με την Αθήνα (άστυ) και το σύνολο του παράκτιου μετώπου από τον Πειραιά μέχρι το Λαύριο. Στη διαδρομή αυτή εντάσσονται σήμερα τόσο υποδομές πολιτισμού, όπως η νέα Λυρική Σκηνή και η Βιβλιοθήκη, όσο και σημαντικά αρχαία και νεώτερα μνημεία. Αναφέρω ενδεικτικά τον ναό του Ποσειδώνα στο Σούνιο, τα αρχαία λατομεία, μεταλλοπλύσια και λοιπές εγκαταστάσεις εξόρυξης στο Λαύριο, καθώς και τη νεώτερη Γαλλική Εταιρεία Μεταλλείων Λαυρίου, ένα μνημειώδες κτιριακό σύνολο βιομηχανικής αρχαιολογίας που αποκαταστάθηκε από την Αρχιτεκτονική Σχολή ΕΜΠ. Στο Λαύριο βρίσκεται και το αρχαίο θέατρο Θορικού. Στα μνημεία της φύσης του παράκτιου μετώπου ανήκουν η Λίμνη της Βουλιαγμένης, ο Εθνικός Δρυμός Σουνίου με το φυσικό μνημείο «Χάος».



Νέα Λυρική Σκηνή και Βιβλιοθήκη



Ναός Ποσειδώνα, Σούνιο



Αρχαία μεταλλευτική στοά , Λαύριο



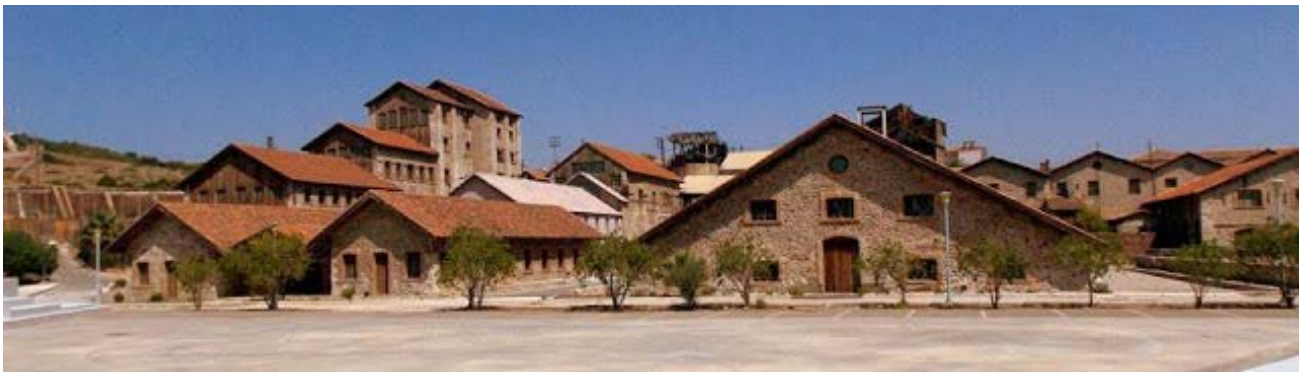
Αρχαίο μεταλλοπλύσιο, Λαύριο



Αρχαίο θέατρο Θορικού, Λαύριο







Γαλλική Εταιρία Μεταλλείων Λαυρίου

Όλο το παράκτιο μέτωπο διαθέτει υψηλής αισθητικής αξίας τοπία και ακτές με καθαρά νερά για κολύμβηση. Είναι σε μεγάλη σχετικά έκταση προσβάσιμο και πάντως πρέπει σε βάθος χρόνου να αναπλαστεί ώστε να διασφαλιστεί η συνέχειά του. Σήμερα το τραμ εξυπηρετεί κατά τους θερινούς μήνες χιλιάδες ντόπιων και ξένων κολυμβητών από Φάληρο έως Γλυφάδα. Θα μπορούσε μελλοντικά να επεκταθεί μέχρι τη Βουλιαγμένη και να συνδυαστεί με ένα καλύτερο συγκοινωνιακό δίκτυο που θα αποφορτίσει την παραλιακή ζώνη από την εκτεταμένη χρήση του ιδιωτικού αυτοκινήτου. Είναι σημαντικό οι επισκέπτες της Αθήνας να μπορούν να διαμένουν σε κάθε σημείο του παράκτιου μετώπου

ή/και στο κέντρο της πόλης και να επισκέπτονται, όταν δεν έρχονται με οργανωμένα γκρουπ που χρησιμοποιούν πούλμαν, εύκολα και γρήγορα όλο το μήκος της ακτογραμμής και φυσικά το Μητροπολιτικό Πάρκο Ελληνικού.
Το παράκτιο μέτωπο της Αττικής συνδέεται εύκολα με τα κοντινά νησιά (Αίγινα, Σαλαμίνα, κ.λπ.) που σημαίνει ότι πολλαπλασιάζονται οι ενδιαφέροντες τόποι/προορισμοί για τους επισκέπτες. Το Μητροπολιτικό Πάρκο Ελληνικού μπορεί ν' αποτελεί αφετηρία για θαλάσσιες περιηγήσεις σε όλο το παράκτιο μέτωπο του Σαρωνικού, η δε οδική επικοινωνία να συμπληρωθεί με τη θαλάσσια (στάσεις στο παράκτιο μέτωπο).

Δ. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ

Από τη μελέτη του ΕΑΠ ΕΜΠ για την πρώτη φάση κατασκευής του Μητροπολιτικού Πάρκου έχει υπολογιστεί ότι απαιτούνται περίπου 50 εκατ. €. Ορισμένα από τα υπάρχοντα κτίρια, κυρίως αυτά που στεγάζουν κοινωνικές χρήσεις, θα επαναλειτουργήσουν χωρίς κόστος. Οι αποκαταστάσεις άλλων κτιρίων θα γίνονται σταδιακά όπως και οι αναπλάσεις : φυτεύσεις/διαμορφώσεις του υπαίθριου χώρου. Αν το Μητροπολιτικό Πάρκο Ελληνικού περάσει στη διαχείριση της Περιφέρειας Αττικής και των τριών παρακείμενων δήμων, θα εξευρεθούν, σε συνεργασία με τα Υπουργεία Πολιτισμού και Περιβάλλοντος, ευρωπαϊκές και εθνικές χρηματοδοτήσεις σε βάθος χρόνου. Επίσης, ορισμένα ακίνητα μπορούν να δοθούν σε ιδιώτες που θ' αναλάβουν την αποκατάστασή τους έναντι παραχώρησης κατά χρήση για ανάλογο διάστημα. Σε κάθε περίπτωση τα 134 εκατ. € που θα δοθούν από το Ελληνικό Δημόσιο για την μετεγκατάσταση των υπηρεσιών του στην περίπτωση που θα υπογραφεί η σύμβαση με τη Lamda Development μπορούν να δοθούν για το εναλλακτικό σχέδιο του Μητροπολιτικού Πάρκου.
Στο Μητροπολιτικό Πάρκο δεν πρέπει να στεγαστούν, πλην εξαιρέσεων, χρήσεις ανταγωνιστικές με τα υπάρχοντα καταστήματα στην περιοχή γενικά και ειδικότερα τα καταστήματα εστίασης, αφού στόχος είναι ν' αναζωογονηθεί η οικονομία της ευρύτερης περιοχής του παράκτιου μετώπου.
Με όλα τα παραπάνω δεδομένα χρειάζεται να διαμορφωθεί ένα αρχιτεκτονικό σχέδιο (urban design) υψηλών προδιαγραφών για το σύνολο της περιοχής και τα στάδια υλοποιήσης του Μητροπολιτικού Πάρκου. Σ' αυτό πρέπει ν' αποτυπωθεί με ενιαίο συνθετικά τρόπο το σύνολο των διαμορφώσεων κατά στάδια, καθώς και η ταυτότητα κάθε κτιρίου και οι δυνατότητες επανάχρησης/αποκατάστασης. Πρέπει, επίσης, ν' αποτιμηθεί σύμφωνα με το συγκεκριμένο σχέδιο το σταδιακά απαιτούμενο κόστος της δημιουργίας του Μητροπολιτικού Πάρκου.



Η λειτουργία του μπορεί να χρηματοδοτηθεί από την ανανεωμένη διαχείριση του Ολυμπιακού Κέντρου Ιστιοπλοΐας (μαρίνα) Αγίου Κοσμά. Τα έσοδα μόνο από τα σκάφη μπορούν, σύμφωνα με σχετική έρευνα, να ανέλθουν σε 5 - 7 εκατ. € ετησίως ενώ τα έσοδα από τη χρήση άλλων υπαρκτών εγκαταστάσεων σε 2-3 εκατ.€. Υπενθυμίζεται ότι το ΟΚΙ ανήκει στην Ελληνικό ΑΕ, επομένως η πρόταση είναι εφικτή. Για τη λειτουργία μουσειακών ή άλλων χρήσεων που θα επιλεγούν μπορεί να υπάρξει, επίσης, συνεργασία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα ή ενοικίαση χώρων πάντα σύμφωνα με τις προβλεπόμενες από το γενικό σχέδιο χρήσεις. Σημαντικά έσοδα θα υπάρξουν από τα Ολυμπιακά Ακίνητα ενώ τα όποια έσοδα από το Αθλητικό Κέντρο Αγίου Κοσμά θα αποδίδονται για τη λειτουργία του.

Ο Αγώνας κατά της υφαρπαγής του Ελληνικού συνεχίζεται

Το κίνημα για τη δημιουργία Δημόσιου Μητροπολιτικού Πάρκου στο Ελληνικό, με ανάδειξη του πλούτου της Αττικής φύσης και χρήσεις πολιτισμού και αναψυχής, έχει ξεκινήσει πάνω από 20 χρόνια. Η Περιφέρεια Αττικής επαναβεβαίωσε με πρόσφατη απόφασή της την προηγούμενη θέση της. Δυστυχώς οι τρεις δήμοι έχουν αλλάξει διοικήσεις και οι νέες στηρίζουν ανεπιφύλακτα το σχέδιο πρωτοστατούντος του δημάρχου Ελληνικού - Αργυρούπολης Γιάννη Κωνσταντάτου.
Στο διάστημα αυτών των χρόνων και ιδιαίτερα γύρω από το 2010 έχουν γίνει σημαντικές κινητοποιήσεις τόσο από κατοίκους και σχολεία της περιοχής όσο και από κοινωνικά και περιβαλλοντικά κινήματα. Επίσης, επιστημονικές ημερίδες και πολιτιστικές εκδηλώσεις. Στο Ελληνικό λειτουργεί και σήμερα ο «Αγρός», μια αυτοδιαχειριστική πρωτοβουλία πολιτών. Στο Συμβούλιο της Επικρατείας έχουν δοθεί σημαντικές μάχες τόσο για τα νεώτερα μνημεία όσο και για την προστασία των αρχαιολογικών χώρων. Δυστυχώς, ο ΣΥΡΙΖΑ ως κυβέρνηση ανέτρεψε απολύτως τη θέση που είχε ως κόμμα, στηρίζοντας ανεπιφύλακτα και με αντιδημοκρατικές μεθοδεύσεις την υλοποίηση της «επένδυσης».
Θα μείνω στα σημερινά δεδομένα. Ο πολιτικός και κοινωνικός αγώνας συμπλέει με τον δικαστικό. 516 πολίτες και 8 φορείς προσέφυγαν κατά του σχεδίου για το Ελληνικό : αιρετοί της αυτοδιοίκησης, συνδικαλιστές, διακεκριμένα μέλη στο χώρο του Υπουργείου Πολιτισμού, διανοούμενοι και φυσικά κάτοικοι της περιοχής και μέλη κοινωνικών / περιβαλλοντικών κινημάτων της Αττικής. Αναμένουμε την απόφαση του ΣτΕ στη δεύτερη προσφυγή μας. Η δημοσιότητα που δόθηκε, ιδιαίτερα στη δεύτερη φάση του αγώνα, ανέδειξε πολλά από τα κοινωνικά και πολιτικά μέτωπα. Συνεχίζουμε με τοπικές εκδηλώσεις (πχ. Σύλλογος Αρχαιολόγων, Βριλήσσια, Νέα Σμύρνη, κ.λπ.).
Είναι σημαντικό ότι το θέμα του Ελληνικού έχει διεθνοποιηθεί ως εμβληματική περίπτωση υφαρπαγής δημόσιας περιουσίας. Ενέργειες όπως εκδηλώσεις συμπαράστασης με οργάνωση των Γερμανικών συνδικάτων και του ιδρύματος Ρόζα Λούξεμπουργκ στο Βερολίνο, δημοσιεύματα στο περιοδικό Jacobin, τη Monde Diplomatique και σε έντυπα άλλων χωρών (Γαλλία, Νορβηγία, Καναδάς, Ισπανία, Ελβετία, κ.λπ.) διαμορφώνουν ένα κλίμα θετικό για τον αγώνα μας. Να προσθέσουμε ότι φοιτητές και ακτιβιστές επισκέπτονται το Ελληνικό και ξεναγούνται στο χώρο, δημοσιοποιώντας αργότερα το πρόβλημα στο εξωτερικό. Τα κείμενά μας κυκλοφορούν σε 4 γλώσσες. Έχουμε στήριξη από το κόμμα των Πράσινων, βουλευτές των Podemos και τους Έλληνες ευρωβουλευτές Νίκο Χουντή και Σοφία Σακοράφα. Διευρύνουμε τις επιρροές μας σε πολιτικούς χώρους, κύκλους διανοουμένων και ενεργών ευρωπαίων πολιτών. Προετοιμάζουμε έτσι και την προσφυγή στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο που θα επακολουθήσει.

ΑΚΟΛΟΥΘΕΙ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΕ ΑΛΛΑ ΑΣΤΙΚΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ ΤΟΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ (να μπει στα γενικά περιεχόμενα)

1.Πάρκο Λαγουμιτζή στο Νέο Κόσμο, 1979

2.Ελεύθεροι παράκτιοι χώροι, Κίνημα για ελεύθερες παραλίες, 2007

3.Πάρκο Κύπρου και Πατησίων, 2007-2009

4.Ελευσίνα: κινητοποίηση ενάντια στην γιγάντωση της Πετρόλα παρέμβαση στη 2η φάση κινητοποιήσεων, 2007-2010

5.Προαστιακός σιδηρόδρομος, 2008

6.Ακαδημία Πλάτωνος, 2008

7.Άλσος Παγκρατίου, 2008

8.Πάρκο Ναυαρίνου και Ζωοδόχου Πηγής, 2009

9.Κτήμα Καμπά, 2008

10.Υπεράσπιση των Λόφων του Φιλοπάππου, 2009

11.Κτήμα Δρακόπουλου, 2009

12.Α΄ Νεκροταφείο, 2011

ΠΑΡΚΟ ΛΑΓΟΥΜΙΤΖΗ
ΝΑ ΜΕΙΝΕΙ ΕΝΙΑΙΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΩΡΟΣ

Πρόκειται για την έκταση των 22 στρεμμάτων, που βρίσκεται μεταξύ των οδών Λαγουμιτζή, Ντελακρουά, Χελντράιχ και Ευρυδάμαντος, στον Νέο Κόσμο, και σε μια γειτονιά με μεγάλη κυκλοφοριακή επιβάρυνση.
Είχε ενταχθεί στο φιλόδοξο πρόγραμμα απόκτησης χώρων πρασίνου κατά την περίοδο 1979-1986, όταν δήμαρχος Αθήνας ήταν ο Δ. Μπέης. Εκδόθηκε απόφαση που τη χαρακτηρίζει χώρο πρασίνου και αναψυχής. Έτσι προστατεύτηκε από τη δόμηση αλλά στη συνέχεια δεν προχώρησε η αξιοποίησή της.
Το 2004, έπειτα από νέες πολύχρονες κινητοποιήσεις των κατοίκων, παραχωρήθηκε στον δήμο το μεγαλύτερο μέρος της έκτασης, που μέχρι τότε ανήκε στην Κτηματική Εταιρεία του Δημοσίου και τη ΔΕΗ. Απέμεναν όμως 1,2 στρέμματα προς την πλευρά της οδού Χελντράιχ, που ανήκουν στην Εκκλησία, η οποία από το 2002 έχει προσφύγει στη Δικαιοσύνη και μέχρι τώρα έχει δικαιωθεί δύο φορές επικαλούμενη την κωλυσιεργία της δημοτικής αρχής στην ολοκλήρωση της απαλλοτρίωσης.
Η Εκκλησία διεκδικεί το μικρό τμήμα του χώρου με στόχο να το οικοδομήσει!!









ΕΛΕΥΘΕΡΕΣ ΑΝΟΙΧΤΕΣ ΠΑΡΑΛΙΕΣ

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΑΣ ΣΤΟΥΣ ΣΤΥΛΟΥΣ ΤΟΥ ΟΛΥΜΠΙΟΥ ΔΙΟΣ

Με πρωτοβουλία κινημάτων και δημοτικών κινήσεων της ριζοσπαστικής αριστεράς πραγματοποιήθηκαν κινητοποιήσεις για να ανοίξουν στους πολίτες της Αττικής οι παραλίες που ήταν προσβάσιμες μόνο με εισιτήριο. Πλην της κεντρικής συγκέντρωσης στους στύλους του Ολυμπίου Διός έγιναν και επί τόπου διαμαρτυρίες.












ΕΙΣΙΤΗΡΙΟ; μην τσιμπάς
ελεύθερη πρόσβαση
ΣΤΙΣ ΠΑΡΑΛΙΕΣ
Ανοιχτή πόλη

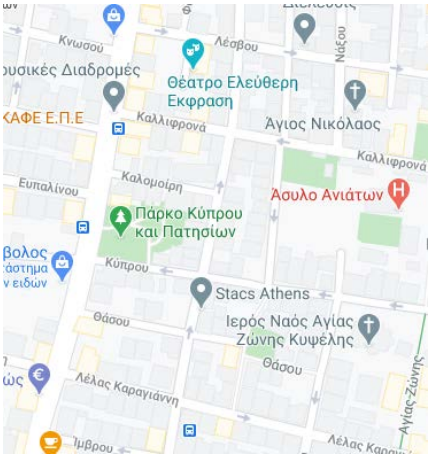

Η ΠΑΡΑΛΙΑ ΣΤΟ ΛΑΟ
& ΟΧΙ ΣΤΟΥΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΕΣ
ΔΗΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ


"ΕΛΕΥΘΕΡΕΣ ΠΑΡΑΛΙΕΣ"
ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗ Στον
Χ. ΚΟΡΤΖΙΔΗ
ΑΓΩΝΙΣΤΗ


Δεν μπορείς να πουλάς κάτι που δεν σου ανήκει
ΔΗΜΟΣΙΕΣ
ΠΑΡΑΛΙΕΣ
ΜΕ ΤΟΝ ΔΗΜΑΡΧΟ
ΘΑ ΝΙΚΗΣΟΥΜΕ
ΔΙΚΤΥΟ ΚΙΝΗΜΑΤΩΝ ΠΟΛΗΣ


ΟΙ ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΧΩΡΟΙ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΕΜΠΟΡΕΥΜΑ
- ΑΡ.ΠΑ ★ ΜΙΑ ΠΟΛΗ ΥΠΟΘΑ -

Ο ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΚΑΤΑΣΤΡΕΦΕΙ ΑΙΦΝΙΔΙΑΣΤΙΚΑ
ΤΟ ΜΙΚΡΟ ΠΑΡΚΟ ΚΥΠΡΟΥ ΚΑΙ ΠΑΤΗΣΙΩΝ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΕΓΕΡΣΗ ΓΚΑΡΑΖ ΚΑΙ ΣΥΝΟΔΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ
ΟΙ ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ









ΑΝΤΙΚΡΟΥΣΗ ΤΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΘΗΝΑΙΩΝ
ΠΟΥ ΟΔΗΓΗΣΑΝ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΜΙΚΡΟΥ ΑΛΣΟΥΣ
ΚΥΠΡΟΥ ΚΑΙ ΠΑΤΗΣΙΩΝ

Η επέμβαση του Δήμου Αθηναίων και η καταστροφή αιωνόβιων και μη δένδρων και της βλάστησης, όπως και η εκδίωξη των πουλιών που φωλιάζουν στο οικοσύστημα του μικρού άλσους Κύπρου και Πατησίων, εγείρει τεράστια θέματα νομιμότητας και ουσίας από περιβαλλοντική, πολεοδομική και νομική άποψη.

1. Το άλσος αποτελεί έναν από τους ελάχιστους πνεύμονες πρασίνου στην πυκνοδομημένη γειτονιά της Κυψέλης. Γειτνιάζει με δύο παρακείμενα σχολικά συγκροτήματα και φιλοξενούσε δεκάδες παιδιά από τα συγκεκριμένα σχολεία αλλά και την ευρύτερη περιοχή. Η βλάστηση διαμορφώθηκε σε βάθος δεκαετιών και δεν μπορεί να αναπληρωθεί.

2. Στη γύρω περιοχή υπάρχουν οκτώ κτίρια στάθμευσης – ένα ακριβώς απέναντι από το άλσος Κύπρου και Πατησίων, με χωρητικότητα χιλιάδων θέσεων. Τα κτίρια αυτά, όπως διαπιστώνεται από επιτόπια έρευνα, υπολειτουργούν, το πιθανότερο λόγω οικονομικής αδυναμίας των εν δυνάμει χρηστών τους. Δεν υπήρχε, λοιπόν, καμιά ανάγκη νέου χώρου στάθμευσης στη συγκεκριμένη περιοχή. Επιπλέον, η απόσυρση των εκατοντάδων εγκαταλελειμμένων αυτοκινήτων θα εξασφάλιζε αρκετές παρόδιες θέσεις στάθμευσης.

3. Σύμφωνα με το ΦΕΚ Δ382, το άλσος έχει χαρακτηριστεί ως χώρος πρασίνου και παιδικής χαράς. Η επίκληση δήθεν διαγράμματος συνοδευτικού της ρυμοτομικής τροποποίησης που εμφανίζει υπόγειο χώρο στάθμευσης δεν ευσταθεί γιατί το διάγραμμά δεν έχει δημοσιευτεί στο οικείο ΦΕΚ.

4. Με την πράξη του **ο Δήμος παραβιάζει το ανεπίτρεπτο της μεταβολής του προορισμού των αλσών που απολαμβάνουν δασική προστασία.** Εξ' ου και η από το 2007 άρνηση του αρμόδιου δασάρχη να κοπούν

δένδρα. Η Γενική Διεύθυνση Περιφέρειας – Διεύθυνση Δασών Αττικής, με έγγραφό της στις 10 / 5 / 2007, δηλώνει σχετικά με τον συγκεκριμένο χώρο ότι : *«είναι ανεπίτρεπτος η μεταβολή χρήσης και αλλαγής προορισμού της έκτασης των 2021 τ.μ. περίπου, όπως αυτή εμφανίζεται με στοιχεία περιμέτρου ΑΒΓΔΕΖΛΜΑ στο συνημμένο στην παραπάνω σχετική απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Δήμου Αθηναίων τοπογραφικό διάγραμμα διότι είναι αντίθετη με το άρθρο 24 του Συντάγματος του 1975 και αντίκειται στις διατάξεις των άρθρων 3 παρ. 4 (όπως αντικατεστάθη με το άρθρο 1 παρ. 1 Ν. 3208/2003, ΦΕΚ 303 Α΄/24-12-2003) 4 παρ. 2, 49 παρ. 1 και 45 παρ.1 Ν. 998/79 (ΦΕΚ 289 Α΄ / 29-12-79) όπως ισχύουν σήμερα και την πάγια Νομολογία (ΣτΕ 2588/92, 1118/93 κ.α.). Μετά τα παραπάνω δεν εγκρίνουμε ούτε την υλοτομία οιουδήποτε δασικού δένδρου ούτε και την απομάκρυνση ή καταστροφή της βλάστησης καθ' οιονδήποτε τρόπο, σε περίπτωση δε που επιχειρηθεί ανεπίτρεπτος μεταβολή του προορισμού και της χρήσης της έκτασης, η Υπηρεσία μας ως οφείλει θα διενεργήσει τα προβλεπόμενα εκ του Νόμου».*

Σε σχετική συζήτηση το 2007 στο Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου Αθηναίων, ο αντιδήμαρχος κ. Ακριτίδης είχε δηλώσει ότι ο δήμος θα απευθυνθεί στο δασαρχείο και διαβεβαιώσει ότι δεν πρόκειται να κοπεί κανένα δένδρο. Η αρμοδιότητα του δασαρχείου για τις περιπτώσεις αστικού πράσινου, όπου έχει διαμορφωθεί λόγω βλάστησης ένα άλσος ή πάρκο, κατοχυρώνεται με νομολογία του ΣτΕ. Επομένως στις περιπτώσεις όπως αυτή του Άλσους Κύπρου και Πατησίων είναι αναγκαία η άδεια του δασαρχείου.

Έχει υποβληθεί μήνυση του Διευθυντή Δασών Αθηνών κ. Αμοργιανίτη Γεωργίου, δασολόγου, στις 22 / 2, εκ μέρους της Διεύθυνσης Δασών Αθηνών (ΓΓ Περιφέρειας Αττικής) κατά Δήμου Αθηναίων και παντός υπευθύνου. Ο δασάρχης ζήτησε επίσης να ανακληθεί κάθε άδεια υλοτόμησης.

5. Η απόφαση περί χωροθέτησης χώρου στάθμευσης στο συγκεκριμένο σημείο **αντίκειται στις κατευθύνσεις του ΡΣΑ και του ΓΠΣ.**

6. ΕΠΑΕ

Η Δευτεροβάθμια ΕΠΑΕ απέρριψε το αίτημα κοπής 12 δένδρων, επομένως και την συνοδευτική μελέτη. Ο Δήμος επανήλθε στην Πρωτοβάθμια με την ίδια μελέτη. Ο νομικός σύμβουλος του ΤΕΕ κος Κ Καρατσώλης έχει δώσει 5σέλιδη αναφορά περί της μη νομιμότητας της διαδικασίας της ΕΠΑΕ. Η ουσία της παρανομίας συνίσταται στο ότι δεν δικαιούται η Πρωτοβάθμια ΕΠΑΕ να γνωμοδοτήσει, μάλιστα στη βάση της μελέτης που απορρίφθηκε, διαφορετικά από την Δευτεροβάθμια. Επίσης, ταυτόχρονα με την έγκριση της ΕΠΑΕ, η πολεοδομία του Δήμου Αθηναίων εξέδωσε, μέσα σ' ένα 24ωρο, την οικοδομική άδεια, παραβιάζοντας κατάφορα την Υπουργική Απόφαση για τη λειτουργία της ΕΠΑΕ (ΦΕΚ 482Δ/87) που προβλέπει διάστημα 30 ημερών μετά την απόφαση της ΕΠΑΕ ώστε να μπορούν οι έχοντες έννομο συμφέρον να υποβάλλουν ενστάσεις.

7. ΜΠΕ

Δεν υποβλήθηκε Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ), το πιθανότερο επειδή ο υπόγειος σταθμός αυτοκινήτων εμφανίζεται να έχει χωρητικότητα 184 οχημάτων ενώ αβίαστα προκύπτει από τα σχέδια ότι χωρούν τουλάχιστον 200. Άλλωστε, το 2000, όταν είχε κινηθεί η διαδικασία έκδοσης οικοδομικής άδειας, είχε ζητηθεί έγκριση ΜΠΕ από το Νομάρχη μετά από γνωμοδότηση του ΥΠΕΧΩΔΕ και ο Νομάρχης είχε απαγορεύσει την κοπή δένδρων.

8. Η πλήρης αδιαφορία για τη διατήρηση των αιωνόβιων δένδρων προκύπτει και από το ότι θα ήταν απολύτως εφικτή μια λύση της ίδια χωρητικότητας σε οχήματα εάν είχε χρησιμοποιηθεί αντί ράμπας ασανσέρ. Σε αυτή την περίπτωση το περίγραμμα του κτιρίου θα ήταν μικρότερο και θα μπορούσαν να διατηρηθούν οι δύο συστάδες υψηλών δένδρων στη φυσική τους θέση με το χώμα.

9. Σύμφωνα με την τεχνική έκθεση του Σπύρου Πηλίτση υπάρχει μεγάλη προχειρότητα και ασυμφωνία **στατικής μελέτης** και υπέργειων διαμορφώσεων – φυτεύσεων. Η τεχνική έκθεση αποδεικνύει μεταξύ άλλων ότι η φύτευση της πλατείας δεν ανταποκρίνεται στις προκύπτουσες από τη στατική μελέτη δυνατότητες τοποθέτησης χώματος και φύτευσης ανάλογων δένδρων. Το ενιαίο της δοκιδωτής πλάκας πάχους 22 εκατοστών, είτε αυτή φέρει 30 εκατοστά είτε 2 μέτρων χώμα, ανταποκρίνεται περισσότερο στις μελλοντικές δυνατότητες προσθηκών κτιριακών όγκων.

10. Πρόβλεψη υπέργειας δόμησης

Όσον αφορά τη σύμβαση παραχώρησης μεταξύ δήμου Αθηναίων και ΔΟΜΟΤΕΚΑ ΑΕ εγείρονται σοβαρά θέματα που αφορούν στις προθέσεις του δήμου και την αξιοπιστία των επιχειρημάτων του. Συγκεκριμένα **:** Στα δικαιώματα σταθμών που ασκεί ο παραχωρησιούχος περιλαμβάνεται και η δυνατότητα του παραχωρησιούχου ανάπτυξης συμπληρωματικών δραστηριοτήτων που σχετίζονται με την εξυπηρέτηση οχημάτων και οδηγών (πλυντήρια, λιπαντήρια, καταστήματα εξυπηρέτησης πελατών, κυλικείο κ.α.), εντός των οριοθετημένων χώρων κατασκευής του έργου και στην υπέργεια επιφάνεια των σταθμών. Η ανάπτυξη των παράλληλων δραστηριοτήτων, μπορεί να οδηγεί σε ανασχεδιασμό των σταθμών στο οριοθετημένο περίγραμμα και αναπροσδιορισμό των θέσεων στάθμευσης.

Αναπροσδιορισμός του αριθμού των θέσεων μπορεί να γίνει και χωρίς τις παράλληλες εκμεταλλεύσεις εφόσον η μελέτη βιωσιμότητας κατά την υποβολή της μελέτης εφαρμογής υποδείξει κάτι τέτοιο, μετά από επαναπροσδιορισμό των νέων κυκλοφοριακών συνθηκών στην περιοχή και των λοιπών κυκλοφοριακών και πολεοδομικών παρεμβάσεων στις οποίες μπορεί να προβεί ο Δήμος.

Επίσης, στην τεχνική έκθεση υπάρχει περιγραφή υπέργειου κτιρίου κοινωφελούς χρήσης, 120 τ.μ. ανά όροφο και άγνωστου αριθμού ορόφων. Αναφέρεται μάλιστα ότι η πρόβλεψη αυτή διασφαλίζει και τη λειτουργία του χώρου στάθμευσης.
Από τα ανωτέρω, αν μάλιστα αυτά συνεκτιμηθούν με τον χαρακτηρισμό του χώρου ως οικοπέδου στο προοίμιο, προκύπτει σαφώς η πρόθεση των συμβαλλομένων να επεκτείνουν τις ιδιωτικές εμπορικές χρήσεις στο ισόγειο. Επίσης να ορίσουν τις θέσεις στάθμευσης σε 200 και άνω, έχοντας όμως κατά την έκδοση της άδειας σήμερα παρακάμψει την υποβολή ΜΠΕ, με την δήλωσή τους ότι η χωρητικότητα του χώρου στάθμευσης είναι 184 αυτοκίνητα.

11. Επιχορηγούμενη δαπάνη του κόστους του υπόγειου γκαράζ

Σύμφωνα με το ΦΕΚ 13139/Β, 13.11.08 η ΔΟΜΟΤΕΚΑ ΑΕ εμφανίζεται ότι θα επιχορηγηθεί για την ίδρυση υπόγειου σταθμού αυτοκινήτων 184 θέσεων στην οδό Κύπρου και Πατησίων με το ποσόν του 1.324.800 ευρώ που αντιστοιχεί στο 40% της προϋπολογιζόμενης δαπάνης κατασκευής η οποία ισούται με 3.312.000 ευρώ.
Σύμφωνα με τη διάταξη του Ν 3299/04 Αρ3παρ4 εδάφιο ε, η οποία προστέθηκε με τον Ν 3522/06, απαγορεύεται ρητά η υπαγωγή επενδύσεων που πραγματοποιούνται από ιδιώτες βάσει σχετικής σύμβασης εκτέλεσης έργου και παραχώρησης χρήσης με ΟΤΑ Α και Β βαθμού.
Για την παράνομη αυτή υπαγωγή, έχει γίνει ήδη καταγγελία προς τον Πρόεδρο του ΝΣΚ (αρ πρωτ ΝΣΠ13991/4.2.09), από την Ρεγγίνα Μηνακάκη εκ των εναγουσών πολιτών. *[άρθρα 2.4, 5. , 5.3 τελευταία παράγραφος και 8.5 της σύμβασης.]*
Για την ανωτέρω παράνομη υπαγωγή έχει γίνει καταγγελία στους ελεγκτές δημόσιας διοίκησης από την Ελένη Καραγιάννη.
Στην πρόσφατη συζήτηση στη Βουλή ετέθη ρητά το θέμα της αναδρομικότητας, που δεν μπορεί να ισχύσει για τη συγκεκριμένη επένδυση ανεξάρτητα αν ψηφιστεί σχετική τροπολογία που εντάσσει ανάλογες επενδύσεις στον αναπτυξιακό νόμο.
Επί του οικονομικού και της σύμβασης υπάρχουν χονδροειδείς παρανομίες που οδηγούν στην έκπτωση του έργου. Αναλυτική διερεύνηση γίνεται από Ρεγγίνα Μηνακάκη.

12. Ενσωμάτωση τμήματος χώρου χαρακτηρισμένου ως πράσινου στο «οικόπεδο».

Σύμφωνα με τα συμβόλαιο 2139/25.4.89 το πάρκο απαρτίζεται από δύο τμήματα:
το ένα τμήμα, εμβαδού 2022τμ, είναι το αναφερόμενο στο ΦΕΚ 382Δ/89, ενώ το υπόλοιπο 343,50τμ προκύπτει από απαλλοτρίωση το 1993 αποκλειστικά για χώρο πρασίνου, εξ ού και η πράξη αναλογισμού για τους κατοίκους
Στο διάγραμμα κάλυψης εμφανίζεται το οικόπεδο να έχει εμβαδόν 2041τμ ενώ οι επιφάνειες των Α, Β, Γ υπογείων χώρων στάθμευσης εμφανίζονται με εμβαδόν 2134,60 εκάστη. Από την ασυμφωνία αυτή ανάμεσα στο εμβαδόν του οικοπέδου και το εμβαδόν των τριών κατόψεων προκύπτει ότι το γκαράζ προωθείται κατά ένα τμήμα πέραν του οικοπέδου των 2041τμ εντός του χώρου πρασίνου εμβαδού 343,50τμ.

13. Σωζόμενα σήμερα δένδρα και θάμνοι

Καταμετρήσαμε στην περίμετρο του πάρκου 47 μικρά και μεσαία δένδρα και θάμνους. Επίσης σώζονται 4 φοίνικες και οι ρίζες ενός πεύκου.

14. Αιτήσεις, καταγγελίες, ενστάσεις

1. Καταγγελία παράνομης κοπής δένδρων στην πολεοδομία Αθηνών από Ελένη Καραγιάννη (αρ πρωτ 3337/4.2.09)
2. Προς Πρωτοβάθμια ΕΠΑΕ κατά της απόφασης έγκρισης κοπής δένδρων από Ελθήνα Αγγελοπούλου
3. Καταγγελία προς το 6ο διαμέρισμα Δ Αθηναίων από Ελένη Καραγιάννη
4. Καταγγελία στο Συνήγορο του Πολίτη για την κοπή των δένδρων και την υποβάθμιση της ποιότητας ζωής (Α.Π. Αναφοράς: 1719/2009/Γ/2.1)
5. Προς ΝΣΚ.
6. Προς Ελεγκτές Δημόσιας Διοίκησης από Ελένη Καραγιάννη .
7. Αίτηση κατοίκων για αναδάσωση προς τον ΓΓραμ Περιφέρειας Αττικής (αρ πρωτ 5367/3474/4.2.09).
8. Με εισαγγελική παραγγελία ζητήθηκαν από το Υπουργείο Οικονομικών όλα τα στοιχεία του φακέλου της τεχνικοοικονομικής μελέτης της επένδυσης, τα οποία και έχουμε στα χέρια μας.

15. Στοιχεία σχετικά με την οικοδομική άδεια και την κοπή των δένδρων

22.1.09 Πρωτοβάθμια ΕΠΑΕ (Συγγρού 7)
23.1.09 Έκδοση οικοδομικής άδειας (Σωκράτους 57)
26.1.09 Κοπή των δένδρων μεταξύ 5-8πμ
Θεωρείται η άδεια από την Αστυνομία Κυψέλης.
Δεν υπήρχε αναρτημένη άδεια στον χώρο του Πάρκου
Η αστυνομική δύναμη υπήρχε ήδη στο Πάρκο στις 7.30πμ
Η αστυνομία ήταν υπεύθυνη για την εφαρμογή της οικοδομικής άδειας που παρανόμως επιτρέπει την κοπή 12 δένδρων. Εν τούτοις στις 26.1.09 κόπηκαν 44 δένδρα.

Ο Εισαγγελέας προσήλθε γύρω στις 11πμ, τα περισσότερα κομμένα δένδρα βρίσκονταν στο έδαφος. Κανένας δεν παραπέμφθηκε στο Αυτόφωρο. Οι εργασίες έγιναν με μηχανήματα του Δήμου.

16. Ψηφίσματα διαμαρτυρίας

1. Ανακοίνωση-καταγγελία του ΔΣ της Γ' ΕΛΜΕ Αθήνας. 2. Ψήφισμα διαμαρτυρίας του Συλλόγου γονέων και κηδεμόνων του 165ου δημοτικού σχολείου Αθηνών, Κύπρου 43. 3. Ψήφισμα διαμαρτυρίας εκπαιδευτικών του 21ου και 165ου δημοτικού σχολείου Αθηνών και του 37ου Νηπιαγωγείου.





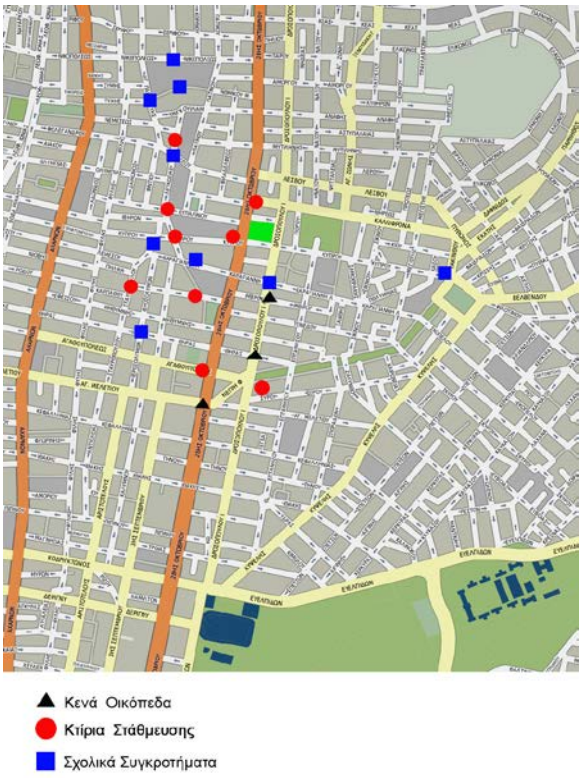
Κτίρια Στάθμευσης

1. Πατησίων και Αγαθουπόλεως (Hondos Center) – υπόγειο
2. Σπάρτης 5 (κοντά πλ. Αμερικής) – 5όροφο
3. Κύπρου 30 (κοντά Σκλαβενίτη) – 5όροφο με υπόγειο
4. Λευκωσίας και Νεμέσεως - 6όροφο
5. Ευπαλίνου 21 – υπόγειο
6. Πατησίων και Κύπρου – υπόγειο
7. Πατησίων και Καλιφρονά – υπόγειο και ισόγειο
8. Σταυροπούλου 33 – υπόγειο

Κενά Οικόπεδα

Στην περιοχή γύρω από την Κύπρου και Πατησίων εντοπίσαμε τρία κενά οικόπεδα που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την ανέγερση κτιρίων στάθμευσης
1. Δροσοπούλου και Ίμβρου
2. Θήρας 18
3. Αγίου Μελετίου και Πατησίων (μεγάλο οικόπεδο εντός του οποίου υπάρχει εγκαταλελειμμένο κτίριο)

Στην περιοχή υπάρχουν πολλά εγκαταλελειμμένα αυτοκίνητα , τα οποία δεν έχει αποσύρει ο Δήμος Αθηναίων. Μετά την απόσυρσή τους θα δημιουργηθούν πολλές παράδιες θέσεις στάθμευσης



Σχολικά Συγκροτήματα *(όσα έχουμε εντοπίσει)*

1. Κύπρου 43 - 37ο Νηπιαγωγείο , 165ο Δημοτικό , 21ο Δημοτικό
2. Θήρας και Ιεροσολύμων - 19ο Γενικό Λύκειο
3. Λευκωσίας (μεταξύ Λέλας Καραγιάννη + Κύπρου) – 96ο Νηπιαγωγείο
4. Λευκωσίας 50 και Κνωσσού – 47ο Γυμνάσιο , 2ο Γυμνάσιο οικονομικό
5. Νομικού 26 – 23ο Δημοτικό, Νηπιαγωγείο
6. Αγ. Παρασκευής – 8ο Γυμνάσιο , Νηπιαγωγείο, 22ο Δημοτικό
7. Λέλας Καραγιάννη 50 και Δροσοπούλου - 26ο Δημοτικό
8. Νικοπόλεως 29 - 4ο Ειδικό Δημοτικό
9.Νικοπόλεως 33 - 5ο Δημοτικό, 32ο Δημοτικό, 5ο Γυμνάσιο, 32ο Γυμνάσιο, 1ο Εσπερινό Γυμνάσιο, 8ο Λύκειο , 32ο Λύκειο
10. Μιχαήλ Βόδα και Θήρας - 108ο Δημοτικό
11. Λέλας Καραγιάννη 16 - 41ο Γυμνάσιο , 42ο Γυμνάσιο, 41ο Λύκειο
12. Αγίου Μελετίου και Αντωνίου Καμπάνη – 19ο Γυμνάσιο, 19ο Λύκειο

Με δεδομένες τις δύο σχετικές αποφάσεις, που έχουν κοινοποιηθεί και προς το Δήμο Αθηναίων, α) της υπ΄ αριθ. 144/Α/2011 Έκθεσης του σώματος Επιθεωρητών – Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης και β) της υπ΄ αριθ. 117840/1514 της 8.4.2011 Εγκυκλίου του ΥΠΕΚΑ, με τις οποίες, μεταξύ άλλων, γίνεται παραπομπή σε αλλεπάλληλες γνωμοδοτήσεις του ΣτΕ για ασυμβατότητα ύπαρξης υπόγειου χώρου στάθμευσης με υπερκείμενο χώρο πρασίνου, η Ανοιχτή Πόλη ζητά: Να ληφθεί άμεσα πολιτική απόφαση από το Δημοτικό Συμβούλιο για το θέμα του Πάρκου Κύπρου και Πατησίων, προκειμένου η Διεύθυνση σχεδίου πόλεως να μεριμνήσει (σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 36 του Ν. 3756/2009) για την επαναδημοσίευση της Απόφασης 830/4.5.1989 του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Αθηναίων με το οικείο διάγραμμα, προσαρμοσμένο στο κείμενο της παραπάνω απόφασης, δηλαδή, χωρίς την «παραμένουσα» χρήση του χώρου ως υπογείου σταθμού αυτοκινήτων, η οποία θεωρείται κατηργημένη, λόγω της ασυμβατότητας συνύπαρξης υπόγειου χώρου στάθμευσης με υπερκείμενο χώρο πρασίνου (βλ. Σελ. 51, α, β και δ, καθώς και το Δ.5.3 της σελ. 47 της παραπάνω έκθεσης των Επιθεωρητών).
Με τον τρόπο αυτό θα ολοκληρωθεί ο χαρακτηρισμός του χώρου του Πάρκου ως κοινοχρήστου πρασίνου και παιδικής χαράς.
Θεωρούμε ότι στερείται αντικειμένου και είμαστε αντίθετοι με την πρόταση συγκρότησης διαπαραταξιακής επιτροπής (πρόταση που διατυπώθηκε από την Αντιδήμαρχο Τεχνικών Υπηρεσιών του Δήμου στο Δημοτικό Συμβούλιο της 2.5.2011, χωρίς να ληφθεί σχετική απόφαση), δεδομένου ότι το θέμα έχει εξαντληθεί πολιτικά, σύμφωνα και με τις παραπάνω διοικητικές αποφάσεις.
Για την αντιμετώπιση του τεχνικοοικονομικού θέματος της λύσης της σύμβασης παραχώρησης (κατά το μέρος της σύμβασης που αφορά το Πάρκο Κύπρου και Πατησίων), αρκεί το Δημοτικό Συμβούλιο να ζητήσει την άμεση ανταπόκριση της Νομικής Υπηρεσίας του Δήμου για σύνταξη σχετικής πρότασης στην κατεύθυνση πάντα της προάσπισης του δημόσιου συμφέροντος, δεδομένου ότι σύμφωνα με το ΣτΕ, οι κοινόχρηστοι χώροι πρασίνου «αποτελούν το εντελώς απαραίτητο για την υγεία των ανθρώπων υποκατάστατο του φυσικού περιβάλλοντος εντός του αστικού ιστού». Πόσο μάλιστα, όταν αναφερόμαστε στο 6ο Διαμέρισμα, δηλαδή σε μία από τις πλέον υποβαθμισμένες περιοχές της πόλης.

ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗ ΤΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΚΥΠΡΟΥ & ΠΑΤΗΣΙΩΝ

ΠΡΟΣΦΥΓΗ ΣΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΕΦΕΤΕΙΟ 63 ΔΗΜΟΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΚΥΡΩΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΗΣ ΑΔΕΙΑΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΠΑΡΚΙΝΓΚ

- Στις 11.11.09 συζητήθηκαν στο διοικητικό Εφετείο οι προσφυγές 63 δημοτών για την ακύρωση της οικοδομικής άδειας κατασκευής πάρκινγκ.
Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας οι νομικοί σύμβουλοι του Δήμου Αθηναίων επιχείρησαν να νομιμοποιήσουν το οικολογικό έγκλημα που διαπράχθηκε στο πάρκο την 26.1.09. Συγκεκριμένα ισχυρίστηκαν ότι ο χώρος αυτός δεν ήταν ποτέ πάρκο, αλλά οικοδομήσιμο οικόπεδο ιδιοκτησίας του Δήμου! Όσο για την απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου 830/89, με την οποία είχε χαρακτηριστεί ο χώρος ως κοινόχρηστος πρασίνου, παιδικής χαράς και Κέντρου Νεότητας, λόγω της μη δημοσίευσης σχετικού διαγράμματος στο ΦΕΚ, χαρακτήρισαν την ίδια την απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου ως «ανυπόστατη»!
Χαρακτηριστικό είναι ότι στη συνέχεια των παραπάνω το Δικαστήριο αναρωτήθηκε πώς για μια αβλεψία (μη δημοσίευση στο ΦΕΚ) επιχειρείται να καταργηθεί απόφαση του Δ.Σ από τον ίδιο τον Δήμο!
- Μετά τις πυρκαγιές του καλοκαιριού ο Δήμος Αθηναίων πρέπει να υποχρεωθεί να εγκαταλείψει οριστικά τα σχέδιά του για την οικοδόμηση μιας από τις τελευταίες πράσινες γωνιές της Κυψέλης και να υλοποιήσει την παλαιά απόφαση του δημοτικού συμβουλίου για δημιουργία χώρου πρασίνου και παιδικής χαράς. Εξ' άλλου ο χώρος είναι σε κοινή χρήση για τους δημότες του 6ου διαμερίσματος εδώ και δεκάδες χρόνια!
- Αυτή είναι η μόνη ρεαλιστική λύση γι' αυτήν την γειτονιά που ο Δήμος την έχει εγκαταλείψει αφρόντιστη, βρώμικη και υποβαθμισμένη, δημιουργώντας επί πλέον και το πρόβλημα του πάρκου με ό,τι αυτό συνεπάγεται....
Ένα νέο πάρκο θέλουμε στην Κυψέλη και όχι ένα υπόγειο γκαράζ με ζαρντινιέρες πρασίνου, καφετέρια και «κοινωφελές κτήριο»!

- ΔΕΝ ΕΙΜΑΣΤΕ ΔΙΑΤΕΘΕΙΜΕΝΟΙ ΝΑ ΑΝΕΧΤΟΥΜΕ ΑΛΛΗ ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΜΑΣ
- ΚΑΤΩ ΤΑ ΧΕΡΙΑ ΑΠΟ ΤΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΠΑΡΚΑ ΚΑΙ ΑΛΣΗ
- ΜΕΤΑ ΤΙΣ ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ ΟΥΤΕ ΜΕΤΡΟ ΤΣΙΜΕΝΤΟΥ
- ΔΕΝ ΘΑ ΠΑΡΚΑΡΟΥΝ ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ
- ΤΟ ΠΑΡΚΟ ΘΑ ΝΙΚΗΣΕΙ

ΟΙ ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΔΙΑΜΟΡΦΩΝΟΥΝ ΤΟ ΠΑΡΚΟ ΤΟΥΣ









ΕΛΕΥΣΙΝΑ
ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗ ΓΙΓΑΝΤΩΣΗ ΤΗΣ ΠΕΤΡΟΛΑ

Το Παναττικό Δίκτυο Κινημάτων Πόλης και Ενεργών Πολιτών πραγματοποίησε εκδήλωση διαμαρτυρίας στην Ελευσίνα ενάντια στη γιγάντωση της Πετρόλα που αποτελεί κίνδυνο για την ασφάλεια των κατοίκων και ταυτόχρονα επιδεινώνει την περιβαλλοντική ρύπανση στην περιοχή. Η διαμαρτυρία εντάσσεται στους αγώνες που πραγματοποιούνται τοπικά και είναι μέρος των κινητοποιήσεων για την προστασία του περιβάλλοντος της Αττικής.













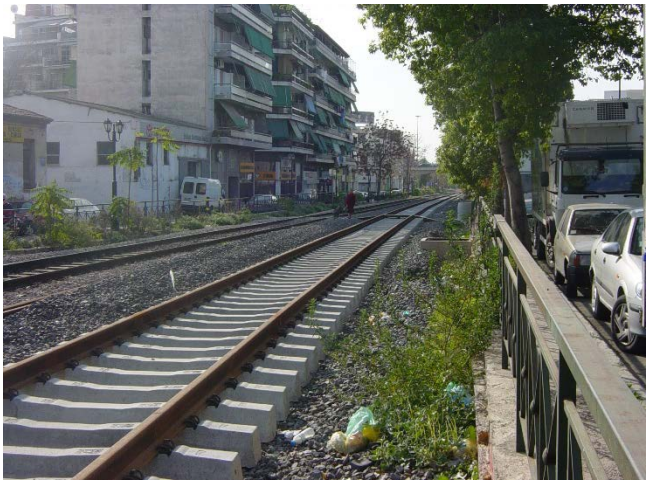




ΠΡΟΑΣΤΙΑΚΟΣ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΣ
ΟΙ ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΑΠΟ ΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΔΙΕΡΧΕΤΑΙ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΓΕΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ

ΣΤΑ ΤΜΗΜΑΤΑ ΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΘΗΝΑΙΩΝ



Ο Προαστιακός Σιδηρόδρομος αποτελεί ένα έργο επωφελές για τη λειτουργία της πόλης. Ο τρόπος όμως σχεδιασμού του λειτουργεί αρνητικά για τον δημόσιο/ελεύθερο χώρο, υφαρπάζοντας και τσιμεντοποιώντας μεγάλα τμήματά του που μέχρι σήμερα ήταν ελεύθερα και σε μεγάλο βαθμό πράσινα, υποβαθμίζοντας σοβαρά τις περιοχές από τις οποίες διέρχεται.

Ο ανάδοχος του έργου, θέλοντας να κατοχυρώσει την εξουσία του στο χώρο του έργου, προχώρησε πραξικοπηματικά στην κοπή 71 δένδρων, ορισμένων σε χώρο ιδιοκτησίας του Δήμου Αθηναίων και, πάντως, όλων σε περιοχή στην οποία δεν εκτελούνται έργα. Ενέργειες όπως αυτή επιχειρούν να δημιουργήσουν τετελεσμένα τη στιγμή που δεν έχει ολοκληρωθεί ο διάλογος μεταξύ των κατοίκων και άλλων αρμόδιων φορέων με τον Ο.Σ.Ε. στο μείζον θέμα του αιτήματος της πλήρους υπογειοποίησης των γραμμών, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του Σ.τ.Ε. και τις ανάγκες της πόλης. Άλλωστε, τα σχέδια που δόθηκαν στο Δήμο Αθηναίων, τη Νομαρχία Αθηνών και τις Επιτροπές Κατοίκων αφορούν σε αυτά που συνοδεύουν τη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων και είναι ελλιπή. Το προτεινόμενο μήκος υπογειοποίησης είναι 1.844μ., μόλις το 35,20% του συνολικού μήκους γραμμών που είναι 5.249μ.

Η Μ.Π.Ε. αναφέρεται ρητά στις σοβαρές ελλείψεις σε πράσινο της Αθήνας (2 και 2,5τ.μ.ανά κάτοικο)
έναντι άλλων ευρωπαϊκών πόλεων και διεθνών προτύπων. Παρά ταύτα θα αποψιλωθούν 1.464 δένδρα-θάμνοι, ύψους μεγαλύτερου των 2μ. από τα 1.716 που υπάρχουν εντός της άμεσης περιοχής. Δηλαδή δεν θα μείνει σχεδόν καθόλου πράσινο. Η αντικατάστασή τους, που ισχυρίζονται ότι θα γίνει, δεν είναι δυνατή.

Το κίνημα υπέρ της υπογειοποίησης του Προαστιακού οργανώθηκε με επιτροπές ανά περιοχή και αγωνίστηκε μέχρι τέλους χωρίς όμως σημαντικά αποτελέσματα επί του ουσιώδους αιτήματος της υπογειοποίησης. Το τελικό μήκος υπογειοποίησης είναι 1,91χλμ. Δεν προβλέπονται επίσης αντισταθμιστικά έργα του Ο.Σ.Ε., όπως γίνεται σε ανάλογες περιπτώσεις διεθνώς, για παράδειγμα μαζική φύτευση δένδρων στις περιοχές που υφίστανται την επιβάρυνση. Επίσης υπάρχει σοβαρή αντίδραση στην κατασκευή κτιριακού όγκου 20.000+55.000τ.μ., που προφανώς δεν χρειάζονται για τις κτιριακές ανάγκες του σταθμού αλλά αποτελούν κερδοσκοπική ανάπτυξη σε βάρος της πόλης.

ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΔΗΜΟΥ ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΣΤΙΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΠΟΥ ΔΙΕΡΧΕΤΑΙ Ο ΠΡΟΑΣΤΙΑΚΟΣ

Για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα οι Επιτροπές Κατοίκων προχώρησαν σε κινητοποιήσεις διεκδικώντας το έργο του Προαστιακού να μη λειτουργήσει σε βάρος της ποιότητας ζωής στις γειτονιές τους, σε δραματική στέρηση πρασίνου και διάσπαση της συνοχής τους. Η υπογειοποίηση επιτρέπει να διατηρηθεί η ενότητα των δύο πλευρών της πόλης μεταξύ των οποίων διέρχεται ο Προαστιακός και μάλιστα μέσω μιας κοινόχρηστης πράσινης ζώνης με κοινωνικές λειτουργίες.
















ΥΠΟΓΕΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΑΣΤΙΑΚΟΥ
ΧΩΡΟΙ ΓΙΑ ΠΡΑΣΙΝΟ
ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ
Επιτροπή πολιτών 4ου διαμερίσματος


ΥΠΟΓΕΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΑΣΤΙΑΚΟΥ
ΧΩΡΟΙ ΓΙΑ ΠΡΑΣΙΝΟ
ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ
4ου διαμερίσματος


ΥΠΟΓΕΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΑΣΤΙΑΚΟΥ
ΧΩΡΟΙ ΓΙΑ ΠΡΑΣΙΝΟ
ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ
Επιτροπή πολιτών 4ου διαμερίσματος

ΘΕΣΕΙΣ – ΑΝΤΙΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΑΝΟΙΧΤΗΣ ΠΟΛΗΣ
ΓΙΑ ΤΟ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΜΕΝΟ ΕΡΓΟ «ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΟΥ ΔΙΑΔΡΟΜΟΥ»
ΣΤΟ ΤΜΗΜΑ ΠΟΥ ΔΙΕΡΧΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΔΗΜΟ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

Α. ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΟΣΕ ΚΑΙ Η ΠΟΛΗ

Μετά από τη συζήτηση στο Δημοτικό Συμβούλιο, παρόντος του ΟΣΕ (14/7/2008) και τη συνάντηση του δημάρχου κ. Κακλαμάνη, του προέδρου ΔΣ κ. Μπεχράκη και των εκπροσώπων της αντιπολίτευσης κ.κ. Σκανδαλίδη, Πορτάλιου, Λάμπρου με τον διευθύνοντα σύμβουλο κ. Γιαννούση και εμπειρογνώμονες εκ μέρους του ΟΣΕ (21/7/2008), η Ανοιχτή Πόλη, έχοντας ήδη μελετήσει τη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων για το τροποποιημένο έργο «Αναβάθμιση και Εκσυγχρονισμός του Σιδηροδρομικού Διαδρόμου», στο τμήμα που διέρχεται από τον Δήμο Αθηναίων, επαναδιατυπώνει τις θέσεις και τον αντίλογό της για το θέμα.
Ακριβώς για να γίνει δημόσια, ενδελεχής και ολοκληρωμένη αξιολόγηση του τροποποιημένου έργου του ΟΣΕ, ζητήθηκε από την Ανοιχτή Πόλη, στο ΔΣ (22/7/2008), να συγκληθεί έκτακτο Δημοτικό Συμβούλιο, πράγμα που δεν έγινε δεκτό από την πλειοψηφία. Ο δήμαρχος κ. Κακλαμάνης, προτάσσοντας επιχειρήματα ταχύτητας και ενδεχόμενης οικονομικής αδυναμίας του ΟΣΕ να τροποποιήσει συνολικά το αρχικό έργο, απάντησε ότι περαιτέρω εμμονή σε τροποποιήσεις του έργου δεν τον βρίσκει σύμφωνο και ότι η παρέμβαση του Δήμου Αθηναίων, μέσω μνημονίου και παρατηρητηρίου, θα αφορά στην παρακολούθηση της καλής εκτέλεσης των εργασιών.
Η Ανοιχτή Πόλη θεωρεί ότι, όχι μόνο η συζήτηση – αντιπαράθεση δεν έχει εξαντληθεί, αλλά και ότι ο σχεδιασμός του συγκεκριμένου έργου του ΟΣΕ, δεν έχει εξαντλήσει τις τεχνικές δυνατότητες μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης, υπό τον διττό στόχο της προώθησης ενός φιλικού προς το περιβάλλον μέσου μετακίνησης και της αναβάθμισης των πολεοδομικών και περιβαλλοντικών δεδομένων της Αθήνας. Υπενθυμίζουμε ότι η αρχική μελέτη έγινε υπό το κράτος της πίεσης των Ολυμπιακών Αγώνων και οι τροποποιήσεις της, λόγω της απόφασης του ΣτΕ, έγιναν, επίσης, αποσπασματικά, καθώς τα έργα του ΟΣΕ σχεδιάζονται και πραγματοποιούνται τα τελευταία χρόνια σε ένα νοσηρό περιβάλλον, όπου η διασπάθιση και ιδιοποίηση του δημοσίου χρήματος, δεν επιτρέπουν να πρυτανεύσει ο ορθολογικός και ολοκληρωμένος σχεδιασμός.
Απ' αυτή την άποψη, αν η διάσταση της συνολικής αναβάθμισης του αστικού περιβάλλοντος, μέρος της οποίας είναι η ελαχιστοποίηση της χρήσης ΙΧ, είχε ληφθεί σοβαρά υπ' όψιν, το έργο Αναβάθμισης του Σιδηροδρόμου από Μενίδι – Πειραιά , θ' αποτελούσε μια πρώτης τάξεως ευκαιρία για τη δημιουργία πόλων αστικής ανάπλασης περί τους νέους σταθμούς και εκτεταμένων ζωνών πρασίνου, πεζοδρόμων, ποδηλατοδρόμων, χώρων συναθροίσεων και παιχνιδιού, που ανακουφίζουν το καταρρέον οικολογικά Λεκανοπέδιο Αττικής και, ταυτόχρονα, διαπαιδαγωγούν τον πολίτη στην απεξάρτηση από το ΙΧ και στην προτίμηση των δημόσιων μέσων μεταφοράς, του ποδηλάτου και των πεζών μετακινήσεων.
Ο ΟΣΕ, ως δημόσιος φορέας, οφείλει όχι μόνο να κατασκευάζει έργα της αρμοδιότητάς του με το ελάχιστο δυνατό κόστος αλλά και να μεριμνά ευρύτερα για το δημόσιο συμφέρον και την περιβαλλοντική αναβάθμιση, σε συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς πολεοδομικού σχεδιασμού και σε διάλογο με την τοπική κοινωνία. Τα έργα και οι ημέρες του ΟΣΕ που βλέπουν το φως της δημοσιότητας, σε βάθος χρόνου τουλάχιστον μιας 10ετίας, μας πείθουν ότι οι προσανατολισμοί και οι πρακτικές του οργανισμού ήταν στην αντίθετη κατεύθυνση των προηγούμενων προσεγγίσεων. Η θέση αρχής της Ανοιχτής Πόλης για δημιουργία ενός αποτελεσματικού συστήματος μαζικών μεταφορών σταθερής τροχιάς, ανταγωνιστικού προς το ΙΧ αυτοκίνητο, και για ριζικό αναπροσανατολισμό των δημόσιων πόρων και επενδύσεων προς αυτό έναντι των αυτοκινητοδρόμων, συμβαδίζει με τη γενικότερη κριτική μας προς τον ΟΣΕ που έχει χρεώσει τους έλληνες πολίτες με δισεκατομμύρια ευρώ, έχασε κοινοτικά κονδύλια, κατασπατάλησε τον χρόνο από την εξαγγελία των έργων μέχρι την κατασκευή τους και κατέστησε ανυπόληπτο και επικίνδυνο το φιλικότερο περιβαλλοντικά και ασφαλέστερο μέσο μετακίνησης, που είναι το τρένο. Δεν θα πληρώσουν τις μίζες, την ανικανότητα και την αδιαφορία των ανωτέρων διοικητικών παραγόντων και των πολιτικών τους προϊσταμένων - υπουργών, οι πολίτες και η πόλη.

Ως εκ τούτου, η επιχειρηματολογία του ΟΣΕ για την ανάγκη μείωσης κόστους και χρόνου σχετικά με το έργο της υπογειοποίησης των σιδηροδρομικών γραμμών στο Δήμο Αθηναίων, είναι έωλη και έρχεται εκ των υστέρων να επικυρώσει αποσπασματικές και προβληματικές αποφάσεις. Αν ο Δήμος Αθηναίων υποκύψει σ' αυτή θα συμβάλλει στη διαιώνιση μιας απαράδεκτης ατασθαλίας.
Είναι χαρακτηριστικό ότι η σημερινή ΜΠΕ επιχειρηματολογεί αναλυτικά, επικαλούμενη ΡΣΑ, ΓΠΣ και συναφείς μελέτες πολεοδομικής αναβάθμισης, για να στηρίξει όσες τροποποιήσεις υιοθετεί το νέο έργο, παρατάσσοντας το σύνολο των επιχειρημάτων που, επί χρόνια, οι διαφωνούντες με τον αρχικό σχεδιασμό του έργου προβάλλουν (σελ. 27 -29). Είμαστε σίγουροι ότι αν δεν υπήρχαν σκοπιμότητες άσχετες με τα τεχνικά, πολεοδομικά και περιβαλλοντικά ζητήματα, θα είχε γίνει αποδεκτό το σύνολο των προτάσεων των διαφωνούντων.

Β. Η ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ (ΜΠΕ)

Με αυτή την εισαγωγή θα τοποθετηθούμε στην ουσία των σχεδίων του ΟΣΕ για την «Αναβάθμιση και Εκσυγχρονισμό του Σιδηροδρομικού Διαδρόμου» στο Δήμο Αθηναίων.
Η δημόσια αντίδραση, θέλουμε να πιστεύουμε ειλικρινής, του διευθύνοντος συμβούλου κ. Γιαννούση στην πραξικοπηματικού χαρακτήρα και παράνομη ενέργεια της πρόσφατης κοπής 71 δένδρων, ορισμένων σε χώρο ιδιοκτησίας του Δήμου Αθηναίων και, πάντως, όλων σε περιοχή στην οποία δεν εκτελούνται τώρα έργα – που σημαίνει ότι στόχος ήταν να δηλωθεί η εξουσία του αναδόχου και του οργανισμού στην περιοχή του σταθμού – δείχνει την πρόθεση του κ. Γιαννούση να τηρηθούν ορισμένες διαδικασίες διαβούλευσης και ενημέρωσης των κατοίκων και των θεσμικών φορέων. Όμως, η συνέχιση των έργων στην περιοχή του Σ.Σ.Α., στη διάρκεια των θερινών διακοπών, καθώς μάλιστα, ο χρόνος που εξοικονομείται είναι σταγόνα στον ωκεανό του σπαταλημένου χρόνου, δηλώνει, αντίθετα, πρόθεση δημιουργίας τετελεσμένων, καθώς δεν έχει εξαντληθεί ο διάλογος πάνω στην επιλογή του ΟΣΕ να μην προχωρήσει στην πλήρη υπογειοποίηση των γραμμών, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του ΣτΕ και τις ανάγκες της πόλης. Εξ άλλου είναι αμφίβολης νομιμότητας η συνέχιση των έργων στη περιοχή του Σταθμού στο βαθμό που δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμα η θεσμική ρύθμιση, η οποία απαιτεί την έκδοση ΠΔ/τος (βλέπε παρακάτω).
Τα σχέδια που έχουν δοθεί μέχρι σήμερα στο Δήμο Αθηναίων, τη Νομαρχία Αθηνών και τις επιτροπές κατοίκων είναι μόνο αυτά που συνοδεύουν τη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων και είναι ελλιπή. Η οριζοντιογραφία σε κλίμακα 1:1000 επιτρέπει μια προσέγγιση επιπέδου master plan του έργου, αλλά σε καμία περίπτωση δεν αποτελεί προμελέτη, οριστική μελέτη ή μελέτη εφαρμογής. Κανείς, λοιπόν, πέραν του ΟΣΕ και του αναδόχου δεν γνωρίζει με ποιά σχέδια συνεχίζονται τα έργα σήμερα, αν υπάρχουν σχέδια κατατεθειμένα στον ΟΣΕ ή απλώς σχέδια του αναδόχου, πως ελέγχεται ο ανάδοχος (βλέπε Siemens), κ.λπ. , κ.λπ.
Δεν χρειάζεται να είναι κανείς ειδικός για να καταλάβει ότι όσα εμφανίζονται στη ΜΠΕ και αφορούν, για παράδειγμα, το εύρος των πράσινων χώρων, τη διαφύλαξη σημερινών δενδροστοιχιών, τον χαρακτήρα των διαβάσεων ή κτιριακές εγκαταστάσεις στον Σ.Σ.Α. (σημειωτέον ότι τα σχέδια του Σ.Σ.Α. κυκλοφορούν ως τρισδιάστατες απεικονίσεις στο site του μελετητικού γραφείου και δεν δίνονται επίσημα από τον ΟΣΕ), αποτελούν, στο καλό σενάριο, ευγενείς (πλην, πιθανόν, μη υλοποιήσιμες) προθέσεις και, στο κακό, ωραίες εικόνες που μπορεί να μην εφαρμόζονται στο έδαφος αλλά χρησιμοποιούνται για να καθησυχάσουν τους διαφωνούντες. Μ' άλλα λόγια, τα σχέδια της ΜΠΕ δεν εγγυώνται εφαρμοστέες λύσεις ακόμα και στα σημεία που οι γραμμές υπογειοποιούνται.

Σε κάθε περίπτωση, επί του γενικού σχεδιασμού, όπως εμφανίζεται στις οριζοντιογραφίες και τις μηκοτομές, που μας έχουν δοθεί, η Ανοιχτή Πόλη έχει βασικές διαφωνίες στα παρακάτω σημεία.

1. **Επιλογή υπογειοποίησης μέρους μόνο των γραμμών** στα τμήματα Ζορμπά – Σεπολίων και Ιεράς Οδού – Ορφέως, συμπεριλαμβανομένων των οδών Σεπολίων και Ιεράς Οδού.

Το μήκος αυτό είναι 1844 μ., μόλις το 35,20 % του συνολικού μήκους γραμμών = 5.249 μ. Στην πραγματικότητα, η ανορθολογική επιλογή ν' ανεβοκατεβαίνει το τρένο εντός της μικρής απόστασης των 5.249 μ. , επιβάλλει να δημιουργηθούν ράμπες 2.148 μ. Έτσι, ένα μεγάλο τμήμα των γραμμών είναι μεν υποβιβασμένο , χωρίς να μπορούν, όμως, να δημιουργηθούν υπερκείμενες ενοποιητικές του αστικού ιστού, πράσινες επιφάνειες. Τα υποβιβασμένα τμήματα τέμνουν, επίσης, το αστικό ιστό. Είναι απορίας άξιο γιατί δεν έχει μελετηθεί τουλάχιστον η μέση λύση μερικής ταπείνωσης των γραμμών στο χώρο του Σ.Σ.Α.– 3 ή 4 μ. κάτω από το επίπεδο εισόδου - ώστε να επιμηκυνθούν τα υπογειοποιημένα τμήματα (στο βόρειο προστίθεται τμήμα από τη Σεπολίων προς τον σταθμό και στο νότιο τμήμα από την Ιερά Οδό προς τον σταθμό).
Η επιχειρηματολογία περί ανυπέρβλητων εμποδίων που αφορούν στις επεμβάσεις στα τεχνικά έργα ομβρίων και ακαθάρτων και η οποία αναπτύχθηκε στη συνάντηση ΟΣΕ με ΔΣ Δήμου Αθηναίων, δεν πείθει.
Πρωτ' απ' όλα, στην ίδια τη ΜΠΕ (σελ 30-34) αναφέρονται 4 λόγοι που συνηγορούν στη μη υπογειοποίηση του Σ.Σ.Α. : εμπειρία άλλων πόλεων με υπέργειους σταθμούς, σημαντικές επεμβάσεις (όχι ανυπέρβλητες) σε υφιστάμενα τεχνικά ομβρίων και ακαθάρτων, σημαντική επιβάρυνση με ατμοσφαιρικούς ρύπους στο υπόγειο

τμήμα όσο θα χρησιμοποιούνται μηχανές καύσης Diesel, σημαντική αύξηση του χρόνου κατασκευής. Στους επίγειους σταθμούς αντιπαραθέτουμε εξ' ίσου αξιόλογα παραδείγματα υπόγειων σταθμών, οι μηχανές καύσης Diesel αποσύρονται , όσο για τον χρόνο κατασκευής « στο σπίτι του κρεμασμένου δεν μιλάνε για σκοινί». Όσον αφορά τη δυσκολία των τεχνικών ομβρίων και ακαθάρτων, καθώς δεν μας έχει δοθεί μηκοτομή του σταθμού, δεν έχουμε πλήρη εικόνα των διερχομένων εγκάρσια προς τον σταθμό αγωγών αλλά, σε κάθε περίπτωση, η ταπείνωση τους είναι απολύτως εφικτή όπου αυτοί και αν υπάρχουν. Σχετικά με τον κυκλοβόρο, το έργο που θα κατασκευαστεί και εμφανίζεται στα σημερινά σχέδια του ΟΣΕ, δεν δημιουργεί πρόβλημα στην ταπείνωση των γραμμών στον Σ.Σ.Α.

2. Η μετατόπιση του Σ.Σ. Βοτανικού στο Ρουφ και η κατάργηση του Σ.Σ. Θυμαρακίων

Η μετατόπιση του Σ.Σ. Βοτανικού στο Ρουφ δημιουργεί σοβαρά προβλήματα. Στο σημείο αυτό το τρένο τέμνεται με τον βασικό άξονα του μετρό, έχει μάλιστα προβλεφθεί η διέλευση του μετρό σε τέτοιο βάθος ώστε να μπορεί να περάσει το τρένο υπογειοποιημένο στη ράχη του. Η άμεση ανταπόκριση τρένου – μετρό στο σταθμό Βοτανικού (και όχι 700 μ. μακρύτερα στο Ρουφ), που είναι στοιχειώδης αρχή ενός ολοκληρωμένου συστήματος συνδυασμένων μεταφορών, είναι επιβεβλημένη και μπορεί να πραγματοποιηθεί εφ' όσον υπάρξει ορθός σχεδιασμός (οριζόντιο τμήμα στο ύψος του σταθμού).

Ο Σ.Σ. Θυμαρακίων εξυπηρετεί την περιβάλλουσα περιοχή και πρέπει να παραμείνει. Ο λόγος της κατάργησής του οφείλεται στο συγκεκριμένο σχεδιασμό , ο οποίος μπορεί , επίσης, να τροποποιηθεί.

3. Η πλατφόρμα επιβίβασης ΙΧ αυτοκινήτων στο τρένο.

Η επιβίβαση αυτοκινήτων στο τρένο είναι μια χρήσιμη υπηρεσία που ευνοεί τον περιορισμό χρήσης του ΙΧ στις μετακινήσεις αλλά δεν δικαιολογείται, κατά κανένα τρόπο, να γίνεται στον κεντρικό σιδηροδρομικό σταθμό της πόλης, όπου υπάρχει στενότητα χώρου, τόσο στο σταθμό όσο και στον περιβάλλοντα αστικό ιστό στον οποίο τα προς επιβίβαση ΙΧ θα δημιουργήσουν κυκλοφοριακό πρόβλημα. Όπως διδάσκει και η διεθνής εμπειρία, η υπηρεσία αυτή μπορεί να παρέχεται σε άλλο εκτός κέντρου σταθμό. Ο επιβάτης του ΙΧ μπορεί να αφήσει σε σταθμό εκτός κέντρου το αυτοκίνητό του για να μεταφερθεί από τον ΟΣΕ και να επιβιβαστεί στο τρένο από τον σταθμό αυτό ώστε ΙΧ και επιβάτης να ταξιδεύσουν ταυτόχρονα, ξεκινώντας από την ίδια αφετηρία.

Με τη σημερινή λύση επιμηκύνεται ο σταθμός προς τη Σεπολίων, σπαταλώντας ωφέλιμο χώρο και επιμηκύνοντας τον χώρο του σταθμού.

4. Αριθμός γραμμών

Μήκος και αριθμός αποβαθρών

Η αναγκαιότητα του προτεινόμενου αριθμού γραμμών (4 και 3) δεν έχει αιτιολογηθεί επαρκώς για όλα τα σημεία της διαδρομής.

Επίσης, το ίδιο ισχύει για τον αριθμό και το μήκος των αποβαθρών που καταλαμβάνουν το σύνολο του διαθέσιμου εύρους της υφιστάμενης σιδηροδρομικής ιδιοκτησίας ανάμεσα στις οδούς Δεληγιάννη και Κωνσταντινουπόλεως (4 αμφίπλευρες, 2 πλευρικές αποβάθρες, σύνολο 10 γραμμές + 1 εφεδρική = 11 γραμμές). Γιατί είναι απαραίτητες τόσες αποβάθρες και γραμμές, όταν σε σταθμούς του εξωτερικού με πολύ μεγαλύτερη κίνηση είναι λιγότερες ;

5. Πράσινο

Η ΜΠΕ αναφέρεται ρητά στις σοβαρές ελλείψεις σε πράσινο της Αθήνας (αναφέρει 2 και 2,5 τ.μ. ανά κάτοικο) έναντι άλλων ευρωπαϊκών πόλεων και διεθνών προτύπων. Υπολογίζει ότι θα αποψιλωθούν 1.464 δένδρα – θάμνοι, ύψους μεγαλύτερου των 2 μ. (ελ. 141) από τα 1.716 που υπάρχουν εντός της άμεσης περιοχής μελέτης (σελ. 88). Δηλαδή δεν θα μείνει κανένα σχεδόν δένδρο. Οι απώλειες υποθέτει ότι θα αντισταθμιστούν με υπερδιπλάσιο πράσινο στη διαμήκη ζώνη των υπογειοποιημένων τμημάτων–30 στρέμματα – και άνωθεν του Κυκλοβόρου μεταξύ της Ιεράς Οδού και της Λένορμαν καθώς και εντός του Σ.Σ.Α. (σελ 143) . Εκτιμάται φύτευση 2.310 δένδρων και 2.250 θάμνων, αλλά γι' αυτό κρίνεται απαραίτητη συγκεκριμένη φυτοτεχνική μελέτη (σελ. 188). Η φυτοτεχνική μελέτη, όμως, δεν λύνει από μόνη της το πρόβλημα. Απαιτούνται ειδικές μελέτες εφαρμογής σε κλίμακα που να επιτρέπει αντίληψη του αναγλύφου, συγκεκριμένο σχεδιασμό και αξιολόγηση των δυνατών λύσεων της χάραξης ώστε να αποτρέπονται οι κοπές υφισταμένων δένδρων και να προβλέπονται εφαρμόσιμες εναλλακτικές δυνατότητες φυτεύσεων. Επίσης, πρέπει να επιλεγούν χώροι, όπως το Ρουφ, στους οποίους είναι δυνατή πολύ εκτεταμένη δενδροφύτευση λόγω ύπαρξης μεγάλων αδόμητων εκτάσεων (μεγάλο άλσος στο Ρουφ).

Τα αναφερόμενα περί πρασίνου στη ΜΠΕ δεν τεκμηριώνονται από καμία ακριβή μελέτη. Επίσης, στη ΜΠΕ δεν αναφέρεται το σύνολο των επιφανειών άνωθεν των υπογειοποιημένων τμημάτων ως πράσινες, αντίθετα, η αναφορά σε χώμα φύτευσης ύψους 0,60 μ. (σελ. 191) πείθει ότι ακόμα και στις επιφάνειες που θα προβλεφθεί τελικά πράσινο αυτό δεν θα είναι υψηλό. Σε καμία περίπτωση, λοιπόν, με τον σημερινό σχεδιασμό , δεν αντισταθμίζονται οι απώλειες πράσινων χώρων υψηλής, κατά την ίδια τη ΜΠΕ, αξίας, όπως αυτές της οδού

Κωνσταντινουπόλεως και του Πάρκου Ηρώων πλησίον της συμβολής της σιδηροδρομικής γραμμής με την οδό Πέτρου Ράλλη (σελ. 85).
Το θέμα της μεταφύτευσης των δένδρων που βρίσκονται στο χώρο των έργων δεν εξετάζεται επαρκώς ακριβώς γιατί δεν υπάρχουν εξειδικευμένες μελέτες. Από την ανάγνωση της μοναδικής οικείας παραγράφου (σελ. 191) προκύπτει ότι θα απωλεσθούν οριστικά, αν λάβει κανείς υπ' όψιν και τις συνήθεις πρακτικές απέναντι στο πράσινο των δημόσιων φορέων. Αλήθεια τα δένδρα που έκοψε παράνομα, πρόσφατα, ο ΟΣΕ δεν μπορούσαν να μεταφυτευτούν ;

6. Αντισταθμιστικά έργα

Δεν προβλέπονται αντισταθμιστικά έργα του ΟΣΕ, όπως είθισται πλέον διεθνώς σε όλες τις παρεμβάσεις επιβάρυνσης στο πλαίσιο μιας πολιτικής κοινωνικής ευθύνης και συνεργασίας των τομεακών φορέων με τους τοπικούς. Τέτοια παραδείγματα θα μπορούσαν να είναι π.χ. η φύτευση μερικών χιλιάδων δένδρων στις περιοχές που υφίστανται την επιβάρυνση των έργων, η απόδοση του ακαλύπτου χώρου ιδιοκτησίας του ΟΣΕ περί το Μουσείο Σιδηροδρόμων 7,5 στρεμμάτων, ως κοινόχρηστου πράσινου στην πόλη, όπως, επίσης, η απόδοση των κτιρίων που, δεν απαιτούνται για το μουσείο, ώστε να αξιοποιηθούν για κοινωνικές χρήσεις.

7. Η παρόδια στάθμευση, η κυκλοφορία των οχημάτων πριν και μετά την εκτέλεση του έργου, το κυκλοφοριακό των ευρύτερων περιοχών που περιβάλλουν τις γραμμές, οι συγκεκριμένες λύσεις των υπέργειων και επίγειων διαβάσεων καθώς και τα θέματα ρύπανσης και θορύβου κατά την εκτέλεση του έργου, πρέπει ν' αξιολογηθούν ειδικότερα. Δεν διαθέτουμε, όμως, ανάλογες μελέτες. Είναι απαράδεκτο οι μελέτες εφαρμογής να μην έχουν ήδη αναρτηθεί και να είναι γνωστές στους φορείς και τους κατοίκους ώστε να επακολουθήσει ουσιαστική διαβούλευση. Επισημαίνουμε ότι η ίδια η ΜΠΕ αναφέρει σοβαρά κυκλοφοριακά προβλήματα (περιοχή Καλλάρη) όπως και προβλήματα θορύβου και ρύπανσης κατά την εκτέλεση του έργου.

8. Ιστορικό και πολιτιστικό περιβάλλον

Στη ΜΠΕ (σελ. 113-116) αναφέρονται τα γειτνιάζοντα αρχαία και νεότερα μνημεία , δίκην έκθεσης ιδεών. Στη σελ. 158 αναφέρονται τα περί γνωμάτευσης στη διαδικασία έγκρισης της ΜΠΕ και της οικοδομικής άδειας των αρμοδίων φορέων του ΥΠΠΟ – εφορείες , οι οποίες θα θέσουν τους όρους για την υλοποίηση του έργου. Έχουν γίνει αυτές οι διαδικασίες ;
Η γειτνίαση του χώρου του έργου με σημαντικούς αρχαιολογικούς χώρους και νεότερα μνημεία δεν έχει επηρεάσει τον , ούτως ή άλλως ατελέστατο , σχεδιασμό του συνολικού έργου και ειδικότερα τον επίγειων επιφανειών που θα προκύψουν και οι οποίες θα πρέπει να ενταχθούν στο ευρύτερο αστικό (πολιτιστικό και άλλο) περιβάλλον. Όταν η σύγχρονη διεθνής πρακτική, που γίνεται επιτέλους αντιληπτή και σε ορισμένες ελληνικές πόλεις, είναι αυτή των δικτύων (πράσινων, ελεύθερων, αρχαιολογικών κ.λπ. χώρων), πως είναι δυνατόν τα γειτνιάζοντα μνημεία να μην επηρεάζουν τον σχεδιασμό του ευρύτερου χώρου που καταλαμβάνει το τρένο ;

9. Κτιριακές εγκαταστάσεις στην περιοχή του Σ.Σ.Α.

Αφήσαμε τελευταίο το θέμα των κτιριακών εγκαταστάσεων γιατί θέλουμε να τονίσουμε τη σοβαρότητά του. Παρ' ότι δεν αναφέρεται στη ΜΠΕ, στον Σ.Σ.Α. σχεδιάζεται να χωροθετηθούν, κατά δήλωση του ΟΣΕ, 1 κτίριο 20.000 τ.μ. και 2 κτίρια 55.000 τ.μ. Το πρώτο, ύψους 15 μ., διαγράφεται αχνά στα προοπτικά του μελετητικού γραφείου του Σ.Σ.Α., κάτω από μεγάλης έκτασης στέγαστρο, ύψους 27μ.
Σύμφωνα με τη ΜΠΕ, το υφιστάμενο κτίριο του Σ.Σ. Λαρίσης (1.500 τ.μ.) διατηρείται, ενώ κατεδαφίζονται το κτίριο του εμπορευματικού σταθμού, αποθήκες δυτικά του σταθμού και toll, συνολικού εμβαδού 4.350 τ.μ.
Για την κατασκευή του κτιριακού όγκου των 20.000 + 55.000 τ.μ., ο ΟΣΕ επικαλείται τις κτιριακές ανάγκες ενός σύγχρονου σταθμού. Ακόμα, όμως, και αν δεκαπλασιαστεί το σημερινό εμβαδόν του κτιρίου του σταθμού (1.500 τ.μ.), το νέο κτίριο δεν χρειάζεται να υπερβεί τα 15.000 τ.μ. Επομένως, όλη η κατασκευαστική δραστηριότητα, αφορά κερδοσκοπική ανάπτυξη, σίγουρα με ΣΔΙΤ, σε δημόσιο χώρο που έχει παραχωρηθεί ή απαλλοτριωθεί για τις ανάγκες της δημόσιας συγκοινωνιακής υποδομής και είναι, ως εκ τούτου, απαράδεκτη. Χαρακτηριστικό είναι ότι τα κτίρια δεν εμφανίζονται στα σχέδια της ΜΠΕ και έτσι δεν προσμετράται στις περιβαλλοντικές επιπτώσεις η τεράστια περιβαλλοντική επιβάρυνση που δημιουργούν.
Σημειώνεται ότι για το πρόγραμμα αυτό δεν εκκρεμεί μόνο μια απλή διαδικασία αδειοδότησης αλλά απαιτείται ειδική πολεοδομική ρύθμιση με το καθεστώς της ΖΕΑ (Ζώνη Ελεγχόμενης Ανάπτυξης), δηλαδή η έκδοση ΠΔ/τος, την θεσμική ευθύνη του οποίου έχει ο αρμόδιος φορέας πολεοδομικού σχεδιασμού (Οργανισμός Αθήνας) και όχι ο ΟΣΕ. Η διαδικασία αυτή έχει αρχίσει προ του 2004 αλλά έχει αδρανήσει για άγνωστους λόγους.
Η υλοποίηση του σταθμού μπορεί να αποτελέσει έργο Β φάσης, προς αποφυγή καθυστερήσεων, η ρύθμιση όμως και, κυρίως, η δημοσιοποίηση του σχεδίου δεν μπορεί παρά να γίνει από τώρα ώστε να αξιολογηθούν οι επιπτώσεις ενιαία. Θα πρέπει να δοθεί η μέγιστη δυνατή διαφάνεια στη διαδικασία δημοσιοποίησης – διαβούλευσης προ της θέσπισης της ΖΕΑ, όπως είθισται για τις πολεοδομικές ρυθμίσεις, και ο ρόλος του Δήμου είναι εδώ καθοριστικός (με ανάρτηση του σχεδίου ή άλλο τρόπο ουσιαστικού δημόσιου διαλόγου). Εξ άλλου θα

προηγηθεί γνωμοδότηση του ΣτΕ στο πλαίσιο του προληπτικού συνταγματικού ελέγχου που απαιτείται για τα υπό έκδοση ΠΔ/τα και μέχρι τότε η νομιμότητα των σχεδιασμών είναι υπό αίρεση. Στο πλαίσιο της μελέτης ΖΕΑ θα εκτιμηθεί με επιστημονικό τρόπο η δυνατότητα ανάπτυξης βοηθητικών ή συνοδών χρήσεων εξυπηρέτησης του επιβατικού κοινού, ακόμα και υπό το πρίσμα της προσέλκυσης νέων χρηστών του δικτύου. Η ανάπτυξη αυτών των χρήσεων μπορεί δευτερογενώς να αποδώσει και έσοδα στον ΟΣΕ, χωρίς όμως να πρυτανεύει η κερδοσκοπική λογική της 'αξιοποίησης' του 'οικοπέδου' με την de facto οικοδόμηση υπερμεγέθους κτιριακού όγκου που παραχωρείται εκ των υστέρων για εκμετάλλευση, χωρίς να έχει έγκαιρα εκτιμηθεί η φέρουσα ικανότητα της περιοχής.

Γ. ΝΑ ΣΤΑΜΑΤΗΣΟΥΝ ΤΑ ΕΚΤΕΛΟΥΜΕΝΑ ΕΡΓΑ
ΝΑ ΓΙΝΕΙ ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΕΠΑΝΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ
Η ΑΝΟΙΧΤΗ ΠΟΛΗ ΣΤΗΡΙΖΕΙ ΤΙΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΣΤΟ ΣτΕ

Για όλα τα παραπάνω η Ανοιχτή Πόλη εμμένει στη διακοπή εκτέλεσης των έργων για το διάστημα που απαιτείται να υπάρξει επαναξιολόγηση και επανασχεδιασμός του έργου. Μία ολοκληρωμένη προσέγγιση θα επιτρέψει και την εκπόνηση τμηματικά μελετών εφαρμογής καθώς και την τμηματική εκτέλεση του έργου αφού έχουν προηγηθεί οι μελέτες εφαρμογής σε κάθε τμήμα στο οποίο πραγματοποιούνται έργα.
Έχουμε την εντύπωση ότι ο βασικός λόγος για τον οποίο δεν υπογειοποιείται το σύνολο των γραμμών είναι η μη ανάληψη της ευθύνης από τη διοίκηση του ΟΣΕ αποξήλωσης των έργων , τα οποία παράνομα έχουν ήδη εκτελεστεί στην περιοχή του σταθμού και όχι τεχνικοί ή πολεοδομικοί λόγοι.
Η Ανοιχτή Πόλη επιμένει στις θέσεις της, τις οποίες τεκμηριώνει και με το παρόν υπόμνημα. Σύμφωνα με αυτές υποστηρίζει την προσφυγή των πολιτών στο ΣτΕ, η οποία αποσκοπεί στην περιβαλλοντική και τεχνική βελτίωση του έργου, καλύπτοντας ένα κενό κοινωνικού διαλόγου που όφειλε να προηγηθεί της λήψης αποφάσεων και δεν πραγματοποιήθηκε λόγω της αυταρχικής πρακτικής του ΟΣΕ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ ΚΑΙ ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΚΑΤΟΙΚΩΝ



Η αρχαία ελληνική δημοκρατία και η σημασία της για μας σήμερα

Κορνήλιος Καστοριάδης

«Γεννιέται έτσι η φιλοσοφία, αύτη η απέραντη και διηνεκής αναζήτηση. Ή γέννηση της είναι αξεχώριστη απ' το καταπληκτικό άνοιγμα πού συντελείται μέσα στην αρχαία ελληνική κοινωνία, με την αμφισβήτηση των παραδοσιακών παραστάσεων και των παραδοσιακών θεσμών. Τον μοναδικό της χαρακτήρα τον χρωστάει ακριβώς σ' αυτό το μοναδικό πλαίσιο μέσα στο οποίο δημιουργείται.
Πολλοί έχουν επισημάνει ότι υπάρχουν κι άλλες φιλοσοφίες έκτος από την ελληνική. Πράγματι, και στις 'Ινδίες και στην Κίνα υπήρξε ενός είδους φιλοσοφία. Σωστά, όμως, απάντησαν άλλοι ότι φιλοσοφία, με την πραγματική έννοια, μόνο στην αρχαία Ελλάδα υπήρξε, απ' όπου και ξεκίνησε.
Τα επιχειρήματα πού στηρίζουν την άποψη αυτή είναι πολλά και ποικίλα, στην πλειοψηφία τους σχετικά με το περιεχόμενο της φιλοσοφίας. Κατά την δική μου γνώμη, το βασικό επιχείρημα έγκειται στο γεγονός ότι ή φιλοσοφία στην αρχαία Ελλάδα ήταν φιλοσοφία πολιτών πού συζητούν στην αγορά με άλλους πολίτες, ενώ ή φιλοσοφία στις 'Ινδίες και στην Κίνα έμεινε φιλοσοφία ιερατείου, ή φιλοσοφία αυλικών και μανδαρίνων. Ή αμοιβαία γονιμοποίηση τού πολιτικού κινήματος με την φιλοσοφική ερώτηση είναι το στοιχείο ακριβώς πού χαρακτηρίζει όλη αυτή την εποχή και σφραγίζει τη μοναδικότητα και της δημοκρατικής πόλης και της φιλοσοφίας πού αναπτύσσεται στο πλαίσιο της. Από τη μια, οι φιλόσοφοι απασχολούνται με πολιτικά ερωτήματα και, από την άλλη, ή ίδια ή πολιτική ζωή αναγκάζει, κατά κάποιο τρόπο, τις αναζητήσεις να πάνε βαθύτερα.»

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΑΛΣΟΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΣΗΜΕΡΑ




διάσπαρτες αρχαιότητες




οργανωμένος αρχαιολογικός χώρος και πυκνή βλάστηση που θυμίζει το αρχαίο άλσος




διέλευση πεζών




γήπεδο *παιδική χαρά*




χώροι συνάντησης και αναψυχής




συναυλίες

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ





Η Ακαδημία χρωστούσε το όνομα της στον Ακάδημο, ένα τοπικό ήρωα προς τιμήν του οποίου ανεγέρθηκε ένα ηρώο ή ιερό. Οι Έλληνες αρχαιολόγοι έχουν ανακαλύψει εκεί τα παρακάτω σημαντικά αρχαία κτίσματα. 1. Θεμέλια Πρωτοελλαδικής Οικίας (2.300-2.000 π.Χ.) ημιελλειψοειδούς τύπου, που αποτελείται από πρόδομο θάλαμο και ένα βοηθητικό χώρο (οπισθοδομή). Στη βορειοανατολική γωνία ανευρέθη αποθέτης με όστρακα πρωτοελλαδικής εποχής. Η πρωτοελλαδική αυτή οικία θεωρείται ότι ανήκε στον πρώτο οικιστή της περιοχής, τον ήρωα Ακάδημο. 2. Ιερά Οικία Γεωμετρικής Εποχής (8ος αι. π.Χ.) κατασκευασμένη με πλίνθους, που αποτελείται από 7 δωμάτια και ένα διάδρομο. Στον εσωτερικό και τον εξωτερικό χώρο βρέθηκαν κατάλοιπα θυσιών.

Το όνομα Ακαδημία Πλάτωνος δόθηκε για πρώτη φορά σε ένα Γυμνάσιο στη ΒΔ πλευρά της πόλης των Αθηνών, εκτός των τειχών, δηλαδή σ' ένα ανοιχτό χώρο με διάφορες κατασκευές όπου άνδρες Αθηναίοι, ιδιαίτερα νέοι, που έρχονταν για τη στρατιωτική τους υπηρεσία και μπορούσαν να ασκηθούν σε αθλήματα εσωτερικού και εξωτερικού χώρου, τα περισσότερα των οποίων σχετίζονταν με στρατιωτικές δεξιότητες. Το Γυμνάσιο της Ακαδημίας ιδρύθηκε τον 6ο αιώνα π.Χ. και ήταν ένας δημόσιος θεσμός. Δεν έχουν βρεθεί εγκαταστάσεις συναφείς με τους αγώνες δρόμου, την πάλη ή την πυγμαχία που λάμβαναν χώρα εκεί. Λόγω της συνάθροισης των νέων στο χώρο αυτό, οι φιλόσοφοι επέλεγαν το Γυμνάσιο της Ακαδημίας για να συναντήσουν ομάδες ακροατών ή/και μαθητών.

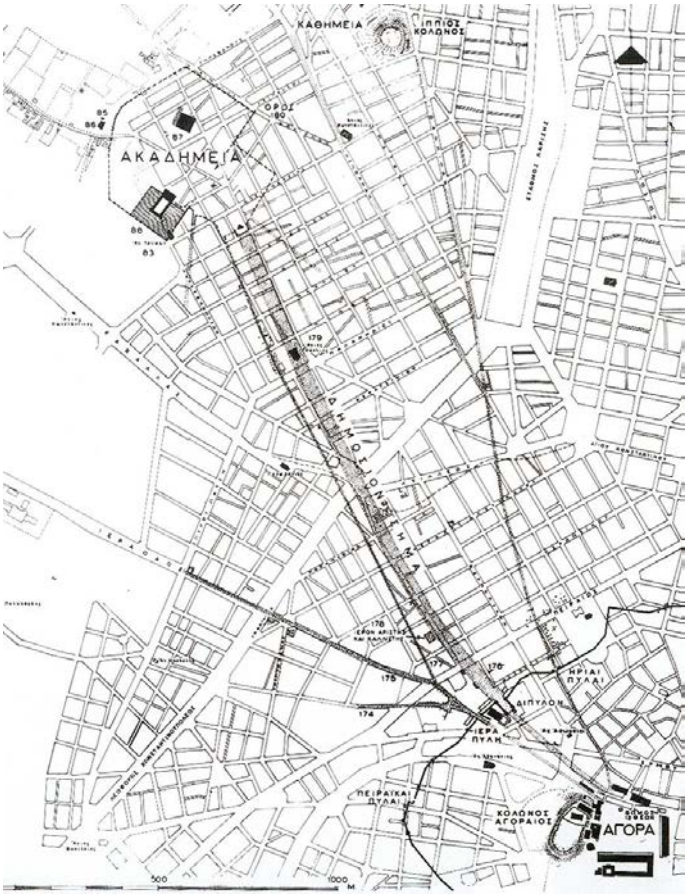


Όταν ο Πλάτων εγκαταστάθηκε σε ιδιόκτητη γη απέναντι από την Ακαδημία ο όρος επεκτάθηκε για να περιλάβει και τη φιλοσοφική σχολή : Ακαδημία Πλάτωνος (γύρω στο 388-387 π.Χ.). Τελικά η Ακαδημία απέκτησε μια πιο γενική σημασία, που αναφέρεται σ' ένα εκπαιδευτικό ή ερευνητικό θεσμό. Το Γυμνάσιο της Ακαδημίας αποτελούσε μια ενότητα κτισμάτων και αθλητικών χώρων διάσπαρτων μέσα σε λαμπρό εκτεταμένο άλσος και κήπους. Είχε ιερά, βωμούς, αγάλματα και άλλα μνημεία, όπως βωμό του Προμηθέα, βωμό του Έρωτα και ένα ιερό της Αθηνάς με τις ιερές ελιές της θεάς.

Ο χώρος συνδέθηκε, έτσι, με τις ιερές εκδηλώσεις των Παναθηναίων. Την πέμπτη ημέρα των Παναθηναίων γινόταν μικρή νυχτερινή γιορτή με μουσική, τραγούδι και χορό. Προσφερόταν την αυγή θυσία στην Αθηνά και στον Έρωτα στην Ακαδημία, και η ιερή φωτιά μεταφερόταν με μια λαμπαδηδρομία, μια σκυταλοδρομία δηλαδή από ομάδες των 40 δρομέων από τις 10 φυλές. Η διαδρομή που ακολουθούσαν ήταν από τον πλατύ δρόμο της Ακαδημίας, μέσω του Διπύλου και της Αγοράς, μέχρι τον μεγάλο βωμό της Αθηνάς στην Ακρόπολη.



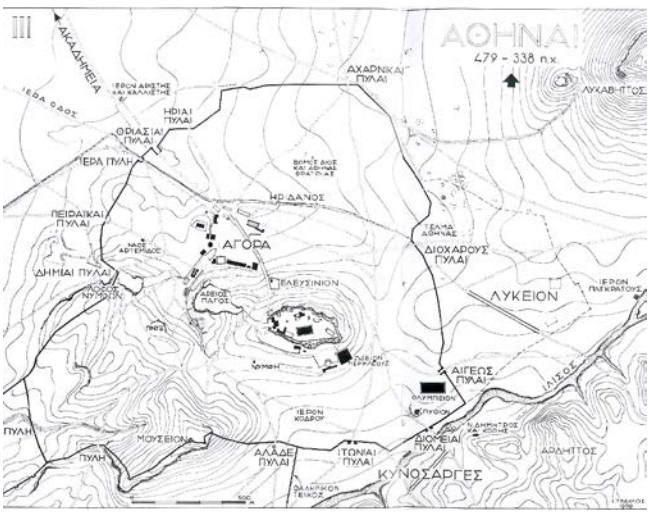
Κοντά στην Ακαδημία Πλάτωνος, από την άλλη πλευρά της σημερινής οδού Λένορμαν, ένας ασβεστώδης λοφίσκος δείχνει την τοποθεσία της παλιάς συνοικίας του Κολωνού, που ήταν γνωστή με το όνομα Κολωνός Ιππείος για να ξεχωρίζει από τον Κολωνό Αγοραίο, κοντά στην Αγορά. Ο Σοφοκλής γεννήθηκε στο δήμο αυτό και τον έκανε αθάνατο με τον «Οιδίποδα επί Κολωνώ».

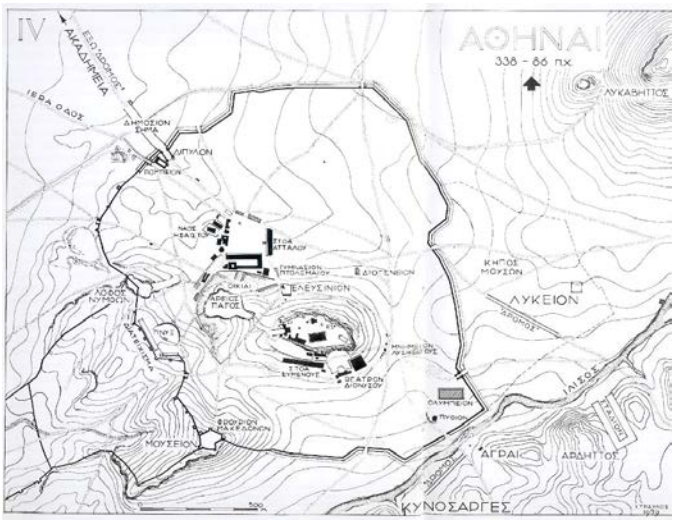


η σύνδεση της Ακαδημίας Πλάτωνος μέσω του Δημόσιου Σήματος με τον Κεραμεικό και την Αρχαία Αγορά

η σχέση με τον Ιππείο Κολωνό





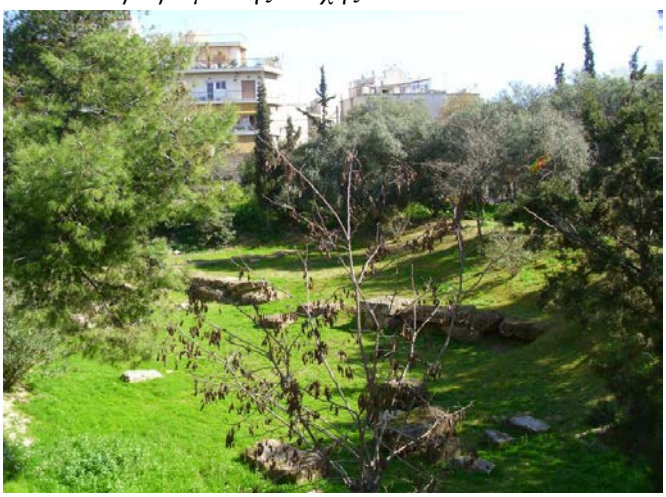


Στους χάρτες που παρουσιάζει ο Ιωάννης Τραυλός στο έργο του «Πολεοδομική Εξέλιξις των Αθηνών» φαίνεται η σχέση της εντός των τειχών πόλης των Αθηνών με την Ακαδημία Πλάτωνος.



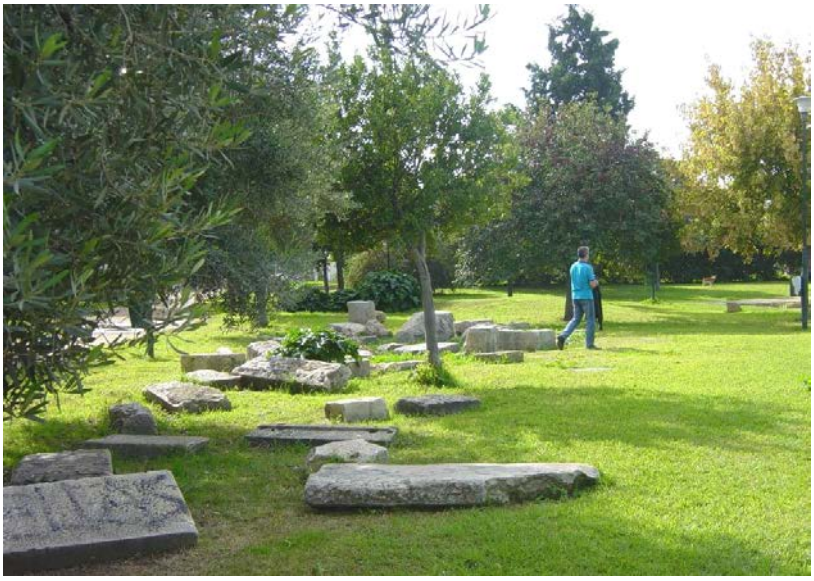



ευρήματα χώρων Γυμνασίου, το πιθανότερο ρωμαϊκής εποχής

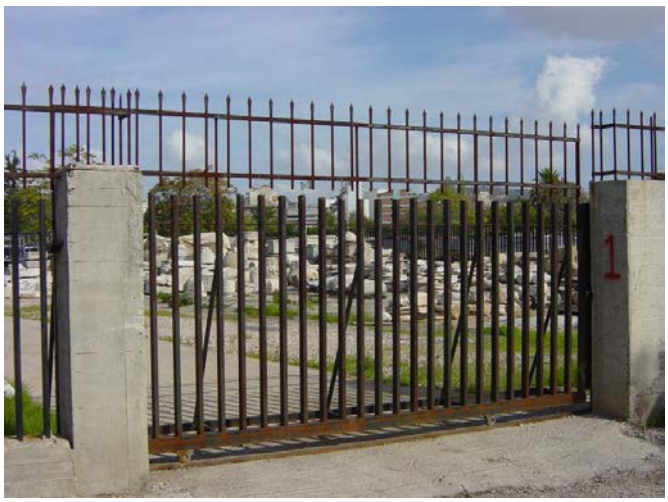


ευρήματα στο Περιστύλιο



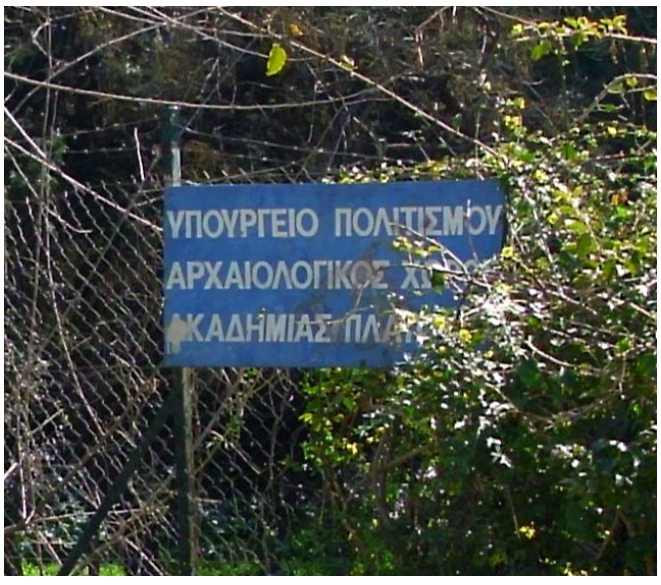
αρχαιολογικά ευρήματα διάσπαρτα στο χώρο



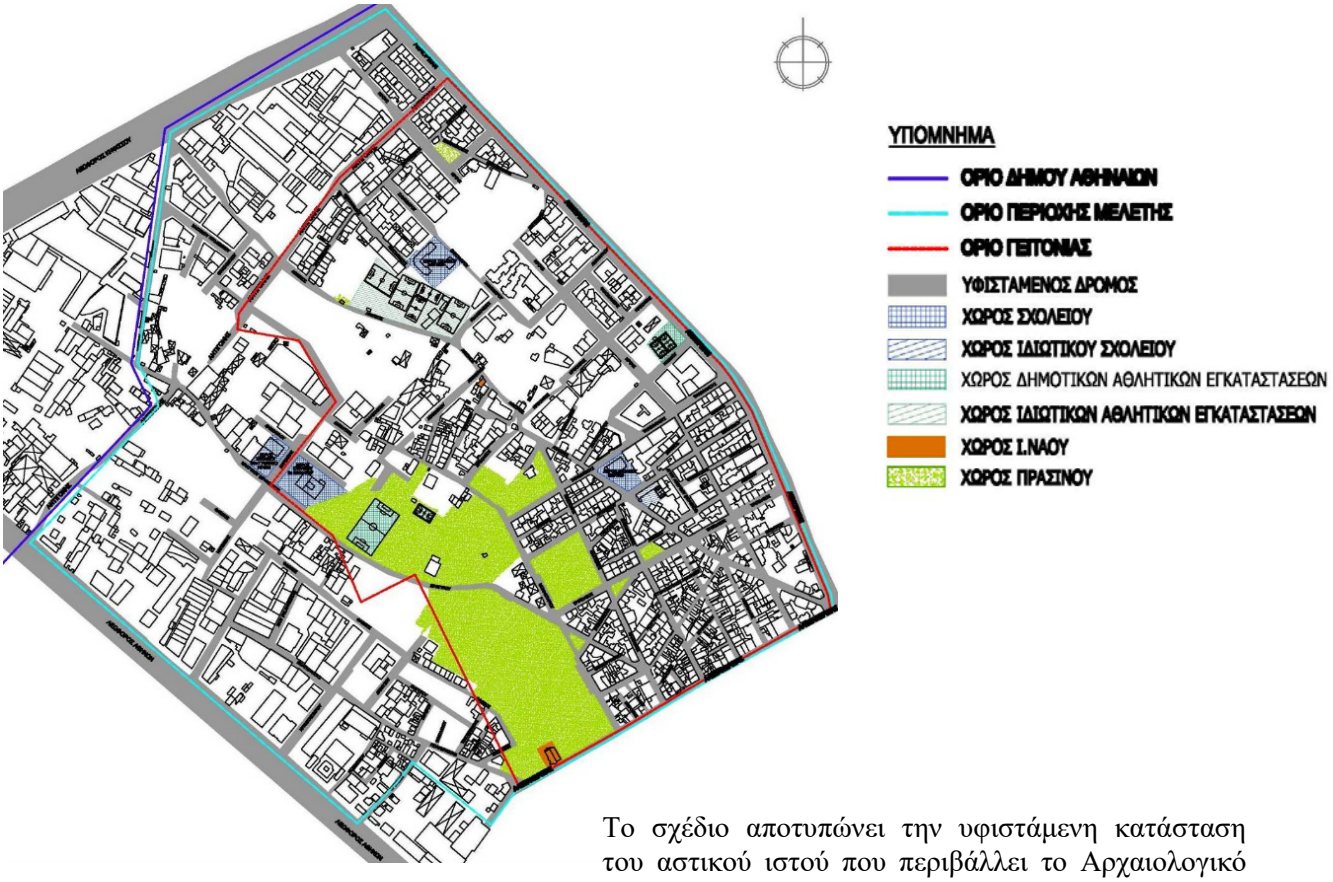


αρχαιολογικά ευρήματα από την περιοχή και άλλες περιοχές σε αποθήκες μέσα στο χώρο





Το Υπουργείο Πολιτισμού δεν έχει αναδείξει τον χώρο πλην της Πρωτοελλαδικής Οικίας και της Ιεράς Οικίας Γεωμετρικής Εποχής. Δεν υπάρχουν ούτε καν επιγραφές στους άλλους ανασκαφέντες χώρους



Το σχέδιο αποτυπώνει την υφιστάμενη κατάσταση του αστικού ιστού που περιβάλλει το Αρχαιολογικό Άλσος, το οποίο ορίζεται με πράσινο χρώμα.
Όπως φαίνεται, το άλσος διακόπτεται από οικοδομικά τετράγωνα, που εισχωρούν και το κατακερματίζουν και διατρέχεται από την οδό Κρατύλου η οποία έχει μετατραπεί σε αυτοκινητόδρομο.








Ο ΧΩΡΟΣ ΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΠΑΡΚΟΥ

ΟΙΚΕΙΟΠΟΙΗΣΗ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΠΛΑΤΩΝΟΣ







Πρόσκληση προς κατοίκους στις γειτονιές της Ακαδημίας Πλάτωνα

Από Επιτροπή Κατοίκων



5 χρόνια αγωνιζόμαστε για τη γειτονιά μας, τους δημόσιους χώρους, τον Αρχαιολογικό χώρο, τους Λαχανόκηπους, την Αλληλεγγύη. ***Οι κάτοικοι της Ακαδημίας Πλάτωνα δεν τελείωσαν με τους αγώνες τους. Δίνουν τη μάχη απέναντι στην άγρια επίθεση που εξαπολύθηκε ενάντια στην κοινωνία και τα δικαιώματά μας.***

Την κρίσιμη αυτή ώρα για την επιβίωση και τη ζωή μας, η Επιτροπή κατοίκων βάζει νέους στόχους, διευρύνει τη δράση της, συνεχίζει τον αγώνα της.

Καλούμε τους κατοίκους των γειτονιών μας σε ανοιχτή συγκέντρωση στο «στέκι» (Μοναστηρίου και Θηναίας γωνία), το νέο χώρο της Επιτροπής Κατοίκων, την Κυριακή 1η Δεκεμβρίου στις 11.30 το πρωί.

Να μιλήσουμε για:

- Τις σοβαρές εξελίξεις στην περιοχή μας, για το Αρχαιολογικό Πάρκο
- Την κατασκευή εμπορικού κέντρου στο πρώην Μουζάκη
- Το ανταλλακτήριο ρούχων που συνεχίζει να στηρίζει όσους έχουν ανάγκη

Να συζητήσουμε τις προτάσεις, τις δράσεις, τις αναγκαίες παρεμβάσεις μας για:

- Τη μάχη ενάντια στα χαράτσια, τους πλειστηριασμούς της πρώτης κατοικίας, τα χρέη στις τράπεζες
- Την προσφορά ενισχυτικής διδασκαλίας από εθελοντές δασκάλους σε παιδιά των δημοτικών σχολείων που πλήττονται από την ολοκληρωτική διάλυση της δημόσιας εκπαίδευσης
- Την οργάνωση λειτουργίας του Δικτύου χωρίς μεσάζοντες
- Τη διοργάνωση Πολιτιστικών εκδηλώσεων (προβολές, συζητήσεις, ξεναγήσεις στον αρχαιολογικό χώρο)
- Τη λειτουργία Δανειστικής Βιβλιοθήκης
- Να γιορτάσουμε τα εγκαίνια του νέου χώρου μας

Σας περιμένουμε την Κυριακή 1 Δεκεμβρίου στο «στέκι» των κατοίκων της Ακαδημίας Πλάτωνα.
Να δυναμώσει η φωνή, η αντίσταση, η δράση μας

www.akadimia-platonos.blogspot.gr
www.facebook.com/akademia.platonos?fref=ts





















ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΠΛΑΤΩΝΟΣ








ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΠΛΑΤΩΝΟΣ Η ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

Η ΠΡΩΤΗ ΝΙΚΗ ΓΙΑ ΤΟ MALL

Βέτο στο εμπορικό της Artume στο Μουζάκη

Θέλουμε το μέλλον μας αλλιώς...





Για την αντιμετώπιση προβλημάτων που προέκυψαν από την οικονομική κρίση δημιουργήθηκε η πρωτοβουλία «Στέκι Αλληλεγγύης» των κατοίκων της Ακαδημίας Πλάτωνος. Αποτέλεσε ένα χώρο ανακύκλωσης διαφόρων αντικειμένων για να παραμείνουν χρήσιμα σ' ένα δεύτερο κύκλο ζωής καθώς και χώρο συναντήσεων και εκδηλώσεων.





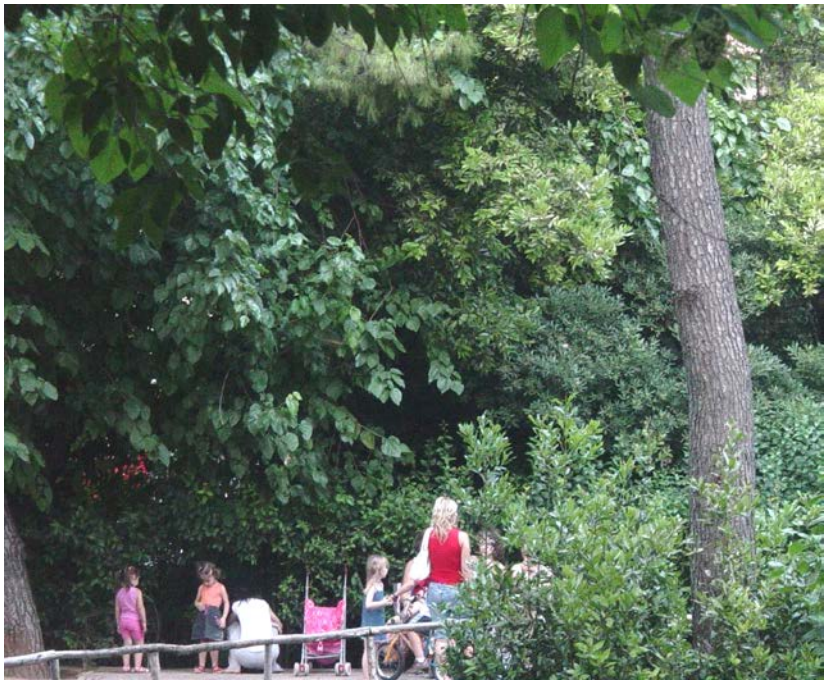






ΑΛΣΟΣ ΠΑΓΚΡΑΤΙΟΥ
ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΩΝ ΣΥΝΤΟΝΙΖΟΜΕΝΩΝ ΤΟΠΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΑΠΟΤΡΕΠΕΙ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΕΝΟΣ ΤΕΡΑΣΤΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ







Η τοπικότητα και η γειτνίαση είναι η βάση της διανθρώπινης επικοινωνίας. Ο δημόσιος χώρος είναι ο τόπος που αυτή πραγματώνεται. Εδώ νηματοδοτούνται και εξελίσσονται οι σχέσεις των γειτόνων.

Το Άλσος Παγκρατίου, όπως τα άλση γενικότερα, είναι ένα μικρό φυσικό οικοσύστημα, ένα θραύσμα φύσης στην καρδιά της διαρκώς επιβαρυνόμενης με οχλούσες χρήσεις πόλης. Η νομοθεσία για τα άλση απαγορεύει οποιαδήποτε δόμηση, επιτρέπει μόνο έργα βελτίωσης, συντήρησης και προστασίας της βλάστησης. Τα άλση πρέπει να ζουν στους ρυθμούς της φύσης, με τους νόμους της χλωρίδας και της πανίδας που φιλοξενούν, όχι με τον θόρυβο και τις φωτοχυσίες της πόλης.

Παραθέτουμε το νομοθετικό πλαίσιο που ισχύει σήμερα σύμφωνα με τη Διεύθυνση Προστασίας Δασών του Υπουργείου Γεωργίας.

1. Τα δάση και οι δασικές εν γένει εκτάσεις συνιστούν εθνικό κεφάλαιο και η προστασία των αποτελεί υποχρέωση τόσο των κρατικών οργάνων κατά την ενάσκηση των αρμοδιοτήτων των , όσο και των πολιτών.

2. Για τις εντός των πόλεων και των οικιστικών περιοχών ευρισκόμενες εκτάσεις , οι οποίες καλύπτονται με δασική βλάστηση, φυσικά ή τεχνητά δημιουργούμενη (πάρκα και άλση), ως και για τις οπουδήποτε δημιουργούμενες δενδροστοιχίες και δασικές φυτείες, έχουν έκταση εφαρμογής οι διατάξεις του Ν. 998/79 (ΦΕΚ

289/29-12-79 τ. Α) «περί προστασίας των δασών και των δασικών εν γένει εκτάσεων της χώρας» (άρθρο 3 παραγ. 4).
Κατά συνέπεια ο καθορισμός των συγκεκριμένων μέτρων προστασίας για τη διατήρηση, ανάπτυξη και βελτίωση της δασικής βλάστησης ως και ο προσδιορισμός κατά περίπτωση των όρων και προϋποθέσεων με τις οποίες οι εκτάσεις αυτές ή τμήματα αυτών μπορούν να μεταβάλουν την κατά προορισμό χρήση των ή να εξυπηρετήσουν και άλλες χρήσεις , διέπονται και ρυθμίζονται από τις διατάξεις του νόμου αυτού.
3. Κατ' άρθρ. 5 παραγ. 2 η μέριμνα για την ανάπτυξη, βελτίωση, αναδάσωση και προστασία των πάρκων, αλσών και των εντός των πόλεων ή οικιστικών περιοχών δενδροστοιχιών ανήκει στους οικείους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης ή στους με βάση σχετική πολεοδομική μελέτη αναλαβόντας τη δημιουργία αυτών ή σε ίδια νομικά πρόσωπα βάσει ειδικών διατάξεων.
Το Άλσος Παγκρατίου, έκτασης περίπου 30 στρεμμάτων, υπάγεται στο παραπάνω καθεστώς προστασίας. Παρά τη σχετική εγκατάλειψή του από τον υπεύθυνο για την συντήρησή του φορέα, δηλ. τον Δήμο Αθηναίων, σφύζει από ζωή, κατοικείται καθημερινά από τον κόσμο της πόλης, ο οποίος ασφυκτιά στο στενό ιδιωτικό του χώρο και δεν έχει να πληρώσει το αντίτιμο μιας αγοραίας αναψυχής. Στο Άλσος κυριαρχεί η πυκνή βλάστηση που διακόπτεται από ξέφωτα, αλέες περιπάτου, την παιδική χαρά και ένα γήπεδο μπάσκετ για τα παιδιά. Στο άλσος συρρέουν, όχι μόνο το καλοκαίρι αλλά όλο τον χρόνο, παιδιά όλων των ηλικιών για να τρέξουν, να κάνουν ποδήλατο, να παίξουν μπάλα, μαθητές/τριες του απέναντι σχολικού συγκροτήματος, συνταξιούχοι, γυναίκες με μωρά στα καρότσια, νέοι που χρειάζονται ένα ευχάριστο περιβάλλον για να διαβάσουν το βιβλίο ή την εφημερίδα τους, κάτοικοι της περιοχής που προτιμούν να διασχίσουν τις αλέες του και όχι τους δρόμους για να φτάσουν στον προορισμό τους. Το Άλσος στεγάζει όλες τις ηλικίες , αποτελώντας ένα θαυμάσιο περιβάλλον συνύπαρξης. Στο Άλσος κυκλοφορούν τα σκυλιά της περιοχής, αδέσποτα ή συνοδευόμενα και, φυσικά, ζουν όλα τα είδη των πουλιών που διασώζονται στην πόλη.
Μέχρι τη μεταπολίτευση, στο Άλσος Παγκρατίου είχαν υπάρξει κατασκευές και εγκαταστάσεις για χρήσεις όπως αναψυκτήριο, θέατρο, κινηματογράφος. Την εποχή εκείνη το πράσινο δεν αποτελούσε ζήτημα ζωής ή θανάτου για την Αθήνα και, άλλωστε, οι θεατρικές σκηνές ήταν ελάχιστες. Σήμερα αυτές οι ανάγκες έχουν υπερκαλυφθεί ενώ σπανίζουν χώροι με φυσικά χαρακτηριστικά στο αστικό περιβάλλον. Έτσι, λοιπόν, στις αρχές της δεκαετίας του 1980 κατοχυρώθηκε επίσημα ο δημόσιος κοινόχρηστος χαρακτήρας του Άλσους από το Υπουργείο Χωροταξίας Οικισμού και Περιβάλλοντος, κατεδαφίστηκαν τα αυθαίρετα κτίσματα και δόθηκαν αρκετά χρήματα για εργασίες ανάπλασης τόσο της βλάστησης όσο και του εξοπλισμού.
Σήμερα τίθεται εκ νέου από την πλειοψηφία του δημοτικού συμβουλίου του Δήμου Αθηναίων, η αφαίρεση από τα παιδιά του ζωτικού χώρου του μπάσκετ και του μεγάλου ξέφωτου για ποδήλατο και η οικοδόμηση εκεί ογκωδών μόνιμων κτιρίων, εμβαδού 700 τ.μ. κλειστού χώρου (θέατρο – κινηματογράφος, βοηθητικοί χώροι , wc, αναψυκτήριο) και 600 τ.μ. ανοιχτού, ο οποίος θα καταληφθεί από τραπεζοκαθίσματα. Στα σχέδια αυτά υπάρχει μεγάλη κοινωνική αντίδραση και προς το παρόν δεν έχουν εφαρμοστεί. **Τελικά το έργο χάρις στις κινητοποιήσεις των κατοίκων δεν πραγματοποιήθηκε.**

ΕΙΚΟΝΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΖΩΗ ΣΤΟ ΑΛΣΟΣ


Είσοδος στο Άλσος από την οδό Ευτυχίδου




Πυκνή και ψηλή βλάστηση














ΔΡΑΣΕΙΣ ΑΠΟΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Στις 9 Νοεμβρίου 2008 το Συντονιστικό Φορέων Β΄ Διαμερίσματος πραγματοποίησε εκδήλωση ενημέρωσης και διαμαρτυρίας στο σινεμά Πτι Παλαί με ομιλήτριες: Αντωνία Ρήγα-Καρανδεινού, καθηγήτρια Γεωπονικού Πανεπιστημίου και Ελένη Πορτάλιου, καθηγήτρια Αρχιτεκτονικής Σχολής Ε.Μ.Π και δημοτική σύμβουλο Δήμου Αθηναίων.

Συντονιστικό Φορέων Β΄ Διαμερίσματος: Σύλλογοι Γονέων και Κηδεμόνων 3ου , 13ου , 90ου,123ου , 147ου Δημοτικών Σχολείων και 17ου Λυκείου, Εξωραϊστικός Πολιτιστικός Σύλλογος «Ιλισός», «Ο Παριλίσσιος»

Σύλλογος για την προστασία των παριλισσίων περιοχών, Αθλητικός Πολιτιστικός Σύλλογος «Πήγασος», Πρωτοβουλία Κατοίκων για το Άλσος Παγκρατίου, Πρωτοβουλία Κατοίκων Μετς.
Πολύ μεγάλη συμμετοχή παιδιών που ζουν καθημερινά το Άλσος συγκέντρωσε η δράση «Ελάτε να ζωγραφίσουμε» που πραγματοποίησε ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων 3ου – 123ου Δημοτικών Σχολείων, που πραγματοποιήθηκε την Κυριακή 15 Μαρτίου στον χώρο του Μπάσκετ.









ΟΙ ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΤΩΝ ΕΞΑΡΧΕΙΩΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΝ ΕΝΑ ΠΑΡΚΟ ΣΤΟΝ ΚΕΝΟ ΧΩΡΟ ΧΑΡ. ΤΡΙΚΟΥΠΗ, ΝΑΥΑΡΙΝΟΥ ΚΑΙ ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ

Το οικόπεδο επί των οδών Χαρ. Τρικούπη, Ναυαρίνου και Ζωοδόχου Πηγής, στα Εξάρχεια, επιφάνειας 1.738,23τ.μ, ανήκει στην ιδιοκτησία του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας. Είχε μάλιστα πραγματοποιηθεί αρχιτεκτονικός διαγωνισμός στη μεταπολίτευση με πρόγραμμα στέγασης των υπηρεσιών του και συναφών λειτουργειών για τους μηχανικούς. Το 2008 το Τ.Ε.Ε ήρθε σε συνεννόηση με το Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε. προκειμένω να ανταλλάξει το συγκεκριμένο ακίνητο ιδιοκτησίας του με οικόπεδό του Τ.Σ.Μ.Ε.Δ.Ε. στην Πλατεία Κλαυθμώνος. Η πρόταση δεν υλοποιήθηκε και το οικόπεδο του Τ.Ε.Ε. παρέμενε κενό. Στο πλαίσιο της πολύπλευρης κινηματικής δραστηριότητας κατά την περίοδο των μνημονίων και ιδιαίτερα της νεολαίας μετά και τη δολοφονία Γρηγορόπουλου στα Εξάρχεια υπήρχαν διάφορες συλλογικές πρωτοβουλίες.
Το αναξιοποίητο οικόπεδο των Εξαρχείων θα μπορούσε να αποτελέσει ένα πάρκο ζωής για τη στερημένη ελεύθερων χώρων γειτονιά, πολύ περισσότερο που ζωντανές κοινωνικές πρωτοβουλίες θα μπορούσαν να αναπλάσουν και να λειτουργήσουν τον χώρο. Το Τ.Ε.Ε. αντέδρασε αρχικά αλλά υποχώρησε λόγω και της προοδευτικής του διοίκησης.
Στις 7 Μαρτίου 2009 η Πρωτοβουλία Κατοίκων Εξαρχείων πήρε την ευθύνη της δημιουργίας ενός πάρκου στον κενό αυτό χώρο. Πλήθος κόσμου, νέοι, μεγάλοι και παιδιά, γέμισαν τον χώρο και με ένα μαγικό τρόπο τον μετέτρεψαν σε όαση πράσινου η οποία συν τω χρόνω επεκτάθηκε καθ' ύψος και γέμισε ζωή.











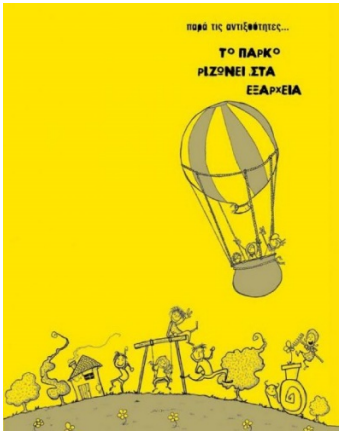




Το Πάρκο Ναυαρίνου, όπως έμεινε να ονομάζεται, ζει και βασιλεύει. Η βλάστηση είναι τεράστια – κυριολεκτικά μια όαση πρασίνου στα πυκνοδομημένα Εξάρχεια. Οι ομάδες νέων ανθρώπων που το λειτουργούν είναι εξαιρετικά δημιουργικοί και ο χώρος στεγάζει πλήθος δραστηριότητες που αφορούν κοινωνικά θέματα και συνδυάζονται με συγγενή κινήματα στον ευρύτερο χώρο της Αθήνας.





















ΤΟ ΚΤΗΜΑ ΚΑΜΠΑ ΑΝΗΚΕΙ ΣΤΟΥΣ ΑΜΠΕΛΩΝΕΣ ΤΟΥ
ΟΧΙ ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΣΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΝΗΜΕΙΟ ΤΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ



Το κτήμα Καμπά αποτελεί ένα μοναδικό αγροτοβιομηχανικό συγκρότημα στην Κάντζα Παλλήνης-Ανατολική Αττική, έκτασης 350 στρεμ. Το εργοστάσιο κατασκευάστηκε το 1879 και καθόρισε τον χαρακτήρα της παραγωγής στα Μεσόγεια. Περιήλθε στην Εθνική Τράπεζα η οποία προκήρυξε δημοπρασία το 1993 και ο χώρος κατακυρώθηκε στον Κ.Μπουτάρη. Με τη χρεωκοπία του επιχειρηματία το 1997 οι κατασκευάστριες εταιρείες της Αττικής Οδού ζήτησαν να αγοράσουν το ακίνητο με την προϋπόθεση αλλαγής χρήσεων γης ώστε να κατασκευάσουν Εμπορικό Κέντρο. Το Υ.Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε. επί υπουργείας Λαλιώτη συμφωνεί αλλά μετά από προσφυγή στο ΣτΕ η αλλαγή χρήσεων καταρρίπτεται.

Οι χρήσεις γης παραμένουν αγροτικές και το εργοστάσιο συνεχίζει τη λειτουργία του. Το 2002 αρχίζει η καταστροφή του χώρου ώστε να χρησιμοποιηθούν οι αμπελώνες ως χωματερή για τα έργα του Προαστιακού. Οι αρνητικές εξελίξεις είναι ραγδαίες: νέος ιδιοκτήτης είναι ο ΑΚΤΩΡ και η Ελληνική Τεχνοδομική, με τις ΖΟΕ Μεσογείων αλλάζει η χρήση γης σε τριτογενή ανάπτυξη και το 2008 έρχεται η ενιαία εταιρεία και απαιτεί

αλλαγή χρήσεων, μέσα από άλλη διαδικασία την ΠΟΑΔΠ (Περιοχές Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων).
Οι κάτοικοι και η Νομαρχία Αν. Αττικής αντιδρούν. Η περιοχή των Μεσογείων είναι γεμάτη εμπορικά κέντρα και το Mall όχι μόνο θα καταστρέψει οριστικά ένα ιστορικό τόπο αλλά και θα ανταγωνιστεί το τοπικό εμπόριο. Άλλωστε, malls υπάρχουν πολλά πολύ κοντά στην Κάντζα.
Η πρόταση των κατοίκων είναι να παραμείνει το κτήμα Καμπά, τελευταίος μεγάλος ελεύθερος χώρος στην περιοχή της Παλλήνης, ανοιχτό στους κατοίκους και χρήσεις συμβατές με την ιστορία του τόπου, δηλαδή με περιεχόμενο εναλλακτικό, οικολογικό, πολιτιστικό. Πιο συγκεκριμένα προτείνεται δημιουργία Μητροπολιτικού Πάρκου με θεματικό μουσείο οίνου, δηλαδή ένα αντί-mall που θα προβάλει τις βιολογικές καλλιέργειες, το δίκαιο αλληλέγγυο εμπόριο, τις ανανεώσιμες μορφές ενέργειας, την ανακύκλωση/ επαναχρησιμοποίηση και την εναλλακτική ενημέρωση.

ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΦΟΡΕΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΥ MALL ΣΤΗΝ ΠΑΛΛΗΝΗ
ΛΕΜΕ ΟΧΙ ΣΤΟ ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΑΙ ΤΙΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ
ΘΕΛΟΥΜΕ ΠΡΑΣΙΝΟ, ΗΠΙΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ

Η πρωτοβουλία συντονίζει πολλαπλές δράσεις των κατοίκων για την αποτροπή κατασκευής του Mall

- **Το εμπορικό κέντρο που σχεδιάζει να κατασκευάσει η εταιρεία REDS του ομίλου Μπόμπολα θα είναι το μεγαλύτερο στην Ελλάδα.**
  Η επιφάνεια των εμπορικών χώρων θα είναι 90.000τ.μ., δηλαδή δύο φορές μεγαλύτερο από το Mall στο Μαρούσι!

- **Για να είναι βιώσιμο ως Εμπορικό Κέντρο, οι επισκέπτες/καταναλωτές θα έρχονται από όλη την Αττική.**
  Σύμφωνα με τη μελέτη απευθύνεται σε ζώνη 3.200.000 κατοίκων.

- **Η εκτιμώμενη κυκλοφορία σύμφωνα με την κυκλοφοριακή μελέτη της εταιρείας θα ξεπερνά τα 31.000 αυτοκίνητα ημερησίως.**
  Φαντάζεστε τις εισόδους της Κάντζας, τη λεωφόρο Σπάτων, την οδό Λεονταρίου, όλους τους παράδρομους της περιοχής, με ουρά αυτοκινήτων και σταθμευμένα αυτοκίνητα από άκρη σε άκρη; Καθ' όλη τη διάρκεια της ημέρας; Και το Σαββατοκύριακο να πολλαπλασιάζονται;

- **Τα εμπορικά καταστήματα Παλλήνης-Γέρακα, Παιανίας-Γλυκών Νερών, Αγίας Παρασκευής θα είναι τα πρώτα που θα πληγούν!**
  Η κρίση δεν δημιουργεί νέους καταναλωτές. Το Mall με τις δυνατότητες διαφήμισης που διαθέτει θα τραβήξει κι αυτούς τους λίγους που συντηρούν τα τοπικά καταστήματα και τρέφουν οικογένειες.

- **Στα Σπάτα, μόνο 5χλμ. Από το Κτήμα Καμπά, λειτουργούν δύο εμπορικά κέντρα ακόμα, το ένα από αυτά της REDS, τα οποία σε πλήρη ανάπτυξη θα φθάνουν τα 74.000τ.μ. εμπορικών χώρων.**
  Χρειαζόμαστε ακόμη ένα μεγαλύτερο στην Παλλήνη;

- **Δίπλα στο προτεινόμενο Mall βρίσκονται 5 σχολεία της περιοχής.**
  Η επίδραση που θα έχει στα παιδιά θα είναι άμεση ο θόρυβος, η ρύπανση κατά την κατασκευή και μετά με τη λειτουργία του, η πίεση για αγορές στις οικογένειες που τα φέρνουν δύσκολα, τα πρότυπα καταναλωτισμού και διασκέδαση κονσέρβας που θα καλλιεργήσει, θα έχουν σοβαρές επιπτώσεις στην υγεία τους και την ψυχή τους.

Ενώ παγκόσμια αναθεωρούνται μοντέλα οικονομικής ανάπτυξης που θεοποιούν την ελευθερία της αγοράς μπορεί κανείς σήμερα ειλικρινά να υποστηρίζει ότι η δημιουργία εμπορικών κέντρων αποτελεί λύσει σε κατεύθυνση παραγωγικής ανάπτυξης; Δεν είναι επίσης γεγονός ότι η ανάπτυξη τέτοιων κέντρων κατά μήκος των οδικών αξόνων διαλύει τη συνοχή της πόλης και αποξενώνει τους κατοίκους της;

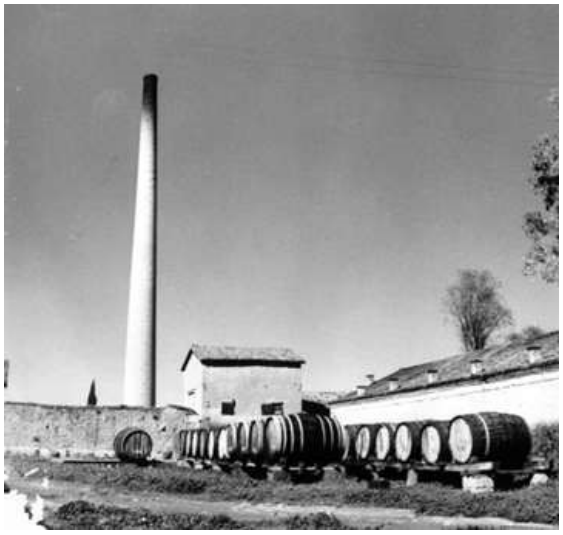
Κέντρο της πόλης γίνεται το Mall, χωροτάκτης είναι ο ιδιώτης και το κέρδος του, όχι η κοινωνία και οι ανάγκες της.

ΛΕΜΕ ΟΧΙ

Στην κατασκευή του μεγαλύτερου εμπορικού κέντρου της Ελλάδας στο Κτήμα Καμπά, στην τσιμεντοποίηση άλλης μιας μεγάλης έκτασης και στις επιπτώσεις στο κλίμα που θα προξενήσει.

ΛΕΜΕ ΝΑΙ

Σε ανάπτυξη συμβατή με την ιστορία του τόπου, φιλική προς τους κατοίκους, εναλλακτική, πρωτοποριακή.



Το ιστορικό Κτήμα Καμπά



Οι υπερκατασκευές του Mall

ΕΝΑ MALL 90.000τ.μ. ΚΑΤΑΣΤΡΕΦΕΙ ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΤΗΜΑ ΚΑΜΠΑ

της Ελένης Πορτάλιου

Τα Μεσόγεια υπήρξαν από την αρχαιότητα ο ζωτικός αγροτικός χώρος της Αττικής κι έτσι παρέμεινε μέχρι πολύ πρόσφατα στη νεώτερη ιστορία. Η τριτογενοποίησή του, που ξεκίνησε με τη μεταφορά του αεροδρομίου από την Τανάγρα στα Σπάτα, οδήγησε σε καταστροφή ζωτικών πόρων για την επιβίωση της Αττικής και σε μεγάλη επέκταση/ διάχυση του οικοδομικού τομέα, ο οποίος σήμερα – σε εποχή σοβαρής οικονομικής κρίσης - δεν αποφέρει τα ανάλογα εισοδήματα που προσδοκούσαν όσοι συνηγόρησαν στην εντατική ανάπτυξή του και στη διάσπαση των περιοχών αγροτικής γης.

Σε κάθε περίπτωση, η έκρηξη της τριτογενοποίησης, με την εγκατάσταση τεράστιων χώρων εμπορίου και συναφών χρήσεων στα Μεσόγεια στα τέλη του 20ου και στην αρχή του 21ου αι., συμπίεσαν τόσο οικονομικά όσο και πολεοδομικά και λειτουργικά τις παρακείμενες περιοχές.

Η Τεχνική Υπηρεσία του Δήμου Παλλήνης, βασισμένη στην τεκμηριωμένη και αναλυτική μελέτη του Πολεοδομικού Γραφείου στο οποίο ο Δήμος ανέθεσε την αξιολόγηση της πρότασης: Πολεοδόμηση του Κτήματος Καμπά ως Περιοχής Οργανωμένης Ανάπτυξης Παραγωγικών Δραστηριοτήτων, εισηγήθηκε την απόρριψη της Πολεοδομικής Μελέτης στο σύνολό της "διότι δεν εντάχθηκε σύμφωνα με τα κριτήρια της Νομοθετικής Εξουσιοδότησης και τους κανόνες της Πολεοδομικής Επιστήμης". Αυτά έγιναν στις 24/04/2015. Δύο και πλέον χρόνια έκτοτε η πλειοψηφία του Δημοτικού Συμβουλίου ακολουθεί παρελκυστική τακτική και συνδιαλέγεται με την REDS, νομιμοποιώντας εκ των πραγμάτων τα τετελεσμένα. Η υπόθεση, όμως, για τους κατοίκους δεν έχει λήξει.

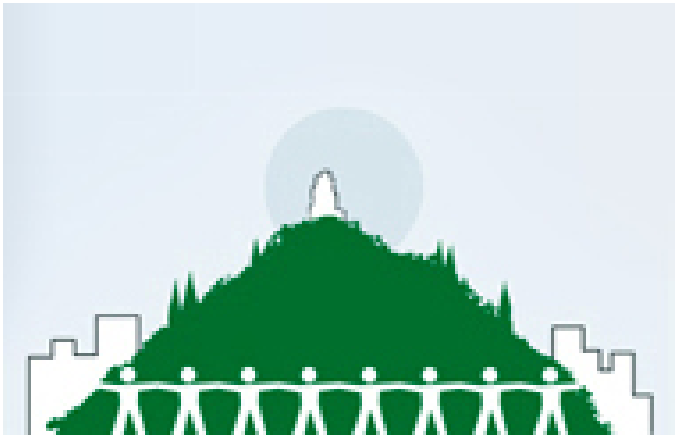
Σ' αυτό το πνεύμα συνεχίζω την παρέμβασή μου. Η γνωμοδότηση της Τεχνικής Υπηρεσίας του Δήμου παρουσιάζει αναλυτικά τις διοικητικές πράξεις και δικαστικές αποφάσεις που αφορούν στο Κτήμα Καμπά, αναδεικνύοντας με τον πιο ανάγλυφο τρόπο τη σταδιακή διολίσθηση του θεσμικού πλαισίου από το 1979 μέχρι το 2015, ώστε μια προστατευμένη περιοχή του Δήμου Παλλήνης, γύρω από το Κτήμα Καμπά, με ιστορικούς αμπελώνες και ιστορικά διατηρητέα μνημεία, χαρακτηρισμένη ως αγροτική γη υψηλής παραγωγικότητας, να

μετατραπεί σε ξέφραγο αμπέλι μεγάλων συμφερόντων και υπερτοπικών χρήσεων, ασύμβατων με την πολεοδομική κλίμακα και την οικονομία της περιοχής.
Ο Δήμος Παλλήνης έχει ήδη πολλά προβλήματα να λύσει καθώς αναπτύχθηκε ως περιοχή κατοικίας σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα. Το θηριώδες Mall της REDS, που σχεδιάζεται, θα τινάξει στον αέρα τον χαρακτήρα της ήπιας οικιστικής ανάπτυξης, την κλίμακα και τον χαρακτήρα ενός προαστιακού οικισμού. Ο οικισμός της Παλλήνης και ιδιαίτερα η περιοχή της Κάντζας θα γίνουν χώρος διέλευσης και parking αυτοκινήτων για την εξυπηρέτηση του Mall.
Σύμφωνα με τα στοιχεία της εταιρείας το Mall απευθύνεται σε ζώνη 3.200.000 κατοίκων και υπολογίζεται να προσελκύει 31.000 αυτοκινήτων ημερησίως. Η κυκλοφοριακή συμφόρηση και η όχληση θα πλήξουν την εύρυθμη λειτουργία της περιοχής, ιδιαίτερα τα σχολεία και τις εργατικές κατοικίες. Ανάλογα θα επιδράσουν αρνητικά στις αξίες των ακινήτων, ιδιαίτερα σήμερα που ήδη οι τιμές ενοικίων και αγοράς έχουν πέσει.
Ως γνωστόν τα Malls αφαιρούν από την εμπορική κατανάλωση πλήττοντας τα μικρά και μεσαία καταστήματα και τις τοπικές αγορές. Εν προκειμένω τις τοπικές αγορές των περιοχών Παλλήνης – Γέρακα, Παιανίας – Γλυκών Νερών, Αγίας Παρασκευής. Σε εποχή καταβαράθρωσης των μικρών και μεσαίων εισοδημάτων οι επιπτώσεις τοπικά θα είναι δραματικές. Άλλωστε, οι αγορές και οι χρήσεις που συνήθως προσελκύουν (αναψυχή, εκπαίδευση, κ.λπ.) αποτελούν σήμερα, σε προάστια όπως η Παλλήνη, τους μόνους πόλους κοινωνικής συνάντησης και επαφής των κατοίκων. Τα προάστια ξεκίνησαν διεθνώς ως οικισμοί – υπνωτήρια, υπέστησαν ριζική κριτική και αναμορφώθηκαν εν μέρει με την εμφύτευση κοινωνικών χρήσεων. Επίσης, τα Malls έχουν διεθνώς αποτύχει λόγω της τεράστιας κλίμακας και της επιθετικής επιβολής του εμπορεύματος στον καταναλωτή. Οι τοπικές αγορές, όπως και οι λαϊκές, διατηρούν τις φιλικές και ανθρώπινες σχέσεις, την οικειότητα που προφυλάσσει την καθημερινή ζωή από την αποξένωση και την απομόνωση.
Σε κάθε περίπτωση, ένα έγκλημα που μεθοδεύτηκε δεν πρέπει να νομιμοποιηθεί. Το 1998 – 1999 και αφού οι μετοχές της ΚΑΜΠΑΣ Α.Ε έχουν αγοραστεί σε εξευτελιστικές τιμές, το νέο ΓΠΣ, παρά την αντίθεση των κατοίκων, εντάσσει το Κτήμα Καμπά με χρήση πολεοδομικού κέντρου. Ακολουθούν ομόφωνο Όχι του Νομαρχιακού Συμβουλίου και προσφυγή στο ΣτΕ, η οποία δικαιώνεται. Επιχείρημα είναι η ύπαρξη ιστορικών αμπελώνων και η σημασία τους για τη διαμόρφωση της παραγωγής, η προστασία και η ιστορικότητα του τοπίου.
Η εταιρεία – ιδιοκτήτης διακόπτει τη λειτουργία του εργοστασίου, καταστρέφει τους αμπελώνες και γεμίζει τον χώρο με τα μπάζα της Αττικής Οδού Α.Ε. και δημιουργεί τετελεσμένα έναντι της απόφασης του ΣτΕ, καταστρέφοντας τα αμπελουργικά χαρακτηριστικά του τόπου. Καταστρέφοντας δηλαδή μια παραγωγική λειτουργία που αποτέλεσε ιστορικά την ταυτότητα των Μεσογείων, η οποία θα μπορούσε να αναβιώσει μ' ένα επίκαιρο σχέδιο παραγωγικής ανασυγκρότησης της Αττικής και ευημερίας των κατοίκων. Ο οινοποιητικός τομέας είναι ένας δυναμικός εξαγωγικός τομέας αλλά, σε κάθε περίπτωση, το Κτήμα Καμπά θα μπορούσε να λειτουργήσει ως πρότυπο ερευνητικό κέντρο στήριξης της εν γένει αγροτικής παραγωγής των Μεσογείων.
Η πλειοψηφία των εναλλασσόμενων δημοτικών συμβουλίων έχει τεράστια ευθύνη. Η παλαιότερη γιατί νομιμοποίησε και κάλυψε μια αυθαίρετη εγκληματική ενέργεια το 2009, παρά την αντίθεση 14 συλλόγων και των κατοίκων συνολικά. Η σημερινή επειδή έχει ανοίξει διάλογο αντισταθμιστικών μέτρων με τον αυτοαποκαλούμενο επενδυτή, ο οποίος κορόιδεψε τον Δήμο και τον έβαλε να πληρώσει 4,5εκ. για τα σχολικά οικόπεδα, που δήθεν θα αποζημιώνονταν με εισφορά γης. Από το 2015, που το Δημοτικό Συμβούλιο έχει στα χέρια του γνωμοδότηση της Τεχνικής Υπηρεσίας, αφήνει τον χρόνο να περνά αδρανώντας, κωλυσιεργώντας και ταυτόχρονα αυτοαναιρείται διαπραγματευόμενο με τη RED`S.
Η RED`S έχει αποδείξει ότι δεν πρόκειται να προσφέρει τίποτε ακόμα και για τα μάτια του κόσμου. Στόχος πρέπει να είναι να μην πραγματοποιηθεί το Mall και αυτό δεν είναι ανέφικτο όταν οι λεγόμενες επενδύσεις αυτού του είδους λιμνάζουν σε πολλές περιοχές.
Πρέπει να επανεξεταστούν όλες οι παράνομα ληφθείσες αποφάσεις και ο Δήμος να αποσύρει ρητά την κάλυψή του στην καταστροφή της Κάντζας. Σε κάθε περίπτωση, πρωτοβουλίες κατοίκων και δημοτικών συμβούλων, που ενδιαφέρονται για την ευημερία του τόπου τους, θα πρέπει να σκεφτούν την Παλλήνη και συνολικά τα Μεσόγεια με νέο όραμα το οποίο θα απαντά στη σημερινή κρίση ενεργοποιώντας τα πολλά συγκριτικά πλεονεκτήματα για την παραγωγική ανασυγκρότηση της περιοχής.

ΛΟΦΟΣ ΦΙΛΟΠΑΠΠΟΥ
ΟΙ ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΟΙΚΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ

Η Συντονιστική Επιτροπή του Φιλοπάππου γεννήθηκε από λαϊκή συνέλευση των κατοίκων τον Νοέμβριο του 2002, όταν άρχισαν τα έργα περίφραξης του Λόφου στο πλαίσιο της Ενοποίησης των Αρχαιολογικών Χώρων της Αθήνας. Συντονίζει τις ενέργειες των κατοίκων για την προστασία του Φιλοπάππου ως ελεύθερου χώρου, χώρου πρασίνου και ιδιαίτερης καλλιτεχνικής αξίας. Ανανεώνεται στις τακτικές λαϊκές συνελεύσεις, περίπου δύο με τρεις φορές τον χρόνο. Είναι ανοικτή σε όσους ενδιαφέρονται.
Συνοπτικά, οι κάτοικοι των περιοχών περί τον Λόφο Φιλοπάππου έχουν αναδείξει και τεκμηριώσει τα θέματα που αφορούν τον λόφο, τα οποία είναι πολλά, περίπλοκα και αρκετά από αυτά χρονίζοντα. Έχουν δρομολογήσει κάθε δυνατή θεσμική ενέργεια ενώ με κινηματικό τρόπο έχουν κρατήσει τον χώρο ανοικτό, σε αξιοπρεπή κατάσταση, ενισχύουν και προφυλάσσουν την βλάστηση. Έχουν πολλαπλώς θέσει το θέμα της επιβίωσης των Έργων Ακροπόλεως – Φιλοπάππου του Δημήτρη Πικιώνη.



Ο Λόφος Φιλοπάππου

Ο λόφος του Φιλοπάππου έχει έκταση 700 στρέμματα, περίπου το μισό της συνολικής έκτασης της Ενοποίησης των Αρχαιολογικών Χώρων. Είναι ο μεγαλύτερος και ωραιότερος ελεύθερος χώρος του κέντρου της πρωτεύουσας, σημαντικός βιότοπος και η νοτιότερη απόληξη του συμπλέγματος Υμηττός / Πανεπιστημίου / Πάρκο Συγγρού / Ριζάρειος / Βυζαντινό Μουσείο- Ωδείο /Εθνικός κήπος / Στήλες του Ολυμπίου Διός, Ακρόπολη /Φιλοπάππου. Περικλείει διάσπαρτες αρχαιότητες, κυρίως λαξεύματα στους βράχους. Τον λόφο κοσμούν τα Έργα Ακροπόλεως – Φιλοπάππου του αρχιτέκτονα Δημήτρη Πικιώνη, τα οποία έχουν κηρυχθεί μνημείο παγκόσμιας αρχιτεκτονικής κληρονομιάς. Τα έργα καλύπτουν έκταση 85 στρεμμάτων και περιλαμβάνουν λιθόστρωτους δρόμους και μονοπάτια, χώρους στάσης και θέασης, πράσινο και δύο μικρά χτίσματα, καταξιωμένα στη συνείδηση όλων μας: τον Άη-Δημήτρη Λουμπαρδιάρη και το Αναπαυτήριο (την γνωστή μας καφετέρια) — όλα χειροποίητα. Αναπόσπαστο μέρος του έργου Πικιώνη είναι και η μελετημένη από τον ίδιο φύτευση του λόφου.

















Τί χρειάζεται να γίνει στου Φιλοπάππου

- Να διασφαλιστεί θεσμικά η λειτουργία του ως ελεύθερου χώρου
- Να διασφαλιστεί η επιβίωση και ορθή χρήση των Έργων Ακροπόλεως-Φιλοπάππου του Δημήτρη Πικιώνη
- Να διασφαλιστεί η καλή κατάσταση του Άλσους: αυτό, εκτός από την φροντίδα του πρασίνου και της πανίδας, επιβάλλει να αποτραπεί η οποιαδήποτε μελλοντική δραστηριότητα, οικοδομική, φωτισμού, ανοίγματος δρόμων, η οποία θα πρόσθετε φόρτο επιζήμιο για το οικοσύστημα του λόφου
- Να αποδεχθεί ο Δήμος Αθηναίων την περιουσία του στην περιοχή Διονύσου (13 στρεμμάτων) ώστε να γίνουν τα αναγκαία βήματα για την αποκατάσταση του θεσμικά κατοχυρωμένου κοινόχρηστου χώρου πρασίνου σε αυτήν την περιοχή

Ιστορικό των προβλημάτων στο Λόφο Φιλοπάππου και της δράσης των κατοίκων

Η Ενοποίηση των Αρχαιολογικών Χώρων ήταν μία μεγαλειώδης σύλληψη, αλλά η ευθύνη για την υλοποίηση της και τη μετέπειτα λειτουργίας των χώρων Ταυτόχρονα, περιγράφεται η σημερινή κατάσταση, όπως έχει διαμορφωθεί από μία σειρά παράγοντες συμπεριλαμβανομένης και της δράσης των κατοίκων:

- Περίφραξη του Φιλοπάππου (3,5 χιλιόμετρα μήκος!!!) και προσπάθεια του ΥΠ.ΠΟ. να περιορίσει δραστικά την παραδοσιακά ελεύθερη πρόσβαση στο σύνολο του χώρου. Αυτά απεσοβήθηκαν λόγω της ισχυρής αντίδρασης των κατοίκων, οι οποίοι σε αλλεπάλληλες λαϊκές συνελεύσεις έριξαν σημαντικό μέρος της περίφραξης. Το 2007 και 2008, το ΥΠ.ΠΟ. επανήλθε κηρύσσοντας τον λόφο οργανωμένο αρχαιολογικό χώρο, οδηγώντας τον δηλαδή από θεσμική άποψη στην κατάσταση που είναι η Ακρόπολη. Οι κάτοικοι αντέδρασαν και κινηματικά αλλά και θεσμικά προσφεύγοντας στο ΣτΕ.
- Κατασκευάστηκαν βαρύτατες, μη αναστρέψιμες εγκαταστάσεις για να στεγάζουν υπαίθριες εκθέσεις γλυπτικής μέσα στο Άλσος σε χώρο που παραδοσιακά χρησιμοποιείτο από τη γειτονιά (Μακρυγιάννη-Γαργαρέτα-Κουκάκι-Πετράλωνα) — οι εγκαταστάσεις αυτές δεν έχουν αδειοδοτηθεί από την Πολεοδομία, όπως θα έπρεπε
- Υπήρχαν σχέδια για την ανέγερση θεάτρου 1000 θέσεων, πάλι μέσα στο Άλσος με τα συμπαρομαρτούντα καφενεία, δρόμους κλπ. Αυτό απεφεύχθη λόγω της αντίδρασης των κατοίκων
- Καταστροφή του χώρου στάθμευσης στο Διόνυσο. Ο χώρος είχε διαμορφωθεί από την ομάδα του Βασιλειάδη το 1963-64 και ήταν καλυμμένος με πλάκες από γρανίτη Βεζουβίου. Έδενε εξαιρετικά με τα

Έργα Ακροπόλεως-Φιλοπάππου του Πικιώνη. Αυθαίρετα, χωρίς την άδεια του ιδιοκτήτη του χώρου, δηλαδή του Δήμου Αθηναίων, το ΥΠ.ΠΟ. μετέτρεψε τον πλακόστρωτο χώρο σε τσιμεντόστρωτη αποβάθρα αποβίβασης-επιβίβασης για τα τουριστικά λεωφορεία. της Ακρόπολης ενώ κόπηκαν όλα τα δέντρα και οι θάμνοι που ήταν εκεί

- Στον ίδιο χώρο του Δήμου Αθηναίων χτίστηκε από το ΥΠ.ΠΟ. πωλητήριο αντιγράφων, με ψευδή δήλωση του μηχανικού ότι ο χώρος είναι δημόσιος, αντί δημοτικός.

- Αν και προβλεπόταν στα έργα της Ενοποίησης η αποκατάσταση του Αναπαυτηρίου του Πικιώνη, δυστυχώς δεν δόθηκαν χρήματα για αυτόν τον σκοπό — ενώ δαπανήθηκαν 500 εκατομμύρια δραχμές στην περίφραξη!!! Εκείνη την εποχή, το Αναπαυτήριο λειτουργούσε υπό την κα Κανέλου, η οποία είχε καταπατήσει και ένα στρέμμα από τον αρχαιολογικό χώρο της Πνύκας και το υπενοικίαζε για δεξιώσεις, για μια δεκαετία τουλάχιστον χωρίς να βρει το παραμικρό εμπόδιο από το, κατά τα άλλα, πολύ ευαίσθητο στους κατοίκους ΥΠ.ΠΟ. Το 2005, οι κάτοικοι έκαναν μήνυση κατά παντός υπευθύνου για αυτήν την καταπάτηση καθώς και για τις φθορές στο Αναπαυτήριο.

Ανεξάρτητα από την Ενοποίηση στο Λόφο Φιλοπάππου ισχύουν ακόμη τα εξής απαράδεκτα:

- Διόνυσος: Παράνομες επεκτάσεις από το 1995 χωρίς καμία άδεια. Λειτουργία παρασκευής φαγητού (catering) στον αρχαιολογικό χώρο. Καταπάτηση του δημόσιου χώρου στάθμευσης. Ο Διόνυσος, το γνωστό εστιατόριο πολυτελείας, είναι αυθαίρετο που χτίστηκε από τον ΕΟΤ σε γήπεδο που ανήκει στον Δήμο Αθηναίων, είναι εντός της πράσινης γραμμής και προορίζεται για Άλσος και πλατεία. Ο Δήμος δεν έχει αποδεχθεί αυτό το περιουσιακό του στοιχείο παρόλο που υπάρχει πλήρης νομική τεκμηρίωση για το θέμα, συνταγμένη με παραγγελία του ΥΠ.ΠΟ. Το ασαφές ιδιοκτησιακό καθεστώς της περιοχής εκμεταλλεύεται το Δημόσιο, είτε ως ΕΟΤ και αυθαίρετα κτίζει τον Διόνυσο, είτε ως ΥΠ.ΠΟ. και αυθαίρετα πάλι κτίζει το Πωλητήριο και το τσιμεντένιο χώρο αποβίβασης-επιβίβασης. Οι κάτοικοι έχουν δώσει σκληρόν αγώνα για να αποκατασταθεί η νομιμότητα σε αυτόν τον χώρο που απαλλοτριώθηκε για να γίνει κοινόχρηστο άλσος και έγινε καθαρό μπετό:
    - έχουν τεκμηριώσει το ιδιοκτησιακό καθεστώς της περιοχής εξαντλητικά
    - έχουν ακυρώσει στο Διοικητικό Εφετείο Αθηνών άδεια της Πολεοδομίας που εκ των υστέρων προσπαθούσε να νομιμοποιήσει τις αυθαίρετες επεκτάσεις του Διονύσου
    - έχουν θέσει το θέμα της ιδιοκτησίας του χώρου και στο Δήμο Αθηναίων και στο ΣτΕ
    - έχουν οδηγήσει τους υπεύθυνους για αυτά υπαλλήλους της Πολεοδομίας σε δίκη (εκδικάζεται στις 8 Απριλίου 2009)

Μέχρι στιγμής με τη δράση τους έχουν φέρει το Διόνυσο σε τέτοιο καθεστώς ώστε να αποκλείονται άλλες επεκτάσεις. Θα αγωνιστούν ώστε να ισχύσουν συνθήκες νομιμότητας στην περιοχή και να αποδοθεί στους κατοίκους σαν κοινόχρηστος χώρος που είναι.

- Πράσινο: ο υπεύθυνος για το ευ ζην του Άλσους Δήμος Αθηναίων έχει αφήσει τον χώρο έρμαιο των αλλεπάλληλων ξηρασιών και των ασθενειών που πλήττουν τα κωνοφόρα. Οι κάτοικοι έχουν προχωρήσει σε δενδροφυτεύσεις, για τις οποίες διώκονται από την Αρχαιολογική Υπηρεσία(!!!!!) και συντηρούν τα δενδρύλια σε συνθήκες πρωτόγονες καθώς ο Δήμος έχει κόψει την υδροδότηση του Λόφου τελείως από τον Αύγουστο του 2008.

- πυρόσβεση: προβλεπόταν στα έργα της Ενοποίησης αλλά δεν έγινε τότε. Το καλοκαίρι του 2008, αφού είχε κλάψει η Ελλάδα τον Γράμμο, την Πελοπόννησο, την Εύβοια, την Πάρνηθα, την Πεντέλη και τον Υμηττό, το ΥΠ.ΠΟ. έβαλε κρουνούς που, μέχρι στιγμής, δεν έχουν νερό!!!

- Καθαριότητα: ύστερα από πολλαπλούς καθαρισμούς του Λόφου από τους κατοίκους και έκθεση των σκουπιδιών στην Διονυσίου Αρεοπαγίτου, ο Δήμος ασχολήθηκε με την καθαριότητα του λόφου, όχι άψογα, αλλά σίγουρα πολύ καλύτερα από πριν

- Πυροφυλάξεις: οι κάτοικοι σε περιόδους μεγάλου κινδύνου –τέτοιες ήταν το καλοκαίρι του 2007 και, ειδικά για τον Λόφο το καλοκαίρι του 2003 όταν έγιναν 17 εμπρησμοί– κάνουν πυροφυλάξεις όλην την νύχτα ακόμη και όλο το 24ωρο.

ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟ ΚΤΙΡΙΟ ΣΤΟ ΚΤΗΜΑ ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ ΚΑΤΕΔΑΦΙΖΕΤΑΙ ΑΙΦΝΙΔΙΩΣ ΕΝ ΜΕΣΩ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΟΥ ΜΕ ΕΥΘΥΝΗ ΤΗΣ ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΑΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΑΘΗΝΑΣ ΟΙ ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ

ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΟΙΧΤΗΣ ΠΟΛΗΣ



Στην καρδιά του καλοκαιριού, τρεις μέρες πριν τον δεκαπενταύγουστο, μπουλντόζες κατεδάφισαν ιστορικά κτίρια στο κτήμα Δρακόπουλου, επί της οδού Πατησίων, προκειμένου να προωθήσουν το σχέδιο Δήμου Αθηναίων και του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού, οι οποίοι σχεδιάζουν να ανεγείρουν πολυώροφο κτήριο, 10.000 τ.μ. και υπόγειο πάρκινγκ εντός του κτήματος.
Η Βίλλα Δρακόπουλου, αν και διατηρητέα, βρίσκεται σε εγκατάλειψη
Η αιφνιδιαστική κατεδάφιση των ιστορικών κτιρίων προσβάλλει το κοινό αίσθημα των κατοίκων της περιοχής και ευρύτερα, καθώς έγινε ακριβώς τις ημέρες της μεγαλύτερης απουσίας κόσμου για τις διακοπές του δεκαπενταύγουστου και με εντυπωσιακή ταχύτητα (η άδεια κατεδάφισης εκδόθηκε το μεσημέρι της 11.08 και η κατεδάφιση πραγματοποιήθηκε τα ξημερώματα της 12.08).
Η οικοδόμηση πολυώροφου κτιρίου, στα 3 από τα 8 στρέμματα του κτήματος Δρακόπουλου, αποτελεί πράξη απαράδεκτη που στρέφεται ενάντια στην ανάγκη για πράσινο αλλά και στην ίδια τη μνήμη της πόλης.
Η πλειοψηφία του Δημοτικού Συμβουλίου και η Δημοτική Αρχή, με τις αποφάσεις της έχει προβεί σε ενέργειες πολιτικά απαράδεκτες που στρέφονται ενάντια στο δημόσιο συμφέρον και απειλούν σήμερα το κτήμα Δρακόπουλου:

- Ήδη επί δημαρχίας Μπακογιάννη, η δημοτική πλειοψηφία συνήργησε από κοινού με την τότε κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ προκειμένου να αποχαρακτηρίσουν τα 3 από τα 8 στρέμματα από κοινόχρηστο πράσινο και να μετατρέψουν τον χώρο σε οικοδομήσιμο.

- Με το μνημόνιο που υπέγραψε το Ιούλιο του 2009 η δημοτική πλειοψηφία και ο κ. Κακλαμάνης έδωσαν το πράσινο φως για την κατεδάφιση των κτιρίων και την ανέγερση πολυώροφου νέου κτιρίου τουλάχιστον 10.000 τ.μ. Πρόκειται για μια λεόντειο συμφωνία σε βάρος των Αθηναίων δημοτών καθώς καταργείται ένας κοινόχρηστος χώρος σε μια πυκνοδομημένη περιοχή, κατεδαφίζεται το παλιό εργοστάσιο, κόβονται δένδρα πολλών χρόνων, επιβαρύνεται από κάθε άποψη η γειτονιά και οι επαγγελματίες με νέους χώρους εμπορίου και γραφείων που θα εγκατασταθούν στο κτίριο.

- Η δημοτική αρχή με βάση το παραπάνω μνημόνιο ισχυρίζεται ότι ο δήμος θα αποκτήσει δημοτικό θέατρο, 1.000 τ.μ. στο νέο κτίριο που θα ανεγείρει ο Ερυθρός Σταυρός. Ωστόσο, παραλείπει να αναφέρει ότι το δημοτικό θέατρο θα μπορούσε να στεγαστεί σε τμήμα των ιστορικών βιομηχανικών κτηρίων, που βρίσκονταν στο κτήμα Δρακόπουλου. Είναι σαφές ότι το δημοτικό θέατρο δεν είναι παρά το πρόσχημα για την οικοδόμηση των 3 από τα 8 στρέμματα του κτήματος Δρακόπουλου.





Η **Ανοιχτή Πόλη**, πριν την κατεδάφιση των ιστορικών βιομηχανικών κτιρίων είχε ζητήσει την απαλλοτρίωση του χώρου, την εγκατάσταση Δημοτικού Θεάτρου σε τμήμα του διατηρητέου κτιρίου και την απόδοση του υπόλοιπου κτήματος στους πολίτες της Αθήνας ως χώρο πρασίνου.
Σήμερα, μετά την ισοπέδωση των βιομηχανικών κτιρίων, μαζί με το κίνημα των ενεργών πολιτών της περιοχής, που για περισσότερες από τρεις δεκαετίες αγωνίζεται για τη διάσωση του χώρου, διεκδικούμε:

- να επαναχαρακτηριστεί τώρα ο χώρος ως κοινόχρηστο πράσινο, με τα τρία εναπομείναντα διατηρητέα κτίρια - μνημεία εντός αυτού (κτίριο γραφείων Εριουργίας, βίλλα Δρακόπουλου, κτίριο γραφείων)

- να προχωρήσει ο Δήμος στην ενοποίηση με φύτευση των δύο ενοτήτων - Πατησίων 356 και 358 - αποδίδοντάς τις στη χρήση της γειτονιάς.

Μαζί με τους ενεργούς πολίτες της Αθήνας δεν πρόκειται να επιτρέψουμε την ανέγερση του μεγαθήριου των 10.000 τ.μ., που σχεδιάζουν ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός (ΕΕΣ) και ο Δήμαρχος Αθηναίων στο χώρο της κατεδαφισμένης Εριουργίας.

Το ιστορικό του κτήματος Δρακόπουλου

Το κτήμα Δρακόπουλου περιήλθε στην ιδιοκτησία του Ερυθρού σταυρού ως κληροδότημα. Εκτείνεται σε δύο οικόπεδα που βρίσκονται επί της οδού Πατησίων στους αριθμούς 356 και 358.
Το κτήμα Δρακόπουλου, έκτασης 8 περίπου στρεμμάτων, αποτελεί έναν από τους ελάχιστους πνεύμονες πρασίνου στην υπερκορεσμένη από τσιμέντο περιοχή των Πατησίων, με πολλά αιωνόβια δέντρα, στην καρδία των οποίων βρίσκεται η Βίλλα Δρακόπουλου και συνοδευτικά κτίρια βιομηχανικής αρχιτεκτονικής.
Ολόκληρο το κτήμα Δρακόπουλου, εκτός από σημαντικό πνεύμονα πρασίνου, έχει μεγάλη αξία για την ιστορία της ίδιας της πόλης. Αποτελεί ένα κομμάτι από την Αθήνα μιας άλλης εποχής, όταν τα Πατήσια ήταν ακόμη προάστιο και στην περιοχή υπήρχαν επαύλεις, κήποι και βιοτεχνίες.
Η Βίλλα Δρακόπουλου αποτελεί σημαντικό αρχιτεκτονικό δείγμα εξοχικής μεγαλοαστικής κατοικίας ενώ τα υπόλοιπα κτίρια, αποτελούν δείγματα βιομηχανικής αρχιτεκτονικής του 1880, που στέγασαν το πρώτο εργοστάσιο Εριουργίας, στο οποίο μάλιστα εφαρμόστηκε για πρώτη φορά το 8ωρο.
Το 1981 το κτήμα Δρακόπουλου χαρακτηρίζεται κοινόχρηστο πράσινο και το 1983, με απόφαση του Υπουργείου Πολιτισμού, η Βίλλα Δρακόπουλου χαρακτηρίζεται «έργο τέχνης που χρειάζεται ειδική κρατική φροντίδα», ενώ «ο περιβάλλων χώρος με τα κτίσματα που βρίσκονται μέσα σε αυτόν», χαρακτηρίζεται "τόπος με ιστορική σπουδαιότητα, που χρειάζεται ειδική κρατική προστασία, γιατί αποτελούν αδιάσπαστη ενότητα αστικής κατοικίας και βιοτεχνίας, από τις ελάχιστες σωζόμενες σήμερα στην Αθήνα».
Ωστόσο, τα αρμόδια υπουργεία ποτέ δεν παρενέβησαν για την αποκατάσταση των κτιρίων και την απόδοση του κτήματος στους κατοίκους της περιοχής και όλης της Αθήνας.
Έκτοτε, ακολουθούν σειρά νομοθετικών πράξεων και αποφάσεων του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Αθηναίων, που σταδιακά αίρουν το καθεστώς προστασίας του κτήματος Δρακόπουλου.
Το 2003 επί δημαρχίας Ντόρας Μπακογιάννη, με απόφαση της πλειοψηφίας του δημοτικού συμβουλίου και με τη σύμφωνη γνώμη της μείζονος αντιπολίτευσης (παράταξη Παπουτσή), τρία από

τα οχτώ στρέμματα αποχαρακτηρίζονται από κοινόχρηστο πράσινο και μετατρέπονται σε οικοδομήσιμα.
Το 2004, η τότε κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, με υπουργική απόφαση εγκρίνει τον αποχαρακτηρισμό, παραχωρώντας επιπρόσθετα ιδιαίτερα υψηλό συντελεστή στον Ερυθρό Σταυρό. Με βάση αυτή την απόφαση, ο Ερυθρός Σταυρός αποκτά δικαίωμα να ανεγείρει κτίριο τουλάχιστον 10.000 τ.μ. στο κτήμα Δρακόπουλου.
Τον Ιούλιο του 2009, η σημερινή δημοτική πλειοψηφία υπερψηφίζει «μνημόνιο συνεργασίας» με τον Ερυθρό Σταυρό, το οποίο δίνει το πράσινο φως στην κατεδάφιση τον κτιρίων του εργοστασίου εντός του κτήματος Δρακόπουλου και στην έναρξη των διαδικασιών ανέγερσης του πολυώροφου κτιρίου.
Στις 11 Αυγούστου 2009, εκδίδεται η άδεια κατεδάφισης για τα κτίρια της Εριουργίας και τα ξημερώματα της επομένης, τρεις μέρες πριν τον Δεκαπενταύγουστο, μπουλντόζες κατεδαφίζουν τα ιστορικά κτίρια.



Βίλλα Δρακόπουλου



Κτίριο γραφείων Εριουργίας

ΚΑΤΕΔΑΦΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ !!





ΣΕ ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΗ ΜΕ ΤΑ ΣΧΕΔΙΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΑΡΧΗΣ, ΤΟΥ ΕΡΥΘΡΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ ΚΑΙ ΤΙΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΕΣ ΣΤΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΟ ΚΤΗΜΑ ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ ΞΑΝΑΖΕΙ ΜΕ ΤΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΤΟΙΚΩΝ

Ο αγώνας για την διάσωση του κτήματος Δρακόπουλου συνεχίζεται!

Εμείς οι κάτοικοι των Πατησίων καταγγέλλουμε την αήθη στάση της πλειοψηφίας του Συμβουλίου του 5ου Διαμερίσματος η οποία την Τετάρτη 3 Σεπτεμβρίου με επικεφαλής τον Πρόεδρο του Διαμερίσματος Γελαδάκη Βασίλειο ουσιαστικά επικύρωσε την απόφαση του Δημάρχου κ. Κακλαμάνη (χωρίς να ενημερώσει και να λάβει υπ’ όψη του τη γνώμη των κατοίκων και των συμβούλων του 5ου

Διαμερίσματος) για την κατεδάφιση των Ιστορικών Κτιρίων του Κτήματος Δρακόπουλου αλλά και την ανέγερση πολυώροφων κτιρίων στον ίδιο χώρο.
Θεωρούμε ότι τα μέλη της πλειοψηφίας του Διαμερίσματος είναι έκθετα απέναντι στους κατοίκους των Πατησίων που τους τίμησαν με την ψήφο τους.
Συνεχίζουμε ΟΛΟΙ ενωμένοι τον αγώνα μας για τη διάσωση όλου του κτήματος Δρακόπουλου ως Ενιαίου Ιστορικού και Πολιτιστικού χώρου αλλά και ως χώρου υψηλού πρασίνου ενάντια στα σχέδια του Δημάρχου κ. Κακλαμάνη και του Προέδρου του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού κ. Μαρτίνη που, έξω από κάθε λογική αλλά και ενάντια στην καθολική βούληση των κατοίκων, επιμένουν στην ανέγερση πολυώροφων κτιρίων τύπου Mall.
ΔΗΛΩΝΟΥΜΕ την αμετακίνητη θέλησή μας να μην περάσουν τα σχέδια της εμπορευματοποίησης του κτήματος Δρακόπουλου.
ΔΙΕΚΔΙΚΟΥΜΕ ΤΟΥΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΥΣ ΕΝΑΠΟΜΕΙΝΑΝΤΕΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ – ΑΝΑΣΕΣ ΖΩΗΣ. ΟΧΙ ΑΛΛΟ ΤΣΙΜΕΝΤΟ ΣΤΑ ΠΑΤΗΣΙΑ

Συντονιστική Επιτροπή Κατοίκων
για τη Διάσωση του Κτήματος Δρακόπουλου



ΤΟ ΚΤΗΜΑ ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ ΣΩΘΗΚΕ!
ΕΚΤΟΤΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΕΙ ΓΙΑ ΠΟΛΛΑ ΧΡΟΝΙΑ
ΜΕ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΤΟΙΚΩΝ









Ο ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΚΑΤΑΣΤΡΕΦΕΙ ΑΙΦΝΙΔΙΑΣΤΙΚΑ
145 ΔΕΝΤΡΑ ΣΤΗΝ ΠΛΑΤΕΙΑ ΤΟΥ Α' ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟΥ

ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΥΠΟΓΕΙΟΥ ΓΚΑΡΑΖ





ΌΧΙ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΓΚΑΡΑΖ ΣΤΗΝ ΠΛΑΤΕΙΑ ΤΟΥ Α' ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟΥ

Υπόμνημα κατοίκων του Μετς
προς τα υπουργεία ΠΕΚΑ, ΥΠΟΜΕΔΙ, Οικονομίας - Ανάπτυξης κ.α. αρμόδιους φορείς

Το ιστορικό Α΄ Κοιμητήριο Αθήνας περιέχει γλυπτά μεγάλης καλλιτεχνικής αξίας του 19ου αιώνα (Χαλεπά, Φιλιππότη κ.ά), ώστε να θεωρείται υπαίθρια γλυπτοθήκη και να προβλέπεται η μελλοντική μετατροπή του σε χώρο πρασίνου. Η μικρή πλατεία του είχε σχεδιαστεί ως προθάλαμος ψυχικής προετοιμασίας, σιωπής και περίσκεψης, με πλούσια βλάστηση προκειμένου κάποιος, ανεβαίνοντας τα λίγα φαρδιά σκαλιά και περνώντας τα θαυμάσια Προπύλαια του Άρη Κωσταντινίδη, να βρεθεί στον ιερό χώρο του Κοιμητηρίου. Αυτόν τον μικρό πράσινο χώρο, ο πρώην Υπουργός ΠΕΧΩΔΕ κος Σουφλιάς αποφάσισε να ανασκάψει και να μετατρέψει σε πολύβουο υπόγειο γκαράζ, σε τσιμεντοέκταση με θάμνους και προεξέχοντα κουβούκλια ανελκυστήρων και εξαερισμού, παραδομένο στην εκμετάλλευση και το κυκλοφοριακό χάος.
Το Α΄ Νεκροταφείο βρίσκεται εντός δακτυλίου και σε άμεση συνέχεια με την ζώνη ενοποίησης αρχαιολογικών χώρων της Αθήνας, της οποίας αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι ως σημαντικό μνημείο της νεότερης πολιτιστικής κληρονομιάς. Γύρω από την πλατεία του Α΄ Κοιμητηρίου υπάρχουν στάσεις είκοσι τεσσάρων (24) συγκοινωνιακών γραμμών οι οποίες εξυπηρετούν την πρόσβαση των επισκεπτών του νεκροταφείου από όλη της Αθήνα, σε συνδυασμό με στάση ταξί και την λειτουργία ιδιωτικού γκαράζ σε λίγα μέτρα απόσταση επί της Αναπαύσεως. Επομένως δεν είναι κατανοητή, με τα τόσα διαλαλούμενα για την προστασία του Περιβάλλοντος και την Πράσινη ανάπτυξη η απόφαση κατασκευής γκαράζ, όταν η γενικότερη πολιτική σήμερα «βιώσιμης κινητικότητας» είναι υπέρ της αποθάρρυνσης της χρήσης ΙΧ αυτοκινήτου, όχι μόνο για πρόσβαση στο κέντρο της πόλης, αλλά και

γενικότερα για λόγους εξοικονόμησης ενέργειας και ιδίως ορυκτών καυσίμων που ευθύνονται για το φαινόμενο του θερμοκηπίου και της κλιματικής αλλαγής.
Σημειώνουμε ότι η πολιτική αυτή είναι ήδη θεσμοθετημένη στο Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αθήνας (ΡΣΑ) αλλά και στο Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο (ΓΠΣ) του Δ Αθηναίων. Το ΡΣΑ προβλέπει την κατασκευή γκαράζ για λόγους μετεπιβίβασης κοντά στους σταθμούς των μέσων συγκοινωνίας μεγάλης φέρουσας ικανότητας όπως το Μετρό ή το τραμ, ώστε να διευκολυνθεί η χρήση της δημόσιας συγκοινωνίας από τους κατοίκους των προαστείων χωρίς να επιβαρύνεται το κέντρο. Το ΓΠΣ Αθήνας προβλέπει μεν την κατασκευή συλλογικών γκαράζ αλλά σε οικοδομήσιμα οικόπεδα και όχι εις βάρος των πλατειών και σε συνδυασμό με μια πολιτική αναπλάσεων, ώστε να αναβαθμιστούν οι γειτονιές της Αθήνας και να αυξηθεί ο ελεύθερος δημόσιος χώρος.

Το συγκεκριμένο έργο, και γενικότερα η πολιτική κατασκευής υπόγειων κτιρίων στάθμευσης κάτω από πλατείες, έρχεται σε σύγκρουση με την πολιτική αναβάθμισης του αστικού περιβάλλοντος που επιτάσσει το Σύνταγμα, αφού δεν εντάσσεται σε ένα ολοκληρωμένο πολεοδομικό πρόγραμμα αλλά προωθείται αποκλειστικά για εισπρακτικούς λόγους. Γενικά δεν υπάρχει καμία εγγύηση ότι θα ανακουφιστεί κυκλοφοριακά και περιβαλλοντικά η γειτονιά όπως διατείνεται η Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, που εκπονείται συνήθως από τον ίδιο τον εργολάβο που θα αναλάβει το έργο(!). Η εκτίμησή μας αυτή επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι:
- Δεν προβλέπεται καμία ειδική τιμολογιακή πολιτική ή άλλα μέτρα διαχείρισης για να διευκολυνθεί η χρήση των θέσεων στάθμευσης προς όφελος της κατοικίας, που είναι η κύρια προβλεπόμενη χρήση από το ΓΠΣ και όχι για προσέλκυση επισκεπτών με ΙΧ.
- Η μελέτη των εισόδων και εξόδων του γκαράζ δεν έχει λάβει καμία μέριμνα για να μην διασχίζουν οι χρήστες του την γειτονιά και να μη φαλκιδευτεί η προτεινόμενη σε παλαιότερη μελέτη του Δ Αθηναίων, πεζοδρόμηση της οδού Αναπαύσεως.
- Δεν υπάρχει καμία μέριμνα για τη διάσωση των δένδρων (που θεωρείται φυτικό κεφάλαιο) όπως η διεθνής εμπειρία επιτάσσει.
Σημειώνεται επίσης ότι η χωροθέτηση αυτού του γκαράζ όπως και άλλων κάτω από κεντρικές πλατείες βασίζεται σε ειδική νομοθετική ρύθμιση του 2001 για την κάλυψη των αναγκών των ολυμπιακών αγώνων (!) η οποία –λόγω του επείγοντος- θεσπίστηκε κατά παρέκκλιση της πάγιας πολεοδομικής νομοθεσίας που προβλέπει την έγκριση χωροθέτησης τέτοιας δραστηριότητας με έκδοση ειδικού ΠΔ/τος μετά από κυκλοφοριακή και πολεοδομική μελέτη. Δεν έχει άρα εξεταστεί η συμβατότητά της ρύθμισης με τα ΡΣΑ και ΓΠΣ αλλά και τη σχετική Νομολογία του ΣτΕ, η οποία δίνει έμφαση στον σχεδιασμό εισόδων και λοιπών λεπτομερειών ώστε να μην αλλοιωθεί ο χαρακτήρας της πλατείας (βλέπε απόρριψη γκαράζ στις πλατείες Κολωνακίου και Κυψέλης).
Ως κάτοικοι του Μετς, με πλήρη συνείδηση ότι οι προτάσεις μας δεν αφορούν μόνο τη γειτονιά μας αλλά την αναβάθμιση όλης της Αθήνας, με την καθιέρωση μιας άλλης αντίληψης για την χρήση και οικειοποίηση του δημόσιου χώρου, στην εποχή οικολογικής και οικονομικής κρίσης που διανύουμε,
ΔΙΕΚΔΙΚΟΥΜΕ:
- Να σταματήσει η ανάθεση της κατασκευής -παραχώρησης του έργου σε ιδιώτη και να ανακλη-θούν οι σχετικές άδειες: (α) έγκρισης περιβαλλοντικών όρων και (β) κυκλοφοριακής μελέτης.
- Να εφαρμοστεί πολιτική ελεγχόμενης στάθμευσης στη γειτονιά με στόχο την εξυπηρέτηση της κατοικίας και την καθιέρωση πληρωμής σε περιορισμένες θέσεις επισκεπτών που θα εξυπηρετεί και ορισμένους χρήστες του νεκροταφείου αλλά για περιορισμένη ώρα.
- Να γίνει ολοκληρωμένη πολεοδομική και κυκλοφοριακή μελέτη της περιοχής, με στόχο να αναζητηθούν ελεύθερα οικόπεδα στην ευρύτερη περιοχή τα οποία θα δεσμευτούν γι' αυτή τη χρήση με πριμοδότηση (επιδότηση) της κατασκευής γκαράζ για πώληση θέσεων ώστε να καλύψει τις ανάγκες των κατοίκων που δεν διαθέτουν θέσεις στάθμευσης και επιθυμούν να αγοράσουν.
- Το δημόσιο πρέπει να παίξει ενεργό ρόλο σ' αυτή την πολιτική ώστε οι θέσεις στάθμευσης που θα κατασκευαστούν να αποδοθούν κατά προτεραιότητα στους ιδιοκτήτες διατηρητέων κτιρίων στο Μετς, που έχουν πληρώσει στο ΕΤΕΡΠΣ χρήματα ως εξαγορά της θέσης στάθμευσης που δεν μπορούν να κατασκευάσουν και τα χρήματα αυτά –βάσει του νόμου- πρέπει να χρησιμοποιηθούν για την κατασκευή γκαράζ και απόδοση των θέσεων κατά προτεραιότητα σ' αυτούς.
ΚΑΛΟΥΜΕ:

- τον Δήμο της Αθήνας - ως ιδιοκτήτη της κοινόχρηστης πλατείας - να αναθεωρήσει την μέχρι σήμερα θετική θέση του για την παραχώρηση του γκαράζ και να επεκτείνει το σύστημα ελεγχόμενης στάθμευσης στο Μετς,
- τον Υπουργό ΥΠΟΜΕΔΙ να αναστείλει την διαδικασία παραχώρησης του προκατόχου του και να ανακαλέσει την έγκριση της μελέτης κυκλοφοριακών επιπτώσεων,
- την Υπουργό ΥΠΕΚΑ να ανακαλέσει την έγκριση των Περιβαλλοντικών Όρων, και τις θετικές γνωμοδοτήσεις των υπηρεσιών για τις κυκλοφοριακές συνδέσεις του γκαράζ,
- την Υπουργό Οικονομίας, Ανάπτυξης και Εθνικής Ναυτιλίας να εντάξει στο υπό έκδοση ΣΝ περί κινήτρων την κατασκευή γκαράζ για πώληση θέσεων, σε οικοδομήσιμους χώρους των περιοχών κατοικίας,
- το Δ/ντή της ΕΥΔΕΚ να σταματήσει κάθε ενέργεια μέχρι να υπάρξει απάντηση στα ανωτέρω αιτήματα, από τους αρμόδιους Υπουργούς.





ΌΧΙ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΥΠΟΓΕΙΟΥ ΓΚΑΡΑΖ
ΣΤΗΝ ΠΛΑΤΕΙΑ ΕΙΣΟΔΟΥ ΣΤΟ Α' ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟ

«Η κατασκευή υπόγειου χώρου στάθμευσης στην πλατεία μπροστά στην είσοδο στου Α΄ Νεκροταφείου βρίσκει αντίθετη την Ανοιχτή Πόλη για πολλούς λόγους, πολύ περισσότερο που το έργο αντίκειται σε μια σειρά νόμων με τοπική και υπερτοπική ισχύ, οι οποίοι αφορούν στη λειτουργία της πόλης των Αθηνών.
Ο Δήμος Αθηναίων, ιδιοκτήτης του χώρου, έρχεται σήμερα να υλοποιήσει σχέδια του τέως ΥΠΕΧΩΔΕ, τα οποία προέκυψαν βεβιασμένα υπό την πίεση των Ολυμπιακών Αγώνων και δεν συνάδουν με την πολιτική της ενοποίησης των αρχαιολογικών χώρων και της βιώσιμης κινητικότητας, ενώ στερούν την πόλη από μια πράσινη πλατεία ιδιαίτερου χαρακτήρα και ιστορίας λόγω της θέσης της ως χώρου εισαγωγής στο Α΄ Νεκροταφείο.
Ακολουθεί η ανάπτυξη μιας σειράς λόγων που στηρίζουν την αντίθεσή μας στο συγκεκριμένο έργο και εγείρουν ζητήματα νομιμότητας όσον αφορά την κατασκευή του:

1. ΤΟ ΜΝΗΜΕΙΟ ΤΟΥ Α΄ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟΥ







Το Α΄ Νεκραταφείο αποτελεί ένα σημαντικό μνημείο – υπαίθριο μουσείο γλυπτικής του 19ου αιώνα με έργα μεγάλων δημιουργών (Χαλεπάς, Φιλιππότης κ.α). Γι' αυτό προβλέπεται η διακοπή της λειτουργίας του ως κοιμητηρίου και η μετατροπή του σε ανοιχτή στο κοινό γλυπτοθήκη, πράγμα που σημαίνει μελλοντική απόσυρση μιας οχλούσας χρήσης από πλευράς φόρτου προσέλευσης επισκεπτών. Σε κάθε περίπτωση η πράσινη πλατεία δεν αποτελεί ένα τυπικό δημόσιο χώρο καθώς διαμορφώνει ταυτόχρονα τον προθάλαμο εισαγωγής στον ιδιαίτερο τόπο του Α΄ Νεκροταφείου και έχει σχεδιαστεί με τρόπο που να διαδραματίζει αυτόν τον ρόλο, ως προέκταση της λιτής και υποβλητικής εισόδου, έργου του σημαντικού νεοέλληνα αρχιτέκτονα Άρη Κωνσταντινίδη. Έχει διαστάσεις 45Χ85 μ., με 144, πολλών χρόνων δένδρα, αποτελώντας επέκταση του Άλσους Λογγίνου όπου φιλοξενούνται δεκάδες είδη πουλιών - ακόμα και αηδόνια. Περιβάλλεται από κτίρια κατοικιών με καταστήματα στο ισόγειο, τα οποία εξυπηρετούν τη λειτουργία του νεκροταφείου.
Η τοποθέτηση του γκαράζ στην είσοδο του Α΄ Νεκροταφείου καταστρέφει έναν ανοιχτό χώρο – μέρος του μνημείου, το οποίο συγκροτείται ταυτόχρονα από τον διαμορφωμένο χώρο της πράσινης πλατείας και τον χώρο του κοιμητηρίου, που, επίσης, οργανώνεται σε ενότητες. 144 δένδρα θα κοπούν, με μεγάλο περιβαλλοντικό και αισθητικό κόστος. Στη θέση αυτού του σχεδιασμένου κατάφυτου τόπου θα δημιουργηθεί ένας χώρος με κυκλοφοριακό φόρτο και ρύπανση, στον οποίο θα κυριαρχούν οι εγκαταστάσεις εξαερισμού και οι άλλες επιτρεπόμενες υπέργειες κατασκευές που συνοδεύουν το γκαράζ.

2. ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΥΠΕΔΑΦΟΣ ΚΑΙ Ο ΥΔΡΟΦΟΡΟΣ ΟΡΙΖΟΝΤΑΣ

Η περιοχή του Α΄ Νεκροταφείου εντάσσεται στις περιοχές του κέντρου της Αθήνας (ενοποίησης αρχαιολογικών χώρων), στις οποίες εκτιμάται ότι οι ανασκαφές θα οδηγήσουν σε σημαντικά αρχαιολογικά ευρήματα και το υπόγειο γκαράζ δεν θα μπορέσει και ως εκ τούτου να πραγματοποιηθεί. Επίσης, εγείρονται θέματα που αφορούν στη διατάραξη του υδροφόρου ορίζοντα στη γειτονιά η οποία γειτνιάζει με το Πάρκο Λογγίνου, εφ' όσον πραγματοποιηθούν έργα στο υπέδαφος. Και απ' αυτή την άποψη το έργο του υπόγειου χώρου στάθμευσης είναι εξαιρετικά παρακινδυνευμένο.

3. ΤΟ Α΄ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟ ΩΣ ΜΕΡΟΣ ΤΗΣ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Σύμφωνα με τις πρόσφατες εξαγγελίες της υπουργού ΥΠΕΚΑ, η ενοποίηση των αρχαιολογικών χώρων θα επεκταθει προς την περιοχή του Α΄ Νεκροταφείου, του Αρδηττού, και του Παναθηναϊκού Σταδίου, με την πεζοδρόμηση της Β. Όλγας, η οποία αλλάζει εκ βάθρων και το σημερινό κυκλοφοριακό δίκτυο. Σ' αυτό το σχέδιο εντάσσεται το υλοποιηθέν ήδη δίκτυο πεζοδρόμων στο Μετς (Μαλάμου, Χαρβούρη, Μηνιάτη, Θεοτόκη), που οδηγεί από το Α΄ Νεκροταφείο στον Αρδηττό και το Παναθηναϊκό Στάδιο.
Το γκαράζ στο Α΄ Νεκροταφείο είναι απολύτως ασύμβατο με την ενοποίηση αυτή και τις εκτεταμένες πεζοδρομήσεις, οι οποίες εξυπηρετούν πλην της ανάδειξης της ιστορικής πόλης των Αθηνών, την πολιτική της βιώσιμης κινητικότητας, εξαιρετικά κρίσιμης σήμερα για τους λόγους της κλιματικής αλλαγής και της οικολογικής κρίσης. Σύμφωνα με τις αρχές της βιώσιμης κινητικότητας, αποκλείονται οι μετακινήσεις με ΙΧ αυτοκίνητο και προωθούνται οι μετακινήσεις με δημόσια μέσα μεταφοράς και οι πεζές ή με ποδήλατο διαδρομές.

4. Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΟ Α΄ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟ

Το Α΄ Νεκροταφείο εξυπηρετείται σήμερα με τρόπο ολοκληρωμένο από όλα τα δημόσια μέσα μεταφοράς (μετρό, τραμ, τρόλεϊ, λεωφορεία). Από τη γύρω περιοχή διέρχονται 24 συγκοινωνιακές γραμμές (βλέπε επισυναπτόμενο διάγραμμα της Επιτροπής Κατοίκων), υπάρχει στάση ταξί και ιδιωτικό γκαράζ σε μικρή απόσταση, ενώ διατίθενται χώροι παρόδιας στάθμευσης στην άμεση περιοχή για τους συγγενείς των νεκρών που προσέρχονται με ιδιωτικά μεταφορικά μέσα. Ο κυκλοφοριακός φόρτος προέρχεται κυρίως από παράνομη στάθμευση επισκεπτών, οι οποίοι χρησιμοποιούν την πλατεία ως ελεύθερο πάρκινγκ και από τα οχήματα τροφοδοσίας των παρακείμενων καταστημάτων. Οι κάτοικοι της περιοχής εκτοπίζονται για τους παραπάνω λόγους αν και είναι οι μόνοι που αντιμετωπίζουν πρόβλημα στάθμευσης, το οποίο, όμως, μπορεί να λυθεί με το μέτρο της ελεγχόμενης στάθμευσης (το 80 - 90% των θέσεων πρέπει ν' αποδοθεί στους κατοίκους). Επίσης, εφόσον οι χρήσεις

γης το επιτρέπουν, μπορεί να δημιουργηθεί σε οικόπεδο της περιοχής δημοτικός χώρος στάθμευσης με χαμηλό τίμημα για τους κατοίκους.
Είναι φανερό ότι το νέο γκαράζ θα εξυπηρετήσει σχεδόν αποκλειστικά τους προσερχόμενους στην περιοχή του κέντρου με την οποία γειτνιάζει και καθόλου, λόγω και της οικονομικής κρίσης, τους κατοίκους και τους επισκέπτες του νεκροταφείου, όσο αυτό θα συνεχίσει να υφίσταται ως κοιμητήριο.

5. Η ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΥΠΟΓΕΙΟΥ ΧΩΡΟΥ

Ο χώρος στάθμευσης είχε χωροθετηθεί στην πλατεία του Α΄ Νεκροταφείου λόγω Ολυμπιακών Αγώνων, που επέβαλαν ένα καθεστώς έκτακτης ανάγκης στον πολεοδομικό και χωροταξικό σχεδιασμό, με παραβιάσεις του ΡΣΑ και των συναφών σχεδίων. Όμως, ο σχετικός νόμος 2947/01 είχε περιορισμένη ισχύ και η οικοδομική άδεια του υπό κατασκευή υπόγειου γκαράζ εκδόθηκε κατά παράβαση του Ν 2502/92 αρθ.8. § 1 (ΦΕΚ 520Δ/99), σύμφωνα με το οποίο:
«Με ΠΔ που εκδίδονται μετά από πρόταση Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ, και γνώμη του ΚΣΧΟΠ και του οικείου ΔΣ ή ΚΣ, μετά από εκτίμηση των κυκλοφοριακών και πολεοδομικών συνθηκών και υπό τον όρο ότι δεν αναιρείται ούτε παρακωλύεται ουσιωδώς η κοινή χρήση ή η εξυπηρέτηση του σκοπού κοινής ωφέλειας, είναι δυνατός ο καθορισμός: α) υπόγειων χώρων στάθμευσης αυτοκινήτων και των απαιτούμενων για την εξυπηρέτηση αυτών υπέργειων εγκαταστάσεων, σε προβλεπόμενους από το εγκεκριμένο σχέδιο κοινοχρήστους χώρους καθώς και σε χώρους κοινής ωφέλειας που ανήκουν στο Δημόσιο ή σε ΝΠΔΔ…»
Ο νομοθέτης απαιτεί να γίνει «εκτίμηση των κυκλοφοριακών και πολεοδομικών συνθηκών», δηλαδή να γίνει μελέτη για την αναγκαιότητα κατασκευής του Υπόγειου Χώρου Στάθμευσης (ΥΧΣ) και τη δυνατότητα ένταξής του στην περιοχή με συνολική εκτίμηση κυκλοφοριακών και πολεοδομικών δεδομένων. Επίσης, απαιτείται η μελέτη αυτή να είναι εξειδικευμένη και ως προς την αρχιτεκτονική κλίμακα ώστε να ελεγχθεί και επιβεβαιωθεί ότι τηρείται ο όρος «ότι δεν αναιρείται ούτε παρακωλύεται ουσιωδώς η κοινή χρήση…». Η μελέτη συντάσσεται προφανώς προ της έκδοσης του ΠΔ που θα καθορίσει την χρήση ΥΧΣ σε κάθε συγκεκριμένο ΚΧ.
Η διάταξη αυτή του Νόμου 2502/92 έχει κριθεί σημαντική από την Νομολογία του ΣτΕ, το οποίο έχει αποσαφηνίσει ότι για την ένταξη του κτιρίου στάθμευσης στο χώρο κοινοχρήστου πρασίνου ή πλατείας, είναι ιδιαίτερα σημαντικό το θέμα του σχεδιασμού των εισόδων και εξόδων του ΥΧΣ, ώστε να μη παρακωλύεται η λειτουργία του ΚΧ (ΠΕ 128/94, 300/94). «Οι ΚΧ αποτελούν ζωτικόν στοιχείον του οικιστικού περιβάλλοντος, καθοριστικόν για την ποιότητα ζωής εις την πόλιν. Εκεί δε όπου οι ΚΧ παρέχουν βελτιωμένους όρους χρήσεως και αναψυχής, ως πχ χώροι πρασίνου, παιδικές χαρές πεζόδρομοι κ.λπ, αποτελούντες οιωνεί υποκατάστατα του φυσικού περιβάλλοντος εντός της πόλεως, προδήλως δεν επιτρέπεται παράλληλος χρήσις αναιρούσα ή μειούσα την χρήσιν ταύτην».
Σύμφωνα με αυτή τη νομολογία το ΣτΕ απεφάνθη αρνητικά για την κατασκευή γκαράζ στην Πλατεία Κολωνακίου.

6 . ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΑ

Είναι φανερό από τα παραπάνω ότι η εμμονή στην κατασκευή υπόγειου χώρου στάθμευσης μπροστά στο μνημείο γλυπτικής του Α΄ Νεκροταφείου και με καταστροφές της πλατείας και της πυκνής βλάστησης, που αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του, δεν προκύπτει από καμιά ανάγκη εξυπηρέτησης των κατοίκων και καλύτερης λειτουργίας της πόλης. Αντίθετα, το γκαράζ αποτελεί μια χρήση απολύτως ασύμβατη με το σύγχρονο πνεύμα ανάπλασης των κεντρικών περιοχών της Αθήνας και της αρχές της βιώσιμης κινητικότητας.
Καθώς, ο χώρος του Α΄ Νεκροταφείου ανήκει στο Δήμο Αθηναίων, είναι απαράδεκτο η πλειοψηφία του Δημοτικού Συμβουλίου να συνηγορήσει στην κατασκευή γκαράζ και μάλιστα σε χώρο δημοτικής ιδιοκτησίας. Είναι προφανές ότι ο μόνος ωφελημένος θα είναι ο κατασκευαστής του έργου στον οποίο θα παραχωρηθεί δωρεάν δημοτική γη και θα δοθεί επιδότηση 4.000 € ανά θέση στάθμευσης.»
Ο εκπρόσωπος του Υπουργείου Υποδομών ανέφερε ότι το έργο θα βελτιώσει την ποιότητα ζωής στην περιοχή και ότι στο έργο υπάρχει ήδη εγκατεστημένος εργολάβος, ενώ ο Δήμαρχος Αθηναίων μεταξύ άλλων ανέφερε ότι αν και είναι επί της αρχής υπέρ στην κατασκευή υπόγειων πάρκινγκ, αμφισβητεί τη νομιμότητα της σύμβασης για την κατασκευή του υπόγειου πάρκινγκ καθώς η πλατεία ανήκει στο Δήμο Αθηναίων και έχει δηλωθεί στο κτηματολόγιο.